This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 2044 056 988 629

Digitized by Google

HARVARD LAW LIBRARY

Received AUG 7 1929

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÁVNÍK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁ

ORGAN PRÁVNICKÉ JEDNOTY V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUD^R. JIŘÍ PRAŽÁK, JUD^R. JOS. STUPECKÝ

ROČNÍK XV.

V PRAZE.

Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr.

1876.

Digitized by Google

AUG 7 1929

8/7/29

Digitized by Google

Rokem 1876

nastupuje časopis náš po patnácté roční pouť svou po širé vlasti. Nemožno tvrditi nám, že nyní v utěšenějších žijeme poměrech, nežli tehda, když hrstka mužů vlasteneckých uvázala se v úkol nesnadný, vydávati časopis výhradně zájmům českého právnictví věnovaný. Materielní směr doby nynější neujal se sice v národě našem tou měrou, že by byl mohl odníti půdu snahám vědeckým, jež tolik zdárných mužů bylo pěstovalo, nehledíce k zájmům osobním; to však známo jest, že bouře bojů politických i sociálních mnohou absorbují sílu, která by jinak blahodárně byla působila ve prospěch vědy.

A právě těchto bojů měli jsme za posledních patnácte let nejen v Rakousku vůbec, nýbrž i v užší naší vlasti s dostatek.

Též nelze neseznati, že směr, jakým se vlády braly ponejvíce po dobu naznačenou, nebyl s to, získati trvale vědě síly domácí. Nemáme dosud vysokého učení, kdež by se vyučovalo všem předmětům v jazyku českém, a český právník, jenž literárně chce činným býti, jest z větší části odkázán na pomoc vlastní.

Přes všechny tyto obtíže získal sobě „Právník“ místo čestné v literatuře odborné, on našel příznivců četných, a nezůstala marnou péče, kterou zakladatelé časopisu tohoto naň byli vynaložili.

Zákonodárné zjevy roku minulého, pokud pro nás mají důležitosti, obmezovaly se ponejvíce na to, uvésti v život zásady již dříve prohlášené. V první řadě sluší tu uvésti instrukci k zemskému zákonu ze dne 5. prosince 1874 o zřizování, upravení i vedení knih pozemkových, která dne 8. února 1875 pod č. 13. v zák. zemském byla vyhlášena.

Mimo zákon o organisaci burs veřejných ze dne 1. dubna 1875 č. 67. ř. z. a zákon o obchodních dohodcích a sensalech

Digitized by Google

ze dne 4. dubna 1875 č. 68. ř. z., kterým dosti důležitá část obchodního práva znovu byla upravena, nemáme obšírnějších novot v právu soukromém i administrativním. Za to valně pokročily práce, by uveden byl v život ústav nový, od něhož i širší kruhy výdatnou očekávají pomoc v oboru práva veřejného. Míníme ústav správního dvoru soudního. V nedlouhé již době poučí nás zkušenost o tom, jakou měrou splní instituce ta naděje v ní skládané.

Několik menších nařízení má za účel, zbaviti co možná knihy veřejné staršího balastu, jenž vadí namnoze volnému obchodu reálnímu. Zákon ze dne 28. března 1873 č. 37. ř. z. vytknul význam vkladu rodinných práv předkupních i upravil řízení při výmazu bezvýznamných práv druhu podobného. Zákon ze dne 31. března 1875 č. 52. ř. z. usnadnil opět výmaz menších pohledávek hypotekárních tím, že na čas od poplatku kolkového osvobozena byla jednání k takovému výmazu směřující.

V oboru práva administrativního znamenáme zemský zákon ze dne 12. října 1875 č. 76. z. z. o ochraně majetku polního a říšský zákon ze dne 3. dubna 1875 č. 61. ř. z. (o opatřeních, jichž činiti jest proti rozšíření t. zv. philloxerae vartatricis), kteryžto poslednější vyniká singularitou tou, že i rozvržení nákladu, jehož potřebí bylo činiti v zájmu veřejném, lze bráti v odpor žalobou u soudce civilního.

Mezi smlouvami mezinárodními, kteréž prohlášeny byly roku minulého, zaujímá ovšem první místo smlouva poštovní, která dne 9. října 1874 byla uzavřena mezi většinou států Evropských a spojenými státy Severoamerickými. Dále nabylo platnosti dvé dosti důležitých smluv s Ruskem, a sice smlouva ze dne 24. ledna (5. února) 1874 o vzájemné ochraně obchodních známek a smlouva ze dne 15. března 1874 o vzájemném vydávání zločinců.

Advokátní sjezd, který roku minulého ve Vídni byl odbýván, neměl pouze významu pro zájmy jednoho ze stavů právnických, nýbrž byl jím položen základ k společnému pěstování otázek zákonodárství a spravedlnosti vůbec. Protož věnoval i časopis náš poradám sjezdu tohoto pozornost zvláštní.

Program náš zůstane i roku 1876 nezměněný. Obrátíme i na dále hlavní zřetel svůj k otázkám života praktického; od praktiků našich očekáváme také podpory, jíž nám zapotřebí, bychom dostáti mohli úkolu, který jsme si byli vytkli.

Redakce.

Digitized by Google

Která práva jsou předmětem držení?

Sepsal dr. **Ant. Randa**, ř. prof. práv v Praze.

Držení práv jest skutková možnost vykonávati obsah práva nějakého (§§. 312., 313. ob. z. obč.). Z pojmu toho následuje, že o držení práva řeči býti nemůže, kde vůbec právo možné není.[1])

Nejsou ale všecka práva předmětem držení. Výslovně obmezuje §. 311. ob. z. obč. držení práv na obor práv majetkových, řka, že v držení ujímati lze věci hmotné i nehmotné, které jsou předmětem právního obchodu.[2])

---

[1]) Srv. Albrecht, Ueber den Besitz unkörperlicher Sachen (1826) §. 16.; Brinz, Pand. str. 100. Zásada plná praktických důsledností. Proto na př. nelze nabyti držby soukromých práv k užitkům vodním na řekách veřejných, zejmena práva k lovení ryb, jako nelze nabyti držení řečiště; neboť řeky veřejné, jakožto věci z obchodu právního vyloučené, nejsou předmětem práv soukromých. Rovněž nelze mysliti držení služebností a práv donucovacích, kteréž positivními zákony zapovězeny jsou. Taktéž nemůže býti řeči o držení práva se strany sekvestra nebo ředitele továrny ohledem na správu hospodářství nebo továrny, neboť tu není práva, nýbrž jest naopak povinnost. Srv. nálezy nejv. soudu ve sb. Ungera a Glasera č. 495., 604. a 819. zrušující rozhodnutí nižších stolic, kteréž v poměrech takových držení práva uznávaly.

[2]) Sám pojem „věcí nehmotných“ vztahuje se jen k právům majetkovým. §§. 285., 291., 292. ob. zák. obč. — Srov. Bruns, Das Recht des Besitzes, str. 457.; Zielonacki, Besitz, str. 186.; Harum, Ger. Ztg. 1860 č. 36.; Stubenrauch v 2. vyd. I. str. 426.; Exner, Trad. str. 39.; Kirchstetter, str. 161. Toto obmezení v zákoně samém obsažené úplně přehlíží starší komentatorové, pokládajíce za možné i držení t. ř. práv osob,

Digitized by Google

Předmětem držení nejsou tudíž t. ř. práva osobní (§. 15. ob. z. obč.), totiž:

1) Práva osobní v užším smyslu, kteráž zakládají se na osobních vlastnostech a poměrech (§. 15. ob. z. obč.). K nim počítá zákon: *a*) práva z povahy osobnosti plynoucí (§§. 16.—20.), *b*) práva z věku a nedostatku rozumu (§§. 24., 25.), *c*) z poměru nepřítomnosti (§§. 24., 25.), *d*) práva z poměru hromadné osoby (§§. 26., 27.), *e*) z poměru státního občanství (§§. 28.—38.), *f*) z vyznání náboženského (§. 39.). Však tato „práva osobní" nejsou žádná práva a proto již nemohou být předmětem držení. Neboť t. zv. právo osobnosti jest způsobilost k právům, tudíž skutečnost, kteráž jest podmínkou všelikého nabytí práv, nikoliv ale právo soukromé.[3]) Podobně nejsou práva z poměru věku, nepřítomnosti, hromadné osobnosti, státního občanství a vyznání náboženského žádná práva soukromá, nýbrž poměry tyto jsou skutečnostmi, s nimiž zákon jisté účinky právní spojuje, jako: uznání osobnosti, obmezení způsobilosti k činům právním, důmněnka smrti atd. Jsou to osobní stavy, nikoliv práva.[4])

2) Práva rodinná, kteráž zakládají se v poměrech rodinných, jako práva otce, dítěte, manžela.[5]) Ovšem i z ohledu těchto

---

(§. 15. ob. zák. obč.). Srov. Schuster, th.-pr. Komm. I. str. 458. a 459.; Zeiller IV. str. 200.; Winiwarter II. str. 32.; Stubenrauch (1. vyd.) I. str. 634., též Helm v Haimerlově Magazinu XIII. str. 359. Pravého náhledu jsou Pachmann, Verj. str. 100. a Unger, Syst. II. str. 206., však obor práv, kteráž mohou býti předmětem držení, zase příliš obmezují. Oba taktéž přehlížejí, že zákon sám (§. 311.) držení na práva majetková obmezil, není tudíž odůvodněna vyčitka, která ve slovech Ungerových n. u. m. spočívá, že zákon, obávaje se možnosti vydržení práv rodinných, v §. 1458. zvlášť ji vyloučil, a to tím méně, ješto i §. 1455. ve srovnalosti s §. 311. jen při právech zcizitelných vydržení dopouští.

[3]) Srv. Savigny, Syst. I. str. 334. a Unger I. str. 505. Za to však Puchta, §. 117., právo na vlastní osobě uznává; jeho následuje Bruns, Bes. str. 484. Ješto podlé dnešního práva každý člověk způsobilý jest k právům, nemá otázka, jest-li jaké držení „osobnosti", praktického významu.

[4]) Srv. Unger I. str. 508. násl.

[5]) Savigny, Syst. I. str. 348.—351. a Unger I. str. 510., popírají existenci práv rodinných, shledávajíce jen podmínky práv. Však mezi právy osobnými a rodinnými podstatný jest rozdíl·

Digitized by Google

mysliti lze stav skutkového jich vykonávání, jejž však držením nazývati nesmíme.[6]) O takovémto stavu mluví druhá

---

z poměru rodinného vzcházejí práva soukromá, tak právo otce k vychování a vedení dítěte, k rozhodování o volbě stavu jeho, k domácí kázni (§§. 144., 145., 148.), právo manžela a otce, aby s ním manželka a děti (po případě dosáhnouce jistého věku) ve společné domácnosti žily (§§. 92., 142.) atd. Že jsou to skutečná práva, z toho již na jevo jde, že chráněna jsou zvláštními žalobami (rozdílnými od prejudiciálních žalob statusových). Srv. též Bruns, Bes. str. 485. pozn. 1.

[6]) Vždyť §. 311. neuznává držení práv rodinných. Srv. též Zielonacki Bes. str. 184.; Kirchstetter str. 161. — Že římskému právu držba práv rodinných nebo stav tomu podobný nebyly tak naprosto neznámy, jak obyčejně za to se má, dosvědčuje usus co spůsob, kterýmž uzavíráno staroříms ké matrimonium legitimum. Žila-li žena s mužem filiæ loco bez přetržení (trinoctio) rok, bylo matrimonium legitimum. Usus tedy nahražoval coemtionem a confarreationem, jako nahražovala usucapio mancipationem. Srv. Gajus I. §. III. Usu in manum conveniebat, quae anno continuo nupta perseverabat; quia enim velut annua possessione usu capiebatur ..... si qua nollet es modo in manum mariti convenire, ut quotannis trinoctio abesset atque ita usum cujusque anni interrumperet. Srv. též Karlowa Die Form der röm. Ehe (1868) str. 65. Právo kanonické držení práv rodinných uznává. Srv. Geiger, Arch. XIII. str. 273. násl. a Bruns, Bes. str. 191. proti Savignymu str. 616. a Rudorffovi č. 176. a Dunkerovi, Ztschr. f. deutsch. R. II. str. 53., jichž důvody proti č. 8., 10., 13., 14., X. de rest. spol., kteréž ochranu držby práv manželských zřejmě vyslovují, váhy nemají. Ochrana držby jest tu také se stanoviska práva kanonického, kteréž zásadou držení veškerých práv uznává, z ohledu jichž dle pojmu svého (ještě opětovaného výkonu nepřipouštějí), vyloučeno není, zcela přirozena a důsledna. Na četných místech užíváno slov: possessio, spoliare, restituere, possessorium vzhledem na práva manželská týmž spůsobem jako vzhledem na desátky, práva parochiální atd. Tak na př. č. 13. X. cit.: per decretalem B. Papae arguentis judices, qui restitutionem viri, qui sine judicio uxorem demiserat et ei consanguinitatem opponebat, spoliatae ac repetenti conjugem denegabant, et mandantis, prius restitui taliter spoliatam et postea de matrimoniali causa cognosci. Srv. c. 3., 8, X de divort., c. 6. X. de adult. a j. Již místo v titulu de rest. spol. ukazuje k tomu, že významův: possessio, spoliare v technickém smyslu užito, c. 13. cit. dokonce o possessoriu jakožto protivě petitoria zmínku činí. Zlovolné opuštění

Digitized by Google

věta §u 1458.; že nikoliv nemluví o vlastní držbě ve smyslu ob. z. obč., chráněné obecními zákony držebními, seznáváme, nehledíce ani k odporujícímu §. 311., z toho již, že bezelstnost a nezaviněná

---

manžela bez nálezu soudcovského veskrz co spolium se považuje. Proti tomu nic neváží, že nebylo uznáváno držení, nebylo-li manželství skutečně uzavřeno (c. 14. X. cit.), vždyť i v řím. pr. na př. při interd. de itinere actuque priv. ref. vyhledává se existence práva, mimo to pak držení tam uznávati nelze, kde animus possidendi, není-li práva (jako zde v konkubinátě), objektivně jest zapovězen, jelikož nemravný. Ještě v přítomném století vrch. app. soud. v Kasselu uznal držení dítěte se strany matčiny. (Srv. Bruns, Bes. str. 422., jenž s hlediska filosofického v povaze práv rodinných překážku možnosti držení nenalezá.) Z téhož náhledu vychází Schuster na u. m. I. str. 458.: „Wenn sich Jemand im Besitze eines Kindes befindet ... oder wenn ein Kind sich in einem solchen Besitze befindet, so bedarf es ausser diesem Beweise des Besitzes keines andern Beweises. Arg. §§. 1458. a 323. A. b. G. B.“

Pruský ALR. §§. 4., 5. I., 7. („Wer ein Recht ausübt, ist Inhaber des Rechtes.“ „Wer aber ein Recht für sich selbst ausübt, wird Besitzer des Rechtes genannt.“) a francouzský Code civ. art. 2228. (La possession est la détention ou la jouissance d'une chose ou d'un droit, que nous tenons ou que nous exercons par nous-même ou par un autre ...) nevylučují při všeobecném svém znění držbu práv rodinných. Však umístění tit. 7. pruského Landrechtu v právu majetkovém ukazuje na obmezení držby na práva majetková. Tak i Förster, §. 159. pozn. 24., kdežto Dernburg, Preuss. PR. I. str. 323., vycházeje z hlediska praktické potřeby, ne sice držení práv manželských, však držení moci otcovské a práv rodičů uznává. Tak v podstatě i Meischeider, Bes. str. 404. Za to však Code civ. ve čl. 196., 197., 320.—323. výslovně o držení práv rodinných mluví, na př. art. 322.: „Nul ne peut reclamer un état contraire à celui que lui donnent son titre de naissance et la possession conforme a ce titre et réciproquement ...“ Art. 323.: „Au défaut de titre et de possession constante ... la preuve de filiation peut se faire de temoins.“ Však francouzské právnictvo ochranu držby na práva rodinná nevztahuje. Planck, str. 177.—179.; Zachariae-Puchelt, §. 185. — Bluntschli, D. P. R. §. 56. 4. mluví o držení práv osobných, na příklad šlechtictví, jistého povolání (?), a o držení poměru rodinného, připisuje bezdůvodně právu německému takovéto rozšíření držby práv. Srv. proti tomu Stobbe, D. P. R. §. 76.

Digitized by Google

nevědomost jsou podmínkami zatimní ochrany,[7]) kdežto při držbě na bezelstnosti a nevědomosti ničehož nesejde.

Jsou ale veškerá práva majetková předmětem držení? Zákon dalších mezí nevytýká, však z pojmu držení práva plyne, že jen taková práva jsou předmětem držení, která opětovaného vykonávání svého obsahu dopouštějí.[8]) Nemožné jest držení práv, kteráž jediným výkonem se vyčerpávají, poněvadž výkon, jímž bychom držení nabýti měli, právo samo a tudíž netoliko právní ale i skutkovou možnost opětného výkonu téhož práva zrušuje.[9]) Z toho důvodu nelze vůbec mluviti o držení práv obligačních, ještoto valná jich část jediným výkonem pomijí.[10])

---

[7]) Naši komentatoři mylně i v předpisu §. 1458. ochranu držby shledávejí. Srv. Schuster, Komm. I. str. 458.; Zeiller IV. str. 200.; Winiwarter II. str. 32., ano ještě Unger, Entw. str. 91.; Stubenrauch (1. vyd.) I. str. 634. Proti tomu Unger II. str. 267. pozn. 50.; Harum, Ger. Ztg. 1860 č. 36.; Kirchstetter str. 161.; Exner, Trad. str. 39. násl. Arndts, Krit. VJschr. VIII. str. 381., praví sice, že i zde podstata držení jest, uznává ale, že o právnickém (od práva chráněném) držení ve smyslu §. 311. ob. zák. obč. řeči býti nemůže. Tak i Forlani str. 202.

[8]) Jiní (zejmena Savigny, Bes. 192., Koch, Bes. str. 115., Exner, Trad. str. 41. násl.) neprávně určovati chtějí pojem držení práva i objem jeho podlé toho, jest-li možná rušiti výkon práva. Možnost rušení u výkonu práva a možnost opětovaného vykonávání nekryjou se. Viz na př. právo zástavní, jehož výkon zajisté rušiti lze. — Stobbe, D. Pr. §. 76., uznává sice pojmovou možnost držení práva v objemu zde vytknutém, odporoučí však, aby přes meze práva římského a staroněmecké gewere objem jeho rozšiřován nebyl. Mělo by se tedy držení práv obmeziti na jura in re aliena a na práva majetková, kteráž zakládají se na trvalých osobních poměrech vrchnostenských (na př. dávky poddaných farních osadníků atd.), aneb na nemovitostech jsou vsazena.

[9]) Srv. Puchta, Pand. §. 137.; Gerber, str. 415. n. 41.; Arndts, Pand. §. 129. p. 2.; Seuffert, §. 113.; Brinz, §§. 30. a 33.; Dunker na u. m. str. 53.; Bruns, str. 481.; Arndts, K. VJ. VIII. str. 382.; z rak. spisovatelův Stubenrauch, III. str. 698.; Ellinger, str. 544.; Unger, I. str. 532. n. 81. a str. 546. II., str. 268. n. 55.

[10]) Srov. Unger, I. str. 532.; Kirchstetter, str. 161. n. 4., vlastně i Exner, Trad. str. 41. n. 48., ačkoliv v textu vyme-

Digitized by Google

Sledujíce hořejší zásadu shledáme:

1) Služebnosti[11]) jsou vesměs předmětem držení, neboť dopouštějí opětovaného vykonávání obsahu svého. Zákonník uznává držení služebností v §§. 408., 409. a 1470.[12]) Připomenouti sluší, že na držení služebností pohlížeti lze s dvojího stanoviska. Jednak: Držení služebnosti jest obmezená bezprostřední faktická moc nad věcí hmotnou a liší se od držení věci toliko obmezeností svou; oba pojmy, držení věci a držení služebnosti, jsou tudíž stejnorodé a objevují se co souřaděné druhy obecného vyššího pojmu bezprostřední faktické moci nad věcí hmotnou.[13])

S tohoto stanoviska nevychází obč. zákonník, ježto by jinak nabytí a pozbytí držby služebností důsledně byl podrobil pravidlům platným o držení věcí, kdežto k němu vztahuje zvláštní předpisy o nabytí a pozbytí držení práv (§§. 312., 313., 351. ob. z. obč.). Stanovisko zákonníka jest tudíž jiné, druhé, kteréž možno jest: držení služebností jest druhem držení práva (oproti držbě věci), dle zvláštních zásad spořádaného.[14])

---

zení Savignyova se přidržuje. Podivuhodné jest, že mnozí naši komentatoři (mimo Ellingera str. 544.) nemožnost držení obligačních práv všemi možnými patrně pochybenými důvody dokazují, však na tento jediný rozhodný nepřipadají. Srv. Pachmann, str. 109.; Winiwarter, V. str. 189.; Stubenrauch, III. str. 703.

[11]) Vykonává-li se fakticky obsah práva vlastnického, jest tu držení věci. Že držení jakožto pouhá skutečnost není předmětem držení, jest na bíledni. Srv. Unger, II. str. 267. n. 52. Starší naši spisovatelé i o této otázce se rozepisovali, srov. Winiwarter, Mater. VIII. str. 189.; Perthaler, Ztschr. f. österr. RG. 1842 II. str. 54.

[12]) Srov. Pachmann, str. 109.; Winiwarter, V. str. 180.; Ellinger, str. 544.; Stubenrauch, III. str. 701.; Exner, Trad. str. 42. Římské právo nezná držení služebností co pojem obecný, nýbrž toliko držení co do jednotlivých služebností. Že však obecný pojem držení práva pozdějšímu právu neznámým nebyl, dokazuje vydržení služebností a rozšíření a. Publicianae na služebnosti.

[13]) Srv. Bruns, Bes. str. 476.

[14]) Na onom právním stanovisku, od Brunsa vytknutém, jak B. sám str. 81. doznává, ani římské právo nestojí, aspoň ne právo klassické. Mnozí však v pramenech shledávati se domnívají, že držení usufruktuáře (usuáře) původně co držení věci chráněno bylo, srv. Frag. Vat. §§. 90., 91. s l. 3. §§. 13.—17. D de vi,

Digitized by Google

2) Zástavní právo není předmětem držení, ani když jest zástava ruční. Neboť podstatný obsah práva zástavního jest právo k prodeji věci zastavené (jus distractionis §. 447.), toto však jediného výkonu dopouští. Proti tomu nelze namítati, že zákon sám v §. 1369. o „Pfandbesitz" mluví, neboť slovem tím právo zástavní rozumí (nikoliv držení zástavy, jak Unger II. str. 268. n. 25., Stubenrauch III. str. 701., Arndts KVJschr. VIII. str. 384. za to mají), vždyť 6. hlava, k niž §. 1369. odkazuje, jedná o právech a povinnostech zástavce a příjemce zástavy, nikoliv o právních účincích pouhého držení věci zastavené. Rovněž nelze z §. 1483.: „So lange der Gläubiger das Pfand in Händen hat, kann ihm die unterlassene Ausübung des Pfandrechts nicht eingewendet ... werden", dovozovati, jako by námitka tato proto místa neměla, poněvadž již v detenci zástavy spočívá vykovávání práva.[15])

Právě nařízení §. 1483. dokazuje, že zákon v opomenutém prodeji zástavy opominutí výkonu práva zástavního

---

kdež prvotní přídavek utile (sc. int. de vi) vynechán jest. Tak zejmena Meischeider §§. 79., 82. Správnějším zdá se ale výklad Degenkolbův, Platzrecht str. 79. násl. a Brunsův, Besklagen str. 244. násl., že Ulpian říci chtěl, poněvadž držení věci tu není, proto i. utile, kdežto v pandektách utile již vymítěno a vůbec i. directum dáno jest. Držení služebností uznáno jest v právu pruském i v zákonníku saském (§§. 556.—563., 602.), taktéž v curyšském (§. 529., při služebnostech osobních však držení věci §. 490.). Dle francouzského práva uznává se bez odporu držení služebností osobních, pak služebností nepřetržených a patrných (čl. 690.), v příčině držení ostatních služebností panuje spor. Srv. Zacharie-Puchelt franz. Civilr. §. 187. b. Italský zák. (čl. 694.) chrání jednoroční držení všelikých věcných práv (possesso di un diritto reale).

[15]) Viz Winiwarter, V. str. 183.; Minasiewicz, Ztsch. f. RG. 1833 III. S. 371.; Ellinger, str. 544.; Perthaler, n. u. m. str. 54.; Michel, Grundriss str. 182.; Harum v Haimerlově Magazinu XIII. str. 31.; Arndts, KVJsch. VIII. str. 383.; Kirchstetter, str. 160. n. 4.; Meischneider, str. 409. Srv. proti tomu Pachmann n. u. m. str. 10.; Unger, Entwurf str. 101. Syst. I. str. 532. n. 81., II. str. 268. n. 55.; Zielonacki, ošt. VJsch. IV. str. 106.; Stubenrauch, III. str. 701.; Exner, Trad. str. 47.; Forlani, str. 204. — Bornemann, I. str. 567. připisuje dle pruského práva zástavnímu věřiteli držení práva. Viz proti tomu Temme, str. 220.

spatřuje.[16]) — Proti náhledu našemu namítá Arndts (KVJschr. VIII. str. 383.), že k nabytí držby není potřebí úplného výkonu práva, jako není k nabytí držby věci potřebí výkonu všech oprávnění v právu vlastnickém obsažených. Ovšem není potřebí úplného výkonu, však zajisté potřebí jest výkonu podstatného obsahu práva k nabytí držení jeho. Detence však nenáleží k podstatnému obsahu zástavního práva na věci movité, není jí potřebí ani k jeho bytí, toliko k jeho vzniku (srv. §§. 451., 467. ob. zák. obč.).[17])

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

K otázce o vlastnictví vody tekoucí.

Když c. k. okresní hejtmanství v J. za příčinou povolení stavby vodní potok D. za veřejný bylo prohlásilo, předložila cen-

---

[16]) Srv. Unger a Stubenrauch na u. m. Také Arndts KVJsch. VIII. str. 384. uznává, že tento výklad §. 1483. správnější jest. Ostatně však popírati nelze, že i onen smysl v §. 1483. vtěsnati se nechá. Žádost o povolení exekučního práva zástavního, odhadu a prodeje nejsou výkony zástavního práva, nýbrž přípravné kroky. Římské právo ovšem uznává držení zástavního věřitele, avšak jakožto držení věci nikoliv jako držení práva. O tomto odvozeném držení srv. Savigny, Bes. §§. 23.—25. S hlediska filosofického pokládá Bruns, str. 480. držení práva zástavního při zástavě ruční za možné, ježto právo retenční s ním spojené trvajícího vykonávání dopouští. Podobně Windscheid, §. 163. pozn. 2. Však právo retenční nenáleží k podstatě práva zástavního. Držení práva zástavního na věcech movitých uznává také rozhodnutí dolnorakouského vrch. zem. soudu ode dne 11. ledna 1859 (Sb. Ungera-Glasera II. č. 732), v důvodech nejv. soudu není však po náhledu tom stopy. Srv. proti tomu Puchta, R. Lex. II. str. 68.; Arndts, N. F. III. str. 377.; Pfeifer, Bes. str. 141.; Zielonacki, Bes. str. 187.

[17]) Odvolává-li se Arndts na u. m. dále na pignus staršího práva římského, sluší podotknouti, že vedle dnešního práva jus distrahendi beze vší pochybnosti k specifickému obsahu práva zástavního náleží. Srv. Exner, Trad. str. 47. n. 70.

Digitized by Google

trální kancelář knížete R. v S. listiny, z nichž soukromé právo knížete R. k vodám dotýčného okresu dovozovala, žádajíc, by vody za soukromý knížecí majetek byly prohlášeny.

C. k. okresní hejtmanství vydalo tento nález:

Z dokladů ctěným dopisem od 14. t. m. č. 1095. sem předložených nemohu právo vlastnické panství S-ského na řeky a potoky v okresu J. se nacházející seznati; neboť tři z listin těch vykazují toliko, jakým titulem jeden držitel od druhého nabyl panství to se všemi právy, aniž tato specifikována. Toliko podle výtahu ze zemských desk prodal hrabě D. hraběti M. panství S. se všemi stojatými a tekoucími vodami, potoky a vodovody cum jure piscendi et navigandi. Kdyby podle tohoto výtahu všecky vody v obvodu někdejšího panství S-ského byly soukromým vlastnictvím tohoto, musela by jemu o sobě již příslušeti všecka práva vlastníka k nim, aniž by bylo vypočítávání práv těch třeba. Poněvadž ale dodatek při uvádění vod tohoto panství zní výslovně: „cum juribus navigandi et piscendi," a výhradné užívání veřejného statku jen podle doslovného znění dotýčné smlouvy, a sice nikoliv v rozšiřujícím, nýbrž spíše v obmezujícím smyslu pojmouti dlužno, nemohu panství S-skému i po předložených dokladech k vodám v někdejším jeho obvodu se nalezajícím žádných práv než plavby a lovení ryb přiznati, a musím i nyní vody ty za veřejný statek a nikoliv za soukromé vlastnictví panství S-ského považovati. V J... 20. září 1874."

K stížnosti odpověděno krátce bez důvodů, že „vys. c. k. místodržitelství nálezem ze dne 3. listopadu 1874 č. 54339. stížnosti centrální kanceláře v zastoupení panství S-ského z rozhodnutí c. k. okresního hejtmanství, udrževši je v právu, místa nedalo."

Centrální kancelář knížete R. v S. podala na to k c. k. ministerstvu orby stížnost, v níž uvedla asi toto:

Dotýčná rozhodnutí zasahujíce do práv panství S-ského odporují §§. 3. a 102. zák. vod. ze dne 28. srpna 1870 č. 71., z nichž prvnější ustanovuje, že vody nesplavné jen potud jsou statkem veřejným, pokud zákonem neb soukromým titulem někomu nepatří, poslednější pak, totiž §. 102., výslovně praví, že práva k vodám podle dřívějších zákonů nabytá v platnosti zůstávají, a podle těchto dřívějších zákonů se posuzují co do platnosti a objemu.

Poněvadž nebylo v této věci jiného zákona pro Čechy mimo obnovené zřízení zemské Ferdinanda II. z r. 1627, možno jen na

Digitized by Google

toto vztahovati §. 102. zák. vod., a vzhledem k tomu, že tehdáž byl ještě poměr poddanství, a půda toliko vlastníkům panství, nikoliv poddaným patřila, míní toto zřízení zemské, kde o vlastnictví nemovitostí mluví, vždy jen vlastníky panství, kteří jedině schopni byli k nabytí vlastnictví nemovitostí.

Podle tohoto zřízení zemského má každý, kdo by proti ustanovení jeho v Q. 46. jednal, potrestán býti 100 k. grošů, a věc řízena před větším právem zemským, jemuž nepříslušeli poddaní.

Z toho jde, že zákon ten právo k vodám propůjčoval jen vlastníkům panství, a tito jen schopni byli, je nabyti.

Dále bylo v českém stavovském sněmu dne 3. března 1752 ustanoveno, že původně celý komplex panství je vlastnictvím vrchnosti, tedy vše, co by jiného vlastníka nemělo, a později zvláště s vrchnosti na poddané nebylo přešlo.

Patřily tudíž všecky vody nesplavné na panství vrchnosti, pokud je jiným nezadala; vody ty byly také ve všech fassích vrchnostenských, a tyto z nich až do nového katastru na základě komise o upravení daní od 9. ledna 1789 platily. Proto také placeny vrchnostem z vod činže, které vykupovány býti musely v roku 1849, patrně tedy zákon vlastnictví vrchností k vodám uznával, a toto za dřívějších zákonů nabyté právo zůstalo podle §. 102. vod. zák. v platnosti.

Takový poměr byl v celých Čechách vůbec a zvláště na panství S-ském, které z vod za užívání činže bralo, z nich daně platilo, v držení jich bylo, majíc je v katastru připsané, — a nikomu je neprodalo.

Panství S-ské je ale také vlastníkem vod na základě listin v desky zemské zanešených, a na základě soukromého titulu. Neboť podle předložené smlouvy od 30. června 1747 koupil František Václav Caretto hrabě M. panství S-ské se všemi prodávajícímu Ferdinandu Ignáci Magnovi hraběti D. příslušícími právy a výslovně se všemi rybníky, stojatými a tekoucími vodami a vodovody, a tak přešlo vlastnictví to, jak desky zemské vykazují, na nynějšího vlastníka, aniž potok jakýs neb řeka odprodány.

Vzhledem k §. 914. ob. zák. obč. vykládá c. k. okresní hejtmanství smlouvu nesprávně, a nebylo zajisté v úmyslu stran, prodati a koupiti pouze právo plavení a lovení ryb, nýbrž vlastnictví řek a potoků vůbec, a odporovalo by to pojmu vlastnictví, kdyby chtěl kdo vytknouti zásadu, že kdož prodávaje věc nemovitou a vypočítávaje spojené s ní užitky, nezamýšlel prodat vlastnictví,

Digitized by Google

nýbrž jen užitky. Jinak by vlastník panství S-ského nebyl vlastníkem ani rybníků, ježto mu taktéž prodány cum jure piscendi, ba ani ne lesů, které prodány výslovně cum jure lignandi, a bylo by takto celé panství statkem veřejným.

C. k. ministerstvo však rozhodnutí vys. c. k. místodržitelství ze dne 3. listopadu 1874 č. 54339., pokud žádost rekurentovu za uznání práva vlastnického k řekám a potokům skrze panství tc-koucím odmítá, potvrdilo, dodávajíc, že když tu nebylo žádosti vlastníka panství, týkající se užívání, svádění neb odvádění dotyčných vod v případě konkretním, vzhledem k §§. 75. a 76. vod. zák. pro politický úřad nebylo příčiny, aby uznával vůbec o veřejné neb soukromé vlastnosti vod těch.

Výn. c. k. ministerstva orby ze dne 9. května 1875 č. 15519—833.

F. Š.

Příspěvek k nauce o ochraně držby. Vlastník smí pozemku svého užívati jen potud, pokud tím nepřekáží držení pozemků sousedních.

Josefa V. uvádí ve své žalobě pod čís. 3111. r. 1875 u okresního soudu v Kralovicích podané, následovní: Mé pole čís. parc. 74. hraničí na východní straně s loukou Františka Š. čís. parc. 52.

Mé pole leží výše a proti louce na svahu, tak že dolní část mého pole opírá se o nejhořejší část louky Františka Š.

Poskytuje takto nejhořejší část této louky oporu mému poli v ten spůsob, že půda louky ve sklonku nejméně 45 stupňů pole mé chránila, tak že na něm za doby deště a tání sněhu sypká prst mého pole a v ní se nalezající plodiny před odplavením chránila.

Nalezala jsem se takto v držení práva, vedle něhož nejhořejší část louky Františka Š. byla oporou nejdolejší části mého pole ve sklonku 45 stupňů.

Frantisek Š. odejmul na této louce vrchní zemi až k poli mému na dva střevíce hluboko, čímž spůsobil v louce své přímo u mého pole příkrou a strmící stěnu, následkem čehož z pole mého ornice a v ní se nalezající plodiny do louky Františka Š. svážeti se musí.

Digitized by Google

Tím rušil František Š. mé držení práva na ochranu mého pozemku a prosím, aby uznáno bylo, že František Š. držení práva mého rušil.

Žalovaný uvádí ve své odpovědí, že držení práva vedle §. 313. ob. zák. obč. nabyti lze pouze tím, když někdo od druhého něco za povinnost vyžaduje, a tento žádosti té vyhoví, nebo když někdo věc jinému náležitou k svému prospěchu s povolením majitele používá; aneb ale, když někdo k cizí zápovědi opomíjí učiniti toho, co by jinak činiti oprávněn byl.

Avšak to, co žalobkyně uvádí, není žádné držení práva, nýbrž pouhá výhoda, vyplývající z polohy pole žalobkyně k louce žalovaného, a žalobkyně nemůže na tak dlouho odvozovati nižádného držení „práva“, pokud neprokáže, že neobmezené vlastnictví žalovaného některým ze spůsobů §. 313. ob. zák. obč. obmezila, a tím naproti žalovanému co neobmezenému vlastníku louky práva nabyla. Pokud takového skutku neprokáže, nemůže o držení práva se strany žalobkyně a tudíž o rušení jeho řeči býti.

Pakli tedy žalovaný na své louce, jak žalobkyně sama uvádí, zem odkopal a příkrou stráň spůsobil, byl k tomu oprávněn, poněvadž vedle §. 354. a 362. ob. zák. obč. může následkem vlastnictví s věcí svou libovolně nakládati a jí také zničiti. Kdyby i toto počínání spůsobilo snad žalobkyní škodu na jejím majetku, není za tuto škodu vedle §. 1305. ob. zák. obč. zodpověden, poněvadž v mezích zákona vlastnického práva svého používal.

V replice poukázala žalobkyně k tomu, že také z přirozené polohy dvou pozemků vyplývají vzájemná práva sousedů, jak to zřejmě vysvítá z ustanovení §. 11. vodního zákona, vedle něhož žádný majetník níže položeného pozemku přirozený odtok vody ku škodě hořejšího pozemku změniti nesmí, že tedy v případech takových přirozený stav a právo v jedno splývá.

Dále poukázala žalobkyně k ustanovení §. 340. ob. z. obč., vedle něhož držitel věci nemovité, jehož právům zřízením nějakého díla hrozí nebezpečí, jest oprávněn před soudem tuto novotu zapovědíti, a to že činí přítomnou žalobou.

V duplice tvrdil žalovaný, že právní prostředek, jehož §. 340. ob. zák. obč. se dovolává, je prý soudní zápověď a nikoliv žaloba o rušené držbě, toho prostředku že žalobkyně nepoužila a takovou zápověď že žaloba pro rušení držby nenahražuje.

Při místním ohledání, k němuž, jak mimochodem uvádím, přivzat byl pouze jeden znalec, proti čemuž žalobkyně žádných

Digitized by Google

námitek nečinila a žalovaný pouze doložil, že ponechává uznání soudce, zdaž lze vedle soudního řádu pouze jednoho znalce platně přivzíti, — potvrdil znalec udání žaloby a dodal, že ornice v sypké půdě, která se zde nalezá, z pole žalobkyně do louky žalovaného svésti se musí, ač nelze určiti, stane-li se to v době brzké, neb delší a dodal, že také větším přívalem vody, i kdyby odkopání země se nebylo stalo, prst by se odnesla, jen že možnost tato odkopáním jest mnohem větší.

Totéž stvrdili slyšení svědkové, kteříž byli zároveň co svědkové znalečtí vedeni.

C. k. okresní soud v Kralovicích zamítl žalobu výměrem ze dne 20. června 1875 č. 3830. a odsoudil žalobkyni k náhradě útrat a sice z toho

důvodu,

proto že se žalobkyně jen z té příčiny za stíženu vidí, že žalovaný dosavadní oporu jejího pole o jeho louku změnil; uvádí, že hořejší část louky žalovaného dosud podporovala dolejší část jejího pole, že žalovaný z této své hořejší části vrchní zem odebral a tím také dolejší části pole jejího podporu odejmul. Ačkoliv se nedá upříti, že v této soudním ohledáním a svědky stvrzené okolnosti rušení jakési držby obsaženo býti může, nelze přece k tomu přisvědčiti, že tu stává rušení držby v tom smyslu, jak se toho žalující domnívá.

Neboť žalující dovozuje z výše líčené polohy obou těchto pozemků držení práva svůj pozemek opírati o pozemek žalovaného a nalezá v odejmutí zeminy z hořejší části louky rušení své držby.

V uvážení ale, že ona sama bezprostřední útok na své pole žalovanému za vinu neklade, že jenom na žalovaném žádá, aby neodebral zeminu z hořejší části své louky, tedy za obmezení jeho práva vlastnického žádá, a tím si tedy práva zapovídacího osvojuje; — v uvážení, že spůsobem v §. 313. ob. zák. obč. vytknutým neprokázala, že právo takové nabyla; — v uvážení, že tedy není v držení práva, své pole o hořejší část louky žalovaného opírati, — nelze v tomto smyslu o rušení držby jakéhosi práva mluviti. Jediná okolnost, že se dolejší část opírala o hořejší část louky žalovaného, — jiného základu žaloba nemá, — neposkytuje držbu práva; jest pouhé faktum a zůstane jím, byť to i bylo s vědomím držitele louky, neboť

Digitized by Google

držení práv nabýváme vůbec užíváním jich vlastním jmenem §. 312. ob. zák. obč., patří tedy k nabytí držby práva „užívání práva“, t. j. užívání obsahu jakéhosi práva, což by v přítomném případu jen tehda bylo, kdyby žalující někdy byla o oporu, jako právo své žádala, a kdyby tato od žalovaného co povinnost byla poskytnuta. Z pouhé okolnosti ale, že pozemek její se opírá o louku jeho, a že to tak bývalo (usus ex jure familiaritatis — permissionis), nelze shledati užívání práva, když dotýčnou vůli, oporu užívat jako právo, žalující z konkludentních neb přímých činů neprokázala.

V stížnosti uvedla žalobkyně, že podle důvodů první stolice byla by oprávněna očekávati, že žalobě místa dáno bude; neboť důvody první stolice uznávají, že se pozemek žalobkyně o pozemek žalovaného opírá, to že je skutečností a právě podstata žaloby o rušení držby že spočívá v tom, aby skutečnost již stávající, neb poměr existující, neb stav již zřízený chráněn byl proti poměru, který se teprv zříditi má, a proti stavu, jejž teprv někdo založiti hodlá. Měl tedy soud faktum, dle něhož se pole žalobkyně o louku žalovaného opíralo, chrániti proti žalovanému, kterýž tento stav zrušil, a nový stav zařízením příkré stěny zavedl. Mimo to uvádí žalobkyně, že počátek, čili nabytí držení práva ve smyslu §. 313. ob. z. obč. podle stavu věcí za často není možno prokázati a že to není také ani zákonem přikázáno.

Co se týče prvního, uvádí žalobkyně, že mnohé poměry přírodou samou dané stávají se právními, aniž by bylo lze poznati právního důvodu a spůsobu jich nabývání, tak na př. držení prostory vzduchové, již vlastník nabývá zároveň s nemovitostí, dále nabývání zvěře v lesích, ryb v řece soukromé, nabývání dříví v lese, jež vyrostlo bez vzdělání rukou lidskou.

Co se týče požadavků zákona, uvedla žalobkyně a zjištěno místním ohledáním, znalcem, jak i svědky, že pole žalobkyně opírá se o louku žalovaného a že toto opírání má pro žalobkyni cenu, poněvadž odejmutím opory nastati musí žalobkyni škoda.

Jest tedy toto opírání právem žalobkyně, jehož držení prokázala a vedle §. 324. ob. z. obč. má žalobkyně pro sebe právní domněnku, že má platného právního důvodu. Také vedle §. 323. ob. zák. obč. nemůže žalobkyně jakožto držitelka vyzvána býti, aby právního titulu udala.

Důvody první stolice daly by se snad spíše použiti, kdyby se jednalo o žalobu na uznání služebnosti aneb na oduznání její; avšak pokud se jedná o uvažování okolností faktických, jako tuto,

Digitized by Google

odpadají ohledy na neobmezenost či svobodu vlastnictví. Žalobkyně poukazuje k tomu, že oprávněna jest vedle §. 362. ob. zák. obč. každého vyloučiti, kdo by s majetkem jejím vládl, že však žalovaný tím, když se nyní její pole do louky jeho svézti musí, také o jeho poli rozhodoval.

Konečně uvedla žalobkyně, že v novější době dochází vždy víc a více k platnosti onen náhled, dle něhož při nemovitostech použiti lze pouze onoho spůsobu užívání, aby také majitelům sousedních nemovitostí užívání těchto stalo se možným, toho že by nebylo, kdyby každý z pozemku svého učiniti mohl, co by chtěl i ku škodě a pronásledování sousedově, tak že by tím držba nemovitostí v nebezpečí uvedena byla.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 2. srpna 1875 č. 19486. potvrdil nález první stolice,

neboť

má-li se nároku žalobnice místa dáti, tedy musí dokázáno býti, že ona skutečně drží právo, své pole č. parc. 74. na dolejší straně na půdu nejhořejší části louky č. parc. 52. žalovaného opírati.

Tento důkaz však žalobkyně, jak první soudce dobře provádí, neprovedla; neuvedla ani jedinou skutečnost, aniž dokázati se nabídla, aniž by na jevo vycházelo, že ona se ve faktickém držení dotčeného práva nalezá. Ovšem jest zjištěno, že František Š. bezprostředně vedle pole žalobnice louku čís. parc. 52. drží, že však žalobnice má faktické držení práva, že se totiž o louku žalovaného pole žalobničino opírati má, to žalobnice nedokázala, neboť ze skutečnosti té, že dle přirozené polohy pole a louky tato dotčenému poli za podporu sloužiti má, nenásleduje ještě faktická držba dotčeného práva, jelikož v tomto přirozeném stavu neshle dává se žádný čin, který by ve smyslu zákona vykonávání držby ve prospěch toho, jenž se držení domahá, obsahoval.

Z té příčiny tedy a jelikož žalobkyně snažíc se žalovanému touto žalobou zapovědíti odnímání země z jeho louky tím teprv držbu práva, že louka žalovaného její pole podpírati má, — dosíci chce, což však se dle 2. odstavce §. zák. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. v pořadí práva provésti musí, musel nález v odpor vzatý v platnosti zůstaven býti.

Žalobkyně podala mimořádnou dovolací stížnost, v které uvedla následovní:

Obě nižší stolice považují za jisté, že mé výše ležící pole,

Digitized by Google

zřízením kolmé stěny bezprostředně u tohoto mého pole, pak odkopáním země z plochy před tím šikmé bylo uvedeno v nebezpečí, tak že země z tohoto pole časem svým musí se svésti. Jelikož toto mé pole na třech stranách výše leží, než sousední pozemky, tož musilo by, kdyby všichni tři sousedé na všech stranách podobné kolmé stěny zřídily, celé mé pole na sousední pozemky snésti. To však nedělo by se pouze při mém pozemku, nýbrž při tisícero pozemcích všady v krajinách pahorkovitých.

Zavedení takového stavu nemohl zákonodárce ve své prozřetelnosti vzíti v ochranu, aneb dokonce jej co zákonitý prohlásiti.

Domnívám se, že zákonodárce právě naopak podobné poškození a zkracování cizího nemovitého statku snažil se zameziti, an v §. 340. ob. z. obč. ustanovil, že držitel věci nemovité, kterýž zřízením nějakého rukou lidskou spůsobeného díla ve svých pracích v nebezpečí uveden jest, zápověď tohoto díla žádati může.

Toto ustanovení mluví dle mého mínění tak zřejmě pro ochranu mého pole, že se osměluju cestou mimořádnou se dovolávati.

Kdyby právní přesvědčení obou nižších stolic bylo po zákonu, tož byli by držitelé nemovitého statku největšímu nebezpečí vydáni.

Nemůže přec býti po zákonu, aby soused s ohledem na neobmezenost svého vlastnictví bezprostředně vedle mého pozemku zřídil jámu na několik sáhů hlubokou, do níž půda pozemku mého spadnouti musí.

A pak-li není toho dovoleno, není také dovoleno to, co soused můj přímo vedle pole mého zařídil.

Nejedná se zde o to, aby se mi ujmul prospěch, jehož jsem posud používala, nýbrž jedná se o zničení přirozeného poměru, následkem čehož vlastnictví mé ve své celistvosti existovati více nemůže.

Že poměry přirozené za často stávají se právními, o tom nehodlám dále šířiti slov, a dovoluju si ku §. 405. ob. z. obč. poukázati, kdež ustanovuje se, jak poměry přirozené stávají se právními a jak takové přirozené poměry požadují ochrany zákona a pokud se týče, soudu.

S ohledem na znění §. 323. ob. z. obč. mluví pro mne důminka držení pravého a jsem oprávněna žádati, aby soused můj vedle §. 324. ob. z. obč. dokázal právo pro rušení, jehož se dopustil. Nemám tedy já právo své ale soused můj jeho negaci prokázati.

Digitized by Google

Nejvyšší soudní dvůr změnil rozhodnutí obou nižších stolic, dal žalobě místa a odsoudil žalovaného ku náhradě útrat všech tří stolic z těchto

důvodů:

Žalobkyně nalezá se v pokojném držení pole hraničícího na louku žalovaného a sice tím, že jej vzdělává a užívá (§. 312. ob. z. obč.). Co držitelka může pole to bez odpovědnosti užívati a upotřebovati (§. 329. ob. z. obč.) a dle §. 329. t. z. není nikdo oprávněn držbu druhého, nechť jest podstaty jakékoliv (von welch immer Beschaffenheit) o své újmě rušiti, sice porušený právo má žádati za zápověď takového rušení.

Vlastnictví lze jen potud vykonávati, pokud se v práva třetí osoby nezasahá (§. 364. ob. z. obč.) a jen ten, jenž svého práva v mezích zákona užívá, není za škodu druhému tím spůsobenou zodpověden (§. 1305. ob. z. obč.).

Z toho vyplývá, že při pozemcích vedle sebe položených (bei benachbarten Grundstücken) užívání jen potud je dovoleno, pokud jest též sousedu možné držení sousedních pozemků vykonávati.

V případě, o který tu jde, bylo soudním ohledáním i bez ohledu na dobrozdání přivzatého znalce zjištěno, že odkopáním hořejší části louky, poněvadž tím dolejší část výše položeného pole žalobkyně byla opory zbavena (blos gelegt), držení pole v nebezpečí uvedeno bylo, jelikož vykonávání držby té ve spůsobu dosavadním není možné a poněvadž zeminy vlhkem atmosferickým promočené, kteréž dosaváde nepřetržitým připojením na louku žalovaného byly udržovány, na louku spadnouti musí a tím žalovanému k dobrému se dostanou, žalobkyni však k dalšímu užívání se odejmou. Nejedná se zde o právo žalobkyně, kteréž by se na louce („an oder auf der Wiese") žalovaného mělo vykonávati, nýbrž o držbu žalobkyně na jejím vlastním poli, kteráž co taková má nároky na uznání a ochranu.

Dle §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. může se soudní ochrany nejen ten dovolávati, kdo bezprávně držení zbaven byl, ale také ten, kdo v držení byl zkrácen (beeinträchtigt) a proto nečiní tu rozdílu, zdaž dolejší část pole žalobkyně již padla aneb spadnutím dle zákonů přírody teprvé hrozí.

Žalobkyně může žádati, aby její pole v té poloze, jak je

Digitized by Google

dosud užívala, se udrželo a když někdo polohu tuto, jak prokázáno, o své újmě změní, může držitel žádati, aby dřívější stav opět zaveden byl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. listopadu 1875 č. 11849.

Dr. V—k.

Žaloba z obohacení.

C. k. okresní soud v Karlíně rozsudkem ze dne 28. listopadu 1874 č. 31336 v rozepři manželů Matěje a Kateřiny Bukovských, žalobců, s Václavem Havlíčkem, žalovaným, pcto.: 40 zl. nalezl: Žalovaný Václav Havlíček povinen jest jen tenkráte žalobcům Kateřině a Matěji Bukovským částku 40 zl. r. č., kteráž mu na základě koupě krávy uplacena byla, spolu s 6% úroky ode dne žaloby až do zaplacení jdoucími a náklady soudními ve 14ti dnech pod následky exekuce zaplatiti, pakli že se k přísaze rozhodovací toho obsahu: „že dle jeho vědomí a jeho paměti pravda není, že manželům Matěji a Kateřině Bukovským slíbil, že jim vrátí částku 40 zl., kterouž jemu Kateřina Bukovská při koupi krávy, od něho později na zpět zvaté, zaplatila," ve třech dnech po tom, když rozsudek tento právní moci nabude, nepřihlásí, neb sice se přihlásí, avšak při stání, ustanoveném k složení této přísahy, ji nevykoná. —

Pro případ, že žalovaný Václav Havlíček tuto přísahu vykoná, odmítají se žalující manželé Matěj a Kateřina Bukovský se žalobou, podanou 28. března 1874 č. 8154., v ní kladenou žalobní prosbou a budou povinni, žalovanému náklady soudní ve 14ti dnech pod následky exekuce zaplatiti. —

Důvody.

Dle udání v žalobě, podané dne 28. března 1874 č. 31336. koupila Kateřina Bukovská od honáka Václava Havlíčka krávu za umluvenou cenu 125 zl. a uplatila hned část 40 zl. Mezi vyjednáváním ptala se Kateřina Bukovská, zdali krávě nic neschází, načež tento krávu prohlásil za bezvadnou. Když však k tomu přišel manžel její Matěj Bukovský a krávu prohledl, shledal, že jest na půl vemena zaprahlá, pročež vybídl manželku, by Havlíč-

Digitized by Google

kovi krávu vrátila, což tato též, žádajíc zpět vyplacenou část 40 zl., učinila. Na to se Havlíček zavázal, ve 3 dnech mladou krávu dodati, aniž by tomuto slibu dostál, prohlásil ale, že jim vrátí oněch uplacených 40 zl. r. č., což žalující též přijali. —

Ohledně těchto okolností nabízejí žalující manželé důkaz přísahou rozhodovací. —

Žalovaný popírá, že by kráva nemocnou byla bývala, popírá slib ohledně nové krávy resp. ohledně vrácení uplacené částky 40 zl. a přijímá o těchto popřených okolnostech přísahu od žalujících sobě uloženou. —

Poněvadž obmeškáno bylo ohledáním krávy znalci v pravý čas předsevzatým zjistiti, zdali kráva skutečně nemocná byla čili nic, jest při nynějším stavu věci jedině ta okolnost rozhodná, zdali žalovaný se zavázal k vrácení uplacené částky 40 zl. r. č.

An o pravosti této okolnosti veden jest důkaz pouze přísahou rozhodovací vratitelnou, muselo od vykonání této přísahy rozhodnutí rozepře závislým učiněno býti. Vykoná-li tudíž žalovaný uloženou mu přísahu rozhodovací, bude prokázáno, že neslíbil vrátiti částku pr. 40 zl. žalobcům a poněvadž jemu též žádnou vinu ohledně nesplnění smlouvy přičítati nelze, bude dle §. 908. obč. z. oprávněn tuto částku co závdavek pro nesplnění smlouvy propadlý podržeti. —

Nevykoná-li však žalovaný tuto přísahu, bude tím prokázáno udání žalobců ohledně později od žalovaného předsevzatého závazku částku pr. 40 zl. vrátiti; z toho pak patrno bude, že smlouva první byla zrušena a sice obapolně a dobrovolně, že nová smlouva (§. 1377.) uzavřena byla a žalovaný jest tudíž povinen tuto smlouvu dodržeti (§. 919.) a částku pr. 40 zl. žalujícím manželům zaplatiti.

Výrok o soudních náhledech zakládá se v §. 398., 403. soud. ř. a §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Z rozsudku toho odvolali se žalující, dovozujíce ve svém odvolání: První soudce mylně nalezá rozhodný moment v tom, že žalovaný slíbil nám navrátiti uplacenou částku pr. 40 zl. a že jsme slib jeho přijali. Tuto smlouvu pokládá za novaci původní smlouvy tržní.

Však rozhodující moment spočívá v tom, že se žalovaný zavázal, že krávu nádorem trpící nazpět vezme a že my s tím srozuměni byli, čímž tržní smlouva mutuo consensu rozvázána byla. Tím přestal důvod právní, pro kterýž žalovanému splátka pr. 40 zl.

Digitized by Google

dána byla a nastala pro něho povinnost, částku tuto navrátiti (§. 1435. ob. z. obč.).

Následující slib žalovaného, že navrátí splátku pr. 40 zl. r. č., objevuje se jen jako constitutum debiti proprii.

Zdá se, že první soudce pokládal danou částku pr. 40 zl. co závdavek (arrha), ve smyslu §. 908. ob. z. obč., poněvadž při uzavření smlouvy tržní dána byla. Však tento zevnější příznak nemůže býti pro právnickou povahu rozhodujícím. Již velikost částky dané vzhledem k ceně koupeného předmětu příčí se výkladu, že by daná částka měla míti funkci arrhae, dávka ta v skutku jest jen splátkou na cenu trhovou; neboť smlouva z obou stran ihned se plnila, prodávající odevzdal kupcům krávu, kupci měli ihned (§. 1062. ob. z. obč.) splatiti cenu kupní i splatili část a část jim prodávající sečkal. —

C. k. vrchní soud zemský v království českém rozsudkem ze dne 4. května 1875 č. 11316. rozsudek c. k. okresního soudu změnil a žalovaného k zaplacení žalované částky 40 zl. bezvýminečně odsoudil.

Důvody.

Žalovaný zpečuje se pouze z toho důvodu žalujícím za příčinou koupě krávy obdrženou od nich částku 40 zl. vrátiti, poněvadž smlouva vinou žalujících a bez viny jeho zrušena byla a on tudíž dle §. 908. ob. z. obč. oprávněn jest, částku tu co obdržený závdavek podržeti. —

Jak žalovaný doznává, vychválil krávu žalující Kateřině Bukovské za bezvadnou, Kateřina Bukovská krávu za 125 zl. r. m. smluvila a jemu hned 40 zl. zaplatila, když však její manžel na trh za ní se dostaviv krávu prohlížel a vady na ní shledal, s ženou svou se pronesl, že krávu nevezmou, aby si ji žalovaný nazpět vzal a těch 40 zl. vrátil, vzal žalovaný ihned krávu nazpět.

Z této doznané okolnosti vychází na jevo, že o vině žalujících a nevinně žalovaného v smyslu §. 908. ob. z. obč. nemůže býti řeči, spíše že zrušení kupní smlouvy ve srozumění obou stran se stalo a žalovaný ani netvrdí, že bera krávu zpět, nějakým způsobem dal znáti, že obdržených 40 zl. podržeti chce.

Avšak nehledě k tomu, nemůže těchto 40 zl. zcela za závdavek považováno býti. —

Dle §. 908. ob. z. obč. nazývá se závdavkem, co při uzavření smlouvy napřed se dá, a pouze za znamení o uzavření aneb za zjištění pro-vyplnění smlouvy se považuje.

Digitized by Google

V tomto případě nebyla částka per 40 zl. při pouhém uzavření smlouvy napřed dána, nýbrž při vyplnění smlouvy, při odevzdání koupené krávy, tudíž co část umluvené kupní ceny, která právě dle §. 1062. ob. z. obč. již v tomto okamžiku, totiž při odevzdání krávy se splatiti měla.

Žalovaný není tudíž nijak oprávněn oněch 40 zl. za závdavek považovati a podržeti, on jest spíše povinen, když smlouva s jeho svolením zrušena byla a on krávu nazpět vzal, i obdrženou částku kupní ceny 40 zl. r. m. žalujícím navrátiti, poněvadž právní důvod, ji podržeti, přestal §. 1435. ob. z. obč.

Žalující sice též uvádějí, že jim žalovaný přislíbil, že jim ve třech dnech jinou mladou krávu dodá a že s tím byli srozuměni.

Žalovaný toto nové umluvení pro sebe neuvádí, on je spíše zcela popírá. —

Avšak i kdyby se bylo stalo a kdyby se chtělo za to míti, že žalovaný za jinou mladou krávu, která později dodána býti měla, těchto 40 zl. podržel, byl by přece povinen je vrátiti, poněvadž v tomto případě částka per 40 zl. r. m. ovšem jako něco při uzavření smlouvy napřed daného, jako závdavek ve smyslu §. 908. ob. z. obč. by se jevilo, žalovaný však, jak doznává, ani během třech dní, ani později krávu nedodal, tudíž jednostranně smlouvu zrušil a závdavek vrátiti měl. —

Okolnost tudíž, o níž první stolice přísahu rozhodovací připustila, jest pro rozhodnutí sporu zcela nerozhodná, poněvadž žalovaný i kdyby to byl nepřislíbil, již ze zákona k vrácení jest zavázán.

Žalovaný z rozsudku toho se dovolal.

C. k. nejvyšší soud k tomuto dovolání potvrdil rozsudek druhé stolice.

Důvody.

Námitka žalovaného, že žalovaných 40 zl. r. č. při koupi krávy co závdavek obdržel, spornými spisy potvrzena není. Však i kdyby tomu tak bylo, neměl by vzhledem k §. 908. ob. z. obč. práva, aby částku tu podržel, poněvadž ničím dokázáno není, že smlouva vinou kupcův splněna nebyla.

Dání 40 zl. musí tedy, obzvláště vzhledem k tomu, že částka tato v poměru k celé tržní ceně zajisté příliš značna jest, co splátka na tržní cenu, co částečné vyplnění smlouvy považováno býti.

Digitized by Google

Byla-li pak smlouva trhová následkem obapolné úmluvy stran opět zrušena a vzal-li žalovaný ihned prodanou krávu nazpět, jest s druhé strany také povinen, aby částku peněžní co částečnou splátku tržní ceny obdrženou vrátil, poněvadž právní důvod ve smlouvě trhové co zakládající, pro kterýž částku onu podržeti měl, pominul a jiného důvodu, pro kterýž by vrácení její odepříti směl, tu není (§. 1435. ob. z. obč.).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 1875 č. 8381.

Dr. H.

K výkladu §. 579. ob. z. obč.

Rozsudkem ze dne 27. ledna 1875 č. 503. j. nalezl c. k. okresní soud v Přelouči v písemné rozepři Václava Kosa, jakožto poručníka nezl. Marie Juppovy, žalujícího, s manželi Josefem a Annou Juppovými, žalovanými, příčinou neplatnosti posledního písemného pořízení s příslušenstvím za právo takto:

Žalovaní manželé, Josef a Anna Juppovi, jenom tehdáž budou povinni uznati, že listina lit. D daná v Přelouči dne 11. prosince 1872, v níž to Josef Juppa žalované manžely Josefa a Annu Juppovy universálními dědici svého jmění učinil a nezl. svoji dceru Marii Juppovu na zákonný povinný podíl obmezil, jakožto domnělá písemní poslední vůle Josefa Juppy dle celého svého obsahu neplatna jest a budou žalovaní jen tehdáž povinni zaplatiti žalobci soudní škody v obnosu 107 zl. 5 kr., když spolužalovaný Josef Juppa přísahu doplňovací toho obsahu nevykoná: „že jeho syn Josef Juppa poslední vůli, danou v Přelouči dne 11. prosince 1872, když mu přečtena byla, před svědky Františkem Vackem, Karlem Luxem a Václavem Malým za svoji poslední vůli potvrdil.“

Vykoná-li však Josef Juppa tuto přísahu, bude žaloba zavržena a žalobce bude povinen zaplatiti žalovaným soudních škod 61 zl. 18 kr.

Důvody.

Souhlasným seznáním svědků Václava Malého, Karla Luxe a Františka Vacka jest dle §. 137. ob. ř. s. po právu dokázáno, kterak Josef Juppa, jenž dne 16. prosince 1872 zemřel, dne

Digitized by Google

11. prosince 1872 u jejich všech tří přítomnosti svojí poslední vůli tak pronesl, jak v listině lit. D dané v Přelouči dne 11. prosince 1872 obsažena jest, kterak tu svoji poslední vůli pronesl určitě, při úplně zdravém rozumu, s dobrým rozmyslem a rozvážením, prost násilí, podvodu a omylu, tak jak to §. 565. ob. z. obč. vyžaduje.

Že se Josef Juppa onoho dne, kterého poslední vůle sepsána byla, nalezal při dobrém rozumu, dosvědčili též přísežní svědkové P. Karel Krátký a dr. Ferdinand Krbec, jakož i že mohl mluvit a s rozvahou o svých záležitostech pořizovat.

Nelze tedy hleděti k opačnému svědectví Kateřiny Vodičkové a to tím méně, anto tato svědkyně teprvé 15 roků stará a proto vadna jest.

Dále seznali tři svědkové poslední vůle, prvé jmenovaní, že svědek František Vacek poslední vůli Josefa Juppy sepsal a ji pak pořizujícímu přečetl, načež týž vlastní rukou podepsal.

V tomto ohledu bylo tedy šetřeno všech náležitostí, jež vyžaduje zákon k platnosti písemního posledního pořízení.

Avšak §. 581. ob. z. obč. vyžaduje k této platnosti dále, aby pořizující po přečtení této poslední vůle přede všemi svědky potvrdil, že toto sepsání s vůlí jeho se srovnává.

A v tomto ohledu se seznání svědků od sebe liší; neboť svědek Václav Malý seznal, kterak Josef Juppa po přečtení poslední vůle tuto za svoji poslední vůli výslovně potvrdil, kdežto druhý svědek Karel Lux seznal, že Josef Juppa, když se ho svědek Václav Malý po přečtení jeho poslední vůle tázal, zda-li s obsahem jejím spokojen jest, svůj souhlas kývnutím hlavy projevil.

Třetí svědek, František Vacek však seznal, že Josef Juppa přečtenou mu poslední vůli jakožto svou poslední vůli nepotvrdil.

Ješto však na zjištění této okolnosti právoplatnost poslední vůle lit. Ð závisí, musela v tomto ohledu doplňovací přísaha, ku které se první žalovaný nabídl, nalezena býti.

Výrok o soudních škodách opírá se o §§. 398. a 403. ob. ř. s.

K odvolání žalobcovu změnil c. k. český vrchní zemský soud rozsudek stolice první, dal žalobě v celém jejím obsahu průchod a odsoudil žalované k náhradě soudních škod.

Důvody.

Nepsal-li zůstavitel svoji poslední vůli vlastní rukou, nýbrž nechal-li ji od jiné osoby napsati; buďsi že jí tuto (poslední vůli)

Digitized by Google

do péra říkal, aneb ji ku sepsání vedle svých udání zmocnil, musí, jak §. 579. ob. z. obč. výslovně nařizuje, každým spůsobem svůj vlastnoruční podpis připojiti, čímž právě spis, jakožto své vůli přiměřený uznává a jej takřka za dokončený prohlašuje, musí dále před třemi svědky potvrditi, že spis od něho podepsaný jeho poslední vůli obsahuje.

Toto potvrzení musí se jasným a zřejmým spůsobem státi, vůbec oným spůsobem, jak vedlé §. 565. ob. z. obč. poslední vůle zůstavitelova pronešena býti má.

Konečně musí se oni tři svědkové na listině samé podepsati jakožto svědkové poslední vůle.

Pak-li zůstavitel i jen jedné z těchto předepsaných náležitostí nešetří, jest poslední pořízení, jak to §. 601. ob. z. obč. výslovně předpisuje, neplatné.

Užije-li se těchto zákonných nařízení na případ, o který zde jde, nemůže býti pochybností, že poslední pořízení Josefa Juppy dané v Přelouči dne 11. prosince 1872 neplatné jest a to proto, poněvadž zůstavitel uvedeného druhého požadavku, jak žalující svědky Františkem Vackem a Karlem Luxem vedle §. 137. ob. ř. s. prokázal, nešetřil.

Svědek poslední vůle František Vacek, jenž oběma stranami za svědka veden byl, výslovně seznal, kterak nepravdivé jest, že by byl Josef Juppa před 3 svědky kšaftu listinu lit. D danou v Přelouči dne 11. prosince 1872, že jest to jeho poslední vůle, potvrdil.

Druhý svědek poslední vůle, Karel Lux, seznává také, kterak Josef Juppa výslovně nepotvrdil, že dotčený spis jest jeho poslední vůlí, nýbrž toliko po přečtení kývnutím hlavy na jevo dal, že jest s tímto spisem srozuměn, aneb jak svědek k průvodnímu čl. XXII. uvádí, že na otázku svědka Václava Malého, zda-li tomu, co mu přečteno, porozuměl, kývnutím hlavy přisvědčil.

Z těchto seznání vychází jasně na jevo, že Josef Juppa listinu lit. D co svoji poslední vůli nikoliv tím spůsobem nepotvrdil, jak to vyžaduje §. 565. ob. z. obč. a to tím více, anto pouhé kývnutí hlavou také toliko náhodou spůsobeno býti mohlo, anto Josef Juppa toliko na otázku, zda-li tomu, co mu přečteno bylo, porozuměl, kývnutím hlavy přisvědčil, a nikoliv na otázku, zda-li to, co mu přečteno bylo, za svoji poslední vůli uznává.

Tímto spůsobem provedl, jak již řečeno, žalující vedlé §. 137. ob. ř. s. důkaz, že Josef Juppa jakožto zůstavitel nikoliv všech

Digitized by Google

zákonních požadavků nešetřil, pročež také listina daná v Přelouči dne 11. prosince 1872 lit. D žaloby nikoliv za platnou uznána býti nemohla, nýbrž za neplatnou prohlášena býti musela.

Tento důkaz neplatnosti od žalujícího svědky Karlem Luxem a Františkem Vackem provedený, nemůže tím, že svědek Václav Malý opak toho seznal, vyvrácen ani seslaben býti, poněvadž naproti seznáním jeho stojí seznání dvou úplně bezvadných svědků, a poněvadž, byť i tento svědek dotčené vyjádření byl uslyšel, toto k platnosti dotčené poslední vůle nestačí, anto zákon vyžaduje, aby prohlášení zůstavitelovo ode všech tří svědků slyšáno bylo.

Z těchto důvodů musel rozsudek v odpor vzatý změněn a vedlé prosby žalobní nalezeno býti.

Odsouzení k náhradě soudních nákladů I. a II. stolice opírá se o §§. 24. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Cís. král. nejvyšší soudní dvůr potvrdil k dovolání se žalovaných rozsudek stolice první z těchto

důvodů:

C. k. vrchní zemský soud změnil proto rozsudek první stolice, kterýmžto prosbě žalobní pod výminkou vyhověno bylo, a dal bezvýminečně místo žalobě, poněvadž podle jeho náhledu žalobce důkaz provedl, že se zde nedostává druhé náležitosti ku platnosti posledního pořízení, zůstavitelem vlastnoručně nesepsaného potřebné, totiž výslovného potvrzení zůstavitelova, že ten spis jest jeho poslední vůle.

Tento náhled není však, pak-li se veškeré okolnosti bedlivě uváží, obsahem spisů nijakž zdůvodněn.

§. 579. ob. z. obč. ovšem předpisuje, že musí zůstavitel přede třemi spůsobilými svědky, z nichž alespoň dva zároveň přítomni býti mají, potvrditi, že ten spis jest jeho poslední vůle.

Nevyslovil se však §. 579. ob. z. obč. o tom, jakým spůsobem toto potvrzení se státi má, a zvláště že totéž jenom slovy se díti smí, aby po právu mělo účinek. Nic nevadí tedy dle zákona tomu, aby se i zde užilo předpisu §. 863. ob. z. obč., dle kterého postačí, když zůstavitel nepochybným spůsobem před svědky poslední vůle osvědčí, že spis, o nějž se jedná, obsahuje jeho poslední vůli, pokud se týče, když svědkové podlé průběhu a chování-se zůstavitelova tak uzavírati oprávněni jsou.

Když tedy, jako v přítomném případě, seznáním tří svědků stvrzeno jest, kterak k Josefu Juppovi povoláni byli, poněvadž týž

Digitized by Google

svoji poslední vůli zříditi chtěl, kterak podle jich náhledu zůstaviteli oznámeno bylo, že oni v tomto úmyslu, by jeho poslední vůli dosvědčili, se dostavili, kterak zůstavitel na otázku svědka Václava Malého, jak o svém jmění pořídíti hodlá, u přítomnosti jeho, pak obou ostatních svědků svoji poslední vůli vyjevil a když svědek Václav Malý toto prohlášení Františku Vackovi do péra nadiktoval, spis, jak svědkové Václav Malý a Karel Lux souhlasně stvrdili, František Vacek však, který si jenom zpomenouti nemůže, tomu neodepřel, Františkem Vackem zůstaviteli přečten a od něho pak u přítomnosti všech tří svědků podepsán byl, tož jest již v tom obsaženo mlčenlivé a nepochybné potvrzení zůstavitelovo, že spis obsahuje poslední jeho vůli, jak ji svědkovi Václavu Malému vyjevil.

Béře-li se dále zřetel k tomu, kterak svědek Karel Lux ztvrdil, že Josef Juppa na otázky svědka Malého, zda-li tomu, co mu přečteno bylo, porozuměl, kývnutím hlavy přisvědčil, svědek Vácslav Malý, aniž by blíže udal, jakým spůsobem, též seznává, že Josef Juppa ještě před podpisem u přítomnosti všech tří svědků se pronesl, že přečtený spis jest jeho poslední vůlí, tož nelze seznání svědka Františka Vacka, jako by Josef Juppa spis za svoji poslední vůli nebyl prohlásil, vztahovati k ničemu jinému leč k tomu, že zde scházelo prohlášení výslovné, totiž slovy projevené. Muselo ale také všem třem svědkům z celého průběhu a z chování se Josefa Juppy jasné býti, že zůstavitel věděl, co podpisuje a že spis u jejich přítomnosti podle udání Josefa Juppy sepsaný a od něho i od nich podepsaný, skutečně jeho poslední vůle jest.

V těchto okolnostech nelze považovati důkaz za proveden, že by se nebylo šetřilo formálností, jež předpisuje §. 597. ob. z. obč. ku platnosti písemního posledního pořízení zůstavitelova, jinou osobou sepsaného, pročež obsahem spisů odůvodněno není, že byl bez výminky žalobě zjednán průchod, naopak měla žaloba bez výminky zavržena býti.

Anto však žalovaní rozsudek první stolice, kterým rozhodnutí závislým učiněno bylo na přísaze doplňovací prvního žalovaného, ačkoliv od něho nenabídnuté, se své strany v moc práva vejíti nechali, a tedy z tohoto důvodu prospěšnější pro ně rozhodnouti nelze, než jak se stalo rozsudkem první stolice, musil býti ponechán v platnosti rozsudek prvního soudce.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 21. října 1875 č. 5748. **Augustin Plischke.**

Digitized by Google

Zločin uražení Veličenstva?

Karel Graf vysloužilý vojín, vyznamenaný medalií zřízenou Jeho Veličenstvem pro c. k. vojsko, k upomínce 25letého panování, přišel dne 9. února 1875 do hostince, maje výše uvedenou medalii na prsou.

Josef Červenka pustil se s Grafem do hovoru, z něhož povstala hádka, Červenka nadával Grafovi, dal mu také několik pohlavků a vyjádřil se konečně hlasitě, u přítomnosti mnoho lidí, že se Grafovi na jeho medalii etc.

C. k. státní zastupitelství podalo na Josefa Červenku žalobu pro zločin uražení Veličenstva, poněvadž před více lidmi o medalii, na které nalezá se podobizna Jeho Veličenstva, spůsobem neslušným se pronesl, čímž porušil prý úctu Jeho Veličenstvu povinnou.

Soud dal žalobě místa, uznal Josefa Červenku zločinem §. 63. z. tr. vinným a odsoudil jej do těžkého žaláře na 3 měsíce, třemi posty zostřeného.

K zmateční stížnosti, žalovaným podané, uznal nejvyšší c. k. dvůr soudní takto:

Zmateční stížnosti Josefa Červenky z rozsudku, ze dne 19. července 1875 č. 16265. dává se místa, a propouští se ten samý ze žaloby, pro zločin §. 63. z. tr. na něho podané a též z náhrady nákladů řízení trestního.

Důvody.

Žalovaný podal stížnost zmatečnou z důvodu §. 281. 5. a 9. ad a. ř. tr., poněvadž v důvodech rozsudku uvedeno není, kterak soud přesvědčení nabyl, že žalovaný, když slova hanlivá pronesl, úmysl měl Jeho Veličenstvo haněti, a poněvadž prokázáno při přelíčení nebylo, že by slova ta pronešená byla ve spojení s osobou Jeho Veličenstva, že tehdy, an soud žalovaného pro zločin §. 63. odsoudil, zákon byl neprávě vykládán.

Nejvyšší soud hleděl nejdříve ku zmatečnímu důvodu §. 281. 9. *a.* ř. tr., poněvadž, jest-li v případě tomto není povahy zločinu §. 63. z. tr., tím také druhý důvod odpadne.

Sluší při rozhodnutí tohoto případu hleděti nejen ke skutku samému, nýbrž i ke všem okolnostem, které staly se před a mezi činem.

Soud první stolice uvedl, že zjištěno jest, že Graf s Čer-

Digitized by Google

venkou do hádky přišel, že mu nadával, že jej fackoval a konečně že pronesl slova inkriminovaná.

Kdyby zjištěno bylo, že slova pronešená vztahovala se ku osobě Jeho Veličenstva, byla by tu zjištěna povaha zločinu §. 63. zák. tr.

Zjištěno však jest, že úmysl Červenky směřoval k tomu, Grafa spůsobem nejcitlivějším pohaněti; naproti tomu ani před, ani mezi hádkou o Jeho Veličenstvu řeči nebylo, pročež vyjádření to, s osobou Jeho Veličenstva souviseti ani nemohlo, takového spojení musí tu však býti, má-li se mluviti o zločinu §. 63. z. tr., an by jinak podmínky §. 1. z. tr. se nedostávalo, pročež v případu tomto povahu zločinu §. 63. z. tr. shledati nelze, a jest tedy odůvodněna příčina zmatku §. 281. 9. a ř. tr., pročež žalovaný dle §. 288. 3. 259. 3. ř. tr. žaloby sproštěn býti musel.

Nález c. k. nejvyš. co kassačního soudu ze dne 16. prosince 1875 k č. 7778.

F.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

1) Nejvyšší soud zamítl za mimořádnou stížností žádost za exekuci na kapitál, pro který se byl dlužník pro případ jeho smrti u pojišťovací společnosti pojistil, poněvadž kapitál ten pro případ smrti pojištěný dlužníkovi ani nepatřil ani nebyl v jeho držení, ježto tu kapitálu toho za živobytí pojištěného ani nebylo, a poněvadž tedy ani masa pozůstalostní nemůže být v držení.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 17. srpna 1875 č. 8235. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 41.

2) Po smrti jednoho společníka zapověděl obchodní soud druhému společníku další užívání společenské firmy a vyzval ho, aby oznámil nově zvolenou firmu aneb se vykázal svolením dědicův zemřelého společníka k dalšímu vedení dřívější společenské firmy. Za jeho vyjádřením změnil soud toto nařízení v ten smysl, že má do 14ti dnů žádat za zapsání svého obchodu pod dosavádní firmou do rejstříku pro jednotlivé firmy. Vrchní soud změnil tento výměr, poněvadž není dle čl. 16. obch. z. dovoleno obchodníku, který provozuje svůj obchod buď bez

Digitized by Google

společníka neb jen s tichým společníkem, naznačit ve své firmě poměr společenský, poněvadž z tohoto všeobecného pravidla, které jest pro ochranu obecenstva dáno, i v případech čl. 22. a 24. obch. z. tehdy, když poměr společenský posavádě trvající zcela přestane a obchod jako obchod jednotlivce dále se provozuje, nemůže se připustiti žádná výminka. Nejvyšší s. potvrdil však výměr první stolice, poněvadž vedle čl. 24. obch. z. v tom případě, když jeden společník z obchodu vystoupí, posavádní firmy bez ohledu na toto vystoupení se může dále užívati, a výslovného svolení vystoupivšího neb jeho dědiců jest jen tenkráte zapotřebí, když jeho jmeno jest ve firmě obsaženo; toto zákonní ustanovení jest všeobecné a neobmezené, tedy nepřipouští i čl. 16. obch. z. žádné výminky.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. srpna 1875 č. 9871. v Ztg. für Not. z r. 1875 č. 41.

3) Pomocník lékárnický podal na lékárníka, který ho před časem ze služby propustil, žalobu o náhradu škody u osobního soudu žalovaného. Vrchní soud zrušil z moci úřední rozsudek první stolice a odkázal rozepři před společenstvo lékárníků; nejv. s. však změnil toto rozhodnutí a nařídil vrchnímu soudu, aby rozhodl ve věci samé, poněvadž dle odst. V. cís. pat. ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z. předpisy živnostenského řádu nevztahují se na lékárníky, tedy nepříslušnost soudův v tomto případě není odůvodněna §m 102. živn. ř., vedle kterého rozepře mezi živnostníky a jich pomocníky, byly-li v 30ti dnech po zrušení poměru služebného zavedeny, před představenstvem společenstva vyříditi se mají.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 23. června 1875 č. 6823. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 42.

4) Žádosti za navrácení v předešlý stav k podání odpovědi nedala první stolice místa, kterýž výměr druhá stolice potvrdila, poněvadž lhůta byla zameškána zaviněním zástupce, což se za zavinění strany samé považuje. Nemůže tedy také strana žádati za navrácení v předešlý stav dle §. 370. ob. ř. s., nýbrž spíše by se mohla odvolávati k dvor. dekr. ze dne 6. října 1785 č. 474. sb. z. s. Nejv. soud potvrdil rozhodnutí obou nižších stolic, poněvadž žalovaný ve své žádosti doznává, že lhůta k podání odpovědi byla promeškána zaviněním zástupce resp. jeho kanceláře, zavinění zástupce jest však následkem poměru mandátního považovati za zavinění strany samé.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. května 1875 č. 4852. v Ger. Halle z r. 1875 č. 83.

Digitized by Google

5) Okolnosti, že jest banka v obchodním rejstříku zanešena a že její akcie se zaznamenávají na burse, nevyhovují ještě požadavku §u 406. ob. ř. s. a neosvobozují tedy žalobkyni od skládání jistoty pro soudní náklady.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 19. srpna 1875 č. 9008. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 86.

6) V směnečné rozepři žádal žalující za sekvestraci žalovanému slušících od něho pachtovaných propinačních práv, kteréž žádosti však ani první ani druhá stolice nevyhověly. Nejv. soud jí však dal místo, poněvadž právo pachtovní není čistě osobním právem, nýbrž osobním právem věcným (§. 307. ob. z. obč.), totiž od propachtujícího pachtýři poskytnuté právo k užívání nezužívatelných věcí (§. 1090. a 1094. ob. z. obč.) a poněvadž dle §. 448. ob. z. obč. každá věc, která jest předmětem obchodu, může býti zástavou, není pochybnosti, že žalovaným pachtovaná propinační práva, totiž příjmy těchto práv, ovšem bez ublížení právům propachtujícího, dle §. 422. ob. z. obč. mohou se sekvestrovati, ježto sekvestr jen jako zmocněnec zastupuje pachtýře, čímž se nedotýká práva propachtujícího.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 2. června 1875 č. 3457. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 43.

7) Proti platebnímu rozkazu podali žalovaní obrany namítajíce, že odevzdali zástupci žalující žalobní směnku a ještě jinou směnku mimo hotových 100 zl. za jiné 2 již k placení dospělé směnky s tím výslovným podotknutím, že pokud tyto dospělé směnky nebudou jim vráceny, obě nové směnky nemají míti žádného významu a poněvadž této podmínce nebylo vyhověno, že nemůže býti ze žalobní směnky žalováno. První stolice připustila o této okolnosti rozhodovací přísahu, druhá stolice však zachovala platební rozkaz bezvýminečně v platnosti, což i nejvyšší soud potvrdil, poněvadž se žalovaní nemohou tím hájiti, že jim nebyly před podáním žaloby ony dvě staré směnky vráceny, ježto, nemohli-li z tohoto důvodu platiti, měli se zachovati vedle předpisu §. 1425. ob. z. obč. a tím se své povinnosti sprostiti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 23. června 1875 č. 4126. v Ger. Halle z r. 1875 č. 86.

8) Věřitel podal proti pozvržení tržní ceny za svrchky, které byly pro více směnečných pohledávek prodány, 13. den po dodání stížnost, která mu byla jako opožděná vrácena; nejv. s. zrušil však výměry obou nižších stolic, poněvadž svrchky ty zabaveny byly pro více pohledávek rozličnými soudy, musí tedy při výměru, proti němuž

Digitized by Google

jest stížnost podána, jen jediného zákona, tudíž všeobecného řádu soudního a nikoliv dle povahy jednotlivých pohledávek brzy toho neb onoho spůsobu řízení býti užíváno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. června 1875 č. 6199. v Ger. Halle z r. 1875 č. 89.

9) A. byvši tažním psem patřícím B. kousnuta, žalovala B. o náhradu výloh léčení, mzdy dělnici za obstarávání domácnosti po čas nemoce a bolestného 82 zl. První stolice přiřkla jí výlohy léčení a žádanou mzdu, nikoliv však bolestné, a vyzvedla navzájem soudní útraty. V důvodech se odvolávala v příčině vyhovění žalobě k §. 1320. ob. z. obč. a v druhé části k §. 1325. ob. z. obč., poněvadž dle tohoto §. jen ten, kdo jinému na jeho těle ublížil, na požádání tohoto k placení přiměřeného bolestného jest zavázán. Nejv. s. potvrdil však rozsudek vrchního soudu žalobě v celém obsahu místa dávající, poněvadž §. 1320. ob. z. obč. vyslovuje toliko zodpovědnost toho, kdo opomenul zvíře, jímž někdo byl poškozen, opatřiti; jaký však objem této zodpovědnosti, může se toliko dle §. 1325. posouditi, který ustanovuje, v čem záleží povinnost k náhradě při tělesném poškození; k náhradě však dle tohoto §. náleží také bolestné vedle okolností zjištěných.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. června 1875 č. 4524. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 44.

Deník.

K §. 10. živnostenského řádu. Ministerstvo vnitra poukázalo za příčinou pochybností nastalých výnosem ze dne 14. října 1875 č. 13540. k tomu, že vedlé čl. 1. obchodní smlouvy mezi Rakouskem a Francií ze dne 11. prosince 1866 č. 164. ř. z., a vedlé závěrečního protokolu k této smlouvě státní (č. 166. ř. z. z r. 1866 k čl. 1.), obmezení §. 10. živnostenského řádu minulo co do poddaných státu francouzského. Obchod podomovní jestiť ovšem i na dále vyhražen tuzemcům; co se týče ostatních živností, které se neprovozují stále na jednom místě, nýbrž cestováním po zemi, není ovšem poddaným státu francouzského bráněno, provozovati živností takových, aniž by však tito rovněž jak poddaní států Německých měli jakési právo ze smlouvy, by jim v příčině té tatáž práva jak tuzemcům byla přisouzena.

Digitized by Google

K zákonu ze dne 27. července 1871 č. 88. ř. z. Za příčinou tou, že vzešly pochybnosti o tom, kterak se zachovati jest co do rozvržení nákladů v oněch případech, kde se jedná o nucené dopravení jisté osoby na jiné místo, aniž by lze bylo užiti zákona ze dne 27. července 1871, vyslovilo ministerstvo vnitra výnosem ze dne 19. října 1875 č. 1858 náhled svůj v ten smysl, že v oněch případech, kde se jedná o to, by osoba služebná, pomocník neb učedník živnostenský ve smyslu řádu čeledního neb živnostenského mocí dopraveni byli na místo služební, náklad dotýčný nésti má pán služební, v jehož zájmu se děje dopravení, ač nejsou-li na snadě zároveň okolnosti takové, které toho dopouští, by dopravení dělo se ve smyslu §. 1. zákona ze dne 27. července 1871, kdež pak ovšem se předpokládá, že místo služební zároveň jest domovem dopraveného. Což pak týče se případu onoho, kde se jedná o to, koho dopraviti do robotárny neb nějakého ústavu, jehož účelem jest polepšení, sluší míti na zřeteli, že říšský zákon ze dne 27. července 1871 týká se pouze případů, kde někdo má býti dopraven do své obce domovské neb přes hranice státu (jde-li o cizozemce), a že tudíž řečeným zákonem ničehož nebylo změněno v předpisech dosavadních, kterými odpověděno k otázce, komu náleží nésti náklad dopravení korigendů v ústavy řečené.

Zastupování beneficií církevních. Ministerstvo spravedlnosti sdělilo všem soudům vrchním dne 4. listopadu 1875 pod č. 14726. výnos ministerstva financí ze dne 28. října 1875 č. 18876., kterým vyslovuje se náhled, že to, což stanoveno v příčině právního zastupování katolických církví a beneficií §em 2. odst. 5. provisorní instrukce služební pro finanční prokuratury ze dne 16. února 1855 č. 34. ř. z. nyní opět úplné nabylo platnosti, jelikož dotyčná obmezení, která co do oboru působnosti finanční prokuratury nastala cís. patentem ze dne 5. listopadu 1855 č. 195. ř. z. a nařízeními vykonavacími k témuž cís. patentu se vztahujícími nyní opět pozbyla moci, když čl. 1. zákona ze dne 7. května 1875 č. 50. ř. z. zrušení konkordátu zřejmě bylo vysloveno.

K zákonu ze dne 31. března 1875 č. 52. ř. z. dalo ministerstvo financí dne 8. prosince 1875 č. 32753. nařízení obsahu toho, že v oněch případech, ku kterým hodí se ustanovení zákona ze dne 31. března 1875 prohlášení k výmazu způsobilá a osvědčení pravosti podpisu stran i tehda osvobozena jsou od poplatku kolkového, když řečené listiny třeba obsahují též kvitanci neb jinaké potvrzení, že zadost učiněno bylo závazku, který se z knih veřejných má vymazati.

Digitized by Google

K §. 104. zák. trestního. Nálezem ze dne 9. listopadu 1875 zavrhl nejvyšší soud zmateční stížnost bývalého listovního z rozsudku c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 7. června 1875, kterým tento odsouzon byl pro zločin přijímání darů u věcech úředních. V důvodech vyslovil se c. k. nejvyšší soud v ten smysl, že význam „spravování spravedlnosti", jehož v §. 104. zákona tr. užito, jest patrně pojmem mnohem širším než význam „rozhodnutí u veřejných záležitostech" jehož se ihned o několik slov později užívá. Výraz prvnější zahrnuje v se všechny výkony, kterých u soudu zapotřebí, by výroky soudcovské mohly býti vynešeny a vykonány. Pročež sluší v tom ovšem shledati povahu zločinu v §. 104. z. tr. naznačeného, pakli obviněný, vyhotovuje výtahy knihovní, sice úřad svůj dle povinnosti konal, když však přijímal dary aby jej konal. (J. Bl.)

Lipský vrchní soud obchodní vyslovil za poslední doby v nálezech svých mezi jiným zásady následující: 1) Když zákonem (čl. 229. obch. zák.) neb společenskou smlouvou jest stanoveno, že všickni neb někteří členové představenstva společnosti akciové toliko společně (kollektivně) znamenati mohou firmu společenskou, tož zapotřebí též k platnosti ústních smluv, kterých kdo hodlá uzavříti s touto společnosti akciovou, by všickni dotýční členové představenstva společně dali od sebe prohlášení potřebné. 2) Pakli se směnka sama naznačuje co „poukázka směnečná", nelze míti za to, že bylo učiněno za dost požadavku čl. 4. odst. 1. sm. ř., poněvadž tím vzbuzena pochybnost, má-li listina bezvýminečně míti význam směnky. 3) Pakli kupující ve smyslu čl. 357. obch. zák. žádá differenci ceny, nemůže nad to žádati, aby jemu nahražen byl ušlý zisk, který mohl docíliti dalším prodejem zboží. (J. Bl.)

Příspěvky ku komoře notářské. Ministr spravedlnosti odpověděl dne 3. listopadu 1875 č. 14383. k dotazu Pražské komory notářské, že nelze jemu uznati, že by nařízení min. ze dne 15. července 1856 č. 131., kteréž toliko týká se příspěvků ke komorám advokátním, lze bylo užiti též ohledně příspěvků ke komorám notářským, že však novější zákony processuální, zejmena zákony o řízení bagatelním a upomínacím, vhodných poskytují prostředků, by dlužné příspěvky druhu dotknutého rychle mohly býti dobývány.

Úmrtí. Dne 9. ledna t. r. zemřel na Mělníku dr. František Kozdera, zemský advokát v stáří 33 let. Zesnulý byl důkladným právníkem i požíval též pro ryzou povahu svou vážnosti všeobecné. Čest budiž památce jeho!

Digitized by Google

Výbor pro výstavu časopisů a rukopisů v Praze zaslal nám přípis následující:

Snažná prosba!

Typografická Beseda pražská hodlá na jaře t. r. uspořádati světovou výstavu časopisů dosud vydávaných i zaniklých a při té příležitosti vyložiti také sbírku rukopisů a vlastnoručních podpisů mužů i žen v jakémkoliv oboru vědění anebo umění vynikajících, živoucích i zemřelých, domácích i zahraničních, pokud bude možno získati jich buď přízní šlechetných jednotlivcův anebo spolkův, buď koupí.

Důležitost a prospěšnost podobných sbírek uznány jsou již dávno téměř u všech národův vzdělaných, a proto v plné důvěře obrací se v hluboké úctě podepsaný výstavní výbor k veškerému osvícenému obecenstvu českému a ku všem opravdovým vlastimilům se snažnou a důtklivou prosbou: račiž kdo jak může v obtížném podniknutí tomto laskavě jej podporovati darováním neb dočasným zapůjčením byť i jen jednotlivých čísel časopisů zaniklých neb u nás málo známých, anebo rukopisných památek a vlastnoručních podpisův mužův a žen všech národů a věků.

Jakož pak za kolegialního přispění typografických spolkův zahraničných nadějeme se pro zamýšlenou výstavu získati dosti bohatého a vzácného materialu z ciziny, tak doufáme také na jisto, že za dobrotivé pomoci příslušných kruhů domácích podaří se nám snésti památek českých tolik, kolik jich před tím nikdy ještě pohromadě nebylo, aby o naší výstavě národ český ve všech oborech důstojně byl zastoupen.

Všeliké příspěvky a každé přátelské pokynutí přijme podepsaný výbor s vroucím poděkováním. Co půjčeného vrátí se ihned po výstavě dobře zachované a výlohy ze zásilek vzniklé milerády se nahradí. Darované a zakoupené věci uloží se po výstavě v archivu Typografické Besedy pražské a budou vždy přístupny.

VÝBOR

pro světovou výstavu časopisů i rukopisů v Praze.

D. Sluníčko,
ředitel knihtiskárny dra Edv. Grégra,
předseda.

Josef Trumpus,
tajemník.

Digitized by Google

Která práva jsou předmětem držení?

Sepsal dr. **Ant. Randa**, ř. prof. práv v Praze.

(Pokračování.)

3. Jsou-li **práva obligační** předmětem držení, jest ode dávna sporná otázka. Zajisté nemohou býti předmětem držení taková práva obligační, kteráž jediným výkonem pomíjejí; jakž ale taková, kteráž **trvající vykonávání** dopouštějí, jako ze jmena břemena reální a práva donucovací[18]), práva k důchodům, práva užívací ze smlouvy o půjčce, o nájmu a o pachtu?

---

[18]) Právní podstata reálních břemen dle rak. práva poprvé od Ungera I. §. 63. vědecky vyložena jest. Co u starších našich spisovatelův (srv. na př. Winiwarter, V. str. 180.; Rössler, Ueber das Ausgedinge auf Bauerngütern, 1842 str. 27.) o tom se vyskytuje, svědčí o nejasném názoru právní povahy břemen reálních. Břemena reální jsou obligační závazkové s vlastnictvím zavazené nemovitosti spojení. Vlastnictví (dle okolností držení, srv. Stobbe, D. PR. II. str. 222.; Wächter, II. §. 49. n. 14.; Unger, I. str. 575.) zavazené nemovitosti jest důvodem závazkův z břemena reálního vzcházejících k dávkám peněžitým a plodinným, ke konání služeb a k jinému plnění. Břemena reální náleží tudíž k obligacím zakládajícím se jistými stavy nebo poměry (obligationes e variis causarum figuris). Srv. Gerber, Syst. §§. 168., 169., k jehož náhledu přidali se Savigny, Ob. R. I. str. 134.; Hillebrand, D. Pr. §. 146.; Friedlieb, Rechtstheorie der Reallasten (1860) §§. 1., 2.; nejnověji Stobbe, D. Pr. §. 101.; z rak. spisovatelův Nagel, Ztschr. f. Gesetzk. u. Rechtspfl. 1860 č. 16.

Digitized by Google

Že břemena realní a práva donucovací v držení býti mohou, všeobecně v theorii i praxi se uznává[19]), ačkoliv obyčejně domnělou věcnou povahou jejich se vysvětluje. Zákon

---

a Oesterr. VJschr. sv. 14. str. 75.; Krainz, Oesterr. G. Ztg. 1869 č. 289.; Exner, Trad. str. 45. Nelze tudíž přisvědčiti náhledu Ungerovu, I. str. 556.—560. (srv. též Wächter, II. §. 48.; Bluntschli, D. Pr. §. 90. násl., také Kirchstetter, str. 278.), rozeznávajícímu právo v celistvosti, kteréž jest věcné, a právo k jednotlivému plnění, kteréž jest obligační. Nelze jednomu a témuž právu dvojí povahu připisovati; právo v celistvosti nic jiného není než právo na jednotlivé, opětující se dávky, qualitativního rozdílu není. Pojem práva věcného nehodí se naprosto k reálním břemenům záležejícím přece v závazku k jistému plnění. Podobně jest s právy donucovacími. Hypothetická povinnost odebírati jisté potřeby pouze od oprávněného jest rovněž závazek obligační, zakládající se určitým poměrem, na př. poddanstvím, držením jisté nemovitosti (jak zejmena dle rak. práva při povinnosti propinační), inkolátem atd. Proti starším spisovatelům vyhlašujícím břemena reální za pohledávky hypothékou zjištěné (zejmena Schuster, Baur. str. 367.), anebo za služebnosti, kterýž pojem prý v pozdějším právu rozšířen byl (srv. Minasiewicz, Tabularbesitz §. 9. pozn.), srv. Unger, I. str. 557.—562. Zcela nový, však také scela mylný náhled vyslovil Mann, Unters. über den Begriff der Reallasten (1869); spisovatel tento samostatnou povahu břemen reálních přímo popírá, jednotlivá dávka není plněním závazku, nýbrž splněním výminky, kteréž kdyby nenastalo, nemovitost zavazená spadla by na osobu oprávněnou. Viz Schmidt, Krit. VJschr, 1870 str. 123. násl., též Gerber, §. 169. n. 3., Stobbe II. str. 218.

[19]) Srov. Savigny, Bes. str. 614.; Puchta, Pand. §. 137.; Arndts, Pand. §. 129. a zvláště Ztschr. f. Civr. u. P. N. F. III. str. 372. násl.; Brinz, Pand. §. 33.; Windscheid, Pand. §. 464.; Bruns, R. des Bes. str. 328.—341., 480.—483.; Gerber, Syst. str. 170.; Stobbe, D. Pr. §. 102.; z rak. spisovatelův Pachmann, str. 109. a 110. n. 3.; Winiwarter, V. str. 180.—183.; Nippel, IX. str. 9. násl.; Ellinger, str. 544.; Stubenrauch, III. str. 702.; Unger, I. str. 562. a II. str. 268.; Zielonacki, Oesterr. VJschr. IV. str. 108.; Kirchstetter str. 160.; Exner, Trad. str. 43. násl., též praxis srov. Ger. Ztg. 1856 č. 102., Ger. H. 1863 str. 618., sb. Ungera a Glasera II. č. 505. Již v Suttingerových Consuetudines austriacae obsažen jest nález z r. 1614, kterýž mluví o possessio pensionum. — Tak i pr. pruské, srv. §. 3. I. 23., §§. 576., 861., 863. II. 11. a zák. curyšský §. 529.,

Digitized by Google

sám v §§. 1469., 1470. a 1471. možnost držení těchto práv výslovně uznává; slova „andere auf fremdem Boden ausgeübte besondere Rechte“ v §. 1469. jediné k břemenům realním a právům donucovacím vztahovati lze, neboť služebnosti mimo to výslovně jmenovány jsou a právo zástavní není předmětem držení.[20])

Co se týče ostatních práv obligačních, na mnoze držení jejich za právnickou nemožnost („rundes Viereck“ a pod.) se vyhlašuje. Savignymu (R. d. B. §. 49.) tak na jevě se to zdá, že že vyvrácení náhledu opačného za zbytečné považuje. Valná část spisovatelův (Puchta §. 137., Brinz I. str. 104., Gerber §. 170. n. 4., Unger I. str. 546.) z toho důvodu držení práv obligačních zavrhuje, poněvadž nedopouštějí opětovaného vykonávání; však patrně důvod tento jest na místě jen, pokud se týče obligačních práv, která jediným výkonem se zrušují, jako práva ze smlouvy o zápůjčce, ze smlouvy trhové, směnné a j. v., neplatí však o právech obligačních, jichž výkon se opakovati může.[21])

Vším právem tudíž nejnověji Arndts §. 129., pozn. 3. (od 6. vyd. počínaje) a Windscheid §. 464. pozn. 1. této panující theorii výhost dali. Dobře praví W., že otázkou může jen býti, jsou-li práva obligační, která opětovaného výkonu dopouštějí, a jsou-li taková, že by možnost držení jejich popírati se neměla, ježto ani pojem držení ani pojem obligace nejsou jí na překážku. Srv. též Bruns Besitzkl. str. 243. Bylo také uvedeno, že předmětem práva obligačního jest vůle dlužníkova, která, ježto podstatou její jest svoboda, v držení býti nemůže. (Srv. Kierulff I. str. 364.) Však na konec jest každé právo soukromé moc vůle nad vůlí cizí, a může se jedniti pouze o to, zdali právní

---

též pr. francouzské, srv. Bruns, R. d. P. str. 452. Zák. saský neuznává držení břemen realních (§. 512.),

[20]) Srv. též Winiwarter, V. str. 181.

[21]) Neprávem Unger I. str. 545. a str. 613. rozdíl věcných práv (a břemen realních) od práv obligačních také v tom hledá, že ona vykonáváním se nevyčerpávají, ovšem ale tato, poněvadž i tenkráte, když plnění ob čas se opakuje, anebo když právo v detenci nebo užívání věci po jistou dobu záleží, každým jednotlivým výkonem část obsahu práva se zrušuje. Nevyčerpatelnost není znakem věcnosti; není vlastností ani všech věcných práv ani pouze věcných práv. Viz na př. věcné právo na čas obmezené, usufructus, právo zástavní a na druhé straně z obligačních práv břemena realní a práva donucovací.

Digitized by Google

moc nad vůlí osoby třetí, již obligace poskytuje, také fakticky možná jest. O tom pak pochybovati nelze.[22])

(Dokončení příště.)

[22]) Srov. Brans, R. d. B. str. 461.; Arndts, K. Vjschr. VIII. str. 356.; Sintenis, Civr. §. 43. n. 19. Možnost držení práv obligačních také proto popírána byla, že bezprostředním objektem jejich jest věc nehmotná a že není tudíž analogie mezi poměrem věřitele k předmětu práva jeho a mezi poměrem držitele k předmětu držení (Böcking, Pand. §. 126.). Důvod ten pouze na právo římské se hodí, jež ovšem uznává toliko držení věcných práv užívacích, nikoliv na dnešní obecné právo a novější kodifikace (mimo obč. zák. saský), jež beze vší pochybnosti uznávají držení břemen reálních, práv patronátních, jurisdičních a jiných, kteráž bezprostředním objektem nemají věci hmotné. — Podivné jsou někdy důvody rak. a prus. spisovatelův proti držení práv obligačních. Pachmann n. u. m. str. 109. a po něm Ordacki, Ztschr. f. R. 1829. I. str. 342. odvolávají se k tomu, že držení k věcným právům k věcem náleží a osobní právo k věcem za substrát míti nemůže. Však držení není vůbec právem! Důvody Winiwarterovy, V. str. 189., jehož přidržel se Stubenrauch v 1. vyd. III. str. 703. (v 2. vyd. I. str. 427. přidal se k náhledu našemu), proč obligační práva nemohou býti předmětem vydržení (o držení zvláště nepojednává), spočívají na úplném zmatení obsahu obligačního práva a předmětu jeho. Naprosto nerozhodný jest důvod, že pro práva obligační ochrana držební není praktickou potřebou. Témme, I. §. 62., srv. též Savigny, R. d. B. (7. vyd.) str. 130. Nedostatek potřeby není důvodem proti možnosti. Také nelze praktickou potřebu držební ochrany pro práva obligační zhola popírati. Nemá na př. nájemník u vykonávání práva svého ochrany zejmena proti osobám třetím často spíše potřebí, než usufruktuář, jenž na každého rušitele žalobu (a. confessoria) má? Od pronajímatele často z příčiny jeho nepřítomnosti nebo nechutě k procesování ochrana potřebná sprostředkována nebude. Právě z důvodu praktické potřeby má zákoník saský, jenž ostatek držení práv obligačních neuznává, v §. 208. předpis, že žaloba držební přísluší i pouhému detentoru, má-li věc k užívání nebo k jistotě. Srv. Siebenhaar, Komm. str. 204.

Digitized by Google

Význam notářství v životě právním.*)

Sepsal dr. J. Strakatý.

Spolek notářův v království českém vydal před nedávnem podrobný statistický přehled o činnosti všech notářství v naši vlasti, který v nejednom ohledu zasluhuje v těch kterých kruzích povšimnutí a jehož studium přivodí nás k výsledkům více méně i pro obecenstvo širší zajímavým.

Platí-li o přehledech statistických vůbec pravidlo, že číslice k nám mluví zřetelněji, než celé knihy, tož i v případě tomto dlužno doznati, že výkazy tyto podávají o nynějším stavu notářské činnosti a o rozšíření ústavu notářského obraz velice zajímavý a že pilný zkoumatel jejich je s to, aby ukázal k původu mnohých nedostatkův a vad, jež na újmu jsou vývoji ústavu toho.

Přihlížíme-li blíže k tomuto výkazu, tož shledáváme, že důležitý ústav notářský dosavade v obecenstvu v té míře nezdomácněl, jakož by toho bylo přáti v zájmu vývoje práva vůbec a obecenstva samého zvláště.

Úkaz tento dá se ovšem především vysvětliti jednak novostí celé instituce, kteráž u nás teprvé od roku 1850 zákonného upravení došla, jednak nerozhodností zákonodárství, jež dosavade nepřikázalo vše to notáři, co jemu po právu náleží. Neméně pak byla výkvětu tohoto ústavu na ujmu — jako všude též zde ziskuchtivost jednotlivců, kteří v novém ústavu tom, mají cím hlavně na zřeteli řádné sdělávání listin pod autoritou státní, — viděli vzrůstati sobě konkurenta nebezpečného. Nepotřebujeme k tomu ukazovat, že k osobám takovým náleží nejvíce pokoutníci, žijící z tuku lidu méně zámožného.

Tím se stalo, že u nás notářství až do doby nejnovější pokládáno za ústav, který se jen z milosti trpí a udržuje se nad vodou jenom k vůli výživě několika „hladových“ notářů, z krátka, dle obecného úsudku jest lid tu pro notáře a nikoliv notář pro lid.

---

*) Výňatek ze spisku, jenž připravuje se k tisku k oslavě 25letého trvání notářství.

Digitized by Google

Neméně pak ve věci té snad zavinili někteří členové stavu samého, kteří nemajíce o veliké důležitosti úřadu svého řádného ponětí, hleděli k notářství toliko co k vedlejšímu třeba ne dosti výnosnému zaměstnání vedlé výnosnějšího zastupování stran v soudních rozepřích.

Nedostatek řádných sil rovněž působil neblaze, neboť následkem toho hlásil se, kde komu znechutilo se působení soudcovského, anebo komu při soudu nedostávalo se vyhlídek na postoupení, k notářství, i byl jist, že při nedostatku sil místo notářské jemu uděleno bude.

Nyní ovšem i ve věci té stala se náprava a úkaz ten, že i advokáti přestupují k notářství a že se značný počet kandidátů k notářství hlásí, jest zřejmým dokladem toho, že ústav notářský třeba jenom znenáhla, avšak rozhodně a bezpečně klestí sobě dráhu v životě obecném.

Pravili jsme nahoře, že se u nás notářství ještě dosavade na mnoze pokládá za ústav zbytečný. Líčit se obecenstvu jako ústav vypočtený jenom na to, aby obecenstvo zbytečnými formami právními bylo týráno a aby na útraty jeho několika lidem zabezpečena byla výživa.

A přece jest úkol notářství právě tak vznešený a jeho právo k existenci tak svaté a zjevné, jako úkol soudnictví anebo advokacie a právo jejich, aby uznány byly v životě právním.

Nebudeme zde dokazovati z historie práva, že notářství, totiž ústav státem zmocněný k pověřování listin s tím účinkem, že listiny tyto mají práva listin veřejných, odedávna a všude byl a blahodárně účinkoval, nebudeme se také odvolávati k důvodům z vědy právní čerpaným, jež dokazují, že o oprávnění, ano nutnosti ústavu toho nemůže býti pochybnosti; obmezíme se pouze na to, ukázati k přirozenému vývoji věci a k přirozenému postavení, jež zaujímá notářství v životě právním vůbec.

Ohlížíme-li se v právním životě po osobách těch, jež jsou prostředníky mezi stranami, kdykoliv jde o hájení nebo uznání práva některého, toť shledáme, že v každém spořádaném státě jsou osoby státem v přísahu vzaté, jimž uloženo jest, buď aby jsouce po boku stran postavení ohrožené právo před soudem hájily, a k provedení jeho dopomáhaly (advokáti a obhajcové) a osoby takové, jež jménem státu právo neuznané uznávají a moc a sílu mají, právo to v skutek uvésti (soudcové).

Digitized by Google

Nedostává se však tam, kde notářův není, osob, jež by stranám při vzdělávání listin dříve, nežli tyto stanou se předmětem rozepře, tedy při samém vzniku právního poměru byly po bok postaveny a k tomu účelu pověřuje stát notáře, aby v mezích zákona o pronešeních a jednáních právních, pak o událostech skutečných, z nichž by někdo chtěl právo nějaké odvozovati, listiny veřejné spisovali a vydávali (§. 1. ř. not.).

Vyžaduje toho tedy úplnost organismu právního, aby vedlé stavu soudcův a advokátů též bylo notářův.

Zásada dělení práce osvědčuje též na poli tomto svou blahodárnou moc, ano provedení její jest právě v životě právním více nežli v kterémkoliv jiném oboru takřka nezbytnou nutností, má-li právo státi na půdě pevné a nemá-li státi se hříčkou lidských náruživostí a slabostí.

Jako právem lze v pochybnost bráti spravedlivost výroku, jejž by vynesl soudce na základě listiny právní, zdělané jím samým ve prospěch jedné ze stran v rozepři jsoucích, rovněž není lze pokládati za to, že advokát, byv dle povolání svého za právní pomoc požádán od strany jedné, při spisování listiny, obě strany zavazující, přihlížel zároveň k tomu, aby druhé jím nezastoupené straně nestalo se bezpráví.

A to jest právě povoláním notářovým, aby stoje nad stranami jenom vůli jich obou, avšak tak, jak skutečně o věci se byly shodly, přivedl k výrazu zevnějšímu.

Notář tedy napomahá při vzniku práva, advokát je hájí a soudce o něm rozhoduje — nejpřirozenější to postup věci a nejpřirozenější i nejprospěšnější to rozdělení výkonů prostředníkův mezi stranami v právních jejich záležitostech.

Uznává-li se za prospěšné ano za nutné, aby tu bylo advokátův a soudců, toť rovněž musí uznána býti oprávněnost ústavu notářského, a jako ve věcech trestních jest třeba orgánův, jež zameziti mají bezpráví, které trestními skutky vzejíti může, rovněž tak v oboru práva soukromého jeví se býti v zájmu vývoje práva a právního pořádku, aby tu bylo osob věrou opatřených, jež by chránily strany před neblahými následky neznalosti zákona aneb větší nebo menší chytrosti či prohnanosti strany druhé hned při samém vzniku práva.

Proto jest přímo směšné a pošetilé, přiváděti proti notářství a ze jmena proti zákonnímu přinucování stran, aby se bez notářův neobešly, důvod ten, že se tím obmezuje svobodná vůle stran.

Digitized by Google

S tímtéž právem mohl by kdo prohlásiti za bezpříkladné obmezení volnosti stran, když zákon nařizuje, že v jistých a sice velmi četných případech (ve věcech směnečných, v rozepřích přes 500 zl. atd.) strany musí sobě vzíti i proti vůli své advokáta, an jinak nebude ta která strana k jednání připuštěna.

Pokud víme, nenapadlo ještě nikomu, aby na toto „neomluvitelné a ničím neodůvodněné zkrácení stran" ukázal, jež povstává tím, když strana je nucena, vážiti cestu k advokátovi, aby dala jím za drahý plat podepsati jednoduchou žalobu směnečnou, jejížto blanket sobě za několik krejcarů koupiti a vyplniti můžeme, aniž bychom k tomu potřebovali zvláštního důmyslu nebo právnického vzdělání.

Nedá se ovšem upříti, že takovéto přinucování stran budsi v oboru notářství či advokacie vždy má v zápětí jisté obmezení vůle lidské, jest to však obmezení, jaké sobě musí každý občan v státu nechati líbiti v zájmu zachování všeobecného právního pořádku, kterýž jediný podmiňuje opět vývoj na poli národohospodářském, jenž se bez právního pořádku ani mysliti nedá.

To jest ten důvod, proč dnes strana v jistých záležitostech jest vázána, obrátiti se výhradně k notáři, v jiných pak utéci se k advokátovi.

Tak zvané nucené pověřování (legalisování) listin notářem má důvod výhradně n á r o d o h o s p o d á ř s k ý, totiž aby upevnil se úvěr pozemkový, — rovněž ustanovení zákona, že jistá právní jednání mezi manželi státi se smějí platně toliko spisem notářským, má účel národohospodářský, totiž aby předešlo se lehkovážnému a podvodnému postupování mezi manželi, jež přečasto mělo za následek zkrácení věřitelův a tím podkopávání úvěru atd. atd.

Rovněž tak má zákonní ustanovení, vedle kterého strana musí v jistých rozepřích před soudem zříditi advokáta, za účel, aby se předešlo prodlužování sporů, jež pro hospodářskou existenci věřitelovu mnohdy má následky velmi nebezpečné.

Jako v státu sebe svobodomyslnějším bez policie obejíti se není lze, tak i v oboru praktického práva není lze zbýti se ustanovení čelících k tomu, aby zamezeno bylo bezpráví.

Kdykoliv jde tedy o nějaký právní poměr, stojí notář n a d stranami, advokát p ř i straně, soudce pak jim uděluje p r á v o, za přispění notáře vzniklé a advokátem obhajované.

Tím jsme tuším objasnili poněkud postavení notáře a dokázali jsme, že jest ústav notářský právě tak důležitým a oprávn-

Digitized by Google

něným činitelem v životě právním, jako ústav advokátský a ústav soudcovský a že při nejmenším není zbytečným aparátem na týrání obecenstva zřízeným.

Praktické případy.

K §§. 370. a 371. ob. z. obč.

K rukoum Karla H. byly proti Antonínu Š. na pozemku tomuto patřícím složené cihly počtem 71400 kusův exekučně zajmuty pro 1622 zl. r. č.

Po vykonání exekuce žaloval František N. na Karla H, domáhaje se nálezu:

1) že 46400 kusův cihel proti Antonínu Š. exekučně zajmutých jest jeho vlastnictvím;
2) že cihly ty z protokolu v ex. zájmu sepsaném, vyloučeny býti mají a
3) že Karel H. povinen jest jemu nahraditi útraty sporu.

Žalovaný hájil se tím, že uvedl, kterak cihly dotčené byly na pozemku exekuta, hlavně pak tím, že se žalobci důkaz, jakýž vyžaduje §. 370. ob. z. obč., nepovedl a povésti nemůže vůči §. 371. téhož zákona.

C. k. okresní soud v Karlíně žalobu Františka N. bezvýmínečně zavrhl a tohoto odsoudil v náhradu útrat sporu 16 zl. 8 kr.;

neboť:

žalobce udává, že z 71000 vypálených cihel proti Antonínu Š. pro pohledávku Karla H. 1622 zl. dle výměru č. 2999. r. 1875 exekučně zajmutých, a v protokole o tom sepsaném pod č. 13. uvedených toliko 25000 kusů vlastnictvím exekuta jest, ostatních pak 46000 kusů že jest vlastnictvím jeho, poněvadž on těchto 46000 kusů cihel, jež dříve na dílci stavební parcely č. 234. v Žižkově Barboře K. patřícím stály a na rozkaz této od žalobce z hlíny této patřící půdy páleny byly, v měsíci říjnu 1874 od Barbory K. a Josefa K. koupil, že mu cihly ty byly odevzdány a že je mezi koncem ledna a 5. únorem 1875 na dílec stavební parcely č. 234. v Žižkově p. Antonínu Š. patřící, převezl a tam narovnal.

Digitized by Google

Byla však žaloba Františka N. bezvýminečné zavržena, neboť jsou cihly věcí zastupitelné, nelze jich tedy dle §. 371. ob. z. obč. domáhati se žalobou vlastnickou, zvláště proto, že nejsou cihly ty, jichž vlastnictví žalobce dle jeho udání prý nabyl, tak popsány, by se ode všech jiných cihel, zvláště pak od ostatních proti Antonínu Š. exekučně zajmutých cihel, jež se na témž místě nacházely, rozeznati mohly (§. 370. ob. z. obč.).

Výrok o soudních náhledech zakládá se na ustanovení zák. ze dne 16. května 1874 ř. z. č. 69.

K odvolání se žalujícího potvrdil c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudek první stolice,

neboť:

K odůvodnění své žaloby na vyloučení svrchkův byl by musil žalobce prokázati

1) buď že veškerých 71400 zabavených cihel zcela stejné jakosti jsou a že nabyl právo vlastnické k části 46400 kusů právě těchto cihel aneb
2) že a jak se cihly, na něž co na domnělé vlastnictví své nárok činí, od ostatních rozeznávají.

Prvý případ žalobce netvrdil, naopak uvedl v replice, že prý se cihly jemu patřící tím ode všech ostatních rozeznávají, že byly z hlíny části stavební parcely č. 234. v Žižkově Barboře K. patřící páleny. Cihly tyto rozeznávají se tedy prý od ostatních 25000 cihel tím, že byly z jiné hlíny zdělány.

Toto označení však patrně nestačí, aby lze bylo cihly, k nimžto směřuje nárok žalobní, od ostatních cihel rozeznati (§. 370. ob. zák. obč.).

Jelikož tedy žalující jiných do očí bijících známek na př. jakési znamení na těchto cihlách vypálené, nebo barvu, formu neb velikost lišící je od jiných cihel neudal, ba ani netvrdil, že vindikovaných 46400 cihel pro sebe od ostatních 25000 cihel složeno bylo (§. 371. ob. zák. obč.), tedy jeví se býti žaloba na vyloučení svršků nemístnou a rozsudek prvního soudce musel potvrzen býti, poněvadž odpovídá zákonu a stavu věci.

Nález c. k. vrchního soudu pro král. České ze dne 14. prosince 1875 č. 31842.

Dr. M. Hurych.

Digitized by Google

Žaloba o náhradu škody: Podstatná podmínka její jest skutečná škoda. Na žalobce náleží, aby výši škody do čísla dokázal. Je-li nárok žalobní podstatným, posuzovati sluší dle udání žaloby.

A. přepustil pozemky, které od správy panství P. v pachtu měl, v podpacht B-ovi, který ihned, aniž by čekal, svolí-li správa panství k této smlouvě o podpacht či nic, louku rozorati, pařezy na ní se nacházející vymýtiti a příkopy na ni vyházeti dal a když správa panství smlouvu o podpacht neschválila, od ní pustil.

Byv žalován o náhradu škody, kterou prý A. onou změnou v substanci utrpěl, popíral, že by smlouva o podpacht byla bývala uzavřena bez výminky, což žalobce tvrdil, a že onou změnou žalobce škodu vzal, tvrdě, že naopak onou změnou pozemky, o které šlo, zlepšeny byly.

První instance dala žalobě z části místo, instance druhá a třetí odvrhly ji naprosto.

Důvody

stolice první:

Seznáním svědkův oběma stranama vedených jest dokázáno, že žalovaný změny v žalobě uvedené právě skrze tyto svědky vykonati dal. I kdyby seznáním svědkův těchto také bylo dokázáno, že smlouva o podpacht mezi žalobcem a žalovaným učiněna byla pouze pod výminkou rozvazovací, že s ní sejíti má, kdyby ji správa panství neschválila, neměl žalovaný právě proto, že se smlouvy sejíti mohlo, právo, substanci pozemkův měniti a učinil-li to přece, učinil to proti právu vědomě a s volí a jest tudíž povinen, aby žalobci škodu jemu tím spůsobenou a i zisk jemu tím ušlý nahradil (§§. 1293., 1294., 1295., 1323. a 1324. ob. z. obč.).

Znalci žalobcem vedenými bylo dokázáno, 1) že pro částečné rozorání louky č. parc. 251. plocha ve výměře 6 jiter 945 □° nebo 19 měr 411⅔ □° rozorána býti musí, že náklad na rozorání po míře aspoň 5 zl. a roční ušlý zisk po míře aspoň 1 zl. činí, a že k zornění této louky dvou let třeba jest; 2) že složením drnův z příkopův vybraných na pozemcích č. parc. 251. a 252. tráva škodu vzala a že škoda tím spůsobená 4 zl. 40 kr. činí. Suma tato jakož i náklad na zornění 98 zl. 86 kr. a ušlý zisk za dvě léta 39 zl. 56 kr. byly tedy žalobci bez výminky přisouzeny. Další náhrada škody, která žalobci spůsobena byla tím,

Digitized by Google

že po čas zorňování 19 měr 411²/₃ □° pachtovné ročních 4 zl. za míru platiti musí, byla žalobci přisouzena, provede-li (přísahou rozhodovací žalovanému uloženou) důkaz o výši pachtovného.

Znalci jest dále dokázáno, že vymýtěním pařezův na pozemcích č. parc. 251. a 252. drn škodu vzal a že zaházení a srovnání povstalých jam nezbytným se stalo. Proto že znalci výši škody tím povstalé neudali, byly sumy náhradní žalobcem v žalobě žádané 70 zl. a 25 zl. na 60 zl. a 20 zl. zmírněny a žalobci přisouzeny, vykoná-li přísahu oceňovací.

V příčině ostatních sum náhradních, žalobcem z ohledu změny v substanci pozemkův pohledávaných, byla žaloba odvržena, proto že znalci popřeli, že by z nich byla pro žalobce škoda povstala.

Rovně byla odvržena žaloba v příčině náhrady pohledávané za zastavení zorňování pozemkův č. parc. 275., 276., 277., 278. a 280. a za menší žeň tím způsobenou, poněvadž třeba bylo svědky dokázáno, že smlouva o podpacht učiněna byla pod výminkou rozvazovací, zastavení zorňování z vlastního popudu žalobcova se stalo a povstalá tím menší žeň žalovanému za vinu přičítána býti nemůže.

Důvody

stolice druhé: V žalobě se tvrdí, že smlouva o podpacht se žalovaným učiněna byla bez výminky a že měla i pro ten případ závaznou zůstati, kdyby ji správa panství neschválila. Jest tedy zcela nedůležité, že tohoto schválení dosaženo nebylo, proto že podstatnost nároku žalobního jenom dle toho uvažována býti může, co žalobce o obsahu smlouvy udal.

Nárok žalobní opírá se o tvrzení, že žalovaný jednal proti smlouvě, předsevzav změny v podstatě pozemkův, a že změny ty žalobci škodu způsobily. Však žalobce sám ani netvrdil, že by v příčině zdělávání pozemkův, které v pachtu měl, z ohledu na podstatu při smlouvě o podpacht něco zvláštního bylo ustanoveno bývalo, nýbrž má za to, že žalovaný měl zachovati tytéž podmínky, jaké žalobci samému smlouvou o pacht uloženy byly.

Touto smlouvou bylo žalobci zakázáno, uváděti podstatu pozemkův v nebezpečenství. Tento případ tu nenastal, proto že změny žalovaným předsevzaté, jak ohledáním soudním skrze znalce dokázáno, nespůsobily zhoršení pozemkův, nýbrž jsou pouze částečným změněním spůsobův zdělávacích. Tyto nejsou však ve smlouvě o pacht naprosto zakázány, nýbrž má se vymoci schválení jich

Digitized by Google

správou panství. To se může v příčině změn žalovaným před se vzatých i dodatečně státi a žalobce ani netvrdil, že dodatečné žádosti za schválení jich správa panství odepřela aneb že na něho pro tyto změny na základě smlouvy o pacht nějaký nárok činí. Vůbec nesmí se k otázce, zdali a pokud žalobce ze změn žalovaným předsevzatých správě panství odpovědným býti může, hleděti, proto že žalobce poměr ten nepoložil za základ žádání svého a jde tu pouze o to, zdali změny žalovaným předsevzaté byly takové, že jimi užitek, který žalobce po dobu pachtu do r. 1882 trvajícího očekávati mohl, zmenšen byl. Na tuto otázku jest odpověděti záporně, hledíc k výsledkům provedeného důkazu skrze znalce, na něž se obě strany odvolávají. Neboť uznali sice znalci, že pruhův na louce č. parc. 251. rozoraných s kusy louky mezi nimi ležícími ve výměře 6 jiter 295 □° budoucně pouze na pole bude moci užíváno býti, že náklad na rozorání po míře nejméně 5 zl. a roční ušlý užitek po míře aspoň 1 zl. činí a že k přeměnění tomu třeba doby dvou let, v kterém čase plocha ta užitek neponese. Však znalci také uznali, že rozorání to jest na každý způsob zlepšení pozemku a že pozemek ten jako pole větší roční užitek ponese, než by byl nesl, kdyby byl loukou zůstal. Že touto změnou žalobci skutečně jenom užitek způsoben byl, o tom lze tím méně pochybovati, že pacht ještě po kolik let trvati bude, že žalobce sám, jak z jeho vlastních udání v protokole o provedeném důkazu skrze znalce a ze seznání svědka X. jde, ještě dříve, než smlouvu o podpacht učinil, půdu na zpachtovaných pozemcích zorávati a mýtiti počal, že i potom na louce č. parc. 251. další kus skoro čtyr jiter, aby jej v pole proměnil, rozoral, a předpokládati jest, že při tom veden byl poznáním, že bude míti větší užitek a na jisto užitek převyšující vydání učiněná, užitek v čase zorňování ušlý a pachtovné na tu dobu vycházející.

Pokud jde o zemi na pozemcích č. parc. 251. a 252. vyházenou, vyslovili se znalci v ten rozum, že na těchto místech, když země odstraněna bude, v prvním roce žádná a v druhém roce sporá tráva poroste a udali, že ušlý zisk na trávě ročně 4 zl. činí. Však naproti tomu seznali opět, že prohloubení příkopův vykopáním země pro sousední, také žalobcem zpachtované pozemky prospěšné bude, že vyházená země jest dobrým hnojivem, kterým pozemky, na nichž země leží, bude-li přiměřeně rozházena, zlepšeny býti mohou tak, že v několika letech užitek o tolik bude větší, mnoho-li rozházení země stojí.

Digitized by Google

Také vykopání pařezův na pozemcích č. parc. 251. a 252. uznali znalci výslovně za melioraci, pravíce, že tím louka zlepšena jest, proto že přibyla plocha, kde nyní tráva poroste, dříve pařezy při sečení a shrabování trávy vadily, a nyní obojí snažší bude. Při všech zmíněných změnách stojí naproti okamžitému ušlému zisku anebo vydáním následkem změny kultury budoucí užitek, který žalobci případne. Ovšem není výše tohoto užitku na jisto postavena, však nedostatek ten mohl pouze žalobci škoditi, proto že jeho věcí jest, výši domnělé škody dokázati ciferně a na žalovaného v příčině té břímě vloženo býti nemůže. Na jisto není dobré zdání znalcův v celosti své takové, aby se mohlo pokládati za jisté, že žalobci jednáním žalovaného, přihlížejíc k právům jemu příslušejícím, spůsobena byla škoda na jmění a nedostává se činěným nárokům na náhradu podstatné podmínky: skutečné škody.

Jak žalobce sám k tomu se zná, byla smlouva o podpacht opět zrušena a sice patrně ve srozumění s ním, proto že se v držení pozemkův těch opět uvázal a za splnění smlouvy nežádá. Mělo by se tu tedy vlastně užiti §. 1447. ob. z. obč., dle kterého, sejde-li se smlouvy nějaké a není-li nic jiného umluveno, každá strana co obdržela, druhé straně vrátiti aneb nahraditi musí tak, aby ze škody druhé strany užitku neměla. V případě tomto však, jak dobrým zdáním znalcův dokázáno jest, žalovaný pozemky v podpacht obdržené vrátil zlepšené, tudíž v lepším stavu nežli dříve byly, na druhé straně ale žádného užitku neměl, nýbrž naopak měl vydání, která melioracemi těmi spůsobena byla.

Důvody

instance třetí: Rozsudek vrchního soudu jest důvody jeho dokonale opodstatněn, zvláště proto, že smlouva o podpacht mezi spornýma stranama uzavřená dle toho, co žalobce uvádí, s konečnou platností uzavřena byla a žalovanému hospodaření na pozemcích beze všeho dalšího obmezení mimo obmezení, která žalobci vůči správě panství uložena byla, přepuštěno bylo, tudíž žalovaný také právo měl, učiniti ihned opatření, která se mu k dosažení větší výnosnosti pozemkův spůsobilá býti zdála, jemu tedy vůbec a zvláště pro započetí zorňování louky č. parc. 251. svémocnost, která by ho k náhradě zavazovala, tím méně za vinu pokládána býti může, že žalobce v téže žalobě nárok na náhradu pro opominutí zornění pozemkův č. parc. 280., 275., 276., 277. a 278. činí a z toho jde,

Digitized by Google

že také žalobce zornění luk, případně jejich přeměnění v pole za prospěšně uznával.

Rozsudek c. k. okresního soudu v Poděbradech ze dne 15. února 1874 č. 5179. a vrchního soudu zemského ze dne 27. května 1874 č. 14263., rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 1874 č. 11256.

Dr. A. Zadina.

K §§. 427. a 452. ob. z. obč.

A. zmocnil svého syna B. plnou mocí ze dne 17. října 1875 a platnou až do konce listopadu 1875 k uzavírání smluv všelikého druhu, jmenovitě k uzavírání zapůjček, podání jistoty za ně, k zastavení všelikých movitých věcí za ně atd., na základě kteréž plné moci B. za starší již prvé existující pohledávku firmy C. notářským spisem ze dne 20. října koně o sobě dle jmena, barvy a stáří popsané v hřebčinci a konírně A. se nalezající, jakož i vozy a jiné movitosti co kupeckou zástavu dal v podpůrství.

Odevzdání zástavy této zástavnímu věřiteli stalo se, jak v notářském spisu uvedeno, jedině tím spůsobem, že se tento u každého jednotlivého kusu s dlužníkem B. zastavil a se vyjádřil, že každý ten kus do zástavy bere; poznamenání zastavené věci se nestalo a dlužník A. zůstal jako prv faktickým držitelem a uživatelem zastavených předmětů. —

Dne 28. října 1875 byl na jmění A. konkurs prohlášen a správce konkursní podstaty neuznal zástavní právo věřitele C. —

C. k. obchodní soud v Praze přisvědčil výnosem ze dne 18. listopadu 1875 č. 118407. náhledu správce konkursní podstaty, zavrhnuv žádost C. za povolení prodeje řečených koní co kupecké zástavy z těchto

důvodů.

Žádost věřitele C. zakládá se především na notářském spisu ze dne 20. října 1875 sepsaném na základě plné moci, kterou A, na jehož jmění dne 28. října 1875 konkurs prohlášen byl, syna svého B. zmocnil a kteráž spisu tomu přiložena byla; sluší tudíž především posuzovati, byl-li B. oprávněn uzavříti toto právní jednání. — Tuto plnou moc nelze tak jak zní za všeobecnou pova-

Digitized by Google

žovati, jest spíše plnou mocí zvláštní, opravňující toliko k jednáním v ní uvedeným. —

Výroku tomu neodporuje nikterak odstavec plné moci: „za mne a mým jmenem právní jednání všeho druhu uzavírati“ a nemůže výraz tento za všeobecnou plnou moc obsahující považován býti, poněvadž dalším obsahem plné moci jednotlivá právní jednání, k nimž plná moc dána byla, vypočtěna jsou, a těžiště plné moci toliko ve významu: „zvláště koupě, prodeje, dodávky atd. atd.“ spočívá, tato plná moc tudíž dle §. 1006. z. obč. zvláštní plnou mocí býti se jeví. —

Touto zvláštní plnou mocí byl tudíž B. sice zmocněn zapůjčky uzavírati, podmínky jejich stanoviti, movité věci všeho druhu za ně zastaviti, nebyl ale zmocněn za dluhy již stávající a za dluhy již propadlé jistoty podávati aneb zástavu propůjčovati.

V notářském spisu ze dne 20. října 1875 nejedná se ale o uzavření nové zapůjčky, nýbrž o směnečné pohledávky v čase od 1. října až do 20. října 1875 již propadlé, za které dávno již stávající dluhy mandatář věřiteli kupeckou ruční zástavu dáti měl. K jednání tomu nebyl mandatář dle plné moci notářskému spisu přiložené oprávněn, pročež práva zástavního nestává a žádost za povolení dražby již z toho důvodu zavržena býti musí.

Nehledě k tomu dlužno žádost tu již i proto zavrhnouti, jelikož se nedostává podmínek čl. 309. a 310. obch. z.

Dle článku 309. z. obch. odst. 1. má držení movitých věcí na věřitele dle ustanovení obč. zák. o ruční zástavě převedeno býti. —

Jak z notářského spisu vysvítá, byly věci v přiloženém inventáři obsažené tím způsobem odevzdány, že se strany při každém předmětu zastavily a výslovně se vyjádřily, že se předměty ty co ruční zástava odevzdávají, tudíž ve smyslu §. 428. ob. z. obč. —

Tímto způsobem odevzdání nepovstane ale platná ruční zástava, neboť dle §. 451. ob. z. obč. nedostačí k vzniku ruční zástavy pouhé fysické odevzdání věřiteli, nýbrž věřitel musí předmět i do uschování převzíti, tudíž k věci té do takového faktického poměru se postaviti, by každou chvíli věcí tou naložiti mohl, jak to rozhodnutím nejv. s. ze dne 20. května 1875 č. 5355. Ger. Halle č. 90. též vysloveno bylo.

To se ale v přítomném případě nestalo, jelikož veškeré do zástavy dané předměty A. i na dále podržel a jich užíval, ač zástavní věřitel předměty ty převzíti mohl. Po prohlášení konkursu

Digitized by Google

ale dnem 28. října 1875 zástavní věřitel předměty těmito více disponovati nemohl.

Odevzdáním dle notářského spisu po §. 428. ob. z. obč. nelze ale platnou ruční zástavu stanoviti, ano ani v případě tom, kdyby předměty v ruční zástavu dané co takové považovány býti měly, jež fysicky z ruky do ruky odevzdati nelze, poněvadž v případě tom odevzdání toliko dle §. 427. ob. z. obč. se státi může a tím, že v §. 452. ob. z. obč. §. 427. citován jest, použití §. 428. ob. z. obč. přímo vyloučeno jest. Pro tento náhled mluví též rozhodné „musí" v §. 452. ob. z. obč.

Ze by ale takových znamení použito bylo, z nichž by každý zabavení snadno seznati mohl, nelze z notářského spisu seznati, an naopak v něm, jak uvedeno, toliko o odevzdání vyjádřením dle §. 428. ob. z. obč. se jedná.

Nedostává se tudíž podmínek ruční zástavy v každém směru, pročež nemůže též o prodeji ruční zástavy, kterou konkursní podstata v držení má, řeči býti. —

Rozhodnutím ze dne 30. listopadu 1875 č. 30841. změnil c. k. vrchní soud zemský výměr tento, povoliv C. žádanou dražbu z následujících

důvodů.

Dle plné moci od A. B. dané ze dne 17. října 1875, v níž tento zmocněn byl právní jednání všeho druhu uzavírat, zvláště se dlužit, podmínky zúročení a splacení stanovit, jistoty za to podávat, movitosti všeho druhu, stroje atd. zastavit a vše, co za prospěšné uzná, spůsobit, nemůže o oprávnění jmenovaného zmocněnce k zástavě ze dne 20. října 1875 pochybnost vzejíti. —

Zřízení zástavy stalo se správně dle §. 452. a 427. ob. z. obč., jelikož při souboru zastavených předmětů zabavení čili odevzdání zástavy listinami, jimiž zabavení se vykazuje, se připouští a C. notářský spis, jenž plný důkaz tvoří i s inventářem a zájemným popisem zabavených předmětů po okázání místa, kde se nalezají obdržel, čímž veškerým podmínkám k stanovení kupeckého práva zástavního ve smyslu čl. 310. pro propadlou již pohledávku vyhověno jest. —

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí c. k. vrchního soudu z těchto

Digitized by Google

důvodů:

Co se týče námitky, že B. plnou mocí ze dne 17. října 1875 oprávněn nebyl za dřívější dluhy A. zástavní práva jeho majetkem propůjčovati, vyvodil c. k. vrchní soud zemský z jasného znění plné moci, že námitka ta jest bezdůvodnou. — Avšak i druhý oddíl rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu spočívající na náhledu, že zabavení notářským spisem dne 20. října 1875 podmínkám §. 452. a 427. ob. z. obč. vyhovuje a k uskutečnění kupecké zástavy ve smyslu čl. 310. obch. z. pro pohledávky již propadlé dostačuje, jest ospravedlněn.

Velký počet a zároveň povaha předmětů, které notářským spisem do zástavy dány byly, nasvědčuje tomu, že odevzdání z ruky do ruky bylo nemožné. Lze zajisté konírnu co souhrn velkého počtu koní, vozů, řemení a dobytka dle §. 427. a 452. ob. z. obč. znameními do zástavy vzíti, znameními, ku kterýmž po §. 427. ob. z. obč. též listiny náleží. —

O listinách se ovšem §. 452. ob. z. obč. zvláště nezmiňuje, přece však nelze pochybovati o tom, že listiny vůbec spůsobilé jsou k tomu, by jich užito bylo jakožto znamení, odevzdání zastupujících ve smyslu §. 452. ob. z. obč., jelikož se §. tento nejen ku §. 427. ob. z. obč. odvolává, nýbrž jím vysloveno jest, že při zastavení věcí movitých jakož i při odevzdání vlastnictví takových znamení použito býti musí, z nichž každý zabavení snadno seznati může. Dle toho není tudíž předpis §. 427. ob. z. obč. co do odevzdání znameními obmezen na případy, jež tam na příklad uvedeny jsou, nýbrž předpis ten jest dle výrazu, jehož v §. 452. ob. z. obč. užito, i co do pojmového obsahu rozšířen, z čehož následuje, že i listiny k znamením v §. 452. vůbec uvedeným tehdy přičítati sluší, pakli z nich zabavení každý snadno seznati může. —

Podmínka tato jest ale i v přítomném případě na snadě, jelikož onen notářský spis nejen zabavení ale i nabytí práva zástavního odevzdáním úplně věrohodným spůsobem vykazuje. Jest totiž ve spise tom uvedeno, že k většímu pojištění zástavy obě smlouvající strany společně do oněch místností a k oněm předmětům se odebraly, že místnosti obešly, kde se jednotlivé věci, jež v inventáři, část notářského spisu tvořícím, uvedeny jsou, nalezají, že veškeré tyto předměty ohledány a zástupci C. pozastavením se u každého takového předmětu a výslovným vyjádřením, že se každý jednotlivý předmět co ruční zástava za hořejší pohledávku odevzdává, ode-

Digitized by Google

vzdány a naznačeny a tím spůsobem do držení odevzdány a přenešeny byly a že mimo to toto odevzdání zástavy do držení věřitele jak podepsáním připojeného inventáře oběma stranami, tak i odevzdáním inventáře toho před připojením jeho k notářskému spisu s úmyslem odevzdacím a konečně listinou touto a mocí její se stalo, pročež i odevzdání takto učiněné oběma stranami uznáno a mocí notářského spisu c. k. notářem potvrzeno bylo. —

Tímto notářským spisem bylo tudíž nejen zastavení ale i odevzdání zástavy ověřeno, a zástava byla jmenovitě značena inventářem notářskému spisu připojeným. — Tomuto v dvojím směru sepsanému notářskému spisu dlužno tudíž většího a důkladnějšího právního významu přičítati, než jakémukoli jinému zevnějšímu zastavení, naznačujícímu znamení, které ku příkladu se snad na konírně připevniti mohlo, jež by ale před odstraněním pojištěno nebylo, kdežto zmíněným inventářem a důkladným popisem zabavených předmětů v něm obsaženým úplný přehled i o totožnosti zástav při budoucím speněžení zástavy možným se stal.

Notářskému spisu, jímž podání zástavy a zároveň nabytí práva zástavního odevzdáním zástavy zjištěno jest, dlužno za okolností takových tétéž moci přikládati jako úřednímu protokolu na základě soudcovského výroku o zabavení předmětů sepsanému, kterýmž taktéž zástavní právo se nabývá.

Jako za časté při zabavení soudcem předsevzatém zabavené předměty v držení dlužníkově ponechány bývají, tak lze i při zástavním právu, smlouvou poskytnutém, pakli odevzdání znameními a taktéž zvláštní listinou sprostředkováno bylo, pouhé držení zabavených předmětů dlužníkovi ponechati, aniž by to bylo na ujmu platnosti nabytého práva zástavního. —

Za příčinou tou mohl také v přítomném případě, kde vzájemné dorozumění stran rozhodným bylo, jelikož práv osob třetích dotýkáno nebylo, an známo není, že by třetí osoby dříve již jakýchsi práv k zabaveným předmětům byly nabyly, B. jakožto plnomocník svého otce A. právoplatně se vyjádřiti, že zmocnitel jeho ony, v inventáři notářskému spisu připojeném uvedené předměty, jež věřiteli co ruční zástavu do držení odevzdal, od okamžiku vyjádření toho jedině jmenem věřitele a pro něho v držení má, kterémužto vyjádření dle zásady v §. 428. ob. z. obč. vyslovené účinky odevzdání přisazovány býti musí.

Digitized by Google

Z toho ze všeho, jakož i z toho, že i mezi obchodníky dle čl. 309.—311. obch. z. nabytí ruční zástavy a jmenovitě odevzdání zastaveného předmětu přísnějšími formami než v občanském zákonu obsaženy jsou, vázáno není, vysvítá, že uskutečnění zástavy prodejem zabavených předmětů na účet věřitelův překážky po zákonu nestává, tudíž dovolací stížnost správce konkursní podstaty zavržena býti musela. —

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 1875 č. 13655.

Poznámka zasíl. Ač obě vyšší stolice souhlasně zástavní právo věřitele C. uznaly, tož přece se mi zdá, že vyřízení stolice první jedině správným jest.

Nehledě k otázce o dosahu plné moci, která ostatně vzhledem k §. 1008. a 915. ob. z. obč. patrně první stolicí správně pojata byla, zvláště an jednání, k nimž B. splnomocněn býti měl, zvláště a jednotlivě vypočítány byly, zdá se posuzování §. 452. a 427. ob. z. obč. nejvyšším c. k. soudem pochybeným býti. Obě vyšší stolice pochybily již v tom, že zabavené předměty co úhrnou věc pojaly, poněvadž na př. koně, z nichž každý zvláštní své jmeno má jako Viktoria, Císařovna, Lotte atd. a z nichž každý co plemenný kůň zvláštní jakosti poznamenán jest, tím, že v jedné konírně stojí, přece tak nemohou býti považovány jako na př. stádo ovcí, nýbrž vzdor tomu jednotlivými kusy zůstávají, jako jimi před postavením do konírny byli. —

Dále bylo zvláště tím pochybeno, že vyšší stolice měly za to, že notářský spis o sobě jest listinou, kterou práva zástavního nabyti lze. —

Již r. 1826 poukázal Nippel ve svém pojednání o symbolickém odevzdání listinami k vůli nabytí práva vlastnického neb práva zástavního k movitým věcem (Zeitschrift für österr. Rechtsgelehrsamkeit sv. II) k tomuto omylu u některých právníků mylným pojmutím §§. 427. a 452. ob. z. obč. povstalému. Již onen spisovatel upozornil na to, že tvrzení, jako by právo zástavní odevzdáním listiny o zastavení nabyto býti mohlo k věcem, jež z ruky v ruku odevzdati nelze, i přímému znění zákona odporuje a že zvláště umělé dedukce by zapotřebí bylo, by náhled ten zastáván, a smysl doslovnému znění §. 452. ob. z. obč. jakož i patrnému smyslu zákonodárce odporující z tohoto ustanovení vyvozován býti mohl, jelikož §. ten výslovně praví, že při symbolickém odevzdání „potřebí, aby se užilo takových znamení, z kterých by každý snadno

Digitized by Google

mohl zvěděti, že věc jest zastavena.“ — Odevzdání listiny o zastavení ale takovým znamením zajisté není.

V tentýž smysl pronášejí se i Stubenrauch, Unger a j., jakož i jiná rozhodnutí nejv. soudu jako ze dne 20. května 1875 č. 5355., 7. února 1855 č. 13830., Unger-Glaser č. 1312., 1647. a j. Takovým notářským spisem lze toliko dle §. 451. ob. z. obč. titulu k zástavnímu právu, nikoliv ale již právo zástavní samo nabyti a zajisté předpokládá i čl. 310. obch. z. při ruční zástavě držení zabavené věci věřitelem, kdežto v hořejším případě A. i po 20. říjnu 1875 v držení předmětů těchto zůstal. —

Co se jmenovitě důvodů c. k. nejvyššího soudu dotýče, tož patrně dále přehlednuto, že jak §. 427. tak i §. 452. předpokládá, by s odevzdanou neb zabavenou věcí takové znamení spojeno bylo, z něhož každý seznati musí, že v poměru ku věci této proměna se stala. Pakli §. 427. na předním místě mezi věcmi, jež odevzdání z ruky do ruky nepřipouštějí, pohledávky jmenuje, jmenuje též na prvním místě co znamení odevzdání „listiny“, z čehož patrno, že odevzdání listinami možným jest toliko při pohledávkách, jež listinami dokázati lze, při věcech hmotných že však též znamení hmotných, do očí bijících zapotřebí jest.

Že odevzdání listiny při zabavení hmotné věci k nabytí práva zástavního nedostačuje, dokázáno i v podaném případě, jelikož v čase mezi 20. a 28. říjnem 1875, tedy po hořejším domnělém zabavení věcí těchto více dalších soudních zabavení těchže předmětů předsevzato bylo, v soudním protokole o mimosoudním zabavení zmínky se neděje, an ani věřitelové ani soudní vykonavatel o zabavení tom ničeho nevěděli, ani tušení o něm neměli. Tím patrno, že tomuto zabavení následujícími věřiteli odporováno býti může. —

Že by pohlednutím na věc neb zastavením se u věci tato odevzdána býti mohla, nelze ze zákona vyvozovati. —

Odvolávání se k tomu, že při soudním zabavení taktéž zhusta zabavené předměty v držení dlužníkově ponechány bývají, jest nemístné, an soukromé zabavení s exekučním žádného porovnání nepřipouští. Rozdíl jest ten, že soudní zabavení jest aktem veřejným a že každý, jehož se týče, u příslušného soudu o zabavení vědomosti nabyti může, ano o ně se starat musí, kdežto zabavení notářským spisem tajně na úkor ano i k oklamání věřitelů provésti lze, aniž by věřitelům možno bylo vědomosti o něm na-

Digitized by Google

býti, z čehož patrno, že notářský spis takovým znamením není, z něhož by každému zabavení patrným se stalo.

V uvedeném případě skutečně věřitelové až po prohlášení konkursu o domnělém ovšem dle rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu platném zabavení vědomosti nabyli. Že ale i dle obch. zákona k platnosti ruční zástavy držení tétéž věřitelem se předpokládá, vysvítá nade vši pochybnost z čl. 309. a násl.

Dr. X.

Literární zprávy.

Die Codification des öffentlichen Rechtes und die Reform des Registratur- und Archivwesens in Oesterreich. Von Theodor Exel, Ministerial-Official in der Präsidial-Registratur des k. k. Ministeriums des Innern. Wien 1875. Verlag von L. Rosner.

Již před více nežli 100 lety byla na denním pořádku otázka, jež předmětem jest zajímavého spisku tohoto. Pověstnými staly se práce, jež od roku 1768 byly konány za účelem tím, aby různé předpisy, jež spadají v rozsáhlý obor správy politické, v přehledný celek byly sestaveny, pověstnými proto, že se jimi navzdor snahám mužů na slovo vzatých nedocílilo výsledků zjevných, tak že zajisté právem možno tázati se, byla-li pravou cesta, kterou braly se rozličné komise dvorské za úlohou jim svěřenou.

Spisovatel, jemuž se ovšem — jak na více než jednom místě seznati lze — nedostává odborného vzdělání právnického, který však pomocí úředního postavení svého zajisté bohatých nabyti mohl zkušenosti v příčině nedostatku nynějšího zařízení našich registratur a archivů, podává předkem historický přehled o pracích dosavadních, jež měly za předměty kodifikaci rakouského práva veřejného i reformu archivů, i pokouší se pak o to, podati návrhů samostatných, kterak by citelnému nedostatku náležité evidence materiálu, k němuž tu hleděti jest, mohlo býti odpomoženo.

Že by — jak se domníval slovutný Sonnenfels — právo veřejné v jednotný kodex na způsob zákonníka občanského mohlo býti vtěsnáno, o tom dle náhledu spisovatelova ovšem za nynějších poměrů nemůže býti více řeči. Naopak bude obmezovati se na práce kompilatorní, by usnadněno bylo, nabyti náležité vědomosti o platném právu.

Digitized by Google

Co prostředky však, jimiž by možno bylo dosíci účele tohoto, navrhuje p. spisovatel následující:

Při ministerstvu vnitra má se zříditi pro správu politickou v užším slova smyslu zvláštní kancelář právní (Rechtsbureau), která by ve všech případech, kde komu tázati se jest po právním pravidlu, úředníkům konceptním náležitou mohla dáti odpověď. Obyčejné registratury plnily by úkol dosavadní, opatřovati totiž dřívější spisy téže záležitosti se týkající.

Materiál, jenž činnosti této kanceláře právní má býti základem, nechť pozůstává výhradně z výtahů a opisů ve formě regest. Cedulky tyto naznačují hlavní obsah dotýčných zákonů, nařízení, usnešení atd., a pakli komu záleží na tom, nahlédnouti sama akta registratur neb archivů, nalezne tam aspoň bezpečného vodítka, kdež by nalezti mohl spisy, kterých mu právě zapotřebí.

Materiál ten spořádá se dle jednotné soustavy (spisovatel navrhuje v příčině té soustavu Steinovu), však toliko co do oddělení hlavních. Vedlejší oddělení, která spadají pod název širší, pořádají se dle alfabety, a jednotlivé cedulky, jichž obsah dotýká se téhož předmětu, položí se vedle sebe v pořádku chronologickém.

Všechen materiál, jenž spočívá v registraturách a archivech, musí se důkladně probrati a výsledek těchto prací má právě spočívati v uvedených regestech. Nehledě k těmto výtahům mají registratury zůstati zcela samostatné a všechna původní akta mají na svém místě zůstati; náleží toliko míti péči o to, aby vše, což nově přibude, a pro „kancelář právní“ má důležitost, této řádně a pravidelně bylo dodáváno. Pouhé t. zv. knihy normálií nemohly by tu ovšem nikterak dostačovati.

Další úvahy věnuje spisovatel pak kvalifikaci úředníků registratur a archivů, na nichžto vzhledem k důležitému úkolu, který jim jest a má býti přikázán, žádá mnohem více nežli na pouhém personálu manipulačním. Důsledně muselo by pak ovšem materielní postavení těchto úředníků valně býti zlepšeno.

V mnohém ohledu jsou ovšem názory p. spisovatele poněkud mlhavé. To platí zejmena v příčině materiálu, jehož při zdělávání regest sluší upotřebiti. Mělo-li by se tu, jak p. spisovatel (na str. 34.) míní, užiti nejen textu zákonů a nařízení všeobecných, nýbrž i zákonů cizozemských, motivů vládních, zpráv komisí, dát statistických a dokonce i literatury právnické, pak byl by zajisté ústav dalek toho, dopomoci nám k náležité evidenci platného práva veřejného.

Digitized by Google

Přes to jestiť valnou zásluhou spisu, že uvedl opět na denní pořádek předmět, jemuž doposud příliš málo pozornosti bylo věnováno a že podal návrhů, o nichž snad s výsledkem další rozpřede se hovor.

—k.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 21. října 1875.

Předsedící: starostův náměstek, p. JUDr. Kaizl.

Zapisovatel: dr. Heller.

Členů přítomných: 13.

Pan dr. Růžička zahájil rozpravu o tom, zdali třeba k smlouvě dědičné vedle §. 1249. ob. z. obč. formy zákonem občanským předepsané a mimo to ještě vedle zák. ze dne 25. července 1871 spisu notářského a má za to, že jest k platnosti dědičné smlouvy třeba formy obojí, neboť zákon novější zrušuje starší ustanovení jen tenkrát, pakli novým zákonem výslovně tak nařízeno jest aneb pakli se starší zákon s obsahem nového nesrovnává. Zákon ze dne 25. června 1871 nemá však klausule zrušovací; také nelze tvrditi, že by se forma kšaftu vedle §. 1249. ob. zák. obč. nesrovnávala s formou spisu notářského; pročež také nestává druhého případu, že by starší ustanovení ipso jure zrušeno bylo. Trvá tudíž v plné platnosti, čehož nutný výsledek jest, že se nyní k platnosti smlouvy dědičné vyhledává jak formy zákonem občanským předepsané, tak i formy spisu notářského, tedy obojí formy vedle sebe.

K náhledu p. dra. Růžičky přidal se p. předseda a p. dr. Krajník, a sice z důvodu toho: z pravidla vyhledává se k platnosti právních jednání mortis causa přísnější formy než k jednáním inter vivos. Když se nyní již k platnosti právních jednání mezi manželi inter vivos vyhledává spisu notářského, jest patrno, že se ku platnosti smlouvy dědičné vyhledává formy ještě přísnější; a toto plus, jakéhož třeba mimo spis notářský, jest forma zákonem občanským předepsaná.

Na to započal jednatel rozpravu o tom, může-li býti složení k soudu o sobě základem žaloby, řka co do podstaty toto: Složení k soudu jest způsob plnění povinnosti čili závazku; kdož však toliko

Digitized by Google

svou povinnost koná, ten z toho žádných zvláštních práv žalobních odvozovati nemůže, — jinak by plnění povinnosti na druhé straně vždy novou povinnost, nový závazek zakládati muselo, následkem čehož by vznikala nekonečná řada závazků. Z toho tedy patrno, že složení k soudu samo o sobě z pravidla nemůže býti základem žaloby a nelze schvalovati podání žaloby na spravení složení k soudu.

Jen výminečně může ten, kdož k soudu složil, podati žalobu s petitem prejudiciálním, a to sice tenkrát — jak se vůbec ku vzniku žalob takových vyhledává — pakli skutečný stav neodpovídá onomu stavu právnímu, jakýž nastal řádným složením k soudu. Tak stává se na př. je-li pohledávka vtělená a vázne-li po řádném složení indebite v knihách veřejných; tu ten, jenž řádně k soudu složil, ovšem podati může žalobu, by uznáno bylo, že složení se stalo řádně, že pohledávka zanikla a vymazána býti může.

Po té schůze skončena.

Týdenní schůze dne 28. října 1875.

Předsedící: starostův náměstek, pan JUDr. Kaizl.

Zapisovatel: dr. Heller.

Přítomných členů: 13.

Jednatel přednesl případ následujícího obsahu: A. K. pachtoval dvůr B. na několik roků. Práva pachtovní byla k rukoum jeho do knih veřejných vložena. Však dávno před tím než lhůta pachtovní vypršela, zemřel A. K., odkázav kšaftem svá práva pachtovní synovci svému Josefu M., který také odkaz přijal a v pacht se uvázal. Na to podána jest na něho bývalým správcem zesnulého A. K. žaloba, v kteréž žalobce co do podstaty pravil: Byl jsem správcem zesnulého A. K. na dvoře B. a uzavřeli jsme spolu smlouvu, že na tak dlouho správcem budu, dokud pacht sám trvati bude; když nyní Josef M. se v pacht uvázal, žádám od něho plnění této smlouvy, placení služného atd. Proti tomu namítal žalovaný, že co odkazovník není representantem zesnulého a že vedle §. 547. povinnost ze smlouvy osobní na něho nepřechází. Vzdor tomu byl Josef M. ve všech třech stolicích odsouzen k plnění dotýčné smlouvy námezdní, poněvadž soud za to pokládal, že smlouva tato a závazkové zůstavitele na ní se zakládající jsou břemenem odkazu ve smyslu §. 662., jakáž odkazovník ovšem nésti povinen jest.

Digitized by Google

Pan zemský rada Pešek nemá rozhodnutí za správné, neboť břemenem odkazu jsou ve smyslu §. 662. ob. zák. obč. toliko práva věcná neb reální osob třetích a závazkové taková, s nimiž odkázaná věc neb odkázané právo již dle povahy své spojeno jest. Tak musí Josef M. převzav práva pachtovní ovšem pachtovní činži platiti, poněvadž to patří k podstatě smlouvy pachtovní. Jinaký osobní závazek zůstavitele může však toliko na dědice přecházeti ve smyslu §. 547. ob. z. obč.

K náhledu p. rady přidal se též p. prof. dr. Randa, doloživ, že by přijmutí odkazu přestalo býti jednáním čistě lukrativním, ano že by se stávalo jednáním odvážným, kdyby opačný náhled pravým byl.

Po té schůze skončena.

Dr. Heller.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 96. (kniby judikátní).

Když nebylo dáno místa appellaci neb revisi z rozsudku, kterým na důkaz přísahou bylo nalezeno, tož nevisí výrok o nákladech odvolání neb dovolání na tom, zvítězila-li ta neb ona strana u věci hlavní, nýbrž sluší ukládati straně, která se z rozsudku takového odvolala neb dovolala bez výsledku, by nahradila odpůrci náklady odvolání neb dovolání, nehledě k výsledku průvodu.

Děj:

Větě pod č. 79. v repertorium nálezů zanešené, dle kteréž, „jde-li soudům druhé neb třetí stolice rozhodovati o nákladech odvolání neb dovolání, dle §§. 25. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. jedině rozhodným jest, zvítězila-li ta neb ona strana v hlavní věci, nikoliv však, jaký byl výsledek stížnosti“, bylo — pro povšechné její znění — za příležitostí tou, když c. k. nejvyššímu soudu rozhodovati bylo o nákladech dovolání, zejmena v případech, kde z výmeného rozsudku konečného bezdůvodně byla vznešena revise, ve více senátech c. k. nejvyššího soudu odporováno.

Digitized by Google

Presidium c. k. nejvyššího soudu nařídilo za příčinou tou ve smyslu instrukce o vedení knihy judikátní a repertoria nálezů dané, nejvyšším rozhodnutím ze dne 7. srpna 1872 schválené, by o této otázce výkladu znovu bylo jednáno v senátu sesíleném, který usnesl se na tom, by svrchu dotčená věta právní v knihu judikátní byla zanešena, a sice uváživ, že vzhledem k §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. strana, která v rozepři úplně propadla, přec nemůže býti přidržena, by hradila odpůrci náklad, který povstal jeho vlastním zcela neodůvodněným a proto též zavrženým odvoláním, poněvadž nelze míti za to, „že těchto nákladů bylo třeba, aby právo vhodně mohlo býti dobýváno neb hájeno"; uváživ, že dle §. 26. téhož zákona tehda, když vyšší stolice nález změnila, i ona strana, které již svědčí výrok nižší stolice, přec ještě dle §§. 24. a 25. může býti odsouzena k náhradě soudních nákladů; uváživ, že dle toho i příznivý výsledek rozsudku v hlavní věci nevadí tomu, by ten, kdož v hlavní věci zvítězil, odsouzen byl, nahraditi odpůrci náklady, které tomuto vzešly z toho, že vítěz bezdůvodně sobě stěžoval; uváživ konečně, že náhrada soudních nákladů má býti následkem bezdůvodného vedení pře, i prostředkem, by se takovému vedení sporu zamezilo, a že tedy následek ten právem musí býti na újmu tomu, jehož appellace neb revise jevila se býti bezdůvodnou.

Usnešení ze dne 28. prosince 1875 č. 12517.

(Změna věty pod č. 79. v repertorium nálezů zanešené a sdělené v „Právníku" z r. 1875 str. 530.)

Č. 97. (kn. jud.).

Což stanoveno §. 114. ob. s. řádu za účelem tím, by dlužnímu úpisu jinou osobou sepsanému úplné víry mohlo býti přikládáno, že totiž třeba jest spolupodpisu dvou svědků na samé listině, toho nevyhledává se více dle čl. IV., pak §§. 26., 27. a 31. knih. zák. ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. k dobytí záznamu práva zástavního při dlužním úpisu, který již za platnosti nového knihovního řádu do knih veřejných má se vložiti. Ku vkladu knihovnímu však uvedené náležitosti tehda není více zapotřebí, když podpis vydatelův jest soudem neb notářem ověřen, nechť si vydání neb ověření se stalo dříve neb později, nežli nový knihovní řád platnosti nabyl.

Digitized by Google

Děj:

V příčině otázky, zdali soudem neb notářem konané ověření podpisu vydatele dlužního úpisu jinou osobou psaného nahražuje spolupodpis dvou svědků §. 114. ob. s. ř. vyžádaný, vynesl c. k. nejvyšší soud ve dvou případech rozhodnutí různá:

1) C. k. měst. del. okresní soud v Chebu povolil výměrem ze dne 13. prosince 1874 č. 10177. Janu Legrovi, majiteli domu v Karlových Varech, vklad bezvýminečného práva zástavního pro zápůjčku 3000 zl. r. č. s právy vedlejšími na polovici domu Julii Nonnerové náležitou na základě dlužního upsání ze dne 29. dubna 1873, kteréž byla dlužnice vlastnoručně nepsala a kteréž také dvěma svědky spolupodepsáno nebylo. C. k. vrchní soud v Praze změnil dekretem ze dne 2. března 1875 č. 6171. výměr ten a odmrštil žádost Jana Legra za vklad práva zástavního proto, že se nedostává dluhopisu spolupodpisu dvou svědků.

Z tohoto vyřízení vrchního soudu dovolal se Jan Leger k c. kr. nejvyššímu soudu, odvolávaje se k čl. IV. uvoz. zákona ke knih. zák. ze dne 25. července 1871 a k judikátu c. k. nejvyššího soudu č. 74. ze dne 4. května 1872 č. 4596.*), kteréž, an tu tohotéž důvodu zákonního i v příčině úpisů dlužních a podpisu svědků dle §. 114. ob. s. ř. vyžádaného obdobně sluší užiti. C. k. nejvyšší soud zavrhl rozhodnutím ze dne 11. května 1875 č. 4939.**) tuto stížnost dovolací, neb dle §. 26. knih. zák. ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. lze povolovati vklady a též pouhé záznamy jedině na základě listin takových, kteréž vydány jsou ve formě právoplatné. By však dluhopis jmenem Julie Nonnerové podepsaný úplného tvořil důkazu — a tudíž platným byl — k tomu bylo by, an tento dluhopis patrně není psán samou Julií Nonnerovou nýbrž osobou třetí, potřebí spolupodpisu dvou svědků dle §. 114. ob. s. řádu, pročež, an se této náležitosti nedostává, dluhopis ten postrádá formy, kteréž dle zákona k jeho platnosti jest zapotřebí, a tudíž dle §. 26. knih. zák. není způsobilý k tomu,

---

*) Judikát ten zní: „Spolupodpisu dvou svědků v §. 434. ob. zák. obč. vyžádaného není při listině, která se za platnosti nového knihovního zákona do knih veřejných má vkládati, dle čl. IV. a §§. 26., 27. a 31. knih. zák. ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. více zapotřebí, když podpis vydatelův soudem neb notářem jest ověřen, a sice bez rozdílu, byla-li listina před anebo za platnosti nového knihovního zákona vydána neb ověřena."

**) Viz „Právník" z r. 1875 str. 488.

Digitized by Google

by na jeho základě povolen byl vklad žádaný. Nedostatek ten nemůže též nahražen býti tím, že podpis Julie Nonnerové notářem jest ověřen, jelikož ověřením stvrzuje se toliko pravost podpisu, čímž stane se zbytečným toliko onen spolupodpis svědků, jehož vyhledává §. 434. ob. z. obč. k témuž účelu a za příčinou tou, by listina stala se způsobilou ku vkladu knihovnímu, nikoliv však spolupodpis svědků, jehož vyžaduje §. 114. ob. s. ř., by platným byl dluhopis, osobou jinou nežli vydatelem sepsaný. Vždyť právě při dluhopisu takovém nastupuje podpis svědků na místo vlastnoručního sepsání, jímž se úplná shoda obsahu dluhopisu s vůlí vydatele osvědčuje; podpis onen nemá tudíž jedině účel ten, by se osvědčila pravost podpisu vydatele, nýbrž i další okolnost důležitá, že obsah dluhopisu srovnává se s vůlí vydatelovou, což právě svědkové seznávají, byť třeba nebyli přítomni samému vyhotovení dluhopisu, přec výslovným prohlášením vydatele neb aspoň konkludentním činem tohoto, jsouce požádáni o to, by listinu spolupodepsali.

2) C. k. okresní soud v Železném Brodě povolil výměrem ze dne 13. dubna 1875 č. 1996. Štěpánu Karnethovi vklad práva zástavního na usedlosti Josefu Dunkovi náležité pro zápůjčku 647 zl. 66 kr. na základě dluhopisu ze dne 9. dubna 1875. C. k. vrchní soud v Praze změnil dekretem ze dne 18. května 1875 č. 12775. výměr okresního soudu a odmrštil žádost Štěpána Karnetha, „jelikož se dluhopisu nedostává spolupodpisu dvou svědků §. 114. ob. s. ř. vyžádaného."

Z tohoto vyřízení vrchního soudu dovolal se Štěpán Karneth k c. k. nejvyššímu soudu, uváděje, že ověření podpisu vydatele nahražuje spolupodpis svědků, kterého vyhledává §. 114. ob. s. ř. a odvolávaje se taktéž k plenárnímu rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. května 1875 č. 6519. (patrně judikát č. 74. ze dne 7. května 1872 č. 4596.).

C. k. nejvyšší soud dal rozhodnutím ze dne 16. července 1875 č. 7517.*) této stížnosti dovolací místa i zachoval v moci výměr stolice první, jelikož, když §. 114. s. ř. pro případ, že vydatel dluhopis sám vlastnoručně nesepsal, mimo podpis vydatele vyžaduje spolupodpisu dvou svědků, přec na této formě nikterak nevisí platnost právního jednání, jež dluhopisu jest základem, nýbrž pouze věrohodnost listiny, čemuž též nasvědčuje předpis §. 117. ob. s. ř., který praví, že nikdo nemá listinu co svědek podepsati, jemuž nebylo vydatelem sděleno, že listina srovnává se s vůlí jeho; jelikož dále ověření pravosti podpisu

*) Viz „Právník" z r. 1875 str. 663.

Digitized by Google

vydatele soudem co veřejná listina ve smyslu §. 111. ob. s. ř. o pravosti tohoto podpisu úplný podává důkaz, zejmena, když v dodatku o ověření výslovně se stvrzuje, že vydatel listiny tuto před soudem vlastnoručně podepsal, pročež i ověření takové jest s to, zcela nahraditi spolupodpis svědků §. 114. ob. s. ř. vyžádaný a témuž účelu sloužící. Když tedy na snadě jest podmínku §. 31. knih. zák., když podpis vydatelův soudem neb notářem jest ověřen, což nelze z §. 26., jehož se §. 32. dovolává, nikterak více souditi, že mimo soudní ověření pravosti podpisu vydatelova též ještě třeba jest spolupodpisu dvou svědků na dluhopisu, by tento byl platným a ku knihovnímu vkladu spůsobilým.

Vys. presidium c. k. nejvyššího soudu nařídilo vzhledem k různosti rozhodnutí nejvyššího soudu o dotknuté otázce právní poradu v senátě sesíleném, který uváživ tuto otázku opět důkladně, usnesl se na tom, že svrchu položená věta právní má býti zanešena v knihu judikátní.

Usnešení ze dne 28. prosince 1875 k č. 8600.

Č. 34. (trestní kn. jud.).

Plenární rozhodnutí c. k. nejvyššího co kassačního soudu ze dne 28. prosince 1875 č. 12855. zanešené do trestní knihy judikátní pod č. 34.:

Pokutu peněžitou v prvním odstavci §u. 288. tr. řádu naznačenou lze ukládati i tehda, pakli se stížnost zmatečni co bezdůvodná již dle §. 286. ř. tr. zavrhuje.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

10) Státní zástupce žaloval A. pro zločin veřejného násilí v §. 81. tr. z. naznačený, proto že tento o své vůli a nedbaje napomenutí železničního strážníka, první zábradlí, jež bylo na cestě ku dráze vedoucí postaveno, otevřel a když strážník ho chtěl zadržeti, svůj potah popohnal, tak že strážník se viděl nucena ustoupiti, dále pak u druhého zábradlí odstrčiv strážníka stranou, otevřel je a dále jel. Obžalovaný nebyl však v první stolici seznán vinným tímto zločinem a toliko pro

Digitized by Google

přestupek §. 312. tr. z. potrestán. Generální prokuratura podalą zmateční stížnost dle §. 281. odst. 10. tr. ř., které nejv. co kasační soud vyhověl, uznav obžalovaného vinným zločinem §. 81. tr. z., poněvadž spůsob a stupeň násilí není pro užití §. 81. tr. z. rozhodným, ježto význam „vztažení ruky“ nemůže se v tom smyslu vykládati, že by toliko bezprostředné užití ruky k vykonání násilí tento zločin odůvodňovalo, a poněvadž popohnání potahu obžalovaným, aby strážníka přinutil stranou ustoupiti, a aby tím si jízdu uvolnil, buď již v úmyslu násilného vztažení ruky neb v úmyslu nebezpečné pohrůžky obžalobu odůvodňuje.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 2. října 1875 č. 3618. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 91., uveřejněno z nařízení nejv. soudu.

11) Prodej zboží drahou zaslaného, kteréž nemohlo býti dodáno a kterým oprávněný nedisponoval, není vázáno vedle §. 16. B, dopravních předpisů ze dne 1. července 1872 č. 90. ř. z. zvláštními předpisy, zvláště ne předpisy čl. 407. obch. z.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. srpna 1875 č. 4797. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 46.

12) Za platnosti starších zákonů vydobyl věřitel A. proti majiteli nemovitosti B. záznam práva zástavního, a později také rozsudek, kterým záznam spraveným byl prohlášen. Mezi tím, co rozepře visela na soudě, přešla nemovitost na osobu jinou, která žádala za výmaz prenotace proto, že nebyla spravena. Vrchní soud nařídil A., při stání prokázati, že záznam spravil, neb že lhůta k spravení proti nynějšímu majiteli zástavy posud neprošla, jelikož věřitel toho opomenul, dáti knihovně poznamenati žalobu, kterou byl na prenotáta B. podal. Však nejvyšší soud dada místa stížnosti věřitele, potvrdil výměr první stolice, kterým žádost za výmaz dle §. 45. kn. zák. byla odmrštěna, poněvadž dle řečeného zákona toliko prenotát může žádati, by záznam vymazán byl proto, že nebyl v náležité lhůtě ospravedlněn.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. března 1875 č. 2456. v Ztg. für Not. z r. 1875 č. 49.

13) Dokud kapitál vyvazovací z dotýčné usedlosti, ku které náleží, nebyl oddělen, nelze na něj dle §. 2. cís. pat. ze dne 8. listopadu 1853 č. 237. ř. z. o sobě vésti exekuci.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. července 1875 č. 5769. v Ger. Halle z r. 1875 č. 100.

Digitized by Google

14) Což stanoveno čl. 133. a 134. obch. zák., že likvidatoři mohou býti jmenováni soudem, a že soud dle okolnosti likvidatory též zbaviti může jich úřadu, platí pouze při společnosti veřejné, a nelze těchto ustanovení obdobně užíti v příčině společnosti akciové.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. září 1875 č. 9870. v Ger. Halle z r. 1875 č. 102.

15) Při živnostech koncessionálních nesmí se ovšem dle §. 17. živn. řádu počíti s provozováním živnosti, dokud koncesse nebyla udělena, avšak netřeba průkazu, že koncesse byla udělena, k tomu konci, by firma závodu v obchodní rejstřík mohla býti zanešena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 3. listopadu 1875 č. 12119. v Ger. Halle z r. 1875 č. 103.

16) A. žaloval na restituci pro špatné zastoupení a žádal zároveň, by stání, jež k srotulování spisu ob contumaciam bylo stanoveno, ve své míře bylo zůstaveno. Poslednější žádosti nebylo vyhověno, jelikož toho, co nařízeno v dv. dekretě ze dne 14. listopadu 1785 č. 495. ob. z. s. v příčině restituce propter terminum lapsum, nelze užiti tehda, pakli se kdo domahá restituce proto, že svým právním přítelem špatně byl zastupován.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 5. října 1875 č. 10877. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 105.

17) V pověstném sporu Vídeňské obchodní firmy Dutschka a spol. s Vídeňskou bankou obchodní pro 140916 zl. 3 kr. r. č., kdež žalobcové domáhali se správy proto, že vyplatili žalované bance hlavní výhru brunšvické půjčky praemijní na základě losu, který se později ukázal býti falšovaným, dal c. k. nejvyšší soud žalobě místa. V důvodech bylo poukázáno k tomu, že okolnost, o které se bylo v tomto sporu nejvíce rozepsáno, byla-li totiž žalující banka místem k výplatě brunšvických losů určeným, neb jednala-li pouze co obyčejný bankéř není vlastně rozhodnou, an žalobě v každém případě sluší dáti místa. Neb byť i žalující jmenem brunšvické vlády finanční byla los vyplatila, tož přece při tom mlčky bylo předpokládáno, že vyplacený los jest pravým losem oním, kterému výhra byla připadla, a žalovaná banka, která los odevzdala, musí dle §§. 922. a 923. ob. zák. obč. na tak dlouho za to ručiti, dokud neprokáže, že žalující buď výslovně vzdala se práva, správu žádati, neb že aspoň naproti žalované bance los výslovně uznala za pravý (§§. 929. a 1396. ob. zák. obč.).

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. prosince 1875 č. 7624. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 1.

Digitized by Google

Deník.

„Juristen, böse Christen." Známé toto přísloví bylo předmětem zajímavé řeči rektorátní vědhlasného historika literatury právnické dra. Rodericha Stintzinga, l. r. rektora university bonnské. Původcem pořekadla tohoto není Luther, jak vůbec se za to má. Poprvé přichází ve spisu Kryštofa Hegendorfina „oratio de artibus, futuro jurisconsulto et necessariis et frugiferis comparandis" (Hagenoae 1529); spisovatel důrazně hájí božský původ práva světského a obrací se proti křivému mínění, kteréž obírání se s právem civilním křesťana nedůstojným prohlašuje a zlou onu průpověď zplodilo: „Omnis jurisconsultus male de religione sentit", čili jak v pozdějším spracování tohoto spisu pod titulem „Epitome tyrocinii juris civilis" (vytištěném v přídavcích Spiegelova „Lexicon juris civilis" ve vydáních po roce 1539) německy se uvádí, „Ein Jurist, ein böser Christ." V tom čase byla tedy průpověď již obecnou, také cís. rada Jakub Spiegel v Šlettstadtě ve spisu nedlouho potom vydaném nazývá ji „vetus verbum". St. klade vznik její již v dobu tu, kdy zvláštní, světský stav juristův se objevuje. Utvoření se zvláštního světského stavu právníkův v souvislosti jest s vniknutím práva římského u veškerý život občanský a s vystoupením státu co samostatné autority vedle církve. Těm, kdož proměnu tuto uvažovali se stanoviska dřívějšího, kdy církev veškerý život občanský ovládala, samy naskytovaly se otázky: zdali nový ten pořádek světský ještě také křesťanským jest? zdali právníci, jimiž hlavně nový ten vývoj věcí se skonával, dobrými křesťany jmíni býti mohou? S toho hlediska mnozí horlivci mezi theology studium práva civilního za nekřesťanské a nespasitelné prohlašovali. Prvním vědeckým zastancem právnictví byl Claudius Cantiuncula, rodilý z Met, přítel Erasma Rotterdamského a Oldřicha Zasia. Přišed r. 1517 do Basileje co profesor práva římského, nalezl posluchárny prázny a v mládeži nepřízeň k právu civilnímu, proto v r. 1522 v nadšené řeči apologetické vystoupil „in patrocinium juris civilis contra eos qui Leges cum Evangelio parum convenire affirmant". (Tiskem vyd. v Basileji t. r.) Krátce potom l. 1525 Ph. Melanchthon na vysokém učení vittenberckém v slovutné „oratio de legibus" (ed. Th. Mutheri 1869) právo civilní proti útokům theologův hájí, nazývaje vědu jeho „non modo non impium ted etiam sanctum officium". M. Luther však právníkův v lásce neměl; hořkostí naplňovalo jej obzvláště, že při pokusu svém zvrhnouti platnost práva kanonického od právníkův opuštěn byl i od

Digitized by Google

těch, kteří ho dotud s největší horlivostí byli následovali. Ve hněvu svém volá také: „Ein Jurist, ein böser Christ!“ a mnohou ještě pernější výčitku. Obecný lid pak zanícený učením o evangelické svobodě a žádostivý odstranění práva císařského a papežského a zřízení nového řádu právního na základě zákonů Mojžíšových v evangeliu potvrzených, nenáviděl taktéž právníky, jakožto sluhy platného pořádku právního a tudíž nepřátele evangelické svobody. Tak v Německu s obou stran bráno křesťanské smýšlení právníkův v pochybnost. Ve Francii nejslavnější právníci Donellus, Hotomanus, Molinaeus, Brissonius byli předními Hugenoty; veliký Cujacius odmítl všeliké účastenství v církevních rozbrojích slovy: „Nihil hoc ad edictum Prætoris!“ v nichž potomně spatřováno prohlášení indifferentismu v otázkách náboženských za zásadu stavu právnického. Tak ovšem i v této zemi nalezla rozšíření průpověď: „Bon jurisconsulte mauvais Chrétien!“ Podobně bylo i v Nizozemsku. Viglius z Zuichemu, právník na slovo vzatý a při tom jakožto předseda vys. rady bruselské povolný služebník španělské inkvisice, snad právě vzhledem k slavnému krajanu svému Matouši Wesembeciovi, kterýž před inkvisicí ve vlasti své uprchnuv, v Jeně a ve Vittenberku učil, přísloví měl, že čím větší někdo právník, tím horší bývá křesťan.

Nepříznivé mínění lidu obecného o stavu právnickém živeno bylo ale také opravdovými neřestmi v něm se zahnízdilými. Cizí, složité a lidu nesrozumitelné právo učinilo právnictví také zaměstnáním výnosným a hrnuli se k němu na mnoze dobrodruzi nemající dokonce potřebného vzdělání, nahražující ho však nesvědomitou rabulistikou. Nevole obecného lidu obracela se pak proti celému stavu. Literatura 16. století naplněna jest žalobami nad řáděním těchto juristův. Oldřich Hutten počítá písaře a juristy k lupičům, kteří Německo plení. Luther ve spisu o světské vrchnosti zvláště pojednává o otázce, mohou-li spasení dojíti „Büttel, Henker, Juristen, Fürsprecher und was des Gesindes mehr ist.“ Melchior z Osse v pamětním spisu okolo r. 1556 složeném a saskému kurfiřtu Augustovi věnovaném líčí živými barvami neplechy, kteréž se dějí, mluví o advokátech a prokuratořích, jižto „hetzen die armen einfältigen Bürgers- und Bauersleute in einander, hindern gütliche Verträge (Goliath); haben auch eines Theils ihre Leute, die in Schenk- und Bierhäuser umhergehen, die Leute zu Zänken wider ihre Erbherren und ander Leute anreizen. Darum sollte gut sein, dass man Advokaten und Procuratoribus, die sich solcher Unart unterständen, in die Würffel griffe etc.“ Však i později nebylo líp. Zpráva, kterouž 200 let potom slovutný kancléř Samuel z Cocceji

Digitized by Google

Fridrichu Velikému podal, nic není příznivější, než tato. Tak se ono „vetus verbum“ udrželo dočekajíc se rozmanitých latinských variací: „Juristae sunt jurgistae“. „Juristae, nequistae“. „Juris consultus, ruris tumultus“. „Legum doctores sunt legum dolores“ etc. Až do prostředka 18. století sahá literatura průpovědi té věnovaná, posléze nejvíce jen příležitostní. Rozličtí spisovatelé vstupují na obranu stavu právnického do kolbiště. Argumenta jsou přerozmanitá; jeden poukazuje k tomu, kterak mnozí právníci i theologické spisy vydali, což dlouhým seznamem jmen dokládá, jiný svádí průpověď na závist neučených šephův, opět jiný dokazuje, kterak by spravedlnosti boží odporovalo, aby fakulta právnická menší schopností ku cnosti nadána byla, než fakulty ostatní atd. Nejkratčeji Dietherus („Orbis novus literatorum.“ Norimb. 1699) ji odbývá: „Hæc elocutio non verbis, sed verberibus revellenda est!“ Prostředkem 18. století literatura tato úplně zanikla a průpověď zmíněná zmizela také ze sbírek něm. právních přísloví, v ústech lidu ovšem se ještě udržela.

§. 12. lit. c) cís. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z. nelze užiti, pakli někdo podání u soudu sepsal spůsobem urážlivým. Tak rozhodlo ministerstvo vnitra nálezem ze dne 23. listopadu 1875 č. 13583., dokládajíc, že slovem „úřad“, jehož v dotknutém zákoně užito, nelze vzhledem k ostatním ustanovením téhož zákona vyrozumívati soudy. Zároveň byly zrušeny nálezy obou nižších stolic správních, jimiž obviněný ve smyslu min. nař. z r. 1854 k peněžité pokutě byl odsouzen. (Z. f. Verw.)

Ministerstvo financí projevilo dopisem ze dne 1. září 1875 č. 19869. ministru spravedlnosti náhled svůj v ten smysl, že dle §. 44. č. 1. *a*) z. popl. a nařízení min. ze dne 22. září 1858 č. 155. ř. z. soudové, kteří schválili koupě a pokud se týče prodeje nemovitých statků osob nezletilých co úřady vrchnoporučenské, povinni jsou tato jednání ohlásiti úřadu poplatkovému pod následky v §. 418. trestního zák. důchodkového vytknutými. Ministerstvo spravedlnosti dalo o tomto výnosu dne 5. prosince 1875 č. 15547. všem soudům vědomost s tím doložením, že každý soud poručenský ohlásiti má případy ku jeho kompetenci náležité a že v případě, když ve smyslu §. 83. jur. normy sborový soud schválil prodej nemovitých statků osob takových, jež podrobeny jsou soudu okresnímu, dotyčné ohlášení okresním soudem má býti podáno.

V roce 1875 bylo v Rakousku obsazeno 73 míst notářských. V 38 případech bylo místo obsazeno přesazením notáře na jiné místo služební a v 35 případech bylo místo obsazeno bezprostředně. Co se

Digitized by Google

týče míst poslednějších, tož byli na 24 míst (68 proc.) povoláni kandidáti notářství (v Čechách 5, na Moravě 2), tři místa byla obsazena advokáty (2 v Krajině, 1 ve Štýrsku) a jedno (v Korutansku) kandidátem advokacie. Aktivní úředníci soudcovští dosáhli notářství toliko dva (jeden v Čechách, jeden v západní Haliči), úředníci soudcovští na odpočinku taktéž dva (jeden v Tyrolsku, jeden ve východní Haliči) a ve třech případech bylo místo obsazeno osobami jinými (jedním konsulentem právním, jedním auditorem hejtmanem a jedním sekretářem finanční prokuratury na odpočinku). (Z. f. Not.)

Kandidáti notářství v Čechách podali petici k sněmovně poslanců, kdež domáhají se jednak toho, by §. 2. lit. 6. advok. řádu změněn byl ve smysl následující:

„Praxe šestiletá odbyta buď u soudu, u notáře neb u advokáta zemí v říšské radě zastoupených, z kteréž však aspoň tři leta po dosažené hodnosti doktorské u advokáta sluší tráviti;“ — dále toho, by §. 119. odst. II. notářského řádu změněn byl a zněl takto:

„Za substituta lze zříditi toliko notáře obvodu onoho soudního dvoru, kterému přísluší místo, jež má se zastávati, neb kandidát notářství, který má všechny vlastnosti, jichž dle §. 6. ad *a*), *b*), *c*) a *e*) k dosažení místa notáře jest zapotřebí, a který aspoň po dvě leta v praxi právnické (im praktischen Justizdienste) byl zaměstnán.“

K odůvodnění prvnější žádosti poukazuje se k nedostatku kandidátů pro místa notářská, kterému možno bude odpomoci tím, když se přestupování kandidátů advokacie a kandidátů notářství na vzájem žádanou změnou usnadňuje. Usnadněním substituce notářské se strany kandidátů notářství má se pak docíliti, by tito lépe mohli sobě opatřiti potřebné vzdělání i samostatnost, kteréž jim zapotřebí, by pak sami místo notáře mohli zastávati.

Literární zprávy. Chvalně známý spisovatel náš p. dr. J. Svoboda, c. k. president krajského soudu v Chebu připravuje k tisku nový díl svých „Historisch-dogmatische Erörterungen praktischer Rechtsfälle.“ — Výtečný germanista prof. dr. Otto Stobbe v Lipsku ukončil spis o závaznosti smluv dle staršího práva německého.

Opravy.

Na str. 6. ř. 2. shora místo „obecními zákony“ stůj „obecnými žalobami“.

Na str. 8. ř. 4. shora místo „§§. 408., 409.“ stůj „§§. 498., 1469“.

„ „ „ ř. 5. zdola (pozn. 14.) místo „právním“ stůj „prvním“.

Digitized by Google

Zpráva o řádné valné hromadě „Právnické Jednoty“ v Praze,

odbývané dne 27. ledna 1876.

Předsedící: starosta pan Matěj Havelka, c. k. rada při vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: II. jednatel p. dr. Boleslav Plaček, kandidát advokacie.

Přítomných členů: 44.

Vládní komisař: pan c. k. pol. adjunkt Molenda.

Pan starosta zahájiv schůzi, uvítal shromážděné členy a udělil slovo jednateli dru. Plačkovi, aby přednesl jednatelskou zprávu.

Pan dr. Plaček sděliv, že se první jednatel pan dr. Jan Heller odebral začátkem ledna t. r. za svým povoláním do Hradce Štyrského, přednesl výroční zprávu jednatelskou p. drem Hellerem sestavenou takto:

Slavné shromáždění!

Čím oprávněnější jest stesk právníků praktických, že namáhavá praxe tomu nedopřeje, aby právník praktický celým materiálem theoretickým a vědeckým ovládal, tím uznání hodnější jest snaha onoho bohužel skrovného počtu právníků, kteří pečují o to, aby povolání jejich zůstalo ve spojení s vědou věčně pokračující a neskleslo na pouhou zručnost vědy prostou.

Stejná snaha byla též příčinou činnosti naší Jednoty za rok právě minulý, a bylo cílem naším, aby mezi členy neutuchnul čilý ruch vědecký.

Digitized by Google

Cíle toho domáhali jsme se předně v týdenních schůzích přednáškami a rozpravami, při nichž hlavně přihlíželo se ku pokrokům zákonodárství novějšího.

Zejmena rozpravám popřáno pole širší, poněvadž právem jsme za to pokládali, že rozpravami větší části členů příležitost poskytnuta bude, aby v jednání účastenství brali. Jestli že při tom konstatuji, že se v tom ohledu nepotkala snaha naše úplně s kýženým výsledkem, zejmena že návštěva týdenních schůzí nebyla tak četná, jak bychom sobě byli přáli — tedy opakuji bohužel stesk, tvořící v jednatelských zprávách stálou rubriku. Za minulý rok odbývalo se celkem 13 schůzí týdenních, tedy co do počtu právě tolik jako loňského roku.

Ve schůzích těchto přednášeli p. t. pánové:

Prof. dr. Zucker: o některých odchylkách nového trestního zákona.
Dr. Jiří Pražák: o návrhu zákona stran zřízení správního dvoru soudního.
Dr. Stupecký: o právní povaze závazků členů společenstva s ručením obmezeným.
Prof. dr. Randa: o právní povaze závazku akcionářů ku dodávání řepy.
týž: o námitkách hypothekárního držitele naproti cessionáři vtělené pohledávky.

Rozpravy zahájili a přednesli praktické případy p. t. pp.:

Prof. dr. Randa: o významu materialií pro výklad práva občanského.
týž: mohou-li osoby třetí odpírati platnosti smlouvy mezi manželi uzavřené a vtělené, kteráž postrádá formy spisu notářského.
Dr. Kotrbelec: o žalobě vedle §. 953. z. obč. na základě praktického případu.
týž: o otázce, lze-li připustiti námitku vedlé §. 887. zák. obč. při závazcích směnečných.
Dr. Růžička: jeli třeba ku smlouvě dědičné mezi manželi náležitostí zák. obč. předepsaných.
Dr. Jan Heller: pokud může býti složení k soudu základem žaloby?
týž: o kompensaci v případě konkursu;
týž: co třeba vyrozumívati slovem „břemeno“ v §. 662. zák. obč.
Dr. Boleslav Plaček: o prodeji statku ratione publici.

Digitized by Google

Prof. dr. Randa: o ochraně držitelů práv obligačních vedlé §. 340. zák. obč.

M. Havelka c. k. rada při vrchním zemském soudu: možno-li spraviti žalobou z obohacení záznam pro pohledávku směnečnou?

Prof. dr. Randa: pokud může znamení nahraditi odevzdání při zřízení práva zástavního.

Dopisem p. dra. Vrtátko zavdán podnět k rozpravě: o exekuci na statek nemovitý dosud v knihách nezapsaný.

O cenu 50 zl. r. č. vypsanou na nejlepší článek z oboru práva civilního ucházela se práce jediná: „o právních jednáních na oko učiněných“ — sepsaná drem. Janem Hellerem, jíž to komissí, v níž zasedali p. t. pp. prof. dr. Randa, dr. Ott a dr. Pražák, cena přiřknuta jest.

Snaha vědecká Jednoty nejevila se toliko ve schůzích týdenních, nýbrž hlavně v orgánu spolkovém, v časopisu „Právník“ za redakce pp. dra. J. Pražáka a Jos. Stupecký-ho. Můžeme bez ostychu tvrditi, že časopis náš obsahem svým směle se měřiti může s podobnými podniky kdekoliv vydávanými, ano vyniká nad některé z nich tím, že články v něm obsažené mají cenu trvalou pro vědu právní.

Časopis náš byl minulého roku předplacen od 502 předplatitelů pololetních po 3 zl. a 366 předplatitelů pololetních po 2 zl.; všech předplatitelů bylo tedy 853 a předplatného

bylo vybráno	2238 zl.	— kr.
z čehož po srážce zaručených	2140 „	— „
zbývá zisku . . .	98 zl.	— kr.
z něhož připadá tiskárně $^1/_3$	32 „	66 „
tak že Jednota měla z „Právníka“ zisku . . .	65 zl.	34 kr.

tedy o 36 zl. 67 kr. více než roku 1874, kde zisk toliko 28 zl. 67 kr. obnášel.

Doplatky na honoráry za články v „Právníku“ uveřejněné činily	134 zl.	61 kr.
mimo to redakci vyplacena náhrada	400 „	— „
tak že jsme na „Právníka“ pouze	534 zl.	61 kr.
ano po srážce zisku per	65 „	34 „
pouze . . .	469 zl.	27 kr.

přispívali.

Vedle loňského účtu tiskárny měla tatáž u nás koncem r. 1874 k požadování	36 zl.	96 kr.

Digitized by Google

Přenešeno . . .		36 zl.	96 kr.
K tomu přibylo Jednotě k tíži:			
za 300 pozvání k valné hromadě		4 „	— „
„ 200 výtisků jedn. zpráv		19 „	— „
„ 200 přípisů v příčině „Právníka“	5 zl. 40 kr.		
„ pošt. známky	3 „ 60 „		
	9 zl. — kr.		
z nichž tiskárna $^1/_3$ nese, tedy Jednota . . .		6 „	— „
úhrnem . . .		65 zl.	96 kr.
Srazíme-li z toho pohledávku		65 „	34 „
jakáž nám přísluší naproti tiskárně z účtu „Právníka,“ vychází na jevo, že dluhujeme tiskárně toliko		— zl.	62 kr.

Co se týče jmění „Právnické Jednoty“ bylo na účet z r. 1874

převedeno	2318 zl.	28 kr.
k tomu přibylo	799 „	51 „
úrok z kapitálu v záložně obnáší	145 „	39 „
úhrnem . . .	3263 zl.	18 kr.

Vydáno bylo:

redaktorům odměna (doplatek)	250 zl.	— kr.
předplatné na „Ger. Ztg.“	8 „	— „
doplatky na honoráře	134 „	61 „
cena za článek	50 „	— „
za inseráty	42 „	18 „
provise výběrčímu	28 „	50 „
domovníkovi v koleji za I. půlletí	15 „	— „
různá vydání	52 „	76 „
úhrnem . . .	581 zl.	5 kr.
Srazíme-li vydání tato od jmění, shledáme, že čisté jmění Jednoty obnáší	2682 zl.	13 kr.
tedy vzhledem k lonskému roku per 2318 zl. 28 kr. o	363 zl.	85 kr.

více.

Mimo to vázne ještě na vybraných příspěvcích za výběrčím p. B. Tylem 30 zl., jakéž čítá sobě co náhradu za různé práce, expedici pozvání a jmenovitě za pocházky minulého roku velmi četné.

Uvážíme-li, že nedluhujeme tiskárně více než 62 kr., že naproti tomu, jak ihned ukázáno bude, máme za pp. komisionáři

Digitized by Google

pohledávku dosti značnou, shledáváme, že jest stav majetkový Jednoty naší tak uspokojivý, že snadno bude moci letošního roku na prospěch naší vědy více učiniti, než roku minulého.

Z knih Jednoty, jakéž tato u komisionářů na skladě má, zbývá u firmy Dr. Grégr a Ferd. Dattel:

313 výtisků Knihy Rožmberské v ceně . . .	225 zl.	36 kr.
302 výtisky Rybičkových Pravidel	362 „	40 „
195 výtisků Pavlíčkových Žalob	245 „	70 „
z prodaných výtisků máme k požadování u firmy Dr. Grégr a F. Dattel	241 „	30 „
tak že sečtované jmění v knihách . . . . . obnáší.	1074 zl.	76 kr.

V účtu tomto obsaženy nejsou Instituce u firmy Řivnáč na skladě se nalezající a Hanělův „Vývin práva něm." — poněvadž naši komisionáři sami od knihkupců teprv o Velkonocích účty obdrží, tak že teprv tenkrát celý účet sestaviti se dá.

Konečně sluší se zmíniti o tom, že Jednota naše následkem vřelého přípisu „Pravničkoga družtva" v Záhřebě vstoupila ve spojení s bratrským spolkem Záhřebským výměnou spolkových organů a spisů dosud vydaných.

Jednota naše bolestnou ztrátu utrpěla úmrtím pana JUDra. Václava Vrzáka, člena zakládajícího, a pana JUDra. Karla Bürgla, zasloužilého redaktora „Právníka".

K Jednotě přistoupilo 12 členů, tak že nyní 270 členů čítá.

Na počátku minulého roku povolán vysoce ctěný starosta náš k c. k. nejvyššímu dvoru soudnímu a teprv na sklonku roku popřáno jemu, aby k nemalé radosti naší opět v kruh náš zavítal. Vyslovili jsme jemu za příčinou tohoto dočasného odchodu svou nelíčenou sympathii a hlubokou úctu.

Po čas jeho nepřítomnosti p. t. pp. dr. prof. Randa a dr. Kaizl ochotně v řízení schůzí se uvázali.

Pan prof. dr. Randa i v roce minulém měrou svrchovanou přispíval ku činnosti spolkové přednáškami, rozpravami a dodáváním zajímavých látek, podporuje takto výdatně jednatele v jeho úkolu v tomto ohledu poněkud nesnadném, začež jemu díky vroucí vysloveny budtež.

Končím zprávu svou. Mám za to, že z ní na jevo vychází, že působení naše i v roce právě minulém nezůstalo bez výsledku na zdárný vývin české vědy právní a vyslovuji přání vřelé, aby

Digitized by Google

blahodárného tohoto účinku rok od roku přibývalo nám a vědě naší na prospěch, vlasti ku slávě!

Tato zpráva byla bez námitek jednohlasně schválena.

K vyzvání pana starosty projevila Jednota povstáním soustrast svou nad úmrtím zasloužilých členů Jednoty pp. dra. Václava Vrzáka a dra. Karla Bürgla.

2. Pan starosta vyslovuje svůj dík Jednotě za poctu, která mu spůsobena za příležitosti, když byl povolán k c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru ve Vídni adresou Jednoty a zasláním alba s podobiznami členů Jednoty, a připojuje žádost, by oni páni členové, kteří tehda fotografií svých nepřiložili, pokud jim možno, to dodatečně učinili.

3. Pan starosta navrhuje, aby c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru ve Vídni zasýlán byl jeden výtisk spolkového časopisu „Právník". K tomu činí p. dr. Josef Tylš další návrh, aby též jeden výtisk minulých ročníků „Právníka", pokud na skladě jsou, c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru ve Vídni byl zaslán.

Oba návrhy přijaty jednohlasně.

4. Po té přednesl pan mag. sekretář Jan E. Prachenský zprávu přehlížitelů účtů za rok 1874, kteráž zní takto:

Slavná Jednoto Právnická!

Účty „Jednoty Právnické", za čas od 6. února 1874 až do 21. ledna 1875 od tehdejšího jednatele c. k. soudního adjunkta p. V. Sobičky složené, jsme skoumali, a porovnavše je s předloženými doklady, shledali jsme vše v nejlepším pořádku.

Veškeré příjmy naznačené doby obnášely celkem	3824 zl.	67½ kr.
Veškeré vydání obnášelo	1506 „	39½ „
Porovná-li se veškerý příjem	3824 zl.	67½ kr.
s veškerým vydáním	1506 „	39½ „
jeví se přebytek	2318 zl.	28 kr.
z něhož uloženo bylo na 6% úrok v první občanské záložně na knížku vkladní, svědčící „Právnické Jednotě" v Praze č. 338. str. hl. knihy 338./2720.	2254 zl.	81 kr.
a zbytek zůstal v příruční pokladně p. jednatele, čímž svrchu naznačený přebytek	63 „	47 „
vykázán jest.	2318 zl.	28 kr.

Digitized by Google

Co se týče „účtu knih“ Jednoty, bylo „Právníka“ ročníku IV. u p. dra. Strakatého na skladě . . . . . 44 výtisků
„Institucí“ u komisionáře Fr. Řivnáče nezúčtovaných 251 „
„Knihy Rožmberské“ u komisionářů dra. Grégra a Ferd. Dattla nezúčtovaných . . . . . 400 „
„Pravidel“ Rybičkových tamtéž . . . . . 400 „
„Žalob z obohacení“ tamtéž . . . . . 450 „
Dra. Hančla „O vlivu práva německého“ tamtéž celý náklad . . . . . 500 „

Navrhujeme, aby slavná Jednota Právnická účty spolku za dobu od 6. února 1874 až do 21. ledna 1875 od c. k. soudního adjunkta pana V. Sobičky složené schválila, jemu absolutorium dala a zvláštní dík za správné vedení účtů vyslovila.

Všemi hlasy přijato a panu adj. V. Sobičkovi povstáním dík jednoty vysloven.

5. Pan dr. Fr. Brauner, co nejstarší z přítomných členů děkuje výboru za jeho úspěšnou činnost ve prospěch Jednoty, čemuž shromáždění členové provoláním „Sláva“ přisvědčují.

Pan starosta děkuje za uznání Jednotou prokázané.

6. Na to přikročilo se k volbě hodnostářů Jednoty. Pan předseda jmenoval skrutátory pány dra. Zděnka Strobacha a dra. Otakara Mildeho. Mezi tím, co tito skrutinium odbývali, pokračováno v jednání.

7. Jednatel navrhuje, by redakci „Právníka“ co náhrada za výlohy, s redakcí v roce 1875 spojené, přiřknuta byla částka 400 zl. jako v roce předešlém.

Pan dr. Jan Strakatý pokládá náhradu tuto za nedostatečnou a navrhuje, by redakci „Právníka“ přiřknuta byla náhrada nejméně 600 zl.

Poslednější návrh, s nímž návrh jednatele splynul, byl jednohlasně přijat.

8. Jednatel dále navrhuje, by p. Branislavu Tylovi za výlohy, kteréž zasíláním pozvání k valné hromadě a výpravou jiných dopisů jednoty měl, povolena byla odměna 30 zl. Návrh ten byl bez debaty přijat.

9. Jednatel sděluje, že pan dr. Edv. Grégr prohlásil se býti ochotným, spolkový časopis „Právník“ pro rok 1876 pod těmitéž výminkami vydávati, jako v letech dosavadních, a navrhuje, by se nabídnutí toto přijalo, což se jednohlasně stalo.

Digitized by Google

10. Pan dr. Jan Strakatý poukazuje k tomu, že by snad bylo ve prospěchu Jednoty, a že by se zvlášť hojnější návštěva schůzí týdenních docílila, kdyby se předně schůze týdenní přeložily na 7. hodinu večerní, pak kdyby se schůze odbývaly v místnostech pohodlnějších a lépe zařízených, než jest školní síň v Karolině, na příklad v místnostech Besedy Umělecké, a proto žádá představenstvo, aby tyto dva momenty bralo v úvahu.

Pan dr. Josef Prachenský upozorňuje co do druhého momentu k tomu, že by snad někteří pp. členové v tom závadu shledali, schůzí se zúčastnit, kdyby se v jiných místnostech odbývaly, kdežto jest nynější místnost zcela neutrální a rázu Jednoty zcela důstojná.

Pan dr. Jan Strakatý myslí, že by to nikterak nevadilo důstojnosti Jednoty, kdyby se v místnostech scházela, kdež by se po schůzích volná zábava mezi členy vyvinouti mohla, a že by tím zajisté vzájemnost a kolegialnost mezi členy utužena býti mohla.

Pan starosta končí tuto debatu tím, že prohlašuje, že vezme věc tuto v úvahu a že usnešení představenstva Jednotě sdělí.

11. Ku konci líčí pan dr. Ferdinand Budil zásluhy pánů redaktorů „Právníka“: JUDra. Jiřího Pražáka a JUDra. Josefa Stupeckého o zachování a povznešení vzorného rázu tohoto spolkového časopisu a navrhuje, by se jim za to uznání a dík Jednoty povstáním vyslovily, což se též stalo.

12. Na to prohlášen byl výsledek voleb. Lístků odevzdáno bylo 40. Zvoleni byli:

Za starostu: pan Matěj Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského v Praze 39 hlasy;

za 1. náměstka: pan prof. JUDr. Antonín Randa 39 hlasy;

za 2. náměstka: pan JUDr. Edmund Kaizl, advokát v Karlíně 37 hlasy;

za 1. jednatele: pan JUDr. Jan Růžička, kandidat advokacie v Praze 39 hlasy;

za 2. jednatele: pan JUDr. Karel Grimm, kandidat advokacie 38 hlasy;

za 1. přehlížitele účtů: pan JUDr. Antonín Mezník, advokát v Praze 40 hlasy;

za 2. přehlížitele účtů: pan Jan E. Prachenský, magistrátní sekretář v Praze 39 hlasy.

Na to prohlásil p. předseda valnou hromadu za skončenou.

Dr. Boleslav Plaček.

Digitized by Google

Praktické případy.

Ku čl. 332. ob. ř. s.

Výměrem c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 13. dubna 1875 č. 6929. byla Jindřichu Fraňkovi pro 1500 zl. s přísl. povolena exekuční dražba č. p. 228—232. Františka Kracha na Smíchově a k výkonu této dražby byla stání na 17. června, 15. července a 12. srpna 1875 ustanovena. Exekventovi se zároveň soudně doručil edikt o této dražbě s nařízením, by tento edikt třikráte v úředním oznamovateli Pražských novin otisknouti dal a dotyčnými výtisky před prvním dražebním stáním se vykázal. Exekvent tento edikt, jímž se všecka tři dražební stání prohlašovala, také v čas do novin dal a soudu předložil.

Ku prvnímu dražebnímu stání dne 17. června 1875 se však žádný kupec nedostavil; pročež o tom c. k. okresní soud na Smíchově sdělal úřední relaci a výměrem ze dne 20. června 1875 č. 11925. to účastníkům věděti dal, zároveň pak vyslovil, že trvá při druhém, na 15. července 1875 ustanoveném dražebním stání a o tom vyhotovený edikt opět exekventovi doručil s nařízením, by ho třikráte úředními novinami prohlásiti dal, což ale exekvent neučinil.

Ke druhému dražebnímu stání dne 15. července 1875 se také žádný kupec nedostavil; sdělána o tom, jako po prvním stání úřední relace, na základě téže účastníkům výměrem ze dne 21. července 1875 č. 13793. to na vědomí dáno a zároveň opět exekventovi ku prohlášení novinami dodán edikt, že se i ku druhému dražebnímu stání žádný kupec nedostavil a že tedy trvá při třetím a posledním stání na 12. srpna 1875 ustanoveném. Tento edikt exekvent třikrát do novin dal, soudu v čas předložil, pročež dražba při třetím stání dne 12. srpna 1875 vykonána a exekvovaná usedlost pod odhadní cenou prodána byla.

Exekut ale podal proti výměru ze dne 21. července 1875 č. 13793. zmateční stížnost a proti výkonu dražby rekurs.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 4. října 1875 č. 25110. dal oběma těmto stížnostem místa, uznávaje povšechně jich důvody; výměr c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 21. července 1875 č. 13793., základní jeho relaci, jakož i veškeré

Digitized by Google

následující exekuční kroky, zvláště dne 12. srpna 1875 skutečně vykonanou dražbu zrušil a exekventovi na vůli ponechal, znova za dražbu žádati,

poněvadž

exekvent se před na 15. července 1875 ustanoveným druhým dražebním stáním vzdor výslovnému nařízení výměru ze dne 20. června 1875 č. 11925. výtisky novin s ediktem, jímž se prohlásit mělo, že se ku prvnímu dražebnímu stání žádný kupec nedostavil a že tedy trvá při druhém stání, nevykázal; tudíž se druhé dražební stání odbývati nemělo, tím méně pak třetí, a skutečným odbýváním těchto dražebních stání porušen byl předpis §. 332. ob. ř. s, dle něhož, nedostaví-li se k některému dražebnímu stání žádný kupec, prohlášení dražby se opakovati má. Nestane-li se to, jest další vedení exekuce ničím; neboť sluší zájmy jak věřitelů tak i exekuta pečlivě šetřiti; v případě tomto pak byly zájmy tyto ohroženy, zvláště při objektu tak velké ceny jako č. p. 228—232. na Smíchově (hostinec „u tří kominíků“ na 194320 zl. exekučně odhádaný).

Proti tomuto rozhodnutí druhé stolice podali exekvent a dva jiní knihovní věřitelé společnou dovolací stížnost, v níž hlavně uvedli, že v opominutí ediktálního oznámení, že se ku prvnímu dražebnímu stání kupci nedostavili, nelze shledat zmatek, poněvadž dle dvor. dek. ze dne 6. května 1847 č. 1063. a min. nařízení ze dne 5. července 1858 č. 7730. ku platnosti dražby stačí, když se všem knihovním věřitelům jen o prvním dražebním stání věděti dá; v přítomném případě pak nad to před prvním dražebním stáním všecka tři stání novinami prohlášena byla.

C. k. nejvyšší soudní dvůr stížnost tuto zamítl,

poněvadž

§. 332. ob. ř. s. výslovně nařizuje, že, nedostaví-li se k jednomu nebo k druhému dražebnímu stání kupci, se to na ediktu poznamenati a veřejné prohlášení dražby se opakovati má, kteréžto nařízení dvor. dek. ze dne 6. května 1847 č. 1063. a min. nařízením ze dne 5. července 1858 č. 7730. nikterak zrušeno není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 1876 č. 22.

V. J. Kavka, c. k. soudní adjunkt.

Digitized by Google

Opatrovník pozůstalosti není oprávněn k stížnosti v zájmu fideikomisárních nástupců zůstavitelových.

Výměrem ze dne 3. dubna 1875 č. 3411. dal c. k. obchodní senát krajského soudu v Jičíně Barboře K. věděti, že exekuční odhad pole na Kratinách ve výměře 2 korců Barboře K. náležícího výměrem ze dne 13. března 1875 č. 2684. pro pohledanost směneční v částce 320 zl. Jičínské spořitelně povolený, vykonán byl.

Výměr ten nemohl Barboře K. dodán býti, jelikož vedle oznámení výpravny před několika dny zemřela.

Na to žádala Jičínská spořitelna za zřízení opatrovníka ad actum, kterýž by za Barboru K. soudní výměry přijímal.

K žádosti té ustanoven jest dr. J. za opatrovníka Barbory K. ad actum.

Výměrem ze dne 7. července 1875 č. 6755. povolen jest Jičínské spořitelně exekuční prodej výše uvedeného exekučně odhadnutého pole.

Na výměr ten podal opatrovník Barbory K. dr. J. stížnost, ukazuje v něm, že Barbora K. sice co vlastnice zmíněného pole knihovně zapsána jest, že však v knihách zjištěna jest povinnost Barbory K., že má toto pole bez dluhů dětem Josefa K. a jeho manželky Františky zanechati; že pole to tudíž nepatří do pozůstalosti Barbory K. a že též pro její dluhy na ně exekuce vedena býti nemůže.

C. k. vrchní soud zemský zavrhnul však rozhodnutím ze dne 2. listopadu 1875 č. 28062. stížnost tuto, poněvadž pokud se týče zápovědi zadlužení, toto věřitelů Barbory K. práv exekučních naproti ní se domáhajících nikterak se týkati nemůže a protože ohledně závazku Barbory K. jí patřící dva korce pole „na Kratinách“ po smrti bez dluhů dětem z manželství Josefa Kohouta a Františky Kohoutové pocházejícím zanechati, tito fiduciární dědicové sami v příčině, že na pole to pro dluhy Barbory K. exekuce se vede, stížnosti nepodali, ač jim veškeré na exekuci, o kterouž zde jde, vliv mající výměry částečně potomně dodány byly.

C. k. nejvyšší soud zavrhnul stížnost mimořádnou dra. J. co opatrovníka pozůstalosti Barbory K. v uvážení, že dr. J. k žádosti Jičínské spořitelny ze dne 31. května 1875 č. 5437. k tomu cíli, aby tato na pozůstalost Barbory K., k níž se tehdáž ještě nikdo

Digitized by Google

za dědice nepřihlásil, v exekuci pokračovati mohla, tudíž dle §. 811. ob. z. obč. dekretem obchodního senátu c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 2. června 1875 č. 5437. za opatrovníka ad actum k zastoupení této pozůstalosti a sice s tím obmezením zřízen byl, že ustanovení toto za opatrovníka potud platno býti má, pokud by pozůstalosti jiného zákonného zástupce se nedostalo, toto ustanovení opatrovníka neučiněno od úřadu pozůstalost vyjednávajícího, nýbrž od soudce exekučního, tudíž ani významu ustanovení opatrovníka ve smyslu §§. 78., 128. a 129. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. říš. z. nemá, v uvážení že takovýto opatrovník ad actum jenom oprávněn jest, zájmů pozůstavitele, o němž dle §. 547. ob. z. obč. za to se má, že jest posud v držení pozůstalosti, naproti věřiteli, nikoli ale zájmů osob třetích, kterýmž z jakéhokoli právního důvodu práva na jednotlivé do pozůstalosti náležící věci přisluší chrániti, ano dle §. 77. a 79. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. i při fideikomisárních substitucích, pakli se nejedná o potomky ještě nenarozené, sebeprávným substitutům aneb zákonným zástupcům substitutů, již nejsou sebeprávní, ponecháno býti musí, aby svých substitučních práv sami hájili, dr. J. tudíž k hájení práv dítek Josefa K. a jeho manželky Františky ani oprávněn není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 1875 č. 13830.

J. Hellmann.

K čl. 395., 396., 403. a 423. obch. z. a §. 1323. ob. zák. obč. Dovozník smí zboží vydati jedině osobě v nákladním listu jmenované.

Šalomoun E. podal u c. k. obchodního soudu v Praze na buštěhradskou dráhu žalobu obsahu toho:

Dopisem daným v Karlových Varech dne 10. května 1873 objednal syn můj jakožto obchodní cestující můj u mne 1062 libry lepenky za 87 zl. 61 kr. pro firmu Th. Schöffel v Žatci, následkem čehož jsem 20 svazků lepenek v nádraží buštěhradské dráhy v Bubnech k dopravě na firmu Th. Schöffel dne 28. června 1873 dodal.

Mezi tím dověděl jsem se, že v Žatci firmy Th. Schöffel

Digitized by Google

není a reklamoval jsem dopisem daným dne 23. července 1873 u generálního ředitelství buštěhradské dráhy dotčených 20 svazků lepenky, žádaje, aby k disposici mé na nádraží v Žatci složeny byly a abych o tom zpraven byl, poněvadž zbožím tím jinak naložiti chci.

Žádosti mé však nebylo vyhověno, poněvadž zboží dotčené povozníku C. Bernardinovi již dne 30. června 1873 bylo vydáno.

Dotčených 20 svazků lepenek bylo omylem firmě Jan Schöffel dodáno a tato firma mezi tím upadla v konkurs.

Dle dopisu ústředního ředitelství buštěhradské dráhy ze dne 26. srpna 1873 č. 30337. bylo vydání dotčených lepenek od správy konkursní podstaty Jana Schöffla odepřeno, poněvadž obchod se stal skutečně s Janem Schöfflem a nikoli s Th. Schöfflem a byla mi dráhou náhrada odepřena.

Z opatrnosti přihlásil jsem ku konkursní podstatě Jana Schöffla své právo vlastnické k dotčeným lepenkám, avšak dle dopisu správce konkursní podstaty té Jana P. byly dotčené desky v inventář zapsány a s ostatními svršky prodány.

Takto povstala mi vinou buštěhradské dráhy škoda v sumě 104 zl. 11 kr., na kterouž nucen jsem žalovati.

Žalovaná buštěhradská dráha hájila se hlavně tím, že v Žatci byl jediný Schöffel, továrník na kartonáže a že dotčenou zásylku skutečně tento Schöffl (Jan) prostřednictvím syna žalobcova objednal, že Th. jest pouhé mylné naznačení jmena „Jan Schöffel“, že omyl žalobce zavinil a že tudíž škodu sám nésti musí, stala-li se jaká. Ostatní námitky lze seznati z důvodův rozsudkův.

C. k. obchodní soud dal rozsudkem č. 4650. z r. 1873 žalobě místo a odsoudil dráhu k náhradě větší části žalované sumy a nákladů soudních pro případ, složí-li žalobce přísahu oceňovací.

Důvody:

Žalovaná v souhlasu s udáním žaloby doznala, že žalobce dne 28. června 1873 v nádraží buštěhradské dráhy v Bubnech 20 svazkův lepenek k dopravě na firmu Th. Schöffel v Žatci dodal a že dopravu zboží toho převzala, rovněž doznala, že nebylo vyhověno reklamaci žalobcově ze dne 23. července 1873, poněvadž mezi tím stanice v Žatci dne 30. června 1873 zboží to firmě Jan Schöffel v Žatci vydala.

Dle ustanovení obchodního zákona platí o dopravě zboží po dráze totéž s výslovně uvedenými změnami, co platí o obchodech

Digitized by Google

dopravních vůbec a dle toho mělo podnikatelstvo dráhy a pokud se týče úředníci její, jichž k dopravě zboží zřídilo a za kteréž úplně a neobmezeně ručí, zásilku na místě odevzdání v Žatci příjemci v nákladním listu naznačenému Th. Schöfflovi vydati (čl. 403. obch. zák.) Této povinnosti žalovaná nedostála a přišlo zboží tím, že bylo vydáno firmě Jan Schöffel, kteráž brzy na to v konkurs upadla, jak doznáno, z disposice žalobcovy, jest tudíž žalovaná právem zavázána, dle čl. 395., 396. a 423. obch. zák. a §. 1323. ob. z. obč. nahraditi žalobci škodu tímto jednáním způsobenou.

Kdyby žalované podnikatelstvo a pokud se týče jeho služebníci, za jichž provinění ručí, bylo vyhovělo rozkazu dle nákladního listu danému, byl by žalobce následkem reklamace své beze vší pochybnosti opět přišel v držení dotčeného zboží, kdyby i, jak žalovaná dokázati chce, zboží to od firmy Jan Schöffel a pro ni objednáno a objednání pro ni v skutek uvedeno bylo, a kdyby jen omylem žalobcovým byla bývala firma nesprávně co „Th. Schöffel" naznačena. Avšak nesprávným vydáním na jinou firmu, než jaká byla vyznačena v nákladním listu, bylo zboží pro žalobce ztraceno.

Vzhledem k tomu a též z té příčiny, že pro žalované podnikatelstvo dráhy jediným měřítkem jest udání nákladního listu, nemůže se při rozhodování tohoto sporu přihlížeti po právu k okolnostem od žalované udaným, jakož i k té další okolnosti, že žalobce svůj nárok ku konkursní podstatě firmy Jan Schöffel přihlásil, neboť tím jeho nárok po zákonu na náhradu škody proti žalované nebyl změněn, pokud tato nedokáže, že žalobce z části neb úplně z konkursní podstaty došel uspokojení, kteréžto důkaz v žádném směru proveden nebyl, neboť nebylo ani tvrzeno, že by byl žalobce nabízenou mu z konkursní podstaty část přijal.

Muselo však býti uznáno na přísahu oceňovací, poněvadž nároky žalobcovy co do existence i co do číslic byly popřeny.

Výrok o nákladech soudních spočívá na §§. 24. a 25. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

K odvolání se žalované c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudek první stolice v plném znění potvrdil,

neboť

dle čl. 421. a 403. obch. zák. a §. 14. řádu dopravního pro železnice, měla žalovaná dráha zboží dle doznání k dopravě na firmu Th. Schöffel v Žatci dne 28. června 1873 v nádraží v Bubnech odevzdané a převzaté Th. Schöfflovi co příjemci nákladním listem

Digitized by Google

naznačenému vydati, a jelikož v Žatci firmy Th. Schöffel nebylo, zachovati se dle §. 16. řádu dopravního. Žalovaná dráha nebyla oprávněna předpokládati, že firma Jan Schöffel, jelikož v Žatci jediná továrna na kartonáže pod tím jmenem byla, jest pravým adresátem a že se této zboží vydati má, zejmena již ne proto, že v jednání ani tvrzeno nebylo, že v listu nákladním příjemce onoho zboží co „továrník na kartonáže“ blíže byl vyznačen.

Jelikož zboží dotčené dle doznání dne 30. června 1873 Janu Schöfflovi vydáno bylo, bylo jednáno proti ustanovení citovaných zákonův a jelikož není popřeno a dopisem generálního ředitelstva žalované dráhy ze dne 26. srpna 1873 č. 30337. stvrzeno jest, že o jmění Jana Schöffla, jemuž dráha zboží vydala, dne 25. července 1873 konkurs byl ohlášen a navrácení zboží správcem konkursní podstaty bylo protahováno, bylo zboží pro žalobce vinou žalované dráhy ztraceno, a jest tato zavázána k náhradě škody dle čl. 395. obch. zák. a §. 19. řádu dopravního ze dne 1. července 1872 č. 90. ř. z. a nemůže se žalobci ukládati, aby své nároky z práva vlastnického proti konkursní podstatě Jana Schöffla prováděl.

Škoda záleží v ceně zboží a výši útrat s nutnými reklamcemi spojených, o čemž důkaz řádně byl nabídnut a prvním soudcem po právu připuštěn.

Též výrok o nákladech sporu jest odůvodněn ustanovením §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., neboť část, s kterouž žalobce bez výminky podlehl (5 zl.), jest vůči zbývající sumě nepoměrně malá, než aby se pro toto částečné propadnutí žalobce útraty na vzájem zrušiti měly.

Nález c. k. vrchního soudu zemského ze dne 19. května 1875 č. 12308.

Dr. M. Hurych.

K min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z.

Ant. Stránský podal na Marii Kučerovou žalobu o zaplacení směnečného zbytku 50 zl. r. č. c. s. c., za kterou vydal obchodní soud pražský platební rozkaz ze dne 10. srpna 1874 č. 66402. Žalovaná podala obrany namítajíc, že odevzdala směnku, na níž jmeno vydatele nebylo vyplněno, manželce žalujícího, kteréž byla dlužna, a že jí tato slíbila počkati.

Digitized by Google

Rozsudkem ze dne 28. prosince 1874 č. 107570. zrušil obchodní soud platební rozkaz za žalobou vydaný a odsoudil žalujícího k náhradě soudních nákladův 15 zl. 20 kr. r. č.

Důvody:

Směnečná smlouva byla učiněna toliko mezi žalovanou a Annou Včelkovou provd. Stránskou, pročež byla toliko Anna Včelková oprávněna, nedostávající se podpis vydatelův na směnce doplniti; žalujícímu Ant. Stránskému však toto právo nepřislušelo, poněvadž k tomu není muž jako zákonní zástupce oprávněn, a kdyby i jejím jmenem tuto směnku zažaloval, vyjádřením neb splnomocněním jejím se nevykázal. Bylo tudíž vedlé min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. námitkám vyhověno.

Ve své odvolací stížnosti uvedl hlavně žalující, že jest lze odvolávati se k cit. min. nař. jen tenkráte, když užilo se listiny bezprávně a když zároveň stalo se vyplnění neoprávněným způsobem neb naproti učiněné úmluvě.

Vrchní soud zemský změnil rozhodnutím svým ze dne 19. března 1875 č. 3411. rozsudek obchodního soudu, zamítnuv námitky žalované a odsoudiv ji k zaplacení soudních nákladův první stolice 11 zl. 4 kr. a druhé stolice 7 zl. 36 kr.,

poněvadž

v tom, že žalující směnku jemu od jeho manželky odevzdanou, od žalované přijatou, posud však nevyplněnou jako vydatel podepsal, nemůže se něco nedovoleného neb smlouvě odporujícího shledávati, neboť žalovaná přijala směnku in bianco, dokud na ní nebylo ještě jmeno vydatelovo, odevzdáním směnky nevyplněné Anně Vlčkové ponechala vyplnění jinému, o spůsobu vyplnění směnky té nebylo však nic umluveno. Není tedy na závadu cit. min. nař. a žalovaná nemůže tvrditi, že vyplněním žalobní směnky, když proti sumě a času splatnosti ničeho nenamítala, nějakým spůsobem škodu vzala. Ostatně jest žalující obsahem směnky jako majitel její vykázán a k žalobě oprávněn. Neplatnost podpisu žalujícího jako vydatele mohla by jen Anna Včelková, nikoliv však příjemkyně namítati.

Tento rozsudek byl nejvyšším soudem potvrzen z těchto

důvodů:

Žalovaná doznala, že žalobní směnku přijala, jest tedy vedlé čl. 81. sm. ř. povinna, směnečný zbytek 50 zl. r. č. majiteli směnky

Digitized by Google

zaplatiti. Okolnost, že k žalujícímu nestála v žádném právním poměru, a že on své jmeno jako vydatel směnky dodatečně připojil, není na závadu, poněvadž nelze říci, že se to bezprávně neb proti úmluvě stalo, a že by se tedy tomuto vyplnění vedlé min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. s výsledkem odpírati mohlo.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. května 1875 č. 4393.

Fr. Č.

K §. 1. odst. 2. zákona o řízení upomínacím.

Sub praes. 16. září 1875 č. 6375. civ. podal A. L. u c. k. okresního soudu v K. n. O. proti manželům V. a F. Ch-ovým žádost, pro případ žalobu následujícího obsahu:

„Manželé V. a F. Ch-ovi, držitelé usedlosti č. p. 8. v Přestavlkách, koupili ode mne na úvěr a odebrali dne 20. října 1874 střižné zboží a zůstali mně na kupní cenu částku 28 zl. r. č. dlužni.

Na tuto částku přijali ode mne vydanou, na můj vlastní řád znějící směnku, dto v Chocni dne 20. října 1874 zavázavše se tuto částku dne 20. listopadu 1874 zaplatiti a ku směnce této připojili prohlášení, že pro tuto mou směnečnou pohledávku po případě za úrok a náklad dávají do hypotéky svůj statek č. p. 8. v Přestavlkách a že svolují, aby směnka pro nabytí hypotéky do veřejných knih vložena byla.

V základě této směnky byl mně výměrem ze dne 25. prosince 1874 č. 6949. povolen záznam práva zástavního pro onu směnečnou pohledávku na manželům Ch-ovým náležité usedlosti č. p. 8. v Přestavlkách.

Připojením ku směnce prohlášení a vložením ve sbírku veřejných listin pozbyla směnka co taková platnosti a když manželé Ch-ovi směnečnou onu pohledávku v čase splatnosti totiž dne 20. listopadu 1874 až posud nezaplatili, žádám, aby jim platebním rozkazem nařízeno bylo, by mně onu z přijaté od nich první směnky dané 20. října 1874 za střižné zboží dlužnou dne 20. listopadu 1874 k placení dospělou, výměrem ze dne 25. prosince 1874 č. 6949. civ. na jich usedlosti k mým rukoum prenotovanou směnečnou částku 28 zl. r. č. i se 6% úroky z prodlení ode dne 21. listopadu 1874 až do zaplacení jdoucími zaplatili a náklady

Digitized by Google

soudní nahradili — vše ve 14ti dnech pod následky exekuce; v případu pak podání odporu nechť se další řízení o žalobě zavede.“

Žalobu tuto c. k. okresní soud v K. výměrem ze dne 17. listopadu 1875 č. 6375. civ. pro nepříslušnost soudní odmrštil a na příslušný obchodní soud odkázal, zamítnuv zároveň žádost o vydání platebního rozkazu s poukazem na 2. odstavec §. 1. zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 67.

Za stížností žalobcovou zrušil c. k. vrchní zemský soud v Praze výměr první stolice, nařídiv vyřízení žaloby bez ohledu k uvedenému formálnímu důvodu odmrštění,

neboť

uvádí A. L. ve své žalobě co právní důvod zažalované pohledávky trhovou smlouvu s manžely Ch-ovými dne 20. října 1874 uzavřenou a zmiňuje se o „směnce“ pouze co o průvodním prostředku, tak že v příčině této žaloby 2. odst. §. 1. zák. za dne 27. dubna 1873 č. 67. ř. z. užiti nelze.

Na toto rozhodnutí druhá strana si nestěžovala a první stolicí vydaný platební rozkaz vzešel v moc práva.

Rozhodnutí c. k. Českého vrchního soudu ze dne 6. prosince 1875 č. 31234.

Adam Chmelíček, c. k. soudní adjunkt.

Může-li konkursní podstata žádati za navrácení v předešlý stav, když kridatář s dotýčnou žádostí svou byl právoplatně odmrštěn?

Ke konkursní podstatě firmy Bílý a spol. ohlásil Pavel Skála pohledávku 17071 zl. 50 kr., která však toliko částkou 5343 zl. 71 kr. za likvidní byla uznána.

Konkurs ten byl později ukončen nuceným narovnáním a Pavel Skála podal u c. k. obchodního soudu v Praze dne 13. března 1871 č. 15830. na dřívějšího správce konkursní podstaty dra. A. a kridatáře Josefa Bílého, kteří byli pravosti ohlášené pohledávky z části odporovali, žalobou, kdež domáhal se nálezu, by zbytek dotčené pohledávky obnosem 11727 zl. 79 kr. uznán byl likvidním.

Digitized by Google

Spor ten dospěl až k replice, a když žalovaní v čas dupliku nepodali, žádal žalobce za srotulování spisů ob contumaciam.

Žalovaní žádali za navrácení v předešlý stav, a srotulování spisů nebylo tudíž prozatím odbýváno. Stání, kteréž soud o této žádosti nařídil, bylo několikráte odročeno; mezi tím byl však na jmění firmy Bílý a spol. znovu konkurs vyhlášen.

Pavel Skála ohlásil svou spornou pohledávku 11727 zl. 79 kr. znovu ke konkursu, však tatáž byla od nového správce konkursní podstaty opět za illikvidní prohlášena.

Dne 2. dubna 1874 pod č. 26664. žádal Pavel Skála, aby v řízení ve sporu o 11727 zl. 79 kr. s přísl., kteréž novým vyhlášením konkursu na jmění firmy Bílý a spol. ve smyslu §. 7. konk. řádu bylo přetrženo, u konkursního soudu bylo pokračováno, a by za příčinou tou o restituční žádosti ze dne 28. února 1873 č. 14052. nový rok byl položen.

Žádosti té bylo, nehledě k odporu správce konkursní podstaty (který zastával náhled, že náleželo celou rozepři před konkursním soudem znovu provésti), jak obchodním, tak i vrchním zemským soudem vyhověno a jednání o restituční žádostí bylo za intervencí obou stran ukončeno.

Po té nalezl c. k. obchodní soud výměrem ze dne 9. listopadu 1874 č. 88761., že se restituce povoluje jen tenkráte, složí-li bývalý správce konkursní podstaty Bílý a spol. a zároveň zástupce kridatára Josefa Bílého dr. A. přísahu rozhodovací obsahu tohoto: „že on na počátku měsíce prosince 1872 dra. B., zástupce Pavla Skály, požádal, by jemu dopřál lhůtu k duplice na repliku ze dne 19. června 1872 č. 37696. ve sporu o 11727 zl. 79 kr. s přísl., že dr. B. k této žádosti svolil a jej (dra. A.) ubezpečil, že nebude žádati za srotulování spisů ob contumaciam, že tudíž nebude třeba ani podávati žádosti za další lhůty k duplice.“

Vrchní soud v království Českém potvrdil výnosem ze dne 17. září 1874 č. 77855. tento výměr konečný, načež nový správce konkursní podstaty dr. C. přísahu řečenou nastoupil.

Avšak ku stání, kteréž k vůli vykonání přísahy bylo nařízeno, nedostavil se dr. A., a obchodní soud vydal následkem toho výměr, že nalezenou přísahu sluší míti za nevykonanou.

Nyní podal dr. C. u c. k. obchodního soudu v Praze dne 26. dubna 1875 č. 41874. novou žádost za navrácení se v předešlý stav k podání dupliky, kdež líčiv uvedený stav věci, snažil se toho dovésti, že nynější správa konkursní podstaty Bílý a spol.

Digitized by Google

nikterak nenese toho vinu, že lhůta k podání řečeného sporného spisu marně vypršela, že Pavel Skála ve své replice uvedl novoty, vydobyv sobě zároveň povolení dotýčné, a že by tudíž věřitelé nové konkursní podstaty beze vší viny byli zkráceni tím, kdyby spor v tomto stadiu měl býti srotulován.

O žádosti této nařídil c. k. obchodní soud v Praze výměrem ze dne 31. května 1874 č. 41874. stání k slyšení strany druhé.

Však k stížnosti Pavla Skály změnil c. k. vrchní soud výnosem ze dne 7. června 1875 č. 14055. výměr konečný i odmrštil de plano žádost restituční z následujících

důvodů:

Jde tu o restituci žádanou proto, že prý lhůta bez viny prošla, a sice čtrnáctidenní lhůta k duplice na repliku Pavla Skály ze dne 19. června 1872 č. 37695. ve sporu o 11727 zl. 79 kr. s přísl.

Avšak již dr. A. co bývalý správce konkursní podstaty firmy Bílý a spol. žádal společně s Josefem Bílým dne 18. února 1873 č. 14052. za navrácení se v předešlý stav proto, že zmeškal lhůtu tuto, a byla tato žádost výměrem ze dne 9. listopadu 1874 č. 88761. odmrštěna pro případ, pakli dr. B. složí přísahu tímtéž výměrem připuštěnou, neb pakli dr. A. tuto přísahu pro případ vrácení v tvrdící spůsobě nevykoná.

Přísahu tu jemu vrácenou nastoupil sice dr. A., nesložil ji však při stání, jež za příčinou tou bylo nařízeno, a sluší tudíž míti za to, že restituční žádost ze dne 18. února 1873 právoplatně jest zavržena.

Nález ten má účinku též naproti nynější konkursní podstatě firmy Bílý a spol., a sice již proto, že řízení v této při vedlejší naproti konkursní podstatě výměrem ze dne 7. dubna 1874 č. 26664. bylo obnoveno, že správce konkursní podstaty dr. C. v tomto řízení se súčastnil jakožto strana, kteráž za restituci byla žádala, že řízení s ním bylo provedeno, a jemu též doručeno bylo vyřízení dotýčné.

Z tohoto stavu věci sluší souditi jednak, že žádost, o kterou tu jde, směřuje vlastně k tomu, by prosba, již jednou právoplatně odmrštěná, znova na soud byla vznešena, dále pak také — což zde právě rozhoduje — že žádost patrně jest opozděna a nehodí se ani k tomu, by o ní řízení bylo zavedeno ve smyslu patentu ze dne 1. července 1790 č. 31. sb. z. s. Neb věděl-li dr. A. co bývalý správce konkursní podstaty již v čas, kdy první žádost

Digitized by Google

za restituci byla podána, o tom, kterak věc se má, tož sluší vědomost tu přičísti i nynější správě konkursní podstaty, an tato v ohledu práva majetnosti nerepresentuje nižádný jiný subjekt práv. Ostatně zvěděl i nynější správce konkursní podstaty dr. C. patrně již tehda, když se jal sám jednati o starší žádosti restituční, zajisté tedy již při stání dne 8. května 1874 odbývaném o tom, že lhůta k duplice byla zameškána, a že výměrem ze dne 13. února 1873 č. 9362. povoleno bylo žalobci srotulování spisů ob contumaciam. Však od toho času minula dávno čtrnáctidenní lhůta, ve které žádati lze za navrácení se v předešlý stav.

Z vyřízení tohoto dovolal se správce konkursní podstaty dr. C. k c. k. nejvyššímu soudu, který však stížnosti místa nedal, táhna se k odůvodnění vrchního soudu, jež odpovídá zákonu i spisům.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. září 1875 č. 9620.

—k.

Restituce pro lhůtu, od zástupce strany zmeškanou.

Dr. N. podal jmenem Elišky Palmové žádost, aby jí bylo navráceno předešlé právo k podání revise proti rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, jímž byla odmrštěna se svou žádostí za povolení exekuce na Karla Dětřicha.

V žádosti uvedl co příčinu, že lhůtu k podání této revise zmeškal proto, že jeho písař ji v denníku zapsati opomenul.

S touto žádostí byl dr. N. v obou instancích odmrštěn.

Po té podala Eliška Palmova sama žalobu na Karla Dětřicha žádajíc, aby jí za příčinou špatného zastoupení se strany dra. N. předešlé právo k podání revise proti dotčenému rozhodnutí druhé instance bylo povoleno, a udávajíc, že lhůta k podání této revise jen nedbalostí a vinou jejího zástupce a nikoliv její vlastní vinou prošla, a že o tom nabyla známost teprv dopisem, v němž jí dr. N. oznamuje, že byl se svou žádostí za restituci k podání této revise odmrštěn.

C. kr. m. del. okresní soud pro Staré a Nové město v Praze povolil rozsudkem tuto restituci, bude-li proveden důkaz, že byla

Digitized by Google

žaloba v čas podána, a to dle pat. daného dne 1. července 1790 č. 31. sb. z. s. a dekretu daného dne 6. října 1785 č. 477. sb. z. s. z té příčiny, že lhůta k podání revise Elišce Palmové bez její viny špatným zastoupením a vinou dra. N. prošla.

C. kr. vrchní zemský soud však podlé apellace Karla Dětřicha žalobu Elišky Palmovy naprosto odmrštil a odsoudil žalující k náhradě soudních nákladů obou instancí, poněvadž byl žalovaný namítal, že jest žaloba opozděna, a ze skutečností, kteréž byly rozsudkem první instance na důkaz připuštěny, nikterak bezpečně a nutně nevychází, že byla podána v čas.

Eliška Palmova podala revisi, a c. kr. nejvyšší dvůr soudní potvrdil rozsudek c. k. vrchního soudu zemského a přisoudil Karlu Dětřichovi též náklady třetí instance z těchto

příčin:

Rozsudek vrchního soudu zemského jest odůvodněn, poněvadž bylo od druhé strany popřeno, a není dokázáno, že byla žaloba v čas podána.

Kromě toho jest zde vlastně činiti o navrácení předešlého práva pro zmeškanou lhůtu k podání revise proti rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, jímžto žalobkyně se svou exekuční žádostí byla odmrštěna, pročež sluší předsejíti dle pat. daného dne 1. července 1790 č. 91. (omylem; má státi č. 31.) sb. z. s. a §. 373. ob. ř. s. nečiníc rozdílu, byla-li lhůta zmeškána vinou strany aneb vinou jejího zástupce. Žalující sama uvádí, že byl již její zástupce s žádostí, aby jí bylo k podání revise po lhůtě zmeškané předešlé právo vráceno, stejnými rozhodnutími obou prvních instancí odmrštěn. Nemůže se tedy připustiti, aby žádost za restituci pro nezaviněné zmeškání lhůty platně od dvou instancí odmrštěná nyní obnovena byla v nepříslušné formě žádosti za restituci za příčinou špatného zastoupení.

Uznal-li soud první instance, že má restituci za příčinou špatného zastoupení povoliti, nesrovnává se toto uznání se skutečnostmi vylíčenými.

Potvrzuje se tedy rozsudek druhé stolice.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. října 1875 č. 10770.

—ka.

Digitized by Google

Případ rozepře o rušení držebnosti. Spor o příslušnost soudů a úřadů administrativních.

František P. podal u c. k. okresního soudu v Hořicích dne 9. října 1875 pod č. 8075. na představenstvo obce L. žalobu pro rušení držebnosti, kterouž o následující okolnost opíral: že pokud jest držitelem usedlosti č. 7. v L., tak jako jeho předchůdcové vždy v pokojném a nepřerušeném držení devátého dílu pozemku č. parc. 44. role ve výměře 2 jiter 745 čtver. sáhů katastrální obce L. i s dílcem k tomuto dílu od pozemku č. 745. ve výměře 1 jitra 338 čtver. sáhů přioraným; že se dne 2. října 1875 místní představenstvo obce L. na tom usneslo, pozemky č. parc. 44. a 745. veřejnou dražbou pronajmouti, t. j. Františku P. jeho díl odejmouti, což mu přípisem ze dne 2. října 1875 č. 2. oznámilo.

Jelikož tím jeho držení jest ohroženo, žádal František P. za nález, že jest představenstvo obce L. povinno, tohoto zamýšleného přerušení držby žalujícího pod pokutou se zdržeti.

Výměrem ze dne 11. října 1875 č. 8075. zavrhnul c. k. okresní soud v Hořicích žalobu tuto; jelikož, jak ze žalobního děje na jevo vychází, jednání, kteréž žalobce jakožto rušení držby naznačuje, jest vykonání usnešení místního představenstva, pročež se žalobce, když sobě na toto usnešení neb spůsob vykonání jeho stěžovati míní, na vyšší příslušný úřad obrátiti měl, nikoli však na soud, poněvadž soudu nepřísluší, aby o potřebě, záhadnosti a správnosti opatření v zájmu obecním od obecního představenstva učiněných rozhodoval a proto že cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. v takovémto případě dle §§. 28., 31., 51., 57., 70. a 99. obec. řádu pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 užiti nelze.

Stížnost na výměr ten od Františka P. podaná byla od c. k. vrchního soudu zemského rozhodnutím ze dne 2. listopadu 1875 č. 27972. zavržena a na příčiny výměru prvního soudce odkázána.

C. k. nejvyšší soud dal však mimořádné stížnosti Františka P. místa a zdvihnuv obě rozhodnutí prvních dvou stolic, nařídil c. k. okresnímu soudu, aby o žalobě Františka P. zákonné zavedl řízení, proto že z této žaloby zjevně seznati nelze, že by tu šlo o záležitost samosprávným úřadům přikázanou, ana žaloba dokládá, že opatřením v žalobě uvedeným žalující od žalované obce v držení a užívání pozemku jest ohrožen, proto že obor působnosti §. 28.

Google

obec. zák. pro Čechy obcím propůjčený říšskými a zemskými zákony obmezen jest, a protož pakli se někdo opatřením obecním ve svém držení za ohrožena má, oprávněn jest, aniž by se na představené úřady obce obrátiti musel, vedle §. 1. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. naproti obci žalobou vystoupiti, a proto že dle 5. odstavce §. 5. uvedeného císařského nařízení soudci přísluší pod výminkami zde vytknutými, jichž však zde posud není, řízení během rozepře zastaviti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 1875 č. 13885.

J. Hellmann.

V rozepři pro rušení držby nelze stěžovati si na rozhodnutí druhé stolice, kterým doplnění líčení v první stolici předsevzatého této uloženo jest.

Konečným výměrem ze dne 2. září 1875 č. 14141. c. k. okr. soud v Pardubicích žalobu pro rušení držby podanou odvrhl.

Rozhodnutím ze dne 18. října 1875 č. 25703. c. k. vrchní soud zemský konečný výměr první stolice zrušil a uložil této, aby svědky žalovanými vedené vyslechla a pak nový konečný výměr vynesla.

Na rozhodnutí to stěžovali si žalovaní u c. k. nejvyššího soudu a první stolice dovolací jejich stížnost přijala k soudu výměrem ze dne 18. listopadu 1875 č. 18729.

Stížnost žalobcův na výměr tento c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 6. prosince 1875 č. 31119. odvrhl, proto že §. 46. sum. pat. ve sporech pro rušení držby užití nelze a předložil dovolací stížnost žalovaných k rozhodnutí c. k. nejvyššímu soudu. Však tento stížnost tu odvrhl

proto,

že rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 18. října 1875 č. 18729. není výměrem konečným, nýbrž jím konečný výměr první stolice zrušen, doplnění líčení vyslechnutím svědkův žalovanými vedených a vynešení nového konečného výměru nařízeno bylo a dle §. 16. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. stížnost

s vyloučením všech jiných opravných prostředkův pouze na konečný výměr místo má.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. prosince 1875 č. 13333.

Dr. A. Zadina.

Literární zprávy.

Soukromé obchodní právo rakouské. Sepsal dr. Antonín Randa, řádný profesor práv na universitě pražské. Sešit I. V Praze 1876.

Kdežto německá literatura obchodního zákonníka honositi se může, již opětovnými vydáními znamenitých spisův, jimiž obohatili ji Thöl, Endemann a Goldschmidt, rakouským právníkům poprvé dostává se spisu, kterýž s oněmi na stejné stojí výši vědecké. Mezi národy rakouskými našemu k chloubě jest nemalé, že jeho písemnictví vzácným tímto dílem obdařeno jest.

Spisy Randovy ani za hranicemi nemají zapotřebí, aby k nim teprvé literarní oznamovatel obracel pozornost kruhů vědeckých, nejméně pak u nás, kdež všicci jsme žáky jeho i ti, kdož neseděli jsme v lavicích před jeho kathedrou. Nejnovější kniha jeho nalezá se již v rukou čtenářů našich a časopis náš povinnost svou vyplní, když zjev její v českém písemnictví jakožto radostnou událost zaznamená.

Přítomný sešit první obsahuje nejprvé vymezení pojmu soukromého práva obchodního, potom vylíčení vývoje obchodního práva v Rakousku před uvedením obchodního zákonníka a po jeho uvedení, přehled zákonodárství obchodního v zemích mimorakouských a nástin literatury obchodního zákonníka rakouské i německé. Po tomto úvodě historickém a literárním následuje výklad o pramenech obchodního práva v Rakousku, kdež zvláště zajímavá otázka o významu materialií pro výklad zákona jasně vyložena jest, konečně pak předáležitý výklad o obchodech a kupcích dle obchodního zákonníka. Pan spisovatel slibuje v předmluvě, že v díle svém pokračovati bude seč čas a síly postačí. Kéž tento literární slib co nejdříve dojde svého naplnění písemnictví našemu ke slávě, právnictví našemu k užitku!

—k—.

Digitized by Google

Pandekten-Exegeticum. Auswahl von Pandektenstellen zum Gebrauch bei exegetischen Uebungen auf juristischen Seminarien. Von Dr. Karl Esmarch, o. Prof. des römischen Rechtes an der Universität zu Prag, Präses der k. k. judiciellen Staatsprüfungskommission etc. Prag 1876.

Nelze popírati, že studium práva římského na universitách rakouských trpělo dosud nedostatkem velmi citelným. Studující sice při výkladech systematických stále odkazován byl k pramenům, aby se však čísti v nich naučil, k tomu příležitost poskytnuta mu nebyla. Neznaje zvláštností římské prostomluvy právnické, k nimž vyučování na gymnasiích vším důvodem nepřihlíží, potkal se při čtení pramenův s takovými obtížemi, že přes první pokusy se nedostal a na tom přestal, co se mu s kathedry povědělo, anebo čeho se ve svém kompendiu dočetl. Jak veliká škoda pro právnické jeho vzdělání z toho pošla, jest na bíledni.

V tom zřízení právnických seminářův velikou nápravu učinilo a, jak vážený pan skladatel hořejší sbírky vysvědčuje, studentstvo poskytnuté mu nyní příležitosti s příkladnou horlivostí užívá.

Hořejší sbírka určena jest potřebám seminářským. Obsahuje výbor míst pandektových ku cvičením exegetickým obzvláště příhodných s velikou péčí a didaktickou znalostí v padesáti úlohách sestavený. Každému místu připojena jest řada otázek k němu se vztahujících, kteréž interpret zodpovídati má. Dokladův literárních při tom zúplna se vystříháno, což vzhledem k účelu cvičení exegetických jen schváliti lze. Cvičení mají se tím spůsobem pořádati, že všicci členové semináře dotýčná místa písemně přeloží, mimo to pro každou jednotlivou úlohu zvláštní referent se ustanoví, kterýž otázky u výkladu se naskytující zodpovídá, s čímž pak další rozmluva se spojí.

Přejeme našim čilým posluchačům práv, aby pilné majíce účastenství ve cvičeních seminářských, ze sbírky této hojný a plodný měli užitek.

—k—

Digitized by Google

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 18. listopadu 1875.

Předsedící: pan prof. dr. Ant. Randa.
Zapisovatel: dr. Heller.
Přítomných členů: 15.

Pan předseda oznamuje, že došel přípis „pravničkoga družstva“ ze Záhřebu, jímž jednota tato nabízí spolku našemu výměnu orgánu spolkového a všech spisů, jakéž by se nákladem neb přičiněním obou jednot vydaly — a navrhuje, aby se sl. družstvu Záhřebskému ihned zaslaly spisy, jakéž Jednota na skladě má, s čímž všichni přítomní souhlasili; zároveň uloženo jednateli, aby usnešení vykonal.

P. dr. Boleslav Plaček započíná rozpravu o prodeji statku ratione publici vedle §. 62. stav. řádu a poukazuje k četným pochybnostem, k jakýmž týž §. podnět dává, zejmena nelze seznati ze zákona způsob, jakým se prodej díti má a jaký jest účinek prodeje vzhledem k právům věřitelů hypotekárních.

P. dr. Pražák má za to, že povinnost hleděti k tomu, aby stavby udržovány byly v řádném stavu, přisluší úřadům správním; když tedy úřad správní dům takový, který majitel v řádném stavu nezachovává, vedle §. 62. řád. stav. prodává, vykonává toliko správní moc státu a nelze tudíž prodej tento pokládati za exekuci. Však i o expropriaci tu nelze mluviti. Vždyť nezrušuje se prodejem takovým právo soukromé, a nemůže též o náhradě býti řeči. Prodej jeví se pouze co akt policie stavební, a rovněž jak nelze majiteli lesa žádati náhradu proto, že při hospodaření svém šetřiti musí předpisů zákona lesního, tak musí i majitel stavení snášeti obmezení, kterých řád stavební ukládá volnému se statkem nakládání. Pročež nezbývá, než přidati se k náhledu, že prodej říditi se má vedle pravidel prodeje dobrovolného, čemuž nasvědčuje i okolnost ta, že dle řádu stavebního majiteli zříditi se má opatrovník, který žádaje za dražbu, jedná v mezích moci naň vznešené za vlastníka. Kdyby tu šlo o prodej nucený, bylo by zřízení opatrovníka naprosto zbytečné. Z řečeného plyne však dále, že prodej takový by se pak ovšem nemohl týkati práv věřitelů knihovních.

Digitized by Google

Naproti tomu vyslovil p. předsedící náhled, že prodej vedle §. 62. ř. stav. jest prodej nucený; neboť sám §. 64. ř. stav. prodej tento nazývá exekucí, jakáž se proti vlastníkovi provádí. Sluší tudíž při prodeji takovém užíti předpisů o prodeji exekučním, jinak by se zákon minul účelu.

Jednatel dokládá, že praxe se přidává k náhledu právě panem předsedou hájenému, neboť v praxi se děje prodej vedle §. 62. ř. stav. skrze soud realní, vedle předpisů o prodeji exekučním; taktéž se tržní cena na věřitele knihovní rozvrhuje a pohledávky, které na prázdno vyjdou, mohou vymazány býti. Kupec vedle dražebních výminek přejímá buďto závazek domoliční neb závazek udržeti stavbu v řádném stavu.

Na to poukázal p. předseda ještě k tomu, že vedle znění §. 340. z. obč. toliko držitelům věcných práv přísluší právo žádati na soudě, aby nová stavba, kteráž by držení na překážku byla, byla zastavena. Avšak držitelé práv obligačních taktéž zapotřebí mají ochrany §. 340. z. obč. Řád soudní v §. 72. proto také neobmezuje ony, proti nimž stavitel se chrániti má, toliko na držitele práv věcných a také novější řádové stavební vyhledávají toho, aby se ku komisi stavební obesílali interessenti vůbec, netoliko držitelé práv věcných. Proto sluší §. 340. z. obč. interpretovati extensivně tak, že se držitelům práv obligačních téže ochrany dostane, jako držitelům práv věcných; jinak by musili držitelé práv obligačních užívati vždy žaloby vedle §. 339. z. obč.

Po té schůze skončena.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

18) Nedotýkaje se otázky, zdali listina ve formě směnky zřízena a prohlášení o zřízení zástavy obsahující s to jest, zakládati závazek směnečný, prohlásil se c. k. nejvyšší soud v ten smysl, že listina druhu dotknutého má aspoň všechny náležitosti §§. 26., 27. a 36. knih. zák., a že na základě jejím lze povoliti záznam práva zástavního na statku nemovitém.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. října 1875 č. 11869. v Jur. Bl. 1876 č. 2.

Digitized by Google

19) A. najal od B. byt, a zavázal se, byt tento ihned vyklidíti, kdyby v něj přijal jistou rodinu. Podmínka ta nastala a B. vypověděl následkem toho byt na měsíc. A. vznesl námitky, kterým skutečně také vrchní soud místa dal, maje za to, že tu nebylo právního důvodu k výpovědi a že pronajímatel jedině mohl žalovati na vyklizení bytu. Však c. k. nejvyšší soud potvrdil nález stolice první, kterým žaloba byla odmrštěna, jelikož, když B. byl oprávněn, žádati ihned vyklízení bytu, mohl on zajisté tohoto práva užiti také v míře obmezené a dáti měsíční výpověď.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. září 1875 č. 9406. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 103.

20) Což stanoveno v §. 77. konk. řádu, že kridatar povinen jest dáti správci konkursní podstaty všechna vysvětlení, jichž třeba jest, by tento úřad svůj mohl konati, toho sluší užiti i tehda, pakli upadla v konkurs společnost akciová, a sice jsou tu subjektem řečené povinnosti členové správní rady, an představenstvu dle čl. 277. obch. zák. náleží obchodní společnost zastupovati před soudem i mimo soud.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 14. prosince 1875 č. 13548. v Ger. Halle z r. 1876 č. 1.

21) Zřízeného sekvestora sluší uvésti osobně a nelze dopustiti, by při tomto výkonu sekvestor zmocněncem byl zastupován. Neb podstata uvedení sekvestora záleží v tom, by tento osobně představen byl stranám, s nimiž mu činiti jest, by tyto nebyly v pochybnosti o tom, kdo jest správcem soudem zřízeným.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 4. srpna 1875 č. 8359. v Ger. Halle z r. 1876 č. 1.

22) Za příčinou rozepře na zrušení manželství připustila první stolice důkaz znalci. Manželka stěžovala si z dotýčného výměru, však stížnost její byla jí vzhledem k §. 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. co nemístná vrácena. C. k. nejvyšší soud kázal vrchnímu soudu rozhodnouti u věci samé, proto že §. 16. dvor. dekretu ze dne 23. srpna 1819 č. 1595. sb. z. s. výslovně připouští stížnost z výměru, kterým na důkaz znalci bylo nalezeno, a že toto specielní ustanovení všeobecným zákonem ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. nebylo zrušeno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 10. srpna 1875 č. 8695. v Ger. Halle z r. 1876 č. 2.

23) Když jedná se o to, nastalo-li promlčení činu trestního, sluší hleděti k sazbě trestu, na kterou by v konkretním případě,

Digitized by Google

o který právě jde, mělo býti nalezeno. Byť by tedy na tentýž druh činu trestního za jistých podmínek byl stanoven trest tužší, nevadí to přec užívání kratší lhůty promlčecí, pakli řečené podmínky v onom případě nejsou na snadě.

Plen. rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 23. lisopadu 1875 č. 10857. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 1.

24) Obchodník A. zaslal B. mimo jiné také zboží, které nebylo objednané. První stolice dala místo žalobě na zaplacení ceny trhové, jelikož B. se nezachoval dle čl. 347. obch. zák. a neohlásil ihned, že zboží nepřijímá. Vrchní soud odmrštil žalobu, maje za to, že čl. 347. obch. zák. předpokládá smlouvu trhovou, jež skutečně byla uzavřena, že tudíž ovšem sluší oznámiti vady zboží koupeného, že však nelze tohoto zákona užiti v příčině zboží, o kterémž teprv smlouva má býti uzavřena. Však c. k. nejvyšší soud potvrdil nález stolice první, neb čl. 347. obch. zák. nerozeznává, činí-li kupující námitky proti kvalitě neb proti kvantitě zboží jemu odjinud zaslaného.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 24. listopadu 1875 č. 9787. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 4.

25) Zákonem ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. vylučuje se sice odvolání z výroku, jímž bylo nalezeno na důkaz svědky neb znalci, však proto lze přec stěžovati si z výměru, jímž jmenováni byli znalci, kteří důkaz mají před se bráti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 7. prosince 1875 č. 13393. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 4.

26) K stížnosti gen. prokuratury k uhájení zákona podané prohlásil c. k. nejvyšší soud, že zemský soud v Praze porušil zákon, sprostiv obžaloby náměstka předsedy spolku „svobodných myslitelů“ v Praze, který oznámil úřadu toliko jmena předsedy a jeho náměstka, nikoliv však ostatních členů výboru spolku. Neb v §. 12. zákona o spolcích vyrozumívá se slovem „představenstvo spolku“ patrně onen organ, který spolek řídí, a nikoliv toliko představený, který spolek třeba dle stanov na venek zastupuje.

Plen. rozhodnutí c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 23. listopadu 1875 č. 6575. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 3.

27) Na základě právoplatného rozsudku, kterým dáno bylo místa žalobě na zrušení společenství práva vlastnického k usedlosti č. p. 93. v M. a na svolení k soudnímu prodeji domu tohoto povolil nejvyšší soud exekuční odhad dotýčné nemovitosti, kdežto vrchní soud byl ža-

Digitized by Google

dost odmrštil. Neb odhad jestiť krokem směřujícím k realisování práva na zrušení společenství majetku, právoplatným rozsudkem uznaného. Nelze tedy oslyšeti žádost rekurentovu.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 19. srpna 1875 č. 9012. v Ger. Halle z r. 1876 č. 7.

Deník.

Jubileum služební. Dne 31. ledna t. r. slavil zasloužilý president c. k. zemského soudu v Praze, p. rytíř z Ludvíků své čtyřicetileté jubileum služební. Za příčinou tou byl jubilár v zasedací síni c. k. zemského soudu všemi úředníky řečeného soudu jakož i okresními soudci obvodu zemského soudu Pražského slavnostně uvítán. Prvé oslovil jej místopředseda p. Jankovský, načež pan c. k. rada Wolf jmenem civilního senátu c. k. zemského soudu jubilaru přednesl dojemnými slovy přání nejuctivější. Pravil mezi jiným:

„My členové civilního oddělení zemského soudu však, jimž popřáno působiti Vám nejblíže, měli jsme tisíceron příležitost, seznati ve Vás, vysocectěný pane předsedo, nejen dokonalého právníka, duchaplného soudce i vzorného představeného, nýbrž i člověka se srdcem ryzým i ušlechtilým, jehož nám povždy jest ctíti a milovati.

Jakož se v životě lidském vůbec děje, tak i Vaše cesty nebyly povždy krášleny růžemi, i Vás, vysocectěný pane předsedo, zasáhl osud trpkými ranami; však nechť čelo Vaše kryla mračna temná, nechť slunce lesk je ozářil, nám byl jste vždy tímtéž spravedlivým představeným, nám byl jste vždy stejně, vlídně nakloněn. Vy jste to byl, který nám přispěl radou, kde toho objevila se potřeba, který se s námi těšil, nastal-li okamžik štěstí, a který s námi vlídně nesl dny utrpení. Poklad Vašeho ušlechtilého srdce leskl se nám vždy blahodárně, a vždy byl jste to Vy, k němuž nám bylo dopřáno, pohlížeti s důvěrou v položení kterémkoliv.

Jsa toho si vědom, že souhlasím se všemi kolegy a úředníky soudu tohoto, mohu sledovati hlas srdce svého a vysloviti zde v této chvíli slavnostní, že jste sobě, vysocectěný pane předsedo, v srdcích nás všech zbudoval nepomíjející pomník lásky a vděčnosti, jenž pevný má základ a stkvíti se bude stále v dějinách Pražského soudu zemského!

Digitized by Google

City, kteréž Vaše lidumilné chování v srdcích nás všech na vždy vzbudilo, přiměly nás, bychom stanovili zjevné a trvalé znamení vděčnosti, by památce Vaší i v dalném ještě čase bylo žehnáno a takto stále našeho tak milého představeného bylo zpomínáno.“*)

Když jubilár, jsa patrně pohnut, byl vyslovil díky své, zprovázeli jej přítomní, volajíce hlučně „Sláva“ do kanceláře presidiální, kdež pak přijal blahopřání mnoha korporac a jednotlivců. Zpomínáme zejmena deputac komory advokátní a notářské, „Právnické Jednoty“ a německého spolku právnického. President vrchního soudu zemského svob. pán ze Streitů odevzdal jubiláru kříž velitele řádu císaře Františka Josefa.

K §. 30. advok. řádu. Kandidát advokacie dr. J. byl po 8 měsíců v praxi advokátské u dr. D., odbyl sobě pak od 1. června 1873 do 30. června 1874 rok praxe soudní, načež dne 1. července 1874 opět vstoupil do kanceláře dr. D., kdež dále praxi konal. Advokát dr. D. neoznámil v roce 1873 výboru komory vystoupení dr. J., aniž okolnost tu, že tentýž v roce 1874 k němu opět do praxe vstoupil. Když pak kandidát žádal, aby jemu výbor komory stvrdil praxi, kterou byl konal v kanceláři dra. D., nevyhověl výbor prosbě té co do praxe konané ode dne 1. července 1874 počínaje, a poznamenal zároveň v rejstříku, že dr. J. dnem 31. května 1873 z kanceláře dr. D. vystoupil. Nejvyšší soud však rozhodnutím ze dne 23. listopadu 1875 č. 12738. kázal potvrditi praxi ode dne 1. července 1874 konanou; neb jakkoliv dr. D. dle §. 30. odst. II. adv. řádu povinen byl, oznámiti výboru vystoupení koncipienta svého jakož i okolnost tu, že tento opět nastoupil, tož přece jestiť praxe pozdější toliko pokračováním v praxi dřívější, kterou výbor také skutečně potvrdil, a když výbor proti věrohodnosti vysvědčení dra. D. ničehož nenamítal, slušelo žádosti dra. J. místa dáti. (G. H.)

Další příspěvek k výkladu §. 12. lit. c) cís. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z. podává „Z. f. Verw.“, sděluje rozhodnutí ministerstva vnitra ze dne 3. října 1875 č. 14213., kterýmž uznáno bylo, že zemský výbor ovšem jest úřadem ve smyslu cit. zákona, pročež nastati má politické řízení trestní, pakli kdo v podání k výboru zemskému dopustil se urážlivého spůsobu psaní.

---

*) Slova poslednější táhnou se k „nadaci Ludvíkově“, kterou úředníci zemského soudu na počest jubilára byli založili, o čemž jsme svého času zprávu podali.

Digitized by Google

Agitace v příčině konkursu. Již po delší čas odbývali Vídeňští advokaté zejmena ve spolku advokátů porady o tom, jakých náleží uchopiti se prostředků k zamezení nešvárů, kterých za posledních dob zhusta bylo pozorovati ve směru tom, že někteří advokaté pomocí hlasů mandantů svých snažili se při volbě definitivního správce konkursní podstaty zvrhnouti správce dosavadního ve prospěch vlastní neb ve prospěch osoby spřízněné. V plenární schůzi dolnorakouské komory advokátní dne 27. ledna 1876 odbývané došlo to v příčině té jednohlasně k usnešení následujícímu, kterým původní návrh dra. Stögra valně byl rozšířen:

„Uvažujíc, že se to příčí zásadě neodvislosti stavu advokátů od soudů, když členové stavu advokátského ucházením se neb agitacemi u soudu snaží se toho dosíci, by jmenováni byli prozatímními správci konkursních podstat;

uvažujíc, že se to rovněž rozhodně příčí postavení stavu advokátského, zejmena nezištnosti a mírnosti, kterou se advokát říditi má v chování svém jak naproti obecenstvu, tak i naproti soudům, když člen stavu advokátského pomocí agitac mezi věřiteli konkursními buď již napřed snaží se toho dovésti, by zřízen byl za správce konkursní podstaty, neb by správce podstaty podobnými machinacemi byl svržen a on sám pak na jeho místě zvolen;

uvažujíc, že právo věřitelům propůjčené, by totiž dle vůle své ku správě konkursní podstaty povolali osobu, která požívá jich důvěry, v tom případě, když důležité věcné příčiny toho vyžadují, by prozatímní správce podstaty úřadu svého byl zbaven, i bez takových agitac přirozenou mocí poměrů k platnosti bude přivedeno; že však za agitac dotknutých spíše toho jest se obávati, že právo voliti, na místě by přirozené došlo platnosti, bude obmezeno a na nepravou uvedeno cestu, čímž by nejen zájmům obecenstva při konkursech účastněného, nýbrž i samému konání spravedlnosti bylo ubliženo;

uvažujíc, že takové agitace mohou velice býti na ujmu vážnosti stavu advokátského jak u soudu tak i v obecenstvu,

usnáší se advokátní komora na tom:

že všechny sollicitace neb agitace se strany člena stavu advokátského (advokáta neb kandidáta advokacie) buď u soudů neb u stran by soudem jmenován byl prozatímním správcem některé konkursní podstaty, jakož i neméně všechny agitace člena stavu advokátského, by prozatímní správce konkursní podstaty soudem zřízený při volbě zbaven byl úřadu svého, a dotýčný člen neb osoba, které on přeje, na jeho místo byla povolána, ovšem spůsobilé jsou k tomu, ublížiti cti i váž-

Digitized by Google

nosti stavu advokátského, i že toliko důležité věcné momenty, z nichžto objevuje se potřeba, by v zájmu věřitelů prozatímní správce byl odstraněn, toho mohou ospravedlniti, by advokáti při takovém odstranění spolupůsobili, a sice jen tehdá, když dotýčné návrhy beze vší pochybnosti samými věřiteli i z vlastního jich vnuknutí byli činěny."

O tomto usnešení byli všickni advokáté oběžníkem spraveni, a byla zároveň k zástupci komory vznešena žádost, by disciplinární radě oznámil případy, kde třeba jednáno bylo proti usnešení právě uvedenému.

Upomínka z roku 1807. Náhodou dostalo se mně několik spisů z roku 1807 do rukou, které zde co možná do slova reprodukuji. Stává takových spisů po celých Čechách zajisté velká síla a bylo by častější uveřejňování jich zajímavo v příčině poznání právnického slohu tehdejších dob, ano i v příčině poznání rozmanitých právních poměrů, zejmena obchodních a vrchnostenských.

Spisy následující jsou sepsány „od práva (právomocnosti) panství T. v J." Jak již uvedeno, podávám je co možná doslovně, toliko v protokol druhý vtěsnal jsem více předmětů z jiných protokolů.

První spis zní takto:

Protokol v D. 2. ledna 1807.

U přítomnosti:

pana pojezdného S.,

druhého kancelářského R.,

rychtáře P. z H.

Teykalost. Jest vyšetření proti (!) udání sousedů K. L. N. proti rychtáři B. z D. skrze nepořádné vedení neb zastávání ouřadu rychtářského.

Předně přečtěna byla žaloba. Zní v hlavních rysech takto:

Poněvadž se jen toliko samá nepořádnost a faleš, nic světle, nic s důkazem, všecko jen tmavě a slepě, od našeho představeného rychtáře děje, ani císařské nařízení nezachovává, nádherně si počíná, naše obec tím zmatena, zapletena a posledně snad v zlou pověst by přišla, žádáme slavný vrchní ouřad, že nám možné není, déle jeho za rychtáře držeti.

Otázka první zněla, zdali K. L. N. tu žalobu vlastnoručně a dobrovolně podepsali? Odpověď, že ano.

Otázka druhá: V čem pozůstává ta vyčítaná nepořádnost?

Ad 2. Nevíme, v čem obecní vydání pozůstávají. Také pan rychtář od vrchnosti oves pro nás určený koupil a nám nenechal, ač jsme jej potřebovali a zaplatit chtěli.

Digitized by Google

3. V čem pozůstává ta faleš?

Ad 3. Že nám ten oves nenechal.

4. V čem pozůstává ta tmavost?

On čtyry kachny obci účtoval a nevíme, kam přišly.

5. V čem nezachoval císařská nařízení?

Ad 5. Bylo nedávno nařízeno za Prahu k Invalidhausu jeti na odvežení šifbrucku a odeslati dva kšírované koně v určitý den. Pan rychtář nám řekl, že můžeme jeti až druhý den. A pan krajský komisař v Praze činil nás proto zodpovědné.

6. Byl zeptán důchodenský úřad, zdali daně za rychtářem nejsou v reštu? Odpověď zněla, že ne.

Výsledku toho vyšetření nemohl jsem se dopátrati, bylo patrně v něm později pokračováno. Avšak soudím z noty marginální. „Unruhestifter K. L. N.“, že výsledek pro pana rychtáře nebyl nepříznivý.

Protokol v D. 20. ledna 1807.

U přítomnosti:

pana justiciariusa G.,

actuara Z.

Teykalost. Jest vyšetření stížnosti sousedů proti rychtáři a některé jiné věci.

1. V čem pozůstává ona nádhernost rychtáře?

Ad 1. K. udává, že mu rychtář vynadal krobiánů, L., že mu vynadal hundsfutů. Rychtář na to se nepamatuje a podotýká, že K. před dvoumi lety přejel dvě vrchnostenské ovce, L. že vozil nedávno bez povolení dříví z Prahy a N. že od dlouhé doby královské a vrchnostenské poručení nevyplňuje.

Tím zdá se, že vyšetření bylo ukončeno a krajskému úřadu posláno.

2. Truhlář T. předkládá písemní supplikaci, počínající slovy:

V poníženosti ruce líbám urozenému panu vrchnímu ouřadu, před pana vrchního (!) se skloňuji a mou stížnost proti V. s bolestí přednášim v ten směr, že mě V. na jeden rok do jeho chalupy vzal za činži 10 zl., nyní však že mě do bytu pustiti nechce.

Když pan rychtář dal své dobrozdání, že ten člověk měl na rozličných místech darebných mrzutostí, rozhodnuto ihned, že T. právo nemá se do bytu pana V. stěhovati.

3. Pan správec X. oznamuje, že A. je do vrchnostenských důchodů za špalky dlužen více zlatých a prosí slavný vrchní úřad, aby to v knězích na držebnosti dlužníka zaznamenáno bylo.

Představený A. prosí o povolení lhůt k placení a svoluje —

Digitized by Google

samosrozumitedlně (jak by nesvolil) — vklad. Vyjde na místě rozsudek, že se lhůty nepovolují a že vtělení v kněhách vykonáno bude.

4. Soused O. si stěžuje, že obec na něm žádá:

za einquartirování vojáků	66 zl.
od vozu	8 „
za neodbytý füršpon	24 „
	98 zl.

O. namítá, že je to „vysoko vzaté," ostatně, že oněch 31 strichů, které drží, jsou dominikální a ne rustikální, a že tedy vrchnost sama z nich platí c. k. daně.

Rychtář v té věci tázaný, odpovídá, že v obci od starodávna těch 31 strichů souseda O. pokládáno za rustikální, že tomu tak svědčí poslední steuer-rekulirunk a subrepartice, a že tedy náhrada za einquartirování a füršpon přísluší.

Však dokumenta, která O. předložil, dokazují vlastnost dominikální oněch pozemků a rychtář jmenem obce vysloviti musil svou ochotu, že obec ony částky za vrchnost odvede. *Max. W.*

Jmenováni byli: Theodor Jetmar, adj. okr. soudu v Štětí, okresním soudcem v Poličce; Engelbert Bayerl, adjunkt okr. soudu v Kaplicích, okresním soudcem v Bečově; Vilém rytíř z Kolbu, adj. okresního soudu v Děčíně, adj. při krajském soudu v Litoměřicích; Felix Schütz, auskultant, adj. okresního soudu v Děčíně; Frant. Vítek a Josef Ježek, auskultanti, adjunkty okr. soudu v Štětí; dr. Frant. Nebovidský, adj. okresního soudu v Poděbradech, adj. krajského soudu v Kutné Hoře; Ludvík Reisinger, auskultant, adj. okresního soudu v Poděbradech.

Přeloženi byli: Josef Storch, rada zemského soudu z Hradce Králové, k zem. soudu do Prahy; Bedřich Eiselt z Klimpely, okresní soudce z Poličky do Nov. Bydžova; Alojs Barthell, okresní soudce z Bečova do Šluknova.

Umrtí. Dne 10. ledna t. r. zemřel v Curychu prof. dr. J. J. Rüttimann, známý svým německým spisem o anglickém řízení soudním. Dne 26. ledna skonal v Greifswalde prof. dr. Heřman Witte, spisovatel to záslužného díla o žalobách z obohacení.

Digitized by Google

O odměně, jaká se poskytovala a poskytuje v Rakousku udavačům na poli veřejného práva a finančního zvlášť.

Podává prof. dr. M. Talíř v Praze.

Že by kdo rád daně platil, nedá se dobře mysliti, naopak setkáváme se často s doklady, že velká část občanů hledí se veřejným povinnostem svým co možná vyhnouti. Čím více a snadnějších naskytuje se cest, kterými lze povinnost obejíti, tím více se jich používá, a čím nepříjemnější jest oběť, jakou přinésti správa veřejná jednotlivci ukládá, tím více se podobných cest a stezk vyhledává. Leží to v povaze lidské, kterou nelze lehce překonati.

V zájmech svých a též ve prospěch občanů, již uloženým jim povinnostem dostávají, musela a musí správa veřejná ustanovovati tresty, jejichž intensivnost v rovném poměru má býti jednou k důležitosti povinné dávky či oběti a dále k snadnějšímu neb obtížnějšímu vyhnutí se cestě, jakou kráčeti bylo předepsáno. Za těmi samými příčinami jest hlavní úlohou správy veřejné bdíti, by každý dostál povinnostem mu uloženým a k témuž cíli má použíti vhodných prostředků, jakých na př. máme: rozličné druhy kontroly, vyžadování rozličných průkazů, svědectví osob třetích a p. K posledněji patří též udavačství. Při otázce, kterého prostředku a v jaké míře nutno použiti, dlužno míti na zřeteli veškerou povahu činu, jehož se dotýče.

Udavačství, o kterém zde jest pojednati, nebylo v Rakouských zemích povždy stejnou mírou použito a nebylo všude a povždy rovně podporováno, totiž nekvetlo povždy a všudy stejně.

Digitized by Google

Pohledneme-li na minulost, na spůsob, jakým se tam udavačů používalo, na objem pole, jaké jejich působení bylo přenecháno a na výšku odměn, jaké jim byly za konané služby poskytovány, můžeme naznačiti tři periody, z kterých každá má svou zvláštní karakteristiku, a sice:

I. doba starší, zasahající až k dobám třicetileté války, čili až k uvádění rozličných dávek nových, jichž dříve nebylo;
II. doba střední až do roku 1835 a
III. běžící doba nová od r. 1835 počínajíc.

ad I. Periodu první karakterisuje:

a) Podmínkou přestupku důchodkového jest dolus a sluší tudíž pravidelně nakládati s přestupky podobnými jak s přestupky jinými;[1])

b) udavačství nebylo pěstováno[2]) a tudíž

---

[1]) Viz usnešení na českém sněmu roku 1530: „Králi bylo sněmem dáno powolení zastawiti důchody do 33.323 kop 20 gr. česk. Weyplatou Pražané a jiná města powinni jsou. ... Každey má šaczowati statek wedle swědomí swého a czokoli na koho na sprawení té sumy swolené přijde, aby pro nedomí p o k u t a z a t č e n í byla.“

Usnešení na českém sněmu z roku 1543: „Pokuta, kdo statek má, komorníkem uwázaný, a kdo má na listech neb ourocích, z a t y k a č.“

Taktéž usnešení sněmu z roku 1545: „Šacunk všech trží stawůw i jiných lidí ze všech stawůw krom klenotůw, šatůw a peněz ležících dluhu nevyražejíc z 1000 kop gr. česk. 12 kop gr. česk., lid podaný z 1 kopy 4 gr. česk. — Pokuta po nezprawení z a t y k a č.“

Na českém sněmu z r. 1549 byly ustanoveny pro rozličné kraje a pro Prahu (tři města) taxy, maximální částky to, jaké se dělníkům a čeledi co mzda platiti směly a dále bylo usneseno: ... „Kdož by koliw ze wšech Statkůw aukolníkům a nádenníkům i jiným rodem wýše tohoto snešení platil, aby 10 kop gr. česk. pokuty propadl, pro niž před hejtmany krajské k šesti nedělým obeslán, a ní takowá pokuta přisouzena i l i s t e m z a t y k a c í m od hejtmanůw wycházejících dobývána býti má, a jestli by ani po zatykači též pokuty nedal, tehdy má n a č e r n o u w i e ž se stawěti ...“

[2]) Že udavači v této době nepožívali zvláštní přízně u obecenstva, dosvědčuje rozkaz arcivévody Ferdinanda ze dne 29. prosince 1566: ... „den Johann Rom von Unhoscht“ ... (který arcivévodovi některé pytláky byl udal) ... „a n s e i n e n E h r e n

Digitized by Google

c) odměna udavačů přichází pouze sporadicky;[3])
d) pokuty byly druhů rozličných a
e) pokuty peněžité připadly brzy úplně pokladně veřejné,[4]) brzy

---

unverletzt und sein Bäcker-Handwerk treiben zu lassen." (Archiv místodržit. v Innsbruku. Ferd. 203/112 Konc.)

[3]) Viz: „Ordnung des Auszuges der Allgemeinen Landtag-Schlüsse des Königreiches Böheim" r. 1585—1687.

„... Anno 1615 und voriges Jahr geschehen, mit vortheil und arglistigkeit zum abbruch des allgemeinen Contributions-Wesens sich bekennen und solches auf ihn erwiesen werden möchte, alsogleich in das Creys-Ambt citiret, von dorten es der königl. Statthalterey berichtet und sodann, wann diese dass begehren für Straffmässig erachten wurde, in poenam quadrupli des unbekannten ertrages condemnirt werden soll, worvon der 4. Theil den Denuncianten zum guthen gekommen ..."

Patent císaře Ferdinanda I. ze dne 12. září 1559 ustanovuje: „Zur Fleischhauer-Ordnung ... welcher oder welche wider abgeschriebene Mass handlen, und betretten wurden, dem oder denenselbigen soll das Vieh, als Contrabanda, und verfallen, genommen, darauss der halbe Theil Uns in Unsere Cammer, und der andere halbe Theil dem Betretter oder Anzeiger zustehen, und erfolgen, und der Uibertretter noch darzu am Laib gestrafft werden. (Cod. Aust. I. p. 368.)

[4]) Viz Výtahy ze sněmovních usnešení z r. 1547: „Das Piergelt betreffendt, welches der Kö. Mt. vom Herrn- vnd Ritterstand zu geben bewilligt, dass dasselb jhrer Kö. Mt. an alle verhinderung vnd eintrag, die jar, wie es auf verschinem Landtag im xlvj jar, zur zeit Jacobi aussgemessen, entricht vnd zwischen hic vnd Wentzeslai negsthunfftig, was hinderstellig beliben, jrer Mt. darzue verordneten einembern entlich geben werde. Und dieweil die Kö. Mt. darauff ein doppelten peenfaal (weer solches Piergelt nicht erlegen wurde) geordnet, dabei last man es verbleiben, auff das ir. Kö. Mt. denselben yeden für sich fordern vnd sich das peenfal an jme erholen müge. Wo aber jr. M. im Landt nicht wäre, wirdet irer Kö. Mt. Cammerprocurator, solichen yeden fur irer Mat. Statthalter beschicken mügen, soll alssdann irer Mat. Statthalter, derselben yeden mit der that darzu vermügen vnd halten, das er den dopelten peenfaal, so von irer Mat. aussgemessen, gebe vnd erlege."

Z roku 1541: .... „Též také všickní, kteříž peníze na úrocích a požitczích magy, tak jakž jest nahoře dotejčeno, zachowati se powinní gsou. A však měli-by který zápisy na ty, kterýmž peněz pučyly, aby za ně berně a daně zaprawily, těch zápisův o tom sobě ku pomocy pod žádným wimišleným způ-

Digitized by Google

částečně fisku a částečně straně spáchaným přestupkem poškozené[5]) aneb úplně straně poškozené.[6])

Nezřídka byla pokuta vyrčena, aniž by sebou bylo zřejmě ustanoveno bývalo, komu připadnouti má.[7])

---

sobem brátj nemagý, než samy z úroků sprawiti takowou daň powinni jsou pod skrácením summy hlavní, kteréž polowic do komory Krále Jeho Milosti a polowic zemi býti má. —

[5]) Císař Bedřich III. na den tří králů r. 1453 povýšil kníežectví Štyer, Korutany a Krajinsko na arcivévodství a propůjčil držiteli toho práva, jmenovati hrabata, svobodné pány, rytíře atd. a ustanovil dále: „Die dawider Handelnden sollten in die Pön 1000 Marck lödigen Goldes gefallen seyn, derselben Pön halber Theil in Unsere und H. R. Reichs-Cammer, und dess andern halben Theil dem Fürsten, dem solches widergehet und beschicht, unnachlässlich zubezahlen."

Podobné jest ustanovení císaře Maximiliana I. ze dne 19. ledna 1515 a císaře Leopolda ze dne 7. července 1662: „zur Niederlags-Ordnung ... der Uibertreter solle fünffzig Marck ledigen Golds, Uns halb in Unsere Cammer, und den anderen halben Theil denen Beleydigten unnachlässlich zubezahlen verfallen seyn." (Cod. Austr. II. p. 63.)

Taktéž patent císaře Rudolfa o titulaturách a prædikátech: ... „Wer sich freventlich Titeln oder Prædicate beilegt, und nicht Jedem gibt, was ihm gebührt, soll mit 10 Mark löthigen Goldes gestraft werden, wovon die hälfte der Cammer, und die andere hälfte dem beleidigten Theil zufallen soll." (Cod. Aust. II. p. 335.)

[6]) Císař Ferdinand I. ustanovil pat. ze dne 9. ledna 1545: „Zur Fisch-Ordnung" (auf den Flusse Traisen) v odstavci 14.: „Welcher solchen obgemeldten Artickel einen verbräche, keinen ausgeschlossen, als offt es geschehn, ist es ein Fisch-Herr, der selbst eigene Wasser zu verwalten hätt, soll zu Straff und Poen verfallen seyn acht Pfund Pfennig, halben Theil in hochernannt Römischer Königl. Majestät &c. Cammer, und halben Theil dem Fischmeister; ist es aber ein Bestand-Fischer, da ist verfallen vier Pfund Pfennig, halben Theil den Fischern und den andern Theil dem Fischmeister, von welchem seinem Theil soll der Fischmeister dem Anzeiger, so solchen Verbrecher anzeigt, vier Schilling Pfennig zugeben schuldig seyn ..." (Cod. Austr. I. p. 362.)

[7]) Mezi jinými bylo na sněmu Českém roku 1615 usneseno, že neměla býti kořalka pálena z obilí — an se neurodilo a lépe ho lze upotřebiti na chleb — pod pokutou 5 kop gr. česk. O způsobu, jakým se pokutou naložiti má, nebylo učiněno zmínky.

Digitized by Google

ad II. Karakteristikon periody druhé tvoří:

a) nápodobně jak při periodě první pravidelný požadavek zlého úmyslu;[8])

b) odměny a výhody nejrozličnějších druhů byly udavačům poskytovány,[9]) pročež se

---

[8]) V „Ordnung des Auszuges der Allgemeinen Landtag-Schlüsse des Königreiches Böheim v. J. 1585—1687:

Anno 1667: . . . „Es ist auch für billich erfunden worden, das zu desto mehrerer Verhüttung aller vnterschleiff bey ablegung der Designationen der Nev Angesessenen, ein jeglicher, so in einer Vortheilhafftigkeit, die man ohnediss bey der in ordine ad remedium universale erfolgenden General-Visita befunden würde, betretten werden möchte, mit der poena quadrupli belegt werden solle . . .“

Pat. ze dne 17. května 1695 o „Haupt-Mauth Wien Amts-Verrichtung“ v odst. 16. velí: . . . „Die Oberbeamten haben die Circumstantien jedesmahl der Nothdurfft nach wohl erwegen, und ob ein rechter dolus derbey verübet worden, genugsam consideriren.“ (Cod. Austr. III. p. 384.)

Pat. Karla VI. ze dne 16. prosince 1715 odst. 19. („Der Kayserlichen Haupt- und Wasser-Mauth-Amts-Handlung) velí zřejmě, že nutno povždy „. . . vernünftig zu consideriren, ob ein rechter dolus darbey versiret“, jinak nemá stávati contrabandu. (Cod. Aust. III. p. 805.)

Patent císaře Josefa II. ze dne 1. září 1788 („Vorschrift in Ansehung der Steuerregulirung bei den Hæusern“) nazývá v č. 20. zkrácení důchodů podvodem, an praví; „. . . Wenn ein vorsätzlicher Betrug entdeckt wird, wodurch entweder ein Theil des steuerbaren Zinses, oder ein ganzes Haus, ... der allgemeinen Belehnung entzogen ist, soll demjenigen, der die Anzeige macht und beweiset, eine verhältnisamässige Belohnung ertheilet werden: nämlich der Zinsertrag des ganzen Hauses, falls für dasselbe die Befreyung von der Steuer widerrechtlich . . . wäre erhalten worden; oder wenn die Anzeige nur die Verhehlung eines Theiles betrifft, der ganze Zinsertrag derjenigen Wohnung, bei welcher die Verhehlung geschehen ist, und zwar in einem und dem andern für den ganzen Zeitraum, durch welchen der Betrug fortgesetzt wurde . . . .“ (L. de Cuca's Politischer Codex, Bd. IX. p. 478.)

[9]) Jak udavačství bylo pěstováno, dosvědčuje pat. cís. Leopolda I. ze dne 9. října 1703, kterým ve Vídni na dvou veřejných místech byly zřízeny schránky pro udání tajná, by každý, aniž by byl pozorován, s bezpečností potřebné sdělovati mohl. — Dále tentýž patent praví: . . . . „Ingleichen wollen Wir jeden getreuen An-

Digitized by Google

c) udavačství též značně ujímalo;

d) tresty jsou značnější a rozmanitější nežli při periodě první, ano vedle pokuty peněžité nalézáme propadnutí zboží, i s prostředky dopravovacími co pravidlo;[10])

---

zeiger dahin angewiesen haben, dass sie in denen von ihnen schriftlich einlegenden Angebungen, ihre etwa habenden Argwohne, Muthmassungen, oder wohl anders befundene Misshandlungen, wohl deutlich, an was Ort, Zeit, wie auch in Beyseyn welcher Personen, solche schädliche Handlung bestehen, oder wie man zum füglichsten auf den wahren Grund und Beschaffenheit der Sachen kommen könne, mit allen Umständen möglichst beyzubringen sich befleissen sollen. — Wie Wir dann jedwedern, so eine dergleichen verdächtige Person, oder Misshandlung, mit wahren Grund, nach Befund und Erheblichkeit der Sache, wohl und ergiebig in Geld oder sonst mit Unserer Landes-Fürstlichen Gnade zu belohnen, Uns allergnädigst entschlossen." (v. Suppl. I. Cod. Aust. p. 453.)

Patent téhož Leopolda ze dne 20. května 1701, jednající o monopolu tabáku a monopolu prodeje dýmek, praví v 18. odstavci: ... „dem, oder den Denuncianten eines wider dieses Unser Patent begangenen Unrechts, Unterschleiffs, Defraudation oder Verschwärzung wird hiemit die Versicherung gegeben, dass, wenn die Denunciation der Anzeige sich wahrhafftig und in facto fundirt befindet, ihm oder ihnen die Helffte dessen, so das confiscirte Gut dem lauffenden Preiss nach werth ist, oder dessen in gemeinen Kauff lauffenden Werth richtig und baar bezahlt, dessen oder ihre Namen verschwiegen, und seiner oder ihrer noch in andere Wege mit Promotion gedacht werden solle ...." (Cod. Austr. III. pag. 439.)

Že ve všech kruzích společenstva udavačství bylo pěstováno, dosvědčuje zřejmě výnos císaře Leopolda ze dne 4. listopadu 1658 a ze dne 9. března a 7. května 1659, kde ustanoveno: „... dass der halbe Theil der apperten Lehen, wäre diese nicht schon anderwärts vergeben, dem ersten Anzeiger vom Herrn- oder Ritterstand gegen Bezahlung des andern halben Theiles nach billichen Werth verliehen werden solle." (Cod. Austr. I. p. 769.)

[10]) Zde nalezáme vězení, vedle toho propadnutí zboží, zvláštní pokutu peněžitou, okovy, deportaci a p. Z velikého množství budiž zde pouze jednotlivé příklady uvedeny:

V. „Ordnung des Auszuges der Allg. Landtag-Schlüsse des Königr. Böheim im J. 1585—1687."

Anno 1678: .... „Wer unbefugt Tabak auf dem Lande verkauft (Handthierer oder Juden), dem soll der verkauffende

Digitized by Google

e) při rozdělování pokuty peněžité jest udavač pravidelně osobou první, ku které se má zřetel.

(Pokračování příště.)

Tabak abgenommen und an ihm das quadruplum durch einen Arrest exequirt werden. ..." .

Patent cís. Leopolda I. ze dne 5. října 1704, který jedná o dávce z tabáku, ustanovuje: ... „Die Uibertreter dieses ... Patents, nicht allein mit der in derley Fällen gewöhnlichen Contrabants- auch Leibes-Strafe, nach Beschaffenheit des Verbrechens, da einer öfter betreten würde, belegt werden, sondern anbey von jedem verschwärzten Pfund 5 fl. in Geld zu erlegen schuldig sein, womit zugleich das verschwärzte Gut sammt Wagen, Pferd, Schiff, und was sonsten dabey sich befinden möchte, Unserem Aerario verfallen seyn solle. .... Der Denunciant soll niemal namhaft oder kundgemacht, und ihm pro recognitione der dritte Theil der eingezogenen Strafe gereicht werden, im Falle aber ein solcher Denunciant nicht genugsam in seiner Klage fundirt wäre, wollen Wir, dass derselbe in Poenam vexæ nicht allein benennet, sondern zugleich mit mehrerer Strafe belegt werde." (Cod. Austr. III. p. 471.)

Patent cís. Leopolda ze dne 19. srpna 1695, jednající o dávce z papíru (Papier-Aufschlag) ustanovuje: .... „Bei den Uibertretungen sollen die Waar nicht allein ipso facto in commissum Gefallen, sondern auch Schiff, Ross und Wagen, worauff es geführt worden, sambt anderweitiger Ladung zugleich confiscirt: und da der Contrabandirer nicht in flagranti betretten, sondern künfftig, über kurtz oder lang, erfahren und convinciret würde, ohne einige Verschonung an Leib und Gut wohl empfindlich gestraffet werden ...." (Cod. Austr. I. p. 117.)

„Mauth- und Zoll-Ordnung" pro Čechy ze dne 17. září 1737 nařizuje v odst. XXII.: ... „Bei der Consumo Mauth (clo přívozní) ist Straffe Verfall der Waare, bei Exito- (clo vývozní) das Doppelte des Werthes, und bei Transito-Zoll Verfall der Waare, Wagen, Pferd udgl. ... Die mitwissende Grundobrigkeit soll bei entdeckten Hehlereien 1000 Thlr. Strafe zahlen. .... Der Denunciant, wenn er auch selbst reus wäre, ist straffrei und bekommt $^1/_3$ der Straffe. .... Diese Angelegenheiten sind summarissime von dem dazu angestellten judicio delegato zu behandeln, die rei sind ordentlich zu bestrafen, und sofern sie in ære unvermögend, ad opus publicum in Eisen und Banden verurtheilt werden." — Podobná ustanovení obsahoval „Mauth-Vectigal" pro Moravu ze dne 17. srpna 1731 a „Zollmandat" pro Čechy z r. 1658, 1728

Digitized by Google

Praktické případy.

K §. 4. dvorního dekretu ze dne 29. května 1845 č. 889. s. z. s.

Na žádost obchodní firmy Müller & Schulze v Altenburgu byl výměrem c. k. okresního soudu v K. ze dne 28. ledna 1875 č. 185. povolen exekuční prodej Ferdinandu Broučkovi patřícího dle protokolu ze dne 23. května 1872 č. 9867. exekučně zabave-

---

a 1735, taktéž „Schlesische Zoll- und Mauth-Ordnung" Karla VI. ze dne 1. července 1739, a podobně i dřívější celní mandaty tamější z r. 1600, 1624, 1638, 1718, 1721 a 1722. (Suppl. II. Cod. Austr. p. 678, 937 a 1062.)

Zvláštní druh trestu, který se podobá trestu na Českém sněmu z r. 1549 vyslovenému (stawěti se na černou wież"), byl pat. cís. Leopolda ze dne 31. března 1705 pro město Vídeň statnován, měl totiž každý, kdož by jakýmkoliv neřádem („Blut, Eingeweide, Beiner, Federn, Schnecken-Hæuser, Krebsen- und Eyer-Schalen, Rübeh-, Kohl-, Kraut- und Sallat-Pletschen, todtes Vieh oder Geflügel, Asche, Wüschel, Gefetzwerch, Kehr-Mist oder anderer Unrath") ulice znečišťoval, „zum ersten mahl auf die Schand-Sæule gespannt, auf ferneres Betreten aber, andern zur Abscheu, an den Setz-Stein auf dem Neuen Marckt, mit Verweisung Stadt und Burgfried, gestellt, ihre Herrn und Frauen aber, so darum Wissenschaft tragen, um 20 Thaler ad cassam sanitatis zu erlegen, bestrafft werden. . . ." (Cod. Austr. III. p. 479.)

Zajímavý jest též zcela zvláštní způsob trestu na sněmu Českém z r. 1645 vyslovený. Bylo totiž pozorováno, že židé mimo Prahu nejméně dávek odvádí, bylo proto nové, přímé sčítání židů nařízeno a ustanoveno: . . . „dafern diesesfalls einiger Unterschleiff oder Betrug sich ereignen solte, die Tandel-Marcke, Undt Ihre Hüetten, entlichen auch Ihre Schuelen zum Sperren und die zehen gebote Hinweg zu nehmen . . . ." (Ordn. des Ausz. der Allg. Landtag-Schlüsse des Kön. Böheim v. J. 1585—1687.)

Patent Karla VI. ze dne 18. ledna 1723, pojednávající smlouvu se stavy Horno-Rakouskými o soli, nařizuje v odst. V., že sůl cizá má býti contrabandirována, že má $^1/_3$ připadnouti udavači co odměna a $^2/_3$ stavům. . . . Pro podludníky (pašeráky) byl vyřčen trest po první propadnutí zboží i s koňmi, vozem, lodí a p. a osmidenní vězení při vodě a

Digitized by Google

ného a odhadnutého v továrně č. p. 239. ve V. se nacházejícího movitého jmění, zejmena strojů tam se nalézajících pro 322 tol. 14 gr. s přísl., a nařízen jest výkon tohoto prodeje ku dni 16. a 30. března 1875.

Tento dražební výměr byl též dodán Václavu Kroupovi a jeho manželce Marii, kteří se domáhali uznání vlastnictví řečených movitých věcí, hlavně strojů zabavených, avšak se žalobou svou v první i druhé stolici ohledně exekvující firmy byli odmrštěni, a

---

chlebě aneb veřejná práce v okovech; po druhé mimo řečené propadnutí čtrnáctidenní vězení neb práce; po třetí ale „am laib nach Beschaffenheit derer Umständen, rechtschaffen exemplarisch abgestraft, wohl auch gar auf einige Jahr oder lebenslang ausser Land geschafft, und an ein ungarisches Granitz-Ort, oder auf die Galeeren geschickt werden sollen. Der schuldige Kæuffer soll neben Verlust des Salzes das erstemal mit dem Werthe des Salzes, das zweitemal mit dem duplum, und das drittemal mit dem quadruplum gestraft werden; bei verspüren der Incorrigibilität in die hie oben vorgesehene Leibs-Strafe verfallen seyn." (Suppl. II. Cod. Aust. p. 120, 132 & 158.)

Zcela zvláštní tresty a odměny ustanovuje „Papier-Ordnung" cís. Leopolda ze dne 29. dubna a 3. listopadu 1646, a pak ze dne 20. října 1692, kde v odst. VI. za příčinou odvarování přestupků bylo nařízeno, „... dass in solchem Fall (když listiny vůbec žádným neb pouze kolkem nedostačitelným jsou opatřeny), der Uiberwiesene zu Bezahlung des 20. pro Cento dessen, was das Instrument in sich haltet, schuldig seyn, ... und davon die Helffte dem Denuncianten, die andere Helffte aber in Unser Sigl-Ambt wirklich erlegt werden solle. Da aber ein solches ungesigeltes Instrumentum bey Gericht produciret wurde, so solle es als ein defectuose und ungiltige Scartek also lang in der Nullität verbleiben, und der Schuldner von aller Schuld befreyet seyn, biss es mit Erlegung bey Unserm Sigl-Ambt der dictirten Bestraffung dess 20. pro Cento redimiret .... werde." An výtahy či účty obchodníků a živnostníků pravidelně kolkem nebyly opatřeny, bylo dále vyřčeno: ... „dass auf solchen ungestempelten Auszügel der Schuldner 20 von Hundert dess betragenden Werths über den ordinari Abbruch abziehen, die Helffte darvon in das Stempel-Ambt schicken, die andere Helffte aber vor sich behalten möge ..." (Cod. Aust. II. p. 119.)

Digitized by Google

jichž vlastnická žaloba též v protokole o zájmu byla poznamenána; na výměr ten o povoleném exekučním prodeji nebyla nikým podána stížnost.

Dne 27. února 1875 podali však Václav Kroupa a manželka jeho Marie co domnělí majitelé továrny č. p. 239. ve V. pod č. 6783. žádost, aby sešlo s výkonu povolené exekuce v jich továrně. V této žádosti udávají, že — jak prý soudu známo — koupili továrnu č. p. 239. ve V. i s příslušenstvím, když již firmě Müller & Schulze byla na Ferdinanda Broučka pro 322 tol. 14 gr. povolena mobilární exekuce a převzali ji v držení, že se Ferdinand Brouček se svými movitostmi z továrny té již dávno vystěhoval; není prý tedy v jich továrně již žádného movitého jmění více, jež by náleželo Ferdinandu Broučkovi, pročež nelze prý vykonati v místě tom prodej aniž vůbec nějakou exekuci na svrchky Ferdinanda Broučka.

Aby prý se vyhnuli nepříjemnostem, jež by povstati mohly z nařízení dražby v jich domě, a aby tím nebyla rušena práce v továrně, oznamují prý věc tu soudu, a poněvadž mimo to nemohou dle dvor. dekretu ze dne 29. května 1845 č. 889. s. s. z. §. 4. přidržováni býti k tomu, aby ve svém příbytku nechali vykonati exekuci, jež proti nim ani povolena ani nařízena nebyla, byť se tam i nacházely svrchky exekutovi patřící, poněvadž nebylo proti nim za exekuci žádáno, a také nebyla exekuce ta proti nim povolena, oni pak ve svém příbytku žádnou exekuci nepřipustí, žádají, aby exekvující firma o tom byla zpravena, a aby sešlo s povoleného prodeje v jich řečené továrně.

C. k. okresní soud v K. vyslechnuv prvé exekvující firmu Müller & Schulze zamítl žádost tuto Václava Kroupy a jeho manželky Marie výměrem ze dne 10. března 1875 č. 7694. a odsoudil žadatele k náhradě útrat tohoto jednání z těchto

důvodů.

Václav Kroupa a manželka jeho Marie opírají se v žádosti své, by sešlo z exekučního prodeje o okolnosti ty, že továrna č. p. 239. ve V. jest jich vlastnictvím, a že se tam nenachází žádné exekutovi Ferdinandu Broučkovi patřící jmění movité.

Leč skutečnosti tyto, jež odpůrcem byly popřeny, žadatelé ničím neprokázali, odvolávajíť se pouze k tomu, že soudu známy jsou.

Jesti však výměrem dražebním ze dne 28. ledna 1875 č. 185. kterýž právní moci nabyl, dokázáno, že nejsou tyto skutečnosti

Digitized by Google

soudu známy; neboť by nebyl soud dražbu v továrně č. p. 239. ve V. nařídil, kdyby z protokolu o zájmu nebylo patrno, že se svrchky k rukoum exekvující firmy zabavené skutečně tam nacházejí.

Poněvadž tedy tvrzení žadatelů ani soudu známa ani jinak prokázána nejsou, nelze je dle §. 11. vš. řádu soud., ano popřena byla, za pravdivá považovati. Nedostává se tudíž žádosti Václava Kroupy a jeho manželky Marie důvodu skutkového.

Co do právního odůvodnění žádosti své opírají se žadatelé o dvorní dekret ze dne 29. května 1845 č. 889. s. s. z. Na základě téhož dvor. dekretu byla k žádosti Václava Kroupy a manželky jeho Marie další exekuce proti složení jistoty zastavena až do konečného rozhodnutí jich sporu o uznání vlastnictví.

§. 4. téhož dvor. dekretu jedná toliko o zájmu, a byť se ho i chtělo použiti obdobně též při dražbě, nemohlo by se z něho dovozovati, že nelze před se vzíti dražbu věcí, jež uschovány jsou u osob třetích, nobrž toliko, že se výkon dražby má nařídíti, že se má soudní vyslanec oň pokusiti, a teprvé když by se ona třetí osoba proti tomu ohradila, od výkonu upustiti; a od té doby teprvé náleželo by exekventovi, by se pořadem práva domáhal náhrady škody na této třetí osobě. Avšak §. 4. řečeného dvor. dekretu jedná výslovně toliko o věcech, jež se mají zabaviti, a jest dle jasného znění zákona všeliká obdoba vyloučena.

Nemá tudíž žádost Václava Kroupy a jeho manželky Marie ani právního důvodu; protož byla zavržena, a jsou žadatelé, kteří jednání o tom provolali a s žádostí svou úplně byli odmrštěni, dle §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. říš. zák. též k náhradě útrat odsouzeni. —

K stížnosti Václava Kroupy a jeho manželky Marie změnil c. k. vrchní zemský soud český rozhodnutím ze dne 26. dubna 1875 č. 10964. v odpor vzatý výměr c. k. okresního soudu v K. v ten rozum, že k žádosti Václava Kroupy a Marie manželky jeho nemá se exekuční dražba svrchků výměrem ze dne 28. ledna 1875 č. 185. firmě Müller & Schulze pro 322 tol. 14 gr. s přísl. povolená vykonati v továrné č. p. 239. ve V., a že se firma tato s žádostí o přiřknutí útrat za své vyjádření odmrštuje;

poněvadž

sluší ustanovení §. 4. dvor. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 889. s. s. z. užiti též při výkonech exekuce, jež po zájmu následují.

Jelikož exekventi ve své žádosti za dražbu sami udávají, že exekut Ferdinand Brouček bydlí v Praze, jest patrno, že svrchky jemu patřící, pokud se nacházejí v továrně č. p. 239. ve V., nejsou ve schování exekuta, nobrž někoho třetího.

Proti tomuto však lze v případě odporu před se jíti toliko dle ustanovení §. 4. uvedeného dvorního dekretu.

Ježto stěžovatelé již žádostí svou ze dne 27. února 1875 č. 6783. písemně svůj odpor prohlásili, nelze o výkon exekuce v jich příbytku více se pokoušeti, a poněvadž odpor tento, který se stal ve lhůtě ku stížnosti vyměřené, vylučuje též právní moc výměru dražebního, nemůže se připustiti vykonání exekuční dražby proti Ferdinandu Broučkovi vydobyté mimo jeho obydlí.

Za tou příčinou bylo vyhověno žádosti stěžovatelů, a jest žádost exekventů za přisouzení nákladů jich bezdůvodného vyjádření zamítnuta. —

Dovolací stížnosti exekvující firmy Müller & Schulze bylo však c. k. nejvyšším soudem vyhověno, a jest v odpor vzaté rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského změněno, naproti tomu pak výměr c. k. okresního soudu v K. ze dne 10. března 1875 č. 7694. potvrzen;

protože

dvorního dekretu ze dne 29. května 1845 č. 889. s. s. z., kterýž jedná o řízení při výkonu exekučního zájmu, nelze užiti při předsevzetí exekuční dražby, an exekvent exekučním zájmem právomocně povoleným a vykonaným nabyl již práva věcného (které tudíž proti každé třetí osobě působí), aby se domáhal zaplacení prodejem věcí zabavených, Václav Kroupa a jeho manželka Marie pak již s žalobou svou proti firmě Müller & Schulze podanou o uznání vlastnictví strojů v továrně č. p. 239. ve V. zabavených a o vyloučení jich z protokolu o zájmu a odhadu právomocně odmrštěni byli, a jich tvrzení v žádosti ze dne 27. února 1875 č. 6783. obsažené, že v továrně není již nyní žádného movitého jmění, jež by patřilo Ferdinandu Broučkovi, nemůže překážeti výkonu dražby právoplatně povolené.

Ježto bylo uznáno, že jest žádost Václava Kroupy a Marie manželky jeho ze dne 27. února 1875 č. 6783., aby sešlo z výkonu povolené exekuční dražby, bezdůvodnou, jsou žadatelé tito též povinni, by odpůrcům nahradili náklady žádostí svou spůsobené.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. října 1875 č. 10883.

A. Babor.

Digitized by Google

Prozatímní arrest jakmile byl spraven, přechází ve vazbu definitivní, kteréž nyní více nestává, a sluší tudíž uvězněného propustiti na svobodu.

Výměrem c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 30. července 1875 č. 14825. byl Josefu Melnickému proti Jaromíru Mydláři pro pohledávku 1410 zl. r. m. povolen provisorní arrest, a byl tento prostředek ku zjištění ihned uvězněním Jaromíra Mydláře vykonán.

Dne 13. srpna 1875 č. 15917. podal Josef Melnický žalobu na spravení arrestu, o nížto okresní soud Smíchovský stání ku dni 1. září 1875 položil. Při tomto stání svolil zástupce žalovaného k žalobní prosbě, podal však zároveň pod č. 17115. zvláštní žádost k soudu, kdež odvolávaje se k tomu, že dle žalobní prosby bude nalezeno, a že takto dle dv. dekretu ze dne 22. ledna 1808 č. 832. sb. z. s. provisorní vazba, jsouc spravena, přechází ve vazbu exekuční, kteréž však nyní více nestává, žádal, by Jaromír Mydlář, jakmile arrest za spravený bude prohlášen, ihned z vazby byl propuštěn.

O této žádosti nařídil okresní soud Smíchovský stání k slyšení protistrany ihned na druhý den i odmrštil pak výměrem ze dne 3. září 1875 č. 17213. řečenou žádost naprosto,

neb

Jaromír Mydlář žádá, aby arrest, proti němu dle §. 275. ob. s. ř. povolený z toho důvodu byl zrušen, že arrest ten k žalobě ze dne 13. srpna 1873 č. 15917., na kterou žalovaný dle protokolu ze dne 1. září 1875 č. 17138. submittoval, prý patrně spraveným bude prohlášen, že takto přeměněn bude ve vazbu exekuční, která však nyní více místa nemá. Však argumentace tato jest nepravá.

Provisorní arrest jest v 28. hlavě soudního řádu samostatně upraven a byl zákonem ze dne 4. května 1868 č. 34. ř. z. výslovně ve své míře zůstaven, ač exekuční vazba byla zrušena.

Uváží-li se dále, že dříve možno bylo toliko pro některé pohledávky vésti exekuci na osobu dlužníkovu, kdežto co do prozatímního arrestu nečinil se rozdíl co do druhu pohledávek, tož patrno jest, že arrest ku zjištění byl ústavem samostatným, od exekuční vazby zcela neodvislým, a že co takový též v moci byl zachován.

Digitized by Google

Platí tudíž všechny předpisy, tohoto prostředku ku zjištění se týkající, zejmena také dv. dekret ze dne 13. června 1806 č. 768. sb. z. s., který neobmezil trvání arrestu na dobu jednoho roku, pak §§. 280. a 282. ob. s. ř., kteréž jednají o tom, za jakých podmínek provisorní arrest opět může býti zrušen.

Chtěl-li by kdo tvrditi, že uvězněním třeba i jen na okamžik mizí nebezpečenství útěku, a že tedy arrest již z tohoto důvodu má býti zrušen, tož odporoval by důslednosti logické i zákonu, jehož ustanovení stala by se naprosto illusorními.

Což zejmena týče se případu, o který tu jde, tož odpírá sice žalovaný tomu, že by tu bylo obávati se útěku, avšak on přes to poddal se k žalobě spravovací, kdež nabízen byl řádný důkaz o tomto momentu, a byl též rozsudkem ze dne 3. září 1875 č. 17138. arrest za spravený prohlášen.

Konečně nedokázal žalovaný, že splnil podmínky, na nichž dle zákona visí propuštění z vazby, on ani — ač to přec bylo jeho věcí — nedokázal, že podezření útěku nemá podstaty.

Pročež nebylo lze dáti místa žádosti za zrušení vazby, jejížto útraty by jinak na žalobce uvaleny byly bez podstatného důvodu.

C. k. vrchní soud v království Českém o d m r š t i l dne 27. září 1875 č. 24942. stížnost, kterou podal Jaromír Mydlář z výměru tohoto,

poněvadž

dle zákona ze dne 4. května 1869 č. 34. ř. z. nebylo dotknuto se ustanovení o prozatímní vazbě naproti osobám, o nichž obávati se jest útěku, mají tudíž také ještě platnosti §§. 281. a násl. ob. s. ř., které jednají o tom, kdy z provisorního arrestu má sejíti, kdežto vazba pro dluhy co spůsob exekuce více místa nemá.

Tím zajisté zrušeno bylo ustanovení dvor. dekretu ze dne 22. ledna 1808 č. 832., dle něhož dnem doručení rozsudku, jímžto arrest za spravený byl prohlášen, počíti měla vazba exekuční, kdežto ustanovení dv. dekretu ze dne 13. června 1806 č. 768., dle něhož provisorní arrest i přes rok může býti prodloužen, posud v plné jest platnosti.

Žádá-li tedy rekurrent, by provisorní arrest přestal, jakmile spraven byl, jelikož prý od toho času přeměněn byl ve vazbu exekuční, tož není žádost tato nikterak odůvodněna, neb arrest zůstane provisorním, byv uvalen na dlužníka pro nebezpečenství útěku.

Digitized by Google

Však c. k. nejvyšší soud změnil k mimořádné stížnosti uvězněného oba výměry nižších stolic, kázal propustiti Jaromíra Mydláře na svobodu a přiřkl jemu na útratách řízení o žádosti č. 17115. proti žalobci 10 zl. 72 kr.,

neboť

dv. dekret ze dne 22. ledna 1808. č. 832. sb. z. s. má dle celého obsahu svého jediné za účel, vytknouti, kdy po zavedeném sporu spravovacím provisorní arrest končiti se má, pročež zákon ten zákonem ze dne 4. května 1868 č. 34. ř. z., který toliko exekuční vazbu zrušil, nikterak nebyl dotknut.

Obmezení doby provisorního arrestu v onom dv. dekretu vyslovené jest tudíž posud v platnosti, a byla tudíž žádost Jaromíra Mydláře ze dne 1. září 1875 č. 17115. zákonem zcela odůvodněna, kdežto odpůrce této žádosti zcela bez důvodu se opřel, pročež i dle §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. náleželo stanoviti, že Josef Melnický nésti má sám náklady své, i že má nad to nahraditi žalovanému útraty mezisporu tohoto.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. října 1875 č. 11707.

Dr. Ant. Štěpnička.

K §. 887. ob. zák. obč.

V roce 1870 vyjednával Karel Sch. jmenem svým a jmenem své manželky Josefiny Sch. s Janem Š. o prodej vinice v Malešicích a vyjednali cenu 2100 zl., kteráž se tímto spůsobem vypořádati měla: Část trhové ceny 600 zl. měla se jako zápůjčka považovati, a Karel Sch. dal prodávajícímu dopis ddto. v Praze dne 31. srpna 1870, kterýž vlastnoručně psal a podepsal, a kterýmž doznává, že jemu se svou manželkou dlužni jsou 600 zl., a že na tuto sumu platiti bude za sebe a svou manželku každý měsíc 15 zl., jak ústně mezi nimi a Janem Š. umluveno jest. Dále usnesli se zříditi o tomto trhu smlouvu písemní, v kteréž řeč bude pouze o ceně 1500 zl., zbytku to kupní ceny ústně umluvené pr. 2100 zl., po odečtení hořejších 600 zl. Podlé této úmluvy byla pak zřízena smlouva písemní ddto. v Praze dne 11. září 1870. Dluh 600 zl. začali manželé Sch-ovi spláceti

Digitized by Google

15. srpna 1870, jak umluveno bylo a splatili do 1. června 1873 celkem 276 zl., zbytku 324 zl., totiž 9 zl. ze lhůty dne 15. února 1872 splatné a ostatní lhůty nezaplatili. Dne 15. listopadu 1873 byla ze zbytku 324 zl. splatna již suma 309 zl., dne 15. prosince 1873 splatna byla lhůta poslední 15 zl.

Dne 28. listopadu 1873 pod č. 41927. podal Jan Š. žalobu o zaplacení části kupní ceny 309 zl. v zápůjčku změněné a z téhož důvodu a s týmiž doklady podal dne 9. února 1874 pod č. 5021. žalobu druhou o zaplacení poslední lhůty 15 zl. Žalovaní proti oběma žalobám stejné uvedli námitky. Popřeli, že kupní cena na 2100 zl. umluvena a část 600 zl. v zápůjčku změněna byla, že se zavázali po 15 zl. měsíčně ji platiti a že na ni spláceli, namítajíce, že by jednání takové bylo jednání na oko a proto že neplatné a kdyby i toho nebylo, že suma 600 zl. vždy zůstala by jen kupní cenou a že ze zápůjčky žalovati nelze. Dopis od Karla Sch. vydaný povstal prý simulací a jest prý již dle §. 86. zák. o popl. neplaten, rozhodnou že jest smlouva písemní a nelze mimo ni dle §. 887. ob. zák. obč. hleděti k úmluvám současným, tím méně pak dřívějším. Mimo to namítali žalovaní, že mají na žalujícího značné pohledávání, kteráž jeho pohledávku převyšují: že žalujícímu po pět let dva dni v každém témdni řádnou denní stravu poskytovali, což si svědomitě za každý den na 80 kr., za pět let (250 týdnů) na 400 zl. cení; že žalující užíval jednoho pokoje na vinici jejich skoro po tři leta, že si toto užívání bytu ročně na 50 zl., celkem na 136 zl. cení; že jest žalující dlužen Karlu Sch. ze směnky dané dne 1. listopadu 1870 od Frant. Š. přijaté zbytek 40 zl. — že tedy žalovaní za žalujícím mají nejméně 576 zl. a že tím pohledávka jeho kompensací pomijí.

Žalobce na okolnosti posléze uvedené replikoval, že žalovaní nikterak výživy mu neposkytovali, dokud nežádal zaplacení svého pohledávání, že chovali se k němu přátelsky, zvali jej k návštěvám, při čemž jemu jako hostu předkládali pokrmy a nápoje a k požití jich ho nutili, jiným spůsobem že se mu od nich nikdy pokrmu nebo nápoje nedostalo; bezplatné užívání jednoho pokoje na vinici že sobě od žalovaných při prodeji vyhradil na tak dlouho, dokud držiteli vinice budou; co se týče dluhu ze směnky, že zaručil se směnky nepodepsav, že za příjemce Frant. Sch. zaplatí 50 zl., jestli tento sám nebude moci platiti, kteráž podmínka že by byla nastala žalovaní nedokázali.

Co se vyrovnání stran úroků ze sumy 759 zl. 75 kr. týče

Digitized by Google

jest vůči úrokům z prodlení v žalobě uvedeným bez významu, neboť vztahuje se na kapitál jiný.

V rozepři o 15 zl. nalezl c. k. m. del. okresní soud Starého a Nového města Pražského rozsudkem ode dne 22. června 1874 č. 22261. za právo, že žalovaní povinni jsou žalujícímu dne 15. prosince 1873 splatnou lhůtu pocházející z kupní ceny 600 zl. obnovou v zápůjčku změněné sumou 15 zl. s úroky z prodlení 6% od 16. prosince 1873 a soudní náklady 32 zl. 73 kr. ve 14 dnech pod exekucí zaplatiti, dokáže-li žalující přísahou rozhodovací, „že Karel Sch. s ním před sepsáním smlouvy trhové dané v Praze dne 11. září 1870 kupní cenu za vinici č. p. 17. v Malešicích na 2100 zl. smluvil a s ním ujednal, že část trhové ceny 600 zl. jakožto zápůjčku považovati budou, že mu na to dal dopis daný v Praze dne 31. srpna 1870, a že teprv po tomto ústním ujednání mezi nimi ustanoveno bylo, uzavříti smlouvu písemní, že 1500 zl. v ní co tržní cena udaných, jest pouhý zbytek ze smlouvy ústní a že mu manželé Karel a Josefina Sch. na těchto 600 zl. celkem 276 zl. splatili.“ Kdyby toho žalující neprovedl, bude žaloba zavržena a žalující povinen žalovaným útraty 25 zl. 72 kr. ve 14 dnech zaplatiti, jinak naň právo vedeno bude.

Důvody.

Že žalovaný Karel Sch. se žalujícím jmenem svým a jmenem své manželky Josefiny Sch. v roce 1870 o prodej vinice č. p. 17. v Malešicích vyjednával, žalovaní nepopřeli, tudíž sluší tuto okolnost dle §. 23. ř. s. za pravdivou míti. Žalovaní také nepopřeli, že dopis daný v Praze dne 31. srpna 1870 od Karla Sch. vlastnoručně podepsán byl, lze tudíž obsah listiny této dle §. 113. ř. s. míti za dokázaný.

Poněvadž však v listině této právní důvod závazku od Karla Sch. doznaného schází, náleží žalobci, aby dokázal, co žalovaní popřeli, že Karel Sch. s ním před sepsáním smlouvy trhové dané v Praze dne 11. září 1870 kupní cenu za vinici Malešickou na 2100 zl. smluvil a s ním ujednal, že část trhové ceny 600 zl. jako zápůjčku považovati budou, že mu na to dal dopis daný v Praze dne 30. srpna 1870 a že teprvé po tomto ústním ujednání mezi nimi ustanoveno bylo, uzavříti smlouvu písemní, že 1500 zl. v ní co tržní cena udaných jest pouhý zbytek ze smlouvy ústní a že mu Karel a Josefina Sch. na těchto 600 zl. splatili 276 zl.

Pakli tyto okolnosti prokázány budou, bude zjištěno,

Digitized by Google

a) že byla mezi žalobcem a žalovanými ohledně vinice Malešické uzavřena ústní trhová smlouva, ve které smluvena byla cena na 2100 zl. (§. 1053. ob. z. obč.);

b) že byla mezi žalujícím a žalovaným o 600 zl. uzavřena obnova tím spůsobem, že žalující žalovaným tuto část tržní ceny v zápůjčku dal a že byly ustanoveny lhůty, jak se tato suma spláceti má (§. 1376. a 903. ob. zák. obč.).

Poněvadž jsou výše uvedené okolnosti rozhodné, bylo na důkaz od žalujícího o nich nabízený rozhodovací přísahou nalezeno.

Poněvadž dle udání žalobce žalovaní na to jen 276 zl. splatili a žalobce 309 zl. proti nim již zažaloval, jsou žalovaní povinni, pakli žalobce důkaz provede, žalujícímu zbytek 15 zl., jenž vzhledem k smlouvě 15. prosince 1873 splatný byl, spolu s 6% úroky z prodlení (§§. 1333. a 1334. ob. zák. obč.) ve 14 dnech zaplatiti.

Námitka žalovaných, že nemohla táž vinice ústně za 2100 zl. a písemně za 1500 zl. prodána býti, nemá místa, poněvadž bylo povinností obou stran o to dbáti, aby písemní smlouva dle ústního uzavření sepsána byla.

Ustanovení §. 887. ob. z. obč. nemá místa, vylučuje jenom úmluvy současné.

Také námitka, že ústní smlouva strany 600 zl. byla jen na oko uzavřena, nezasluhuje povšimnutí, poněvadž jest okolnost ta popřena a důkaz o ní nabídnut nebyl.

Námitka kompensace zažalované pohledávky s pohledáváním žalovaných za stravu 400 zl., za byt 136 zl. a ze zaručení za směnečný dluh Frant. Š. 40 zl. místa nemá, poněvadž tyto pohledávky nemají vlastností §u. 1438. ob. zák. obč., neboť jsou od žalobce popřeny a co se tkne 1. a 2. pohledávání za stravu a byt jsou dle míry své neurčité a posouzení nároku ze záruky za dluh směnečný ani dle §. 60. zák. o přísl. soudní tomuto soudu nenáleží.

K odvolání se žalovaných c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudkem ze dne 5. října 1874 č. 26249. potvrdil rozsudek 1. stolice.

Důvody.

Pakli žalující provede okolnosti v přísežní spůsobě prvního rozsudku uvedené, jest prokázáno, že před sepsáním smlouvy

Digitized by Google

písemní dané v Praze dne 11. září 1870 mezi žalobcem a žalovanými ohledně části 600 zl. z kupní ceny 2100 zl. ústně umluvené novací dle §. 1376. ob. zák. obč. smlouva o zápůjčce se stala, na kterouž později zřízená smlouva písemní účinku míti nemohla.

Proto jeví se námitka, jako by tu bylo jednání na oko (§. 916. ob. z. obč.), jakož i námitka z §. 887. ob. z. obč. bezdůvodnými.

Provede-li žalující onen důkaz, bude prokázáno, že se žalovaní zavázali oněch 600 zl. po 15 zl. měsíčně spláceti, poněvadž pravost listu, jímž závazek ten se potvrzuje, nepopřeli.

Žalující v tom případě ani dokazovati nemusel, že žalovaní 276 zl. splatili.

Namítání kompensace pro neurčitost nároku za stravu a byt a co se tkne směnečného zaručení dle §. 47. zákona o příslušnosti soudní místa nemá.

Jiný osud potkal rozepři druhou o 309 zl. s přísl., neboť týž c. kr. m. del. okresní soud Starého a Nového Města Pražského rozsudkem ze dne 19. července 1874 č. 23206. žalobě místa nedal a odsoudil žalujícího v náhradu soudních nákladův 24 zl. 30 kr.

Důvody.

Dle žaloby uzavřeli žalovaní v roku 1870 s žalujícím ústně kupní smlouvu, dle které vinice č. p. 17. v Malešicích žalovaným prodána byla za 2100 zl. Později a sice 11. září 1870 byla mezi oběma stranami uzavřena smlouva písemní, dle kteréž vinice ta žalovaným prodána býti měla za kupní cenu 1500 zl. a bylo prý ústně vyjednáno, že zbytek 600 zl. do dřívější částky 2100 zl. scházející má považován býti co zápůjčka, kterouž žalovaní dlužni jsou a kterou také dopisem ze dne 31. srpna 1870 doznali a žaluje se na zaplacení části 309 zl. i s úroky.

Nárok žalobní však nelze považovati odůvodněným v zákonu; neboť dluh 600 zl. nemá nikterak dle § 983. ob. z. obč. vlastnost zápůjčky, jelikož peněžitá částka tato dle tvrzení žalobce samého žalovaným nikdy nebyla odevzdána, nýbrž může míti toliko právní důvod svůj v koupi. V tom ohledu však o kupní ceně výhradně rozhoduje smlouva písemní dle §. 887. ob. z. obč., v kteréž další dluh částku 1500 zl. převyšující základu nemá; neb nemáli se dle §. 887. ob. z. obč. bráti ohled na ústní smlouvu zároveň učiněnou s písemní smlouvou, tedy musí předpis ten tím spíše platiti o úmluvě, kteráž písemní smlouvě předcházela. Také písemní vyjádření, které podali žalovaní dne 31. srpna 1870 žalovanému, ne-

Digitized by Google

může považováno býti za doplnění písemní kupní smlouvy, jelikož právního důvodu nezahrnuje a okolnost, že žalovaní na dluh 600 zl. dle udání žalobcova upláceli, nemůže dáti existenci závazku, který právního důvodu nemá.

Za odvoláním žalobcovým změnil c. k. vrchní zemský soud v král. Českém rozsudkem ode dne 10. listopadu 1874 č. 29254. rozsudek první stolice a nalezl za právo, že jsou žalovaní povinni žalujícímu zbytek kupní ceny 309 zl. obnovou v zápůjčku změněné s úroky z prodlení 6% z jednotlivých lhůt ode dne jich splatnosti zaplatiti, prokáže-li žalující, že mezi ním a spolužalovaným Karlem Sch. před napsáním smlouvy tržní o vinici č. p. 17. v Malešicích dané v Praze dne 11. září 1870 tržní cena za tuto vinici Malešickou na 2100 zl. ujednána a ústně umluvena byla, že z ní dílec 600 zl. měl se považovati za zápůjčku, dále že mu na to K. Sch. dal list ze dne 31. srpna 1870, že teprvé po této ústní úmluvě mezi nimi vyhotovení písemné smlouvy tržní ustanoveno bylo a že obnos 1500 zl. v ní uvedený jest pouhým zbytkem ústně umluvené tržní ceny 2100 zl. r. č. — kterýžto důkaz proveden býti má rozhodovací přísahou. Kdyby se žalujícímu důkaz nezdařil, bude povinen platiti náklady 24 zl. 30 kr.

Důvody.

Dokáže-li žalující okolnosti, o nichž se připouští důkaz přísahou, a kteréž žalovaní popřeli, bude vzhledem k tomu, že zmocnění spolužalovaného Karla Sch. se strany manželky jeho a pravost listu daného dne 31. srpna 1870 nepopírají, na jisto postaveno:

1) že ještě před vyhotovením smlouvy písemní dané 11. září 1870 mezi žalujícím a žalovanými ohledně částky 600 zl. z ústně umluvené tržní ceny 2100 zl. dle §. 1376. ob. z. obč. obnovou smlouva o zápůjčce vzešla;

2) že se žalovaní zavázali k zaplacení té zápůjčky 600 zl. v lhůtách měsíčních dne 15. každého měsíce splatných.

Z toho by pak šlo, že pozdější písemně učiněná smlouva tržní na předcházející zápůjčku účinku míti nemohla, pročež se také námitky, že úmluvu od žalobce přednešenou dle §. 916. ob. z. obč. pokládati dlužno za smlouvu na oko, a že dle §. 887. ob. z. obč. k ústní smlouvě hleděti se nesmí, když zřízena smlouva písemní, právě tak bezdůvodnými se jeví, jako udání žalovaných, že tu nebylo předmětu obnovy, totiž pohledávky, jež obnovena býti měla.

Digitized by Google

Ježto žalovaní okolnost od žalujícího uvedenou, že totiž se splácením zápůjčky dne 15. srpna 1870 započato bylo, nepopřeli a také neosvědčili, že a jaké splátky učinili, budou žalovaní pro případ, že žalující důkaz provede, vedlé §§. 983., 1333. a 1334. ob. z. obč. k zaplacení zažalovaného zbytku s 6% úroky z prodlení pro rata temporis et quanti právně povinováni.

Co se týče pohledávek žalovaných compensando namítaných, za stravu a byt žalujícímu poskytnutý v obnosu 400 zl. a 136 zl., byly od žalobce popřeny a žalovaní opomenuli je tak odůvodniti, by lze bylo posouditi, zdali jim něco a mnoho-li po právu přísluší.

Na domnělou započtenou pohledávku nelze již pro nepříslušnost soudce prvního k rozhodnutí (§. 47. z. o přísl. soudní) zřetele bráti.

K dovolání se žalovaných potvrdil c. k. nejvyšší soudní dvůr rozsudek druhé stolice.

Důvody.

Ústní úmluva mezi stranami uzavřená, jež přísahou nalezenou druhou stolicí má býti dokázána, byla dle §. 1053. ob. z. obč. platným trhem o vinici č. 17. v Malešicích za cenu 2100 zl., neboť k platnosti kupní smlouvy zákon nevyžaduje spůsoby písemní.

Následkem toho povstalo pro žalujícího pohledávání z kupní ceny 2100 zl. Bylo-li dále, což rovněž přísahou nalezenou provedeno býti má, mezi stranami umluveno, že část kupní ceny 600 zl. co zápůjčka považována býti má a dal-li proto K. Sch. žalujícímu písemné vyjádření dané 31. srpna 1870, stala se tím dle §. 1376. a 1377. ob. z. obč. úplně platná obnova.

Ze strany žalovaných nebyla pravost vyjádření daného dne 31. srpna 1870 popřena a žalovaní ani netvrdili, tím méně pak prokázali, z jakého jiného důvodu by byli vyjádření to vydali. Proto jest popírání dotčené novace z důvodu, jako by tu bylo jednání na oko, bezvýznamné.

Odvolání se na §. 887. ob. z. obč. se zde nehodí, protože sepsání smlouvy písemní teprvé mnohem později, po uzavření ústní smlouvy a po dokonané novaci a vydání vyjádření ze dne 31. srpna 1870 mezi stranami umluveno bylo a listina teprvé 11. září 1870 sepsána, pročež o ústních úmluvách a dodatcích, jež by se sepsáním smlouvy zároveň se byly staly, se spisem však se nesrovnávaly, řeči býti nemůže.

Jest rovněž úplně odůvodněno, že si nepovšimnuto namítané kompensace; neboť ku prokázání nároku za stravu schází důkaz o okolnosti — kterouž ostatně žalovaní ani netvrdili —, že žalu-

Digitized by Google

jící žádal, aby ho žalovaní stravovali a že by se byl výslovně anebo dle okolností mlčky k placení zavázal. Jest-li žalovaní, jak žalující podotýká, jej při návštěvách jako hosta k jídlu měli, nemohou za to platu žádati.

Z téhož důvodu nemohou žalovaní činži z bytu od žalujícího požadovati, mimo to pak nedostává se tu důkazu o výši činže vzhledem na čas a prostoru a pouhou přísahou oceňovací důkaz ten provésti nelze. Ku posouzení, zdali žalující jakožto rukojmě dluhu směnečného žalovaným jest zavázán, schází nezbytné předložení směnky.

Jest tudíž rozsudek druhé stolice v plném znění po zákonu.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. března 1875 č. 1501.

Dr. M. Hurych.

K §. 1308. ob. z. obč. a §. 237. tr. zák.

Rozsudkem ze dne 31. května 1873 čís. 2005. j. nalezl c. k. okresní soud v Bystřici pod Hostýnem v rozepři c. k. priv. mor. sl. vzájemné pojišťovny v Brně proti nezletilému Ubaldu Zlamalovi z Turovic o zaplacení 15395 zl. za právo, že nezletilý Ubald Zlamal povinen jest c. k. pr. mor. sl. vzájemné pojišťovně v Brně následkem založení ohně v obci Turovicích Františkovi Zamorskému vyplacenou odškodnou náhradu . . . . . 520 zl. 26 kr.
a komisní náklady ve výšce . . . . . 15 „ — „
dohromady . . . 535 zl. 26 kr.
i s úroky ode dne žaloby do 14ti dní zaplatiti, jinak že by na něj právo vedeno bylo. Žádost pak, by žalovaný nezletilý Ubald Zlamal odsouzen byl zaplatiti další pohořelým vyplacenou sumu 14814 zl. 74 kr. jakož i komisní útraty 45 zl., se zamítá a útraty sporu má nésti každá strana své.

Důvody.

Dle trestního v moc práva vzešlého rozsudku ze dne 12. července 1873 č. 936. tr. byl nezletilý $11^1/_2$ roku starý Ubald Zlamal z Turovic ve smyslu §. 237. tr. z. přestupkem žhářství spáchaného tím, že dne 26. června 1873 v Turovicích stodolu Františka Zámorského č. p. 28. v Turovicích zapálil, vinným uznán a ku zavření na zvláštním místě na čas 2 měsíců odsouzen.

Digitized by Google

An rozsudkem tím škoda, trestuhodným jednáním Ubalda Zlamala způsobená, dokázána jest a již zákon trestní škůdce 11 až 14 roků starého v mírnějším stupni za příčetného prohlašuje, jest žalovaný dle zásad §§. 1293., 1294., 1295., 1331. ob. z. obč. povinen veškerou žhářstvím způsobenou škodu zaplatiti a jest tedy na bíledni, že musí c. k. priv. mor. sl. vzájemné pojišťovně náhradu, kterou tato pojištěným na základě předsevzatého vyšetřování vyplatila, nahraditi, a ještě dokázáno jest, že následkem onoho požáru Františkovi Zámorskému odškodné ve výšce 520 zl. 26 kr. r. č. vyplatila, komisní útraty ve výšce 15 zl. v odpor vzaty nebyly, musel nezletilý Ubald Zlamal ku zaplacení 535 zl. 26 kr. r. č. i s 6% úroky odsouzen býti. —

Otázkou jestiť, zdali dle řádu soudního důkaz o tom jest proveden, že nezletilý Ubald Zlamal požár vypuklý u Vincence Kašpárka dne 21. července 1871 zlomyslně založil.

Na otázku tu sluší záporně odpovídati, neb:

1) trestním rozsudkem ze dne 12. července 1873 čís. 936. tr. není rozhodnuto, ani rozhodnuto býti nemohlo, že nezl. Ubald Zlamal též onen požár založil, an z rozsudku onoho vysvítá, že žalovaný dne 21. července 1871 teprvé 9 roků 7 měsíců čítal, tedy soudce trestní tenkráte ku zavedení vyšetřování trestního proti Ubaldu Zlamalovi pro žhářství kompetentním nebyl.

2) V důkazu žalobníkem v replice přílohou G. vedeným, obsahující přepis vyšetřovacího protokolu v trestní záležitosti proti Ubaldu Zlamalovi pro přečin žhářství zapálením stodoly Františka Zámorského, dle kteréhož Ubald Zlamal doznal, že oheň u Vincence Kašpárka v červenci roku 1871 založil, nelze soudní přiznání se žalovaného spatřiti.

Přiznání ono se udalo před soudcem nepříslušným, an soudce ku zavedení trestního řízení proti Ubaldu Zlámalovi oprávněn nebyl a přiznání ono dle §. 2. lit. *d*) tr. z. nezl. Ubaldu Zlámalovi přičtěno býti nemohlo. —

K odvolání se obou stran dal c. k. mor. sl. vrchní zemský soud rozsudkem ze dne 1. dubna 1875 čís. 2995. j. žalobě úplně místa z následovních

důvodů:

Výrok prvního soudce stran odsouzení žalovaného ku zaplacení 535 zl. 26 kr. r. č. musel potvrzen býti, neb vina žalovaného, že oheň u Františka Zámorskýho založil, jest úplné dokázána,

Digitized by Google

taktéž jest dokázáno, že společnost asekurační Františkovi Zámorskému vyplatila náhradu 520 zl. a proti výšce komisních útrat 15 zl. r. č. námitky činěny nebyly.

Jest tudíž žalobník dle §§. 1395. a 1042. ob. z. obč. oprávněn žádati, by Ubald Zlámal nahradil onu sumu, která Františkovi Zámorskému vyplacena byla a to tím více, ježto dle §. 33. stanov společnosti právo Františka Zámorského na ni převedeno.

Žalobnici nebylo třeba zvláštního zmocnění se strany Františka Zámorského, an trestní skutek žalovaného spůsobil, že pojištěnou sumu vyplatiti musela, a škoda společností spůsobená spočívá v tom, že členové její větší příspěvky platiti museli.

V případu tomto nemůže býti brán ohled na §. 1310. ob. z. obč., an popřeno nebylo, že požár zlomyslně založen a žháře zlomyslného nelze dle §§. 248. a 1310. ob. z. obč. setřiti.

Naproti tomu muselo býti žalobě úplně místa dáno, neb důkaz o tom, že žalovaný dne 21. července 1871 v Turovicích oheň založil, že společnost asekurační následkem toho 14818 zl. 74 kr. r. č. odškodného vyplatila, jest ve smyslu §§. 111. a 112. s. ř. úplně proveden.

Byť by proti Ubaldu Zlamalovi řízení trestní pro žhářství založením ohně dne 21. července 1871 u Vincence Kašpárka zavedeno nebylo, přec vina jeho uznaná, an byl domácímu potrestání odkázán. Protokolem G. přiznal se dále Ubald Zlámal k činu onomu.

Přiznání ono nestalo se arciť před soudcem civilním dle §§. 107. a 110. ř. s., avšak listině oné musí dle §§. 111. a 112. ř. s. víra plná dána býti, an před soudcem civilním vyvrácena nebyla. Jest tedy zlomyslným jednáním spůsobené zavinění žalovaného dle §. 1294. ob. z. obč. listinami dokázáno.

Žalovaný okolnosti obsažené v protokolu sepsaném v příčině vyšetření škod požárem spůsobených v odpor nevzal, aniž jednotlivé na účastníky žalobnicí vyplacené položky celkem ve výšce 14814 zl. 74 kr. jakož i komisní útraty ve výšce 45 zl. r. č. nepopřel, tedy i v případu tomto ze stejných důvodů, jakož v příčině zaplacení škody povstalé požárem ze dne 26. června 1873 byly přivedeny, ku zaplacení celé žádané sumy žalovaný odsouzen býti musel. V ten smysl byl tedy rozsudek první stolice změněn.

K řádnému a co se týče mimořádnému dovolání se žalovaného změnil dle intimátu ze dne 4. února 1876 čís. 747. jud.

Digitized by Google

c. k. nejvyšší soudní dvůr částečně rozsudek stolice druhé, potvrdiv rozsudek stolice první z těchto

důvodů:

Mimořádná revise žalovaného stran odsouzení ku zaplacení 535 zl. 26 kr. r. č. musela zavržena býti, poněvadž žalovaný Ubald Zlamal v čase, kdy stodolu Frant. Zámorského zapálil, již 11tý rok stáří svého překročil.

Ješto dle §. 237. t. z. nedospělí překročivše rok 11tý za skutky zločinné před soudcem trestním zodpovědni jsou, nelze pochybovati, že i škodu trestním jednáním spůsobenou hraditi musí. Vždyť právě zodpovědnost před soudcem trestním předpokládá, že jednající jest příčetným, pročež jej dle §. 1297. ob. z. obč. za člověka obyčejných schopností považovati dlužno a pro onoho, kdo zdravý rozum má, nelze upotřebiti ustanovení §. 1310. ob. z. obč.

Že Ubald Zlámal dne 26. června 1878 tedy v čase, kdy věk dětský již překročil a tudíž dle své vůle a rozumu jednati mohl, oheň u Zámorského založil, jest dokázáno, není však dokázáno, že by blbým neb šíleným byl, ba opak toho dokázán trestním rozhodnutím G., pročež vším právem ku náhradě škody spůsobené Františkovi Zámorskému dle §§ 1294., 1295. a 1297. ob. z. obč. odsouzen býti musel.

Naproti tomu podstatné jest řádné dovolání se, neb byťby i c. k. okresní soud v Bystřici pod Hostýnem rozsudkem ze dne 12. července 1873 čís. 906. rozhodnul, že nezletilý Ubald Zlámal požár dne 21. července 1871 v domě č. p. 25. v Turovicích vypuklý založil a že maje zřetel k tomu, že tenkráte 9 roků 7 měsíců čítal, domácímu potrestání odevzdán býti má, a byť by tím i před soudem civilním bylo dokázáno, že Ubald Zlámal původcem celé škody byl, jest přes to rozhodnutí prvního soudce, který žalobce s nárokem na zaplacení dalších 14814 zl. 74 kr., jakož i komisních útrat odmrštil, správné, poněvadž § 237. trest. zákona děti, které nedokonaly 10tý rok věku svého, pro zločinné skutky ponze domácímu potrestání odkazuje a tím vyslovena jest zásada, že děti nedokonavší 10ho roku věku svého, nejsou odpovědnými ve smyslu trestního zákona, poněvadž předpokládáno, že dětem těmto činy jich nelze přičítati. Dle toho také pořadem práva soukromého dle konečného znění §. 1310. ob. z. obč. Ubald Zlámal ku náhradě odsouzen býti nemohl, poněvadž ustanovení §. 1310. ob. z. obč. mluví o náhradě slušné; v případu tomto však není tu žádné

Digitized by Google

dostatečné příčiny, slušnou náhradu žádati, an Ubald Zlámal jmění jen skrovné má, kdežto žalující společnost, byť by i dle číslic značnou škodu na své vzájemně pojištěné členy rozvrhnouti musela, přec celkem škodu velmi nepatrnou utrpěla.

Z důvodů těchto potvrzen rozsudek stolice první a náklady obapolně pro rozdílné rozhodnutí vyzdviženy.

Nález c. k. nejvyššího soudního dvora ze dne 5. lednu 1876 č. 8016.

J—k.

O právní povaze dražebních výminek a jich účinku na práva tabulárních věřitelů při exekučním prodeji hypothéky.

Paní T. N. podala na p. M. K. dne 18. prosince 1875 č. 37714. u c. k. zemského soudu v Praze žalobu, ve které uvádí, že při exekuční dražbě dne 23. ledna 1873 u tohoto soudu odbývané koupila dům Pražský č. p. 880.—II. za nejvyšší podání 35533 zl., že kupní tuto cenu dne 18. února 1873 č. 66139. a dle výměru ze dne 22. února 1873 č. 9764. připočtením vadia tamtéž již složeného knížkami české spořitelny do soudní schránky k rukoum knihovních věřitelův hypothekárních složila, aniž by byla čekala na výsledek rozvrhu tržní této ceny mezi věřitele; že všichni věřitelé o tom vyrozumění byli; že uvedená cena trhová pak rozvrhem ze dne 26. července 1873 č. 10262. knihovním věřitelům přikázána byla, dle kterého žalovanému M. K. dvě směnečná pohledávání a sice:

1) 2600 zl. dle výměru č. 9028. r. 1871 praenotované i s 12% úroky od 1. října 1871 až do dne dražby a
2) 1470 zl. dle výměru č. 11097. r. 1871 praenotované i s 12% úroky od 20. června 1871 až do dne dražby

k placení poukázány byly; že jakmile tento účetní výměr právní moci nabyl, žalující T. N. společně s knihovními věřiteli a zejmena se žalovaným trhovou cenu k soudu pro tyto věřitele složenou vybrala, knihovní věřitele dle příslušícího jim práva vyrovnala, že zvláště žalovanému dle kvitance ze dne 11. října 1873 obě nadřečená pohledávání i s 12% úroky do dne dražby, jak účetní

Digitized by Google

výměr vykazoval a potom 6% úroky ode dne dražby až do 11. října 1873 zapravila; že výmaz těchto dvou pohledávání i s odkvitovanými těmito úroky při koupeném domě až na další 6% úroky ode dne 23. ledna 1873 až do 11. října 1873 docílila, kteréžto poslední úroky žalovaný odkvitovati se zdráhal, ve kvitanci si je vyhradiv. Že však M. K. těchto dalších 6% úroků z obou pohledávání na žalující požadovati oprávněn není, poněvadž dle dražebních výminek, jež byly základem dražby exekuční tohoto domu, nejvyšší podání 35533 zl. ode dne dražby 6% mělo se zúrokovati a úroky tyto, dokud v právní moc nevejde rozvrh, vždy od čtvrt roku k soudu měly se skládati. Takto bylo prý věřitelům a zejmena též žalovanému nejvyšší podání tak, jak jim účtovacím výměrem přikázáno bylo, vyplaceno, a veškerým dražebním výminkám dle zákona zadost učiněno, pročež obdržela žalobkyně odevzdací listinu ze dne 18. října 1873 č 26312. na tento jí koupený dům, na jejížto základě bylo výměrem ze dne 15. listopadu 1873 č. 29011. převedeno právo vlastnické k onomu domu v knihách městských na žalující.

Protož žádá T. N. v závěreční prosbě, aby za právo uznáno bylo, že pominulo právo zástavní pro 6% úroky z částek 2600 zl. a 1470 zl. na pražském domě č. p. 880.—II. za čas od 23. ledna 1873 až do 11. října 1873 k rukoum M. K. váznoucí složením ceny trhové k soudu a zapravením kapitálů dle rozvrhu soudního a že na základě vyneseného rozsudku na domě uvedeném toto právo zástavní z knih městských může býti vymazáno, a že žalovaný povinen jest, žalující náklady tohoto sporu nahraditi.

Spor tento se provedl v stručném řízení.

M. K. doznav v odpovědi z větší části děj žalobní, namítal proti nároku žalobnímu, že exekuční dražba a potom rozvrh kupní ceny práv věřitelův hypotečních se dotýkají jen dotud, pokud rozvrhem určeno jest, která vtělená pohledávání a v jaké míře z trhové ceny placení docházejí.

V příčině vtělených práv, to jest jejich podstaty, nenastupuje a nesmí nastoupiti nižádná změna a pokud trhová cena dostačuje, musí tato pohledávání v celém objemu dle zásady priority k placení poukázána, po případě zapravena býti. Rozvrh kupní ceny urovnává právní poměry knihovních věřitelův až do dne dražby a ponechává těmto věřitelům a dražebnímu kupci na vůli, chtějí-li dosavadní právní poměr ve své míře ponechati, aneb na čem jiném se usnésti. Pro žalovaného jsou dvě pohledávání 2600 zl.

Digitized by Google

a 1470 zl. s 12% úroky na prodaném domě zjištěná, z kterých další 6% úroky ode dne 23. ledna až do 11. října 1873 jemu zapraveny nebyly. Obdržel tedy méně, nežli jeho pohledávání obnáší.

Poněvadž rozvrh trhové ceny v jeho právech ničehož nezměnil, ano jeho právo přikázáním 12% úroků až do dne dražby výslovně uznáno bylo; poněvadž dražební výminky, jež v odstavci 6. a 13. určují, že dražební kupec má 6% úroky z trhové ceny vždy za čtvrt roku, dokud účetní výměr právní moci nenabude, do soudní schránky vkládati, jiného smyslu nemají, než že tyto složené úroky vedle vadia mají za jistotu knihovním věřitelům sloužiti, aniž by tím dotknuto bylo se toho, jaké úroky ze vtělených pohledávek mají se zapravovati, a poněvadž složením trhové ceny do soudní schránky, které se teprvé 18. února 1873 stalo, nebyla žalující sproštěna povinnosti, platiti 12% úroky z řečených pohledávání až do dne zaplacení samých kapitálů, má žalovaný M. K. za to, že žaloba postrádá právního základu a žádá za bezvýminečné zamítnutí žaloby a za přisouzení nákladů soudních.

C. k. zemský soud v Praze dal rozsudkem ze dne 30. listopadu 1875 č. 33284. žalobě úplně místa z těchto

důvodů:

Prodejem exekučním domu č. p. 880.—II. v Praze, který stal se po právu, ustanovily se povinnosti a práva jak dražebního kupce, tak i knihovních věřitelův. Od okamžiku nuceného prodeje tohoto vstupuje na místo věci tržní cena a věřitelové požívající zástavního práva mohou jedině z této a nikoliv z domu zaplacení dosíci.

Rozvržení této trhové ceny děje se dle zákonních pravidel, splacení a zužitkování této tržní ceny ustanovují buď dražební výminky aneb zákon, není-li v dražebních výminkách nějakého ustanovení.

Čl. 339. ř. s. dává dražebnímu kupci právo, kupní cenu buď hned složiti, buď poskytnouti jistotu pro ustanovené platební lhůty, aneb s interessenty se o tom dorozuměti, a dvor. dekret ze dne 11. srpna 1827 č. 2300. sb. z. s. určuje, že dražebnímu kupci netřeba vyčkati výsledek vyjednávání věřitelů o rozvrhu ceny trhové a že může hned žádati, by mu dle čl. 339. ř. s. a 424., 1425. ob. z. obč. odevzdací listina dle odhadní listiny a dražebních výminek na koupený statek byla vydána.

Digitized by Google

Složením celé trhové ceny k soudu, jež stalo se dne 18. února 1873, učinila žalující zákonním předpisům výše vytčeným zadost, od téhož dne byla T. N., co dražební kupec, naproti knihovním věřitelům všech povinností sproštěna v příčině placení, zužitkování i zjištění této ceny trhové, a knihovní věřitelé byli odkázáni, jedině této složené kupní ceny se držeti a z ní dle rozvrhu trhové ceny pro přikázané své pohledávky dojíti zaplacení.

Dle čl. 6. a 13. dražebních výminek byla dražební kupovatelka T. N. povinna, z trhové ceny ode dne dražby 6% úroky platiti a do soudní schránky od čtvrt roku k druhému pro knihovní věřitele vkládati.

Když žalující, složivší dne 18. února 1873 celou trhovou cenu k soudu, žalovanému M. K. z peněz těchto společně ze soudní schránky vybraných obě pohledávání 2600 zl. a 1470 zl. i s úroky do dne dražby přikázanými a potom 6% úroky z nich nejen ode dne 24. ledna 1873 až do 18. února 1873, nýbrž až do 11. října 1873 zaplatila, učinila více než zákon velí a nežli v dražebních výminkách předepsáno bylo.

Mimo tyto 6% úroky ještě další 6% úroky ode dne 23. ledna 1873 až do 11. října 1873 z hypotheky exekučně prodané po případě od žalující žádati, žalovaný žádného práva nemá. Právo toto na domě č. p. 880.—II. v Praze vázavší pominulo prodejem exekučním tohoto domu na základě zmíněných výminek dražebních a složením kupní ceny k soudu. Ponévadž právo zástavní předpokládá vždy platné pohledávání a kde tohoto není, nemůže býti o platném právu zástavním ani řeči, jeví se žaloba opodstatněna a její závěrečná prosba dle čl. 449. ob. z. obč. oprávněna a protož musilo se závěrečné prosbě její za okolnosti té, že žalobní děj dílem doznáním žalovaného, dílem hodnověrnými listinami soukromými i veřejnými dle čl. 107., 111.—114. ř. s. úplně prokázán jest, bezvýminečně místa dáti.

Z tohoto rozsudku podal žalovaný odvolací stížnost k c. k. vrchnímu soudu pro království České, který však stížnost zamítl a rozsudek c. k. zemského soudu potvrdil z následujících

důvodů:

Exekuční dražba usedlosti jeví se býti smlouvou trhovou mezi exekučním vydražitelem s jedné a tabulárními věřiteli, pak exekutem s druhé strany za intervencí soudu uzavřenou, jejíž obsah vzhledem k povinnostem kupce dražebními výminkami blíže

Digitized by Google

jest ustanoven. Tato smlouva nabývá platnosti právní, platným přiklepnutím vydraženého předmětu, naproti všem osobám smlouvajícím se, tudíž také naproti tabulárním věřitelům, kteří jsou dle zákona oprávněni vykonávati na obsah dražebních výminek rozhodného vlivu a za jejichž účinkování tudíž tyto podmínky povstávají. Tabulární věřitelé po přiklepnutí jen oprávněni jsou, na kupci žádati zaplacení nejvyššího podání dle dražebních výminek. Více na kupci žádati nelze.

Když tudíž dražební podmínky č. 2., jak jimi prokázáno jest, vzhledem k zúročení nejvyššího podání až do vzejití vyřízení o rozpočtu trhové ceny v moc právní výslovné ustanovení obsahují, že se toto nejvyšší podání až do zmíněné doby se 6% zúrokovati má, nelze dražebního kupce nutiti, by platil větších úroků než těchto.

Poněvadž však žalovaný výslovně doznává, že obdržel od žalobkyně kapitály 2600 zl. a 1470 zl. vyřízením o rozpočtu tržní ceny z pražského domu č. p. 880.—II. se zároveň přikázanými 12% úroky až do dne, když dražba odbývána byla, a mimo to ještě dále běžící 6% úroky ode dne dražby až do času, kdy zaplacení obdržel, že ona podmínkám dražebním jeho práv se týkajícím zúplna vyhověla, není oprávněn na žalobkyni požadovati ještě dalších úroků a pominulo tudíž právo jeho na další 6% úroky ze zmíněných kapitálů za dobu ode dne dražby až do 11. října 1873, pročež se žalobní prosbě právem vyhovělo.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 18. ledna 1876 č. 821.

JUDr. J. Jirčák.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 25. listopadu 1875.

Předsedící: prof. dr. Randa.

Zapisovatel: dr. Heller.

Přítomných členů: 16.

Pan prof. dr. Randa přednášel o otázce, jakých námitek užíti může hypothekární držitel naproti cessionáři knihovní pohledávky?

Digitized by Google

Stručný obsah přednášky jest tento:

Především sluší míti na mysli toliko případ ten, že cessionář již skutečně zapsán jest v knihách veřejných; neboť pokud se tak nestalo, platí v příčině námitek pravidla platná o cessi vůbec. Kde však cessionář v skutku v knihách již zapsán, tu třeba rozeznávati, jak pokud se týče námitek proti pohledávce, tak proti hypothece čili právu zástavnímu

a) případ ten, když pohledávka původně platně do knih zapsána byla, kde však později nastalými skutečnostmi byla zrušena, neb zanikla na př. promlčením, placením, prominutím, vykonanou kompensací, neb jakýmkoliv spůsobem. Námitky druhu takového nemohou se s výsledkem činiti cessionáři, kterýž pohledávku bona fide nabyl, jak vychází na jevo z §§. 468., 469., 1500. z. obč., pak z §. 71. řád. knih.;

b) případ, kde pohledávka neb hypotheka již z počátku z jakéhokoliv důvodu byla neplatna neb kde aspoň šlo o takovou pohledávku, kterou ope exceptionis lze bylo zmařiti (na př. pohledávka ze smlouvy propter læsionem ultra dimidium, pohledávku ze zápůjčky pro nepřipočítanou valutu), neb jde-li o simulovanou pohledávku aneb o případ, kde pohledávka byla nabyta násilím, podvodem atd. Tu nemají námitky druhu takového místa proti bezelstnému cessionáři (na tom, stal-li se postup úplatně či bezúplatně, nezáleží), t. j. proti cessionáři, jenž o nich vědomosti neměl v čas knihovního nabytí pohledávky, to jest v onu dobu, kdy žádost za knihovní převod u soudu tabulárního podána byla — avšak jen tenkráte, pakli hypothekární držitel proti neplatnému vkladu neužil obrany jemu zákonem vyhražené a sice

α) byl-li o zápisu knihovním pohledávky, o kterouž jde, řádně zpraven — pakli nežádal ve lhůtě k rekursu vytknuté za poznámku spornosti a pakli v dalších 60ti dnech žalobu na výmaz této pohledávky nepodal (§. 61. a 63. řád. knih.),

β) nebyl-li však o vkladu řádně zpraven — pakli po tři leta neužil svého práva žalobního na výmaz této pohledávky, tak že právo toto promlčeno jest (§. 64. řád. knih.). Knihovní řád mluví sice v §. 61. toliko o „neplatnosti“ vkladu, avšak sluší za to míti, že má na mysli neplatnost v širším smyslu, kteráž zahrnuje v sobě též zrušitelnost, poněvadž by jinak nedocházela důvěra v knihy veřejné dostatečné ochrany.

Konečně sluší ještě vytknouti případ kompensace. §. 1442. zák obč. obmezuje námitku tuto i ohledně neknihovních pohledávek na ony

Digitized by Google

vzájemné pohledavky, jakéž dlužníku přisluší na prvního i na posledního věřitele. Při vtělených pohledávkách obmezuje se i toto kompensační právo na případ ten, když vzájemná pohledávka cessionáři při cessi oznámena byla (§. 1443. z. obč). Druhý případ §. 1443. z. obč., dle něhož se vyhledává knihovní poznámka vzájemné pohledávky, slouží pokládati za zrušený §. 20. a 73. řád. knih., poněvadž řád knihovní poznámky takové více nezná.

Výklad svůj znázornil pan přednášející četnými příklady praktickými, čerpanými ze sbírky Unger-Glaser a z časopisů právnických.

Po té schůze skončena.

JUDr. Jan Heller, jednatel.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

28) V důvodech rozsudku (kterým žádost, by nastoupená přísaha měla se za vykonanou, z jiného důvodu byla odmrštěna) vyslovil se c. k. nejvyšší soud v ten smysl, že §. 233. ob. s. ř. sluší, ovšem užití též v příčině přísahy, na kterou se strany byly vyrovnaly a nikoliv toliko tehdá, když na přísahu rozsudkem bylo nalezeno.

Nález c. k. nejvyš. soudu ze dne 21. prosince 1875 č. 13892. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 5.

29) Tak zv. hora legalis ve smyslu resol. ze dne 11. září 1784 č. 336. sb. z. s. má místa patrně toliko co do oněch stání, která k jednání o žalobě se nařizují, netřeba však nikoliv celou hodinu čekati, když se u soudu má provésti důkaz znalecký. I. závěrečná věta §. 193. ob. s. ř. poukazuje k tomu, že nedostavením se stran v čas provedení důkazu znaleckého nikterak nemá býti zdržováno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. října 1875 č. 11183. v Ger. Halle z r. 1876 č. 9.

30) K povaze zločinu účastenství v krádeži dle §. 196. z. tr. nevyhledává se, by pachatel jednal ze ziskuchtivosti, a nelze tudíž také shledati v tom zmatek, když v otázku k porotcům nebyl přijat dodatek směřující k naznačení momentu tohoto.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 7. prosince 1875 č. 13458. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 7.

Digitized by Google

31) Na základě akceptu směnečného, kterému připojeno jest prohlášení, zřízení zástavy se týkající a slib úroků obsahující, nelze povoliti ani záznam práva zástavního na usedlosti naznačené. Neb směnečné platnosti listina taková nemá dle min. nař. ze dne 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z.; však i co dlužní úpis postrádá listina formálností zákonem předepsaných, a sluší tudíž žádost za záznam práva zástavního odmrštiti dle §§. 26. a 36. ob. zák. knih.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 29. září 1875 č. 10475. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 7.*)

32) A. měl na B. knihovní pohledávku, na kteréž vázla pro C. superkondikce. A. žaloval na B., by tento odsouzen byl, složiti dluh svůj pod následky exekuce do 14 dnů k soudu až do výmazu superkondikce. První stolice odmrštila žalobu, majíc za to, že dlužník sice oprávněn jest, nikoliv však povinen není, dluh svůj k soudu skládati. Nejvyšší soud dal žalobě místa; neb superkondikce nemohla vůbec míti vlivu na splatnost zažalované pohledávky. Okolnost ta, že žalobce nemůže vydati kvitanci k výmazu spůsobilou, mohla by na nejvýše míti vlivu při skutečném placení a při exekuci, kterou by se věřitel tohoto placení domáhal.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 14. října 1875 č. 8136. v Jur. Bl. 1876 č. 6.

33) Stížnost proti výměru, kterým bylo dle §. 63. konk. ř. stání ustanoveno, byla stěžovateli první stolicí vrácena, poněvadž nebyla od oprávněného právního přítele spolupodepsána. Vrchní soud byl téhož mínění, poněvadž §. 14. ob. ř. s. platí pro soudní řízení vůbec a tedy i pro konkursní. Nejv. soud nevyhověl mimořádné dovolací stížnosti z týchž důvodů.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 3. srpna 1875 č. 8509. v Ger. Halle z r. 1875 č. 91.

34) V trestním řízení pro zločin zabití žádal A. dra B., nabízeje mu peněžitou odměnu, aby podal o výsledku pitvání mrtvoly své dobré zdání v ten smysl, aby se řízení zastavilo. Pro tento čin byl odsouzen vedlé §. 199. lit. *a*) tr. zák. Proti rozsudku podal jeho obhájce zmateční stížnost dle §. 281. č. 9. *a*) a *b*) a č. 10. tr. ř., *a*) poněvadž nebylo lstivého předstírání a mimo to §u 199. *a*) tr. zák. lze užiti toliko na soudní svědectví, nikoliv ale na dobré zdání, a *b*) poněvadž

*) Viz rozhodnutí ve smyslu opačném svrchu pod č. 18. str. 100.

Digitized by Google

dr. B. již dříve byl podal své dobré zdání (při ohledání mrtvoly) a tedy nemohl žádosti A. vyhověti, a nebylo tudíž lze dosíci cíle žádoucího.

Nejv. co kasační soud zavrhl tuto zmateční stížnost, poněvadž při zločinu podvodu dle §. 199. lit. *a*) lstivé předstírání záleží v jednání podstatu zločinu tvořícím, totiž v křivé výpovědi, v nabídnutí se ke křivému svědectví před soudem, v ucházení se o křivé svědectví atd., poněvadž §. 199. lit. *a*) tr. zák. ucházení se o křivé svědectví před soudem za zločin prohlašuje, A. pak pokoušel se o to, aby svedl dra B. ke křivému svědectví, an zákon nečiní rozdílu mezi znalcem a svědkem; poněvadž konečně dr. B., ač již dříve slyšen byl, i později při vyšetřování a hlavním přelíčení vyslýchán býti mohl a také skutečně vyslýchán byl.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 13. října 1875 č. 4982. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 93., uveřejněno z nařízení nejv. soudu.

Deník.

JUD^R. JAN MORIC CHLUPP
RYTÍŘ z CHLONAU,

c. kr. finanční rada a profesor práv na universitě Pražské ve výslužbě, zemřel dne 26. února t. r. náhle ochranutím plic. Narozen dne 11. listopadu 1801 v Chlumci v Čechách ukončil studia svá právnická na vysokých školách Pražských a byl zde dne 31. července r. 1830 povýšen za doktora veškerých práv. R. 1837 jmenován profesorem vědy finančního zákonodárství na universitě ve Lvově, byl v r. 1850 přesazen na universitu Pražskou, kde po třikráte, totiž v letech 1852, 1862 a 1869 za děkana fakulty právnické, pak v r. 1857 za rektora university zvolen byl. Co profesor působil až do r. 1871, ve kterém se odebral na odpočinek. I po tomto roce až do nenadálé smrti své působil co referent a rada vrchního soudu důchodkového a místopřed-

Digitized by Google

seda zkušební komise odboru státo-vědeckého. Pro rozsáhlou znalost zákonů z oboru trestního práva důchodkového, nevšední zkušenost a bystrost u pojímání trestních případů důchodkových platil v oboru tom za autoritu přímo rozhodnou. Veliké obliby došlo jeho důkladné, požadavkům praxe v plné míře vyhovující dílo: „Systematisches Handbuch der direkten Steuern," o čemž potřeba opětných vydání — před nedávnem vyšlo čtvrté — svědčí. Mimo to sepsal prof. Chlupp větší počet menších článků. V některých příležitostech četl též speciální kollegia v řeči české.

Prof. Chlupp vynikal zvláštní správností, svědomitostí a příčinlivostí v každém ze svých různých povolání, pak povahou naskrz ryzou a šlechetnou.

Lidumilnost a vlídnost jeho získaly mu přátele v kruzích nejširších a zachovají zvěčnělému vřelou památku všichni, kdož měli příležitost jej blíže seznati.

Čest budiž jeho památce!

S penězy i cennými listinami, jež docházejí soud, aniž by byly předmětem uschovávání se strany depositních úřadů, bylo posud různým způsobem nakládáno. By se předešlo nesrovnalostem dosavadním, nařídilo ministerstvo spravedlnosti dne 31. prosince 1875 č. 16893., že veškeré peníze i cenné papíry druhu dotknutého, zejmena peníze na kolky k rozličným soudním vyřízením, náhrady nákladů za litografování, za doručení, milné a poštovné, poplatky vyslancům soudním, svědkům neb znalcům, náhrady záloh z kancelářského paušálu soudu poskytnutých, podíly v penězích, splacených jmenem trestu za přestoupení zákona kolkového, konečně splacené pokuty, jež náleží odvésti pokladně státní neb ústavům chudých, dále cenné listiny, které se podávají k soudu toliko za příčinou vyřízení některé žádosti tabulární neb k vůli vydání soudního rozkazu platebního mají se uschovávati soudním úředníkem, jemuž úřad ten představeným soudu zvláště byl svěřen. Úředník ten má o penězích a listinách tuto uvedených vésti zvláštní zápisník a uschovávati je v obálkách o sobě uzavřených, na nichž se stručně má poznamenati předmět i číslo dotýčného podání. Odevzdají-li se peníze a cenné papíry některého z druhů uvedených otevřeně k soudu, mají se dotýčnému úřed níku ihned odevzdati; při zásilkách uzavřených však má to zůstati při předpisech dosavadních, dle nichžto přísluší výhradně úřadu depositnímu, by zásilku rozbalil. Objeví-li se však, že tu jde o peníze neb listiny, o nichž tu právě řeč, nemá jich depositní úřad

Digitized by Google

zanésti do všeobecného deníku depositního, nýbrž do zvláštního deníku o „poplatcích soudních, pokutách a listinách právních“ i má jich pak soudu vrátiti, který pak s nimi naloží tak jako se zásilkami, které jemu bez pečetě byly podány. Představený soudu má dohlížeti na vedení knihy, jakož i vůbec k úřadování toho, jemuž svěřil úkol uschovávati a pokud se týče účtovati peníze a listiny, jež předmětem jsou nařízení tohoto.

Ztenčení kauce notářské. Ztsch. f. Not. sděluje rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 1876 č. 613., kterým k mimořádné stížnosti notářově zrušena byla nařízení nižších soudů znějící v ten smysl, by notář doplnil kauci, kterou byl složil v státních úpisech dlužních, jež však následkem devalvace složených papírů dle nynějšího kursu nerepresentovaly více potřebnou jistotu 1000 zl. Neb ze souvislosti §§. 25. a 26. not. řádu, z nichžto prvnější stanovuje, že kauce notářská ručí za veškeré škody povstalé z úředních jednání notářových, vyplývá jasně, že notářskou kauci jen tenkráte náleží doplniti, pakli kauce ta zcela neb částečně byla obrácena na zapravení nároků v §. 25. not. řádu dotknutých.

Před porotou bylo v posledním čtvrtletí roku 1875 v Čechách jednáno o 134 obžalobách (102 případy). Z těchto 134 obviněných bylo odsouzeno 97 (73 proc.), obžaloby pak bylo sproštěno 37 (27 proc.). V 87 případech (65 proc.) byl výrok porotců vynešen jednohlasně, v ostatních 47 případech (35 proc.) většinou hlasů. Na Prahu připadlo z uvedeného počtu 30 případů s 35 obviněnými.

Jmenováni byli: Frant. Schindler, adjunkt okresního soudu v Litomyšli, adjunktem při kraj. soudu v Chrudimi; Josef Stolz, auskultant, adjunktem okr. soudu v Pardubicích; Josef Horn, auskultant, adjunktem okr. soudu v Nové Bystřici; Leopold Fischer, auskultant, adjunktem okr. soudu v Teplé; Alois Částek, auskultant, adjunktem okr. soudu v Sedlci; Frant. Heidl, adjunkt okr. soudu v Kadani, okr. sudím ve Volarech; Viktor Sellner, adjunkt okr. soudu v Tachově, adjunktem při kraj. soudu v Chebu; Ed. Pokorný, auskultant, adjunktem okr. soudu v Přimdě; Josef Keller, auskultant, adjunktem okr. soudu v Tachově; Josef Lampl, auskultant, adjunktem okr. soudu v Kralovicích.

Digitized by Google

Která práva jsou předmětem držení?

Sepsal dr. **Ant. Randa**, ř. prof. práv v Praze.

(Dokončení.)

Vskutku není důvodu právnického, proč by se držení práv obligačních principielně nemožným považovati mělo. Dle rak. práva zejmena možnost jeho z příčiny všeobecného znění §. 311. ob. z. obč. přiznati se musí.[22]) Nelze také nahlížeti, proč mělo

---

[23]) Tak i Nippel IX. str. 10.; Kleinwächter, Z. f. RG. X. str. 926.; Ellinger, str. 544. (s obmezením); Wittig, Z. f. RG. 1831 II. str. 2. násl.; Helm v Haimerlově Mag. XIII. str. 354. násl.; Weiske, G. Z. 1857 č. 95. a 96.; Bruns, R. d. B. str. 458.; Arndts, Krit. Uebersch. I. str. 358.; Stubenrauch, Komm. v 2. vyd. I. str. 427. Ovšem jsou důvody Nippelovy mimo odvolání se na §. 1471. ob. zák. obč., jenž zdá se, že příklad držení práva obligačního obsahuje (srov. poznam. 29.), nepodstatny. Patrně mylný jest důvod Wittigův na u. m., jímž držení práv pachtovních dokazuje, a jejž Helm na u. m. str. 386. násl. toliko rozvádí, že pachtéř odevzdáním statku naturální držení práva k užitkům jeho a s ním věcná práva s držením spojená nabývá, že tudíž právo věcné má. Taktéž pochybeny jsou důvody Weiskeovy, jenž držení osobních práv k věcem popírá, však držení práva z nájmu a pachtu, jelikož prý věcného, připouští, libovolně do zákonníka domnělé zvláštnosti něm. práva vnášeje. — Podobně jest dle práva pruského. ALR. výslovně uznává držení i „zúročitelných kapitalií a jiných užitečných práv“ (§. 3. I. 22., §. 192. I. 7.), a jest naprosto bez důvodu, obmezovati je na práva věcná a vsazená. Praxis pruská jest vcskrz náhledu od nás zastávaného.

Digitized by Google

by se popírati držení na př. práva k ročnímu důchodu nebo práva požívacího z pachtu, t. j. skutková možnost vykonávání jejich obsahu, kdežto držení práva k důchodu, jest-li na nemovitosti vsazeno, a služebnosti usufruktu, jež přece stejný obsah jako ona práva mají nebo míti mohou, bez odporu se uznává? Mezi právem požívacím z usufruktu a právem požívacím z nájmu a pachtu není přece podstatného rozdílu co se týče skutečného vykonávání a možnosti rušení jeho se strany vlastníka nebo najímatele a se strany osob třetích. Věcnost povahy práva se dotýká, nikoliv povahy výkonu jeho.[24])

Naše praxis soudní neváhala také uznávati i držení práv obligačních, zejmena práv nájemních a pachtovních (Viz pozn. 28.). Že ten byl i názor redaktorův obč. zákonníka pro všeobecnou skladbu §. 311. právem domnívati se lze, ješto i starší, až do našich dob sahající,[25]) theorie a praxis obecného práva, jakož i kodifikace krátce před tím vydané (pruský L. R. a Code N.) držení práv obligačních připouštějí.[26])

Srv. nálezy vrch. tribunálu v Koch Komm. I. str. 396. n. 6., str. 416. n. 47a. 48; Striethorst, Arch. 2. F. I. č. 74.

[24]) Pozoruhodna jsou slova Arndtsova, Krit. Ueberschau I. str. 358.: „Von Seite der juristischen Konsequenz lässt sich nichts dagegen einwenden, dass man den Begriff des Rechtsbesitzes und dessen praktische Bedeutsamkeit weiter ausdehne, als es im röm. Rechte geschehen ist. Er beschränkt sich auch nicht nothwendig auf dingliche Rechte, ja nicht einmal auf Vermögensverhältnisse, nur darauf kommt es an, dass sich bei einem Rechtsverhältnisse eine bestimmte thatsächliche Manifestation, als etwas dauerndes denken lasse, ohne dass dadurch das Recht, selbst wenn es existirte, ein Ende hätte. Die Anerkennung eines solchen juristischen Verhältnisses bei Pacht und Miethe insbesondere erscheint um so unbedenklicher, wenn man dem Pächter und Miether ein auch gegen den Singularsuccessor geltend zu machendes ... Recht beilegt.“

[25]) Z novějších spisovatelův v oboru obecného práva uznávají držení trvacích práv obligačních zejmena Thibeaut, §. 203. a §. 230.; Höpfner, Bes. str. 46.; Bruns, R. d. B. str. 481.; Bluntschli, §. 56.

[26]) Přece zdá se, že theorie Savignyova nebyla bez účinku i v zákonodárných kruzích našich. Tak vysloven jest v dobrém zdání býv. dvorské komise pro věci soudního zákonodárství z r. 1844 (Schenk, Summ. Proz. str. 76.) náhled, že nelze mluviti v příčině užívání věci se strany nájemníka o držení, po-

Digitized by Google

Z důvodův právě vyložených musíme uznávati držení netoliko práv k určitému, opakujícímu se plnění jako na př. důchodův, nýbrž i práv požívacích z nájmu a pachtu[27]) a z půjčky.[28])

Za to však není předmětem držení právo k úrokům ze zapůjčeného kapitálu. Jest podstatně rozdílné od důchodu. Právo důchodu nic jiného není než právo k jednotlivým opětujícím se dávkám. Vybíráním jednotlivých dávek vykonává se právo důchodu samo. Jinak v příčině úrokův. Právo ze zápůjčky vykonává se vybíráním summy zapůjčené a zrušuje se výkonem. Vybíráním úrokův nevykonává se právo ze zápůjčky, nýbrž obzvláštní právo akcessorické. Pohledávka jednotlivé lhůty úrokové jest zvláštní obligací a zrušuje se zaplacením. Poněvadž tudíž jednotlivé obligace v jednotné, materielně stejnorodé právo se nespojují (mutuum jest obsahu jiného) a každá o sobě placením pomíjí, nelze mysliti držení práva k úrokům.[29])

---

něvadž prý nájemník mimo případ §. 1075. nemá práva věcného.

[27]) Taktéž při užívání věci na základě smlouvy služební in partem salarii, na př. užívání bytu, pozemku.

[28]) Co se týče důchodův Unger ve spisu o saské osnově možnost držení jejich přiznal, však v Syst. II. str. 256. in. 56. náhled svůj odvolal. Držení práv nájemních uznávají rak. spisovatelé v pozn. 23. uvedení a jednosvorně praxis soudní, srov. nálezy nejv. soudu ve sbírce Unger-Glaserově č. 608., 970.; G. Z. 1860 č. 51., nález dolnorak. vrchn. z. s. od nejv. soudu potvrzený v G. Z. 1862 č. 104., kterýž principielně možnost držení práv obligačních uznává.

[29]) Naskytuje se otázka, jsou-li předmětem držení práva realní, t. j. práva tím způsobem s nemovitostí spojená, že vždy její vlastníku (držiteli) přísluší. — Theorie i praxis obecného práva uznává držení práv reálních, kteráž opětovného výkonu dopouštějí, tak práv patronátních, jurisdikčních atd. Není pochybnosti, že i dle rak. práva mohou býti předmětem držení práva reální, kteráž opětovaného vykonávání dopouštějí, nikoliv ale proto, že jsou právy realními, nýbrž mohouce trvale vykonávána býti vedle všeobecného předpisu §. 311. ob. zák. obč. i v držení býti — spojení práva s držením nemovitosti jest v příčině té moment scela lhostejný. Mohou tudíž býti předmětem držení práva podací, práva živnostní, regalie a j. Arg. též §. 1471. ob. zák. obč. (Windwarter V. str. 182. a Stubenrauch III. str. 117. vztahují §. 1471. ob. zák. obč. pouze ku právům, kteráž na cizí půdě vykonávána býti mohou a o nichž jest řeč v §. 1469. ob. zák. obč., zajisté neprávem, nebo jest snad právo k udělení

Digitized by Google

4. Zbývá konečně otázka, jest-li právo dědické předmětem držení. Z rak. spisovatelův[30]) k otázce této přisvědčují Schuster Ztschr. f. RG. 1835 I. str. 248., Pachmann str. 121. n. 1., důvodů neuvádějíce, a Ellinger Hb. str. 544., poněvadž apprehense pozůstalostní podstaty jest možná. Možnost držení (a vydržení) práva dědického popírají Winiwarter V. §§. 185—187., Nippel IX. str. 9., Unger II. str. 267. n. 57. a Stubenrauch III. str. 702.[31])

Držení práva dědického není možné, poněvadž obsah jeho opětovného výkonu nedopouští. Heredis gestio neobsahuje vykonávání dědického práva,[32]) nýbrž vykonávání jednotlivých práv na př. vlastnictví, služebností a p., na základě domnělého či skutečného práva dědického.

V držení může býti pozůstalost, jednotlivé věci k ní náležité, nikoliv ale právo dědické.

---

præbendy právo, kteréž na cizí půdě se vykonává? Zdali však §. 1471. o právech aktivně na nemovitostech vsazených mluví, jak Nippel IX. str. 10. za to má, či vůbec po tomto momentu se neohlíží, s těží dá se rozhodnouti).

[30]) V oboru obecného práva byla otázka tato prvé sporna, v novější doktrině není však pochybnosti, že záporně k ní odpověděti dlužno. Usucapio hereditatis staršího práva římského s otázkou touto nic společného nemá. Také v novějším právu se slovy hereditatis possessio, hereditatis possessor ani z daleka nemyslí na držení práva dědického. Srv. Savigny, Bes. §. 8.; Bruns, R. d. B. str. 83. Zcela libovolně mluví Bluntschli §. 56. 4. o držení práva dědického vztahuje se při tom k domnělým ideám něm. práva; ani v starším ani v novějším právu německém není po tom nejmenší stopy.

[31]) K důvodům Winiwarterovým a Nippelovým srv. trefné poznámky Ungerovy, Syst. VI. §. 2., I. str. 535., II. str. 270. n. 58.

[32]) Srv. Unger na uv. m. a Stubenrauch I (2. vyd.) str. 427. Obsah práva dědického nezáleží v tom, že dědic může „pozůstalost v držení uchopiti", nýbrž v tom, že jmění pozůstalé na místě zemřelého může míti. — Neprávem tvrdí Puchta, Rechtslex. II. str. 68., že právo římské sice držení práva dědického nezná, že by však právo dědické o sobě trvalé vykonávání a tudíž i držení dopustilo.

Digitized by Google

O odměně, jaká se poskytovala a poskytuje v Rakousku udavačům na poli veřejného práva a finančního zvlášť.

Podává prof. dr. M. Talíř v Praze.

(Pokračování.)

Co se zůstatkem doby starší setkáváme se ještě s částečnými nároky na pokutu peněžitou se strany osob poškozených a co přechod k době nové nalézáme zde též nároky zřízenců státních na odměnu při přestupcích, které jejich přičiněním byly odhaleny vedle nároků na odměnu, poskytnutou jim v částkách stálých.[11])

---

[11]) V. „Ord. des Ausz. der Allg. Landtag-Schlüsse des Königreichs Böheim v. J. 1585 1687."

Anno 1678: „... Solchem nach obgedachte königl. Richter oder Deputirte, und deren Bediente vor die Mühewaltung, so wie zu verhüttung der Unterschleiff gebrauchen müssen, gleichfalls den 50. Pfennig dess bey ihnen eingegangenen Quarti, vnd noch darüber den dritten Theil der wegen begangenen Vortheilhaftigkeiten vnd nicht auffrichtiger ansagung dess verkauffenden Tabacks, verfallenen Straff, so wenigst so gross, als der Werth des vertuschten Tabacks seyn wird, würklich habhaft werden. ..."

Anno 1682: „... Dem Zoll-Bereither sollte vor seine Mühewaltung von den Tabacks-Mitteln 30 fl. neben dem Drittel von denen Contrabanten gereichet werden ..."

Pat. ze dne 17. května 1695 o „Haupt-Mauth Wien Amts-Verrichtung" ustanovuje v odst. 16.: „... Und weilen Wir kein erhebliches Motivum finden, warum ... Unsern Mauth-Ober-Beamten, wann sie einen Contrabant nicht selbst betreten, sondern ein Extraneus der Denunciant ist, über Abzug besagter 20% Tax-Gebühr und sein Denunciantes Drittel, von dem verbleibenden residuo, widerum ein absonderliches Drittel, wo vorhin nur das Sechstel zu verstehen gewest, passiret werden sollte; in Beobachtung hiedurch die alte Ordnung ziemlich überschritten, und bey denen andern Mauth-Aemtern eine nachtheilige Consequenz eingeführet, und Uns merklicher Schade zugefügt würde, zumahlen die andern Unsere Aemter auch insonderheit das Nieder-Oesterreichische Saltz-Amt an denen daselbst eingehenden Contrabanten, nicht das geringste, und Unser Handgraf, anstatt derley Contrabants-Gebührnissen per Pausch Jahrlichen nur 200 fl. geniesst: als wollen Wir Denen jetzt und künfftigen Haupt-Mauth-Beamten, wenn nehmlich ein Extraneus der Denun-

Digitized by Google

Udavačství bylo v dobách těchto zvlášť pěstováno a ještě kultus ten rodil nemálo ovoce nezdravého, nastala nutnost, učiniti opatření, by občan správný hájen byl před přechmaty, v zištnosti udavačů se zakládající. Na nepravdivá udání byly totiž vsazeny tresty dosti citlivé. Mezi jiným bylo udavačům pro zlomyslná udání nepravdivá odejmuto právo, po jistou dobu tajná udádní činiti[12]); důkaz to, v jakém objemu se v této době provozovalo udavačství co řemeslo či po živnostensku.

---

tiant ist, wegen Abhandlung deren bey dem Mauth-Amt sich ereignenden Contrabanten, führohin, anstatt des sonsten genossenen absonderlichen Amts Drittels etwas gewisses, ... und zwar dem Ober-Einnehmer zu seiner hernach ausgesetzten ordinari Besoldung jährlich 300 fl. und Gegen-Handlern jeden 150 fl. für ihre Contrabants-Gebühr per Pausch ... verwilliget; wenn aber er Einnehmer, oder die Gegen-Handler selbsten die Denuncianten sind, und ein Contrabant ex propria industria, das geschehe nun durch Correspondenz oder auf eine andere zulässige Weise denuntiren, sodann denenselben hiervon, über Abzug der 20% Tax-Gebühr das Denuncianten-Drittel, gleich andern Extraneis ... in allen rechtmässigen Contrabanten ... ausgefolgt werden solle. ... Und wollen Wir ..., dass ratione der Portions-Gebühr, wann nehmlich er Einnehmer und die Gegen-Handler selbsten das Contrabant betreten, und solches nicht mehr dann 3000 fl. beträge, obiges Denuncianten-Drittel zu verstehen sei. Wann sich aber die Summe an eingebrachten Contrabant, dem Werth nach auf mehr dann 3000 fl. erstrecken würde, so solle diese Limitation observiret werden, dass nehmlich ihnen Ober-Mauth-Beamten von 3 bis 10 fl. incl. das Viertel, und von 10 bis 20 fl. das Fünftel, über vorherigen Abzug der Tax-Gebühr zustehen solle: woferne aber das Contrabant gar über 20.000 fl. den Werth nachstiege, auf solchen Fall dieselbe sich bei Unserer Hof-Cammer gebührend anfragen, und hierüber den weiteren Bescheid erwarten, wo sodann mit ihnen entweder auf ein gewisses tractiret, oder sonsten nach Beschaffenheit der Sachen eine proportionirte billige Remuneration ausgeworffen werden solle. Gleichen Verstand hat es auch mit denen subordinirten übrigen Mauth-Amts-Beschauern und Aufsehern, wann sie selbsten die Denuncianten, und das Contrabant, wie gedacht, ausser der Beschau der Waaren betreten würden, dass mit denenselben alsdann, wegen der Portions-Gebühr solche Richtschnur und subdistinction gehalten werden solle. ..." (Cod. Austr. III. p. 384.)

[12]) Mimo pohrůžku denunciantům danou, jaká již v poz. 10. (pat. Leopolda I. ze dne 5. října 1704) uvedena byla, nalezám po-

Digitized by Google

Zvláštností periody této jest snaha správy státní, vybírati dávky spůsobem pronajmutí. Příčiny toho dlužno hledati v tísni peněžité, v jaké se tehdy vláda za příčinou dlouholetých válek octla. Ta byla též příčinou, proč se v této době setkáváme s četnými privilejí, jaké jednotlivým osobám neb společnostem ku provozování rozličných živností na určité doby byly propůjčovány. Rušení podobných výhradných práv bylo trestáno rovně, jak přestupky důchodkové a zde byl pravidelně straně poškozené (privilegované) spolu udělen nárok na jistou část pokuty na rušení řečených práv vsazené.[13])[14])

---

dobných ustanovení častěji, jmenovitě při přestupcích, na které zvlášť citlivé tresty byly vsazeny. Na př. při přestupcích týkajících se tabáku (v. Patent Josefa I. ze dne 2. ledna 1706 — Suppl. II. Cod. Aust. p. 500. — Patent Karla VI. ze dne 27. března 1714 — Suppl. I. C. A. p. 743.), u sbírky z jmění (Vermögenssteuer) (v. Pat. Josefa I. ze dne 4. června 1706 — Cod. Aust. III. p. 481. a 493.) a p.

[13]) Za doklad slouží: Dle pat. ze dne 1. března 1728 byl v Horních Rakousích na další 3 leta v pachtu ponechán „Bier-Aufschlag" za ročních 12.000 zl. Na defraudace byl vsazen trest po prvníkrát propadnutí piva bez zapravení dávky vyrobeného; po druhé mimo to cena téhož piva, a po třetí mimo řečené propadnutí dvojnásobná cena téhož piva, a mimo vše má kotel zavřen býti a tak dlouho zavřen zůstati, pokud se pachatel s ustanoveným výběrčím („Zechmister Sebastian Dezsinger") nebyl vyrovnal (Suppl. II. Cod. Aust. p. 467.). —

V. dále „Ungelts-Ordnung" Ferdinanda III. ze dne 3. ledna 1639 (C. A. II. p. 383.) a Karla VI. ze dne 23. března 1721 (Suppl. II. C. A. p. 4.).

Viz „Tatz- und Zapffen-Mass-Ordnung" Leopolda ze dne 23. ledna 1659 (C. A. II. p. 329.).

V. „Mühlner-Ordnung" Leopolda ze dne 25. října 1672 (C. A. II. p. 17.).

Viz „Niederlags-Ordnung" Maxmiliana ze dne 19. ledna 1575 a její „Confirmation und Extension" Leopolda ze dne 7. července 1862 (C. A. II. p. 63.).

V. „Tatz- und Umgeltsgefälle in Bestandverlassung" Marie Terezie ze dne 31. května 1745 (C. A. V. p. 169.).

V. „Wein-Aufschlag" Karla VI. ze dne 27. srpna 1731 (Suppl. II. C. A. p. 720.) atd. atd., kde všude vedle přislíbené odměny udavačovy mělo se dostati buď částečně neb zcela zbývající pokuty osobám poškozeným a pachtýřům řečených důchodů zvlášť. — —

[14]) Na př.: Patentem Josefa ze dne 22. ledna 1709 bylo Adamu

Digitized by Google

Případů, že by se na udavače a jeho odměnu nebylo pamatovalo, jest v době této pomalu a protož bylo zde velmi pořídku zpomenuto na rozličné ústavy veřejné.[15])

Hynku Högrovi uděleno právo výhradní ku vyrábění oleje ze zrn vinných na 16 let. Kdož bez vědomí Högrova podobný olej vyráběl, byl pokutován „20 Marck löthigen Goldes, wovon $^1/_2$ der l. f. Kammer, und $^1/_2$ dem Höger zufallen solle. (Cod. Austr. III. p. 593.)

Patentem cís. Josefa ze dne 15. července 1707 bylo jedné společnosti na 6 let propůjčeno výhradní právo, vésti obchod s dřevěným olejem proti placení mýtného 30 kr. z centnýře. — Na přívoz neoprávněný byla vsazena pokuta propadnutí zboží, z čehož se dostalo $^1/_3$ pokladně, $^1/_3$ spolku oprávněnému a $^1/_3$ úřadníkům „für ihre Vigilenz und Bemühung.“ (Cod. Aust. I. p. 540.)

Pat. Karla VI. ze dne 22. ledna 1717 bylo uděleno výhradní právo ku vyrábění vlněných látek „lintzer wüllene Zeug-Fabric“. Nápodobení a přívoz podobného zboží měl jeho propadnutí v zápětí a z ceny utržené obdržel *a*) v městě $^1/_3$ chudý ústav, $^1/_3$ udavač a $^1/_3$ poškozený; a *b*) na venkově $^1/_4$ chudý ústav, $^1/_4$ vrchnost, $^1/_4$ udavač a $^1/_4$ poškozený. (Suppl. I. Cod. Aust. p. 858.)

Pat. cís. Karla VI. ze dne 20. května 1722 bylo společnosti propůjčeno výhradní právo ku rafinování cukru na 20 let. Propadnutí zboží bylo trestem, kdož proti privileji jednal, a z ceny obdržel $^1/_3$ denunciant, $^1/_3$ poškozený a $^1/_3$ fiscus. (Suppl. II. Cod. Austr. p. 85.)

Pat. cís. Karla VI. ze dne 8. ledna 1726 bylo propůjčeno výhradní právo na vyrábění kartounů a věcí bavlněných na 15 let. Kdož proti privileji tomu jednal, pozbyl zboží vyrobené i nástroje k tomu upotřebené a mimo to byl trestán vězením, po prvníkráte 8denním, po druhé 14denním a po třetí dle libosti. — Z pokuty připadla $^1/_3$ udavači, $^1/_3$ poškozenému a $^1/_3$ fiscusu. (Suppl. II. Cod. Aust. p. 376.)

Podobných výhradných práv bylo po různu udělováno a s nimi vždy zvláštní výhody monopolní spojeno. Tak na př. „Orientální kompagnii“ výhradní právo na 50 let vésti obchod s východem, osvobození od platu „odchodného“, od daně z jmění a p. — Privilej na vyrábění věcí měděných atd. na 12 let; výhradní právo k výrobě zrcadel v továrně Novohradecké; výhradní právo propůjčené Hengsbergerovi na 30 let pro jeho „Resch- und Schwerer-Zeug-Fabrik“ a p. (Suppl. I. Cod. Aust. p. 727 et 939, pak Suppl. II. C. A. p. 76, 225 et 421.)

[15]) Zde onde ale, jak uvedeno, velmi pořídku nalezáme ustanovení,

Digitized by Google

Dobu tuto a úhlavně druhou její polovici 17. a 18. století možno vším právem nazvati dobou udavačskou *κατ' ἐξοχην*.[16])

Hledati nějaký system, dle kterého by se jak v I. tak i v II. době pokuty řídily, byla by práce marná, žádného není.

že pokuty nemělo se částečně dostati udavači. Nejdůležitější z těchto jsou:

Usnešení sněmu Českého z r. 1651 a 1654, kde „poena dupli" a „poena quadrupli" měla v prvním případu sloužiti za náhradu („recompenses") útrat vyslaných „commissarii" a v případu posledním měla se dostati polovice těmž komisarům a druhá polovice měla přijíti k dobrému těch, jenž spravedlivě jednali.

Dle pat. cís. Leopolda ze dne 5. dubna 1659, 6. srpna 1663 a 20. prosince 1669 bylo neoprávněným řezníkům provozování živnosti zakázáno pod ztrátou masa, váhy atd. a rozličné druhy masa měly se dostati nemocnicím a chudým ústavům. (Cod. Aust. I. p. 369.)

Pat. cís. Leopolda ze dne 27. června 1667 bylo pro neoprávněné točení a prodávání vína, piva, metu a lihovin vytknuto propadnutí věcí těchto co trest a měly se zdarma dostati chudým ústavům a nemocnicím. (Cod. Austr. I. p. 782.)

Služební řád Marie Teresie ze dne 25. ledna 1765 pro Čechy, Halič a Italii nařizuje (§. IV. titulu VII.), že mají veškeré pokuty často přicházející veskrz přijíti „ad cassam pauperum et securitatis", a jen v případu, kde vrchnost domácího zloděje neudá a kde upadá v pokutu 100 zl., má tato přijíti „ad cassam pauperum et securitatis", ale „salva tertia" pro denuncianta.

Služební řády cís. Josefa ze dne 15. června 1782 (art. XI. čl. 5.), ze dne 13. září 1782 pro venkov (art. XI. čl. 5.) a ze dne 6. listopadu 1782 pro města (čl. 60.) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku povolují udavači třetinu, když za ni žádá, však jenom na základě soudního výroku. (Archiv min. vnitra ve Vídni. Bohemica IV. M. 8.)

V. též pat. cís. Leopolda ze dne 31. března 1705 v pozn. 10. uvedený, dle kterého ustanovená tam pokuta měla se dostati „ad cassam sanitatis".

[16]) Mnohdy nelze tajiti obdivení, že i tenkráte, když přestoupení předpisu nebylo možno tajiti, an bylo před celým světem na bile dni, s vyslovenou pokutou ihned byla přislibována odměna udavači. Na př. pat. cís. Karla VI. ze dne 2. března 1730 (odst. III.) bylo vysazování nových vinic zakázáno pod značnou pokutou peněžitou, z které se mělo udavači polovice dostati. (Suppl. II. Cod. Austr. p. 625.)

Digitized by Google

Tresty a sice:

1) veřejná práce, vězení, deportace a p.;
2) pozbytí práv, propadnutí zboží a rozličných jiných věcí;
3) pozbytí práv, propadnutí zboží a mimo to pokuta peněžitá, řídící se brzy
   α) dle ceny, brzy
   β) dle množství zboží obstaveného neb konfiskovaného;
4) propadnutí zboží neb pokuta peněžitá spojená s trestem tělesným neb vězením buď
   α) samostatně, buď
   β) suppletorně;
5) pokuta peněžitá, řídící se
   α) dle množství zboží neb
   β) dle hodnoty zboží,
   brzy jediná brzy spojená s tresty tělesnými neb s vězením jak samostatným tak suppletorním;
6) pokuta peněžitá v částkách stálých jak samostatná tak i ve spojení s jinými druhy trestu a konečně
7) pokuta, jejíž spůsob a výška přenechána jest úplně libovůli; — nalezáme roztroušené, aniž by bylo možno seznati jakousi důslednost, proč v jednotlivých pádech ten neb onen druh trestu byl volen. —

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Právní pře o chalizu.*)

Arnoštka čili Eva M., podala na Šalomouna M. žalobu, žádajíc za nález, že žalovaný jest povinen chalizu jí vykonati, kteréžto žádání na následujícím udání zakládala:

Dle Mojžíšových předpisů náboženských nemůže žalovatelka bezdětná — vdova po Izáku M., na jiného muže se provdati, leč

*) V 5. knize Mojžíšově (Deuter.) 25, 5—10 se velí:
„Když by bratři spolu bydleli a jeden z nich umřel by bez dětí, žena toho mrtvého nevdát se za jiného, ale pojmeť ji bratr

Digitized by Google

vykáže-li, že ji bratr nebožtíkův, žalovaný, za manželku pojíti nechce. Ve výkazu tom musí býti potvrzeno církevně, že bratr nebožtíkův před úřadem církevním prohlásil, že vdovu bratrovu za manželku vzíti nechce, začež že vdova před ním vyplila a střevíce mu zula. Obřad tento slule „chaliza“ a bez výkazu vykonané chalizy nemůže se vdově povolení dáti ani k ohlášení, ani k uzavření sňatku nového, o čemž navrhuje žalovatelka důkaz znalci.

Hned v roce 1844 zavázal se žalovaný listem A., že v případě úmrtí bratra Izáka M., manžela žalovatelčina, ochotně s ní vykoná náboženský obřad chalizy. Poněvadž ale nyní závazku tomu dostáti se zdráhá, a tím žalovatelce nemožno jest v nové manželství vejíti, žádá žalující za nález, že jest Šal. M. dlužen, obřad vyzouvání střevíců čili tak nazvanou chalizu dle židovských obřadních předpisů ve lhůtě soudem ustanovené pod výstrahou vedení práva žalovatelce vykonati a jí ve 14ti dnech náklady pře nahraditi.

V odpovědi uváděl žalovaný, chaliza že jest starobiblickým zřízením, které se do nynějšího pokročilého věku nehodí. Protiví se to nynější obecné vzdělanosti a jest to nelidské, aby si svobodný občan státní dal do očí plivat, o čemž důkaz znalci navrhuje.

Výkazu chalizy také žalovatelka k uzavření nového sňatku s kýmkoli nepotřebuje, jelikož má na vůli, civilní sňatek manželský před úřadem politickým uzavříti, kdyby i církevní úřad židovský překážky činil, což ostatně se popírá.

Listinu A. žalovaný ovšem podepsal, avšak jen v mladistvé nepředloženosti. Poněvadž pak bez vykonání chalizy žalovatelka

---

jeho a vzbudí sémě bratru svému, a prvorozeného syna z ní narodivše jmenem jeho, aby nebylo vyhlazeno jméno jeho z Israele.

Jestli že by pak nechtěl pojíti manželky bratra svého, kteráž právem k němu sluší, půjde žena ta k bráně města (t. j. k úřadu) a mluviti bude k starším a řekne: Nechce bratr muže mého vzbuditi jména bratru svému v Israeli, ani mne za manželku vzíti.

Tedy ihned povolati ho dají a otáží se ho. Jestli že odpoví: Nechci jí za manželku pojíti: přistoupí žena ta k němu před staršími, zuje střevíce s nohy jeho, plivne mu v tvář a řekne: Tak se stane člověku, kterýž nevzdělává domu bratra svého. A slouti bude jméno jeho v Israeli: dům bosého.“

Toto zouvání střevíců před úřadem nazývá se „chaliza“.

Digitized by Google

na kohokoliv chce provdati se může, žádá žalovaný za zavržení žaloby a za náhradu útrat.

V replice vykládala žalovatelka, že chaliza není pouze v biblí ale také v Talmudu předepsána, a že při obřadu chalizy neplive vdova mužovi do očí, nýbrž že toliko před ním vyplivne, což, jak znalci dokázati navrhuje, nic do sebe nemá nelidského.

Listina A. tvoří závazek soukromého práva, a ten se musí vyplniti naprosto. Pouhé civilní manželství nemůže prý se žalobkyni vnucovat, ona chce setrvat při svém náboženství, a dle toho jest jí jen pod výminkou vykonané chalizy dovoleno, v nový sňatek vstoupiti, o čemž důkaz znalci nabízí. Trvá tedy při žalobním žádání.

V duplice praví žalovaný, že není pravda, že při obřadu chalizy vdova toliko před mužem vyplivne, nýbrž že do očí mu plivnouti musí, o čemž znalci, aby slyšeni byli, žádá, a to že je nelidské jakož i člověka vzdělaného nedůstojno, aby si dal nadávat „bosáků“. K tomu že žalovaný, ač listinu A. podepsal, již dle základních zákonů státních nucen býti nemůže, pročež trvá při prosbě své v odpovědi.

Po skončeném řízení ústním vydal c. k. okr. soud v Kyjově přísudek ode dne 21. června 1874 č. 8223., jímž se připustilo vedení důkazu znaleckého

1) dle návrhu žaloby o tom, že k uzavření druhého manželství v přítomném případě, poněvadž žalovatelka po smrti manžela svého Izáka M. bezdětnou zůstala a k druhému manželství přistoupiti chce, dle zásad židovského ritu vykonání chalizy z církevní strany vyžaduje a bez tohoto obřadu ani k církevnímu ohlášení, ani k slavnému prohlášení se nesvolí;
2) dle návrhu odpovědi o tom, že obsahem chalizy jest dopustiti a vykonati činů nelidských;
3) dle repliky o tom, že toliko po vykonané chalize se žalovaným žalovatelce uzavření druhého manželství dovoleno jest;
4) dle dupliky o tom, že při chalize vdova muži do očí plivnouti musí. —

Z toho se odvolaly obě strany, dokazujíce, že připuštěné důkazy znalecké zbytečnými se jeví a žádajíce, aby v hlavní věci dle žaloby a pokud se týče dle odpovědi rozhodnuto bylo, načež c. k. vrchní soud zemský v Brně dne 1. prosince 1874 č. 15009. vydal rozsudek dle žádosti žalobní, odsoudiv zároveň žalovaného k náhradě výloh stolice první. Mezi

Digitized by Google

důvody

uvádí se hlavně:

„Žalovaný také základních zákonů státních namítati nemůže, jelikož židovské náboženství v Rakousku zákonně uznáno jest, jeho zásady náboženské (kultus) zrušeny nejsou, a základní zákonové státní ustanovení na smlouvách spočívajících se nedotýkají, jakož i jimi rozmanité symbolické výkony jednotlivých společností náboženských zrušeny nejsou.“

K dovolání žalovaného změnil c. k. nejvyšší soud oba rozsudky a zdvihna na vzájem výlohy pře, žalovatelku odmrštil z následujících

důvodů:

Obě strany se v tom shodují, že chaliza tvoří církevní obřad v Mojžíšovu ritisu náboženském zavedený a jak žalovatelka tvrdí, i v Talmudu v moci zachovaný. Může být, že zavedení chalizy mělo rozličných účelů v Mojžíšovu zřízení státním spočívajících. Jisto však jest, že nejbližší účel chalizy jest, za jedno vůli švakra vdovina, že jí za manželku pojati nechce, a jinak také tu okolnost církevně formalním spůsobem na jisto postaviti, že vdova nikoli lehkomyslně, nezachovávajíc biblických předpisů o sňatcích židů, v druhé manželství s osobou cizou vstoupiti nehodlá, pokud zmíněná právě vůle švakrova církevně na jisto není postavena. K vykonání chalizy se žalovaný žalovatelce listinou A. za pravou uznanou písemně zavázal. Avšak na podstatné povaze chalizy, že jest církevním rituelním obřadem, přílohou A. se nic nezměnilo.

Význam však a dosah židovského manželského práva nelze v Mojžíšových předpisech biblických aneb v Talmudu hledati, nýbrž od roku 1812 jestit v příčině té rozhodným obecný zákoník občanský mír u. Tomuto jest zřízení chalizy neznámo, a v §. 125. ob. z. obč. jest mimo to mezi žalující a žalovaným bratrem jejího muže stanovena veřejná překážka manželství, tak že chaliza k osvědčení vůle žalovaného, že žalovatelku za manželku si vzíti nehodlá, při nejmenším jest bezúčelnou.

K tomu přichází ještě, že dle nynějšího zákonodárství, zvláště pak dle základního zákona státního ode dne 21. prosince 1867 N. 142. §. 14. k nějakému církevnímu konání aneb k účastenství k nějaké církevní slavnosti nikdo nucen býti nemůže, při čemž nelze rozeznávati, zda se někdo zvláštní listinou k tomu zavázal čili nic. Dle toho jeví se žádání žalobní co neoprávněné.

Digitized by Google

V uvážení tedy, že první soudce přísudkem více důkazů bezúčelných skrze znalce připustil a v dalším uvážení, že k odvolání se obou stran, kdež žalovaný ve svém odvolání za bezvýminečné zamítnutí žaloby žádal, c. k. vrchní soud zemský bezprávnému žádání žalobnímu místo dal, bylo oba rozsudky v dovolání se žalovaného změniti a nalezti na zamítnutí žaloby, při čemž pro různost rozsudků náklady všech tří stolic na vzájem byly zrušeny.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. července 1875 č. 4947.*)

M. H.

K výkladu čl. 43. a 82. sm. řádu, §. 7. sm. říz. a §. 25. stručného řízení.

K žalobě J. Sovy bylo M. Kurovi uloženo, by zaplatil směnečnou sumu 130 zl. r. m. Žalovaný podal proti žalobě i platebnímu rozkazu obrany, v nichž uvedl, že vydateli dotyčné směnky J. Vejrovi uplatil 100 zl. a dokládal, že i žalující povinen jest tu sumu sraziti s pohledání prožalovaného. Žalující to vše v replice jenom popřel, načež žalovaný v duplice k tomu ukázal, že směnka byla u vydatele domicilována a poněvadž protest nebyl přiložen k žalobě, že směnka buď byla převedena na žalujícího před splatností, kdež opomenutím osvědčení platnosti pozbyla, nebo, až po splatnosti, kdež žalující jest pouhým postupníkem a mohou mu činěny býti tytéž námitky, jako vydateli, jeho předchůdci.

Rozsudkem ze dne 3. ledna 1876 č. 122286. zavrhl c. k. obchodní soud tyto obrany a odsoudil žalovaného k nahražení soudních nákladů z těchto

příčin.

Námitka, že pominulo právo směnečné promeškáním jednání předepsaného směnečným řádem, musí jako každá jiná námitka

---

*) Zajímavé toto rozhodnutí, o kterémž jsme se na str. 640. „Právníka" z r. 1875 stručně byli zmínili, bylo nám nyní úplně sděleno se strany veleváženě, pročež jsme neváhali, je uveřejniti.

Pozn. red.

Digitized by Google

učiněna býti v pravý čas a náležitým spůsobem. Námitka ta má učiněna býti dle §. 7. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. zák. v obranách, an článek ten bezvýminečně toho vyhledává, by směnečný dlužník proti platebnímu rozkazu naň vydanému ve 3 dnech podal a provedl všechny své námitky, při čemž nečiní rozdílu, jakého spůsobu ty námitky jsou, zdaž faktické neb právnické, dilatorní neb peremtorní a p. Aby k námitce žalovanému příslušející soudce přihlížel z povinnosti své, není tento vázán, třebas by námitka zakládala se v zákoně, neb akceptant přijav směnku zavázán jest s ní směnečně a přísluší tudíž jemu uvésti, že a proč minulo právo k žalobě, tudíž náležitým spůsobem námitku učiniti, by soudce o ní nalézti mohl.*)

Žalovaný ani se nezmínil o tom ve svých obranách, že směnka nebyla náležitě osvědčena a teprvé v duplice ji uvádí, ale jaksi nepřímo, pročež nemohlo k ní hleděno a musily obrany zavrženy býti.

Žalovaný odvolal se z toho nálezu a uvedl as toto ve své stížnosti:

Kdo přečte příčiny k nálezu první stolice, musí se domnívati, že jsem kromě praejudice ničehož nenamítal proti žalobě na mne podané, ač ve spisech několikráte zřejmě namítáno jest, že jsem 100 zl. uplatil na dluh prožalovaný.

Již v obranách svých jsem uvedl, že jsem na prožalovaný dluh 100 zl. uplatil, což jsem v duplice provedl přiloženým potvrzením a uloženou přísahou. Dále provedeno jest v duplice, že zaplacení namítati mohu žalujícímu, neb tentýž doznal, že prožalovaná směnka dána byla jenom z uhražení účetního dluhu, na nějž bylo uplaceno a že ta směnka nebyla girem, nýbrž po splatnosti postupem na něho převedena. Z toho patrno, že k namítané a dokázané splátce měl brán býti zřetel.

Kdyby tedy i pravda bylo, že praejudice pozdě byla namítána, mělo se přece k oné námitce hleděti. Ale i to jest proti zákonu, že se nepřihlíželo k namítané praejudici. Čl. 43. sm. ř. nařízuje určitě a kategoricky, že směnky umístněné musejí domiciliatovi k placení předloženy a kdyby nezaplatil, osvědčeny býti. Taktéž bezvýminečným jest následek, když se to opomine, totiž, že po-

*) Kolik žalob vrátil tentýž soud a limine, když žaloval rubopisce z umístněné směnky a nevykázal se protestem?

Digitized by Google

mine směnečný závazek akceptantův. Aby ten následek nastal, nevyhledává nikde zákon, by výslovně byl namítán, jako jest to ustanoveno při promlčení a poněvadž sluší soudci přivésti zákon k platnosti i kdyby vadu nevytknul ten, jehož se týče, patrno z toho, že soudce sám ze své povinnosti posouditi musí, vyhověl-li majitel směnky prožalované nařízení čl. 43. sm. ř. Jakož soudce zavrhne žalobu ze směnky, jíž nedostává se některé náležitosti z čl. 4. sm. ř., aniž by prvé byl slyšel žalovaného, taktéž měl učiniti zde, neb při umístněné směnce jest to podstatnou náležitostí, a nařizuje čl. 43. sm. ř. Prožalovaná směnka jest umístněnou směnkou, měl tudíž žalující prokázati, že byla k placení v čas předložena a pro neplacení osvědčena, na mně nelze žádati, bych dokazoval opak toho. Ostatně jsem výslovně namítal, že směnka nebyla osvědčena a žalující to též doznal.

Nemůže tedy řečeno býti, že námitka má byla pozdě učiněna, neb měl k ní soudce přihlížeti z povinnosti úřadu a jako vůbec nelze tvrditi, že v směnečném řízení nějaká námitka byla opožděna, lze to tím méně tvrditi o námitce právní; neboť ustanovuje §. 12. min. nař. ze dne 25. ledna 1850, že při směnečném řízení platí též §. 25. řízení stručného, dle něhož stranám jest dovoleno kdykoliv mezi řízením uvésti nové okolnosti a nové průvody. Tomu nevadí §. 7. min. nař. ze dne 25. ledna 1850, neb podobné nařízení jest z §. 25. stručného řízení a hned po něm se uvádí, že doplnění opominutých námitek povoleno jest až do konce celého líčení. Dle §. 12. sm. říz. platí celý §. 25. řízení stručného, tudíž i jeho závěrečné ustanovení. —

Přes to vše zavrhla druhá stolice odvolání to z následujících

příčin.

K ztrátě směnečného práva vyřčené v druhém odstavci čl. 43. směn. ř. nemá hleděno býti z povinnosti úřadu, když platební rozkaz již byl vydán, nýbrž tatáž musí zamítána býti, aby docílilo se zrušení rozkazu platebního. Avšak námitku takovou sluší jako každou jinou učiniti ve lhůtě vyměřené §. 7. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. zák. a protož zcela odůvodněno jest, že první stolice zavrhla tuto námitku učiněnou žalovaným teprvé v duplice a to tím více, an odvolatelem uvedený §. 25. řízení stručného předpisuje, že žalovaný všechny své námitky má uvésti v odpovědi.

Také k splátce žalovaným namítané nemůže dle čl. 82. sm. ř.

Digitized by Google

brán býti zřetel, neb vedlé jeho vlastních udání nebyla prožalovaná směnka žalujícímu dána k uhražení a namítaná splátka na směnečný dluh nebyla dána jemu, také splátka ta není na směnce poznamenána*) (čl. 39. sm. ř.), pročež námitka ta nepřísluší žalovanému přímo proti žalujícímu. —

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 1. února 1876 č. 2882.

Dr. Šk.

Pacht nebo nájem? Právní důvod výpovědi; předčasná výpověď.

Jan Černý, vlastník, a Kateřina Černá, uživatelka usedlosti č. p. 25. v S., vypověděli sub praes. 26. září 1874 č. 4202. Josefu Kovářímístnosti v usedlosti č. p. 25. v S. najaté a sice místnosti hostinské a řeznické s bytem, záležejícím z velké tančírny a menší světnice v přízemí, z komory ve střeše, kvelbu, sklepu, porážky, masného krámu a konírny na čtvrt leta a sice od 1. října až do 31. prosince 1874 z té příčiny, že těmito místnostmi jinak naložiti hodlají.

Tato výpověď byla Josefu Kováři dne 30. září 1874 doručena, načež on proti ní podal v čas sub pr. 6. října 1874 č. 4331. civ. námitky, které zde stručně uvádím:

1) že výpověď shora do slova uvedená neobsahuje žádný právní důvod, že tudíž dle §. 4. cís. nařízení ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. zamítnuta býti měla;
2) že měla býti dána výpověď 6měsíční a nikoliv 3měsíční, poněvadž se smlouva, na základě které se vypovídá, za pacht a nikoliv za nájem považovati musí. Neboť Josef Kovář uzavřel prý s Josefem Černým a Kateřinou Černou, dřívějšími vlastníky této usedlosti, smlouvu pachtovní, dle které jemu uvedené místnosti a zároveň živnost hostinskou ode dávna v usedlosti č. p. 25. v S. provozovanou a živnost řeznickou

*) Že žalující nebyl giratarem, nýbrž jenom postupníkem a že tomu činiti lze tytéž námitky jako postupci, druhá stolice úplně přehlédla.

Digitized by Google

propachtovali. — Josef Kovář užíval prý oněch místností k provozování živnosti hostinské a řeznické, k čemuž jich bez namahání svého užiti nemohl;

3) že jest výpověď předčasná; neboť dle smlouvy platila se činže ročně a sice dekursivně. Poněvadž při placení činže ku konci roku 1873 výpověď neobdržel, byla smlouva dle §. 1114. ob. z. obč. do konce roku 1874 mlčky prodloužena. Nelze tedy před uplynutím tohoto roku 1874 výpověď dáti.

4) Ve smlouvě s Josefem Černým a Kateřinou Černou uzavřené bylo umluveno, že Josefa Kováře bez nastalých důležitých příčin nevypovědí. Ve výpovědi není žádná důležitá příčina uvedena.

Konečně namítal též, že Jan Černý vůbec postrádá legitimace k výpovědi, poněvadž mu pouze holé vlastnictví přináleží, kdežto matka jeho Kateřina Černá užívatelkou jest.

Zástupce Jana Černého a Kateřiny Černé vyvracel námitky tyto v odpovědi své takto:

K 1) Právní důvod výpovědi spočívá v tom, že Jan Černý jest vlastníkem a Kateřina Černá požívatelkou usedlosti č. p. 25. v S., že tudíž oba k výpovědi práva mají.

K 2) Popřel, že dřívější vlastníci usedlosti č. p. 25. v S. Josefu Kováři zároveň živnost hostinskou a řeznickou propachtovali, a doložil, že účel, za jakým se místnosti pronajímají aneb najímají, zcela lhostejný jest, že tudíž na tom pranic nezáleží, že se místnosti ve výpovědi hostinskými a řeznickými zovou a že dle udání Josefa Kováře k provozování živnosti hostinské a řeznické pronajaty byly. Tuto okolnost též popřel.

K 3) Z toho, že nájem do konce roku 1874 mlčky obnoven byl, nenásleduje nijak, že během tohoto roku výpověď dáti se nemůže. Výpověď má v tomto případě za účel, aby se dalšímu obnovení nájmu předešlo a aby se Josef Kovář do Nového roku skutečně vystěhoval.

K 4) Popřel, že umluveno bylo, že pronajímatelé Josefa Kováře bez nastalých důležitých příčin nevypovědí. Zároveň doložil, že by slib tento, kdyby skutečně dán a přijat býval, všeho významu postrádal, poněvadž dle §§. 1090., 1113. a 1116. ob. z. obč. určitý čas při pachtu a nájmu se vyžaduje, tak že zákon nájem na neurčitý čas nepřipouští a dovolal se v tomto ohledu na četná rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru.

Po skončeném projednání uznal c. k. okresní soud v Bělé

Digitized by Google

rozsudkem ze dne 31. ledna 1875 č. 148. civ., že výpověď Jana Černého a Kateřiny Černé de pr. 26. září 1874 č. 4202., Josefu Kováři dána tenkráte nemá místa a že Jan Černý a Kat. Černá povinni jsou Josefu Kováři soudní náklady do 14 dnů pod uvarováním exekuce zaplatiti tenkráte, když Jan Černý a Kat. Černá nevykonají rozhodovací přísahu toho obsahu, „že dle jejich vědomí a jejich paměti pravda není, že Jos. Černý a Kateřina Černá pronajali Josefu Kováři v usedlosti č. p. 25. v S. místnosti hostinské a řeznické s bytem, pozůstávající z velké tančírny a menší světnice při zemi, z komory v střeše, kvelbu, sklepa, porážky, masného krámu a konírny výslovně k provozování hostinské a řeznické živnosti, a že jemu pronajali též živnost hostinskou samou a že umluveno bylo, že se činže 300 zl. r. č. má platiti v ročních dekursivních lhůtách.“

V opačném případě se námitky Josefa Kováře de pr. 6. října 1874 č. 4331. zamítají a má on náklady nahraditi Janu Černému a Kateřině Černé.

Příčiny.

Rozhodnou okolností v rozepři této jest, zdali Jos. Černý a a Kateřina Černá skutečně pronajali Josefu Kováři v usedlosti č. p. 25. v S. místnosti hostinské a řeznické s bytem výslovně ku provozování hostinské a řeznické živnosti, zdali jemu skutečně pronajali též živnost hostinskou samu a zdali skutečně umluveno bylo, že se činže 300 zl. r. č. má platiti v ročních dekursivních lhůtách. Na tuto okolnost zakládá také i žalující Josef Kovář žalobní svůj nárok, a dokáže-li se, bude námitka žalovaných Jana Černého a Kateřiny Černé, že s Josefem Černým a Kat. Černou žalující toliko uzavřel smlouvu o nájem, dle které jemu pronajaty byly místnosti v odpovědi uvedené, kterýchž mohl užívati, aniž měl potřebí je vzdělávati, sama sebou vyvrácena (§. 1091. ob. zák. obč.); proto že pronajaté hostinské živnosti, kteráž v přítomné smlouvě tvoří povahu věci hlavní, skutečně lze užívati jen pilností a přičiněním, tak že by byl žalující uzavřel smlouvu o pacht, a měly by dle §. 1126. obč. z. tyto místnosti co věci pachtované na šest měsíců vypovědány býti.

Muselo tedy o ději žalobním nalezeno býti na přísahu rozhodovací od žalujícího nabídnutou a od složení neb nesložení přísahy této rozhodnutí rozepře závisí.

Digitized by Google

K udání žalujícího, že ve výpovědi není uveden právní důvod výpovědi, se co k nerozhodnému nepřihlíželo.

Rozhodnutí o nákladech soudních spočívá v §§. 398. a 402. ob. s. ř.

Na tento rozsudek ze dne 31. ledna 1875 stěžovaly sobě obě strany; zástupce Josefa Kováře, že rozsudek neúplný jest, an se jeho námitek ani nedotýká a ani jedinou právní otázku nerozhoduje; zástupce Jana Černého a Kat. Černé pak proto, že soud do přísežné věty vesměs nerozhodné okolnosti zahrnul, a že všecky v jednu větu spojil, neudav ani příčinu, proč se tak stalo. —

K tomuto odvolání obou stran c. k. vrchní soud zemský v království Českém v odpor vzatý rozsudek rozhodnutím svým ze dne 30. března 1875 č. 6776. a 8300. změnil a uznal za právo: že výpověď Jana Černého a Kat. Černé nemá místa a že jsou žalovaní in solidum povinni žalujícímu náklady tohoto sporu nahraditi.

Důvody.

Dle §. 1116. obč. z. a §. 2. cís. pat. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. lze — nebylo-li o lhůtě výpovědi mezi pronajímacím a najímacím smlouvou ničeho jiného ustanoveno — pacht nejméně 6 měsíců, nájem, jehož umluvené trvání jednoho roku nedosahuje, nejméně 3 měsíce napřed vypověděti, než odstoupení resp. odevzdání státi se má. V této rozepři jedná se hlavně o to, zdali smlouva mezi žalujícím a manžely Josefem a Kateřinou Černými na neurčitý čas ústně uzavřená, dne 1. ledna 1869 v moc práva vstoupivší — jest smlouva o nájem anebo o pacht, poněvadž na tom lhůta 6- neb 3měsíční závisí.

Žalující tvrdí, že uzavřel smlouvu o pacht, kdežto žalovaní namítají, že jen smlouva o nájem právem zde platně stává.

Dle §. 1091. obč. z. jmenuje se smlouva projednací, nechá-li se věc v nájem daná bez dalšího zpracování užívati, smlouvou nájemní, lze-li ji jen však pílí a namáháním užívati, smlouvou o pacht.

Pacht směřuje k užitkům v nejužším slova smyslu t. j. užívání k účelu nabytí dočasného majetku a jest potřebí zvláštního namáhání, by se mohlo věci v pacht vzaté dle úmyslu užívati.

Obě strany shodují se v tom, že žalobce místnost i v domě č. p. 25. v S. ve výpovědi blíže uvedené v nájemním užívání má.

Žalobce tvrdí, že tyto místnosti k provozování hostinské a

Digitized by Google

řeznické živnosti najal a ač žalovaní toho popřeli, nasvědčují všecky okolnosti nezvratně k tomu, že jest zde jenom smlouva o pacht.

Dle §. 914. obč. z. má se v pochybnosti smlouva tak vykládati, by neobsahovala odpor a aby účinku měla.

Jest tedy potřebí, v tomto případě věc samu na zřeteli míti, která jest předmětem smlouvy o nájem neb o pacht.

Ze spisů o pojednání pozůstalosti po Josefu Černém dne 7. července 1871 zemřelém a sice hlavně z inventury de pr. 13. července 1871 č. 3031. jakož i z projednávacího protokolu ze dne 17. dubna 1872 č. 1553. a z odevzdací listiny ze dne 2. května 1872 č. 1788. vysvítá, že dům č. p. 25. v S. jest hospodou.

Kniha pozemková prokazuje, že tento dům co dům hospoda zapsán jest.

V uvážení těchto okolností a přihlížeje k písemní výpovědi č. 4202. samé, v níž výslovně uvedeno jest, že žalobce Jos. Kovář v domě č. p. 25. v S. místnosti hostinské a řeznické s bytem v nájmu má, dále přihlížeje k tomu, že žalobce jest řezníkem a dle doznání živnost hostinskou provozuje, plyne důsledně z toho, že žalobce jenom zvláštním namahánim s to jest, věci v nájem vzaté, jak zamýšlel, užívati, t. j. že místnosti v nájem vzaté jenom pílí a namáháním užívati může; a poněvadž smlouva dle povahy věci hlavní (zde živnosti hostinské a řeznické) posuzovati se musí, jest důkaz proveden, že zde skutečně jest smlouva o pacht a nikoliv o nájem.

Okolnost od žalovaných namítaná, že žalobce povolení k provozování hostinské živnosti nemá, není spůsobilá toto tvrzení o existenci smlouvy o pacht změniti, poněvadž soudce jenom o skutečnostech jemu daných rozhodovati má a jemu souditi nepřisluší, zdali se stal přestupek řádu živnostenského. Dle toho jest též lhostejno, zdali žalujícímu, jak soudce prvý vytknul, s místnostmi též provozování živnosti hostinské a řeznické v nájem dáno bylo, čili nic, a muselo tudíž z vedení důkazu v tomto ohledu prvým soudcem připuštěného úplně sejíti, zvláště poněvadž z toho, co shora uvedeno, a z předmětu smlouvy samé nic jiného než pacht za platně stávající považovati lze.

Jest-li však zde smlouva o pacht, pak byla tříměsíční výpověď této až do konce prosince 1874 mlčky obnovené smlouvy neplatná, poněvadž dle §. 1116. obč. z. a §. 2. cís. naříz. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. pacht nejméně 6 měsíců dříve

Digitized by Google

vypověděn býti než předmět najmutý odevzdán býti má; pročež též námitkám místo dáno a výpověď bezvýminečně zamítnuta býti musela.

Co se další námitky žalujícího týče, že žalovaným legitimace k výpovědi schází, nelze k této námitce přihlížeti, ana hospoda č. p. 25. v S. po smrti otce Josefa Černého odevzdací listinou synu Janu Černému co dědici poslední vůlí ustanovenému odevzdána byla, posléz jmenovaný nejen fysicky zletilý jest, nýbrž mimo to od c. k. okresního soudu dekretem ze dne 15. ledna 1872 č. 82. za zletilého a svéprávného prohlášen byl; spolužalovaná Kateřina Černá pak užívatelkou správně hospodyní jest, a okolnost, že Jan Černý dosud na základě odevzdací listiny ještě za vlastníka uveden nebyl, na překážku není, aby za oprávněného naturálního vlastníka uznán byl.

Za tou příčinou byli též oba žalovaní k podání výpovědi oprávněni.

V tomto oprávnění zakládá se též žalobcem dále vytýkaný právní důvod výpovědi, který v dotýčné výpovědi neschází, poněvadž se v ní jak v záhlaví tak i v kontextu k právu vlastnickému resp. užívání a k smlouvě nájemní poukazuje.

Další námitky žalobce, že výpověď byla předčasná, poněvadž pachtovné v dekursivních lhůtách placeno a smlouva mlčky až do konce roku 1874 obnovena byla, jest, nehledě k tomu, že okolnost ta byla popřena, zcela nerozhodná, poněvadž výpověď za tou příčinou dána byla, aby se opětnému prodloužení smlouvy mlčky předešlo a po zákonu dostačuje, pakli výpověď v předepsané lhůtě dříve se dá, než najatá věc vrácena býti má.

Rovněž nepodstatná jest námitka, že na základě ústní smlouvy výpověď dána býti nemůže, pokud tomu vzájemné poměry vhodného důvodu neposkytují, což žalovanými se popírá, poněvadž taková podmínka v zákoně se nezakládá a smrt spolupronajímajícího Josefa Černého dostatečným jest důvodem, když dědic Jan Černý usedlost u vlastní správu vzíti chce.

Odsouzení žalovaných k solidární náhradě útrat odůvodněno jest §em. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

K odvolání obou stran potvrdil c. k. nejvyšší soudní dvůr svým rozhodnutím ze dne 16. června 1875 č. 5266. rozsudek první stolice. Znění přísežné věty však nezměnil.

Důvody.

C. k. vrchní soud zemský prohlásil smlouvu, kterou žalující

Digitized by Google

s Josefem Černým a Kateřinou Černou ohledně místností v domě č. p. 25. v S. uzavřel, za pacht proto, že v pozůstalostních spisech po Josefu Černém dům č. p. 25. v S. se hospodou nazývá, proto že v gruntovních knihách co dominikální hospoda zanešena jest a proto že žalovaní ve své výpovědi uvádějí, že žalobce hostinské a řeznické místnosti s bytem v nájmu má.

Avšak tyto okolnosti náhled tento, že se zde o pacht jedná, nikterak neodůvodňují.

Zdali s držením domu č. p. 25. v S. právo, hostinec míti, spojeno jest, zdali tudíž toto právo na domě radikováno jest, o tom nemohou ani gruntovní knihy ani pozůstalostní spisy po Josefu Černém rozhodovati; dotýčné rozhodnutí přísluší dle min. nař. ze dne 21. října 1856 č. 204. ř. z. výhradně úřadům živnostenským, a poněvadž otázka tato dosud rozhodnuta a rozhodnutí toto dle předpisu §u. 5. tohoto nařízení ve veřejné knihy dosud zanešeno není: nelze z okolnosti, že dům č. p. 25. v knihách gruntovních co dominikální hospoda vtělen jest, na povahu smlouvy, o kterou se jedná, nijak souditi.

Při tom sluší však dále uvážiti, že i radikovaná hostinská živnost poskytuje pouze právo, tohoto domu, na němž radikována jest, aneb jeho místnosti k provozování hostinské živnosti a k přechovávání cizinců používati.

Musí se tudíž i v případě, když se radikovaná hospoda v nájem dává, za vlastní předmět projednací smlouvy považovati místnosti smlouvou přenechané, a poněvadž těchto místností i při hostinské živnosti bez dalšího zpracování a bez zvláštní píle a namahání užiti lze, musí se taková smlouva za nájem a nikoliv za pacht považovati.

Avšak žalující Josef Kovář tvrdí, že mu Josef a Kateřina Černý mimo místnosti též hostinskou živnost, tudíž jisté právo v nájem dali, které ovšem jen s pílí a namahánim využitkováno býti může.

S tohoto stanoviska učinil prvý soudce zcela po právu rozhodnutí sporu na vykonání přísahy závislým, tak že se dovolání žalovaných místa dalo a rozsudek prvé stolice v hlavní věci potvrzen býti musel.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 16. června 1875 č. 5266.

JUDr. Jan Nebuška.

Digitized by Google

Pojem vychloubání dle §. 66. ř. s.

A. H., agent a zástupce vídeňské banky G. v Černovicích, oznámil listem ddto. 21. května 1871 své bance, že mu následkem jednostranné a předčasné dissoluce smlouvy mezi ním a bankou uzavrené veliké škody povstaly, o kterýchž bylo by jednati a se shodnouti, než banka vrácení daných mu záloh požadovati může.

V následujícím dopisu ddto. 5. července 1871 žádal A. H., aby banka sumu pr. 7000 zl. co odškodné mu příslušící uznala, „pakli se věc tato za porovnanou prohlásiti má.“

Na základě těchto dvou dopisů podala banka dne 21. srpna 1871 k č. 101263. u vídeňského obchodního soudu na A. H. žalobu vyzývací, která však rozsudkem ze dne 14. února 1873 č. 5375. odmrštěna byla.

Důvody.

Obě psaní žalovaného nedokazují, že by se tento byl chlubil, že mu to které právo na žalobníka přísluší. Neb dle všeobecného spůsobu mluvení a zvláštního významu slov §. 66. ob. ř. s. má tento jedině ten smysl, že k vychloubání a tudíž k žalobě vyzývací v subjektivním směru tří osob potřebí jest, totiž vychloubače, druhé osoby, před kterou se vychloubá a třetí osoba, k níž se vychloubání vztahuje.

Náhled, že by po případě dvě osoby postačily, když by se totiž vychloubání dělo před osobou tou, k níž se vztahuje, jest nepravý, neb §. 66. ob. ř. s. užívá slov „gegen einen Dritten“, která by jinak smyslu neměla.

Význam slova chlubiti se sám o sobě již ukazuje směr řeči k jisté druhé osobě, aniž by bylo zapotřebí doložiti na př. před druhou osobou a kdyby tudíž ona slova zákonná jen s podobnou doložkou totožná býti měla, byla by zbytečná.

Slušno též hleděti k ratio legis. Jest pravidlem v řízení sporném, že nikdo soudem nucen býti nemůže, by svá práva soukromá pořadem soudním k platnosti přivedl. Výminkou z pravidla toho dovoluje zákon při vyzývací, jíž se tomu hájiti lze, kdo nevěda se povinným od domnělého věřitele mimo soud se pronásledována vidí, když tento na něho co na svého dlužníka poukazuje a takto úvěr jeho poškozuje.

Výjimku v zákoně dlužno však přísně vykládati.

Digitized by Google

V přítomném případě není tří osob. Jsou sice oba listy od třetí osoby v službách žalovaného stojící psány, to však v té příčině na věci nemění, jelikož písatel toliko organem podepsaného žalovaného byl.

Však ani v jednom ani v druhém listu se žalovaný „nechlubil", že mu na žalobce takové právo přísluší, on sdělil pouze důvěrně žalobci svůj náhled o právním vzájemném poměru.

V prvním listu se za jistou podmínkou a beze všeho vypínání sebe z toho, že banka nových obchodů více započíti nemůže, jednostranné rozvedení smlouvy dovozuje a k možnosti nároků za odškodnění ukazuje. V druhém dopisu tyto nároky se ovšem určitěji dle původu a dle číslic udávají, nicméně i zde o chlubení-se řeči býti nemůže, jelikož žalovaný tím pouze k vyzvání žalobníka a bez vlastní iniciativy škody své dle čísel udal.

Rozsudek tento byl c. k. vrchním soudem zemským rozhodnutím ze dne 30. července 1873 č. 9676. potvrzen a c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 8. ledna 1874 č. 12120. mimořádné dovolání žalující banky odmítnul, jelikož v stejně znějících rozsudcích nižších stolic nespravedlnost, která by ve smyslu dv. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. s. z. k zrušení jich nutila, shledána býti nemůže, a jelikož rozsudky ty interpretací věci i duchu §. 66. ob. ř. s. přiměřenou úplně odůvodněny byly.

Dr. Jan Lošťák.

Condictio indebiti. Žalobci náleží dokázati indebitum. Žaloba tato má místo buď si placeno aneb přislíbeno z jakého koliv omylu. K žalobě té jsou i dědici a postupníci toho, kdo indebite platil aneb přislíbil, legitimováni.

Kondikci prohlášení o dluhu domněle indebite vydaného dala první instance místo, instance druhá a třetí ji odvrhly.

Důvody

stolice první: Dle žaloby D. a E., postupníkův A. a dědicek po B., pak A. jako otcovského opatrovníka svých nezl. dětí F., G., H., J. a K., dědicův po B., postoupili manželé A. a B. postupní listinou ze dne 8. března 1866 žalovanému C. nedoplatek tržní ceny za usedlost x. na této usedlosti pojištěný, ručíce za pravost a do-

Digitized by Google

bytnost jeho a zavázavše se rukou společnou a nerozdílnou, že žalovanému postupníkovi postoupenou sumu, kdyby ji z hypotheky z jakékoliv příčiny neobdržel, s 5% úroky ode dne postupu sami zaplatí a že mu poskytnou úplnou náhradu, kdyby pro povinnosti, které postupující v čl. VI. a VII. smlouvy trhové o usedlost x. naproti kupcům na sebe vzali a pro které poslední termin nedoplatku onoho v sumě 1054 zl. 12 kr. zavazen byl, na dlužníky s výsledkem žalovati nemohl; prohlášením ze dne 26. ledna 1870 A., tou dobou vlastník celé usedlosti xx., na níž práva z výše uvedené listiny postupní pro žalovaného postupníka jdoucí pojištěna byla, uznal, že postupník C., aby nedoplatek 1054 zl. 12 kr. od vlastníkův usedlosti x. obdržeti mohl, dříve závazky, na něm dle článku VIII. smlouvy trhové o usedlost x. záležející, zaplatiti potažitě vymazat dáti musel, zejmena že pachtovní právo M. P. a z K. v sumě 973 zl. 50 kr. a obilí do patovértelní sýpky v P., pak i jiné pohledávky s úroky a útratami zaplatil, že tedy on — A. — celou sumu 1054 zl. 12 kr. za svůj pravý a skutečný, na požádání postupníka splatný dluh uznává.

Okolnosti tyto jsou listinami v žalobě přivedenými a vlastním doznáním žalovaného dokázány.

Výpisem knihovním o usedlosti x. jest dále dokázáno, že na posledním terminu tržní ceny 1054 zl. 12 kr. dne 18. října 1867 splatném záleželo pro kupce usedlosti právo zástavní za závazek prodávajících manželův A. a B. čl. VI. a VII. smlouvy trhové převzatý, aby s usedlosti x. svedli *a*) zbytek kasovního obilí přes 100 měr, *b*) výměnek M. V. a jeho manželky, *c*) sumu 480 zl. po M. P. zjištěnou jako náhradu za možnou škodu, utrpenou nedobytím pachtovného jemu postoupeného v sumě 973 zl. 50 kr.

Když A. prohlášením ze dne 26. ledna 1870 dal žalovanému náhradu 1054 zl. 12 kr., učinil tak omylem. Dal mu, jak v prohlášení udáno, náhradu za to, že prý žalovaný musel zaplatit, resp. vymazat dáti jmenovitě pachtovní práva M. P. v sumě 973 zl. 50 kr. a že prý i jiné pohledávky s úroky a útratami zaplatil.

Dle uvedeného výpisu z knihy gruntovní byli manželé A. a B. povinni, aby spůsobili výmaz práva zástavního za sumu 480 zl., která jako jistota za zaplacení pachtovného 973 zl. 50 kr. na usedlosti x. vázla a nebyli povinni, ani aby pachtovné samo zaplatili, ani aby výmaz jeho spůsobili. I kdyby se tedy dokázalo, že žalovaný pachtovní práva v M. P. per 973 zl. 50 kr. vymazati dal,

Digitized by Google

byl by A. v omylu, když žalovanému dával náhradu za to, co konati sám nebyl povinen.

Stejně byl A. v omylu, když dal žalovanému náhradu za to, že i jiné pohledávky s úroky a útratami platil, neboť mimo sumu 480 zl. a zbytek kasovního obilí přes 100 měr nebylo na tržní ceně 1054 zl. 12 kr. žádného jiného pohledávání ani úroků a útrat pojištěno, nemohl je tedy žalovaný na místě A. platiti; pohledávka M. P. byla pak, jak knihovní výpis dokazuje, již na prohlášení M. P. ze dne 4. května 1865 k žádosti ze dne 6. května 1865 č. 1942., tedy před vydáním postupní listiny ze dne 8. března 1866 s usedlosti x. vymazána.

Proto že důvody, pro které A. žalovanému prohlášením ze dne 26. ledna 1870 náhradu dal, nejsou skutečny, A. v příčině jich v omylu byl a náhrada dána byla ze všech oněch důvodův souhrnem, má A. právo žádati, aby mu celá náhrada ta vrácena byla a vlastně, když na usedlosti xx. vázne, aby usedlost tato práva zástavního za ni zproštěna byla (§. 1431. ob. zák. obč.).

Nerozhodno jest pro právní platnost závazku A-ova, zdali žalovaný obilí kasovní zapravil a výmaz spůsobil aneb učinil-li to A., když již v příčině dvou důvodův omyl A-ův dokázán jest.

K udání žaloby, že prohlášení ze dne 26. ledna 1870 bylo na A. vylákáno, že je tomuto žalovaný ani nečetl ani přečíti nedal, že mu žalovaný řekl, aby jen podepsal, že dostane peníze na řepu, že tedy křivým předstíráním žalovaného v omyl uveden byl, nebylo hleděno, proto že není takové, aby z něho mohlo se souditi, že A. žalovaným ve hlavní věci v omyl byl uveden.

Stejně nebylo hleděno k námitce žalovaného, že žalobcům nepřísluší právo k žalobě. Žalobci jsou dědici po B., a závazek z prohlášení ze dne 26. ledna 1870 vázne na celé usedlosti xx., jest tedy reální.

Však na celé této usedlosti vázne také, jak knihovní výpis žalovaným předložený dokazuje, pro každého ze žalujících podíl mateřský per 300 zl., závazek A-ův. obmezuje a súžuje zástavu žalobcům společnou a tito, jako zadnější věřitelé zástavní, mohou se žalobou domáhati toho, aby zástava nebyla jim súžována závazkem A. z prohlášení ze dne 26. ledna 1870, který dle udání žaloby není právoplatný a stal se v době, když zavazená usedlost za ony mateřské podíly již v zástavu byla dána, právo zástavní za závazek onen ale v pořadí před těmito podíly na usedlost vloženo jest.

Digitized by Google

Důvody

stolice druhé: Veškeří žalobci vystupujou jako dědici své matky B., bývalé spoluvlastnice usedlosti xx, ve vlastnosti knihovních věřitelův ohledně svých mateřských podílův, na celé usedlosti xx zjištěných a žalobci D. a E. zároveň jako právní nástupci svého otce A. Žaloba žalobcův jako knihovních věřitelův musí odvržena býti, poněvadž jim nepřísluší právo, aby pravost pohledávky žalovaného v pořadí před podíly žalobcův zjištěné v odpor brali. Jinou jeví se povaha žaloby žalobcův D. a E., poněvadž tito žalobní svá práva o postup opírají, tudíž jako přejímatelé práva A-ova vystupují a tudiž k podání žaloby legitimováni jsou.

O žalobě může tedy vrchním soudem toliko ohledně těchto dvou žalobcův rozhodováno býti.

Žalobci tvrdí, že náhrada 1054 zl. 12 kr. z prohlášení ze dne 26. ledna 1870 a tím také právo zástavní za tuto náhradu na usedlosti xx záležející pominulo. Tvrzení to jest liché a žaloba musí odvržena býti, poněvadž jednak dokázáno není, že A. prohlášení ze dne 26. ledna 1870 od sebe dal za okolností, které by je dle §. 871—876. ob. z. obč. neplatným učiniti mohly, smlouva trhová ze dne 18. října 1863 předložena nebyla, tudíž superkondikce v této smlouvě (v odst. VI., VII. a VIII.) obsažené, z nichž žalovaný nárok na náhradu vyvozuje, posouditi nelze, jednak poněvadž žalovaný následkem toho, že mu suma 1054 zl. 12 kr. od držitelů hypoteky x místo dne 18. října 1867 teprv dne 21. srpna 1869 zaplacena byla a týž dle obsahu listin č. 2., 3. a 4. odpovědi platil, ovšem nárok na náhradu měl, a mimo to v případě, že by A. převzetím závazku prohlášením ze dne 26. ledna 1870 nad polovici byl zkrácen, náhrada za to zvláštní žalobou dobývati by se musela.

Důvody

stolice třetí: Žalobcům nelze upříti legitimaci k žalobě. První dva žalobci vykazují se listinou postupní jako přijimatelé práva svého otce A. a vystupují jakož i jejich sourozenci také jako dědici své matky B., jsou zastupováni svým otcem A. a berou existenci závazku otcem A. prohlášením ze dne 26. ledna 1870 převzatého jako nedílný celek v odpor, sluší tedy za to míti, že jsou v tomto směru ovšem k žalobě legitimováni a nezletilí spolužalobci zvláště proto, že nežalují jako hypotekární věřitelé, nýbrž jako dědici své matky B., bývalé spoluvlastnice usedlostí xx. Prohlášení ze dne 26. ledna 1870 v příčině závazku, který jím A. na sebe vzal,

Digitized by Google

může ovšem A. a i jeho právní nástupci jak v příčině spůsobu, jakým k místu přišlo, pro uvedení v omyl dle §. 871. ob. z. obč. tak dle §. 1431. ob. z. obč. pro nedostatek povinnosti v odpor bráti. Však prohlášení to vztahuje se na postupní listinu ze dne 8. března 1866 a tato opět na smlouvu trhovou ze dne 18. října 1863, zvláště na její odstavce VI., VII. a VIII., v kterých ony superkondikce uvedeny jsou, pro které postoupený zbytek tržní ceny kupujícím byl zavazen a které s prodané usedlosti svedeny býti musely dříve, než zbytek kupní ceny byl splatný.

Má-li býti nalezeno, že závaznost postupujících odpadla, musí býti postaveno na jisto, že žalovanému jako postupníkovi kupní cena zaplacena byla, aniž by byl měl svedením superkondikcí vydání a jím byl škodu vzal. To předpokládá, aby bylo dokázáno, které superkondikce dle odst. VI., VII. (a VIII.) smlouvy svedeny býti měly a že v čase splatnosti postoupeného zbytku tržní ceny svedeny byly. Dokázati, v čem ony superkondikce záležely a že v čase splatnosti kupní ceny byly již svedeny, záleží na žalobce, kteří žádají za nález, že jejich povinnost, dáti žalovanému jako postupníkovi náhradu, pominula a důkaz tento musí být proveden dříve, než žalovaný přinucen býti může, aby nárok svůj na náhradu likvidoval, zvláště aby dokázal, že a co platil, aby zaplacení postoupené mu sumy dosáhl, zač tedy náhradu požadovati může, a jenom když takový důkaz proveden nebude, může uznáno býti, že zavázanost postupujících pominula. Smlouva trhová ze dne 18. října 1863 nebyla předložena, obsah její byl žalovaným popřen, knihovní výpis nemůže jej nahradit, protože v něj odst. VI. a VII. smlouvy jen ve výtahu pojaty jsou a žalobci sami, zvláště pokud se týče kontribučenského obilního dluhu, v žalobě jinak a v replice jinak jej uvádějí. Nepředloží-li se smlouva trhová, nedostává se základu k bezpečnému posouzení, co náleží dokázati žalobcům a co žalovanému. Pro tento nedostatek nemůže se rozsouditi, je-li prohlášení ze dne 26. ledna 1870 závazné čili nic, protože nejsou-li právní základy takového uznání dluhu na jisto postaveny, tvrzené uvedení v omyl a působení jeho na uznání dluhu posouditi nelze.

Rozsudek c. k. okr. soudu v Poděbradech ze dne 15. ledna 1875 č. 8013. a c. k. vrchního soudu zemského ze dne 27. dubna 1875 č. 10162.; rozhod. c. k. nejvyš. soudu ze dne 21. října 1875 č. 8928.

Dr. A. Zadina.

Digitized by Google

Literární zprávy.

V. Brandl: Glossarium illustrans bohemico-moravicæ fontes. Brno 1876.

V posledních letech stalo se jakousi zvláštností, když publicistika česká odborného vědeckého některého spisu blíže sobě byla povšimnula. Úkol upozorniti obecenstvo na vyšlou vědeckou práci a posouditi ji kriticky, ponechává se skoro úplně odborným listům, což arci na šíření vědecké literatury a rovněž i na buzení zájmu obecenstva k vědeckému snažení nemůže, než neblaze působiti. Zmiňujíce se o těchto politování hodných literárních poměrech domácích, činíme tak proto, že chceme pojednati o nejnovější publikaci váženého dějepisce moravského Vinc. Brandla, jež ušla obyčejnému osudu vědeckých prací českých a o níž mimo všechen posavadní neblahý obyčej tak hojně u veřejnosti již psáno bylo, že nám nezbývá, než připojiti se k pochvalným hlasům, jež o spise jeho z povšechného stanoviska proneseny byly a přihlédnouti k ní ze stanoviska odborného právnického časopisu.

Již pak z předu můžeme poznamenati, že z glossáře páně Brandlova žádný obor nemůže tou měrou kořistiti, jako právnictví české. Prameny starší, v nichž nejasná a proto výkladu potřebná slova přicházejí a k jichž vysvětlení moravský archivář ve spise svém byl přikročil, jsou větším dílem prameny práva českého a proto výklad jich nemůže žádnému oboru tou měrou prospěti, jako právě právu českému. Význam a důležitost práce, již pan Brandl podniknul, můžeme naznačiti přibližně tím, že ona může býti základem slovníků dějin práva českého, slovníku slov, poměrův i ústavův v právu českém. Čeho docílila neocenitelná práce dra. Hermenegilda Jirečka „Slovanské právo" pro dějiny práva českého do konce 13. století a částečně i 14. století v pořádku systematickém, to chce docíliti důležitý spis p. Brandlův po všechna století v pořádku abecedním. Pochopitelno, že to práce obrovská a že panu spisovateli také nezbývalo, než učiniti pouze tolik, co dle stavu posavadního bádání historického učiniti bylo možno a rovněž co ekonomie spisu jeho dovolovala. Nelze se tedy diviti, že rozvoj práva českého v 16. a 17. století ve spisu jeho dosti skrovně je zastoupen, za to hojně zastoupeno je století 13. až 15., z kteréžto doby prameny aspoň u většině již tiskem vydány jsou.

Zřízení zemské, právo veřejné i soukromé té doby v mnohých svých stránkách doznává spisem tímto nového světla. Jmenovitě články, jež jednají o starobylém zřízení župním, o pozdějším řízení soudním,

Digitized by Google

o právu deskovém a o poměrech stavovských a poddanských, jsou dokladem neunavné píle a podrobných studií historických.

Chceme k některým blíže přihlédnouti. V článku „desky zemské“ podal p. spisovatel stručně všechny vědomosti, jež o starobylém ústavu tomto se zachovaly. Jest tu jenom znova na jisto postaveno, že desky zemské jsou původu slovanského a že je rozhodně mylný náhled v německých spisech často opakovaný, jakoby desky byly povstaly dle vzoru městských knih v Němcích. „Pokud se týče vzniku desk zemských v zemích českých,“ praví na str. 32. p. spisovatel, „pronešen často náhled, že pocházejí z německých knih městských. Náhled tento sice se často a jmenovitě v novějším čase jaksi z katedry pronáší, avšak posud nikdy nebyl dokázán. Za tím účelem musilo by se nejprvé prokázati, že města, v nichž platilo právo německé, měla knihy městské, do nichž právní poměry majetkové se zapisovaly, dříve, než desky v zemi zavedeny byly. Nehledě k tomu, že do roku 1360 ani v původních statutách měst, ani v jiných listinách měst se týkajících žádná zmínka se nečiní o zavedených jakýchsi knihách, víme ze správy Jana z Gelnhawsen, kterýž byl dříve registratorem kanceláře královské a později písařem Jihlavským, kdež první hypothekární knihu městskou na Moravě založil, že proměny ve vlastnictví nemovitých statků nejprvé na jednotlivé cedule zapisovány byly a nikoliv do knih. Naproti tomu dsky zemské co zřízení hypothekární uvádějí se v Čechách již k r. 1287 a na Moravě jsou zprávy, že již r. 1303 desky u každé cúdy se vedly, ano v listině krále Jana z r. 1327 poznamenává se ústav desk zemských na Moravě co starožitný („ab antiquo“).“ Tvrzení toto dokazuje Brandl hojnými doklady, jež arci odjinud již známy jsou. V závěrce pak přichází k důležité otázce, kterak vysvětliti sobě, že ústav desk zemských právě v Čechách, na Moravě, Slezsku a v jiných slovanských zemích původ svůj vzal, kdežto v zemích německých a románských byl úplně neznámým. Aby tak důležitý ústav, jakým musily desky zemské býti pro bezpečnost práva vlastnického k statkům nemovitým, náhle vynalezen býval, nedá se mysliti, naopak sluší míti za to, že se ze zvláštních poměrův právních nutně vyvinouti musil. Tu pak pronáší p. spisovatel domněnku, že zřízení desk v zemích českých bylo zvláštními agrárními poměry nutně podmíněno. „Zakládání seznamův nemovitých držebností stalo se nutným v tom okamžiku, když nastal v zemích českých převrat v agrárních poměrech, následkem kteréhož předešlé společné zboží rodinné a rodové v osobní vlastnictví vladyk a pánův se vyvinulo. Panské rody č. páni, kteříž od té doby samojediní stáli

Digitized by Google

v čele správy soudní a politické, jakož i vladykové, kteří jim podřízeni se stali a s nimi společně státoprávní pojem země co veškerosti politicky oprávněných obyvatelův tvořili, snažili se nově utvořené poměry majetkové ustáliti a to stalo se tím, že je postavili pod autoritu a ochranu cúdy neb soudu zemského, v němž bez toho co soud panský nadvládu měli. Z tohoto důvodu, aby nové poměry držebné zabezpečeny byly, povstaly desky zemské v jednotlivých soudních okrších cúdy (na př. v Praze, Žatci, na Mělníce, v Nymburce, Litoměřicích, Plzni, Králové Hradci, Olomúci, Brně, Jamnici, Jihlavě, Znojmě atd.), do nichž zapisovány držebnosti, jež k té které cúdě náležely, proto ještě v 15. i v 16. století přicházejí výrazy: desky cúdy Olomácké aneb Brněnské. Když desky tímto spůsobem staly se veřejně uznaným právním titulem držení, bylo přirozeno, že každá změna v držení oznamovala se před cúdou, jež desky opatrovala, aby to v knihách poznamenáno bylo. Čas, v kterém se udála proměna v agrárních poměrech držebních a kdy podmíněné tím zřízení desk v skutek uvedeno bylo, nedá se arci na rok udati, avšak přibližně možno říci, že převrat tento spadá asi do konce 10. století. Zvláštní tyto poměry agrární byly pravou příčinou vzniku desk zemských a ony vysvětlují také s dostatkem, proč desky povstaly v zemích slovanských a nikoliv v románských neb německých. Kdyby desky zemské byly napodobením německých knih městských, pak by se nedalo pochopiti, proč desky zavedeny byly v zemích německých teprvé tehdy, když už v zemích českých staletí trvaly. Neboť dle vzoru českých desk zemských byly zřízeny r. 1750 knihy pozemkové v Štýrsku, r. 1754 v Horních a r. 1758 v Dolních Rakousích.“ Náhled tento o vzniku desk zemských je zajisté velmi zajímavý a originální. Pan spisovatel doložil k němu ještě, že zřízení knih městských v českých městech provedeno bylo zcela dle vzoru německého a o tom dovolujeme si pochybnost pronésti. Nejstarší známá pozemková kniha městská v Čechách je města Bydžova z r. 1310 a zápisy v té knize zachované obsahem i formou úplně připomínají desky zemské. Ostatní známé knihy městské v Čechách obsahují zápisy knihovní teprvé z druhé polovice 13. století, o jichž formě chceme připustiti, že je úchylná od formy deskové, avšak tolik je jisto, že již v 15. a jmenovitě v 16. století právo zemské nepopíratelný mělo vliv na právo městské a to nikde tak zřetelně se nejeví, jako právě v městských gruntovních knihách. Zde arci není příležitost šířeji o tom se zmiňovati a doklady snášeti, o všem tom na jiném místě hodláme svým časem šířeji promluviti.

(Pokračování příště.)

Digitized by Google

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 16. prosince 1875.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. Heller.

Přítomných členů: 11.

Pan předseda započíná rozpravu o tom, možno-li zpraviti záznam práva zástavního pro směnečnou pohledávku žalobou z obohacení, poukázav k známému judikátu, dle něhož by z listiny, kteráž obsahuje jiné prohlášení nežli směnečné, nevycházel žádný závazek směnečný.

Pan dr. Kaizl ze stanoviska praktického má za to, že lze k otázce položené přisvědčiti, poněvadž se i žaloba vedle čl. 83. ř. sm. na směnce zakládá a nelze vůbec žaloby této podati, kdyby nebylo směnky.

Naproti tomu poukazuje pan prof. dr. Randa k tomu, že důvod žaloby z obohacení jest zcela jiný než důvod žaloby ze směnky. Podstata pohledávky jest její důvod a rozličné důvody zakládají proto různé pohledávky. Proto též nelze záznam pro jednu pohledávku spraviti žalobou z pohledávky druhé, na jiném důvodu se zakládající a proto také zcela rozdílné, ano často na jiný obnos znějící.

Na to jal se pan prof. dr. Randa mluviti o tom, pokud stačí listina, aby nahradila odevzdání při zřízení práva zástavního a uvádí příklad zřízení práva zástavního na hřebčinci,*) kde zřízena byla o zastavení toliko listina, a pokládá za to, že pouhá listina taková nestačí ku zřízení práva zástavního, poněvadž se listinou tou ani vlastnictví neprokazuje (§. 427. ob. z. obč.).

Pan předseda však má hřebčinec za věc hromadnou a při takových vedle §. 452. a 427. ob. zák. obč. ovšem stačí odevzdání listiny ku zřízení práva zástavního.

Proti tomu namítá pan prof. dr. Randa, že listiny vedle §. 427. ob. zák. obč. jsou toliko listiny majiteli znějící a že constitutum possessorium nemůže nahraditi odevzdání.

Po té schůze skončena.

JUDr. Jan Heller, jednatel.

---

*) Viz „Právník" z r. 1876 str. 51.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

35) Odkaz jistého počtu akcií určité společnosti akciové jest genus legatum (nikoliv odkaz jednotlivých věcí) a může se žádati teprvé za rok po smrti zůstavitelově i s talony k tomu patřícími a s kupony, které v den výplaty nejsou ještě splatné, nikoliv ale s užitky ode dne smrti zůstavitelovy do dne výplaty a s ostatním příbytkem.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. července 1875 č. 6156. v Jur. Bl. z r. 1875 č. 47.

36) Věřitelům dědice nepominutelného nepřisluší právo §. 822. ob. z. obč., poněvadž nelze o něm říci, že mu nějaká věc z dědictví připadla, ještě dědic nepominutelný vedlé dvor. dekr. ze dne 31. ledna 1844 č. 681. sb. z. s. nemá práva k poměrným dílům jednotlivých do pozůstalosti patřících movitých a nemovitých věcí, nýbrž jen k ceně jeho podílu dle soudního odhadu vypočítané; nemůže tedy jeho věřitel na jednotlivé do pozůstalosti patřící věci exekuci vésti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. listopadu 1875 č. 12073. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 96.

37) Na základě odevzdací listiny, dle které nebyl statek, na němž bylo vloženo právo zástavní s obmezením §. 822. ob. z. obč., odevzdán dlužníku, nýbrž jinému dědici, nepovolil nejv. s. výmaz tohoto zástavního práva, poněvadž dle §. 94. odst. 3. kn. ř. knihovní vklad lze povoliti jen tehdá, když žádost jest obsahem listiny odůvodněna, zde však v listině není o pominutí práva zástavního řeči a poněvadž o otázce, zdali nastaly podmínky, z jakých knihovní vklad své platnosti pozbývá, soudce při vyřizování žádosti tabulární rozhodovati nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 8. června 1875 č. 6126. v Ger. Halle z r. 1875 č. 95.

Deník.

Z Pražské university. Ctěný přítel listu našeho p. dr. Emil Ott, od roku 1872 docent na universitě zdejší, byl nejv. rozhodnutím ze dne 18. února t. r. jmenován m. ř. profesorem rakouského řízení soudního pro přednášky v řeči české. Na místě zesnu-

Digitized by Google

kého p. prof. dr. Krainze byl jmenován m. ř. profesorem rakouského práva občanského pro přednášky v řeči německé dosavadní docent dr. Horaz Krasnopolski.

Říšský zákonník přinesl nám tyto dny rozšíření bagatelního řízení na spory do 50ti zl. Dotýčný zákon má nabyti platnosti dnem 1. května 1876.

Návrh na změnu §. 6. a 119. notářského řádu. Dne 19. února 1876 předložil ministr spravedlnosti sněmovně poslanců návrh na změnu §§. 6. a 119. not. řádu. Změna k §. 6. not. řádu navržená má za účel, na místě posledního odstavce §. 6. trvale uvésti v platnost ustanovení, kteréž by odpovídalo čl. VI. uvoz. pat. k not. řádu, jenž nyní, jak známo, následkem uplynutí tříleté lhůty tam stanovené již platnosti pozbyl. Čl. VI. uvoz. pat. byl totiž v jednom smyslu širší §u. 6., an jím ministru propůjčena byla moc, prominouti nedostatek zákonních náležitostí k dosažení místa notářského tehda, pakli se zároveň nehlásil kandidát úplně spůsobilý, který by se pro dotýčné místo hodil, kdežto §. 6. poslednější dodatek nezná. V jiném směru bylo opět ustanovení čl. VI. uvoz. pat. užší onoho §u. 6., an §. 6. dopustil prominouti vůbec také praxi čtyrletou, kdežto dle čl. VI. ministr měl býti oprávněn jmenovati notářem i kandidáta takového, který se nemůže vykázati dvouletou praxi notářskou, který však přece aspoň čtyrletou praxi odbyl. V obojím směru zdá se ministerstvu ustanovení čl. VI. uvoz. pat. býti vhodnějším; v prvnějším proto, že ministr bude míti spíše příležitost vyhlednouti vhodnější osobu pro místo, které se má obsaditi, když nebude vázán, jmenovati právě toho, který má všechny náležitosti §u. 6. not. řádu tenkráte, když není po ruce jiných kompetentů, jimž by tatáž výhoda prospívala, v posledním pak proto, že se nejeví býti příhodné, svěřiti důležitý úkol notáře osobě, která ani čtyrletou praxí nemůže se vykázati. Změna §. 119. pak má usnadniti substituci notářů a má jim moc k dispensaci ministru v §. 6. not. řádu v příčině obsazování míst notářských propůjčená i na případy substituce býti rozšířena, tak že druhá věta §. 119. doplněna bude dodatkem: „Nemůže-li se substituce uvedeným spůsobem provésti, může k návrhu notářské komory a se schválením ministra spravedlnosti zřízen býti za substituta notáře i takový kandidát notářství, který sice nemá dvouletou praxi notářskou pod lit. *d*) §. 6. dotknutou, který však jinak má všechny náležitosti, jichž třeba k dosažení místa notářského.“

Digitized by Google

K §. 174. 11. b) zák. tr. Krádeže ve společnosti spáchané bývají velmi často předmětem přelíčení. Chci těmito řádky ukázati k tomu, že rozhodnutí zakládají se často na nesprávném výkladu tohoto článku. Následující případ toho budiž dokladem.

Gruntovník Josef Černý a jeho služka Marie Bílá byli žalováni, že ve společnosti odcizili z panského lesa dříví v ceně 5 zl. 80 kr.

Josef Černý přiznal se, že se svým povozem do panského lesa jel a že dříví odcizil, Marie Bílá udala, že obdržela rozkaz od svého pána, aby s ním jela, že toho rozkazu uposlechla proto, že jí pán neřekl, že se o krádež jedná, že si ani mysliti nemohla, že by gruntovník dříví kradl, konečně že také ve dne do lesa jeli, pán že jí vykázal, které dříví nakládati má, ona že měla za to, že dříví jest zaplacené a vykázané.

Josef Černý potvrdil, že Marii Bílé se nezmínil, že se o krádež jedná, že jí také žádnou odměnu neslíbil.

Ani Josef Černý, ani Marie Bílá až posud trestáni nebyli a dosvědčili lesníci, že se to stává, že dříví zaplacené dříve se vykáže, a že si kupec později sám pro něj do lesa jede, a bez intervence lesníků je odveze.

Marie Bílá byla žaloby sproštěna, an soud přesvědčení nabyl, že nevěděla, že dříví jest cizí, Josef Černý byl vzdor tomu zločinu §. 174. 11. *b*) tr. z. vinným uznán proto, poněvadž krádež přece ve společnosti spáchána byla.

§. 174. 11. *b*) z. tr. dí, že společnost musí sestávati s jednoho neb více spoluzlodějů (Diebsgenossen).

Kdo jest spoluzloděj ve smyslu zákona? ten, kdo ve srozumění se zlodějem krádež páše, ať dorozumění se stalo se napřed aneb v okamžiku, když se krádež měla vykonati, ten však, kdo při krádeži účinkuje, nevěda, že tu jde o věc cizou, nemůže nazván býti spoluzlodějem.

Není-li však spoluzloděje, nelze mluviti o krádeži spáchané ve společnosti, pročež v případu uvedeném povaha krádeže zločinné ve smyslu §. 171., 174. 11. *b*) z. tr. není na snadě a může Josefu Černému přičtěn býti toliko přestupek §. 460. z. tr.

Také c. k. nejvyšší soud rozhodl dne 26. srpna 1852 č. 138., že ten, kdo sproštěn byl žaloby, nemůže považován býti za spoluzloděje.

F.

Digitized by Google

Pavel Krystyán z Koldína.*)

Sepsal **Josef Jireček.**

Pavel Klatovský byl prvorozený syn měšťana klatovského příjmím Krystyána, po němž se i také on nazýval Krystyán, latině Christianus.

Mladší jeho bratr slul Jan, sestry pak jmenovaly se Dorota, Marta a Kateřina. Jan Krystyán zůstal v Klatovech a přejal nepochybně statek po otci pozůstalý. Ještě 1582 stálý tam měl obyt, náležeje k zámožným sousedům. Později teprv přestěhoval se do Prahy. Ze sester se Dorota provdala v Klatovech, Marta pak za Adama Bečváře do Domažlic. Obě sestry 1582 ještě byly na živě, ale 1589 již mrtvy. Třetí sestra Kateřina zůstala nevdaná a Pavla přečkala.

Kromě toho z pokrevných a příbuzných Pavlových ještě známe Matyáše Krystyána, jenž snad byl strýc Pavlův, a Pavlovu ujčinu (t. j. matčina bratra manželku), kteráž slula Kateřina a žila v Sušici.

Pavel narodil se l. 1530. Přípravného vzdělání nabyl na školách svého rodiště. Co mladík 18letý vypraven byl na učení pražské, kdež tehdá co professoři působili Mr. Matěj Dvorský-Curius z Hájku, Mr. Jan Zahrádka-Hortensius, Mr. Šebestián Aeri-

*) Část úvodu ku Právům Městským nového vydání. Citáty jsme z otisku tohoto v „Právníku" z úmysla vypustili; v plné míře najdou se v úvodu k Právům Městským. Jediné zde ukazujeme k rozpravám o Koldínovi v „Právníku" a v „Musejníku" 1864 od B. Pešky a A. Rybičky.

Digitized by Google

chalcus (mosazník) Přeštický, Mr. Havel Gelastus Vodňanský, Mr. Jan Artophidius Týnohoršovský, Mr. Jan Kunštát z Paumberka a Mr. Matěj Stephanides Bydžovský z Aventina. Děkanem fakulty filosofické l. 1548—1549 byl Šebestián Přeštický a l. 1549—1550 Matěj Dvorský.

Za dvouletého pobytu na fakultě filosofické podle pravidla tehdejšího slyšel čtení o syntaxi, logice, rhetorice a physice. Vyhověv takto předpisu, připuštěn v letě r. 1550 ke zkoušce bakalářské. Kromě něho se tehdá k ní přihlásilo 23 kandidátův. Zkoušeti se počalo dne 14. července o 19. hodině, čili po našem spůsobu o 3 hodinách odpoledne. Examinatoři byli: děkan Mr. Dvorský a professoři M. Bydžovský, Havel Gelastus a Jan Artophidius.

Bakalářská zkouška dělila se za oné doby na dvě části, jednu předběžnou a druhou vlastní. Při zkoušce předběžné kandidáti zároveň shromáždění nejprvé odpovídali z grammatiky, pak ze staré logiky, zejmena z knihy Porphyriovy o pěti hlasích, z Aristotelových kněh o kategoriích a o vykládání. Podle výsledku vyslovilo se, zdali kandidát má býti připuštěn k vlastní zkoušce čili nic. Ti, kdo připuštěni jsou, zaplatili taxy děkanovi, professorům a pedellovi. K vlastní zkoušce připouštěni byli ne již všickni zároveň, nýbrž vždy jen šest a šest. Při prvním zasednutí odpovídali z nové logiky, při druhém ze čtyr prvních kněh Aristotelových physicorum a z kněh o duši, při třetím ex sphera materiali. Čtvrtá část hlavní zkoušky byla písemná a měly se jí osvědčiti prospěchy kandidátů ve slohu a v rhetorice. Po vykonání toho všeho nastalo rozsuzování a roztřeďování na několik tříd (classes). Pavel vřaděn do třídy první spolu s Janem Samsonem Chrudimským, Janem Hořickým, Thadeášem Hájkem, Matoušem Dačickým, Jiříkem Slezákem Těšinským, Štěpánem Volynským a Matějem Civiliem (Měšťánkem) Kolinským. Těm všem za determinátora byl děkan.

Dne 16. července v posluchárně theologův se veřejně odbývala determinací, t. j. každému z nich předloženo bylo jedno „sophisma“ a popřála se jim chvíle na rozmyšlenou, mezi čím zavzněl zpěv. Po tom jeden po druhém vraceli se do posluchárny, kdež jim nejprvé čtena statuta, načež se zastávati či determinovati jali své these. Pavlovo sophisma tehda nebylo nevýznamné pro budoucnost jeho. Měl totiž vyložiti, zdali volno jest urážku o své újmě odrážeti: „an illatam injuriam quisque impune possit

Digitized by Google

privatim repellere.“ Když to vyplnil, udělen mu od děkana titul bakalářský.

Jakožto bakalář jal se Pavel podle obyčeje tehdejšího zanášeti učitelováním na školách městských. Bez odkladu připravoval se ke zkoušce mistrské. K tomu tehda třeba bylo prostudovati všecky knihy Aristotelovy, čtrnácte kněh Euklidových, Boethiovu Arithmetiku, Proclovu knihu de causis, Musiku Jana de Muris anebo Boethiovu, theorie Purbachovy, Almagestum Ptolomæovo.

Zkoušky opět byly dvojí, předchozí a hlavní. Předchozí dělila se na dvé. Kandidáti všickni ze spolka byli k ní připuštěni i odpovídali při prvním zasednutí ex metaphysicis, ex libris Physicorum, ex Porphyrio de quinque vocibus et categoriis Aristotelis; při druhém pak zasednutí ex libris ethicorum, de generatione et corruptione et ex libris posteriorum analyticorum. Nyní rozhodli examinatoři, zdali kandidát k vlastním zkouškám pro mistrství má býti připuštěn čili nic. Vlastní tyto zkoušky byly čtyry: Při první dávány otázky z kněh Aritotelových de anima, de coelo et mundo, et ex libro Procli de causis. Při druhé ex politicis, ex meteoris et ex parvis naturalibus. Při třetí ex libro arithmetices Boethii et ex musica Joannis de Muris. Při čtvrtém ex Euclide et ex theoricis.

Pavel ke zkoušce mistrské přihlásil se k terminu, kterýž od děkana Mr. Matěje Bydžovského prohláškou 29. ledna 1552 danou položen byl ke dni 14. března. Přihláška (comparitio) stala se dva dni před tím na den sv. Řehoře. Komissí examinatorská skládala se tehda z Mr. Šebestiána Přeštického jakožto rektora a z mistrův Matěje Bydžovského, Matěje Dvorského a Jakuba Kodicilla. Zkouška odbyta s výsledkem nejlepším, a dne 4. máje udělena Pavlovi licentia, t. j. zvůle čísti veřejně na akademii o spisech filosofických, facultas publice in academia enarrandi autores philosophicos. Dne 9. máje „Paulus Christianus Glattovinus“ obdržel slavný titul mistrstva, præclarum titulum magisterii. Před tím veřejně vykládal thesi o zásluze těch, kteří samochtě život svůj obětují za spásu vlasti: „Utrum illi, qui pro salute patriæ morti se sponte tradunt, peccent et sint habendi pro fortibus nec ne?“ Současně s ním mistry svob. umění se stali kněz Jan Hořický, Tomáš Mitis Nymburský později z Límuz, Jan Aquarius Soběslavský později z Makova, Jiří Polenta Kutnohorský později ze Sudetu, Tomáš Husinecký z Vodňan, Jan Sokol či Falco Písecký, Thadeáš Hájek později z Hájku, Matouš Philomates Dačický, Matěj

Digitized by Google

Civilius Kolinský později z Bílejova, sami to mužové, kteří jednak co bohoslovci, jednak co lékaři, jednak co professoři svou dobou na slovo vzati byli.

I po dosažení hodnosti mistrské Pavel pokračoval v učitelství. Zejmena rektorem byl na přední tehda škole pražské u sv. Jindřicha na Novém Městě a proslavil se co učitel jazykův klassických. Petr Kodicill z Tulechova jej ve svém spise: „Ordo studiorum in scholis Bohemiæ et Moraviæ (Pr. 1586)“ velebí pro výbornou methodu, kterou zachovával u vyučování mluvnickém.

Zároveň pěstoval latinské básnictví, členem jsa družstva, kteréž se pod názvem „Sodalitas literaria“ tehda bylo utvořilo při učení pražském. Náleželi k němu T. Mitis, Kuthen, Srnovec, Kollin, Banno, Lucinius, Bart. Kulíšek Klatovský a j. První báseň Pavlova tiskem vydána 1552.*) Vysoké ceny poetické ostatně v plodech Pavlových není. Ani předměty jeho, jež hlavně bral z písma sv., nejsou takové, aby vábily čtenáře. Formou vládl ovšem obratně, ale druhdy i v té příčině neuvaroval se hříček, jimiž oplývají skládání vrstevníkův jeho. Pro naši dobu největší ještě půvab mají jeho epitafie a tumuli, t. j. elegické básně na zemřelé soudruhy, jakož jmenovitě na Mr. Š. Přestického († 1555), Mr. J. Zahrádku († 1557), kněze Mr. J. Hořického († 1558), kn. Pavla Bydžovského († 1559), administratora konsistoře pod obojí Mr. J. Kolinského († 1563), humanisty dra. Řehoře Orina z Chocemic († 1563), Mr. Matouše Philomatesa Dačického († 1565). Poslední známá báseň Pavlova složena 1580 k svatbě Mr. Jakuba Srnovce z Varvažova.

Majestátem císaře Ferdinanda II. 8. dubna 1557 nadán jest erbem a přídomkem „z Koldína“. Erb (zevrubně vypsaný od A. Rybičky v Č. Č. M. 1864 str. 398.) v podstatě obsahuje na poli červeném dva bílé a červené kohoutí krky, ježto proti sobě zobany jsou obráceny. L. 1570 erb tento změněn tou měrou, že v ozdobách nad štítem místo kohoutích krků, které se tam prvotně opakovaly, položeny jsou dva bůvolí rohy, jakéž se vidí i v erbu Trčkovském, v prostředku s hvězdou žlutou o šesti špicích. Zároveň při změně této pod erb a přídomek „z Koldína“ přijati byli i také Pavlův bratr Jan a strýc Matyáš Krystyan, pak přítel

*) Seznam Koldínových básní položen v Přídavcích k Právům Městským.

Digitized by Google

Jan Jelínek, tehdáž úředník ve službě pánův Smiřických ze Smiřic v Náchodě.

Současně asi s prvním udělením erbu a přídomku Koldín ze školy svatojindřišské přešel na universitu i přijat jest mezi kollegiaty kolleje Karlovy. Poprvé jej v pamětech akademických nalezáme za děkana Mr. Jiříka Kutnohorského ze Sudetu l. 1558 mezi examinatory bakalářův vedle M. Bydžovského, M. Dvorského a Tom. Husineckého. Tehda byl determinatorem studentům ve čtvrtou třídu vřaděným. Týž úkol na sobě měl l. 1560 při třídě třetí.

Dne 9. října 1561 zvolen k hodnosti děkanské. Co děkan dne 24. t. m. učinil obyčejnou prohlášku, ve kteréž, promluviv o veliké vážnosti učeného vzdělání, oznamuje začetí přednášek vůbec a svého čtení o introdukci Porphyriově zvláště. Dne 13. února 1562 podle statut všecky bakaláře a rektory škol svolal ke dni zejtřejšímu do kolleje Karlovy, aby slyšeli čtení statut a jiná připomenutí, kterých se jim při této příležitosti dostávalo o kázni školní, o pilnosti, jížto na vyučování vynaložiti třeba, o disputacích veřejných, jakož i o jiných povinnostech, kteréž na jednotlivé z nich náležejí.

Dne 10. dubna ohlásil zkoušky bakalářské ke dni 23. června. V proslovu tomto za předmět rozjímání obral sobě větu, že „praví filosofové Bohu i lidem jsou přátelé a společenstvu lidskému dobrodinci.“ Udělování titulu bakalářského položil k 30. srpnu. Před tím pak verši sapphickým rozměrem sepsanými ustanovil odbývání beanie čili „skládání selských mravův na kozlu“, depositio morum agrestium in hirco*). Tehda se při tom v kolleji Reckově provozovala komedie o Zuzaně.

Sotva že srpen 1562 minul, začalo se v Praze a jinde po Čechách rozmáhati „morové povětří“ takovou měrou, že se arcikníže Ferdinand, nesa tehda na sobě správu království českého, pohnuta viděl k nařízení, aby všecky školy, lázně a jiná veřejná shromáždiště byla zavřena. Mor ten trval až do vánoc. Dekanátu Koldínova se toto zavření škol doteklo v samém jen závěrku;

*) Po zvláštní této slavnosti, která se prvotně odbývala spůsobem nehrubě lahodným (srov. co Jungmann napsal o beáních akademických, v Sebr. spisech str. 186.), podnes zůstalo nám pořekadlo: „dříti kozla“.

Digitized by Google

ostatek připadl na nástupce jeho Mr. M. Philomatesa Dačického, jemuž Koldín přidružen co consiliarius čili dispensator lectionum.

Ale působnost jeho na universitě brzo vzala konec. Koldín přejal písařství na Novém Městě pražském, ku kterémuž úřadu dne 17. února 1563 učinil přísahu.

Skutek tento patrně souvisel s úmyslem jeho, proměniti stav mládenecký, jejž jakožto kollegiat a professor povinen byl zachovávati, dokudkoli na universitě zůstati mínil. Vyvolená jeho byla panna Magdalena Žipanská (Ssipanissa), nějaká snad pokrevná král. rychtáře na Starém Městě a později primatora, Pavla Žipanského z Dražice († 1571). Svatba slavena dne 21. června 1563. Basničtí soudruhové Koldínovi, Polenta, Mitis, Lucinius, P. Kodicill, V. Cyrill, P. Lupáč, Žabonius, M. Rakovský, turčanský Slovák, Felix Pražský, Srnovec, Korvin a Kollin, sňatek ten oslavili svazkem poemat latinských. Brzo po svatbě dožádal se Koldín práva městského na Starém Městě, prokázav se k tomu listem zachovacím z města Klatov, jejž mu radda tamní již 21. července 1552 byla vydala. Rukojmí při žádosti této zaň byli Sixt z Ottersdorfu a Jiřík Melantrich z Aventinu. Radda staroměstská přání jeho dne 16. července 1563 povolila. Patrně, že se mu jednalo o to, aby se v majetek, jejž mu manželka věnem přinesla, mohl dáti uvesti co společný vlastník. Dne 12. července t. r. byl s ní učinil společné vzdání statku.

S ní ze spolka 1565 koupil dům řečený Dominákovský na rynku staroměstském od poručníkův dcery Jana st. z Písnice za 450 kop gr.; poslední zaň gruntovní peníze sčetl l. 1575. V domě tomto vzal stálý svůj příbytek a v něm zůstával až i do smrti. L. 1565, též s manželkou, koupil druhý dům, řečený Chocholovský, po L. Šípaři. L. 1567 od Jiříka Melantricha přijal dům na Starém Městě směnou za vinice u nové obory. Podobně 1569 vešel v držení domu Loupovského proti kolleji Karlově na rohu pod loubím, jenž mu od Jana Vartovského, syna prvního překladatele Starého Zákona z hebrejštiny na jazyk český, postoupen byl za vinice v Košíři.

Viděti z toho, že Koldínovi od sňatku jmění přibývalo měrou rok po roce rostoucí.

Na písařství novoměstském nevytrval než dvě léta. Dne 8. ledna 1565 z něho vzal odpuštění i uvázal se v kancléřství při raddě Starého Města pražského. A tím se vlastně počíná veliká jeho působnost u veřejném životě.

Digitized by Google

Po svátcích svatodušních, 1565, jež tehda byly 10. června, spolu s primatorem Isaiášem, jinak Zachariášem od Rajských Jablek vyslán byl do Vídně ke dvoru nově tehda nastouplého panovníka, Maximiliana II. Den sv. Petra a Pavla (29. června) domů se navrátili a téhož dne raddě městské podali relací o svém pořízení. Vypravovali zejména, kterak jim v snahách jejich nápomocen byl král. český sekretář Mikuláš Walter z Waltersperka, kterýž co milovník náuk klassických a podpůrce svobody náboženské za svého věku nemálo byl slaven. Při audienci u Maximiliana II. Koldín vedl slovo. Napřed císaři vinšoval štěstí a zdraví, potom jal se vykládati příčiny poselství svého. Zejména tehda Staroměstským šlo o „plat z prodeje"; pak jakés stížnosti měli do Plzenských, jelikož prý dobytka mnoho ven ze země prodávají. Vyřízení, jehož se jim dostalo, dosti bylo příznivé a radda staroměstská neopominula vyslaným vysloviti své díky.

Brzy Koldínovi nastal úkol, jímž jméno jeho nejtrvaleji proslulo, totiž konečná úprava práv městských. Vylíčení postupu, kterýž při tom byl zachován, příliš jest rozsáhlé, aby v životopisném nástinu místa najíti mohlo; pročež jsme je zabrali do celkového rozboru osudův, jakýmiž prošla práva městská.

V rodině Koldín nebyl šťasten. Paní Magdalena zemřela mu, dětí žádných nezůstavivši. Doby, kdy smrtí sešla, dobrati jsme se nemohli. L. 1575, zdá se, že Koldín byl vdovec. Soudíme tak z případu soudního, kterým toho roku Koldín byl zaměstnán. Když totiž „jednou na zámek (nepochybně k vůli poradám o práva městská) vyjel a doma nebyl," vloudila se mu do domu jakási Manda a vzala tam skladku peněz, 50 prý kop gr., které Koldínovi jistý Pilát byl složil. Případnost tato nedá se mysliti jinak, nežli že se stala v době, kde Koldín, jsa vdovec, neměl nikoho, kdo by mu bděl nad domácností. I snad to bylo pohnutkou, aby se ohlédl po nové hospodyni.

Tenkráte oko jeho padlo na Sušičanku, Martu, dceru tamního souseda Kulíška a choti jeho Markety, kteráž dceru svou i zetě přežila. Byla to nepochybně pokrevná nějaká Baltazara Kulíška Klatovského, s jehož jménem jsme se již setkali ve výčtu básnických soudruhův Koldínových. Sňatek tento požehnanější byl prvního. Povila mu zajisté paní Marta syna Pavla a dvě dcerušky, Annu a Lidmilu.

Po korunování Rudolfa II. (22. září 1575) obec staroměstská i novoměstská do Vídně vypravily společnou deputaci, aby vymohli

Digitized by Google

potvrzení privilegií a navrácení práva k odúmrtem. Členové poselství toho byli Václav z Mutětína, primator novoměstský Jiřík Jehlář, Cyprian Lopatský a Koldín. Z Prahy odejeli v polou prosince. Přednesše své věci u císaře, učinili poklonu i arciknížatům Maximilianovi a Matyášovi, jakož i nejvyššímu kancléři českému, Vratislavovi z Pernšteina. Po návratu 30. prosince shromážděným v jedno raddám obou měst pražských učinili relací a přijali jich poděkování. Koldína samého z cesty této zvláštní básní latinskou přivítal Mr. Mikuláš Alethinus, písař kolinský,*) želeje zároveň nad smrtí Šimona Proxena ze Sudetu, který krátce před odjezdem deputace s životem se byl rozloučil.

L. 1582 v Praze opět nastala rána morová, která i Koldína bolestně dostihla. Zemřelať mu nejen choť, ale i obě starší dítky, tak že mu zůstala jediná nejmladší dceruška Lidmila, jsouc ještě nemluvňátkem. Památka zesnulých od několika mladších básníkův oslavena latinskými žalozpěvy. I sám Koldín se rozstonal i připravoval se na poslední hodinku. Jako muž opatrný dne 6. prosince 1582 učinil poslední své pořízení. Nicméně nebezpečenství aspoň jeho hlavu minulo. Zotaviv se ze sklíčenosti své, potřetí se oženil, za manželku pojav Annu z Pereftu, sestru Zigmunda z Pereftu, senatora pražského, a vdovu po Jakubovi Kocourovi z Votína.

Mezi tím statku pořád mu přibývalo. L. 1577 pro dluhy, od žida Heřmana Hoška jemu povinné, vzveden byl v dům někdy Zigmunda Velvarského, l. 1584 v dům Samuele Mělnického, jinak Noska, též pro dluhy. Druhý tento dům koupil a tržní sumu l. 1587 splatil. Asi 1580 vešel v držení vsi Martinic na Březnicku, kteráž před tím náležela Ferdinandovi Lokšanovi z Lokšanu. Koupě nebo postup tento měl do sebe něco zvláštního, jelikož se o tom ani v dvorských ani v zemských deskách nenalezá vkladu. L. 1598 Ferdinand Lokšan ves tu zase koupil od dědičky Koldínovy. L. 1587 zemřel Jan Šípař, jenž za manželku měl sestru druhé choti Koldínovy; nárožní dům jeho, „v Kuchynkách“ řečený, připadl na Koldína po předemřelých dcerách jeho. Po některých odpořích se strany příbuzných Šípařovských stal se Koldín plným vlastníkem domu toho, načež jej pod výminkami, z kterých po

*) O něm viz Rukověť k dějinám literatury české, díl I. str. 9., II. str. 379.

Digitized by Google

smrti jeho vzešly mnohé neshody, postoupil Janu Vartovskému. Ze zpráv, jež jsme posud sestavili o majetku Koldínově, viděti jest, že náležel k samým nejbohatším sousedům pražským. Ještě plnější obraz zámožnosti jeho podává popis a odhad jeho pozůstalosti, mezi Přídavky otištěný.

V takových okolnostech jest poněkud s podivením, že Koldín tak dlouho na sobě držel úřad kancléřský, s kterým, mimo práce a starosti, sloučena byla jistá míra závislosti. Konečně jej přece složil. Stalo se to v letě r. 1584. Když se radda staroměstská dne 4. července t. r. obnovovala, tu Koldín poprvé co senátor do ní byl přijat.

V hodnosti této několikrát naň obyčejným oběhem připadl úřad purkmistrovský, kterýž po čtyrech a čtyrech nedělích s jednoho člena raddy převáděn býval na druhého. Poprvé přijal jej 3. září 1584, po druhé 2. září 1585, po třetí 1. září 1586, po čtvrté 30. srpna 1587, po páté 29. srpna 1588.

Na podzim opět nastalo přímoří v Praze, kterým Koldínovi odjata třetí manželka, bezdětná Anna. Od té chvíle on sám upadl v neduživost, kteráž ho již neopustila až do smrti. Zemřel 10. ledna 1589, nejsa starší než 59 let, v domě svém Dominákovském. Na zejtří slavně pohřben v kostele sv. Mikuláše na Starém Městě pražském, kdež se nyní slouží obřadem slovanským, v kryptě před oltářem.

Mr. Petr Kodicill z Tulechova, Mr. Martin Galli Černovický a jiní na památku jeho vydali básně latinské, ježto sebrané téhož roku tiskem vyšly.*)

O odměně, jaká se poskytovala a poskytuje v Rakousku udavačům na poli veřejného práva a finančního zvlášť.

Podává prof. dr. M. Talíř v Praze.

(Pokračování.)

Ad. III. V době novější nalezáme jakás principielní ustanovení o odměnách, jaké přislíbeny jsou osobám, jejichž přičiněním pře-

*) O nesnázích s pozůstalostí Koldínovou šířeji psáno od B. Pešky v „Právníku“ 1864 str. 227.—234.

Digitized by Google

stupek důchodkový byl udán, odhalen a zjištěn. Nejhlavnější ustanovení dotyčná až po dnes platící nalezáme v řádu celním a monopolním ze dne 11. července 1835, v důchodkovém zák. trest. ze dne 11. července 1835 a v předpisu o spůsobu, jak dlužno nakládati s týmž důchodkovým zákonem trestním ze dne 3. března 1836. Zde se setkáváme s rozdílem, v starších dobách úplně neznámým a v druhé době pouze zde onde naznačeným, s rozdílem totiž, jaký se činí mezi udavačem a osobami, jejichž pozorností přestupek důchodkový byl odhalen, již předmět přestupku aneb pachatele postihly neb při postihnutí spolupůsobily, a již zvláštní pozorností odvarovaly odstranění věci neb pachatele již uchopeného, aniž by v případech poslednějších k tomu dle svého postavení byly povinny. Osoby[17]) poslednější nazýváme uchopitele (Ergreifer).

Přislíbené odměny jsou při osobě udavačově a při uchopiteli rozdílné; liší se totiž výškou a prioritou nároku na odměnu. Při udavači obnáší totiž odměna jednu třetinu pokuty zaplacené neb cenou uchopeného předmětu přestupku uhražené,[18]) kdežto uchopitelové mají nárok na odměnu, která se rovná čtyr neb pěti šestinám pokuty zaplacené; čtyr šestinám tehdy, když byl pouze předmět přestupku uchopen, aniž by zároveň pachatel přestupku byl zjištěn, v případech ostatních má obnášeti pět šestin.[19]) Při vypočítávání odměny jak při udavači tak i při uchopiteli nelze od zaplacené pokuty sraziti s vyšetřováním spojené snad výlohy.[20])

Jak podotknuto, jest rozdíl mezi odměnou udavačovou a uchopitelovou co do priority nároků; nárok udavače nelze nijak zkrátiti, kdežto uchopitel bere podíl pouze z částky, která vybývá po uhražení odměny udavači patřící.[21])

Podmínky udavačových nároků na odměnu jsou dvě, podmínka totiž positivní, by na základě téhož udání přestupek důchodkový byl odhalen a by pokuta či trest byl vyřknut; a dále podmínka negativní, by totiž udavač nebyl již svou úřední povinností vázán, přestupky důchodkové odhalovati, oznamovati a p.[22])

---

[17]) Viz čl. 18. a 26. uvedeného předpisu ze dne 3. března 1836.
[18]) V. čl. 300. řádu celn. a monop., pak čl. 20. předp. ze dne 3. března 1836.
[19]) V. čl. 29. a 30. tamtéž.
[20]) V. čl. 20. a 28. tamtéž, pak čl. 300. řádu celn. a monop.
[21]) V. čl. 28. tamtéž.
[22]) V. čl. 19. tamtéž.

Digitized by Google

Z doby dřívější byla převzata zásada, že jmeno udavačovo, které pod ztrátou nároků na odměnu jest povinen udati, nemá býti vyzrazeno, vyjma, že udání bylo falešné, vymyšlené neb zlomyslně zpotvořené, kde má jeho jmeno sděleno býti udanému — když za to žádá — a záležitost sama postoupena obyčejnému soudu trestnímu k dalšímu patřičnému vyřízení.[23])

Jest-li v jedné a téže příčině více udavačů a uchopitelů, rozhodne u udavačů doba učiněného udání. Za stejná udání později učiněná neposkytuje se žádných nároků na odměnu a při současném podání participují všichni stejnými díly. Jest-li více uchopitelů rozdělí se odměna zákonitá stejnými částkami mezi všechny, mimo náčelníka, jehož vedením přestupek byl postižen, kterémuž patří čtvrtý díl pokuty, byl-li přestupek nalezen prohledávkou, neb jedna desitina v případech ostatních co zvláštní odměna (Vorgebühr). Zbytek budiž pak rozdělen stejnými díly mezi všechny, náčelníka nevyjímajíc.[24])

Uvedené pravidlo, že mají býti odměny poskytovány z pokut zapravených, připouští výminku; mohou totiž jak udavačům, tak i uchopitelům zvláštní býti uděleny odměny, musí-li pokuta peněžitá proměněna býti ve vězení, aneb jedná-li se o přestupky, na něž ustanoven jest výhradně trest vězení; mimo to u uchopitelů, když poskytnutou udavačovi třetinou podíly uchopitelů značně se stenčily aneb úplně zmizely. Při určování výšky podobných odměn zvláštních či mimořádných rozhodují obtíže spojené s činem odměny hodným a důležitost jeho.[25])

Co chvalitebnou odchylku od dob dřívějších dlužno uvésti, že nemají nároku na odměnu uchopitelové, již se spáchaným přestupkem stojí v jakémsi styku nesprávném, jimž svěřeno vyšetřování skutku vůbec, a s některým z vinníků neb zavázaných zvlášť a již jsou ustanoveni co úředníci neb zřízenci při úřadech finančních pro odbor konceptní.[26])

Důležitost zásady této jeví se v plném světle, přihlédneme-li k méně chvalitebné odchylce doby nové od dob dřívějších, že totiž pro povahu přestupku důchodkového pravidelně nevyžaduje se zlého úmyslu, kde neznalost zákona, nepravé vykládání zákona, pouhé

---

[23]) V. čl. 303. a 304. řádu celn. a monop.
[24]) V. čl. 21. a 32. předp. ze dne 3. března 1836.
[25]) V. čl. 31. tamtéž a čl. 301. řádu celn. a monop.
[26]) V. čl. 27. tamtéž.

Digitized by Google

nedopatření a p. úplně postačí, by někdo dosti citlivě mohl trestán býti pro přestupek důchodkový.[27])

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

K čl. 281. obch. zák.

Dr. H. v Brně podal r. 1873 u c. k. okresního soudu v Jevíčku ve jmenu Mat. Přibyla žalobu na Hirsche Buchführera a Morice Spitzera co veřejné a jediné společníky protokolované firmy „M. Spitzer & H. Buchführer“ o zaplacení 1164 zl. 40 kr. proto, poněvadž žalobce co příjemce směnky na 1164 zl. 40 kr. znějící od vydatele firmy „H. Buchführer & M. Spitzer“ valutu neobdržel.

Okresní soud žalobce s žalobou odmrštil a v útraty soudní odsoudil proto,

poněvadž

Hirsch Buchführer a Moric Spitzer jsou veřejnými společníky protokolované firmy „H. Buchführer a M. Spitzer,“ kterážto firma jest právnickou osobou a dobře rozeznávána býti musí od veřejných společníků této firmy Hirsche Buchführera a Morice Spitzera.

Jelikož vydatelem směnky jest firma H. B. a M. Sp., žaloba však zní na Hirsche B. a Morice Sp., jest v osobě žalovaného pochybena a tím rozsudek odůvodněn.

K odvolání se žalobce z rozsudku první stolice potvrdil vrchní zemský soud v Brně rozhodnutí okresního soudu Jevíčského proto,

poněvadž

jak v důvodech rozsudku první stolice již udáno, jest firma H. B. & M. Sp. osobou od uvedených dvou veřejných společníků Hirsche B. a Morice Sp. — byť se i celá společnost jediné z těchto dvou společníků skládala — rozdílnou a ačkoliv dle čl. 112. obchodního

[27]) V. čl. 14. důchodk. zák. trest.

Digitized by Google

zák. závazek společníků veřejných za dluhy společenské jest solidární, jest zároveň subsidiární a věřitelé společnosti mohou jen při nedostatku jmění společenského na jmění soukromé jednotlivých veřejných společníků sáhnouti.

V mimořádném odvolání proti oběma stejně znějícím rozsudkům poukazoval žalobce hlavně k čl. 281. a 112. obch. zák., dle nichž závazek veřejných společníků za dluhy společenské není pouze solidární, nýbrž že neposkytuje se veřejným společníkům v obecném právu všeobecně platné exceptionis ordinis a že věřitelům společnosti dle znění čl. 281. obch. zák., nímž se tato námitka výslovně vylučuje, na vůli se zůstavuje, za dluhy společenské buďto společnost nebo její veřejné společníky žalovati a z jmění soukromého poslednějších se hojiti.

C. k. nejvyšší soud mimořádné revisi nevyhověl a oba rozsudky stejně znějící p o t v r d i l,

poněvadž

nemohou věřitelé společnosti obejdouce tuto na soukromé jmění společníků sáhnouti a je přímo žalovati, ačkoliv tito dle čl. 112. a 85. obch. zák. s veškerým svým jměním za dluhy společnosti solidárně ručí, nelze revisi přece proto místa dáti, poněvadž mnohdy může žalovaná společnost žalobci námitky činiti, kteréž jednotliví společníci činiti nemohou.

Žalobce má tudíž právo, na jmění soukromé veřejných společníků teprvé tehda sáhnouti, pakli z jmění společenského zaplacení nedošel a tuto okolnost prokázal, neb právo věřitelům společnosti čl. 112. obch. zák. zaručené jest toliko právem regresním.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v y š š í h o s o u d u z e d n e 1. p r o s i n c e 1875 č. 9027.

A. Dvořák.

Rušení držby okolíkováním pozemku.

Rozhodovacím výměrem ze dne 19. září 1875 č. 8091. uznal c. k. okresní soud v Mladé Boleslavi, že obec B. přerušila držení žalujícího A. ohledně dvou kusů polí, které zahrnuty jsou v pozemku obci B. patřícím č. parc. 1098. a které po obou stranách

Digitized by Google

rokle u prostřed pozemku č. parc. 1098. ležící se rozprostírají tím, že zasaditi dala při ohraničování obecních pozemků kolíky hranice označující tak, že oba kusy polí zahrnuty jsou mezi obecní pozemky, že tudíž povinna jest, věc v předešlý stav přivésti, všeho dalšího rušení držení tohoto se zdržeti a útraty sporu nahraditi.

Příčiny.

Žalovaná obec připouští výslovně, že žalující A. užívá obou kusův pozemku č. parc. 1098. na obou stranách rokle se nacházejících a že tyto pozemky kolíky a mezníky jako ostatní pozemky obecní ohraničeny byly.

Tím jest nejen pokojné držení na straně žalobníka, ale i rušení této držebnosti omezením pozemku dokázáno, pročež soud dle žaloby uznal.

Že okolíkování pozemku jistého — uvázání se v držebnost tohoto pozemku v sobě obsahuje rušení držení, není dle §. 312. ob. z. obč. pochybno.

Že pak právě obec B. rušení to spůsobila a zařídila, má soud, ač se to popírá, za dokázané, neboť starosta obecní doznal, že obec tato žádala výbor okresní, aby vyslal znalce k novému ohraničení obecních pozemků a že na žádost tuto okresní výbor zeměměřiče vyzval, aby vyměření a ohraničení vykonal. Mimo to vyjádřil se starosta obecní na dotaz žalobníka strany oněch pozemků, že obec vlastnictví těch pozemků popustiti nemůže.

Co rušitelka držení žalobcova má žalovaná obec dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1875 č. 69. ř. z. útraty sporu zapraviti.

Na tento výměr stěžovala sobě obec B. a c. k. vrchní soud zemský v království Českém změnil rozhodnutím svým ze dne 11. října 1875 č. 25921. výměr první stolice, zamítnul žalobu a odsoudil žalujícího A. k náhradě útrat z následujících

důvodů:

Nelze říci, že žalobce u vzdělávání a užívání obou polí, které v parcele č. 1098. při rokli leží, jakýmsi skutkem rušen byl.

Vykonávání tohoto práva užívacího — jiného práva se také žalobce ani nedovolává — nyní také nic na překážku není a žalovaná obec doposud také nic neučinila, z čehož by se na jakés obmezování tohoto užívání souditi dalo.

Dala-li obec vlastní svou parcelu vyměřiti a kolíky hranice opatřiti, tedy má k tomu právo, aniž může býti přinucena, aby

Digitized by Google

neohraničila parcelu pouze proto, že uprostřed této parcely dvě pole leží, kterých, aniž by zvláštním číslem parc. označena byla, žalobce užívá.

Pokud se však žalobce obává, že by mu z tohoto vyznačení hranic pouze v právním ohledu jakés zkrácení práv jeho povstati mohlo, nelze prosbou žalobní z rušení držby tuto obavu odstraniti.

Poněvadž tudíž není zde ani faktického rušení držby, ba ani úmyslu rušiti držení žalujícího, musela žaloba admrštěna a žalobce k náhradě útrat obou stolic odsouzen býti.

Žalující A. podal proti tomuto rozhodnutí stížnost k c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru, v níž k tomu poukázal, že se zde o držení věci a nikoliv o držení práva užívání jedná, že okolíkování pozemku za rušení držení považovati se musí, poněvadž by žalovaná obec tímto okolíkováním dle §. 312. ob. zák. obč. držení věci nabyti mohla, což by žalobci na újmu býti muselo, poněvadž nemožné jest držení jedné a téže věci od dvou osob.

C. k. nejvyšší soudní dvůr změnil rozhodnutí druhé stolice a rozhodovací výměr c. k. okresního soudu v Mladé Boleslavi č. 8091. r. 1875 potvrdil, přisoudiv žalobci útraty stížnosti.

Důvody:

Že žalující v držení obou v parceli 1098. po obou stranách rokle ležících pozemků se nalezají, nebylo od žalované obce popřeno.

Sporné jest jedině, zda v tom rušení držení spočívá, že žalovaná obec při vyměřování a ohraničování obecních pozemků hranice tak vyznačiti dala, že obě pole žalobcovy do obecních pozemků zahrnuty byly. O tom však pochybovati nelze, poněvadž dle §. 312. ob. zák. obč. držení nemovitých věcí omezením, ohražením a poznamenáním se nabývá, a zasazení mezníků a kolíků patrně za poznemenání nemovitých věcí považovati se musí.

Tak prokázáno jest držení žalobce i rušení na straně žalované obce, musel tudíž rozsudek první stolice potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 30. listopadu 1875 č. 13036.

JUDr. Jan Nebuška.

Digitized by Google

Jak dalece lze připustiti změnu spůsoby přísežní, když rozsudek nabyl moci práva?

Podáním ze dne 21. května 1875 č. 50832. přihlásil se J. F. k vykonání přísahy rozhodovací, na kterou bylo rozsudkem c. k. obch. soudu v Praze ze dne 26. března 1875 č. 20352. nálezem c. k. vrchního soudu zemského ze dne 27. dubna 1875 č. 10938. stvrzeným uznáno, a která v ten smysl zněla, že pravda jest, že on J. F. dne 14. května 1873 zaslal na žalovaného K. S. 15 svazků příze a že za ně fakturoval cenu na 113 zl. 50 kr.

Při stání na toto podání k vykonání přísahy určeném, nesložil ji J. F., ale žádal za odročení stání a za opravení přísežní spůsoby, aby zněla v ten smysl, že pravda jest, že on žalobce J. F. na žalovaného K. S. zaslal 15 svazků příze a že cenu za ně na žalovaného dne 14. května 1873 v obnosu 113 zl. 50 kr. fakturoval.

Za důvod k žádané této opravě uvedl žalobce J. F., že sice obyčejně současně s fakturováním zasílá také zboží, že však přece s určitostí tvrditi nemůže, že v tomto případě zboží dne 14. května 1873 skutečně na žalovaného zároveň s fakturou zaslal, kdežto s úplnou určitostí ale potvrditi s to jest, že dne 14. května 1873 zboží to žalovanému fakturoval.

V jednání o této žádosti zavedeném opíral se žadatel o to, že žádanou opravou podstata přísahy se nemění, kdežto žalovaný K. L. namítal, že právomocný rozsudek, kterým bylo na přísahu uznáno a dle něhož žalobce i přísahu nastoupil, měniti více nelze, a žalobce buď během jednání neb odvoláním žádané změny domáhati se měl.

Výměrem ze dne 20. září 1875 č. 96022. vyhověl c. k. obch. soud prosbě žadatele J. F. a opravil ve smyslu žádosti přísežní spůsobu,

z důvodů,

že oprava tato nepříčí se dvorskému dekretu ze dne 17. července 1787 č. 697. sb. s. z., an nežádalo se ní ani za zmenšení částky, aniž se tím vrácená tato přísaha ve věci hlavní neb v příslušenství mění a dle celého průběhu jednání a důvodů rozsudku právě vzhledem na datum 14. května 1875 za rozhodné nebylo považováno, vztahuje-li se toto udání času na zaslání či fakturování zboží, ale naopak datum toto zcela vedlejší bylo a z přísežní spůsoby

Digitized by Google

mohlo býti zcela vynecháno; žádaná oprava jeví se tudíž býti pro spor zcela bez důležitosti.

Žalovaný K. S. stěžoval si z tohoto výměru a c. k. vrchní soud zemský uznal, že stížnosti této místa dáti nelze

proto,

poněvadž dle dvorsk. dekr. ze dne 17. července 1787 č. 697. sb. s. z. zřejmo jest, že dovoleno je i tehdy, když rozsudek již právní moc nabyl, přísežní spůsobu opraviti, pokud se týče oprava věci vedlejší, a v případě tomto dle průběhu jednání skutečně zcela lhostejno jest, kterého dne žalobce zboží na žalovaného zaslal.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu Českého ze dne 18. října 1875 č. 26306.

Dr. Kotrbelec.

Lze-li odročiti stání nařízené ku složení přísahy vyjevovací ve smyslu §. 66. konk. řádu.

Žádosti J. Ž. za prohlášení konkursu na jmění M. Z. nebylo dle §. 66. k. ř. pro úplnou nemajetnost M. Z. vyhověno, aniž by byla M. Z. výkaz o svém jmění a o svých dluzích dle předpisu §. 63. k. ř. předložila a pouze tvrdila, nabídnuvši se ku přísaze dle §. 66. k. ř., že zcela nemajetnou jest. J. Z. žádala na to na c. k. zemském soudě v Praze za příkaz, aby M. Z. přísahu o nemajetnosti své dle předpisu §. 66. ř. k. složila. Na žádost tuto ustanovil c. k. zemský soud k vykonání přísahy té stání ku dni 26. srpna 1875, ku kterému se M. Z. nedostavila, ale za ni zástupce její, který z příčiny té, že M. Z. pro překážky rozličné k stání tomu dostaviti se nemohla, žádal protokolárně za odročení téhož na 3 neděle, připomenuv výslovně, že M. Z. hotova jest při tomto odročeném novém stání přísahu žádanou na jisto složiti.

C. k. zemský soud v Praze vydal o této žádosti výměrem ze dne 28. srpna 1875 č. 28351. vyřízení obsahu toho, že když M. Z. k stání určenému se nedostavila, a přísahu manifestační jí uloženou nesložila, o tom stranám i c. k. státnímu zástupnictví dle předpisu §. 66. ř. k. věděti se dává, protože žádosti zástupce M. Z. v protokolu ze dne 26. srpna 1875 za odložení dotčeného

Digitized by Google

stání proto vyhověti se nemohlo, poněvadž za takové odročení žádati oprávněn jest pouze věřitel, který za prohlášení konkursu žádal a nikoli též dlužník.

Z výměru toho stěžovala si M. Z. u c. k. vrchního soudu zemského a dala stížnosti své za důvody, že v §. 66. ř. k. obmezení v příčině odložení stání k složení přísahy určeného, jakého se c. k. zemský soud dovolává, řeči není, ale že platí tu všeobecná ustanovení zákona ze dne 16. května 1874 o odročování stání, dle nichž a zvláště §. 9. a 13. mělo se žádosti za odročení stání k vykonání přísahy ustanoveného proto vyhověti, poněvadž protivná strana, která se ku stání dotýčnému nedostavila, žádosti M. Z. neodporovala, pravdivost důvodů pro odročení stání přivedených nepopřela a rozhodnutí c. k. zemského soudu též na odpor jest zásadě řízení soudního, že soudce nemá na více rozhodnouti, než zač strana sama žádala, tuto ale soudce, aniž by protivná strana byla za to žádala, žádost odročovací zamítl.

Na stížnost tuto vynesl c. k. vrchní soud zemský toto rozhodnutí:

Stížnosti M. Z., pokud se týká toho, že žádosti zástupce jejího za třínedělní odročení stání k vykonání přísahy určeného nebylo vyhověno, se zamítá, pokud se týká ale stížnost toho, že stranám bylo na vědomost dáno, že M. Z. přísahu nesložila, a že o tom též zpráva c. k. státnímu zástupnictví dána byla, dává se stížnosti místo, vyrozumění tato v obém směru se zrušují, a c. k. zemskému soudu se nařizuje, aby ku složení žádané přísahy ve smyslu §. 66. ř. k. nové stání ustanovil s tím, že kdyby M. Z. i k tomuto stání se nedostavila, aniž by odpůrkyně J. Z. za odročení byla požádala, za to by se mělo, že přísahati nechce;

důvody:

Ačkoli zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. dle nadpisu jeho, ještě jen některá ustanovení o řízení ústním, písemném a stručném změnil, an předpisův řádu konkursního užíti nelze, a tedy též v řízení konkursním §§. 9., 13. zákona téhož rozhodovati nemohou, to tím méně v tomto případě, když soud k žádosti věřitelově přidržeti má dlužníka k složení přísahy manifestační dle §. 66. ř. k., a tudíž soudce, jakmile věřitel za to byl požádal, z moci úřední jednati má, dostavení se věřitelovo ku stání ku složení přísahy určenému potřebí není, an jednání kontradiktorní místa nemá, a tudíž také z nedostavení věřitelova nelze souditi

Digitized by Google

na to, že žádosti za odročení stání k vykonání přísahy určeného neodporuje, přece připustiti nelze, aby se žádost protokolární zástupce M. Z., která o odepření přísahy této ničeho neobsahuje, co odepření její vykládala, a aby takové následky nastaly, jaké jsou pro případ odepření přísahy předepsány.

Rozhod. c. k. vrchního soudu pro Čechy ze dne 29. října 1875 č. 24709.

Dr. Kotrbelec.

Poplatek z pozůstalosti není břemenem pozůstalosti.

Při projednávání pozůstalosti po M. učinil pozůstalý manžel A. s B., otcem zůstavitelkyně, porovnání, dle kterého A. bratřím zůstavitelkyně C., D. a E. po 420 zl., tedy dohromady 1260 zl. zaplatiti měl. Protokol o tomto porovnání u soudu sepsaný obsahoval dodatek: „Následkem dědičného porovnání mezi A., B. a nezletilými dětmi tohoto C., D. a E. zákonní dědici po M. docela žádných nároků na pozůstalost nemají a naproti tomu také žádných závazků a břemen za tuto pozůstalost na sebe neberou.“ A. zaplatil poplatek pozůstalostní v sumě 237 zl. 75 kr., v které sumě také poplatek z vyrovnaných podílů po 400 zl. pr. 63 zl. byl obsažen a žaloval nezl. C., D. a E. o náhradu těchto 63 zl.

První instance dala žalobě místo, odvolávajíc se na §. 1042. a §. 905. ob. z. obč. Druhá instance odvrhla žalobu, připouštějíc námitku žalovaných, že žalobce dle narovnání povinen jest, aby poplatek, o nějž jde, jako břímě pozůstalosti sám zaplatil a odvolávajíc se na §. 72. zák. o popl., který prý poplatek z pozůstalosti za povinnost a břímě pozůstalosti prohlašuje. Instance třetí potvrdila rozsudek instance první z těchto

důvodův:

Dle odevzdací listiny ze dne 26. srpna 1871 č. 4039. o pozůstalosti po M. nemůže býti pochybno, že sumy 420 zl., 420 zl. a 420 zl., dohromady 1260 zl., které žalobce, vlastník polovice usedlosti x. jako přejímatel druhé polovice této usedlosti žalovaným jako dědicům své manželky zaplatit se zavázal a které jim touže listinou do vlastnictví odevzdány byly, představujou dědičné

Digitized by Google

podíly, dědičným porovnáním dne 8. července 1871 uzavřeným a soudem opatrovnickým schváleným vyhledané a na místo dílův polovice usedlosti, pozůstalost činících, nastoupivší.

Platebním rozkazem c. k. berního úřadu jest dokázáno, že v poplatku úhrnném pr. 237 zl. z celé pozůstalosti po M. vyměřeném a žalobcem zaplaceném také suma 63 zl. obsažena jest, která zvláště z dědičných podílův žalovaných pr. 1260 zl. vyměřena byla.

Žalovaní jako nabyvatelé zmíněných podílův jsou dle §. 68. odst. 2. zák. o popl. ze dne 2. srpna 1850 povinni, aby poplatek 63 zl. zaplatili a této zákonné povinnosti nebyli zbaveni dědičným porovnáním shora uvedeným a v odevzdací listinu pojatým, poněvadž dle něho žalobce výslovně vzal na se pouze zaplacení všech knihovních i neknihovních dluhův pozůstalosti, potažitě pozůstavitelkyně a zejmena také zaplacení nákladův pohřebních, však nikoliv také zaplacení poplatkův na žalované vycházejících a s touto stipulací také konečná věta dědičného porovnání, dle které žalovaní žádné závazky a břemena pozůstalosti na sebe neberou, úplně souhlasí, protože závazky a břemeny pozůstalosti dle §. 548. a 549. ob. zák. obč. rozumějí se jen ony, které již zůstavitelkyně ze svého jmění plniti měla a náklad na pohřeb, učiněný dle toho, jak v místě obyčej jest a dle stavu a jmění zemřelého, ale nikoliv také poplatky na pozůstalost vycházející.

Poněvadž pak, jak již řečeno, dokázáno jest, že žalobce povinnost zaplatiti poplatek z pozůstalosti žalovaným dle zákona příležející a jim dědičným porovnáním neprominulou za ně vyplnil, náleží mu dle §. 1042. ob. z. obč. náhrada učiněného nákladu.

Rozsudek c. k. okresního soudu v Kouřimi ze dne 8. srpna 1872 č. 3353., c. k. vrchního soudu zemského ze dne 17. září 1872 č. 28840., rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1872 č. 11734.

Dr. A. Zadina.

K §. 19. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. říš. zák.

C. k. zemský soud v Praze vyřizuje protokoll o inventuře a separaci ohledně svěřenských panství R. a Č. ustanovil v odst. I. 1. dotýčného výměru ze dne 29. července 1874 č. 16.220. toto:

Digitized by Google

„Dříví v den úmrtí posledního držitele svěřenství J. hraběte K. na fideikomisních panstvích R. a Č. nalezené ve množství 47.190 sáhů a v ceně úhrnné per 131.646 zl. 83½ kr. přikazuje se allodní pozůstalosti jmenovaného posledního držitele fideikomisního, vylučuje se ze stavu passiv inventáře o allodním jmění sepsaného, a vřaduje se do téhož jakožto aktivum.“

Na základě svrchu uvedeného výměru č. 16.220 anni 1874 povolil c. k. zemský soud v Praze k žádosti allodního dědice Ed. hraběte P. výměrem ze dne 22. září 1874 č. 27.670. dle §. 19. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. a dle §. 320. ob. ř. s. naproti Th. hraběti K., co dědici fideikomisnímu exekutivní sequestrací požitkův fideikomisních panství R. a Č. cum appert. k nabytí dříví allodní pozůstalosti J. hraběte K. výměrem ze dne 29. července 1874 č. 16.220. přikázaného, na panství R. a Č. v den úmrtí nalezeného v množství 47.190 sáhů a v ceně 131.646 zl. 83½ kr., dále poznámku povolené exekuční sekvestrace v zemských deskách na listu závad těchto panství a přiřknul žadateli na útratách 21 zl. 60 kr. za exekuční žádost.

Na výměr tento stěžoval si dědic fideikomisní Th. hrabě K. u c. k. vrchního soudu zemského, uváděje,

1. že na základě odst. I. 1. výměru ze dne 29. července 1874 č. 16.620. exekuce vedena býti nemůže, poněvadž tento odstavec neobsahuje soudcovský výrok o závazku, který by fideikomisní dědic naproti allodnímu dědici splniti měl, nýbrž pouze ustanovuje, že dříví tam uvedené do pozůstalosti allodní náleží, pročež také dříví to respektive cena jeho do passivum fideikomisního inventáře vřaděna nebyla, — a poněvadž nyní ještě ani o allodním ani o fideikomisním jmění úhrnný inventář uzavřen není, jelikož vzájemnými náhradami, jež z vyřízení separačního protokollu o baňských entitách k svěřenství náležících svého času vzejdou, i allodní i fideikomisní inventář se změniti musí;
2. že nedostává se allodnímu dědici aktivní legitimace k exekuci, poněvadž dotýčné dříví tvoří část allodní pozůstalosti dosud neodevzdané a mimo to svazkem substitučním stížené, kdežto exekvent si nevymohl konsens úřadu pozůstalostního a substitučního a výměrem ze dne 29. července 1874 č. 16.220. dříví ono, nikoliv allodnímu dědici, nýbrž výslovně allodní pozůstalosti přikázáno bylo;

Digitized by Google

3. že spůsob vedení exekuce dle §. 320. s. ř. pochyben jest, poněvadž allodní dědic žádal za sekvestraci dříví určitě naznačeného dle quality i quantity, tudíž za sekvestraci u r č i t é v ě c i m o v i t é, kdežto exekuce na res mobiles in specie toliko dle §. 305. s. ř. povolena býti může. Vždyť by sekvestrace požitků svěřenského panství nikdy vésti nemohla k nabytí speciálně naznačeného v den úmrtí dřívějšího držitele svěřenství nalezeného, tudíž tehda již skáceného dříví, oč právě allodní dědic byl žádal;
4. že každá exekuce předpokládá zdráhání se exekuta, vyplniti závazek, tak sice, že když ochota exekuta, povinnosti své dostáti, dokázána jest, exekuci povoliti nelze; tuto ochotu, dříví allodnímu dědici odevzdati, dal však fideikomisní dědic na jevo žádostí podanou u c. k. zemského soudu dne 9. listopadu 1874 sub NE. 33.168., v kteréžto vzhledem k tomu, že exekvent nemá konsensu k přijetí dříví, žádal za soudní intervenci pozůstalostního a exekučního úřadu; poněvadž ale zemský soud tuto intervenci odmítl, fideikomisnímu dědici pak osoba, kteréž by dříví bez zodpovídání odevzdati mohl, známa nebyla, žádal sub praes. 1. prosince 1874 NE. 35666. o zavedení soudního uschování dříví dle §. 1425. ob. z. obč., kterážto žádost posud vyřízena nebyla.

K stížnosti této změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. listopadu 1874 č. 28.976. výměr zemského soudu ze dne 22. září 1874 č. 27.670. a zamítnul žádost allodního dědice za sekvestraci,

poněvadž

ačkoliv na vyřízení separace fideikomisní ze dne 29. července 1874 č. 16.220., pokud toto právoplatným se stalo a určitý výrok o vzájemných nárocích fideikomisní i allodní massy obsahuje, dle §. 19. zák. ze dne 9. srpna 1854 exekuce udělena býti může, soudní řád spůsoby exekuce v příčině rozdílných předmětů tak určuje, že nelze libovolně od toho sejíti; zde jedná se o to, by dříví za aktivum allodní massy uznané, v den úmrtí předešlého držitele v lesích fideikomisních nalezené v účtovaném množství 47.190 sáhů fideikomisu bylo odňato a odevzdáno allodu, jde tudíž o odevzdání určité movité věci, pro tento případ však jest exekuční řízení v §. 305. s. ř. ustanoveno, pročež žádanou sekvestraci požitků celého svěřenství připustiti nelze.

Digitized by Google

Toto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského potvrdil c. k. nejvyšší dvůr soudní, zamítnuv dotyčný revisní rekurs allodního dědice,

poněvadž

vyřízení inventury a separace ze dne 29. července 1874 č. 16.220., na jehožto základě exekuční sekvestrace požitku fideikomisních panství R. a Č. cum appert. se žádá, obsahuje pouze výrok, že v den úmrtí posledního fideikomisního držitele J. hraběte K. na panstvích R. a Č. cum appert. nalezené dříví k stavbě, palivu a jiným potřebám úhrnem 47.190 sáhů v ceně 131.646 zl. 83½ kr. allodní pozůstalosti jmenovaného posledního držitele fideikomisního přikázáno, ze stavu passiv inventáře o allodním jmění sepsaného vyloučeno a do téhož co aktivum položeno bylo, rozhodnutí pak, v kterémž by fideikomisnímu dědici Th. hraběti K. nařízeno bylo, *toto* na fideikomisních realitách se nalezající dříví v určité lhůtě allodní pozůstalosti posledního držitele svěřenství odevzdati, zde není, poněvadž ale také v den úmrtí posledního držitele fideikomisního na jmenovaných panstvích nalezené a allodní pozůstalosti přiřknuté dříví, jehožto nabytí sekvestrační žádostí allodní dědic se domáhal, jest určitou věcí movitou, která jen dle §. 305. ob. ř. s. nikoliv ale spůsobem exekuce pouze pro peněžité pohledávky předepsaným dle §. 320. sekvestrací může býti dobývána. Mimo to ale sluší uvážiti, že žadatel z jedné strany může žádati pouze odevzdání dříví výměrem ze dne 29. července 1874 č. 16220. allodní masse přikázaného, z druhé strany fideikomisní dědic v žádostech de praes. 9. listopadu 1874 č. 33168. a de praes. 1. prosince 1874 č. 35.666.*) svou ochotu k odevzdání tohoto dříví byl projevil, pročež nelze seznati důvod k exekuční žádosti.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 12. ledna 1875 č. 249.

JUDr. Jan Bayer.

---

*) Fideikomisní dědic byl totiž žádal dne 9. listopadu 1874 u c. k. zemského soudu za ustanovení lokální komise k odevzdání dříví svrchu dotčeného na allodního dědice, aby se zjistilo, že odevzdání to dělo se dle vyřízení protokolu v inventuře a separaci; žádost tu však zamítl zemský soud výměrem ze dne 14. listopadu 1874 č. 33168., poněvadž takováto intervence soudu ani ve sporném ani v nesporném řízení není předepsána.

Na to žádal fideikomisní dědic dne 1. prosince 1874, aby se zavedlo dle §. 1425. ob. z. obč. soudní uschování dotčeného

Digitized by Google

Záporný spor o příslušnost mezi soudem a úřadem správním.

C. k. říšský soud po veřejném líčení dne 14. července 1875 předsevzatém o návrhu dne 28. dubna 1875 od Jana Kopeckého, gruntovníka v Hoř. Rapoticích a předsedy školního výboru v Kališti podaném, aby rozhodnuto bylo, zdali právní rozepře jeho s obcemi Kališti, Prosečí a Hoř. Rapoticemi, pokud se týče s jednotlivými osadníky těchto obcí strany náhrady školného od něho v l. 1864—1865 učitelům zálohou zaplaceného, cestou soudní či cestou správní vyříditi se má, nalezl: Rozhodovati o nárocích činěných žalobami dne 2. dubna 1869 pod č. 2541.—2543. u c. k.

---

dříví, poněvadž allodní pozůstalost, do které dříví to náleží, nikomu posud odevzdána nebyla a kromě toho na ní svazek substituční spočívá, kdežto se allodní dědic konsensem ani úřadu pozůstalostního ani substitučního ku přijetí dříví nevykázal, fideikomisnímu dědici tudíž známo není, které osobě dříví odevzdati má. I tuto žádost zamítl zemský soud výměrem ze dne 12. prosince 1874 č. 35666. a sice bez všelikého odůvodnění. K stížnosti fideikomisarního dědice zrušil c. k. vrchní soud dekretem ze dne 1. února 1875 č. 3344. onen výměr a nařídil zemskému soudu, aby obě strany vyslechl a potom žádost znova vyřídil.

Mezi tím časem došel svěřenského dědice výměr c. k. vrchního soudu ze dne 3. listopadu 1874 č. 28976., kterýmž sekvestrace požitkův fideikomisních byla zrušena, načež podal dne 24. prosince 1874, odvolávaje se na toto rozhodnutí, opětnou žádost za soudní uschování dříví ve smyslu §. 1425. ob. z. obč., kteroužto žádost zemský soud zamítl výměrem ze dne 31. prosince 1874 č. 38344., poněvadž není dokázáno, že allodní dědic ono quantum dříví přijmouti nechce neb nemůže.

I na tento výměr stěžoval si fideikomisní dědic, načež c. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 15. března 1875 č. 6861. výměr zemského soudu zrušil a tomuto nařídil, aby žádost č. 38344. dle výsledku (nach Ausfall) a vzhledem k slyšení stran, kteréž rozhodnutím vrchního soudu ze dne 1. února 1875 č. 3344. ohledně odevzdání dříví ustanoveno bylo, znovu vyřídil, poněvadž se žádá soudní zavedení k odevzdání dříví s odvoláním se na §. 1425. ob. z. obč., tento zákon důkazů v podmínkách tam udaných nežádá, též soud rozhodnouti nemá o tom, stane-li se žádané nařízení po právu čili nic, a poněvadž se nejedná o úřední akt v řízení exekučním, nýbrž v řízení nesporném, kdež vyslechnutím stran rozličným nesnázem lze předejíti.

Digitized by Google

krajského soudu na Horách Kutných podanými příslušní jsou soudové.

Příčiny.

Z podání obsahujícího návrh přítomný a jeho příloh vychází následující děj, jemuž se žádné strany odpíráno nebylo.

Navrhovatel zvolen byl po vydání českého zemského zákona o školním patronátě ze dne 13. září 1864 do výboru školského pro národní školu Kališťskou a ve výboru samém za starostu. Když pak obce do Kališť přiškolené, resp. osadníci těchto obcí školné nepořádně odváděli a tamější učitel i podučitel u něho na to sobě stěžovali, učinil s oběma dohodnutí, že co předseda školního výboru sám co měsíc napřed školné jim vypláceti bude, za to pak nezaplacené školné pro sebe dobývati bude. To stalo se dle protokolu sub lit. B. přiloženého se souhlasem veškerého školního výboru Kališťského.

Na to J. Kopecký oběma jmenovaným učitelům na účet školného, jež se vybrati mělo, od konce r. 1865 ze svého platil a když obec Kališťské s 200 zl., obec Prosečská se 109 zl. 41 kr. a obec Podivická s 92 zl. 42 kr. v restu zůstala, zažaloval je dne 2. dubna 1869 pod č. 2541.—2543. u c. k. krajského soudu na Horách Kutnách, kterýž však žaloby tyto výměry ze dne 3. dubna 1869 žalobci vrátil, „poněvadž předmět těchto žalob vedlé českého zemského zákona ze dne 10. října 1863 č. 41. z. z. k příslušnosti politických úřadův přísluší.“

Když pak také c. k. okresní hejtmanství v Ledči výměry ze dne 30. září a ze dne 30. října 1863 č. 244. a c. k. české náměstnictví výnosem ze dne 4. února 1868 č. 5543. J. Kopeckému žádanou exekucí k vydobytí zmíněných pohledávek odepřelo, uchýlil se k c. k. ministerstvu, žádaje o vysvětlení, na které organy by se strany náhrady těchto výloh školních obrátiti měl.

Tato žádost ministerská dodána byla vrchnímu soudu zemskému v Praze k dobrému zdání. Vedlé intimace c. k. okresní školní rady ze dne 25. ledna 1870 č. 406. schválil český vrchní soud zemský jednání c. k. krajského soudu Kutnohorského úplně, načež c. k. okresní hejtmanství Německobrodské výnosem ze dne 12. listopadu 1870 č. 4735. žadateli oznámilo, že vedlé výnosu c. k. zemské školní rady v Praze ode dne 15. srpna 1870 č. 3722. na něm jest, aby ve smyslu §. 14. říšského zákona ze dne 18. listopadu 1869 č. 44. ř. z. nález soudu říšského si opatřil.

Digitized by Google

Ježto podlé toho i úřadové političtí a úřadové školské správy i soudové příslušnost v této věci sporné odpírají a tudíž záporný konflikt kompetenční mezi úřady správními a úřady soudními panuje, jest po zákonu (čl. 2. *a.* zákl. zák. stát. ze dne 21. prosince 1867 č. 143. ř. z. a §. 14. zákona ze dne 18. dubna 1869 č. 44. ř. z.), říšský soud povolán, aby tento spor o příslušnost uklidil.

Při tom mohl i musil říšský soud jen soudy příslušnými k projednání a rozeznání zmíněné záležitosti uznati. Neboť ovšem pravda, že i dle zákonných předpisův v čas, kdy nedoplatky školného, o něž se jedná, povstaly a od J. Kopeckého zálohou zaplaceny byly, obecně platných, totiž dle §. 205. polit. zříz. školského a dle dekretu dvor. studijní komise ze dne 31. prosince 1836 č. 1638., i dle předpisu tehdy v Čechách zvláště platného (§. 4. českého zem. zákona ze dne 10. října 1863 č. 41. z. z.), jakož i dle zákonného předpisu nyní v té příčině rozhodného (§. 17. zem. zák. ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z.), nedoplatky školního platu od politických úřadův dobývány býti mají a že provádění předpisův o školném platících a tudíž i rozhodování o popřípadných sporech a neshodách vůbec úřadům správním přiléží.

Však dle příloh lit. A. a B. byl sice původně usnešením školního výboru ode dne 9. listopadu 1865 a mocným listem učitelův hornorapotických ddto. 10. listopadu 1865 Jan Kopecký zmocněn, aby školné jmenem učitelův od přiškolených obcí prostřednictvím starost jejich vybíral, do školní pokladnice ukládal a ihned učitelům odváděl. Však J. Kopecký dále sám udává, a nikdo tomu neodpírá, že nápotom, když řečené obce s odváděním školného v restu zůstávaly, nezaplacené školné ze svého učitelům vyplácel, tudíž na místě těch, kdož k němu povinni byli, náklad činil, již tito po zákonu činiti měli.

J. Kopecký nedoplatky školného proti dluhujícím obcím nikoliv jako zmocněnec učitelův nezažaloval, nýbrž náhradu toho, co ze svého za jiného zaplatil, žádá; to může však jen na základě titulu soukromoprávního (§. 1042. ob. zák. obč.), o jehož podstatnosti in quali et quanto jediný řádný soudce rozhodovati může.

Nález c. k. říšského soudu ze dne 14. července 1875 č. 185.

Dr. František Štěpán.

Digitized by Google

Rozsudek, ob contumatiam žalujícího nelze vynésti, pakli se žalující dostavil ku stání, ačkoliv po uplynutí úřední hodiny, přece dříve, nežli žalovaný odpověď na žalobu skončil.

Na žalobu Milevské záložny na V. Horáčka a Jos. Horáčka pro 120 zl. r. č. podanou, bylo ustanoveno stání na 9. hodinu dopoledne. Když desátá hodina uplynula, žádali žalovaní, poněvadž se žalující ku stání nedostavil, za vynešení rozsudku ob contumatiam žalobce, pokud se dotýče záložny Milevské, avšak nežli odpověď na žalobu byla dokončena a nežli prosba jejich za kontumací do protokolu napsána byla, přišel zástupce žalující záložny, a ohradil se proti žádosti žalovaných za vynešení rozsudku ob contumatiam, která se na žádost žalovaných u přítomnosti žalobce do protokolu vepsala.

C. k. okr. soud v Milevsku vynesl rozsudek ob contumatiam žalujícího ze dne 28. února 1875 č. 1418. uváživ, že dle resoluce od 11. září 1784 č. 336. sb. z. s. ta strana, která se během zákonité hodiny ku stání dostaví, právo má nepřipustiti odpůrce k dalším řečem, tak že jednání její řečí jest skončené, a rozhodnuto musí býti na základě toho, co bylo dosud uvedeno, uváživ dále, že zprvu uvedená resoluce pro své všeobecné znění žádný rozdíl nečiní mezi žalobcem a žalovaným, a zákon nikde účinek práva kontumace se strany žalovaného nečiní závislým na tom momentu, když žalovaný podav odpověď na žalobu žádost za kontumaci protokolem zjistiti dá, nýbrž že dle zřejmého znění oné resoluce a §. 29. s. ř. již pouhé nedostavení se strany v hodinu zákonitou, poskytuje odpůrci právo žádati za vynešení rozsudku ob contumatiam.

C. k. vrchní soud zemský zrušil však rozhodnutím ze dne 13. dubna 1875 č. 9675. shora uvedený rozsudek první stolice a nařídil, aby bylo ustanoveno nové stání, aby po skončeném jednání nový rozsudek byl vynešen,

protože,

jak z protokolu pojednacího ze dne 19. února 1875 č. 1418. na jevo vychází, dostavil se zástupce záložny Milevské ku stání výměrem ze dne 31. ledna 1875 č. 816. na 19. února 1875 v 9 hodin ustanovenému sice po uplynutí zákonné lhůty k čekání k soudu, avšak dříve nežli žalovaní s protokolární odpovědí u konce byli.

Digitized by Google

Dokud však všickni žalovaní odpověď nepodali, nemohl zástupce žalující záložny podati repliku, a žalovaní nebyli vůbec oprávněni žádati před skončením své odpovědi, aby vynešen byl rozsudek ob contumatiam. Po dané odpovědi však žalující toho proto více nemohli žádati, poněvadž zástupce žalující pak ihned v řízení zastoupil a repliku podal.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu Českého ze dne 13. března 1875 č. 9675.

Tom. Novotný.

Literární zprávy.

V. Brandl: Glossarium illustrans bohemico-moravicæ fontes. Brno 1876. (Pokračování.)

Další zajímavý článek v Glossáři je pojednání o župách a cúdách. V novějším čase totiž prof. Alojs V. Šembera v pozoruhodném článku*) snažil se diplomaticky dokázati, že Čechy a Morava od starodávna dělily se podle staroslovanského zřízení hradského na kraje a že slova „župy“ k poznačení kraje neb menší krajiny v národě nikdy užíváno nebylo. Slovo župa (officium suppe) v některých listinách přicházející znamená prý jen úřad aneb jisté užitky neb poplatky, nikoli však krajinu a rovněž slovo „župan“, kteréž v Čechách a na Moravě po nějaký čas v listech latinských se uvádí, znamená vůbec přední úředníky zemské a dvorské, nejsouc se slovem župa ve smyslu krajiny v nižádném svazku. Jmenovitě toto poslední své tvrzení, že župané nebyli náčelníci domnělých 19 neb 25 žup moravských a 35 neb 40 žup českých, dokazuje prof. Š. vyňatky z listin a tím, že do r. 1835 badatelé historičtí o župách ničeho nevěděli, teprvé když se v Olomouci vyskytly r. 1835 „zlomky Monseovy“, o jichž falsifikaci nikdo více nepochybuje, tu počalo se psáti o župách. Při příležitosti té prof. Š. znova opakoval své přesvědčení, že v Bočkově moravském diplomatáři jest nemálo listin nově dělaných a porušených (dohromady bez mála 100 listův) a vyslovil přání, aby mužové dle úřadu svého k tomu povolaní a blízcí pramenů revisi veškerých listů

*) Časopis Mus. kr. Č. 1875 str. 47.

Digitized by Google

diplomatáře Moravského až do polovice XIII. století předsevzali. Zajisté nikdo na Moravě nebyl kompetentnějším odpovědíti na článek prof. Šembery, než spisovatel glossáře. Uváděje citáty z pramenův, dokazuje arch. Brandl, že 1. slovo župa znamenalo též okres a 2. že zeměpanští úřadníci na župním hradě zvali se župané. A sice jakož cúda původně znamenala soud a teprvé později okršlek soudní, tak právě naopak župa původně znamenala okres a teprvé později úřad, jemuž přislušela politická a policejní správa okresu a sice teprvé pak, když už název županův pro nejvyšší úředníky byl zobecněl. Slovo „suppa" jest totožné prý s „provincia" a znamená v odvozeném smyslu též břemena, jež župa nésti musila, tak jako osada znamená obec a zároveň závazek obyvatelův osady k jistým soudním jednáním. Že slovo „župan" musí se ve spojení s župou uvésti, o tom p. spisovatel nepochybuje, neboť i slovo cudař musilo by nutně ukazovati k slovu cúdě, třebas by ani slovo cúda nikde v pramenech nepřicházelo. Proto trvá p. spisovatel na tom, že země české byly na župy rozděleny a úředníci župní že byli zváni župané. Majíce pouze za úkol referendo o sporné otázce se zmíniti, nechceme náhled svůj; jenž by mnohými doklady podepřen býti musil, pronésti. Pouze dovolujeme si vysloviti přání, aby zajímavý tento spor byl pobudkou kritického vyšetření a zjištění pravosti velkého počtu nejstarších listin v diplomatáři Bočkově uveřejněných, o jichž vzniku mnohá pochybnost již u veřejnosti pronesena byla a s nimiž mnohá posavadní historická i právnická dogmata stojí a padají.

To platí částečně i o poměrech lidu poddanského v Čechách i na Moravě v nejstarší době, jichž na jisto postavení a vyličení také toho vymáhá, aby prvé otázka falsifikace jmenovitě „zlomků Monseových" a tak zv. „Annales Gradicenses" právoplatně rozřešena byla. Co p. spisovatel glossáře o poměrech těch v článku „odpuštění" a jinde poznamenal, může se považovati pouze za příspěvek k dějinám stavu selského, nikoliv však za konečné a poslední slovo. Neboť jak už z jiné strany k tomu zcela dobře ukázáno bylo, ani tvrzení, že v Čechách a na Moravě v 13. století již tuhé nevolnictví provedeno bylo, ani ono, že „poměry poddanské v té době na Moravě nikdy tak tvrdé nebyly, jako na př. v Čechách neb jiných zemích německých", nebylo p. spisovatelem dokázáno a také asi těžce kdy se dokáže. Naopak, p. spisovatel uvádí nález soudu panského na Moravě z r. 1381, ve kterém se nařizuje, že žádný pán nemá poddaného přijmouti, leč by se vykázal listem pečetěným, že od toho pána, pod kterým posud

Digitized by Google

byl, propuštěn jest a dokládá v jiném pojednání svém,*) že „tímto nálezem mělo býti stran nevolnictví uzákoněno, co již na sklonku 13. století de facto trvalo, avšak v první polovici 14. století opět zvikláno bylo.“ Avšak nález ten nikdy nenabyl prý na Moravě úplně platnosti, neboť potřeba, aby poddaný, když se odstěhovati chtěl, se vykázal listem zhostným, aspoň hned na samém vstupu 15. století nikdy se v pramenech neukazuje.“ Tímto důkazem, že na Moravě r. 1381 aspoň se stal pokus uzákoniti nevolnictví, kdežto v Čechách ani o takovém pokusu ničeho známo není, zajisté prokázán jest pravý opak tvrzení, jako by na Moravě v 14. století byly poddanské poměry snesitelnější bývaly než v Čechách. V skutku pak také důmyslným novějším bádáním prof. V. V. Tomka (v dějepisu Prahy) odhaleny jsou velmi jasně pravé příčiny, jež nutně k převratům husitským vésti musily a je známo, že poddanské poměry lidu selského dokonce nebyly jednou z předních příčin oněch převratů, na což zajisté sluší položiti nemalou váhu při posuzování poměrů poddanských v Čechách ve 14. století. Po válkách husitských a jmenovitě za Jagelloncův arci nastaly v té příčině v Čechách proměny znamenité, od moravských poměrův částečně úchylné, o jichž rozvoji a příčinách však zachovaly se podrobné zprávy a o nichž proto nemůže se jen tak prostě tvrditi, že by původ svůj byly měly již v stoletích předešlých. Dějiny druhé polovice 15. století, jakž všestranně pérem Palackého nám vylíčeny byly, což jsou jiného, než líčením oné stálé snahy tehdejší šlechty české, dostati veškerou správu země výhradně do svých rukou a zatlačiti ostatní stavy do úplného pozadí, jmenovitě pak zvýšiti moc svou úplným porobením lidu selského po příkladu německém. Snaha tato došla vrchole a zákonného uznání ve známé výpovědi krále Vladislava z r. 1497, v níž vysloveno bylo, že poddaný v Čechách nesmí bez vůle a svolení pána svého odstěhovati se, že jest tedy glebæ adscriptus a i tato snaha třebas uzákoněná, vyvolala v zemi rozhodnou reakci, jež se jevila jak známo v obraně svobod stavu městského a v snahách jednoty bratrské. Na Moravě naproti tomu nedošlo se k takovým koncům. Tam vyšší stavové a města mohli po celé 15. a 16. století na kterémkoli pánu žádati, aby jim poddaného některého na jich panství odpustil a když vyplněny byly jisté formálnosti, neměl pán žádného práva, poddaného na svém statku zdržovati aneb odpuštění jemu odepříti. Zajímavé jest,

*) „Poddanství v Čechách a na Moravě“, uveřejněné ve feuilletonu „Mor. Orlice“ 1876 č. 45—49.

Digitized by Google

co p. spis. o formálnostech těch vypravuje: Ve smlouvě mezi pány a rytíři s jedné a mezi městy s druhé strany r. 1486 učiněné, ustanoveno bylo o brání odpuštění, „aby každý toho vůli měl odpuštění lidem z měst, z městeček, vsí bráti buď pokončím aneb listem řádně a to podle řádu v bílé dni.“ Dle tohoto ustanovení, aby odpuštění bylo právně platné, musil ten, kdož jmenem nového pána za propuštění poddaného z posavadního svazku žádal a jehož pokončím zvali, přijíti do dědiny neb městečka, v němž poddaný ostával, musil zavolati fojta této dědiny a v jeho přítomnosti dotknouti se ruky a šatu propuštěnce i říci: pane fojte, já tomuto člověku beru odpuštění na pána svého dědinu a pod pána svého do vsi N. s tím se vším, což má nad zemí i pod zemí, ženě jeho i jeho dětem. Obyčejně věc konala se mezi dvěma fojty a sice fojtem té dědiny, kam se odpuštění bralo, a fojtem té dědiny, odkud se bralo a pán ani o tom dříve věděti nemusil, že jeho člověku odpuštění se bere. Odpuštění musilo se díti přísně dle předepsaných formalit, tak že, kdyby na př. pokončí v nějakém okamžiku byl pustil ruku neb oděv odpuštěnce a fojt poddaného toho byl použil a ruky se ujal, bylo odpuštění neplatné. Provedeno-li odpuštění dle předepsaného řádu, musil pokončí neb jiní lidé v té dědině „uručiti právo dědinné“ t. j. uručiti, že ten, kterému se odpuštění beře, „ve dvou nedělích cožkoliv ěk povinovat jest pánu a co sirotčího i komu jinému v dědině, zpraviti má,“ jmenovitě, že grunt, na kterém seděl, během 18 neděl jiným člověkem osadí. Nedostál-li slovu, mohl předešlý pán se ho zmocniti a on byl nucen, pánu, k němuž odpuštění bral, pokutu zvanou „nedochodčí hřivna“ platiti. Kdož bez odpuštění z gruntu zběhnul, zván zběhlec, poběhlec, prchal a žádný pán nesměl jej přijmouti, nýbrž se ho zmocniti a předešlému pánu vydati.

Pravili jsme svrchu, že poddanské poměry v Čechách na sklonku 15. století pouze částečně jinou nabyly tvářnost, než na Moravě. Neboť měl-li na Moravě dle právního obyčeje každý poddaný právo stěhovati se do města neb na jiné panství, osadiv dříve předešlému pánu svému statek, nesmí se mysliti, že by v Čechách byl veskrze panoval pravý toho opak. Nikoliv. Nám je známo veliké množství privilegií poddanských měst i vesnic z 15. a 16. století, z nichž skoro ani v jediném neschází vyslovena zásada, že poddaný osadiv grunt jiným řádným člověkem, může se svobodně pryč odebrati, ano troufáme si tvrditi, že třeba za Jagiellonův bylo učiněno v Čechách zákonem nevolnictví, během 16. století zákon ten velkým tím počtem privilegií aspoň pro velkou část poddaných stal se neplatným. A i kdyby glebæ adscriptio byla všeobecně platným pravidlem u nás bývala, ani pak

Digitized by Google

nemůže se ještě určitě tvrditi, že poddanské naše poměry byly v 16. století totožné s poměry německými. Musilo by se teprvé dokázati, že počet dnů robotních u nás závisel v té době na vůli pána a nikoliv na znění smlouvy, že obce venkovské neměly pražádné autonomie, že osobnost poddaného byla ničím, takže vrchnost mohla osobovati si jus primæ noctis, právo prodávati poddaného a nakládati s dětmi vesnickými, jak se jí jenom líbilo, a což jiného jest známo z výstřelkův německého feudalismu. O tom však u nás v Čechách až do bitvy bělohorské ničeho známo není a pokavád podrobně, krok za krokem poddanské poměry v cizině i u nás objasněny a porovnány nebudou, nesluší schvalovati, když ve spisu pro německé obecenstvo ustanoveném vyslovuje se a priori tvrzení, jehož podstatnost neb mylnost teprvé po namáhavém a podrobném bádání v pramenech souvěkých českých bude moci býti prokázána.

Mimo tyto předměty nejvíce světla dostalo se glossářem p. Brandlovým řádu soudnímu, jak se vyvinul při právě zemském v Čechách i na Moravě. Na čelnějších článcích, k nimž níže ji poukážeme, patrná jest píle i zvláštní záliba, s jakouž k důležitému předmětu tomuto p. spisovatel přikročil. Litujeme, že obmezenost místa nedovoluje nám dle návodu glossáře podati sebe stručnější náčrtek řízení soudního v Čechách a na Moravě.

Okolnost tato, jakož i uvážení, že v glossáři pod mnohým ukrytým a celkem snad neznámým slovem možno nalézti dosti zajímavý materiál aneb aspoň upozornění pro práce a bádání odborné, přiměla nás k tomu, že jsme sestavili články v glossáři uveřejněné dle vnitřního jich obsahu v jakýsi systematický pořádek, nímž doufáme, že se snad mnohému, kdož o poměrech právních starší doby poučení hledati bude, poněkud zavděčíme.

(Dokončení příště.)

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

38) A. nastoupil na místě svého bratra B., který odsouzen byl k těžkému žaláři na 4 měsíce, trest řečený, vydávaje se za B., a prokázav úřední výnos, kterým B. bylo nařízeno nastoupiti trest. První

Digitized by Google

stolice odsoudila oba pro zločin podvodu ve smyslu §. 197. a 199. lit. *b*) z. tr., však c. k. nejvyšší soud dal místo zmateční stížnosti a odsoudil je pouze pro přestupek podvodu dle §. 461. z. tr., neb nelze tvrditi, že A. prokázav nařízení soudní svému bratru B. znějící, kterým tomuto bylo nařízeno, trest nastoupiti, falešně předstíral rozkaz úřadu k jednání, kteréž by měl předsebráti co veřejný funkcionář, což právě vyhledává k podstatě zločinu podvodu dle §. 199. lit. *b*) z. tr.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 16. prosince 1875 č. 6170. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 10.

39) A. koupila od svého manžela B. celý závod kupecký za 50000 zl. i zavázala se zaplatiti na srážku trhové ceny některé dluhy obchodní. Zároveň bylo ustanoveno, že mimo dluhy zejmena uvedené A. jiných dluhů platiti nebude povinna. Věřitel, jehož pohledávka v řečeném seznamu nebyla zahrnuta, žaloval A. o zaplacení a bylo žalobě dáno místa; neb koupením závodu co souhrnu jmění a dluhů stala se A. dlužnicí všech nedoplatků a nelze opačnou úmluvou mezi prodávajícím a kupujícím práva věřitelů nikterak zkracovati.

Nález c. k. nejv. soudu ze dne 25. listopadu 1875 č. 10027. v Ger. Halle z r. 1876 č. 14.

40) A. poslal svůj vak napřed do hostince, kde již po vícekráte noclehoval, pročež také vrátný hotelu jej přijal a v uschování vzal. Když však později A. do hostince přibyl, ukázalo se, že však nedopatřením vrátného byl ukraden. A. žaloval na základě §§. 970. a 1316. ob. z. obč. majitele hostince za náhradu škody a c. k. nejvyšší soud dal žalobě místo. Neb aby majitel ručil za věci cestujícího, k tomu není třeba, aby cestující již skutečně do hostince přibyl a se tam usadil; dosti na tom, když vak odeslaný naznačen byl co vak cestujícího a když co takový též zřízencem hostince byl přijat.

Nález c. k. nejvyš. soudu ze dne 9. prosince 1875 č. 7626. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 7.

41) Dle čl. 348. obch. z. jest sice jak prodávající tak i kupující oprávněn dáti zjistiti znalci, jaká jest věc kupujícímu odjinud zaslaná; když však jedna strana za intervence druhé strany důkaz ten provedla, nemůže později druhá strana žádati za důkaz znalecký ve směru dotknutém. Bylo by to opětným provedením důkazu v téžž věci, jemuž nedopouští §. 200. obch. s. řádu.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 21. prosince 1875 č. 13792. v Jur. Bl. 1876 č. 7.

Digitized by Google

42) Když někdo jsa rušen v držení pozemku sám se dle §. 344. ob. z. obč. chránil v držení, uveda věc ve spůsob předešlý a když později, jsa opětně rušen v držení do 30. dní od posledního aktu rušení podal žalobu pro rušenou držbu, tož nelze jemu vzhledem k prvnímu činu rušebnímu namítati, že žaloba jest opozděnou. Neb netoliko žalobou nýbrž i tím, že si pomůžeme sami, zachováváme sobě držení a byl tudíž ovšem žalobce ještě v držení, kdy poslední čin rušební byl vykonán.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1875 č. 3474. v Ger. Halle z r. 1876 č. 15.

43) Pohledávka nedoplatku daně, kterou uherská pokladna státní přihlásila ke konkursu zdejšímu, byla vřaděna dle §. 43. odst. IV. konk. řádu do první třídy věřitelů konkursních; neb dle §. 51. odst. II. konk. řádu platí i v konkursu v příčině cizinců zásada formelní reciprocity a není dostatečného důvodu, pochybovati o tom, že uherští soudové pohledávkám c. k. daní tuzemskými úřady k tamějšímu konkursu ohlášených přisuzují tuž přednost, jaké požívají v konkursu nedoplatky daní v samém království uherském vyměřených.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 3. prosince 1875 č. 13085. v Ger. Halle z r. 1876 č. 16.

44) §. 19. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. nelze vykládati v ten smysl, jako by toliko do dvou dní po onom dni, kdy nález na vyklizení nabyl moci práva, nájemník z bytu mocí mohl býti vyklizen; naopak musí pronajímatel i kdykoliv později ještě dovolati se exekuce na základě nálezu jím vydobytého. Slovo „noch“ má toliko význam ten, že teprv druhý den lze žádati za exekuci, což jest výhodou pro nájemce, by nebyl překvapen násilným vyklizením, nelze však důvodem tvrditi, že věřitel u vykonávání práva svého ještě dále jest obmezen, neb vyjímky z pravidla slouží přesně vykládati.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 19. října 1875 č. 10767. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 14.

45) Pohledávka, jež nacházela se ve sporu, byla po podané replice odstoupena osobě jiné. Nástupce oznámil cessi soudu jakož i okolnost tu, že vstupuje v spor a modifikoval dle toho prosbu žalobní. První stolice vzala toto oznámení u vědomost a vyrozuměla o tom stranu druhou. K stížnosti žalovaného kázal vrchní soud o dotýčném podání stanoviti stání k vyslyšení strany druhé. C. k. nejvyšší soud potvrdil výměr stolice první, jelikož žalovanému nepřísluší dle rak.

Digitized by Google

práva nižádné právo, odpírati postupu a tudíž není příčiny k dotýčnému oznámení cessionáře jiného činiti opatření, nežli jakého již první soud byl učinil.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. února 1876 č. 1159. Jur. Bl. z r. 1876 č. 10.

Deník.

Může politický úřad pokutovati společenstvo? Vídeňský magistrát byl odsoudil záložnu k peněžité pokutě 200 zl. proto, poněvadž půjčovala na zástavy, aniž by měla k tomu povolení. Ministerstvo vnitra zrušilo tento nález trestní, poněvadž přestupku může se vždy dopustiti pouze osoba fysická, kdežto osoba morální jest sice v odboru práva soukromého samostatným subjektem práv, nikoliv však nelze jí co takovou trestati. Vždyť by pokutu společenstvu třeba uloženou musili platiti též osoby zcela nevinné a arrest, na který třeba bylo přímo neb podpůrně nalezeno, nebylo by lze ani vykonati. Nález c. k. ministerstva vnitra ze dne 29. ledna 1876 č. 1843 z r. 1875. (Z. f. Verw. z r. 1876 č. 11.)

Rozsáhlý spis sporný. „Jur. Bl." sdělují, kterak první Sedmihradské společnosti železniční bylo dáti odpověď k žalobě bratří Klein-ových, kteří byli provedli stavbu dráhy řečené a nyní domáhají se náhrady za práce, které v původním projektu nebyly obsaženy. Podrobné účty o tom, což žalobcové žádají za práce při jednotlivých předmětech stavby, nebyly přijaty do kontextu žaloby, nýbrž byly co přílohy na několika set arších žalobě přidány. Žalovaná společnost dotázala se několika vynikajících advokátů, zdali třeba jest v odpovědi vše to, což v těchto přílohách obsaženo, zejmena popříti, a když odpověď zněla, že ano, přikročilo se k sepsání odpovědi. Tyto dny byl prý spis podán; však právě následkem toho, že třeba bylo tolik okolností popříti, zaujala odpověď více než 4000 stránek a musela v osmi foliových svazcích k soudu býti dodána.

Smlouva o vydávání zločinců dne 3. prosince 1873 s Anglií uzavřená (č. 34. ř. z. pro rok 1874) má ustanovení, že každé žádosti za vydání zločince (ač nejde-li o osobu již odsouzenou) mají se připojiti takové průvody, které by dle zákonů onoho místa, kde zločinec byl polapen, s to byly, odůvodniti vazbu vyšetřovací. Ministerstvo spravedlnosti upozornilo výnosem ze dne 1. února 1876 č. 1280.

Digitized by Google

opětně k tomuto ustanovení, dokládajíc, že dle toho návrhům na vydání zločince v Anglii meškajícího mimo rozkaz zatýkací též ještě připojiti se mají ověřené spisy výpovědí svědků neb jiných pomůcek právnických, jimiž se stvrzuje zločin, který se stíhanému za vinu dává a na základě jichž obviňování sluší míti za hodnověrné. Byl-li obviněný vzat do prozatímní vazby, třeba jest řečené doklady co nejrychleji předložiti, jelikož dle čl. XI. řečené smlouvy zatčený propustí se na svobodu, pakli do 14 dní diplomatickým agentem nebyla podána rekvisice všemi náležitostmi opatřená.

K disciplinárnímu statutu pro advokáty. Advokát dr. N. navštívil svého klienta A. a ptal se ho, zdali by chtěl něco vydělati? Když A. k této otázce přisvědčil, vyzval jej dr. N., by jemu odevzdal všechny peníze, jichž má pohotově, že se jedná o to, provésti velmi výnosnou operaci bursovní, o které však on (dr. N.) nic bližšího nemůže udati. A. odevzdal následkem toho dru. N. skutečně 3000 zl. a dr. N. slíbil jemu, že jemu veškerou ztrátu sám nahradí. Když však dr. N. dále nic o sobě nedal slyšeti, vyzval jej A., by jemu řečených 3000 zl. vrátil, načež dr. N. odpověděl, že špekulace se nezdařila, a že tedy prozatím, nenastane-li obrat k lepšímu, o vrácení sumy 3000 zl. nemůže býti řeči. Z účtů drem. N. při řízení disciplinárním, jež za tou příčinou proti němu bylo zavedeno, předložených, vyšlo na jevo, že dr. N. po celé měsíce hrál na burse s. penězy, které jemu A. byl odevzdal, a že vzhledem k differencím, kterých bylo platiti, objevila se ztráta 3963 zl. 40 kr. Dr. N. přiznal se býti dlužníkem sumy 3000 zl., prohlásil však, že jí v tomto čase splatiti jemu nemožno. Disciplinární rada odsoudila dra. N. pro přečin proti cti a vážnosti stavu advokátského k pokutě 300 zl. a c. k. nejvyšší soud nedal místa odvolání se odsouzeného nálezem ze dne 28. června 1875 č. 5609. V důvodech bylo poukázáno k tomu, že A. dle chování se dra. N. mohl se domnívati, že peněz bude upotřebeno k jednotlivému obchodu, jehožto výsledek brzo lze bude seznati, kdežto naopak dr. N. užil peněz klienta svého tím způsobem, že jimi po dlouhý čas hrál na burse. On peníze ty posud nevrátil a nemohl A. po celý tento čas se svým kapitálem disponovati. Toto celé chování se dra. N. muselo zviklati důvěru, kterou A. v něj skládal, i bylo zajisté na újmu cti a vážnosti stavu advokátského vůbec.

Digitized by Google

Kterak má se ukládati jmění sirotčí a nadační a jaké jistoty poskytují zástavní listy?

Sděluje prof. dr. **Ant. Randa.**

Dr. Felix Hecht, ředitel rýnské hypotheční banky v Mannheimu vydal nedávno knihu nadepsanou: Die Mündel- und Stiftungsgelder in den deutschen Staaten (V Stuttgartě, nákladem knihkupectví J. G. Cotty 1875), kteráž v mnohém směru též pozornost rakouských právníků k sobě poutá. Účel, jejž si spisovatel mnohými monografiemi v oboru práva obchodního chvalně známý v pojednání tomto vytkl, jest vyhledání základních pravidel o ukládání a správě jmění takového, které podstatně nikoliv spekulaci sloužiti, nýbrž spíše bezpečně uloženo jsouc zřídlem přiměřeného a stálého důchodu státi se má. K takovému jmění předkem sluší počítati jmění sirotčí a nadační, které, jak známo, na mnoho a mnoho milionů (v jediném Římě na př. na 400 milionů) se páčí.

Aby pro úvahu svou pevný získal základ, vychází spisovatel od panujících náhledův a zásad o ukládání jmění poručenského a nadačního. Podle toho rozděluje se spis jeho ve tři části. V prvním dílu podává přehled práva v Německu v té příčině platného, v druhém kritiku o něm, a v třetím vytýká zásady, vedle nichž by se jmění sirotčí a nadační ukládati a spravovati mělo. Věc tato spadá patrně do oboru zákonodárství správního i národohospodářského, a spisovatel vším právem váhu na to klade, že moderní zákonodárství právě v tomto odvětví k modernímu pořádku hospodářskému zřetel míti má.

Jedná se v skutku o ustnovení theorie bezpečného ukládání

Digitized by Google

jmění vůbec, neboť jest patrno, že by zásad vyhledaných pro jmění sirotčí a nadační podstatně i v jiných případech užíti se dalo, kde jde o trvalé a solidní uložení kapitálu, jako zejmena při jmění církevním a obecním, úhradních kapitálech spořitelen, ústavů hypothekárních, úvěrních a pojišťovacích.

Pojednání spisovatelovo vydává svědectví o svědomitém jeho bádání, uznání hodné pilnosti u sbírání a spořádání statistického materialu, znaleckém ovládání látky a samostatném úsudku kritickém. Jak kritika tak positivní návrhy spisovatelovy zasluhují tím větší pozornosti, ježto mu nyní jakožto řediteli výborně akreditované banky hypotheční hojně příležitosti se naskytuje ke zkušenostem, jak theorie národohospodářské ve skutečném životě se osvědčují.

Přehled nynějšího zákonodárství, dle jednotlivých států spořádaný, ukazuje, že — mimo obvod práva francouzského, kteréž soubor jednotlivých způsobův, jak peníze sirotčí ukládati lze, nestanoví — všude jeví se tendence, soubor tento ve srovnalosti s právem římským co nejpřesněji možná ustanoviti, s čímž na mnoze spojuje se roztřídění a stupňování rozličných způsobův ukládacích (zakoupení pozemkův, uložení na hypotheky, v státních papírech, ve spořitelnách a v jistých soukromých cenných papírech). Však nový pruský řád poručenský z r. 1875 (§. 39.), rovněž jako rakouský zákon z r. 1854 ustanovil sice přesně způsoby ukládací, pominul však ustanovení jich pořadu.

Vším právem prohlašuje spisovatel v kritické části spisu svého (str. 155. a násl.) ustanovení pořadu způsobů ukládacích za irracionální, i žádá, aby — jakož Římané ustanovení v příčině ukládání peněz sirotčích zřetelem ke svým poměrům hospodářským učinili — podobně dnešní zákonodárství, nepřidržujíc se historického katalogu způsobův ukládacích soubor jejich ustanovilo zřetelem k dnešním poměrům hospodářským.

Zvláště obrací se proti předpisu obecného práva, že za peníze poručencův předkem zakoupiti se mají statky nemovité, jichž cena — jak poslední doba dokazuje — značným změnám podrobena jest (str. 220.). Také zápůjčky na hypotheky poměrně ceny pozbyly, nehledíc ani k tomu, že hypotheky, na nichž peníze sirotčí v Německu uloženy jsou, podle různosti „pupilární jistoty“ v různých státech „od sebe mnohem více se různí, než asi akcie jednotlivých bank v poměru k obligacím nejlepších společností železničních“ (str. 156.). Připomínáme, že právě přílišné změny v cenách

Digitized by Google

statků nemovitých, jakož i nákladné a zdlouhavé dobývání dluhů hypothekárních jsou příčinami, proč hypothéky mnohem méně jsou příhodny k ukládání kapitálův, než státní nebo soukromé cenné papíry, jež snadno zpeněžiti lze.

Zvláštní zajímavost a při dnešním stavu veřejného i soukromého úvěru zvláštní praktickou důležitost má úvaha spisovatelova o otázce, jak dalece odporučiti lze, aby za peníze poručenské zástavní listy se kupovaly. V Rakousku, kde jak známo (dle zákona ze dne 2. července 1868) peněz poručenských, nadačních a fideikomisních užiti lze ku koupi listů zástavních,*) které pod dohlídkou státní se vydávají, shledáváme se zvláště za poslední doby s výsledky nehrubě utěšenými. Považlivé úkazy v příčině této daly podnět k zákonu ze dne 24. dubna 1874, jímž chrániti se mají práva majitelů listů zástavních. Kautelami tímto zákonem dodatečně zavedenými měly se odstraniti obavy strany bezpečnosti těchto papírů v průběhu záhubné krise hospodářské tu i tam vzniklé. Opatření, jimiž se jistota nárokův ze zástavních listů plynoucích zaručiti má, jsou, jak známo, různá. Nehledě k tomu, že zástavní listy vydávati mohou úvěrní ústavy jediné s povolením státním a pod zvláštní dohlídkou státní, dává se specielní záruka bezpečnosti jejich dílem tím, že obmezují se obchody ústavů takových jen na obchody hypothekární (tak nalezáme v krajinách pruských, a při hypothekárních ústavech ve Francii), aneb že poposkytuje se jim zvláštní pomoc státní (ve Francii); dílem zabezpečují se majitelé listů zástavních ustanovením soukromoprávním, že oni přede všemi ostatními věřiteli dotyčného ústavu uspokojeni býti mají (tak provedeno v stanovách mnohých pruských ústavů hypothekárních a úvěrních, a v jisté míře též zákonem ze dne 29. června 1865 v Anglii). V případě prvním jest jistota skutková, v případě druhém jistota právní. Spojení obou těchto záruk shledáváme v starších pruských krajinách (str. 171.).

Jen v Rakousku neměli jsme až do platnosti zákona ze dne 24. dubna 1874 žádné podobné specielní záruky za jistotu listů zástavních. Jistota taková záležela (nehledíc k dohlídce státní nad těmito ústavy), ve vyjádření, které ve stanovách a obyčejně též v textu listů zástavních se nalezalo, dle něhož majitelům listů

*) V Rakousku jest za více než 300 milionů těchto zástavních listů v oběhu.

Digitized by Google

přede všemi ostatními věřiteli z nabytých hypothek speciálních a z ostatního jmění, k uhražení listů zástavních sloužícího, uspokojení a zaplacení dostati se má.

Avšak, otážeme-li se, zdali zabezpečení toto skutečně právo zástavní aneb jiné právo přední naproti jiným věřitelům poskytuje, tu dle našeho zdání bude odpověď záporna. Vždyť majitelé zástavních listů nenabývají práva zástavního ani na speciálních hypothekách a nemovitostech úvěrních ústavů hypothekárních, ani na svrškách jejích, když nebylo vyhověno požadavkům zákona, vedle něhož se právo zástavní odevzdáním, a pokud se týče knihovním zápisem (§. 451. ob. zák. obč.) nabývá. Podobně nemohli by majitelé listů zástavních odpírati, kdyby ústav úvěrní něco proti vyjádření onomu před se bral. Protož vším právem kladena jest ve vysvětlivkách vládních k osnově zákona v příčině ochrany práv majitelů listů zástavních váha na to, že v dobách hospodářských krisí nastati mohou nebezpečné pochybnosti, zdali zástavní listy, v nichž po zákonu samém jmění sirotčí ukládati se může, jistotu pupilární v skutku také poskytují. (Kaserer, Materialien XVIII. str. 12.)

Tato obava objevuje se tím podstatnější, ježto většina rakouských ústavů hypothekárních vedle obchodů hypothekárních i jiné obchody provozují, z nichž proti ústavu konkurující obligační nároky vzcházejí, a těmto věřitelům z příčin na snadně jsoucích vskutku na mnoze možná bude, aby před majitely listů zástavních zaplacení došli.

Z toho viděti, že při povolování ústavů pro vydávání listů zástavních, a pokud se týče při vydání zákona, jímž se pupilární jistota listů zástavních uznávala (1868), zákonodárství naše nedopatření se dopustilo, které v krisi úvěrní povážlivé mohlo míti následky.

Aby toto nebezpečí se odstranilo, vydán byl v době, kdy národohospodářský úpadek již přede dvěmi byl, zákon ze dne 24. dubna 1874, kterýmž bezpečnost práv majitelů listů zástavních tím opatřiti se měla, že ústavy, které listy tyto vydávají, oným majetkem, jenž dle stanov předkem k uhražení listů zástavních určen jest, jen s povolením vládního komisaře nakládati mohou, a že majetek takový po zákonu samém majitelům listů zástavních před jinými věřiteli ústavu zavazen býti má a sice i v případě konkursu. (§§. 1. a 2.) Budoucně má se uděliti koncese k vydávání listů zástavních jen tenkráte, když majetek, jenž

Digitized by Google

k uhražení listů zástavních předkem sloužiti má, zřídí se co kauce k pojištění práv z listů těchto plynoucích; při nemovitostech má pak závada tato v knihách pozemkových zapsána býti, věci movité (cenné papíry) mají býti pod společnou závěrkou vládního komisaře (§§. 4.—6. cit. zák.)

Jest ale otázka, zdali těmito ustanoveními listy zástavní skutečně náležité jistoty dosáhly? Pochybujeme o tom, co se týče zástavních listů jednotlivých akciových ústavů hypothekárních, v jichž stanovách marně bychom hledali ustanovení toho obsahu, že jisté jmění „předkem" k uspokojení majitelů listů zástavních sloužiti má. (Jen národní bank, rakouský ústav pro úvěr pozemkový, česká společnost pro úvěr pozemkový [böhm. Bodencredit-Gesellschaft], rakouský Hypothekarrentenbank a haličský hypothekární bank akciový poskytuje k zajištění „předkem" kapitály hypothekou zjištěné; neposkytuje jich však hypothekární, úvěrní a záložní bank [Hypothekar-, Credit- u. Vorschussbank] ve Vídni, bank pro úvěr průmyslový a pozemkový [Industrie- und Boden-Creditbank] tamtéž, bank pro úvěr reální [Real-Creditbank] tamtéž, vídeňská Hypothekenkasse, štyrský spolék spořitelen. Viz debatu v sněmovně poslanců, Kaserer, Mat. str. 26., 36.) Nad to pak mohou mnohé z těchto ústavů dle stanov za jeden až dva miliony listů zástavních napřed vydati, složivše jen cenné papíry, „kteréž jistotu reální mají." Zdá se nám však, že by jistota v příčině té tím se mohla docíliti, kdyby buď zvláštním zákonem dodatečně poskytlo se majitelům zástavních listů zákonné zástavní právo na hypothekárních kapitálech toho kterého ústavu, aneb kdyby se vydal nový zákon, dle něhož by nesměly se za peníze pupilární kupovati zástavní listy těch ústavův, které by náležitým spůsobem nezměnily stanovy své ve smyslu §. 4. zák. ze dne 24. dubna 1874.

Co se týče zástavních listů v Německu vydávaných, rozeznává spisovatel dvojí druh: jednak takové, které formálně dostatečnou reální jistotu poskytují (zastavením speciálních hypothek majitelům listů zástavních) a za druhé, které ji dávají aspoň materielně (totiž obmezením se na obchody hypothekární). Právem schvaluje Hecht (str. 177.) ustanovení pruského zákonodárství, že v oněch listech zástavních, které ani právně (formelně), ani skutečně (materielně) reální jistoty nemají, jmění pupilární nikterak ukládati se nesmí.

A zajisté žádné příčiny nemá stát, aby na se vzal mravní i právní zodpovědnost za správu a měnivé štěstí oněch ústavů

Digitized by Google

hypothekárních, které nejpovážlivější a nejodvážnější obchody, obchody, bankéřské beze všeho obmezení provozovati za účel si vytkly. Naproti tomu beze všeho odporu přisouditi sluší vlastnost bezpečných papírů oněm listům zástavním, které právně i skutečně hypothekami jsou uhražené. (Srv. Hecht str. 216.)

V třetí části (str. 249.—288.) vykládá Hecht o zásadách, jichž by v příčině ukládání jmění poručenského a nadačního zachovávati bylo, při čemž z předu naznačených kritických názorův a nabyté zkušenosti využitkovati hledí, a dochází následujících výsledkův, jež zde stručně naznačiti chceme:

1. Jistota musí se dáti nejen ohledně důchodu, nýbrž i ohledně kapitálu.

2. O jistotě této nesmí býti v širších kruzích hospodářských žádné pochybnosti, pročež se zejmena průmyslové cenné papíry vylučují.

3. Soubor spůsobův ukladacích jest rozličný podle toho, jestli se ukládají na krátký čas neb trvale.

4. Nejposléze jedná se o ustanovení pravidel správních, kteráž by spočívala na základě hospodářském.

5. Vedle jistoty hleděti sluší jistou mírou též k prodajnosti a co možná nejmenší měnivosti kursu.

6. Peníze jednou uložené mají se jen tenkráte jinak uložiti, když touto změnou lze důchody zvýšiti a jistota při tom se neztenčuje, aneb když toho jiná potřeba káže.

7. Pouze ono ukládání peněz poručenských a nadačních jest dovoleno, které se děje v mezích nahoře naznačených.

O zásadách těchto spisovatel na str. 260. a násl. se střetelem na jednotlivé spůsoby ukládací (jako v státních papírech, individuálních hypothekách, listech zástavních, obligacích železničních, akciích, nemovitostech, zápůjčkách menším politickým obcím) obšírně vykládá.

Loučíme se se spisem Hechtovým s vřelým přáním, aby zákonodárství naše reformám v příčině poručenství tam navrženým náležitou pozornost věnovalo.

Digitized by Google

O odměně, jaká se poskytovala a poskytuje v Rakousku udavačům na poli veřejného práva a finančního zvlášť.

Podává prof. dr. M. Talíř v Praze.

(Dokončení.)

Pohledneme-li třeba jen povrchně na uvedená ustanovení principielní, nalezáme v první a druhé době značné rozdíly mezi zeměmi českými a mezi Rakousy a tak zvanými zeměmi středorakouskými. Mělo by se mysliti, že by byly měly býti ustanovovány zcela zvláštní a značné odměny pro udavače v zemích českých a to pro jejich polohu a časté se stýkání jejich obyvatelů s cizozemskem. Dějiny nám však dosvědčují úplný opak toho. Nynější době nelze snad lehce vysvětliti příčiny fakta tohoto, vysvětlení nutno hledati pouze v dějinách finančního práva, které, znajíce důvodů dosti pro výjev ten, nemohou proto do rozpaků přivedeny býti.

Při dávkách zakládajících se na vyšetřování docíleného příjmu či při tak zvaných daních přímých není pole, na kterém by pro udavače růže kvetly, poněvadž se při větší jejich části základ vyměření daně ustanovuje výhradným aneb aspoň spolupůsobením státu; v případech prvějších nemůže vůbec o pokutě ani býti řeči, a taktéž o udavači.

Daně nepřímé měly hned při svém uvádění pokuty a udavače, jakož i jich odměňování v zápětí. Povaha dávek těch, spůsob jich vybírání, brzy větší brzy menší možnost vyhnouti se dávce povinné čili snadně obohacovati sebe páchaním přestupků a p. jsou s to, aby ospravedlnily ledajakýs prostředek kontrolní, jakého stát k tomu cíli užije, by odvaroval přestupky důchodkové. Zdali se stanoviska morálního lze ospravedlniti prostředek kontrolní — jaký jest udavačství — jest otázkou, jakou věda nikdy schvalovati nemůže a nebude, byť by snad sebe více důvodů politických pro ni uvedeno býti chtělo a mohlo.

Druhé době nemožno upříti, že v ní nejlépe kvetlo udavačství a že též nejvíce bylo podporováno. An lze směle tvrditi, že rozmahání se udavačství povždy stojí v jakémsi rovném poměru k úpadku morálnosti, dosvědčuje nám zákonodárství uvedené doby

Digitized by Google

druhé, že marně by se hledal v době té vyšší stupeň pravého vzdělání duševního jak u vrchností, tak u poddaných.[28])

Jak uvedeno, setkáváme se v zákonodárství Rakous a zemí středorakouských mnohem častěji s ustanoveními o udavačích a jich odměňování, nežli v zemích českých, a mohlo by se snad proto souditi, že obyvatelé čeští nebyli morálně tak kleslí, jak obyvatelé Rakous atd. Závěrek tento by však nebyl zcela pravý. Nahlédneme-li jenom do nahromaděného materiálu archivů rozličných úřadů duchovních, seznáme brzy, že v dobách těch mravností u porovnání s jinými obyvateli Rakouska jmenovitě obyvatelstvo Čech nestálo na stupni příliš vysokém. Příčiny, proč v dějinách finančního práva zemí českých pořídku vyskytují se ustanovení o udavači a jeho odměně, dlužno výhradně hledati ve spůsobu, jakým se zde berně rozvrhovaly, vybíraly a odváděly. V zemích rakouských bylo pravidlem, vybírati dávky ve vlastní správě státní a pouze co výminka se zde onde naskytuje uhražování toho neb onoho druhu dávky sumou úhrnnou (paušálem),[29]) kdežto byl v Čechách opak toho obyčejem, pravidlem totiž byl paušál a velmi sporadicky se vyskytuje spůsob, vybírati dávku ve vlastní správě státní.[30]) Tak před recessem Marie Terezie ze dne

---

[28]) Zde máme také nejpatrnější důkaz, že po třicetileté válce, kde se počalo náboženství mečem v ruce pěstovati, nenabyl stát, po čem toužil a po čem toužiti jeho jest hlavní úlohou. Demoralisace byla na bíledni a převládala, jak jmenovitě dějiny finančního práva dokládají, dlouhá — dlouhá leta po době, kdy se tak zvaná výhradní morálka počala vnucovati a kdy přesvědčení osobní podrobiti se muselo přesvědčení druhého či druhých. —

[29]) Placení sum úhrnkových za jednotlivé druhy dávek v Dolních Rak. na př. přicházejí při sbírce z jmění r. 1734, kde převzaly tři vyšší stavy na zapravení 225.000 zl., roku 1736 částku 500.000 zl., pak při sbírce Turecké („Türkensteuer“) v r. 1737, 1738 a 1739, která se rovnala úplně dávce z jmění. V. Suppl. II. Cod. Aust. p. 851, 900, 905, 922, 1001, 1012, 1021. „Taz- und Umgeltsgefälle in Bestandverlassung“ Marie Terezie ze dne 31. května 1745, kterým dávky ty ve Vídni a v okolí Vídně byly obci Vídenské přenechány (C. A. V. p. 169). V Horních Rak. daň z piva („Bier-Aufschlag“), která se pronajala za ročních 12.000 zl. V. Suppl. II. C. A. p. 467 a p.

[30]) Tak na př. platilo kr. české relutum či paušal

a) za „nazvaný masitý krejcar“ či za „sbírku z masa“ — ročně 140.000 zl. rýn.;

Digitized by Google

18. května 1749 a tak po uplynutí 10leté doby jeho trvání. Věcí a starostí každé jednotlivé vrchnosti bylo pak, jak uhradí částku jí uloženou. Nelze ani pochybovati, že v této době rozervalé, kde poměry dospěly tak daleko, že rolníci raději opouštěli statek a dědinu, kde „chudý lid“ — jehož byla přec největší část — „k zahnání hladu jedl toliko z mlýnského prachu a otrub dohromady spečený chleb“, kde zhejřilé, drancování uvyklé vojsko pořáde zemí sem tam táhlo, — nacházelo se v Čechách též množství osob povahy ledajakés, osob, jenž byly schopny udávati za odměnu, tak jak dovedly jiné prostopášnosti tropiti. Čím větší jest dávka, tím více se jí poplatník vyhýbá a tím větší jest příležitost pro udavače, provozovati a cvičiti vlohy své, byť i odměna značna nebyla. Reluirováním jednotlivých druhů daní, pravidelným povolováním veškerých žehb (postulátů) královských, poskytováním nejrozličnějších dávek naturálních a služeb, musely býti Čechy dávkami přetíženy, což bývalí stavové též nahlédli a ač „svobodné daní svolení“ povždy chránili, protož přec jakousi „noblesse oblige“ na pořád svobodně svolovali.[31]) Půda pro udavačství byla v Čechách

---

b) za „musicální“ neb musiky sbírka r. 1712 uvedena byla již r. 1715 reluirováno ročních 40.000 zl.;

c) za Malý Umgelt od r. 1743 ročních 25.000 zl.;

d) za sbírku ze soli od r. 1702 reluirováno ročních 400.000 zl. a mimo to se musilo nejméně 100.000 beček soli v ceně 5 zl. odebrati, tak že v skutku přišla bečka na 9 zl.;

e) za sbírku tabákovou prvotně r. 1685 ročních 7536 zl. 46 kr. od r. 1737 ročních 225.000 zl. a od roku 1743 ročních 150.000 zl.;

f) za sbírku z jmění r. 1734 400.000 zl.
„ 1735 1,000.000 zl.
1736, 1737 atd. à 1,000.000 zl.
a sice 400.000 zl. hotových a 600.000 zl. půjčkou;

g) co příspěvek „quantum ad liberam“ od 40.000 zl. až do 150.000 zl. atd. atd.

[31]) Dokladů, že Čechy byly daněmi přetíženy, nalezáme dosti v jednáních sněmovních, tak na př. na sněmu ze dne 21. listopadu 1746 zahájeném a dne 19. října 1747 skončeném, kde stavy remonstrují proti spravedlnosti v repartici mezi zeměmi, uvádějíce: když země české od Ferdinanda I. na Maxmiliana dědičně připadly, byla rovnost veřejných břemen ustanovena a trvala až do 30leté války; pak nastal zmatek, až zase 1655 věc tím jak dříve urovnána byla, že země české a rakouské rozděleny byly na

Digitized by Google

okolnostmi časovými připravována, v záležitostech náboženských nezřídka pěstována, a že se nesetkáváme tak zhusta v Čechách s ustanoveními o udavačích a jejich odměnách, nalezá výhradní příčinu v rozličných spůsobech, jakými se největší část dávek zde a tam vybíraly a pak ovšem též v zřejmém podporování systému udavačského, který na vzdor všem svízelům, jaké v dobách těch potkaly země české, zde zdomácněti nemohl.

Praktické případy.

Jest výměnkář oprávněn, žádati za zřízení výměnkářského bytu ohněm spustošeného?

V žalobě své de pr. 31. prosince 1874 č. 9136. uvedl Josef H., že sobě v kupní smlouvě ddto v K. dne 19. dubna 1868 s Kateřinou A. uzavřené mimo jiné též svobodný byt a sice druhé oddělení stavení na tu stranu ke kovárně i s půdou, se síní a vedlejší komorou za doživotný výměnek vymínil, že tento výměnek na usedlosti č. p. 4. vtělen jest; že tento byt až na zdi a některé trámy vyhořel, tak že v něm obývati nemůže.

---

18 dílů, z nichž nesly země české 10 a země rakouské 8; nyní ale nesou země české $11\frac{3}{4}$ a země rakouské $6\frac{1}{4}$ dílů, čili jinak

na Čechy vypadá 141
„ Moravu „ 47
„ Slezsko „ 94
} dohr. 282, čili $11\frac{3}{4}$ z 18 dílů.

na dolní Rakousy vypadá 50
„ horní „ „ 25
„ prostřední „ „ 75
} dohr. 150, čili $6\frac{1}{4}$ z 18 dílů.

Na sněmu dne 10. října 1764 zahájeném a 21. listopadu 1765 skončeném bylo poukazováno k Moravě, že totiž

v Čechách platí jedna usedlost . . . 66 zl.
a na Moravě jeden láník . . . . 60 zl.
v Čechách vrchnost z užitků . . . 29 zl.
a na Moravě „ „ „ . . . 25 zl.

Na sněmu z r. 1762 lze se dočísti též stížnosti, že Češi dostávají za dodaný chleb a za dodanou píci papíry (komorní obligace), peníze že jdou ven (z Čech), Uhři a Rakušani že dostávají za dodané víno a maso miliony hotových peněz atd.

Digitized by Google

Žaluje tedy Kat. A. co vlastnici usedlosti č. p. 4. v K. na uvedení a zřízení tohoto pro výměnkářský byt vymíněného druhého oddělení stavení do potřebného a k obývání spůsobilého stavu.

Jakých námitek proti této žalobě právní zástupce žalované učinil, seznati lze z důvodů rozsudku.

Proto uvádím přímo rozhodnutí soudní.

C. k. okresní soud v Mladé Boleslavi zamítnul rozsudkem svým ze dne 27. února 1875 č. 999. žalobu Josefa H. a odsoudil jej k náhradě útrat z následujících

důvodů:

Zákon občanský ustanovuje v §. 525., že, jakmile zkázou služebné věci služebnost za své vezme, tato služebnost zastavena jest, pakli ale budova do předešlého stavu se uvede, služebnost prvotní své moci nabude. V tomto případě srovnávají se obě strany, že celé stavení vyhořelo, žalobce pak obmezuje své udání v tom směru, že z dotýčného stavení pouze zdě státi zůstaly. Má zde tedy 1. odstavec §u 525. obč. z. úplně místa. —

Žalující namítá sice proti tomu, že trámy z druhého oddělení stavení k výminkářskému bytu vymíněného ku krytbě prvého oddělení stavení č. p. 4. v K. upotřebeny byly, avšak z toho nelze dovozovat, že by tím výminkářský byt na té straně ke kovárně do potřebného a k obývání spůsobilého stavu uveden býti musel; neboť dokud nebylo celé stavení do předešlého stavu uvedeno, neobživla služebnost bytu.

K druhé námitce soud nepřihlížel, poněvadž žalobník na tom ani žalobu svou nezakládal, žeby ve smlouvě ze dne 19. dubna 1868 povinnost taková byla vytknuta.

Z uvážení těchto okolností schází žalobě právní důvod a nemohlo se jí místa dáti a sice tím méně, poněvadž všechny služebnosti v tom se srovnávají, že držitel služebné věci není zavázán, něco konat neb plnit, nýbrž něco snášet, dovolit neb opomenout, k čemuž by oprávněn byl §. 482. obč. z.

Odsouzení k náhradě útrat odůvodněno jest §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69.

Z tohoto rozsudku odvolal se Josef H. a c. k. vrchní zemský soud v království Českém dal stížnosti místo; změniv rozsudek první stolice odsoudil Kateřinu A., že povinna jest co držitelka usedlosti č. p. 4. v K. byt výměnkářský v trhové smlouvě

Digitized by Google

ze dne 19. dubna 1868 naznačený, záležející z druhé ku kovárně hraničící celé části obydlí s půdou, síní a komorou do potřebného a k užívání spůsobilého stavu do 3 měsíců po vejití rozsudku v moc práva pod důhonem uvésti a útraty soudní žalobci nahraditi.

Důvody.

Na základě vložené smlouvy ze dne 19. dubna 1868, dle které žalobci co odstupujícímu vlastníku usedlosti celý druhý ku kovárně hraničící díl obydlí s půdou, síní a komorou v č. 4. v K. co doživotný výměnek bytu náleží, žádá žalobce za zřízení bytu výměnkářského, jenž, vyjímaje zdi a některé trámy střechy, vyhořel a žádá náhradu útrat soudních.

Předběžně budiž poznamenáno, že nárok na výměnkářský byt tvoří část kupní ceny za odstoupenou usedlost a že se vztahuje k určitému positivnímu plnění. Dle své zvláštní, v poměru rodinném a místním odůvodněné povahy mohou se na výměnek, o čemž zvláštních zákonitých soukromých ustanovení není, zásady ob. z. obč. o výživě, o důchodech doživotních a o služebnostech pouze analogickým spůsobem použíti a dlužno zejmena u posléz jmenovaných rozeznávati, že pozůstávají dle §. 472. a 482. obč. zák. v snášení neb v nečinění něčeho, kdežto výměnkům jen dávky za základ slouží.

Uváží-li se to, dá se výměnek bytu analogicky jen mezi osobní služebnosti bytu vřaditi, na které článků 482., 483. a 487. obč. z. užiti nelze, poněvadž se vztahují k služebnostem pozemkovým.

Naopak platí §. 508., 514. a 515. obč. z., dle kterých veškeré užitky, kterých bez rušení práva toho, komu požívání přisluší, z věci samé bráti lze, vlastníku přisluší; tento však jest povinen veškerá řádná a mimořádná na věci záležející břemena nésti a věc tu svým nákladem v potřebném spůsobu chovati.

Jen kdyby náklady ony požitky přesahovaly, které vlastníku zbývají, musí užívající nadbytek nésti neb od užívání upustiti.

Když vlastník něco stavěti dá, čehož stářím budovy neb pro náhodu jest zapotřebí, když by k oznámení požívajícího to učinil na své útraty, bude požívající povinen, nahraditi mu úroky z kapitálu na to vynaloženého dle toho, oč se mu tím požívání zlepšilo.

Nemohl-li neb nechtěl-li by vlastník toho učiniti, může požívající buď sám stavěti a po skončeném požívání rovněž jako

Digitized by Google

držitel bezelstný na vlastníkovi náhradu požadovati, aneb může na vlastníkovi za to, že pro nestavení nemohl věci užívati, přiměřené náhrady žádati.

Náleží tudíž již dle základních ustanovení o služebnostech vlastníku pozemku a nikoliv tomu, kdo jest k služebnosti oprávněn, věc právem požívacím stíženou v dobrém stavu zachovati a potřebné stavby vykonati.

Když se těchto zásad na výměnek zde uvedený použije, který záleží z práva užívati část obydlí na určitý čas a pro určitou osobu, tož vychází na jevo, že služebnost pozemková zde není. Ustanovení §u 525. obč. z., jež pouze k služebnostem pozemkovým vztahovati lze, a jehož se rozsudek prvého soudce dovolává, zastavuje pouze služebnost na čas až do uvedení bytu v předešlý spůsob, neosvobozuje však nižádným spůsobem toho, jenž výměnek plniti má, a držitele služebného bytu od udržení resp. zřízení jeho ve stavu, aby se ho používati mohlo, a to tím méně, an služebné stavení nevzalo úplně za své, nýbrž zde jednotlivé trámy střechy státi zůstaly.

V předeslaném pojmu výměnku bydlení co osobní služebnosti bytu leží, že výměnkáři nemůže býti uloženo, aby k cíli užívání bytu část domu k zřejmému prospěchu vlastníka jeho opravoval, a že jinak vlastníku domu ponecháno není na vůli, aby dle své vůle pouze k svému prospěchu obydlí zřídil, část bytu k výměnku určenou však do stavu předešlého neuvedl, poněvadž k plnění bytu výměnkářského tedy k zachování v dobrém stavu eventuelně pakliže náhodou zkázu vezme, k opravení povinován jest, když náhoda v osobě jeho se stala.

Byl tudíž rozsudek první stolice změněn, a žalobě místa dáno.

Proti tomuto rozsudku c. k. vrchního soudu ze dne 13. dubna 1873 č. 9676. dovolal se zástupce žalované k c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru.

C. k. nejvyšší soudní dvůr zrušil rozsudek c. k. vrchního zemského soudu a potvrdil rozsudek první stolice v celém znění, odsoudiv žalobce k náhradě útrat dovolání.

Důvody:

Při prodeji své usedlosti č. 4. v K. vymínil sobě Jos. H. mimo kupní cenu 5050 zl. pro sebe a svou manželku doživotný výměnek, který mimo dávky k uhražení potřeb sloužící též z práva záleží, celé druhé ku kovárně hraničící oddělení stavení s půdou,

Digitized by Google

síní a komorou k bezplatnému obydlí až do smrti obou manželů upotřebiti.

Závazek žalované záleží tedy, co se poskytování věcí ve smlouvě vymíněných týká, v dávkách a nemůže se tedy v tomto ohledu, pokud se těchto dávek týká, vzhledem k §§. 472. a 482. obč. z., dle nichž podstata služebností právě v snášení a opomíjení povinovaného, nikoliv však v plnění spočívá, za služebnost se považovati aneb jí rovnati. Nelze tudíž závazek tento v tomto ohledu dle zákonných ustanovení o služebnostech posuzovati.

Jinaký jest však poměr, pokud se týče práva obývání k tomuto výměnku patřícího.

Ohledně toho byla by žalovaná, kdyby nebylo stavení a jmenovitě jeho druhé ku kovárně ležící oddělení, jak sám žalující udává, vyhořelo a požárem za své vzalo, pouze povinna, dovoliti používání tohoto celého oddělení stavení se všemi jeho částmi, tudíž dovoliti požívání tohoto oddělení stavení žalujícímu a jeho manželce až do obou smrti; ona by byla pouze povinna snášeti toto jejich požívání.

Tento druh výměnku žalobcova rovná se dle analogie nejvíce služebnosti bydlení v §. 521. obč. z. vytknuté a sice služebnosti požívání druhého ku kovárně ležícího obytného oddělení stavení k usedlosti č. 4. v K. patřícího a musí se tudíž, poněvadž pro výměnek zvláštních zákonných předpisů není, při posuzování tohoto druhu výměnku a při rozhodování prosby žalujícího dle zásady v §. 7. obč. z. vyslovené k ustanovením občanského zákona o služebnosti bydlení a sice v tomto případě o požívání stavení přihlížeti.

Že se §. 525. obč. z. — jak c. k. vrchní zemský soud za to má, pouze na služebnosti pozemkové vztahuje, nelze tvrditi; neboť se zmiňuje nejen o pozemcích nýbrž výslovně též o staveních.

Dle znění tohoto ustanovení musí uznáno býti, že sporné právo bydlení spustošením a zkázou k obývání určeného oddělení stavení zastaveno bylo, že teprv tehdy obživne a své dřívější síly nabude, až stavení a sice k vykonávání služebnosti určené oddělení jeho do dřívějšího stavu uvedeno bude.

Ku zřízení a vystavení tohoto oddělení není žalovaná ani smlouvou ze dne 19. dubna 1868 příl. A. — v níž pro případ zkázy služebného předmětu ničeho ustanoveno není, — ani zákonem zavázána; neboť dle §. 513. obč. z. nenáleží na vlastníka,

Digitized by Google

nýbrž na požívatele, aby služebnou věc co dobrý hospodář v tom spůsobu zachoval, v kterém ji převzal, aby ji dával opravovati, doplňovati a zase zřizovati; požívatel není pouze zodpovědný za zmenšení ceny služebné věci, které následkem řádného užívání bez jeho viny nastalo.

Dle §. 514. obč. zák. jest požívatel, dá-li vlastník stavení k oznámení požívajícího svým nákladem něco stavěti, čehož pro vetchost domu neb pro náhodu jest potřebí, povinen, nahraditi mu úroky z kapitálu na stavbu vynaloženého dle toho, oč se tím požívání zlepšilo; kdyžby konečně vlastník stavbu provésti nemohl neb nechtěl, jest dle §. 515. ob. z. požívatel toliko oprávněn, buď sám stavěti a po skončeném požívání rovněž jako držitel bezelstný k vlastníkovi o náhradu hleděti, aneb může na vlastníkovi za to, že pro nestavení nemohl věci užívati, přiměřené náhrady žádati.

Avšak ani toho ani onoho se žalobce žalobou svou nedomáhá.

Vzhledem k tomuto stavu věcí a k citovanému, analogicky použitému znění zákona byla žaloba právem zamítnuta a byl tudíž zamítací rozsudek první stolice u věcí hlavní i co do výroku o útratách potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 1875 č. 32113.

JUDr. Jan Nebuška.

Výsadní právo zástavní, jehož požívají nedoplatky c. k. daní a poplatků, má platnost i tehda, když dotýčné pohledávky æraru přešly postupem na osoby jiné. Prvotní účtování budiž základem účtování ceny trhové při relicitaci docílené.

Na základě platebního příkazu c. k. berního úřadu Smíchovského č. 625. B. z r. 1858 bylo výměrem c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 14. dubna 1861 č. 4598. vtěleno právo zástavní pro poplatek 717 zl. 30 kr. konv. m., jenž předepsán byl Anně Červené z převodu práva vlastnického k usedlosti č. p. 2. v Malých Č. v exekuční dražbě koupené, na této usedlosti v pořadí výsadném, a bylo později též vtěleno exekuční právo zástavní pro poplatek řečený.

Digitized by Google

Finanční prokuratura postoupila dne 12. prosince 1866 se svolením finančního ředitelství okresního tuto pohledávku vys. æraru se všemi právy, zejmena také s právem zástavním pro ní při usedlosti č. p. 2. v Malých Č. váznoucím Antonii Černé a byl tento převod též proveden v knihách veřejných.

Usedlost č. p. 2. v Malých Č. přišla později do exekuce a byla výměrem o zúčtování ceny trhové ze dne 17. června 1869 č. 7127., jenž právní moci nabyl, řečená suma 717 zl. 30 kr. k. m. neb 753 zl. 37½ kr. r. č. s přísl. z trhové ceny Antonii Černé v pořadí výsadním k placení přikázána.

Antonie Černá byla také stíhána exekucemi, i stalo se, že tato její pohledávka 717 zl. 30 kr. k. m. při dražebním stání v r. 1872 odbývaném záložnou T-skou byla koupena, načež c. k. okresní soud na Smíchově záložně vydal odevzdací listinu ze dne 14. září 1872 č. 9892.

Podobně stalo se i s nedoplatkem c. k. daní pro rok 1862 obnosem 179 zl. 96 kr., pro který finanční prokuratura byla vydobyla exekuční právo zástavní v pořadí výsadném, a který rovněž později Antonie Černá byla postoupila.

Konečně byly na téže usedlosti vtěleny další nedoplatky c. k. daní 112 zl. 19 kr., 122 zl. 19 kr., 188 zl. 60 kr. a 321 zl. 71 kr. r. č., které však výměrem ze dne 17. června 1869 č. 7127. toliko sumou 628 zl. 37½ kr. k placení byly přikázány. Tuto přikázanou sumu 628 zl. 37½ kr. postoupila finanční prokuratura v r. 1872 Josefu Černému, a tento opět dne 29. srpna 1872 záložně T-ské, při čemž držitelka hypotheky pravost postoupené pohledávky výslovně uznala.

Však dražební kupec usedlosti č. p. 2. v Malých Č. nedostál výminkám dražebním a byla tato usedlost dne 16. prosince 1872 relicitována.

Když účtována byla cena trhová 24120 zl. r. č., při opětné dražbě docílená, ohlásila záložna T-ská řečené pohledávky 717 zl. 30 kr. k. m., 179 zl. 96 kr. a 628 zl. 37½ kr. r. č. i s úroky, kterak již dřívějším rozvrhem ze dne 17. června 1869 č. 7127. k placení byly přikázány, i žádala, by pohledávky tyto s příslušenstvím opět ve výsadném pořadí z trhové ceny došly zaplacení.

C. k. okresní soud na Smíchově nedal výměrem ze dne 10. května 1874 č. 2718. žádosti té místa, i prohlásil, že možno pohledávky záložny T-ské vymazati z knih veřejných, anto z trhové ceny nedocházejí zaplacení,

Digitized by Google

neboť

právo dojíti pro jisté pohledávky zaplacení přede všemi pohledávkami z titulů práva soukromého jest *privilejem* pokladny státní, který na jiné osoby nelze přenésti, pročež těmto přísluší toliko pořadí takové, jež odpovídá *vkladu* knihovnímu.

Též nelze odvolávati se k tomu, že řečené obnosy již účtováním č. 7127 z r. 1869 ve výsadném pořadí byly přikázány, a že účtování toto nabylo moci právní, neb nikdo nemůže tím, že jiný účtování dřívějšímu neodporoval, nabyti právo, jež výhradně státní pokladně přísluší. Účtování ceny trhové č. 7127. nebylo do veřejných knih vtěleno; při nynějším novém účtování sluší výhradně hleděti k stavu knihovnímu, který však právo přednosti, jehož se záložna T-ská domahá, nevykazuje, pročež záložně také vzhledem k odporu knihovních věřitelů takové právo přednosti muselo býti odepřeno.

C. k. vrchní soud v království Českém *zamítl* dne 31. května 1875 č. 12896. stížnost, kterou záložna podala z vyřízení tohoto, a sice odvolávaje se k důvodům první stolice a

uvažuje

dále, že výsadní pořadí řečeným pohledávkám přísluší toliko co pohledávkám vys. æraru, a tudíž toliko *na tak dlouho*, dokud jsou pohledávkami æraru. Však tato vlastnost minula tím, že pohledávky ty na jiné osoby byly postoupeny, a pokud se týče jim soudem byly odevzdány, pročež může nástupce právo zástavní přivésti k platnosti toliko v pořadí *knihovním*. Dle toho pak požívají pohledávky záložny T-ské pořadí takového, že nedocházejí více zaplacení, nelze jich tedy ani z trhové ceny přikázati k placení, aniž vyhraditi jim právo zástavní, nýbrž náleželo vysloviti, že právo zástavní pro častěji zmíněné pohledávky v knihách veřejných váznoucí tamtéž může býti vymazáno.

Však c. k. nejvyšší soud dada místa mimořádné stížnosti záložny, *změnil výnosy obou nižších stolic* a přikázal pohledávky 628 zl. 37½ kr., 179 zl. 96 kr. r. č. a 717 zl. 30 kr. k. m., poslednější též s úroky až do dne relicitace, z trhové ceny k zaplacení v pořadí výsadném. To stalo se z následujících

důvodů.

Položky, které záložna T-ská co vykázaný nástupce vys. æraru žádá, by se jí přikázaly v pořadí výsadném, dle zákona

Digitized by Google

byly již dříve v téže spůsobě přikázány prvotním účtováním ze dne 17. června 1869 č. 7127., jež dávno moci práva nabylo, a jež má býti základem účtování trhové ceny při relicitaci docílené.

Tomuto přikázání nebylo odporováno, pohledávky váznou exekučně a stav knihovní se od onoho času nikterak nezměnil; záložna předložila řádné postupy a pokud se týče soudní přiřkuutí, čímž dle §. 1394. ob. zák. obč. pohledávky ty se všemi právy, a tudíž i s právem knihovní přednosti, kteréž požívaly, na záložnu byly převedeny. Výhrada nebyla se strany vys. æraru činěna, a nestává zákona, který by nařizoval, že při převodu pohledávky vys. æraru na osobu soukromou právo přednosti pomíjí, neb že vůbec pohledávky æraru na soukromníky nemohou býti převedeny.

Pročež náleželo pohledávky záložnou T-skou ohlášené dle dřívějšího účtování a dle stavu knihovního v onom pořadí přikázati, kterak to odpovídá zákonu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 1875 č. 12066.

Dr. Ant. Štěpnička.

Má-li dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. místa i tenkráte, když exekut dovolává se o okolnosti, že právo exekventovo již pominulo, důkazu svědeckého?

C. k. nejvyšší soud dekretem ze dne 27. dubna 1875 č. 4520. k mimořádné revisi Jana C. proti rozsudkům první a druhé stolice stejně znějícím, jimiž ve sporu Jana C. s Josefem V. pro rušenou držbu žaloba zamítnuta byla, a žalovaný odsouzen byl k náhradě nákladů řízení soudního, — zrušil výnosy obou prvních stolic a nalézl: Žalovaný Josef V. rušil tím, že dne 6. června 1874 na onom místě, kde druhdy svůj sklep měl, plot nalezající se mezi usedlostí č. p. 19. a usedlostí č. p. 21. ve Skutýčku zboural, a hlavní zeď kůlny tam stavěti počal, Jana C. v pokojném držení jmenovaného plotu kamenného a zahrady k č. 19. ve Skutýčku náležité a jest povinen, aby vše ve 14ti dnech v předešlý stav uvedl pod uvarováním se vedení práva a dalšího rušení se zdržel pod pokutou 20 zl.

Digitized by Google

V základě tohoto nálezu nejvyššího soudu podal žalující Jan C. sub praes. 4. září 1875 č. 6499. žádost sub praes. 23. září 1875 č. 6888. opět předloženou, aby žalovanému Josefu V. přikázáno bylo, by rozhodnutí nejvyššího dvoru č. 4520. vyhověl ve 14ti dnech pod pokutou 20 zl., následkem kteréžto žádosti bylo žalovanému Josefu V. pod pokutou 20 zl. výměrem c. k. okresního soudu Skutečského ze dne 24. září 1875 č. 6888. přikázáno, by plot sporný v předešlý stav uvedl.

Proti výměru tomuto vyjádřil se exekut sub praes. 11. října 1875 č. 7329. civ. záporně, tvrdě, že nálezu nejvyššího soudu č. 4520. vyhověl dříve, než žádost exekuční de praes. 4. září 1875 č. 6499. civ. exekventem k soudu podána byla, dovolával se svědectví tří svědků, prose, by rok na místě sporném položen byl, a aby na základě výslechu svědků výměr č. 6499. civ. buď zrušen neb v platnosti nechán byl.

Žádosti exekutově bylo výměrem ze dne 12. října 1875 č. 7329. civ. místo dáno, a položen rok k slyšení svědků exekutem vedených na místě sporném na den 23. října t. r.

Dříve však než svědkové slyšeni byli, stěžoval si zástupce exekventův na tento výměr, uváděje, co následuje: Podle dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. nelze exekuční výměr v případě tom, když strana tvrdí, že exekuční právo odpůrcovo skutečnostmi po vydání rozsudku neb rozhodnutí jemu rovných uhaslo, jinak zrušiti, leč řádnou žalobou. Podání exekutovo de praes. 11. října 1875 č. 7329. není žalobou, nýbrž takou směsicí různých proseb, k nimž dle našeho soudního řádu a jeho dodatků naprosto přihlížeti nelze, i mělo odmítnuto býti. Budiž tedy výměr ze dne 12. října 1875 č. 7329. zrušen.

Následkem stížnosti této zůstal výslech svědků až do vyřízení stížnosti ve své míře.

C. k. vrchní soud zemský potvrdil rozhodnutím ze dne 2. listopadu 1875 č. 27.864. výměr první stolice,

poněvadž

ovšem pravda jest, že exekut Jos. V. dle předpisu dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 146. sb. z. s. listinami neprokázal, že exekuční právo odpůrcovo pominulo, on nabízí se však svědky dovésti, že práci sobě uloženou vykonal, z čehož — po uvážení, že tu o to jde, prokázati, že exekut vše v předešlý stav uvedl, jak mu bylo nálezem nejvyššího soudu č. 4520. nařízeno, — taková

Digitized by Google

podobnost se zmíněným dekretem dvorním v uvedeném případě na jevo jde, že první soudce, uživ ustanovení §. 437. ob. ř. s. rozhodl se ve smyslu tohoto dvor. dekr. pro slyšení svědků, kteréž by ani v tom případě odepřeno býti nemohlo, kdyby se o jich slyšení pro věčnou pamět bylo žádalo. —

Na toto rozhodnutí exekut stěžoval sobě k nejvyššímu soudu, dovozuje ve své stížnosti, že pravidelný prostředek zastaviti vedení práva jest žaloba, jedinou výminkou, že ustanovuje dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s.: prokáže-li exekut listinami hodnověrnými, že právo exekventovo pominulo. V tom případě postačuje pouhá žádost opposiční, listinami oněmi opatřená. Výminky však obdobně užívati nelze.

Toto mimořádné dovolání zamítl c. k. nejvyšší soud,

uváživ,

že v nálezích první a druhé stolice o zastavení exekuce ani řeči není, v přítomném případě tudíž také o dvorním dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. řeči býti nemůže, a v tom, že k žádosti exekutově na místě sporném rok položen byl k slyšení svědků stran okolnosti, jestli exekut výnosu nejvyššího soudu dostál, zřejmé bezpráví neb zmatečnost ve smyslu dvor. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. shledati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 9. února 1876 č. 950.

JUDr. Lepař.

K §. 837. ob. z. obč. Sluší-li v případě závěrečné věty §u. tohoto spravujícího spolumajitele pokládati za jednatele nezmocněného?

Dům č. p. 16. v B. náležel čtvrtinou Anně Müllerové z Ml. B. a třemi čtvrtinami Barboře Brdlíkové z B. Spolumajitelky byly sestry. Poslednější, jsouc v místě samém, jala se po smrti matky, která v dotčeném domě bydlela a po čas svého živobytí z něho užitky brávala, spravovati celý dům, aniž by v příčině té mezi ní a Annou Müllerovou bylo se stalo usnešení výslovné. Barbora Brdlíková kladla po roce o této správě účet, z něhož Anna Mülle-

Digitized by Google

rová podala k okresnímu soudu na Smíchově výtky. Po skončeném řízení nalezla první stolice mezi jiným k výtce I. takto za právo:

V účtu ze dne 15. listopadu 1872, který kladla Barbora Brdlíková o správě domu č. p. 16. v B. od úmrtí Marie K. až do 16. října 1872, neprávem nalezají se následující položky vydání:

Za práci zednickou a vápno . . . . . 16 zl. 70 kr.
„ hrnčířskou . . . . . 18 zl.
„ malířskou . . . . . 10 „
„ zámečnickou . . . . . 23 „
„ lakýrnickou . . . . . 30 „

pročež že povinna jest Barbora Brdlíkova zaplatiti Anně Müllerové co vlastnici jedné čtvrtiny domu č. p. 16. v B. do čtrnácti dnů čtvrtinu této neprávem u vydání vykázané úhrnné sumy 97 zl. 70 kr. obnosem 24 zl. 42½ kr. se 6% úrokem z prodlení ode dne podání výtek, t. j. dne 28. února 1873 až do zaplacení jdoucím, an jinak na ni vedeno bude právo.

Důvody.

Barbora Brdlíková, správkyně domu č. p. 16. v B., jehož tři čtvrtiny jí, čtvrt dílu pak Anně Müllerové přísluší, účtovala dne 15. listopadu 1872, že vydala za řemeslnickou práci k správám v domě tom 97 zl 70 kr. Anna Müllerová vytýká výdaj ten, popírá nutnost a práce samy a žádá za vyloučení čtvrtého dílu vydaje na ni vypadajícího. Že žalovaná nutnost správ nedokázala, dalo se vzhledem k §§. 1036. a 1038. ob. zák. obč. místa výtce té.

K odvolání se žalované změnil c. k. vrchní soud v království Českém nález ten, i učinil rozřešení sporu co do výtky I. závislé na tom, provede-li žalovaná přísahou rozhodovací důkaz v tom směru, byly-li práce ve výtkách naznačené skutečně konány a byly-li za ně zaplaceny účtované obnosy. Toliko pro případ, nepovede-li se důkaz ten v příčině té či oné položky, bylo výtkám poměrně místa dáno.

Důvody

k dotýčné části rozsudku zní takto:

Nesporno jest, že žalobkyně jako žalovaná práva vlastnická na domě č. p. 16. v B. mají, že žalobkyně co do čtvrtiny, žalovaná však co do tří čtvrtin vlastnice tohoto domu, že tedy jmenovaný dům společným majetkem obou sporných stran jest. Z toho

Digitized by Google

vyplývá, že též pro právní poměr, v kterém sporné strany stran tohoto domu k sobě stojí, ustanovení 16. hlavy prvního oddělení 2. dílu občanského zákonníka užiti sluší.

Žalovaná, která dotčený dům, jak výtky tvrdí a výklady nepopírají, po smrti své matky Marie K., t. j. ode dne 1. srpna 1871 počínaje, spravovala, jeví se tudíž co zmocněná žalovatelky (první věta §. 837. ob. zák. obč.) a byla co taková (§. 1014. ob. zák. obč.) a též následkem výslovného ustanovení §. 837. druhé věty oprávněna, všechny k užitku obrácené výlohy účtovati.

V tom nemění ničehož okolnost ta, že žalobkyně udání žalované popřela, že poslednější tuto správu se svolením prvnější vedla. Neboť nehledě k tomu, že žalobkyně vzdor tomuto odporu neuvedla, že někdo jiný správcem byl, an přece dům dle povahy své bez správy býti nemůže, praví §. 837. ob. z. obč. v konečné větě, že stejné ustanovení též v tom případu platí, když účastník některý společný statek bez příkazu ostatních účastníků spravuje.

Oprávnění žalované, učiněné jí výlohy za opravy žalobkyni účtovati, jest tedy jen užitečností těchto výloh podmíněno.

Že pak od žalované zejmena uvedené práce, které v domě č. p. 16. v B. dle jejího tvrzení vykonati dala, užitečny byly, vysvítá již z jich povahy, a není v ohledu tom třeba dalšího důkazu, ježto, jak se samo sebou rozumí, nájemné v domě dobře zachovalém a čistém větší jest, nežli v domě, kde se těchto podmínek nedostává.

Podaří-li se tedy žalované důkaz, že tyto práce skutečně vykonány a jí zaplaceny byly, což žalobkyně popírá, toť nemůže se výtkám žalobkyní v ohledu tom vznešeným místa dáti.

K dovolání se žalující potvrdil c. k. nejvyšší soud nález stolice druhé z následujících

příčin:

Dle správného odůvodnění c. k. vrchního soudu zemského nejeví se žalovaná, která spravovala dům č. p. 16. v B., jí třemi čtvrtinami a žalobkyni čtvrtinou připatřící, býti jednatelem nezmocněných, nýbrž dle §. 837. ob. z. obč. osobou zmocněnou, kteréž k této správě domu plná moc byla udělena.

Dle toho příslušelo jí vedle §§. 1009. a 1029. ob. zák. obč., by zařídila vše, což se správou nutně neb obyčejně jest spojeno, a což vůbec odpovídá správě řádné i obezřetné. Ona byla oprávn-

Digitized by Google

něna i zároveň povinna, před se bráti všechny správy nutné neb užitečné, a náleželo také výhradně žalované posuzovati, jsou-li správy ty potřebné neb prospěšné. Neb když zákon podílníku uděluje plnou moc k správě i skládá v něj důvěru, tož nelze na správci žádati, by při každé třeba malicherné správě teprv nákladným důkazem znaleckým dal na jisto postaviti, že třeba jest nákladu, o který tu jde. Domnívá-li se žalující, že některá ze správ, ve výtce I. uvedených, byla zbytečnou, tož náleželo jí toho dovésti, což ona však neučinila.

Rozsudek c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 2. července 1874 č. 8318., c. k. vrchního soudu zemského ze dne 26. října 1874 č. 27219. a c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. srpna 1875 č. 4517.

—k.

K §. 160. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. říš. zák.

Dne 17. října r. 1873 zemřel v Teplicích francouzský poddaný Jules T., zanechav písemnou závěť z měsíce května 1870, kdež mimo jiné bylo stanoveno:

Art. V. Kdyby můj jediný bratr Emil místa svého měl pozbyti, prosím (je prie) paní svou (universální dědičku), by jemu, dokud živ bude, vyplácela malý důchod roční 250 zlatých r. č. ve stříbře neb 600 franků, po jeho smrti pak jeho vdově Telmě až do jejího úmrtí polovici tohoto důchodu, totiž 125 zlatých r. č. ve stříbře neb 300 franků.

Art. VI. Po nás obou úmrtí nechť dítky naše pokračují u vyplácení této pense mému bratru Emilu a pokud se týče švekruši. Doufám, že splní svědomitě vůli mou v příčině článku tohoto.

Při vyjednávání pozůstalosti prohlásili dědicové, že řečené ustanovení závětu jest dle náhledu jich pouhým projevením úmyslu zůstavitele, a že jim dle §. 711. ob. zák. obč. nelze ukládati povinnost, by vyhověli prosbě zůstavitelově. Též není jim prý povědomo, kde se Emil T. nyní zdržuje, jaké on zastával místo v čas, kdy závěť byla zřízena a zdali pozbyl místa tohoto.

Digitized by Google

Následkem toho byl advokát dr. F. zřízen za opatrovníka manželů Emila a Telmy T-ových. Při stání v této věci pozůstalostní dne 7. dubna 1875 odbývaném odpíral dr. F. tomu, že dědicům bydliště manželů Emila a Telmy T-ových, které vším právem prý za legatary sluší považovati, není povědomo, i vznesl žádost, by přede vším dědicům uloženo bylo, vykázati se, že Emilovi T. i Telmě T. osobně dali věděti o tom, že jim z pozůstalosti legat připadl.

U vyřízení protokolu tohoto nařídil c. k. měst. deleg. okresní soud pro Staré i Nové město Prahy dne 11. května 1875 č. 19437. universální dědičce, by dle §. 158. zákona o nesp. říz. pečovala o náležité zjištění legatu, který Emilovi T. a pokud se týče Telmě T. byl připadl. Když pak bude vykázáno, že legat zjištěn byl, přikročí se k ediktálnímu řízení o §. 160. zák. o nesp. říz. předepsanému.

Však k stížnosti pozůstalé vdovy změnil c. k. vrchní soud v království Českém dne 21. června 1875 č. 15729. výměr první stolice a zrušil příkaz ku zjištění legatu,

neb

byť i vzhledem k ustanovení čl. 6. závětu nebylo lze dobře pochybovati o tom, že zůstavitel článkem 5. byť i ve formě prosby, přec svému bratru a pokud se týče vdově jeho určil důchod doživotní co legat, tož přec nelze na druhé straně přehlednouti, že tu nešlo ani o legatara nezletilého neb opatrovaného, aniž o takového, jenž co do osoby posud jest neznámý, pročež také dle §. 160. odst. I. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. nemělo se z povinnosti úřední přihlížeti k tomu, by legat došel zjištění. Naopak bude na dědici, by svého času, když jednati se bude o odevzdání dědictví dle §. 161. zákona o nesp. říz. a §. 817. ob. zák. obč., dokázal, že legataři, jehož bydliště do toho času snad může se vypátrati, o legatu soudně neb mimosoudně dal věděti.

Ostatně byl okresním soudem dne 22. února 1875 č. 7939. zřízen dr. F. za opatrovníka, by hájil práv manželů Emila a Telmy T-ových, o nichž se neví, kde se nacházejí. Opatrovník ten zvěděl již, jak ze spisů patrno, o odkazu, který jeho svěřencům připadl, nečinil však posud návrh, by odkaz byl zjištěn. O takovém návrhu mohlo by také býti rozhodováno toliko po vyslyšení dědiců o tom, má-li se odkaz dle §. 160. odst. II. zák. o nesp. říz. zjistiti a

Digitized by Google

má-li se snad ve smyslu téhož zákona vydati edikt proto, že bydliště legatarů třeba až do onoho času, kdy bude dědictví odevzdati, nebude vypátráno. Rovněž museli by dědicové býti vyslyšeni dle §. 2. odst. VII. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. o tom, jakým spůsobem zjištění má býti provedeno.

Z tohoto rozhodnutí stěžoval si dr. F. k c. k. nejvyššímu soudu a uvedl v stížnosti as toto:

Obě nižší stolice uznávají, že tu jde o legat v pravém slova smyslu, a nelze dále dle §. 161. zák. o nesp. říz. pochybovati o tom, že legataři žádati mohou zjištění odkazu jim připadlého. Dlužno tedy jedině tázati se, mělo-li se z povinnosti úřední hleděti k tomu, by legat došel zjištění, neb náleželo-li v příčině té vyčkati návrhu legatáře.

Já co opatrovník nemohl návrhu takového podati, poněvadž odpírám tomu, že dědicové ničehož nevědí o tom, kde se manželé Emil a Telma T-ovi zdržují. Mám za to, že návěští o legatu, jehož vyhledává §. 817 ob. zák. obč., nemůže býti nahraženo pouhým tvrzením, že bydliště legatarovo není známo; naopak slušelo buď okolnost tu prokázati, neb toho dovésti, že legatáři bezprostředně bylo dáno věděti o odkazu. Kdybych sám byl žádal zjištění, byl bych tím uznal, že právem já na místě svěřenců mých byl o odkazu zpraven, což nemohl jsem učiniti, aniž bych cosi byl zadal právům manželů Emila a Telmy T-ových.

Jinak však měla se věc ze stanoviska soudu pozůstalost vyjednávajícího. Ten ovšem měl z povinnosti úřední přihlížeti k tomu, by odkaz byl zjištěn, poněvadž i osoby, jichž bydliště není známo, jsou pod mocí opatrovnickou (pflegebefohlen), pročež i v příčině jich bez odporu místa má §. 160. zák. o nesp. říz. Buď tedy měl soud za to, že bydliště manželů Emila a Telmy T-ových jest neznámé a pak byl rozkaz k zjištění legatu právem vynešen, aneb soud měl za to, že bydliště legatarů známo jest, a pak mělo se aspoň místa dáti žádosti, by dědicům bylo uloženo prokázati, že legatářům o odkazu přímo dali věděti.

Však c. k. nejvyšší soud nedal místa dovolací stížnosti té,

poněvadž

sice co se týče odkazů zůstavených osobám, jichž bydliště známo není, sluší předsejíti dle §. 160. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854; v případě však, o který tu jde, odkazovníkům zřízen byl opatrovník, jemuž náleží, hájiti práv svěřenců svých. Jeho tudíž bude

Digitized by Google

věcí, by vhodných návrhů v příčině odkazu a otázky, kterak s ním sluší nakládati, předložil soudu první stolice, který pak o návrzích takových nebude moci usnášeti se, aniž by vyslyšel stranu druhou. Nikdy však nemohl soud z povinnosti úřední nařídíti, by odkaz v plném objemu byl zjištěn, aniž by hleděl k stavu jmění pozůstalého a zejmena též k nárokům oněch dědiců, kterým přísluší díl povinný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. září 1875 č. 9209.

—k.

K §. 13. cís. patentu ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z.

Sub præs. 26. listopadu 1875 č. 39525. podal dr. K. jmenem Fr. Kupcové žalobu na Edvarda K., diurnistu u soudu pražského, toho času v trestnici pražské se nalezajícího, aby tento platil měsíční příspěvek alimentační v sumě 24 zl.

C. k. zemský soud v Praze vrátil výměrem ze dne 30. listopadu 1875 žalobu jmenovanou z důvodu toho, že prý dle §. 13. jur. n. není soudem příslušným, poněvadž trestnici za řádné bydliště považovati nelze a poněvadž toto v žalobě samé udáno není.

Z tohoto výměru stěžoval si dr. K., poukazuje k tomu, že i dle dotčeného §. 13. v tomto případě žaloba dle zákona vyřízena a žalovanému doručena býti měla. Dle toho, což výslovně na rubrum žaloby udáno bylo: „diurnista u c. k. obchodního soudu v Praze“, sluší souditi, že žalovaný měl úmysl v Praze stále se usídliti (§. 16. jur. normy). A kdyby tomu i tak nebylo, slušelo by žalobu dle §. 34. s. ř. vyříditi, poněvadž v §. 18. jur. n. se ustanovuje, že příslušnost osob, jež nikde stálého sídla nemají, se řídí místem, kde se dočasně zdržují. A tu nehledě ani k mimovolnému pobytu v trestnici, rozhodným jest to, že žalovaný byl diurnistou u soudu pražského.

C. k. vrchní soud zemský v Praze vyhověl stížnosti té, nařídiv, aby se žaloba bez ohledu na možnou nepříslušnost vyřídila dle zákona, poněvadž nepříslušnost soudu není patrnou, nýbrž spíše z rubra příslušnost tohoto soudu dle §. 13. a 16. jur. normy vychází, při čemž pranic nerozhoduje, že se žalovaný nyní ve

Digitized by Google

vazbě nachází, poněvadž vazbou poslední řádné bydliště se nezmění.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu pro království České ze dne 10. ledna 1876 č. 373.

Dr. P—ný.

Literární zprávy.

V. Brandl: Glossarium illustrans bohemico-moravicæ fontes. Brno 1876. (Dokončení.)

Hodnostáři zemští neb dvorští vypisují se v článcích: úředníci nejvyšší zemští, místodržitelé, páni zemští, purkrabí nejvyšší Pražský, hofmistr nejv. království českého, maršálek zemský, komorník nejvyšší soudu a práva zemského, kancléř nejvyšší království českého, sudí nejvyšší, sudí dvorský, písař zemský nejvyšší, podkomoří, hejtman zemský na Moravě, maršálek královský na Moravě, kancléř markrabího, Olomúcký biskup; purkrabí hradu Pražského, menší sudí, hejtmané zemští a krajští, podpurkrabí Pražský, purkrabí kraje Hradeckého, purkrabí Karlštejnský, purkrabí Brněnský a Olomúcký, mincmistr, prokurátor královský, podsudí č. podsudek, komorníci, měřič zemský, vázač (ranhojič zemský), lovčí, ministeriales. Mimo to zřízení zemského a poměrův státoprávních dotýkají se články: koruna česká, rada zemská a královská, sněm, sjezd, sedání panská, zemský soud, komorní soud, komora královská, kancelář dvorská česká, poprava, popravce, župa, beneficiarius, castrum, castellanus, villicus, villicatio, musterherren.

Pro poměry stavovské jsou důležité články a sice 1. pro poměry vyšších stavův: páni zemští, kmet, lech, nobiles, comes, preláti, šlechtic, miles, rytířstvo, vládyka, zeman, panoše; 2. pro poměry stavu a práva městského: města královská, věnná města královská, šosovní město, rychtář královský, novotní páni, šepmistr, starší obecní, Normberský běh (obnovení rady dle práva Norimberského), gemeine, maniloquium, šestipanský úřad, viničných hor úřad, horenské právo, (j. vinearum), urburéř, porybný úřad, Jihlavská kompanie, šos, příhlasné, příjemné, přístupné (do cechu), tržné, mostné, skalné, hostinné, lojové, skladné; 3. pro poměry lidu selského a jiných tříd obyvatestva: dvořák svobodný, svobodník, dědinník, rychtář svobodný (litujeme, že článek ten v glossáři ostal nevyložen), nápravník,

Digitized by Google

opravce (fojt klášterní), oprava, obec, gemeinschaft, osada, újezd, lhota, hostinné dědiny, curia, curticula, poplužní, aratura, hospodář, úročník, úrok, colonus, lhotník, curticularius, chlap, hoféř (baráčník), podsedek (subses), návesníci, pokojník (nájemník pokoje), holomek, přístavný služebník, čeleď, nádvorník, obecný súd, roky selské, poklončí, odpuštění, dědinné právo, výhostný list, zhostný list, urbář, robota, podělek, holý plat. Sem náleží veliký počet platův poddanských, jež se dají roztříditi na dva druhy a sice na původní platy, jež vrchnostem vedle úroku z různých příčin placeny byly, jmenovitě z toho důvodu, že poddaní užívali některých pozemkův vrchnostenských, a na platy, jimiž poddaní vykoupili si některý druh naturálních dávek neb robot, což se jmenovitě v 16. století zhusta dálo. Jmenují pak se v glossáři: čechelné, zdavné, odchodné, zchodné, schodné a vzdajné (platy za odpuštění z gruntu); kupné a zákupné (platy za osazení gruntu), zahradné (úrok ze zahrady), čestné, počestné, pocta, poklona, vánočné (pl. na počest vrchnosti), robotné (robota na plat poražená); hrabné, hrabové, lesné, lovčí, lovské, srpné, kosné, kravné, loučné, lužné, nářezné, nivné, nárožné, ochozné, opícné,*) osep, pařezné, pasečné, pastevné, popasné, sečné, sekerné, senné, skopné, snopné, stodolné, žňové (platy neb dávky za užívání lesův, luk neb rolí neb za reluirování robot na pozemcích panských druhdy konaných), krčemné, pokrčemné, očepné, načané, pobečovní, počepné, posudní (pl. z krčmy a ze šenkování piva neb vína), mléčné, plecovné, povepřné, vepřové (pl. místo naturálního dávání vepřů a za krmení vepřů), povozné (pl. za vykoupenou povoznou robotu).

O všeobecných břemenech a platech pojednává se v článcích: berna, pomoc, podýmné, ungelt, vyrážka z berně, výmazné, přeseka, pojezda, nářez (dobytek do král. kuchyně odváděný), pacis tributum, vomerales denarii, bede, mostné, mýto, postryšné (clo za obilí).

Hodnoty, míry a váhy obsahují články: groš, hřívna, kopa, lán, loket, míra, provazec, prut, strych, kopec, úročiště a talentum.

---

*) Se slovem „opícné“ měl p. spisovatel nehodu. Nesouhlasil sice s Jungmannem, který vykládá slovo „opíčné“ co plat za opice, než posměšný překlad téhož slova v latině „simealis“ hleděl opraviti slovem simila, houska a tedy z opícného dávku za housky učinil. Avšak opícné nebylo nic jiného, než plat za píci, tak jako očepné plat za čepování piva, osepné plat za sypání. Objasnil věc tu obšírně a důkladně pan Ant. Fux v Právníku r. 1864 str. 495. v článku „Opičí plat ve vsi Hejně u Horažďovic.“

Digitized by Google

Pro právo soukromé mají důležitost články: právo, pravda, zákon (co ukončená úmluva), nález, constitutio generalis, běh zemský (obyčej), hamfest, léta, léta přirozená, léta králem daná, holomudec (impuber), vdova, obec, osada, host, prchal, poběhlec, záduší, zboží, odběžné zboží, svrchky, nábytek (původně dobytek co protiva svrchků a dědiny, později synon. se svrchky), puchle a naze (mit Bausch und Bogen toliko co se vším příslušenstvím, „co puchle a naze ke dvoru příslušelo"), úrok (usura), lichva (usuræ usurarum), práv býti (v dvojím hlavně významu: býti právně zavázán a býti oprávněn neb zůstati práv), přechází právo (promlčuje se), promlčení, léta zemská (præscriptio), rok zavitý (terminus peremtorius); — vladařství (tolik co dnešní vlastnictví, právo, jež obsahuje jmění, držení, dědické vladařství a požívání), zpupný statek, statek (původně vlastnictví dobytka), doživotné (vlastnictví), výprosa, výsluha, purkrecht (emphyteusis), hamfest, zákup (zakoupené zboží pod úrok), zákupní právo, podací, podatek, náprava, služebnost, dráha, (actus), průhon, kobylí pole, vóle (svoboda užívati cizího pozemku), zápověď grantů, — závazek, trh, plátce (k placení zavázaný), kupitel (emtor co protiva kupce, venditor), soukup, zprávce, zpráva (disbrigatio), zpraviti, zprávná léta, třetina zprávná, nezpráva, sesutí dědiny z příbuzenstva, spolek (communio bonorum), nájem, nával (arrha), rukojemství, rukojmě (rukojmové zavázali se buď „rukou společnou a nerozdílnou" aneb „každý svým dílem"), společná ruka, věrná ruka, jistec, podpora, podpůrce, list podpůrčí, závadce (závazaný), opravce, vypraviti č. vyvaditi rukojmě; zástava, základ, závada, zápisné zboží, zástavní pán, výplata (redemtio, widrkauf), stavovati (arestovati); — věno, nadvěno, převod věna, příjemce č. zprávce věna, obvěniti, třetina věnná (dos a antidos), přínos, vězeň žena muže svého, vdova, vdoví stůl, obligata mulier, náchlebník, dílní bratři, nedílný bratr, theilen, poručenství, poručník, děkování, věrně a právě, nápad, nápadník, meč (po meči), mocný list, nápadný statek (bonum caducum), odmrť.

Pro právo lénní: desky dvorské, dvorský soud, sudí dvorský, man, manský, manství, manství koruny České, Olomúcký biskup, výprosník, rok pořádný, omagium, retrofeudum.

Největší podíl kořisti z glossáře Brandlova připadá jak jsme se již zmínili, na soudní řád český. Mnohé články jsou tu tak propracované, že skoro vyčerpán jest jimi posud známý materiál, to platí jmenovitě o článcích, jež se týkají práva vedení, exekuce. Organisací soudní obírají se články: právo, judicium, cúda, župa, soud, zemský soud, dvorský soud, komorní soud, podsudek č. místodí, řečník zemský, volavčí (declamator), komorničí, poslové od úřadu, mezní soud, měřič

Digitized by Google

zemský, hraničné právo, lovecké právo, konšel, lavice, mlynářský soud, konír přísežný, mostský úřad (úřad mostu pražského), nákladníci starší (osmipanský úřad), obecný súd. Sem náleží též přehojně v Čechách užívaná instituce soudů narovnávacích, jež povýtečně vyznamenává celý názor český o právu, co o věci smluvené, vzájemně srovnané. Jak hojně zřízení toho v Čechách a na Moravě užíváno, dosvědčuje mimo jiné již sám hojný počet slov, jimiž zařízení to naznačováno. Obyčejné pojmenování smírného soudce bylo ubrman; avšak p. Brandl i jiné názvy uvádí, tak: dobří lidé, hádče, hádčí, sádší, rozhodcové, opravcové, rozdílcové, mírníci, výmluvci, úmluvci přátelští, rozeznávatelé, rokovníci domácí, slubní súd, arbitri, comportatores, nadubrmani. Volení ubrmanův poznamenáváno: mocně přestati na někom neb mocně přijíti na někoho.

O zřízení desk mluví se v článcích: nejvyšší komorník soudu a práva zemského, písaři menších desk, starosta komorničí, poslové ke dskám, relator, desky, památné knihy, rejstra, relací, zápis, zápisné zboží, juxta, visa, notule, přípověď (k statku a na statek), převod věna, očistění statku, očistiti, odpor, odnikudž.

Pro průpravné řízení soudní důležity: opovědce, póvod, odporník, soupeř, odpovědník, odpovídač (reus), zástupce v půhonu, poručník, (jenž má při poručenou), řečník (prolocutor), odpověď (notificatio), útok (k vůli prioritě žaloby), žaloba, půhon, zalomená pře, trhem půhon, povětšiti půhon, přetrhnouti půhon, zdvihnouti půhon, zmatečný půhon, vdání (actio in rem sacramento), svod (žaloba vlastnická, při níž soukup jmenován), ohřeb, řezaná cedule, půhončí, obeslání, posílací list, zatkyně (půhon na tkáče), tkáče, škody (v půhonech se opovídají), důhon, rok, nestání, stanné právo, ustáti právo na někom, odklad, odložiti, poklid, hojemství, zahájení soudu, odpověď, pomluva, obrana, svědčení půhonův, nárok, věrování, svědomí listovní a ústní, usvědčiti, pravější svědci, vedení svědků, svatební lidé, sirotčí právo, osada, forum commune, přísaha, zmatek, kléska, postranná pře (v případu incidenčním), posudek, pohoršení práva (præjudicium), naučení, potaz, výpověď panská, nález.

Pro vedení práva: úmluva, obsílací list, zvod, obranný list, odhad, vrch práva, zámek práva, panování, přidědění, uvázání v statky (buď mocí neb s komorníkem, intermissio in bona); — ležení, lání, vyvolati rukojmí (k ležení), rukojmě; — stavní právo, ohradní list, obstavné, obstávka, výstražný list, brání, zájem (dobytka); — veřeje (provolávání dědin na krále spadlých), provolávací list.

Digitized by Google

Právo a řízení trestní je vyloženo v článcích: žnpa, cúda, poprava, popravce, účinek, úraz důstojenství královského, odboj, odbojník, honění nepřátel a zhúbcí zemských, osada, pokřik, clamor, nastojte, svod, zrádná cedule, lúpež, chromota, rána, obava, násilí, podávení panny, hanba, úpěti, únos, šlojéř, obúzstvo, obúzeti, záští, nářek, nařeknouti, moc, hrdost (spoliatio), výboj (excussio domus), plen, výtržnost, pych, příjem (přijetí odcizeného zboží), sedlání, šantrok (lichva a podvod); — sok (accusator), opovědce, opovědné, psanec, ztracenec, očistník (expiator), pomocník, conjurator (Eideshelfer), nárok (accusatio furum et nocturnorum prædonum), rok o čest, příměří, odpověď nepřátelská, odpovědný list, péče, pobídka k bitvě, sědání, kyj, meč (dva druhy souboje), železo, očista, nádvoří, právo útrpné, mučení, rytířská přísaha, venditio (pokuty); odklad (compositio capitis), příhlavní, hlava, krevné, krvavné, ranné, kyjevné, nedoperné, hrdost, pokora (pokání vražedníku uložené).

Mezi poplatky soudními konečně uvádějí se: viny, vřez, stanné, poklidné, památné, dopomožené, pomocné, přísudné, zvodné, vzdané, příjemné, odhadné, položené, stavné, obstavné, zájemné, zárožné (taxa za jímání dobytka), quatuordecim nummi, přípovědné, smazné (delentiales), zámazné; — opovědné, jemné (rychtáři za jímání) a výplatné (z vězení).

Z tohoto suchopárného rejstříku slov možno nabýti nejlépe ponětí o rozsáhlosti a zároveň o důležitosti práce p. Brandlem podniknuté. Že práce ta není ve všem dokončená, že některé články v ní jsou neúplny neb nedostatečně objasněny, to nestalo se tak vinou p. spisovatele, jako spíše následkem nepřístupnosti aneb přílišné rozsáhlosti pramenův. Na práci podobné jinde celé společnosti pracují a nám sluší tedy vziti zavděk, ano s vděčným uznáním to přijmouti, co píle jednotlivce zde v jedno snesla. Základ trvalý jest tu položen, na němž dále stavěti bude se moci. Dovolujeme-li si činiti některé poznámky k spisu p. Brandlovu, tedy to činíme s ohledem na další doplňování důležitého jeho díla. Doplňování to bude nutno hlavně dvojím směrem. Nelze to p. spisovateli míti za zlé, avšak sluší to vytknouti, že celkem poměry i prameny moravské nepoměrně bohatěji jsou zastoupeny v jeho spisu, než poměry a doklady české a slezské. Různost rozvoje právního v Čechách a na Moravě není všude jasně vylíčena a mnohdy čtenář nalezá se v rozpacích, týká-li se pravené poměrův českých neb moravských. Rovněž pak jako Čechy v glossáři musily ustoupiti poněkud stranou před Moravou, tak rozvoj zřízení a práva městského musil přílišně do pozadí ustoupiti zřízení a právu zemskému.

Digitized by Google

Mnohé důležité stránky z dějin stavu městského ostaly tím zcela neobjasněny, jiné nevalně vylíčeny. Články: rychtář, rada, potaz, naučení a j. v. mohly zajisté obsahovati bohatější příspěvky pro dějepis měst českých. V článku podkomoří praví se, že týž předsedal kurii měst královských a že k němu šla odvolání z měst. Tak měly se věci snad na Moravě, v Čechách neplatilo však nikdy ani jedno ani druhé. Stavu městskému předsedal, jak známo, primas Starého Města Praž. a odvolání šlo z města do města do r. 1548, pak ale k appelačním radám na hradě Pražském. To arci uvádíme pouze na doklad, že je důležito rozeznávati přesně mezi tím, co platilo na Moravě a co v Čechách.

Pokud se věcí městských týče, litujeme též, že p. spisovatel nepřijal do glossáře jmenovitě výsledky bádání prof. V. V. Tomka, jež jsou složeny v Dějepisu a zvláště v Základech místopisu m. Prahy. Glossář latinský i německý mohl býti obohacen velikým množstvím technických výrazův, jmenovitě názvů řemeslníkův, pouze v Čechách užívaných, jež neradi v něm pohřešujeme. A rovněž litujeme, že v glossáři při jednotlivých článcích nejsou udána též místa spisovatelův, jež o téže věci již pojednali, jmenovitě, že k velikému počtu pojednání z oboru práva českého Palackého, Tomka, Jirečka, Randy, Emlera, Kalouska, Haněla a povýtečně p. spisovatele samého, pozornost cizího aspoň v poznámkách obrácena nebyla.

Než my cítíme plnou měrou neskromnost svých přání a požadavků. Glossář p. Brandlův je a nemůže jiným býti než výsledkem posavadního bádání v oboru dějin a práva českého a tu uznali jsme již a rádi uznáváme opět: co od sil neunavného a svědomitého badatele jednotlivce žádati se může, že to panem spisovatelem glossáře vykonáno bylo, zajisté k velikému užitku právnické vědy české.

JUDr. J. Čelakovský.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

46) A. žaloval souseda B. pro rušení držby, ještě tento 3 duby, které stály na hranicích jich pozemkův, porazil a sobě přivlastnil. První stolice vyhověla žalobě, poněvadž vedlé §. 422. ob. z. obč. byl A. vlastníkem alespoň těch větví, které nad jeho pozemkem se rozprostíraly a poněvadž byl jednáním žalovaného v držení těchto větví

Digitized by Google

rušen. Vrchní soud však zamítl žalobu a nejv. soud potvrdil toto rozhodnutí, poněvadž žalující nedokázal ani spoludržení řečených dubů ani pozemku, na kterém stály; dle §. 421. ob. z. obč. ustanovuje se vlastnictví tedy také držení stromu vedlé kmene, který z pozemku vyčnívá; jestli někdo dle §. 422. ob. z. obč. kořeny cizího stromu ze své půdy vytrhá a větve nad jeho vzdušným prostorem ořeže, aniž by jich použil, tedy se tím ještě, hledě k předpisům §. 421. ob. z. obč. spoluvlastnictví neb spoludržení stromu neodůvodňuje, pročež také v poražení stromu držitelem pozemku, z něhož strom ten vyčnívá, nelze spatřovati rušení držení toho, nad jehož vzdušným prostorem několik větví visí.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. května 1875 č. 5325. v Ger. Halle č. 87.

47) Zkoušení dobrého zdání lékařské fakulty lékaři k hlavnímu přelíčení povolanými nelze připustiti vzhledem k velkému vědeckému významu dobrozdání fakulty.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 15. října 1875 č. 5093. v Ger. Ztg. z r. 1875 č. 95. uveřej. z nař. nejv. soudu.

48) Podá-li strana žádost za další lhůtu dříve, než uplynula lhůta jí vedlé §. 9. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. jako poslední povolená, přísluší jí po dodání zamítajícího výměru dnové výhodní, byla-li tato žádost podána dříve, než byl výměr straně dodán, že dřívější lhůta byla co poslední povolena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. března 1875 č. 2098. Ger. Halle z r. 1875 č. 91.

49) Společnost buštěhradské dráhy vydobyla proti vlastníkům některých pozemků nález expropriační za příčinou tou, že stavěla trať vedlejší k továrně Ringhofferově na Smíchově. Při soudním odhadu, který pak byl předsevzat, byly však vyvlastněné pozemky příliš vysoko ceněny, tak že dráha usnesla se na tom, že věc nechá ležeti. Však dva vlastníci vyvlastněných pozemků podali přes to na dráhu žalobu o zaplacení a pokud se týče deposici náhrady, která dle soudního odhadu na ně vypadla. Následkem toho vrátila buštěhradská dráha koncessi, prohlašujíc, že tuto vedlejší trať nehodlá více stavěti, a ministerstvo vnitra zrušilo následkem toho nález expropriační, dokládajíc, že žalobcové více povinni nejsou, pozemky k stavbě dráhy odstoupiti, že však v ostatním nález zůstává nedotknut, a že se všechny otázky práva soukromého z něho snad odvozované odkazují k pořadu práva.

Digitized by Google

V civilním sporu odvolala se pak dráha k tomuto stavu věci i bránila se proti žalobě, naproti čemuž opět žalobcové zastávali náhled, že již nálezem expropriačním nabyli neodvolatelného práva k přiměřené náhradě. Žalobám nebylo místa dáno; neb nálezem expropriačním nebyla dráze uložena povinnost, převzíti vyvlastněný pozemek proti zaplacení náhrady, nález ten neobsahuje také ničehož o tom, že by do jisté lhůty mělo se užiti práva z něho společnosti železniční vyplývajícího. Nález expropriační jest dle §. 424. ob. z. obč. toliko titulem k odvozenému (?) nabytí vyvlastněného pozemku; vlastnictví nabude expropriant dle §. 9. lit. *c*) zák. ze dne 14. září 1854 č. 238. ř. z. teprv zaplacením neb deposicí náhrady. Nelze však pochybovati o tom, že dráha byla oprávněna vzdáti se práva, jež jí vzešlo nálezem expropriačním, neb nález ten byl vydobyt toliko k její žádosti a v jejím zájmu (?) a nemůže dle všeobecných zásad nikdo býti nucen, by užil práva svého. Vlastník však mohl by žádati náhradu jen tenkráte, kdyby pozemek vskutku již byl odstoupil, když by dráha skutečně již byla užila práva, jí z nálezu expropriačního vyplývajícího.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 25. listopadu 1875 č. 10872. a ze dne 11. prosince 1875 č. 31371. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 9.

50) Nelze ve smyslu čl. 37. obch. zák. žádati, by odpůrce předložil své knihy obchodní k tomu konci, by bylo konstatováno, že těch kterých vkladů tam není. Neb nelze v takovém případě tvrditi, že žadatel udal určitý obsah knih odpůrcových.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 12. ledna 1876 č. 71. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 9.

51) Protokolovaný kupec převzal za jiného kupce rukojemství, z něhož byl žalován. V čas, kdy žaloba se podala, byla firma žalovaného již vymazána. Námitce nepříslušnosti soudu dal c. k. nejvyšší soud místa, neb jedná se tu pouze o obchod relativní a tu jest obchodní soud příslušným jen tehda, když firma žalovaného jeví se býti zanešena v rejstříku obchodním (§. 38. odst. II.), z čehož vyplývá, že žalovaný ještě v čas žaloby musí býti kupcem protokolovaným.

Nález c. k. nejv. soudu ze dne 26. ledna 1876 č. 11601. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 10.

52) A. byv odsouzen pro zločin podvodu, ohlásil ihned stížnost zmateční, skonal však již o několik dnů později samovraždou. Obhájce oznámil věc tu soudu a žádal za osvědčení, že rozsudek trestní nenabyl moci práva. Žádosti nebylo vyhověno. Při veřejném přelíčení,

Digitized by Google

kteréž o stížnosti zmateční u c. k. nejvyššího soudu bylo odbýváno, opětoval obhájce návrh svůj, by o stížnosti zmateční nebylo jednáno, i odvolával se k §. 224. z. tr., dle něhož úmrtím zločince zanikne veškeré řízení trestní. C. k. nejvyšší soud nedal žádosti té místa i rozhodl o samé stížnosti zmateční, neb není sice pochybnosti o tom, že trest nelze více vykonati, tu však jedná se o právo obviněného, by o zmateční stížnosti bylo rozhodnuto. Ni obhájce ni vdova odsouzeného nebyli oprávněni upustiti od stížnosti zmateční; ostatně nebylo by pak nikdy lze osvědčiti, že rozsudek nenabyl moci práva, poněvadž by rozsudek tím, že zmateční stížnost byla zpět vzata, ihned vzešel v moc práva.

Nález c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 4. února 1876 č. 9951. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 18.

53) A. slíbil roku 1873 ústně dáti své dceři věno 300 zl. a když později neplatil, žaloval jej zeť B. o splnění slibu tohoto. Žaloba byla odmrštěna; neb dle §. 1217. ob. z. obč. jestiť usnešení se o věnu smlouvou manželskou, k jejížto platnosti vyhledává se dle §. 1. z. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z., by zřízena byla ve formě aktu notářského, pročež nelze žalovati z ústního slibu obsahu tohoto.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. února 1876 č. 11294. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 10.

54) §. 530. z. tr. zmiňuje se o případech rozličných, kdež nelze více stíhati obviněného. Případy ty sluší přesně rozeznávati, a nastane-li i jen jeden z nich, pominul čin býti trestním. Tak nezávisí zejmena promlčení činu nikterak na tom, uplynula-li již neb počala-li vůbec už běžeti lhůta šestinedělní, po kterou žalobce soukromý věc na soud může vznášeti. Nelze tedy dobu promlčecí čítati od onoho času, kdy soukromý žalobce nabyl vědomost o činu, nýbrž dle pravidel všeobecných již od spáchání činu samého.

Nález c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 9. února 1876 č. 12086. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 19.

55) Na základě rozsudku z r. 1851 povolil soud první stolice exekuční odhad statku dlužníkova pro přisouzenou pohledávku se 4% úroky od 17. prosince 1845. Exekut stěžoval si z výměru, dovolávaje se toho, že dle m. nař. ze dne 21. července 1858 č. 105. ř. z. i další úroky rozsudkem přisouzené ve třech letech se promlčí, že tedy měla exekuce býti povolena nanejvýše pro starší úroky do dne rozsudku sběhlé a pak toliko pro úroky za tři leta ode dne exekuční žádosti zpět počítaje. Však stížnost ta byla vyššími stolicemi zavržena

Digitized by Google

poněvadž i promlčení, jehož se rekurent dovolává, jest skutkem pozdějším, jímž prý právo exekuční pominulo, a jemuž dle dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. toliko řádnou žalobou průchodu lze zjednati.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 25. ledna 1876 č. 724. v Ger. Halle z r. 1876 č. 21.

Deník.

Vyznamenání. C. k. okresnímu soudci panu Adolfu Kallmünzerovi v Mělníku byl za příčinou tou, že dán byl na odpočinek, udělen titul a karakter rady zemského soudu.

Úmrtí. Dne 3. t. m. zemřel v Plzni tamější president krajského soudu p. Hynek Stummer.

Sjezd advokátů Rakouských. Stálá deputace sjezdu advokátů Rakouských vyhlašuje, že druhý sjezd odbývati se bude ve dnech 9., 10., a 11. října 1876 v Praze. Návrhy, které kdo hodlá k sjezdu podati, buďtež do 31. května 1876 zaslány stálé deputaci k ruce náměstka starosty p. dra. Alberta Hermanna ve Vídni (I. Himmelpfortgasse 5.).

Správní dvůr soudní. XIII. kus říšského zákona dne 2. dubna 1876 vydaný přinesl zákon ze dne 22. října 1875 č. 36. o zřízení správního dvoru soudního, pak zákon ze dne 22. října 1875 č. 34., jímž se částečně mění základní zákon státní ze dne 21. prosince 1867 č. 143. ř. z. v příčině rozřešování sporů o příslušnost mezi správním dvorem soudním a řádnými soudy, pak mezi správním dvorem soudním a soudem říšským. Správní dvůr soudní zahájí činnost svou dnem 1. července 1876; zdali však zákon samý nabude platnosti teprv tímto dnem, neb dle všeobecného pravidla již 45 dnem po jeho vyhlášení, není v zákoně nijak jasně rozhodnuto. Otázka ta bude však důležitou proto, že dle §. 49. nelze bráti před správním dvorem soudním v odpor ona nařízení úřadů správních a finančních, jež nabyla právní moci dříve, nežli nový zákon počal působiti.

Digitized by Google

O zpořízení Práv Městských a o osudech jejich.

Sepsal Josef Jireček.*)

„Práva městská od lidí rozumných a v právích zběhlých sepsána a v jistý pořádek uvedena, potom pak s nemalou těžkostí a v prodlouženém času k vytisknutí podána jsou. Domáhání se o ně výše než let padesát trvalo.“ Toť souhrn toho, co Koldín o vzniku práv městských sám vypravuje; souhrn to velmi ovšem nedostatečný a chudý. I třeba se tudíž poohlednouti po jiných pramenech, odkud bychom nabyli nějakých vědomostí o ději, pro veškeren život právní, ba i mravní, ve vlasti naší tak důležitém. Pohříchu i tu naskytují se nám leda trosky, z kterých dosti obtížně a druhdy jen na dohod sestaviti lze obraz jaký taký o tom, jak práva městská k místu a konci přivedena byla.

Na počátku XVI. věku dvojí právo městské v Čechách průchod mělo, totiž Magdeburské či Majdburské a Pražské. Onoho užívaly Litoměřice, Louny, Slaný, Měmík, Nymburk, Ústí nad Labem, Děčín, Česká Lípa, Kamenice, Krupka, a některá jiná města, v tomto se s městy Pražskými srovnávala všecka města ostatní.

První pokus o právo Pražské učinil Mr. Brikcí z Ličska. Když 1525 z měst Pražských odebrati se musil u vyhnanství a obyt svůj vzal v Kutné Hoře, „za onoho nevinného neštěstí svého, nemaje co činiti,“ práva městská obecná „z latiny do češtiny nemalý čas s pilností jest vyložil, zřídil a zregistroval.“ I po návratu svém do Prahy 1528, kdež mu Ferdinand I. propůjčil úřad

*) Část úvodu k novému vydání Práv Městských království Českého.

Digitized by Google

sekretáře při soudu hejtmanském a později, asi 1534, písařství soudu komorního, v práci té pokračoval, užívaje k tomu prázdně, pokudž prý mu čas, mimo zvláštní péče a úřední práce, sloužiti mohl. V porovnávání textu s rozdílnými rukopisy Brikcímu nápomocni byli Mr. Pavel Vodolenský a Jan Šatný,[1]) na ten čas písařové radní na Horách Kutnách. Mr. Brikcí pouhý byl překladatel, v čem se sám zná, řka, aby se k němu hledělo „ne jako k práv skladateli, ale jako k vykladači," jemuž nenáleželo se jinak zachovati, „než pokudž jest v latinském, aby to tak na česko vyloženo bylo."[2]) Dílo Brikcího vytištěno bylo v Litomyšli skrze Alexandra Plzenského l. 1536 s dvojím přípisem, jedním k císaři a druhým k purkmistru a raddě Starého Města Pražského.

Není zde místo, abychom se rozpisovali o povaze práv městských Brikcího; tolik jen připomenouti sluší, že vydání jeho po nemnoha letech bylo rozebráno. Sněm český již 1545 dožadoval se toho, aby práva městská znovu tištěna byla. Šlo tu však nejen o prosté nové otištění předešlého vydání, nýbrž o prohlídku a opravu jeho. Osoby k tomu spůsobilé již byly vyvoleny a jednání s městy začato. Kutnohorští zejména 1555 rozkazem arcikníže Ferdinanda o to byli obesláni. Nicméně rok po roce míjel, aniž osob k tomu zvolených nějaká k poradě došla obsílka. Konečně se o to domlouval sněm l. 1558, ačkoliv tehdá již návrh hotový byl před rukama. Sněm 1561, vida, že věc nikterak nepřichází ku předu, sám k tomu ustanovil osm osob, čtyry a čtyry ze stavu panského i rytířského. Ale všecko to nepomáhalo. Po smrti císaře Ferdinanda I. obnovena důrazněji na sněmě žádost o zkoncování té věci. Vyšší dva stavové tehdá ukazovali k tomu, že zřízení zemské mezi tím 1564 již k místu přivedeno, a tudíž čas jest, aby i také práva městská v obecnou známost vešla. Ale teprv když se 1565 Koldín ujal kanclířství staroměstského, zdá se, že v tom nastal obrat k lepšímu. Kdežto potud čekáno na to, aby komisse nějaká, buď králem buď sněmem zřízená, redakci práv před sebe vzala: přistoupeno nyní k dílu s myslí praktičtější.

---

[1]) Pavel z Odolené Vody či Vodolenský (Vodolenus, Odolinnovodenus) stal se bakalářem 15. máje 1518 a mistrem 1524. Jan Šatný, rodem z Králové Hradce, hodnosti bakalářské dosáhl v září 1522.

[2]) Zprávy ty vyjaty z přípisův Brikcího k vydání práv městských 1536. O Brikcím šířeji psáno v Rukověti k dějinám literatury české, díl I. str. 99—102.

Digitized by Google

Radda staroměstská, ve shodě s raddami novoměstskou a ostatními městy, skrze Koldína na základě stávajících již materialií návrh vypracovati kázala. Návrh ten 1569 již byl hotov i požádáno obou stavův vyšších, aby jej k dalšímu uvažování přivedli. Stav panský a rytířský s ochotou věci se ujali a ihned do poradního o to výboru podle krajův vyvolili 14 osob z pánův a tolikéž z rytířstva, kteréž by sepsání to v poradu vzíti měly. Předtím vznešena žádost na krále, aby města, pokud se po tu dobu právy majdburskými spravovala, s Pražany v srovnání uvedena byla, „tak aby ve všech městech království tohoto jednostajných práv užívali.“ Všecko to však zůstávalo bez úspěchu. Největší nesnází bylo uvesti s Prahou ve srovnalost Litoměřice a společná s nimi města. Litoměřičtí 13. února 1571 císaři podali hlavní artikule práva Majdeburského,[3]) a císař jejich ten extrakt Staroměstským poslal k vyjádření. Dopisováním a rokováním o to opět rok po roce míjel, aniž u věci bylo lze k něčemu konečnému přikročiti, tak že komisse sněmovní k poradě ani svolána nebyla.

Teprvé sněmu 1575 podařilo se učiniti v tom výdatnější opatření. Maximilian II. ustanovil kommissi znalců, povolav do ní ze jména presidenta nad appellacími Jana st. z Lobkovic, radu při témž soudě Jana z Kolovrat, prokuratora Albrechta Bryknara a král. radu Jana Vchynského. Úkolem kommisse bylo, aby neshody mezi městem vyšetřila, srovnání mezi nimi spůsobila, potom pak elaborát podle toho zpořízený předložila výboru sněmovnímu, kterýž na základě volby z l. 1569 nyní novými na místo zemřelých osobami byl doplněn. Ale opět nastaly závady, že výbor sněmovní se nesešel. Sněm 1577 důraz klade jen na to, „aby věc j i ž a s p o ň j e d n o u to k svému vyřízení přijíti mohla,“ bez ohledu na to, ať král osoby sněmovně nařízené anebo jiné jakékoli k tomu povolá. L. 1578 podobná žádost se opakovala. Teprv 1579 sněmu po hromnicích drženému dostalo se té útěchy, že v snešení svá vložiti mohl artikul, podle něhož Jeho Milost Císařská a všickni tři stavové k tomu své svolení dávají, aby se práva městská všem vůbec vytisknouti dala.

---

[3]) Sepsání toto, jež nepochybně pochází z péra slavného právníka Litoměřického Mikuláše Mitasa († 1574), spolu s pražskou na ně odpovědí, nepochybně od Koldína vypracovanou, dr. Haněl vytisknouti dal ve svém spise „O vlivu práva německého“ (v Praze 1874) mezi přílohami.

Digitized by Google

Dne 29. září 1579 odebrala se deputace z raddy Starého Města pražského, primatora Jana z Dražice mající v čele, k císaři Rudolfovi II. i podali mu práva městská v originálu, jež císař přijal a nad nimi ochrannou ruku svou císařskou držeti přislíbil. Na to se práv těch v Praze všechněm obcem stalo vyhlášení.

Dne 12. ledna 1580 jiná deputace z raddy staroměstské práva městská podala pánům radám nad appelacími, a tu jí skrze Dra. Gabriele Svěchina z Paumberka[4]) dána odpověď, že při appellacích nálezové, kteříž na práva městská se stanou, vždy budou docházeti potvrzení.

Jak mile práva městská byla vydána, hned se Koldín starati jal o to, aby se známost jejich co nejvíce rozšířila. V tom připadl na prostředek velmi prostý a vydatný, totiž aby obsah jejich uvedl v krátkou Summu čili výtah z nich učinil. Smyslu jednotlivých artikulův nikterak nezměniv, snažil se, aby, co v kterém artikulu jest podstatného, to uvesti ve zkrácenou formu, užívaje při tom týchž slov, co ve hlavním textu, ale vypouštěje všecky regule a sentencí v řeči latinské.

Výtah tento do 1581 byl hotov a k vytištění dodán kněhtiskaři Jiříkovi Černému či Nigrinovi, kterémuž dne 24. srpna t. r. z kr. dvorské kanceláře uděleno na to výlučné privilegium. První vydání Koldín přípisem, dne 8. září 1581 daným, věnoval král. podkomořímu Burianovi Trčkovi z Lipé a na Světlé nad Sázavou, jehož, jak se podobá, zvláštní přízně požíval.

Summa odevšad uvítána s velikou libostí, i tištěno jí vydání za vydáním. Nám, kteří jsme prohlídnouti mohli patnácte výtisků, událo se rozlišiti sedmero vydání,[5]) a snad jich ještě bylo více. Při úpravě summy ještě některé účastenství měl i Koldínův bratr Jan, jehož erb se hned při vydání 1581 v zadu připojen nalezá.

---

[4]) Píšeme Svěchin, a ne Švěchin, jelikož ve všech vydáních Summy, odkud zpráva ta vzata, tak psáno nalezáme. Psaní Švěchin záleží, zdá se, na nějaké mýlce.

[5]) Jungmannovi a Rybičkovi povědoma byla jen dvojí vydání, z nichž první kladeno k l. 1579, druhé k l. 1582. Domněnka, že první tištěno bylo l. 1579, povstala z datování přípisu staroměstských, při čemž přehlédnuto, že přípis ten, ve zkrácené ovšem formě, přejat jest z velkého vydání. Na mnohonásobnost vydání Summy první upozornil pan bibliothekář musejní, A. J. Vrťátko.

Digitized by Google

K vydání druhému Jan Krystyán z Koldína připojil sestavení „Pokut právy městskými vyměřených.“

I do němčiny Práva městská i Summa byla přeložena. Mr. Petr Šterba ze Štěrbic, jinak P. Kadanský, přeložil práva městská a překladu jeho rukopis podnes se chová v Kadani. Zdali i převod Summy pochází od něho, zjistiti nemůžeme. Ani v prvním (1607) ani v druhém (1614) vydání Lipském nic se nenalezá, z čeho by se o překladateli souditi dalo.

Avšak sněmovní snešení a královské schválení, l. 1579 vyšlé, nemělo toho účinku, aby se právy městskými v nové úpravě odevšad dokonale vyhostilo právo majdburské z měst, která se jim potud byla spravovala. Jmenovitě Litoměřice a Louny nikterak se nechtěly vzdáti starožitné své zvláštnosti, tak že odpor jejich teprv sněmovním snešením 1610 úplně byl přemožen.[6])

L. 1610 tedy jest doba, od kteréž počítati sluší bezodporné přijmutí práv městských po veškerém království Českém.

L. 1618 spůsobeno druhé vydání hlavního textu v tiskárně Samuela Adama z Veleslavína.

Převratem, ježto po l. 1620 nastal v Čechách, se v právích městských nic nezměnilo. Jediná proměna, která v hlavním textu byla předsevzata, dotýká se artikulu C. XXXVI., kdež se u věcech manželských co příslušná stolice soudní ustanovuje Pražská konsistoř podobojí. Byl to ovšem nutný následek toho, že katolické náboženství za jediné v zemi bylo prohlášeno. Sic jinak ani slovem nikde nehnuto.

Nicméně o správě měst pod datum 11. máje 1628 vydány jsou zvláštní artikule, ježto se hlavně dotýkaly hospodaření s obecním jměním. Za Ferdinanda III. dne 2. března 1651 prohlášena: „Instructio aneb artikule, kteréž J. Msti Římského císaře, Uherského a Českého krále tejná i jiné raddy z milostivého J. Msti C. poručení, vedle nichž se v tomto J. Msti C. dědičném království Českém měst

---

[6]) Litoměřičtí ostatně ještě 1626 pokoušeli se o to, aby právo jich Magdeburské bylo uznáno, ač ovšem marně. O poměrech právních města Litoměřic šířeji píše K. Tieftrunk v rozpravě své: „Kmetská stolice Magdeburského práva v Litoměřicích“ (Památky archæolog. Díl VI. 1860, str. 122—130.). Sic jinak porovnati sluší i to, co v dotčeném již spise „O vlivu práva německého“ položil Dr. J. Haněl.

Digitized by Google

královských, též Její Msti Císařovny, jakožto králové České měst věnných všickni a jeden každý obzvláštně J. Msti C. rychtářové, purkmistři a konšelé v úřadech a povinnostech svých vždycky a každého času chovati mají. Německy: Instruction der kgl. und Leibgedingstädte im Königreiche Böheimb (Nürnbg. 1700 od Weingartena). Instrukcí tato tiskem vyšla 1673 v Hradci Králové u Daniela Kamenického. K tomu přistoupila Instrukcí pro královské rychtáře, německy vydána od Weingartena: Instruction der kgl. Richter im Erb-Königreiche Böheimb (Prag 1680) a Instrukcí appellatorní, jež česky 1673 tiskem vyšla v Hradci Králové u D. Kamenického, latině: „Extractus instructionis regiæ appellationum (Norimb. 1692), německy: Verneuerte kgl. Instruction weyland Ferdinandi III. dem hochlöblichen kgl. Böhmischen Appellations-Tribunal ob dem Prager Schloss vormahls ertheilt (Nürnberg 1712 od Weingartena).

Zavedením práv městských v Čechách poměry v ostatních zemích koruny České zcela zůstaly netknuty. Na Moravě zejména v plné platnosti zůstalo právo Majdburské (saské). Mimo to tam samým skutkem uvozováno nejen tak řečené obecné právo (die gemeinen Rechte), ale na mnoze za pravidlo kladeno i také zřízení zemské a Pražská práva městská. Odvolání z měst, Majdburským právem se řídících, přijímal soud v Olomouci, kdežto soud Brněnský rozhodoval o nálezích z těch měst, která se v právích srovnávala s Brnem. Z toho vznikaly nejedny nesnáze, kterým se neviděla jiná pomoc, než aby se Pražská práva městská vtáhla i na Moravu. V té příčině první krok učiněn resolucí ode dne 30. máje 1680, kterouž Pražská práva městská na Moravě uvedena co zákon subsidiární. Resolucí pak dne 7. června 1697 Pražská práva městská venkoncem co jediný zákon v městech moravských prohlášena jsou. Téhož roku Leopold I. Brněnskému knihtiskaři, Františkovi Hynkovi Synapi (Sinapi) udělil privilegium na nové vydání Pražských práv městských v českém i německém jazyku. Ale Synapi privilegium toho pro útratnost neužil, alebrž 1700 privilegium to postoupil raddě města Brna. Narovnání, které se mezi nima v té věci stalo, schváleno císařským patentem 11. ledna 1701 daným. Radda Brněnská nemeškala přistoupiti k dílu, tak že ještě téhož roku výtisk práv městských podati mohla císaři Leopoldovi II. Privilegium 1701 zjednané za Josefa I. bylo znovu potvrzeno. Při-

Digitized by Google

pravovali též vydání německé, ale s tím dosti dlouho se meškali. L. 1721 překladatelé teprvé dospívali k ukončení překladu.

V tom se vydání německého o své újmě uchopil kněhkupec Norimberský, ve Vídni usedlý Georg Lehmann. Překlad zjednal si od jistého obecenstvu prý nakloněného právníka, „von einem dem Publico geneigten Rechtsgelehrten," i ucházel se u české dvorské kanceláře o povolení, což mu však vzhledem k privileji, Brněnské raddě udělenému, 9. října 1714 výslovně, per expressum, bylo odepřeno. Nicméně přistoupil k tisku a vydání Lehmannovo dílem pod jeho, dílem pod firmou knihaře Ign. Runggera ve Vídni 1720 dostalo se mezi obecenstvo. Brněnští vzali odtud příčinu k žalobám, jelikož se v právu svém viděli zkráceni. Žalobám jejich dáno místo a 28. února 1721 z dvorské kanceláře české vydán schvální patent, kterým se přede vším nehrubě chvalně posuzuje překlad, ježto prý Lehmann práva městská „durch einen Privat-Translatoren mit häufigen Fehlern übersetzen lassen und ohne vorhöriger Censur, zu welcher Wir doch den Brünner Magistrat ausdrücklich angewiesen hatten, herausgegeben, auch über diesen zu Erschleichung einer öffentlichen Beglaubigung die Insignia Regni Bohemiæ et Marchionatus Moraviæ voranzusetzen, ja zu desto mehrerer Authorisirung seines vermessentlichen Operis Uns, und zwar allererst nachdeme derselbe bereits etliche 100 Exemplare in dem Publico ausgestossen und distrahirt gehabt um Unsere Annehmung seiner schon gedruckten Dedicationsschrift mit Anerbieten der Beifügung unsers Bildnüss anzugehen sich unterstanden hat." Dále se Lehmannovi vytýká, že podloudně též vydal Codex Ferdinandeo-Leopoldino-Josephino-Carolinus, uživ k tomu spisu Weingartenova.[7]) Dále dokládá se, že Lehmann v omyl uvozuje soudce „versündigte sich gröblich gegen das Publicum deren Länder, in denen er doch, unerachtet als ein Ausländer und die gemeine Præstanda nicht mit tragender, sein Brod zu gewinnen bisher gelitten worden." Ku konci nařizuje se, aby se

[7]) Titul Weingartenova toho spisu jest: Codex Ferdinandeo-Leopoldino-Josephino-Carolinus pro hæreditario Regno Bohemiæ ac incorporatis aliis provinciis, utpote Marchionatu Moraviæ et Ducatu Silesiæ. In welchem von 1637—1719 verliehene k. k. Privilegia, Confirmationes, Concessiones, Sanctiones pragmaticæ etc. zusammengetragen. Folio. Prag 1720. Vydání Lehmannova neudálo se nám viděti.

Digitized by Google

výtisky vydání jeho, kde se koli najdou, skonfiskovaly a komornímu prokuratorovi „zu deren Supprimirung“ odevzdaly.

Ale přes všecku tu přísnost se Lehmannovi brzo podařilo, vyrovnati se s Brněnskými a dosáhnouti toho, aby na titulní list svého vydání mohl přitisknouti: „Cum Gratia et Privilegio Sacr. Cæsar. Majestatis.“ Brněnští ovšem německý svůj překlad položili stranou, a nikdy ho více nevydali.

Podle svědectví sekretáře při Karla VI. vládě španělské, učeného Pereza, připravoval se okolo 1720 i také překlad na jiné jazyky, nepochybně, jak se zdá, na latinský nebo španělský.

Mezi tím se i v Čechách české výtisky práv městských stávaly pořád vzácnější. Tu se l. 1753 dvorský impressor František Hynek Kyrchner odhodlal k novému vydání. V srpnu t. r. vypsal na ně předplacení. Druhého na to roku vydání jeho, jež on, nevěda o Veleslavínově z l. 1618 a na Brněnské 1701 schválně nedbaje, pokládal za druhé.[8])

Předmětem rozborův učených stala se práva městská hned brzo po vydání svém, hojnější pak měrou v druhé polovici XVII. věku. Souvěký Koldínovi Strakoničan, Vít Ophthalmius z Oskořína, byv k tomu, jak dí, ponuknut útržkami cizozemcův, sepsal zvláštní dílo pod titulem: Processus juris municipalis Pragensis, per inclytum Bohemiæ regnum hoc tempore usitatus, et cum jure provinciali et civili Romano, quoad ejus fieri potuit, collatus (Pragæ 1585), ve kterém ustanovení práv městských porovnává jednak se zřízením zemským, jednak s právem obecním. Dílo Ophthalmiovo podruhé vydáno 1608 v Jeně, nákladem kněhkupce Jakuba Apelce a tiskem Tobiáše Steinmanna v Lipsku, kdež se tehdá, soudíc i také z opětovného tamního německého vydání Summy 1607 a 1614, jevila zvláštní pozornost k českým právům městským. Do češtiny přeložil dílo Ophthalmiovo Jiří Bydžovský Kezelius pod titulem: Process práva městského v latinské řeči sepsaný, potom z latinské do české řeči přeložený.

---

[8]) Pro nedostatek výtiskův bývala práva městská i přepisována. Tak se v bibliothece Šeršnikovské v Slezském Těšíně nalezá rukopis: „Práva Městská království Českého, sepsaná z vlastního originálu v St. Městě Pražském l. P. 1579, ode mne Timothea st. Pevnæra, někdy písaře městského města Těšína.“

Digitized by Google

Rukopis překladu toho za Pelclovy doby choval se v Seršnikovské bibliothece v Těšíně Slezském,[9]) tam však, když po něm v nejnovější době pátráno, více nalezen nebyl.

V druhé polovici XVII. věku práva městská spůsobem porovnávacím rozebírati začal Krištof Kyblin rodilý Bavor z Mnichova, kterýž před l. 1648 na universitě pražské působiti začal co professor římských Institucí a pro statečnost svou v boji proti Švédům vyznamenán byl přídomkem „z Waffenburgu.“ Kyblin ve čteních svých přihlédal k tomu, aby studentům rozdíly práva domácího a práva obecního přivedeny byly k vědomí i k pochopení, a k vůli tomu zpořídil si porovnávací přehled Institucí s právy českými, zvláště městskými, a to nejprvé k potřebám svým učitelským. Teprv později odhodlal se s tímto sestavením vystoupiti i u veřejnost. Spis jeho: Tractatus novus de differentiis juris communis et bohemici (Pragæ 1663) v tehdejších kruzích právnických spůsobil značné pohnutí. Kyblin neuměl česky, i neporozuměv tudíž některým kusům v právech českých, ledaco vykládal za rozdíl, kde ovšem rozdílu nebylo.

Kyblinovi odpověděl proslulý znalec práv domácích, appellační rada Jan Jindřich Proskovský z Crohensteina, jehož spis vydán byl pod titulem: *Διολκησις*, hoc est, moderamen differetiarum juris communis et bohemici, in tractatu clarissimi D. Ch. Kyblini congestarum. Immixtum etiam est jus moravicum (Pragæ 1664).

Kyblin jal se náhledy své hájiti ve spise: Theses juridicæ theoretico-practicæ de differentiis inter jura communia et bohemica (Pragæ 1665), jež potomní jeho v učitelství nástupce Jan Krištof Schambogen při dissertací své vydal.

Ale Proskovský nikterak pole neopustil, nýbrž hned příštího na to roku vystoupil s opětným spisem: *Ανάλυσις* seu resolutio objectorum contra moderamen differentiarum juris communis et bohemici. (Pragae 1666).

Na to Kyblin již neodpověděl, dav se tím za přemoženého.[10])

---

[9]) Srovnej rozpravu A. Rybičky o Vítovi Ophthalmiovi v Čas. Č. M. 1836, str. 315. a sled. Zprávu o vydání z l. 1608 poskytl nám pan Dr. Stupecký.

[10]) Bylo by záhodno, aby sobě některý z mladších našich právníkův, s právem římským se obírající, zajímavý tento spor obral za předmět monografie. Zde postačí naň prostě poukázati.

Digitized by Google

I Schambogen velkou píli k tomu přičinil, aby v díle svém: Prælectiones publicæ in divi Justiniani institutionum libros compositæ, ještě se od 1676 do 1702 dočkaly čtverého vydání a dlouho co učební kniha právnická vrch držely, rozdíly naproti právům českým venkoncem provedl. Vůbec pak nedá se upříti, že učenou hádkou Kyblína a Proskovského nový byl probuzen život v oboru nauk právnických v Čechách.

V tom ohledu přední místo zaujal Jan Jakub rytíř z Weingartenu, rodič z Chomútova. Weingartenovi přísluší čest, že byl nejplodnějším všech starších právníkův českých. Působnost jeho věru jest podivuhodná. Zvláštní péči věnoval i právům městským. Německý z nich výtah vydal po několikráte, ze jména pod nadpisem: Teutscher Auszug aus den kgl. böhmischen Stadtrechten (Prag 1669), Vermehrte Edition des Auszugs der kgl. Stadt-Rechte (Prag 1678), Vollkommener, gegen die böhmische Edition collationirter Auszug der kgl. Stadt-Recht im Königreich Böhmen (Prag 1688, Nürnberg 1700), Viertmahlig- vermehrt- und von den Fählern gereinigter Auszug der kgl. Stadt-Recht im Kgr. Böheimb (Prag 1718). Jiné dílo Weingartenovo, o němžto zde dotknouti třeba, jest: Manuductio oder Wegweiser, wie bei den Bürger-Stands-Gerichten in Böhmen rechtlichen zu verfahren (Prag 1680), což vyšlo i po česku: Manuductio či cestovůdce, kterak při právích stavu městského v království českém saud veden býti má (v Praze 1683 a 1689), pak Panoplia judicialis (Norimbg. 1696) atd., Vindemia judicialis (Prag. 1669).

Jiný spisovatel, kterýž se touž dobou co Weingarten zanášel právy městskými, byl Adam Krammer, jenž 1671 v Lipsku vydal spis pod titulem: Kurtzer, aber doch ausführlicher Extrakt aus denen böhmischen Stadt-Rechten und Landesordnung.

K Weingartenovi a Krammerovi druží se měštěnín Nového Města Pražského, Jakub Ferd. Ant. Vrba, rodič z Nymburka, jenž sepsal: „Krátký veytah Práv městských království Českého. Pro snadnější nalezení, v čem se tak týž práva městská s obnoveným zřízením zemským, novellami, declaratoriemi, rescripty císařskými a instructí městskau srovnávají. K němužto přidána jest

Digitized by Google

krátká obsažitedlnost processu právního v tomto království českém, jako i instrukcí městská s přidáním kratičkého veytahu pokut z práv městských.“ Spis ten s approbací pražského kr. professora institutionum imperialium JUDr. Jana Wolwerta (danou dne 23. dubna 1690) poprvé vyšel 1691, podruhé pak 1700 tiskem a nákladem Jiřího Labouna. Brzo potom vydán i také po německu: Kurtzer Extrakt der Stadt-Rechte im Königreich Böheimb. Von J. F. Wrba Nymburský (Brünn 1707).

Později se právy městskými obírali tito spisovatelé:

Appellační rada Jan Jiří Müller z Mühlendorfu sepsal Grana veteris et novae legis bohemicae (Pragæ et Norimb. 1741).

Pražský professor Josef Jan Feigl z Feiglfeldu, jenž vydal Institutiones juris bohemici (Pragæ 1765), pak čtení svá pod titulem: Oeffentliche Vorlesungen über die königl. Stadtrechte, neue Landesordnung etc. (Prag 1770).

Appellační rada dr. František Václav Stephann rytíř z Cronenfelsu, jehož spis: Adnotationes theoretico-practicae usibus Bohemiae accommodatae, ad J. Vrtwini Westenbergii principia juris juxta ordinem pandectarum (Pragæ 1778) vydán byl od Antonína rytíře z Ebenfeldu, též rady appellačního.

Zemský advokát pražský Leonhard Stöhr sepsal: Handbuch der älteren bürgerlichen Gesetze für das Königreich Böhmen (Prag und Wien 1788).

Auskultant při zemském právu českém, Josef rytíř Jordan, vydal: Systematische Darstellung des bürgerlichen Rechtes im Königreiche Böhmen (Prag I. 1795, II. 1797[11]).

---

[11]) Co menší spisky spůsobu příručného připomenouti slaší: Speculum civium, Bürgerspiegel oder kurzer Begrieff der königl. Stadt-Instruction im Königr. Böheimb (Prag 1659); Abermalig-vermehrte Edition speculi civium oder Bürger-Spiegels in Böheimb (Prag 1690), Prodromus speculi judicum (Pragæ 1674), Prodromus redivivus speculi judicum (Pragæ 1690), všecko to vydáno od Weingartena. Pak: Vademecum juridicopracticum sive succincta tractatio processus civilis. Juris bohemico-moravico-silesiaci tractatulus (Norimbergæ 1710), Memoriale poenarum in universo

Digitized by Google

Přechodem z XVIII. do XIX. století blížila se doba, kde práva městská pozbyti měla závazné moci právní. Přední krok k tomu učiněn patentem, daným dne 1. listopadu 1786, kterým v celé říši zaveden první díl zákonníka občanského; druhý a konečný patentem ode dne 1. června 1811, kterým prohlášen obecný zákonník občanský.

Platnost práv městských v Čechách trvala tedy 233, na Moravě 115 let.

Praktické případy.

Prodlení věřitelovo.

Vilém Schirmer odsouzen byl výměry c. k. okresního soudu v Sedlčanech ze dne 24. října 1874 č. 7063. a ze dne 26. prosince 1874 č. 8944., aby své výměnkářce Barboře Moulíkové do 14 dní nahradil útraty soudní 2 zl. 10 kr. a 3 zl. 34 kr. s poselným 35 kr. Po některém čase složil V. Schirmer částky tyto k soudu a žaloval na B. Moulíkovou o zpravení tohoto složení. Žalobu svou opíral o to, že toliko v Sedlčanech jakožto svém bydlišti platiti povinen jest, B. Moulíkova však si do jeho bytu pro placení nepřišla, dále pak, že B. Moulíková psáti neumí, a že by tudíž řádnou kvitanci o zaplacených částkách vydati nemohla.

Zástupce žalované odpověděl na žalobu: Okolnost, že žalovaná při dospělosti své pohledávky pro zaplacení si nepřišla (což ostatně popírám), o sobě složení dluhu k soudu ospravedlniti nemůže, neboť nevykonajíc svého práva v prodlení neupadla. Má-li nastati mora accipiendi, již podlé římského práva potřebí jest se strany dlužníkovy oblace. L. 72. pr. D. de solut. 46. 3 vytýká podmínky prodlení věřitelského: Qui decem debet, si ea obtulerit creditori et ille sine justa causa ea accipere recusavit ... Na tom stanovisku zůstal i obč. zákonník. To vysvitá z exemplifikace

---

jure boemico contentarum (Pragæ 1737) a Codex judiciarius communis omnibus judicibus constitutus in Bohemia, Moravia, Silesia (Pragæ 1781).

Digitized by Google

§. 1425. ob. zák. obč.: „. . . weil der Gläubiger unbekannt, abwesend (tudíž mu offerovati nelze), oder mit dem Angebotenen unzufrieden ist . . .“, jakož i z §. 1419. ob. zák. obč. arg. „anzunehmen.“ Kdyby se skladatele obč. zákonníka byli chtěli uchýliti od práva obecného, jehož přidrželo se v tom kuse starší zákonodárství domácí (arg. předpis §. 44. konk. ř. z r. 1781, jehož by potřebí nebylo, kdyby dlužník z příčiny pouhého neblásení se věřitelova dluh k soudu složiti směl), a obě kodifikace občanský zákonník předcházející, pruský Landrecht (Förster, Preuss. Privatr. I. str. 714.) a Code civil (čl. 1257.), byli by to zajisté zřejmě vyslovili. Nejinak učí o prodlení věřitelském spisovatelé naši, srov. Unger, österr. VJschr. XIV. str. 127.; Kirchstetter, Comm. (2. vyd.) str. 625.; Mages, Gesammtschuldverh. str. 119. Oblace se strany dlužníka se však nestala. Není pravda, že žalovaná psáti neumí, a kdyby bylo, není starostí žalujícího, jak ona kvitanci opatří.

V replice uvedl žalující co další příčinu, proč dluh svůj k soudu složil, že B. Moulíková nepřítomna, ježto ve Vosečanech, on pak v Sedlčanech bydlí a vedlé §. 1420. ob. zák. obč. jenom zde platiti povinen jest, dovozuje dále, že věřitel pro zaplacení v čas a na místo platební si přijíti povinen jest, poněvadž dle práva rak. vůbec platí zásada: Dies interpellat pro homine, když sobě věřitel pro zaplacení nepřijde, že není oblace potřebí a nemůže se také státi, že nebyl by také povinen ani oprávněn jinde nabízeti, než tam, kde platiti má, totiž ve svém bydlišti.

Zástupce žalované v duplice ukázal k tomu, že nepřítomností v §. 1425. ob. zák. obč. rozuměti sluší patrně nepřítomnost ve smyslu §. 276. ob. zák. obč., jinak že by nezbývalo věřiteli, než aby se k svému dlužníkovi odstěhoval, neboť tento i v prodlení upadna, mohl by později, aby věřitele chikanoval, dluh k soudu složiti a žalobu zpravovací tím odůvodniti, že, když se mu platiti zlíbilo, věřitel přítomen nebyl. K zásadě: Dies interpellat pro homine, táhnouti se nelze; platit jen z ohledu dlužníka. Oblace měla a mohla se státi; není pravda, že by dlužník povinen i oprávněn byl toliko na místě platebním offerovati, oblace z ohledu prodlení věřitelova nejiného významu má, než upomínání z ohledu prodlení dlužníkova, jako není potřebí, aby se upomínání stalo na místě placení, nýbrž vůbec opportuno loco, tak i v příčině oblace; ten toliko v tom rozdíl, že na místě placení státi se musí re, jinde státi se může verbis. K oblaci měl žalobce příležitosti dost, mohl

Digitized by Google

offerovati v Sedlčanech, věda, že tam věřitelka jeho plnomocníka má, anebo ve Vosečanech věřitelce samé. Oblace tím spíše potřebí bylo, ježto žalobce maje dvojí domicil, v Sedlčanech i ve Vosečanech, na kterémkoliv místě plniti a věřitelku v Sedlčanech se hlásící do Vosečan odkázati mohl (§. 906. ob. zák. obč.). Na důkaz dvojího domicilu žalobcova předložil zástupce žalované vysvědčení obecního představenstva Vosečanského a městské rady v Sedlčanech, že V. Schirmer ve Vosečanech usedlost a v Sedlčanech byt najatý má, a čas od času tu i tam, ve Vosečanech zejmena v době prací polních, bytuje, pak dvě podání soudní ve věcech sporných, jedno ve vlastní věci žalobcově, druhé jakožto plnomocníka osoby jiné, obě vlastní jeho rukou, kdež z venčí se píše: Vilém Schirmer, malostatkář ve Vosečanech.

Žalobce popřel, že by měl dvojí domicil, a že by o tom vysvědčení ono průvod činilo, ježto obecní úřad k takovému vysvědčování oprávněn není.

Po skončeném řízení c. k. okresní soud v Sedlčanech rozsudkem ze dne 30. srpna 1875 č. 6286. nalezl, že složení částek 2 zl. 10 kr. a 3 zl. 34 kr. s poselným 35 kr., dohromady tedy 5 zl. 79 kr. k soudu po právu se stalo, jestliže Barbora Moulíková rozhodovací přísahy od žalobce jí uložené, „že dle jejího vědomí a upamatování pravda jest, že Viléma Schirmera o zaplacení dlužné částky 2 zl. 10 kr. výměrem ze dne 24. října 1874 č. 7063. jí přisouzené v čase od 15. listopadu, kdy splatnou se stala, až do dne 22. února 1875, kdy Vilém Schirmer částku tuto k soudu složil, a o zaplacení soudních útrat 3 zl. 34 kr. a poselného 35 kr., výměrem ze dne 26. prosince 1874 č. 8944. jí přisouzených, v době od 6. února 1875 až do dne 22. února 1875, kdy Vilém Schirmer částku tuto k soudu složil, v Sedlčanech žádala“ — nesloží, jinak že bude žaloba naprosto odmrštěna.

Důvody.*)

Nepopřeno jest, že Vilém Schirmer pro Barboru Moulíkovou do soudní schránky složil částku 2 zl. 10 kr., výměrem ze dne 24. října 1874 č. 7063. a částku 3 zl. 34 kr. s 35 kr. poselným výměrem ze dne 26. prosince 1874 č. 8944. jí přisouzenou; vý-

*) Příliš rozvláčné důvody první instance ve sloku jsme zkrátili, nic věcného ovšem neměníce ani nepominouce.

Digitized by Google

měry tyto nabyly právní moci onen dne 14. listopadu 1874, tento dne 5. února 1875, i nastala tudíž Vilému Schirmerovi povinnost k placení jednak dne 15. listopadu 1874, jednak dne 6. února 1875.

Vilém Schirmer nezaplatil Barboře Moulíkové částek těch ve dni splatnosti, než žádostí de præs. 4. února 1875 č. 1082. o povolení k složení jich k soudu zakročil a když povolení toho výměrem ze dne 12. února 1875 č. 1082. se mu dostalo, dne 22. února t. r. k soudu je složil. Ačkoliv Barbora Moulíková o tom vyrozuměna byla, nežádala o vydání složených částek a proto podal V. Schirmer žalobu zpravovací.

V žalobě své hlavně na to váhu klade, že v Sedlčanech jakožto bydlišti svém platiti měl a že B. Moulíková u něho o zaplacení hlásiti se měla, pak, že B. Moulíková psáti neumějíc příjem těchto částek kvitovati by nemohla.

Tento poslední důvod není s to, aby složení dluhu k soudu ospravedlnil, neboť okolnost, že věřitel kvitovati neumí, neosvobozuje dlužníka toho, aby věřiteli samému zaplatil, kvitance pak pořadem práva domáhati se může; §. 1425. ob. z. obč. jen takové případy na zřeteli má, kde dlužník své povinnosti za dost učiniti nemůže, ač k tomu vůli má.

Jiná jest ovšem otázka, byl-li V. Schirmer povinen platiti v Sedlčanech, svém řádném bydlišti, čili ve Vosečanech, kde Barbora Moulíková bydlí. Že Vil. Schirmer toliko v Sedlčanech platiti byl povinen, vysvítá ale z dotyčných výměrů samých, výměr ode dne 24. října 1874 č. 7063. vydán jest ve při o žalobě Barbory Moulíkové, kde sama co bydliště V. Schirmera Sedlčany udává, ježto pak dle dv. dekretu ode dne 21. října 1793 č. 131. sb. z. s. strana ve sporném spisu i bydliště žalovaného udati musí, Barbora Moulíková udávajíc v té příčině Sedlčany, dala tím jistě na jevo, kde chce, aby Vilém Schirmer povinnost svou splnil. Že dlužník toliko ve svém bydlišti platiti povinen jest, vyplývá též z §. 1420. ob. zák. obč.

Žalovaná doznává sice, že V. Schirmer v Sedlčanech bydlí, popírá však, že by tu své výhradní bydliště měl, namítajíc, že ve Vosečanech své druhé bydliště má.

Toto popírání jest vzhledem na skutečnost soudními spisy prokázánou, že B. Moulíková sama Sedlčany co bydliště V. Schirmera uvedla, tím s dostatek na jevo dadouc, že chce, aby v Sedlčanech povinnosti své k ní dostál, bez významu. Žalovaná sice

Digitized by Google

dvojí bydliště žalobcovo dokázati se snaží, předkládajíc vysvědčení obecního představenstva Vosečanského a městské rady Sedlčanské o tom, že Vil. Schirmer na obou místech ob čas bytuje. Však listinou tou toliko důkaz provésti možná, že na obou místech občasně se zdržuje, nikoliv že na obou místech bydliště má, neboť pojem bydliště mimo pouhé zdržování na některém místě jiný důležitější znak ještě vyhledává, totiž zjevný úmysl, trvale se zde usaditi. Kdyby vůbec vzhledem na řád obecní představenstvo obecní bydliště.té neb oné osoby stvrzovati mohlo, listina od žalované předložená opak by dokazovala, co dokazovati chce, neboť stvrzuje-li městská rada Sedlčanská, že V. Schirmer v Sedlčanech si drží byt, stvrzuje tím okolnost, z které souditi se musí na úmysl jeho, že v Sedlčanech trvale bydleti zamýšlí, tudíž zde své bydliště míti chce. Vedlé toho odpadá zajisté i důkaz od žalované nabídnutý spornými spisy od Viléma Schirmera podanými, kde se zvenčí jednou: „Vilém Schirmer, malostatkář ve Vosečanech“ jmenuje a podruhé za doručení „Vilému Schirmerovi ve Vosečanech“ žádá, neboť ani v jednom ani v druhém případě z nadpisu takového úmysl Vil. Schirmera na jevo nejde, že by trvale ve Vosečanech bydleti hodlal.

Další moment, o nějž žaloba se opírá, jest ten, že Barbora Moulíková v prodlení se nalezá, opominouc se u Vil. Schirmera o zaplacení hlásiti.

Žalovaná proti tomu namítá, že nebylo její povinností, aby se o zaplacení hlásila a že pouhým nehlásením se v prodlení neupadla, že prodlení věřitelské nastane, když věřitel svého spoluúčinkování k splnění závazku dlužníkova potřebného odepře, tudíž zejmena když přijetí nabízeného plnění odepře.

Námitka tato zde místa míti nemůže, neboť nabídnutí se strany dlužníka, kteréž se netoliko slovem ale i skutkem státi musí, předpokládá přítomnost toho, komu nabídnuto býti má, v případě tomto tedy přítomnost Barbory Moulíkové v Sedlčanech jakožto místu platebním. Nabídnutí se strany dlužníka nemůže míti ale toho dosahu, aby dlužník za věřitelem chodil. Věřitel nalezá se v prodlení, když vůbec se své strany splnění závazku dlužníkova zamezí, v tom směru postačí již, když na ustanovené místo platební dlužník se dostavil, věřitel však nikoliv. Poněvadž V. Schirmer v Sedlčanech platiti povinen byl, mohlo se nabídnutí k placení s jeho strany jen v Sedlčanech a jen tenkrát státi, kdyby

Digitized by Google

B. Moulíková i se své strany byla na jevo dala vůli, že přijímati hotova jest.

Stalo-li se nabídnutí se strany Viléma Schirmera, jest potud lhostejné, pokud B. Moulíková nedokáže, že se své strany nabídnutí takové nepřekazila, což stane se přísahou, na niž nalezeno jest. Složí-li žalovaná tuto přísahu, bude dokázáno, že v prodlení nebyla, nesloží-li ji, bude dokázáno, že jsouc nepřítomna ve smyslu §. 1425. ob. z. obč. nevyplnění povinnosti žalobcovy sama zavinila.

K odvolání zástupce žalované c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 19. října 1875 č. 25923. rozsudek prvního soudce zrušil a žalobu naprosto odmrštil, odsoudiv žalobce k náhradě nákladu sporu.

Důvody.

K posouzení, zdali složení dluhu k soudu stalo se po právu a s tím účinkem, že dlužník od svého závazku osvobozen jest, jsou pouze ustanovení §. 1425. ob. zák. obč. rozhodna. Žalobce neudal žádných platných důvodův, kteréž by složení dluhu jeho k soudu ospravedlnily.

Třeba dle §. 1420. ob. zák. obč. placení dluhu v bydlišti dlužníkovu, tudíž žalobcovu státi se mělo, náleželo přec žalobci, aby placení prvé žalované také řádně nabídl, mělo-li jakési prodlení u přijetí dluhu nastati.

Teprvé kdyby nabízené placení přijato bylo nebylo, nebo kdyby se placení z jiných důležitých příčin vzdor nabízení nebylo mohlo státi, byl by mohl žalobce částky dlužné po právu k soudu složiti.

Okolnost ta, že se žalovaná v Sedlčanech co bydlišti žalobcově nenachází, neospravedlňuje složení k soudu, poněvadž žalovaná co nepřítomná ve smyslu §. 276. ob. zák. obč. považována býti nemůže. Tím méně pak ospravedlňuje složení dluhu k soudu okolnost ta, že žalovaná čísti a psáti neumí a tudíž s to není, aby žalobci stvrzení o zaplacených částkách vydala, poněvadž jest to věcí žalované, jakým spůsobem zákonnému svému závazku dosti učiní.

Poněvadž tudíž žalobce předsevzaté složení k soudu nezpravil, přísaha, na niž první soudce uznal, zcela nerozhodnou jest, bylo žalobu jeho naprosto odmrštiti a rozsudek první tudíž změniti.

Z tohoto rozsudku odvolal se žalobce, obhajuje ve své stížnosti důvody prvního rozsudku.

Digitized by Google

C. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice potvrdil, odkázav na

důvody

jeho, jakožto veskrze správně a pravé.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. března 1876 č. 13868.*)

Dr. St.

K výkladu §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Jan Krš žaloval na S. Kosa o zaplacení směnečné sumy 2000 zl. a vyhrál rozepři ve všech třech stolicích. Když potom pro to pohledání vedl exekuci, podal S. Kos naň žalobu oposiční a prohrál rozepři tu zase ve všech stolicích. Na to žádal J. Krš za rozebrání spisů založených v této druhé rozepři a účtoval za tu žádost i za stání v té příčině odbývané a c. k. obchodní soud v Praze také mu výměrem ze dne 28. října 1875 č. 107511.

---

*) Souhlasně rozhodl c. k. nejvyšší soud nálezem ze dne 9. března 1876 č. 13867. spor s tímto zcela podobný a mezi těmitéž stranama potvrdiv rozsudek c. k. vrchního českého soudu zemského ze dne 19. října 1875 č. 25334., kterýmž změněn jest rozsudek c. k. okresního soudu v Sedlčanech ze dne 30. října 1875 č. 6285., odkázav při tom k důvodům druhé stolice. Důvody druhé stolice souhlasí rovněž úplně s důvody připojenými v tomto případě. Větším dílem i důvody první stolice, zmínky v nich zasluhuje toliko následující příspěvek k výkladu §. 1425. ob. zák. obč., pro svou — zvláštnost: „Pro spor tento jest významno, možno-li o Barboře Moulíkové co ve Vosečanech bydlící vzhledem k V. Schirmerovi, jejž rozsudek dotýčný co v Sedlčanech bydlícího, řídě se žalobou B. Moulíkové rozsudku tomuto předcházející, jmenuje, mluviti co o osobě nepřítomné ve smyslu §. 1425. ob. z. obč. Nepřítomnost tuto v §. 1425. ob. z. obč. vykládati nutno co nepřítomnost duševní(!); neboť i fysická přítomnost může míti dle poměrů účinky nepřítomnosti fysické a zase i duševní přítomnost účinky nepřítomnosti duševní; z toho plyne ale, že zákon v §. 1425. ob. zák. obč. se slovem „nepřítomný“ nespojuje tytéž účinky, které §. 276. ob. zák. obč. na zřeteli má, jenž vždy toliko fysickou nepřítomnost předpokládá.“

Digitized by Google

přiřkl proti dlužníku 5 zl. 18 kr. S. Kos podal ale stížnost proti takovému přisouzení nákladů a c. k. vrchní soud zemský rozhodl dne 6. prosince 1875 pod č. 31027, že není rekurent povinen, náklady ty platiti,

neb

prý považovati sluší rozebrání spisů po vyřízené rozepři jako záležitost obou stran a může prý se státi k žádosti jedné každé z nich.

Na to rozhodnutí stěžoval si Jan Krš a uvedl ve své stížnosti as toto:

Dle §. 398. s. ř. a §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. povinen jest ten, kdo zcela propadl v rozepři projednané, druhé straně nahraditi náklady, jichž třeba bylo k náležitému vymáhání práv neb hájení se.

K náležitému hájení se v rozepři s S. Kosem musil jsem k odpovědi své přiložiti žalobu podanou naň o zaplacení 2000 zl. a nálezy všech tří stolic. Aby se mi tedy po zákonu dostalo náhrady nákladů mi vzešlých, nedostačí, když mi přisouzeny byly náklady s přením spojené, zejmena náklady vzešlé předložením těch listin, nýbrž sluší mi též přisouditi náklady za to, čeho třeba, bych dostal zase tyto listiny u vedení práva tak důležité. Poněvadž ale soudní řád nevykazuje jiné cesty, po které bych k těm listinám přišel, leda rozebrání spisů, náleží mi náhrada za náklady s tím rozebráním spojené a musí rozebrání to považováno býti za krok spojený nevyhnutelně s hájením se, neb nelze rozepři pokládati za zcela vyřízenou, pokud ten, kdo rozepři vyhrál, není v předešlém stavu, a on není v předešlém stavu, pokud mu nebyly vráceny důležité listiny založené k soudu k rozepři provedené. Dejme tomu, že proti rozkazu platebnímu podal dlužník obrany, v nichž popíral podpis svůj na směnce.

V případu takovém musí žalující založiti směnku a když vyhrál v rozepři, musí si ji opatřiti, neb dlužník není povinen platiti, když se mu směnka nevydá. Ale jinak nemůže si směnku opatřiti než rozebráním spisů, z čehož patrno, že toto patří k vymahání práva. Totéž platí zde.

Zdaž rozebrání spisů jest záležitostí obou stran čili nic, nemá důležitosti, neb za jedno každé soudní jednání mezi dvěma stranama jest jich záležitostí společnou a má interesse pro obě, jakož zase zákon nikde se nezmiňuje při nákladech o tom, že by

Digitized by Google

mělo se hleděti na zájmy stran, nýbrž činí povinnost k jich náhradě závislou jenom na okolnosti, že rozepře byla ztracena. Taktéž nerozhodným jest, že také odpůrce žádati mohl za rozebrání spisů, poněvadž tak neučinil a kdyby i žádost tu byl podal, přece povinen byl nahraditi mi náklady za odbývané stání.

Avšak třetí stolice zavrhla tu stížnost a potvrdila rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského

za příčinou,

že dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. přisouditi sluší jenom náklady potřebné k náležitému uhájení práva, o kterémž hájení práva nemůže býti řeči, když rozepře právoplatně již jest rozhodnuta, jako v případě tomto, pak že rozebrání spisů nelze pokládati za krok potřebný k uhájení práva. —

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. února 1876 č. 716.

Dr. Šk.

Zdaž může obviněný odsouzen býti pro zločin, když na zločiny téhož druhu amnestie byla udělena a když není jisto, zdaž zločin spáchán byl před amnestií či po ní?

Antonín Mastník byl obviněn, že spáchal zločin uražení člena císařské rodiny (§. 64. tr. z.).

Urážka sama byla svědky dokázána a soud v příčině té nemohl míti žádné pochybnosti. Avšak dobu urážky této soud za prokázanou neuznal.

Nalezl tedy krajský soud v Mladé Boleslavi rozsudkem ode dne 26. srpna 1874 č. 3795. za právo, „že Antonín Mastník jest vinen, že v neurčitém čase roku 1873 aneb roku 1874 u přítomnosti více osob za příčinou vády se svou manželkou Annou se pronesl," (následuje urážka, jež pro právní posouzení věci jest nedůležita) „a že spáchal tím zločin uražení úda domu císařského v §. 64. z. tr. vyznačený" a odsoudil Antonína Mastníka k žaláři na 2 měsíce a ku náhradě trestních nákladů a to z těchto

Digitized by Google

důvodů:

Přísežným seznáním Anny Hujerové, Terezie Hujerové a Jáchyma Kurbuta jest zjištěno, že se Antonín Mastník se svou manželkou Annou častokráte, když v napilém stavu z hospody domů přišel, vadil a že také v roce 1873 aneb 1874, aniž by se čas určitě zjistiti dal, k své manželce u přítomnosti více osob se vyjádřil (následují slova, v nichž urážka byla obsažena). —

Nelze o tom pochybovat, že takovýmto vyjádřením se ruší úcta k údu panujícího domu císařského třeba zemřelému. Tento čin tvoří zločin uražení úda domu císařského v §. 64. tr. z. vyznačený.

Obhájce obžalovaného uvedl, že byla nejvyšším vlastnoručním listem Jeho Císařského Veličenstva ze dne 1. prosince 1873 udělena amnestie, která se též na čin obžalovaného vztahuje a odůvodňuje svůj náhled tím, že svědek Jáchym Kurbut stvrzuje, že on tenkráte, když čin se stal, co zedník ještě pracoval, kdežto zednické práce obyčejně pouze jen až do 1. listopadu se konají a pak přestávají, a poněvadž tentýž svědek též tvrdil, že tenkráte dvéře u jeho světnice, pak u světnice obžalovaného otevřeny byly, z čehož souditi lze, že se ještě netopilo a poněvadž dále ostatní dvě svědkyně Anna Hujerová a Terezie Hujerová připouštějí, že se čin státi mohl před 1. prosincem 1873, jak to svědek Kurbut stvrzuje, — a že takto pravdě podobno jest, že inkriminovaný čin před 1. prosincem 1873 se přihodil. Za tou příčinou žádá obhájce obžalovaného, aby poslednější dle §. 259. ad 3. ř. tr. obžaloby sproštěn byl.

Dle uvedené císařské amnestie nemá se v §. 64. z. tr. vyznačený zločin uražení úda domu císařského soudně stíhati, pakli byl spáchán před 2. prosincem 1873. §. 259. ad 3. ř. t. ustanovuje v posledním odstavci, že má býti obžalovaný obžaloby sproštěn, když jsou případnosti, pro které čin není více trestným, neb pro kteréž neměl se čin více stíhati, leč z příčin pod č. 1. a 2. uvedených.

Aby tedy obžalovaný zproštěn býti mohl obžaloby ohledně mu za vinu kladeného zločinu §. 64. z. tr., muselo by, an tentýž zločin i vina obžalovaného úplně dokázány jsou, — na jisto postaveno býti a soud přesvědčení nabýti, že čin před 2. prosincem 1873 spáchán byl, poněvadž nejvyšší amnestie pouze na zločiny téhož druhu před tímto dnem spáchané se vztahuje a ne-

Digitized by Google

vystačuje zde tudíž pouhá možnost, že čin před tímto dnem spáchán býti mohl. Svědek Jáchym Kurbut stvrzuje sice, že v čas spáchaného činu ještě zednickou práci vykonával, jakož i že tenkráte u jeho světnice, pak u světnice obžalovaného dvéře otevřeny byly a dovozuje z toho, že když zednické práce 1. listopadu přestávají a tenkráte snad se ještě netopilo, ačkoliv také připustil, že se i tehdáž dvéře otvírají, když se silně topí, — že inkriminovaný čin v čase spáchán byl, když ještě teplo bylo a tudíž před 2. prosincem 1873.

Ostatní dvě svědkyně Anna Hujerová a Terezie Hujerová nejsou s to určit, v kterém čase řečený čin se stal; Terezie Hujerová udala, že to bylo před aneb po vánocích 1873 a teprv po předestření udání Jáchyma Kurbuta možnost připustila, že se to mohlo stát také v čase od Kurbuta naznačeném a také udala, že Jáchym Kurbut někdy i do vánoc pracuje.

Z těchto výpovědí svědků a jejich neurčitosti nenabyl soud přesvědčení o tom a neuznal za prokázáno, že jest zde případnost, že totiž inkriminovaný čin před 2. prosincem 1873 spáchán byl, a poněvadž nejvyšší vlastnoruční list pod amnestií výslovně pouze na ony před 2. prosincem 1873 spáchané zločiny téhož druhu se vztahuje, nemohlo se za to míti, že se tato nejvyšší amnestie vztahuje také na čin obžalovanému za vinu daný a že jeho čin trestným býti přestal.

Má se tudíž trest vyměřiti dle §. 64. z. tr. žalářem mezi 1 až do 5 roků.

Přitěžující okolnost se žádná neshledala. Za polehčující okolnosti se považovalo, že obžalovaný jest zanedbaného vychování, pokud se týče následkem pití mdlého rozumu §. 46 lit. *a)* z. tr. a že spáchal zločin, jsa v dosti velkém stavu napilství, v prudkém hnutí mysle v §. 46. lit. *d)* z. tr. Mimo to se bral též ohled na bezvinnou manželku jeho a vyměřil se mu trest s použitím §. 54. a 55. z. tr. žalářem na dobu 2 měsíců, který se dle §. 55. z. tr. 2 posty nahradil.

Odsouzení k náhradě nákladů trestního řízení se odůvodňuje §. 389. ř. tr.

Proti rozsudku tomuto byla podána tato zmateční stížnost:

Odvolávám se ku zmatečnímu důvodu §. 281., 5. pak 9. *a)* a *b)*. —

Bylo totiž od slavného soudu první stolice za pravdu uznáno, že nejvyšším vlastnoručním listem od 1. prosince 1873

Digitized by Google

nejmilostivěji nařízeno bylo, aby pro zločin uražení Veličenstva, neb uražení úda císařského domu, když před 2. prosincem 1873 spáchány byly, žádné trestní stíhání se nedělo. —

Z toho dle zákonů logiky nutně vychází, že trestní stíhání pro zločin uražení Veličenstva a uražení úda císařského domu jen tenkráte díti se může, když zločin takovýto po 1. prosinci 1873 spáchán byl.

Aby však dále trestní stíhání pro tyto zločiny bylo odůvodněno, musel by nejen zločin po 1. prosinci 1873 spáchán býti, muselo by ale mimo to dokázáno býti, že skutek po 1. prosinci 1873 se stal.

Spáchání zločinu po prvním prosinci 1873 jest tedy částí skutku a tato musí dokázána býti. —

Příkladem věc osvětlím.

Dejme tomu, že by se téhož skutku, pro který obžalován jsem byl, dopustil mladý člověk. — Dejme tomu, že by čin jeho vé všech jeho částech dokázán byl, jako u mne a že by toliko pochybno bylo, kdy skutek spáchal, bylo by však křestním listem dokázáno, že pachatel 2. prosince 1859 narozen byl, že tedy 1. prosince 1873 třináctý rok nedosáhl. —

Nehledě k amnestii, tož by se zřetelem na §. 2. *d)* tr. zák. pro posouzení otázky, zdaž skutek pachateli co zločin přičítati se má, důležito bylo, zdaž skutek před 2. prosincem neb po něm se stal. —

Kdyby však jisto nebylo, že skutek před 2. prosincem spáchán byl, když by toliko velice pravdě se podobalo, že skutek před 2. prosincem 1875 spáchán byl, zdaž mohl by i tuto pachatel pro zločin odsouzen býti?

Zajisté, že ne, a sice proto ne, poněvadž moment času jest též momentem skutku, poněvadž individualnost nějakého skutku nejen dle místa, osoby, ale také dle času se řídí a musí tedy, pokud na tom záleží, nejen místo a osoba, ale i čas skutku dokázán býti, pakli zločin přičítán býti má.

Tentýž poměr platí i u mne.

Čas, kdy zločin spáchati jsem měl, nebyl uznán za dokázaný, nemohu tedy odsouzen býti.

Slavný c. k. krajský soud v důvodech praví, že prý nenabyl přesvědčení a že neuznal za dokázáno, že inkriminovaný čin před 2. prosincem 1873 spáchán byl a že skutek trestným býti přestal.

Digitized by Google

Avšak toto odůvodnění a subsumpce tímto podmíněná jest zcela mylná.

Chce-li soud vinu nalézti, nesmí zakládati výrok na to, o čem přesvědčen není, neboť ku výroku viny jest třeba positivního přesvědčení o všech rozhodných částech a kdekoliv soud přesvědčení o skutku nemá, nesmí také odsouditi.

Kdyby slovy, že soud nenabyl přesvědčení, že skutek před 2. prosincem 1873 se stal, dle pravidel logiky řečeno bylo, že soud nabyl přesvědčení, že skutek stal se po 2. prosinci 1873, tož bych proti rozsudku vynešenému nemohl nic namítati. —

Avšak z těchto slov a z dalších důvodů prvního soudce vysvítá, že nechtěl soud první vysloviti a že nevyslovil, že skutek po 2. prosinci 1873 se stal, naopak vychází z rozsudku a důvodů, že slavný c. k. krajský soud byl v pochybnosti stran času skutku. —

Nemohu tedy odsouzení správným uznati.

Po náhledu prvního soudu dospělo by se ku neshodě s nejvyšší amnestií. —

Císařská vůle jest, aby žádné stíhání pro zločiny jmenované, které se před 2. prosincem 1873 staly, se nedělo; — kdyby se však zločiny podobné, u nichž čas zjištěn není, přece trestaly, ačkoliv možno, ba pravdě podobno jest, že před 2. prosincem 1873 se staly, mohly by skutky trestány býti, jež bez trestu zůstati měly, nejvyšší milost byla by u provádění svém mařena. —

A trest by se vyslovil, ne snad proto, že soud měl pevné (byť snad i mylné) přesvědčení, že skutek po amnestii se stal, nýbrž s vědomím nejistoty stran času, s vědomím, že snad tresce se něco, co by bez trestu zůstati mělo.

Jelikož náhled první stolice přivádí k důslednostem takovýmto, tož viděti z toho, že nejvyšší amnestie nesprávně se interpretuje.

Okolnost §. 259., 3. tr. řádu, ku které se důvody rozsudku táhnou, nespočívá ostatně v době skutku, nýbrž v amnestii, amnestie však jest dokázaná a jistá.

Protož jest odsouzení zmatečným.

Rozsudek jest totiž proto zmatečným, poněvadž soud první stolice v důvodech přesvědčení nevyslovil, že skutek po 2. prosinci 1873 se stal.

Když však výrok takový pro vinu byl by podmínkou neprominutelnou, tož jest výrok v této příčině neúplný (§. 281., 5. tr. ř.).

Digitized by Google

Kdyby se však mělo za to, že odůvodnění jest dostatečné, tož nemůže bez zjištění času skutku v mém jednání trestný zločin shledán býti, §u 64. tr. z. a §u 259., 3. tr. ř. bylo tedy nesprávně užito (§. 281., 9. *a*) tr. ř.).

Že zákon nesprávně byl vykládán, jest jmenovitě se zřetelem na nepochybnou císařskou amnestii patrným (§. 281. 9. *b)* tr. řádu). —

Kasační dvůr po provedeném veřejném líčení nalezl za právo, že se zmateční stížnosti Antonína Mastníka místo dává, že se rozsudek krajského soudu zrušuje a že se Antonín Mastník z obžaloby pro zločin uražení úda císařského domu propouští. —

Důvody:

Obžalovaný nalézá zmateční důvody odstavce 5., 9. *a*) pak *b)* §. 281. tr. ř. v tom, že krajský soud v Mladé Boleslavi odsoudil jej pro zločin uražení údů císařského domu, ačkoliv Jeho Veličenstvo nejvyšším vlastnoručním listem od 1. prosince 1873 nařídíti ráčilo, že pro zločin uražení Veličenstva a uražení úda císařského domu, když spáchány byly před 25. výročním dnem nástoupení císařského trůnu, to jest před 2. prosincem 1873, žádné trestní stíhání díti se nemá a ačkoliv soudní dvůr v důvodech výslovně uznal, že nenabyl přesvědčení, že obžalovaný urážku jemu za vinu kladenou před 2. prosincem 1873 spáchal. —

Avšak kasační dvůr neshledal zmateční důvod odstavce 5. §. 281. tr. řádu.

Výrok soudu není nejasný, není neúplný neb sám s sebou v neshodě, není též neshody mezi důvody rozsudku a výpovědmi svědků a protokoly.

Shodují se naopak důvody rozhodovací, dle kterých soudní dvůr nemožným uznal, čas skutku určitě stanoviti, s vyšetřenými okolnostmi a byl by rozkaz nového vyhledávání, jak od generální prokuratury při líčení navrhováno bylo, bezúčelným.

Neboť prvnímu soudci určité přesvědčení vnucovati v tom směru, by jistou okolnost za prokázanou měl, příčilo by se výslovnému ustanovení §. 258. tr. řádu, dle něhož soudce dle svého přesvědčení souditi má. —

Taktéž nelze shledati zmateční důvod odst. 9. *a)* §. 281. tr. řádu, poněvadž ve slovech obžalovaného, kteréž soudní dvůr za dokázané uznal, všechny známky zločinu v §. 64. tr. z. naznačeného obsaženy jsou. —

Digitized by Google

Naproti tomu jest stížnost odůvodněna, pokud zakládá se na §. 281., 9. *b*). Neb aby se Antonín Mastník odsouditi mohl pro zločin v §. 64. tr. z. vytknutý, **muselo by dokázáno býti přede vším, že nejvyšší amnestie od 1. prosince 1873 na něj se nevztahuje, a že slova inkriminovaná nevpadají do času, pro který prominutí trestu bylo uděleno.**

Důkaz ten nebyl proveden a nedal se dle výslovného vyjádření soudu první stolice provésti.

Bez tohoto důkazu nemůže však rozsudek trestní proti Antonínu Mastníkovi vynešen býti. —

Když však soud první přece jej odsoudil, porušil zákon, rozsudek musel dle §. 288. tr. ř. zrušen a Antonín Mastník z obžaloby propuštěn býti. —

Nález c. k. nejvyššího co kasačního soudu ze dne 30. prosince 1874 č. 10890.

Dr. Ad. Pavlousek.

Zadrží-li zasílatel zboží jemu prodávajícím odevzdané, aby je dopravil kupujícímu, pro pohledávku svou za prodávajícím, není kupující povinen zaplatiti trhovou cenu za toto zboží, byť i fakturu obdržel a ničeho proti ní nenamítal (srv. čl. 278., 342., 344. a 345. obch. zák.).

Dr. Z. jako správce konkursní podstaty Heřmana W., majitele firmy „Orel Brouček a syn“ v Praze, žaloval na B. J. Rubeše o zaplacení trhové ceny 84 zl. 60 kr. r. č. c. s. c. za zboží, které B. J. Rubeš od Heřmana W. koupil. Žalovaný namítal, že sice zboží u žalujícího objednal, že obdržel také fakturu, že však zboží nedostal, poněvadž si je speditér, kterému žalující zboží k dopravě žalovanému odevzdal, pro pohledávku svou za žalujícím zadržel.

Obchodní soud pražský odsoudil rozsudkem ze dne 23. června 1873 č. 36043. žalovaného bezvýminečně k zaplacení prožalované částky 84 zl. 60 kr. s přísl.

Důvody.

Žalující tím, že odevzdal koupené zboží speditérovi, dostál úplně svým povinnostem jako řádný kupec ve smyslu čl. 344. a

Digitized by Google

345. obch. z., poněvadž žalovaný jako kupující neustanovil ničeho o způsobu zaslání. Od okamžiku odevzdání zboží zasílateli přešlo nebezpečí na kupujícího a tento měl právo a povinnost se postarati, aby zboží do své moci dostal. Zdali zboží obdržel a přijal neb ne, nemá vlivu na smlouvu žalujícím již vyplněnou, rovněž tak, jako všechny následující okolnosti. Bylo povinností žalovaného obrátiti se na zasílatele o vydání zboží.

V odvolání proti tomuto rozsudku podaném uvádí žalovaný, že doslovné užití čl. 344. a 345. obch. zák. v tomto případě odporuje vykládacímu pravidlu čl. 278. obch. zák. Jest základním pravidlem úplatných jednání vůbec a koupě zvlášť, že prodávající jest povinen, odevzdati kupujícímu koupenou věc do volného držení (§. 1047. ob. zák. obč.), může se tedy věc teprvé tehdy za odevzdanou považovati, když kupujícímu jest možno s ní volně nakládati. Čl. 344. a 345. obch. zák. předpokládají také, že může kupující s věcí zasílateli odevzdanou volně nakládati, že totiž nabývá držení zástupcem, kteréhož se však nabývá jen tehdy, když zástupce držení za zastoupeného nabyti chce, což však zde nebylo, poněvadž zasílatel zboží za kupujícího nepřevzal, maje v úmyslu sám si je podržeti; o přechodu nebezpečí na kupujícího nemůže býti řeči, pokud zboží není mu odevzdáno k volnému užití.

C. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 25. srpna 1873 č. 25003. zamítl žalobu zúplna.

Důvody.

Ježto žalovaný před podáním žaloby dne 19. prosince 1872 č. 80097. zboží, které zasílatel po prohlášení konkursu na pozůstalost po Heřmanu W. sobě pro svou pohledávku za tímto podržel, do svého držení nedostal, nemohl žalující v právní jednání, ve kterém se žalovaný před prohlášením konkursu nalezal, vstoupiti (§. 22. konk. ř.); dále má soudce dle čl. 278. obch. zák. při posuzování a vykládání obchodů vypátrati úmyl stran a dle toho nemůže se v tomto případě na žalovaném žádati, aby zboží v srpnu 1872 objednané v březnu 1873 přijal, kdy tato rozepře již zavedena byla; konečně nelze v zadržení zboží zasílatelem pro pohledávku jeho za prodávajícím spatřovati nebezpečí ve smyslu čl. 345. obch. z., které by zboží při dopravě potkati mohlo, spíše sluší za to míti, že když takové zadržení zboží zasílatelem se stalo, toto poslednější nebylo ani převzato k dodání kupujícímu, tedy není také odůvodněna povinnost k zaplacení zboží

Digitized by Google

takového se strany kupujícího (čl. 342. obch. zák.), poněvadž kupní cena, není-li nic jiného ustanoveno, má se při odevzdání zaplatiti.

Žalující podal proti tomuto rozhodnutí dovolání, ve kterém hlavně na to klade váhu, že důvody druhé stolice se zakládají sice v slušnosti, nikoliv však v přísném právu. Žalovaný obdržel dne 12. srpna 1872 fakturu, proti které ničeho nenamítal a ještě prodávající odevzdal zboží oprávněnému zasílateli s rozkazem, aby je dodal kupujícímu, a tím vykonal vše, k čemu byl zavázán, jest kupující povinen, trhovou cenu zaplatiti; že zasílatel zboží to pro domnělou svou pohledávku za prodávajícím pro sebe zadržel, nemění ničeho na povaze právního poměru mezi žalující konkursní podstatou a žalovaným.

Zadržení zboží zasílatelem jest nebezpečí ve smyslu čl. 345. obch. zák., poněvadž odevzdáním zboží zasílateli počíná doprava na nebezpečí a útraty kupujícího a nebezpečím myslí se každý případ, který může zboží při dopravě potkat.

C. k. nejvyšší soud však nevyhověl dovolání a potvrdil rozsudek druhé stolice z týchž důvodů, které uvedl vrchní soud zemský.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. října 1873 č. 10036.

F. Č.

Literární zprávy.

Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung. Von Dr. Alois Zucker, a. o. Professor an der Prager Universität. II. Abtheilung: Die österr. Strafprozessordnungen. Prag, Verlag von H. Dominicus, 1876.

Vděkem sluší uznati, že pan spisovatel — ostatně i v jiných oborech literatury práva trestního chvalně známý — v první řadě k důležité materii ústavu vazby vyšetřovací obrátil zřetel svůj a ji na na základě důkladných studií vědecky spracovati se uvázal. Kdežto v prvním oddělení (jež vyšlo na jaře r. 1873) jednáno o historických základech rakouské legislace v oboru řádu trestního, zejmena o právu římském, německém a církevním, pak o starších řádech trestních jednotlivých zemí rakouských až do času císařovny Marie Terezie, pokud právě týkají se předmětu spisu, přechází pan spisovatel v druhém od-

Digitized by Google

dělení, jež právě máme před sebou, na půdu rakouského zákonodárství v užším slova smyslu, zákonodárství totiž oné doby, kteráž snaží se dle jednotných zásad upravovati právní poměry všech zemí t. zv. dědičných. Tu pojednáno zejmena v kapitole první o zákonodárství císařovny Marie Teresie, v kapitole druhé a třetí o Josefinském řádu trestním a o trestním zákoně z r. 1803. Částečný obrat, jenž nastal pak zákonodárstvím roku 1850, trestním řádem ze dne 29. července 1853 a nejnovějším řádem trestním ze dne 23. května 1873, líčen v kapitole čtvrté s důkladností nevšední, načež pan spisovatel v kapitole páté přichází k tomu, podati záslužný toho nástin, jakého se dostalo upravení ústavu vazby vyšetřovací v právu francouzském i anglickém. V dodatku jednáno pak o vazbě vyšetřovací dle nového nástinu řádu trestního pro říši německou.

Bychom, jak bysme sobě přáli, čtenáře naše poněkud blíže seznámili s velezajímavým obsahem i směrem spisu, k tomu třeba nám ovšem vyčkati vydání oddělení třetího, kdež pan spisovatel na základě materiálu posud seřaděného slibuje podati dogmatické pojednání o samém ústavu vazby vyšetřovací se zvláštním zřetelem k otázce, kterak více neb méně objevuje se potřeba reformy dotýčných ustanovení zákonních. Však již na základě toho, což posud podáno jest, možno tvrditi nám, že tu máme činiti s prací velmi pilnou a důkladnou. Proto budiž spis, jemuž i co do zovnější úpravy ničehož nelze vytýkati, vřele doporučen všem, kteří nepřestávajíce při mrtvém znění zákona, snaží se seznati pravé jádro i účel jedné z nejdůležitějších institutc našeho řízení trestního. —*k.*

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 10. února 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 11.

Za členy se přihlásili a byli přijati pánové: JUDr. Matouš Talíř, profesor na vysokých školách Pražských, JUDr. Albin Bráf,

Digitized by Google

profesor na československé akademii obchodní v Praze, JUC. Ant. Holubovský, JUDr. S. Freund, JUDr. Antonín Doskočil a JUDr. František Preissler, kandidáti advokacie v Praze.

Předmětem této schůze byla přednáška p. dra. Jiřího Pražáka o některých otázkách z řádu živnostenského.

Pan přednášející poukazuje především k významu a důležitosti tohoto oboru zákonodárství politického, a vykládá pak o následujících otázkách:

1. Co se má vyrozuměti názvem „Localverhaeltnisse," jehož užito v druhém odstavci §. 18. ř. živn.?

Dle oběžníku ministerstva vnitra ze dne 7. srpna 1860 č. 23279. nemá se pod výrazem uvedeným nikterak vyrozumněti potřeba místní (Localbedarf). Pan přednášející jest však toho náhledu, že zákon oním slovem míní poměry místa vůbec, nevylučuje nikterak potřeby místní, a odůvodňuje náhled svůj historickým vývinem řádu živnostenského, zakládajícího se sice v celosti své na soustavě živnosti volné, výminkou však přece i na soustavě koncessionální, pak náhledem Stubenrauchem a Jaegrem*) pronešeným, jakož i praxí, dle kteréž se úřad živnostenský z pravidla dotazuje místního úřadu, zdali proti zařízení takové živnosti čehož hodlá namítati.

Pan přednášející dovozuje, že ačkoliv upříti nelze, že ustanovení v tomto smyslu vzato, s nynějším vývinem kommunikace nesouhlasí, přece při náhledu svém de lege lata setrvati musí. Že by snad „poměry místní" v §. 18. odst. 2. živ. ř. měly značiti pouze ohledy policejní, tomu nelze přisvědčiti proto, že zákon „ohledy policejní dohlídky" mimo to zvláště uvádí, což by, kdyby uvedený náhled měl býti pravým, bylo pleonasmem patrným.

Konečně podotýká pan přednášející, že návrh k novému řádu živnostenskému z roku 1874 ustanovení takového ovšem neobsahuje, an vůbec nezná živností koncessionálních, nýbrž spočívá výhradně na zásadě volnosti živností; stanovuje pouze v příčině většího počtu oněch živností, jež nyní jsou koncessionálními, zvláštních náležitostí, jichž třeba splniti, aby kdo mohl nastoupiti živnost takovou.

2. Jak působí trestní novela z 15. listopadu 1867 č. 131. z. ř. na podmínky, stanovené v příčině nastoupení živnosti?

§. 18. ř. ž. vyžaduje k nabytí živnosti koncessionální zvlášť též bezúhonnost.

---

*) Zeitsch. f. Verw. z r. 1868 č. 49.

Digitized by Google

Ministerstvo vnitra proneslo nálezem ze dne 11. listopadu 1870 č. 14670.*) náhled, že bezúhonnost s následky trestu nesouvisí, jsouc toliko osobní vlastností, kterou nemožno zákonem blíže definovati, že tedy i navzdor uplynutí lhůty zákonité, v trestní novele ustanovené, lze odepříti někomu udělení koncesse proto, že se jemu bezúhonnosti nedostává. Pan přednášející s náhledem tím nesouhlasí, nýbrž myslí, že když podle novely trestní odpadají následky trestu vůbec, že tím též odsouzený zase bezúhonnosti nabývá. Důvody v uved. min. nařízení přivedené platí pouze co do druhého požadavku §. 18. ž. ř., totiž o požadavku „spolehlivosti," nikoliv však o bezúhonnosti, jejížto nedostatek právě přímo jest následkem odsouzení pro čin trestní. Bylo by též nedůsledností, aby překážka provozování živnosti potrvala dále navzdor tomu, že dle zmíněné novely po uplynutí dotyčné doby odsouzený stane se způsobilým, zastávati veřejné úřady, býti advokátem a pod., což zajisté jsou úkoly mnohem důležitější, nežli provozování živnosti koncessionální.

Dále myslí pan přednášející, že sluší podobně rozhodnouti stran ustanovení §u 7. ř. živ., dle kteréhož se z nastoupení živnosti dle okolnosti vyloučiti mají osoby, kteréž pro zločin, přečin nebo jistý přestupek byly odsouzeny.

Pan přednášející má za to, že i admninistrativní nález, jímž kdo **jedině následkem** odsouzení pro zločin, přečin neb přestupek ve smyslu §. 30. tr. z. a §§. 60. a 138. lit. *a)* ž. ř. později živnosti byl zbaven, uplynutím doby zákonité ipso jure platnosti své pozbývá. Následky **důchodkového** přestupku v §. 7. ž. ř. naznačené naproti tomu trvají stále, jelikož se novela trestní na přestupky tyto nevztahuje.

Co se týká ustanovení §. 8. ř. ž., dle kteréhož ten, jemuž soudcovským neb administrativním výrokem zapovězeno bylo další provozování živnosti, z nastoupení každékoliv živnosti vyloučen jest, jejíž provozováním by účel nálezu zmařen byl, toť myslí pan přednášející, že se novela trestní na ustanovení toto — vyjma zmíněný již případ §u 138. lit. *a)* ž. ř. — nevztahuje, neboť nelze vyloučení toto považovati za **následek trestu**; jestiť ono **trestem samým**.

Takový trest ustanovují na př. §§. 321., 399., 436., 438., 478. z. tr., pak zákon o zbraních, zákon tiskový atd.

3. Třetí otázka, o kteréž pan přednášející jednal, týká se **objemu práva živnosti**.

---

*) Zeitsch. f. Verw. z r. 1871 č. 4.

Digitized by Google

Dle §. 44. ř. ž. může ten, kdož má právo zboží vyráběti, též ve zboží podobném, byť i cizím, obchod vésti. Pan přednášející poukazuje k tomu, že nelze z ustanovení tohoto nikoliv vyvozovati, že by naopak též obchodník právo měl, zboží, jímž obchod vede, taktéž vyráběti. Práva takového nelze ani — jak to někdy činí praxe — z ustanovení zákona obchodního stran obchodů absolutních (čl. 271. č. 1.) vyvozovati, neboť obchodní zákon vytknul pouze pojem obchodu ve smyslu práva soukromého, neměnil však ničehož v dosavadních předpisech živnostenských.

Rovněž považuje p. přednášející za nesprávný náhled, že by živnostník směl obchod vésti s věcmi, jež on sice v celek sestavuje a třeba co část složité věci prodávati jest oprávněn, jež však co takové do oboru jeho živnosti nepatří. Neprávem tedy na př. nejnověji povolilo ministerstvo vnitra nálezem ze dne 20. prosince 1875 č. 16366. (Z. f. Verw. z r. 1876 č. 2.) klempíři prodávati o sobě skla, jichž se užívá při svítilnách. Tu jest argumentum a majori ad minus naprosto nemístné, neb právo obchodu jest dle §. 44. ž. ř. toliko důsledností oprávnění, předmět nějaký vyráběti. Však právě poslednějšího se v našem případě nedostává.

V debatách, jež se o jednotlivých otázkách rozvinuly, súčastnili se zvlášť pp. dr. Boleslav Plaček a mag. sekretář Jan Prachenský.

Po té schůze skončena.

Dr. J. Růžička.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

56) Žalobu na neplatnost nálezu smírčího soudu ve smyslu §. 274. ob. ř. s. lze podati toliko tehda, pakli smírčí soud již konečně nalezl u věci samé, nikoliv však z nálezu, kterým se třeba smírčí soud v nějaké věci uznal býti příslušným.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. ledna 1876 č. 1016. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 12.

57) Věřitel ohlásil ke konkursní podstatě pohledávku směnečnou, která na nemovitém statku zjištěna byla právem zástavním. Když správce konkursní podstaty pravosti pohledávky byl se opřel, podal

Digitized by Google

věřitel u obchodního soudu žalobu směnečnou, o kteréž vydán byl na konkursní podstatu platební příkaz obsahu toho, že povinna jest, zaplatiti pohledávku, an jinak na hypotheku právo bude vedeno. Po skončeném řízení směnečném zachovaly obě nižší stolice platební příkaz v platnosti; avšak c. k. nejvyšší soud dal k mimořádnému dovolání se správce konkursní podstaty místa námitce nepříslušnosti soudu. Neb hodlá-li věřitel dojíti zaplacení toliko ze zástavy, tož může on právu svému zjednati průchodu dle §. 138. konk. ř. a §. 52. jur. normy jedině u realní instance žalobou hypothekární, dokonce však nemůže on za příčinou tou podati žalobu směnečnou.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 7. března 1876 č. 641. v Ger. Halle z r. 1876 č. 23.

58) Notář A., maje protestovati směnku, jejížto akceptant upadl v konkurs, odebral se do kanceláře správce konkursní podstaty, kdež jemu kancelářským personálem bylo sděleno, že za příčinou konkursu směnku vyplatiti nelze. Notář sepsal po té protest, kdež osvědčil, že směnka samému správci konkursní podstaty k placení byla předložena. Firma B., která tuto směnku byla indossovala, zaslala dříve sumu směnečnou obchodnímu příteli, jenž bydlel na místě, kde směnka měla se vyplatiti, aby směnku vyplatil. Když však směnka s protestem přišla zpět, vyplatila ji firma B., načež obchodní přítel zaslanou jemu sumu vrátil, dovolávaje se svědectví správce konkursní podstaty, jenž osvědčil, že směnka jemu k placení nebyla předložena. Firma B. žalovala na základě tohoto stavu věci notáře A. (který pro poklesek svůj již cestou disciplinární byl trestán) na zaplacení směnečné sumy s příslušenstvím, kterou ona byla musela platiti. Žalovaný hájil se tím, že poukázal k tomu, že protest nebyl za neplatný prohlášen, že tudíž žalující firma mohla se hojiti na svých předchůdcích, že ostatně, kdyby protest byl neplatným, žalující na svém nástupci mohla žádati vrácení sumy jemu indebite zaplacené. Však c. k. nejvyšší soud změniv nálezy obou nižších stolic, uznal dle prosby žalobní, neb žalující musela platiti nástupci svému bezelstnému na základě protestu zcela v zákonní formě vydaného, ona však nemohla hojiti se více na předchůdcích svých, kteří by ji právem malam fidem byli namítali, když ona věděla o tom, že protest nesprávně byl sepsán. Když však žalovaný toho nese vinu, že žalující octla se v tomto postavení nepříznivém, musí on zaplatiti škodu z tohoto jednání vzešlou. Tato škoda však rovná se dle povahy věci zaplacené sumě směnečné s příslušenstvím.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 14. prosince 1875 č. 10521. v Jur. Bl. 1876 č. 13.

Digitized by Google

59) Což stanoveno v §§. 55. a 57. not. řádu, že pouze osoby mužského pohlaví mohou dosvědčiti totožnost osoby při sepsání spisu notářského, platí obdobně i v příčině pouhého legalisování pravosti podpisu. I tu nejsou osoby ženského pohlaví způsobilými svědky totožnosti

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. září 1875 č. 8878. v Ger. Halle z r. 1876 č. 26.

60) Gruntovník A. měl platiti ze smlouvy odstupní výměnku „čtvrtinu sklizeného chmele.“ On později přikoupil k usedlosti něco pozemků, následkem čehož plochu mnohem větší chmelem posázel. Výměnkář žádal čtvrtinu chmele nyní skutečně sklizeného, však c. k. nejvyšší soud přisoudil jemu toliko čtvrtinu oné kvantity chmele, která bývala sklizována v čas, kdy smlouva odstupní byla uzavřena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. února 1876 č. 11153. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 13.

61) V čele časopisu periodického nacházela se poznámka, že „rukopisy se nevrací.“ A., který byl redakci onoho časopisu rukopis zaslal, žádal za jeho vrácení, a když toto bylo odepřeno, žaloval vydatele časopisu o vydání manuskriptu, eventuelně o náhradu škody. Žaloba byla odmrštěna, neb žalobce, který vzdor oné poznámce článek zaslal, dal tím na jevo úmysl svůj, že se vzdává práva, žádati svého času vrácení rukopisu.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 24. února 1876 č. 13302. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 14.

62) Byl-li na základě směnečného příkazu platebního, proti kterému žalovaný námitky podal, povolen ku zjištění záznam práva zástavního na statku nemovitém, tož může pak na základě konečného rozsudku ihned vedena býti exekuce na nového nabyvatele hypotheky, neb tento musel z knih veřejných seznati, že žaloba jest podána a mimo to jest i prenotace, o kterou tu jde, druhem exekuce, totiž exekucí ku zjištění, a lze tudíž v exekuci proti novému majiteli dle §§. 59. a 60. kn. zák., pak §§. 5. a 6. min. nař. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. zák. pokračovati, aniž by třeba bylo zvláštní žaloby hypothekární.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 11. ledna 1876 č. 13698. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 14.

63) Soud první stolice měl za to, že les jest toliko tenkráte „ohražen“ ve smyslu §. 174. II. *g.* z. tr., pakli překážky, kterých při vkročení náleží překonati, jsou takové, že zároveň vadí tomu, aby zvěř z lesa jinam mohla přebíhati. Tento náhled prohlásil nejvyšší soud býti mylným, neb není příčiny, aby se mělo za to, že „ohražení“

Digitized by Google

v §. 174. II. *g.* z. tr. má smyslu jiného, nežli v §. 174 II. *e.* z. tr. Když tedy při krádeži dříví již pouhý příkop jest ohražením takovým, jež za jistých okolností jest toho příčinou, že tu povaha zločinu, toť sluší totéž tvrditi, zde-li o krádež zvěře v lese spáchanou.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 7. ledna 1876 č. 11400. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 21.

Denník.

Kterak vykládá se §. 301. ob. ř. s. Z venkova sděluje se nám případ následující:

Výměrem ze dne 25. ledna 1876 č. 9. c. k. okresní soud v Poděbradech povolil na žádost 1. ledna 1876 podanou exekuci pcto. 235 zl. s přísl. Exekutům byl rozsudek, na jehož základě za exekuci bylo žádáno, dodán dne 18. prosince 1875, neminulo tedy ode dne dodání rozsudku do dne podání žádosti exekuční čtrnáct dní. Exekuti (kteří mimochodem řečeno dobývanou pohledávku již 1. ledna 1876 exekventovi zaslali, pročež také povolená exekuce mobilární ani vykonána nebyla), podali na povolující výměr okresního soudu stížnost, v níž tvrdili, že žádost exekuční protože před časem podána, odvržena býti měla.

Však c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 28. března 1876 č. 8628. stížnosti té nedal místo, „proto že (tak zní doslova důvody) dotýčný v stručném řízení vynešený rozsudek stěžovatelům dne 18 prosince 1875 byl doručen, tudíž dne 26. prosince 1875 právní moci nabyl, pročež (!) žádost V. K. de præs. 1. ledna 1876 co předčasná vrácena býti nemohla (!), ostatně žádost ta dlouho po uplynutí platební lhůty čtrnáctidenní, totiž třicet osm dní po doručení rozsudku byla vyřízena.“ (!!) — Seznáváme milerádi, že těmto důvodům — nerozumíme.

Z university. Ministr vyučování rozhodnutím ze dne 4. t. m. potvrdil spoluredaktora dra Jos. Stupeckého na základě usnesení sboru profesorského právnické fakulty na zdejší universitě soukr. docentem rakouského práva soukromého na této fakultě.

Útraty zastupování přítelem právním nebývají, jak známo, mimo případ §. 99. vod. z., přisuzovány úřady politickými. Nejnověji rozhodlo ministerstvo vnitra nálezem ze dne 23. ledna 1876 č. 17923. z r. 1875, že i ten, kdož odsouzen byl proto, že vědomě bez práva

užil nějaké známky živnostenské, nemusí odpůrci nahraditi takové náklady zastupování, jelikož prý nárok takový §. 23. zák. o ochraně známek nikterak není odůvodněn. (Z. f. Verw. 1876 č. 12.)

Komisařům zeměpanským všech spořitelen bylo výnosem ministerstva vnitra ze dne 29. ledna 1876 č. 18645. pokynuto, by bedlivě konali povinností svých, aby zejmena také spořitelny ob čas, a sice, káže-li toho potřeba, s přivzetím znalce u věcech účetních, důkladně vyšetřovali co do celého stavu podniku, — ovšem ale spůsobem takovým, aby vyšetřování to nebylo na újmu úvěru spořitelny samé.

Ve smyslu čl. 1. zákona ze dne 25. května 1868 č. 49. ř. z. nemají rodičové toho na vůli, aby dítě své dali vychovávati v náboženství, kterému žádný z nich nepřísluší. Jsou-li tedy oba rodiče katolického náboženství, lze jich právem nutiti, aby všechny děti své dle katolického řádu dali pokřtíti. (Nález c. k. ministerstva vnitra ze dne 7. srpna 1875 č. 9354. v Ztsch. f. Verw. 1876 č. 15.)

Advokátní komora království Českého obdržela od p. dra. M. Lichtensterna, advokáta v Praze, co památku na bývalého svého předsedu dra. Pelcla darem 250 svazků děl právnických, kterých řečený dárce svého času z knihovny p. dra. Pelcla byl nabyl.

Náklady soudní ve sporu excindičním. V případě, kde žalovaný hájil se tím, že jemu žalobkyně nárok svůj před žalobou ani neohlásila, že žaloby ani třeba nebylo, jelikož on by se byl i bez žaloby podal nároku žalobkyně, potvrdil nejvyšší soud rozsudek první stolice, kterým nalezeno bylo, že každá strana má nésti útraty své, a sice uvažuje, že vzhledem k stavu věci nelze míti za to, že útrat žalobních bylo t ř e b a, aby žalobkyně svých práv náležitě mohla hájiti. (Nález c. k. nejv. soudu ze dne 10. února 1876 č. 11344. v G. Ztg. 1876 č. 23.)

Spolek advokátů v Dolním Rakousku usnesl se ve valném shromáždění dne 6. dubna 1876 odbývaném většinou jednoho hlasu na tom, že nemůže souhlasiti s tím, aby návrh nového jednacího řádu pro komoru advokátní modifikován byl v ten smysl, aby správa o disciplinárních vyšetřováních v tom kterém roce konečně odbytých mimo hlavní kusy děje a důvodů rozhodovacích obsahovala též j m e n a odsouzených. (G. H.)

Digitized by Google

O podstatných znacích narovnání.

Druhý příspěvek k nauce o narovnání, jejž podává dr. **Jan Heller** v Štyrském Hradci.

1. Spornost právního poměru zakládá se, jak jsme seznali, v různém směru vůle osob čili subjektů toho kterého poměru. V případě pochybnosti zůstává obor práva jedné každé osoby neurčitý; pochybnost usnadňuje tudíž různost směru, jímž vůle osob činna jest — a tím usnadňuje též spory. Proto bývá pochybnost zárodkem spornosti. Aby spornost odstraněna byla, třeba jest, aby vůle stran, která dosud odporným směrem činna byla, v soulad uvedena byla tak, aby výkon práva obou stran sobě více na překážku nebyl, nýbrž aby se činnost jejich v oboru práva směrem rovnoběžným brala. Onen výkon osob však, jímž vůli svou vzhledem k jistému právnímu poměru v soulad uvádějí — jest smlouva. Narovnání se tedy uzavírá smlouvou; — jinak řečeno: narovnání dle podstaty své jest smlouva (§. 1380. z. obč.). Zvláštní známka narovnání — jeho differentia specifica — kterouž se od ostatních smluv rozeznává, jest jeho úkol, totiž odstranění pochybnosti a spornosti; — ostatek řídí se vedle pravidel o smlouvách platných. Z toho plyne, že třeba pojednávati o narovnání ve specielní části smluv, a že účinky jeho — pokud nejsou výsledkem jeho zvláštního úkolu, dají se veskrz vysvětliti z účinku závazné smlouvy. To platí zejmena též o tom, že strana smlouvající domáhati se může splnění narovnání žalobou — a že stav právní, jak narovnáním byl upraven, chráněn jest naproti útokům, kteréž by materiál z doby předcházející vážily a právě v narovnání zahrnuty

Digitized by Google

byly exceptione rei transactae.[1]) Nelze tedy za to pokládati, že by účinek tento způsoben byl jakýmsi zvláštním prvkem, jaký by narovnání mělo společný toliko s rozsudkem („judicatliche Wirkung“).

Strany jsou totiž smlouvou vázány — pacta dant leges contrahentibus — a sice jednak směrem kladným, tím spůsobem, že každá strana povinna jest plniti obsah smlouvy: dare facere præstare — a pak směrem záporným tím spůsobem, že nelze stranám více užívati onoho stavu právního, jaký byl před uzavřením smlouvy a jaký smlouvou přeměněn jest;[2]) kladná povinnost jest obsahem žaloby, záporná obsahem excepce čili námitky. Prodá-li na př. dosavadní vlastník věc svou, musí ji kupci odevzdati (kladná povinnost); nesmí a nemůže však dosavadního práva vlastnického proti kupci užiti (záporná povinnost); neboť ten jest chráněn námitkou, že věc koupil. To platí o všech contraktech consensualních; propachtující nemůže z pravidla žádati vrácení statku, pokud pacht trvá atd. Ano vytknutý dvojí účinek jeví se též při smlouvách realních — pokud vůbec ještě místa mají. Dluhuje-li na př. Numerius Negidius Aulovi 100 za koupeného koně — a ujednají-li, že tento onomu dotýčných 100 ponechá co zápůjčku — jest chráněn Numerius N. na proti žalobě na zaplacení tržní ceny námitkou, jejížto obsah vzat z podstaty později uzavřené smlouvy, a kterouž bychom směle nazvati mohli: exceptio mutui. Podobný dvojí účinek má též narovnání.

2. Jakož vůbec vznik práva má svůj základ v ethické zásadě, že spor se oškliví, tak zavdala tato zásada ještě podnět ku vzniku zvláštního institutu právního, jímž by spornost a spřízněná s ní pochybnost vymítěny byly. Institut tento jest narovnání, kteréž všude tam místa míti má, kde positivní právo z důvodů jakýchkoliv buď trvale neb pro okamžik nestačí ku založení nesporných a nepochybných poměrů právních; má tudíž narovnání vzhledem k positivnímu právu úkol podpůrný.

---

[1]) Srov. Risch, die Lehre vom Vergleiche §. 21. Judicatmässige Wirkungen des Vergleiches. Proti němu: Windscheid II. str. 159.

[2]) V tom ohledu souhlasiti třeba s Ungerem, Syst. II. str. 618. a pozn. 7. — tvrdí-li, že narovnání vzhledem ku konkretnímu poměru právnímu má býti pro strany zákonem; avšak není to žádná zvláštní známka narovnání, neboť stejnou závaznost má smlouva kterákoliv; zásada: pacta dant leges“ — má platnost všeobecnou.

Digitized by Google

Poněvadž jest uskutečnění idei práva povinností všeobecnou a poněvadž dále vytknutá zásada ethická má všeobecné platnosti, tedy také in concreto v případě sporném neb pochybném, jest povinností obou stran, aby obě se přičinily, by spor skončen byl, následkem čehož vyzvání „mittite ambo“ obou stran se týká. Ku pojmu narovnání vyhledává se tudíž, aby nastalo obapolným přičiněním se stran; narovnání jest tudíž smlouvou dvoustrannou.[3]) Ovšem není třeba, aby výkon stran byl pouze záporný, t. j. strana nepotřebuje toliko ustupovati, nýbrž může svou povinnost i způsobem kladným, poskytnutím náhrady etc. osvědčiti. Podstatná známka vzájemnosti vyslovena v l. 28. C. h. t.: transactio nullo dato seu retento vel promisso minime procedit.

Tak jest i vedle práva rak. — totiž vedle §. 1380. z. obč. podstatnou známkou narovnání, aby každá strana na vzájem něco dala, učinila neb něčeho neučiniti se zavázala; jednání musí býti takové, aby v právu soukromém považováno býti mohlo za skutečnou náhradu, tudíž jakékoliv dare facere præstare. Kde by takovému jednání ze strany jedné neodpovídalo vzájemné jednání ze strany druhé, tam by bylo toliko darování — jak svědčí §. 1381. z. obč., který v souhlasu s §. 939. z. obč. pokládá za darování onu smlouvu, jížto se jedna strana na proti druhé pochybného nároku bezúplatně vzdává. V tomto smyslu lze tedy mluviti o darování též v případech takových, kde nenastává skutečné čili realní obohacení na straně obdarovaného a sice v případech takových, kde pochybný nárok právní jest toliko domnělý, nikoliv ale skutečný. Že i v případech takových má místa narovnání, vychází na jevo z pojmu pochybnosti; mimo to nasvědčuje tomu §. 1387. z. obč.

3. Jelikož narovnání má za účel urovnání neb ustálení právních poměrů, jest patrno, že nemá místa tam, kde mezi osobami

---

[3]) Prominuto mně budiž čtenářem laskavým toto nepatrné odbočení na pole filosofie práva; vážní jsou zajisté hlasové žádající, aby se v právu nezanedbávalo úplně hlediště filosofického, aby aspoň pojmy základní, bohužel dosud dosti kolísavé, ve vědě poněkud ustálení došly. Srov. Merkel v Grünhutově časopisu 1874 I., pak Ahrens: „Ueber den gegenwärtigen Zustand der Rechtswissenschaft und das Bedürfniss einer rechtsfilosofiischen Grundlegung“ v encyklopædii Holtzendorffově; výňatek v G. Z. 1869 č. 92. a 93.

Digitized by Google

není ještě pražádného poměru právního. Narovnání předpokládá tudíž stávající poměr právní mezi stranami — třeba toliko domnělý — a nároky právní — byť i domnělé. V tomto ohledu obsahuje tudíž narovnání přeměnu čili změnu dosavadních poměrů právních.[4])

Jen potud lze souhlasiti s výměrem, jaký §. 1380. z. obč. podává; nelze však tvrditi, že by narovnání bylo povždy obnovou čili novací ve smyslu práva obecného.

Při tom však sluší na mysli míti, že také onen právní poměr jaký se zakládá tím, že mezi stranami před soudem spor začíná, jest sám o sobě dostatečným základem čili substrátem narovnání.[5])

Narovnáním upraveny býti mohou poměry právní rázu obligačního, věcného ano i osobního čili rodinného, pokud vůbec strany smlouvou o těchto poměrech volně rozhodovati mohou. Poněvadž obnova čili novace toliko k právním poměrům obligačním se vztahuje, jest patrno, že pojem narovnání jest mnohem širší, než pojem novace čili obnovy. V případě tom, že se narovnáním upravují poměry obligační, může, avšak nemusí, býti obnovou čili novací; neboť novace v pravém smyslu jest zrušení stávajícího poměru obligačního založením poměru nového. Účinek narovnání na dosavadní poměr obligační může však býti trojí a sice:

a) dosavadní poměr obligační zůstává co do podstaty a povahy právní nezměněn, a stane se vůlí stran toliko nepochybným, kdežto dříve pochybný byl — na př. uznáním;

b) dosavadní poměr právní se toliko zrušuje, aniž by na místo jeho jiný nastoupil — což státi se může vzdáním se práva neb prominutím;

c) na místo dosavadního poměru právního staví se vůlí stran obligace nová. Toliko v tomto třetím případě lze spatřiti novaci.

Tato modifikace dosavadního poměru právního, alespoň subjektivně pochybného může se jeviti v rozličných kombinacích a

---

[4]) Srov. Windscheid §. 64. Veränderung der Rechte.

[5]) Unger, S. II. §. 127. str. 527.: „Durch den Beginn des Rechtsstreites entsteht unter den Parteien, welche sich nunmehr als streitende Theile gegenüber stehen, ein neues obligatorisches Verhältniss;“ avšak tu třeba dodati, že to platí i v případě tom, pakli před započetím sporu mezi stranami žádného poměru obligačního vůbec nebylo.

Digitized by Google

není třeba, aby narovnání toliko jedním směrem účinkovalo. Patrno tudíž, že se narovnání po případě skládati může z různých prvků právo buď zakládajících neb rušících.

Zvláštního povšimnutí zasluhuje uznání co prvek narovnání v případě tom, kde uznaný nárok právní před narovnáním byl toliko domnělý, postrádaje skutečného základu. Tu účinkuje pak uznání a narovnání co samostatný důvod závazku,[6]) zakládaje závazek i tenkrát, pakli takového před narovnáním vůbec nebylo. Nerovnání jest v případě tom smlouva formální, zakládajíc závazek podobně jako stipulace. Z toho tedy opětně patrno, že narovnání ani pokud se obligací týče, není povždy novací, poněvadž tato předpokládá alespoň závazek naturální; narovnání však ani takového základu zapotřebí nemá.[7])

Co prvek rozvazující (liberatorní) účinkuje v narovnání vzdání se práva — kterýmž se však právo na osobu jinou nepřenáší.

---

[6]) To jest t. zv. pravé uznání (echte Anerkennung); srov. Bähr, Anerkennung als Verpflichtungsgrund (§§. 20. a 46.). Proto nelze vymáhati condictione vrácení toho, co dáno bylo, aby se tím splnil závazek narovnáním uznaný, byť se i později nezvratně prokázalo, že před narovnáním uznaný nárok objektivně ani neexistoval, neboť uznání, jakéž se stalo za příčinou narovnání, jest samostatná causa, nemá tudíž místa žaloba předpokládající nedostatek causæ. V případě tom, kde uznaný nárok nezakládá se teprv tímto uznáním, má uznání a následkem toho i narovnání ten účinek, že usnadňuje důkaz nároku, neboť pak třeba toliko dokázati uznání; mimo to chráněn jest pak uznaný nárok proti námitkám, jakéž snad dlužníku před tím příslušely; uznání a narovnání jsou pak látkou repliky peremptorní. Srv. Bähr cit.

[7]) Nahodil se nám za naší praxi na Kr.-Hradecku případ tento: Žalobce přijal návrh smírčí od strany žalované jemu v ten smysl učiněný, aby od žaloby upustil a s náhradou 150 zl. se spokojil; tak uzavřeno bylo narovnání mimosoudní a žalobce od žaloby upustil; když však náhradu slíbenou žádal, byla mu odepřena, a když se jí žalobou domáhal, tu jala se strana žalovaná dokazovati, že žalobce z počátku žádného nároku neměl; zkrátka, strana žalovaná užila námitek, kteréž jí příslušely proti první žalobě; — a v skutku první stolice žalobu naprosto zamítla, řkouc: vedle §. 1380. ob. zák. obč. jest narovnání novace; aby tato platna byla, předpokládá závazek aspoň naturální; avšak strana žalovaná prokázala, že takového nikdy nestávalo; proto jest také narovnání, kdyby se bylo stalo, neplatné. Že argumentace tato jest naprosto pochybena, netřeba dále vykládati.

Digitized by Google

Toto vzdání se práva má v narovnání ráz smlouvy, z čehož sleduje, že třeba jest, aby bylo stranou druhou přijato.[8]) Z pojmu pochybnosti právních nároků, jakéž tvoří materiál narovnání, sleduje dále, že toto vzdání se práva není vždy objektivní zaniknutí práva, nýbrž že se též státi může, že spůsobem takovým upouští se od nároků toliko domnělých, jakých sobě strana jedna třeba toliko osobuje.

Seznavše takto podstatné známky narovnání, snadněji podati můžeme jejich souhrn čili výměr narovnání; toto jeví se nám co ona smlouva dvoustranná, jížto smlouvající pochybnost neb spornost dosavadních poměrů právních odstraňují.[9])

---

[8]) Srov. Unger, Syst. II. §. 94. S. 173., §. 1444. ob. zák. obč. Má-li toto vzdání se práva účinek římské acceptilatio, nebo-li pacti de non petendo, t. j. zaniká-li závazek objektivně, neboli toliko pro jistou osobu, rozhodovati sluší nyní vedlé vůle stran. Praktický jest rozdíl ten, pakli věřitel s jedním z více dlužníků solidárních se vyrovná; v prvním případě působí narovnání pro všechny dlužníky, v druhém toliko pro toho, který narovnání uzavřel.

[9]) Srov. Risch, str. 10. a tam citované výměry zákonů cizích. K tomu §. 1409. obč. zák. saského: „Vergleich ist ein Vertrag, durch welchen Mehrere ein zwischen ihnen streitiges oder sonst zweifelhaftes Rechtsverhältniss durch gegenseitiges Nachgeben zu einem unbestrittenen und unzweifelhaften machen.“ Že ustupování nemusí býti pouhé upouštění od právních nároků, již podotknuto. Dále nezdá se býti definice zákona saského proto dosti přesná, poněvadž následkem narovnání dosavadní poměr právní vůbec zaniknouti může; účinek narovnání není tedy, jak by se vedle §. 1409. zák. sask. zdáti mohlo, pouhá přeměna pochybnosti čili spornosti v nepochybnost a bezpečnost. Vady §. 1380. rak. zák. obč. vytknuty již v textu; zejmena není narovnání dle pojmu svého novací, leč kdybychom vůbec každou změnu právních poměrů tak nazývali. Srov. Zeiller, IV. ad §. 138. 4.: in so fern ist also der Vergleich ein Neuerungsvertrag, wodurch an die Stelle des vorigen Rechtsverhältnisses ein anderes tritt; nur dass hier das vorige Recht nicht so wie bei anderen Neuerungen als gewiss angenommen werden kann. Srov. pozn. 7. Pochybený jest výklad Stubenrauchův sv. III. str. 612., jenž trvaje na tom, že narovnání jest obnova, praví: „auch hier erlischt die vorige Verbindlichkeit und eine neue nimmt ihren Anfang.“ — Což když se dosavadní ač sporný nárok uzná za jistou náhradu (unechte Anerkennung)? Kirchstetter, S. 644.: „Durch den Vergleich wird nämlich die Obligation nicht noth-

Digitized by Google

Z této právní povahy narovnání vychází na jevo, že třeba vřaditi je v systému práva soukromého mezi jednotlivé smlouvy dvoustranné. Jinak by se na první pohled zdáti mohlo, že třeba vykázati narovnání jiné místo systematické a to hlavně z dvojího hlediště. Jednak nedá se upříti, že látka ku narovnání vzata býti může, jak již podotknuto, z kteréhokoliv oboru práva soukromého a sice jak z práva věcného tak z obligačního ano i rodinného.[10]) Tato všeobecnost obsahu vyhledávala by pro narovnání místo v části všeobecné.

Avšak tato všeobecnost obsahu není známkou zvláštní, kterou by se toliko narovnání vykázati mohlo; můžeť zajisté i smlouva kupní míti za předmět netoliko práva věcná, nýbrž též práva jiného druhu, zejmena práva obligační, na př. pohledávky. Vzdor této všeobecnosti obsahu nám zajisté nenapadne, abychom chtěli vypudit smlouvu kupní ze speciální části obligační; — a proto i narovnání pro všeobecnost práv v něm zahrnutých svého postavení v této části systému práva soukromého nepozbude.

Totožný účel, jaký má narovnání s rozsudkem, zavdal podnět k tomu, by se mu vykázalo místo vedle rozsudku. Avšak vyjmouc společný účel, liší se narovnání podstatně od rozsudku. Uzavírajíce narovnání jsou strany velmi činny, ony nakládají vedle vůle své s právy svými; vynešení rozsudku však právě předpokládá, aby se strany byly vzdaly dalšího nakládání se sporným předmětem; ony soudci dosavadní stav právní toliko předkládají, neměníce jej; — čehož úplný opak při narovnání se děje.

Rozsudek má proto v zásadě toliko ráz deklaratorní, uznávací; nemá však býti zdrojem práv jím teprv utvořených; — zcela jinak při narovnání. Rozsudek vynáší soudce nad stranami stojící, officium jus dicendi dle našich názorů jest částí práva veřejného; — a tím také přestává rozsudek sám býti institutem práva soukromého; proto rozsudek a účinky jeho nemohou míti vlivu na postavení narovnání v systému práva soukromého, a to tím méně, poněvadž všechny účinky narovnání, i ty, jakéž má pro stejnost účele společné s rozsudkem, — zcela dobře se dají vysvětliti z povahy smlouvy.[11])

---

wendig novirt, sondern in der Regel bloss in quanto näher bestimmt.

[10]) Srov. Risch, str. 24. a pozn. 2.

[11]) Stejný účel, jaký mají narovnání a rozsudek, nezakládá se tudíž

Digitized by Google

Právní povaha dražebních výminek.

Několik slov k rozsudku c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 18. ledna 1876 č. 821.*) od JUDra. **Antonína Zadiny** v Poděbradech.

Prodej exekuční jest smlouvou trhovou rozeznávající se od prosté smlouvy trhové tím, že děje se k návrhu zástavního věřitele za intervence soudu a za tím účelem, aby z tržního peníze věřitelé zástavní zaplacení došli.

Sporno jest, kdo při prodeji exekučním jest prodavatelem.**) Jedni (po mém soudu právem) mají za to, že prodavatelem jest za prodej žádající věřitel zástavní, který z vlastního práva vykonává právo jinak dlužníkovi zástavnímu příslušející: věc zciziti. Jiní pokládají dlužníka zástavního, zastoupeného soudem jako kuratorem za prodávajícího a jiní konečně soudce sama.

Však buď prodávajícím při prodeji exekučním kdo buď, tolik jest jisto, že zástavní věřitelé, kteří za prodej exekuční nežádají, nejsou stranou smlouvající se.

Nedůvodné jest opačné tvrzení c. k. vrchního soudu v důvodech rozsudku shora citovaného a proto jest také rozsudek sám nesprávný.

Nejsou-li zástavní věřitelé, kteří za prodej exekuční nežádali, při prodeji exekučním stranou smlouvající se, netýkají se práv jejich výminky dražební věřitelem za prodej žádajícím navržené a soudcem, který k tomu dle dv. dekr. ze dne 22. prosince 1815 č. 1197. sb. z. s. bez odporu právo má, upravené. Tyto výminky

---

nikterakž na spřízněnosti právní povahy zcela rozdílné. Proto také Savigny, Syst. sv. 7. §. 302. s největší rozhodností vylučuje narovnání z řady t. zv. surrogátů rozsudku, řka: „Wohl davon zu unterscheiden aber, und ganz und gar nicht hieher zu beziehen sind die häufigen und wichtigen Fälle, in welchen zwar ein äusserlich ähnlicher Erfolg wahrzunehmen ist, nämlich die Beseitigung eines Rechtsstreites, jedoch nicht durch Entscheidung desselben, sondern durch dessen Vernichtung; ... alle gehören ... in das Obligationenrecht."

*) „Právník" z r. 1876 str. 134.

**) Bürgel v „Právníku" z r. 1869 str. 153. a násl.

Digitized by Google

dražební nemohou jim již také proto býti na újmu, že se jim obsah jich ani nesděluje, oni tudíž ani příležitosti nemají, aby si na ně, pokud by jimi v právích svých zkracováni byli, stěžovali.*) Tvrzení c. k. vrchního soudu, jakoby dražební výminky za účinkování věřitelův zástavních vůbec (i těch, kteří za prodej exekuční nežádali) povstávaly, platí jen pro ty řídké případy, v kterých se věřitelé zástavní k upravení výminek dražebních k soudu obesílají. Jinak týká se jich prodej exekuční jen potud, pokud pomine právo zástavní za pohledávky aneb za částky pohledávek, které z ceny za hypoteku stržené zaplacení nedojdou. S touto výminkou přejímá kupec dražební dle §. 328. lit. *b)* a dv. dekr. ze dne 22. prosince 1875 č. 1197. sb. z. s. na srážku s tržní ceny dluhy na koupené nemovitosti záležející ovšem cum omni causa.**) Kupec dražební jest tedy povinen, aby z pohledávky úročné na koupené jím věci nemovité zjištěné a z tržní ceny k zaplacení přicházející ode dne dražby takové úroky platil, za jaké právo zástavní na hypotece záleží, nehledě k tomu, bylo-li mu výminkami dražebními uloženo, aby vůbec úroky nějaké z tržní ceny platil či nic, a nehledě k tomu, jaké úroky dle výminek dražebních platiti má.

Ostatně pojímá se ustanovení, že kupec dražební povinen jest, aby z kupní ceny ode dne dražby úroky platil a je k soudu skládal, v dražební výminky jen proto, aby věřitelé zástavní a po případě i dlužník proti jednostrannému využitkování vydražené nemovitosti kupcem dražebním pojištěni byli.***) Ustanovení to bylo by však mnohým věřitelům k patrné škodě, kdyby se mohlo vykládati v ten rozum, že věřitel, třebas měl právo k větším úrokům zjištěno, nemůže žádati větších úrokův, než jaké kupec dražební k soudu aby skládal, jest povinen.

V případě, rozsudkem v nápise uvedeným rozhodnutém, namítal tedy žalovaný právem, že se práva jeho ustanovení dražeb-

---

*) Že věřitelé zástavní výminky dražební znají a tudíž také příležitost mají na ně si stěžovati, lze tvrditi jen pro ten případ, když edikt dražební výminky dražební obsahuje.

**) Srov. také §. 443. ob. zák. obč., obsahující ustanovení obecné, jehož výminkou jest ustanovení, že kupec při prodeji exekučním přejímá jen potud knihovní dluhy, pokud tržní cena stačí. Toto ustanovení výminečné ovšem souvisí úzce s povahou prodeje exekučního.

***) Bürgel v „Právníku“ z r. 1871 str. 43.

Digitized by Google

ních výminek, dle kterých kupec dražební ode dne dražby z tržní ceny 6% úroky platiti měl, netýká.

Nicméně bylo by bývalo odvržení celé prosby žalobní nedůvodné.

Po mém soudu bylo žalobě místo dáno právem potud, pokud šlo o právo zástavní za 6% úroky za čas od 18. února do 11. října 1873; však mělo se to státi z jiných důvodův, než které první a druhá stolice rozsudkům svým přičinily.

Jak první stolice právem uznává, dává §. 339. ob. ř. s. a dv. dekret ze dne 11. srpna 1827 č. 2300. sb. z. s. kupci dražebnímu právo, aby nečekaje na výsledek rozvržení tržní ceny mezi věřitele tržní cenu k soudu složil a na soudě za vydání listiny odevzdací žádal.*) Složením kupní ceny k soudu sprostil se kupec dražební všech závazkův, které teprv povstat mohly, tedy také povinnosti z tržní ceny resp. z pohledávek z kupní ceny k zaplacení přicházející příště úroky platiti (§. 1425. posl. věta ob. z. obč.), a právo zástavní vztahující se vždy jen k platnému pohledávání (§. 449. ob. z. obč.), pomíjí složením k soudu a může se zavazené hypotheky i proti vůli toho kterého věřitele zástavního svedeno býti.**)

Žalující složila tržní cenu dne 18. února 1873 k soudu. Tím zbavila se povinnosti platiti příště úroky, byla však povinna, aby žalovanému zástavnímu věřiteli 12% úroky ode dne dražby do dne deponování, tedy ode dne 23. ledna do dne 18. února zaplatila. Když tak neučinila a pouze 6% úroky za tuto dobu zaplatila, pominulo právo zástavní jen za zaplacené 6% úroky za čas od 23. ledna do 18. února 1873 a měla žaloba, pokud šlo

---

*) Také podlé §. 1425. ob. z. obč. byl by kupec dražební oprávněn, složiti tržní cenu, pokud mezi věřitele rozvržena není, k soudu. Však kdyby nebylo zvláštních ustanovení shora uvedených, musel by proti věřitelům a po případě i exekutovi pořadem práva dokazovati, že složení k soudu stalo se právem.

**) Svedení to může se státi na základě odevzdací listiny, která, složil-li kupec nejen tržní cenu, nýbrž i úroky ode dne dražby clausulam extabulandi v příčině všech závad knihovních obsahuje. Tak aspoň děje se, pokud mně známo, dle praxe našich soudův a vyhovuje se tím praktické potřebě. Kupci dražebnímu, který celou tržní cenu zaplatil, záleží nejen na tom, aby byl za vlastníka vydražené nemovitosti zapsán, ale také aby tato nemovitost byla knihovních závad prosta.

Digitized by Google

o právo zástavní, za další 6% úroky za vytknutou právě dobu odvržena býti.

Prosbě žalobní bylo by mohlo jen tehdy zcela dáno býti místo, kdyby žalující 6% úroky, jež žalovanému za čas od 18. února do 11. října 1873 zaplatila, byla kondikovala.

Složením tržní ceny k soudu dne 18. února 1873 vykonaným zbavila se žalující povinnosti platiti od tohoto dne vůbec nějaké úroky. Zaplatila-li nicméně 6% úroky za dobu ode dne 18. února do 11. října 1873, platila indebitum a učinila-li tak v omyle právním, že úroky ty platiti byla povinna, byla by dle §. 1431. ob. z. obč. za vrácení úroků těch žádati resp. nedoplatek 6% úroků za čas od 23. ledna do 18. února 1873 s indebitem tím kompensovati mohla. Žaloba neopírala se však o tento právní důvod a proto nemohlo žalobní prosbě úplně vyhověno býti.

Praktické případy.

Účinky prodlení dlužníkova při smlouvě trhové.

Antonín K. žaloval Františka Sk. na náhradu škody 45 zl. z té příčiny, že mu žalovaný 100 korců ječmena po 6 zl. 25 kr. prodal a se zavázal, tento ječmen hned po žních roku 1874 nejdéle do 14 dnů na nádraží Vrutické mu dodati, že však závazku tomuto nedostál, čímž mu vzešla škoda, kterou sobě na 45 zl. cení. O přiměřenosti žádané náhrady nabídnul se žalující k oceňovací přísaze.

Podpis žaloby zněl Dominik K.

Námitky žalovaného seznati lze z důvodů druhé stolice.

Po skončeném stručném líčení c. k. okresní soud v Benátkách rozsudkem ze dne 30. ledna 1875 č. 527. odsoudil žalovaného Frant. Sk. k zaplacení žádané náhrady 45 zl. s 6% úroky ode dne žaloby a útratami sporu pod podmínkou, když žalující Antonín K. vykoná přísahu: „že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že as tři neděle po uzavřené smlouvě o dodání 100 korců ječmena se strany Frant. Sk. od této smlouvy sešed se s ním odstoupil“ a jestliže vykoná oceňovací přísahu, že sobě zisk ušlý, pokud se týče škodu nedodáním způsobenou svědomitě na 45 zl. cení.

Digitized by Google

Důvody.

Vedle doznání žalovaného uzavřel s ním žalující Antonín K. smlouvu, že žalujícímu hned po žních roku 1874 nejdéle do 14 dní odvede k jeho ruce na nádraží Vrutické 100 korců ječmena po 6 zl. 25 kr.

Smlouva tato ústní nabyla — ač-li se prokáže rozhodovací přísahou, na kterouž vedle §. 36. patentu ze dne 24. října 1845 č. 906. uznáno býti muselo, že žalující Antonín K. od oné smlouvy neustoupil — platnosti, a bylo tudíž vedle §. 902. ob. zák. obč. povinností Františka Sk., aby podmínky smlouvy, kterých nepopírá, vyplnil.

Antonín K. jest, když žalovaný smlouvu nedodržel, oprávněn, vedle §. 1295. ob. z. obč. náhradu škody utrpené žádati a jelikož výška škody této jiným spůsobem — any sporné strany jiných průkazů nepodávají — zjistiti se nedá, muselo vedle §. 35. cís. pat. na oceňovací přísahu uznáno býti.

Co se týká námitky, že Antonín K. k žalobě oprávněn není, poněvadž sice na rubopisu jmeno Antonín K. uvedeno, na konci žaloby však Dominik K. podepsán jest, není vzhledem k stručnému jednání a k tomu, že žalovaný sám doznává, že s Antonínem K. smlouvu uzavřel, že mimo to on sám, jakož i Antonín K. osobně k líčení se dostavili, že zástupce dr. K. plnomocenstvím od Antonína K. se prokázal, námitka tato odůvodněna; neboť nebyl tím, že omylem Dominik K. na žalobě podepsán jest, toto však v replice opraveno bylo, ani žaloba sama ani žalobní děj změněn.

Taktéž nelze druhé námitce místa dáti. Neboť nelze v tomto případě použíti zákona obchodního, neboť ani žalující ani žalovaný netvrdí, že by Ant. K. obilí toto byl koupil, aby je zas dále odprodal; taktéž není dokázáno, že by obchodníkem obilním byl, an jen ten se může považovati za obchodníka ve smyslu §. 271. ad 1. obch. zák., hledě k §. 7. uvoz. zák., kterýž předměty neb zboží kupuje a opět dále prodává, při tom však podmínkám uvedeného §. 7. vyhověl, o tom však žalovaný ani důkaz nevedl.

Vykoná-li tudíž žalující jemu uložené přísahy, bude se za to míti, že od uzavřené smlouvy neodstoupil a že škodu v částce 45 zl. utrpěl.

K odvolání zástupce žalovaného Františka Sk. změnil c. k. vrchní zemský soud rozsudkem svým ze dne 15. března 1875

Digitized by Google

č. 6788. rozsudek první stolice, zamítnuv žalobu Antonína K. naprosto a odsoudil jej k náhradě útrat obou stolic z následujících

příčin:

Okolnost, že křestní jmeno Antonín K. s podpisem na žalobě Dominik K. nesouhlasí, neospravedlnila by zamítnutí žaloby, poněvadž jmeno Antonín K. na rubrum žaloby se nalezající s podpisem na plné moci zástupce souhlasí a opravení křestního jmena žalujícího patrně omylem připojeného vedlé dv. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 620. lit. *b*) sb. zák. s. se připouští.

Žaloba musí se však zamítnouti z jiného důvodu, o který se též žalovaný opírá.

Žalující sám sebe v záhlaví nazývá obchodníkem a nepopřel také tvrzení odpůrce, pročež za pravdivé pokládati se musí, že týž oněch 100 korců ječmene k dalšímu prodeji koupil.

Jednání právní mezi oběma stranama předsevzaté jest tudíž na straně žalujícího vedle čl. 271. ad 1. obch. zák. objektivní obchod, k čemuž živnostenský obchod obilím se nevyhledává.

Poněvadž dle čl. 277. obch. zák. při každém právním jednání, které na straně jednoho z kontrahentů obchodem jest, ustanovení IV. knihy obch. zák. tudíž i článků 355., 356. a 357. k oběma smlouvajícím stranám stejnou měrou užíti dlužno, ještě již relativní pojem „po žních“ nad vši pochybnost o tom svědčí, že žádný fixní obchod ve smyslu čl. 357. uzavřen nebyl: tož by byl musel žalující, by místo splnění smlouvy náhrady pro nesplnění s výsledkem se byl mohl domáhat, dle čl. 356. obch. zák. dokázati, že to žalovanému ohlásil a jemu přiměřenou lhůtu k dodatečnému splnění opomenutého popřál. To však ani netvrdil, tím méně dokázati se nabídl, proto musela žaloba zamítnuta býti.

Avšak i kdyby se tento případ dle občanského zákona posuzoval, nastal by týž výsledek, poněvadž dle §. 919. ob. z. obč., pakliže jedna strana smlouvu nesplní, druhá strana pravidelně toliko řádné splnění smlouvy a náhradu žádati oprávněna jest; v případě tomto však o nároku k náhradě již proto nelze mluviti, poněvadž žalující nepopřel a tudíž mlčky doznal, že cena ječmene po uzavřené smlouvě pod 6 zl. 25 kr. klesla, poněvadž týž neudal a nedokázal — zdali a pokud jiným spůsobem z tohoto obchodu škoda spůsobena byla aneb zisk ušel.

Z těchto důvodů byl rozsudek prvé stolice změněn a žaloba

Digitized by Google

zamítnuta, s čímž spojeno jest odsouzení k náhradě útrat žalovaného.

Dovolání žalujícího zamítnul c. k. nejvyšší soud a potvrdil rozsudek druhé stolice odkázav k

důvodům

jeho s obsahem spisů a se zákonem zcela se srovnávajícím.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. června 1875 č. 4683.

JUDr. Jan Nebuška.

Povinnost poplatková ze smluv potomně zrušených.

Kupní úmluvou ze dne 30. května 1874 odprodal Frant. H. Arnoštovi G. svůj měšťanský dům č. 112. v U. B.

V základě této úmluvy podal Arnošt G. dne 1. června 1874 žádost za knihovní vklad práva vlastnického k domu svrchu jmenovanému. Potom však s kupní smlouvy té sešlo, i prosil kupující o nevyřízené navrácení žádosti za vklad knihovní k soudu podané, což se výměrem c. k. okresního soudu v U. B. ze dne 28. června 1874 č. 4539. civ. stalo; při tom bylo na prvopisu kupní smlouvy c. k. okresním soudem v U. B. potvrzeno, že „kupní smlouva dne 30. května 1874 uzavřená, prohlášena byla za neplatnou."

Dne 8. října 1874 obdržel Arnošt G. od c. k. berničního úřadu v U. B. platební rozkaz, kterýmž jemu nařízeno, aby v 30 dnech z kupní smlouvy s Františkem H. učiněné zapravil poplatek 168 zl. 88 kr. r. m.

K žádosti za odepsání toho poplatku vydal c. k. berniční úřad v U. B. výměr ze dne 15. června 1875 č. 721. tohoto obsahu: Slavné c. k. okr. fin. ředitelství v Hr. oznámilo vynešením ze dne 11. června 1875 č. 6278. na zprávu od 24. května 1875 č. 613. strany odepsání poplatku z kupní smlouvy dne 20. května 1874 uzavřené, že smlouva ta jest docela vyplněna, a že dle §u 920. ob. zák. obč. taková smlouva nemůže prohlášena býti za neplatnou, i když obě strany k tomu svolují, že tedy v tom, že s kupu sešlo, dlužno spatřiti smlouvu novou, z kteréž poplatek Františkovi H. k zaplacení opětně musí býti vyměřen.

Digitized by Google

Na tento výměr stěžovali sobě František H. i Arnošt G. u c. k. zemského fin. ředitelstva v Brně, uvedše ve stížnosti, kterak nelze v případě přítomném s důvodem přihlížeti k §u 920. ob. z. obč., ano zde nelze mluviti o úplném vyplnění smlouvy. Odst. 3. dotčené smlouvy kupní výslovně ustanovuje, že kupující ode dne kupu počínaje, vstoupiti má do plného držení a užívání koupeného domu, a že od doby té má zastati též všechny daně a dávky spojené s držením. Ustanovení to nedošlo vyplnění svého, neboť Arnošt G. neobýval dům č. 112. v U. B. po učiněné smlouvě písemní ani sám, aniž užíval domu toho jiným spůsobem. Nevstoupil tedy Arnošt G. nikdy v skutečné držení a užívání řečeného domu, v němž jest jako dříve František H., kterýž zapravuje také dosud všechny povinnosti s držením toho domu spojené, zejmena úroky z jistin na domě váznoucích — tak že smlouva kupní v nižádném spůsobu vyplněnou býti se nejeví.

K důkazu o pravdivosti udání těch připojeno písemné svědectví obecního představenstva, i poukázáno též k tomu, že na prvopise kupní smlouvy c. k. okresním soudem v U. B. výslovně jest ztvrzeno, že smlouva kupní prohlášena byla za neplatnou, a žádost za knihovní vklad práva vlastnictví v příčině řečeného domu že byla Arnoštovi G. vrácena nevyřízená, že z výměru c. k. okresního soudu v U. B. od 28. června 1874 č. 4539. civ. zřejmě vychází, že knihovní vklad kupní smlouvy předsevzat nebyl, z čehož jest patrno, že tu jsou obě podmínky, jichž vyhledává nařízení min. fin. ze dne 27. dubna 1858. č. 22913—1287. k tomu, aby poplatek mohl býti odepsán: totiž důkaz o tom, že sešlo z jednání právního před úplným vyplněním jeho s přivolením obou stran a že knihovní vklad dotýčného jednání právního předsevzat nebyl. Pakli kupní smlouva dokonce vyplněna nebyla, nelze ani mluviti o tom, jakoby sejití z ní bylo smlouvou novou, podrobenou opětnému poplatku.

C. k. mor. zemské fin. ředitelstvo zamítlo vyřízením ze dne 30. července 1875 č. 9138. stížnost k němu podanou.

Jelikož dle odstavce III. smlouvy výše dotčené kupující ode dne učiněné smlouvy počínaje, vstoupil do plného držení a užívání koupeného domu a jelikož týž dne 1. června 1874 pod č. 4539. u c. k. okresního soudu v U. B. žádal též za knihovní vklad práva vlastnictví k řečenému domu, tedy dle znění smlouvy musí se míti za to, že Arnošt G. dne 30. května 1874 vstoupil do fysického držení domu toho; kupní smlouvu dlužno tedy dle §u 1053. ob.

Digitized by Google

z. obč. považovati za úplně vyplněnou, následkem čehož strany vedlé §u 920. ob. z. obč. již ani s obapolným přivolením od kupní smlouvy nemohly upustiti, a ponechání domu Arnoštem G. Františkovi H. jest zřízením nového jednání právního, zákonu poplatkovému opětně podléhajícího.

Ve stížnosti na toto vyřízení k c. kr. ministeriu financí podané zůstali rekurenti v podstatě při důvodech již dříve uvedených.

O té rozhodlo c. k. ministerium financí, aby poplatek 168 zl. 88 kr. a 168 zl. 88 kr. c. k. berničním úřadem v U. B. a c. k. okr. fin. ředitelstvem v Hr. předepsaný vzhledem na stávající okolnosti byl odepsán, vyjmouc částku 1 zl. 25 kr. r. m., povinnou za obnos 379 zl. r. m., jejž prodávající kupujícímu na srážku z trhové ceny per contractum byl kvitoval.

Rozhodnutí c. k. ministeria financí ze dne 8. března 1876 č. 32147.

Dr. B. Weber.

Pokus krádeže?

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Rakovníku byli Antonín Nejsa a Tomáš Podlík uznáni vinnými přestupkem proti bezpečnosti majetku a sice první tím, že honil nedovoleně, nose při tom nabitou pušku, v knížecím revíru zvěř, a druhý proto, že nahánĕl Antonínu Nejsovi při pytlačení v knížecím revíru. Zároveň se postouply spisy pro přestupek v čl. 42. zák. ze dne 1. června 1866 č. 49. zem. z. podle čl. 43. téhož zákona politickému úřadu k vykonání právomocnosti. Nalezená puška prohlásila se za propadlou.

Důvody.

Lesní dozorství honitby kníž. Fürstenberga žalovalo A. Nejsu a T. Podlíka, kteří oba v seznamu c. k. hejtmanství co pytláci zanešeni jsou, že byli přistiženi od hajných Josefa Ulicha a Aloise Elpnice v knížecím honebním revíru a sice A. Nejsa co střelec a T. Podlík co náhončí, že nosil tehdy A. Nejsa nedovoleně zbraň, vykonávaje honbu bez dovolení a vědomí honebního pána, bez honebního lístku. Žalovaní to popřeli, avšak oba hajní, pro ochranu

Digitized by Google

lesa a zvěře pod přísahu vzatí, udali souhlasně, že obžalovaní přijdouce na Lišanská pole, vystřelili asi 3kráte, pak že přešli silnici, kde jim zajíc vyskočil, na něhož A. Nejsa mířil avšak nestřelil, poněvadž byl zajíc daleko. Na to, že jim hajní nadběhli a pak je stíhali, při čemž A. Nejsa odhodil rozkládací pušku do trávy, kterou J. Ulich zdvihl. Inšpektor honby pak udal, že při nejmenším mohli, kdyby nebyl jim skutek překažen býval, zastřelit jednoho zajíce v ceně 1 zl. 50 kr.

Z těchto okolností nabyl tedy soud přesvědčení, že se dopustil A. Nejsa pokusu krádeže v §. 8. a 460. tr. z. a T. Podlík spoluviny v §. 5., 8. a 460. tr. z. naznačených a odsoudil Nejsu k 8dennímu 2 posty zostřenému a Podlíka ku 4dennímu 1 postem zostřenému vězení.

Z rozsudku toho odvolali se oba obžalovaní, namítajíce, že není tu povahy skutkové, že pytláctví netvoří přestupek krádeže, jak tomu již i všeobecné přesvědčení lidu nasvědčuje, nenazývajíc pytláka zlodějem. Na nejvýše vztahuje se na pytláctví §. 42. ad 1) et 2) zák. o myslivosti a trestání že přisluší dle §. 43. úřadům politickým. Konečně pak i kdyby se přec za krádež pytláctví považovat mělo, že hajní sami udávají, že Nejsa po zajíci nestřelil, že byl zajíc daleko, a proto že dobrovolně od skutku ustál. Jednoduché chození s někým v polích že pak nemůže se vykládat za spoluvinu, kde vůbec žádné skutkové povahy činu hlavního není.

C. k. zemský co trestní a odvolací soud v Praze **zrušil** v odpor vzatý rozsudek, uznal oba obžalované nevinnými, postoupil však spisy politickému úřadu co se týče přestupku proti patentu o honitbě a o zbrani a to z těchto

důvodů:

Okolnosti hajnými dokázané neobsahují v sobě povahu skutku dle zákona trestního. K pokusu činu trestního jest třeba skutku k výkonu spůsobilého, při čemž výkon toliko okolnostmi od obviněného neodvislými překažen býti musí. Nejsa od střelení sám upustil a proto nedopustil se přestupku za vinu jemu daného. Že však byl přistižen v cizím hájemství se zbraní, dopustil se přestupku proti zák. o myslivosti, jehož trestání přisluší úřadům politickým.

Co se týče T. Podlíka, není tu povahy skutku trestního, neb že s A. Nejsou šel, jest lhostejno, an zjištěno není, že se to stalo

Digitized by Google

za účelem, aby A. Nejsovi zvěř nadháněl. Že utíkal, jest okolnost zcela nahodilá a předpokládání činu trestního jest zcela libovolné a neodůvodněné.

Rozsudek c. k. zemského soudu v Praze co odvolacího soudu v přestupcích ze dne 22. září 1875 č. 1207.

Jk.

K §. 131. konk. ř. Odvolání ve věcech obchodních sluší i v konkursním řízení podávati v 8, nikoliv ve 14 dnech.

V rozepři A. Krocana s konkursní podstatou firmy B. O. Roubal a spol. o uznání pravosti pohledávky 9252 zl. r. č. s přísl. podal dr. P., správce konkursní podstaty, proti rozsudku Pražského obchodního soudu ze dne 26. března 1875 č. 8680. 14tý den po dodání odvolání, které bylo k soudu přijato a druhé straně k podání odvolační odpovědi dodáno.

Za stížností žalobcovou změnil však vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 28. června 1875 č. 16617. výměr tento, odkázal podané odvolání k žádosti, v které se A. K. přihlásil k přísaze, a nařídil obchodnímu soudu, aby ustanovil stání k vykonání té přísahy.

Důvody.

Dle §§. 130. a 131. konk. ř. má ve zvláštních řízeních v konkursu zavedených místo míti řízení dle povahy rozepře předepsané, s tou jedinou výminkou, že se exekuční, mandátní a směnečné řízení zavésti nemůže, nýbrž také v těchto případech řádné řízení, tedy buď ústní, písemní neb stručné se nařídíti má; v obchodních věcech jest předepsáno řádné řízení s odchylkami v cís. pat. ze dne 9. dubna 1782 č. 41. sb. z. s. uvedenými, a dle §. 9. tohoto patentu má se ohlášení odvolání podati v 8 dnech; poněvadž ale rozsudek obchodního soudu dne 14. května 1875 dru. P. dodaný má za předmět věc obchodní, mělo se tedy odvolání proti němu v 8 dnech podati, a ještě toto teprvé dne 28. května 1875, tedy již pozdě, podáno bylo a ještě již dne 24. května 1875 po-

Digitized by Google

dáním žádosti s přihlášením se k přísaze bylo žádáno za pomoc soudcovskou k vykonání rozsudku, užilo se resol. ze dne 11. září 1784 č. 335. sb. z. s. a rozhodlo se, jak shora uvedeno.

Proti tomuto rozhodnutí podal dr. P. dovolací stížnost, ve které uvedl, že výrazem „řádné řízení", jehož jest užito v §. 131. konk. ř., rozuměti sluší toliko řízení ob. řádem soudním stanovené (§. 15. ob. ř. s. a §. 1. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.) a že tím jest vyloučeno každé zvláštní řízení, tedy i řízení stručné, řízení v obchodních věcech atd.; to vysvítá ze slov zákona „také v případech spůsobilých k zavedení řízení exekučního atd.". Právě vytknutím těchto tří zvláštních řízení chtěl zákonodárce naznačiti, že toto ustanovení o zavedení řízení řádného jest zcela všeobecné a že se nevztahuje jen na případy, v kterých se musí žalovaný před vynešením rozsudku vyslechnouti a ve kterých se povoluje exekuce teprvé po vynešení rozsudku, nýbrž i na případy výminečné, ve kterých se může povoliti exekuce již v průběhu řízení, dříve ještě než jest konečný rozsudek vynešen.

Mimo to úmysl zákonodárcův při §. 131. konk. ř. byl, stanoviti pro všechna přihlášená požadování jednotné řízení, aby rozličnými řízeními prospěch konkursní podstaty netrpěl. Jest to výsada konkursního řízení právě tak, jako jednotnost soudu, která stanovena jest tou měrou, že i rozepře před jiným soudem zavedená dokončiti se musí před soudem konkursním. Úmysl zákonodárcův byl patrně ten, aby jednalo se o přihlášených pohledávkách u téhož soudu a dle téhož řízení, avšak přijetím mínění druhé stolice za pravé by se směsice rozličných řízení, kterou chtěl zákonodárce ustanovením tím odstraniti, jen ještě zvětšila.

C. k. nejvyšší soud zamítl však dovolací stížnost a potvrdil rozhodnutí vrchního soudu zemského, poukázav jedině k předpisu cís. patentu ze dne 9. dubna 1782 č. 41. sb. z. s., jehož obchodní soudové mají užívati, pak k resol. ze dne 11. září 1784 č. 335. sb. z. s., jimiž výrok vrchního soudu zcela jest odůvodněn.*)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. září 1875 č. 9619.

F. Č.

---

*) Pozn. red. Zdá se nám, že takto důvody v dovolací stížnosti přivedené přec poněkud příliš stručně byly odbyty. Nešťastná

Digitized by Google

O zmateční stížnosti v řízení stručném.

Žaloba pražského generálního jednatelství jisté banky ve Vídni na Samuela Steina v příčině 100 zl. podaná, byla právomocným rozsudkem odmrštěna a žalovanému byly přiřknuty útraty soudní 46 zl. Pro útraty ty požádal Samuel Stein za exekuční zabavení svršků generálnímu jednatelství náležejících, což mu též povoleno bylo. Zabavení toto nemohlo však vykonáno býti, jelikož pražské generální jednatelství mezi tím zrušeno bylo. Následkem toho žádal Samuel Stein, by exekuční výměr ředitelství banky ve Vídni dodán a zábava tam vykonána byla, odůvodňuje žádost tím, že generální jednatelství jest zástupcem banky samé, a že tedy banka za jednatelství své státi musí. Žádosti této bylo výměrem c. k. m. del. okresního soudu pro Staré a Nové město pražské ze dne 7. června 1875 č. 23856. vyhověno, dotyčný okresní soud ve Vídni za výkon požádán, a výkon též dne 16. září 1875 zároveň s dodáním dotýčného výměru předsevzat.

Proti tomu výměru a jeho výkonu podala banka dne 25. září 1875 zmateční stížnost.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém stížnost tuto co opozděnou odmrštil,

jelikož

v této stručné věci lhůta 8denní v §. 45. dv. dekretu ze dne 24. října 1845 č. 906. ustanovena místa má, a podaná stížnost se vzhledem k tomu, že v odpor vzatý výměr dne 16. září 1875 dodán, stížnost však teprvé dne 25. září 1875 podána byla, opozděnou býti se jeví.

Mimořádnou revisní stížnost proti tomuto rozhodnutí se strany banky podanou c. k. nejvyšší soud odmrštil,

---

skladba §. 131. konk. řádu zavdala zejmena v oněch případech, které by jinak hodily se k řízení stručnému, příčinu k pochybnostem. Kdežto dříve obchodní soud Pražský důsledně přidržoval se náhledu, že nelze ve sporu likvidačním zavésti řízení stručné, chýlí se nyní spíše k náhledu opačnému. Jestiť zajisté podivné, že nejvyšší soud kardinální otázky, o kterou tu jde, co totiž vyrozuměti sluší slovem „řádné řízení“ v §. 131. konk. ř., ani slovem se nedotekl. —*k.*

Digitized by Google

jelikož

kratší lhůta 8 dnů, kterouž §. 45. dv. dekretu ze dne 24. října 1845 č. 906. k podání stížnosti ustanovuje, též o stížnostech zmatečních platí, neboť i §. 263. ob. ř. s. ustanovuje, že se zmateční stížnost podati má v oné lhůtě, jež k odvolání ustanovena jest, odvolání v řízení stručném však dle §. 44. zmíněného dvorního dekretu v 8 dnech se podati musí, a jelikož dále okolnost ta, že první soudce, opomenul opozděnou stížnost vrátiti, nikdy nemůže za následek míti, že by vyšší soudce stížnost tu tak vyříditi měl, jako kdyby byla v čas podána.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 1875 č. 13886.

Dr. J. R.

Poměr soudův k úřadům samosprávným: soudu nepřisluší právomocnost v rozepři pro rušenou držbu, jde-li o statek obecní.

A. byl v držení práva skládati a nakládati led na obecním pozemku č. parc. 2728. v K. Když pak obec svými zřízenci policejními skládání a nakládání ledu na pozemku tom mocí mu zabránila, protože se zdráhal platiti poplatek obcí ustanovený, podal A. žalobu na obec pro rušení držení. Žalobě té dala první instance místo, vyslechnuvši svědky žalobcem o tom vedené, že byl v držení práva shora naznačeného. Instance druhá zrušila jednání i konečný výměr prvního soudce, odvrhla žalobu a ukázala žalobci na příslušné úřady samosprávné, uvádějíc v důvodech rozhodnutí svého, že pozemek č. parc. 2728. jest bez odporu statkem obecním (žalobce tomu odpíral, tvrdě, že onen pozemek jest jměním obecním ve smyslu §u 288. ob. z. obč.) a odvolávajíc se na §. 28. č. 1., §. 31. č. 2. a §. 70. zř. ob. Nález ten potvrdil c. k. nejvyšší soud,

protože

pozemek č. parc. 2728., o nějž jde, jest statkem obecním ve smyslu zákona, který tím, že se za užívání jeho ke skládání a nakládání

Digitized by Google

jedu poplatek do obecní pokladnice jdoucí vybírá, právní vlastnosti statku obecního nepozbyl, ustanovování o užívání statku obecního ve smyslu §. 70. zř. ob. k samostatné působnosti obce náleží, tudíž také žaloba pro rušení držby, o niž tu jde, která pouze vybírání poplatku za užívání pozemku č. parc. 2728., jež se dříve beplatně dělo, za podnět má, pod soudní právomocnost nespadá.

Konečný výměr c. k. okr. soudu v Kolíně ze dne 24. července 1875 č. 16103., rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 6. prosince 1875 č. 21454. a 31026. a c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. února 1876 č. 1118.

Dr. A. Zadina.

Zemský zákon ze dne 24. února 1873 č. 16. stran uhražení nákladu na vydržování školních budov obcemi školními působí i v tom případě, když okresní školní rada před platností tohoto zákona na provedení nějaké stavby byla se usnesla.

Okresní školní rada v P. usnesla se rozhodnutím ze dne 11. listopadu 1873, že se v obci O. školní budova, kteráž v r. 1871 od okresní školní rady vystavěna, však již v roce 1873 značné vady na sobě jevila, opraviti má, a vyměřila útraty opravy na 1548 zl. 60 kr. Dle zákona ze dne 19. února 1870 č. 22. z. z., který tenkráte ještě byl v platnosti, měla okresní školní rada útraty s opravou spojené nésti, k čemuž též zcela ochotna byla, a opravu jen pro nepříznivé počasí na jaro 1874 odložila.

Mezi tím vstoupil v platnost zákon zemský ze dne 24. února 1873 č. 16., dle kteréhož povinnost školní budovy stavěti a opravovati, od 1. ledna 1874 na obec školní přešla.

Následkem toho odepřela okresní rada školní výnosem ze dne 28. března 1874 výkon zmíněné opravy.

Stížnosti, kteráž proti tomuto usnešení k c. k. zemské radě školní podána byla, nebylo dáno místa, a sice z toho důvodu, že dle §. 4. zem. z. ze dne 24. února 1873 č. 20. všecky závazky, tedy také závazky pocházející z provedení oprav po 1. lednu 1874, od okresní školní rady na školní obec přešly.

Rozhodnutí ze dne 21. ledna 1875 č. 100.

Digitized by Google

Proti tomu podala obec O. stížnost na c. k. ministerstvo vyučování, kteráž se na tom zakládala, že zákony nepůsobí nazpět, a že tedy okresní školní rada povinna jest, opravu, před novým zákonem určenou, vykonati.

Stížnost ta byla však c. k. ministerstvem vyučování z důvodů zemskou radou přivedených, odmrštěna. Ve výnosu bylo pak zároveň k tomu poukázáno, že ovšem nejen povinnosti, nýbrž též práva z úpravy nové školy vycházející přešla na obec dle §. 4. z. ze dne 24. února 1873 z. z., a že se tedy obci ponechává, aby průchod zjednala právům, která sobě odvozuje ze smlouvy aneb ze škod, jež při stavbě na jevo vyšly.

Rozhodnutí c. k. ministerstva pro osvětu a vyučování ze dne 14. prosince 1875 č. 9598.

Dr. J. R.

Dočasné vyvlastnění pozemku k vůli štěrkování silnic.

Okresní hejtmanství K. ustanovilo k žádosti okresního výboru K. v obci D. rok k jednání stran vyvlastnění lomu kamene na pahorku v jmenované obci D. se nalezajícího pro okresní zastupitelstvo K. k vůli štěrkování okresních silnic.

Správce panství D., ku kterémuž dotýčný lom kamene náležel, podal proti celému tomuto jednání námitky, a vyhradil si, že se stran tohoto jednání podá písemní vyjádření majitelem panství.

Následkem toho vyzvalo okresní hejtmanství v K. výměrem ze dne 10. listopadu 1874 č. 16042. majitele panství, by vyjádření své podal.

Tento protestoval proti zamýšlenému vyvlastnění tím více, jelikož se mělo státi tím spůsobem, že majitel panství postupuje 845 čtver. sáhů lomu kamene okresnímu zastupitelství k dobývání štěrku za roční dávku toliko 9 zl. 30 kr., a že mu okresní zastupitelstvo teprvé po zastavení dobývání štěrku tolik nahraditi má, mnoho-li pozemek, kterýž se pak má vrátiti, dobýváním štěrku na ceně pozbyl.

C. k. místodržitelství, však vzdor tomu rozhodnutím ze dne 12. května 1875 č. 13802. vyslovilo, že místa má vyvlastnění dotýčného pozemku uvedeným spůsobem. Důvody nebyly udány.

Digitized by Google

Stížnost proti tomu podaná byla c. k. ministerstvem vnitra vzhledem k §. 365. ob. zák. obč., k zákonu zemskému ze dne 12. srpna 1864 č. 46. z. z. (§. 19.) a k dvornímu dekretu ze dne 11. října 1821 zamítnuta.

Rozhod. ministerstva vnitra ze dne 3. října 1875 č. 25.860.

Dr. J. R.

Má se za upravení hranic pozemků podati žádost aneb žaloba?

K pouhé žádosti JUDra P. co zástupce velkostatku V. ustanovil c. k. okresní soud v Mladé Boleslavi výměrem ze dne 10. listopadu 1875 č. 9649. stání na místě samém k upravení hranic některých pozemků velkostatku, které přioráváním se strany souseda Josefa R. porušeny byly.

K stížnosti Josefa Ř. změnil c. k. vrchní zemský soud rozhodnutím svým ze dne 29. listopadu 1875 č. 30489. v odpor vzatý výměr v ten smysl, že se žádost za upravení hranic zamítá,

poněvadž

ve smyslu §. 850. obč. z. obnovení hranic v úřední cestě jen v případě souhlasu sousedů u věci té zúčastněných místa míti může, ze stížnosti však jasně vysvítá, že Josef R. upravení hranic odporuje. —

Dovolací stížnosti dra P. c. k. nejvyšší soudní dvůr vyhověl a potvrdil výměr první stolice,

uváživ,

že vyšší soudce při svém rozhodování o vyřízení žádosti stanovisko prvého soudce zaujati musí, že vzhledem k §. 850. obč. z. žádost za obnovení hranic co možná se připouští a příčiny není, aby žádost dra. P. z úřední moci zamítnuta byla, zvláště když v případě, že by držení té neb oné části pozemku sporné bylo, o právu bez toho jedině v kontradiktorním řízení rozhodnuto býti musí, a strany ohledně sporného pozemku na pořád právu odkázati se musí.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 25. ledna 1876 č. 841. —

JUDr. Nebuška.

Digitized by Google

Literární zprávy.

Dr. Weeber und canonisches Recht. Kritische Beleuchtung der Ausführungen des Berichterstatters Dr. Weeber über das feierliche Gelübde der Ehelosigkeit in der 180. Sitzung des Abgeordnetenhauses in Wien am 8. Februar 1876. Von Dr. Franz Laurin, k. k. Hofkaplan und Universitätsprofessor in Wien. Hölder, 1876.

Poslanec dr. Weeber byl v 180. sezení sněmovny poslanců dne 8. února 1876 odbývaném pronesl náhled, že i dle práva církevního slavný slib někoho, že zůstane svobodným, jen na tak dlouho jeví účinek, dokud dotýčná osoba skutečně členem jest řádu svého, i že vystoupením z řádu i dle práva církevního za to míti sluší, že pominula překážka manželství. Aby dotvrdil tento náhled svůj, dovolal se dr. Weeber dekretu papeže Benedikta XIV. ze dne 21. března 1747, uváděje některá místa, jež prý v onom dekretu se nacházejí.

Již v samém sezení bylo s druhé strany pochybováno o správnosti tohoto citátu; nyní uvázal se prof. dr. Laurin v úkol, dotýčné tvrzení p. zpravodaje sněmovny poslanců ze stanoviska přesně vědeckého na základě pramenů co liché vyvrátiti. Chvalně osvědčený pan spisovatel dokazuje v spisku, o kterémž tuto zprávu podáváme, že dekret papeže Benedikta XIV. ze dne 21. března 1747 (který tu v plném znění otištěn), místa panem drem Weebrem citovaná ani neobsahuje, an jedná o něčem zcela jiném; že místa ta obsažena jsou naopak ve spisu „de synodo diœcesana“, který papež Benedikt XIV. sepsal co učenec soukromý, nejsouce v nižádném apoštolském dekretu vyhlášena. Však též dokazováno, že místa dotčená, pakli se k nim hledí v souvislosti, mají smysl zcela jiný, an nejednají o slavném slibu řeholním (vota solemnia), nýbrž o t. zv. slibu prostém (vota simplicia), jenž ovšem dle práva církevního nevíže více, pakli dotýčný řeholník příslušným představeným z řádu právem byl propuštěn.

Nechť máme v otázkách politických názor kterýkoliv, toho musíme sobě vždy přáti, aby zpravodaj ve sněmu zákonodárném, dovolává-li se okolnosti nějaké, o věci též náležitě se informoval, a by to, čehož v ohledu skutkovém nalezl, též objektivně přednesl. Protož nemůžeme než souhlasiti s tendencí spisu; bylo by co nejvíce želeti toho, kdyby na základě povrchných zpráv usnášeno bylo se o zákonech třeba menšího ještě dosahu pro život duševní i mravní národů.

—*k.*

Digitized by Google

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

2. týdenní schůze dne 17. února 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 13.

Za člena se přihlásil a byl přijat pan JUC. Frant. Kaňák.

Pan dr. Jan Strakatý přednáší o návrhu zákona, kterak možno odporovati právním jednáním dlužníků, kteří platiti nemohou.

V přednášce této líčil pan dr. Strakatý především nutnost zákona, kterýmž se věřitelům poskytuje právo proti jednáním dlužníků v jistých případech odpor klásti, jelikož dotýčná ustanovení občanského zákona, — §§. 916., 953. — vydaného za takřka patriarchálních poměrů, pro poměry nynější nikoliv nestačí.

Vylíčiv pak stručně upravení této materie v právu římském a v právech moderních, poukazuje přednášející k tomu, že má návrh nejlepší úmysly, ač nepřihlíží pouze na dlužníky, nýbrž i na osoby jemu blíže stojící s přísností někdy až přílišnou, která snad bude na závadu jeho uskutečnění.

Návrh vychází ze stanoviska, že není po právu tvrditi, že každé jednání dlužníka, v jisté době předsevzaté, neplatným jest. Proti jednáním dotýčným lze však ze strany věřitelů činiti odpor, by věřitel zaplacení došel. Jednání se pak prohlásí bezúčinným.

Návrh zdá se býti dvousečným mečem v obchodních poměrech, neboť lze podle něho na základě jednoduché rubriky žaloby žalobu poznamenati, což se zdá býti mnohem horším než praenotace pro neurčitý čas. Probíraje pak jednotlivá ustanovení návrhu, poukazuje pan přednášející k tomu, že návrh nedosahuje úplně cíle svého, chrániti věřitele před zkrácením třetími osobami.

Neuvádí se v něm dolosní jednání věřitelů na př. kompensace pomocí postupu. Nebylo dále pomyšleno na jiné spůsoby, kterýmiž se zákon obejíti může. Tak se na příklad lidé vyhýbají manželským smlouvám tím, že manželka podává žalobu na manžela, tento pak nechá vydati rozsudek ob contumaciam. Podobně předstírají se pohledávky mezi manžely pomocí směnek.

Digitized by Google

Dále shledává pan přednášející závadu v tom, že třetí osoby mohou býti uvedeny v nebezpečí o své právo přijíti, nebo že aspoň lehkomyslnými žalobami kteréhokoliv věřitele mohou býti obmezovány ve volné disposici s jměním svým. Bylo by třeba třetího nabyvatele chránit potud, pokud možno. Tak by se zvlášť mělo požadovati, by třetímu žalobcem kauce byla podána. Strašné následky pro obchod obsahuje též §. 5. návrhu, neboť patří sem veškeré kupní smlouvy, pokud je lze považovati za roztroušení jmění. Bude však zcela nemožno, jistého a bezpečného měřítka posuzování v tom ohledu nabýti.

Pan přednášející myslí, že se tím návrhem předejde konkursům, poněvadž se jím zavádí jakýsi speciélní konkurs.

Pro žaloby v návrhu tom se zakládající mělo by býti zavedeno rychlejší řízení, čímž by přísnost toho zákona značně umírněna byla. Soudní dvůr měl by býti poněkud porotním, jelikož se jedná o věci, kteréž více posuzovati sluší z právního citu, jakožto i sám zákon z právního citu lidu vychází.

Pan přednášející v celosti jest toho náhledu, že by se více posloužilo obchodu a právní jistotě lepším řádem konkursním, pak zvláště důkladnou opravou řízení exekučního. Personální vazba měla býti ponechána co výminečný prostředek, co jakési stanné právo, které by v nynějších poměrech obchodní krise zcela na místě bylo. Na každý způsob jest návrh, ačkoliv mu účelu chvalitebného a důkladného zpracování upříti nelze, přílišný skok z §. 916. obč. z. a kdyby návrh měl dojíti platnosti, nebylo by lze tvrditi, že zákonodárství naše přirozeným spůsobem se vyvíjí.

Pan dr. Jos. Milde souhlasí s náhledem pana dr. Strakatého. Návrh jest pouhé nápodobení zákonů jiných zemí, kdež jsou však jiné poměry. Uvalení konkursu mělo by býti usnadněno, a zvláště nemělo by se konkursu brániti v případech, kde dlužník právě jmění žádného nemá. Osobní vazba byla článkem exekučního řádu. Když se tato zrušila, měl se celý exekuční řád měnit.

Pan dr. Edmund Kaizl pokládá za nejtěžší stránku návrhu zákona, stanoviti pravidel o tom, kterak lze dokázati, že dlužník jednal úmyslně na škodu věřitelů. Když návrh tuto otázku dostatečně nerozřešil, zůstane následkem toho dítětem mrtvě narozeným.

Pan starosta též shledává, že návrh zákona nesouvisí nikterak s dosavadním stavem zákonodárství našeho. I poukazuje pan starosta k tomu, jak vůbec se v novější době zákony jen nápodobí zákonům jiných zemí bez ohledu na přirozený vývoj právních pravidel.

Digitized by Google

Mužové na slovo vzatí se vyslovili v ten smysl, že by se změnou několika §§. starého konkursního řádu byl lepší výsledek docílil, než celým novým řádem konkursním. Zrušení vazby osobní stalo se též o překot, kdežto zcela nedůsledně prozatímní vazba byla ponechána.

Po té schůze skončena.

3. týdenní schůze dne 2. března 1876.

Předsedící: první náměstek starosty p. prof. dr. Randa.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 16.

Pan předseda vyslovuje vřelými slovy, kterak zajisté všickni členové Jednoty potěšeni byli zprávou, že pan dr. Emil Ott jmenován profesorem na universitě Pražské a líčí zásluhy p. dra. Otta o Jednotu a vědu právní.

Pan prof. dr. Emil Ott děkuje za účastenství Jednoty a nalezá v něm pobídku k další činnosti.

Pan předseda dále oznamuje, že pan profesor dr. Dominik Ullmann Jednotě zaslal 10 výtisků svého pojednání o návrhu zákona, kterak lze odporovati právním jednáním dlužníků, kteří platiti nemohou. Dar ten s vděčností se přijímá.

Za člena přihlásil se a byl přijat p. dr. Jan Nebuška, advokátní kandidát v Mladé Boleslavi.

Po té přednášel p. prof. dr. Emil Ott o tom, kterak působilo právo církevní na rozvoj řádu soudního vůbec a zvlášť ve vlastech českých.

Přednáška ta dojde uveřejnění ve zvláštním článku.

Po té schůze skončena.

---

4. týdenní schůze dne 9. března 1876.

Předsedící: starosta p. M. Havelka, c. k. rada vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 13.

Pan starosta sděluje přípis p. bibliothekáře c. k. nejvyššího dvoru soudního, nímžto se vyslovují Jednotě díky nejvyššího dvoru soudního za zaslání „Právníka“. Vzato k vědomosti.

Digitized by Google

Pan prof. dr. Emil Ott pokračuje pak ve své přednášce o vlivu práva církevního na rozvoj řízení soudního. Předmětem dnešní přednášky bylo zejmena líčení dotýčných poměrů ve vlastech českých.

Po té schůze skončena.

Dr. J. Růžička.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 81. (rep. nálezů).

V rozepři Antonína Schneidra proti knížeti Wrede-mu pro 86037 zl. 70 kr. r. č. připustil c. k. zemský soud v Solnohradu přísudkem ze dne 18. května 1875 č. 4199. pod lit. E. průvod žalobcem nabízený, a byli svědkové v přísudku jmenovaní vyjma jednoho (J. Pragera) též vyslyšeni. Provedení ostatních průvodů, kterých žalobce byl nastoupil, bylo následkem podaného odvolání a k usrozumění se obou stran zastaveno.

Když u věci té vynešen byl rozsudek vrchního soudu zemského ze dne 9. prosince 1875 č. 12248. a stranám doručen, nastoupil zástupce žalujícího i důkaz porovnáním rukopisů, který byl připuštěn, a žádal, aby důkazy již dříve nastoupené byly provedeny. Zároveň však žádal žalobce též o vydání opisů protokolů o výslechu svědků k části E. přísudku již předsevzatého. C. k. zemský soud v Solnohradu odmrštil výměrem ze dne 12. ledna 1876 č. 5. civ. žalobce s touto žádostí, „jelikož, nehledě ani k tomu, že protokol o výsledku svědka Pragera posud nedošel, opisy vydati nelze, dokud nebyly provedeny důkazy všechny."

C. k. vrchní soud rakouský odmrštil stížnost, kterou žalobce Antonín Schneider podal z výměru tohoto, „jelikož z §. 243. záp.-hal. řádu soudního a min. nař. ze dne 16. prosince 1851 č. 258. ř. z. vychází, že strany toliko tehda mohly žádati, aby jim vydány byly opisy z protokolů o výslechu svědků i znalců, pakli všickni svědci v průvodních článcích jmenovaní jsou vyslyšeni a protokoly o tom u soudu se nacházejí, z čehož vyplývá, že, když připuštěny byly rozličné důkazy svědky i znalci oběma stranami nabízené, všickni svědkové a znalci museli býti vyslyšeni o rozličných průvodních článcích a kusech. To vyplývá též z toho, že tomu, kdož se svědků dovolává,

Digitized by Google

dle §. 244. záp.-hal. ř. s. a §. 2. uved. min. nař. dovoleno bylo podati toliko jediný spis průvodní, odpůrci pak toliko jedinou odpověď průvodní, stranám však nikterak nebylo dovoleno, podati zvláštních spisů průvodních o výsledku jednotlivých průvodů svědky neb znalci, jenž byly připuštěny. Dovolá-li se stěžovatel okolnosti té, že jemu proto na tom záleží, zvěděti obsah řečených protokolů, protože, pakli by se důkaz svědky byl nezdařil, by se objevilo zbytečným, provésti odvody jim nabízené, tož nelze tomuto důvodu váhy přičítati, zejmena an rekurent dle §. 19. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. toho na vůli měl, býti přítomným výslechu svědků, i postaviti na jisto dotázkami skutky, kterých svědci měli stvrditi. On mohl tedy také touto cestou zvěděti o tom, což svědci byli vypověděli."

V mimořádné stížnosti dovolací, kterou podala Františka Schneiderová, manželka to a nástupkyně v práva žalobcova z těchto srovnalých výměrů, bylo znovu poukázáno k tomu, že třeba zvěděti výpovědě svědků posud protokolované, aby lze bylo posouditi, zdali se jimi nestalo zbytečným další provedení důkazů, jež značného času i nákladu vyžaduje, že dále žádost, kterou obě nižší stolice byly zamítly, jest toliko důsledností zásad v §. 19. zák. ze dne 16. května 1874 vytknutých.

C. k. nejvyšší soud dal místa této mimořádné dovolací stížnosti Františky Schneiderové a změnil rozhodnutí nižších soudů v ten smysl, že se rekurentce uděluje opis protokolů o výslechu svědků, týkajícího se části E. přísudku ze dne 18. května 1875, o kterýžto opis ona dne 1. ledna 1876 pod č. 5. byla žádala: „neb dle §. 28. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. měly oním dnem, kdy zákon ten platnosti nabyl, pozbyti platnosti všechna ustanovení zákonů jednajících o řízení ústním, písemném neb stručném, pokud se s novým zákonem nesrovnávají. Uváží-li se pak, že dle §. 19. uved. zákona stranám na vůli jest zůstaveno, by přítomny byly výslechu svědků, a že zrušen byl předpis, dle něhož svědkové měli přísahati, že výpověď svou nikomu nesdělí, pokud nebude soudem prohlášena, tož patrno, že nelze s těmito předpisy srovnati, což dřívějšími zákony bylo stanoveno, že totiž výpověď svědků až do úplného ukončení sepsání průvodů tajnou má zůstati. Sluší tudíž míti za to, že ustanovení §. 171. ob. s. ř., §. 243. záp.-hal. s. řádu a min. nař. ze dne 16. prosince 1851 č. 258. ř. z. v tomto ohledu byla modifikována. Tomu také neodporuje okolnost ta, že o všech průvodech, jež byly sepsány, má se podati toliko jediný spis průvodní, a toliko jediná odpověď průvodní, jelikož lhůtu k podání těchto spisů možno čítati od onoho dne, kdy doručen byl buď

Digitized by Google

výměr o tom, že poslední průvod byl sepsán, neb výměr, který vydán byl k oznámení toho, jenž průvodu se dovolával, že totiž odstupuje od dalšího provedení důkazu. Pročež bylo stejné výměry nižších stolic změniti v ten smysl, kterak to odpovídá nynějšímu stavu zákonodárství.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Ve smyslu §§. 28. a 19. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. nelze odepříti stranám opisy protokolů o výslechu svědků, o které byly žádaly, byť i výslech svědků nebyl ještě ukončen.“

Sezení ze dne 21. března 1876 č. 3559. V. senát.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

64) Z více žalovaných podali někteří dříve odpověď svou, druzí o sobě později, však ještě dříve, nežli na odpověď prvnějších replika byla podána. Obě nižší stolice zamítly pozdější odpověď vzhledem k ustanovení dvorního dekretu ze dne 23. září 1799 č. 474. sb. z. s. Avšak c. k. nejvyšší soud kázal pozdější odpověď dodati odpůrci co dodatek k prvnější odpovědi, aby na ni do 14 dnů repliku podal. Neb tato pozdější odpověď jeví se dle pravé povahy své co doplnění prvnější odpovědi, které podati zákonem není bráněno, dokud vůbec replika ještě není podána.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. prosince 1875 č. 13171. v Ger. Halle z r. 1876 č. 28.

65) Pakli sborový soud první stolice obviněného sprostil obžaloby, maje za to, že tu není zlého úmyslu, jehož se dle §. 1. z. tr. k povaze každého zločinu vyhledává, tož není kasačnímu soudu bráněno, aby na základě vyšetřeného stavu věci samostatně posuzoval, jeli tu zlého úmyslu čili nic. Neb toliko otázka, čeho obviněný svým skutkem zamýšlel, jestiť otázkou skutku; zdaliž však v takovém činění spatřovati sluší dolus pachatele, jestiť otázkou právní, a nemůže v tomto ohledu výrok první stolice býti nikterak nezměnitelným.

Nález c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 10. února 1876 č. 7686. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 24.

Digitized by Google

66) Na důchod z praxe lékařské nelze vésti exekuci sekvestrací, neb nelze dle povahy věci důchod ten považovati za požitky ve smyslu §. 320. ob. s. ř. Tu nanejvýše lze povoliti exekuční zájem pohledávek, kterých lékař u vykonávání svého povolání naproti třetím osobám nabyl. Však pohledávky ty, jakož i osoby, naproti kterým příslušejí, musely by pak v exekuční žádosti výslovně býti pojmenovány.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. února 1876 č. 1276. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 16.

67) C. k. nejvyšší soud povolil při usedlosti vklad práv pachtovních k jistému pozemku, který ve smlouvě naznačen byl co příslušenství této usedlosti, který však knihovně nebyl vyznačen. Vždyť propachtující prohlásil ve smlouvě sám, že pozemek náleží k jeho usedlosti, a vklad práv pachtovních musí se beztoho díti při celé usedlosti, byť by i pacht týkal se pouze určité její části.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. prosince 1875 č. 13337. v Z. f. Not. 1876 č. 17.

68) U soudu lze žádati toliko za soudní ohledání prvopisů příloh odpůrcových. Žádá-li kdo za domácí rekognici listin, tož budiž jemu žádost ihned vrácena: nehodíť se k řízení soudnímu.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. července 1875 č. 8084. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 22.

69) A. vystavěl na pozemku svého souseda B. dům, aniž by B., který o stavbě věděl, tomu byl bránil. B. odprodal později pozemek obci X, která nabyla knihovní jeho vlastnictví, a podala na A. žalobu, aby dle §. 297. ob. z. obč. uznal vlastnictví obce k domu onomu. Obě nižší stolice odvrhly žalobu, odvolávajíce se ku §. 418. ob. z. obč. Však c. k. nejvyšší soud dal žalobě místa, neb nerozhoduje, měl-li A. naproti B. jakési právo na pozemek, kde stavěl, an naproti obci, která pozemek knihovně nabyla, nemá práva žádného, když nárok jeho z knih veřejných seznati nebylo lze.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. října 1875 č. 5601. v Ger. Halle z r. 1876 č. 29.

70) Správce konkursní podstaty akciové společnosti žaloval subskribenta na splacení obnosu upsaných akcií. Žalobu tu odmrštil nejvyšší soud mimo jiné též z toho důvodu, že vyhlášením konkursu společnost obchodní pominula, že tudíž nelze žalovaného více nutiti, aby se stal členem společnosti, kteréž více nestává (§. 1447. ob. z. obč.).

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 23. února 1876 č. 11766. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 15.

Digitized by Google

71) Ranhojič dopustil se poklesku, když pomáhal při porodu, který měl za následek smrt šestinedělky. Bylo jemu tedy dle §. 356. zák. tr. na tak dlouho zapovězeno, provozovati ranhojičství, až prokáže novou zkouškou, že si osvojil vědomosti, kterých se jemu nedostávalo. On podal stížnost zmateční, dokládaje, že jemu měla býti zapovězena pouze praxe co pomocníku při porodu, že tudíž soud uznal na trest větší, nežli toho zákon dopouští (§. 281. odst. 11. ř. tr.). Stížnost byla zavržena, neb §. 356. z. tr. stanovil trest jediný, aniž by rozeznával mezi jednotlivými odbory umění lečebního.

Nález c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 25. února 1876 č. 14196. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 28.

72) K povaze zločinu zprznění krve ve smyslu §. 131. z. tr. se nevyhledává, aby souložení též bylo dokonáno. Dosti na tom, bylo-li takové souložení předsevzato.

Nález c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 16. února 1876 č. 12521. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 27.

73) Žalovaný stěžoval si ze žalobního výměru, kterým zavedeno bylo řízení exekuční. Mezi tím muselo stání býti odročeno a vrchní soud přiřknul žalobci náklady zmařeného stání ve smyslu §u 15. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., poněvadž příčina odročení nastala se strany žalovaného. Však c. k. nejvyšší soud potvrdil výměr stolice první, kterým výrok o nákladech stání zůstaven byl rozsudku konečnému, neb §. 15. cit. zák. předpokládá, že řízení o žalobě již konečně bylo zavedeno, a že pak stání k žádosti jedné strany se odkládá, čehož však v tomto případě nebylo.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. ledna 1876 č. 828. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 19.

74) Společnost železniční lze v příčině nároků o náhradu škody, jež vzešly z nesprávného dopravení zboží, právem žalovati u onoho soudu, v jehož obvodu ředitelství dopravní má sídlo své, byť by i správní rada sídlela v místě jiném. Neb ředitelstvo dopravní, jež samostatně uzavírá smlouvy o dopravu zboží, jestiť ovšem stálou agencií ve smyslu §u 26. odst. 2. jur normy, a může tudíž společnost ve všech záležitostech, jež týkají se dopravy zboží, žalována býti u soudu onoho místa, kde ředitelství se nachází.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 1875 č. 13804. v Ger. Halle z r. 1876 č. 31.

Digitized by Google

Denník.

Vypsané ceny. Ministerstvo pro osvětu a vyučování vypsalo dvě ceny po 2000 zlatých r. č. ve stříbře na práce vědecké. Prvnější cenou má býti poctěna nejlepší kniha učební a příruční dějepisu rakouské říše i rakouského práva, druhou pak nejlepší systematické pojednání o právu veřejném v Rakousku platném. Prvnější práce má podati jednak dějepis říše se zvláštním zřetelem k dějinám diplomatickým a politickým, pak dále dějepis práva a sice jak práva veřejného, tak i práva soukromého. Ve všech těchto odborech mají se dějiny rozličných národností, svazkem našeho mocnářství spojených zevrubněji líčiti teprv od onoho času, kdy dotyčné země s Rakouskem byly spojeny, a dějiny doby do onoho času minulé mají se naznačiti toliko v přehledu. Dějiny práva zemí koruny Uherské nejsou předmětem spisu a má se k nim hleděti jen potud, pokud toho jest třeba, aby podán byl úplný dějepis mocnářství co takového. Druhá práce má rovněž míti ráz knihy učební a příruční i má pojednati jednak o právu ústavním, jednak o právu správním. Práci té nechť položí se v základ uzavřená soustava, zbudovaná na základě všeobecné nauky o státu, aniž by však tuto blíže bylo provésti. Při tom má se hleděti i k zákonodárství všech jednotlivých zemí v říšské radě zastoupených, naproti tomu nemá se aspoň v specielní části hleděti k právu zemí koruny Uherské. Kdyby úloha, jež předmětem jest ceny druhé, nebyla nikým rozluštěna, může výrokem komise polovice ceny býti přiřknuta práci, která buď celé právo ústavní neb celé právo správní líčí spůsobem takovým, že ceny zasluhuje. Obě práce mají býti sepsány jazykem německým a končí doba k podání prvnější práce dnem 31. prosince 1879, ona k podání druhé práce již dnem 30. září 1879. Spisovateli zůstanou všechna práva vyhražena, on však musí spis ještě v roce 1880 tiskem uveřejniti.

K řádu advokátnímu. Advokátní kandidát dr. S. odbyl již v roce 1867 čtyry přísné zkoušky, byl však teprv roku 1870 povýšen za doktora veškerých práv. Výnosem c. k. ministerstva pro osvětu i vyučování ze dne 11. června 1875 č. 7747. bylo k jeho žádosti uznáno, že čtyry přísné zkousky, kterých odbyl, nahražují státní zkoušky odboru soudnického i státovědeckého. Na základě toho žádal dr. S., aby jemu doba od složení poslední přísné zkoušky až do dne promoce v praxi advokátskou byla vpočtena a dodatečně zanešena. Advokátní

Digitized by Google

komora odmrštila jej s touto žádostí, majíc za to, že uznání ministerstva by tu bylo muselo býti již před nastoupením praxe, že jím však nelze dodatečně toho dosíci, aby praxe jinak bezvýznamná někomu byla vpočtena. Však vrchní a nejvyšší soud, poslednější výnosem ze dne 14. září 1875 č. 9942., rozhodli, že dr. S. již dnem poslední přísné zkoušky nabyl spůsobilosti, aby byl připuštěn k praxi advokátské. Neb uznání ministerstva, ku kterému se dr. S. odvolává, má aspoň tentýž účinek, jaký by mělo prominutí druhé i třetí státní zkoušky, a nemůže to býti věcí soudů, uvažovati, překročilo li ministerstvo osvěty výnosem ze dne 11. června 1875 č. 7747. obor působnosti jemu zákonem přikázané. G. H.

K řádu notářskému. Dolnorakouská komora notářská vyslovila v oběžníku dne 21. dubna 1876 všem členům zaslaném náhled svůj v ten smysl, že nelze se zákonem (§. 112. not. ř.) srovnati praxi, dle kteréž někteří notáři, pakli o tomtéž jednání právním více listin se napíše, na nichžto podpisy stran jest ověřovati, všechny tyto legalisace značí toliko jedním číslem jednacím. Neb kdežto při aktu notářském listina o tom sdělaná jest co taková jediná, kteráž důsledně jen jediné číslo má obdržeti, nerozhoduje při pouhé legalisaci co do zanešení do rejstříku jednacího jednání, kterému listina svědčí, nýbrž úřední výkon notáře, který právě s listinou souvisí. Manipulace, dle kteréž každá listina zvláštní číslo má obdržeti, jeví se i býti ve prospěch stran, jelikož při duplikátech některé listiny jediné číslo jednací jestiť známkou, kterou se jeden exemplář liší od druhého a která tudíž na př. při amortisaci sloužiti může k tomu, aby dotýčná listina přesně mohla býti poznamenána. Naproti tomu lze dopustiti, aby o legalisaci podpisů stran zároveň přítomných na více listinách sepsán byl jediný protokol legalisační, který pak ovšem musí značen býti tolika číslicemi, mnoholi listin se v základě tohotéž protokolu ověřuje. Z. f. Not.

Služby k účelům obecním. Občan A. nevyhověl nařízení obecního představeného, kterým jemu ve smyslu §. 88. ob. zříz. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. uloženo bylo dopraviti ohlášení úřadu obecního. Představený uložil jemu za tou příčinou peněžitou pokutu 2 zl. K stížnosti A. podané zrušilo místodržitelství tento nález trestní a ministerstvo vnitra nedalo rozhodnutím ze dne 12. února 1876 č. 433. místa dovolání se obecního představeného. Neb služby k účelům obecním ve smyslu §. 88. ob. zříz. lze vymahati jedině dle §. 91. ob. zříz. a nařízení představenstva, jež směřuje ke konání služeb takových, není opatřením policie místní. Ne-

Digitized by Google

může tudíž také představený ukládati tresty policejní, pakli takovému nařízení nebylo vyhověno. Z. f. V.

Vláda spojených království charvatských zdráhá se nahražovati náklady spojené s ošetřováním svých chudých v cizině. Dle zásad reciprocity nelze tedy také tuzemské obce nutiti, aby některé Charvatské obci nahradily náklad vzešlý za příčinou onemocnění svých příslušníků, jež tam bylo se přihodilo. (Výnos c. k. ministerstva vnitra ze dne 22. ledna 1876 č. 684.) Z. f. V.

Exekuce v knížectví Srbském. Ministerstvo spravedlnosti uvádí výnosem ze dne 11. dubna 1876 č. 4565. v známost, že dle zákonů v knížectví Srbském platných cizozemským rozsudkům civilním lze toliko tehdá exekucí průchodu zjednati, pakli s dotyčným státem v příčině té uzavřena byla smlouva mezinárodní. Když však mezi Rakouskem a knížectvím Srbským takové smlouvy nestává, odpírají soudové řečeného knížectví provedení rozsudků soudů Rakouských.

Jmenováni byli: Gustav Teisinger, sekretář rady v Jičíně, radou zem. s. při kraj. s. tamtéž; Antonín Stibinger, adj. zem. soudu v Praze, sekretářem rady tamtéž; Štěpán Chládek, adjunkt okr. soudu v Litomyšli, adj. kraj. s. v Chrudimi; Jan Eisler, auskultant, adj. okr. soudu v Sobotce; Ant. Petula, adj. okr. soudu v Domašlicích, okresním soudcem v Bělé; Josef Koráb, adj. okr. soudu v Chotěboři, okresním soudcem ve Skuči; Adolf Horner, adj. okr. soudu na Smíchově, okr. soudcem v Humpolci; Josef Füssel, adj. okr. soudu v Trutnově, okr. soudcem v Tuškově; Hugo Krabec, adj. okr. soudu v Dobříši, okr. soudcem na Křivoklátě; Ludvík Mündl, adj. okr. soudu v Králově Městci, okr. soudcem v Úpici; Josef Ženíšek, adj. okr. soudu v Plzni, sekr. rady při kraj. soudu v Budějovicích; Josef Vierheilig, adj. okr. soudu v Jičíně, sekr. tamního kraj. soudu; Čeněk Ruta, auskultant, adj. okr. soudu v Polné; dr. Edvard Příza, auskultant, adj. okresního soudu v Králově Městci; Alojs Babor, adj. okr. soudu v Karlíně, adj. při zem. s. v Praze; dr. Viktor Lenk, auskultant, adj. okr. soudu v Tachově; Frant. Ryneš, auskultant, adj. okr. soudu v Chotěboři; Jakub Grünbaum, auskultant, adj. okr. soudu ve Falknově.

Přeloženi byli: Karel Springel, adjunkt okr. s. z Náchoda do Skalice; Ondřej Hoffmann adj. okr. s. ze Sobotky do Litomyšle.

Digitized by Google

OTEC NÁRODA

FRANTIŠEK PALACKÝ

DNE 26. KVĚTNA 1876

BĚH SLAVNÉHO SVÉHO ŽIVOTA

DOKONAL.

Digitized by Google

Zaznamenávajíce tuto novinu, kteráž rozletši se po dalekých končinách, hluboký smutek zanesla do všech srdcí, v nichž láska k zájmům a statkům ducha lidského sídlo má, nebudeme, jak jindy bývá obyčej, vypravovati o životu a zásluhách zvěčnělého.

Co tento velikán vykonal, to i jen nuzně a s některé stránky vylíčiti, pero a místo by nestačilo nám.

Potomstvu vypravovati bude o tom dějepis a přítomným není potřebí na paměť přiváděti požehnanou činnost Františka Palackého. Známa jest vší obci národa českého a s dětinnou vděčností uznávána. Památka její po všecky časy živa bude v národu našem, kterýž v těžkých zkouškách svých vždy pohlížeti bude k tichému hřbitovu Lobkovickému pro „poučení, spamatování a otužení se v bytu svém“.

Digitized by Google

Jaký význam mají slova „bösliche Handlungsweise“ v čl. 396. a 427. obch. zák.

Od dra. **Jana Svobody**, c. k. presidenta krajského soudu v Chebu.

Pro vědecký výklad obchodního zákona mají obzvláštní důležitost osnovy, kteréž poradám konference norimberské za základ sloužily,[1]) pak porady tyto samy, jak nám v protokolech konferenčních[2]) zachovány jsou.

Jak rozhodné váhy tyto materialie pro výklad obchodního zákona jsou, o tom ovšem tuhý vede se spor,[3]) jsme však toho

---

[1]) Hlavně: Entwurf eines Handelsgesetzbuches für die preussischen Staaten. Nebst Motiven. Berlin 1857. a Entwurf eines österr. Handelsrechtes. Wien 1857. Srov. Goldschmidt, Handbuch des Handelsrechts I. 2. vyd. str. 91. a násl.

[2]) Protocolle der Kommission zur Berathung eines allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuches. Im Auftrage dieser Kommission herausgegeben von J. Lutz, königl. bayr. Bezirksgerichtsrath und erstem Sekretair der Kommission. Würzburg 1858—1861.

[3]) Srov. Busch, Arch. für Theorie u. Praxis des A. D. HGB. I. (1862) str. 5.: „Wir haben es nicht mit Motiven zu thun, die vom Gesetzgeber selbst herrühren und sonach mit Sicherheit auf seine Absicht schliessen lassen, sondern mit einer Masse von Erklärungen und Ansichten der einzelnen Mitglieder der Commission, die nur rein subjective Anschauungen derselben enthalten. Wenn daher auch unter den Mitgliedern der Commission Einstimmigkeit über den Sinn und Umfang, sowie über die Folge einer Bestimmung herrscht, so hat diese Einstimmigkeit keineswegs immer die Wirkung eines Gesetzes oder einer authentischen Interpretation, wenn der Sinn, der Umfang und die Folge sich nicht aus der Bestimmung selbst nach den Regeln der juristi-

Digitized by Google

náhledu, že aspoň tam, kde konference se slovem některým zvláštní význam spojila a takto je technickým učinila, pro výklad rozhodno to jest a že slovu tomu jiný smysl podkládati se nesmí, než mu

---

schen Auslegungskunst ergibt. Denn der Richter ist nicht an die immerhin einstimmige Ansicht der Commission gebunden, nicht an Das, was sie zu sagen geglaubt, beziehentlich gewollt hat, sondern nur an Das, was sie wirklich gesagt hat und was in das Gesetzbuch aufgenommen worden ist, mit andern Worten in demselben seinen Ausdruck gefunden hat." Thöl, Handelsrecht I. (5. vyd.) str. 73. pozn. 5.: „Die Benutzung derselben (sc. der Motive) zur Auslegung des Gesetzes geschieht fast durchweg auf verkehrte Weise, die im Wesentlichen darauf hinausläuft, dass man die gesetzgebende Gewalt, deren Wille in dem Wort des Gesetzes publicirt wird, mit den einzelnen Verfassern des Gesetzes, welchen die Motive angehören, identificirt. Man übersieht, dass das Gesetz durch die Publication sich vom Gesetzgeber losreisst, und nunmehr durch den systematischen Zusammenhang, in welchem seine einzelne Rechtssätze zu einander und zu dem bereits geltenden Rechte aufzufassen sind, so selbstständig als der publicirte Wille der gesetzgebenden Gewalt heraustritt, dass der Wille und die Einsicht der eigentlichen Verfasser des Gesetzes gleichgültig wird. Auf dieser Selbstständigkeit beruht es, dass das Gesetz einsichtiger sein kann, als der oder die Gesetzgeber." Srv. též Fr. v. Hahn, Comm. I. (2. vyd.) str. XLVIII. Proti tomu Goldschmidt, Handelsr. I. 1. vyd. (1864) str. 222.: „Unbegründet ist, dass die Verhandlungsprotocolle ohne jeden oder doch ohne erheblichen Werth für die Auslegung dieser Gesetze seien; einmal, weil das publicirte Gesetz sich von dem Willen des Gesetzgebers loslöse und selbstständig für sich gelte; sodann weil in den Protocollen immer nur die Meinungen einzelner Abgeordneten enthalten seien u. s. w. Der erste Auslegungsgrund widerspricht allen anerkannten Auslegungsregeln; jedes Gesetz gilt nur so, wie der Gesetzgeber es erweislich gewollt hat, sofern dieser Wille irgend einen Ausdruck, wenn auch einen unvollständigen, unbestimmten, unklaren, zweideutigen gefunden hat. Der zweite Anfechtungsgrund trifft zu, soweit lediglich aus den Aeusserungen einzelner Mitglieder oder dem Schweigen anderer der Wille der Commission entnommen werden will; er kann von Gewicht sein, soweit es sich nur um die Motive eines gefassten Beschlusses handelt; er trifft nicht zu, wo der durch Abstimmung ermittelte Wille der Majorität über den Inhalt eines angenommenen Rechtssatzes oder hinsichtlich der Nichtannahme eines Rechtssatzes klar ersichtlich ist." Viz též 2. vyd. str. 313. násl. Srov. nejnověji o této otázce Randa, Soukr. obchodní právo rak. str. 16. násl.

Digitized by Google

od konference přiložen byl — bez ohledu na obecný spůsob mluvení a terminologii v ostatních zákonech posavadních.

K takovýmto slovům na význam technický povýšeným náleží také adjectivum „böslich“ v čl. 396. a 427. obch. zák.

Gramatický smysl jeho jest: malignus, dolosus.[4])

V konferenci norimberské bylo v příčině slov „bösliche Handlungsweise“ v citovaných článcích následující jednání.[5])

Slova „bösliche Handlungsweise“ od komise redakční vykládána jsou v ten smysl, že jimi podobně jako v §. 179. osnovy práva námořního, netoliko vlastní dolus, nýbrž i nejhrubší případy nedbalosti zahrnuty jsou.

S několika stran byl pak učiněn návrh, aby místo „einer böslichen Handlungsweise“ položeno bylo „eines Verschuldens“, a pro to přednešeno: Povinnost k úplné náhradě škody musí dovozníkovi a pokud se týče železným dráhám netoliko v případě zlého úmyslu a hrubé nedbalosti, nýbrž i v případě menší viny uložena býti. Názor komise redakční nemá pro sebe dostatečných důvodů. Hleděť jednak k dovozníkovi s přísností největší, pokud totiž jde o podmínky, za kterýmiž mu vůbec povinnost k náhradě škody nastává, takže v skutku dle okolností práv jest ze škody i nahodilé, jednak zase s nedůvodnou mírností, pokud se totiž dotýče objemu povinované náhrady, ještoť se v jisté míře i v případě zaviněné škody od povinnosti k náhradě osvobozuje. Návrhem komise redakční spůsobí se také nesrovnalost s předpisem čl. 373.[6]) o dovozníkově povinnosti k náhradě škody pro opozděné dodání, ještoť se tam podle stupňů viny rozdílu nečiní.

Oproti tomu s jiných stran ukazováno k tomu, že vedle názorův novějšího zákonodárství vůbec při pouhém nedopatření škodu jen v tom objemu nahražovati jest, v jakém se předvídati dala a kterýž tudíž s pravidla obecnou cenu věci nepřesahuje, potom že dovozník jen k řádnému provedení dovozu povinen a vlastně jen za ten placen jest, custodia svěřeného mu zboží že jeví se pouze co povinnost vedlejší, pro niž přece nejvyšší stupeň pilnosti a pozornosti vyhledávati nelze, předpis čl. 373. že vysvětluje se tím, že škoda vzešlá opozděným dodáním nedá se tímže spůsobem ob-

---

[4]) Grimm, Deutsches Wörterbuch II. (1860) str. 260.
[5]) Protokoly str. 4700., 4779.—4784., 5112.—5115., 5122.
[6]) II. osnovy, nynějšího čl. 398. a 399.

Digitized by Google

jektivně určiti, jako škoda povstalá ztrátou zboží, již obecnou cenou jeho určiti lze.

Někteří členové komise souhlasili s názorem výboru redakčního, nikoliv ale s jeho textováním, majíce za to, že by slovy „bösliche Handlungsweise“ pouze dolus rozuměti se mohl, proto navrhovali skladbu: „im Falle der Arglist oder des groben Verschuldens.“

Proti tomu mnozí členové namítali, že pojmenování „grobes Verschulden“ užíti nelze, poněvadž některá práva partikulární ho neznají, jiná opět přílišný objem pojmu tomu dávají, však název „bösliche Handlungsweise“ nikterak že není shodný s pojmem „dolose Handlungsweise,“ nýbrž že zahrnuje v sobě, jak podotčeno bylo, také nejvyšší stupeň nedbalosti (luxuria), neboť jest zajisté jednáním zlovolným, když dlužník jednaje proti povinnosti své, škodu sice nezamýšlel, však že ji takto způsobiti může, povědom sobě byl (fraude non caret), jakž také praví l. 226 D. de V. S. 50. 16.: magna culpa dolus est. Takto smysl těch slov pojímajíce, že pro ně hlasovati budou.

Při hlasování byl pak návrh, aby se položilo vůbec jen „eines Verschuldens“ jedenácti hlasy proti třem zamítnut, rovněž i návrh, aby užilo se slov „im Falle der Arglist oder des groben Verschuldens“ a sice rozhodčím hlasem předsedy, návrh komise redakční byl potom devíti hlasy proti pěti přijat.

Podle toho propůjčen jest slovu „böslich“ v obchodním zákoně určitý význam zvláštní a jest v objemu pojmu toho zahrnut dolus i culpa lata.

Uvážení, že zboží v moci dovozníkově jest a že zasílatel mezi transportem s věcí zacházeti a také žádné prostředky zjišťovací zaříditi nemůže, ospravedlňuje předpisy čl. 396. a 400. obch. zák., vedle nichž dovozník práv jest netoliko ze škody, již sám zavinil, nýbrž i ze škody zaviněné od jeho zřízenců a od jiných lidí, jichž pomoci při vykonání převzatého dovozu užívá, ano i ze škody nahodilé a jen neodolatelným násilím (vis major) omlouvati se může.

S toho stanoviska musil i při ustanovení strany objemu náhrady škody na stupeň viny povýtečný zřetel vzat a vedle něho stupnice povinované náhrady ustanovena býti.

Právo římské trojí stupeň viny rozeznávalo: dolus, culpa lata

Digitized by Google

a culpa levis a v poměrech závazkových zlý úmysl a hrubou nedbalost na roveň kladlo.[7])

Oba tyto poslední stupně viny měla norimberská konference ustanovujíc v čl. 396. a 427. odst. 3.[8]) o náhradě škody před očima hledajíc pro ně krátkého a případného výrazu, jejž nalezla ve slovu „böslich", kteréž tudíž v obchodním zákonu nabylo významu technického, jakéhož prvé nemělo, a obsahuje v sobě zlý úmysl (dolus) i hrubou nedbalost (culpa lata, luxuria).

S tímto výkladem srovnává se také náhled panující.[9])

Dokáže-li se tedy dovozníkovi nebo jeho lidem, za něž dle čl. 400. obch. zák. odpovědn jest, musí vedle čl. 283. obch. z. dáti úplnou náhradu škody, tudíž i náhradu ušlého zisku (čl. 427. odst. 3. obch. z.).

Přihleďmež nyní k následujícímu případu:

Zřízenci železniční společnosti B. naložili zásilku vlny na nekryté vozy, nedadouce na nákladním listu dotýčné prohlášení svolovací od zasílatele podepsati. Vlna provlhla a zasílatel A. žaloval o náhradu škody dle ceny fakturované, kdežto železniční společnost B. volna byla k náhradě jen dle normální sazby svého reglementu, poněvadž náklad zvlášť pojištěn nebyl.

C. k. obchodní soud vídeňský odsoudil železniční společnost k náhradě škody dle ceny fakturované a odůvodnil svůj rozsudek tím, že ovšem vymíněno býti může, že cena, kteráž při vypočtení škody za základ se vezme, nemá určité sazby normální překročiti, že však poslední odstavec čl. 427. obch. z. nařizuje: „Im Falle einer böslichen Handlungsweise der Eisenbahnverwaltung oder ihrer Leute kann die Beschränkung der Haftpflicht auf den Normalsatz nicht geltend gemacht werden." Naložení vlny do nekrytého vozu jest hrubá nedbalost, culpa dolo proxima a ve slovech „bösliche Handlungsweise" i dolus i culpa dolo proxima římského práva zahrnuty jsou.

---

[7]) Arndts, Pand. §. 83.; Windscheid, Pand. II. §. 265.; Unger, Syst. II. §. 101. a §. 102.

[8]) Taktéž v čl. 610. odst. 2. něm. obch. zák.

[9]) Kräwell, Comm. (1863) str. 259.; Fr. v. Hahn, Comm. II. str. 447; W. Koch v Zeitschr. f. ges. HR. VIII. str. 445.; Löhr, A. D. HGB. (1868) str. 190. n. 2.; Makower, A. D. HGB. (1871) str. 289. násl., (1873) str. 312. n. 16.; Endemann, HR. (3. vyd. 1876) str. 724. Srov. též Anschütz a Völderndorff, Comm. III. str. 439.

Digitized by Google

Na odvolání žalované společnosti c. k. dolnorakouský vrchní soud zemský rozsudek první stolice změnil a nalezl, že povinna jest toliko zaplatiti nabídnutou sazbu normální bez úroků z prodlení i bez nákladů soudních.

C. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice potvrdil z následujících příčin: Obchodní zákon bližšího vyměření pojmu „bösliche Handlungsweise," o níž mluví čl. 396. a 427., neobsahuje, sluší tedy výklad jeho dle čl. 1. obch. z. hledati v předpisech obecného práva občanského. Vedle §. 1294. ob. z. obč. škoda proti právu volně učiněná zakládá se buď na zlém úmyslu, když ji kdo spůsobí vědomě a s vůlí, nebo na nedopatření, když ji spůsobí z nevědomosti zavinilé aneb z nedostatku náležité pozornosti neb pilnosti. Poněvadž o příčině závazku dovozníka k náhradě škody v čl. 396. a 427. v případě dokázaného zlovolného jednání (bösliche Handlungsweise) zvlášť ustanoveno a povinnost k náhradě v tom případě zostřena jest, musí se za to míti, že i obchodní zákon nemá na mysli provinění, kteréž záleží buď v nevědomosti zavinilé nebo v nedostatku náležité pilnosti a pozornosti, nýbrž že rozumí tím spíše jednání, kterýmž vědomky a zúmysla škoda spůsobena byla, zejmena ještě také dle vlastního smyslu slov a dle obyčejného spůsobu mluvení to, co děje se bez úmyslu k poškození směřujícího, do pojmu „böse" nebo-li „böslich" nespadá.

V přítomném případě zavinění zřízenců železniční společnosti, za něž tato odpovídati musí, v tom jediné záleží, že zboží, jež dle povahy své před vlhkem opatřeno býti mělo, bez příkazu a bez dovolení zasílatele do nekrytého vozu složeno bylo, tudíž nastalou škodu ovšem zavinilé nevědomosti a nedostatku pozornosti těchto zřízenců přičítati jest, však jednání jejich takovým, jež by dle pojmu zákonního a dle obyčejného spůsobu mluvení nazývati se mohlo „böslich", považovati nelze. Tudíž nařízení posledního odstavce čl. 427. obch. z. k přítomnému případu vztahovati nelze a není tedy žalovaná společnost povinna k náhradě sazbu normální §. 52. reglementu o dopr. na želez. překročující, neboť pojištění zboží na větší cenu z nákladního listu patrno není.

Vedlé našeho náhledu jsou důvody první stolice zcela správny a se zákonem obchodním v souhlasu. Důvody stolice třetí naprosto jsou pochybeny; vrcholí v mylném výkladu čl. 1. obch. z., kterýž co podpůrné prameny právní po obchodním zákonu samu jmenuje napřed obchodní obyčej, potom obecné právo občanské.

Digitized by Google

O tom, jak se mají předpisy obch. zákona vykládati, článek ten nic neobsahuje, to jest věc vědy.

Pruská osnova z r. 1857, kteráž poradám konferenčním za základ sloužila, obsahovala v čl. 1. následující ustanovení: Ve věcech obchodních užívati jest, pokud tento zákon předpisů neobsahuje, uznaných obyčejů obchodních a, když by těch nebylo, obecných zákonův občanských.

Odůvodněno bylo ustanovení toto následovně: Teprvé když není obyčejů obchodních, má hleděno býti k obecnému právu občanskému. Podpůrná platnost jeho na tom spočívá, že právo obchodní nejeví se jako zcela samostatný systém právní od práva všeobecného naprosto oddílný, nýbrž že k všeobecnému právu má se jako výminka. Obsahuje právě toliko ustanovení od všeobecných zásad právních rozdílná, jakž jich obzvláštní povaha poměrů obchodních vyhledává.

To není naveskrz případné. Pravidla zákona obchodního nejsou toliko v ý m i n k a m i z všeobecného práva občanského, nýbrž pro věci obchodní jsou právem v š e o b e c n ý m, jež tedy také analogicky vykládati dlužno.[10])

---

[10]) Trefně praví Fr. v. Hahn, Comm. I. (2. vyd.) str. 10.: „Das Gesetzbuch ist in seiner Totalität aufzufassen, der durch Interpretation und Zurückgehen auf den rechtlichen Grundgedanken gewonnene analoge Rechtssatz gehört dem Handelsgesetzbuche eben so gut an, als der in demselben ausdrücklich formulirte und hat in Handelssachen mit diesem gleiche primäre Anwendbarkeit.“ Srov. též A n s c h ü t z a V ö l d e r n d o r f f, Comm. I. str. 21.: „Die rechtlichen Begriffe sind in Handelssachen nicht aus dem bürgerlichen Rechte, sondern aus dem Handelsgesetzbuche zu construiren. Z. B. Veräusserung, alienatio, ist ein Rechtsbegriff, welcher im allgem. bürgerl. Rechte verschiedene Bedeutungen hat. Es werden bald alle Handlungen, durch welche Sachen, sei es vollständig oder zeitweise, umsonst oder gegen Entgelt einem Anderen überlassen werden, also auch im Wege der Vermiethung und Verpachtung; bald nur die Vermögensänderungen (Aufgeben von dinglichen und persönlichen Rechten schenkungsweise oder gegen Entgelt); bald nur die Eigenthumsübertragung auf einen Anderen; bald neben dieser auch die Bestellung von Servituten und die Verpfändung als Veräusserung bezeichnet. Es würde nun zu falschen Resultaten führen, wenn man, im Falle es in Handelsrechtssachen auf die Auslegung des Wortes „Veräusserung“ ankommt, sofort das bürgerliche Recht

Digitized by Google

Zásady zákona obchodního tvoří systematický celek o sobě uzavřený, jehož obsah z předpisů jeho samých v souvislosti jejich dle pravidel vědy vykládán býti má. Hmotné mezery ovšem musí vyplněny býti zásadami z právních obyčejů obchodních a podpůrně z všeobecného práva občanského váženými. Není obchodní zákon právo výminečné, nýbrž všeobecné právo pro poměry obchodu a obchodníkův. Nejpřednější zřídlo interpretační při výkladu jednotlivých článkův obchodního zákona jest tento zákon sám se svými pomůckami interpretačními, i bylo by nepřirozené a anachronistické k výkladu tomu beze všeho zřetele na bližší a speciální materiál interpretační potahovati ihned starší zákony občanské. Názory a spůsob vyjadřovací, stanovisko právní i hospodářské skladatelův občanského zákona v r. 1811 vydaného daleko rozdílny jest od těch, jež měli členové konference norimberské, a výsledek interpretace snadno minul by se s úmyslem zákonodárcovým.

Nad to nesmí se také přehlížeti, že právě co se týče theorie o náhradě škody právo občanské na zcela jiných základech spočívá než právo obchodní. Všeob. obč. zákonník v §. 1293. pojmy škody positivní a škody negativní vyměřuje. Náhradu škody positivní nazývá §. 1323. „vlastní napravení škody“ („eigentliche Schadloshaltung“), náhradu škody positivní i negativní „úplné dosti učinění“ („volle Genugthuung“), však ani těchto názvův nepřidržuje se zákonník naveskrz a v právovědě rakouské také nezdomácněly. Co se stupňův viny týče, rozeznává §. 1294. „zlý úmysl“ (böse Absicht“) a „nedopatření“ („Versehen“), v kterémž pojmu zahrnuty jsou i culpa lata i culpa levis. Rozdíl mezi oběma těmito stupni v §. 1324. naznačen jest, kde mluví se jednak o „nápadné nedbalosti“ („auffallende Sorglosigkeit“ culpa lata) a o případech viny menší. Za to však nezná zákonník rozdílu mezi culpa (levis) in abstracto a in concreto.

Rozdílnost viny po zákonníku důležita jest nikoliv pro otázku, bude-li někdo povinen škodu nastalou nahraditi — ještě i culpa levis k náhradě škody zavazuje, ať jest k poškozenému ve zvlášt-

---

zur Grundlage der Entscheidung nehmen wollte. Vielmehr ist aus der Vergleichung derjenigen Stellen des Handelsgesetzbuches, in welchen jenes Wort gebraucht wird (Artt. 23, 42, 271, 273 und 439—442), derjenige Sinn zu ermitteln, welchen dieses Gesetzbuch dem Ausdrucke Veräusserung beilegt, und dieser Sinn ist in Handelsrechtssachen massgebend.“

Digitized by Google

ním poměru právním čili nic — avšak v příčině objemu náhrady škody; v případě zlého úmyslu a hrubé nedbalosti má dáti se „úplné dostiučinění“ t. j. nahraditi se i damnum emergens i lucrum cessans (§§. 1331., 1324.) v případě viny menší pouze „vlastní napravení škody“ t. j. damnum emergens (§. 1324.).[11])

Zákon obchodní stojí v té příčině na správném stanovisku práva římského (čl. 283. obch. zák.).

Z toho zjevno jest, že pojmy ob. zákonníka obč. nelze ke slovům obch. zákona vztahovati, nýbrž že myšlenky do nich oděné vyšetřiti náleží.

Slovo „böslich“ vyvoleno bylo k naznačení pojmu v objemu svém zlý úmysl i hrubou nedbalost obsahujícího, ten a ne jiný širší nebo užší pojem dlužno s ním tudíž spojovati.

S tímto výkladem slov „bösliche Handlungsweise“ souhlasí zejmena německý říšský vrchní obchodní soud v Lipsku.[12]) Srv. nálezy jeho ze dne 15. prosince 1870 (Entsch. I. str. 157.), ze dne 12. září 1871 (ibid. III. str. 108.), ze dne 21. června 1872 (ibid. VI. str. 428.), ze dne 3. ledna 1873 (ibid. VIII. str. 326.), ze dne 22. ledna 1873[13]) (ibid. VIII. str. 429.), ze dne 30. dubna 1873 (ibid. IX. str. 301.), ze dne 30. května 1873 (ibid. X. str. 218.), ze dne 18. února 1874 (ibid. XII. str. 429.).

---

[11]) Srv. Unger, Syst. II. str. 228. násl.; Kirchstetter, Comm. (2. vyd.) str. 608. násl. a zejmena Randa, O závazcích k náhradě škody (2. vyd.) str. 7., 16. násl.

[12]) Srv. též rozsudky vrchního tribunálu berlínského ze dne 2. února 1864 (Centralorgan f. d. HR. III. str. 70.) a vrchního appellačního soudu drážďanského ze dne 24. dubna 1866 (Zeitschr. für Rechtspf. u. Verw. NF. XXIX. str. 14.).

[13]) V důvodech praví se: „Die bösliche Handlungsweise, bei deren Vorhandensein die im Art. 427. des H. G. B. gestattete Beschränkung der Haftpflicht der Eisenbahnen auf den Normalsatz oder den angegebenen Werth des Gutes nicht geltend gemacht werden kann, ist, wie die Entstehungsgeschichte der betreffenden Vorschriften des H. G. B. erkennen lässt, ein eigenthümlicher Rechtsbegriff, der, im Gegensatz zu den hergebrachten Kategorien, einerseits den Dolus im eigentlichen Sinne, die auf Beschädigung gerichtete arglistige Absicht, andererseits den frevelhaften Leichtsinn oder Muthwillen in sich schliesst, der zwar die Beschädigung nicht beabsichtigt, sich aber bei seinem Handeln der damit verbundenen Gefahr bewusst ist und dennoch das Handeln nicht ändert.“

Digitized by Google

Naproti tomu c. k. nejvyšší dvůr soudní nálezem ze dne 3. srpna 1866 č. 6923.[14]) zlovolné jednání se zlým úmyslem ztotožňuje.

Praktické případy.

K výkladu §. 843. ob. zák. obč., §. 72. kn. ř. a dvorského dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s.

Pražský dům č. pop. 287.—I. patřil třem vlastníkům, z nichž dva proti třetímu podali dne 28. listopadu 1871 pod č. 32806. u c. k. zemského soudu v Praze žalobu o rozdělení jich společenství prodáním domu řečeného. Žalobě té dán byl průchod rozsudkem vydaným dne 7. května r. 1872 č. 11446., neb jím bylo nalezeno: aby společenství mezi posavadními třemi vlastníky domu č. pop. 287.—I. v Praze přestalo, aby dům ten na společný náklad všech vlastníků byl soudně odhádán a veřejnou dražbou prodán, konečně by stržená cena mezi vlastníky jeho byla rozdělena v poměru k jich podílů na domě a berouc zřetel na dluhy váznoucí v knihách veřejných na jednotlivých dílech toho domu, což výměrem ze dne 18. července 1872 č. 19539. bylo ve dskách zemských poznamenáno při domě tom.

Dne 2. října 1873 odbýváno jest třetí stání k vykonání exekuční dražby domu č. pop. 287.—I., při tom stání prodáván byl celý ten dům a koupil ho vlastník jedné čtvrtiny jeho A. Dub za nejvyšší podání 69.000 zl., což také vedlé výměru ze dne 11. října 1873 č. 25464. ve dskách zemských bylo poznamenáno, totiž: „že A. Dub při třetím stání odbývaném dne 2. října 1873 k vykonání dražby exekuční koupil dům č. pop. 287.—I. za nejvyšší podání 69.000 zl.“

Dne 3. listopadu 1873 podal A. Dub rozvrh trhové ceny za celý dům, načež při stání dne 18. prosince 1873 účtována byla cena utržená za celý dům a též výměr c. k. zemského soudu

[14]) Ger. Ztg. 1866 č. 104. str. 414.

Digitized by Google

v Praze daný dne 28. února 1874 č. 3475. rozvrhuje trhovou cenu za celý dům.

Smlouvou ze dne 4. července 1874 postoupil A. Dub obci pražské svá kupní práva, jichž nabyl při dražbě dne 2. října 1873 odbývané k domu č. pop. 287.—I. Smlouva byla předložena c. k. zemskému soudu a ten výměrem ze dne 11. července 1874 č. 19453. vzal k vědomosti, že A. Dub obci pražské postoupil práva kupní náležející mu k domu č. pop. 287.—I. a také vydal odevzdací listinu ze dne 10. října 1874 č. 26960., v níž se výslovně praví: že se pražské obci jako přejímatelce kupních práv A. Duba pražský dům č. pop. 287.—I. exekučně odevzdává a že v základě té listiny odevzdací i rozvrhu trhové ceny může obec pražská v dsky zemské zapsána býti co vlastnice domu toho."

Také byl výměrem ze dne 14. listopadu r. 1874 č. 31047. na základě odevzdací listiny ze dne 10. října 1874 č. 26960. a výměru o účtování trhové ceny povolen vklad a převod práva vlastnického k domu č. pop. 287.—I. v Praze k rukoum obce pražské, spolu výmaz poznámky, že A. Dub ten dům koupil ve veřejné dražbě, nebylo však povoleno vyznačení kupní ceny A. Dubovi dané a sice proto, že cena tato z odevzdací listiny nevysvítá a smlouva mezi pražskou obcí a A. Dubem o postupu práv kupních k žádosti připojena nebyla. Z toho jest patrno, že základem převodu práva vlastnického na pražskou obec byla jenom exekuční dražba vykonaná dne 2. října 1873, čili listina o exekučním odevzdání toho domu obci pražské.

Než ještě toto se stalo a sice výměrem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 21. srpna 1874 č. 24344. bylo na čtvrtině domu č. pop. 287.—I. v Praze patřivši A. Dubovi dříve než dům ten v exekuční dražbě byl prodán, vloženo k rukoum F. Truda exekuční právo zástavní pro zbytek trhové ceny 9000 zl. a přísl. s obmezením, že tentýž vedle §§. 38. a 142. cís. patentu ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. zák. A. Dubovi odevzdá oznámení k úřadu hornímu od sebe podepsané, toho obsahu, že svých 96 kuksů těžírstva „Moraves" zvaného a svých 5 kutišť pod jmenem K. Jiří převedl na A. Duba.

Když obec pražská byla jako vlastnice toho domu již zapsána v dskách zemských, podala dne 28. prosince 1874 žádost v základě §. 72. ř. kn., by zástavní právo pro těch 9000 zl. s přísl. vymazáno bylo, kteráž žádost výměrem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 31. prosince 1874 č. 38630. zavržena byla za pří-

Digitized by Google

činou, že tehdáž, když zástavní právo pro těch 9000 zl. vloženo bylo v dsky zemské na čtvrtině domu č. pop. 287.—I., byl ještě A. Dub zapsán co knihovní vlastník té čtvrtiny a že postoupení jeho kupních práv obci pražské nebylo knihovně vyznačeno.

Pražská obec stěžovala si na ten výměr a uvedla ve své stížnosti as toto: Žádost za vymazání oněch 9000 zl. zakládá se na §. 72. kn. ř., dle něhož poznamenání exekuční dražby má účinek, že dalšími zápisy lze proti posavadnímu vlastníku práva nabyti jen tehda, když by prodej exekuční prohlášen byl za neplatný.

Nebylo-li prodeji exekučnímu odporováno nebo byl-li odpor s konečnou platností odvržen, tedy se k žádosti těch, jimž na tom záleží, vymaží veškeré zápisy od poznamenání exekučního prodeje proti posavadnímu vlastníkovi nabyté a taktéž zápisy v příčině jich dále vykonané.

Ač v podané žádosti výslovně bylo se odvoláno k těm ustanovením §. 72. kn. ř., z nichž patrné jest právo pražské obce žádati za vymazání těch zástavních práv pro řečených 9000 zl., přece první stolice neukázala, že zde §. 72. kn. ř. neplatí, nýbrž odvolala se k dvěma příčinám, které se sem nehodí.

Podobá se, že první stolici tanula na mysli ustanovení §§. 53. a 57. kn. ř., dle nichž by vlastník (A. Dub) měl právo, žádati za knihovní poznamenání, že chce prodati usedlost svou, by pro práva z toho pak vzešla vymohl knihovní pořadí od okamžiku, kdy žádost byla podána, a dle nichž by pro případ, že vklad prodeje usedlosti (zde pražské obci) povolen byl v poznamenaném pořadí, k žádosti toho, pro něhož vklad se stal, nařízen býti měl též výmaz oněch vkladů, které stran tétéž usedlosti se snad staly na to, když žádost za poznamenání byla již podána.

Ale zde nemohou míti platnost ustanovení §§. 53. a 57. kn. ř., ana pražská obec nenabyla knihovního práva vlastnického k čtvrtině domu č. pop. 287.—I. patřivši A. Dubovi, nýbrž zapsána byla co vlastnice celého domu toho v základě odevzdací listiny v tom celém domu prodaném v exekuční dražbě.

Jest tedy nesprávné odůvodnění první stolice, že postoupení kupních práv obci pražské knihovně nebylo poznamenáno a to tím více, kdežto tatáž soudní stolice výměrem svým ze dne 11. července 1874 č. 19453. sama rozhodla, že knihovní to poznamenání

Digitized by Google

nemůže se státi, z čehož patrno, že tehdáž postoupení kupních práv neposuzovala vedle §. 53. kn. ř.

Naproti tomu nikdy nepřipadlo pražské obci žádati ze výmaz onen v základě §. 57. kn. ř. a přiložila výměr ze dne 11. července 1874 č. 19453. jenom proto k své žádosti, by ukázala, že pro sebe má nejen jus strictum, nýbrž i jus aequitatis; ona žádala za výmaz výslovně v základě §. 72. kn. ř. a poněvadž dokázáno jest, že dne 2. října 1873 prodán byl celý dům č. pop. 287.—I., tudíž i čtvrtina patřivší A. Dubovi a že exekuční dražba celého domu toho tudíž i té čtvrtiny knihovně poznamenána byla, že po tom poznamenání proti posavadnímu vlastníku té čtvrtiny, která též exekučně byla prodána, staly se knihovní vklady, a že exekuční dražba nestala se neplatnou; — musí každý z toho vyvoditi, že podle 2. odstavce §. 72. kn. ř. onen knihovní vklad (zástavního práva pro 9000 zl.) proti posavadnímu vlastníku (A. Dubovi) čtvrtiny domu č. pop. 287.—I. exekučně prodaného naproti nynějšímu vlastníku (pražské obci) nemá účinku právního a měl dle 3. odstavce §. 72. kn. ř. k žádosti pražské obce vymazán býti. —

Však druhá stolice zavrhla tu stížnost rozhodnutím ze dne 2. března 1875 č. 6128., uznávajíc sice, že by pražské obci náleželo právo žádati za ten výmaz, kdyby tomu nepříčily se zvláštní okolnosti, pro které výminečně jí nepřísluší ono právo z §. 72. kn. ř.

V rozhodnutí tom praví se totiž: A. Dub nemohl naproti svým věřitelům užiti práva z §. 72. kn. ř., poněvadž jich vklady platné byly proti němu co posavadnímu vlastníku čtvrtiny domu a co vydražiteli celého domu a platnými zůstaly, i když dražební právo nebylo zrušeno. Pražská obec může ale z poznamenání dražby vyvozovati jenom práva Dubova. —

Poněvadž původním vydražitelem byl A. Dub, kterýž by v případě, kdyby vlastnické právo k celému domu bylo aspoň zapsáno bývalo v základě odbývané dražby, nemohl užiti práva §. 72. kn. ř., obec pražská ale právo své jen od A. Duba odvozovati může, tedy ani ona jako nástupkyně A. Duba nemůže se odvolávati k §. 72. kn. ř.*)

---

*) V tom odůvodnění se tedy připouští, že by pražská obec měla právo dle §. 72. kn. ř. žádati za vymazání těch 9000 zl.

Digitized by Google

Než ještě ona stížnost rozhodnutím druhé stolice ze dne 2. března 1875 č. 6128. vyřízena byla, povolil c. k. zemský soud

---

s čtvrtiny domu dříve A. Dubovi náležité, kdyby někdo jiný než A. Dub, který byl vlastníkem oné čtvrtiny, dům ten byl vydražil. Však další argumentaci vrchního soudu mám za docela pochybenou. Nejprvé sluší na mysl si uvésti, jaká práva postoupil A. Dub obci pražské a tu se ukáže, že tentýž dne 4. července 1874, když učinil smlouvu s obcí pražskou, byl ještě knihovním vlastníkem čtvrtiny domu č. pop. 287—I., poněvadž práva vlastnického k věci nemovité pozbude se dle §. 444. ob. zák. obč. jenom jeho vymazáním v knihách veřejných. Mimo to však tentýž A. Dub nabyl exekučním vydražením oněch práv a povinností k celému domu, které v dražebních výminkách byly určeny a v tom se soustředily, že měl právo vymoci odevzdání práva vlastnického k celému domu, tudíž qualitativně se lišily od skutečného práva vlastnického k čtvrtině domu toho.

Z obou těch způsobů práva, příslušejících A. Dubovi k domu č. p. 287—I., přenešena byla na pražskou obec jenom práva, která náležela A. Dubovi co vydražiteli celého domu, nikoliv ona práva, jež měl jako knihovní vlastník čtvrtiny domu onoho.

Pražská obec nestala se nástupcem A. Duba v knihovním vlastnictví k té čtvrtině domu, neb ji tu čtvrtinu ani neprodal ani jiným jednáním právním na ni nepřevedl.

Kdyby A. Dub sám byl vymohl si řečené listiny odevzdací na celý dům č. p. 287—I. a byl v jejím základě stal se též knihovním vlastníkem celého domu toho, nebyl by snad mohl užiti §. 72. kn. ř. ale jenom z té příčiny, že posud byl též vlastníkem čtvrtiny toho domu, z čehož vychází, že okolnost, která bránila by A. Dubovi v užití §. 72. kn. ř., pražské obci v tom nebrání, poněvadž nestala se jeho nástupcem v knihovním vlastnictví k té čtvrtině domu, že tedy měla plné právo v základě toho §u. žádati za vymazání oněch 9000 zl. a že nepovolení toho vymazání jest nesprávné.

Leč ani to není správné, že by A. Dub nebyl mohl užiti práva obsaženého v §. 72. kn. ř. Vychází ze samé podstaty exekuční dražby za příčinou rozdělení společné nemovitosti, že nemovitost ta prodává se co celek, nehledíc k vlastníkům jednotlivých její částí, pročež i tito mohou výminečně dražiti celou nemovitost, což jinak státi by se nemohlo, poněvadž vlastník nějaké věci tuto od sebe sama koupiti nemůže.

Toť jest důkazem, že vydražiteli, i když dříve byl spolu-vlastníkem, prodá se celá věc, tudíž i jeho díl, že tedy prodejem jeho právo vlastnické přestává, že při uskutečnění

Digitized by Google

pro těch 9000 zl. výměry ze dne 9. února 1875 č. 3149. a 3150. exekuční odhádání a sekvestraci té čtvrtiny domu č. pop. 287.—I., proti čemuž podána byla zmateční stížnost, z níž tuto budiž uveden krátký obsah.

Celý dům č. pop. 287.—I., tudíž i s čtvrtinou A. Dubovi náležitou, byl dne 2. října 1873 exekučně prodán a prodej ten ve veřejných knihách poznamenán. Práva i povinnosti z toho prodeje exekučního přešly na pražskou obec, a když tato splnila výminky dražební, byl jí ten dům do vlastnictví odevzdán, načež v základě odevzdací listiny byla v dskách zemských zapsána jako vlastnice exekučně prodaného domu č. pop. 287.—I.

Ono poznamenání exekučního prodeje mělo dávati záruku pražské obci, že mezi tím, než odevzdací listinu dostane a za knihovní vlastnici zapsána bude, nemohou proti ní jako vydražitelce přijíti s účinkem nové závazky na vydražený dům č. pop. 287.—I., anať by právo měla, pro případ, že mezi tím časem, totiž od 11. října 1873, kde vydražení domu bylo knihovně poznamenáno, do 20. října 1874, kde jako knihovní vlastnice zapsána byla, proti posavadnímu vlastníku někdo dobyl knihovních práv, žádati za jich vymazání dle §. 72. kn. ř., jakmile by o tom pochybnosti nebylo, že exekuční prodej není neplatným, tedy hned jak jí odevzdací listina vydána a tato v knihy veřejné zapsána bude.

O tom významu knihovního poznamenání exekučního prodeje nemůže býti žádné pochybnosti vůči slovům §. 72. kn. ř.

Kdežto poznamenání ono stalo se dne 11. října 1873, byla pražská obec chráněna před všelikou škodou z pozdějších vkladů; ona neměla příčinu obávati se, že jí uloženy býti mohou nějaké závazky ze zástavních práv, jichž by snad se po 11. říjnu 1873 nabylo proti dřívějšímu vlastníku.

Ale důvěra pražské obce byla sklamána, její právo z §. 72.

---

práva dražbou nabytého nezůstane vlastníkem části dříve mu patřící, nýbrž nabude v základě dražby vlastnického práva k celku.

A protož jest lhostejným, kdo vydražil prodávanou nemovitost; účinek §. 72. kn. ř. nastane pokaždé i když ji vydražil dřívější spoluvlastník, neboť křivý jest náhled, že zůstal vlastníkem jeho dřívějšího dílu; právní důvod k jeho právu vlastnickému jest jenom ve vydražení.

Digitized by Google

kn. ř. nedosáhlo uznání na příslušném místě, neb její žádost opřená o §. 72. kn. ř. za vymazání 9000 zl. častojmenovaných zavržena byla. Rozhodnutím svým opustil ovšem c. k. zemský soud půdu zákona, což má za následek, že všechny další úkony a nařízení, jež základ mají v tom rozhodnutí, sluší pokládati za zmatečné a zcela neplatné. —

Dále byl uveden celý průběh té záležitosti a následující závěrek:

Z toho všeho jest patrno, že vklad exekučního práva zástavního na čtvrtinu domu č. pop. 287.—I. pro těch 9000 zl. stal se jenom zatímně neb podmínečně, totiž pro případ, že exekuční dražba, již dne 11. října 1873 knihovně poznamenaná, stane se neplatnou, že tedy posavadní vlastník té čtvrtiny vlastníkem zůstane, což se nestalo, neboť dražba zůstala platnou, následkem té dražby jest již pražská obec knihovní vlastnicí celého domu a žádala za vymazání těch 9000 zl., kteréž žádosti zajisté vyhověno bude v druhé stolici. —

Avšak obojí stížnost byla zavržena rozhodnutími ze dne 31. března 1875 č. 8002. a ze dne 5. dubna 1875 č. 9074. jedině s tím odůvodněním, že druhá stolice vyhověti jí nemohla, přihlížejíc k rozhodnutí svému ze dne 2. března 1874 č. 6128., kterým zavržena byla žádost pražské obce za vymazání těch 9000 zl. za příčinou, že tato jako A. Dub nemůže se odvolávati k §. 72. kn. ř.

Z tohoto rozhodnutí podala obec pražská mimořádnou stížnost dovolací, kterou však c. k. nejvyšší dvůr soudní rozhodnutím ze dne 2. června 1875 č. 5922. zavrhl z následujících

důvodů:

Pražská obec tvrdí ve své stížnosti, že, když poznamenání exekučního prodeje domu č. pop. 287.—I. již r. 1873 se stalo, vydražitel A. Dub jí svá kupní práva postoupil a ona pod 20. říjnem 1874 č. 30938. v základě odevzdací listiny c. k. zemského soudu v Praze ze dne 10. října 1874 č. 26960. knihovního vlastnictví k tomu domu nabyla, tedy i k čtvrtině dříve A. Dubovi náležité, naproti ní za neplatný pokládati sluší vklad zástavního práva pro 9000 zl. vymožený F. Trudem žádostí podanou dne 21. srpna 1874 č. 24344. na čtvrtině domu toho dříve A. Dubovi náležité, že má právo dle §. 72. kn. ř. žádati za vymazání toho vkladu a že onen neplatný vklad nemůže býti základem dalšího vedení práva.

Digitized by Google

Avšak pražská obec žádala již dne 24. prosince 1874 č. 38.630. za vymazání oněch 9000 zl. a její žádost byla zavržena výměrem c. k. soudu zemského ze dne 31. prosince 1874 č. 38.630., kterýž výměr rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského ze dne 2. března 1875 č. 6128. potvrzen byl, tudíž právní moci nabyl.

Hledě k tomu platnému rozhodnutí, nemůže onen vklad F. Trudovi pro 9000 zl. povolený více brán býti v pochybnost, naopak musí těch 9000 zl. pokládáno býti za knihovní závadu, kterou pražská obec s vlastnictvím knihovním dle §. 443. obč. z. převzala a v jejíž základě vedle nařízení ministeria práv ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. na řečenou čtvrtinu domu v exekuci pokračováno býti může i naproti obci pražské. —

Vidouc takto pražská obec, že pouhou stížností nelze jí vyvolatí rozhodnutí o zrušení řečeného vkladu, podala dne 1. září 1875 pod č. 29153. na zástavního věřitele žalobu, v kteréž celý postup toho jednání vylíčila, listinami dokázala a potom prosbu položila, aby c. k. zemský soud za právo nalezl:

1) že vkladem exekučního práva zástavního vykonaným na čtvrtině domu č. pop. 287.—I. dříve A. Dubovi náležité v zemských deskách fol. 146. pol. 71. dne 21. srpna 1874 č. 24344. v základě rozsudku c. k. zemského soudu v Praze ze dne 18. října 1873 č. 24763., nálezu c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 12. ledna 1874 č. 733. a rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního ze dne 22. května r. 1874 k rukoum F. Truda pro zbytek trhové ceny 9000 zl. za 96 kuksů těžírstva Moraves a pět kutišť pod jmenem K. Jiří, s obmezením, že tentýž vedle §§. 38. a 142. cís. patentu ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. z. A. Dubovi odevzdá oznámení k úřadu hornímu jím podepsané s obsahem, že svých 96 kusů těžírstva Moraves zvaného a svých 5 kutišť pod jmenem K. Jiří převedl na A. Duba, F. Trud nenabyl práva zástavního naproti obci pražské, že naproti této vklad onen nemá účinku;
2) že tedy také další výkony exekuce na jeho základě vykonané, totiž exekuční sekvestrace té čtvrtiny domu a exekuční odhádání její po právu nemají účinku proti obci pražské a
3) že tato jest oprávněna v základě vydaného rozsudku vymoci knihovní vymazání onoho vkladu a žádati za zrušení všech exekučních výkonů pro těch 9000 zl., to vše na řad žalovaného. —

Digitized by Google

C. k. zemský soud v Praze dodal žalobu tu výměrem ze dne 4. září 1875 č. 29153. žalovanému, by k ní odpověděl do 45 dnů; leč c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 29. září 1875 č. 24927. výměr ten zrušil a nařídil c. k. zemskému soudu, by žalobu vrátil obci pražské.

Odůvodnění pozná se ze stížnosti, která na to rozhodnutí podána byla as v tomto znění:

Druhá stolice zakládá své rozhodnutí na ustanovení dvorského dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. odst. 1., že žaloba z povinnosti úřadu vrácena býti měla, poněvadž se v ní žádá „ganz eigentlich die Erklärung der Ungiltigkeit rechtskräftiger Executionsbescheide und deren Vollzug;" avšak uvedený dekret dvorský nemůže uváděn býti proti žalobě pražské obce. To poznati jest z jeho slov, kdež se ustanovuje: „die Parteien haben wider Executionsbescheide des Richters erster Instanz, welche gegen sie ergehen, wenn sie sich dadurch beschwert halten, den Rekurs an das Oberlandesgericht zu ergreifen. Jene Klagen also, mittelst welchen die Erklärung der Nullität oder Ungiltigkeit oder die Widerrufung der Bescheide begehrt wird, sind vom Richter erster Instanz vom Amtswegen zurückzuweisen." Slovíčko „also" v druhé větě ukazuje k tomu, že věta tato vztahuje se k větě první a že v ní toto se ustanovuje: „Wenn Parteien, gegen welche Exekutionsbescheide ergangen sind, sich dadurch beschwert halten, aber statt gegen sie zu rekuriren, die Erklärung der Nichtigkeit derselben mittelst einer Klage verlangen, so sind solche Klagen vom Richter erster Instanz von Amtswegen zurückzuweisen." Když ale ustanovení ono má takový smysl, třeba uvážiti, zdaž v tomto případě obec pražská vůbec žádá, „by exekuční výměry za neplatné prohlášeny byly" a zvláště zdaž žádá, by za neplatné prohlášeny byly výměry, které proti ní byly vydány a kterýmiž ona jest stížena, pak zdali svou stížnost na místě rekursem chce žalobou přivésti k platnosti.

Ze žaloby jest patrno, že v ní se dokládá a za nalezení žádá, že vkladem vykonaným k rukoum F. Truda pro 9000 zl. na čtvrtině domu dříve A. Dubovi náležité F. Trud nenabyl práva zástavního naproti pražské obci, poněvadž před tím vkladem byl v knihách poznamenán exekuční prodej celého domu a exekuční ten prodej nebyl prohlášen za neplatný.

Co se týče dalších kroků exekučních, tvrdí sice žalující obec,

Digitized by Google

že též jimi naproti ní F. Trud nenabyl práva, ale žádost ta není samostatná a nemůže o sobě posuzována býti, poněvadž se zakládá na tvrzení prvním, „že vkladem nenabyl práva," z čehož následovati musí, že též další exekucí ho nenabyl, neb první stupeň exekuce jest základem všech ostatních.

Jest tedy druhý oddíl žalobní žádosti v prvním jaksi obsažen, že platí i odpadá s ním, že není samostatnou částí a že v podstatě jenom rozhodnuto býti má, „že vkladem řečeným vůči §. 72. kn. ř. F. Trud zástavního práva nenabyl naproti obci pražské, neb když to bude uznáno, rozumí se samo sebou, že z dalších kroků exekučních práva nenabyl.

A protož sluší zde vyšetřiti,

1) zdaž výměr, kterým onen vklad byl povolen, vydán jest proti žalující obci;
2) zdaž ona jím jest stížena;
3) zdaž proto žádá, by za neplatný byl prohlášen a
4) zdaž mohla se toho domáhati rekursem, na místě toho ale činí tak žalobou,

neb z odpovědí k těm otázkám bude patrno, že druhá stolice nesprávně zakládala své rozhodnutí na dvorský dekret ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s.

1) Že onen výměr exekuční nebyl vydán proti žalující obci, vychází již z toho, že jí o tom povolení exekučního vkladu nebylo dodáno žádné vyřízení ani pouhou rubrikou, kdežto by přece po platném zákonu stejnopis exekuční žádosti byla musila dostati do vlastních rukou, kdyby první stupeň exekuce tím vkladem byl se vymohl proti ní. Žalující obec dověděla se teprvé z veřejných knih o vkladu tom.

2) Žalující obec nemá příčiny stěžovati si na onen výměr a jeho vykonání, třebas jím vloženo bylo exekuční právo zástavní na čtvrtinu domu č. pop. 287.—I., neb v čase, když se to stalo, bylo ve veřejných knihách poznamenáno, že dům č. pop. 287—I., tudíž s onou čtvrtinou prodán byl v exekuční dražbě, tak že zástavní právo na tu čtvrtinu vložené od prvopočátku bylo podmíněné, totiž že jím právo nabude se s podmínkou, když by prodej exekuční prohlášen byl za neplatný.

Byl tedy onen výměr i jeho výkon docela správný a žalující obec nevidí příčiny, by si naň stěžovala.

3) Neviděla-li se žalující obec uvedeným výměrem exekučním

Digitized by Google

a jeho vykonáním za stížena, nemá též příčiny žádati za jeho zrušení; ona také za takové zrušení nežádala a ještě nyní nežádá.

4) Obzvláště bylo té obci zcela nemožno, by rekursem domáhala se zrušení toho výměru exekučního a jeho výkonu, neb jak již bylo řečeno, nebyl jí výměr onen nikdy doručen, což také bylo docela správné, neb tehdáž nebyla ani exekutem ani knihovním interessentem, tudíž byla pro ni ta exekuce zcela lhostejnou.

Ale i kdyby jí výměr ten byl dodán býval, nebyla by měla příčiny stěžovati si naň a žádati za jeho zrušení, neb uznává ho za platný a musila ho uznati, jsouc při tom přesvědčena, že svým časem exekuční právo zástavní vymazáno bude vedle §. 72. kn. ř. Ona také, jak již o tom zmínka se stala, nežádá ve své žalobě za zrušení exekučního výměru a jeho výkonu, naopak uznává výslovně jeho platnost a žádá toliko, by nálezem soudním bylo uznáno, že zástavním právem již původně podmíněným žalovaný naproti ní práva zástavního nenabyl, z jednoduché příčiny, že nenastala podmínka, pod kterou jediné nabyti mohl práva dle §. 72. kn. ř., že totiž v knihách poznamenaný exekuční prodej domu č. pop. 287.—I. byl prohlášen za neplatný.

Nálezem soudním nebyl by tudíž onen výměr exekuční zrušen, nýbrž bylo by jen uznáno, že zástavní právo z něho již původně bylo podmíněné, že jeho podmínka nenastala, že tedy vkladem uvedeným žalovaný hned původně naproti obci žalující práva nabyti nemohl (conditio ad initium retrotrahitur).

Z toho přece sluší uznati, že obec žalující žádá za nález, který se platnosti a správnosti řečeného výměru exekučního netýká, ona platnost tu právě předpokládá. Zvláště docela lhostejnou jest okolnost, že zde jedná se o exekuční právo zástavní, neb mutatis mutandis byla by se podala tatáž žaloba, kdyby původně vymožené právo zástavní nebylo exekučním, nýbrž jednoduchým právem zástavním, z čehož jest patrno, že žalobou nevymáhá se neplatnost exekučního výměru.

Dovoleno-li jest žádati žalobou: že z vykonané exekuce exekventovi k nějaké věci nevzešlo právo, že věci exekučně v základ vzaté nejsou vlastnictvím exekutovým, nýbrž že patří žalujícímu, musí tím více připuštěna býti žaloba, která sice připouští, že původně bylo vymoženo právo zástavní a sice podmíněné, že

Digitized by Google

ale proto z něho nevzešlo právo exekventovi, poněvadž podmínka jeho nenastala.

Však c. k. nejvyšší soud stížnost tuto zavrhl,

poněvadž

dle dvorského dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. nedovolené jsou žaloby, v nichž se žádá, by exekuční výměry byly za zmatečné neb neplatné prohlášeny neb odvolány, a soudci náleží žaloby takové zavrhnouti z povinnosti úřadní, poněvadž dále není zde výminečného případu vytknutého v tom dekretu dvorském, když totiž strana dokládá, že právo druhé strany, pro které tato exekuci vede, pominulo pozdějšími jednáními nastalými po rozsudku neb soudním narovnání.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 1875 č. 12799.

Dr. Jak. Škarda.

Táhne-li se vyvazení pozemků dle zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. též k naturálním dávkám klášterům povinovaným? Význam rei judicatae v řízení administrativním.

Na základě nadační listiny ze dne 21. dubna r. 1657 váznou pro františkánský klášter ve V-ích při tamějším velkostatku značné roční dávky naturální, zejmena obilí, dříví, ryb, soli, sukna atd.

Majitelé velkostatku V. měli za to, že naturální tyto dávky již ve smyslu vyvazovacích zákonů z roku 1849 zejmena §. 6. cís. pat. ze dne 4. března 1849 č. 152. ř. z.*) lze vykoupiti i snažili se dosíci výsledku tohoto, poněvadž tak značné dávky naturální vadily hospodaření při statku řečeném.

Avšak stejnými nálezy bývalé vyvazovací okresní komise

*) §. ten zní: Dávky naturální, které nikoliv následkem práva desátku co alikvotní část výtěžku pozemků, nýbrž co nezměnitelné dávky mají se poskytovati kostelům, školám neb farám neb k jiným účelům obecním, nebyly zrušeny zákonem ze dne 7. září 1848, mají však rovněž býti vykoupeny.

Digitized by Google

v Benešově, zemské vyvazovací komise v Praze a ministerstva vnitra byla tenkráte žádost majitelů velkostatku právoplatně odvržena.

Když pak pro Čechy vydán byl zákon „o dalším vyvazení pozemků“ ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z.,*) obnovili majitelé velkostatku dne 21. srpna 1873 žádost svou za vykoupení dotknutých dávek naturálních, byli však okresním hejtmanstvím v Sedlčanech dne 9. prosince 1873 pod č. 7947. vzhledem k min. nařízení ze dne 27. července 1849 znovu odvrženi.

K stížnosti majitelů velkostatku rozhodlo místodržitelství dne 26. února 1874 č. 135. v ten smysl, že se rozhodnutí první instance potvrzuje potud, pokud jím bylo vysloveno, že naturální dávky pro klášter P. P. Františkánů při velkostatku V-ém váznoucí nelze vykoupiti dle ustanovení min nařízení ze dne 27. června 1849; že však, maje zřetel k tomu, že velkostatek V-ý v stížnosti své vlastně žádá, by vykoupení bylo předsevzato ve smyslu zákona ze dne 11. května 1869, o dotýčné provokaci ještě ve smyslu tohoto zákona první instancí má býti jednáno.

Rozhodnutí to nabylo moci právní a zástupce velkostatku předložil následkem toho dne 24. května 1874 listiny potřebné, snaže se zároveň toho dovésti, že zákon ze dne 11. května 1869 táhne se k naturálním dávkám, o nichž tu právě řeč.

Při jednání, kteréž za příčinou tou bylo provedeno, odpíral zástupce kláštera žádanému vykoupení, odvolávaje se k doslovnému znění zákona, jenž dopouští vykoupiti toliko dávky kostelům, farám neb školám, nikoliv však dávky klášterům povinované.

Po skončeném řízení rozhodlo c. k. okresní hejtmanství v Sedlčanech co místní komise vyvazovací, že vybývání naturální k ruce františkánského kláštera V-ého při tamějším velkostatku v zemských deskách váznoucí lze vykoupiti ve smyslu zemského zákona ze dne 11. května 1869, že se vyšetřuje vyvazovací kapitál 37067 zlatých 10 kr., který, jakmile nález nabude moci práva, má

---

*) §. 1. lit. A. uved. zákona zní: „Z pozemků vykoupiti se mohou veliká vybývání naturální ke kostelům, farám a školám, totiž: práce a takové dávky naturální, kteréž se odvádějí ne podle práva desátkového co několikátá část úrody z pozemků, nýbrž co dávka nezměnitelná (§. 6. pat. daného dne 4. března 1849).“

Digitized by Google

býti pojištěn právem zástavním při velkostatku V-ém v pořadí práva vykoupeného.

Důvody.

Zástupce velkostatku V-ého uvedl, by odůvodnil provokaci svou, že františkánský klášter ve V-ích v 17. století p. Sosímem hrabětem z V-ů za tím účelem byl založen, by vypomáhal V-é fařе u vykonávání funkcí úředních, a že též dle toho P. P. Františkani ve V-ích faráři ve správě duchovní vždy byli nápomocni. Jedině takto bylo prý faráři možno, aby sám zastával bez kooperátora tuto značnou faru, čítající přes 4000 duší, kteréž mimo to jest obstarávati vzdálený filiální kostel v O-cích.

Právě vzhledem k tomu, že františkánský klášter ve V-ích takto účinně napomáhal ve správě duchovní, nebyl klášter ten zrušen na sklonku století předešlého.

Naproti tomu podotkl zástupce kláštera, že klášter v 17. století hlavně byl založen k účelům missionářským, by v krajině tamější, kterou onoho času ponejvíce pikardisté obývali, šířila se církev katolická. Když později Františkáni třeba dočasnému faráři vypomáhali ve správě duchovní, tož nebyla prý tato výpomoc pravidelnou aniž byla konána za jistou mzdu, nýbrž toliko k zvláštnímu požádání a bezúplatně.

By sporná tato okolnost skutková na jisto byla postavena, byli úřadem vyslyšeni pamětníci, kteří souhlasně udali, že P. P. Františkáni vypomáhali faře, pokud trvá pamět lidská, a sice nejen sporadicky, nýbrž pravidelně, že služby Boží byly organisovány tím spůsobem, že toliko každou třetí neděli a svátek byly služby Boží odbývány ve farním chrámě, v jiné dny pak v kostele klášterním, a že, kdyby této výpomoci nebylo, fara ani by nemohla býti zastávána, aniž by faráři přidán byl zvláštní kaplan.

Protož nelze míti za to, že odpor kláštera proti žádanému vykoupení v právu se zakládá, zejmena an v příčině otázky, lze-li dávky, o které tu jde, dle zákona vykoupiti, není rozhodnou nikoliv nadace původní, nýbrž jedině okolnost ta, jaké funkce zastával františkánský klášter ve V-ích skutečně od dob nepamětných.

A v tomto směru bylo — jak uvedeno — výpovědí pamětníků na jisto postaveno, že františkánský klášter skutečně konal funkce farní a kostelní a že jich posud koná, že tudíž dávky, které velkostatek V-ý tomuto klášteru odváděti jest povinován, ovšem lze vykoupiti ve smyslu zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z.

Digitized by Google

Tomuto vykoupení nevadí dále též okolnost ta, že dávky řečené zakládají se v nadací, jelikož zákon ze dne 11. května 1869 v příčině té nerozeznává, a tudíž sluší míti za to, že cís. patent ze dne 4. března 1849 v tomto směru novým zákonem byl doplněn. —

Další odůvodnění týká se pouze výšky vyšetřené náhrady, protož je zde pomíjí.

K stížnosti zástupce kláštera zrušilo však místodržitelství Pražské nálezem ze dne 15. dubna 1875 č. 14029. rozhodnutí první stolice i uznalo, že naturální dávky, jichž velkostatek V-ý tamějšímu klášteru františkánskému má odváděti, nejsou předmětem vyvazení ve smyslu zákona ze dne 11. května 1869.

Důvody.

Již při vyvazení pozemků dříve provedeném neshledala bývalá c. k. okresní komise vyvazovací v Benešově hleděti k ohlášení velkostatkem V-ým ve smyslu §. 6. cís. pat. ze dne 4. března 1849 činěnému, vylučujíc nálezem ze dne 25. srpna 1851 č. 1197. z řízení vyvazovacího naturální dávky, kteréž velkostatek ten klášteru P. P. Františkánů ve V-ích má odváděti, a zastavujíc v příčině té všelikou další činnost úřední ve smyslu cís. patentu ze dne 4. března 1849 a nař. minist. ze dne 27. června 1849 zejmena z důvodu toho, že dle uvedených zákonů vyvazovacích lze vykoupiti takto naturální dávky ke kostelům, farám, školám neb k jiným účelům obecním, kdežto františkánský klášter ve V-ích nelze vřaditi v nižádnou z uvedených kategorií, an ve V-ích mimo klášter jest zvláštní fara, an dávky, o které tu jde, nejsou určeny k účelům kostelním, nýbrž k výživě obyvatelů kláštera, an klášterníci ve škole nevyučují a klášter také nevyhovuje nižádné potřebě obecní.

Nález ten byl za příčinou podaných stížností potvrzen jak bývalou zemskou komisí vyvazovací dne 27. listopadu 1851 č. 21623., tak i vys. ministerstvem vnitra dne 13. února 1852 pod č. 229.

Tím již dle práva jest rozhodnuto, že františkánský kostel ve V-ích nelze pokládati ni za faru, ni za kostel, ni za školu, že tudíž dávky řečeném klášteru povinované nejsou též dávkami k nějaké faře, škole neb kostelu.

Tento nález sluší, dokud jde o to, čím klášter jest, i posud míti za rozhodný, neb od onoho času nezměnil se nikterak

Digitized by Google

poměr kláštera ku faře, ke kostelu neb ke škole; §. 6. pak cís. pat. ze dne 4. března 1849, na němž se nález onen zakládá, srovnává se co do hlavní věci s §. 1. zákona ze dne 11. května 1869, oba zákony mají tentýž směr, což již z toho vyplývá, že se §. 1. zák. ze dne 11. května 1869 výslovně odvolává k §. 6. cís. pat. ze dne 4. března 1849.

Však i nehledě k tomu, není i vyšetření nyní znova předsevzaté dostatečnou toho příčinou, by dřívější nález byl změněn.

Neb dle listiny nadační ze dne 21. dubna 1657, do desk zemských vložené, ku kteréž přec v první řadě jest hleděti, když jde o to, posuzovati účel nadace, byl klášter P. P. Františkánů ve V-ích jedině založen za účelem tím, by klášterníci měli tam výživu a pokud se týče, by tu bylo kláštera co takového s důchody v nadační listině uvedenými, jež tvoří předmět nálezu tohoto.

Dle toho jmenují se i v prohlášení Františka hraběte z V-ů ze dne 12. března 1658 zároveň do desk zemských vloženém dotýčné dávky výslovně deputátem, t. j. výživou, která se někomu poskytuje ročně v penězích, v dříví a jiných naturaliích.

Neméně uvádí se v narovnání, kteréž dne 29. července 1827 mezi velkostatkem V-ým s jedné a františkánským klášterem s druhé strany k vůli upravení dávek dříví a piva bylo uzavřeno, a arcibiskupskou konsistoří dne 17. dubna 1824 a vys. českým guberniem zemským dne 30. dubna 1828 bylo schváleno, výslovně, že zmíněné dávky na penězích i naturaliích mají se poskytnouti k výživě kláštera františkánského i duchovních, kteří v tomto klášteře se nacházejí.

V nižádné z těchto listin ni slovem neukládá se klášterníkům povinnost, by vypomáhali ve správě duchovní.

Protož nelze tvrditi, že klášter Františkánů ve V-ích založen byl za účelem tím, by klášterníci vypomáhali V-é faře při správě duchovní, zejmena an působnost řádu františkánského dle stanov jeho jedině v tom pozůstává, by členové jeho dle řádů církví schváleného sledovali chudý život Spasitele, zřeknouce se světa i kázali slovy, hlavně však též skutky činiti pokání.

Když tedy duchovní kláštera V-ého tamější faře vypomáhají ve správě duchovní, odbývajíce zejmena učení křesťanské a vyučujíce náboženství ve školách, tož zakládá se skutečnost tato jedině v ustanovení dvor. dekretu ze dne 24. září 1785, jímžto

Digitized by Google

duchovním klášterním uložena byla povinnost, dle potřeby spolupůsobiti ve správě duchovní.

Však toto spolupůsobení, jež klášteru stalo se povinností teprv 157 let po jeho založení, nezměnilo ničehož v původním účelu kláštera a nemohlo dokonce klášter učiniti farou.

Proto, že klášterníci vypomáhali ve správě duchovní, nelze tudíž ještě klášter rovnati faře, rovněž tak, jak v oněch případech, kde kláštery mají třeba svá zvláštní beneficia farní, kteráž zastávají duchovní kláštera, přec nelze tyto kláštery samé za fary pokládati a podrobiti je ustanovením v příčině far daným.

I z okolnosti té, že služby boží toliko každou třetí neděli neb svátek byly odbývány ve V-ém farním chrámu a v ostatní dny slavnostní v tamějším kostele klášterním, nelze souditi, že klášter farou jest, an toto konání Božích služeb v klášteře na místě v chrámě farním vždy toliko státi se může se svolením místního faráře a visí toliko na vůli tohoto, pročež z obyčeje takového nižádných dalších nelze odvozovati důsledností, když zejmena dv. dekretem ze dne 2. dubna 1802 bylo vysloveno, že veřejné služby Boží vůbec mohou býti konány v kostelech klášterních, zejmena tam, kde jinaké fary není, se svolením ordinariátu, pakli se tím neruší služba ve farním chrámu, neb pakli se takto nezadává příčina, by tato služba snad dokonce byla odstraněna, an farář vždy zůstane řádným správcem duchovním a učitelem obce své, kněz klášterní však toliko jemu na výpomoc jest atd.

Za okolností těch nelze míti za to, že klášter P. P. Františkánů ve V-ích, byť i tito faře ve správě duchovní byli vypomáhali, nechť již tato výpomoc konána byla bezúplatně čili nic, má účel i vlastnost fary a nelze jej tudíž také za faru pokládati.

Rovněž nelze míti za to, že ohlášené dávky naturální a peněžné mají za účel, vydržovati kostel klášterní, an dávky ty dle výslovného ustanovení nadační listiny a spisů k ní se vztahujících výhradně mají se odváděti toliko k výživě klášterníků.

Ve vyučování ve škole, kteréž obstarávati náleží učiteli, nebrali duchovní kláštera V-ho nikdy účastenství.

Protož neodvádějí se častěji zmíněné dávky klášteru V-ému nikterak co faře, kostelu neb škole.

Zákon o dalším vyvazení pozemků ze dne 11. května 1869 jest rovněž jak zákon ze dne 4. března 1849 ustanovením výminečným, jež sluší přesně vykládati.

Digitized by Google

Když pak §. 1. lit. A. zákona ze dne 11. května 1869, odvolávaje se výslovně k §. 6. zákona ze dne 4. března 1849, toliko dovoluje vykoupiti vybývání naturální k farám, kostelům a školám, to jest práce a takové dávky naturální, kteréž se odvádějí ne podle práva desátkového co alikvotní část úroků z pozemků, nýbrž co dávky nezměnitelné, a když dále §. 2. lit. B. č. 1. a 2. téhož zákona vykoupení tehda a sice k žádosti obou stran připouští, když jde o práce a naturální dávky ke kostelním farám a školám, které byly ustanoveny za příčinou nějaké funkce zvláštní dosavade vykonávané, neb když jde o nezměnitelné dávky peněžité ke kostelům, farám a školám, když dále dle řečeného klášter františkánský ve V-ích nelze míti ani za faru, ani za kostel, ani za školu, tož nejsou též dávky naturální a peněžité, jichž velkostatek klášteru odvádí, předmětem úředního jednání dle §. 1. lit. A. pak §. 2. lit. B. č. 1. a 2.*) zákona ze dne 11. května 1869, a nepodlehají dávky ty, an jich také nelze vřadit v některou z ostatních v uvedeném zákoně taxativně uvedených kategorií dávek, vůbec ustanovením tohoto zákona.

Majitel velkostatku stěžoval si z tohoto vyřízení k c. k. ministerstvu vnitra. Poukázal předkem k tomu, že tu netřeba ani přihlížeti k velesporné otázce, jaký jest význam t. zv. rei judicatae v právu administrativním, an o předmětu této rozepře posud nález právoplatný nebyl vynešen. Vždyť dřívější rozhodnutí měla pouze na zřeteli vykoupení ve smyslu cís. patentu ze dne 4. března 1849 a nemohla prejudikovati otázce, nemá-li místa vykoupení ve smyslu nového zákona ze dne 11. května 1869. Ostatně prý mohl by povždy toliko nález samý, nikoliv také důvody jemu připojené nabyti moci práva, a protož nemůže tu míti významu, jakého náhledu byly dříve orgány vyvazovací v příčině otázky, sluší-li františkánský klášter ve V-ích považovati za faru neb kostel čili nic.

Dále uvádí majitel velkostatku, že zákon ze dne 11. května 1869 jen proto asi o klášterech zvláště se nezmiňuje, jelikož mnohými nařízeními (zejmena dv. dekr. ze dne 3. listopadu 1787 a ze dne 5. listopadu 1803) klášterům uložena byla povinnost, vypomáhati ve správě duchovní, pročež zajisté sluší míti za to,

*) Omylem — neb velkostatek, nemoha se vykázati svolením strany druhé, odvolával se povždy toliko k §. 2. A. 1. řeč. zákona.

Digitized by Google

že všeobecným výrazem „kostely, fary neb školy“ i kláštery sluší vyrozumívati. Tu tedy mohl nanejvýše nastati případ dvojí: Buď klášter Františkánů zabýval se principielně se správou duchovní, on byl kostelem, a pak slušelo provokaci dáti místa, aneb klášter nepůsobil ve správě duchovní, a pak nedostávalo se klášteru ve smyslu starších nařízení podmínek k existenci, pak náleželo jej zrušiti.*)

Výživa duchovních, kteří se v klášteře nacházejí, nemohla prý nikdy býti o sobě účelem nadace, nýbrž vždy toliko prostředkem k dosažení vyššího účele.

I důvod, že tu jde o ustanovení výminečné, které sluší restriktivně interpretovati, nemá prý podstaty, jelikož vyvazení pozemků mnohými zákony principielně bylo vysloveno a zákon ze dne 11. května 1869 jest toliko dalším provedením této zásady v našem zákonodárství všeobecně uznané.

Však c. k. ministerstvo vnitra nepřidalo se k náhledu rekurentovu i nedalo místa stížnosti velkostatku z rozhodnutí místodržitelství ze dne 15. dubna 1875, aniž by však nálezu svému nějakých bylo připojilo důvodů.

Rozhodnutí c. k. ministerstva vnitra ze dne 9. října 1875 č. 12222.

—k.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 82. (rep. nálezů.)

Čeněk Wagner, kupec v Ústí, žádal u c. k. obchodního soudu v Praze proti Vilému Schleglovi „z Dobřan, nyní neznámého bydliště“ na základě směnečného příkazu platebního, jenž doručen byl opatrov-

---

*) Dv. dekr. ze dne 24. září 1785 (vyhl. v Čechách gub. dekr. ze dne 21. října 1785, viz Jaksch, III. svazek str. 443.—446. a 503.—506.), vypočítává zejmena jednak ony české kláštery, „welche in Absicht auf die Seelsorge in Böhmen entbehrlich, sohin aufzuheben seien,“ jakož i ony, „welche sowohl zur Versehung der eigenen Pfarreien, als auch zur wirksamen Aushilfe in der Seelsorge für die betreffenden Gegenden in Böhmen auch

Digitized by Google

níku pro zažalovaného zřízenému za exekuční zájem, odhad, přenešení a tuhé zamčení movitého jmění exekuta a vydání otevřeného listu (rekvisice) na všechny c. k. okresní soudy, v jichž obvodu by exekvent exekuta nucen byl vyhledati. Dále bylo žádáno, aby tento otevřený list, jakož i pare žádosti pro exekuta určené exekventu byly vydány, aby se tento u toho kterého okresního soudu za příčinou výkonu řečené exekuce mohl přihlásiti.

C. k. obchodní soud v Praze odmrštil výměrem ze dne 30. ledna 1876 č. 12045. tuto žádost exekuční, „jelikož exekvent ani neudal místo, kde se exekut zdržuje, aniž osobu, u které se nacházejí předměty, které se mají zabaviti, a jelikož nelze dle zákona vyhotoviti otevřený list na všechny okresní soudy v žádosti zmíněný."

V stížnosti, kterou exekvent podal z výměru tohoto, bylo hlavně toto uvedeno: Byť i exekuční žádost, o kterou tu jde, odchylovala se od formy obvyklé, ve které se takové žádosti podávají, tož není tato okolnost ještě dostatečným důvodem, by odmrštěna byla žádost, jež jinak zákonu nikterak neodporuje. Okolnosti případu ospravedlňují dostatečně spůsob žádosti; jediná cesta, aby exekvent v čas mohl se obrátiti na soud, který exekuci má vykonati, jest ta, vydá-li se otevřená rekvisice na všechny okresní soudy. Není také důvodu, aby se exekventu nesvěřil tento list dožádací jakož i pare pro exekuta určené, jelikož nelze mysliti, že by tento listin těchto zneužil. Exekventu má se tím poskytnouti toliko možnost, aby se domáhal pomoci soudu a u Vídeňského obchodního soudu jest již od starodávna zavedena praxe, že se rekvisice na určitý soud o výkon exekuce i se stejnopisem žádosti pro exekuta určeným vydá exekventovi, by tento sám staral se o výkon.

C. k. vrchní soud v Praze dal této stížnosti místa a povolil dekretem ze dne 21. února 1876 č. 4963. žádanou exekuci „movitého jmění Viléma Schlegla, nyní neznámého bydliště, nechť jmění to nachází se kdekoliv," a nařídil zároveň obchodnímu soudu, aby vyhotovil list dožadací na všechny okresní soudy, v jichž obvodu by exekut byl zastižen, toho obsahu, by povolenou exekuci k přihlášení se exekventa vykonali. K tomu konci nechť odevzdá se otevřená rekvisice i se stejnopisem exekuční žádosti pro exekuta určeným exekutovi, by výkon sobě obstaral, zároveň však ať se o tom též dá věděti kurátoru ne-

---

fürderhin zu verbleiben haben." Mezi posledněji̇šími nalezá se právě i františkánský klášter ve V-ích (numerus fixus 14 hlav.).

Digitized by Google

přítomného exekuta, „jelikož toto nařízení exekuční neodporuje předpisům obecního řádu soudního, a jediným jest vhodným prostředkem, aby se exekuce vykonati mohla proti dlužníku, jenž neznámého jest bydliště.“

Opatrovník exekutův poukázal v dovolací své stížnosti k tomu, že exekvent nevyhověl předpisům §§. 311. a 340. ob. s. řádu v příčině naznačení toho, kde a na jakém to jmění dlužníka exekuce má se předsebráti, že dále zákonu příčí se vydati rekvisici na všechny okresní soudy, v jichžto obvodu exekut byl postižen, že konečně příkaz platební, na jehožto základě exekuce má býti povolena, nenabyl ještě moci právní, an opatrovník proti němu v čas námitky podal.

C. k. obchodní soud v Praze předložil s touto stížností dovolací též vlastní výměr svůj, kterým o námitkách opatrovníka stání k líčení pře dle práva směnečného bylo ustanoveno.

C. k. nejvyšší soud změnil obč vyřízení nižších soudů v ten smysl, že se povoluje žádaná exekuce, však toliko ku zjištění exekučním vzetím v zástavu, tuhým zamčením, odhadem a přenešením movitého jmění Viléma Schlegla pro dobývaný dluh směnečný, a že se zároveň exekvent zmocňuje, by o výkon této exekuce požádal bezprostředně onen c. k. okresní soud, v jehož obvodu se nacházejí předměty, jež exekuci mají býti podrobeny, „neb opatrovník podal proti platebnímu příkazu námitky, o nichž zavedeno bylo řízení dle práva směnečného, pročež i dle §. 8. nař. minist. práv ze dne 25. ledna 1852 č. 52. ř. z. věřiteli směnečnému mohla býti povolena toliko exekuce ku zjištění. Nařízení pak, co se týče výkonu exekuce, jeví se býti vhodné, jelikož se jím umožňuje směnečnému věřiteli provedení povolené exekuce proti dlužníku, jenž nemá žádného stálého bydliště.“

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Povoluje-li se proti nepřítomnému dlužníku, jehož bydliště se mění neb dokonce jest neznámé, exekuční zájem movitého jmění, toť lze, aby exekuce ta mohla se provésti, exekventa ve výměru, kterým se exekuce povoluje, zmocniti, aby o výkon žádal přímo u onoho c. k. okresního soudu, v jehož obvodu se nacházejí předměty, které exekuci mají býti podrobeny.“

Sezení ze dne 12. dubna 1876 č. 4428. II. senát.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

75) Bratr nevěsty slíbil ústně přispěti sumou 500 zlatých k věnu své sestry. Byv žalován namítal předkem, že to smlouva o darování, z které nelze žalovati, že dále dle zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. k platnosti smluv manželských třeba jest zřízení spisu notářského. Přes to bylo žalobě místa dáno; neb není tu darování, jelikož se žalobce naproti tomu zavázal pojmouti za manželku sestru žalovaného a zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. nelze tu užiti, neb smlouva nebyla uzavřena mezi nastávajícími manžely (§. 1217. ob. z. obč.), nýbrž mezi ženichem a žalovaným co osobou třetí.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. ledna 1876 č. 10797. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 19.

76) I starší než tříleté nedoplatky c. k. daní slují přikázati přede všemi věřiteli hypothekárními věřiteli k placení, pakli pro dotyčné nedoplatky před uplynutím tříleté lhůty exekuce immobilární byla vedena, a pakli v této exekuci náležitě bylo pokračováno. §. 1. dvor. dekr. ze dne 14. února 1870 č. 709. jedná pouze o nedoplatcích c. k. daní, pro které nestává exekučního práva zástavního.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 18. ledna 1876 č. 520. v Ger. Halle z r. 1876 č. 35.

77) A. byl „co majitel usedlosti č. 57. v H." odsouzen zaplatiti B. pojištěnou tam pohledávku 1300 zl. r. č. s přísl. Když on byl usedlost prodal, domáhal se B. v základě rozsudku naň exekuce mobilární. Žádost ta byla c. k. nejvyšším soudem odmrštěna, neb byl-li A. výslovně jen co majitel některé usedlosti odsouzen k placení, nemůže doložka exekuční míti smyslu jiného, nežli že v případě nesplnění závazku na hypotheku právo bude vedeno.

Rozhod. c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. října 1875 č. 11732. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 34.

78) Mylný jest náhled, že nelze mysliti sobě spoluviny v zločinu zabití. Úmysl, jehož tu třeba jest, jestiť vůbec úmysl nepřátelský, a jen tohoto úmysluvyhledává se také u spoluvinníka, jenž ponoukáním k zločinu přispěl. Okolnost ta, že nastala smrt poškozeného, činí pak zločin ohledně všech spoluvinníků zabitím.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 1. dubna 1876 č. 685. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 35.

Digitized by Google

Denník.

PROF. Dr. JOS. FRIČ

zemřel dne 19. května t. r. v 72. roce věku svého. Zásluhy F—ovy o zvelebení českého právnictví jsou s dostatek známy, než bychom se zde šíře o nich rezepisovali; čtenářové naši naleznou stručný nástin života i činnosti zvěčnělého v „Právníku“ z roku 1873 str. 357. a násl., kdež radostnou přinesli jsme zprávu o jubileu pětadvacetiletého vědeckého působení F—ově.

Bohužel nebyla splněna naděje, kterou jsme k onomu dni slavnostnímu byli vyslovili, by totiž ctěnému jubiláru ještě dlouhá leta mezi námi žíti i působiti bylo popřáno. Na vzdor pokročilému věku svému těšil se F. až do poslední doby svého žití z neobyčejné svěžesti ducha i těla, tak že zpráva o těžké nemoci i o úmrtí jeho tím bolestněji nás překvapila.

F. nepůsobil pouze na poli vědeckém, on byl též co právník praktický nad míru činný a co advokát velmi oblíbený.

Právnická Jednota ztratila v nebožtíku bývalého místopředsedu a jednoho ze zakládajících členů svých. Kterak F. požíval vážnosti všeobecné, osvědčilo se přehojným účastenstvím všech vrstev obecenstva při pohřbu, který se dne 21. května odbýval.

Co Frič vykonal, oběť, kterou on přinesl vědě i národu, to vše zabezpečilo jemu na vždy vděčnou památku nejen u těch, kteří našeho jsou povolání, nýbrž v celém národě. Bychom zásluhy jeho dokonale mohli oceniti, třeba nám přihlížeti k době, ve které on počal působiti a k obtížím, kterých jemu náleželo překonati.

Že české přednášky o řádu soudním až podnes zachovány byly na vysokém našem učení, děkujeme pouze neztišné obětavosti F—ově. On skutkem nám osvědčil, že úsilovnou prací a vytrvalostí z počátků nejskrovnějších zdárných výsledků možno domoci se.

Čest památce muže takového!

Digitized by Google

Umrtí. Dne 22. t. m. zemřel zdejší advokát dr. Jan Eminger. Byl zakládajícím členem „Právnické Jednoty“ a brával i jinak čilého účastenství v pokroku domácího právnictví našeho. Nešťastné poměry, ve kterých se E. již po delší dobu nacházel, jakož i stálý neduh tělesný vzbudily v muži jinak velmi váženém těžkomyslnost, tak že životu svému sám konec učinil.

Budiž mu země lehká!

Zajímavý nález říšského soudu sděluje Lvovský časopis „Przeglad sadowy i administracyjny“: Knězi Jezienicki-mu, jenž v roce 1855 jmenován byl samostatným kaplanem, nebyl až do roku 1872 vyplacen než plat ročních 250 zl. konv. m., jemu dříve co kooperatorovi vykázaný. Jezienicky žádal, když jemu od roku 1872 vykázán byl plat odpovídající kongrue 300 zlatých konv. m., doplnění kongruy za leta prošlá od roku 1855, a když žádosti jeho nebylo vyhověno, podal na ministerstvo osvěty a vyučování u říšského soudu žalobu na zaplacení sumy 888 zl. 35 kr. r. č. z uvedeného právního důvodu. Vláda namítala nepříslušnost říšského soudu, dokládajíc, že žalobce nevznáší nárok na celek zemí v říšské radě zastoupených, nýbrž na fond náboženský, z kterého se doplňuje kongrua. Dále bylo namítáno promlčení dle §. 1480. ob. z. obč. Však říšský sond uznal po veřejném líčení dne 28. dubna t. r. odbývaném zcela dle prosby žaloby. Námitka nepříslušnosti byla vyvrácena tím, že říšský soud přidal se k náhledu, že náboženský fond není samostatnou osobou právnickou, nýbrž jměním vládou spravovaným. Jelikož tu jde dále o dávku zakládající se v právu veřejném, nebylo též lze dáti místa námitce promlčení dávek po více než tři leta zasezelých.

Komise říšského sněmu německého pro záležitosti spravedlnosti započala po delší přestávce, — po kterou rada spolková dosavadní usnešení brala na přetřes — opět činnost svou, by dokonala poslední (třetí) čtení návrhů zákonů, o nichžto jest raditi se. Předkem uvázala se komise v poradu o soudním řádu civilním a byla větší část změn, spolkovou radou navržených, komisí přijata. Kdežto však spolková rada byla navrhla, aby nejvyšší soud stal se příslušným tenkráte, pakli po ruce jsou různá rozhodnutí nižších soudů, setrvala komise při dřívějším usnešení svém, dle kterého příslušnost nejvyššího soudu nastati má jen tehdá, převyšuje-li hodnota předmětu sporu sumu 1500 říšských marek. Když pak třetí čtení soudního řádu bylo ukončeno, přikročilo se k poradě o změnách navržených k trestnímu řádu a k zákonu o organisaci soudů. V posledněji ohledu sluší zejmena vytknouti, že 16 hlasy proti 12 bylo usnešeno, že mohou ponechány

Digitized by Google

býti soudy obchodní, však toliko ve formě zvláštních senátů neb komor zemských soudů. Taková komora obchodní sestává ze zkoušeného soudce co předsedy a dvou obchodníků co soudců, kteří o při rozhodují. J. Bl.

Některé uherské komory advokátské obrátily se peticí k ministerstvu spravedlnosti, aby nebylo povolováno soudní vzetí v zástavu oněch sum, které stranám na soudních útratách proti některému odpůrci byly přiřknuty, neb aby aspoň bylo vysloveno, že onen advokát, který exekuta — vítěze ve sporu zastupoval, pro nároky své ze zastupování předkem má dojíti zaplacení z nákladů soudních, kterých odpůrce má platiti. J. Bl.

Literární zpráva. Již loni (str. 576.) podali jsme zprávu o důležitém dílu p. prof. Frant. Kotta „Grammaticko-fraseologický slovník český“ i vyslovili jsme tenkrát upřímné přání, aby došlo brzo vydání svého. Jak se nám nyní oznamuje, přijala je zdejší knihtiskárna Jos. Koláře & spol. v náklad a začne je vydávati v sešitech. Činíme právníky naše na slovník tento pozorny: nahradí jim ve mnohém směru českou fraseologii právnickou pořád se nám ještě nedostávající, a jsme přesvědčeni, že přispěje k obnovení správného a ryzího jazyka právnického, bude-li náležitě z něho váženo.

Sjezd advokátský v Praze. Pražský spolek advokátský zvolil zvláštní komitét, kterémuž svěřil obstarání příprav ke sjezdu advokátskému, jenž, jak známo, na podzim v Praze odbývati se bude. Zvoleni jsou do něho a volbu přijali následující pánové: předsedou p. dr. ryt. Wiener, místopředsedami pp. dr. Tragy a dr. ryt. Aull, členy pražští advokáté pp. dři. Černý, Erben, Frank, Görner, K. L. Klaudy, König, Koreff, Lederer, Linha, Mezník, Osborne, Raudnitz, Sametz, Schmeykal, Škarda, Tilsch, Volkelt, Vaněk, Wien, Wintika, Vlček, Zahn, Zunterer a venkovští advokáté p. dři. Renner, Naxera, K. Roth, Lub. Graf, Kubelka, Pavlousek, Aschenbrenner, Chmelenský, Ouředníček, Golitschek, Duschner, Lerach, Schücker a Nedbal.

Přeloženi byli: Ant. Worel, rada zem. soudu z Plzně ku kraj. soudu v Písku; Josef Stránský, okr. soudce z Rakovníka do kr. Vinohrad II.; Ant. Jettmar, okr. soudce z Bělé do Mělníku; Vavřinec Královec, okr. soudce ze Skuče do Litomyšle; Alojs Wentzl, adj. okr. soudu z Polné do kr. Vinohrad II.; dr. Hugo Richter, ad. okr. soudu z Nových Hradů do Karlína; Ant. Horák, adj. okr. soudu z Nového Bydžova do Karlína; Karel Preiss, adj. okr. soudu z Karlína do Domažlic; Bedřich Rathovský, adj. okr. soudu z Tachova do Chrastavy.

Digitized by Google

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. **Jiří Pražák.**

Kdežto předmětem jest materielní části práva vyvlastnění, vytknouti co možná přesných o tom zásad, za jakých podmínek majetek jednotlivce v zájmu celku státního může býti odňat neb obmezován a jakou za příčinou tou expropriatovi sluší poskytnouti náhradu, jedná část formelní o řízení expropriačním. Není snad oboru práva veřejného, kdež by spůsob zevnějšího provedení zásad hmotných měl takové důležitosti, jaké má v oboru, který jsme sobě obrali za předmět úvahy naší. Tu jde o ochranu majetku soukromého, který zabezpečiti proti útokům všem, jestit jedním z nejdůležitějších úkolů státu moderního; snadno tedy pochopiti, že i zákonodárství novější rozličných snažila se utvořiti garancií, by i tomu, jehož majetku vyvlastnění se dotýká, poskytnuta byla možnost, přivésti jednak k platnosti všechny námitky, kterých on proti nároku naň vznešenému míti se domnívá, i domoci se s druhé strany náhrady v skutku přiměřené pro případ, kdyby na expropriaci právem bylo nalezeno.

Dle toho dělí se řízení expropriační ve dvě hlavní částě: prvnější jedná o řízení, jež předepsáno jest v příčině té, by na jisto bylo postaveno, je-li skutečně té které věci v soukromém vlastnictví se nacházející k účelům veřejným zapotřebí, a tuto část můžeme nazvati i řízením expropriačním v užším slova smyslu; předmětem části druhé pak jest, vytknouti spůsob, kterak expropriat má k platnosti přivésti nárok svůj na vyplacení přiměřené náhrady.

Digitized by Google

Dle práva rakouského pak dlužno znamenati zvláštní řízení tehda, jde-li o expropriaci k účelu staveb železničních. Toto řízení liší se tak podstatně od onoho, jež místa má v ostatních případech expropriace, že o něm vhodně v třetí části této úvahy pojednáme.

I. O řízení expropriačním v užším slova smyslu.

Nebylo posud pochybováno o tom, že nepřísluší soudům rozhodovati, je-li tu vůbec podniku, v jehož prospěch lze dotknouti se majetku soukromého, a třeba-li zvláště ten který předmět vlastníku odejmouti, neb obmeziti tohoto jinak u vykonávání práva vlastnického, aby takový všeužitečný podnik mohl býti proveden.

Jestiť naopak věcí úřadů správních rozhodovati o otázkách dotýčných.[1]) Dle toho pak, je-li pokročilejším stav zákonodárství toho kterého státu, jestiť buď zvláštními zákony expropriačními stanoveno, jakou cestou bráti se mají úřadové správní u vykonávání úkolu na ně vznešeného, neb jestiť úřadům těmto zůstaveno, by volně jednali u věci té, nejsouce vázáni formou určitou.

Nejdříve sluší na jisto postaviti, je-li podnik, v jehož prospěch se má vyvlastňovati, skutečně takovým, že lze vysloviti, by soukromý majetek byl obětován k tomu konci, aby podnik lze bylo

---

[1]) Srov. Bluntschli, Allgem. Staatsrecht I. str. 226.; Treichler (J. J.) „über zwangsweise Abtretung von Eigenthum und anderen Rechten“ v Ztschr. für deutsches Recht und deutsche Rechtswissenschaft XII. sv. str. 149., 150.; Brinz v Bluntschli a Bratrově „Staatswörterbuch“ slovo „Expropriation“ str. 472.; Dernburg, Lehrbuch des preuss. Privatr. I. §. 34. str. 57.; Buddeus v Encyklopaedii Erscha i Grubera, 39. sv. str. 402.; Förster, Theorie und Praxis des heut. gem. preuss. Privatrechts II. str. 143.: „die Entscheidung darüber, ob es nothwendig ist, im öffentlichen Interesse Jemand zur Veräusserung seines Eigenthums zu zwingen, gebührt dem König als ein Hoheitsrecht;“ Pfeiffer, Praktische Ausführungen III. sv. str. 295.; Meyer, Recht der Expropriation str. 308.; Mayer (F. F.), Grundsätze des Verwaltungsrechtes §. 101. str. 405.—412.; Stein, Verwaltungslehre VII. str. 319.—324.; Roesler, Lehrb. d. deutschen Verwaltungsrechtes §. 200. str. 475.; Koch (Dr. Wilh), Deutschlands Eisenbahnen I. §. 50. str. 111.

Digitized by Google

provésti. Tu vyhledává se tedy, aby vyšetřeno bylo, zdali podnik celku prospívá, neb v zájmu jednotlivců nelze nikdy toho dopustiti, by kdo práva svého byl zbaven, neb u vykonávání svého práva byl obmezován mimo vůli svou.[2])

Tato první část řízení v užším slova smyslu nazývá se vyšetřením, je-li tu vůbec případ expropriace (Feststellung des Enteignungsfalles).

Někteří spisovatelé zastávali náhled, že třeba jest, aby povždy zvláštním zákonem propůjčeno bylo právo dotknouti se ve prospěch některého podniku majetku soukromého.[3]) Však ze států Evropských přivedla jediná Anglie princip ten v zákonodárství svém k platnosti. Však i tam není činnost parlamentu při usnášení se na zákonech takových vlastně funkcí zákonodárnou,

---

[2]) Zásada tato v přirozeném právu se zakládající jestiť ve všech legislacích novějších uznána. Neb kde odporují sobě pouze zájmy jednotlivých občanů, slouží v státu, který se spravuje dle zásad spravedlnosti, povždy chrániti právo nabyté. Toliko na oko dopouští §. 28. zemského zákona vodního ze dne 28. srpna 1870 č. 71. expropriaci i tehda, není-li tu podmínek §. 365. ob. zák. obč., t. j. není-li na snadě zájmu veřejného. Neb právě z úvodu cit. §u. vychází jasně na jevo, že nikoliv prospěch jednotlivce, nýbrž pouze zájmy celku ospravedlňují expropriaci; vždyť dopouští se odejmouti vodu neb břemeny stížiti pozemky jen za účelem tím, aby vody s užitkem mohlo býti upotřebeno, neb aby zamezeny byly škodlivé její účinky. Materiální ustanovení §. 28. vodn. zákona není tedy nikterak výjimkou z všeobecného pravidla §. 365. ob. zák. obč.; že zákonodárce toto ustanovení mylně odůvodnil, nemění ničehož u věci samé.

[3]) Tak zejmena Häberlin (die Lehre von der Zwangsenteignung v Arch. f. civil. Praxis XXXIX. svazek str. 210.) a Thiel (das Expropriationsrecht und das Expropriationsverfahren str. 79. a násl.). Poslednější přimlouvá se co do podniků povahy více lokální vřele za to, by v příčině té vydány byly zákony provinciální; jest však nucen na str. 107. sám doznati, že návrh jeho nikterak nevyhovuje potřebám života skutečného. Zvláštní zákon vyžadují zejmena co do podniků železničních: Koch n. u. m. str. 107.; Beschorner, deutsches Eisenbahnrecht (1858) str. 95. — Náhled, že dotýčné funkce s větším prospěchem mohou býti přikázány úřadům správním, zastává zejmena Rohland (zur Theorie und Praxis des deutschen Enteignungsrechtes 1875) str. 27.

Digitized by Google

nýbrž sněmovna poslanců jedná tu spíše co nejvyšší úřad správní.[4])

V státech ostatních jestiť vyslovena zásada, že úřadům správním náleží vyšetřiti, je-li tu podniku takového, v jehož prospěch lze vyvlastňovati. Toliko výminečně vyžaduje se pro práce rozsáhlejší i důležitější svolení buď nejvyšší instance správní neb dokonce svolení moci zákonodárné.[5])

V Rakousku nemáme dosud jednotného zákona expro-

---

[4]) Ve výboru parlamentem pro t. z. private bills zvoleném projednává se tudíž také spůsobem kontradiktorním pře mezi podnikatelem a oněmi osobami, které odporují provedení podniku. Po skončeném líčení rozhoduje pak o věci výbor a konečně sama sněmovna poslanců. Srv. Grünhut, Enteignungsrecht str. 208., 229., 230.; Meyer n. u. m. str. 332.

[5]) Tak dlužno ve Francii dle zákona ze dne 27. dubna 1870 větší stavby veřejné zvláštním zákonem schváliti (Grünhut na u. m. str. 50.). Dle vlašského zákona expropriačního z roku 1865 (čl. 9.) jest třeba zvláštního zákona tenkráte, jde-li o větší práce zájmu veřejného (grandi lavori d'interesse generale), neb pakli sousedům má býti uloženo, aby k provedení práce přispívali. V Německu snažily se starší zákony ústavní (před rokem 1848) poskytnouti záruku proti libovolným expropriacím tím, že vyžádaly předběžné usnešení se státní rady (Bavorsko, ústava z r. 1818 tit. IV. §. 8. al. 4., Badensko, ústava z r. 1818 §. 14. al. 4.), tajné rady (Virtemberská ústava z r. 1819 §. 30.), neb nejvyššího úřadu státního (Sasko, ústava z r. 1831 §. 31.); nebylo však ustanoveno, že třeba tu zvláštního zákona, neb stačilo i pouhé nařízení (Zöpfl, Grundsätze des gem. deutschen Staatsrechts §. 433. str. 504.). Co zejmena týče se Pruska, tož vyhradil Landrecht (I. díl 11. tit. §. 10.) dotýčné rozhodnutí králi, a když pak prohlášena byla ústava, nastal spor o tom, třeba-li také svolení komor čili nic. Srov. zejmena Thiel na u. m. str. 86. proti Meyerovi na u. m. str. 254. Dle nového zákona expropriačního ze dne 11. června 1874 jestiť s pravidla (§. 2.) k zavedení řízení expropriačního třeba nařízení královského, kdež naznačen jak podnik tak i jmeno podnikatele. Návrhy, aby se vyžádal též spolupodpis ministra spravedlnosti na dotýčném nařízení neb aby základem vyvlastnění bylo dobrozdání správního dvoru soudního, neobdržely při poradě o novém zákoně majority potřebné. Srov. Dalcke, das Gesetz über die Enteignung v. Grundeigenthum 1874 str. 41.; Bähr u. Langerhans, Ges. über d. Enteignung v. Grundeigenthum 1875 str. 12.; Kletke, Expropriationsrecht 1874 str. 49.

Digitized by Google

priačního. Jakkoliv všeobecný princip v §. 365. ob. z. obč. vyslovený později v rozličných nařízeních došel opětného uznání i provedení, nelze přece právem zastávati náhled, že expropriace obmezena jest na ony případy, kdež zvláštní zákony dopouštějí ve prospěch jistých podniků odejmouti neb břemenem dočasným stížiti majetek soukromý.[6]) Naopak sluší míti za to, že na základě obecného předpisu §. 365. ob. z. obč. i nyní vzdor ustanovení čl. V. základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. (o všeobecných právech občanů státních) na expropriaci může býti uznáno, i když nelze případ vřaditi do jedné z kategorií, positivním právem v příčině té zvláště vytknutých.

Nezná však zákonodárství naše zvláštní řízení, kterým by na jisto mělo se postaviti, je-li tu vůbec případ expropriace čili nic. Protož nerozhodují také úřady správní s pravidla zvláště o této otázce, nýbrž rozhodují o ní zároveň vzhledem k určité věci, která se má vyvlastňovati. Rozhodnutí prvnější, jež by vlastně dle přirozené povahy věci mělo býti základem řízení expropriačního, spadá tedy u nás úplně s nálezem expropriačním, kterým se, jak seznáme, končí řízení expropriační.

Vyjimku sluší znamenati toliko co do zřízení železnic soukromých. Tu měla koncesse k stavbě, na nížto dle §. 9. min. nař. ze dne 14. září 1854 č. 238. ř. z. visí právo, domáhati se vyvlastnění pozemků, jichž k účelům stavby železnic jest zapotřebí, býti povždy předmětem zvláštního povolení Jeho Veličenstva; nyní zapotřebí jest k udělení koncesse takové zákona říšského (§. 11. lit. d. zákl. zák. státního ze dne 21. prosince 1867 č. 141. ř. z.).

(Pokračování příště.)

---

[6]) To zejmena tvrdí Grünhut n. u. m. str. 96., 97., pak recense spisu tohoto v časopisu „Juristische Blätter“ z r. 1873 č. 50., odvolávajíce se k čl. IV. (vlastně V.) základního zákona státního o všeobecných právech občanů státních ze dne 20. prosince 1867 č. 142. ř. z.: „Eine Enteignung gegen den Willen des Eigenthümers kann nur in den Fällen und in der Art eintreten, welche das Gesetz bestimmt.“ — Zcela libovolná jest argumentace, že „zákonem“, ku kterému se cit. čl. dovolává, sluší vyrozuměti toliko zvláštní zákony, jež o jednotlivých případech expropriace se zmiňují, nikoliv též všeobecný předpis §u. 365. ob. zák. obč. Srov. Randa, právo vlastnické II. vyd. §. 6. str. 42. pozn. 6.

Digitized by Google

Odvolací právo soukromého účastníka v řízení o přestupcích.

Podává Tomáš Novotný, c. k. soudní adjunkt v Milevsku.

Sporna jest otázka, může-li soukromý účastník v řízení o přestupcích odvolati se z rozsudku, jímž byl s pohledáváním náhrady škody odkázán na pořad práva soukromého?

S jedné strany k ní přisvědčováno, s druhé jí odporováno.

Proti odvolacímu právu soukromého účastníka v tomto případě přednešeny jsou následující důvody*):

Hlava XXI. řádu trest. má nápis: „O nálezích a opatřeních soudu trestního v příčině pohledávání z práva soukromého.“ Nápis tento ukazuje na to, že veškerá ustanovení v této hlavě platí pro všechny soudy, jež podle §. 8. tr. ř. povolány jsou v záležitostech trestních o pohledáváních soukromoprávních souditi, aneb o nich nějaká opatření činiti, a že nespůsobuje v tom rozdílu, učinil-li nález neb opatření soud sborový nebo soud okresní.

V §. 366. ř. tr. obsaženém v této hlavě praví se, že proti odkázání účastníka soukromého na pořad práva soukromého opravného prostředku není. Podle nápisu XXI. hlavy musí se tedy za to míti, že se předpis tento i k soudům okresním jakožto soudům trestním vztahuje.

Proti náhledu, že by platil jen z ohledu zločinů a přečinů, dlužno namítati, že §. 447. tr. ř. nařizuje, že v každé jiné příčině, není-li nic zvláštního vyměřeno v kapitole XXVI., má platnost to, co ustanoveno o řízení v příčině zločinů a přečinů.

V celém řízení o přestupcích nenalezá se ustanovení, že soukromému účastníkovi přisluší právo odvolací z příčiny odkázání na pořad práva civilního, pročež platí i zde ustanovení §. 366. tr. ř. a dlužno za to míti, že nemá soukromý účastník práva, odvolati se z odkázání takového.

Ustanovení §. 464. al. 3. tr. ř. předpokládá ale, že první soudce o nároku z práva soukromého rozhodl. Odkázáním na pořad práva soukromého není o nároku soukromého účastníka rozhodnuto, poukazuje právě účastníka soukromého k tomu, aby hledal rozhodnutí jeho u soudce civilního.

---

*) Frühwald, Ger. Ztg. 1876 č. 4.

Digitized by Google

Nesrovnává se to s pojmem slova rozhodnutí (Entscheidung), aby se prohlášení soudce trestního, že o nárocích soukromoprávných nerozhodne, za rozhodnutí těchto nároků považovalo.

Konečně jest v tomto případě rozhodno jediné ustanovení §. 464. al. 3. tr. ř. a slova v §. 465. al. 3. tr. ř.: „příčinou jeho pohledávání z práva soukromého“ chtějí jen vyjádřiti, že účastník soukromý z výroku o vině a trestu odvolati se nemůže.

Jelikož mimo účastníka soukromého nikdo zájmu nemá v tom, aby se z odkázání řečeného odvolal a tento při zločinech a přečinech docela žádného právního prostředku nemá, jeví se svrchu uvedený předpis §. 366. tr. ř. jenom pro přestupky ustanovena, nemá-li býti zbytečným.

Pro náhled opáčný uváděny jsou důvody následovní*):

Dle §. 446. al. 3. a 465. poslední odst. tr. ř. může se odvolati účastník soukromý z rozhodnutí rozsudků okresních soudů o pohledávání z práva soukromého. Na obsah rozhodnutí tohoto to nepřijde, ješto zákon v té příčině rozdílu nečiní. Výrok soudu okresního, že účastník soukromý odkazuje se se svým pohledáváním z práva soukromého na pořad práva civilního, jest rozhodnutím o nároku soukromého účastníka. Soud rozhoduje v tom případě, že nevyřídí jeho pohledávání z práva soukromého, nýbrž že jej odkáže za příčinou dalšího provedení jeho k soudu civilnímu.

Rozsudek trestní musí dle §. 260. al. 5. tr. ř. obsahovati rozhodnutí o náhradě pohledávané, po případě bude to výrok, že se účastník soukromý odkazuje na pořad práva civilního. Tento výrok jest tedy rozhodnutím o pohledávání z práva soukromého.

Mluví tedy třetí odstavce §§. 464. a 465. tr. ř. zřejmě pro náhled ten, že účastník soukromý má právo odvolati se z rozhodnutí, kterým k pořadu práva civilního odkázán byl.

Na předpis §. 366. tr. ř. nelze se táhnouti, poněvadž tento paragraf, jakož i celá hlava XXI. tr. ř. přímo toliko řízení před soudy sborovými se týče, jakž také §. 366. zejmena o soudu sborovém mluví. Ovšem mají dle §. 447. tr. ř. předpisy XXI. hlavy tr. ř. platnost i při přestupcích, avšak jediné tenkráte, není-li nic zvláštního v hlavě XXVI. vyměřeno. Takovýto zvláštní předpis, nalezá se ale v §. 464. al. 3. a 465. al. 3. tr. ř.

---

*) Rulf, Ger. Ztg. 1876 č. 16.

Digitized by Google

Že proti rozsudku soudu sborového, kterým byl účastník soukromý na pořad práva civilního odkázán, žádného prostředku opravného není, jest následek toho, že soukromému účastníkovi ani v příčině obsahu meritorního vyřízení strany náhrady z titulu soukromoprávného pohledávané, žádný prostředek opravný nepřísluší, což má svůj důvod v tom, že v řízení o zločinech a přestupcích otázky skutkové předmětem prostředku opravného nejsou, otázku, zdali a jak dalece pohledávání z práva soukromého opodstatněno jest, toliko na základě určitých skutků rozhodnouti lze.

Důvody pro náhled, že účastník soukromý odvolati se může z výroku, jímž se odkazuje se svým pohledáváním z práva soukromého na pořad práva civilního, nezdají se mi býti rozhodny.

Co se především dotýče významu slova „Entscheidung", popírati nelze, že řád trestní užívá slova toho i o případě, kdy byl účastník soukromý se svým pohledáváním na pořad práva civilního odkázán, tak na př. v §. 260. ad 5. tr. ř. slovo „Entscheidung" zde přicházející i na takový případ se vztahuje.

Užívá ale řád trestní slova „Entscheidung" taktéž i ve smyslu pouze meritálního rozhodnutí o nároku z práva soukromého. Patrně tak jest v §. 366. tr. ř., ale i v §. 283. posl. odst. tr. ř., jak vysvítá ze slova „Inhalt" u porovnání se slovem „Ausspruch" v témž paragrafu, jakož i z toho, že proti výroku soudcovskému, kterýmž účastník soukromý na pořad práva civilního odkázán byl, dle §. 366. tr. ř. opravného prostředku není. Totéž platí i o slovu „Entscheidung" v §. 345. tr. ř.

Poněvadž takto řád trestní slovo „Entscheidung" užívá ve smyslu dvojím, jednou užším, naznačujícím pouze meritální vyřízení nároku z práva soukromého, podruhé v širším, zahrnujícím také odkázání jeho před soudce civilního, nastává tedy otázka, jaký smysl má slovo to v §. 464. al. 3. a 465. odst. 3.

Dle §. 496. tr. ř. má sborový soud první instance o každém odvolání nejprvé rokovati v sezení veřejném, a je hned zamítnouti, když se odvolal někdo, kdo vůbec práva odvolacího nemá aneb ho nemá v tom směru, jak se odvolal. Dle §. 465. odst. posl. tr. ř. může se účastník soukromý odvolati z rozhodnutí o svém pohledávání z práva soukromého toliko na škodu obžalovaného. Jak má ale soudní dvůr posouditi, jest-li odvolání soukromého účastníka na škodu obžalovaného, když první soudce nárok jeho in merito nevyřídil? A na tom přece závisí jeho právo odvolací a podle toho má odvolání jeho buď hned v neveřejném sezení soudu sbo-

Digitized by Google

rového zavrženo, buď co do věci samé vyřízeno býti. Má-li se tedy předpis §. 469. tr. ř. s předpisy §§. 464. al. 3. a 465. tr. ř. v soulad přivesti, musí se slovo „Entscheidung“ v §§. 464. al. 3. a 465. tr. ř. ve smyslu meriálního rozhodnutí vykládati.

Kdyby náhled opačný vrch vzíti měl v praxi soudní, byliby soudové sboroví do velikých nesnází přivedeni, až by měli rozhodovati, zdali směřuje odvolání účastníka soukromého z výroku, jímž odkázán byl na soud civilní, na škodu obžalovaného či v jeho prospěch.

Mohlo by se snad namítati, že by takto soukromý účastník se svým pohledáváním z práva soukromého odevzdán byl úplně libovůli soudce stolice první, jenž by ho mohl na pořad práva civilního odkázati, aniž by tu snad byly důvody v §. 366. tr. ř. vytčené.

Myslím, že toho není se co báti, neboť nehledě k tomu, že jest povinností soudce rozhodovati dle nejlepšího vědomí a svědomí, nebude soudce okresní na se uvalovati rozepře, které by snáze rozhodl v řízení trestním.

Taktéž nezdá se mi býti rozhodným důvod ten, že §. 366. tr. ř. v hlavě XXI. obsažený, k řízení o přestupcích se nevztahuje, poněvadž ustanovení této hlavy toliko v řízení o zločinech a přečinech a v řízení o přestupcích toliko dle §. 447. tr. ř. jenom tak dalece platnost mají, jak dalece v hlavě XXVI. jiných ustanovení se nenalezá, v té příčině však zvláštní ustanovení v §. 464. al. 3. tr. ř. obsaženo jest.

Neboť §. 283. tr. ř., který vypočítává, komu přísluší právo odvolací z výroku soudu trestního, ustanovuje výslovně, že z obsahu rozhodnutí vydaného o pohledávání z práva soukromého, může se odvolati jenom obviněný a jeho řádný zástupce a dědicové. Slova „gegen den Inhalt,“ u porovnání se slovem „Ausspruch“ v tomto paragrafu svědčí tomu, že se zde jedná o meritálním rozhodnutí, nikoliv o každé vyslovení se v příčině soukromoprávního pohledávání, zejmena tedy nikoliv o vyslovení, že to, co řízením trestním na jisto postaveno jest, nepostačuje za bezpečný základ k rozhodnutí o něm, kteréž tudíž zůstaviti se musí soudci civilnímu.

Z výroku takového nemá ani obžalovaný práva odvolati se, čemuž důsledně i §. 366. tr. ř. nasvědčuje.

Pakli tedy řád trestní již v hlavě XVIII. jednající výhradně o prostředcích opravných, soukromému účastníku právo odvolati

Digitized by Google

se z výroku o pohledávání jeho docela odepřel, nač by je byl v hlavě XXI. ještě jednou odpíral.

Jeví se tedy, že ustanovení posledního odstavce §. 366. tr. ř. v příčině zločinů a přečinů platnosti nemá, avšak v příčině přestupků platí a tedy toliko v příčině jejich. Proto ustanovení §. 366. tr. ř. přichází teprvé v hlavě XXI., kteráž také k řízení o přestupcích se vztahuje a nikoliv hned v hlavě XVIII.

Dlužno-li tedy slovo „Entscheidung" v §§. 464. al. 3. a 465. tr. ř. obsažené vykládati ve smyslu rozhodnutí meritálního, a má-li §. 366. tr. ř. platnost i v řízení o přestupcích, nepřísluší soukromému účastníku žádný opravný prostředek proti výroku, jímž byl odkázán s pohledáváním z práva soukromého na pořad práva civilního.

Praktické případy.

Týkají-li se náležitosti v §. 55. obec. zříz. pro Čechy vytknuté pouze průvodní moci listiny, neb visí-li na nich platnost samého jednání právního?

Spořitelna v X. podala na městskou obec B-ou žalobu na zaplacení sumy 30000 zl. r. č. s příslušenstvím na nemovitostech obce zástavním právem pojištěné, uvádějíc v žalobě, že ona společenské továrně na sukno a vlněné látky v B. stejnou sumu zapůjčila i vysázela, obec B-á však že se dle obsahu dlužního upsání, žalobě sub lit. A. přiloženého, co rukojmě i plátce za tento dluh zavázala. Když první annuity nebyly splaceny, stal se tím dle sankce v dotknutém dlužním upsání obsažené celý dluh dospělým.

Žalovaná obec namítala, že se dlužnímu upsání, ku kterému se žalobkyně odvolává, nedostává náležitostí §em 55. obec. zříz. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. vyžádaných, že určité jednání, z kterého žalobkyně své právo odvozuje, nebylo schváleno ani obecním zastupitelstvem, ani zastupitelstvem neb výborem okresním, že sice obecní výbor dne 23. května 1873 na tom se usnesl, ručiti ještě do sumy 40750 zl. za dluhy spole-

Digitized by Google

čenské továrny na sukna i vlněné látky v B., že však toto usnešení, které i v této formě i okresním výborem ve smyslu §. 65. odst. II. zák. ze dne 25. července 1864 č. 27. z. z. bylo schváleno, s tím výslovným stalo se vyhražením, by se za příčinou možných škod, které by obci z tohoto ručení mohly vzejíti, suma 50000 zl. na všech nemovitostech továrny v druhé hypothece dala pojistiti, což však nebylo nikterak úplně provedeno, jak o tom svědčí knihovní výtahy odpovědi přiložené.

Další obsah sporných spisů lze seznati z důvodů rozsudků.

C. k. krajský soud v Mladé Boleslavi nalezl po skončeném řízení rozsudkem ze dne 18. května 1875 č. 2995. takto za právo:

I. Žalovaná obec B-ská jest co rukojmě povinna, splatiti spořitelně X-ské jistinu 30000 zl. touto společenské továrně na sukna a vlněné látky v B. dle dlužního upsání ze dne 29. srpna 1873 zapůjčenou, a sice splatné dne 1. ledna 1874 a 1. července 1874 anuity pr. 1087 zl. 50 kr. r. č., obě tedy 2175 zl. se 6% úroky z prodlení od 1. ledna 1874 z částky 1087 zl. 50 kr. a od 1. července 1874 z částky 1087 zl. 50 kr. až do zaplacení jdoucími ve 14 dnech pod následky exekuce, další částku ale spůsobem v dluhopisu ze dne 29. srpna 1873 vylíčeným v 29 letech od 1. ledna 1875 počínaje v ročních úhrnkových částkách čili anuitách po 2175 zl., při čemž se vyhražuje, že ustanovení v §. 4. dluhopisu tohoto položené,*) ohledně annit do dne právní platnosti tohoto rozsudku splatných teprv tenkrát rušící výminkou býti má, když ve 14 dnech po právní platnosti rozsudku anuity tyto i se 6% úrokem od času splatnosti až do zaplacení jich zapraveny nebudou.

II. S prosbou, by nalezeno bylo za právo, že jest obec B-á i co samosplátce povinna, tuto celou v základě dluhopisu ze dne 29. srpna 1873 výměrem c. k. okresního soudu v B. ze dne 30. srpna 1873 č. 3555. též na usedlostech městské obce B-ské č. 90., 91. a 232., pak pozemcích v celku 991 jiter 1362 □ sáhů k rukoum spořitelny X-ské právem zástavním pojištěnou jistinu 30000 zl. s 6% úroky z ní ode dne 1. ledna 1874 až ku placení jdoucími do 14 dnů spořitelně X-ské zaplatiti, an by jinak bylo na ni vedeno právo — se žalující spořitelna odvrhuje.

---

*) Článek ten stanovil, že, nebude-li jedna anuita v čas splacena, tím celý kapitál bez vší výpovědi stane se dospělým.

Digitized by Google

III. Útraty sporu nechť nese každá strana své.

Příčiny.

Když popřeno nebylo, že spořitelna X-ská společenské továrně na sukna a vlněné látky v B. částku 30000 zl. pod výminkami v dluhopisu ze dne 29. srpna 1873 A. vytknutými zapůjčila a vysázela, visí rozhodnutí této rozepře jedině na tom, zdaliž žalovaná obec B-ská se co rukojmě a samoplátce ve smyslu §. 1357. ob. zák. obč. zavávala, a své nemovité jmění do zástavy pro zápůjčku tu dala?

Neb dluhopis ze dne 29. srpna 1873 lit. A., na němž se žaloba zakládá, svědčí, kterak společenská továrna na sukna a vlněné látky v B., jakož i městská obec B-ská svými zástupci stvrzují, že spořitelna X-ská společenské továrně na sukna a vlněné látky v B. třicet tisíc zlatých r. č. hotově připočítala, kterak se dále obě, a sice společenská továrna na sukna a vlněné látky co dlužník hlavní a městská obec co rukojmě a samoplátce ve smyslu §. 1357. ob. zák. obč. rukou nerozdílnou zavazují, že zapůjčenou sumu tuto dle umluveného plánu splacení v třiceti letech $7^1/_4\%$ částkami úhrnnými (anuitami) splatí spůsobem v dotknutém dlužním upsání blíže vyličeným.

V odstavci 9. dlužního upsání dali pak oba dlužníci za splnění oněch závazků v zástavu nemovitosti své a sice továrna mlýnskou usedlost č. p. 106. s přísl. a tovární budovu č. p. 152. v P. s pozemky dle č. parc. uvedenými, a městská obec domy č. p. 87/90., 88/91. a 224/232. pak pozemky v úhrnné výměře 991 jiter 1362 čtver. sáhů v B.

Podepsán jest za obec dluhopis ten měšťanostou Františkem M., obecním radním Prokopem P. a obecním výborem Františkem D., i opatřen městským pečetním odznakem.

Že bylo na základě usnešení městské rady ze dne 23. května 1873 a schválení okresního výboru ze dne 8. července 1873, pak dlužního úpisu lit. A. zástavní právo pro zápůjčku tuto na uvedených usedlostech vloženo, uvádí žaloba i vykazuje to tabulárním výměrem lit. B.; nejsou však usnešení ona ani v dlužním upsání uvedena, ani je žalobkyně nepředložila.

Mohla tak žalovaná obec právem namítati, že dluhopis lit. A. neprokazuje povinnost její, by co rukojmě a samoplátce jistinu tuto splatila, an dle předpisu §. 55. ob. ř. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 má být taková listina od dvou výborů podepsána

Digitized by Google

a z ní má býti zřejmo, jak usnešení výboru dle §. 31. ad 5. zříz. obec., tak i schválení usnešení toho okresním zastupitelstvem dle §. 97. ad 1. a 3. téhož zřízení obecního, an se jedná o převzetí závazku pro sumu 30000 zl. rukou společnou a nerozdílnou, a o zřízení zástavy nemovitým jměním obce pro tento dluh.

Jelikož i usnešení v žalobě podotknutá a žalovanou obcí v odvodu pod č. 1. a 2. předložená, jakož i od žalobnice v replice prokázané listiny E., F. a G. o tom ničehož neobsahují, že by obec chtěla na se převzíti závazek samoplátce pro zaručenou sumu, a že by dala pro sumu tu do zástavy nemovitý majetek svůj a jelikož měšťanosta obce dle §§. 56. a 57. obec. zříz. pro Čechy má vykonávati usnešení výboru obecního jen v míře vytknuté; když dále dle §. 1016. ob. zák. obč. ten, kdož udělil plnou moc, jednáním svého zmocněnce vázán není, pokud poslednější překročil meze plnou mocí vytknuté, musela být žaloba odvržena co do prosby: „by uznáno bylo, že žalovaná obec města B. i co samoplátce povinna jest, zaplatiti sumu 30000 zl. dluhopisem ze dne 29. srpna 1873 upsanou a výměrem c. k. okresního soudu v B. ze dne 30. srpna 1873 č. 3555. též na usedlostech městské obce B. č. 90., 91. a 232., pak pozemkách v úhrnné míře 991 jiter 1362 čver. sáhů k rukoum spořitelny X-ské právem zástavním pojištěnou," an se obec co samoplátce pro tuto částku nezavázala, pozemky své do zástavy pro sumu tu též nedala, a také po zákonu bez usnešení obecního výboru a schválení okresního zastupitelstva obojc ani učiniti nemohla.

Co rukojmě za tuto částku 30000 zl. v těch mezích, jak hlavní dlužník povinován byl, zůstává ale obec města B. právoplatně zavázanou, a jest rukojemství to listinou B. ve spojení s listinou F. a i hledě k listině č. 2. vykázano, i průvod ten listinami č. 1. pak E. a G. podporován.

Formalní vady dluhopisu B., že totiž není v něm uvedeno povolení kompetentních orgánů k zaručení tomu a že není ještě druhý výbor na něm podepsán, jsou odstraněny, a pokud se týče nedůstatky ty nahraženy listinami právě dotknutými; neb zákon nikde nevylučuje, že mohou býti formálnosti tyto doplněny zvláštními listinami, jimiž potřebné povolení se osvědčuje. A když toto na snadě, tu není pak zapotřebí podpisu druhého výboru, který jen co kontrola podepsán býti má o skutku schválení a usnešení kompetentních orgánů k cíli tomu, aby pak listina o závazku dotýčném úplný dala důkaz.

Digitized by Google

Listiny F. a č. 2. dokazují, že se usnesl obecní výbor městské obce B. dne 23. května 1873, aby ručila obec za továrnu ještě do čtyřicet tisíc sedm set padesát zlatých, aby se ale za příčinou tou částka 50000 zl. na továrně, mlýně č. p. 106. v P. a pozemkách v druhé hypothece pro obec B-ou zjistiti dala.

Listinou č. 2. schválil okr. výbor v B. dne 8. července 1873 toto usnešení, a zavázal se je zodpovídat před okr. zastupitelstvem, které také usnešením ze dne 15. října 1873 potvrdilo schválení, jež bylo se stalo okresním výborem.

Z knihovního výtahu č. 3. žalovanou obcí předloženého vysvítá, že jest oněch 50000 zl. na mlýně č. p. 106. v P. pro obec B-ou zjištěno.

Dáno-li tak svolení k ručení za zápůjčku 30000 zl. r. č., jest tím i dle §. 863. ob. z. dáno svolení k výminkám, pod jakými dlužník hlavní zápůjčku obdržeti mohl a obdržel, an jiných výminek pro rukojemství kladeno nebylo.

Obec města B. jest tedy dle §. 1355. ob. z. povinna zaplatiti za hlavního dlužníka, neplatí-li on.

Žalující neuvedla v žalobě nikde, že by byla rukojmi dříve, nežli žalovala, oznámila, že hlavní dlužník lhůty splatné nezaplatil a že nastala rukojmi povinnost platiti.

Právoplatně nabyla žalovaná obec o této okolnosti vědomost teprv žalobou. Tu ovšem sluší jí nyní za hlavního dlužníka povinnost konati.

Proto musela žalovaná obec býti dle §. 1355. obč. z. za povinnou uznána, dle smlouvy zaplatiti anuity v čase podání žaloby již splatné, totiž anuity ze dne 1. ledna a 1. července 1874 s částkami vždy po 1087 zl. 50 kr. r. č., a k tomu i s 6% úrokem z prodlení z každé částky od času splatnosti její až do zaplacení jdoucím, jak to v odst. 3. dluhopisu B. ustanoveno (§. 902. ob. zák. obč.).

Co se týče dalších částek, tu jest žalovaná obec dle §. 1356. ob. z. obč. povinna, celý další zbytek ze zápůjčky 30000 zl. r. č. žalující platiti, an listinami č. 3., 4., 5., 6. od žalované prokázanými, totiž knihovními výtahy dokázáno jest, že hlavní dlužník, totiž společenská továrna na sukna a vlněné látky v B., v konkurs upadl.

An však dle §. 915. ob. z. při smlouvách jednu stranu zavazujících, vzejde-li pochybnost, pokládati jest za to, že ten, kdo slibuje, chtěl spíše menší břímě na se bráti, a když dle §. 1346. obč. z.

Digitized by Google

rukojmě se jen zavazuje, že věřiteli zaplatí, když by první dlužník závazek nepinil a dle §. 1353. obč. z. rukojemství přesně sluší vykládati, a když žalovaná dříve vědomosti nenabyla o tom, že na ní věřitelka hojiti se chce a že nastala povinnost její platiti dluh; toť nelze žalované obci jiných ukládati výminek, nežli jaké z počátku vzal na se hlavní dlužník, na jehož místo vstupuje.

A proto bylo za právo uznáno, že má žalovaná další částky z celé zápůjčky 30000 zl. zaplatiti dle výminek, kterým se byl dluhopisem A. první dlužník podrobil. Toliko v příčině anuit po dnu žaloby až do dne, kdy rozsudek nabude právní moci, splatných náleželo vytknouti obmezení, že teprv když ve 14 dnech ode dne právní platnosti rozsudku anuity ty s příslušenstvím zaplaceny nebudou, neplacení to býti má výminkou rušící dle §. 4. dluhopisu lit. A.

Útraty byly dle §. 25. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. obapolně zdvíženy.

Z rozsudku toho odvolaly se obě strany. Žalující dovozovala, že závazek rukojmě a plátce liší se od závazku prostého rukojmě jedině tím, že se prvnějšímu nedostává t. zv. exceptio excussionis seu ordinis, kteráž však dle rakouského práva vůbec místa nemá, když hlavní dlužník v konkurs upadl. Nelze prý tedy míti za to, že obecní představenstvo, když vydalo dlužní úpis lit. A., překročilo meze usnešení obecního výboru, okresním výborem za okresní zastupitelstvo schváleného.

Žalovaná obec naproti tomu provedla, že to, co první soudce uvedl pro částečné odvržení žaloby, mělo býti spíše důvodem, by žalobkyně naprosto byla odkázána. Præjudiciální nález v ten smysl, že kdo povinen jest, uznati existenci nějakého poměru čistě obligačního, nelze prý připustiti; tu mělo se buď místa dáti žalobě neb měla se tato odmrštiti. Ostatně prý jest právní důvod závazku rukojmě podstatně jiný, než právní důvod závazku solidárního spoludlužníka, jakým jest „rukojmě a plátce.“ Bylo-li z posledněišího důvodu žalováno, nebyl prý soud oprávněn dáti žalobě místa z jiného důvodu, který žalobce ve svůj prospěch ani neuvedl.

C. k. vrchní soud v království Českém dal místa jedině odvolání se žalované obce, změnil nálezem ze dne 7. září 1875 č. 21564. rozsudek první stolice i odmrštil úplně žalobu, odsoudiv žalující, by nahradila náklady řízením u obou stolic vzešlé.

Digitized by Google

Důvody.

§. 867. obč. zák. poukazuje v příčině náležitostí smlouvy, v kterou někdo vejde s obcí, postavenou pod zvláštním opatrováním správy veřejné, ku zřízení obce té a k zákonům politickým.

Zřízení obce v Čechách pak jest obecním řádem, který na základě zákona ze dne 5. března 1862 č. 18. ř. z. v život vstoupil, ustanoveno. Tento řád obecní ustanovuje v §. 30., že jest obecní výbor ve věcech obce uzavírajícím a dozor vedoucím orgánem a v §. 31. jsou vypočteny záležitosti výboru výslovně vyhražené, mezi nimi jmenovitě 1) každé nakládání s jměním kmenovým a statkem obce, a 5) vůbec veškeré záležitosti, jež nepatří k obyčejnému zpravování jmění.

Vedle §. 96. má okresní zastupitelstvo bdíti nad nezkráceným zachováním kmenového jmění i statku kmenového a §. 97. naznačuje blíže záležitosti, v kterých usnešení obecního výboru schválení okresního zastupitelstva podrobeno býti musí.

Z toho plyne, že pouze takové smlouvy o záležitostech jmenovitě o právních jednáních týkajících se obecního jmění a obecního statku pro obce platnými, to jest po právu zavazujícími býti mohou, na kterých se obecní výbor usnesl a když v případech §. 97. ob. ř. uvedených okresní zastupitelstvo usnešení bylo schválilo.

Že by se však právní jednání mezi obcí a osobou třetí toliko písemně, to jest listinou zakládati mohlo, to nelze vzhledem k §. 883. obč. z. a k citovaným ustanovením ob. ř. s důvodem tvrditi. Ani z ustanovení §. 55. ob. řádu nelze to dovozovati, neboť nehledě ani k tomu, že tento paragraf není vřaděn v druhý oddíl, který jedná o uzavírání právních jednání pro obec, nýbrž v třetí odstavec, jenž vyměřuje obor působení obecního starosty: předepsal tento odstavec pouze pro listiny, které obsahují závazky obce naproti osobám třetím, zvláštní náležitosti, takže, je-li tu takových listin, osoba třetí dalšího průkazu o platném uzavření právního jednání následkem platného usnešení obecního výboru a po případě schválení se strany okresního zastupitelstva nepotřebuje. Však onen zákon nepraví, že kde není listiny takovýmito náležitostmi opatřené, závazek obce vůbec zakládán býti nemůže a se nezakládá, ani tehdá, kdyby na takovémto právním jednání obecní výbor spůsobem v II. oddělení obec. naříz. předepsaném byl se usnesl, a když by takovéto usnešení v případě potřeby okresním výborem bylo schváleno.

Digitized by Google

Z toho plyne, že také listiny, o kterých jedná v §. 55. ob. řádu pouze za průvodní prostředky lze pokládati, a že tímto ustanovením zákona vyloučeno není, by se uzavření právního jednání obec zavazujícího též jiným spůsobem nežli listinou vedle předpisu §. 55. vyhotovenou prokázalo. Přes to však sluší žalobní nárok za bezdůvodný pokládati.

Žaloba tvrdí, že prý se obec B-á naproti žalující spořitelně ve smyslu §. 1357. obč. z. jakožto rukojmě a plátce zavázala, že zapůjčku 30000 zl., kterou posléz jmenovaná spořitelna společenské továrně na sukna a vlněné látky v B. poskytla, vedle umluveného nástinu platebního zaplatí a že usedlosti jí patřící pro tento závazek do zástavy dala.

Náleželo tedy na žalující spořitelnu k cíli odůvodnění nároku svého žalobního, aby tvrdila i dokázala, že se obecní výbor v B. na uzavření tohoto právního jednání se žalující spořitelnou se všemi ustanoveními podrobnými, jakož i na zastavení obecního jmění pro tento dluh usnesl a že takovéto usnešení okresním zastupitelstvem bylo schváleno.

Že se přivedenou listinou příl. žaloby lit. A., o niž jedině žalobkyně nárok svůj opírá, nezakládá závazek, z něhož žalováno, o tom netřeba šířiti slov.

Neboť jelikož právní jednání v ní obsažené bez pochybnosti k záležitostem v §. 97. č. 1. a 3. ob. ř. uvedeným náleží, tedy mělo vedle 2. odstavce §. 55. ob. ř. v oné listině býti schválení okresního zastupitelstva vyznačeno i musel by mimo podpis obecního starosty a jednoho obecního rady, jak to odst. 1. §. 55. předpisuje, též ještě podpis dvou výborů na oné listině se nacházeti.

Listina však nečiní ani slovem zmínky o takovémto schválení neb přivolení obecního zastupitelstva aneb okresního výboru, který by byl snad vedle §. 65. zákona ze dne 25. července 1864 za okresní zastupitelstvo jednal, i jest sice listina ta obecním starostou Františkem M. a obecním radním Prokopem P. podepsána, není však mimo to ještě od dvou, nýbrž pouze od jednoho spoluvýboru podepsána.

Dlužno ovšem okolnost, že v sezení ze dne 23. května 1873 obecní výbor uzavřel za společnou továrnu na sukna a vlněné látky v B. ještě až do obnosu 40750 zl. se zaručiti a že výbor okresní za okresní zastupitelstvo toto usnešení schválil, vzhledem k dokladům samou žalovanou obcí přivedeným, míti za dokázanou;

Digitized by Google

avšak uváží-li se obsah tohoto usnešení, jež pouze všeobecně ručení obce za řečenou továrnu až do nejvyšší sumy 40750 zl. ustanovuje, tož jest odůvodněna námitka žalované, že tomuto usnešení šlo pouze o přípravné kroky, že však z toho jakýs závazek naproti osobám třetím, jmenovitě proti žalující spořitelně nepovstal, obzvláště uváží-li se, že usnešení směřovalo dále také k tomu, že pro obec B-ou z této příčiny, t. j. za příčinou uzavřené smlouvy o ručení, suma 50000 zl. na továrně, na mlýně čís. pop. 106. v P., na všech pozemcích a strojích vůbec, pak na veškerém příslušenství továrny v druhé hypothece pro obec B. má býti pojištěna.

Usnešení to nečiní zmínky o žalující spořitelně aneb zápůjčce jakés, kterou tato společenské továrně na sukna dala aneb dáti měla ani o zaručení se obce za ni, i nemohla tudíž také spořitelna X-ská jakés prohlášení obce B. o ručení za pohledávku z půjčky 30000 zl., o kterou tu jde, přijmouti.

Také nelze ani s důvodem tvrditi, že se stala platná smlouva mezi žalující spořitelnou a měst. obcí B-ou v takovém objemu, jak to žaloba tvrdí.

Neboť má ovšem obecní starosta usnešení, která výbor po zákoně byl učinil, vydobiv sobě po případě vyššího schválení, vykonati, avšak rozumí se samo sebou, že vykonávání toto odpovídati musí mezím samého usnešení, což plyne jak z přirozené povahy věci, tak i z ustanovení §. 57. ob. ř., jelikož dle toho i obecní jmění obecní starosta v mezích usnešení výboru spravuje.

Převzetí závazků takových, jaké vedle tvrzení žaloby a vedle přílohy lit. A. žalobě za základ položené purkmistr František M. na se vzal, a které se žalující spořitelna nabízí, zejmena také rozhodovací přísahou nevratitelnou žalované obci a pokud se týče jejímu purkmistru uloženou, dokázati, nelze však pokládati za vykonávání víckráte již zmíněného usnešení výboru okresního.

Neboť kdežto usnešení obecního výboru mluví o převzetí rukojemství, chtěl purkmistr František M. prohlášením lit. A. na obec uvaliti závazek rukojmě a plátce ve smyslu §. 1357. obč. z. podrobuje se zároveň jmenem obce všem ostatním ustanovením a zřizuje zvláště též zástavu pro kapitál i vedlejší závazky na usedlostech městské obci B. patřících.

Toto prohlášení Františka M. přijala žalující spořitelna, nedostává se tu tedy srovnalé vůle obecního výboru

Digitized by Google

jakožto strany, která vlastně smlouvu uzavírá jmenem obce, a žalující spořitelny. Však této srovnalé vůle vyhledává se k platnosti smlouvy dle §. 869. obč. z. i dopustila se spořitelna nedopatření, jelikož, obmýšlejíc uzavříti smlouvu obec B-ou zavazující, opomenula zachovati předpisy zákona o tom, za jakých podmínek se pro obec smlouva platně uzavírá.

Na rozhodovací přísahu, která obci B. a pokud se týče jejímu purkmistru v replice byla uložená, nelze vzhledem k obsahu jejímu jakož i proto žádného zřetele bráti, jelikož o pojmech právních to jest o konklusi bez potřebných k tomu skutkových základů přísahu nelze připustiti.

Nebyla-li však pro obec B-ou platná smlouva, dle kteréž by co rukojmě a plátce povinna byla splatiti půjčku, kterou žalující spořitelna společenské továrně na sukna a vlněné látky v B. sumou 30000 zl. poskytla, tedy nelze také z toho, na čem se purkmistr František M. se žalující spořitelnou byl umluvil, dovozovati, že tím obec B. aspoň jakožto rukojmě k závazku řečené továrny naproti žalující spořitelně přistoupila a že tudíž tato aspoň oprávněna jest, zjednati nároku svému průchodu tak dalece, pokud by tento smlouvou o rukojemství byl opodstatněn.

Neboť ze stanoviska, jejž žalující spořitelna v žalobě i v celém jednání zaujala, plyne zřejmě, že vůle její při uzavírání půjčky nesměřovala k pouhému ručení městské obce, že ona zejmena též chtěla sobě vyhraditi právo zástavní na usedlostech obce B-é. Nedostává se tudíž i v tomto směru srovnalé vůle pravých kontrahentů, i nelze tedy míti za to, že platná smlouva byla uzavřena.

Dle toho, co zde vylíčeno, postrádá nárok žalobní veškerého důvodu, bylo tudíž žalobu bezvýminečně odmrštiti, dáti místa odvolání se žalované obce a změniti v tomto smyslu rozsudek prvního soudu. Odvolání se žalobkyně jest dle řečeného naprosto bezdůvodné.

Žalobkyně, která v při propadla, jest vedle §. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. povinna, nahraditi odpůrci náklady jak v první tak i v druhé stolici vzešlé.

C. k. nejvyšší soud zavrhl mimořádnou revisi žalující spořitelny a potvrdil k řádnému jejímu dovolání se rozsudek stolice druhé z následujících

Digitized by Google

důvodů:

Není pochybnosti o tom, že, aby žalovaná obec právoplatně přistoupila co spoludlužnice závazku, kterýž akciová továrna na sukna a vlněné látky v B. listinou ze dne 29. srpna 1873 naproti žalující spořitelně vzala na se, třeba bylo, aby se stalo v ten smysl usnešení se výboru obecního, by usnešení to okresním zastupitelstvem bylo schváleno, a by listina o dotýčném jednání sdělaná podepsána byla nejen představeným obce a jedním radním, nýbrž by i v samé listině bylo vyznačeno, že ono usnešení a pokud se týče schválení se stalo a by konečně i dva členové výboru tuto listinu spolupodepsali.

To vyplývá z §. 867. ob. zák. obč., který výslovně praví, že v předpisech politických jest obsaženo, čehož třeba jest, aby platnou byla smlouva s obcí uzavřená, pak z §§. 31. č. 1. a 5. a 97. č. 1. a 3. obecního zřízení pro Čechy vydaného ze dne 16. dubna 1864, dle nichž záležitosti druhu takového, jakého jest záležitost sporná, podrobeny jsou usnešení se výboru obecního i schváleny býti mají zastupitelstvem okresním, konečně z §. 55. obec. zříz., dle jehožto výslovného ustanovení listiny, jimiž se mají zakládati závazky obce naproti osobám třetím, mají vydány býti spůsobem shora naznačeným, jakmile k uzavírání dotýčného jednání zapotřebí jest usnešení se výboru neb schválení vyššího.

Z toho patrno, že tu nejde pouze o formálnost neb o průvodní moc listiny, nýbrž že obec v záležitostech druhu dotknutého zastoupena jest všemi orgány obecními v §. 55. ob. zříz. dotknutými, že tudíž mimo ono usnešení a schválení, pak vyznačení jeho v listině intervence všech těchto orgánů obecních spůsobem naznačeným k platnosti samého jednání právního bez výminky jest zapotřebí. Vždyť toliko tehda, šetří-li se bedlivě všech těchto předpisů, jest tu garancie co možná uspokojující, kterou zákonodárce zamýšlel podati při právních jednáních obce zvláště důležitých.

Dlužní upsání ze dne 29. srpna 1873 (žalobní příloha lit. A.) jest podepsána jedině měšťanostou Františkem M., obecním radním Prokopem P. a obecním výborem Františkem D. — nedostává se tudíž podpisu druhého člena výboru i naznačení dotýčného usnešení obecního výboru i schválení zastupitelstva okresního v samé listině. Poslednějšímu požadavku ostatně nebylo lze ani vyhověti, poněvadž v příčině určitého právního jednání,

Digitized by Google

o němžto listina byla sdělána, nebylo po ruce ani usnešení se výboru obecního, ani schválení zastupitelstva okresního.

Usnešení se výboru obecního ze dne 23. května 1873 č. 185. a ono výboru okresního ze dne 8. července 1873 č. 311., konečně stvrzení těchto usnešení okresním zastupitelstvem, jež stalo se dne 15. října 1873, k nimž se žalující odvolává, nemohou tyto podstatné nedostatky nahraditi, jelikož — nehledě ani k uvedeným předpisům zákona, které bez výminky platnost smlouvy s obcí uzavřenou činí závislým na zachovávání určitých náležitostí, a které tudíž také toho nedopouštějí, by ony náležitosti jinak byly nahraženy — dotknutá usnešení obec zmocňují toliko předběžně a všeobecně, by za společenskou továrnu do sumy 40750 zl. ručila. O právním jednání se spořitelnou X-skou, o němžto se zmíní listina lit. A., neobsahuje však ona usnešení ničehož, a nemohla také o něm ničehož obsahovati, poněvadž jednání to mnohem později bylo uzavřeno, nežli stala se usnešení právě dotknutá.

Že však zákonní předpisy, k nimž shora bylo se odvoláváno, mají na zřeteli toliko jednání právní, jež uzavírá se s určitou osobou fysickou neb právnickou a jež po ruce jest již dle celého obsahu svého, to vyplývá jednak z výslovného znění zákona, jednak z úvahy, že takové jednání toliko tehda může býti zkoumáno i schváleno, uváží-li se bedlivě jeho celý obsah i všechny výhody, které z něho obci mohou vzejíti.

Kterak nezbytně jest zapotřebí, aby řád obecní v tomto směru bedlivě byl zachováván, o tom svědčí právě spůsobem přesvědčujícím rozepře, o kterou tu jde.

Obec B-ská byla dle zmíněného usnešení, okresním zastupitelstvem schváleného zcela všeobecně zmocněna, zaručiti se za dluhy společenské továrny na sukna i vlněné látky v B. až do sumy 40750 zl., a bylo jí zároveň uloženo, by suma 50000 zl. na nemovitostech továrny pro obec B-skou v druhé hypothece byla pojištěna. Naproti tomu bylo v listině, jež žalobě jest základem, přistoupeno povinnosti hlavního dlužníka co rukojmě i plátce, byl převzat závazek solidární, bylo slíbeno, platiti dluh v annuitách a úroky z prodlení z každé sumy, jež by nebyla v čas zapravena a s tím dodatkem, že by spořitelna v případě, když by i jen jediný závazek nebyl v čas splněn, mohla dobývati celou pohledávku najednou bez kterékoliv výpovědi. Bylo se dále podrobeno všeobecně všem ustanovením v stanovách spořitelny obsaženým, bylo slíbeno,

Digitized by Google

nahraditi všechny náklady se zjištěním převzaté povinnosti a s kvitováním splacených částek spojené, byly konečně za splnění všech těchto povinností dány v zástavu nemovitosti městké obci patřící, ačkoliv v tomto ohledu nestalo se nižádné usnešení zastupitelstva obecního, a ačkoliv k takovémuto zastavení dle §. 97. č. 1. obec. zříz. bylo bývalo zapotřebí zvláštního schválení zastupitelstva okresního, kdežto zjištění sumy 50000 zl. na nemovitostech hlavního dlužníka pro rukojmě, jímž podmíněno bylo ono usnešení, buď dokonce nebylo provedeno, neb aspoň nestalo se v pořadí zřejmě vyžádaném.

Zdali ostatně u spořitelny v X. jest obyčejem půjčovati peníze toliko za podmínkami svrchu zmíněnými, jest lhostejno, poněvadž o takovém obyčeji nemusela žalovaná obec i zastupitelstvo okresní věděti, a tím méně mohlo býti předpokládáno, že zápůjčka za těchto podmínek bude uzavřena, když při onom usnešení o tom ani řeči nebylo, kdo zápůjčku má poskytnouti.

Tvrdí-li žalobkyně, že, když zástupcové obce překročili meze plné moci své, oni z toho jedině odpovídají obci, že však tím nejsou dotknuta práva druhé strany, která smlouvou byla uzavřena, tož nelze této argumentaci nikterak přisvědčiti. Nehledě ani k ustanovení §. 1016. ob. zák. obč., nelze zástupce obce stotožňovati se zmocněncem tétéž. Zástupcové obce mohou jednati toliko v mezích oboru působnosti jim přikázaného; obmezení toto, jež v zákoně se zakládá, mělo však i žalobkyni býti pomědomo, a bylo to její věcí, usilovati k tomu, by předpisy zákona bedlivě byly zachovány a ona takto škody se uvarovala.

Konečně nelze i přihlížeti k okolnosti té, že listina lit. A. vtělena byla při nemovitostech obce B-ské k vůli zjištění práv, z ní prý spořitelně X-ské vyplývajících, neb když právní jednání v listině obsažené postrádá účinku právního, nelze též ve smyslu §§. 449. a 1351. ob. zák. obč. mluviti o právu zástavním pro závazky z jednání takového.

Dle toho nelze již všeobecně žalobní nárok spořitelny X-ské míti za oprávněný.

Nelze však ani, jak to prvý soudce na základě §§. 1346. a 1356. ob. zák. obč. učinil, aspoň přisouzením splatných anuit a uznáním závazku rukojemského částečně vyhověti prosbě žalobní, poněvadž i výroku takovému odporují důvody svrchu vylíčené, poněvadž zejmena není zjištěno, zdali a za jakých podmínek by výbor obecní byl svolil a zastupitelstvo okresní bylo schválilo

Digitized by Google

takovou smlouvu v rukojemství. Dále jest právní poměr prostého rukojmě podstatně rozdílným od onoho, v němž vstupuje rukojmě i plátce. Žalující spořitelna neodvozuje nárok svůj ani z poměru prvnějšího, ona neuvedla ani dotýčné faktické okolnosti, neuvedla zejmena, že hlavní dlužník v konkurs upadl. Žalované obci nebylo tudíž také lze, přivésti k platnosti námitky, které jí příslušejí vzhledem k nároku takovému a nelze přihlížeti z povinností úřední k právním poměrům i skutkům, jakož i k průvodům, ku kterýmž se strany samy nebyly odvolaly.

Pročež bylo zamítnouti mimořádné dovolání se žalobkyně, jež dv. dekretem ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. není odůvodněno, a bylo k řádnému dovolání se jejímu potvrditi rozsudek vrchního soudu, pokud jím rozsudek první stolice byl změněn.

Žalobkyně, jež v při úplně propadla, má dle §§. 24. a 26. kona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. nahraditi žalované obci i náklady stolice třetí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. února 1876 č. 13564.

—k.

Zrušení společenstva v čas? — Jaký význam má litis contestatio v rozepři o zrušení společenstva? — Jest příslušenství dílné, když věc sama nedílná?

K žalobě K. M. a P. J. spoluvlastníků domu se zahrádkou č. p. 1167.—II. v Praze na J. J., vlastníka druhé polovice téhož domu se zahrádkou o zrušení spoluvlastnictví jmenované nemovitosti soudní dražbou nalezl c. k. zemský soud v Praze rozsudkem vedlejším ze dne 27. února 1875 č. 1122. důkaz znalci o tom,

1) zda přítomná doba jest nevhodnou pro zrušení spoluvlastnictví domu č. p. 1167.—II. a
2) zda jest nutno očekávati značné zvýšení cen nemovitosti v ulici svat. Petrské — (tam totiž nachází se č. p. 1167.—II.) v době nejbližše příští.

Digitized by Google

Důvody.

Žalující, jimžto polovice domu č. p. 1167.—II. v Praze přináleží, domahají se toho, aby spoluvlastnictví k domu jmenovanému z jedné polovice J. J. v knihách připsanému cestou veřejného prodeje se zrušila a proto na předpis §. 843. ob. zák. nárok svůj opírají. Žalovaný namítá, odvolávaje se k §. 830. ob. z. obč., že doba nynější, kdy dle polohy ve sv. Peterské čtvrti nejblíž u nádraží od c. k. rak. sev. záp. dráhy značné stoupání cen nemovitosti s určitostí očekávati se musí, žalovatelé zrušení společenstva nikterak vyhledávati nemohou, poněvadž by toto v nečas a na ujmu žalovaného co spoluvlastníka se stalo.

Tato ve slovech a ve smyslu zák. spočívající námitka jest zajisté rozhodnou dle okolnosti času a místa a protož také důkaz znalci již v odpovědi nabídnutý a v duplice blíže přispůsobený ve smyslu §. 830. a 843. obc. připustiti se musel dle §§. 104. a 187. s. ř., aby se podstatná otázka rozřešila.

Žalovaný nastoupil důkaz tento a když znalci se soudní komisí místo ohledavše vyslechnuti byli, nalezl c. k. soud zemský v Praze rozsudkem ze dne 7. srpna 1875 č. 22057. za právo, že se žaloba de praes. 24. srpna 1873 č. 22066. se závěreční prosbou prozatím zamítá.

Důvody.

Žalující žádají za zrušení společenstva stran domu č. pop. 1167.—II., poněvadž sekvestrem ve výkonu svých vlastnických práv obmezeni jsou a výtěžek domu tohoto se zmenšuje. Při tom odvolávají se žalující k předpisu v §. 843. obč. zák. Žalovaný však namítá, že právě nynější čas k zrušení spoluvlastnictví naprosto se nehodí, jelikož tento dům ve sv. Petrské ulici blíže Poříčské brány stojí, před níž nádraží c. k. severozápadní dráhy se staví, tak že hlavně Petrská ulice spojení mezi tímto nádražím a ostatní částí města sprostředkovati musí. Tímto spůsobem lze prý se v nejkratší době značného zvýšení ceny nemovitostí nadíti. K zjištění těchto okolností nabídl žalovaný důkaz skrze znalce. Při stání v té příčině nařízeném vyslovili se znalci na otázky přísudkem blíže určené, že nynější obchodní poměry v celku i při nemovitostech zmenšení ceny za následek mají, že však vystavením nádraží severozápadní dráhy ulici sv. Petrské až dosud velmi stranou ležící čilého obchodu se dostane, což v nejkratší době,

Digitized by Google

snad již v několika týdnech na cenu tamějších nemovitostí prospěšně bude působiti. Z té příčiny není prý nyní na čase spoluvlastnictví stran pražského domu č. 1167.—II. soudním prodejem zrušiti a sice tím méně, ano pro váznoucí poměry a všeobecné váznutí obchodu očekávati se nedá, že by zvláště cestou dražby nabídnuta byla kupní cena skutečné hodnotě přiměřená a prodej domu tedy prodávajícímu na ujmu býti musel. Dle toho nálezu musí se dle §. 196. s. ř. za dokázáno uznati, že by prodej jmenovaného domu nyní byl nevčasný a žalovanému na škodu a proto žalujícímu dle §. 830. obč. z. nezbývá, než zrušení spoluvlastnicví na příhodnější dobu odložiti. Ustanovení §. 843. ob. z. nemůže v tomto případě místa míti, poněvadž se týká způsobu, kterak provésti se má rozdělení společné věci po zrušeném již spoluvlastnictví, kdežto §. 830. ob. zák. předpisuje, kdy a pod jakými výminkami zrušení společenství žádati možno. Jelikož těchto podmínek v případě, o kterémž se jedná, tohoto času neshledáno, musili žalující pro tentokráte se svou žalobou odmítnuti býti.

Z rozsudku tohoto žalující se odvolali. C. k. vrchní soud zemský v Praze uznal rozsudkem ze dne 19. října 1875 č. 25783., že žalovaný J. J. jest co spoluvlastník polovice domu č. pop. 1167.—II. na Novém městě v Praze pod následky exekuce povinen, soudní dražbu jmenovaného domu z druhé polovice K. M. a P. J. náležejícího po uplynutí měsíce dubna 1876 za příčinou zrušení společenstva proti tomu dovoliti, že dům č. p. 1167.—II. po předchozím odhadu soudním v úřední dražbě prodán a výtěžek dle poměru rozdělen bude. Zároveň jest žalovaný povinen nahraditi žalobcům náklady stolice první i druhé.

Důvody:

Dům č. p. 1167.—II. v Praze podroben zápovědi dělení dle cís. rozhodnutí ze dne 8. prosince 1856 č. 1. ř. z. z roku 1857; při něm ležící zahrada tvoří s domem knihovní těleso a žalovaný J. J. neukázal, že tato zahrada dle její polohy a bez značného zmenšení ceny dělena býti mohla; žalobci K. M. a P. J. jsou tedy co společníci dílu jmenovaného domu dle §. 843. ob. z. obč. oprávněni žádati, aby dům s příslušenstvím pomocí soudní dražby prodán a tržní cena mezi podílníky rozdělena byla; žalobci musili by si dle §. 830. ob. z. obč. dle okolnosti přiměřené odložení, které se zameziti nedá, toliko tenkráte dáti líbiti, kdyby žalovaný prokázal, že by se neprodleně zrušení společenství stalo v nečas aneb

Digitized by Google

k jeho škodě; žalovaný měl tedy povinnost trvání a nezamezitelné odložení okolnostmi a poměry dokázati.

Jelikož §. 830. ob. z. obč. připouští toliko odložení okolnostem přiměřené, jež nemožno zameziti, mohou se tedy pod výrazem „nečas" patrně toliko pomíjející, nikoliv ale obchodní poměry nepřehledného trvání vyrozumívati a nemůže se tedy k povšechnému stavení obchodu zřetel vzíti a jelikož dle dvor. dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. ř. z. toliko po rozsudku aneb smíru následující skutečnosti k zastavení exekuce spůsobilé jsou, musí soudce na všechny až k vydání rozsudku dle pořadu práva prokázané okolnosti, pokud ku věci náleží a rozhodné jsou, zřetel vzíti, protož „nečas" zrušení společenství nikoliv dle dne podání žaloby, nýbrž po dni nálezu znaleckého posuzovati se musí.

Znalci dotvrdili v jich nálezu ze dne 29. dubna 1875, že nádraží severozápadní dráhy vystavěno jest a nejblíže příští dny obchodu odevzdáno bude a dle toho podali zdání, že se značné zvýšení cen usedlostí, nacházejících se v ulici sv. Petra, kde dům č. p. 1167. leží, v nejkratší době, snad již v málo měsících, na nejvýše v následujícím roku očekávati dá.

Když pak znalci dále uvedli, že není nyní na času, spoluvlastnictví pražského domu č. p. 1167.—II. soudním prodáním jeho zrušiti a že by to pro vlastníky jeho škodlivé bylo,tož neodůvodňuje toto zdání zamítnutí žaloby, ani ne pro tentokráte, nýbrž dle §. 830. ob. z. obč. toliko odročení dražby až do té doby, kdy obchod na nádraží severozápadní dráhy pravidelný chod míti bude, což podle zdání znalců na nejvýš v následujícím roku od 29. dubna 1875 počínaje, nastane, z kterýchžto důvodů rozsudek c. k. zemského soudu, který žalobní prosbě po uplynutí měsíce dubna 1876 místa dal, pokud totiž odložení přiměřeným jest, změněn byl. Neb i další námitky žalovaného, že prosba za dovolení dražby pod následky exekuce, pak za náhradu nákladů soudních a za povolení dražby bez udání podmínek dražebních dovolenou není, jsou liché, poněvadž každému rozsudku lze exekucí průchod zjednati, závazek, nahraditi náklady sporu dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., nevisí na předmětu sporu, nýbrž na tom, podlehla-li ta neb ona strana a poněvadž konečně podmínky dražební toliko po předchozím soudním odhadu a v době ku dražbě přiměřené sepsány býti mohou.

Žalovaný odvolal se z rozsudku toho k c. k. soudu nejvyššímu, který však potvrdil rozsudek stolice druhé.

Digitized by Google

Pro některou zajímavost a proto, že se c. k. nejvyšší soud ani nevyjádřil v hlavním důvodu dovolacím totiž, že předmět žalobní sluší posuzovat dle doby litis contestationis, uvádím do slova

důvody.

Žalovaný namítal v odpovědi, že prodej domu č. p. 1167.-II. není proto možný, poněvadž se na blízku jeho nádraží sev. záp. dráhy staví a že se tedy v době nejkratší, až nádraží obchodu odevzdáno bude, značné stoupání ceny domů očekávati dá. To doznali sice znalci o tom slyšení, avšak dodali, že nádraží již dokončeno jest a že tedy dům v nejkratší době, avšak nejdéle v roku nejblíže příštím (1876) značnější ceny se dočká.

Vzal-li tedy c. k. vrchní soud zemský k tomu zřetel a ustanovil-li lhůtu prodeje domu teprv po uplynutí měsíce dubna 1876, byl k tomu bez odporu povolán, poněvadž žalobní žádost na zrušení společenstva jinak v zákoně odůvodněnou tím spůsobem jen omezil, nikoliv však nepřekročil a rozhodnutí o přiměřeném odložení v §. 904. ob. z. obč. soudu přísluší. Tato stížnost jest tedy bezdůvodná.

Dovolatel tvrdí dále, že by se zahrada k domu náležející měla vyloučiti, poněvadž sama jest dělitelna. On však sám ji pojmenoval ve své odpovědi co příslušenství domu, zač také pokládána býti musí dle výpisu z knih, nálezu znalců a dle protokolu, sepsaného při soudním ohledání.

Poněvadž dále každý rozsudek dle potřeby exekucí vyplněn býti musí, tedy bylo právem touto eventualitou v rozsudku vrchního soudu vyhroženo.

Konečně jest také odůvodněno, byl-li žalovaný, který propadl, odsouzen k náhradě nákladů (§. 25. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.), neb žalovaný žádal, aby žaloba zcela zamítnuta byla, obmezení její však vrchním soudem nedovoluje vzájemné zdvižení nákladu, any tím žádné zvláštní náklady spůsobeny nebyly.

Za tou příčinou jsou veškeré stížnosti a pochybnosti dovolatele nepodstatné*) a musel tedy potvrzen býti rozsudek ve věci a v zákoně úplně odůvodněný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 1876 č. 171. **Dr. J. Podlipný.**

---

*) Poznámka zasílatele. Jest zajisté želeti toho, že c. k.

Digitized by Google

K dvor. dekretu ze dne 4. září 1801 č. 535. sb. zák. s.

K stání o žalobě Václava K. na manžele Václava a Marii J. pro 359 zl. 59 kr. dostavil se jenom spolužalovaný, Václav J., uzavřel se žalobcem smír, vedle kterého sebe a svou manželku spolužalovanou Marii J. zavázal sumu 220 zl., na kterou žalobce prosbu svou byl obmezil, v jistých lhůtách pod následky exekuce a pod ztrátou lhůt zaplatit.

Později vydobyl žalobce Václ. K. v základě toho smíru exekuční zabavení a odhad svršků obou žalovaných a výměrem c. k. okresního soudu v Královicích ze dne 14. ledna 1 874 č. 215. civ. také vklad exekučního práva zástavního na usedlosti č. p. 28 v Kacerově manželům Václavu a Marii J. náležité. Výměr ten nabyl právní moci.

Když pak exekuční odhad usedlosti té povolen byl, podala Marie J. na exekventa Václava K. žalobu u c. k. okresního soudu v Královicích, ve které tento děj uvedla a dále uvedla, že svého muže Václava J. nezmocnila, aby za ni smír uzavřel, a žádala, aby onen smír co do její osoby za neplatný prohlášen a exekuční právo zástavní zrušeno bylo.

C. k. okresní soud v Královicích uznal rozsudkem ze dne 28. července 1874 č. 3662. podle závěreční žaloby, pak-li žalovaný přísahu: že pravda není, — — — že žalující svého muže nezmocnila — — by ji smírem k solidárnímu placení 220 zl. zavázal — nevykoná, pak žalující tutéž přísahu pro případ vrácení v tvrdící spůsobě vykoná. V

důvodech

poukázáno k tomu, že dle §. 1008. obč. z. k. uzavírání smírů zapotřebí jest zvláštního plnomocenství, že žalující tvrdí, že takové ani ústně ani písemně svému muži nedala, pročež na rozhodovací přísahu v této rozhodné, žalovaným popřené okolnosti uznáno býti muselo.

---

nejvyšší soud o hlavním důvodu v dovolací stížnosti uvedeném, že totiž poměr sporný sluší posuzovati dle stavu věci v čas litis contestationis — ani slovem se nezmínil.

Digitized by Google

V odvolací stížnosti proti tomu rozsudku uvedl žalovaný mezi jiným toto: Dle dvorního dekretu ze dne 4. září 1801 č. 535. pokládá se za to, že oni soupeři, kteří se k stání nedostaví, k tomu přistupují, který na žalobu odpovídá.

Musí se tedy za to míti, že Marie J. přistoupila k tomu, co žalovaný jednal. §. 1008. obč. z. v tomto případě místa nemá, jedná pouze o zmocnění; právo onoho, jenž na žalobu odpovídá, zavázati i ostatní soupeře, kteří se ku stání nedostaví, nezakládá se na smlouvě o zmocnění; že §. 1008. obč. z. tu místa nemá, jde z toho, že ten, který na žalobu odpovídá, přísahy (za soupeře) ukládati, přijímati a vraceti může bez zmocnění soupeřů, kteří se nedostavili, ačkoliv i k ukládání atd. přísahy dle §. 1008. obč. z. zapotřebí jest zvláštní plné moci. Když tedy v takovém případu §. 1008. ob. z. platnosti nemá, proč mělo by se vyhledávati zvláštní plné moci při uzavření smíru jmenem soupeře? — —

Rozhodnutím ze dne 21. září 1875 č. 22247. změnila druhá stolice rozsudek první stolice a zamítla žalobu s doložením, že každá strana má nésti své útraty první a druhé stolice.

Důvody.

Žalobkyně odpírá platnosti narovnání, kteréž manžel Václ. J. se žalovaným Václavem K. u c. k. okresního soudu v Královicích v jejím jmeně uzavřel, kterýmž ji solidárně zavázal, Václavu K. 220 zl. zaplatit — a to z té příčiny, že svého manžela nezmocnila, aby za ni s Václavem K. narovnání uzavřel, a že narovnání to neschválila. Avšak žalobkyně v žalobě sama uvádí, že Václav K. žalobu de præs. 8. května 1873 č. 2732. na jejího manžela a na ni podal, že jí rubopis této žaloby s výměrem, kterýmž stání k jednání na 24. června 1873 ustanoveno bylo, doručen byl. Dle žalobního výměru od ní založeného byla též vybídnuta, aby společného zmocněnce jmenovala, jinak by soudní vyřízení, kdyby se žádný žalovaný, aneb pouze její manžel dostavil, tomuto dodávána byla.

Vedle dvor. dekr. ze dne 4. září 1801 č. 535. sb. z. s. pokládá se za to, že oni soupeři, kteří výslovně k právům neodpovídají, k tomu přistupují, který ku právu odpovídal. Následkem tohoto ustanovení nebylo žádného zvláštního zmocnění k tomu zapotřebí, aby manžel žalující při stání za ni jednal a právoplatná vyjádření činil. Žalobkyně nepopřela udání žalovaného, že její muž při stání pravost zažalované pohledávky nepopřel. Toto uznání

Digitized by Google

pravosti pohledávky platí i naproti žalobkyni jakožto společnici pře a nelze nenahlížeti, proč by na základě tohoto uznání se strany jejího manžela též za ni učiněný slib, pohledávku Václ. K. pod ztrátou lhůt v umluvených lhůtách zaplatiti, co do osoby žalobkyně tentýž účinek nemělo, ježto tato ani netvrdí, že Václ. K. již v žalobě solidární zaplacení nežádal. Že však žalobkyně s narovnáním od manžela s Václavem K. uzavřeným skutečně souhlasila, a je potomně mlčky schválila, vyplývá již z toho, že jak sama uvádí, u ní exekuce zabavením jejich svršků k žádosti Václava K. provedena byla, při čemž se dozvěděla, že se její manžel i v jejím jmeně zavázal, Václavu K. část 220 zl. s úroky pod ztrátou lhůt pro případ, že by slibu nedostál, zaplatiti, a ona této exekuci cestou stížnosti neodporovala, nýbrž této jakož i na základě intimátu povolenému vkladu exekučního práva zástavního na její usedlosti dala v moc práva vejíti.

Nepřísluší jí tudíž více právo, narovnání odporovati, proto že prý její manžel k němu zmocněn nebyl, a jest nabídnutá o této okolnosti přísaha nerozhodná, nemístná, pročež první rozsudek změněn, a žaloba naprosto zamítnuta byla.

Výrok o nákladech soudních obou stolic zakládá se na §. 400. s. ř. dvor. dekr. ze dne 9. května 1785 č. 426. sb. z. s., poněvadž o tom sporu, kde rozsudek první stolice již 28. července 1874, tudíž ještě před platností zákona ze dne 26. května 1874 č. 69. ř. z. vynešen byl, v §. 24. 26. toho zákona naznačených ustanovení vedle §. 28. téhož užíti nelze.

V dovolací stížnosti uvedla žalující, že dvor. dekr. ze dne 4. září 1804 č. 535. sb. z. s. místa má jen tenkráte, když se z více soupeřů jenom jeden z nich k stání dostaví, a na žalobu „odpovídá“, když tedy o žalobě bylo j e d n á n o, což ale v tomto případu nebylo, jelikož uzavřen byl smír.

Žalovaný netvrdil, že žalující se svým manželem o spravování jmění zvláštní úmluvu uzavřela (§. 1237. obč. z.) a nelze jej za správce jejího jmění považovati (§. 1239. obč. z.), a kdyby tomu také tak bylo, nebyl by tím k učinění narovnání za ni zmocněn, protože k tomu dle §. 1008. obč. z. zvláštního plnomocenství zapotřebí jest. Okolnost tu, že si na exekuční výměry nestěžovala, nelze považovati za schválení smíru, který ji nevázal, protože se stížnost dle §. 267. s. ř. jen formalností týká, kdežto platnosti smíru jenom žalobou odporováno býti může, k čemuž ale lhůta předepsána není, pokud právo pomlčením neminulo.

Digitized by Google

Avšak c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice z

důvodů

v poslednějším obsažených potvrdil, s doložením, že útraty třetí stolice dle §. 400. s. ř. a dvor. dekretu ze dne 9. května 1785 č. 426. nésti má každá strana své.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 21. dubna 1876 č. 14430.

J. Novák, c. k. soudní příručí.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 83. (rep. nálezů.)

Při rozvržení ceny trhové v exekuční věci bratří Kann-ových proti Jakubu Nielovi a Marii Nielové pro 4000 zl. s přísl. nebyla dle výměru c. k. okresního soudu v Hernalsu ze dne 6. ledna 1876 č. 62960. daň z příjmů c. k. berním úřadem ohlášená, kterou platiti náleželo z činže dani nepodrobené, přikázána z ceny trhové za dům č. p. 141., „jelikož daň z příjmů jestiť daní osobní, která tedy nemůže dojíti zaplacení z nejvyššího podání za nemovitost docíleného."

K stížnosti c. k. finanční prokuratury pro Dolní Rakousko přikázal c. k. vrchní soud pro arcivévodství Rakouská dekretem ze dne 7. března 1876 č. 3709. ohlášenou daň z příjmů z trhové ceny k zaplacení co položku výsadní; a jelikož dle §. 2. patentu o dani z příjmů ze dne 29. října 1849 č. 439. ř. z. z důchodů z majetku, který podroben jest dani pozemkové neb činžovní, daň platí se mimořádnou přirážkou k dani pozemkové i dani přímé nejv. patentem ze dne 10. října 1849 zavedenou, — jelikož tyto přirážky sluší považovati za daň reální, a jelikož s procentní daní z příjmů, kterou platiti jest z výtěžku domů dani nepodrobených, dle povahy své rovná se přirážkám. Na každý spůsob však jestiť tato daň z příjmů daní takovou, které podrobena jest nemovitost, a která tudíž také dle dvorního dekretu ze dne 16. září 1825 č. 2132. požívá práva přednosti přede všemi věřiteli, pročež jí slušelo k placení přikázati a o to ztenčiti podíl, který z trhové ceny připadá na bratry Kannovy a ony věřitele, kteří poslední z trhové ceny docházejí zaplacení.

Digitized by Google

V dovolací stížnosti bratří Kannových bylo uvedeno, že daň z příjmu nestane se ještě daní reální tím, že se vybírá co přirážka k dani činžovní.

C. k. nejvyšší dvůr soudní zavrhl tuto stížnost dovolací: „uvažuje, že dle čl. IV. zákona finančního pro rok 1875 ze dne 22. prosince 1874 č. 147. ř. z. z r. 1874 při dani činžovní třetina této daně bez přirážek ve smyslu §. 2. cís. pat. ze dne 29. října 1849 č. 439. ř. z. zastupuje místo daně z příjmů, kterou by z důchodu onoho domu náleželo zapravovati, kdežto v závěreční větě čl. IV. určeno jest, kterak sluší čítati daně z příjmů z oněch budov, které buď v celku neb částečně osvobozeny jsou od daně činžovní; uvažuje, že v tom jak v onom případě jde o daň, kterou sluší zapravovati z důchodu domu, nechať se vybírá co daň činžovní neb co daň z příjmů, které tudíž dle dvor. dekretu ze dne 16. září 1825 č. 2132. přísluší zákonní právo zástavní a sice právo výsadné, kterému z povinnosti úřední sluší za dost učiniti; uvažuje, že v případě, o který tu jde, přihlášena byla daň z příjmů z domu č. p. 141. v . . ., částečně od daně činžovní osvobozeného za posledních deset měsíců roku 1875, kterou tudíž co položku výsadní z trhové ceny za onen dům slušelo přikázati.“

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta první býti zanešena v repertorium nálezů:

Zákonní právo zástavní, kteréž dvor. dekret ze dne 16. září 1825 č. 213. z. přisuzuje tříletým daním zeměpanským vzhledem k nemovitosti, z kteréž tyto daně náleželo zapravovati, přísluší i dani z příjmů, kterou dle zákonů finančních sluší zapravovati z budov, které buď v celku neb částečně na čas jsou osvobozeny od daně činžovní.

Sezení ze dne 25. dubna 1876 č. 4851., IV. senát.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

79) Na základě plné moci, kterou byl A. dne 7. ledna 1874 vydal, uzavřel plnomocník B. dne 18. června 1874 narovnání. V měsíci březnu 1874 byl na základě tétéž plné moci ze dne 7. ledna 1874 již jiný knihovní vklad povolen. C., s nímžto byl B. dne 18. června 1874 narovnání uzavřel, žádal v dubnu 1875 za výmaz některých

Digitized by Google

hypothekárních pohledávek mandanta A., přikládaje prvopis narovnání a odvolávaje se k plné moci, která již dříve v opisu v sbírku listin byla vložena. C. k. nejvyšší soud povolil výmaz žádaný, neb na základě plné moci bylo před uplynutím jednoho roku žádáno za vklad knihovní, čímž vyhověno požadavku §. 31. kn. zák. Mohlo se tudíž také po uplynutí jednoho roku žádati za jiný vklad na základě téžž plné moci, a tuto nebylo také více třeba přiložiti přepisu, kterého tu muselo býti již při vkladu dřívějším.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 15. prosince 1875 č. 13547. v Z. f. Not. 1876 č. 18.

80) Prodejem hypotheky nebyla o sobě exekuce ještě ukončena. Protož jsou i další kroky, jichž podniknouti třeba jest hypothekárnímu věřiteli, aby došel zaplacení, kroky exekučními, a útraty za příčinou tou povstalé sluší co útraty exekuční z trhové ceny za statek prodaný v tomtéž přikázati pořadí, jak kapitál samý.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 17. února 1876 č. 1188. v Ger. Halle z r. 1876 č. 36.

81) Ve smyslu §. 260. trestního řádu není dosti na tom, když v enunciatu trestního rozsudku naznačen jest název skutku trestního, kterého obviněný vinným byl nalezen. Sluší naopak naznačiti tam i čin, kterým se obvinčný trestního skutku dopustil, a nestačí, když dotyčný děj vypravuje se pouze v důvodech rozsudku trestního.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 5. dubna 1876 č. 56. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 38.

82) §. 1047. ob. zák. obč. obsahuje co do smlouvy směnné, a tudíž také §. 1066. ob. zák. obč. co do smlouvy trhové patrně výjimku z pravidla §. 919. ob. zák. obč., dle kterého nelze od smlouvy odstoupiti proto, že druhá strana řádně nesplnila. Jinak nebylo by lze vysvětliti sobě ustanovení, že věc koupená v pravý čas má se odevzdati i přijmouti i že ten, kdo závazek svůj řádně nesplnil, ručí druhé straně za veškerou škodu i za ušlý zisk.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 18. listopadu 1875 č. 11041. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 39.

83) Jakémusi A. byly pro dlužné daně rozličné věci zabaveny a do jistého sklepa odvezeny. On tyto věci odtamtud o své újmě opět odnesl, prodal, a ztržené peníze pro sebe upotřebil. Soud první stolice uznal sice obviněného vinným zpronevěřením; odvolací soud (jednalo se o přestupek), zrušil sice tento nález trestní, odsoudil však obviněného pro přestupek krádeže, maje za to, že zabavené věci až do výše dlužné daně nebyly více vlastnictvím exekutovým. Za stížností gene-

Digitized by Google

rální prokuraturou k uhájení zákona podanou zrušil však nejvyšší soud i tento nález trestní a sprostil A. obžaloby, poněvadž tu není trestního skutku ve smyslu zákona a čl. IV. uvoz. zák. k zákonu trestnímu toho nedopouští, aby předpisové trestní obdobně byli užíváni.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 20. dubna 1876 č. 1957. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 41.

84) Nálezem úřadů správních bylo ve smyslu cís. pat. ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. nalezeno, že A. s nárokem svým na lesní služebnost, která v knihách gruntovních byla vyznačena, právoplatně jest odmrštěn. Ač v nálezu bylo podotknuto, že toto odmrštění může býti v knihách gruntovních vyznačeno, odmrštily přece obě vyšší stolice dotyčnou žádost tabulární; neb jakkoliv §. 38. pat. ze dne 5. července 1853 vyslovuje zásadu, že právoplatné nálezy u věcech vyvazení pozemků soudy mají býti vykonávány, nelze přec dle knihovního řádu nikterak v knihách poznamenati, že kdo se svým nárokem třeba knihovně vyznačeným byl právoplatně odmrštěn.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 15. února 1876 č. 1872. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 20.

Deník.

Zkoušky právnické. Ger. Ztg. přináší v jednom z posledních čísel svých přehled výsledků praktických zkoušek právnických pro rok 1875. Z tohoto seznamu vyjímáme, že v roce 1875 v Praze bylo odbýváno 418 zkoušek právnických, a sice 255 zkoušek pro úřad soudcovský, 133 zkoušek advokátních a 30 zkoušek notářských. Z těch vypadlo na obvod Pražského vrchního soudu 93 zkoušek a sice 60 pro soudcovství, 24 pro advokacii a 9 pro notářství, na obvod Brnenského vrchního soudu 35 zkoušek a sice 26 pro soudcovství, 8 pro advokacii a jedna pro notářství. Co se týče výsledku zkoušek, tož bylo v celku složeno 48 zkoušek (11 procent) s úspěchem výborným, 165 (40 procent) s výsledkem velmi dobrým, 193 (46 procent) s výsledkem dobrým a 12 (3 procenta) bez výsledku. V Praze zejmena bylo ze zkoušek soudnických 1 procent s úspěchem výtečným, 30 procent s úspěchem velmi dobrým, 62 s úspěchem dobrým a 7 bez výsledku. V Brně byly 4 procenta s úspěchem výtečným, 27 procent s úspěchem velmi dobrým a 69 s úspěchem dobrým; bez výsledku nebyla tam

Digitized by Google

žádná ze zkoušek pro úřad soudcovský. Co se týče zkoušek advokátských, byl uvedený poměr procentový v Praze dle číslic následující: s úspěchem výtečným žádná, velmi dobrým 25, dobrým 66, bez výsledku 9 procent; v Brně vypadlo výtečně 13, velmi dobře 50, dobře 37 zkoušek, bez výsledku nebyla žádná. Konečně bylo zkoušek notářských v Praze 22 procent s velmi dobrým, 78 procent s dobrým výsledkem, v Brně jediná s dobrým výsledkem. Naproti roku 1874 přibylo vůbec zkoušek o 7 procent, a sice zkoušek pro úřad soudcovský o 12 zkoušek, notářských o 30 procent. Naproti tomu ubylo zkoušek advokátských celkem o 7 procent. V Praze bylo roku 1875 o 7, v Brně dokonce o 8 zkoušek advokátských méně než r. 1874.

Ministerstvo spravedlnosti nařídilo výnosem ze dne 5. května 1876 č. 5535. k §. 83. řádu trestního, že povždy, když se zavádí vyšetřování, když se podá spis obžalovací, neb když uznáno bylo na vazbu vyšetřovací naproti osobě, která jest příslušníkem stálého vojska, válečného námořnictví neb zemské obrany, má se dáti věděti o těchto skutcích velitelstvu okresu doplňovacího prostřednictvím politického úřadu, v jehož obvodu se trestní soud nachází. Stejnou cestou má býti sdělen výsledek vyšetřování trestního, nastoupení trestu a prominutí trestu v cestě milosti. Zároveň má se sděliti, v jaké vlastnosti obviněný jest příslušníkem nějakého vojenského sboru a kterého, a mají též na dožádání spisy trestní vojenskému úřadu k nahlédnutí býti zaslány.

K §. 55. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z., kterým upraveny byly zevnější právní poměry církve katolické, rozhodl c. k. nejv. soud dne 11. dubna 1876 č. 4434. v souhlasu s výnosem ministerstva pro osvětu a vyučování ze dne 2. dubna 1876 č. 8203. v téžé věci vydaném, že žaloby, kterou se příslušníci některé osady na beneficiátu domáhají konání jisté funkce církevní, naprosto nehodí se k tomu, aby o nich před soudem bylo jednáno. Tu nejde o dávky k účelům církevním, kterých by se kdo domáhal ze zvláštního důvodu právního, nýbrž o spor, jaké povinnosti má žalovaný co kněz a majitel beneficia církevního. Spory druhu takového mají se, pakli by nebyly urovnány cestou církevní dohlídky k nadacím, kteréž tu ovšem v první řadě náleží zakročiti, rozhodovati úřady správními, v nejvyšší instanci pak ministerstvem pro osvětu a vyučování. J. Bl.

Ministerstvo pro osvětu a vyučování upozornilo výnosem ze dne 14. května 1876 č. 8040. (otištěném doslovně v Z. f. Verw. č. 22. z r. 1876) podřízené úřady na to, kterak toho potřeba, aby vůči tomu, že správní dvůr soudní již ve dnech co nejblíže příštích

Digitized by Google

zahájí činnost svou, řízení u věcech správních provedeno bylo spůsobem, který ve všem odpovídá zákonu a kterým by toho bylo docíleno, aby stav věci, o kteréž správnímu dvoru soudnímu jest rozhodovati, byl úplně jasný, což právě jest nezbytným požadavkem všeliké kognice soudcovské.

K §. 52. živ. řádu. Ministerstvo vnitra rozhodlo dne 26. prosince 1875 č. 18699. v usrozumění s ministerstvem pro obchod a oním financí, že první odstavec §. 52. živ. řádu, dle kterého živnostníci, kteří všeobecné potřeby denního žjvota dle místního obyčeje po domech prodávají, zejmena tedy pekaři, nemusí se vykázati povolením k obchodu podomovnímu, pakli zboží své třeba v obcích sousedních po domech prodávají. Z. f. Verw.

Personál správního dvoru soudního bude dle jmenování dne 8. června ve „Wien. Ztg." obsažených následujícím spůsobem sestaven: Presidentem jmenován p. Karel svob. pán Stählin, dosaváde přednosta sekcijní v ministerstvu vnitra, presidentem senátu přednosta sekcijní v ministerstvu financí p. dr. Jul. Fierlinger; radními byli jmenováni pánové: ministeriální rada v ministerstvu vnitra Moric ryt. ze Schmerlingů, dvorní rada a ředitel finańcí okresu ve Vídni Josef Bedřich Ott, dvorní rada finanční prokuratury pro Dol. Rakousy dr. Karel Postl, ministeriální rada v ministerstvu pro osvětu a vyučování Karel Stránský z Heilkronů, dvorní rada místodržitelství zemí pomořanských Ondř. Winkler, dvorní rada m. sl. Max svob. pán Scharschmid z Adlertreuů, dvorní rada místodržitelství pro Tyrolsko a Vorarlbersko Josef Erhard z Erhardsteinů, dvorní rada místodržitelství pro Dol. Rakousko ryt. ze Strangfeldů, rada sekce v ministerstvu financí Frant. Skolski, konečně zemský advokát a přísedící zemského výboru českého dr. Rudolf Alter.

K řádu notářskému. Z. f. Not. sděluje rozhodnutí vídeňského soudu zemského ze dne 12. května 1875 č. 22401., dle kterého k představení notáře sešlo z nařízení, aby prvopis aktu notářského byl předložen k tomu konci, aby tam vyznačeno bylo, že smlouva úřadem vrchnoporučenským byla schválena. Soud uznal za dostatečné, by dotýčná klausule připojena byla na předložených snímcích spisu notářského.

Digitized by Google

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. Jiří Pražák.

(Pokračování.)

Co pak týče se samého řízení expropriačního v užším slova smyslu, tož pozůstává toto dle zákonů expropriačních rozličných zemí ponejvíce v tom, že se nákres zamýšleného podniku na jistých místech, nejlépe v jednotlivých obcích vyloží k tomu konci, by každému v něj lze bylo nahlednouti. Účastníkům pak dává se na vůli, by námitky své, mocí kterýchžto hodlají odporovati tomu, by ta neb ona část majetku soukromého podniku padla za obět, na úřad vznesli, který pak vše připravuje, aby o věci důkladné rozhodnutí mohlo býti vynešeno.[7]) Ovšem nelze tu pak více jed-

---

[7]) Meyer n. u. m. str. 311.—313.; Stein n. u. m. str. 327. a 332.; Thiel n. u. m. str. 94.—117.; Grünhut n. u. m. str. 212.—230. Zvláště podrobných ustanovení má v příčině té francouzský zákon expropriační z roku 1841. Nákresy prefektem vidimované zasílají se představeným (maire) dotýčných obcí, kteří je po 8 dnů vůbec činí přístupnými. Reklamace, kterých třeba kdo hodlá podati, mají se zkoumati komisí, která se po uplynutí oné osmidenní lhůty schází na místě, kde t. zv. sousprefet má sídlo své. Komise tato, která z větší části sestává ze živlů samosprávných, přijímá po 8 dnů reklamace vlastníků a předkládá o nich prefektu návrh svůj. Prefekt pak rozhoduje o námitkách výnosem důvody opatřeným (arrêté motivé). Z tohoto výnosu lze stěžovati sobě k ministerstvu pro orbu, ob-

Digitized by Google

nati o tom, lze-li expropriaci vůbec připustiti, poněvadž otázka tato již dříve platně musí býti rozřešena.[8])

Naše zákony domácí nemají v příčině té ustanovení všeobecných. Řízení, které by poněkud podobalo se onomu, jež jsme tuto vzhledem k zákonodárství jiných zemí stručně byli naznačili, jestiť předepsáno jedině co do vyvlastnění k účelu staveb vodních. Tu má dle §§. 82. a 83. z. vodního ze dne 28. srpna 1870 č. 71. ř. z., nákres, který dle §. 78. žádosti povždy musí se přiložiti, k nahlédnutí býti vyložen u politického úřadu okresního, a účastníci mají toho na vůli, buď při komisi, která se zároveň nařizuje, buď dříve již u úřadu přivésti k platnosti námitek svých, o kterýchžto se pak při komisi pojednává. Dle toho pak, zavádí-li se k žádosti podnikatele neb z nařízení úřadu řízení ediktální (§. 82.) neb zůstane-li to při t. zv. řízení stručném (§. 83.), jestiť rozdílným spůsob, kterakým se o podniku zamýšleném v obci vůbec, zejmena pak jednotlivým účastníkům dává věděti.

V ostatních případech expropriace spočívá těžiště řízení v komisi lokální, kterou politický úřad povždy má odbývati, nelze-li naditi se, že strany po dobrém se srovnají. Kterak při této komisi jest předsejíti, zůstavuje se vůbec volnému uvážení vyslance politického úřadu; povždy však sluší oběma stranám, jak podnikateli tak i expropriátovi a pro případ i zástupci zájmu veřejného na vůli zůstaviti, aby uvedly vše, o čemž se domnívají, že to slouží ve prospěch zájmu jimi hájeného, pakli dotýčná uvedení vůbec k věci se hodí (§§. 81. a 82. instrukce pro politické úřady ze dne 17. března 1855 č. 52. ř. z.).

---

chod a práce veřejné. S tím souhlasí co do podstaty i vlašský zákon expropriační z r. 1865 s tím toliko rozdílem, že tu odpadá ona zvláštní komise lokální, i že prefekt o námitkách podaných rozhoduje přímo, vyslyšev dříve radu okresu. I řízení, jež odporučuje Thiel n. u. m. není ničím jiným než parafrasí zákona francouzského s tou toliko modifikací, že uvedený spisovatel ještě v řízení ústním a veřejném, jež by se při komisi lokální mělo odbývati, shledává lepší toho záruku, že se právům soukromým dostatečné dostane ochrany. Takové ústní řízení — byť i nebylo veřejné — nařizuje nyní skutečně §. 20. pruského zákona expropriačního ze dne 11. června 1874. Srov. Dalcke n. u. m. str. 89. a 90.; Bähr a Langerhans n. u. m. str. 64.

[8]) Srov. Grünhut n. u. m. str. 213.; Dalcke n. u. m. str. 89.

Digitized by Google

Tak nařizuje zejmena §. 101. *horního* zákona ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. z. ve spojení s §. 86. nařízení vykonávacího ze dne 25. října 1854, že vyšetření na místě samém *horním* úřadem, však za *spolupůsobení úřadu politického* má býti předsevzato. Tu má nejdříve vyslanec horního úřadu vyšetřiti, zdali vůbec, na jak dlouho a jakou měrou podnik horní, má-li býti náležitě provozován, toho vyžaduje, aby majetek cizí břemenem byl stížen, a jaká as změna objevuje se býti nutnou, aby pozemek, jehož zapotřebí, ve prospěch podniku horního mohl býti obrácen. Po té má vyslanec politického úřadu na jisto *postaviti*, jakých to zájmů *veřejných* náleží šetřiti při expropriaci zamýšlené. Objevuje-li se pak pokus smíru býti marným, má u vyřízení protokolu o komisi nejdříve úřad horní podati *dobrozdání* o tom, je-li třeba podnikateli majetku soukromého, pak na jak dlouho a v jakém objemu na expropriaci by mělo býti nalezeno.[9]) Pak teprv má se akt odstoupiti politickému úřadu, by tento vynesl formelní nález expropriační.[10])

Hodlá-li kdo *plaviti dříví* a předsebráti stavby, za příčinou tou potřebné, nechť sobě vyžádá zvláštního povolení úředního. Dle §. 26. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250 ř. z. měl povolení takové uděleti úřad *krajský*, však nanejvýše na dobu tří let. Dotýkal-li se podnik obvodu několika úřadů krajských, byla příslušnou zemská vláda; a mělo-li konečně pla-

---

[9]) Nesprávně mluví tu poslední odstavec §u 68. nař. vyk. o jakémsi *nálezu* („Erkenntniss") horního úřadu. Vždyť nelze sobě ani mysliti, že by dva rozliční úřadové každý o sobě vynesli nález o tom, je-li expropriace třeba čili nic. Není také ani věcí úřadů horních, aby *rozhodli* o otázce vyvslastnění (srov. §. 1. zák. ze dne 21. července 1871 č. 77. ř. z.), oni mají jedině činiti patřičný *návrh* úřadu politickému, přihlížejíce ovšem v první řadě k zájmům zvelebení hornictví.

[10]) Pakli by úřad politický první stolice vzdor opačnému návrhu horního úřadu buď dokonce nenalezl vyvlastňovati, neb aspoň shledal, že třeba expropriace v míře toliko obmezenější, má o tom — a sice patrně dříve nežli se nález stranám sdělí — úřad horní spraviti, a tento může pro případ spisy předložiti úřadu vyššímu (to jest nyní hornímu hejtmanství a pro případ ministerstvu orby), který pak požádá místodržitelství a pokud se týče ministerstvo, by toto činilo opatření, aby nález politického úřadu srovnával se s návrhem úřadu horního (§. 69. nař. vyk.).

Digitized by Google

vení dříví býti provozováno v zemích rozličných, neb šlo-li o povolení na dobu delší než tříletou, nastala kompetence ministerstva vnitra. Tyto předpisy platí i nyní ještě s tou modifikací, že povolení, které dříve udílel krajský úřad, nyní udílí politický úřad okresní (min. nař. ze dne 30. září 1868 č. 123. ř. z.). Zemská vláda jest příslušnou tehda, dotýká-li se podnik obvodu několika okresních hejtmanství, o povolení ku plavení, jež dříve vyhražena byla ministerstvu vnitra, udílí nyní ministerstvo orby (min. nař. ze dne 29. ledna 1868 č. 12. ř. z.). — Tentýž úřad, který povoluje plaviti dříví neb předsebráti stavby za příčinou tou potřebné, rozhoduje také o expropriacích, ježto se objevují nutnými, by podnik mohl býti náležitě provozován. Komise na místě samém a jednání se sousedy odbývá politický úřad okresní, předvolav účastníky a přibrav znalce nestranné (§. 42. les. zák.).

Jde-li o stavbu silnic veřejných, tož vyplývá z ustanovení min. nař. ze dne 19. ledna 1853 č. 10. ř. z.[11]), že sice zemské vládě přísluší nalézti o tom, má-li za příčinou staveb takových některý předmět se vyvlastňovati, že však politickým úřadům okresním náleží jednak rozhodovati o pochybnostech v příčině předmětu i objemu expropriace vzešlých, jednak předsebráti komise a vyšetření, jichž na místě samém zapotřebí. Podrobných ustanovení o tom, kterak při těchto komisích sluší předsejíti, nenalezáme ani v dvorním dekretu ze dne 2. května 1818 č. 21734., ani v min. nař. ze dne 21. dubna 1857 č. 82. ř. z., které předpisy v zemích předlitavských v příčině expropriace k účelům staveb silničních i vodních platné v zemích koruny Uherské u všeobecnou známost uvedlo. Dle pravidel všeobecných jest také říditi se, je-li třeba vyvlastňovati za příčinou upravení čáry stavební (§. 7. řádu stavebního pro Čechy ze dne 11. května

---

[11]) Dle §. 28. příl. lit. A. uved. nař. měl ovšem politický úřad okresní pečovati o to, by veřejné silnice a cesty v náležitém stavu byly udržovány, a krajským úřadům náleželo dohlížeti na tuto činnost úřadů okresních, jakož i povolovati zakládání silnic nových, pakli tyto měly se dotknouti obvodu více úřadů okresních. Šlo-li však o to, zakládati silnice takové, kde mělo se vyvlastňovati, neb které se dotýkaly více okresů, měl krajský úřad věc dříve předložiti vyššímu úřadu politickému i zachovati se dle nařízení jemu odtamtud daných (§. 26. odst. II. příl. lit. B. pak §. 32. lit. *d*) příl. lit. C.).

Digitized by Google

1864 č. 20. ž. z.), neb stavby silnic zemských, okresních neb obecních (§. 19. zemského zákona pro Čechy ze dne 12. srpna 1864 č. 46. z. z., §§. 15. a 25. zákona o technicko-hospodářské správě silnic a cest, mimo silnice aerarní ze dne 31. května 1866 č. 41. zák. zemského).

Ve všech případech uvedených předvolají se ku komisi lokální pravidelně toliko majitelé pozemků, které se mají vyvlastňovati neb dočasným břemenem stížiti (srov. §. 101. hor. zák.). V řízení ediktálním ve smyslu zákona vodního mají se však i věřitelé zástavní jakož i ti, jimžto přísluší služebnost k pozemku, který se má odejmouti, neb dočasným břemenem stížiti, zvláště předvolati (§. 87. odst. II. vod. zák.). Rozumí se, že kdyby tyto osoby, ač nejsouce předvolány, ku komisi se dostavily, jim slechu nelze odepříti, neb i ony jsou „účastníky“ ve věci, o kterou tu jde.

Řízení, jehož předmětem jest odstoupení určité věci ve prospěch podniku všeužitečného, končí se nálezem expropriačním, kterým se vyslovuje, že dosavadní vlastník proti vyplacení náhrady, která se určiti má, buď naprosto vlastnictví věci své pustiti, neb aspoň u vykonávání práva svého vlastnického v jisté míře obmezován býti má.[12])

Principielně přísluší toliko úřadům správním, vynésti nález ten; však nemělo by se ni jedné ni druhé straně odepříti pomoci soudu, pakli při řízení, jež před politickými úřady bylo provedeno, nebylo šetřeno některé důležité formy řízení expropriačního zákonem předepsané.[13])

---

[12]) Zcela zvláštní povahu má nález expropriační dle nového pruského zákona expr. ze dne 11. června 1874. Tu lze z pravidla nález ten vynésti teprv tehda, když již náhrada pořadem práva byla vyměřena, neb když lhůta, po kterou strany dovolati se mohou v příčině vyměření náhrady soudu, marně byla uplynula (§. 32.). Toliko výminečně dopouští se v případech pilných toho učiniti již tehda, když náhrada v politické cestě vyšetřená byla zaplacena neb pojištěna (§. 34.). Ve smyslu pruského zákona expr. jest tedy nález expropriační prohlášením, že přechází vlastnictví odňatého pozemku na expropriata (srov. §. 47. cit. zák.). Však názor ten neodpovídá pojmům vůbec obvyklým, dle kterýchž by nálezem expropriačním slušelo značiti již rozhodnutí okresní vlády ve smyslu §. 21., kterým se nákres podnikatelem předložený konečně upravuje.

[13]) Dobře vykládá již Pfeiffer na u. m. str. 295., 296. že stano-

Digitized by Google

Však obor působnosti soudu může tu povždy býti pouze negativním, soudce může toliko uznati, že nález úřadu správního v tom kterém případě po právu neplatí.[14]) Když však ně-

---

viska všeobecného o poměru soudů i úřadů správních v této otázce: „Die Gerichte werden über die Vorfrage zu entscheiden haben, ob der die Klage veranlassende Eingriff in die Privatrechte des dadurch verletzten Staatsbürgers zum wenigsten die äusseren Merkmale der Ausübung jenes Staatsnotrechtes an sich trage, ob er daher von der competenten Staatsgewalt ausgegangen sei, ob in objektiver Hinsicht der betreffende Akt wirklich formell als die Ausübung des äussersten Rechtes enthaltend anerkannt sei, dass er als solcher bezeichnet, ihm dieser Charakter namentlich durch Angabe des Zweckes beigelegt wurde. Dagegen liegt die Frage, inwiefern die den Gegenstand der Klage ausmachende Massregel ein taugliches Mittel zu dem angegebenen, auf das Gemeinwohl sich beziehenden Zwecke abgebe, gänzlich ausser den Grenzen der Beurtheilung des Gerichtes.“ Srv. i Treichler n. u. m. str. 151., Mayer n. ú. m., Meyer n. u. m. str. 313., 314. Zásada, že vyloučena jest kompetence soudů, jde-li o to, zdali expropriace místa má či nic, jest všeobecně uznána v onom případě, kde jednotlivé případy expropriace zákonem nejsou výslovně vytknuty. Kde však, jako na př. v Bavorsku, vyvlastňovati lze pouze v určitých případech, zákonem taxativně uvedených, zastávají někteří spisovatelé náhled, že jednotlivec dovolati se může pomoci soudu tehdá, pakli odpírá tomu, že v konkretním případě zákona správně bylo užito. Tak zejmena Jordan Versuche über allg. Staatsrecht VII. §. 6., Stein n. u. m. str. 326. — Nelze však dle našeho náhledu spatřovati principielního rozdílu v případech právě uvedených. Ovšem musí i tehdá, pakli zákon případy, kde vyvlastněná místa má, zejmena uvádí, správní úřad výslovně naznačiti případ, který dle jeho náhledu v konkretním případě jest na snadě, a kdyby toho nebylo, mohl by třeba soud dosavadní řízení ničím prohlásiti; zdali však případ vřaděn byl právem do jedné z kategorií zákonem naznačených, nemají soudové uvažovati právě tak, jako jim nepřísluší rozhodovati o tom, je-li tu „veřejného zájmu,“ když tímto jen zcela všeobecně podmíněna jest možnost vyvlastnění. Srov. i Brinz n. u. m. str. 473. Koch n. u. m. str. 112.

[14]) Jaký as bude účinek takového nálezu soudcovského, nelze ovšem z povšechného stanoviska určiti i bude tu zajisté rozhodnou povaha případu i poměrů, které k výroku daly podnětu. Tvrdí-li tedy Stein n. u. m. str. 329., že tehdá, nebylo-li šetřeno předpisů v příčině předvolání účastníků k řízení expropriačnímu daných, nikdy nelze nalézati, že schválení, které se

Digitized by Google

která positivní zákonodárství u vynešení nálezu expropriačního soudci přikazují jakousi činnost positivní, když výrok soudu jaksi se naznačuje co causa efficiens vyvlastnění, tož jest v skutku působení soudce pouhou formalitou, která nikterak účinnou nemůže býti ochranou právům soukromým.[15])

V Rakousku přísluší bez odporu politickým úřadům nalézti na expropriaci, a sice z pravidla politickému úřadu první stolice (okresnímu hejtmanství, magistrátu), a toliko výminečně zemské vládě. Výslovného o tom ustanovení ovšem postrádáme.[16]) Stubenrauch má za to, že nesmí úřad podřízený zemské vládě vynésti nález expropriační. To platí však toliko co do expropriace k účelům stavby veřejných silnic neb železnic, s kterouž ovšem co do počtu případů nejhustěji se setkáváme. Kdyby vůbec zemské vládě bylo vyhraženo, vynésti nález expropriační, nebylo by lze zajisté nahlížeti, proč by v příčině té ničeho neobsahovala přil. C. min. nař. ze dne 19. ledna 1853 č. 10. ř. z., kterou přec obor působnosti vlád zemských ex

---

třeba stalo, jest neplatným, nýbrž že toliko úřad, jenž nešetřil zákonních předpisů, práv jest ze škody z toho vzešlé, tož nelze náhledu takto všeobecně pronešenému nikterak přisvědčiti.

15) Tak zejmena má dle francouzského zákona expropriačního prefekt tehda, nebyla-li věc po dobrém vyrovnána, nález svůj (arrêté motivé) i s doklady, jimiž se osvědčuje, že zákonním formnálnostem zadost bylo učiněno, odevzdati prokuratoru okresu, který pak u soudu navrhuje, by vynešen byl nález expropriační. Soud zkoumá, zdali zákonním předpisům formelně bylo vyhověno a uzná pak na expropriaci zvláštním nálezem, kterému lze odporovati pouze stížností zmateční. S tím souhlasí (srov. Martin, v Archiv f. prakt. Rechtswissenschaft IX. sv. str. 185., 186.) i právo expropriační bývalého knížectví Hessenského s tou toliko úchylkou, že ta vlastník i ještě před soudem může namítati, že vyvlastnění nebylo třeba, o čemž pak soud má vyžádati sobě rozhodnutí ministerstva. — Právem dí Stein (n. u. m. str. 334., 335.), že toto soit disant soudní řízení jest naprosto zbytečné a toliko na překážku, an napřed již odnímá všechny námitky z nesprávného provedení expropriace, aniž by strany byly měly času, aby se náležitě o stavu věci informovaly. Naproti tomu má Mittermaier (v Rotteck-Welckerovém Staatslexikon VII. str. 22.) tento spůsob řízení za velmi vhodný.

16) Srv. i Stubenrauch v Haimerlově Vierteljahresschrift III. str. 171. a násl.

Digitized by Google

professo byl vytknut. Však tam mluví §. 28. příl. A., pak §. 26. příl. B. výslovně toliko o expropriaci za příčinou staveb silničních, a když i dále ve srovnalosti s §em. 32. lit. *d*) přílohy B. za příčinou zrušení úřadů krajských, jež stalo se v Čechách min. nař. ze dne 23. října 1862 č. 73. ř. z., obor působnosti politických úřadů okresních rozšířen byl v ten smysl, že úřadům těm přísluší rozhodovati „o rozepřích a pochybnostech, jež vzešly o předmětu a objemu expropriace vyšším úřadem povolených, dokud pochybnosti tyto lze odstraniti na základě povolení za příčinou zařízení podniku daného neb na základě zákonů všeobecných neb zvláštních“, což nelze přec z toho všeho souditi, že rozhodnutí o tom, má-li se některý předmět vyvlastniti čili nic, přísluší všeobecně zemské vládě. Ostatně byl předpis posléz uvedený min. nařízením ze dne 30. srpna 1868 č. 123. ř. z. modifikován v ten smysl, že všechny záležitosti, v nichž dříve krajští úřadové rozhodovali v první instanci, přikázány byly politickým úřadům okresním.

Na každý spůsob jest zemská vláda tam, kde nerozhoduje již v první instanci, aspoň instancí druhou (§. 3. zákona ze dne 19. května 1868 č. 44. ř. z.).[17])

Stížnost z nálezu expropriačního sluší podati do 14 dnů, byl-li nález vynešen politickým úřadem okresním (§. 92. instrukce pro polit. úřady ze dne 17. března 1855 č. 52. ř. z.). Nalezla-li však na expropriaci zemská vláda, obnáší lhůta k rekursu čtyry neděle (min nař. ze dne 22. června 1869 č. 116. ř. z.).

Ustanovení min. nař. ze dne 30. srpna 1868 č. 124. ř. z., dle kterého nižší úřad tehda, pakli rozhodnutím jeho nebylo již někomu přisouzeno právo nějaké, za podanou stížnosti vlastní své rozhodnutí může změniti, nebude as lze dle povahy věci s pravidla užiti v řízení expropriačním. Jelikož konečně při expropriaci povždy jde o zájem veřejný, nelze z pravidla podané stížnosti přičísti účinek suspensivní (§. 93. instrukce pro polit. úřady ze dne 17. března 1855 č. 52. ř. z.).

---

[17]) Kalessa („Einige Betrachtungen über die Expropriation“ v Zeitschrift für Rechts- und Staatswissenschaft 1846 II. sv. str. 249.) zastává náhled, že dle okolnosti nastati může i kompetence úřadů jiných, zejmena generálního velitelství, jde-li o expropriaci k účelu zřízení pevnosti, správy důchodů kamerálních, jde-li o expropriaci z důvodů fiskálních, atd.

Digitized by Google

Dle čl. 7. základního zákona státního o moci soudcovské ze dne 21. prosince 1867 č. 44. ř. z. mají soudové v pořadí instancí dle zákona rozhodovati o tom, je-li nějaké nařízení platné, čili nic. Předpis ten nevztahuje se pouze k nařízením vůbec daným, nýbrž i k nařízením, na nichž se v některém konkretním případě vláda byla usnesla, a lze tudíž dle našeho práva mysliti sobě i případ, že by soudové brali v úvahu platnost některého nálezu expropriačního. Nikdy ovšem nelze v základě cit. čl. 7. u soudu domáhati se přímého nálezu o tom, že některý výrok úřadu správního nebyl po právu vynešen,[18]) však vlastník, jemuž třeba ublíženo bylo nálezem expropriačním, u jehož vynešení nebylo šetřeno formálností zákonem předepsaných, může exproprianta žalovati u soudu buď pro rušení držby neb na náhradu škody, a tu soudové v důvodech rozhodovacích nálezu o takové žalobě vyneseného mohou vysloviti náhled svůj o tom, zdali úřady správní u vynešení nálezu pohybovaly se v mezích zákona. Takto ovšem může pak nepřímo nález expropriační opačným výrokem soudu býti paralysován.[19])

Za novější doby setkáváme se se snahou, utvořiti v samostatné jurisdikci správní jakousi garancii proti přechmatům správy veřejné.[20])

I v Rakousku byl čl. 15. zákl. zák. státního o moci soudcovské slíben správní dvůr soudní a zákonem ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. pro rok 1876 skutečně v život uveden. Stížnosti z nesprávného užití zákonů expropriačních náležejí ovšem ze sta-

---

[18]) Právem tedy na př. zavrhl nejvyšší soud nálezem ze dne 7. února 1871 č. 4775. („Právník" z r. 1871 str. 451.), žalobu obce Pražské, kterou tato domáhala se přímo neplatnosti všech nařízení, jimiž ji uloženo bylo přispívati k nákladu stráže bezpečnosti v Praze. Žaloba taková nehodí se vůbec k řízení soudnímu.

[19]) Opačné rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1866 č. 2955. (Unger-Glaser č. 2443.) datuje právě z doby starší. Srov. i Hillbricht, „über Gesetze und deren Anwendung auf Eisenbahnunternehmungen" v Ger. Halle 1869 str. 9. a 10.

[20]) Velmi rozsáhlý obor působnosti přikázal správním soudům pruský „Kreisordnung" ze dne 13. prosince 1872, jehož platnost roku 1875 na všechny země pruské byla rozšířena. §. 56. lit. *b*) zákona expropriačního ze dne 11. června 1874 stanovil mimo jiné, že nález expropriační má býti vynešen správním soudem druhé stolice (Bezirksverwaltungsgericht).

Digitized by Google

noviska povšechného ke kompetenci tohoto správního dvoru soudního, neb jakkoliv základními zákony státními bezpečnost soukromého majetku jest zabezpečena, nelze přece tvrditi, že porušení vlastnického práva jakýmsi nařízením mocí výkonné, by bylo porušením politického práva ústavou zaručeného, pro které by ovšem lze bylo sobě pouze stěžovati u soudu říšského.[21])

Tu ovšem dlužno dále uvážiti, že §. 3. lit. *e*) zákona ze dne 22. října 1875 vyloučil z kompetence správního dvoru soudního všechny záležitosti, kdež úřadové správní jednati mohou dle volného uvážení svého.[22])

Kdežto však bez odporu úřadové správní volně mohou uvažovati, čehož vyžaduje obecné dobro, lze soudíti, že otázka, byl-li někomu ve prospěch zájmu veřejného právem odňat zcela neb z části majetek soukromý, není předmětem nálezu správního dvoru soudního.[23]) Avšak tento důvod vyloučení kompetence správního dvoru soudního platí pouze pro rozhodnutí materielní; nebylo-li při expropriaci šetřeno formálností zákonem předepsaných, není zajisté příčiny, bychom popírali správnímu dvoru

---

[21]) Čl. 3. lit. *b*) zákl. zák. státního o zřízení soudu říšského ze dne 21. prosince 1876 č. 143. ř. z., jak §. 3. lit. *b*) zák. ze dne 22. října 1875. Právem tedy dal říšský soud nálezem ze dne 31. ledna 1873 č. 7. (Die Sammlung der nachgepflogener öffentlicher Verhandlung geschöpften Erkenntnisse des k. k. österr. Reichsgerichtes č. 41.) námitce nepříslušnosti soudu místa, kterou ministerstvo schválilo oproti stížnosti, jíž kdo porušení svého vlastnického práva vznesl na soud říšský.

[22]) Ustanovení to sluší, jak již z více stran k tomu bylo poukázáno (Keller, Bedenken gegen die Anträge der Regierung etc. str. 17.; Kissling, Verwaltungsgerichtshof str. 13., pak můj článek v Hartmannově Zeitschrift für Gesetzgebung und Praxis I. str. 121.), nazvati nad míru nešťastným. Neb jakkoliv samo sebou se rozumí, že nemůže býti řeči o porušení zákona tam, kde úřad jednati může dle volného uvážení svého, též nelze přece přehlednouti, že to jest meritum nálezu správního dvoru soudního, stalo-li se porušení zákona čili nic. Učiní-li se nyní na téžť otázce závislou již sama kompetence správního dvoru soudního, mohou z tohoto nepřirozeného poměru povstati komplikace dosti neutěšené, neb předčasto bude pak těžiště celého řízení spočívati v rozřešení otázky kompetence, která prejudikovati může nálezu u věci samé.

[23]) Tak soudí i Pann, Verwaltungsjustiz in Oesterreich (1876) str. 64.

Digitized by Google

soudnímu právo, rozhodovati o stížnostech z toho odvozovaných.[24]) A takto nyní ovšem dle okolností lze u správního dvoru soudního domáhati se přímého nálezu na neplatnost výroku expropriačního.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Na přísahu uloženou akciové společnosti nalezti nelze, jest-li strana, jež přísahu tu ukládá, nejmenuje osoby, jež přísahu vykonati mají.

Žalobou podanou u c. k. obchodního soudu v Praze dne 21. března 1875 č. 28248. domáhal se Emanuel B. proti prvnímu akciovému parostrojnímu pivovaru a sladovně v Praze zaplacení částky 120 zl. 91 kr. za hmoty a práce tesařské, vlastně přeložení podlah místo štosovaných na drážkované.

Rozsudkem daným z c. k. obchodního soudu v Praze dne 10. dubna 1876 č. 25253. byla však žaloba naprosto zavržena.

Příčiny.

Žalující žádá částku 120 zl. 91 kr. za to, že Prvnímu akciovému parostrojnímu pivovaru a sladovně v Praze k jeho vyzvání dodal hmoty a zhotovil práce tesařské v I. patře nad místnostmi parostroje, jmenovitě podlahy špuntované místo štosovaných 326° 4′ 11″.

Poněvadž dle rozpočtu, na základě kterého on stavbu v tomto pivovaře provedl, za sáh podlah štosovaných umluveno bylo 1 zl. 85 kr., kdežto sáh špuntovaných podlah dle téhož rozpočtu 2 zl. 40 kr. stál, přísluší jemu za každý sáh o 55 kr., neb po srážce hoblování jedné strany na každém čtverečním sáhu po 18 kr., pouze 37 kr. více, což činí dohromady 120 zl. 91 kr.

V replice doplňuje žalující okolnosti, na které své nároky zakládá v ten spůsob, že převzav stavbu sladovny v Podbabě pro

---

[24]) Srov. i Kissling, Beiträge zur Theorie des Verwaltungsrechtes II. str. 54.

Digitized by Google

žalovaný pivovar a sladovnu zavázal se práce, pokud chybné byly, beze vší náhrady opraviti a do pořádku dáti, poněvadž ručil celý rok za veškeré vady a jeho povinností bylo, podlahy nad přízemí položené, o které se v této rozepři jedná, opraviti neb přeložiti, však jenom co štosované, an jemu ta suma dle rozpočtu a účtu jenom za štosované podlahy byla zaplacena, že však žalovaným závodem jemu nařízeno bylo, aby byla podlaha na péra čili duše (špuntovaná), a k tomu, aby byla veškerá prkna drážkovaná, by šutr ze spodu podlahy slad neznečišťoval a že on dle tohoto nařízení tuto práci, za kterou zvláštní náhradu žádá, vykonal.

Plnomocník žalovaného akciového pivovaru a sladovny doznal sice, že dle rozpočtu a účtu tato podlaha, o kterou se v této rozepři jedná, byla pouze štosovaná, udává ale, že bylo povinností žalujícího tuto podlahu, která se při odevzdání co velmi špatně spracovaná objevila, beze vší náhrady přeložiti a do pořádku uvésti, aniž by bylo bývalo ujednáno, jakým spůsobem ji přeložiti má.

Týž popřel, že žalujícímu uloženo bylo, aby byla podlaha na péra čili špuntovaná zřízena, jakož i že správní rada žalovaného pivovaru a sladovny sládka Odla zmocnila, aby k takovým opravám nařízení dal. Tento prý nebyl jmenem spolku oprávněn, takové nařízení dáti.

Jelikož zástupce žalovaného závodu nepopřel, že žalující v uvedených místnostech místo štosované špuntovanou podlahu zřídil a také důkaz o tom nabídl, že zřízení této s větším nákladem bylo spojeno, jest v tomto případě rozhodným, zdali se toto zřízení podlahy jiného druhu, než jaká v rozpočtu vytknuta byla, následkem dorozumění obou stran stalo, neb zdali oprávnění zástupcové žalovaného akc. cukrovaru a sladovny sládka Odla k tomu zmocnili, aby opravy podlah nařizoval, jak je za dobré uzná, a zdali tento v skutku nařídil, aby žalobce místo podlah štosovaných zřídil podlahy špuntované.

Jak žalující sám uvedl, zastupuje dle schválených stanov žalovaný pivovar a sladovnu správní rada, která jest oprávněna smlouvy uzavírati, při čemž zapotřebí jest, aby usnešení správní rady byl přítomen předseda neb jeho náměstek a pět členů. Že se takové usnešení se strany správní rady stalo, o tom není žalujícímu z vlastní zkušenosti nic známo, tvrdí však to žalující proto, že sládek Odl tyto opravy nařizoval a tvrdil, že jest správní radou k tomu zmocněn.

Digitized by Google

Z této příčiny ukládá také žalující o tom zmocnění sládka Odla žalovanému pivovaru a sladovně rozhodovací přísahu zápornou nevratitelnou.

Však na tuto přísahu nemůže býti uznáno, neb žalující nebyl v stavu udati osobu, která tuto přísahu složiti má.

Žalovaný pivovar a sladovna neb dotýčná společnost co morální osoba nemůže ale co taková tuto přísahu složiti, a bylo na žalujícím, aby tuto osobu poznamenal, kdežto žalovaný k tomu přidržen býti nemůže, aby osobu, která přísahu složiti má, jmenoval. Mimo to, kdyby i dokázáno bylo, že sládek Odl oprávněn byl opravy nařizovati, nevyplývalo by ještě z toho, že také oprávněn jest, změnu v stavbě nařídíti, neb zřízení špuntované podlahy místo štosované není pouhou opravou, nýbrž dílo nové.

Poněvadž žalující nedokázal, že byl od oprávněných zástupců akciového pivovaru a sladovny zmocněn místo štosované podlahy na péra zříditi špuntovanou podlahu a že byl sládek Odl k tomu zmocněn, aby nařízení takové vydal, nemůže žádati náhrady nákladův ze smlouvy. Objevuje se tedy v tomto ohledu žalující co jednatel, nebyv k tomu zmocněn a byl by žalovaný závod jen tenkráte povinen jemu náklad na toto předělání podlah učiněný nahraditi, kdyby žalující dokázal, že žalovaný pivovar a sladovna má z toho patrný a znamenitý užitek (§. 1037. ob. z. obč.).

Toho však žalující nedoyedl.

Musela tedy žaloba co do částky 120 zl. 91 kr. býti zavržena.

Z tohoto rozsudku odvolal se žalobce as v tento smysl:

Není pražádné příčiny, proč by se „Prvnímu akciovému parostrojnímu pivovaru a sladovně v Praze“ — přísaha ukládati nemohla, neboť nežalují jednotlivé správní rady anebo některého z nich, nýbrž celý spolek a celému spolku přísahu ukládám a jest věcí tohoto spolku, aby přísahu tu přijal a vykonal těmi členy správní rady, kteří toho času záležitosti spolku spravovali.

Ostatně není ani takového důkazu třeba, neboť jde ze zásad slušnosti, že sládek jest plnomocníkem žalovaného pivovaru a sladovny a že žalovaný pivovar a sladovna za jednání svého sládka státi musí, pokud týkají se pivovaru a sladovny.

Důvody doznávají, že zhotovení podlah špuntovaných místo štosovaných jest dílem novým a jde z toho, že mi dle smlouvy příslušelo za toto nové dílo tolik, kolik v žalobě své žádám.

Podotýkám dále, že usnášení se správní rady o zmocnění

sládka Odla nebylo veřejným, že jsem já přítomen nebyl, a že bych bez viny své škodu trpěl, kdyby zůstati mělo při rozsudku první stolice.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém potvrdil však rozsudek první stolice z těchže důvodů.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 23. května 1876 č. 13412.

Dr. M. Hurych.

K §. 17. ad 2. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

V písemně líčené rozepři Šimouna K. s manželi Antonínem a Marií F. pro 546 zl. 20 kr. byl žalobci po podání repliky povolen důkaz znalci na věčnou paměť o okolnosti, že spolužalovaný Ant. F. před podáním žaloby blbým byl, a bylo u předvolání stran a znalců první stání ustanoveno. Stížnost Antonínem F. na výměr ten podaná byla mu dle §. 17. ad 2. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. co nemístná vrácena výměrem c. k. okr. soudu v Kralovicích ze dne 8. listopadu 1875 č. 7215. civ. Také na tento výměr si Antonín F. stěžoval a uvedl mezi jiným: Ohledání a vyšetřování, na základě kteréhož někdo za blbého prohlášen býti má, patří do oboru nesporného. Jest-li že tedy zmíněný zákon stanoví, že proti povolenému důkazu znaleckému k věčné paměti zvláštní stížnosti podati nelze, není vyloučena stížnost zmateční a za takovou sluší první stížnost považovati.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 15. listopadu 1875 č. 29469. c. k. okresnímu soudu nařídil, by první stížnost a spisy předložil, poněvadž se v tomto sporu nejedná o důkaz o povaze nějaké věci, nýbrž o vyšetření osobní způsobilosti žalovaného, se v tomto právním sporu hájiti, v tom ohledu ony předpisy rozhodnými nejsou, které se dotýkají důkazu znalci.

Dovolací stížnost žalobcem podaná byla dekretem c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 20. prosince 1875 č. 32641. vrácena s doložením, že mu právo přisluší dovolací stížnost proti nařízenému předložení spisů spojiti se stížností u věci samé.

Dále pak byla žádost žalobce za povolení důkazu znaleckého k věčné paměti zamítnuta a k řízení nespornému odkázána; poněvadž dle §. 273. obč. z. toliko ten za šíleného neb za blbého pokládán býti může, kdo po bedlivém vyšetřování svého chování a po vyslyšení lékařů, k tomu ustanovených, za takového právem byl prohlášen, žádost tudíž o slyšení znalců zjevným a svévolným obtěžováním soudu jest, který k takovému rozhodnutí vůbec ani oprávněn není, a který dle §. 1. civ. jur. normy meze své příslušnosti z povinnosti úřadu zkoušeti měl; žalovaní tímtéž právem spůsobilost žalujícího k volnému nakládání, aneb některého svědka během sporu v pochybnost uvésti mohli, a žalující již tím, že žalobu nikoliv proti kuráterovi Antonínu F. podal, uznal, že týž za blbého pokládán býti nemůže. Jelikož rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského přenáhlenou stížností zadržena býti nemohou, má dovolací stížnost žalujícímu vrácena býti.

K stížnosti žalujícího **zrušil** c. k. nejvyšší soud obě rozhodnutí druhé stolice a potvrdil výměr první stolice ze dne 8. listopadu 1875 čís. 7215. civ., který v §. 17. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. odůvodněn jest.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. února 1876 č. 1225.

J. Novák, c. k. soudní příručí.

Mimosoudní doznání při rušení držebnosti.

A. co starosta obce P. žaloval hostinského B. z přerušení držby, poněvadž poslednější dne 10. května 1875 dal z řečiště Chrudimky, která dle právního přířknutí ze dne 1. ledna 1871 č. 16240. v jistých mezích obci P. do vlastnictví a držení odevzdána byla, v onom této obci k užívání vyhraženém dílu písek vybírati, a na své pozemky vyvážeti.

Při pře líčení nepopíral žalovaný B. pokojnou držbu obce P. stran oné části řeky Chrudimky, kde on písek vybírati měl, namítal však, že písek, který ku své stavbě potřeboval, bral z louky Nemošické a nikoliv z řeky Chrudimky.

Když připuštěn byl důkaz svědky, udal svědek Josef Herberger, že když dne 10. května 1875 stavební komise, sestávající z něho (Herbergra) co obecního staršího a člena městské rady

Digitized by Google

obce P., p. Leopolda Červenky co zapisovatele a p. prof. A. Barborky co znalce, do hostince žalovaného šla, členové komise viděli, že se na břehu řeky Chrudimky více písku, jenž jeden nádenník na půdu žalovaného vyvážel, nachází; z té příčiny ptal se svědek Josef Herberger co člen městské rady, žalovaného, proč bez povolení městské rady z řečiště Chrudimky písek vyváží, načež mu B. odvětil, že nevěděl, že k tomu jest zapotřebí povolení, a že bez svolení městské rady písek z řeky Chrudimky vybírat nesmí.

Ostatní dva svědci, Čermák a Barborka tuto okolnost stvrdili.

C. k. okresní soud v Pardubicích dal konečným výměrem ze dne 7. srpna 1875 č. 13203. civ. žalobě úplně místa a odsoudil žalovaného k náhradě nákladů soudních z následujících

důvodů.

Odevzdací listinou ze dne 1. ledna 1871 č. 16240. civ. jest úplně zjištěno, že řeka Chrudimka — podél hostince žalovaného tekoucí — jest vlastnictvím obce P., a doznáním žalovaného jest dokázáno, že obec tato byla v posledním skutečném držení této části Chrudimky.

Při otázce, zdali B. tuto držbu rušil, bylo především hleděno k svědkům Antonínu Barborkovi, Josefu Herbergrovi a Leopoldu Červenkovi, kteří souhlasně stvrdili, že se žalovaný dne 10. května 1875, když stavební komise, sestávající z oněch tří svědků, do hostince žalovaného šla, a písek z řeky Chrudimky na jeho pozemek vyvážeti viděla, na otázku Josefa Herbergra co člena městské rady obce P. — tedy osoby, které na tom záleželo, aby se pravdy dozvěděla, — vyjádřil, že on nevěděl, že písek z řeky Chrudimky bez povolení městské rady vyvážeti nesmí.

Mimosoudní toto doznání vyhovuje úplně požadavkům §. 110. s. ř., neb stalo se na otázku osoby, totiž člena městské rady, kterému na tom záleželo, by se pravdy dozvěděl, a žalovaný musel věděti, že tím důkaz podává; toto doznání muselo se tím více co úplný důkaz považovati, an jak svědek Leopold Červenka udává, B. při otázce Josefa Herbergra, proč ten písek bez povolení městské rady z řeky Chrudimky vyváží, nezapíral, že to činil, nýbrž pouze namítal, že nevěděl, že z řeky Chrudimky písek vyvážeti nesmí.

Hlavní námitce žalovaného, že on totiž ten ke stavbě jeho potřebný písek z Nemošické louky bral, nebylo místa dáno, poněvadž, ačkoliv tři od žalovaného vedení svědci dosvědčili, že B.

Digitized by Google

z louky u Nemošic písek bral, tato okolnost vybírání písku též z řeky Chrudimky přece nevylučuje; naopak poslednější okolnost se zdá býti tím pravdě podobnější, an vedení svědci ten písek z louky u Nemošic dne 7. a 8. dubna 1875 vozili, kdežto žalovaný tvrdí, že jej z této louky dne 12. dubna 1875 vyvážel.

K stížnosti žalovaného, v které jmenovitě uvedl, že pouhé nezapírání nějaké okolnosti ještě v sobě doznání neobsahuje, že takové nezapírání k důkazu mimosoudním doznáním nestačí, že dále vyjádření „já jsem nevěděl, že bez povolení městské rady písek z řeky Chrudimky vyvážeti se nesmí“ jest tak nejasné a neurčité, že je za mimosoudní doznání tím méně lze považovati, an §. 110. s. ř. vyžaduje určité a jasné doznání, zrušil c. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 21. září 1875 č. 23146. výměr první stolice a zavrhl žalobu úplně z následujících

důvodů.

Žalovaný B. popřel čin, kterým dle udání žalobkyně obci P. pokojnou držbu řeky Chrudimky prý rušil, a proto se musí pouze uvážiti, zdali důkaz o rušení té držby proveden jest, a zdali žalovaný B., jak první soudce za to měl, mimosoudně doznal, že písek z řeky Chrudimky vyvážel; to se však musí rozhodně popříti, ano by takové doznání muselo určitě zníti a všechny rozhodné okolnosti obsahovati, zejmena by se byl B. musel k tomu přiznati, že písek z řečiště Chrudimky a sice z oné části, na kterou má obec Pardubická právo požívání, vybrati dal.

Že by žalovaný B. podobné ano přímé doznání vůbec byl učinil, nevychází z výpovědí svědků Ant. Baborky, Josefa Herbergra a Leopolda Červenky na jevo, jelikož Ant. Baborka v tomto směru uvádí, že B. na otázku, kterou Josef Herberger jemu dal, zdali totiž ví, že bez svolení městské rady nikdo z řeky Chrudimky písek vybírati nesmí, prý odvětil: „To jsem nevěděl, že se mám ohlásit u městské rady, a že bez jejího svolení písek z řeky Chrudimky vybírati se nesmí“; kdežto dle výpovědí Josefa Herbergra a Leopolda Červenky B. na otázku prvnějšího, proč bez povolení městské rady písek z řeky Chrudimky vybírati dává, ve smyslu Ant. Barborkou uvedeným se prohlásil, tato odpověď však zcela neurčitě zní, a nedovoluje souditi, že B. vybírání písku z oné části řeky Chrudimky, které obci P. k užívání přináleží, — doznal.

K dovolací stížnosti žalující obce potvrdil c. k. nejvyšší dvůr soudní rozsudek první stolice z

Digitized by Google

důvodů.

Poslední faktické držení obce P. stran ony části řeky Chrudimky, z které B. dne 10. května 1875 písek vybírat dal, jest při pře líčení mlčky, ve stížnosti žalovaného výslovně doznáno.

Co se však onoho, od žalovaného popřeného rušení této držby dotýče, jež stalo se vyvážením písku z této části řeky Chrudimky dne 10. května 1875, toť muselo se ono rušení výpovědí svědků Ant. Barborky, Jos. Herbergra a Leopolda Červenky za dokázané považovati, neb když i žalovaný dle výpovědí těchto svědků, z nichž Josef Herberger co úd obecního zastupitelstva jistě osobou jest, které na tom záleželo, by se pravdy dozvěděla, přímo nedoznal, že z oné části řeky Chrudimky, která obci přináleží, písek vybíral, musí se přece vzhledem k tomu, že on na otázku Josefa Herbergra, proč ten písek z řeky Chrudimky vybíral, toto vybírání písku nezapřel, nýbrž pouze tím se ospravedlňoval, že on nevěděl, že bez povolení městské rady písek z řeky Chrudimky vybírati nesmí, a že se dříve u městské rady ohlásiti musí, toto jeho vyjádření považovati za zřetelné byť i nepřímé doznání, které dle §. 110. s. ř. úplně stačí. V tom směru muselo uvážení výpovědí uvedených tří svědků, kterak se stalo první stolicí, co zcela právě uznáno býti, a bylo vzhledem k tomu, že vybírání písku na jiném místě než v řece Chrudimce ono rušení držby, jež stalo se dne 10. května 1875 v řece Chrudimce, nevylučuje, nález první stolice co zákonem odůvodněný potvrditi, nález druhé stolice zrušiti a žalovaného k náhradě útrat třetí stolice odsouditi.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1875 č. 13203.

J. P.

Literární zprávy.

Práva městská království Českého a markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou od M. Pavla Krystyana z Koldína. Vydání páté. Upravil Josef Jireček. V Praze. Nákladem spolku českých právníků „Všehrd.“ 1876.

Národ český těšil se od pravěků úplné svézákonnosti. Země česká neuznávajíc kromě králů svých žádného pána nad sebou, nepod-

Digitized by Google

léhala bezprostředně vlivu cizinskému ve svém řízení, veřejném, alebrž správu a soudnictví svobodně si zřizovala a dle postupu vzdělání národu, dle osvěty i potřeb časových měnila a opravovala.

Budí pak politická samostatnost národa přirozeným spůsobem činnost myslitelů o právech a zřízeních právních, činnost vzdělanců pravovědeckých. Neboť v tom zajisté jeví se ústavný ruch všeho pokroku světového, že si libuje důmysl lidský, jakož v zpytování u veškerých odborech lidského vědění vůbec, tak zvláště i ve vykládání a posuzování zřízení, týkajících se zprávy a soudnictví, i v bádání, kterak by se poznaným nedostatkům odpomoci a skvělejšímu vývoji právního zřízení prospěti dalo.

Nám doba staroslavná zůstavila mnohá díla vzácná, svědčící o vysokém stupni samorostlé vzdělanosti právní předků našich. Jakkoli pak obratem věcí veřejných, ztrátou svézákonnosti koruny české vrch dostalo u nás zákonodárství německé, čímž pojmy, názory a zásady práva nazvíce posud v Čechách nebývalého k panování přišly, přece leckterý zbytek staročeské moudrosti právnické, na př. ústav desk či knih veřejných se posud udržel.

Sloužiť pak nejen ke cti národu, všímati si výborných děl předků, ano bohatý zdroj vzdělanosti právnické otvírá čtení i studování spisů, z nichž se nabývá poznání druhdy panovavších pojmů, pravidel a zřízení právních.

Náprosto bludné jest míněni, že právníku není více potřebí, než právě daného zákona slova znáti a jich smyslu dogmatickým spůsobem se dohádati. Jestiť zajisté nesnadno, ne-li naprosto nemožno, v temná, v zákonech někdy jen kusými náčrtky naznačená zřízení právní náležitě vniknouti, jich pravou podstatu vyzpytovati, vlastní jich povahu vyzkoumati a v přirozeném směru k spravedlnosti jejich ve slovích zákona napovězený smysl vložiti.

Moudrý zákonodárce nedělá zákony bez příčiny ani pouze z nahodilého nápadu, či, jak Všehrd praví, nálichem, alebrž vždy s úmyslem, aby nedostatek posavadního, potřebám pokročilých poměrů nedostačujícího zákona opravil. Tudíž zajisté jest vzdělanému právníku žádoucno věděti, co a kterak v době dřívější bylo právem, čímž se objeví z rozdílu obou dob pravý dosah nového zřízení. Pročež zásluhou jest každé podniknutí, jímž se výborná předků díla právnická z prachu zapomenutí vybírají a nám přístupnými činí.

Koldínova práva městská zvláště vysokou mají pro nás cenu, poněvadž trvalo jejich panování až do doby, kdež v minulém století nastalo soustředěné zákonodárství rakouské.

Digitized by Google

Ovšem vládnou noví tito zákonové již delší dobu, než aby se vyskytnouti mohly případy právní, při jichž rozhodování k posouzení práv dříve nabytých užívati by slušelo práv městských. Avšak jako do starých práv našich domácích vmísily se mnohé zásady práva obecného, tak zajisté v zákonech, po odstranění práv městských vydaných, leckterá známka starého práva domácího vystopovati se dá.

Tak na př. předpis §§. 321. a 431. ob. z. obč., že práv držby a vlastnictví k statkům nemovitým jen vkladem v knihy veřejné nabýti lze, jeví se pravidlem přijatým z práv městských F. XXIV. Významným pak jest úkazem, že pravidla práv městských v právním vědomí národu hluboce se zakotvila, tak že zásady ač již přes 100 let vládnoucího zákonodárství německého posud vypuditi jich nemohly. Tak na př. ucházeje se o radu jeden venkovan, zdali by nebylo lze smlouvu trhovou o prodeji jeho živnosti zrušiti, uváděl, že se trh stal pozdě večer po západu slunce, což prý, jak od mládí slýchal, smlouvu neplatnou činí.

Patrnoť z toho, že pravidlo práv městských G. XL. v mysli lidu se udrželo, ač podobného ustanovení nyní v zákonech není.

V jiném případě dokládal žalovaný, že dle práva temné znění smlouvy trhové na újmu prodávajícího vykládati sluší, což opět svědčí, kterak pravidlo H. XVIII. II. práv městských posud v lidu nevymizelo.

Tak v obyčejném hovoru, chce-li někdo své ač snad jen žertem pronešené tvrzení jako přísahou dosvědčiti, začasté slyšeti jest „dva prsty do nebe“, což rovněž ukazuje, kterak v právech městských J. XXXIV. předepsaný pro vykonání přísahy pořádek v právním vědomí národu posud vrch má, ač již od r. 1781 dle §. 163. ob. řádu soudního při konání přísahy palec s dvěma předními prsty vzhůru se drží.

Taktéž pozorujeme-li u obecného lidu obvyklý obsah smluv svatebních, shledáme mezi ujednanými příminkami leckteré, jež jen z městských práv v obyčej vešly.

Avšak dosti buď na těchto příkladech.

Jisté jest, že práva městská vedouce k poznání rozdílu mezi bývalým naším domácím a mezi nynějším právem občanským dobře poslouží k důkladnějšímu poznání práva nynějšího i k vysvětlení mnohých v lidu panujících náhledů právních.

Obrátíme-li pak zřetel k jadrnému slohu Koldínovu, tu nám kyne prospěch z pilného čtení práv městských nezměrně veliký. Dodělali jsme se pracným namahánim od roku 1848 utěšeného pokroku v mluvě právnické, tak že již ve všech odborech právnictví s dosti slušnou

Digitized by Google

správností jazyk náš se ozývá. Avšak pravou, geniu řeči české vrozenou, německé vazby prostou skladbu, ohybnost, bohatost i úsečnost osvojiti si můžeme jen pilným čtením vzorů starých, z nichž Koldínova práva městská mezi nejpřednější klásti sluší.

Vydání p. J. Jirečkem upravené co do tvarů jazykových téměř dokonale se shoduje s nynější češtinou; čtení a porozumění nevyžaduje žádné pracnosti, jakou činívají díla podaná ve formách zastaralých. Při každém pak odstavci hlavního textu připojena jest Koldínem samým sestavená summa čili stručný obsah (synopsis), čímž snáze lze vniknouti ve smysl i porozuměti textu. Kromě toho jest podáno důkladných dát historických o životě Koldínově i o osudech práv městských. Pročež dílo toto, co do zevnějšku písmem jasným i pěkně čitelným ve formě vkusné podané, našim právníkům co nejvřeleji odporučíme s vroucím přáním, aby někdo z nadějných sil mladších odhodlal se na úkol, jejž ctěný pan upravitel naznačil slovy: „Probrati práva městská v tom směru, kolik jest v nich živlů románských, kolik slovanských, kolik německých, jakož i vyměřiti, co z práv těchto přešlo v obecný zákoník občanský z r. 1811.“

M. H.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

5. týdenní schůze dne 16. března 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 14.

Za člena se přihlásil a byl přijat pan JUDr. Josef Juppa, advokátní kandidát v Praze.

Pan starosta sděluje, že spolek „Lesehalle der deutschen Studenten in Prag“ žádá, by mu zdarma zasýlán byl jeden výtisk „Právníka.“

K návrhu pana prof. dra. Randy a p. starosty jednohlasně usneseno, by žádosti té vyhověno bylo.

Pan dr. Boleslav Plaček zahájil pak rozpravu o tom, které prostředky přísluší věřitelům hypothekárním, by náhrada za škodu,

Digitized by Google

ohněm na stavení spůsobenou, vyměřená účelu svému odcizena nebyla.

Dvorní dekret ze dne 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. ustanovuje, že náhrada za škody ohněm spůsobené exekuci nepodlehá. Důvod jest politický, totiž by náhrada taková k opětnému vystavění budovy shořelé použita byla. Pan přednášející z toho vyvozuje, že jakmile odpadá důvod ten, že odpadá též osvobození náhrady od exekuce, na př. když se ze spáleniště, kdež budova stála, k vůli lepšímu hospodaření zřídí vinice.

Stran otázky, jak si má hypotkehární věřitel pomoci, by majitel domu jeho penězi nezbohatnul na škodu jeho, poukazuje pan přednášející k tomu, že se v praxi obyčejně případ oznámí politickému úřadu, kterýž pak žádá pojišťující společnost o zaslání peněz, majitel stavení se o tom vyrozumí a peníze se mu v jednotlivých částkách k stavění budovy vyplácejí. Pan přednášející vyvozuje, že tímto zachováváním veřejného zájmu nikoliv úplně se nevyhovuje zájmům věřitelů. Národohospodářské zřetele mají na mysli toliko znovuzřízení budovy, ale nejedná se politickým úřadům nikoliv o to, by budova na tomtéž místě zřízena byla, na kterémž dříve stála. Dotyčný majitel může budovu též na jiném pozemku vystavěti, na pozemku, kterýž tvoří zvláštní knihovní celek, a věřitelé hypothekární mohou tak snadno býti zkráceni.

Pan přednášející pak poukazuje, že právě následkem posledněj-šího momentu, a hledě též k tomu, že k politickému důvodu přistupuje fikce, že pretium succedit in locum rei, z mnoho stran se ten náhled vyskytnul, že se má tabulární instance do toho vložiti dle případů podobných, jako na př. při vyvazování pozemků, neb při vyvlastnění pozemků. Tomuto náhledu odporují však námitky, že může tabulární instance úplně odmítnout veškerou ingerenci, a že nemůže ani majitele ani věřitele k žádné činnosti nutiti, dále že složení peněz k soudu by nesprostilo společnost pojišťovací placení.

Pan přednášející proto myslí, že by bylo snad možno, vzhledem k tomu, že peníze pokládati lze za jakousi pertinenci stavění, věřiteli hypothekárnímu zabezpečit vystavění budovy prostředkem §. 293. ob. ř. s., totiž sekvestrací, což též §. 471. ob. zák. obč. podporuje. Sekvestr neměl by spravovat pouhý pozemek, nýbrž též assekuraci za stavení.

V debatě, kteráž se o této otázce rozvinula, súčastnili se p. prof. dr. Randa, p. rada Pešek a p. starosta, vrchní rada Havelka.

Pan prof. dr. Randa zvlášť poukazuje k tomu, že mají ovšem hypothekární věřitelé v tom zájem, by stavení znovu zřízeno bylo, že

Digitized by Google

však důvod dvorního dekretu jest toliko politický, a že kompetence přísluší toliko úřadům politickým. V dvorním dekretu ze dne 18. července 1828 není ani z povzdálí poukázáno k hypothekárním věřitelům. Za pertinenci assekuraci považovati nelze, neboť není k stálé potřebě věci určena. Rovněž nelze užiti zásady: pretium succedit in locum rei, neboť hypotheka lpí na věci, a nelze říci, že na místo budovy přistupuje co hypotheka osobní pohledávka proti pojišťovací společnosti. Podle francouzského práva a jiných moderních práv ovšem platí zásada, že na místo zboží a věci nastupuje cena jejich. To však de lege lata v právu rakouském tvrditi nelze. Předmět do zástavy daný vzal zkázu, a tím pominulo právo zástavní. Ono surrogační stanovisko jest našemu právu zcela neznámo. De lege ferenda jest pan profesor toho náhledu, že by se tabulárním věřitelům ochrana měla tím způsobem poskytnouti, že by jim zákonné zástavní právo na pojišťovací obnos mělo býti uděleno.

Sekvestrace se žádným způsobem nedá odůvodniti, neboť věřitel nemá pražádného nároku na pojišťovací obnos. Sekvestrace ohledně pohledávky není možna, a ohledně věci samé nepřísluší hypothekárnímu věřiteli, poněvadž, pokud věc existuje, není zástavní právo v žádném nebezpečí, a pokud zničena jest, pominulo též zástavní právo k ní.

Pan rada zemského soudu František Pešek uvádí následující případ, týkající se zhora uvedené otázky. Soud povolí půjčku z depositní kasy. V dlužním úpisu dá si vepsat podmínku, že dlužník povinen jest pojistit hypotheku. Dům v zástavu daný lehne pak popelem. Nemá ani v tomto případě hypothekární věřitel prostředku, kterým by zamezil ztenčení jistoty své? Pan rada myslí, že by se našla nějaká pomoc pro hypothekární věřitele, a ponechává rozluštění otázky té schůzi.

Pan dr. Plaček trvá při svém náhledu, že se ochrana docíliti dá sekvestrací, neboť se §. 293. ob. ř. s. vztahuje na veškeré případy, kdež někdo na věc nějaké nároky má. Další doklad pro náhled svůj spatřuje dr. Plaček v §. 471. ob. z. obč.

Pan prof. dr. Randa podotýká, že se ovšem §. 293. ob. ř. s. neobmezuje toliko na žaloby vindikační — ačkoliv jest to hlavní případ, nýbrž že se sekvestrace ta povoluje, jak známo, i při žalobách possessorních, při žalobách o dědictví, a lze si ji též myslíti při žalobách obligačních. Ale vždy se žádá, aby ta věc, na kterou někdo právo má, byla v nebezpečí. To však v případě tomto neplatí, neboť pokud věc, na kterouž zástavní právo příslušelo, zničena jest, pominulo též právo zástavní.

Digitized by Google

V případě panem radou vytknutém má se věc o něco jinak. Věřitel má ze smlouvy zájem stran vyplacení assekuraci, a mohl by tedy snad na ústavě pojišťovacím žádat, by pojištěný obnos bez jeho povolení vydán nebyl. Však dále jeho nárok zajisté nesáhá.

Pan starosta připojuje se náhledu p. prof. Randy.

Tím byla rozprava ta ukončena.

Po tom přednesl jednatel několik praktických případů týkajících se obchodních společností a sice:

1. Společníci A. a B. (z nichžto A. veřejným a B. tichým společníkem byl), vypověděli třetímu (veřejnému) společníku C. obchodní společnost, a žádali, by výpověď tato do obchodního rejstříku, kdež obchodní společnost zapsána byla, zanešena byla.

C. k. obchodní soud v Praze dal výměrem ze dne 9. června 1870 č. 34995. žádosti této úplně místo a odůvodnil zanešení výpovědi do rejstříku tím, že zákon takového zanešení nikde nezakazuje, a že jest výpověď smlouvy společenské zajisté okolnost tak důležitá, že záleží na tom, by veřejnosti nabyla.

K stížnosti druhé strany změnil c. k. vrchní soud rozhodnutím de intim. 28. července 1870 č. 46092. (den a číslo rozhodnutí není v intimátu udáno), onen výměr, pokud ním zanešení výpovědi do obchodního rejstříku povoleno bylo, odmrštil žadatele s touto částí žádost jejich a uložil výmaz vykonaného již zanešení tohoto. Důvody jsou následující: Obchodní rejstřík má dle ustanovení II. dílu první knihy obchodního zákona za účel, hlavní rysy, jimižto se kupecká právní osoba od jiných liší, krátce a přehledně dosvědčovati. Následkem toho mají se do něho toliko zápisy zákonem uložené, nikoliv též jiné, stranami za prospěšné považované nebo libovolné zápisy činiti.

Zákonných ustanovení stran zápisu obsahují články: 19, 25, 45, 86, 87, 129, 135, 151, 152, 155, 156, 171, 176, 201, 210, 214, 233 a 243 obch. zák., mezi nimiž se ohlášení změn, kteréž se v poměrech firmy neb společnosti obchodní teprvé státi mají, nenalezají, pročež takových okolností, jakouž výpověď společenského poměru jest, zapsati nelze.

Dovolací stížnosti proti tomu podané c. k. nejvyšší soud místa nedal, odůvodňuje rozkodnutí své tím, že se mají dle čl. 12. obch. zák. do rejstříku obchodního zápisy, obchodním zákonem uložené, zanésti, že se však ani v zákonu obchodním, ani v uvozovacím k němu zákonu výpověď společnosti obchodní neuvádí, nýbrž že právě naopak z toho, že se v čl. 129. toliko zápis skutečného zrušení společnosti

Digitized by Google

ukládá, vysvítá, že zápis výpovědi, jakožto okolnosti, jíž to se společnost teprvé zrušiti má, vyloučen jest.

Rozh. nejv. soudu ze dne 13. září 1870 č. 10825.

2. V téže věci podal společník C. zároveň se stížností proti povolenému zápisu výpovědi společnosti, žádost k obchodnímu soudu, níž to prohlašuje onu výpověď za neplatnou, a žádá, by prohlášení toto též do obchodního rejstříku zanešeno bylo.

Obchodní soud vzal výměrem ze dne 27. června 1870 č. 39168. prohlášení toto k vědomosti, a uložil z těchže důvodů, jako při výpovědi, by prohlášení to do obchodního rejstříku zanešeno bylo.

C. k. vrchní soud k stížnosti společníků A. a B. onen výměr z podobných důvodů, jako při výpovědi, změnil, a dotýčnou žádost o d m r š t i l.

C. k. nejvyšší soud v r á t i l revisní stížnost společníka A. vzhledem k současnému rozhodnutí stran zápisu výpovědi co bezpředmětnou.

Rozh. nejv. soudu ze dne 13. září 1870 č. 10824.

3. Po uplynutí půlletní doby výpovědi ohlásil společník A. zrušení společnosti se společníkem C., pominutí dosavadní firmy společenské a dále novou likvidační firmu k zápisu do rejstříku.

K žádosti této bylo ustanoveno stání k slyšení společníka C., kterýž žádosti odporoval, a byla pak po dlouhém jednání výměrem ze dne 10. července 1873 č. 42998. zmíněná žádost vzhledem k odporu druhého společníka p r o t e n č a s o d m r š t ě n a, neboť lze dle čl. 12. obch. z. dotýčné okolnosti a právní poměry do obchodního rejstříku jen potud zanésti, pokud jsou nepopřené, a od stran, jichž se týkají, uznané, anebo pokud se právomocným rozsudkem nepopíratelnými staly.

O žádné z těch otázek, kteréž v tomto jednání kladeny byly, totiž jest-li obchodní společnost výpovědí společníka A. právomocně pominula, jestli společnost na neurčitou dobu dle čl. 123. odst. 6. obch. z. uzavřena byla, a jestli, pak jaký právní účinek má prohlášení neplatnosti, společníkem C. učiněné, nelze c. k. obchodnímu soudu cestou nespornou, jakouž společník A. žádostí svou nastoupil, rozhodnouti, nýbrž toliko v řádné cestě právní po provedeném jednání sporném na základě řádné žaloby. Toliko na základě takové žaloby lze vymoci soudcovský výrok, že se společnost za zrušenou považovati má, a na základě výroku takového může pak teprv zápis likvidační firmy do obchodního rejstříku u dotýčného úřadu státi se dle zákona.

C. k. vrchní soud a c. k. nejvyšší soud výměr tento z podobných příčin p o t v r d i l i.

Rozh. nejv. soudu ze dne 28. října 1873 č. 10488.

Digitized by Google

4. Na základě té okolnosti, že společník C. obchody společnosti fakticky vedl, a že společník tento, ačkoliv se společnost na základě výpovědi zrušiti má, o vedených obchodech společníkům A. a B. žádných účtů nekladl, žalovali tito společníka C. koncem roku 1870 na kladení účtů.

Obchodní soud žalobu tuto rozsudkem ze dne 24. července 1871 č. 42405. zamítl a sice z následujících důvodů:

Účty klásti o provozování obchodů vůbec a zvlášť o provozování obchodů společnosti obchodní zahrnuje v sobě výkaz základního jmění nebo jednotlivých vkladů, pak doklady opatřený výkaz příjmů a vydajů, z čehož pak vysvítá bilance, z nichžto vyjde na jevo zisk nebo ztráta společnosti obchodní.

Dle článku 28. z. obch. jest každý kupec, a následkem toho jest též každá společnost zavázána, knihy vésti, z nichžto seznati lze její obchody a stav jejího jmění (tedy také její příjmy a vydaje). Tyto knihy společnosti obchodní jsou tedy účty té samé, a tyto jsou kladeny, jakmile dle čl. 28. z. obch. zařízeny a každému společníku přístupné jsou.

Dle čl. 99. a 105. z. obch. jest onen společník povinen, by knihy společnosti vedl, kterémuž vedení obchodů zůstaveno jest, a dle čl. 105. z. obch. jest každý veřejný společník oprávněn, by se osobně o běhu společenských záležitostí zpravil, on může kdykoliv do společenské místnosti přijíti, v obchodní knihy a listiny společnosti nahlednouti a na jejich základě bilanci k svému přehledu si sestaviti, jakož i dle čl. 253. z. obch. též tichý společník oprávněn jest, žádati, by mu bilance v opisu sdělena byla, a pravost bilance nahlednutím do knih obchodních a listin zkoumati. Kdyby mu to obchodvedoucím bylo odepřeno, může on mocí soudu požadovati, by mu bilance sdělena a jiná vysvětlení podána, pak knihy a listiny společnosti předloženy byly.

Z toho následuje, že všechno, oč žalující žádají, v knihách jich společnosti obsaženo býti musí, a že jejich žádost totožnou jest se žádostí na předložení knih obchodních.

Žádost tato jest však bezdůvodná, neboť žalující netvrdili v žalobě, že jim žalovaný nahlednutí do vedených knih odepřel, a jelikož za pravdivé míti slušší nepopřené udání žalovaného, že veškeré knihy a listiny o provozování společenských obchodů v písárně společnosti leží, že tedy žalovaný povinnosti, jemu stran kladení účtů dle čl. 99. z. obch. a §. 1198. ob. z. obč. přisluší, zadost učinil.

Že žalující co členové společnosti obchodní oprávnění nejsou žá-

Digitized by Google

dati, by jim účet jiným spůsobem kladen byl, vysvítá z právě uvedených článků 105. a 255. z. obch., a musí se zvlášť právo takové žalovateli A. co veřejnému společníku též z té příčiny upírati, že dle čl. 30. z. obch. povinným byl, inventář a bilanci každoročně podepsati.

C. k. vrchní soud k odvolání žalujících, kteří se na zákon občanský odvolali, rozsudek prvního soudu rozhodnutím ze dne 17. října 1871 č. 31815. potvrdil, poukazuje na důvody prvního soudu a na to, že dle čl. 1. z. obch. ve věcech obchodních obecný zákonník obč. jen potud platnosti má, pokud zákon obchodní jiných ustanovení neobsahuje, a že v pátém oddělení první části druhé knihy obch. z. po zrušení společnosti — likvidace díti se má, že tedy kladení účtů od společníka žádati nelze.

C. k. nejvyšší soud zamítl mimořádné dovolání se žalobců a sice v uvážení, že rozhodnutí nižších soudů ani nullity ani patrné nespravedlnosti neobsahují, že naopak příčinami těchto soudů odůvodněna jsou, a dále v uvážení, že žalovatelé udání žalovaného stran spůsobu, kterýmž knihy vedl, sice popřeli, však netvrdili, že žádných knih nevedl, pak ani nedokázali, že knihy nestačí, by bylo lze z nich stav obchodů a jmění seznati, a pravou bilanci sestaviti.

Rozh. nejv. soudu ze dne 5. dubna 1872 č. 35.

Jednatel myslí, že jsou sice rozhodnutí pod č. 1., 2. a 3. uvedená, správnými, že však rozhodnutí stran kladení účtů schváliti nelze, poněvadž zákon obchodní bližších ustanovení o tom, kterak se knihy obchodní vésti mají, neobsahuje, a že tedy ten, kdož obchody společnosti vedl, jako zmocněnec ostatních společníků, dle §. 1012. ob. z. obč. povinen jest, těmto o vedených obchodech účty klásti.

Naproti tomu jsou pan dr. Pražák a pan starosta toho náhledu, že společníku, obchody vedoucímu, povinnost zvláštní, o vedených obchodech účty klásti uložiti nelze, an ustanovení zákona obchodního stran vedení knih obchodních dostatečnými jsou.

Po té byla schůze ukončena. Dr. J. Růžička.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 84. (rep. nálezů.)

Žaloba, kterou firma Taubod a Seffels podala u c. k. obchodního soudu ve Vídni na konkursní podstatu Jana Hubra v Pluji, podro-

Digitized by Google

benou c. k. krajskému soudu v Celji co instanci konkursní, zakládala se v tom, že výbor věřitelů konkursní podstaty Jana Hubra usnesl se na tom, by závod kriditářův na účet masy byl dále veden, že následkem tohoto usnešení správce konkursní podstaty dr. Stefella samého kriditára Jana Hubra zmocnil, aby závod na účet masy dále vedl, by zboží, kterého tu bylo, prodával i nové zboží kupoval, že žalující firma konkursní podstatě Jana Hubra pak zboží dodávala a dotýčné faktury správci konkursní podstaty zaslala, že faktury obsahovaly dodatek, že trhovou cenu ve Vídni sluší zapravovati, i že takto konkursní podstata za dodané zboží dluhuje úhrnou sumu 1687 zl. 93 kr.

C. k. obchodní soud ve Vídni dodal výměrem ze dne 11. února 1876 č. 32761. žalobu ta straně druhé, by k ní v zákonní lhůtě podala odpověď svou.

Stížnosti správce konkursní podstaty Jana Hubra, dra. Stefelly, nedal c. k. vrchní soud pro Rakousko dekretem ze dne 7. března 1876 č. 3618. místa, „jelikož v žalobě jde o dluh správy konkursní podstaty z jednání, které se žalobci po vyhlášeném již konkursu bylo uzavřeno, jelikož pro takovou pohledávku na správu konkursní podstaty sice dle §. 138. ob. ř. konk. sice s pravidla žalovati sluší u soudu konkursního, v případě však, o který tu jde, žalobce se odvolává v žalobě k forum contractus, pročež v tomto ohledu jeví se býti příslušným c. k. obchodní soud ve Vídni.“

Správce konkursní podstaty uvedl ve své mimořádné stížnosti dovolací as toto: Dle §§. 137. a 138. ob. ř. konk. sluší konkursní podstatu z pravidla žalovati u soudu konkursního. Výjimky z tohoto pravidla uvádí §. 138. konk. ř. taxativně, a mezi těmito výjimkami není uvedeno, že by též ze smlouvy nějaký soud mohl býti příslušným. Výjimky sluší přesně vykládati. I v případech, když jde o rozepře exekuční, mandátní neb směnečné, mají se dle §. 131. ob. ř. konkursního zvláštní spory provésti u soudu konkursního v řízení řádném a tím více musí tedy uvedené pravidlo míti platnosti naproti forum contractus, ku kterému by se žalobce chtěl odvolati. I všickni ostatní kupci Vídeňští prý žalovali pro stejné pohledávky u krajského soudu v Celji.

C. k. nejvyšší soud nedal této mimořádné stížnosti dovolací místa, „uvažuje, že dle obsahu žaloby, kterou firma Taubod a Seffels na konkursní podstatu Jana Hubra dne 9. února 1876 podala u c. k. obchodního soudu ve Vídni, jde o nárok na konkursní podstatu, jenž po vyhlášení konkursu povstal z právních jednání správy konkursní

Digitized by Google

podstaty, kteréž tudíž dle §. 29. odst. 2. konk. ř. sluší považovati co dluh masy; uvažuje, že dle §. 137. konk. ř. ten, kdo vznáší nároky co věřitel masy, jich k platnosti přivésti má jak mimo konkurs, však proti správci konkursní podstaty; uvažuje, že byť i §. 138. konk. řádu odkásal s pravidla řízení o nárocích takových soudu konkursnímu, a co výjimku z tohoto pravidla případ fori contractus výslovně neuvádí, z toho přec souditi nelze, že i v případě, když, jak žaloba tvrdí, co do povinnosti platiti z jednání, která po právu za konkursní podstatu byla uzavřena, umluveno bylo zvláštní místo platební, a tudíž dle §. 43. jur. normy odůvodněna byla příslušnost soudu ze smlouvy, konkursní podstatu jen u soudu konkursního lze žalovati; že naopak zvláštní forum contractus vylučuje forum všeobecné i že správa konkursní podstaty, když se v příčině závazků, vyplývajících z jednání jí předsevzatých, zavázala plniti v jistém místě i podrobiti se musí důsledností tohoto závazku svého; uvažuje konečně, že v stejných rozhodnutích nižších soudů ničehož nelze shledati, což by příčilo se zákonu, pročež není také důvodu, rozhodnutí ta změniti.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Tím, což stanoveno v §. 138. konk. řádu, že totiž příslušným jest soud konkursní, rozhodovati o nárocích věřitele masy, jenž vznášely naproti konkursní podstatě z právoplatných jednáních správy konkursní podstaty (§. 29. odst. 2. konk. ř.), není vyloučena příslušnost zvláštního soudu ze smlouvy (§. 43. jur. normy), pakli umluveno bylo, že závazky z takových jednání vyplývající, náleží plniti v místě určitém."

Sezení ze dne 9. května 1876 č. 5346., II. senát.

č. 85. (rep. nálezů).

U c. k. obchodního soudu ve Vídni byly podány tři žaloby dra. Karla Gabra co kurátora priorit prvního i druhého vydání ústřední dráhy moravsko-slezské na tuto společnost železniční, by zaplatila kupony dne 1. července 1874 (č. 106347.), 1. ledna 1875 (č. 106348.) a 1. července 1875 (č. 190095.) k placení dospělé. Každá z těchto žalob zněla na sumu 375000 zl. a nebyla posud k žádné z nich podána odpověď.

Podáním ze dne 25. října 1875 č. 216331. prohlásil p. dr. Max Strauss co zástupce německé banky „Union" v Berlíně, kterážto banka byla se již za příčinou smíru mimo soud uzavřeného vykázala vlastnictvím 752 kusů obligac prioritních, že banka „Union" hodlá k roze-

Digitized by Google

při na zaplacení kuponů ze dne 1. července 1874 (č. 106347.) a ze dne 1. ledna 1875 (č. 106348. dle §. 9. zákona ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z. přistoupiti co intervenient. O této žádosti nařídil obchodní soud Vídeňský stání, při kterém zástupce banky „Union" totéž prohlásil i v příčině žaloby č. 190095. podané na zaplacení kuponů dne 1. července 1875 splatných. Dále prohlásil dr. Strauss, že banka „Union" přistupuje k rozepři v onom stavu, jak tato nyní se nachází, co společnice pře, načež dr. Gaber podotkl, že vzhledem k jasnému znění uvedeného §. 9. nelze mluviti o tom, že by nějaký majitel priority v rozepři mohl vstoupiti co soupeř, pročež prý dotýčnou poznámku nelze připustiti.

Obchodní soud Vídeňský vzal prohlášení německé banky „Union", že přistupuje k tomuto sporu co společnice pře, k vědomosti, i dal o tom věděti p. dru. Gabrovi.

K stížnosti p. dra. Gabra potvrdil vrchní soud pro Rakousko tento výměr c. k. obchodního soudu: „neb užívá-li zákon ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z. výrazu „co intervenient," tož lze přec na tak dlouho, dokud v platnosti jest obecní řád soudní z r. 1781 jedině toho dopustiti, aby kdo přistoupil k sporu co zástupce neb co společník pře. Soudní řád, jenž nyní má platnost, nezná intervenci ve smyslu práva německého, on nezná zejmena intervenci principální neb akcessorní. Aby kdo přistoupil k sporu co zástupce, jestiť dle ob. ř. s. jeho povinností i může naň za příčinou tou dle okolností podána býti zvláštní žaloba a bylo by tu tudíž neprosto zbytečné, kdyby cit. §. 9. to, což koho povinností jest, prohlásil býti právem jeho. Nelze tedy intervenci, ó které mluví onen §. 9., vztahovati k zastupování, nýbrž sluší toto spíše dle analogie §. 124. ob. ř. konk. (když totiž správce konkursní podstaty a jednotlivý věřitel odpírají pravosti některé ohlášené pohledávky) považovati co právo, zúčastniti se ve sporu jiného, kteréžto právo podmíněno jest tím, že dotýčné osoby mají zájmy společné. Nelze tedy právo intervence vykládati jinak, nežli co právo někoho, vstoupiti v rozepři nežli co společník pře, jelikož by jinak §. 9. cit. zákona postrádal veškerého významu pro jednotlivé majitele prioritních obligac, a jelikož společenství v rozepři téměř totožným jest s intervencí akcessorní, jejíž účelem jest, pomoci jedné ze sporných stran, jelikož výsledek rozepře pro intervenienta má následků právních a tento tudíž má přímého právního zájmu v rozepři. Vždyť ostatně i ze znění §. 9. uved. zákona vyplývá, že majitel jednotlivých obligac i co společník pře nemůže k platnosti přivésti svá práva zvláštní."

Digitized by Google

Ve své mimořádné stížnosti dovolací uvedl dr. Gaber, že prý, když vrchní soud má za to, že kdo v rozepři může vstoupiti toliko co zástupce neb co společník pře, sluší spatřovati patrnou nespravedlivost i porušení zákona, neb pozdějšími zákony byl obecní řád soudní změněn a §. 9. zákona ze dne 24. dubna 1874 bylo prý majiteli jednotlivých obligac výslovně odepřeno, přivésti k platnosti svá práva zvláštní, což však ovšem by bylo možným, kdyby uznáno bylo, že majitelé obligac prioritních mohou býti samostatní aktivní společníci pře. Intervence, o níž to mluví cit. §. 9., nedá se ovšem úplně stotožňovati s intervencí ve smyslu práva německého, nelze jí však také úplně vtěsnati v rámec obecního řádu soudního.

Rekurent prosil na konci: by prohlášení německé banky „Union" že v rozepře, o které tu jde, vstupuje ve smyslu §. 9. zákona ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z., vzato bylo k soudní vědomosti, by však odepřeno bylo, vyrozuměti strany o prohlášení se banky „Union", že k rozepřím těm přistupuje co aktivní společnice pře, an takové prohlášení příčí se zákonu.

C. k. nejvyšší soud změnil k této mimořádné stížnosti dovolací výměry nižších soudů v ten smysl, že se prohlášení německou bankou „Union" u c. k. obchodního soudu Vídenského při stání dne 27. listopadu 1875 odbývaném do protokolu dané toliko v ten smysl béře k soudní vědomosti, že řečená banka co intervenient ve smyslu §. 9. zákona ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z. přistupuje na své útraty k sporu, který byl zahájil dr. Gaber co opatrovník majitelů priorit prvního i druhého vydání ústřední dráhy moravsko-slezské pod č. 106347., 106348. a 190059. z r. 1875 na zaplacení splatných kuponů — že se však řečená banka odmrštuje s další žádostí, by soud bral k vědomosti, že ona k rozepřím právě dotkutým přistupuje co společnice pře a sice z následujících důvodů:

„Z toho, že soudní řád toliko zmiňuje se o tom, že někdo třetí v rozepři může vstoupiti co zástupce neb společník pře, nelze nikterak souditi, že intervence, o které zmiňuje se §. 9. z. ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z., která značí spůsob, jakým majitelé jednotlivých obligac parciálních zúčastniti se mohou v rozepři, kterou vede opatrovník v jich zájmu společném, mohla by se díti toliko spůsobem v soudním řádě naznačeným. Tam totiž rozeznává se dvojí spůsob, kterak kdo třetí může vstoupiti v rozepři a každý z těchto druhů zakládá pro intervenienta jiná práva a jiné povinnosti. Nebyl by oprávněn úsudek, že když v případě cit. §. 9. nejde o zastupování, musí právě intervenientu příslušeti všecka práva soupeře, jenž v rozepři spolučinkuje.

Digitized by Google

Jedná-li se o to, blíže určiti processuální práva, jež přísluší majitelům jednotlivých obligac parciálních co intervenientům, dlužno přihlížeti k zákonu ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z., který také nepřipouští pochybovati o objemu těchto práv, neb kdežto §. 6. na společném opatrovníku skládá všechna práva i povinnosti, jež dle všeobecných pravidel přísluší opatrovníkům k uhájení práv takových osob, jež samy sebe zastupovati nemohou, a sice pro jednotlivá právní jednání zřízeným určuje první odstavec §. 9. výslovně, že v záležitostech, které se týkají společných práv majitelů obligac parciálních, jednotliví majitelé nemohou práv svých samostatně přivésti k platnosti. Když tedy přes to majitelům takových obligac propůjčeno jest právo, zúčastniti se ve sporu, započatém jich opatrovníkem společným, toť platí tento předpis jen s tím obmezením, že majitelům těm nepřísluší práv svých samostatně zastupovati. Oni tudíž mohou v rozepři přivésti k platnosti vše, o čemž se domnívají, že to příhodné k uhájení jest práv; oni mohou opatrovníku přispěti, aby zvítězil, oni však nemohou vystoupiti co strana samostatná, což ovšem může soupeř dle platného soudního řádu, byť i formelně společníci pře toliko v jednom spisu práv svých k platnosti mohli přivésti. Nelze nikterak materielně rozličným spůsobem upraviti práva majitelů obligac kurátorem zastoupených a práva intervenientů. Když tedy i v nynějším stadiu rozepře není to jistě úkolem soudu, by blíže naznačil práva intervenienta, toť sluší přec již nyní, kdež se jedná o to, aby soud vzal k vědomosti prohlášení banky „Union“, že k rozepři hodlá přistoupiti co společnice pře, a kde banka tato k prohlášení soudu, jehož se domáhá, hodlá odvozovati uznání, že jí přísluší všechna práva processuální činného společníka pře, bance „Union“ toho odepříti. Když tedy názor, který nižší soudové o věci měli, patrně příčí se zákonu, bylo ve smyslu dvor. dekretu ze dne 5. února 1833 č. 2593. místa dáti mimořádné stížnosti dovolací společného opatrovníka, a bylo odstraniti dodatek, který soud první stolice u vyřízení protokolu v stání ze dne 28. listopadu 1875 byl výměru svému připojil. Útraty stížnosti dovolací nebyly likvidovány, a nebylo tedy lze o nich nalézti.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Majitel obligac parciálních, který co intervenient přistupuje k rozepři sporným opatrovníkem započaté, není aktivním společníkem pře dle předpisů řádu soudního, nýbrž práva jeho processuální sluší výhradně posuzovati dle §. 9. zák. ze dne 24. dubna 1874 č. 49. ř. z.“

Sezení ze dne 9. května 1875 č. 5526., III. senát.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

85) V řízení pro rušenou držbu nemůže sice soudce nalezti na přísahu stran; přes to však nic tomu nevadí, aby strany uzavřely smír toho obsahu, že to viseti má na složení některé přísahy jednou ze sporných stran, propadne-li ta či ona strana v rozepři.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. října 1875 č. 10206. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 21.

86) Promine-li věřitel dlužníku svému darem dluh, což netřeba zachovávati formálnosti §. 943. ob. z. obč. a zákonem ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. předepsané. Neb prominutím dluhu nevešel dárce v nižádný závazek a nebyl také nový poměr právní utvořen; dlužník zbavuje se toliko povinnosti vrátiti to, co jemu již dříve bylo odevzdáno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 5. dubna 1876 č. 11965. Z. f. Not. z r. 1876 č. 20.

87) A. zapůjčil B. jistou sumu peněz, na kterou jemu B. dal směnku dne 28. ledna 1871 splatnou. Bylo ústně umluveno, že B., pakli obnos směnečný v čas splatnosti nezapraví, povinen bude, platiti z něj měsíčně $2^1/_2$procentní úrok až do zaplacení. B. zaplatil později v roce 1873 kapitál, a když A. jej žaloval na úroky dle míry svrchu uvedené sumou 1781 zl. 25 kr., namítal předpis §u. 887. ob. z. obč. K námitce té nebylo hleděno, neb vydáním směnek nestala se novace právního poměru ze zápůjčky ve smyslu §. 1377. ob. z. obč., a když A. nezakládá nárok svůj na jednání směnečném, nelze dokonce odvolávati se žalovanému k §. 887. ob. z. obč.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. ledna 1876 č. 5766. v Ger. Halle z r. 1876 č. 41.

88) Lhůtu, ve které dle §. 2. cís. pat. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. sluší vypovídati smlouvy o nájem, nelze čítati dle kalendáře, nýbrž dle všeobecného předpisu §. 902. ob. zák. obč.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 1874 č. 12904. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 20.

89) Ohlásí-li se telegrafem stížnost z výměru soudního, sluší, pakli toliko telegram obsahuje prohlášení, že rekurrent s vyřízením není spokojen a že žádá rozhodnutí soudu vyššího, přec takové ohlášení k soudu přijmouti a vyššímu soudu předložiti. Neb není nikterak

Digitized by Google

zapotřebí, aby rekurent stížnost svou blíže odůvodnil, a i jinak nečiní to rozdílu, použije-li exhibent telegrafu neb obyčejných prostředků dopravovacích.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. dubna 1876 č. 4983. v Ger. Halle z r. 1876 č. 43.

90) A. žádal proti svému dlužníku B. za sekvestraci práv, která B. přísluší co pachtéři ze smlouvy nájemní s C. uzavřené. C. stěžoval si z povolení sekvestrace, uvážeje, že dle smlouvy mezi ním i B. uzavřené podnájem se nepřipouští, že jeho tedy nelze nutiti, aby přijal na místě B. jiného pachtéře. Stížnosti nebylo místa dáno s tím doložením, že C., pakli se domnívá, že exekuce zkracuje jeho práva ze smlouvy, za příčinou tou zvláštní žalobou by musel vystoupiti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 14. března 1876 č. 3108. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 44.

91) A. žaloval akceptanta směnky na zaplacení a zároveň majitele hypotheky, na které směnečný dluh byl zaznamenán, na zaplacení pokud stačí hypotheka, a sice jedinou žalobou u obchodního soudu podanou. Žaloba byla co do druhého žalovaného pro nepříslušnost a limine fori zavržena, neb ustanovení §. 41. jur. normy co do soudu, kde sluší žalovati společníky pře, platí jen tenkráte, když žaloba podána byla u osobního soudu prvního žalovaného, nikoliv však, byla-li podána u soudu kausalního, který ani povolán není, aby rozhodl o nároku vzneseném na druhého žalovaného z důvodu práva obecného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. února 1876 č. 2096. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 45.

Deník.

Pražský právnický spolek pro zaopatřování vdov a sirotků odbýval dne 18. června 1876 o 10. hodině dopolední v malé síni koleje Karlovy valnou schůzi svou. Po přečtení protokolu valné hromady ze dne 14. listopadu 1875 a jednatelské zprávy, která bez námitky byla vyslyšena, přednesli revisoři zprávu o účtu položeném za r. 1875 s návrhem, aby účet ten byl schválen, což také jednomyslně se stalo. Po té přikročilo se k volbě předsedy spolku na místě zesnulého pana dra. Josefa Friče, jehož velkých zásluh o societu náměstek předsedy pan dr. Karel z Bretschneiderů zpoměl slovy

Digitized by Google

výmluvnými. Za předsedu zvolen valnou většinou hlasů pan dr. Ludvík rytíř z Aullů, advokát v Praze, jenž děkuje za důvěru jemu prokázanou, prohlásil, že volbu přijímá, i slíbil působiti stále ve prospěch spolku zejmena v tom směru, aby návrh nových stanov v brzkém čase valné hromadě mohl býti předložen. Touto volbou uprázdnilo se místo v ředitelstvu, jehož členem p. dr. ryt. z Aullů byl, a když i mimo to z ředitelství vystoupil pan JUDr. Edvard rytíř ze Schubertů, bylo předsebráti ještě doplňovací volbu dvou členů ředitelstva. Na místa uprázdněná byli většinou hlasů povoláni pánové dři. Milde i Vaníček, kteří volbu též přijali, načež schůze byla skončena. Bychom čtenářům naším podali stručný přehled o stavu jmění důležitého spolku tohoto, uveřejňujeme tuto výtah z účtu za rok 1875, který účastníkům valné hromady byl předložen:

Příjem.

Zbytek z roku 1874:			
a) Ve vyvazovacích kapitálech	100 zl.	— kr.	
b) V dlužních úpisech kr. hl. města Prahy . . .	5.000 „	— „	
c) V zástavních listech české hypothekní banky .	227.000 „	— „	
d) V kapitálech uložených na hypothekách . . .	303.831 „	27 „	
e) Vloženo v české spořitelně	881 „	15 „	
f) V hotovosti	1.190 „	22½ „	
			538.002 zl. 64½ kr.

Nový příjem.

1. Na kapitálech nově uložených	17.914 „	— „
2. V kapitálech splacených	12.810 „	— „
3. Z vylosovaných zástavních listů	3.000 „	— „
4. V zástavních listech nově koupených . . .	10.000 „	— „
5. V poplatcích přijímacích	976 „	50 „
6. Roční příspěvky	6.772 „	50 „
7. Úroky z veřejných úpisů a z kapitálů hypothekárních	30.693 „	73 „
8. Rozličný příjem	107 „	58 „
Veškerý příjem . .	620.276 zl.	95½ kr.

Digitized by Google

Vydání.

1. Vylosováním zástavních listů hypotheční banky	3.000 zl.	— kr.
2. Splacením kapitálů uložených	12.810 „	— „
3. Uložením nových kapitálů	17.914 „	— „
4. Za koupené zástavní listy hypotheční banky .	8.958 „	61 „
5. Vyplacené pense	19.775 „	— „
6. Příspěvek z milosti	300 „	— „
7. Vynahrazené náklady pohřební	300 „	— „
8. Poplatek ekvivalentní	794 „	66½ „
9. Přímý poplatek kolkový	177 „	67 „
10. Remunerace	525 „	— „
11. Rozličné vydání	98 „	63 „
Veškeré vydání . .	64.653 zl.	57½ kr.

Když se od příjmů . . 620.276 zl. 95½ kr.
odpočte vydání . . . . 64.653 „ 57½ „
jeví se jmění spolkové koncem r. 1875 s . . . 555.623 zl. 38 kr.

kteréž se vykazuje takto:

1. V úpisu vyvazovacím	100 zl.	— kr.
2. V dlužních listech půjčky kr. hlavního města Prahy	5.000 „	— „
3. V zástavních listech hypotheční banky . . .	234.000 „	— „
4. V kapitálech uložených na hypothekách . .	308.935 „	27 „
5. V české a pražské městské spořitelně uloženo	6.914 „	27 „
6. Na hotovosti	673 „	84 „
Činí . .	555.623 zl.	38 kr.

Porovná-li se jmění r. 1875 555.623 zl. 38 kr.
s jměním roku 1874 . . 538.002 „ 64½ „
jeví se koncem roku 1875
přebytek . . . . . 17.620 zl. 73½ kr.

Okresní soud ve Vysokém, zřízený min. nařízením ze dne 1. února 1876 č. 14. ř. z., počne působiti dnem 1. října t. r.

Lipský vrchní soud obchodní rozhodl dle zprávy „Jur. Bl.“ za posledního času, že zasílatel, byť i dle čl. 380. obch. z. jemu uložena byla povinnost, pečovati o zboží jemu odevzdané jak řádný kupec, přec není za všech okolností bezvýminečně povinen, dáti hned při odevzdání zboží na jisto postaviti, mnoho-li jeho jest. Tato povinnost přináleží jemu jen tenkráte, pakli k tomu zadávají podnět poměry toho kterého případu.

Digitized by Google

O manželství otroků po právu římském, německém a kanonickém.

Od dra. Františka Laurina, c. k. dvorního kaplana a ř. v. professora práva kanonického na vysokých školách ve Vídni.

Bedlivé uvážení této částky práva kanonického má do sebe velikou vnadu; jevíť ono s jedné strany mateřskou péči, s kterouž církev snažila se zrušiti neblahé otroctví, s druhé strany pak podivuhodnou moudrost a důslednost, s kterouž v té příčině před se šla.

Mimo to ustanovení práva kanonického v příčině manželství otroků nejsou ani za dob nynějších beze vší praktické důležitosti. Neboť otroctví z okršlku zemského ještě docela zapuzeno není; jsouť, bohužel, posud krajiny, jmenovitě v Africe, kdež průchod má.[1]) Že pak katoličtí obyvatelé těchto krajin v příčině manželství právem kanonickým vázáni jsou, toho zde netřeba dovoditi.

A ačkoli dle §. 16. ob. zák. obč. v zemích rakouských nedopouští se otroctví, aniž se dovoluje vykonávati nějakou moc k němu se vztahující,[2]) ano dle §. 1. nejv. rozhodnutí ze dne

---

[1]) Srv. Augšpurskou „Allgem. Ztg." od 24. března 1872, přílohu č. 84. str. 1262. a sled.; „Wiener Ztg." od 29. října 1872 č. 249. str. 1559., pod nápisem: „Zum Sclavenhandel"; od 19. května 1876 č. 115. str. 2., pod nápisem: „Sclavenschiff"; Holtzendorff, Das europäische Völkerrecht, v jeho „Encyclopädie der Rechtsw. in systemat. Bearbeitung" II. Aufl. Leipzig 1873 str. 948.

[2]) Rovněž v zemích království uherského otroctví zrušeno jest. Viz o tom: Jung, Darstellung des ungar. Privat-Rechtes. II. Ausg.

Digitized by Google

25. června 1826, vyhlášeného dvorským dekretem ze dne 19. srpna téhož roku,[3]) každý otrok svobody nabude té chvíle, když na rakouskou zemi neb na rakouskou loď vstoupí, jakož i v cizí zemi, když jej kdo pod jakýmkoli titulem poddanému rakouskému za otroka postoupí: tož nicméně i v zemích rakouských může v příčině manželství s otrokem uzavřeného soudní řízení na základě práva kanonického vzniknouti. Mohlo by to k místu přijíti na př. v následujícím případu. Jistý rakouský občan, neženatý a katolík, odebral se za příčinou obchodu do Afriky a uzavřel tam manželství, a sice s osobou, kterou sice měl za volnou, která však v skutku byla otrokyně, kterouž, jakmile o jejím otroctví se dověděl, od sebe zapudil. Napotom se navrátiv do své vlasti, chce zde v nové manželství vejíti. Avšak jsa v pochybnosti, není-li mu, jakožto katolickému křesťanu, v té příčině na závadu ono první manželství, obrací se k svému biskupovi a žádá ho za rozhodnutí v té věci. Že tento aneb jeho manželský soud tohoto rozhodnutí jinak, leč na základě práva kanonického, vynésti nemůže, leží na bíledni.[4])

Obraťme již zřetel svůj k otrokům, a to sice přede vším k otrokům římským.

Stav těchto otroků (mancipia, servi, servae, ancillae) byl nad míru bídný. Ani za osoby jich nepovažováno, nýbrž toliko za věci, patřící ku jmění a majetnosti jejich pánů.[5]) Tito měli

---

Wien 1827, sv. I. str. 16.; téhož Jus personarum privatum Regni Hungariæ. Vienn. 1828, str. 31.

[3]) Sbírka zák. soud. č. 2245.

[4]) Že pak článkem I. základního zákona státního o moci soudcovské ze dne 21. prosince 1867 (zákon. říšsk. č. 144.) biskupovi aneb soudu církevnímu jím k tomu zřízenému, v této věci před se jíti nikterak zabráněno není, jde mezi jiným i z prohlášení, jež o tom dne 28. ledna 1869 tehdejší ministr práv, dr. Edvard Herbst, v 159. sezení poslanců ve jménu vlády učinil, řka: „Jenen, die im Drange ihres Gewissens sich an ihr Ordinariat wenden, kann die Regierung in diesem ihren Unternehmen keine Hindernisse in den Weg legen, ohne einen grundgesetzlich unstatthaften Gewissenszwang auszuüben.“ Viz o tom: „Wiener Abendpost“ od 28. ledna 1869, č. 22. str. 87. Srov. dotýčné vyjádření biskupů zemí rakouských, radou říšskou zastoupených, ze dne 30. března 1868, uvedené v Vering-ově „Archiv für kathol. Kirchenrecht“, sv. XIX. str. 461. a sledd.

[5]) §. 22. Inst. de legat. II. 20.: „Si — servus vel res alia legetur:

Digitized by Google

právo, je prodati, na výměnu dáti, zastaviti, ano i na hrdle trestati. [6])

I nakládáno s nimi právě jako s hovadem, ano tu a tam ještě hůře nežli s hovadem.[7]) Nezřídka je pánové i rybám, ježto

---

electio legatarii est, nisi aliud testator dixerit." — L. 32. Dig. de R. J. L. 17.: „Quod attinet jus civile, servi pro nullis habentur." — L. 3. §. 1. Dig. de capit. minut. IV. 5.: „Servile caput nullum jus habet; ideo nec minui potest." — L. 2. pr. §. 2. Dig. Ad leg. Aquil. IX. 2.: „Lege Aquilia ... cavetur: qui servum servamve, quadrupedem vel pecudem injuria occiderit, quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum æs dare domino damnas esto. — Ut igitur apparet, servis exæquat quadrupedes, quæ pecudum numero sunt et gregatim habentur: veluti oves, capræ, boves, equi, muli et asini."

[6]) §. 1. Inst. de his, qui sui. I. 8.: „In potestate ... dominorum sunt servi: quæ quidem potestas juris gentium est; nam apud omnes peræque gentes animadvertere possumus, dominis in servos vitæ necisque potestatem fuisse, et quodcunque per servum adquiritur, id domino adquiri." — L. 11. §. 2. Dig. Ad leg. Cornel. XLVIII. 8.: „Post legem Petroniam et Senatusconsulta, ad eam legem pertinentia, dominis potestas ablata est, ad bestias depugnandas suo arbitrio servos tradere: oblato tamen judici servo, si justa sit domini querela, sic poenæ tradetur." Srv. Schmidt, Die Persönlichkeit des Sclaven nach römisch. Recht. Frbrg. i. B. 1868.

[7]) Böttiger uvádí ve svém díle: „Sabina oder Morgenscenen im Putzzimmer einer reichen Römerin." Lpzg. 1803, v této příčině ze starých spisovatelů latinských a řeckých strašné příklady. „Eine der merkwürdigsten Stellen," tak dí týž (na str. 277.), „ist in Galen's philosophischer Schrift von der Erkenntniss und Heilung unserer Leidenschaften (Opp. tom. I. p. 354. ed. Basil.), wo er von Herrn erzählt, die im Zorn mit Zähnen, Fäusten und Füssen gegen die Sklaven wüthen, ihnen die Augen ausschlagen oder mit dem Schreibgriffel ausstechen, wie der Kaiser Adrian einem seiner Lieblingssklaven, der sein ausgestochenes Auge wieder von ihm forderte." A kterak jmenovitě římské paní se svými otrokyněmi nakládaly, o tom týž Böttiger (na str. 246. a sled.) vypravuje takto: „Man muss ... wissen, dass ein grausamer, blutdürstiger Eigensinn die gewöhnlichste Toilettenlaune der vornehmen Römerinnen war, die an mörderische Fechterspiele und Thierhetzen im Amphitheater, und an blutige Exekutionen und Geisselungen des Hausgesindes von früh auf gewöhnt, jede fehlgeschlagene Hoffnung, jeden Verdruss des vorigen Tages oder der verflossenen Nacht am Morgen ihre ... Sklavinnen entgelten

Digitized by Google

si v rybníkách chovali, za potravu házeli.[8]) Teprv za pozdějších dob přílišná ukrutnost pánů k otrokům stíhána jest tresty.[9])

Tímto nelidským s sebou nakládáním stali se otroci i v příčině duše nad míru podlí; byliť jsou jmenovitě potutelní a ošemetní, a zvláště ku svým pánům plni nenávisti a záští; čímž se často stávalo, že otroci na svých pánech spáchali vraždu.[10])

Otroci, již náleželi státu, nazývali se servi publici aneb cæsaris,[11]) ti pak, již za trest k otroctví odsouzeni byli, jakož byli ti, kdož k dílu hornímu (ad metalla, in opus metalli) odsouzeni jsou, sluli servi poenæ.[12]) Avšak tento poslední spůsob otroctví napotom císařem Justinianem I. zrušen jest.[13])

---

liessen. — Darum gehörte es auch zum Kostüm und zur Kleider-Vorschrift dieser bedauerungswürdigen Mädchen, dass sie im Ankleidezimmer und vor der Toilette ihrer Domina, wenn sie im Dienste waren, bis an die Brüste völlig bloss und nackt erscheinen mussten, um jeder beliebigen Züchtigung, selbst mit Geisseln, die aus Drath geflochten und unten mit Knöchelchen oder metallenen Knöpfen verstärkt waren, alle Augenblicke bloss zu stehen. Was der gnädigen Frau in der Aufwallung ihres Zorns zuerst vorkam, verwandelte sich dann in ihrer Hand zu einem Werkzeuge der Strafe. Vorzüglich waren aber die mehrere Zoll langen, in eine geschliffene Spitze sich endigenden Schmuck- und Nestelnadeln . . . ein sehr bequemes Plage- und Marterinstrument für die armen Sklavinnen. Nichts war gewöhnlicher, als dass die Domina damit die Arme und Brüste der Haarschmückerin durchstach, wenn sie das Unglück hatte, in diesem Augenblicke ihr Missfallen zu erregen." Srv. Döllinger, Heidenthum und Judenthum. Rgnsbrg. 1857, str. 705. a sledd.

[8]) Döllinger na dotč. m. str. 707.

[9]) Srv. §. 2. Inst. de his, qui sui. I. 8.; l. 1. §. 2. l. 11. Dig. ad leg. Cornel. XLVIII. 8.; Vering, Geschichte und Pandekten des Röm. Privatrechts. IV. Aufl. Mainz 1875, str. 93. a sled.

[10]) Döllinger na dotč. m. str. 706. a sled., 713.; Möhler, Bruchstücke aus der Geschichte der Aufhebung der Sklaverei durch das Christenthum in den ersten XV Jahrhunderten, v Tubinské „Theolog. Quartalschrift" od r. 1834 (roč. XVI.) str. 29. a sled. (Toto na nejvýš zajímavé pojednání nalézá se i v Möhlerových „Gesammelte Schriften und Aufsätze". Rgnsbrg. 1839 f., sv. II. str. 54. a sledd.)

[11]) Ulpian, Fragmentt. tit. XX. §. 16.; l. 3. pr. Dig. de his, quæ pro non script. habent. XXXIV. 8.

[12]) L. 17. Dig. de poenis. XLVIII. 19.

[13]) Nov. XXII. cap. 8.: „Quod prius ex legum severitate introductum

Digitized by Google

Ti otroci, jimžto k jisté době (in tempus) aneb pod jistou výminkou (sub conditione) svoboda určena byla, nazývali se statuliberi.[14]) Tito, dokud určitý čas nepřišel aneb položená výminka se nesplnila, byli docela za otroky považováni.[15])

Od otroků, vlastně tak řečených, po právu římském podstatně se lišili ti lidé, již se nazývali coloni, agricolae, adscriptitii, originarii, tributarii, censiti a těm podobnými jmeny. Tito osobní svobody požívali;[16]) toliko byli zavázáni, na jistém cizím gruntu neb pozemku ustavičně zůstávati, jej vzdělávati, a z něho jeho vlastníkovi ročně jistý poplatek buď v úrodě aneb na penězích zapravovati.[17])

Podobný onomu u Římanů byl stav otroků v (knecht, manahoupit, schalk, theo, theu, thiorna, diorna) i u starých Němců v.[18])

---

est, nos clementi cessione resolvimus. Si enim ex decreto judiciali in metallum aliquis aut vir aut mulier dari jussus esset, ... servitus quidem erat, et ab antiquis legislatoribus sancita, et ex supplicio illata. ... Nos autem hoc remittimus, et nullum ab initio bene natorum ex supplicio permittimus fieri servum."

[14]) L. 1. pr. Dig. de statulib. XL. 7.: „Statuliber est, qui statutam et destinatam in tempus vel conditionem libertatem habet."

[15]) L. 9. pr. Dig. eod.: „Statuliberum medio tempore servum hæredis esse, nemo est, qui ignorare debeat; eapropter et noxæ dedi potest." Viz Madai, Die Statuliberi des Röm. Rechts. Halle 1834.

[16]) L. un. Cod. de colon. Thrac. XI. 51. o nich dí, že „conditione videntur ingenui." Srv. l. 13., 21. Cod. de agric. et cens. XI. 47.

[17]) Viz: Savigny, Ueber den Röm. Colonat, v „Zeitschrift für geschichtl. Rechtswissenschaft." Brln. 1815 ff., sv. VI. str. 273. a sledd.; též v jeho „Vermischte Schriften" Lpzg. 1850, sv. II. str. 1. a sledd.; téhož „System des heut. Röm. Rechts." Brln. 1840 ff., sv. I. str. 362. a sled.; Kuhn, Die städt. und bürgerl. Verfassung des Röm. Reichs. Lpzg. 1864 f., sv. I. str. 257. a sledd.; Puchta, Cursus der Institutionen. Lpzg. 1875, sv. II. str. 97. a sledd.

[18]) Viz: Potgiesser, De conditione et statu servorum apud Germanos. Colon. Agripp. 1707.; Grimm, Deutsche Rechtsalterthümer, II. Ausg. Göttingen 1854, str. 342. a sledd.; Walter, Deutsche Rechtsgesch., II. Ausg. Bonn 1857, sv. II. str. 1. a sledd.; Pfahler, Handbuch deutscher Alterthümer, Frkfrt. a. M. 1868, str. 484. a sled. — O vzniku otrocství a stavu otroků (služebníků, služebnic, děvek, porobků) u starých Čechů viz Palacký, Dějiny národa českého. II. vyd., v Praze 1862 a sledd., díl I. částka 1. str. 200., 264., 269.; částka 2. str. 268. a sledd.

Digitized by Google

Osobám, jež v právu římském se nazývaly coloni, adscriptitii atd., rovnali se u starých Němců tak zvaní liti, leti, lazzi, aldii, aldiones atd., později nazývaní: homines proprii, Hörige, Leibeigene atd.[19])

Bylo pak v říši římské, když tam církev své bytí a působení počala, otroků nesčíslné množství. Mnozí římští boháči jich měli na tisíce.[20])

Jaké již pozdvižení, jaké zmatky byly by z toho pošly, kdyby byla církev zkrátka prohlásila, že otroctví jest bezpráví, spáchané na přirozené důstojnosti lidské, že po právu přirozeném a po vůli Boží, Kristem Pánem zjevené, všickni lidé volní jsou a že tudíž otroci nikterak povinni nejsou, toto nelidské s sebou nakládání se strany pánů déle snášeti!

A jakého užitku byli by otroci sami tímto náhlým převratem stávajících poměrů dosáhli! Nebylit větším dílem pro svou mravní podlost s to, aby sami sebou vládli; byli by v krátké době i sebe samy i ostatní společnost lidskou uvedli v záhubu.[21])

— V příčině bývalých otroků v Uhrách viz: Kelemen, Institutiones jur. priv. Hungarici. Pestin. 1814, sv. I. str. 462. a sledd.

[19]) Viz o těchto: Walter na dotč. m. sv. II. str. 46. a sledd.; Pfahler na dotč. m. str. 477. a sled. — O takovýchto lidech (člověci, kmeti, chlapi) a jich právních poměrech u starých Čechů viz: Palacký na dotč. m. díl I. částka 1. str. 199. a sled.; částka 2. str. 265. a sledd.; Jičínský, Vývin českého právnictví. V Praze 1862, str. 161. a sledd.

[20]) Pignorius, De servis. Amstelod. 1674, Prooem. str. 3. a sledd.; Böttiger na dotč. m. str. 7.; Döllinger na dotč. m. str. 708. a 712.

[21]) „Bevor sie," tak o nich v té příčině dí Möhler (Theolog. Quartalschrift na dotč. m. str. 105. a sled.), „auf einer höheren Stufe sittlicher Bildung standen, konnte eine jede äussere Befreiung nur verderblich wirken; und gewiss: hätte das Christenthum schlechthin Befreiung der Sklaven gepredigt, und wäre es ihm gelungen, sie ohne vorhergegangene Ablösung der inneren Fesseln durchzusetzen, es hätte eine Verwüstung herbeigeführt, ähnlich der, wenn die Hölle selbst alle ihre Bewohner mit einemmale aussendete und auf der Erde ihrer Willkühr überliesse." — „Auf der anderen Seite aber müssen wir uns ... zum Bekenntnisse herbeilassen, dass die ganze Weltgeschichte keine erhabenere Erscheinung darbiete, als die, dass das Christenthum, nachdem es so viele Sklaven in sich aufgenommen hatte, in denselben das Bestreben, sich eigenmächtig auf revolutionärem Wege die Frei-

Digitized by Google

A tudíž církev jednak pánům na srdce kladla, že otroctví není nikterak od Boha zřízeno, ano Bůh že stvořil člověka — svobodného; otroctví že jest toliko následek prvotního hříchu a pýchy, z něho pošlé, a tou měrou že se vůli Boží protiví. Ježto pak Kristus Pán utrpením a smrtí svou hřích prvotní shladil, tož že slušné ano nutné jest, aby ti, již jsou jeho víru přijali, lidí sobě rovných, zároveň jim k obrazu Božímu stvořených a k blaženosti nebeské povolaných, nepovažovali za tvory rovné hovadu, nýbrž za své bratry, ještoť, jakož dí sv. apoštol Pavel,[22]) v Kristu není ani žid, ani pohan, ani otrok, ani svobodný, nýbrž všickni jedno; a tudíž také aby se všemožně snažili, s otroky svými spravedlivě a laskavě nakládati, jakožto se svými spolubratry, majíce na paměti, co týž apoštol[23]) křesťanům Efesským v té příčině na srdce vložil, řka: „I jejich (totiž: otroků) i váš Pán jest v nebesích a přijímání osob není u něho.“

S druhé strany však církev i otroky napomínala, aby tělesným pánům svým ve všem, co se neprotiví vůli Boží, věrně a svědomitě sloužili, majíce na paměti Boha, jenž všecko vidí a ví; aby službu, kterou konají tělesným pánům svým, považovali tak, jakoby ji samému Bohu konali, a tudíž že za ni odměnu u Boha míti budou. Mohou-li spravedlivým spůsobem svobody dojíti, aby té příležitosti užili; nemohou-li pak, aby s pokojnou myslí v stavu svém zůstali. Naprosto svobodný že beztoho není žádný člověk; byť i kdo neměl nad sebou pána zde na zemi, tož že jej má na

---

heit zu verschaffen, nicht aufkommen liess. Es konnte den christlichen Sklaven bald nicht entgehen, ja der Priester des Evangeliums rief dieses Selbstgefühl geflissentlich hervor, dass sie in Bezug auf wahre Bildung weit höher stünden, als ihre heidnischen Herren. — Aber gerade das, wodurch sich der Sklave über seinen Herrn erhaben wusste, enthielt auch die Kraft in sich, sich ihm zu unterwerfen; die Ueberzeugung, ein Bürger des Reiches Gottes zu sein, entschädigte ihn reichlich dafür, dass er kein Bürger irdischer Reiche war; das Bewusstsein der Freiheit der Kinder Gottes setzte über den Mangel bürgerlicher Freiheit hinweg, und die Hoffnung einer jenseitigen Seligkeit liess den Jammer dieses Lebens in Geduld auf sich nehmen. Für wahr ein ewig rühmliches Zeugniss für das Christenthum und die himmlische Kraft, die in ihm wohnt, bietet sein Verhältniss zur Sklaverei dar.“

[22]) Gal. 3, 28.; Kolos. 3, 11.

[23]) Efes. 6, 9.

Digitized by Google

nebi. Avšak ani naprosto otrokem neb služebníkem že není žádný, pokud jen neslouží hříchu; ten, kdo činí hřích, ten ovšem že jest, jak dí Kristus Pán (Jan 8, 34.), otrokem hříchu; krom toho však, byť i byl člověk otrokem lidí, tož že jest svobodný před Bohem. Neustávala církev uváděti otrokům na mysl slova sv. apoštola Pavla,[24]) jenž dí: „Služebníci! buďte poslušni pánů tělesných s bázní a s třesením v sprostnosti srdce svého, jako Krista: ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi, činíce vůli Boží z srdce, s dobrou vůlí sloužíce, jako Pánu a ne lidem; vědouce, že cokoli jedenkaždý učiní dobrého, to vezme od Pána, buď služebník anebo svobodný.“ A opět:[25]) „Jedenkaždý zůstaň v tom povolání, v kterém povolán jest. Jako služebník povolán jsi? nedbej na to: ale můžeš-li býti svobodným, raději toho použí. Nebo kdo jest jako služebník v Pánu povolán, tent jest svobodníkem Páně: podobně kdo svobodný jest povolán, ten jest služebníkem Kristovým.“

Tou měrou se stalo, že pánové křesťanští dobrovolně otroky své v svobodu propouštěli, tito pak, osvobozeni jsouce, svobody své v duchu víry křesťanské užívali.[26])

Mezi biskupy, jenž v prvních křesťanských stoletích o zrušení otroctví se zasazovali, nad jiné vynikají sv. Ambrož, sv. Augustin, zvláště pak sv. Jan Zlatoústý, arcibiskup Cařihradský († 407), jenž v té příčině, jmenovitě svými homiliemi, nesmrtelných vydobyl si zásluh.[27])

Týmž spůsobem, jako v říši římské, církev v té příčině před se šla i mezi Němci a ostatními národy severními.[28])

(Pokračování příště.)

---

[24]) Efes. 6, 5—8.
[25]) I. Kor. 7, 20—22.
[26]) Srov.: Möhler na dotč. m. str. 125. a sledd.
[27]) Viz o tom: Möhler na dotč. m. str. 109. a sledd.
[28]) Viz: Möhler na dotč. m. str. 568. a sledd.

Digitized by Google

Některé příspěvky k poznání různé praxe.

Podává JUDr. **Jan Heller** v Štýrském Hradci.

Nelze upříti, že přičinlivý právník praktický musí přihlížeti k tomu, aby nezůstal státi pouze na tom, co po otcích byl zdědil; — on bude spíše o to pečovati, aby toto dědictví dle sil svých rozmnožoval a zveleboval; on bude k tomu přihlížeti, aby praxe nabývala jednak čím dále tím více přirozené jednoduchosti a jasnosti — ovšem v mezích zákonů platných, — jednak aby čím dále tím více přibližovala se svému vznešenému cíli, t. j. aby zjednávala průchod právu hmotnému i v nejjemnějších jeho podobách, nežádajíc na něm žádných obětí. Proto máme za to, že nebude marna snaha právníka praktického, aby seznal, pokud praxe v rozličných zemích, ač stejnými zákony se spravujících, přece cestou poněkud rozličnou se cíle svého domáhá.

Vytkneme proto v těchto řádcích několik růzností praxe, jak práva hmotného, tak formálního se týkajících.

1. Je-li předmětem žaloby suma peněžitá, musí žalovaný — nejsou-li úroky umluveny — platiti úrok z prodlení, dříve vedlé §. 995. ob. z. obč. 4%, nyní vedlé §. 2. zákona ze dne 14. června 1868 č. 62. ř. z. 6%.

Unger (Syst. II. §. 128. pozn. 43.) vytýká rakouské praxi, že bezprávně přiřkuje žalobci úrok tento již ode dne podání žaloby; neboť pokládáme-li žalobu za upomínku, následkem kteréž dlužníkovi lze přičítati prodlení (§. 1334), tu může žaloba působiti teprv tenkrát co upomínka, když dlužníka došla, tedy když dlužníkovi nebo žalovanému dodána byla; žalobce může tedy zmíněný úrok žádati teprv ode dne dodání žaloby. Praxe česká bez příčiny dává žalobci úrok ode dne podání žaloby; správně ale praxe v celém Štýrsku žalobci úrok teprv ode dne dodání žaloby přiřkuje, a vedle toho znějí také prosby závěrečné; — rozdíl hmotný může býti někdy dosti značný.

2. Známo, že ten, kdož zavázán toliko věcně, není povinen k určitému jednání neb plnění, nýbrž že toliko povinen jest snášeti výkon práva ze strany oprávněného. Vedle toho nelze žádati od vlastníka věci zastavené skutečné placení. Přes to pokud nám povědomo dle praxe v Čechách znějí závěrečné prosby žalob hypothekárních v ten smysl, aby uznáno bylo, že N. N. co držitel

Digitized by Google

hypotheky jest povinen platiti; také se někdy dodává: pod následkem exekuce na hypotheku. Správně ale znějí prosby žalob všech ústavů hypothekárních v Štýrském Hradci proti vlastníkům hypothek, kteří nejsou dlužníky osobními, by uznáno bylo, že N. N. co držitel hypotheky jest povinen snášeti toho, aby se spořitelna atd. exekucí na statek zaplacení domohla — s tím dodatkem, že žalovanému na vůli dáno jest, aby exekuci odvrátil složením hotovosti. Zdá se nám to býti případem velice podobným t. zv. alternativæ facultati: žalovaný může buďto exekuci nechat provést, neb složiti hotovost; — ale spořitelna atd. od něho nemůže právem hotové zaplacení před soudem žádat.

3. Žádá-li exekvent za exekuční odhad statku pro osobu jinou exekučně již odhadnutého, tu soudy naše — pokud víme — vykonávají o své újmě povolený další odhad poznamenáním přístupu do protokolu již sepsaného. Jinak v Štýrsku. Tu musí exekvent — nemá-li se statek na novo odhadnout — výslovně žádat, aby při další exekuci užito bylo exekučního odhadu pro osobu jinou již vykonaného („um Zugrundelegung des bereits für N. N. aufgenommenen Schätzungsprotocolles"). Tato žádost se vyřizuje tím spůsobem, že se položí stání ku slyšení exekuta, zdali k žádosti svolí — s tím dodatkem, že se za to pokládati bude jakoby svolil, kdyby se nedostavil. Praxe naše česká patrně je lacinější a jednodušší; avšak uvážíme-li, že exekvent má právní zájem v tom, aby se prodej odbýval na základě odhadu, jenž se srovnává se skutečnou cenou, uvážíme-li dále, že se cena statku může měniti během času buďto zlepšením neb všeobecným stoupáním ceny pozemků atd., musíme za to pokládati, že aspoň pro případ naznačených změn jest praxe Štýrská správná a oprávněná.

4. Co se týče exekučního zájmu a odhadu svršků, tu praxe v Štýrsku, aspoň praxe Št. Hradecká přístupu naprosto nezná, nýbrž vždy pro každého exekventa nový se protokol sepisuje a na novo odhaduje; — praxe to nad míru nákladná a nebezpečná, zvláště ve městech, kde vykonává exekuci soud sborový a vedle něho okresní delegovaný, tak že protokolů množství, — z čehož velké zmatky při rozvrhu ceny tržní pocházejí. Exekuce na svršky je mimo to ještě proto dražší než u nás, poněvadž se žádost — jakož i vedle praxe Vídeňské — podati musí trojnásobně. Třetí pare je pro soudního vykonavatele. Pro toho by ale zajisté stačila nekolkovaná rubrika.

Digitized by Google

5. S pravidla obsahují ve Štýrsku výminky dražební, pod kterými se statek nemovitý exekučně prodává, výslovný dodatek — u nás, pokud mi známo, neobyčejný — „že se kupci žádná záruka nepodává za to, že udání protokolu odhadního na pravdě se zakládají, že však každému na vůli dáno jest, aby sobě statek, jenž se prodávati bude, sám prohlédl.“

Abychom posouditi mohli význam tohoto dodatku, musíme přede vším rozeznávati dvojí funkci odhadního protokolu. Předně udává cenu dotýčného statku skrze znalce vyšetřenou — a v tom ohledu zajisté se kupci žádné záruky nepodává, že by vyšetřená cena byla pravá a přiměřená; neboť jest každému na vůli dáno, aspoň pokud se třetí dražby týče, aby zcela dle libosti podání učinil a licitoval, pokud sám uzná.

Avšak odhadní protokol dle náhledu našeho má ještě jiný účel než udání ceny. Jest totiž, třeba by neprokazoval vlastnictví exekutovo, též účelem jeho, aby způsobem spolehlivým a správným udával, v jakých mezích exekut statek dosud drží, aby tudíž z něho bylo lze seznati rozměry statku, jaký se prodávati bude, jmenovitě výměru pozemků a jednotlivé hlavní části a výstavnosti, kterých se při dotýčném statku dosud užívalo. Význam tento jest tím důležitější v těch bohužel přečastých případech, kde z listu držebního nelze seznati ani rozměrů statku ani rozličných částí jeho. Proto zdá se nám, že zmíněný dodatek se příčí významu protokolu odhadního a že mimo to jest velice nebezpečný, poněvadž se tím dodatkem státi může, že se velmi málo kupců dostaví.

Osobní prohlednutí statku skrze koupěchtivého nemůže však nahraditi bezpečnost, jakou podávati má bedlivé a znalecké vyšetření, jakéž se mimo to odbývati má za přítomnosti soudního komisaře.

6. Dle praxe naší, pokud nám známo, zavázán obyčejně kupec dražební výminkami, aby žádal za položení stání k rozvrhu tržní ceny. Však dle praxe Št. Hradecké, dle níž se ostatní venkovská řídí, obsahují dražební výminky ustanovení zavazující kupce předně k tomu, aby po prodeji žádal za položení státní k likvidaci pohledávek — a v další lhůtě obyčejně tří- neb dvounedělní za položení stání k rozvrhu tržní ceny, ku kterémuž hotový návrh zdělaný vedle výsledku stání likvidačního přinésti musí. Dle praxe Pražské, pokud víme, kupec též zavázán jest, aby návrh k rozvrhu tržní ceny přinesl. Avšak poněvadž kupec čili zmocněnec jeho často nemá po ruce výkazů pohledávek, jmenovitě útrat a

Digitized by Google

úroků — jelikož jen cestou soukromou si je zaopatřiti může, stává se, že návrhy dosti často velmi nedostatečny jsou, z čehož velká ztráta času pochází. Proto máme za to, že jest předcházející stání k likvidaci pohledávek velmi prospěšné.

Praktické případy.

K §. 297. ob. ř. s.

Výměrem c. k. okresního soudu v Sedlčanech ze dne 21. července 1875 č. 5489. povolena byla Františku Zemanovi, majiteli usedlostí v Kamýku n. Vlt., pro pohledávku 3 zl. r. č. exekuční sekvestrace výměnku pro Barboru Moulíkovou na usedlosti Viléma Schirmera č. 17. ve Vosečanech váznoucího a ustanoven zároveň, aniž by strany prvé slyšeny byly bývaly, za sekvestra Antonín Černý, poštovní expedient v Kamýku n. Vlt., v místě to od Vosečan přes 2 míle vzdáleném.

Než ještě výměr tento moci práva došel, byla k společné žádosti Františka Zemana a Barbory Moulíkovy sekvestrace takto povolená výměrem ze dne 21. srpna 1875 č. 6395. zrušena. Však sub praes. 18. října 1875 č. 7927. předložil Antonín Černý k soudu účet o sekvestraci, kterouž, dne 13. srpna 1875 v ni byv uveden, provedl, jak udával, ještě před zrušením jejím.

Výměrem ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. dodán jest účet tento, vykazující příjem 57 zl. 74½ kr. a vydání 56 zl. 46½ kr., Barboře Moulíkové „s tím dokladem, aby proti němu výtky své, má-li jaké, do 30 dní podala, ješto by jinak v pádu nepodání výtek takých účet tento za mlčky schválený považován býti musil.“ Výměr tento došel moci práva. Od Barbory Moulíkovy ve lhůtě nařízené výtky podány nebyly.

Sub praes. 17. února 1876 č. 1426. zadal Antonín Černý žádost, aby na základě §. 101. ob. ř. s., jelikož lhůta třicetidenní k podání výtek již prošla, sekvestrační účet od něho složený za schválena prohlášen byl, po případě, aby ustanoveno bylo stání ke srotulování spisů a vydán byl rozsudek ob contumaciam. U vyřízení této žádosti požádal c. k. okresní soud od žadatele kolek jednozlatový a vydal mu potom výměrem ze dne 17. března 1876

Digitized by Google

č. 2003. úřední vysvědčení, že k sekvestračnímu účtu od něho složenému „Barbora Moulíkova v ustanovené lhůtě třicetidenní výtek nepodala a že tudíž tento sekvestrační účet v základě výměru ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. za schválena se považuje.“

Na to stěžoval sobě právní zástupce Barbory Moulíkovy. Podstatný obsah stížnosti jeho byl následovní: Vedlé §. 297. ob. ř. s. má soudce účet od sekvestra složený „oběma stranám do rukou žalovatele, jest-li že se byly strany jinak neusnesly, ke schválení nebo k učinění výtek dáti, dodati; kdežto pak jako při každém jiném účtu řízeno býti má.“ Poslední tato věta §. 297. ob. ř. s. poukazuje k rozepři účetní, i nelze tudíž pochybovati, že účet složený cestou řízení nesporného vyřízen býti nemůže, ani v případě, když následkem výměru, kterýmž oučet k schválení nebo k učinění výtek doručen byl, výtky podány byly, — ani když podány nebyly. V obojím případě musí jako v rozepři účetní pokračováno býti. Srov. též rozhodnutí c. kr. nejvyššího soudu od 10. dubna 1866 č. 2623. (Sbírka Unger-Glaser. č. 2446.). Byly-li výtky podány, jest takto rozepře účetní zahájena. Však i když podány nebyly, má „jako při každém jiném účtu řízeno býti“ (§. 297. ob. ř. s), může tudíž ovšem vyrčeno býti, že účet jest schválen, však výrok takový státi se musí ve formě rozsudku. Arg. §. 297. ob. ř. s., jenž táhne se k X. hlavě ob. ř. s., jednající o rozepři účetní. Rozsudek však vynešen býti může jen k předcházející žalobě. Chce-li početkladoucí takového rozsudku dojíti, nezbývá mu, pakli hned s předložením účtu žalobu vyzývací byl nespojil, nic než aby na stranu, kteráž ani schválení ani výtek nepodává, žalobu vyzývací podal a ji pak kontumacoval. Dokud však ten, komu účet složen byl, kontumacován není, může vždy ještě výtky podati, byť lhůta k tomu ustanovená dávno byla minula, neboť není ta lhůta ipso jure propadná (§§. 297., 101., 39. ob. ř. s.). V odpor vzaté vyřízení žádosti sekvestrovy jest nesprávné předně proto, že vydáno úřední vysvědčení, kdežto žádán výrok vedle §. 101. ob. ř. s., tudíž rozsudek, potom pak, že vysvědčena jest nepravda, neboť projití lhůty k podání výtek ustanovené samo sebou za následek nemá, že ten, komu účet složen byl, s výtkami praeludován jest a účet za schválena se považuje, poněvadž ta lhůta ipso jure propadná není.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 10. dubna 1876 č. 9651. stížnost tuto zamítl,

Digitized by Google

poněvadž

exekutka Barbora Moulíkova výměr c. k. okresního soudu ze dne 20. prosince 1875 č. 9677., kterýmž jí sekvestrační účet od sekvestra Antonína Černého složený s tím doložením doručen byl, aby do 30 dní výtky proti němu podala, sic jinak že za mlčky schválený pokládán bude, v moc práva přijíti nechala, a tudíž stížností v odpor ho bráti více nemůže. Ostatně tento výměr zákonu, zejmena předpisu §. 297. ob. ř. s., až na tu okolnost dosti činí, že v příčině lhůty, do které by výtky podati se měly, strany slyšeny nebyly. Náhled zástupce stěžovatelčina, že příkaz, aby ten, komu účet složen byl, proti němu v jisté lhůtě tím jistěji výtky podal, ješto by jinak za mlčky schválena se považoval, ve formě rozsudku vyjíti musí, předpisy §§. 297. a 101. ob. ř. s. odůvodniti se nedá;. rozsudek spíše teprvé o rozepři následkem výtek v čas podaných dle §§. 102. 103. ob. ř. s. vynešen býti má. Aby strany v příčině lhůty ku podání výtek vyslyšeny byly, nyní, když výměr dotčený v moci práva jest, účelu by nemělo. Forma, ve které se sekvestrovi skutečnost, že účet za schválený se považuje, od soudu vysvědčuje, jest lhostejna, poněvadž, jak řečeno, rozsudku jen ve případě provedené rozepře účetní potřebí jest.

Na toto rozhodnutí podal zástupce Barbory Moulíkovy mimořádnou stížnost následujícího obsahu: Odmítnutá stížnost nesměřovala v ničem proti výměru ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. nýbrž jedině proti vyřízení ze dne 17. března 1876 č. 2003., kteréžto v odpor vzato v následujících kusech: 1) že lhůtu výměrem ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. stanovenou považuje za lhůtu ipso jure propadnou, tak že by Barbora Moulíkova pouhým jejím projitím s výtkami praekludována byla. Toho se rozhodnutí druhé stolice ani nedotklo. A přece nemůže býti pochybnosti o tom, že lhůta tato, ať již stanovena po vyslyšení stran anebo bez něho, jiné právnické povahy býti nemůže, než lhůta vedlé §. 100. ob. ř. s. k vyzývací žalobě početkladoucího stanovená! Tato lhůta není však propadná ipso jure, nýbrž petente contraparte. Jest v tom tedy nezákonnost patrná, vysvědčuje-li první soudce úředně, že Barbora Moulíkova v stanovené třicetidenní lhůtě výtek nepodala, tudíž že účet tento za schválena se považuje. V odpor vzata 2) forma, ve které první soudce učinil výrok, že účet složený za schválena se považuje. Úřední vysvědčení, kteréž první soudce v té příčině vydal, jednak nebylo žá-

Digitized by Google

dáno, jednak není tou formou, v kteréž se výrok takový učiniti může. Náhled, že příkaz, aby ten, komu účet složen byl, účet tento schválil nebo do jisté lhůty výtky k němu podal, jinak že za schválena bude považován, v stížnosti ani vysloven není. Náhledu, že výrok, kterýmž podlé ustanovení §. 101. ob. ř. s. účet za schválena se prohlašuje, ve formě rozsudku učiněn býti musí, druhá stolice odpírá dokládajíc, že rozsudku jenom v případě podaných výtek potřebí jest, svůj náhled však ničímž neodůvodňuje. V §. 297. ob. ř. s. takového rozdílu se nečiní, nepraví se, že po podaných výtkách, jako při jiném účtu řízeno býti má, nýbrž že po dodání účtu k schválení nebo k učinění výtek takto řízeno býti má. Sotva lze ale pochybovati, že výrok v §. 101. ob. ř. s. nařízený ve formě rozsudku učiněn býti musí.

Vysvědčovati zejmena může soud pouze skutečnosti z akt mu známé (§. 281. cís. patentu od 9. srpna 1854); nechtsi tedy vysvědčí, že v ustanovené třicetidenní lhůtě výtky podány nebyly, však další věta v úředním vysvědčení: „že tudíž tento sekvestrační účet v základě výměru ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. za schválena se považuje“ není žádným svědectvím o nějaké skutečnosti, nýbrž jest výrok decisivní, jehož první soudce vůbec učiniti nemohl, v takovéto formě pak již dokonce ne. Budiž tedy celé ono úřední vysvědčení zrušeno nebo aspoň doložka v něm obsažená: „že tudíž tento sekvestrační účet v základě výměru ze dne 20. prosince 1875 č. 9677. za schválena se považuje,“ neplatnou prohlášena.

C. k. nejvyšší soud mimořádnou tuto stížnost zamítl,

poněvadž

nikoliv pouhá vada formální, s níž zákon výslovně zmatečnost nespojuje, nýbrž jenom patrná nespravedlivost změny konformních vyřízení dopouští, patrná nespravedlivost však ve výměrech v odpor vzatých shledána býti nemůže, ještoť stěžovatel výměr ze dne 20. prosince 1875 v moc práva přijíti nechal a schválení složeného účtu sekvestračního od obou nižších stolic vyřknuté bezprostřední jest důsledností tohoto výměru v právní moc vzešlého.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 31. května 1876 č. 6256.

Dr. St.

Digitized by Google

Novota anebo změna žalobního předmětu?

Rozsudkem ze dne 31. prosince 1875 č. 9915. zamítl c. k. měst. del. okresní soud v Mladé Boleslavi v incidenčním sporu stavitelů p. Josefa M., Jana Dl. a spol. s akciovou společností „spolkový cukrovar u Ml." o přivedení novot v replice ve hlavním sporu pcto. 29176 zl. 56½ kr. s přísl. žádost pp. stavitelů de pr. 4. prosince 1874 č. 8511. pokud žádali, aby v replice své v hlavním sporu uvésti směli, že vykonali žalované společnosti na základě smlouvy ze dne 17. dubna 1871 mezi oběma stranama uzavřené dle stavebních výminek v žalobě uvedených práce v žádosti de praes. 4. prosince 1874 č. 8511. pod číslem XXX. až XXXV. uvedené, dodali materiál tam uvedený a že práce ty jakož i materiál dodaný měly dle praeliminovaného cenníku ceny v žádosti uvedené a sice:

XXX. rozličné práce zednické a kamenické v ceně	5263 zl.	—⅔	kr.
XXXI. rozličné práce tesařské s jinými službami a s materiálem po odpočtení v dřívějších účtech počítaného v ceně 1561 zl. 73 kr. ještě v ceně	4581 „	99½	„
XXXII. dodali železa ku stavbě cukrovaru za	8352 „	60½	„
XXXIII. domek pro váhu a byt pro domovníka v ceně	5374 „	43	„
XXXIV. Štěrku a trámů dodali za	141 „	—	„
jakož i že			
XXXV. dle zvláštní úmluvy, která se stala na počátku roku 1872, vystavěli žalující žalovanému cukrovaru kanál ku přivádění vody z Jizery a studni za rozpočtem ustanovenou cenu per	9467 „	4	„

— a odsoudil žadatele k náhradě útrat sporu incidenčního z těchto

důvodů.

Proti připuštění novot v rozsudku uvedených žalovaná strana protestuje. Předmětem žaloby jest zbytek mzdy za jednu partii prací cukrovaru konaných a ceny jedné partie dodaného materiálu

Digitized by Google

a sice jak práce i materiál v žalobě pod č. I. až XXIX. uvedeny jsou. Zbytek ten obnáší vzhledem k udané ceně obojícího na 154.665 zl. 75 kr. a k úplatě per 125.489 zl. 18½ kr. žalobní obnos 29.176 zl. 56½ kr. čili dle snížené ceny v replice a sporu incidenčním na . . . . . 153.828 zl. 28½ kr.
po téže úplatě . . . . . 125.489 „ 18½ „
zbývající částka . . 28.339 zl. 10 kr.

Předmětem novot jest mzda za druhou partii prací a cena druhé partie dodaného materiálu, kteréžto práce a materiál v žádosti de pr. 4. prosince 1874 č. 8511. pod č. XXX. až XXXV. uvedeny jsou, a sice mzda i cena materiálu dohromady v obnosu 33.180 zl. 7½ kr., dále pak úplata nejen takovéhoto obnosu, nýbrž srážka dalšího obnosu 5075 zl. 7 kr. r. č.

Dle toho byl by připuštěním těchto novot změněn předmět žalobní a sice rozšířením sporu na celou řadu prací a materiálu v žalobě neuvedených, ku kterým by se též soudní rozhodnutí vztahovati muselo. Takováto novota jest ale dle §. 49. soud. ř. nedovolena.

Věc se tím nemění, že požadavek žalujících v replice s připuštěním novot menším se jeví, poněvadž požadavek tento není přec více požadavek za předměty žalobní, nýbrž za tyto předměty a další partie předmětů. —

Mimo materielní tento důvod §. 49. s. ř. jest proti připuštění těchto novot i důvod formální v §. 48. ř. s., poněvadž ze žaloby samé vysvítá a tedy důkazu netřeba, že žalující novoty tyto v žalobě zúmyslně zamlčeli, pravíce, že se stran přespočetních (t. j. později pod č. 30. až 35. uvedených) prací se správou cukrovaru smluvili, tak že jim byly sumou 33180 zl. 7½ kr. zaplaceny; a nelze připustiti, aby strana určitá svá tvrzení, na jichž základě odpůrce své obrany zařídil, v dalších spisech sporných odvolala a v tomto případě fakticky replikou proces počínala.

Útraty byly přisouzeny na základě resol. od 31. října 1785 č. 489. a dv. dekr. od 27. září 1792 č. 33. sb. z. s., pak §. 24. a 25. z. ze dne 16. května 1874 č. 69.

V odvolání svém vyvrací pp. žalující stavitelové důvody rozsudku první stolice tím, že předmětem žaloby jest souhrn veškerých cukrovaru vykonaných prací a dodaných hmot, že v tento souhrn i práce tak zvané přespočetné zahrnuty jsou, poněvadž v žalobě o těchto přespočetných pracích též zmínka se děje, jen že se spe-

Digitized by Google

ciálně neuvádějí. O rozšíření žalobního předmětu nelze mluviti, poněvadž žalobní obnos v replice zmenšen byl.

C. k. vrchní zemský soud v království českém potvrdil rozhodnutím svým ze dne 28. února 1876 č. 5561. rozsudek první stolice z následujících

důvodů.

Odvolání žalujících za odůvodněno pokládati nelze.

Neboť byť i v žádosti za připuštění novot pod čísly XXX. až XXXV. blíže uvedené práce a dávky staviva taktéž za příčinou stavby akciového cukrovaru u Ml. konány byly, tož přece žádané uvedení těchto prací a nabídnutí dotýčných důkazů teprve v replice nejeví se pouhou novotou ve smyslu §§. 47. a 48. s. ř., nýbrž částečnou změnou žalobního předmětu, změněním podstatného obsahu žaloby, tudíž nedovolenou dle §. 49. ob. s. ř. změnou žaloby samé.

Žalobcové totiž svou žalobní prosbu na zaplacení zbytkové pohledávky per 29.176 zl. 56½ kr. za vystavení výše uvedeného cukrovaru směřující, opírají výhradně o poskytnuté práce a dodávky staviva v žalobě pod rubrikami 1. až 29. uvedené. Pokud se týče ostatních od nich, jak udávají, ještě konaných prací, jež co přespočetné práce naznačují, tvrdili v žalobě výslovně, že se správou žalovaného akciového cukrovaru o to se smluvili, že jim tyto částkou per 33.180 zl. 7½ kr. zaplaceny byly.

Dle toho oni sami tyto posléze uvedené práce — jakožto následkem zvláštní úmluvy s odpůrcem již zaplacené — ze zažalované zbývající pohledávky ze mzdy za stavbu vyloučili, pročež žalobní prosba k těmto pracím se vztahovati nemohla.

Jestliže nyní v žalobě toliko všeobecně uvedené tak zvané přespočetné práce v replice ne snad pouze k vysvětlení svých dotýčných žalobních tvrzení následkem odporu žalovaného nebo k vyvrácení námitky žalovaného, že splátky na pohledávku žalobců za vedení stavby vůbec na práce od žalobců konané bez dalšího rozeznávání řádných a tak zvaných přespočetných prací činěny byly, nýbrž k tomu cíli přivésti chtějí, aby v souhlasu s odpůrcovou námítkou nyní veškeré splátky od pohledávky své za veškeré své práce a dodávky staviva odčítali: tož beze vší pochybnosti v tom spočívá odvolání vypravovaného děje žalobního v části tak zvaných přespočetných prací se týkající a nahražení

Digitized by Google

téhož děje jinou skutečností a následkem toho i rozšíření žalobní prosby na jiné práce a dodávky staviva, než na které žaloba zní.

Na nedovolenosti této změny žaloby ničeho nemění okolnost, že se cifra žalobní nezvyšuje nýbrž zmenšuje, poněvadž nejde o výšku cifry, nýbrž o to, za které práce se mzda žádá.

Změnění pochybené žaloby nelze dosíci cestou přivedení novot, nýbrž toliko spůsobem v druhém odstavci §. 49. ob. s. ř. naznačeným, totiž upuštěním od žaloby a podáním nové žaloby.

Avšak i kdyby okolnosti, od žalobců ohledně tak zvaných přespočetných prací tvrzené a nabídnuté průvody toliko za novoty pokládány byly, tož žádost za jich připuštění ještě vždy zákonně odůvodněna není; poněvadž vlastní novoty v replice dle §. 48. ob. s. ř. toliko tehdáž dovoleny jsou, když dotýčné okolnosti v žalobě zúmyslně zamlčeny nebyly.

Zde se však opak za pravdivý pokládati musí, a jest tudíž také přísaha o novotách nabídnutá nedovolenou, poněvadž z výše uvedeného žalobního udání vysvítá, že žalobcové zúmyslně, totiž vzhledem na zvláštní umluvení se ohledně zaplacení tak zvaných přespočetních prací, opomenuli k tomu se vztahující okolnosti a průvody v žalobě uvésti. —

Rozhodnutí c. k. vrchního zemsk. soudu v Praze ze dne 28. února 1876 č. 5561.

Dr. Jan Nebuška.

Přísluší-li exekventovi náhrada poplatku za dobrovolný vklad zástavního práva zapraveného?

Roku 1872 vloženo bylo k žádosti věřitele Jana A. k rukoum jeho právo zástavní na podíly pražských domů č. pop. 942—II. a 1088—II., Frant. B-ovi náležité, pro zápůjčku 2400 zl. V dotýčném knihovním výměru bylo stvrzeno, že poplatek za vklad pr. 15 zl. v kolcích složen byl. Když pak roku 1873 zápůjčka tato k placení dospěla a zaplacena nebyla, zažaloval ji věřitel a v základě vyšlého kontumačního rozsudku žádal o vklad exekučního práva zástavního na týchž podílech nemovitostí v pořadu vydobytého již vkladu. V této žádosti, kteréž ostatně od c. k. zemského soudu v Praze bylo vyhověno, opomenul věřitel účtovati náklady soudní. I učinil to dodatečnou žádostí a mezi jiným účtoval též za kolky

Digitized by Google

na tuto žádost, pouze o dvou stejnopisech podanou, částku 1 zl. 86 kr. a mimo to poplatek za vklad 15 zl., kterýž prý — dle udání této dodatečné žádosti — za příležitosti vkladu roku 1872 vydobytého zapraven byl.

Výměrem ze dne 10. března 1874 č. 6634. vyměřil c. k. zemský soud v Praze tyto dodatečné účtované náklady částkou 20 zl. 36 kr.

Proti tomuto výměru podal dlužník Frant. B. stížnost, v níž dovozoval: 1. že věřitel, pakli opomenul v žádosti o vklad exekučního práva zástavního náklady soudní účtovati, k tomu více v dodatečné žádosti oprávněn není; 2. že mělo býti na kolcích na žádost přiřknuto pouze 72 kr. a nikoliv 1 zl. 86 kr.; a konečně 3. že přisouzení náhrady poplatku vkladního 15 zl. jest nezákonné.

Tuto stížnost c. k. vrchní zemský soud v Praze dekretem ze dne 26. května 1874 č. 14919. odmrštil,

poněvadž

výdaj kolků per 15 zl. a 1 zl. 50 kr. vykázán jest, věřitel náhradu jeho žádati může, jakmile nucen jest, svého uspokojení pořadem exekuce pohledávati, rekurent svou povinnost k náhradě částky 15 zl. sám tím uznává, že o sobě tvrdí, že sám tento poplatek zapravil, kteréžto tvrzení však nikterak nedokazuje, a poněvadž se zde nikoliv o náklady sporu, nýbrž o náklady exekuční jedná, jichž pozdější účtování a přiřknutí zákonem zakázáno není.

Na toto rozhodnutí podal Frant. B. mimořádnou stížnost na c. k. nejvyšší soud, kterýž změniv částečně výměry první a druhé stolice rozhodl, že z oněch věřiteli Janu A. přisouzených exekučních nákladů 20 zl. 36 kr. obnos 16 zl. 14 kr. se vylučuje,

poněvadž

poplatek vkladem práva zástavního výměrem c. k. zemského soudu ze dne 8. října 1872 č. 27132. povoleným vzešlý a již tehdáž zapravený v částce 15 zl., nenáleží k nákladům vzešlým žádostí o vklad exekučního práva zástavního a jiný zákonný důvod, proč by náhrada tohoto poplatku dlužníku uložiti se měla, nebyl ani uveden, tím méně pak prokázán.

Taktéž neodůvodněno jest účtování kolků za 1 zl. 86 kr. za žádost o vklad exekučního práva zástavního, neboť když bylo pouze o exekuční vklad již bezvýminečně váznoucího zástavního práva žádáno, dle zákona ze dne 29. února 1864 č. 20. ř. z. pouze jednoduchý kolek na podání per 36 kr., tudíž na exekuční žádost

Digitized by Google

dvojmo podanou pouze 72 kr. vynaložen býti měl. Ostatně mimořádné stížnosti místa dáno nebylo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. července 1874 č. 7232.

Adam Chmelíček.

K §. 914. ob. zák. obč.

Hrabě S., majitel panství B., pronajal statek řečený bratřím Alexandru a Bernardu P-ovým na dobu 12 let. Jelikož se však majiteli panství později zdálo býti příhodné, statek prodati, kupec však, který se nahodil (Max P.), statek sám chtěl spravovati, vyjednával zmocněnec hraběte S. jmenem Adolf H. s pachtýři v tom směru, zdali by proti zaplacení určité sumy náhradní neupustili od svých práv pachtovních, která ostatně knihovně nebyla vtělena. Výsledkem tohoto vyjednávání byla smlouva ze dne 6. srpna 1873, co dodatek k původní nájemní smlouvě ze dne 12. června 1872 naznačený. V této dodatečné smlouvě prohlásili bratří Alexandr a Bernard P-ovi, že hrabě S. a pokud se týče nástupce v jeho práva oprávněn bude, nájemní smlouvu ještě před uplynutím doby původně určené půlletně vypověděti proti náhradě 12000 zlatých. Tato náhrada měla se odstupujícím pachtýřům vyplatiti ihned po odevzdání statku jimi najatého v hotových pronajímatelem neb nástupcem v jeho práva („Dieser Entschädigungsbetrag wäre nach erfolgter Uebergabe des Pachtobjektes sofort den abtretenden Pächtern von dem Verpächter oder dessen Rechtsnachfolger in Baarem zu berichtigen").

Max P. koupil pak smlouvou ze dne 27. srpna 1873 skutečně statek B. od hraběte S. a vypověděl dne 25. listopadu 1873 soudem bratřím Alexandru a Bernardu P-ovým nájemní smlouvu na dobu půl leta.

Nájemci neučinili proti výpovědi námitek a vystěhovali se po vypršení doby výpovědi ze statku, domáhali se však marně jak na Maxu P. tak i na hraběti S. vyplacení náhrady 12000 zl. jim ve smlouvě ze dne 6. srpna 1873 přislíbené.

Pročež žalovali bratři P. hraběte S. na vyplacení sumy řečené. Žalovaný namítal mimo jiné, že osoba žalovaného jest pochybenou. Smlouvě ze dne 6. srpna 1873 sluší prý vyrozuměti v ten smysl:

Digitized by Google

Vypověděti smí smlouvu na půl roku jednak hrabě S., jednak nástupce v jeho práva. Náhradu 12000 zl. má taktéž vyplatiti hrabě S. neb nástupce v jeho práva. Z toho vyplývá, že hrabě S. jen tenkráte platiti by byl povinen, kdyby on byl smlouvu vypověděl, nástupce však tenkráte, když výpověď jím byla dána. Smlouvu nájemní vypověděl nikoliv hrabě S., nýbrž nový nabývatel statku, Max P., tudíž není nikoliv žalovaný, nýbrž Max P. dlužníkem sumy žalobou dobývané.

Max P. přistoupil sporu na straně žalovaného co dobrovolný zástupce a vznesl několik námitek v tom směru, že statek, jenž předmětem byl smlouvy nájemní, jemu ještě úplně nebyl odevzdán, že tudíž suma 12000 zl., jež měla býti náhradou, ještě splatnou není. Obsah těchto námitek nemá zvláštního interesu právnického.

C. k. okresní soud v Soběslavi dal rozsudkem ze dne 3. července 1875 č. 3468. žalobě úplně místa a odsoudil žalovaného, by nahradil žalobcům mimo to soudní náklad na 319 zl. 70 kr. vyměřený.

Však k odvolání se žalovaného změnil c. k. vrchní soud v království Českém nálezem ze dne 16. srpna 1875 č. 19940. rozsudek ten, odmrštil úplně žalobu, a odsoudil žalobce, by nahradil žalovanému soudní náklady 282 zl. 28 kr.

Nebylo přihlíženo než k jedné námitce žalovaného, která spočívala v tom, že pochybena jest osoba žalovaného. V tomto směru uvedeno v

důvodech

vrchního soudu následující:

Když v smlouvě ze dne 6. srpna 1873 bylo ustanoveno, že pronajímající neb nástupce v jeho práva zrušiti může smlouvu nájemní výpovědí šestiměsíční proti zaplacení sumy 12000 zlatých a že tato suma po odevzdání najatého statku má zapravena býti pronajímatelem neb nástupcem v jeho práva, tož nelze toho ustanovení nenuceným způsobem vykládati jinak než v ten smysl, že pachtýři mají náhradu obdržeti od onoho, v jehož prospěch nájem výpovědí se zrušuje, komu najatý předmět se odevzdá.

Osobou tou není však, jak doznáno, žalovaný; naopak byla výpověď dána nástupcem v jeho práva a tomu byl též odevzdán statek najatý.

Pročež nemohou žalobcové nárok svůj na náhradu, který se ve smlouvě zakládá, vznésti naproti hraběti S., pročež bylo místa dáno odvolání se a byla žaloba naprosto odvržena.

Digitized by Google

Dle §§. 24. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. mají žalobcové žalovanému nahraditi také náklady soudní, jež vzešly v stolici první i druhé. K útratám, jež vzešly tím, že dobrovolný zástupce Max P. zvláštním plnomocníkem byl zastupován, nebylo hleděno, jelikož takového zastoupení nebylo zapotřebí, a nebyly též útraty dobrovolným zástupcem likvidované zvláště přisouzeny, jsouce sumou 51 zl. 44 kr. již obsaženy v celém přiřknutém obnosu 281 zl. 21 kr. a to z toho důvodu, jelikož jest v rozepři jednota osob mezi žalovaným a dobrovolným jeho zástupcem.

Z nálezu tohoto dovolali se žalující a c. k. nejvyšší soud dal místa dovolání i potvrdil rozsudek stolice první v plném znění, odsoudiv žalovaného, by nahradil útraty dovolání se sumou 28 zl. 74 kr. žalujícím.

Příčiny.

Nemá podstaty námitka, že osoba žalovaného jest pochybenou. Žalovaný vyjednával, jak sám uvádí, když již statek B. a dvory k němu náležité na dobu 12 let žalobcům byl pronajal, s Maxem P. o koupi statku tohoto, kteréžto vyjednávání skutečně již dne 30. července 1873 mělo za následek uzavření smlouvy prozatímní.

Z toho patrno, že když později dne 6. srpna 1873 žalovaný se žalobcemi uzavřel smlouvu, o jejíž výklad tu jde, jemu patrně šlo o dvojí věc: by jednak právo, jež kupci přísluší dle §. 1120. ob. z. obč., že totiž nájemní smlouvu ze dne 12. června 1872 obyčejnou výpovědí může zrušiti, zabezpečil proti všemu odporu ze strany žalobců co nájemníků, a by dále pro případ, kdyby nástupce toto své právo vykonal a smlouvu zrušil, vyhnul se rozepři, kterou by třeba pachtýři s ním chtěli vésti v příčině jich nároků na náhradu škody i ušlého zisku, tím spůsobem, že obnos náhrady již napřed určitou sumou byl stanoven.

Hledí-li se k okolnosti té i k zásadě, že smlouva účinku má toliko vzhledem k stranám smlouvajícím, že osobám třetím, které v ní nemají účastenství, smlouvou právem povinnosti nemohou se ukládati, tož nelze důvodem pochybovati o tom, že toliko žalovaný se zavázal zaplatiti žalobcům sumu 12000 zl. pro případ, kdyby nájemní smlouva ze dne 12. června 1872 jím neb nástupcem v jeho práva šestiměsíční výpovědí byla zrušena. Žalobcové mohli uzavírajíce smlouvu ze dne 6. srpna 1873 míti za dlužníka jedině žalovaného, osobu tu, s kteroužto smlouvu uzavřeli, nikoliv však

Digitized by Google

eventuelního nástupce v práva žalobcova, který jim vůbec ani známý nebyl a kterému by ostatně v příčině zrušení smlouvy nájemní bylo prospívalo ustanovení §. 1120. ob. z. obč.

Nelze tudíž smlouvě řečené přikládati smyslu jiného, než že žalovaný a pronajímatel slíbil, že v případě naznačeném náhradu sám zapraví, neb o to se postará, by zapravena byla nástupcem v jeho práva, který by dal výpověď.

Když pak smlouva nájemní Maxem P. dne 25. listopadu 1873 skutečně byla vypovězena, a když pak dne 30. května 1874 statek tomuto skutečně byl odevzdán, tož nabyli žalobcové právo na řečenou náhradu toliko naproti žalovanému co spolukontrahentu svému.

Názor ten nikterak není vyvrácen

a) tím, že žalobcové zvěděli o trhové smlouvě, jež dne 23. srpna 1873 mezi žalovaným a Maxem P. o statku B. byla uzavřena a dle kteréž Max P. vstoupiti měl ve smlouvu nájemní ze dne 16. června 1872 a smlouvu dodatečnou ze dne 6. srpna 1873, že žalobcové zúčastnili se při odevzdání statku kupci i podepsali spolu protokol o tomto odevzdání sepsaný, aniž by zmínili se o svých nárocích na náhradu;
b) že neodpírali šestiměsíční výpovědi, jim Maxem P. dané; a
c) že po odevzdání statku Maxu P. na tomto požadovali vyplacení náhrady.

Neb ze všech těchto okolností nelze seznati, že by právo, které žalobcům ze smlouvy ze dne 6. srpna vyplývalo, bylo pominulo, neb i jen bývalo modifikováno.

ad a) Nebylo tvrzeno, že žalobcové, když zvěděli o smlouvě trhové, kteráž jim co třetím osobám nižádných práv nepropůjčila výslovně neb mlčky ve smyslu §. 863. ob. z. obč., kupujícího Maxe P. přijali co dlužníka náhrady 12000 zlatých jim za odstoupenou přislíbené i že sprostili žalovaného povinnosti jeho výslovně neb mlčky ve smyslu §. 1407. ob. z. obč.

ad b) Žalobcům, jichžto práva nebyla co věcná v knihy veřejné vložena, nepříslušelo odporovati výpovědi, kterou dal nový nabývatel, jsa k tomu již ve smyslu §. 1120. ob. z. obč. zcela oprávněn, a to tím méně, když žalobcové již smlouvou ze dne 6. srpna 1873 byli se zavázali, uznati toto právo proti vyplacení určité náhrady.

ad c) V okolnosti té, že žalobcové po odevzdání statku Maxu P. na tomto požadovali vyplacení náhrady 12000 zlatých, nelze

Digitized by Google

ještě shledati, že oni Maxe P. přijali co platce na místě žalovaného. Okolnost ta vysvětluje se přirozeným spůsobem tím, že žalobcové následkem koupě jim oznámené ovšem měli příčinu domnívati se, že žalovaný jim náhradu za odstoupení prostřednictvím svého nástupce vyplatí.

Když i ostatní námitky žalovaného, jak již obě nižší stolice správně uznaly, v právu se nezakládají, jeví se nárok žalobní býti opodstatněným, a náleželo v moci zachovati rozsudek prvního soudce, kterému bylo místa dáno žalobě.

Dle §. 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. zaplatiž žalovaný žalobcům též útraty dovolání se, útraty pak svého odvolání musí on nésti ze svého.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 1876 č. 11704. z r. 1875.

—k.

Přísaha o skutečnosti před narozením přísahajícího sběhlé. Účinek moci právní.

Rozsudkem c. k. okresního soudu ve Skutči ze dne 7. února 1876 č. 903. bylo ve sporu Jana C., rolníka ze Skutýčka, na manžele Josefa a Kateřinu V., rolníky tamtéž, pro osobování si služebnosti klásti otýpky na plot zahrady č. parc. 30. ve Skutýčku nalezeno, že žalovaní manželé Josef a Kateřina V. osobují si jen v tom případě bezprávně služebnost kladení dřevěných otýpek na kamenný plot zahrady žalujícímu Janu C. náležité č. parc. 30. ve Skutýčku, že služebnost ta jim nepatří, a budou titéž povinni, všecky otýpky z tohoto plotu odstraniti, všeho dalšího výkonu této služebnosti se zdržeti, a žalujícímu Janu C. na nákladech tohoto sporu 51 zl. 47 kr. nahraditi, vše do 14 dní pod uvarováním se vedení práva, vykoná-li žalující následovní přísahu doplňovací: „Pravda jest, že se Václav C. se svým sousedem u tehdejšího představenstva v ten smysl narovnali, aby dřívější plot dřevěný se odstranil, a aby Václav C. na části své zahrady č. parc. 30. ve Skutýčku podél starého plotu vystavěl si plot nový z kamene, že skutečně Václav C. se zachoval dle narovnání toho a postavil si nový plot z kamene na zahradě své, a drželi předkové žalujícího,

Digitized by Google

jakož i žalující Jan C. plot ten pokojně, opravujíce jej, kdykoliv tomu potřeba kázala.“

V případě nevykonání této přísahy doplňovací bude žaloba žalujícího de præs. 30. září 1875 č. 7049. zamítnuta.

Žalující Jan C. přihlásil se sub præs. 1. března 1876 č. 1439. k této přísaze doplňovací, a byl výměrem ze dne 2. března 1876 k vykonání přísahy doplňovací rok na den 20. března položen.

K tomuto roku dostavil se i žalující Jan C. i žalovaný Jos. V. a když již svíce rozžaty byly a žalující přísahu složiti chtěl, přistoupil žalovaný Jos. V. prose, by tato přísaha doplňovací od žalujícího přijímána nebyla, poněvadž žalující chce svědčiti o okolnostech, které se sběhly v roku as 1818, tudíž v čase, když žalující Jan C. ještě ani na světě nebyl, žádaje dále za zastavení této přísahy a předložení spisů c. k. státnímu návladnictví.

Při tomto roku vyjádřil se žalující Jan C., že ovšem té doby, když se plot kamenný stavěl, na světě nebyl, že však přece přísahati chce.

Projednávající soudce nepřijal přísahu doplňovací od žalujícího Jana C., zaslal spisy k c. k. státnímu návladnictví v Chrudimi, zpraviv strany výměrem ze dne 20. března 1876 č. 1904., že žalující Jan C. následkem vyjádření žalovaného přísahu doplňovací, na niž rozsudkem ze dne 7. února 1876 č. 903. nalezeno bylo, nevykonal, a nemohl ani k výkonu připuštěn býti, poněvadž měl žalující dle vlastního doznání potvrditi okolnosti, které se sběhly, když sám ještě ani na světě nebyl.

C. k. státní návladnictví zastavilo dle §. 90. ř. trest. další vyšetřování pro zločin podvodu proti žalujícímu Janu C., poněvadž v přítomném případě opak toho, co se přísahou stvrditi mělo, dokázati nelze.

Žalující Jan C. pak podal proti svrchu jmenovanému výměru rekurs, v němž uvedl: „Neznám ustanovení zákonní, která by soudce zmocňovala, aby vyloučil stranu od složení přísahy, případ jediný vyjímaje, že by na jevo vyšlo, že ten, kdo přísahati má, přísahati chtěl křivě. Neměl tedy ani v případě tomto soudce žádné právo, nepřipustit mne ku složení přísahy doplňovací. Zhola jest nerozhodno, jestli o pravdivosti skutečností, které v přísežném vzorci uvedeny jsou, z vlastní zkušenosti jsem se přesvědčil, neb jestli jsem přesvědčení toho jiným spůsobem nabyl. Zejmena zde nebylo o tom pražádné pochybnosti, poněvadž se jednalo pouze o přísahu doplňovací, a poněvadž pravdivost těchto skutečností již

Digitized by Google

dva svědkové před soudem dosvědčili a přísahou svou potvrdili. Měl-li ale prvý soudce za to, že jsem se ke křivé přísaze přihlásil, měl ovšem právo, složení její zabrániti. Než v případě tom měl výměr ze dne 20. března 1876 č. 1904. zcela jinak zníti. Dle skutečného jeho znění zdá se, jako bych já sám se byl vyjádřil, že přísahu tu složiti nechci, kdežto jsem přece rozhodně tvrdil, že přísahu tu složiti chci. Měl tedy prvý soudce říci, že on sám mne ku přísaze nepřipustil a z kterého důvodu.

C. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 10. dubna 1876 č. 2509. stížnosti místo dal, úvod výměru v ten smysl změnil, že žalující Jan C. k vykonání uložené mu doplňovací přísahy připuštěn nebyl, a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby nyní, poněvadž spisy od c. k. státního návladnictví již zpět zaslány jsou, rok k výkonu přísahy doplňovací položil,

neboť:

dle smyslu dvor. dekr. ze dne 19. října 1792 č. 63. sb. z. s. a 15. prosince 1794 č. 207. sb. z. s. nebyl první soudce oprávněn vysloviti, že žalující Jan C. přísahu nevykonal, — když týž se vyjádřil, že hotov jest, tuto vykonati, a k tomu připuštěn nebyl, měl se tudíž jen skutečnostem odpovídající výsledek roku k výkonu přísahy položeného do vyřízení přijmouti, poněvadž zjištěním, že přísaha vykonána nebyla, následky dle předcházejícího rozsudku s tím spojené nastati musely, což v tomto případě státi se nemůže, jelikož Janu C. ve vykonání přísahy proti jeho vůli překáženo bylo. Z příčiny té bylo naznačené změnění nutné, a sluší u konečném vyřízení výsledek nového roku očekávati.

Proti tomuto nálezu podali žalovaní dovolání, v němž poukazovali na to, že právě uvedené dvor. dekrety a zvláště dvor. dekr. od 19. října 1792 č. 63. sb. z. s. jsou proti nálezu druhé stolice. Neboť tento dvor. dekret předpisuje výslovně, že není příčiny k novému nálezu, když po rozsudku a po upravení přísežní způsoby vykonání přísahy, na niž nalezeno bylo, docela nic nevadí.

Však vada tu zajisté jest, přísežník dle vlastního seznání chce přísahou stvrditi okolnosti, které se přihodily dříve, než se narodil, kdežto přece nejvyšší rozhodnutí ze dne 1. října 1844 č. 836. sb. z. s. zřejmě předpisuje, že přísahu doplňovací na základě pouhé důmněnky anebo pouhých možností připustiti nelze!

Digitized by Google

Jinak by také doplnění důkazu, ježto přísahou doplňovací dosíci se má, záviselo na více méně širokém svědomí průvodcově.

C. k. nejvyšší dvůr soudní zamítl toto dovolání nařídiv, aby opětný rok k vykonání přísahy doplňovací položen byl —

poněvadž

c. k. státní návladnictví v Chrudimi spisy trestního vyšetřování proti Janu C. pro zločin podvodu prohlášením se ku přísaze křivé stranou položilo, rozsudek pak c. k. okresního soudu ve Skutči ze dne 7. února 1876 č. 903., jímž svrchu jmenovaná přísaha doplňovací nalezena byla, právní moci nabyl, a o otázce, pokud Jan C. o okolnostech, jež přísahou stvrditi chce, vědomost má, rozhodovati více nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 30. května 1876 č. 9605.

JUDr. Ant. Lepař.

K čl. 342. ob. ř. s.

Výměrem ze dne 18. prosince 1875 č. 24168. povolil c. k. okr. soud na Smíchově exekuční zájem a odhad svršků Arn. Tittla ve Vídni pro dluh Václava Květa v částce 20 zl., požádav zároveň c. k. měst. del. okresní soud v Mariahilf, ve Vídni, za výkon exekuce této. —

Dle výnosu ze dne 25. února 1876 č. 3774. nevykonal však okresní soud v Mariahilf exekuci tuto, proto že se exekvent k výkonu nepřihlásil.

Stížnosti na výnos ten podané nedal c. k. vrchní soud zemský v Praze místa a odůvodnil zavržení stížnosti dle rozhodnutí ze dne 10. dubna 1876 č. 9601. tím, že vedle čl. 342. ob. ř. s. exekuci vykonati lze jen za intervence exekventa, tudíž není-li výslovně žádáno, aby exekuce bez jeho intervence vykonána byla, exekvent o výkon povoleného exekučního zájmu u soudu hlásiti se má — což v případě tomto tím spíše státi se mělo, když žádána a povolena byla exekuce nejen zájmem ale i odhadem přiměřeným a tuhým zamčením.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu Českého ze dne 10. dubna 1876 č. 9601.

Dr. J. Fleischmann.

Digitized by Google

Příspěvek k otázce, komu náleží břemeno průvodní v rozepři směnečné.

Františka B. byla žalována ze směnky, která jinak měla všechny náležitosti dle zákona, na jejímžto dolejším konci na levé straně však nacházel se silný pruh inkoustem natřený as na čtvrt palce šířky a tři palce délky. Žalovaná popřela pravost svého podpisu na směnce a namítala mimo to, že na onom místě, kde nyní nachází se černý pruh, nacházel se domicil i udání domiciliáta, kteréž žalobce, aniž by k tomu práva měl, inkoustem natřel, že tudíž směnka pozbyla platnosti, an nebyl v čas vznešen protest.

Znalci soudem vyslyšení potvrdili skutečně, že na dotknutém místě nacházel se domicil i že tam též udána byla osoba, u kteréž směnka měla se vyplatiti.

C. k. obchodní soud v Praze nicméně však odsoudil žalovanou, by zaplatila sumu směnečnou s příslušenstvím, nesloží-li přísahu rozhodovací v ten smysl, že pravda není, že ona žalobní směnku vlastnoručně podepsala.

Důvody.

Okolnost ta, nacházel-li se na směnce domicil čili nic, mohla by míti významu jen tenkráte, když by žalovaná byla dokázala, že domicil na směnce byl již v čas, kdy ona ji přijala; neb že domicil ten připojen byl v základě pozdější úmluvy, v které ona měla účastenství. Že však tomu tak, žalovaná ani netvrdila, tím méně dokázala a jest tedy nerozhodno, nacházel-li se na místě inkoustem natřeném domicil a byl-li tam udán domiciliát.

Nezbývá tudíž než námitka žalované, že ona žalobní směnku vlastnoručně nepodepsala. Když jiných průvodů se nedostávalo, bylo o této okolnosti nalézti na přísahu rozhodovací, kterou žalobce žalované v replice byl uložil. Dle toho, složí-li žalovaná tuto přísahu čili nic, byla pak buď žaloba odmrštěna neb bylo pro případ zcela nalezeno dle prosby žalobní.

K odvolání se žalované, kdež poukázáno bylo k tomu, že žalující tím, že domicil o své újmě přetrhl, nemohl na žalovanou uvaliti větší břímě průvodní, potvrdil vrchní soud v království Českém nález prvního soudu v plném znění z následujících

Digitized by Google

příčin.

Jakkoliv výrokem znalců na jisto jest postaveno, že na onom místě směnky žalobní, jež nyní inkoustem jest natřeno, nacházel se domicil, tož má přece okolnost ta jedině účinek ten, že věc sluší posuzovati tak, jako by tu onoho místa vůbec nebylo. Následek v čl. 43. směn. řádu vytknutý, že totiž, je-li směnka umístěná a umístěnec udán, právo ze směnky pomíjí, nebyl-li v čas vznešen protest, mohl by nastati toliko tehda, když by domicil tu byl býval již v čas, kdy směnka byla přijata neb kdyby aspoň výslovně neb mlčky bylo umluveno, že příjemce jen za tou podmínkou směnkou má býti vázán, připojí-li se domicil. Pak ovšem mohl by příjemce namítati, že domicil dodatečně přetržen byl spůsobem neoprávněným a tudíž neplatným.

Když tedy žalovaná přes to, že domicil jest přetržen, odvolávati se chce k čl. 43. sm. řádu, tož bylo na ní, uvedené okolnosti nejen tvrditi, nýbrž i dokázati, jelikož o sobě v přetržení toho kterého místa ve směnce nelze ještě spatřovati čin, který by příčil se právu. Že předsevzat byl čin proti právu, nelze o sobě předpokládati a nelze také bez důkazu okolnost tu míti za prokázanou, naopak náleží tomu, kdož tvrdí, že se tak stalo, toho dovésti.

V tomto směru však neuvedla a nedokázala žalovaná ničehož, pročež první soudce právem k této její námitce nevzal zřetele. Právem visí tudíž rozhodnutí sporu tohoto jedině na tom, provede-li žalobce přísahou rozhodovací důkaz o tom, že žalovaná směnku vlastnoručně podepsala.

Sluší tu mimo to ještě ukázati k tomu, že dle §. 43. sm. ř. pro ominutí protestu právo ze směnky pomíjí již tenkráte, je-li zároveň ve směnce udán domiciliát. Žalovaná však ani neuvedla aniž dokázala, u koho byla směnka umístěna.

Odvolání se žalované postrádá tedy důvodu i nebylo jemu místa dáno, naopak rozsudek prvního soudce v plném znění potvrzen.

Dle §§. 24. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. má žalovaná sama nésti náklady svého odvolání se, kdežto co do útrat první stolice již první soudce uznal, že strana, která v při propadne, odpůrci nahraditi má náklady soudem upravené.

Nález c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 2. prosince 1875 č. 110056. a c. k. vrchního soudu pro království České ze dne 28. prosince 1875 č. 33173.

—k.

Digitized by Google

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 86. (rep. nálezů).

Směnečný příkaz platební ze dne 18. února 1876 č. 39144. byl žalovanému N. T. (kupci ve Vídni, Margarethen) dne 19. dubna 1876 do vlastních rukou dodán. N. T. podal dr. Schaffel-em námitky, které dle pečeti poštovní na obálce dne 22. února 1876 poště byly odevzdány, dne 23. února Vídenský obchodní soud došly a tímto soudem výměrem ze dne 24. dubna 1876 č. 44702. co opozděné byly vráceny.

Naproti tomu nařídil vrchní soud pro Rakousko dekretem ze dne 14. března 1876 č. 4365., by zavedeno bylo ústní řízení dle řádu směnečného, jelikož námitky dne 22. dubna t. j. třetí den po dodání platebního příkazu poště odevzdané dle §. 7. nař. min. práv ze dne 25. ledna 1850 za opozděné nelze považovati.

V dovolací stížnosti žalobců M. Dungl a syn panem drem. Gugitzem podané bylo poukázáno k tomu, že prý ustanovení §. 7. nař. min. práv ze dne 25. ledna 1850, dle kteréhož dny, po které kus na poště se nacházel, nelze vpočísti do třídenní lhůty, ve které námitky mají se podati, platí jen tenkráte, když žalovaný nenachází se na místě soudu, že toto ustanovení jest výjimkou z pravidla, kterou přesně sluší vykládati a kterou tudíž nelze rozšiřovati na ten případ, užívá-li strana, která bydlí na místě soudu, pošty lokální. Kdyby tomu mělo býti jinak, tož mohly by se námitky třeba ještě čtvrtý den poště odevzdati, jelikož pošta v místě kusy doručuje do dvou neb tří hodin. Konečně jest prý také nerozhodno, že zástupce žalovaného p. dr. Staffel bydlí v předměstí, jelikož tu nelze hleděti k bydlišti zástupce, nýbrž toliko k bydlišti strany samé.

C. k. nejvyšší soud dal místa této stížnosti dovolací, změnil v odpor vzaté rozhodnutí vrchního soudu, potvrdil výměr soudu obchodního: jelikož směnečný příkaz platební ze dne 18. února 1876 č. 39144. doručen byl žalovanému, který se nacházel na místě soudu, dne 19. února 1876, námitky však teprv dne 23. února t. r, tudíž teprv čtvrtý den po doručení platebního příkazu k soudu byly podány, a jelikož ustanovení §. 7. naříz. min. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., dle kterého dny, po které kus na poště běžel, nemají se vpočísti do třídenní lhůty k námitkám, dle povahy své jest ustanovením výminečným, zejmena, uváží-li se, že tendencí jest zákona, by

Digitized by Google

řízení u věcech směnečných co možná bylo urychlováno. Ustanovení to platí jen v onom případě, kde žalovaná strana proto, že nebydlí na místě soudu, námitky své poštou musí zaslati, nikoliv však tehda, když strana, která bydlí na místě soudu a která tudíž pošty nemá zapotřebí, užívá pošty, aby takto sprostředkovala dodání námitek k soudu.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Ustanovení §. 7. nař. min. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., dle kterého dny, po které kus na poště ležel, nelze vpočísti do lhůty třídenní, ve které námitky proti směnečnému příkazu platebnímu k soudu sluší podati, nelze užíti, pakli strana, jež bydlí na samém místě soudu, užívá pošty lokální, aby námitky své k soudu podala.“

Sezení ze dne 9. května 1876 č. 5570., IV. senát.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

92) Věřitel A. dal sobě exekučně odevzdati dědičný podíl, který dlužníku B. byl připadl. Však podíl ten byl zatím na základě prohlášení dlužníkem vydaného z knih vymazán. A., který se domníval, že tu jde o jednání toliko na oko předsezvaté, žaloval B. a majitele hypotheky, který dle prohlášení prý dědičný podíl vyplatil, na složení přísahy vyjevovací. Ač žalovaní se odvolávali k dv. dekretu ze dne 1. července 1835 č. 50. sb. z. s., bylo přec žalobě místa dáno, jelikož žalobce skutečně uvedl okolnosti takové, že důvodem lze za to míti, že tu jmění bylo zatajeno. Není tu výjimky z všeobecného pravidla §. 220. ob. s. ř. a předpis dv. dekretu ze dne 1. července 1835, který se týkal vyjevování statků dlužníka, u něhož exekuce konána byla bez výsledku, nelze rozšiřovati na případy jiné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. května 1876 č. 3440. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 45.

93) Dle §. 41. lit. c) knih. zák. sluší záznam spraviti žalobou na prænotáta podanou. Nelze tedy žádost za výmaz prænotace pro nespravení a limine zavrhnouti, pakli ze spisů soudních nevychází, než že žaloba podána byla na nynějšího držitele statku zabavenéhо.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. července 1875 č. 7934. v Z. f. Not. 1876 č. 23.

Digitized by Google

94) Chce-li kdo ve smyslu §. 364. ř. tr. domáhati se navrácení v předešlý stav k uchopení se prostředku právního proti nálezu trestnímu, sluší jemu prokázati, že ani on ani zástupce jeho nenese toho vinu, že lhůta byla zameškána. Nelze tedy žádati za restituci, byla-li lhůta zameškána proviněním kancelářského personálu právního zástupce, neb tento musí státi za kancelář svou.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 21. dubna 1876 č. 3506. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 24.

95) A. koupil v dražbě knihovní pohledávku, ač jemu majitel hypotheky před dražbou oznámil, že dluh již jest zapraven. Žaloba jeho na zaplacení vydražené pohledávky byla odmrštěna, neb i §. 469. ob. zák. obč. předpokládá, že ten, kdo nabyl zaplacenou již knihovní pohledávku, jednal bona fide.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 1876 č. 2079. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 24.

96) Byť i pronajímateli dle §. 1101. ob. zák. obč. příslušelo zákonem právo zástavní k svrškům, které byl nájemník do bytu vnesl, nemůže přec prvnější pro nedoplatek činže o své újmě zadržeti tyto věci, pakli jich chce nájemník na jiné místo odnésti. Učinil-li majitel domu tak, lze naň s účinkem podati žalobu pro rušení držby.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 27. dubna 1875 č. 8131. v Ger. Halle z r. 1876 č. 45.

97) A. žaloval B. na zaplacení 132 tolarů 16 grošů pruských, nenabízeje se však v žalobě výslovně přijmouti na místě sporného předmětu sumu 500 zlatých. Obě nižší stolice zavedly o žalobě řádné řízení, však c. k. nejvyšší soud dada místa mimořádnému dovolání se žalobcově, zavedl řízení stručné, an netřeba mnoho počítati, by se došlo výsledku, že suma 132 tolarů 16 grošů nerovná se sumě 500 zl., pročež výklad obou nižších stolic příčí se patrnému úmyslu zákonodárcově.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. dubna 1876 č. 4753. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 26.

98) Dědic, který přihlašuje se k fideikomisu, musí dokázati, nejen že dle stanov k nastoupení vůbec jest povolán, nýbrž i okolnost tu, že ze všech čekatelů jestit v první řadě na něm, nastoupiti ve fideikomis.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. února 1876 č. 838. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 25.

99) A. nabyl pohledávku knihovní postupem, nedal ji však na sebe převésti v knihách veřejných. Když žaloval majitele hypotheky

Digitized by Google

na zaplacení, žádal zároveň za knihovní poznamenání žaloby, kteréžto žádosti nejvyšším soudem vzhledem k §. 59. zák. knih. bylo vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 29. března 1876 č. 3619. v Ger. Halle z r. 1876 č. 44.

100) Aby kdo dobyl druhého stupně exekuce, netřeba jemu vyčkati, až nabude moci právní výměr, kterým první stupeň exekuce byl povolen. Že tomu tak, vyplývá z jasného znění §. 323. ob. s. řádu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. února 1876 č. 1718. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 75.

101) A., pro kterého zástupce nastoupil přísahu, na kterou rozsudkem bylo nalezeno, vzdálil se ze svého bydliště a nemohlo jemu předvolání k stání býti doručeno. Odpůrce žádal, aby uznáno bylo, že A. nesložil přísahu nastoupenou. Žádost ta byla nejvyšším soudem zavržena, neb dokud zástupci toho, kdo přísahu skládati má, nebyla soudem vytknuta lhůta, ve které oznámiti má bydliště mandanta svého, nemůže pouhé opomenutí tohoto oznámení míti právní následek, jehož druhá strana se domáhá.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. září 1875 č. 10678. v Ger. Halle z r. 1876 č. 76.

Denník.

Zajímavého nálezu říšského soudu dočítáme se v posledním čísle „Jur. Bl.“: Finanční prokuratura žalovala jmenem ministerstva pro zemskou obranu zem Dolní Rakousko u říšského soudu na zaplacení nákladu na výživu i vychování dvanácte chovanců vojenské akademie v Novém Městě Vídeňském, dovolávajíc se jednak sněmovního usnešení z r. 1754, dle něhož tehdejší vyšší tři stavové dotýčný příspěvek k žádosti císařovny Marie Teresie byli povolili, jednak uznání povinnosti k této dávce se strany stavů i vydržení třicítiletého. Říšský soud uznal se nálezem ze dne 9. ledna 1876 č. 8. býti příslušným, dokud žaloba se zakládá na titulu prvnějším, nikoliv však, dokud žalobce dovolává se uznání neb vydržení, ježto obé mají významu toliko pro právo soukromé. Co do věci samé bylo žalobě dáno místa s tím obmezením, že žalovaná země toliko tak daleco plniti jest povinna, dokud stačí jmění bývalého fondu domestikálního, jež ona byla převzala. Důvody vyvracejí hlavně námitku zemského výboru, že tu šlo o dávku dobrovolnou, s kterou země každou

Digitized by Google

dobou mohla ustáti. Co týče se námitky, že dávkou onou poplatníkům větší břímě nemělo býti uloženo, poukazuje říšský soud k obmezení nálezu připojenému, dle něhož vyloučena jest obava, že by třeba bylo za příčinou tou čeho na poplatníky rozvrhnouti. — Provedení tohoto nálezu způsobilo dle zprávy téhož listu velkých obtíží, an domestikální fond již od několik let jest passivním a nedostatky zemí musejí býti uhraženy, tak že by vzdor obmezení nálezu připojenému přec skutečně poplatníci na uvedenou dávku museli přispívati. Bylo tedy na uváženou, zdali by se neodporučilo, vyhlásiti konkurs na jmění fondu domestikálního, aby se zamezila exekuce na značné movité i nemovité jmění fondu tohoto. Však návrh ten nebyl přijat správním výborem i sněmem, naopak stalo se usnesení, že se má vyjednávati s vládou stran provedení nálezu říšského soudu. Toto vyjednávání mělo výsledku, a dvanácte míst ve vojenské akademii pro příslušníky země Dolno-Rakouské jest nyní již vypsáno. Dle toho as podobným způsobem budou ukončeny spory ministerstva pro zemskou obranu s výbory jiných zemí, které svého času stejný závazek byly vzaly na se.

Výsledky řízení bagatelního i upomínacího v r. 1875 neliší se podstatně od oněch z r. 1874. Bagatelní řízení bylo zavedeno v 538.861 žalobách, z nichž vypadlo na Čechy 95804, na Moravu i Slezsko 46924. Počet sporů bagatelních vzrostl v roce 1874 o 8207. Vyřízeno bylo narovnáním 31; kontumačním rozsudkem 15; kontradiktorním rozsudkem 7 a jiným způsobem 47 procent všech věcí na soud vznešených. V 14220 případech byla jedna strana, v 1002 případech byly obě strany přísežně vyslyšeny, a v tomto ohledu jest výsledek příznivější onoho z r. 1874, kde v 55 případech více muselo užito býti tohoto prostředku průvodního. Zmatečních stížností bylo vzyešeno 453, z nichž pouze 65 mělo výsledku. V řízení upomínacím bylo vynešeno 245.585 příkazů platebních, z nichž vypadlo na Čechy 84091, na Moravu i Slezsko 51787. Odporů bylo k soudu přijato 41152, čímž pozbylo platnosti 15 procent všech příkazů platebních. Nejvíce odporů vznešeno v Štýrsku (20 proc.), nejméně jich ve Vorarlbersku (7 proc.), Čechy a Morava blíží se v příčině té číslici průměrné (Čechy 15, Morava 16 procent).

Správní dvůr soudní zahájil dle oznámení presidia činnost svou dne 2. července 1876 ve Vídni (I. Weihburggasse, 22.). XXV. kus říšského zákonníka přinesl nařízení ministra financí ze dne 28. června 1876 č. 86., dle něhož nelze v příčině podání u správního dvoru soudního zanešených užiti předpisů kolkových pro řízení soudní daných, an povaha záležitostí, o nichž správnímu dvoru soudnímu jest roz-

Digitized by Google

hodovati, toho vyžaduje, aby podání taková byla kolkována dle předpisů, jež platí mimo řízení soudní, sporné jak nesporné.

Kapesního vydání zákonů vyšlo tiskem a nákladem Jiadř. Mercy-ho č. 59. Obsahuje řád policie v příčině ohně pro království České daný dne 25. května 1876, doplněný příslušnými zákony, nařízeními a vzory podání v záležitostech policie v příčině ohně. Přidán jest abecední, podle slov ukazovacích sestavený seznam věcný.

K řádu živnostenskému. Jak okresní hejtmanství tak i místodržitelství odsoudili A. k peněžité pokutě ve smyslu §. 132. živ. řádu proto, že půjčoval peníze proti úrokům, aniž by tuto živnost byl ohlásil. Obě stolice vycházely tu z názoru, že když §. 16. lit. *n)* prohlašuje půjčování peněz na zástavy za živnost koncessionální, patrně půjčování peněz bez takové záruky musí býti živností volnou, kterou aspoň ohlásiti náleží. Však ministerstvo vnitra zrušilo výnosem ze dne 4. dubna 1876 č. 574. ve srozumění s ministerstvem obchodu nález trestní, poněvadž obchody, jež A. provozuje tím, že půjčuje peníze na úrok, nepodlehají ustanovením řádu živnostenského, pročež nelze v příčině jich také užiti trestních předpisů v onom zákoně daných.

Z. f. V.

K zemskému zákonu ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z. uveřejňuje Z. f. V. zajímavý nález ministerstva vnitra ze dne 16. února 1876 č. 16153. z r. 1875. Obec L. sestává totiž z dvou částí, z nichžto každá má svou zvláštní školu. Obecní výbor usnesl se na tom, že náklad na obě školy má se rozvrhnouti na přímé daně celé obce. Jak okresní hejtmanství tak i místodržitelství zrušili toto usnešení ve smyslu §. 102. zříz. ob., anto prý příčí se zákonu ze dne 24. února 1873, který ukládá přispívati k nákladu na školu nikoliv obci politické, nýbrž obci školní. Však ministerstvo vnitra zrušilo opět rozhodnutí nižších stolic i zachovalo v moci usnešení se výboru obecního, neb dle smyslu zákona ze dne 24. února 1873 není samostatné obce školní, a nelze též mluviti o tom, že by náklad na školu byl výlohou zvláštní ve smyslu §. 78. zříz. obecního, an škola právě jest společným zájmem celé obce místní, pročež také celá obec nésti musí náklad dotýčný.

Digitized by Google

O manželství otroků po právu římském, německém a kanonickém.

Od dra. **Františka Laurina**, c. k. dvorního kaplana a ř. v. professora práva kanonického na vysokých školách ve Vídni.

(Pokračování.)

Co se již zvláště týče manželství, po právu římském otroci pravého a platného manželství nikterak uzavříti nemohli, a to ani mezi sebou, ani s osobami volnými.[29]) Tělesné spojení otroků mezi sebou aneb s osobami volnými nazýváno jest contubernium.[30]) Porušení jeho tělesným obcováním s jinou osobou nikterak za cizoložství se nepokládalo.[31]) Mimo to mohli páni

---

[29]) Ulpian. Fragmentt. tit. 5. §§. 3., 5.: „Connubium est uxoris jure ducendæ facultas. — Cum servis nullum est connubium.“ Srv. l. 3. Cod. de incestt. et inutill. nupt. V. 5.

[30]) Paul. Sententt. receptt. lib. II. tit. 19. §. 3.: „Inter servos et liberos matrimonium contrahi non potest, contubernium potest.“ Srv. l. 14. §. 3. Dig. de rit. nupt. XXIII. 2.; l. 59. pr. Dig. de manumiss. testam. XL. 4.; l. 23., 24. Cod. Ad leg. Jul. de adult. IX. 9.

[31]) L. 6. pr. Dig. Ad leg. Jul. de adult. XLVIII. 5.: „Inter liberas tantum personas, adulterium ... passas, lex Julia locum habet.“ L. 23. pr. Cod. eod. IX. 9.: „Servi ob violatum contubernium suum adulterii crimine accusari non possunt.“ — L. 24. eod.:

Digitized by Google

těch kterých otroků dotčené spojení dle libosti rozloučiti.[32]) Děti, narozené z otrokyně, byly rovněž otroci, a to sice téhož pána, jemuž ona náležela, podle pravidla: „Partus sequitur ventrem.“[33])

Zdali osoba volná, v manželství s otrokyní neb otrokem vcházejíc, věděla aneb nevěděla, že tato neb tento stavu otrockého jest, to v příčině moci téhož spojení žádného rozdílu nečinilo.[34])

Mimo to otroctví po právu římském i na manželství řádně a platně uzavřené ten účinek mělo, že je docela, t. j. i co do svazku (vinculum) rozloučilo.[35])

Osvobozenci (libertini, liberti)[36]) i mezi sebou i s osobami v svobodě zrozenými (ingenui)[37]) v pravé a platné manželství vejíti mohli. Toliko senatorům a jejich potomkům až do třetího

---

„Si ejus, a quo nunc adulterii rea postularis, contra juris formam contubernio hæsisti, innumeris auctoritatibus te tueri potes.“

[32]) Döllinger na dotč. m. str. 709.

[33]) §. 4. Instit. de jure person. I. 3.; l. 3. pr. Cod. de incestt. et inutill. nupt. V. 5. Srov. Mackeldey, Lehrbuch des Röm. Rechts. XIV. Ausg. Wien 1862 f., §. 245. Sv. II. str. 29.

[34]) Nov. XXII. cap. 10.: „Si ... ab initio putaverit aliquis liberæ jungi personæ, illa vero famula postea declaretur existens, non dicimus solvi matrimonium, sed ab ipso initio neque matrimonium fieri.“ — L. 3. Cod. Soluto matrim. V. 18.: „Si ignorans statum Erotis, ut liberum duxisti et dotem dedisti, isque postea servus est judicatus: dotem ex peculio recipies: et si quid præterea eum tibi debuisse apparuerit. Filii autem tui, ut ex libera nati, incerto tamen patre, spurii ingenui intelliguntur.“ Srv. l. 6. Cod. de suis et legitt. libb. VI. 55.

[35]) L. 1. Dig. de divort. XXIV. 2.: „Dirimitur matrimonium divortio, morte, captivitate vel alia contingente servitute utrius eorum (totiž: conjugum).“ Jakož pak císař Justinian I. onen způsob otroctví, jenž sloul servitus poenae, co otroctví zrušil, tož zároveň ustanovil, že jím více manželství prvé uzavřené nikterak rušiti ne nemá. „Separabatur,“ tak dí řečený císař Nov. XXII. cap. 8., zřetel maje v té příčině k zákonům předešlým, „separabatur vero matrimonium, supplicio possidente damnatum sibique servientem. Nos autem hoc remittimus, et nullum ab initio bene natorum ex supplicio permittimus fieri servum. — Maneat igitur matrimonium hoc nihil ex tali decreto læsum, utpote inter personas liberas consistens.“ Srv. svrchu str. 436. poznam. 13.

[36]) §. 5. Inst. de jure pers. I. 3.; pr. Inst. de libertin. I. 5.

[37]) Pr. Inst. de ingen. I. 4.

Digitized by Google

kolena bylo manželství s osvobozenci zapovězeno;[38]) kteréžto zápověď však později od císaře Justiniana I. zdvižena jest.[39])

Že pak statuliberi[40]) pravého a platného manželství uzavříti nemohli, toho zde netřeba dovoditi.

Osoby, nazývané coloni, adscriptitii atp.[41]) po právu římském mezi sebou pravé a platné manželství uzavříti mohly;[42]) avšak s osobami svobodnými nikoli.[43])

I po právu německém otroci pravého a platného manželství uzavříti nemohli, a to ani mezi sebou, ani s osobami volnými.

Ovšem mohli pánové otrokům svým dovoliti, aby se tělesně spojili; avšak spojení to zcela na vůli dotčených pánů záviselo, tak sice, že je tito dle libosti své rozloučiti mohli.[44])

Spojila-li se takto ženská volná s otrokem, spojení to nejenom povahy a podstaty pravého manželství prázné bylo, nýbrž ta která ženská byla nad to trestána otroctvím, ano v jistých okolnostech oba takovíto spojenci trestáni nejenom bitím, nýbrž i smrtí.[45])

---

[38]) L. 23. Dig. de rit. nupt. XXIII. 2.: „Lege Papia cavetur, omnibus ingenuis, præter Senatores eorumque liberos, libertinam uxorem habere licere." — L. 16. pr. eod.: „Oratione divi Marci cavetur, ut, si Senatoris filia libertino nupsisset, nec nuptiæ essent: quam et Senatusconsultum secutum est." — L. 42. §. 1. eod.: „Si senatoris filia, neptis, proneptis libertino nupserit, nuptiæ non erunt."

[39]) Nov. LXXVIII. cap. 3.: „Si quis libertam ducere voluerit aut legitimam facere conjugem, cujuslibet dignitatis existens: nuptialia conficiat documenta (hanc enim solam post manumissionem observationem adjicimus)." Srv. Nov. CXVII. cap. 6.; Mackeldey na dotč. m. §. 511.

[40]) Viz svrchu str. 437.

[41]) Viz svrchu str. 437.

[42]) Nov. CLVI.; Nov. CLVII.; Nov. CLXII. cap. 3.

[43]) L. 16., 21., 24. Cod. de agricol. et cens. XI. 47.; Nov. CLVI. cap. 1. Srv. Vering na dotč. m. str. 122.

[44]) Walter na dotč. m. sv. II. str. 14. a sledd.; Pfahler na dotč. m. str. 486.

[45]) Leg. Visigoth. lib. III. tit. 2. cap. 2.: „Si mulier ingenua servo suo ... se in adulterio commiscuerit, aut forsitan eum maritum habere voluerit, et ex hoc manifesta probatione convincitur, occidatur: ita ut adulter et adultera ante judicem publice fustigentur et ignibus concrementur." — Cap. 3. eod.: „Si mu-

Digitized by Google

Byl-li muž volný manželsky se spojil s cizí otrokyní, stal se otrokem pána této.[46])

Se svou vlastní otrokyní se manželsky spojiti lidem volným právo Longobardské sice dovolovalo; musil však ten a taký onu otrokyni prvé řádným spůsobem v svobodu propustiti.[47]) Jiná práva německá ale osobám v svobodě zrozeným i s osvobozenci i s tak zvanými liti, aldii atp.[48]) manželství zakazovala.[49])

---

lier ingenua servo alieno ... se in matrimonio sociaverit, ... statim, ubi primum hoc judex agnoverit, eos ad separandum festinare non differat, ut poenam, quam merentur, excipiant: hoc est, singuli eorum centena flagella suscipiant. Et si post hanc contradictionem se iterum conjunxerint, eos judex comprehendi jubeat et in sua præsentia exhiberi: ut unicuique eorum iteratim centena flagella imponere non desistat. Quodsi tertia vice se separare noluerint, similiter centena flagella eis imponi jubemus, et ipsa mulier parentibus suis in potestate tradatur. Quodsi postmodum eam parentes retrorsum dimiserint, sit ancilla domino ejus servi. Filii tamen et quandocunque et quanticunque, qui ex ea iniquitate fuerint procreati, conditionem patris sequantur, ut in servitio permaneant." (Lindenbrog, Codex legum antiquarum. Francof. 1613, sv. I. str. 56. a sled.) — Leg. Longobard. lib. II. tit. 9. cap. 2.: „Si servus liberam mulierem aut puellam ausus fuerit sibi conjugio sociare, animæ suæ incurrat periculum: et illam, quæ servo fuerit consentiens, habeant parentes potestatem occidendi, aut foris provinciam transvendendi." (Lindenbrog na dotč. m. str. 596.) Srv. Leg. Longob. lib. II. tit. 33. cap. 3., 4. (Lindenbrog na dotč. m. str. 626.).

[46]) Leg. Ripuar. tit. 58. cap. 15.: „Si ... Ripuarius ancillam Ripuarii in matrimonium acceperit, ipse cum ea in servitio perseveret." (Lindenbrog na dotč. m. str. 462.)

[47]) Leg. Longobard. lib. II. tit. 1. cap. 8.: „Si quis ancillam suam propriam matrimoniare voluerit sibi ad uxorem, sit ei licentia: tamen debeat eam liberam thingare, et sic facere liberam; ... tunc intelligatur esse ... legitima uxor, et filii, qui ex ea nati fuerint, legitimi hæredes efficiantur." (Lindenbrog na dotč. m. str. 587. a sled.). Thingare = řádně v svobodu propustiti. Viz: Lindenbrog na dotč. m. sv. II. str. 1488., verb.: Thinx.

[48]) Viz svrchu str. 438.

[49]) Leg. Frision. tit. 6.: „Si libera femina lito nupserit, nesciens litum esse, et ille postea de capite suo, eo quod litus sit, fuerit calumniatus: si illa sua sexta manu jurare poterit, quod, postquam eum litum esse rescivit, cum eo non concubuit, ipsa libera

Digitized by Google

Liti, tuto zmínění, mezi sebou pravé a platné manželství uzavříti mohli;[50]) s otroky však nikoli.[51])

Dal-li se manžel někomu v otroctví, tehdy manželka i jeho dítky při své dosavadní svobodě zůstaly; a svolila-li tato k tomu, aby s ním i nyní manželsky obcovala, též i dítky, z tohoto obcování pošlé, byly svobodné. Avšak ženská volná, která se s ním po smrti této jeho manželky spojila, zároveň s dítkami, s ním zplozenými, v otroctví upadla.[52])

Církev již, uvažujíc směr Zjevení Božího,[53]) přede vším uznala a prohlásila jest otroky za spůsobilé, uzavříti pravé a svátostné manželství, jelikož i je Otec nebeský za své dítky považuje

---

permaneat, et filii, quos procreavit. Si vero jurare non possit, in compositionem mariti sui una cum filiis suis transeat." (Lindenbrog na dotč. m. str. 494.) — Leg. Visigoth. lib. III. tit. 2. cap. 2.: „Si mulier ingenua servo suo vel proprio liberto se in adulterio commiscuerit, aut forsitan eum maritum habere voluerit et ex hoc manifesta probatione convincatur" atd., jakož svrchu na str. 471. v pozn. 45. uvedeno jest. Srov. Walter na dotč. m. str. 49.

[50]) Walter na dotč. m. str. 48.

[51]) Leg. Longob. lib. II. tit. 12. cap. 2.: „Si aldia aut libera in casa aliena ad maritum intraverit, et servum maritum tulerit, libertatem suam amittat." — Cap. 3. eod.: „Si aldius ancillam suam aut alterius tulerit ad uxorem, filii, qui ex ipsa ancilla nascuntur, sint servi ejus, cujus et mater ancilla est." (Lindenbrog na dotč. m. str. 599.) — Leg. Alamann. tit. 18. cap. 1.: „Si ancilla libera dimissa fuerit per chartam, aut in Ecclesia, et post hæc servo nupserit, Ecclesiæ ancilla permaneat." (Lindenbrog na dotč. m. str. 368.) Srv. Walter na dotč. m. str. 17.

[52]) Leg. Longobard. lib. II. tit. 33. cap. 3.: „Si liber homo se ipsum ad servitium implicaverit pro aliquibus causis, et liberam feminam habuerit, aut infantes, ipsi in eorum libertate permaneant. Et si ipsa mulier defuncta fuerit, et aliam liberam feminam sibi copulaverit servienti, ipsa in servitio permaneat." — Cap. 4. eod.: „Si quis liber homo, uxorem habens liberam, propter aliquod crimen aut debitum in servitio alterius se subdiderit, et eadem conjux cum ipso manere voluerit, eorum procreatio, quæ de tali conjugio fit, libertatis statum non amittat. Si vero eâ defunctâ secunda uxor etiam libera tali se sciens junxerit conjugio, liberi eorum servituti subdentur." (Lindenbrog na dotč. m. str. 626.)

[53]) Srv. I. Kor. 7, 8. 9. 20. a sledd.; Gal. 3, 27. 28.; Efes. 4, 4—6.; Kolos. 3, 11.

Digitized by Google

a Kristus Pán svátosti i pro ně ustanovil, a nařídila tudíž, že otroci, ovšem bez újmy služeb, povinných pánům svým,[54]) pravé a nerozlučitelné manželství uzavříti mohou, a to nejen mezi sebou, nýbrž i s osobami svobodnými (liberi), nechať tyto jsou osvobozené (libertini, liberti), aneb již v svobodě zrozené (ingenui).[55])

Z počátku sice církev ukládala otrokům, aby, chtíce uzavříti manželství, vyžádali si k tomu svolení svých pánů, manželství od nich bez svolení těchto uzavřená považujíc za neplatná.[56]) Neboť

---

[54]) Srv. can. 8. C. XXIX. qu. 2.; cap. 1. X. de conjug. serv. IV. 9. (Viz níže pozn. 56. a str. 476.)

[55]) „Omnibus nobis," tak zní výrok, obyčejně papeži Juliovi I. (337—352) přičítaný a v can. 1. C. XXIX. qu. 2. uvedený, „unus est pater in coelis, et unusquisque, dives et pauper, liber et servus, æqualiter pro se et pro animabus eorum rationem reddituri sunt. Quapropter omnes, cujuscunque conditionis sint, unam legem, quantum ad Deum, habere non dubitamus. Si autem omnes unam legem habent, ergo sicut ingenuus dimitti non potest, sic nec servus, semel conjugio copulatus, dimitti poterit." Nelze ovšem dovoditi, ani, že tento výrok od řečeného papeže Julia I. pochází, ani, čí vlastně jest. Avšak uvádí jej, a sice pod týmž nápisem, již Burchardus Wormat. († 1124 aneb 1126) ve svém Decretum lib. IX. cap. 18., jakož i Ivo Carnot. († 1117) v Pannorm. lib. VI. cap. 68. a v Decret. part. VIII. cap. 156. Viz o tom: Sebast. Berardi, Gratiani canones genuini ab apocryphis discreti. Venet. 1783, dílu II. sv. 1. str. 151. a sledd.

Dále Gratian (init. C. XXIX. qu. 2.) v té příčině dí takto: „Quod ... mulieri (nobili) non liceat a servo discedere, multis rationibus videtur posse probari. In Christo enim Jesu non est Judæus, nec Græcus, nec servus neque liber (srv. Gal. 3, 27. 28.; Kolos. 3, 11.): ergo nec in conjugio Christianorum. Eadem enim lege in fide Christi uterque regitur. Indifferenter enim ab Apostolo dicitur omnibus: Qui vult nubere, nubat in Domino (srov. I. Kor. 7, 8. 9.). Et iterum: Mulier nubat, cui vult, tantum in Domino (srov. I. Kor. 7, 39.)." — Kterážto slova: „tantum in Domino" dle výkladu svatých Otců znamenají tolik, že ten, jejž ovdovělá žena křesťanská za manžela pojmonti chce, má býti takovéž pravověřící křesťan. Viz: S. Cyprian. Testimm. advers. Judd. lib. III. cap. 62. (Opp. ed. Maurin. Venet. 1728 col. 589.); viz též výrok sv. Ambrože, uvedený v can. 15. C. XXVIII. qu. 1.

[56]) To jde z cap. 30. synody v Kavilloně (Cabillonum, Chalons sur Saone ve Francii) r. 813 držané, kdežto se otrokům manželsky spojeným přikazuje, aby i nyní pánům svým povinné služby konali, a těmto zároveň se zapovídá, aby manželství otroků, jim

Digitized by Google

nebyli tito ještě duchem křesťanské lásky tak naplněni, aby bylo lze do nich se nadíti, že ku prospěchu časného a věčného blaha svých otroků hotovi budou, upustiti od práv panské moci, zákony světskými jim v příčině týchž otroků propůjčené.[57]) Později však církev, vidouc mysl pánů působením víry křesťanské k tomu již býti nakloněnu, ustanovila, že manželství otroků, byť i byla proti vůli dotčených pánův uzavřena, pouze proto nemají nikterak za neplatná se považovati; avšak řečení otroci že nicméně zavázáni jsou, pánům svým povinné jim služby beze vší újmy prokazovati. Tak ustanovil papež Hadrian IV. (1154—1159)[58]) listem k Eberhardovi, arcibiskupovi Solnohradskému, daným,[59]) jehožto část sem

---

poddaných, nerozlučovali, avšak s tím doložením, že se tuto rozumí toliko ono manželství, ježto byli otroci s přivolením svých pánův uzavřeli. Zní pak zmíněné nařízení synodální, uvedené v can. 8. C. XXIX. qu. 2., doslovně takto: „Dictum est nobis, quod quidam legitima servorum conjugia potestativa quadam præsumtione dirimant, non attendentes illud evangelicum: Quod Deus conjunxit, homo non separet (srv. Mat. 19, 6.). Unde nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur, etiamsi diversos dominos habeant, sed in uno conjugio permanentes dominis serviant suis. Et hoc in illis observandum est, ubi legalis conjunctio fuit, et per voluntatem dominorum.“ Rovněž i Ahyto (Hatto), biskup Basilejský, († 836) ve svém Capitulare cap. 21. (Harduin. Collect. Concill. ed. Paris 1715, tom. IV. col. 1244.) v té příčině nařídil, jak následuje: „Ubi ... mancipia non unius, sed diversæ potestatis juncta fuerint, nisi consentientibus utrisque dominis, hujusmodi copulatio rata non erit.“

[57]) Srv. Walter na dotč. m. sv. II. str. 15.; Benedict. XIV. De Synod. dioec. lib. IX. cap. 11. n. 2. 3. (Ed. Rom. 1755.)

[58]) Srv. Emman. Gonzalez de Tellez ad cap. 1. X. de conjug. serv. IV. 9. n. 1., v jeho díle: Comment. perpet. in sing. textus quinque Libb. Decretall. Gregor. IX., Lugd. 1673, sv. IV. str. 147.

[59]) Řečený arcibiskup totiž byl se papeže Hadriana IV. tázal, jak má smýšleti o manželstvích, jež byli otroci uzavřeli proti vůli svých pánův; načež mu týž papež zmíněným listem odpověděl takto: „Dignum est, et a rationis tramite non discordat, quod ea, quæ dubietatis in se videntur scrupulum retinere, ad Apostolicæ Sedis judicium referantur, ut inde Christi fideles in dubiis certitudinem se gaudeant invenire, unde noscuntur magisterium fidei suscepisse. Tua vero fraternitas de servorum conjugiis, quæ invitis et contradicentibus dominis contrahuntur, quid fieri debeat, Apostolatui nostro, si bene meminimus, requisivit. Super quo tibi duximus taliter respondendum: Sane juxta verbum Apostoli, prout tua discretio cognoscit, in Christo Jesu neque liber

patřící uvádí se v cap. 1. X. de conjug. serv. IV. 9. následujícími slovy: „Dignum est (et infra). Sane juxta verbum Apostoli, sicut in Christo Jesu neque liber, neque servus est, a sacramentis Ecclesiæ removendus,[60]) ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi. Et si contradicentibus dominis et invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda; debita tamen et consueta servitia non minus debent propriis dominis exhiberi.“ [61])

Tou měrou již otroci mezi sebou po právu kanonickém beze všeho obmezení pravé a platné manželství uzavříti mohou.[62])

Co se však týče manželství otroka s osobou volnou, tož církev nařídila, že, má-li tuto pravé a platné manželství se uzavříti, osoba volná musí o stavu otrockém strany druhé náležitou vědomost míti.[63]) Uvažujíc totiž církev, kterak otroci v poměrech občanských a politických mnohými a těžkými břemeny stíženi jsou, a kterak by to odporovalo spravedlnosti, kdyby osoba volná, všeděší nevědouc v manželství s otrokem, pouze proto a tudíž bezděky, břemena stavu otrockého, jimžto druhá strana podléhá, na se vzíti a je zároveň s ní snášeti musila, to uvažujíc církev, viděla se nucenu, v té příčině učiniti svrchu psané opatření.[64])

---

est, neque servus, qui a sacramentis Ecclesiæ sit removendus. (Srv. Gal. 3, 27. 28.; Efes. 4, 4—6.; Kolos. 3, 11.) Ita quoque nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi. Et si dominis contradicentibus et invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc ecclesiastico judicio dissolvenda; debita tamen et consueta servitia non propter hoc sunt minus propriis dominis exhibenda.“ Viz: Compil. I. cap. 1. de conjug. serv. IV. 9. (Antiquæ Collectiones Decretalium, ed. Ant. Augustin. Ilerd. 1576 fol. 64.)

[60]) Srv. Gal. 3, 27. 28.; Efes. 4, 4—6.; Kolos. 3, 11.

[61]) Srv. Benedict. XIV. l. c. n. 4.

[62]) Srv. Feije, De impedimentt. et dispensatt. matrimoniall., ed. II. Lovan. 1874, str. 80.

[63]) Can. 5. C. XXIX. qu. 2.: „Si femina ingenua acceperit servum, sciens, quod servus esset, habeat eum, quia omnes unum patrem habemus in coelis (srv. Efes. 4, 4—6.). Una lex erit viro et feminæ.“ Can. 4. ead.: „Si (ingenuus homo) ancillam eam sciérat et collaudaverat, prout legitimam eam habeat. Similiter et mulier ingenua de servo ... facere debet.“

[64]) Sv. Tomáš Aquinský (in Sententt. IV. dist. 36. qu. un. art. 1. ad 3.; Opp. ed. Parm. 1852—73, tom. VII. pag. 995.

Digitized by Google

Nedostatek dotčené vědomosti se strany osoby volné, čili nevědomost této osoby v příčině otroctví strany druhé, znamená se v právu kanonickém obyčejně slovy: error circa conditionem servilem,[65]) aneb zkrátka: error conditionis,[66]) jelikož snoubenec volný, nevěda, že strana druhá jest otrokem, větším dílem ji má za volnou.[67])

Vešla-li již osoba volná, jsouc v dotčené nevědomosti čili na dotčeném omylu, v manželství s otrokem, jest manželství to neplatné.[68]) Avšak vešla-li osoba volná v manželství s osobou volnou,

---

col. 1.) v té příčině dí: „Jure positivo determinante est factum, quod servitus ignorata matrimonium impediat, ne aliquis sine culpa puniatur: est enim quædam poena uxoris, quod habeat virum servum, et e converso.“ A Feije (na dotč. m. str. 78. a sled.): „Nolnit Ecclesia personam liberam ignoranter conjugium subire, in quo tanta est inæqualitas, tanta incommoda, tanta quoad executionem bonorum matrimonii (srv. can. 10. C. XXVII. qu. 2.; cap. 7. X. de conditt. appos. IV. 5.) difficultas, sed ejus consensui hoc relinquere voluit.“ Rovněž Sanchez, De S. Matrim. Sacram. lib. VII. disp. 19. n. 2. 20. (ed. Venet. 1712, sv. II. str. 58., 61. a sled.); Gentilott, De jure matrimonial. lib. IV. tit. 9. n. 2. (ed. Salisburg. 1694, str. 98.).

[65]) Již §. 5. Inst. de jure person. I. 3. k vyjádření stavu otroků slova conditio užívá, an dí: „In servorum conditione nulla est differentia.“

[66]) „Error conditionis (est),“ tak v té příčině dí Gratian (C. XXIX. qu. 2. §. 2.), „quando putatur esse liber, qui servus est.“ Srv. Can. 6. C. XXIX. qu. 2.; Gl. ad can. 4. ead. verb.: Faciat. I.; cap. 2. 4. X de conjug. serv. IV. 9.; Gl. ad cit. cap. 2. verb.: Liberam esse credebat. Nebéře se tudíž zde slovo conditio nikterak v tom významu, v kterémž vyznačuje výminku, v kterémžto významu se dotčeného slova užívá, na př. v cap. 1. 2. 7. X. de conditt. appos. IV. 5.

[67]) Ostatně pak patrno jest, že nevědomost sama v sobě od omylu se liší. Dí o té věci can. 11. Dist. XXXVIII.: „Quamvis — nec nisi rerum ignorantia possit errari, non tamen est consequens, ut continuo erret, quisquis aliquid nescit, sed quisquis se existimat scire, quod nescit.“

[68]) To dokládá mezi jinými Gratian (post. can. 6. C. XXIX. qu. 2.), jenž, zřetel maje k výroku, v can. 5. ead. uvedenému: „Si femina ingenua acceperit servum, sciens, quod servus esset, habeat eum,“ v té příčině takto dí: „Quum dicitur: sciens illum servum, datur intelligi, quod, si nesciret, illum servum esse, non cogitur cum eo manere.“ Srv. Stolze, Quænam fuit

Digitized by Google

majíc ji omylem za osobu otrockou, aneb vešla-li osoba otrocká v manželství s osobou též otrockou, jižto ale omylem měla za volnou, v těchto případech manželství pro omyl takový nikterak není neplatné.[69])

Byl-li dotýčný omyl osoby volné v příčině otroctví strany druhé přemožitelný aneb nepřemožitelný (vincibilis vel invincibilis), od osoby té, při níž to se nacházel, zaviněný aneb nezaviněný (culpabilis vel inculpabilis), aneb zakládal-li se na podvodu neb lsti (dolus) strany druhé čili nic, to v příčině platnosti téhož manželství rozdílu nečiní.[70])

---

ratio, cur Ecclesia matrimonium, quod ingenuus homo cum ancilla (vice versa), liberam eam putans contraxerat, nullum esse dixerit, dissertatio inauguralis. Bonn. 1859, str. 30. a sledd.

[69]) Dít o té věci Gl. ad Dict. Grat. init. C. XXIX. qu. 2. verb.: Secunda, táhnouc se k proslulému kanonistovi Huguccíovi († 1210), takto: „Notat Hug., quod non omnis error conditionis (conditio = zde tolik, co: stav vůbec) impedit matrimonium, sed tamen error servilis conditionis; nec etiam semper talis error impedit. Unde si libera vult contrahere cum servo, et contrahit cum libero, non dirimitur matrimonium, licet ibi sit error conditionis; quia non intelligitur talis decepta, quæ cum meliori contrahit, quam credebat. Similiter die, quod, si servus credit contrahere cum libera et contrahit cum ancilla, non dirimitur matrimonium, quia consentit in hominem suæ conditionis, et quia neuter potest aliquid alii objicere; et ita propter errorem servi nunquam dirimitur matrimonium.“ Srov. Sanchez, lib. VII. disp. 19. n. 22—24.

[70]) Sanchez (l. c. n. 19. 20.) o té věci takto se pronáší: „An matrimonium liberi cum ancilla valeat, si ignorantia conditionis servilis sit crassissima ac levissima (quaeritur). Affirmant quidam. — Oppositam (sententiam) credo probabiliorem. Quod, ut matrimonium liberi cum ancilla, vel liberæ cum servo valeat, desideratur libera electio et omnino voluntaria talis conditionis servilis, ut sic libere cedat contrahens jure suo, quæ cessio est quædam condonatio juris proprii. At hæc irritatur ex errore quantumvis fatuo. — Jure ecclesiastico petitur voluntarius omnino et directus consensus in circumstantiam illam conditionis servilis, ut sit conscius conjux damni, ex eo matrimonio sibi subsecuturi, cedat libere jure suo, et sponte illud amet. — Irritabitur igitur ex quocumque conditionis servilis, quantumvis crasso et temerario errore. Is enim vere tollit directum et formalem consensum ac animum, jure proprio cedendi.“ Srv. Gentilott l. c. n. 6.; München, Ueber Knechtschaft als Ehehinderniss, v (Bonner)

Digitized by Google

Má-li takovéto manželství dojíti platnosti, k tomu nevyhnutelně potřebí jest, aby osoba volná, o otrockém stavu strany druhé vědomosti nabyvši,[71]) k témuž manželství přivolila; jinak manželství to zůstává neplatné.[72]) Zmíněné přivolení může se státi slovem aneb skutkem.[73]) Za takovýto skutek právo kanonické jmenovitě pokládá, když osoba volná s osobou otrockou, o jejím otroctví se dozvěděvši, tělesné obcování měla,[74]) aneb i jen po delší čas s ní

„Zeitschrift für Philosophie und kath. Theologie." Neue Folge. Köln 1840 ff., roč. I. sv. 1. str. 52. a sled.

[71]) Že pak ta která osoba volná musí prvé o otroctví strany druhé vědomosti nabýti, jest patrno. Neboť pokud tuto stranu za svobodnou má, nevědouc, že je stavu otrockého, tož, byť i k ní přivolila, přivolení to by se k ní vždy jen jakožto k osobě volné vztahovalo, jakouž ji býti se domnívá, a nikoli jakožto k osobě otrocké, jakouž ona sice v skutku jest, jakouž však ji býti táž strana volná neví. Srv. C. XXIX. qu. 1. §. 4., a Gl. ad cap. 4. X. de conjug. serv. IV. 9. verb.: Nec facto. (Níže na str. 481. v poznam. 79.)

[72]) Can. 4. C. XXIX. qu. 2.: „Si quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit, et existimat, quod ingenua sit, si ipsa femina fuerit postea in servitute detecta, si eam a servitute redimere potest, faciat; si non potest, si voluerit, aliam accipiat." Ku slovům: „si eam a servitute redimere potest, faciat," činí Gl. verb.: Faciat. II. následující poznámku: „Consilium est, non præceptum."

[73]) Cap. 4. X. de conjug. serv. IV. 9., uvádějíc částku odpisu, papežem Innocencem III. k jistému biskupovi daného, stanoví v té příčině takto: „Ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod G., presbyter cardinalis, Apostolicæ Sedis legatus, R. militem a muliere quadam propter conditionis (totiž: servilis) separavit errorem. Ideoque mandamus, quatenus, si constiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod, postquam intellexit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem, propter quod per cardinalem eundem ab ejus fuerit consortio separatus, contrahendi cum alia liberam ipsi concedas auctoritate apostolica facultatem."

[74]) Cap. 2. X. eod. v té příčině takto nařizuje: „Proposuit nobis M. mulier, quod, quum vir ejus cum ea diutius permansisset, notam ei servilis conditionis objecit, asserens, eam esse ancillam, quam liberam esse credebat, quum eam duxit in uxorem. Mandamus, quatenus, si constiterit, quod idem vir præfatam mulierem, postquam illam audivit esse ancillam, carnaliter cognovit, ipsum monitione præmissa compellatis, ut eam sicut uxorem maritali affectu pertractet."

Digitized by Google

bydlela, v kteréžto příčině zajisté postačuje, když bylo dotčené bydlení šest měsíců trvalo.[75])

Ostatně pak toliko strana volná platnosti téhož manželství odpírati právo má, strana stavu otrockého ale nikoli, poněvadž toliko oné tímto manželstvím se křivda stala, této pak nikoli.[76]) To tím více platí v tom případu, když byla osoba otrocká v příčině stavu svého osobu volnou zúmyslně (per dolum) v omyl uvedla.[77]) Toliko tehdáž by osoba otrocká měla právo, platnosti

---

[75]) To jde z cap. 21. X. de sponsal. IV. 1., srv. s cap. 4. X. Qui matrim. accus. poss. IV. 18. a l. 4. Dig. de rit. nupt. XXIII. 2. Viz o tom: Acta et Decreta Concil. provinc. Vienn. a. 1858, ed. Vindob. 1859, str. 305. a sled. Srv. Sanchez, lib. IV. disp. 18. n. 6.; Reiffenstuel, Jus canon. univ. lib. IV. tit. 1. n. 339. sq. — V oněch farních osadách ale, kdežto tak zvaná forma tridentská (Concil. Trid. sess. XXIV. de Reform. Matrim. cap. 1.) průchod má, k tomu cíli a konci, aby též manželství platnosti nabylo, nevyhnutedlně potřebí jest, aby dotýčné přivolení, byl-li týž omyl, stavu otrockého se týkající, veřejně povědom, v řečené formě se projevil. Srv. Sanchez, lib. II. disp. 37. n. 1—15.; Gentilott, lib. IV. tit. 9. n. 6.

[76]) To dovodí Gl. ad can. 4. C. XXIX. qu. 2. verb.: Faciat. I., řkouc, že takovéto manželství jest sice neplatné v příčině obou stran, avšak strana stavu otrockého že jest straně volné slovem, jí daným, zavázána. Dít řečená Glossa, pocházející od Jana Semeky, příjmím Teutonika († okolo r. 1240), v též příčině doslovně takto: „Sed pone, quod libera contraxit cum eo, quem credebat liberum; sed postea comperta conditione servitutis nihilominus vult stare secum (t. j. cum illo). Sed ille recusat. Dicunt quidam, hoc matrimonium esse ex una parte, et non ex altera. — Sed dico, quod quantum ad neutrum est matrimonium; unde neuter cogitur stare cum altero, quantum ad vinculum matrimonii, sed ratione fidei promissæ bene tenetur ei.“ Ku kterémuž výroku zření majíc, Gl. ad cap. 4. X. de conjug. serv. IV. 9. verb.: Nec facto o té věci takto se pronáší: „Sed pone, libera contraxit cum eo, quem credebat liberum; postea scivit, illum esse servum; nihilominus vult esse cum eo; sed ille non vult remanere. Dicit Joan. (nes Teuton.), quod non est matrimonium, tamen ille debet compelli, ex quo (illa) vult cum eo esse; — quod verum credo.“

[77]) Jestiť římským i kanonickým právem nařízeno, „ne quis lucrum de dolo suo reportet.“ Srv. l. 12. Dig. de dolo mal. IV. 3.; can. 4. C. XXX. qu. 1.; cap. 15. X. de rescript. I. 3.; cap. 1. X. de eo qui dux. IV. 7.; Gl. ad cit. cap. verb.: Insciam.

Digitized by Google

dotčeného manželství odpírati, když by byla, o svém otroctví nevědouc, bezelstně se za volnou považovala.[78])

Pouze tím, že osoba stavu otrockého napotom svobody dosáhla, manželství to platnosti nikterak nenabývá.[79])

Nechce-li strana volná, o otroctví strany druhé se dozvěděvši, k manželství s ní přivoliti, tož nicméně nemůže od ní o své újmě, než toliko na základě rozsudku příslušného církevního soudce, se odloučiti.[80])

Vzejde-li již v příčině takovéhoto manželství rozepře, náleží osobě otrocké provoditi, že strana volná, v manželství s ní vcházejíc, o jejím otroctví věděla; cehož když úplně neprovodí, má se za to, že táž strana o jejím otroctví nevěděla.[81]) Byl-li ale tehdáž, když toto manželství se uzavíralo, otrocký stav dotčené osoby v onom místě vůbec povědom, tož náleží osobě volné prokázati, že ona o témž stavu strany druhé nevěděla, a neprokáže-li toho, má se o ní za to, že o něm věděla.[82])

Byl-li jeden z manželů sice z otroctví naříčen, avšak posléze výrokem soudcovským za osobu volnou prohlášen, tož dotčené manželství ve své moci a váze zůstati a manželské obcování těch kterých manželů, bylo-li jakkoli zastaveno, k předešlému spůsobu

---

[78]) Tomu nasvědčuje Instructio pro Judiciis eccl. Imp. austr. quoad causas matrim. v §. 116., stanovíc v té příčině: „Propter errorem ... ea tantum pars, quæ in errore versáta ... est, matrimonium accusare potest.“ Téhož mínění jest Feije na dotč. m. str. 79. §. 122. — Naproti tomu, avšak bez podstatného důvodu, München (na dotč. m. str. 59. a sled.) osobě stavu otrockého naprosto dotčené právo připisuje.

[79]) To dovodí Gl. ad cap. 4. X. de conjug. serv. IV. 9. verb.: Nec facto řkouc: „Sed pone, quod aliquis contraxit cum ancilla ignoranter, et dominus postea illam etiam manumittat viro ignorante; numquid est matrimonium? Dico, quod non: quia adhuc commiscetur ei ex priori consensu, qui nullus fuit.“ Podobně Gl. ad can. 4. C. XXIX. qu. 2. verb.: Faciat. I.

[80]) Srv. cap. 1. X. de consangu. et affin. IV. 14.; Sanchez, lib. VII. disp. 19. n. 7.; Feije na dotč. m. str. 79. §. 123.

[81]) R. J. 47. in Sext.: „Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.“

[82]) „Ubi enim,“ tak v té příčině dí Gl. ad cap. 1. X. de postulat. I. 5. verb.: Allegans, „allegatur ignorantia circa ea, quæ plerique sciunt, et quæ publice fiunt, non creditur ei, nisi hoc probetur.“ Srv. Sanchez, lib. VII. disp. 19. n. 8.

Digitized by Google

navráceno býti musí. To ztvrzuje mezi jiným list sv. Řehoře Velikého, r. 597 k Fortunátovi, biskupovi Neapolitanskému, daný v následujícím manželském případu. Jistý klerik (clericus),[83]) řečenému biskupovi podřízený, uzavřev manželství,[84]) napotom manželku svou, z otroctví nařčenou, od sebe zapudil. Načež tato s matkou svou do Říma k papeži, tehdáž Řehoři I., se odebrala, za ochranu jej žádajíc, a jej ujišťujíc, že nikoli není

---

[83]) Klerikem (clericus) v právu kanonickém se nazývá ten, kdož od biskupa aneb opata, k tomu oprávněného, tonsuru (tonsuram) přijal. To vysvítá mezi jiným z římského Pontifikálu, kdežto titul, uvádějící obřad, s kterýmžto řečená tonsura se uděli, nadepsán jest: „De clerico faciendo.“ Srv. can. 5. 7. C. XII. qu. 1. Důkladné pojednání o klericích podává Prosper Fagnanus ad cap. 11. X. de ætat. et qual. I. 14. n. 23. sqq. (Viz jeho: Comment. in quinque Libb. Decretall. ed. Colon. 1704 sq., sv. I. str. 419. a sledd.)

[84]) Klerik, o němž tuto řeč jest, buď ještě neměl posvěcení (ordines) žádných, jsa prostý klerik (simplex clericus), aneb měl toliko některé z oněch posvěcení, ježto nyní nižší posvěcení (ordines minores) slovou a jsou jmenovitě: ostiariatus, lectoratus, exorcistatus, acolythatus. Že by byl týž klerik i jen podjáhenství (subdiaconatus) měl, jest k víře nepodobno, poněvadž za časů sv. Řehoře Velikého ti, jenž chtěli na podjáhny posvěceni býti, musili zvláštním slibem k zachovávání bezženství (cœlibatus) se zavázati. To jde z listu téhož sv. Řehoře od r. 591, v němžto se biskupům nařizuje, „ut nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurum caste promiserit.“ Částky téhož papežského listu uvádějí se v can. 1. Dist. XXVIII. a v can. 1. Dist. XXXI. Dále to vysvítá z jiného listu téhož papeže od r. 594, jenž se uvádí v can. 2. Dist. XXXII. Ano již sv. Leo Veliký ve svém listu od r. 446, daném k Anastasiovi, biskupovi Thessalonickému, v té příčině takto přikazuje: „Nec subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut et qui habent, sint tanquam non habentes, et qui non habent, permaneant singulares.“ (Viz can. 1., Dist. XXXII.) Až do časů papeže Urbana II. (1088—1099) se podjáhenství počítalo k posvěcením nižším; od těch dob se k vyšším posvěcením počítá; o čemž viz cap. 9. X. de ætat. et qual. I. 14. — O tom pak, že duchovní vyšších posvěcení pravého a platného manželství uzavříti nemohou, viz: can. 8. Dist. XXVII.; can. 40. C. XXVII. qu. 1.; cap. 1. 2. Qui cler. vel vov. IV. 6.; cap. un. de vot. in Sext. III. 15.; cap. un. eod. VI. in Extr. Joan. XXII.; Conc. Trid. Sess. XXIV. de Sacram. Matrim. can. 9.

Digitized by Google

stavu otrockého, nýbrž svobodná. Ještě pak téhož času i Neapolitanský biskup v Římě se nacházel, zmíněná žena i k němu se obrátila a jej o zastání prosila; což jí i tento přislíbil, ač prokáže li se býti svobodnou. Na to zavedeno jest v té příčině řízení soudní, jehož výsledek byl, že dotčená žena prohlášena jest za svobodnou. Načež jí řečený papež vydal svrchu zmíněný list s příkazem k biskupovi Neapolitanskému, aby ji tento bez prodlení v práva řádné manželky zpět uvedl a muži jejímu přikázal, aby s ní jakožto manžel věrně a pokojně živ byl; jinak že on sám, a to sice s přísným trestem, věc tu do pořádku uvede. Zní pak týž papežský list, v can. 6. C. XXIX. qu. 2. položený, doslovně takto: „Cujus rei causa cum matre sua huc compulsa anno præterito præsentium venerit latrix, fraternitas tua cautius novit, quia scilicet maritus suus, vester clericus, ob hoc, quod de servili fuerat conditione pulsata,[85]) a suo noscitur eam removisse consortio, vosque hic positos asserunt promisisse, ut, si probare se liberam adjuvante Domino valuisset, suo eam vos conjugio reformaretis.[86]) Fraternitas igitur vestra cognoscat, quod revelante Deo, libertatis auctore,[87]) approbata[88]) sit libera, nullaque in ea macula servilis inventa est. His ergo cognitis, sine mora aliqua suo per vos eam volumus marito restitui, nec ulterius idem vir ejus argumenta sibi occasionis exquirat, quibus eam possit abjicere. Nam si a vobis (quod non credimus) minime fuerit adimpletum, eamque recipere forte distulerit,[89]) nos illud cognoscatis cum districta vindicta correcturos.“ [90])

---

[85]) Tolik co: k soudu pohnána. Srv. l. 17. §. 1. Cod. de episc. et cler. I. 3.; l. un. Cod. de his, qui potentt. nom. II 15.

[86]) Tolik co: restitueretis.

[87]) Tu sv. Řehoř nepochybně na mysli má sv. Jana Zlatoústého, jenž ve své homilii o zemětřesení, bohatci a Lazarovi a o původu otroctví (Opp. ed. Maurin. Paris. 1718—38, tom. I. pag. 782.) dí, že Bůh, tvoře člověka, nestvořil ho otroka, nýbrž svobodného; Adam a Eva, od Boha stvořeni, že byli oba svobodní (*ὁ γὰρ Θεὸς, πλάττων τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐποίησεν αὐτὸν δοῦλον, ἀλλ' ἐλεύθερον· ἐποίησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν, καὶ ἀμφότεροι ἦσαν ἐλεύθεροι· πόθεν οὖν ἡ δουλεία ἐγένετο*;). Srv. §. 2. Inst. de jure natur. I. 2.

[88]) Tolik, co: probata. Srv. l. 58. §. 1. Dig. de usufruct. VII. 1.

[89]) Totiž: její manžel.

[90]) Srv. cap. 3. X. de conjug. serv. IV. 9.

Digitized by Google

Byl-li jeden z manželů, aby takto manželství své rozloučil, v otroctví se dal, tím po právu kanonickém dotčené manželství, co do svazku (vinculum) nikterak se nerozlučuje,[91]) aniž ten a taký manžel rozvedení od stolu a lože (separatio a thoro et mensa) žádati může,[92]) aneb druhý manžel tím na své svobodě nějaké újmy utrpěti má.[93])

(Dokončení příště.)

---

[91]) Po právu kanonickém manželství, tělesné vykonané (consummatum), se rozlučuje toliko smrtí jednoho z manželů (Řím. 7, 2. 3.; I. Kor. 7, 39.), manželství pak tělesně nevykonané (non consummatum), mimo to i slavnou professí řeholní (solemnis professio religiosa) toho neb onoho manžela (cap. 2. 7. X. de convers. conjugat. III. 32.; cap. un. de vot. VI. Extr. Joan. XXII.; Concil. Trid. Sess. XXIV. de Sacram. Matrim. can. 6.), a výrokem papežským (v kteréžto příčině viz: Casus cap. un. de vot. in. Sext. III. 15.; Joan. Andreæ ad cap. 7. X. de convers. conjugat. III. 32. n. 9.; ad cap. 6. X. Qui cler. vel vov. IV. 6. n. 3., v jeho „Novella comment. in Gregor. IX. Decretall." ed. Venet. 1612, sv. III. fol. 161., sv. IV. fol. 29.; Sanchez, lib. II. disp. 14. n. 1. sqq.; Schmalzgrueber, Jus eccl. univ., ed. Ingolstad. 1726 sqq., lib. IV. tit. 19. n. 43. sqq., sv. IV. str. 439. a sledd.); avšak otroctvím, do něhož byl ten neb onen manžel upadl, nikoli.

[92]) Cap. 1. X. de eo qui duxit. IV. 7.: „Nec dignum est, ut ... lucrum de suo dolo reportet.

[93]) „Si (femina ingenua)," tak o tom dí Gratian (post can. 6. C. XXIX. qu. 2.), „liberum acceperit, et ille, ut causam præstet dissidii (zde tolik, co: divortii), se alicujus servum fecerit, nec ille uxorem dimittere, nec illa ob vinculum conjugii in servitutem redigi poterit." Na doklad toho uvádí pak Gratian v can. 7. ead. pod nápisem: „Unde in Concilio Triburiensi" následující ustanovení: „Perlatum est ad sanctam synodum, quod quidam ingenuus ingenuam accepit uxorem, et post filiorum procreationem occasione divortii cujusdam servum se fecit, utrum necessario mulierem tenere debeat, et si tenuerit, utrum illa quoque secundum sæcularem legem servituti subjici debeat, quæsitum est. Judicatum est, uxorem minime debere dimitti, non tamen ob Christi legem (t. j. ob vinculum matrimonii; srv. Mat. 19, 6.; I. Kor. 7, 39.) mulierem in servitutem redigi, dum ille non ex consensu conjugis se servum fecerit, quem liberum ipsa maritum acceperat." Tento výrok nenalezá se sice mezi nařízeními sněmu Triburského od r. 895, tiskem vydaného (Harduin. tom. VI. part. 1. col. 435. sqq.). Avšak uvádí jej pod tím jménem již Regino Prumiensis († 908 aneb 915)

Digitized by Google

Praktické případy.

Právní význam politického povolení k oddělení pozemku. Povinnosti prodávajícího.

I.

V rozepři manželů Josefa a Marie Burdových s Antonínem Hendrychem, v niž jmenovaní manželé domáhali se výroku, že složení 126 zl. r. č. k soudu od nich řádně se stalo a že jim náleží právo k držení pole č. top. 244. k rolnické živnosti č. p. 36. v Mokré Lhotě příslušejícího, pak zákazu dalšího držení dotčeného pole se strany Antonína Hendrycha, c. k. okresní soud v Benešově rozsudkem ze dne 9. září 1869 č. 1804. nalezl za právo:

I. Smlouva mezi Filipem Burdou co prodávajícím s jedny a Jakubem Hendrychem, a pokud se týče i s jeho manželkou Majdalenou co kupujícími s druhé strany před mnohými lety uzavřená, vedle nížto Filip Burda Jakubu Hendrychovi a jeho manželce Majdaleně, Mokrolhotské pole č. top. 244. ve výměře $537^1/_2$ □° za 120 zl. stř. čili 126 zl. r. m. odprodal, nemá účinku, ješto oddělení dotčeného pole od kmenové usedlosti č. pop. 36. v Mokré Lhotě povoleno nebylo; žalujícím manželům Josefu a Marii Burdovým, jelikož knihovním vlastníkům usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě, přináleží právo k držení a užívání pole č. top. 244. k jejich uvedené usedlosti patřícího, a žalovaný Antonín Hendrych jest povinen, všeho držení a užívání dotčeného pole pro budoucnost se zdržeti.

II. Naproti tomu se žalobní prosba, aby nalezeno bylo: že trhová cena 120 zl. stř. neb 126 zl. r. č. za pole č. top. 244.

---

ve svém díle: de discipl. eccl., lib. II. cap. 203.; též Burchard. Worm. Decret. lib. IX. cap. 75.; Ivo Carnot. Pannorm. lib. VI. cap. 99.; Decret. part. VIII. cap. 212.; Petrus Lombardus († 1164) Sententiarum lib. IV. dist. 36. cap. 1. (ed. Colon. 1513 fol. 198.). Srv. Berardi na dotč. m. díl I. str. 428. — Slovy: secundum sæcularem legem se tuto nepochybně míní Leg. Longob. lib. II. tit. 12. cap. 2. (svrchu poznam. 51.). Srv. však k tomu Leg. Longob. lib. II. tit. 33. cap. 3. 4. (svrchu poznam. 52.).

Digitized by Google

k rolnické usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě příslušející a Filipem Burdou před mnoha lety Jakubu Hendrychovi odprodané, dle výměru ze dne 23. srpna 1861 č. z. 3497. pro pozůstalost Jakuba Hendrycha do soudní schránky uložená, řádně složena byla, — zavrhuje.

Důvody.

Smlouvou ddto. v Benešově dne 6. prosince 1861 lit. A., pak knihovním výtahem lit. B. dokázáno jest, že žalující manželé Josef a Marie Burdovi jsou knihovní vlastníci usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě. Ačkoliv to žalovaný popírá, jest výtahem z fasovních josefinských archů lit. C., pak výtahem z obecního katastru lit. D. dokázáno, že k usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě přísluší i pole č. top. 244. „na Skalce“ ve výměře 537½ □°; neboť tyto listiny veřejné, ačkoliv nepodávají důkazu o vlastnickém právu, byly zřízeny také k vůli výkazu, které pozemky k usedlostem, ve veřejných knihách pouze dle popisních čísel bez udání svých částic uvedeným, přináležejí, a okolnost, že žalovaný sám se táhne k průvodním listinám lit. E. & F., které o jeho vlastní žádosti za povolení k odtržení pozemku č. top. 244., o nějž právě v tomto sporu se jedná, od usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě vydány jsou, ukazuje, že popírá proti vlastnímu lepšímu vědomí.

Jest doznáno, že žalovaný Antonín Hendrych pole č. top. 244. skutečně drží a ho užívá, tohoto skutečného držení a užívání nabyl žalovaný dle udání obou stran tím způsobem, že soukup žalujících na usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě Filip Burda, který k tomuto sporu co dobrovolný zástupce přistoupil, uvedené pole před mnoha lety a sice dle udání žaloby manželům Jakubu a Majdaleně Hendrychovým, dle udání žalovaného a dle dotýčné postupní smlouvy ddto. 1. února 1849 (příloha odp. č. 1.), toliko Jakubu Hendrychovi za trhovou cenu 120 zl. stř. odprodal a že Jakub Hendrych toto pole napotom smlouvou ddto. 1. března 1849 (příl. odp. č. 2.), žalovanému Antonínu Hendrychovi postoupil. V příčině odprodání uvedeného pozemku Filipem Burdou manželům Jakubu a Majdaleně Hendrychovým, resp. dle tvrzení žalovaného Jakubu Hendrychovi, bylo politické povolení k odtržení tohoto pozemku od kmenové usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě žádáno, avšak jak vykazují uvedené přílohy lit. E. a F. právoplatně odepřeno.

Příčinou toho považoval Filip Burda smlouvu o prodeji uvedeného pozemku za neplatnou, a když Jakub Hendrych, pokud se

Digitized by Google

týče jeho pozůstalost a Majdalena Hendrychová zaplacenou tržní cenu 120 zl. stř. zpátky vzíti nechtěli, položili ji k soudu, načež vedle výměru od 23. srpna 1861 č. 3497. přil. lit. O. do soudní schránky vzata byla.

Nyní domáhají se žalující manželé skutečného držení a užívání řečeného pole, v němž jim žalovaný překáží, odvolávajíce se na neplatnost trhové smlouvy o témž poli z příčiny nedostávajícího se politického povolení k jeho odtržení od usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě a na okolnost, že se v knihovním, tedy pořádném držení tohoto pole nacházejí, že tedy jsou oprávněni i ku skutečnému jeho držení a užívání a žalovaného z něho vyloučení. Naproti tomu žalovaný namítá, že se zákonem bez takového politického povolení toliko knihovní předepsání kupcovo zakazuje, čímž takovýto kupec toliko neúplným avšak ku skutečnému držení a užívání oprávněným vlastníkem pozemku bude, dále pak k tomu ukazuje, že se politické povolení k odtržení onoho pole od kmenové usedlosti dle příloh lit. E. a F. nedocílilo hlavně pro věrolomnost prodavatele Filipa Burdy, jenž tomuto odtržení napotom na odpor se postavil, kdežto na základě smlouvy svolení dáti povinen byl a nyní jeho nástupcové povinni jsou, dle nynějšího zákonodárství pak potřebné oddělení se docíliti dá.

K tomuto stavu skutkovému přihlížeje, nalezl soud za právo, že uvedená trhová smlouva, o poli č. top. 244. mezi Filipem Burdou a Jakubem Hendrychem, pokud se týče i jeho manželkou Majdalenou, uzavřená, bez politického povolení právního účinku nemá, že žalujícím manželům jakožto knihovním vlastníkům usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě, tudíž i k ní patřícího pole č. top. 244. k držení a užívání pole tohoto právo přináleží, žalovaný pak že jest povinen pro budoucnost všeho držení a užívání tohoto pole se zdržeti. Neboť kde zřízeny jsou knihy pozemkové, jakož u nás jsou, v pořádné držení věcného práva k pozemku dle §. 321., 430. a 431. ob. zák. obč. jedině ten přijíti může, kdož v této knize co držitel zapsán byl, pokud se týče může vlastnictví tohoto pozemku nabyti jen ten, komuž ho předešlý vlastník listinou do veřejných knih vloženou dříve odevzdal, což oboje zde platí o žalujících, na něž s usedlostí č. p. 36. v Mokré Lhotě ono pole knihovně za vlastní převedeno bylo. Z toho dle §. 354. ob. z. obč. pro žalující co vlastníky onoho pole moc vyplývá, s podstatou i užitky tohoto pole vedle vůle své vládnouti a každého jiného z toho vyloučiti. Tím nález hořejší zúplna odůvodněn jest a byl by odůvodněn

Digitized by Google

i tenkrát, kdyby smlouva mezi Filipem Burdou a Jakubem Hendrychem, pokud se týče i s jeho manželkou Majdalenou o řečeném poli uzavřená politického povolení nepostrádala.

Mimo to nemá žalovaný bez dotýčného politického povolení ani platného právního titule k držení sporného pole; neboť toto pole jest část selské usedlosti, jakáž dle rektifikačních patentů z roku 1749, 1751, 1753, nařízení z roku 1763, 1772 a 1778, pak pat. ze dne 29. října 1790 a nařízení ze dne 12. října 1805 bez politického povolení dělena býti nesmí. Toto stanoviako hájí i nejnovější naše zákonodárství, ulehčivši toliko podmínky k takovému povolení. Hledíc k tomu, jest ono pole co část selské usedlosti bez vydobytí politického povolení k jeho odtržení samo o sobě věc mimo obchod jsoucí, nemůže tudíž dle §. 878. ob. zák. obč. býti předmětem platné smlouvy a v tomto stavu musí sporná záležitost od soudu posuzována býti a lhostejno jest, že žalovaný nyní potřebného politického povolení dobyti může.

Žalující žádali též, aby nalezeno bylo za právo, že trhová cena 120 zl. stř. za uvedené pole ze dne 23. srpna 1861 č. 3497. k rukoum pozůstalosti Jakuba Hendrycha a manželky jeho Majdaleny do soudní schránky složená, řádně složena byla. — Tato žádost jest odmítnuta, poněvadž se netýče práva věcného, nýbrž osobního práva k věci, a prokázáno nebylo, zdali Jakub Hendrych sám aneb i téhož manželka Majdalena oněch 120 zl. stř. pohledávati měli a jest-li žalovaný v té příčině jeho neb jich obou výhradní právní nástupce.

K odvolání žalovaného c. k. vrchní soud zemský pro království České rozsudkem ze dne 29. března 1870 č. 10835. rozsudek první stolice v prvním odstavci změnil a žalobu dle celého obsahu jejího odmítl.

Důvody.

Obě strany připouštějí, že Filip Burda od své usedlosti č. 36. v Mokré Lhotě pole „na Skalce“ č. top. 244. o výměře 537½□°, manželům Jakubu a Majdaleně Hendrychovým za 120 zl. stř. čili 126 zl. r. č. prodal. Žalující přiznávají dále, že mezi stranami dále umluveno bylo, že dotýčné pole od zmíněné usedlosti odloučiti se má a že kupující toto pole volně ve svém vlastnictví a v držbě míti mají; přiznávají dále, že Ant. Hendrych ono pole ve svém držení a užívání má.

Žalovaný Ant. Hendrych pak v odpovědi své uvádí, že rodiče

Digitized by Google

jeho smlouvou dto 1. března 1849 (příl. odp. č. 2.) toto pole do vlastnictví mu odstoupili; od toho dne nalezá se tedy žalovaný v bezelstném, řádném a pravém držení řečeného pozemku, jejž žalobníci z toho důvodu co své vlastnictví dobývají, poněvadž k statku č. p. 36. v Mokré Lhotě náleží a povolení k odloučení uděleno nebylo, kdežto při uzavření smlouvy bylo ujednáno, že politické povolení k odloučení následovati musí.

Žalující dovozují pak, že když politické povolení k odloučení nebylo uděleno, řečená smlouva trhová svého právního účinku pozbyla a Antonín Hendrych tedy povinen jest zmíněný pozemek jim navrátiti.

Avšak zajisté bez důvodu a neprávem. Nejprvé podotknouti dlužno, že žalovaný v odpovědi popřel, že tato smlouva pod výminkou politického povolení k odloučení uavřena byla, v skutku pak ona smlouva (příl. č. 1.) takového ustanovení neobsahuje, tudíž k této výmince, kdyby i byla ujednána bývala, dle §. 887. ob. z. obč. hleděti by nebylo lze.

Politický úřad svého přivolení k tomu odloučení neudělil, poněvadž Ant. Hendrych usedlým nebyl, a Filip Burda tomu odloučení potomně se opřel.

Jedná se však o to: Jest tímto odepřením politického povolení k odloučení právní poměr mezi stranami nějakým směrem změněn?

Na tuto otázku dlužno beze vší pochyby záporně odpovědíti, poněvadž politická povolení, vlastně rozhodnutí, na poměry soukromého práva rozhodného vlivu míti nemohou, nad to pak v našem případu od politického úřadu nebylo zároveň rozhodnuto, že tento odprodej zmíněného pozemku od hlavního statku č. p. 36. v Mokré Lhotě neplatným považovati se má. Právní poměr smlouvou mezi Filipem Burdou a manželi Hendrychovic zřízený podnes tudíž jest v platnosti.

Zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. z. z. zrušeno bylo nucené nadání selských usedlostí se všemi zákony a zařízeními, volné nakládání s pozemky obmezujícími.

Soudce nemůže při svém rozhodnutí hleděti k těmto nyní neplatným zákonům, důsledně tudíž ani k oněm rozhodnutím politických úřadů, která právě a pouze na nucenosti nadání se zakládala.

Zásada, že zákony nazpátek neúčinkují, tu neplatí. V §. 5. ob. z. obč. praví se sice, že zákony nepůsobí nazpět, protož že

Digitized by Google

nemají účinku ani na činy předešlé, ani na práva nabytá. Avšak zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. z. z. není se dotknuto žádného jednání sporných stran, ani žádná strana nuceností nadání dříve platnou práv nenabyla.

Zákonem tímto byl pouze jiný zákon odstraněn, a všecko obmezení zrušeno, které až do vydání nového zákona tohoto volnému nakládání s pozemky překáželo.

Zákonem tím dovoluje se jen bezvýminečně, k čemu dříve politického povolení bylo potřebí.

Jelikož pak působnost zákona v zákonníku zemském uveřejněného ve 30 dnech po vyhlášení počíná, těchto 30 dnů již uplynulo, tedy od 20. ledna 1870 předpisy o nuceném nadání platnosti pozbyly, musí žaloba, pokud zní na uznání, že ona smlouva právního účinku pozbyla, zamítnuta, následovně rozsudek prvého soudce, v tom kuse žalobě vyhovující, změněn býti.

Z rozsudku toho odvolali se žalobníci. C. k. nejvyšší soud však rozsudek druhé stolice potvrdil.

Důvody.

Dle §. 878. ob. z. obč. o to, čeho nelze splniti, co naprosto jest nemožné neb nedovolené, nelze platné smlouvy činiti. O tento předpis zákona opírá se prosba žalobní, aby smlouva trhová mezi Filipem Burdou co prodávajícím a Jakubem Hendrychem resp. i jeho manželkou Majdalenou co kupujícími o poli č. 244. o 537½□° uzavřená, neplatnou byla prohlášena, poněvadž pozemek tento od nedělitelné usedlosti č. 36. v Mokré Lhotě byl odprodán a politické svolení k oddělení odepřeno bylo. Dle dřívějších zákonův ovšem k oddělení jednotlivých částí selských živností potřebí bylo politického svolení, však nesprávný jest náhled, jakoby pozemky k takovéto usedlosti náležité o sobě byly z právního obchodu vyloučeny a jakoby tudíž o nich právoplatná smlouva trhová nemohla býti uzavřena. Vždyť právě politické svolení k oddělení pozemku předpokládá, že strany tohoto oddělení právoplatná smlouva učiněna byla, což také vyplývá z předpisu, vedle něhož politické svolení jen tehdy uděliti se mělo, když pozemek k jiné hospodářské usedlosti přivtěliti se měl. Nebylo-li pak oddělení povoleno, neměl prodávající následkem toho nikterak práva, aby od smlouvy dle práva civilního úplně závazné odstoupil, nýbrž mohl toliko úřad politický z povinnosti úřední o reintegraci kmenové usedlosti vedle §. 3. min. nař. ze dne 15. dubna 1854 č. 2879. se postarati.

Digitized by Google

Ještoť pak zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. ř. z. nucenost nadání zrušena jest a tím jediný důvod, o nějž žalující svůj nárok žalobní opírati mohli, odpadl, ve směru soukromoprávném žalujícím právo nepřísluší, aby smlouvu trhovou v odpor vzali a její zrušení žádali, byla žaloba jejich vším právem zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. října 1870 č. 6754.

II.

Rozsudkem ze dne 30. dubna 1875 č. 2793. c. k. okresní soud v Benešově nalezl:

Žalovaní manželé Josef a Marie Burdovi jsou jakožto majitelé usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě povinni, žalujícímu Antonínu Hendrychovi do 14 dní vydati vyjádření ku knihovnímu vkladu způsobilé toho obsahu, „že jakožto majitelé usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě svolují, aby pozemek č. top. 244., který dosavade k usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě přináleží, však od této usedlosti trhovou smlouvou mezi Filipem Burdou a manželi Jakubem a Majdalenou Hendrychovými dne 1. února 1849 uzavřenou, těmto posléze jmenovaným manželům za 120 zl. stř. prodán, nápotom postupní smlouvou dne 1. března 1849 uzavřenou, od manželův Jakuba a Majdaleny Hendrychových do vlastnictví Ant. Hendrycha převeden jest, od usedlosti č. 36. v Mokré Lhotě knihovně oddělen byl.

Důvody.

Žalovaní manželé Josef a Marie Burdovi, jakožto nynější majitelé usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě, doznávají sami, že pozemek, „na Skalce“ zvaný, č. top. 244., jejž žalující Antonín Hendrych od Jakuba a Majdaleny Hendrychových v r. 1849 koupil a dosavade užívá, jest tentýž pozemek, jejž tito manželé, vlastně jen Jakub Hendrych od předchůdce žalovaných, ve vlastnictví č. p. 36. v Mokré Lhotě, Filipa Burdy od této usedlosti odkoupil.

Však na základě původní úmluvy o koupi tohoto pozemku v Mokré Lhotě ze dne 1. února 1849 nevymohl Jakub Hendrych knihovní převod práva vlastnického k tomuto pozemku na sebe a svou manželku Majdalenu, pozemek tento bez č. top. pod jmenem „Skalka“ v gruntovní knize při usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě se nalezá, dosavade tedy od usedlosti kmenové oddělen není. Z té příčiny domáhali se nyní žalovaní vlastníci kmenové této

Digitized by Google

usedlosti v dřívější rozepři s žalobcem Antonínem Hendrychem žalobou de præs. 12. ledna 1868 č. 260., aby nalezeno bylo, že náleží jim právo k držení pole č. top. 244. co pozemku příslušného k jejich usedlosti, a aby Ant. Hendrychovi další držení téhož pole zakázáno bylo, poněvadž prý k oddělení toho pozemku od usedlosti kmenové politického povolení se nedostalo a Filip Burda z té příčiny Jakubu Hendrychovi, pokud se týče jeho pozůstalosti, trhovou cenu 120 zl. stř. vrátit chtěl, a když přijata nebyla, u soudu složil. —

Však v rozepři této byla žaloba manželů Burdových úplně zamítnuta a v důvodech rozhodnutí zvláště bylo vytknuto, že trhová smlouva o tento pozemek i bez politického schválení k oddělení toho pozemku, pokud stran se týká, úplně právoplatna jest a jen na politický úřad náleželo, aby k tomu přihlížel, aby výměra kmenové usedlosti, tehdejšími zákony předepsaná, zmenšena nebyla, však zákonem ze dne 20. prosince 1869 že t. zv. nucenost kmenové výměry jest zrušena, a tedy i tento důvod na zřetelích veřejné hospodářské správy se zakládající odpadl. Pozemek dotčený tedy právem k usedlosti kmenové více nenáleží, nýbrž, knihovně ještě nejsa oddělen, jen dle formální stránky dosud částku této usedlosti tvoří. Aby tato vada formální byla odstraněna, a oddělení a knihovní převod na právního majitele umožněn byl, může žalující Antonín Hendrych dle §§. 176. a 177. ř. s. žádati, aby žalovaní manželé co nynější vlastníci kmenové usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě vydali mu vyjádření na oddělení tohoto pozemku, jim po právu již nepříslušícího od kmenové jich usedlosti, k tomu jen oni co nynější majitelé této usedlosti jsou oprávněni a naproti žalujícím také „beze všeho obligatorního závazku toliko v základě práva věcného povinovaní jsou, neboť ustanovení §§. 176. a 177. ř. s. vztahovati sluší nejen na stránku práva hmotného, nýbrž i práva formálního, pokud tím převodu hmotného práva průchod uvolniti lze.“

K odvolání žalovaných c. k. vrchní soud zemský pro království České rozsudkem ze dne 7. června 1875 č. 13610. rozsudek prvního soudce změnil a žalobu naprosto odmrštil.

Důvody.

Konečná řeč uvádí jakožto důvod, pro kterýž žalovaní povinni jsou vydati listinu, jíž se žalobce domáhá, okolnost, že jsou vlastníky usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě, ku kteréž usedlosti právě pozemek č. top. 244. přináleží.

Digitized by Google

Žalobce tudíž uvádí jakožto důvod závazku faktický stav, aniž by dále tvrdil, že tento stav faktický z jakéhos porušení smlouvy aneb z provinění žalovaných povstal.

Avšak faktický stav pokud nepovstal ze zavinění, může ovšem dle okolnosti býti důvodem povinnosti k nějakému trpení, nikdy však k nějakému plnění a tím méně k plnění majetkovému. Čeho však žaloba se domahá, jest plnění majetkové, odevzdání listiny, jejíž pořízení náklad na sepsání a kolky vyhledává.

V tomto případě §. 176. ř. s., k němuž se první soudce odvolává, užiti nelze, jelikož žalobce ani netvrdí, že se před podáním žaloby nabídl, že náklad na listinu požadovanou sám uhradí, a poněvadž takové nabídnutí ani v prosbě žalobní neučinil.

Musila tudíž žaloba pro pochybenou prosbu závěrečnou odmrštěna býti.

Na revisi žalobcovu c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice zrušil a rozsudek první v celém obsahu potvrdil.

Důvody.

Dokázáno jest, že Filip Burda, vlastník usedlosti č. pop. 36. v Mokré Lhotě trhovou smlouvou od 1. února 1849 manželům Jakubu a Majdaleně Hendrychovým od své usedlosti odprodal pole „na Skalce“ č. top. 244. za 120 zl. stř., že jim je ve fysické držení odevzdal a že cenu trhovou obdržel, že potomně manželé Hendrychovi toto pole žalobci postoupili a že vlastnictví usedlosti č. p. 36. v Mokré Lhotě tím časem k rukoum žalovaných knihovně zapsáno jest. Žalobce knihovního vlastnictví k řečenému poli č. top. 244. z té příčiny nabyti nemohl, poněvadž dosud od usedlosti kmenové odděleno není. Žalovaní domahali se výroku soudního, že smlouva ona dne 1. února 1849 uzavřená, neplatna jest, byli však s nárokem tímto rozsudkem c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. října 1870 č. 6754. právomocně odmrštěni. Ježto tudíž žalobce netoliko fysické držení pole č. top. 244., nýbrž i titulu k právu vlastnickému nabyl, oddělení pozemku toho od kmenové usedlosti bez dovolení žalovaných co knihovních vlastníkův státi se nemůže, tito však práva nemají, toto svolení odepříti, jest rozsudek první stolice úplně odůvodněn i byl tudíž potvrzen.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. října 1875 č. 8528.

Ant. Friese.

Digitized by Google

O příslušnosti soudní stran vymahání náhrady za jednotlivé dávky na základě smluv emfiteutických.

Jan hrabě z V. prodal kupní smlouvou ze dne 16. října 1777 od svého velkostatku Ž. mlýn, ležící pod zámeckým rybníkem, o třech složeních, s krupníkem a pilou se vším příslušenstvím Wolfgangu S. a jeho dědicům do dědičného vlastnictví s výminkou obsaženou v odstavci 6. kupní listiny, že se vrchnost Ž-á zavazuje, obstarávati čistění a vydržování mlýnské strouhy při rybníce, zachovávati v dobrém stavu jez, brdlení a vantroky, též potřebné návalky při pile. Povinnost tu vzala na sebe bývalá vrchnost panství Ž-ého z té příčiny, aby na ten čas, co při lovu ryb rybník Ž. se vypustí, mlynář zastavením mletí škodu neutrpěl. Mlýnská strouha při rybníce sloužila a slouží k tomu, aby jí v čas lovu rybníka majiteli mlýna Ž-ého na mlýnské stroje voda tekla, tak aby v něm mletí přerušeno nebylo.

Na podzim roku 1869 dali svob. pán Filip Sch. z S. a paní Karolina svob. paní Sch. z S., majitelé velkostatku Ž., skrze své hospodářské ředitelství rybník Ž. za příčinou lovu ryb spustiti, aniž by byli prvé mlýnskou strouhu při rybníce Ž. vyčistiti a v takový stav uvésti dali, aby se jí na stroje mlýnské voda vésti mohla a se v mlýně po čas toho rybolovu mlíti mohlo.

Tím stalo se, že mlýn po 21 dní stál, poněvadž se mu vody k mletí naprosto nedostávalo, čímž povstala mlynáři velká újma, kterou si počítá na 8 zl. denně čili v částce 168 zl.

Manželé Jan a Anna M., majitelé mlýna č. p. 21. v Ž. žalovali při c. k. krajském soudě v Plzni, aby za právo nalezl, že manželé svob. pán Filip Sch. a svob. paní Karolina Sch. z S. co majitelé velkostatku Ž. jsou povinni nahraditi jim škodu způsobenou zastavením mlýna při spuštění rybníka Ž. za příčinou lovu ryb v roce 1869 a zaplatiti jim za příčinou tou 168 zl. s přís.

Při stání dle stručného řízení ustanoveném učinil zástupce žalovaných námitku nepříslušnosti, načež se strany na písemné jednání shodly.

Žalovaní namítali nepříslušnost c. k. krajského soudu v Plzni a odvolávali se k cís. patentu ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z., jímž se činí ustanovení, jak se mají uspořádati a vykupovati práva k braní dříví, k pasení a ke braní plodin lesních, pak o některých

Digitized by Google

právech služebních a stran společného držení a užívání, — a sice na §. 1. ad 1), pak §. 4., 34., §. 6. a 7. ad *a*), *b*), *c*), *d*), *e*), *f*), dle kterých jednání o přítomné záležitosti přísluší k provedení zemské komisi, pak na patent ze dne 4. března 1849 č. 150. ř. z. §. 5., jenž ustanovuje, že vybývání z emfyteutických a jiných smluv o rozdělení vlastnictví, která dle §. 8. patentu ze dne 7. září 1848 za úplatek vyzdvižena býti mají, a že vybývání práce in natura již nyní na peníze se proměniti má, a proto popírali žalovaní, že povinni jsou čistiti strouhu při rybníce neb dáti náhradu. Žalovaní zvláště poukazovali k nařízení vydanému od ministerstva vnitřních záležitostí a práv ze dne 3. září 1855 č. 160. I. oddělení věstníka vlády zemské pro království České §. 1., dle kterého žaloby právní, jimž by kdo chtěl práva nějakého dojíti, ježto dle patentu ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. má vykoupeno neb spořádáno býti, nemohou více podávány býti od vyhlášení ediktu zemské komise, nýbrž že mají k výkupu u zemské komise přihlášeny býti.

Poněvadž pak byl tento edikt dne 20. srpna 1855 ve věstníku vlády zemské pro království České ročník 1855 II. č. 13. vydán a 31. srpna 1855 pod č. 34. prohlášen, nemohou ode dne 31. srpna 1855 žaloby právní a tedy i přítomná žaloba k soudu podána býti.

Konečně uvedli žalující, že břemeno, o které jde, dle zákona zemského ze dne 28. ledna 1869 č. 16. z. z. a ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. vykoupeno býti mělo.

V odpovědi své namítali manželé M. jakožto žalující, že se žalovaní k odůvodnění námitky nepříslušnosti na ministerské nařízení ze dne 3. září 1855, odst. I. odvolávati nemohou, poněvadž ustanovuje odstavec 4. téhož nařízení: „Prodež nemohou staveny býti ani rozepře právní, ježto se nevztahují na právo užívání, na právo služebnosti neb společného držení, nýbrž toliko na přerušování držení práv takových, neb na spůsob jak mají vydány býti požitky, jichž někdo nechtěl vydati, neb jaká se má dáti za ně náhrada.“ Žaloby, jimiž se kdo domáhá ne uznání práva, nýbrž jednotlivé dávky z toho práva jemu přísluší, neb náhrady za ni, patří k právomocnosti soudu a nikoli zemské komise.

Z příčiny zde uvedené nevztahuje se ani dotčené ministerské nařízení, ani edikt zemské komise, ani udaní zákonové pozdější na tento případ, o který jde, a tvrdí tudíž žalující, že žaloba všem právem k soudu podána byla.

Digitized by Google

Žalující co do věci v odpovědi své dále dovozovali, že žalobou domáhají se náhrady v penězích pro opomenuté konání, a nikoli o práci neb dávku nějakou in natura.

Dle §. 5. cís. patentu ze dne 4. března 1849 č. 152. ř. z. mají všechna konání, která v emfyteutických smlouvách základ mají, konati se tak, jako dříve, pokud vykoupena nebudou. To se ale nestalo, a proto dovozují žalující, že mají právo žádati konání i dále, a žalobou že žádají jen jednoho takového konání, pokud se dotýče náhrady. Žalovaní také ani netvrdí, že by byli podali k vyvazení toho břemene provokaci, proto také vybývání práce in natura na peníze převedeno býti nemohlo.

C. k. krajský soud v Plzni zamítl námitku nepříslušnosti a c. k. vrchní zemský soud potvrdil nález první stolice z těchto

důvodů.

Žalující J. a A. M. žalují co držitelé mlýna č. p. 21. v Ž. držitele panství Ž. jen o náhradu 168 zl. r. m. za škodu, kterou roku 1869 zastavením jich mlýna spuštěním rybníka Ž. za příčinou lovu ryb způsobeným prý utrpěli.

Nejedná se tedy o vykoupení vzájemné povinnosti, kteráž dávkám emfyteutickým na mlýně v Ž. k rukoum panství Ž. vázaným oproti stojí, nýbrž jedná se jedině o náhradu za škodu držitelům mlýna nesplněním vzájemné povinnosti dle smlouvy příslušící se strany panství Ž. způsobenou.

Poněvadž však uvedené emfyteutické dávky a povinnosti se strany drahé, stran jich vykoupení, podlehají ustanovením vyvazovacího zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z., a nikoli ustanovením zákonním o břemenách pozemních, o vykoupení a o upravení těchto břemen, zvláště nikoli cís. patentu ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. a poněvadž vyvazovacím orgánům dle ustanovení zákona ze dne 11. května 1869 přísluší pouze vykoupení dávek a vzájemných povinností v tomto zákoně taxativně uvedených, nikoli však rozhodnutí o žalobě za náhradu následkem nesplnění nějaké z těchto dávek aneb vzájemných povinností podané, nemůže též dotýčná žaloba za náhradu tvořiti úřední jednání vyvazovacích orgánů, a to tím méně, že vyvazovací orgány nemají rozhodovati o právních otázkách a titéž tudíž nejsou i v případě popření důvodů k vybírání podobné dávky neb vzájemné povinnosti ze strany té neb oné povolání ku konečnému rozhodnutí o tom, existují-li tyto závazky neb vzájemné závazky po právu čili nic,

Digitized by Google

nýbrž §. 21. zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. poukazuje je k tomu, aby dle okolností tu neb onu stranu na pořad práva odkázali, by zjednala platnosti dotýčným nárokům svým.

Toho náhledu jest také c. k. místodržitelství dle dopisu ze dne 6. května 1874 č. 23900.

Nemůže se tudíž námitce nepříslušnosti soudní dáti místo a musí se rozsudek tuto námitku zavrhující co do hlavní věci a také stran odsouzení žalovaných k náhradě nákladu sporu potvrditi, poněvadž mylné vykládání zákonů nemůže býti důvodem pro zdvižení soudních nákladů.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu ze dne 9. června 1874 č. 10911. a 15209.

JUDr. Jindřich Šolc.

K dvorskému dekretu ze dne 27. července 1792 č. 36. sb. z. s.

Žalobou podanou dne 3. listopadu 1874 č. 8060. domáhal se A. Funk z Petrovic u c. k. okresního soudu v Třebíči na Mor. zaplacení 901 zl. 89 kr. s příslušenstvím, jež na J. Rause v Boroticích v Čechách měl pohledávati. K žalobě té bylo položeno stání ke dni 9. prosince 1874.

Žalovaný J. Raus k stání se nedostavil. Žalobníkův zástupce žádal o vynešení rozsudku pro nestání. Rozsudek nebyl vydán, poněvadž žalovaný dne 22. prosince 1874 č. 9658. podal žádost o navrácení se v předešlý stav, ku které žádosti stání na den 8. února 1875 položeno bylo. Ku stání tomu se právní zástupcové obou stran dostavili a rozepři provedli. C. k. okresní soud v Třebíči povolil výměrem, daným dne 11. února 1875 č. 1141. navrácení se v předešlý stav a položil k řádnému ústnímu přelíčení ve věci hlavní stání ke dni 20. března 1875. K stání tomu dostavili se opět zástupcové obou stran a učinil při něm zástupce žalovaného J. Rause námitku nepříslušnosti soudní. Když se bylo jednání tohoto incidentního sporu provedlo, uznal c. k. okresní soud v Třebíči rozsudkem, daným dne 28. dubna 1875 č. 2434. za právo, že námitka nepříslušnosti soudní v předstojící rozepři nemá průchodu.

Digitized by Google

Důvody.

Žalovaný J. Raus neučinil námitky nepříslušnosti soudní proti žalobě A. Funka podané 3. listopadu 1874 č. 8060. o zaplacení 911 zl. 89 kr. s příslušenstvím podle dvor. dekretu ze dne 27. července 1792 č. 36. sb. z. s. při prvním stání, k němuž obě strany se dostavily, které se tedy předsevzalo, t. j. dne 8. února 1875, pročež nelze více námitce této dáti průchod.

J. Raus odvolal se z rozsudku toho. C. k. mor. sl. vrchní soud zemský v Brně potvrdil však nálezem daným dne 9. září 1875 č. 8142. rozsudek první instance.

Důvody.

Rozsudek prvního soudce byl z důvodů jeho potvrzen. Neboť dvorský dekret ze dne 27. července 1792. č. 36., jenž ustanovuje, že v řádném ústním řízení exceptio fori declinatoria musí býti učiněna při prvním stání, k němuž obě strany se dostavily, které tedy předešlo, nečiní žádného rozdílu, zdali první stání bylo ustanoveno k jednání o žalobě neb v rozepři incidentní.

Poněvadž v této záležitosti první stání, ku kterému obě strany se dostavily, dne 8. února 1875 se odbývalo a předsešlo, měl žalovaný při tomto prvním stání námitku nepříslušnosti soudní učiniti, čemuž i z formálních ohledů nic nevadilo.

Tím tedy, že žalovaný bezvýminečně, aniž by se byl proti nepříslušnosti soudní v protokolu i jen ohradil, dne 8. února 1875 projednávati se jal, musí se za to míti, že se vzdal námitky nepříslušnosti soudní a nebyl tedy žalovaný oprávněn námitku tu při pozdějším dne 20. března 1875 odbývaném stání činiti. Proto jest nález prvního soudce, dle kterého námitce nepříslušnosti soudní při stání poslednějším činěné místa dáno nebylo a žalovaný, když incidentní při prohrál, k zapravení soudních nákladů odsouzen byl, ospravedlněný, tak že rozsudek v celém obsahu se potvrditi musel.

I mimořádné revisi žalovaného J. Rause nedal c. k. nejvyšší dvůr soudní místa z těchto

důvodů.

Mimořádnému dovolání se žalovaného nemohlo se vyhověti, poněvadž dle dvorského dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. stejně znějící nálezy jen pro zmatek neb pro patrné bez-

Digitized by Google

právi změniti lze; dovolávatel však zmatečního důvodu neuvedl a takového také není, o patrném bezpráví však proto řeči býti nemůže, poněvadž nebyl vydán nález u věci hlavní a domýšleti se nelze, že by žalovanému materielní škoda vzešla tím, že se pře neprojednává a nerozhodne u všeobecného příslušného soudu žalovaného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního ze dne 16. března 1876 č. 13957.*)

Dr. A. B.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 87. (rep. nálezů).

Jindřich Fenkart vydobyl proti Marianně Dohlerové na základě vlastní směnky, jí dne 26. března 1874 na 200 zlatých na řad Jana Schmieda vydané, čtyry měsíce po vydání splatné a girem na žalobce převedené dne 8. ledna 1876 pod č. 24. u c. k. krajského soudu ve

*) Pozn. Nálezy tyto pokládám za neospravedlněné. Při stání dne 8. února 1875 jednalo se o žádosti J. Rause o navrácení se v předešlý stav pro stání promeškané bez viny. Kdyby restituce byla zavržena, byla námitka nepříslušnosti soudní zbytečná. Nečiní-li dvor. dekret ze dne 27. července 1792 č. 36. sb. z. s. rozdílu, zdali první stání, k němuž obě strany se dostavily, jež se tedy předsevzalo, se odbývá v hlavní neb incidentní při, nelze přec při stání restitučním námitky takové činiti, obzvláště, když se uváží, že restituce dle §. 36. j. n. u soudu první instance, u kterého spor se vedl neb vede, podána býti musí a že povolením restituce se dosáhne nového stání ve věci hlavní, které přec za první považovati sluší. Žádati o nález, že jsem stání nevinně promeškal a žádati zároveň o nález, že soud je nepříslušný, zdá se mi i formálně býti nepřihodným, poněvadž soudce o jednom výměrem a o druhém rozsudkem nalézti má. Co by z toho pošlo, kdyby soud restituci zamítl a námitce nepříslušnosti soudní místa dal? Aneb muselo by se snad vyčkati s rozhodnutím o nepříslušnosti, až jak dopadne rozhodnutí o restituci? Kterým zákonem bylo by to odůvodněno? Proto zdá se mi býti tvrzení v důvodech druhé instance obsažené, že námitce nepříslušnosti z formální stránky nic nevadilo, neodůvod-

Digitized by Google

Feldkirchu příkaz platební na sumu směnečnou 200 zlatých r. č. i se 6% úroky od 27. července 1874, ačkoliv směnka dříve k placení dlužnici nebyla předložena. Tento příkaz platební byl i k námitkám, které žalovaná proti němu byla vznesla, řečeným c. k. soudem krajským rozsudkem ze dne 12. února 1876 č. 164. v plné platnosti zachován. V stížnosti odvolací stěžovala si žalovaná, která v rozepři mimo jiné byla také uvedla, že žaloba, an směnka nebyla k placení předložena, vůbec jest předčasnou, zejmena také z toho, že přisouzeny byly žalobci úroky k prodlení od onoho dne, kdy směnka k placení dospěla.

C. k. vrchní soud v Inomostí dal rozsudkem ze dne 1. března 1876 č. 1450. odvolání-se v tomto ohledu místa, odsoudiv žalovanou k zaplacení úroků z prodlení pouze ode dne doručení žaloby a odůvodniv rozhodnutí své tím, že složení sumy směnečné k soudu po uplynutí lhůty dle čl. 40. sm. ř. jest sice právem, nikoliv však povinností dlužníka směnečného, že i tenkráte, když složení se nestalo, nelze mluviti o prodlení i nelze důvodem tvrditi, že nebylo šetřeno nějaké povinnosti zákonem neb smlouvou uložené. Naopak byla žalovaná, které směnka nikdy k vyplacení nebyla předložena, teprv oním dnem v prodlení, když jí soudní příkaz platební byl doručen, a ona přes to neplatila, neb teprv tímto dnem nabyla ona vědomost o tom, kdo směnku dle výroku soudu má v rukou, a teprv tímto dnem byla jí poskytnuta možnost, obdržeti proti zaplacení nazpět směnku, opatřenou stvrzením přijetí sumy směnečné.

Žalobce dovozoval v stížnosti dovolací toto: Kdo dluhuje sumu, kterou v jistý den platiti náleží, má v tento den platiti, a neplatí-li, jest zajisté v prodlení. Netřeba výslovného upomínání, aby věřitel nabyl právo pohledávání, by pohledávka stala se splatnou, a splatností pohledávky nastane mora sama sebou. Nemůže-li dlužník věřitele vypátrati, toť nezbývá jemu, než složiti dlužnou sumu k soudu. To platí tím více, jde-li o směnku. U věcech směnečných není jiného aktu upomínání krom presentace směnky, kterou — pakli ji třeba, aby směnečné právo bylo zachováno — na jisto lze postaviti zákonním protestem. Při vlastních směnkách jest takové presentace zapotřebí jen

---

něno. Že se mělo při stání restitučním učiniti aspoň ohražení dotýčného znění, soudní řád nikde nepředpisuje. Proč by jen rozhodnutím v hlavní věci materiální škoda straně se způsobiti mohla, rovněž nelze nahlédnouti.“

Digitized by Google

tenkráte, je-li směnka umístěna. V čl. 40. praví se, což dlužník má činiti, aby se závazku svého sprostil, že totiž má směnečnou sumu k soudu složiti a tohotéž předpisu sluší dle čl. 98. č. 5. užiti i při směnkách vlastních.

C. k. nejvyšší soud potvrdil dne 7. června 1876 pod č. 4498. rozsudek vrchního soudu, vycházeje z následujících důvodů: Dlužník směnečný není již tím v prodlení, že směnka dospěla k placení, a přec bylo by toho nutně zapotřebí, aby žalobce právem mohl žádati úroky z prodlení od tohoto dne. Neb nehledě ani k tomu, že z toho, což stanoveno v čl. 50. sm. řádu, nelze ještě ničehož uzavírati v příčině otázky, o kterou tu jde, jelikož článek ten mluví o nárocích majitele směnky naproti osobám třetím, a mimo to předpokládá, že protestem na jisto jest postaveno, že směnka k placení byla předložena, nepomine ještě zaplacením se strany dlužníka směnečného právo směnečné; a byť i tento povinen byl, platiti v čas dospělosti, tož on přec má právo, žádati na věřiteli směnečném, nejen by jemu dána byla kvitance, nýbrž i by jemu směnka byla vrácena. Dokud tedy věřitel směnečný není ochoten, vrátiti směnku, což právě děje se presentací a pro případ žalobou směnečnou, jest sice pohledávka splatnou, avšak dlužník směnečný není již tím povinen, platiti a to tím méně, zní-li směnka na řád, v kterémžto případě dlužník majitele směnky ani nezná, až když tento se směnkou vykáže. Směnku takovou vůbec třeba vyplatiti pouze na místě, kde byla vydána neb umístěna. Byť i čl. 40. sm. ř. dle čl. 98. č. 5. lze bylo užiti i co do směnek vlastních, tož přec byl by článek ten pro posuzování otázky, o kterou tu jde, důležitým jen tenkráte, kdyby z něho lze bylo odvozovati povinnost dlužníka směnečného, by složil sumu směnečnou k soudu, když tato v čas splatnosti nebyla předložena. Však čl. 40. sm. řádu dává dlužníku směnečnému pouze na vůli, by dluh svůj k soudu složil, neukládá jemu však nižádnou povinnost, by tak činil, a pokud věřitel směnečný neosvědčil presentací neb žalobou vůli svou, že chce žádati zaplacení, nelze mluviti o mora solvendi, jelikož dlužník samým zaplacením již nabývá právo na jakési činění se strany druhé, by jemu totiž směnka byla vrácena. Zásada §u. 1334. ob. zák. obč.: „dies interpellat pro homine“ neplatí tedy v tomto případě a právem přisoudil vrchní soud úroky z prodlení pouze ode dne doručení žaloby.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Vydatel t. zv. suché směnky není povinen platiti úroky z prodlení již ode dne, kdy směnka k placení dospěla, nýbrž pouze od

Digitized by Google

onoho dne, kdy směnka k placení byla předložena, a nestalo-li se tak, teprv ode dne doručení dotýčné žaloby."

Sezení ze dne 7. června 1876 č. 4498, IV. senát.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

102) Záznam práva zástavního může se povoliti toliko na základě listin takových, jež obsahují právní důvod práva zástavního vzhledem k určité nemovitosti, na které se má zaznamenati právo zástavní. Nestačí tedy všeobecná doložka, že ten, kdož nějaký závazek na se béře, ručí zaň veškerým movitým i nemovitým jměním svým.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. února 1876 č. 795. v Ger. Halle z r. 1876 č. 46.

103) A. žádal, aby řízení pozůstalostní po B. bylo zastaveno za příčinou tou, že se vedl spor mezi dědici, mnoho-li ten či onen z nich má sobě dáti vpočísti v podíl dědičný. Žádost ta byla všemi instancemi zavržena i odkázána k §. 179. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z., kdež stanoveno jest, kterak sluší nakládati s jměním, jež vyjde na jevo, když pozůstalost již byla odevzdána.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. února 1876 č. 1324. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 46.

104) Na základě platebního příkazu v řízení upomínacím vydaného nelze před uplynutím lhůty 14denní k odporu, jakož i tehda, když v čas odpor byl vznešen, povoliti záznam práva zástavního na statku dlužníkově a sice ani dle §. 36., ani dle §. 38. lit. *a*) knih. zákona.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 29. března 1876 č. 8390. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 47.

105) Dle znění i smyslu §. 22. zák. tiskového nemohou časopisy periodické i tehda, když o své újmě (§. 22. odst. III.) uveřejňují nález trestní, pro obsah periodického tiskopisu vynešený, do téhož listu neb sešitu, kdež nález jest otištěn, přijmouti dodatky neb poznámky týkající se obsahu nálezu jimi uveřejněného.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 29. května 1876 č. 4628. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 53.

Digitized by Google

Deník.

Šestý sjezd uherských právníků odbýval se dne 25. i 26. června t. r. v Pešti.

Nájemné z honby obecní lze dobyti na pachtýři cestou politické exekuce a netřeba za příčinou tou na pachtýře podati u soudu žalobu. Náhled ten vyslovilo ministerstvo orby rozhodnutím ze dne 9. března 1876 č. 2223. za příčinou případu konkretního vyneseným a uveřejněným v Z. f. Verw. z r. 1876 č. 26.

Co do útrat za slehnutí ženských postrkem hnaných nelze užiti §. 15. zákona ze dne 27. července 1871 č. 88. ř. z. Nenáleží tedy nikoliv fondu zemskému, nésti útraty tyto, nýbrž jest na obci domovské, aby ve smyslu §§. 12. a 34. zákona o opatrování chudých ze dne 3. prosince 1868 nahradila náklad dotýčný. Nález c. k. ministerstva vnitra ze dne 15. dubna 1876 č. 2347. uveř. v Z. f. Verw. z r. 1876 č. 27.

Poplatek z darování pro případ smrti. Z. f. Not. sděluje rozhodnutí ministerstva financí ze dne 2. března 1875 č. 4100., dle něhož bylo místa dáno stížnosti z nařízení nižších stolic, které byly obdarovanému nařídily, by poplatek z darování na případ smrti vyměřený buď hotově složil neb náležitě pojistil. Poplatek takový má se pouze dle pozn. 2. k pol. tar. 91. zaznamenati pro ten případ, až dědictví skutečně připadne.

Státní zkoušku historickou podstoupilo v studijním roce 1875/6 celkem 212 studujících práv. Z těch bylo aprobováno 182, reprobováno 30, z nichžto poslednějších 10 na celý rok, ostatní na dobu kratší. Z těch, kteří zkoušku obstáli, obdrželi tři vyznamenání ze všech předmětů, 23 vyznamenání pouze z jednotlivých předmětů, 74 jich bylo jednohlasně aprobováno, kdežto při 82 toliko většina hlasů byla rozhodnou.

K §. 6. zákona ze dne 29. června 1868 č. 85. ř. z. (o zřízení komor obchodních a živnostenských) vydalo ministerstvo obchodu výnosem ze dne 20. července 1875 č. 19517. vysvětlení v ten smysl, že ti, kteří při poslední volbě obdrželi nejvíce hlasů, a ve smyslu uvedeného §. 6. do komory byli povoláni, povždy mohou zastávati úřad svůj toliko až do voleb příštích, které se každý třetí rok mají odbývati, nehledě k tomu, zdali člen komory, na jehož místo ten který z nich byl povolán, již při této volbě neb teprv při volbě budoucí měl vystoupiti.

Digitized by Google

K §. 19. č. 4. zákona o právu domovském přináší Z. f. Verw. tento zajímavý případ: Horník A. nalezl v okršku obce X. na širém poli osobu zcela blbou, která nemohla podati ni nejmenšího vysvětlení, by lze bylo vypátrati, kam přísluší. Jelikož se mělo za to, že osoba ta utekla z ústavu pro choromyslné v obci Y., byla ihned nálezcem A. tam dopravena. Ředitel ústavu pro choré na mysli zdráhal se osobu tu přijmouti, načež prozatím do městské nemocnice v Y. byla dopravena, kde pak — ovšem marně — pokoušeno bylo se o to, nemornou vyslechnouti o domácích jejích poměrech. Za několik dní utekla nemocná odtamtud a byla opět nalezena v obci jiné, i dopravena k okresnímu hejtmanství v Z., kde opět pátráno bylo marně po obci domovské. Okresní hejtmanství přikázalo osobu tu, an nemá domova, obci X., kdež nejdříve byla nalezena. Však k stížnosti této obce změnilo místodržitelství nález první stolice i přikázalo nemocnou obci Y., jelikož tam nejdříve bylo pokoušeno se o to, vyšetřovati, která obec jest domovem. Ministerstvo vnitra nedalo nálezem ze dne 21. května 1876 č. 6295. místa stížnosti, kterou magistrát města Y. byl podal. Z rozhodnutí místodržitelství, neb §. 19. č. 4. zákona o právu domovském má za rozhodnou pouze okolnost tu, kde nejdříve vzešla otázka o příslušnosti osoby, která žádného domova nemá.

Také rigor cambialis! Směnečná praxis našich soudův u porovnání zejmena se soudy německými jeví se vůbec namnoze příliš laxní i žalováno na to vším právem již začasté a z mnohých stran. Případ opravdu křiklavý se nám právě sděluje. C. k. krajský soud v Táboře povolil tyto dni platební příkaz na žalobu, zakládající se na směnce, v níž byly přetrhány hypothekární klausule a původní místo platební, na místě něhož jinou rukou jiné místo platební napsáno bylo, a kteráž nad to na třech místech roztržena byla!

Literární zprávy. Leto letošní ukazuje se pro literaturu rak. práva soukromého veleúrodným. Koncem června vyšlo ve sbírce Meibomově „Deutsches Hypothekenrecht“, první oddělení spisu prof. dra. Exnera „Das österreichische Hypothekenrecht,“ počátkem července vydán v Hradci Štyrském monografický spis docenta tamější university dra. Emila Strohala „Zur Lehre vom Eigenthum an Immobilien,“ nyní pak právě dostává se právnickému čtenářstvu do rukou proslulé dílo našeho prof. dra. Randy „Der Besitz nach österr. Rechte“ ve druhém vydání, znamenitě rozmnoženém (zejmena kapitolou o žalobách držebních). Vrátíme se k těmto spisům ještě v Literárních zprávách.

Digitized by Google

O manželství otroků po právu římském, německém a kanonickém.

Od dra. **Františka Laurina**, c. k. dvorního kaplana a ř. v. professora práva kanonického na vysokých školách ve Vídni.

(Dokončení.)

Z toho, co svrchu uvedeno, jde, že po právu kanonickém otroctví (conditio servilis) samo o sobě překážkou, manželství rozlučující, matrimonii impedimentum dirimens,[94]) nikterak není,

---

[94]) Těmi slovy se míní ta překážka manželství, jenž brání, aby před Bohem a svědomím pravé a platné manželství k místu nepřišlo; ještoto ona překážka manželská, jenž toliko působí, že ten, kdo při ní manželství uzavírá, hřeší, jenž však ostatně platnosti téhož manželství nikterak nevadí, nazývá se překážkou, manželství toliko zakazující, matrimonii impedimentum mere impediens, mere prohibens. V německém jazyku první z uvedených tuto překážek manželských se nazývá trennendes Ehehinderniss, aneb pouze Ehehinderniss, poslední pak bloss verbietendes Ehehinderniss aneb Eheverbot. Název: matrimonii impedimentum dirimens, není ovšem zcela přiměřený, jelikož se rozloučiti, dirimi, nemůže, co nebylo nikterak k místu přišlo, jakož to jest s manželstvím, při této překážce uzavřeným; avšak užívá se téhož názvu v právu kanonickém již po mnohá století. Již papež Alexander III. (1159—1181), mluvě o prostém slibu panenské čistoty (simplex votum castitatis), jakožto pouze zakazující překážce manželství, dí, že „simplex votum matrimonium impedit contrahendum, non autem dirimit contractum.“ Srv. cap. 5. 6. X. Qui cler. vel. vov. IV. 6.;

Digitized by Google

nýbrž toliko omyl (error), týkající se téhož otroctví, a to sice i tento jen potud, pokud se nachází při snoubenci stavu volného neb svobodného v příčině snoubence stavu otrockého.

Ačkoli již příčiny, na kterých dotčený omyl jakožto rozlučující překážka manželství se zakládá, nade vši pochybnost vážné a podstatné jsou:[95]) tož přece nikterak nelze tvrditi, jako by tento omyl sám sebou, t. j. přirozenou povahou a mocí svou, beze všeho dotýčného ustanovení se strany církve, a tudíž po právu přirozeném a božském (jure naturali et divino), překážkou, manželství rozlučující (matrimonii impedimentum dirimens), byl. Neboť po právu přirozeném a božském jest rozlučující překážkou manželství jen ten a taký omyl, jenž nedopouští, aby se strany snoubenců k místu přišlo přivolení (consensus), k manželství nevyhnutelně potřebné.[96])

Za takovýto pak omyl naprosto považovati se může jediné omyl, týkající se osoby snoubence, či-li tak zvaný error in persona, když by totiž snoubenec místo osoby, s kterou v manželství vejíti chce, zcela jinou osobu obdržel, jako na př. kdyby, chtěje manželství uzavříti s Kateřinou, dcerou Josefa Jindry, uzavřel je s Annou, dcerou Františka Koudelky, maje tuto za Kateřinu, dceru Josefa Jindry.[97])

---

cap. un. de vot. in Sext. III. 15.; Conc. Trid. Sess. XXIV. de Sacram. Matrim. can. 3.

[95]) Srv. svrchu str. 476. a sled.

[96]) Can. 2. C. XXVII. qu. 2.: „Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si in nuptiis solus forte defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.“ Srv. l. 2. Dig. de rit. nupt. XXIII. 2.; l. 30. Dig. de R. J. L. 17.

[97]) O manželství, uzavřeném při takovémto omylu, Schmalzgrueber (na dotč. m. lib. IV. tit. 1. n. 441.) takto se pronáší: „Sequitur, ... tale matrimonium esse irritum ipso jure naturæ: ... quia, sicut sine consensu, ita sine consensu in certam personam, non habetur conjugium; atqui errans in persona non consentit in personam, cum qua per errorem contrahit, quia totus ejus consensus fertur in personam absentem, quam per errorem existimat esse præsentem, non autem fertur in eam, quæ revera præsens est; igitur cum ista conjugium ex defectu consensus non datur.“ Gratian pak (C. XXIX. qu. 1. §. 4.) věc tu vysvětluje dvěma trefnými příklady, řka: „Diabolus nonnunquam se in angelum lucis transformat. ... Si ergo tunc ab aliquo simplici quaereret,

Digitized by Google

Omyl, jenž se týče přímo toliko jisté vlastnosti snoubence, či-li tak zvaný error in qualitate, po právu přirozeném a božském překážkou, manželství rozlučující, jmín býti může jen tehdáž,

1. když co do přirozené moci a váhy své se rovná omylu v osobě, tak sice, že snoubenec, jenž se sice přímo omýlil toliko v jisté vlastnosti osoby, jemu zasnoubené, v témže stavu se nachází, jako by se byl přímo v oné osobě samé omýlil. O tomto omylu právo kanonické dí, že jest to omyl, jenž z vlastnosti osoby na osobu samou přechází, error redundans in personam. Takovýto omyl by, na př., byl v tom případu, když by se kdo, chtěje se oženiti, a uslyšev, že jistý člověk má dvě dcery na provdání, prvorozenou a druhorozenou, otce těchto dcer, jichžto sám posud nikdy neviděl, požádal, aby mu prvorozenou z těchto jeho dcer za manželku dal, tento pak by mu při sňatku místo prvorozené druhorozenou podvrhnul, a on, maje ji za prvorozenou, by s ní manželství uzavřel. Dotčený ženich se tuto sice přímo omýlil ve vlastnosti své nevěsty, totiž v jejím prvorozenství; jelikož ale tato vlastnost zde tu moc do sebe má, že sama jediná osobu téže nevěsty omezuje a od jiných osob odděluje, tak sice, že týž ženich následkem omylu v této vlastnosti zcela jinou osobu, než tu, kterou žádal, za manželku obdržel: tož patrno jest, že ten a taký omyl, rovněž jako svrchu psaný omyl v osobě (error in persona), přivolení, k manželství nevyhnutelně potřebné, vylučuje a tudíž po právu přirozeném a božském překážku, manželství rozlučující, působí.[98])

---

an suæ beatitudinis vellet esse particeps, et ille responderet, se in ejus consortium velle transire, numquid dicendus est consensisse in consortium diabolicæ damnationis, an non potius in participationem æternæ claritatis? Item, si quis hæreticorum, nomine Augustini, vel Ambrosii, vel Hieronymi, alicui catholicorum se ipsum offerret, atque ad suæ fidei eum imitationem provocaret, si ille præberet assensum, in cujus fidei sententiam diceretur consensisse? Non in hæreticorum sectam, sed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus se mentiebatur habere."

[98]) Sanchez, lib. VII. disp. 18. n. 27. — Jinak by to ovšem bylo v tom případu, když by byl týž ženich, navštíviv zmíněného člověka a uzřev řečené dvě dcery jeho, jednu z nich, domnívaje se ji býti prvorozenou, si za manželku oblíbil a od otce ji obdržev,

Digitized by Google

2. Mimo případ, právě uvedený, omyl ve vlastnosti snoubence (error in qualitate) přivolení, k manželství nevyhnutedlně potřebného, nedopouští a tudíž po právu přirozeném a božském překážkou, manželství rozlučující, jest tehdáž, když byla táž vlastnost snoubence výslovně za **výminku** (conditio) manželství položena, avšak týž snoubenec jí do sebe nemá.[99])

Kromě případů, svrchu vytčených, omyl v příčině vlastnosti snoubence nikterak nevylučuje přivolení, k manželství nevyhnutedlně potřebného a tudíž po právu přirozeném a božském překážkou, manželství rozlučující, nikterak není; jest-li jí, toť jí jest toliko mocí ustanovení církevního a zakládá se tudíž zcela na církevním právu positivném čili lidském (jus ecclesiasticum positivum seu humanum).[100])

Co svrchu o omylu **ve vlastnosti** snoubence (error in qualitate) řečeno jest, platí i o omylu v příčině otroctví (conditio servilis) snoubence. I tento omyl sám v sobě jest toliko omyl ve vlastnosti, a nikoli v osobě (error in persona); neboť jakkoli se již věc má v příčině **osobnosti právní** (juristische Persönlich-

---

s ní v témže domnění v manželství vešel. V tomto případu by dotčený omyl nebyl nikterak error, redundans in personam, jelikož ženich při tom všem omylu touž osobu za manželku má, kterouž si byl oblíbil, nýbrž toliko pouhý omyl ve vlastnosti, simplex error in qualitate, který přivolení, k manželství nevyhnutelně potřebného, nevylučuje a tudíž po právu přirozeném a božském překážkou, manželství rozlučující, nikterak není. Srv. Sanchez l. c. n. 28.; Schmalzgrueber lib. IV. tit. I. n. 451.

[99]) V kteréžto příčině viz: cap. 1—3. 5—7. X. de cond. appos. IV. 5.; Sanchez lib. V. disp. 1. sqq.; Schmalzgrueber lib. IV. tit. 5. n. 1. sqq.; Phillips (nikoli † professor církev. práva ve Vídni), Das Ehehinderniss der beigefügten Bedingung nach katholischem und seine spätere Entwickelung im protestantischen Kirchenrecht, v „Zeitschrift für Kirchenrecht“ (von Dove und Friedberg), sv. V. str. 369. a sledd.; sv. VI. str. 153. a sledd.

[100]) Viz o tom: Schmalzgrueber lib. IV. tit. 1. n. 433. a sledd.; Daller, Der Irrthum als trennendes Ehehinderniss. Landshut 1862; Stahl, De matrimonio ob errorem rescindendo. Berol. 1841; Zimmermann, Ueber den Einfluss des Irrthums und des Betrugs auf die Gültigkeit der Ehe, v „Zeitschrift für Kirchenrecht“ (von Dove und Friedberg), sv. VIII. str. 37. a sledd.

Digitized by Google

keit) snoubence otroka, touž osobou fysickou tento zůstává přece vždycky, nechať si jej kdo má za otroka, nebo za svobodníka.[101])

Ještě již omyl v příčině otroctví snoubence jest překážkou, manželství rozlučující, není jí a nemůže jí býti jinak, leč toliko mocí positivného ustanovení církve, kteréž tato ovšem za příčinami vážnými a podstatnými vynesla.[102])

---

[101]) Walter, Lehrbuch des Kirchenrechts, XIV. Ausg. Bonn 1871, str. 676. a sled.

[102]) Sv. Tomáš Aquinský (Comment. in Sententt. lib. IV. dist. 30. qu. 1. art. 2. corp.; dist. 36. qu. un. art. 1. corp.; Opp. ed. Parm. 1852—73 tom. VII. pag. 946. col. 2.; pag. 994. col. 2.) sice tu a tam v příčině této věci takových slov užívá, jako by za to měl, že dotčená překážka manželství dokonce na právu přirozeném a božském spočívá. Avšak nechce tímiž slovy vlastně nic jiného říci, než že církevní ustanovení, jímžto dotčený omyl v příčině otroctví překážkou manželství učiněn jest, naskrze na vážných a podstatných příčinách se zakládá, a tudíž s zákonem přirozeným a božským úplně se srovnává. To vysvítá z jeho výroku, uvedeného na jiném místě téhož díla jeho (totiž in IV. dist. 36. qu. un. art. 1. ad 3., l. c. pag. 995. col. 1.), kdežto zřejmě praví, že řečený omyl pouze z ustanovení církevního činí rozlučující překážku manželství. Dí pak o té věci doslovně takto: „Jure positivo determinante est factum, quod servitus ignorata matrimonium impediat." Srv. téhož: Summ. Theolog. part III. supplement. qu. 51. art. 2. corp. et ad 4.; qu. 52. art. 1. corp. et ad 1. 3—6. (Opp. ed. cit. tom. IV. pag. 531.) Důkladně o té věci pronáší se Feije (na dotč. m. str. 78. a sledd.), an dí: „Hoc itaque impedimentum ortum est a positiva voluntate legislatoris, volentis errorem hunc, licet qualitatis, esse impedimentum dirimens matrimonii; non divini autem, sed humani, et ecclesiastici quidem juris impedimentum est. ... Quum autem S. Thomas expresse doceat, hoc impedimentum esse juris positivi, rationes, jus naturæ tangentes, quas S. Doctor allegat, ab eo potius allegantur tanquam rationes a natura petitæ, propter quas Ecclesia hoc impedimentum induxerit, quam ut rationes, e quibus ipso jure naturæ sequatur matrimonii nullitas. Et revera hoc impedimentum juris ecclesiastici induxit Ecclesia propter motiva gravissima, a jure naturæ suadente depromta, propter quæ noluit Ecclesia personam liberam ignoranter conjugium subire, in quo tanta est inæqualitas, tanta incommoda, tanta quoad executionem bonorum matrimonii difficultas, sed ejus consensui hoc relinquere voluit. Atque hæc ratio est, ob quam istud impedimentum absque dispensatione tolli potest per consensum errantis." Podobně

Digitized by Google

Jelikož již překážka manželská, o které tuto řeč jest, pouze na positivném právu církevním se zakládá, následuje z toho, že jí toliko věřící (fideles) vázáni jsou, nikoli pak nevěřící (infideles),[103]) a že tudíž manželství osob nevěřících, s řečenou překážkou uzavřené, jest platné, ač není-li pro ně tato překážka se strany příslušné vrchnosti světské ustanovena; v kterémžto případu jest rovněž neplatné.[104])

Co svrchu v příčině manželství otroků uvedeno jest, platí sice zcela i o tak zvaných statuliberi,[105]) pokud svobody skutečně nedosáhli, a to za tou příčinou, jelikož až po tuto dobu v skutku otroky jsou.[106]) Avšak nikterak to neplatí o tak zvaných: coloni, agricolæ, adscriptitii, originarii, leti,

---

Sanchez lib. VII. disp. 19. n. 16.; Ubald. Giraldi, Expositio juris pontif. juxta recent. Eccles. discipl. sect. 700. (Ed. Rom. 1829 sq. part. I. tom. 2. pag. 520.) Ještě ale Gratian (C. XXIX. qu. 1. §. 2.) oba omyly, totiž ten, jenž se týče osoby, a ten, jenž pouze otroctví se týče, s sebou pojí a o obou zároveň dí, že nedopouštějí přivolení k manželství (error — personæ et conditionis conjugii consensum non admittit), nelze tomu jinak rozuměti, leč tak, že oba tyto omyly vylučují náležité přivolení k manželství, avšak — první přivolení fysické a na základě práva přirozeného a božského, druhý ale přivolení právní neb zákonní a na základě práva církevního positivného neb lidského, dle kteréhož na př. i klerik, vyšší posvěcení mající, řádně a platně k manželství přivoliti nemůže, jakož jde mezi jiným z can. 8. Dist. XXVII. a z can. 40. C. XXVII. qu. 1. — V témž smyslu a ne jináč bráti jest i výrok Glossy ad can. 4. C. XXIX. qu. 2. verb.: Faciat. I. a Glossy ad cap. 4. X. de conjug. serv. IV. 9. verb.: Nec facto, kdežto se praví, že dané se strany osoby svobodné přivolení k manželství s otrokem, jejžto řečená osoba svobodná měla tolikéž za osobu svobodnou, vlastně ani přivolením nebylo (consensus ille nullus fuit). Srv. München na dotč. m. str. 50. a sled.

103) Srv. I. Kor. 5, 12.; cap. 8. X. de divort. IV. 19.

104) Sanchez lib. VII. disp. 19. n. 17. Srv. lib. VII. disp. 1. n. 1. sqq.; disp. 3. n. 1. sqq.

105) Viz svrchu str. 437.

106) München na dotč. m. str. 56. a sled. — Sanchez (lib. VII. disp. 19. n. 4.) míní, že ti a tací, neschází-li jim k době jich osvobození již ani šest měsíců, mají se v té příčině považovati za rovné svobodným; než mínění to nemá pro sebe podstatného důvodu.

Digitized by Google

liti, lazzi, aldii atd.,[107]) jelikož tito vlastně svobody osobní požívají,[108]) a svrchu psané obmezení v příčině manželství toliko k otrokům vlastně tak řečeným se vztahuje;[109]) což i výslovně v právu kanonickém vytčeno jest.[110])

K nauce o spoluvlastnictví.

Několik slov k rozhodnutí c. k. vrchního soudu českého ze dne 2. března 1875 č. 6128.*) od JUDra. Jakuba Škardy, advokáta v Praze.)**

Nemoha sdíleti názor, který vrchní soud pro království České svrchu dotčenému rozhodnutí svému byl v základ položil, nechci tu blíže rozebírati, kterak celý dům, více spoluvlastníkům náležitý, exekuční dražbou byl prodáván, že exekuční prodej celého domu v knihách městských byl poznamenán, ač dosavadní vlastník

---

[107]) Viz svrchu str. 437. a sled.

[108]) Připomínáť to i Gl. ad cap. 2. X. de Jud. V. 6. verb.: Sint liberi, řkouc: „Nota, originarios sive adscriptitios esse liberos."

[109]) Důkazem toho jest, že právo kanonické v té příčině vždy jmenuje toliko servi a ancillæ (srv. can. 1. 2. 4. 5. 7. 8. C. XXIX. qu. 2.; cap. 1—3. X. de conjug. serv. IV. 9.), a to sice nikoli v smyslu pouhých služebníků a služek, nýbrž v smyslu vlastně tak řečených otroků a otrokyň, jich stav nazývajíc conditio servilis (can. 6. C. XXIX. qu. 2.; cap. 2. 4. X. de conjug. serv. IV. 9.) a o jich vykoupení (redemtio) z téhož stavu mluvíc (can. 4. C. XXIX. qu. 2.).

[110]) Dít v té příčině Gl. ad Dict. Grat. init. qu. 2. C. XXIX. verb.: Secunda takto: „Dubitari autem consuevit, si libera contrahit per errorem cum homine adscriptitiæ conditionis, an teneat matrimonium. H. (uguccio) dicit, quod tenet." Rovněž Sanchez lib. VII. disp. 19. n. 9.; München na dotč. m. str. 57. a sled.; Feije na dotč. m. str. 77. §. 120.

*) Viz str. 336. násl.

**) Poznámka redakce. Jakkoliv nesouhlasíme s náhledy v tomto pojednání vyslovenými, uveřejňujeme přec práci veleváženého přispívatele do listu našeho, majíce za to, že toliko prospěti to může věci, přihlédne-li se k důležité nauce o spoluvlastnictví též ze stanoviska jiného než posud v theorii i v praxi obecného.

Digitized by Google

jedné čtvrtiny téhož domu jej byl koupil i že rozvržena byla cena trhová za celý dům, tedy i za čtvrtinu, která původnímu kupci již dříve náležela, i že vykázaly se z nejvyššího podání též dluhy pojištěné pouze na této čtvrtině, ač vše to nasvědčuje tomu, že právní zástupce kupce dražebního právem dovolával se §u. 72. knih. zák., žádaje za výmaz břemena, kterým čtvrtina domu veřejnou dražbou koupeného již po poznámce exekuční dražby byla stížena.

Chci tu pouze vyvrátiti hlavní důvod soudních stolic, které dovozují, že dosavadní spoluvlastník nemohl v exekuční dražbě celý dům koupiti, nýbrž pouze podíly, které náležely jiným vlastníkům, ježto prý nikdo svou vlastní věc koupiti nemůže. (Suae rei emtio non valet. L. 16. D. de contr. emt. 18. 1.)

Mám za to, že povaha tak zvané „communio pluribus pro partibus indivisis" s sebou to přináší, že v líčeném případě dřívější spoluvlastník vskutku vydražil celý ten dům a že není nesmyslem dokazovati, že vlastník dílu nějaké společné věci může koupiti celou tu věc.

Dle §. 354. ob. zák. obč. jest vlastnictví právní moc, podstatou i užitky věci nějaké vedlé vůle své vládnouti a každého jiného z toho vyloučiti. Již z toho pojmu práva vlastnického jde na jevo, že právní moc k nějaké věci může vycházeti jen z jedny vůle, že tedy, když nějaká věc zároveň více osobám náleží, osoby tyto nemohou každá pro sebe vykonávati právo vlastnické k té věci, nýbrž že musí míti vůli společnou, kdykoliv podstatou věci chtějí nakládati. To vyslovuje obč. zák. v §. 361., řka: Hledíc k věci celé, pokládají se spoluvlastníci za osobu jedinou.

Z toho jest patrno, že po zákonu jeden podílník společné věci přijíti může se společenstvem co celkem do poměru právního, neboť podílník zůstává naproti společenstvu vždy zvláštní osobností, která se společenstvem může přijíti v neshodu, když zvláštní vůle nesouhlasí s vůlí společnou.

Kdo by tomu odporoval, tvrdil by, že osobnost jednotlivého společníka společné věci v tomto vnitřním poměru se ztrácí, což není ani při úplném společenství statků nynějších i budoucích, tuďíž tím méně býti může v případě, kde společenství obmezeno jest na jedinou věc a dotyčné osoby jen stran té jediné věci pokládány jsou za osobu jedinou.

Digitized by Google

Jsou tedy společenstvo a naproti němu stojící osobnost jednotlivého podílníka dvěma rozličnými osobami, aniž by však společenstvo považováno býti mohlo za právnickou osobu. Není v tom tudíž odporu, když některý spoluvlastník nějaké věci ve své vlastnosti jako samostatná osoba od společné osobnosti na sebe přímo převede vlastnictví k té věci co celku, at koupí neb jiným jednáním právním. Tím více musí to uznáno býti za správné, když v příčině nakládání se společnou, fysicky nedílnou věcí, jako celkem, společnou vůli nahražuje soudní nález, vedlé kteréhož se věc ta jako celek exekučně prodá. Tuto důležitou povahu communionis plurium pro partibus indivisis obě stolice zneuznaly a tím v zásadě nesprávně rozhodly. Ony totiž měly před očima jenom oprávnění jednotlivého společníka, docela rozličně od práva rozhodovati o právu vlastnickém celé společné věci, oprávnění totiž, dle kteréhož po zákoně jest možno, aby měnili se členové vlastnického společenstva, kteří hledíc k celé věci pokládají se za osobu jedinou, aniž by tím nějak se rozhodlo o věci jako celku, což arcit vycházeti by muselo ze společné vůle neb z rozhodnutí vůli tu nahražujícího.

Oprávněním tím, kteréž za příčinou, že o věci co celku se nerozhoduje, a kteréž má jaksi povahu jen vnitřní, jest možno, že počet podílníků společné věci se zvětší neb zmenší. Toto poslední stává se jmenovitě, když některý podílník vedlé ustanovení §. 829. ob. zák. obč. svůj podíl neprostoupí jiné osobě, která ještě nebyla v společenstvu, nýbrž přenese ho na některého člena společenstva. Takovým spůsobem může se státi, že právo rozhodovací o společné věci soustředí se v jedné osobě, aniž by rozhodovalo se o věci celé, neb osoba ta obdrževši zvláště podíly všech společníků, stane se výhradním vlastníkem věci, aniž by bylo přišlo k projevení vůle společné.

Spoluvlastník určité, nedílné věci může se po našem soudu dvojím spůsobem státi jedinným vlastníkem, totiž:

a) tím, že společnou vůlí společníků neb nálezem soudním ji nahražujícím, rozhodne se o věci co celku, vedlé kteréhož rozhodnutí posavadní spoluvlastník té věci přímo nabude výhradního práva vlastnického k celé věci; nebo

b) tím, že bez všeliké disposice s celou věcí některý spoluvlastník zvláště na sebe převede podíly ostatních spoluvlastníků, že moc příslušející posud všem společníkům ve-

Digitized by Google

spolek soustředí ve své osobě a tím nepřímo stane se jediným vlastníkem té věci.

V případě, o který tu šlo, příčí se naprosto skutečnosti, že dražební kupec nabyl výhradní právo vlastnické ke koupenému domu spůsobem nepřímým, tuto pod *b*) uvedeným, nýbrž vzhledem na skutečný děj tvrditi musíme se vší rozhodností, že výhradního práva vlastnického nabyl přímo spůsobem pod *a*) uvedeným.

To má za následek, že „poznamenání exekuční dražby" má strany celého domu, tudíž i strany čtvrtiny, která dražebnímu kupci již dříve náležela, účinek naznačený v §. 72. kn. ř., a poněvadž zákon nečiní žádné výminky z oprávnění daného exekučnímu vydražiteli §em. 72. kn. ř., může právem se tvrditi, že dražební kupec, kdyby kupní svá práva nebyl postoupil, byl by se mohl dovolávati §u. 72. kn. ř., jakmile by o platnosti dražby vykonané nebylo žádné pochybnosti. Tím méně může o tom pochybováno býti, že ten, kdož převzal kupní práva vydražitelova, dovolávati se mohl §. 72. kn. ř., i že tudíž žádost za výmaz břemen, která přibyla již po poznámce exekuční dražby, dle zákona náleželo dáti místa.

Praktické případy.

Odpovědnost obecního starosty.

Obec B-ská žalovala bývalého svého starostu Jana Humprnela o náhradu škody 351 zl. 86 kr. s přísl. V rozepři této, jejíž skutkový děj z rozsudkových důvodů níže položených vysvítá, nalezl c. k. okresní soud v Novém Městě nejprvé přísudkem ze dne 13. března 1874 č. 980. na důkaz svědecký a po jeho provedení rozsudkem ze dne 20. června 1875 č. 2223. žalobu obce B-ské naprosto zamítl z těchto

důvodův.

Žalující obec uvádí, že utrpěla škodu tím, že žalovaný jakožto její starosta zaplatil částku, již na ní Anna Černohorská pohledávati měla, samovolně a vědomky osobě, k přijmutí toho platu ne-

Digitized by Google

zmocněné, totiž Ant. Nepomuckému. Žalovaný však tvrdí, že neplatil samovolně, nýbrž na základě usnešení celého obecního výboru. Poněvadž okolnost tato výpověďmi tří svědkův dokázána jest, byla žaloba vzhledem na §. 1295. ob. z. obč. zamítnuta.

Na odvolání žalující obce c. k. mor. sl. vrchní soud nálezem ze dne 24. listopadu 1875 č. 8842. rozsudek první stolice změnil a žalovaného k náhradě škody v sumě 351 zl. 86 kr. r. č. s úroky z prodlení a k náhradě nákladův rozepře odsoudil.

Důvody.

Žalovaný doznal, že jakožto starosta obce B-ské, vykonávaje usnešení obecního zastupitelstva, aby se ku stavbě obecní sušírny zápůjčka v sumě 300 zl. učinila, v l. 1865 tuto sumu od Anny Černohorské se vypůjčil a ji vyplacenou obdržel, s ní modality v příčině splacení a zúrokování ujednal, a jednu obligaci nár. půjčky v nominální ceně 400 zl. r. č. obci B-ské náležející, v zástavu jí dal, kterouž ona Ant. Nepomuckému v uschování dala. Byla tudíž Anna Černohorská věřitelkou obce. Nicméně dopustil žalovaný jakožto starosta, že v obecních účtech, na leta 1865, 1866 a 1867 nikoliv Anna Černohorská, nýbrž A. Nepomucký jakožto věřitel v příčině oné zápůjčky uveden byl, ba představil ho dle výpovědi svědka Jana Vintíře dokonce i obecnímu zastupitelstvu jakožto věřitele. Bylo také A. Nepomuckému v měsíci únoru nebo dubnu r. 1867 300 zl. r. č. jakožto zápůjčka od Anny Černohorské někdy poskytnutá, zaplaceno z peněz k tomu účelu od J. Brábka vypůjčených, začež A. Nepomucký zastavenou obligaci vrátil, kteráž nyní Jos. Brábkovi v zástavu odevzdána, ačkoliv Anna Černohorská mezi tím žalobou 15. května 1866 podanou Ant. Nepomuckého o vydání téže obligace u něho schované pohnala, a žalovaného co ob. starosty tajno to zůstati nemohlo. Anna Černohorská v rozepři této zvítězila a když exekucí obligace ve schování dané nedobyla, žalovala obec B-skou o zaplacení zápůjčky jí poskytnuté a, jak dokazují rozsudky přís. E. F. a G., bylo vedle žaloby nalezeno a obec B-ská k zaplacení zapůjčených 300 zl. s přís. odsouzena.

Dvojnásobným zaplacením této zápůjčky cítí se obec B-ská zkrácenou o 351 zl. 86 kr. a pohledává od žalovaného náhradu této škody, přičítajíc jemu za vinu vyplacení částky 300 zl. neoprávněnému A. Nepomuckému. Žalovaný nepopírá, že částku tu A. Nepomuckému vyplatil, však namítá, že v tom samostatně nejednal, nýbrž že výplata stala se za souhlasu obecního výboru a

Digitized by Google

on sám z toho tudíž že odpověden není. Neboť když A. Nepomucký, kterýž dotud dospělé úroky ze zastavené obligace vybíral, žalovaného požádal, aby také jistina zapůjčená k jeho rukoum vyplacena byla, svolal tento v únoru 1867 obecní výbor k posezení, kdež oznámil, že A. Nepomucký od obce zaplacení 300 zl. r. č. od Anny Černohorské zapůjčených požaduje, nečež také A. Nepomucký sám žádost svou přednesl a uváděl, že mu Anna Černohorská generální plnou moc k vybírání peněz dala a že mu mezi jinými pohledávkami také svou pohledávku u obce darovala, při čemž na doklad svého tvrzení prokázal, že obligaci nár. půjčky Anně Černohorské v zástavu danou ve svém držení má a projevil ochotu, že ji obci ihned navrátí, když mu oněch 300 zl. vyplatí.

Když se byli nejhlavněji obecní rada Jan Vintíř a obecní výbor Fr. Zápotocký pro zaplacení vyslovili a jak žalovaný uvádí, všickní přítomní zastupitelé obecní s nimi souhlasili, stalo se zároveň usnešení, potřebnou na to sumu od J. Brábka si vypůjčiti a jemu dotčenou obligaci nár. půjčky zastaviti, což se také stalo.

Že tato usnešení se stala, svědkové dotvrzují, však vypovídají, že stala se k návrhu žalovaného co starosty a předsedy.

Však — nehledíc ani na to, že žalovaný na toto usnešení v příčině zaplacení oné půjčky A. Nepomuckému, již z toho důvodu odvolávati se nemůže, poněvadž ve formě v §. 47. mor. ob. zák. od 15. března 1864 předepsané vyhotoveno nebylo, — žalovanému známo bylo, že zápůjčka, o jejíž zaplacení se jedná, obci od Anny Černohorské a nikoliv od A. Nepomuckého poskytnuta byla a že A. Nepomucký obligaci Anně Černohorské v zástavu odevzdanou pouze k uschování obdržel. Mohl tedy žalovaný za takových okolností snadno seznati, že pouhým prokázáním obligace zastavené A. Nepomucký k vybírání peněz pro Annu Černohorskou dostatečně legitimován není, tím spíše, ježto rozepře o vydání této obligace od ní započatá ještě se projednávala.

Bylo tedy ve smyslu §. 53. mor. ob. z. od 15. března 1864 povinností žalovaného, aby obecnímu zastupitelstvu známý mu stav věci objasnil a oprávnění A. Nepomuckého k vybrání oné sumy buď sám zkoumal, buď zkoumati dal. Této povinnosti žalovaný dosti neučinil, netoliko že obecnímu zastupitelstvu náležitě věc neobjasnil, nýbrž na dotaz Vintíře, má-li Anna Černohorská v rukou jistotu za poskytnutou zápůjčku, nesprávnou dal odpověď, že nemá a že Anně Černohorské po těch penězích nic není.

Hledě na tento děj a na to, že k námitce žalovaného, že žalu-

Digitized by Google

jící obec prvé hojiti se měla na A. Nepomuckém, když bez právního důvodu sumu 300 zl. r. č. obdržel, zřetele míti nelze, ježto žalující obec podmínky své žaloby na §. 1295. ob. z. obč. založené, totiž škodu dvojnásobným zaplacením jediného dluhu vzešlou a vinu žalovaného dokázala, a tudíž vedle §. 1295. ob. z. obč. právo má přímo na viníku náhradu škodu vyhledávati, musil soud odvolací rozsudek první změniti a žalobě průchod dáti.

Z rozsudku toho odvolal se žalovaný. C. k. nejvyšší soud zrušiv rozsudek druhé stolice rozsudek první potvrdil z následujících

důvodův.

Žalující obec shledává vinu žalovaného, na níž svůj nárok k náhradě škody zakládá, v tom, že ačkoliv věděl, že A. Černohorská s A. Nepomuckým o vydání obligace od obce jí v zástavu dané vede spor, přece v dubnu 1867 A. Nepomuckému za navrácení této obligace z obecného jmění zápůjčku od A. Černohorské poskytnutou zaplatil.

Žalovaný popírá, že o sporu tom jaké vědomosti měl a namítá, že zaplativ A. Nepomuckému, vykonal pouze usnešení výboru obecního.

Nebylo však dokázáno, že by žalovaný o řečeném sporu vědomost byl měl, neboť byl v něm sice slyšen co svědek, však teprvé v listopadu 1867, kdežto A. Nepomuckému již v dubnu téhož roku zaplaceno bylo, pouhá pravděpodobnost však potřebný důkaz nahraditi nemůže.

Že výbor obecní usnesl se na tom, že A. Nepomuckému platiti se má, jest svědky dokázáno, a poněvadž starosta obecní vedle obecního zákona moravského usnešení ob. výboru vykonávati má, okazuje se obvinění v žalobě obsažené, že žalovaný svémocně a bezprávně A. Nepomuckému platil, beze všeho základu.

Již ve směru formálním jest nepřístojné, že druhá stolice nepozírajíc ke skutečnostem k opodstatnění žaloby uvedeným, odsouzení žalovaného zakládá na ominutích, o něž žalující svůj nárok na odškodnění nezakládá, však ani tato nejsou s to, aby odsouzení ono odůvodnila.

Žalovaný nepřiznal, že A. Černohorská A. Nepomuckému zastavenou jí obligaci nár. půjčky v uschování dala; připouštěl pouze, že obligace ta v chování A. Nepomuckého se dostala a tvrdí, že obligaci onu A. Černohorské v bytě jejím odevzdal,

kterouž jí A. Nepomucký vzal a uložil do kufru, o němž však žalovaný nevěděl, komu náleží. Že A. Nepomucký v účtech obecních co věřitel obce uveden jest, z toho nelze žalovaného viniti, poněvadž účty ty A. Nepomucký vedl, nad to svědky dokázáno jest, že dlužní list o zápůjčce od A. Černohorské zřízený nesvědčil na jmeno její, nýbrž na jmeno A. Nepomuckého a že nikoliv A. Černohorská, nýbrž A. Nepomucký úroky z jistiny zapůjčené vybíral.

Dle §. 53. mor. ob. ř. jest starosta obecní jen tenkrát povinen s výkonem usnešení od obecního výboru učiněného zadržeti, když má za to, že usnešení to meze působnosti ob. výboru překračuje anebo s platnými zákony v odporu jest.

Však v tom, že žalovaný s výkonem usnešení onoho nezadržel, nelze shledati vinu, z níž by povinnost jeho k náhradě škody vyplývala, poněvadž placení dluhu ke správě jmění obecního náleží a v zaplacení dluhu tomu, kdo zástavu přinese a ji vrátí, porušení zákona spatřovati nelze, nad to pak příčiny není k domněnce, že by starosta v právech jsa nesběhlý, byl sobě vědom býval, že obecní výbor usnesl se na placení, kteréž právního účinku míti nebude.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. června 1876 č. 3355.

Dr. V. D.

Vydržení služebnosti. K §. 1500. ob. zák. obč.

V rozepři Jakuba Krobota, vlastníka usedlosti č. 2. v Medvědicích s J. Exc. hrabětem Adolfem L., vlastníkem statku medvědického a příslušného k němu tamějšího panského dvora, c. k. zemský soud v Praze, připustiv nejprvé přísudkem ze dne 19. května 1874 č. 11326. důkaz svědecký, potom rozsudkem ze dne 28. srpna 1875 č. 19635. za právo nalezl:

I. Žalobci Jakubu Krobotovi, jakožto vlastníku usedlosti č. 2. v Medvědicích, náleží služebnost jezditi s povozy hospodářskými po cestě č. parc. 1063. vedoucí skrze panský dvůr č. 1. v Medvědicích, potom jdoucí mezi pozemky k statku medvědickému příslušejícími s jedné strany č. parc. 1. a 986., s druhé strany č. parc. 992. a 987. a ústící do cesty z Mrskles do Lovosic vedoucí.

Digitized by Google

II. Žalovaný J. Exc. Adolf hrabě L., jakožto vlastník statku medvědického, povinen jest žalobci vykonávání této služebnosti dopustiti, všelikého v tom ho rušení se zdržovati a ve lhůtě, již soud ustanoví, šraňk zřízený přes cestu na místě, kde parcely č. 992. a 987. spolu s touto cestou sousedí, odstraniti a cestu tuto pro vykonávání žalobcovy služebnosti uvolniti.

III. Na základě tohoto rozsudku může služebnost v č. I. vypsaná na statku medvědickém žalovanému náležitém jakožto břemeno a při usedlosti č. 2. v Medvědicích žalobci náležité jakožto právo knihovně vtěleno býti.

Důvody.

Především potřebí se jeví, námitky žalovaného přehlednouti, potom jich váhu podlé výsledkův řízení průvodního změřiti a takto výrok hořejší odůvodniti.

Žalovaný namítá:

1. V přítomném případě nejedná se o držení služebnosti co práva věcného, nýbrž teprvé o vznik služebnosti z titulu vydržení, tudíž že především dokázati náleží držení a potrvání jeho skrze dobu zákonem ustanovenou a, poněvadž k nabytí držení skutku nabyvacího se vyhledává, také skutek nabyvací. Však skutek takový dokázán není. Pravda sice, že jednotlivým gruntovníkům jízda po cestě řečené dovolena byla, však dělo se to jen v jednotlivých případech a výprosou, i nelze odtud práva nějakého vyvozovati. Naopak ale vrata v panském dvoře netoliko co noc, nýbrž časem, jak právě správci dvoru se líbilo, i ve dne se zavírala a někdy po celé dni zavřena zůstávala, potom pak zřízením šraňku, o němž se žaloba zmiňuje, zápovědi jízdy po této cestě velmi důtklivý dán důraz. Již tímto opětným libovolným uzavřením vrat pokaždé vydržení bylo přetrženo, tím spíše, ježto se nikdo tomuto opatření neopíral ani otevření vrat jako nějakou povinnost nepožadoval.

2. Žalobce ve sporu o rušení držby příčinou uzavření řečené cesty vozové projednaném sám přiznal, že jenom až do roku 1866 po této cestě jezdil, tudíž čas vydržení odtud nazpátek počítati dlužno.

3. Žalobce jest teprvé od r. 1852 vlastníkem usedlosti č. 2. v Medvědicích, a poněvadž pohledávanou služebnost nikterak s touto usedlostí na sebe nepřevedl, nemůže si vpočítati leta od jeho předka vydržená.

Digitized by Google

4. Žalobce neprokázal ani legitimace k žalobě, neboť služebnost cesty vozové vlastně k prospěchu pozemku č. parc. 978. pohledává, nedokázal ale, že tento pozemek k jeho usedlosti náleží.

5. Žalovaný nabyl statku medvědického teprvé smlouvou trhovou ddto. 12. března 1866, do desk zemských vtělenou dne 26. března 1866 a poněvadž pohledávaná služebnost v knihách nevázla, nemůže mu vzhledem na §. 1500. ob. zák. obč. vydržení žalobcovo býti na újmu.

Však žalobce zakládá pohledávané právo na vydržení a sice na čas vydržení třiceti, ba dokonce více než čtyřiceti let, nemá tudíž vedlé §. 1477. ob. z. obč. potřebí udání řádného titulu ani důkazu platného spůsobu nabyvacího, neboť projitím času vydrženého netoliko titul ke služebnosti, nýbrž právo samo se nabývá. Žalovaný sám ani netvrdí, že mezi gruntovníky, jimžto jízda po cestě, o kterouž se tu jedná, jenom v jednotlivých případech a výprosou dovolena byla, také žalobce byl, aneb že do roku 1871, kdy první šraňk zřízen byl, v době, kdy vrata do panského dvora uzavřena byla, někdy otevření vrat a tudíž dovolení výkonu svého domnělého práva žádal a když mu odepřeno bylo, zákazu se podrobil, čímž by se držení jeho bylo stalo nepoctivým a nepravým. Skutečnosti v té příčině uvedené nikterak vydržení práva se strany žalobcovy nevylučují, spíše jen spůsob a čas vykonávání jeho určují. Poněvadž pak, co od strany v jedné rozepři přiznáno bylo, v jiné rozepři důkazu nečiní; poněvadž vedlé §. 1493. ob. zák. obč., kdo věc na se převede od držitele pořádného a bezelstného, co nástupce právo má, leta od předka svého vydržená si vpočítati a toto vpočtení při vydržení třiceti neb čtyřiceti let místo má, i když tu není pořádného titulu; poněvadž při převodu věci nemovité zvláštního převzetí práv s ní spojených potřebí není, tato spíše na věci samé lpíce, zároveň s ní se převádějí; poněvadž dále žalobce právo zažalované nepohledává jako vlastník pozemku č. parc. 978., nýbrž jakožto vlastník usedlosti č. 2. v Medvědicích, o tomto jeho vlastnictví a tudíž o jeho legitimaci k rozepři předložený extrakt knihovní důkaz podává, a lhostejno jest, potřebuje-li žalobce pohledávaného práva k lepšímu a pohodlnějšímu vzdělávání ony parcely či některé jiné, či nepotřebuje-li ho vůbec (neboť účel pro existenci práva rozhodným není); poněvadž konečně námitka z §. 1500. ob. zák. obč. tomu nepřísluší, kdo sice pozemku služebného nabyl prvé, než služebnost vydržená do knih vložena byla, však při svém nabytí o skutečném bytu této služeb-

Digitized by Google

nosti vlastníma očima buď vědomost nabyl, buď při obyčejné pozornosti nabyti mohl, tudíž knihami veřejnými sklamán nebyl, jakož v přítomném případu tvrditi lze, kde jeden každý výkon služebnosti se strany žalobcovy každému, zejmena pak zřízencům žalovaného na statku medvědickém ustanoveným patrným byl — neměly by veškeré námitky žalovaného váhy, kdyby žalobce dokázal, že aspoň do r. 1871 a předek jeho Ant. Wenzl od r. 1845 a před tímto Františka Wenzlová od roku 1815 onou cestou spůsobem v žalobě udaným jezdili, ješto by takto náležitosti §. 1477. ob. zák. obč. provedl.

Vskutku svědkové od žalobce vedení a bezvadní Jakub Liška, Ondřej Plecháček, Frant. Minnich a Václav Reymar srovnale a se vší určitostí vysvědčili, i jest tudíž vedlé §. 137. s. ř. dokázáno, že žalobce od svého nastoupení v usedlost č. 2. v Medvědicích, t. j. od l. 1852 až do zřízení prvního šraňku v l. 1870 nebo 1871 a předek jeho na této usedlosti Ant. Wenzl od r. 1845 a téhož předchůdkyně ve vlastnictví Františka Wenclová od r. 1815, všicci dohromady tedy více než po 30 let, po cestě vozové č. parc. 1063. k panskému dvoru medvědickému náležité, skrze něj vedoucí a do vozové cesty Lovosicko-Mrskleské ústící se svými hospodářskými povozy na pole k usedlosti jejich náležité č. parc. 978. dle potřeby své sem i tam jezdili a že tento pozemek č. parc. 978. po celou tu dobu z usedlosti č. 2. jako k ní náležitý vzděláván byl.

Při tomto stavu věci a když svědkové od žalovaného vedení ani jediné okolnosti nedosvědčili, pro kterouž držení práva na straně žalobcově jevilo by se nepoctivým, okolnost, kterouž ovšem dosvědčili, že vrata do panského dvora v noci a někdy i ve dne po několik dní uzavírána bývala, o sobě nějakého přetržení žalobcovy držby neobsahuje, ješto by přetržení takové jenom tím bylo nastalo, kdyby žalobce nebo některý jeho předek zákazu dalšího tou cestou jezdění byl se podrobil, což však žalovaný ani netvrdí, musilo žalobě průchod se dáti.

Z rozsudku toho odvolal se žalovaný.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 9. listopadu 1875 č. 27809. rozsudek první stolice v tom kuse změnil, kde nalezeno, že žalovaný ve lhůtě soudem vyměřené šraňk zřízený přes cestu na místě, kde parcely č. 992. a 987. spolu a s touto cestou sousedí, odstraniti má, zamítnuv prosbu žalobní k tomu směřující zúplna, co do ostatního obsahu rozsudek týž však potvrdiv.

Digitized by Google

Důvody.

Žalobce opírá svou žalobu o vydržení a musí tudíž náležitosti v §. 1460. ob. z. obč. předepsané dokázati.

Předmět, o jehož vydržení se v přítomném případě jedná, jest služebnost, tudíž právo, kteréž dle §. 1455. ob. zák. obč. vydrženo býti může; osobní spůsobilost žalobcova (§. 1453. ob. zák. obč.) popřena nebyla a rovněž popřeno nebylo žalobcovo právo vlastnické na usedlosti č. 2. v Medvědicích, pro niž právo služebnostní pohledává. Jest tedy jeho legitimace k žalobě v každou stranu zřejmá.

Co se dotýče skutečného držení řečené služebnosti, svědkové od žalobce vedení souhlasně potvrdili, že žalobce od těch čas, co usedlosti č. 2. v Medvědicích nabyl, rok co rok po cestě, o niž se jedná, s hospodářskými povozy svobodně a veřejně a od nikoho v tom rušen nejsa, na pole č. top. 978., k jeho usedlosti náležité jezdil, že tudíž cesty zmíněné, kteráž, jakž nepopřeno jest, žalovanému náleží, k svému užitku resp. k užitku své usedlosti jezděním po ní s povozy hospodářskými užíval a že žalovaný a pokud se týče i jeho předchůdci v držení, nebráníce mu v tom, aspoň mlčky to dovolili, z čehož následuje, že žalobce vedlé §. 313. ob. zák. obč. v skutečném držení onoho práva byl a sice již od r. 1852, neboť — jak od strany druhé dokázáno jest — řečené usedlosti č. 2. v Medvědicích r. 1852 nabyl.

Ješto pak titéž svědkové i skutkové vykonávání tohoto práva cesty vozové skrze předchůdce žalobcovy ve vlastnictví usedlosti č. 2. v Medvědicích — Antonína Wenzla a jeho matku Františku Wenzlovou roz. Ullmanovou — aspoň již od r. 1828 dosvědčují a vedlé §. 1493. ob. zák. obč. držitel oprávněn jest, aby sobě čas vydržecí svých předchůdcův vpočítal, dokázal žalobce i držení po čas v §. 1470. ob. zák. obč. předepsaný; že držení jeho poctivé a právé bylo, dokazovati není mu potřebí, spíše důkaz opaku na odpůrce jeho náleží, kterýž důkaz svědky od něho vedenými se mu však nepodařil. Titulu vedlé §. 1477. ob. zák. obč. žalobci potřebí není.

Dokázal tedy žalobce všecky náležitosti svého vydržení a jest vedle §. 1498. ob. z. obč. oprávněn na uznání práva takto nabytého žalovati.

Odvolání žalovaného na §. 1500. ob. z. obč. jest v přítomném případě nemístné, poněvadž žalobce dle souhlasných výpovědí

Digitized by Google

svědkův od něho vedených ono právo cesty vozové i za držení žalovaného nepřerušeně dále vykonával, a také okolnost, že vrata panského dvora v noci a časem i ve dne zavřena bývají, na váhu nikterak nepadá, poněvadž tím vykonávání zmíněného práva cesty vozové dotud fakticky nebylo rušeno. Proto jest nerozhodna také okolnost, že žalobce dosud zavírání vrat u panského dvora nebránil a otevření jejich nežádal, neboť pokud přes to právo cesty vozové nerušen vykonávati mohl, neměl k tomu příčiny a záminky. Proto není také nikterak nutno, aby šraňk přes onu cestu zřízený odstraněn byl, neboť ještě se zavírati a otevírati může, postačí úplně, když v čas žalobcovy potřeby otevřen bude, aby své právo bez překážky vykonávati mohl. Dále než povaha a účel služebnosti vyhledává, právo jeho rozšiřováno býti nemůže (§. 484. ob. z. obč.). Rozšířením takovým bylo by však, kdyby vlastník pozemku služebného nad potřebu naznačenou k odstranění šraňku zřízeného nucen byl. V tom kuse prosba žalobní zákonního podkladu nemá, v tom kuse tudíž rozsudek první stolice přiměřeně změněn byl, kdežto co do ostatního obsahu jakožto co dobře odůvodněný potvrzen býti musil.

Žalovaný odvolal se k c. k. nejvyššímu soudu, kterýž však rozsudek druhé stolice potvrdil.

Důvody.

Žalovaný nepřihlížeje k předpisům §§. 258. a 260. ob. ř. s., na rozsudek druhé stolice z více kusův záležející podal stížnost revisijní nevytknuv výslovně, kterými kusy se stížena cítí. Poněvadž však na odvolání jeho rozsudek první stolice v odstavci II. v jeho prospěch částečně změněn, ostatek pak v celém obsahu potvrzen byl, nemůže přítomná stížnost revisijní vztahována býti než k obsahu od druhé stolice potvrzenému, v tom směru pak vyhověti jí nelze. Neboť 1) bez důvodu popírá žalovaný žalobcovu legitimaci k přítomné žalobě. Knihovním extraktem B. dokázáno jest, že žalobce jest vlastníkem usedlosti č. 2. v Medvědicích a svědkové slyšení srovnale potvrdili, že pozemek č. parc. 978., kterýž žalobce vzdělává užívaje cesty, o niž jest spor, vždy za příslušný k zmíněné usedlosti č. 2. považován a odtud vzděláván byl. Nad to pohledává žalobce služebnost, o kterouž jde, jakožto vlastník usedlosti č. 2., nikoliv pouze jako vlastník pozemku č. parc. 978., tudíž námitka, že žalobce právo vlastnické k tomuto pozemku neprovedl, váhy nemá. 2) Co se věci samé týče, jest svědky doká-

Digitized by Google

záno, že žalobce jakožto vlastník usedlosti č. 2. v Medvědicích od r. 1852 až do posledního času a před tím předkové jeho ve vlastnictví této usedlosti, totiž Ant. Wenzl od r. 1845 a Františka Wenzlová roz. Ullmannova od r. 1815, všichni dohromady tudíž po více než 30, ba po více než 40 let právo cesty vozové žalobou pohledávané skutkem nepřetržitě a bez překážky vykonávali. Poněvadž tato vykonávání, jak svědkové dále potvrzují, vždy svobodně, veřejně a pro každého zjevně se dělo, jest nepopíratelno, že žalovaný, obratmo zřízenci jeho při správě statku medvědického a zejmena tamějšího dvora panského o tom vědomost měli a dle přirozenosti věci nabyti jí musili, tudíž se žalovaný na okolnost, že služebnost z knih veřejných zjevna nebyla a žalovaný statek medvědický teprvé od l. 1866 drží, odvolávati nemůže, tím méně, ješto žalobce v užívání cesty vozové i potom ještě skrze mnohá leta bez překážky pokračoval.

Beze všeho významu jest také okolnost, že vrata do panského dvora medvědického v noci a časem i za dne (svědek V. Reymar praví, že v neděli a ve svátek) uzavřena bývala a že tak dosud bývá, a že žalobce ani netvrdí, že by kdy tomuto uzavírání byl se opíral a žádal, aby vrata otevřena byla. Neboť také tato okolnost nárok žalobní nevylučuje, poněvadž zavíráním vrat v noci a o nedělích a svátcích nikterak se nepřekáželo skutkovému vykonávání dotčeného práva obmezujícího se na jízdu s povozy hospodářskými, tudíž na jízdu, která dle povahy věci nekoná se v noci nebo o nedělích a svátcích, tudíž vydržení přetrženo nebylo, tím méně, ješto žalobce nikdy v tu dobu otevření vrat nežádal, ani nyní právo k jízdě v ty časy nežádá a právo takové mu také přisouzeno není.

Poněvadž tudíž žalobce pohledávané právo cesty vozové držel dobu 30 ba 40 let (vpočítajíc leta od předků jeho vydržená) a obmyslnost jeho držení od žalovaného provedena nebyla (§. 1477. ob. z. obč.) vedle §. 1470. ob. z. obč. vydržel právo toto a vedle §. 1498. ob. z. obč. může o přiřknutí jeho proti vlastníku pozemku služebného nastupovati a právo přiřknuté do knih veřejných si dáti vložiti.

Že při tomto stavu věcí obě nižší stolice žalobě průchod daly, v tom ani protizákonnost, ani nespravedlnost spatřována býti nemůže, nejméně pak nespravedlnost patrná (dvor. dekr. ze

Digitized by Google

dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s.); naopak rozsudky těmi zcela po právu nalezeno jest.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. června 1876 č. 1028.

Dr. St.

Útraty exrotulování sporných spisů nésti má strana, která v rozepři podlehla.

Rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 19. října 1875 č. 34081. odsouzen byl B., aby zaplatil spořitelně A. částku 6757 zl. 82 kr. r. č., kteryžto rozsudek také došel moci práva.

Na základě tohoto rozsudku podal zástupce spořitelny žádost za exrotulování sporných spisů a za přisouzení sobě útrat exrotulování, kteréžto žádosti dal c. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 22. ledna 1876 č. 2103., pokud se týče položení stání k rozebrání spisů, místa, zavrhl však další žádost o přisouzení útrat s tím spojených

proto,

že útraty exrotulování sporných spisů nelze přičísti k oněm nákladům, které strana ve při podlehnuvší dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. odpůrci nahraditi povinna jest.

Na výměr ten stěžoval si zástupce spořitelny A. uváděje, že dle §. 398. s. ř. a §. 24. zák. ze dne 26. května 1874 č. 69. ř. z. strana, která při ztratila, vždy povinna jest nutné útraty rozepře odpůrci nahraditi. Poněvadž strana ve sporu listiny průvodní, jež aby v rukou jejích zůstaly právní interesse má, do spisův založiti musí a bez útrat jich nazpátek neobdrží, jsou útraty tyto zajisté od druhé strany způsobené a k dobývání a hájení práva nutné, tudíž mají od strany propadlé nahraženy býti.

C. k. vrchní zemský soud pro království České však potvrdil rozhodnutím ze dne 21. února 1876 č. 5414. výměr c. k. zemského soudu z té

příčiny,

že v tomto případu jedná se o exrotulování nikoliv prvopisů, nýbrž pouhých opisů, a ještoť útraty za ně stížnost vedoucí spořitelně již

Digitized by Google

rozsudkem ze dne 19. října 1875 č. 34081. přiřknuty byly, žádost pak za rozebrání sporných spisů a opisů nelze pokládati za nutné domáhání se práva a nemohou též náklady s tím spojené žádateli přisouzeny býti.

Z tohoto rozhodnutí podal zástupce spořitelny A. mimořádné dovolání, uváděje, že okolnost, jedná-li se o exrotulování prvopisů aneb pouhých opisův, nemůže vzhledem k znění §. 398. s. ř. a §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. rozdíl činiti a poukazuje i na to, jak málo náhled obou nižších stolic se slušností se dá srovnati, ježto by na př. stěžující si spořitelna A. nucena do roka na sta žalob podati, nepřiřčením útrat exrotulování citelné ztráty utrpěla.

C. k. nejvyšší soud dal mimořádnému dovolání místo, zrušil výměry obou nižších stolic a přiřkl náklady exrotulování spisů z těchto

důvodův.

Vzhledem k tomu, že exrotulování sporných spisův ve vedení pře příčinu svou má a s vedením pře úzce souvisí, dlužno útraty s exrotulováním založených sporných spisův spojené na roveň klásti oněm nákladům, které s vedením pře nutně spojeny jsou a k jichž náhradě strana, ježto ve při podlehne, dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. povinna jest.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. července 1876 č. 4555.

J. H.

K výkladu §. 259. ob. ř. soudního.

J. Mil žaloval na H. & K. o zaplacení 5000 zl. a byla první stolicí jeho žaloba naprosto zavržena, kdežto druhá stolice jí dala průchod. Ač žalovaní dovolali se z rozsudku druhé stolice, bylo přece k žádosti žalujícího c. k. krajským soudem v Plzni dle §. 259. ř. s. a dvorského dekretu ze dne 31. října 1800 č. 512. sb. z. s. povoleno zajmutí k zjištění, uzamčení a přenešení všech svršků náležitých žalovaným.

Tito podali následující stížnost na výměr, kterým ta exekuce byla povolena: Ustanovení zákona, k nimž se první stolice od-

Digitized by Google

volává, nemají zde platnosti. Dle §. 259. ř. s. má stran takových odstavců v rozsudku první stolice, proti němž opovězeno bylo odvolání, s exekucí vyčkáno býti, až vydán bude nález druhé stolice. Zde byla rozsudkem první stolice žaloba zcela zavržena a teprvé druhá stolice uznala vedlé žádosti v ní položené, načež proti celému nálezu bylo dovolání opovězeno i podáno. Ovšem praví §. 259. s. ř. dále: Kdyby některá rozepře byla takového spůsobu, že by strana, která v první stolici vyhrála, potřebovala zjištění, uhražení neb jiného soudního opatření, budiž jí to k její žádosti soudem povoleno; ale zde žadatel v první stolici při nevyhrál a kdyby to ustanovení rozšířeno býti mělo i na rozhodnutí druhé stolice, přece by nebyl správný výměr, na nějž si stěžujeme, poněvadž v této písemně projednané rozepři neměla dle dvorského dekretu ze dne 31. října 1800 č. 512. sb. z. s. neb min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. exekuce povolena býti, nýbrž má jen tehdáž povolena býti, když rozepře jest takového spůsobu, že by strana, která vyhrála, potřebovala zjištění neb jiného opatření, což žadatel za exekuci ani netvrdil, tím méně ale dokázal.

Co zejmena se týče dvorského dekretu ze dne 31. října 1800 č. 512. sb. z. s., jedná tentýž jen o rozepřích pro určitou věc a nikoliv pro pohledání, jeho ustanovení jsou tak jasná, že až k podivu jest, jak se mohla první stolice k němu odvolati. Dekret ten jedná jenom o sekvestraci, o žádném zajmutí neb uzamčení a ustanovuje zvláštní řízení o žádosti dotýčné, kteréž řízení zde zachováno nebylo.

Avšak druhá stolice zavrhla tu stížnost za příčinou, že povoleno jest zjištění v případě, že rozsudek druhé stolice jest žalujícímu příznivý, poněvadž §. 260. s. z. ustanovuje, že o dovolání platí totéž, co ustanovuje §. 259. s. ř. o odvolání, tento §. ale zjištění připouští a co se týká spůsobu zjištění, dvorský dekret ze dne 18. dubna 1785 č. 409. sb. z. s. zrušen byl §. 12. min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z., vedle něhož lze domáhati se zjištění zajmutím a odhádaním.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v království Českém ze dne 10. dubna 1876 č. 9772.

Dr. Šk.

Digitized by Google

Ku kapitole o smlouvě trhové.

K žalobě manželů S-ových na manžele St-ovy o vyhotovení trhové smlouvy a odevzdání pražského domu č. 615—I. nalezl c. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. února 1875 č. 1118., že žalovaní manželé St-ovi jsou jen tenkráte povinni trhovou smlouvu strany pražského domu č. 615—I. následujícího obsahu vyhotoviti, svými vlastnoručními legalisovanými podpisy opatřiti a žalobcům vydati (následuje doslovný obsah smlouvy), a jim dále dům č. 615—I. v Praze v držení a úplné vlastnictví odevzdati, když nevykoná žalovaný Matěj St. rozhodovací přísahu v žalobě uloženou, „že jak ví a se pamatuje, pravda není, že strany prodeje a koupě pražského domu č. 615—I. s Josefem S. v jeho vlastním jmenu a ve jmenu jeho manželky Kateřiny S. dne 24. srpna 1872 v kanceláři c. k. notáře V. na následujících článcích trhové smlouvy se dohodnul: (opakují se dotčené články smlouvy) — neb když žalobníci oba aneb jen Josef S. sám tuto přísahu mlčky neb výslovně vrácenou ve spůsobě tvrdivé a bez dodatku „dle svého vědomí a upamatování“ vykoná.

Důvody.

„Prozatímní smlouvou“ písemní dto. v Praze 7. července 1872 od obou stran (předpokládajíc, že Matěj St. i jmenem své manželky Eleonory St. jednati oprávněn byl) podepsanou, jakož i přiznáním obou stran jest podle §§. 107., 113. a 114. ř. s. dokázáno, že se obě strany o podmínkách dohodly v příčině koupě i prodeje domu č. 615—I.; neboť byl nejen předmět trhu, nýbrž i cena jeho určena a kromě toho bylo mezi stranami vyjednáno, kdy a v jakých lhůtách a za jakými podmínkami trhová cena zaplacena býti má, ano přijali žalovaní i závdavek 400 zl., při čemž úplně lhostejno jest, zdaž celý závdavek Matěji St. aneb k rozkazu jeho, jak žalobce tvrdí, z části 150 zl. třem dohazovačům vyplacen byl.

Toť jsou všecky náležitosti, jichž se v §§. 869., 883., 908., 1053. a 1054. ob. z. obč. k vzejití smlouvy trhové vyhledává.

Musí tudíž ujednání od 7. července 1872 za právoplatnou, obě strany stejně vížící smlouvu považováno býti.

S tím nijakž není v neshodě další ustanovení „prozatímní smlouvy,“ že se má písemní smlouva vyhotoviti, poněvadž ani

Digitized by Google

z této listiny prozatímní ani z celého jednání nevysvítá, že by se byly kontrahenti na tom dohodly, že platnost této smlouvy od písemného zdělání záviseti má, naopak vysvítá z této „prozatímní smlouvy“ a z celého jejího smyslu (§. 914. ob. zák. obč.), že se strany — když koupě a prodej domu č. 615—I. již uzavřen byl, také na písemném vyhotovení smlouvy této usnesly, ač nikterak k vůli platnosti její, nýbrž spíše k vůli převedení knihovního práva vlastnického a k ujištění obapolných práv a závazků.

„Prozatímní smlouva“ neobsahuje tedy tak zvaných punktací ve smyslu §. 885. ob. z. obč., nýbrž ona jest smlouva platná a obě strany stejně vížící a jen listina jest prozatímní až do vyhotovení notářského spisu.

Námitka žalovaných, že platnost smlouvy, o niž jde, ještě na podpisu písemního vyhotovení závisí, nemá tudíž žádného zákonního základu, tím méně, ješto žalovaný Matěj St. sám doznává, že přijal závdavek 400 zl. r. č. a tentýž dle §. 908. v. z. o. mimo zvláštní ujednání, vždy znamením uzavřené smlouvy jest, při čemž zhola jest lhostejno, zdaž žalovaný Matěj St. závdavek tento hned nebo později obdržel.

Taktéž nelze ohled míti na další námitku žalovaných, že žalobník Josef S. smlouvu písemní ani v čase původním ani libovolně jim určeném k podpisu nepředložil, ani první ujednanou splátku v pravý, od něho sama určený čas nesplatil, a tudíž smlouva dnem 7. července 1872 uzavřená sama sebou se rozpadla, neboť nevyplní-li jedna strana smlouvu, může druhá strana toliko o vyplnění nastupovati, nikoliv však od smlouvy platně uzavřené odstoupiti a její zrušení žádati (§. 919. ob. z. obč.).

Žalující uvádějí dále, že se dne 24. srpna 1872 obě strany u c. k. notáře V. sešly, aby smlouvu původnímu vyjednávání přiměřenou podepsaly, že však k podpisu tomu nedošlo, poněvadž žalovaný Matěj St. v příčině placení tržní ceny jiných a opět jiných podmínek žádal, že se však po delším vyjednávání obě strany na podmínkách v žalobě uvedených dohodly. Toto nové vyjednávání souviselo by ovšem se smlouvou od 7. července 1872 a jest vzhledem k tomu, že právní důvod, aniž hlavní předmět smlouvy změněn nebyl, nýbrž tato toliko ve svých vedlejších ustanoveních změněna byla, toliko doplnění původní smlouvy ve smyslu §. 1376. ob. z. obč., jehož důkaz žalobníkům náleží.

Úmluva od 7. července 1872, jak již zhora provedeno, nejen přiznáním obou stran, ale i prozatímní smlouvou písemní proká-

Digitized by Google

záno jest, a předpokládajíc také důkaz usnešení ze dne 24. srpna 1872 ostatně jen nepatrné změny vedlejších ustanovení obsahujícího, musil by žalobě průchod dán býti.

Námitka, že by byl Matěj St. písemní plnou moc od své manželky míti musel, a že i Josef S. podobně písemného plnomocenství od své manželky nevykázal, nezasluhuje žádného ohledu, poněvadž nikde předepsáno není, že plnomocenství vždy a všude písemné býti musí, naopak §§. 1005. a 1029. ob. z. obč. výslovně o ústních plnomocenstvích mluví. Srv. i §. 883. ob. z. obč.

Vzhledem k tomu, co posud uvedeno bylo, sluší jen ještě uvážiti, zda a pokud žalobci své tvrzení o vyjednávání dne 24. srpna 1872, na kterém své žalobní právo zakládají, dokázali.

K důkazu tomu nabídli žalující rozhodovací přísahu, a poněvadž důkaz této skutečnosti, jak již zhora bylo prokázáno, rozhodný jest, žalovaní pak události tyto popírají, muselo na tuto přísahu uznáno, a vzhledem k tomu, že Matěj St. toliko sám se žalobníkem jednal a smlouvu uzavřel, zmocnění jeho pro Eleonoru St. však prokázáno jest, byla přísaha tato jen jemu přisouzena, s druhé pak strany žalobcům za toutéž příčinou, a poněvadž se oba k přísaze nabídli, na vůli ponecháno bylo, zdali oba neb jen Josef S. přísahati má.

Z rozsudku toho odvolali se žalující, ukazujíce hlavně k tomu, že mezi výrokem a důvody rozsudku panuje neshoda. Kdežto totiž první stolice prozatímní smlouvu ze dne 7. července 1872 o kteréž se strany dohodly nejen o předmětu trhu a ceně trhové, nýbrž i o tom, kdy, v jakých lhůtách a za jakými podmínkami cena tržní splacena býti má, za právoplatnou a obě strany vížící prohlašuje, z čehož nutně vyplývá bezvýminečná povinnost žalovaných, smlouvu tu dodržeti, činí přece povinnost žalovaných k odevzdání domu do vlastnictví žalujících a k vyhotovení vkladné listiny závislou na provedení důkazu rozhodovací přísahou, která uložena býti má jen o některých vedlejších modalitách dne 24. srpna 1872 umluvených, jimiž ani právní důvod ani hlavní předmět tržní smlouvy se nezměnil a kteréž toliko doplnění původní smlouvy obsahovaly. Pak stěžovali si žalující, že spůsoba přísahy jest neúplná, neobsahujíc doslovného znění smlouvy trhové.

C. k. vrchní soud nálezem ze dne 10. srpna 1875 č. 15616. a 20496. odvolání toma pouze z části vyhověl, ustanoviv, že do přísežné spůsoby celý obsah smlouvy pojat býti má; ostatek potvrdil rozsudek první stolice z těchto

Digitized by Google

důvodů:

Ačkoliv, jak první soudce v důvodech svých dobře dolíčil, smlouvou ze dne 7. července 1872 prokázáno jest, že se obě strany na podstatných kusech smlouvy trhové o pražském domu č. 615—I., totiž na předmětu a na tržní ceně usnesly, že tedy vyjednávání ze dne 7. července 1872 smlouvou obě strany vížící považovati dlužno, nemohlo se přece závěrečné prosbě žalobní směřující na odevzdání tohoto domu v držení a vlastnictví bezvýminečně vyhověti, poněvadž, pokud žalobníci neprokáží shodnutí se stran o bližších modalitách v žalobě uvedených, hleděti sluší k §. 904. ob. z. obč., dle kteréhož splnění závazku, není-li čas k tomu přesně ustanoven, ihned žádati lze. Dle toho byli by žalovaní povinni dle §. 1062. ob. z. obč. jen tehdáž prodaný dům odevzdati, když by jim také žalující ihned tržní cenu zaplatili a žalující mohli by naopak dle §. 1052. ob. z. obč. jen tehdáž na odevzdání naléhati, kdyby tržní cenu ihned složili aneb tuto složiti volni byli. K tomu se však žalující v žalobě nenabídli.

Mimo to uzavřely strany dle prozatímní smlouvy od 7. července 1872 smlouvu v ten spůsob, že má býti teprvé zřízen kontrakt notářský, pročež nemohou žalovaní před právoplatným zřízením písemní smlouvy k odevzdání domu přidržováni býti.

Pokud však stížnost směřovala proti neúplnosti formule přísežné, byla důvodná, poněvadž v tom případě, když se na přísahu uzná, dle dvor. dekr. ze dne 29. září 1794 č. 195. sb. z. s. v rozsudku přísežní spůsoba přesně uvedena býti musí, tedy do slova a úplně, jak se přísaha skutečně vykonati má.

Na rozhodnutí to podali žalující mimořádnou dovolací stížnost.

C. k. nejvyšší soud ji však zamítl z následujících

důvodův.

K mimořádné revisi může se dle dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. změna souhlasných rozsudků jen pro zmatek neb zjevné bezpráví státi. V přítomném případě k tomu příčiny není, jsouť rozsudky obou nižších stolic zúplna ospravedlněny v důvodech k nim přidaných.

Náhledům, jichž revise hájí, nelze přisvědčiti, poněvadž, když strany smlouvu trhovou tím spůsobem uzavírají, že se o předmětu a ceně sice usjednotí, však co do modalit bližších, za nimiž obapolné splnění nastati má, další dohodnutí si vyhražují,

Digitized by Google

stávají se bližší ustanovení později umluvená integrujícími částmi trhové smlouvy a lze splnění její s obou stran jen dle obsahu těchto bližších ustanovení žádati.

Pročež nemohou žalující, když od nich udávaná bližší ustanovení dne 24. srpna 1872 s Matějem St. v jeho vlastním a jeho manželky jmenu umluvená, od žalovaných popřena byla, na základě této prozatímní smlouvy odevzdání domu do držení a úplného vlastnictví žádati, aniž by prvé dokázali, že povinnost z kupní smlouvy dle později ujednaných modalit pro ně vzešlou splnili, neb splniti ochotni byli (§. 1052. ob. z. obč.). Poněvadž ale žalující tvrdí, že smlouvu dle bližších modalit v žalobě uvedených vyplnili, žalovaní pak popírají, že se na těchto modalitách byli smluvili, uvádějíce modality zcela jiné, nemohli tito k odevzdání kupního předmětu leč po provedení důkazu bližších ustanovení smlouvy od žalujících uvedených odsouzeni býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního ze dne 3. února 1875 č. 12296.

JUDr. Jan Bayer.

Vytýká-li kupec zboží vady, musí je on dokázati (čl. 347. z. obch.).

Firma A. žalovala B. na zaplacení tržní ceny za vícekráte na úvěr od ní koupené a vybrané zboží, mezi kterými také obnos 45 tol. 10 gr. za soudek kaviaru, který firma A. žalovanému B. dne 11. listopadu 1872 z Hamburku do Prahy zaslala a zaň 45 tol. 10 gr. fakturovala.

Žalovaný B. připustil, že zboží toto obdržel, namítal ale, že když jej kaviar dne 17. listopadu došel, jej zkoušel a poněvadž byl špatné jakosti, firmě prodávající A. k disposici ponechal, což jí listem ze dne 17. listopadu 1872 oznámil. V listu tomto, spisům soudním přiloženém, vytýkal B., že kaviar mu zaslaný je velmi špatný, špatnější než zásylky předešlé, ač psal, aby mu firma prodávající lepší zboží zaslala, že kaviar jest rozbředlý jako kaše, olejovatý, že soudek byl jen do $^7/_8$ pln, že z něho ani lot nemůže potřebovati a že tedy žádá, aby mu zaň firma A. jiný a tak pěkný kaviar zaslala, jako objednal.

Digitized by Google

Žalobkyně popřela tyto okolnosti a c. k. obchodní soud v Praze vynesl pak dne 10. června 1875 č. 47142. (pokud se týče této zásilky) rozsudek, dle něhož kupujícího B. odsoudil, aby žalující firmě A. zažalovanou kupní cenu per 45 tol. 10 gr. za tento kaviar bezvýminečně zaplatil.

Důvody.

Žalovaný tvrdí, že kaviar dne 11. listopadu 1872 mu zaslaný ihned, když byl jej obdržel, psaním ze dne 17. listopadu 1872 za špatný a nepotřebný prohlásil a žalobkyni k disposici ponechal. Hledí-li se k obsahu tohoto psaní, tuť ovšem stěžuje si v něm žalovaný na špatnou jakost kaviaru, zejmena, že jest rozbředlý a že soudek byl jen do $^7/_8$ pln, avšak že by žalovaný kaviar tento ponechal žalobkyni k disposici, o tom v psaní není řeči. Žalovaný ale též neprovedl důkaz o tom, že kaviar tak špatné jakosti byl, jak tvrdí, a ač žalobkyně to popřela; žalovaný opominul totiž, aby dle předpisu čl. 348. z. obch. byl dal stav, v jakém kaviar došel, znalci zjistiti, a chce svoje tvrzení, že zboží skutečně mělo vady ve psaní ze dne 17. listopadu 1872 vytýkané, vratitelnou rozhodovací přísahou prokázati. Přísahu takovou nelze ale připustiti, poněvadž vlastnosti věci nejsou skutečností a mohou je pouze znalcové zjistiti. Žalovaný nedal tudíž zboží ani k disposici a neprokázal též jeho špatnou jakost, a proto musí zaplatiti žalovanou zaň tržní cenu.

Žalovaný stěžoval si z této části rozsudku, a na jeho stížnost uznal c. k. vrchní zemský soud rozsudkem ze dne 10. srpna 1875 č. 19099., změniv rozsudek první, za právo: Žalovaný B. bude jen tehdy povinen žalující firmě A. žalovanou tržní cenu 45 tol. 10 gr. s přísl. zaplatiti, jestli rozhodovací přísahou v odpovědi žalobkyni uloženou neprovede důkaz o tom, že na zásylku kaviaru ze dne 11. listopadu 1872 žalobkyni oznámil, že tato zásylka kaviaru jest špatnější než předešlé, že přece psal, aby mu žalobkyně lepší zboží zaslala, že tento zaslaný mu kaviar nelze prodati, poněvadž je jako kaše rozbředlý, a že z něho ani lot potřebovati nemůže; provede-li žalovaný o těchto okolnostech důkaz, ku kterému se nabídl, bude žaloba a prosba její, týkající se zaplacení této tržní ceny per 45 tol. 10 gr., zavržena.

Důvody.

Článek 347. z. obch. neukládá kupujícímu jinou než tu povinnost, aby zboží po odevzdání ihned prohlédl, a shledá-li, že

Digitized by Google

není dle úmluvy neb dle zákona, aby to prodávajícímu ihned oznámil.

Žalobkyně popřela v replice, že kupující B. zboží takové vady vytkl, jaké žalovaný v odpovědi uvádí, a proto slušelo uznati o tom na rozhodovací přísahu co jediný zde možný průvod, an zboží, o němž řekl žalovaný, že nelze je prodati, též nelze pokládati za schválené, článek 347. z. obch. pak o tom, že by třeba bylo dáti zboží k disposici, ničeho neobsahuje. Nelze též proti žalovanému dovolávati se čl. 348. zák. obch., neboť týž oprávňuje sice kupujícího, aby dal znalci zjistiti stav zboží, v jakém došlo, ale neukládá mu toho povinnost, a též žádné škodné následky nestanoví, jest-li kupující opatření toho z opatrnosti neužije.

Z rozsudku toho dovolala se žalující firma A. c. k. nejvyššího dvoru soudního a týž změniv rozsudek druhé instance, potvrdil rozsudek stolice první.

Důvody.

Sluší sice za to pokládati, že oznámení žalovaného ze dne 17. listopadu 1872 nebylo opozděné, poněvadž uplynulo pouze 5 dní od času, kdy zboží z Hamburku bylo odesláno a než vady oznámeny byly, avšak přes to nelze uznati, že by pouhé třebas včasné oznámení, že zboží jest vadné, kupujícího oprávňovalo, od koupě ustoupiti, pokud se týče zaplacení kupní ceny odpírati i pakli vady vytýkané v skutečnosti nebyly; neboť čl. 547. z. obch. předpokládá, že zboží nebylo skutečně dle vzoru neb po zákonu.

Provésti důkaz o tom, že vytýkané vady skutečně byly, když je žalobce co prodávající popírá, náleželo žalovanému co kupujícímu, poněvadž se týž na vady tyto odvolává, z nich dovozuje, že platiti není povinen, a proto též dle §. 104. s. ř. důvodnost této své námitky dokázati musí; důkaz takový lze ale vésti jen znalci, poněvadž se jedná o vlastnosti věci.

Bylo tedy na žalovaném, aby byl ihned po odevzdání zboží, jemuž vady vytýkal, vady tyto, jakmile je shledal, dle čl. 348. z. obch. znalci zjistiti dal, to tím více, an jednalo se o zboží, které lehce se zkazí; opomenul-li toho, není víče možno vady takové zjistiti, a jest důkaz o tom, jest-li žalovaný prodávající firmě A. vady ohlásil, pro rozhodnutí sporu zbytečný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. června 1876 č. 11888.

Dr. Kotrbelec.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

106) Vydatel směnky musí sice dle čl. 50. sm. řádu nahraditi útraty, jež vzešly kupeckým oběhem směnky, nikoliv však útraty, které třeba majiteli vzešly tím, že nějakého giranta téže směnky bez výsledku žaloval i naň vedl exekuci.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. května 1876 č. 5269. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 25.

107) Na základě informace, kterou advokát byl těsnopisem napsal, a která stranou byla vlastnoručně podepsána, prohlásil nejvyšší soud nastoupenou přísahu za vykonanou, neb není zákona, který by listině těsnopisem psané odpíral moci průvodní.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. března 1876 č. 2896. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 28.

108) Pakli se k stání, jež dle §. 45. knih. zák. bylo nařízeno k tomu konci, by prænotant dokázal, že zachoval sobě lhůtu k spravení záznamu, žádná strana se nedostavila, sluší obdobně užiti §. 30. ob. s. ř., a nelze ihned z úřední moci povoliti výmaz záznamu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1876 č. 3820. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 50.

109) A. dovolil svému sousedu B., který chtěl jistý pozemek koupiti, přes pozemek ten choditi, pakli ustoupí od zamýšlené koupi, a takto se přičiní, by A. pozemek sám mohl koupiti. Když byl A. pak pozemek skutečně koupil a B. užíval práva jemu ředěnou smlouvou pojištěného, podal naň A. žalobu zápůrčí. Vrchní soud dal žalobě místa, poněvadž B. nedosáhnuv vkladu služebnosti do knih, nenabyl žádné právo věcné. Nejvyšší soud však odmrštil žalobu, neb nelze vzhledem k líčenému stavu věci míti za to, že B. sobě osoboval nějakou služebnost bezprávně.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 8. března 1876 č. 43. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 25.

110) Dědic závětem povolaný ukoupil nároky dědiců ze zákona, aby se vyhnul sporu o dědictví. Chtěje pak nastoupiti dědictví ze zákona, byl odkázán k §. 808. ob. z. obč., který platí i tehda, když dědic ze závětu teprv později stal se též dědicem ze zákona.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. března 1876 č. 3091. v Ger. Halle z r. 1876 č. 50.

Digitized by Google

111) A. odevzdal bance B. in solutum pokladniční poukázku. Banka vypověděla poukázku ihned, dala ji však teprv pátý den po dni splatnosti protestovati, an nebyla vyplacena. C. k. nejvyšší soud vyslovil v důvodech náhled, že náleželo A., který ze správy byl žalován, dokázati, že v čas splatnosti lze bylo obdrženi na pokladniční poukázku sumu tam upsanou.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. května 1876 č. 12583. v Ger. Halle z r. 1876 č. 51.

112) Prodej statku společného, jehož vydobyl některý společník pomocí soudu na základě §. 843. ob. z. obč., není prodejem dobrovolným, nýbrž prodejem nuceným, a dotýká se tudíž ovšem také práv věřitelů hypothekárních.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 31. března 1876 č. 4181. v Ger. Halle z r. 1876 č. 54.

113) Stanoveno-li v §. 201. cís. pat. ze dne 4. září 1874 č. 208. ř. z., že nelze prodati slosovatelné papíry státní nezletilým náležející, tož nelze přec dědici, který stal se zletilým, toho odepříti, aby vyloučen byl podíl jeho v takových slosovatelných papírech, jichž vlastnictví jemu přísluší společně s dědici nezletilými. Neb nutil-li by se takto dědic zletilý, aby na společníky své podal žalobu na zrušení společenství, zajisté byl by následek toho nezletilým dědicům ještě nepříznivějším.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 27. října 1875 č. 11708. v Ger. Halle z r. 1876 č. 52.

114) §. 38. ob. knih. z. nezměnil ničehož v dosavadních předpisech o příslušnosti soudní.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 17. února 1876 č. 1753. v Ger. Halle z r. 1876 č. 54.

115) Žádá-li kdo ve smyslu §. 88. knih. zák. za lhůtu k předložení originálu listiny, na jejížto základě byl povolen záznam práva zástavního, tož nelze v příčině žádosti takové užíti zákona ze dne 16. května 1874 č. 695. z., nýbrž soud může vzdor protestaci odpůrce povoliti lhůtu žádanou, pakli žadatel osvědčil důvod, proč originál ještě předložiti nemůže. V případě takovém netřeba zároveň brátí lhůtu k spravení záznamu, vždyť žádost za prenotaci vyřídí se in merito teprv tehda, až se předloží prvopis listiny.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 9. června 1876 č. 6536. v Ger. Halle z r. 1876 č. 57.

Digitized by Google

Deník.

Druhý sjezd advokátů rakouských, který, jak známo, dne 9., 10. a 11. října 1876 v Praze má se odbývati, vezme dle ohlášení stálé deputace následující návrhy na přetřes:

1) Návrh panem drem. Millanichem loňského roku podaný stran upravení mezinárodního styku soudního. Referenti: Pánové doktoři: Jaques, Porlitz a Millanich.

2) Návrh panem drem. Rösslerem loňského roku podaný stran utvoření mezinárodního práva obchodního. Referenti: pan dr. ryt. z Kisslingů a p. dr. Goldschmidt.

3) Návrh panem drem. Vil. Lichtensternem loňského roku podaný stran ručení advokáta ve věcech poplatkových. Zpravodaj: pan dr. Ed. Zahn v Praze.

4) Návrh pana dra. Byka v Skočově:

„Druhý odstavec §. 222. ř. tr. vyžaduje toho nutně, aby rozšířena byla zákonem lhůta, která dle §. 221. ř. tr. přepsíva obviněnému, by se připraviti mohl k svému obhajování, má-li se státi skutkem právo, jež obviněnému dle §. 222. ř. tr. přísluší, že totiž může navrhovati, aby předvoláni byli svědkové neb znalci, jichž nenáleží již předvolati dle spisu obžalovacího neb dle nálezu, který o odporu proti němu vznešenému byl vydán.“

5) Návrh pana dra. Byka v Skočově:

„Lhůta jednoho roku 6 měsíců a tří dnů při umořování kuponů obligac majiteli znějících nemá se čítati od onoho dne, kdy kupon dospěje ku placení, nýbrž ode dne vyhotovení ediktu.“

6) Návrh pana dra. Linhy v Praze:

„V uvážení rozsahu povšechné agendy c. k. nejvyššího soudu, v uvážení, že od té doby, kde platí tr. ř. ze dne 23. května 1873, předsedové a radové jeho řízeními kassačními týdně několik dnů zaneprázdněni jsou,

v uvážení, že nevyhnutelným následkem zmíněných dvou momentů jest, že přes veškeré namáhání předsedů a radů c. k. nejvyššího soudu nelze jak soukromoprávné záležitosti tak kassační případy s onou rychlostí vyřizovati, které v zájmu vykonávání civilního a trestního soudnictví zapotřebí jest, navrhuje se:

Rakouský sjezd advokátů račiž vysloviti své přesvědčení, že nutno jest, aby personál c. k. nejvyššího soudu co nejdříve vydatně byl rozmnožen.“

Digitized by Google

7) Návrh pana dra. Buriana ve Vídni:

„Zřízení zástupce chudých má předcházeti meritální zkoumání věci, kterou dotýčná chudá strana hodlá provésti, výborem komory advokátní, a mají se v příčině té v jednacích řádech jednotlivých komor vytknouti ustanovení potřebná, a sice pokud možná souhlasná."

„Z tohoto zkoumání má sejíti toliko v případech pilných, na př. u věcech směnečných, neb je-li toho se obávati, že uplynou lhůty preklusivní neb promlčecí."

8) Návrh pana dra. Buriana ve Vídni:

„Má se působiti k tomu, by do té doby, až zákonem tarif pro práce advokátské bude vydán, již nyní presidia soudů první i druhé stolice pro obvody dotýčné vypracovala ve srozumění s komorami advokátními tarif konventionální pro tak zv. kurencie, který by pak v případech soudního upravení nákladů soudních byl všeobecným měřítkem."

9) Návrh pana dra. Buriana ve Vídni:

„Má se působiti k tomu, by zákon ze dne 19. května 1874 č. 70. o knihách železničních, pak zákony ze dne 24. dubna 1874 č. 48. a 49. ř. z. v ten smyl byly změněny, aby

a) jasně vytknuta byla povaha věcného práva, jež přísluší společnosti železniční k tělesu dráhy a jeho věcnému příslušenství;

b) přidána byla opatrovníkům majitelů priorit a listů zástavních jakási rada, kterou by zvolili majitele priorit neb listů zástavních;

c) majitelům priorit některé společnosti železniční dle okolnosti bylo umožněno, dosíci likvidaci společnosti dotýčné."

10) Návrh pana dra. Ferdinanda Schustra ve Vídni:

„§. 34. statutu disciplinárního ze dne 1. dubna 1872 č. 40. ř. z. náleželo by při revisi onoho statutu v prvním odstavcí změniti v ten smysl, „že k ústnímu líčení mají přístupu všickni advokaté i kandidaté advokacie."

11) Návrh pana dra. Hasselwantra ve Vídni:

„Rakouský sjezd advokátů nechť usnese se na tom, že pilná toho potřeba, by pro Vídeň a vůbec pro větší města, kde více soudů první stolice má sídlo své, zřízena byla kancelář evidenční, kdež by seznati lze bylo exekuce mobilární, které od těchto rozličných soudů k témže předmětům byly vykonány, a by rejstříky, kterých za příčinou tou jest vésti, každému byly přístupny."

12) Návrh pana dra. Johanny-ho ve Vídni:

„Sjezd advokátů usnášiž, že k vůli lepšímu provedení a dosažení

Digitized by Google

lepších výsledků z exekuce na věci movité, mají ve větších městech zříceny býti t. zv. komory pro zástavy a pokud se týče domy, kdež by zástavy se prodávaly."

13) Návrh pana dra. Schweinburga ve Vídni:

„Sjezd advokátů nechť usnese se na tom, žádati vhodným způsobem za vydání zákona, dle něhož by úřední dopisy advokátních komor mezi sebou, jakož i se stranami, zejmena, když tyto dopisy týkají se záležitostí disciplinárních neb udělení práva chudoby, osvobozeny byly od placení poštovného."

14) Návrh pana dra. Neudy ve Vídni:

„§. 362. ř. tr. měl by rozšířen býti v ten smysl, že tehdá, když dle náhledu odsouzeného, by zkoumání spisů značně zviklati mohlo přesvědčení o pravosti skutků, na nichžto nález spočívá, odsouzený toho na vůli má, ihned v stížnosti zmateční navrhovati, by kassační soud usnesl se ve smyslu §. 362. ř. tr., neb při ústním líčení přivésti k řeči návrh k tomu směřující."

15) Návrh pana dra. Neudy ve Vídni:

„Náleží zrušiti předpisy §§. 283. a 345. ř. tr., pokud jimi stanoveno, že obviněný nemůže sobě více stěžovati z vyměření trestu, pak-li soudní dvůr již užil mimořádného práva zmírňovacího neb práva, přeměniti trest dle zákona v trest jiný."

Z účtů advokátských netřeba zapravovati i nyní jak dříve poplatek kolkový. Tak rozhodlo ministerstvo financí výnosem ze dne 27. května 1876 č. 12575. k dotazu vrchního finančního ředitelství zemského, „jelikož advokáté v příčině účtů, které oni svým klientům vydávají o právních záležitostech jim svěřených, zejmena o tom, což oni za stranu byli hotově vydali, i což požadují za práci svou, nelze považovati co obchodníky neb živnostníky ve smyslu §. 19. zákona ze dne 8. března 1876 č. 26. ř. z."

K řádu advokátnímu. „Jur. Bl." sdělují rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 1. června 1876 č. 6023., kterým se vyslovuje zásada, že náleží výboru komory advokátní rozhodovati o tom, má-li advokát zbaven býti povinného zastupování, které naň bylo vzneseno, když se domnívá, že věc nelze provésti. §. 19. staršího řádu advokátního ze dne 16. srpna 1849 č. 364. ř. z., který dotýčné rozhodnutí byl přikázal soudům, byl zrušen novým řádem advokátním, neb odpovídá to povaze věci, by tentýž úřad, který zástupce z povinnosti zřídil, též rozhodoval o tom, má-li z tohoto zastupování opět sejíti, čili nic.

Digitized by Google

Notářská kolej obvodu komory Helomoucké odbývala dne 6. července t. r. schůzi svou, kdež mimo jiné jednáno též o návrhu pana notáře Vil. Fuchsiga v Šternberku, obsahu toho, by přikázáno bylo notářům vůbec řízení pozůstalostí, i by návrh zákona k tomu čelícího ministerstvu spravedlnosti byl předložen. Usnešeno, že sestavení onoho návrhu zákona má býti zůstaveno panu navrhovateli, i by pak další kroky byly konány toliko ve srozuměuí s ostatními tělesy k zastupování zájmů stavu notářského ustanovenými. Další návrh téhož řečníka, by usilováno bylo o vydání zákona, dle něhož všechny žádosti tabulární, mimo ony, jež podány byly v řízení sporném, notářem mají býti podepsány, byl po živé debatě zamítnut. Z. f. Not.

Čl. 14. základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. neměnil ničehož v předpisu cís. nařízení ze dne 18. února 1860 č. 45. ř. z., dle něhož vyznavači náboženství židovského nemohou vykonávati právo presentace pro upráznéné beneficium církevní, jinak s patronátem kostelním i obročním spojené. Tak rozhodlo ministerstvo pro osvětu i vyučování dne 28. května 1876 pod č. 6534., uvažujíc, že právo patronatu jest sice soubor oprávnění k jistým aktům církevním, že sice dává nároku na jistá čestná práva církevní, že však nikterak nemůže býti považováno co právo občanské neb politické ve smyslu základního zákona státního.

Z. f. Verw.

Sjezd něm. právníkův (13.) odbývá se dne 28., 29. a 30. srpna 1876 v Solnohradě. Mezi otázkami, o kterýchž rokovati se bude, jest také otázka, má-li v budoucním občanském zákonníku pro říši německou ustanoveno býti, že nabývání dědictví děje se ipso jure? O otázce této požádán byl také p. profesor dr. A. Randa o dobré zdání, kteréž mimo něho podali dr. Bedřich Mommsen v Kielu, proslulý svými „Beiträge zum Obligationenrecht“, nejnověji pak svou cenou poctěnou osnovou zákona o právu dědickém, pak dr. Jung ve Frankfurtě n. M. Referenty budou president Peterson ve Strassburku a soudní rada Makower (známý komentator obchodního zákona) v Berlíně. Dobré zdání p. prof. Randy (Verhlg. d. XIII. Jurtg. 1. str. 198. násl.) vyslovuje se pro podržení principu práva římského, že k nabytí dědictví potřebí jest vůle povolaného dědice, v podrobnostech pak navrhuje totéž upravení nabývání dědictví, za kteréž ve spisu svém „Erwerb der Erbschaft“ se zřetelem k rakouské osnově zákona o nabývání dědictví z r. 1866 se byl přimlouval.

Digitized by Google

Nesprávné poučení předsedy soudu porotního jakožto důvod zmatečný.

Od dra. Aloise Zuckera, mř. prof. práv v Praze.

Má býti lze z příčiny nesprávného poučení předsedova výrok porotcův v odpor bráti? tak zní jedna z otázek, kteréž z oboru formálního práva trestního k rozluštění si vybral letošní sjezd německých právníkův.

Wahlberg a Stöckel, kteříž o této otázce dobrá zdání podali (Verhandlungen des XIII. deutschen Juristentages. I. str. 29. násl. a str. 161. násl.), přisvědčují k ní, žádají však obzvláštní řízení k provedení takovéhoto prostředku právního. Wahlberg má za to, že „nikoliv každé nesprávné právní poučení předsedovo vždy a nutně porotce v omyl uvádí, jen ono nesprávné poučení, kteréž na obsah výroku porotcův účinek mělo v kuse pro rozhodnutí podstatném, vedle všeobecných zásad o zmatcích za důvod zmatečný že považovati se má.“ Má tudíž býti lze výrok porotcův pro nesprávné poučení právní zmateční stížnosti v odpor bráti, pokud vyloučeno není, že toto nesprávné poučení právní na zodpovězení otázek bez účinku nebylo.

K vůli na jisto postavení daného poučení navrhuje Wahlberg následující řízení.

Předseda dá porotcům právní poučení ve veřejném sezení po předcházející poradě se členy soudního dvoru. Strany mají na vůli proti tomuto poučení námitky přednésti, o nich pak rozhodne soudní dvůr v sezení neveřejném, uznaje je správnými nebo nesprávnými. Potom předseda ve smyslu tohoto rozhodnutí udělí poučení o věci v spor přivedené.

Digitized by Google

Poučení předsedovo, přednešené námitky a rozhodnutí o nich učiněné mají se z povinnosti úřední v protokole na jisto postaviti a stranám na žádost jejich v opise vydati.

V celku srovnávaje se s Wahlbergem odpovídá k bořejší otázce Stöckel. Taktéž žádá, aby stížnost zmateční z důvodu nesprávného poučení předsedova obmezena byla na případy ty, „kde dle stavu věci vyloučeno není, že účinek mělo na obsah rozsudku k ujmě stěžovatele," i připouští námitky stran proti udělenému poučení a výrok soudcovský o jich správnosti či nesprávnosti. Spokojuje se však s protokolárním na jisto postavením differencí v příčině poučení právního k řeči přišlých, nad to žádá, aby v případě neshody porotci svému výroku připojili, čí poučení právního se přidrželi, tudíž asi takto: „Výrok porotcův spočívající na právním poučení předsedovu (státního zástupce, obhájcovu) jest následující:" atd.

Na stanovisku podstatně rozdílném stojí v této otázce rakouský trestní řád od 23. května 1873.

Prohlašuje v §. 344. al. 8. mylné poučení předsedovo zhola a bez výminky jakékoliv za důvod zmatečný; nedopouští v §. 325. tr. ř. na přetřes bráti poučení od předsedy udělené, dává však oběma stranám na vůli, aby poučení od předsedy porotcům udělené protokolárně zjistiti daly.

Vzhledem na to, že naproti tomu něm. říšská justiční komise v §. 301. osnovy ř. tr. nesprávné poučení předsedovo důvodem zmatečným jen za výminky dotčené, že vedle stavu věci vyloučeno není, že na obsah rozsudku k ujmě toho, kdo rozsudek potom v odpor béře, působilo, uznává, chceme dvojí toto ustanovení porovnati a posouditi.

Přicházejí nám tu hlavně dvě otázky na zřetel.

Nejprvé sluší-li návrhu, aby stranám dovoleno bylo proti poučení předsedou námitky přednášeti, dáti přednost před ustanovením našeho tr. řádu, kterýž toho naprosto nepřipouští.

Po pečlivém rozvážení důvodův pro návrh onen uvedených nicméně nelze nám než předpisu našeho tr. ř. přednost dáti.

Návrh Stöckelův, po němž by se právní poučení předsedovo, když námitky činěny nebyly, v protokole vůbec zjistiti nemělo, jest naprosto nepříhodný, neboť potom stalo by se nesprávné poučení právní, nebyly-li ihned námitky učiněny, legálním základem výroku porotcův, ježto by následkem neprotokolování v příčině té prostředku opravného užíti lze nebylo.

Digitized by Google

V příčině pak návrhu Wahlbergova, jenž protokolování poučení právního žádá, však odchyluje se od našeho zákona námitky stran a výrok soudcovský o jich správnosti či nesprávnosti dopouští, jest následovní na uváženou.

Snaha, již v první instanci spolupůsobením stran správné poučení právní pojistiti a „principem kollegiality zaručiti," nachází meze v onom nebezpečí, kteréž dopuštění námitek pro nalezání spravedlnosti skrze porotce v sobě chová a kteréž při dnešním stavu řízení porotního podceňováno býti nesmí.

V anglické jury ovšem, když soudce porotcům poučení právní (charge) udělil, obhájce s námitkami v příčině otázky právní k němu obrátiti a za opravení o jednotlivých kusech žádati ho může; nelze však instituci tuto beze všeho na naše řízení před porotami přenášeti.

Zcela výminečné postavení anglického soudce činí možným nepředpojaté posouzení přednešených námitek a pojišťuje rozhodnutí o nich učiněnému úplnou autoritu před porotci.

Jinak v řízení porotním na kontinentu.

Předkem s důvodem pochybovati můžeme o nepředpojatém posouzení námitek proti udělenému poučení právnímu přednešených, mnohem většími obavami naplňuje nás ale dojem, jakýž kontroversy toho druhu na naši porotu zajisté učiní. Jakkoliv banální se snad náhled zdá, že by při takové neshodě mezi „právníky" v t. zv. otázce právní „laikovi" nejmoudřejším se zdálo zbaviti se raději srdnatým „Ne" zodpovědnosti za výrok příštímu rozsudku základem sloužící, — o pravosti jeho nicméně zkušenost zajisté by přesvědčila.

Tak by snaha o správné poučení v první stolici vedla jen k otřesení důvěry porotcův k právnímu poučení vůbec, aniž by poskytnuta byla záruka, že poučení za to skutečně správnější bude

Předpis §. 325. rak. tr. ř., kterýž všeliký rozbor poučení předsedova zakazuje, pojišťuje mu neporušený dojem a účinek na porotce, bylo-li poučení nesprávné, poskytuje protokolární jeho zaznamenání, kteréž hned z předu žádáno býti může, možnost remedury skrze dvůr kassační.

Menšího dosahu jest otázka, zdali nesprávné poučení zhola či jen tenkrát co důvod zmateční platiti má, když „vedlé stavu věci vyloučeno není, že na obsah rozsudku k ujmě stěžovatelově účinek mělo." Však i zde našemu řádu trestnímu, kterýž prvější princip provedl, přednost přísluší.

Digitized by Google

Stěžovatel jest vedlé §. 285. tr. ř. povinen důvody zmatečné jednotlivé a určitě udati, jinak na stížnost jeho od dvoru kassačního zřetel vzat nebude, musí tudíž poučení právní, pokud je nesprávným prohlašuje, vytknouti a tímtéž již pochybnost býti nemůže, že, vztahovalo-li se na př. mylné poučení na otázku dodávkovou nebo eventuální, kteráž k zodpovězení ani nepřišla, stížnost zmateční a limine zavržena bude; ve všech jiných případech však stížnosti zmateční pro nesprávné poučení právní místo dáti dlužno, poněvadž z pouhého „Ano“ nebo „Ne“ porotcův důvody výroku toho a vliv nesprávného poučení poznati nelze.

V případě tom sluší nesprávné poučení o sobě a vůbec a netoliko, jak Wahlberg za to má (l. c. str. 32.), ono, kteréž na obsah výroku porotcův účinek mělo, za důvod zmateční považovati, poněvadž, jak Wahlberg dobře podotýká, poučení právní „podstatnou jest podmínkou rozluštění soudcovské úlohy porotců v příčině zodpovídání otázky právní a tudíž nedostatek vyškolené známosti zákona na lavici porotcův nahraditi má.“

Spočívá-li však tato podmínka na základě klamném — nesprávném poučení právním —, pak musí stížnost zmateční místo míti.

Najití prostředkův k zamezení stížností zmatečních v případech, kde nesprávné poučení právní na výrok poroty bez účinku zůstalo, nemůže býti věcí zákonodárství, nýbrž loyální praxe.

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. **Jiří Pražák.**

(Pokračování.)

II. Kterak se vyšetřuje a vyplácí náhrada.

Dalším důležitým úkolem řízení expropriačního v širším slova smyslu jest, dopomoci expropriatovi k přiměřené náhradě, která jemu zákonem jest zabezpečena.[25])

---

[25]) Srv. „Právník“ z r. 1875 str. 145. a násl.

Digitized by Google

Nestačí tu, vyšetří-li se cena předmětu, který se jednotlivci v zájmu celku státního odnímá; neméně zajisté jestiť též dbáti o to, by na jisto bylo postaveno, kdo obdržeti má náhradu, zejmena hledí-li se k tomu, že v řídkých toliko případech vlastnictví odňaté věci přísluší bez dalšího obmezení určité osobě fysické neb právnické.

Již dříve pokusili jsme se o to, vytknouti zásady hmotného práva rakouského v příčině otázky: kdo subjektem jest nároku na náhradu.[26]) Seznali jsme, že tu co do věci movitých třetí oprávněný s pravidla proti podnikateli nebude míti nároku žádného, pakli věc, ku které jemu nějaké právo příslušelo, ponechal vlastníku v uschování, že však co se týče věcí nemovitých, rozhodnou bude okolnost ta, bylo-li lze právo toho, kdo mimo vlastníka činí nárok na náhradu, seznati z knih veřejných čili nic. V prvnějším případě mají třetí oprávnění přímý nárok naproti expropriantovi, kdežto v posledněji případě jim pouze zůstaveno jest, by se obrátili na vlastníka (expropriata), jehož pak věcí jest, přivésti nároky jich k platnosti, pakli se domnívá, že za příčinou poměru, v který on naproti třetí osobě vstoupil vzhledem k věci odňaté, sluší vyměřiti náhradu vyšší.[27])

Co pak týče se spůsobu, kterak třetí oprávnění nárok svůj na samostatnou náhradu neb na podíl v náhradě vlastníku vyměřené k platnosti mají přivésti, tož dlužno předkem poukázati k tomu, že zvláštní řízení za příčinou tou minist. naříz. ze dne 8. prosince 1855 č. 213. ř. z. pro expropriaci k účelům stavby státních železnic předepsané a později min. nařízením ze dne 27. dubna 1859 č. 71. ř. z. i na ostatní případy expropriace věcí nemovitých k veřejným účelům rozšířené, pouze pro Tirolsko a Vorarlbersko má platnost.[28]) Dle uvedeného nařízení prohlašuje

---

[26]) Srv. „Právník" z r. 1875 str. 156. a násl.

[27]) Srv. „Právník" z r. 1875 str. 160. pozn. 35. a str. 262. pozn. 52.

[28]) Neprávem uvádí tedy Kirchstetter (Commentar zum österr. allg. bürg. Gesetzbuche str. 171. a 172.) uvedené předpisy co takové, jež platí pro celou říši. Sluší spíše míti za to, že řízení ediktální snaží se vyrovnati nedostatek úplných knih veřejných, jichž, jak známo, toho času v Tirolsku a Vorarlbersku nebylo. Nemůže se tedy dovolávati t. zv. ratio legis, kdož by chtěl zastávati náhled, že dle řečených zákonů i v jiných zemích korunních sluší se zachovávati.

Digitized by Google

instance realní ediktem, že se zamýšlí vyvlastňovati, vyzývajíc zároveň všechny, kterým přísluší k nemovitostem, jichž k účelům veřejným bude zapotřebí, právo vlastnické neb nějaké jiné právo věcné, by práva svá do 90 dnů ode dne vyhlášení ediktu písemně neb ústně ohlásili, jinak že k těm, kteří se nepřihlásí, při rozdělování náhrady hleděno nebude, oni naopak veškerých práv svých na náhradu za příčinou obmýšlené expropriace naprosto pozbudou.[29])

---

[29]) Francouzský zákon expropriační z r. 1841 ukládá vlastníku povinnost, by ve lhůtě ediktální ohlásil ty, kterým přísluší nějaká práva k věci, která se má vyvlastňovati, an jinak expropriant pouze s ním vyjednává, on však třetím oprávněným sám náhradou jest povinován: art. 21.: — „le propriétaire est tenu d'appeler et de faire connaître à l'administration les fermiers, locataires, ceux qui ont des droits d'usufruit, d'habitation ou d'usage; — sinon il restera seul chargé envers eux des indemnités que ces derniers pourront réclamer." — Návrh pruského zákona expropriačního měl také ustanovení, že vlastník předložiti má výkaz všech třetích oprávněných, kterým se má náhrada poskytnouti. Při poradě zákona v sněmovně poslanců bylo však usneseno, že z toho sejíti má, že naopak se mají předvolati mimo vlastníka toliko účastníci, kteří se sami byli přihlásili, že chtějí v jednání bráti podíl, a že se mimo to pouze má v novinách vyhlásiti edikt, kterým se účastníci vyzývají, by se k stání dostavili, an jinak v příčině vyšetření i vyplacení náhrady dle zákona bude pokračováno (§. 25. zákona ze dne 11. června 1874; Dalcke n. u. m. str. 103.). — Ustanovení zákona francouzského schvaluje Grünhut (n. u. m. str. 233.) z toho důvodu, poněvadž prý vlastník nejlépe zná práva, jimiž právo jeho vlastnické jest obmezeno. Tu přehlíží se však, že takové oznámení má býti pouze vlastníku na vůli zůstaveno, že však nikoliv nelze tvrditi, že by vlastník měl jakousi principielní povinnost druhu dotknutého. Je-li tedy v některých případech vlastník osobám třetím za příčinou expropriace náhradou povinován, tož nezakládá se tato jeho povinnost v tom, že opomenul oprávněné ohlásiti, nýbrž v tom, že některá positivní zákonodárství i při nahodilé nemožnosti splnění závazku obligačního ukládají jednomu kontrahentu povinnost, by druhého kontrahenta odškodňoval. — Právem má Thiel (n. u. m. str. 127.) za vhodné ustanovení švýcarského zákona spolkového ze dne 1. května 1850 (čl. 12. č. 2. a čl. 14.), dle kterého třetí oprávnění nároky své ohlásiti mají do 30 dnů ode dne prohlášení, že nákres u obecního představenstva jest vyložen, an jinak za nároky ty ručí podnikatel pouze ještě do šesti měsíců a sice do sumy, kterou komise odhadací konečně ustanoví.

Digitized by Google

V ostatních zemích korunních nepředvolají se, jak jsme již svrchu (str. 401.) seznali, mimo případ, když ve smyslu zákona vodního zavedeno bylo řízení ediktální, a mimo případ expropriace k účelům staveb železničních, o kterém později pojednáme, třetí oprávnění ke komisí lokální, která se za příčinou obmýšlené expropriace nařizuje. Oni tedy také s pravidla nebudou s to, ohlásiti v řízení expropriačním své nároky na náhradu. Jelikož však, jak seznáme, řízení v příčině vyšetření náhrady, jež děje se u politického úřadu, beztoho má pouze účel ten, by náhrada prozatím byla vyměřena, aby expropriant, jakmile složí vyšetřenou tuto náhradu, v provedení podniku nebyl více zdržován, kdežto konečné upravení náhrady zůstaveno jest soudu, jehož se každý účastník může dovolávati, tož patrno jest, že i u nás materielní nárok třetích oprávněných na samostatnou náhradu nikterak se nevylučuje, jen že osobám těmto, pakli se nezúčastnily z vlastního vnuknutí v řízení expropriačním, pouze zůstaveno jest, domahati se na exproprianta náhrady jim příslušící pořadem práva.[30])

Pokud však dle zásad, které jsme v příčině odškodnění třetích oprávněných v ohledu práva materielního na jiném místě vytknouti se pokusili,[31]) třetím oprávněným, byť i měli přímý nárok naproti expropriantu, přece dle povahy věci samostatná náhrada vyměřiti se nemá, nýbrž tito pouze se odkazují na náhradu za samou věc vyměřenou, bude na expropriantu, aby při vyplacení náhrady vlastníku šetřil opatrností zákonem předepsaných. To jemu tím snáze lze bude učiniti, an práva věcná k věcem nemovitým — o kterážto práva tu výhradně jde — lze seznati z knih veřejných. Tak složí expropriant zejmena tehda, když odňatá věc stížena jest břemeny hypothekárními, náhradu dle §. 1425. ob. zák. obč. k soudu, i sprostí se takto vší povinnosti i naproti věřitelům hypothekárním. Tito pak mohou pouze žádati za rozvržení náhrady dle oněch zásad, jež platí v pří-

---

[30]) Expropriací pominou sice ipso jure jich práva vzhledem k věci vyvlastněné, a nález expropriační, byť i nebyl naproti nim vynešen, působí přec naproti všem třetím oprávněným. Jinak však má se věc co do náhrady. Tu nelze tvrditi, že by vyplacením náhrady vlastníku sám sebou byl prominul nárok těch, kteří k odňaté věci měli právo věcné.

[31]) Srv. „Právník" z r. 1875 str. 157. a násl.

Digitized by Google

padě exekučního prodeje nemovitosti soudem (dv. dekret ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s.).[32])

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Žaloba vlastnická vzhledem k věci nemovité. Jak se dokazuje totožnost pozemku číslem parc. poznamenaného s pozemkem číslem top. naznačeným?

(K výkladu §. 369., 1460. a 1500. ob. z. obč.)

Manželé František a Marie Veselí co majitelé usedlosti č. pop. 11. v Zadní Třebani podali dne 3. října 1872 na manžele Václava a Marii Tůmovy žalobu, jejíž hlavní obsah byl následující:

Kupní smlouvou ze dne 16. prosince 1853 lit. A. koupil František Veselý s Annou Veselou usedlost č. pop. 11. v Zadní Třebani; podíl Anny Veselé přešel pak dědictvím a postupem ze dne 18. června 1864 lit. C. na Marii Veselou, což obé dle výtahu lit. B. knihovně provedeno bylo.

K usedlosti této patří zvlášť též pozemky ve výměře 3 jiter 976 čtv. sáhů, jež povstaly z pozemků obecních, s povolením bývalého gubernia ze dne 18. dubna 1834, dle kupní smlouvy ze dne 20. května 1835 lit. D. od obce Zadní Třebaně k usedlosti č. pop. 11. v Zadní Třebani prodaných, a sice:

a) „na bořích“ lado ve výměře . . . . . 1492 čtv. sáhů;
b) též tam lado ve výměře . . . . . 1 jit. 340 „ „
(obě tyto lada pocházejí z obecního pozemku č. top. 326. pastviny ve výměře 40 jiter 1424 čtv. sáhů);

---

[32]) Srv. §. 13. min. nař. ze dne 8. prosince 1855 č. 213. ř. z., jehož, an zásada tam vyslovená odpovídá přirozené povaze věcí, v tomto případě právem vůbec lze dovolati se.

Digitized by Google

e) louka v Třepcouni ve výměře . . . . . 540 čtv. sáhů, oddělená od louky dříve obecní v Třepcouni č. top. 407. ve výměře 1 jitra 991 čtv. sáhů.

Pozemky tyto byly dle nového katastru měřeny takto: lada, jindy „na bořích“, nyní pozemky tak zvané „v Rybářích“ pod

α) č. parc. 608. pole ve výměře . . . . . 1538 čtv. sáhů;
β) „ 609. pastvina ve výměře . . . . 61 „ „
γ) „ 612. „ „ „ . . . . . 61 „ „
δ) „ 613. *a.* a *b.* pole ve výměře 1 jit. 350 „ „
ε) „ 614. pastvina ve výměře . . . . 62 „ „
ζ) „ 676. louka „ „ . . . . 597 „ „

kteréžto pozemky v novém katastru k řečené usedlosti přiděleny jsou.

O totožnosti pozemků *α*) — *ζ*) s pozemky *a*), *b*), *c*) podán důkaz znalci a mapami katastrálními.

Usedlost č. pop. 11. v Třebani byla dříve v majetnosti a držení Václava a Marie Tůmových, a prodali tito tutéž se všemi pozemky trhovou smlouvou ze dne 19. července 1839 Františku Köhlerovi, pod tou výminkou, že výše naznačené obecní pozemky jmenovitě „na bořích“ dvě lada a jeden dílec v Třepcouni, pak dva dílce na ostrově 14 po sobě běžících let ode dne smlouvy ze dne 19. července 1839 počítajíc bez úplatku užívati oprávněni býti mají.

František Köhler prodal smlouvou ze dne 25. března 1840 usedlost č. p. 11. v Třebani se všemi pozemky a zvlášť též s výše naznačenými pozemky obecními manželům Janu a Anně Veselým, avšak s dalším závazkem, že kupující ono bezúplatné užívání výše naznačených pozemků nejenom dodržeti povinni, nýbrž i vázáni býti mají, v tom spůsobu, jak se František Köhler reversem ze dne 20. ledna 1840 byl zavázal, Václavu Tůmovi do úplné vlastnosti, však pod tou výminkou a na ten případ odloučiti, když Václav Tůma sobě v těch 14 letech, co bezplatné užívání těchto dílců trvati má, na své útraty povolení odloučení těchto gruntovních dílců od č. pop. 11. v Zadní Třebani dobude, a od času dobytí všechny tyto dílce na sebe převezme.

Na důkaz o tom všem odvoláno se na knihovní výtah lit. B.

Uplynutím 14 let po uzavření smlouvy ze dne 19. července 1839, tedy dnem 19. července 1853, uhaslo však právo manželů Václava a Marie Tůmových k užívání těchto pozemků, jakož i právo těchže, oddělení dotčených pozemků spůsobiti.

Digitized by Google

Manželé Tůmových však dosud pozemky ty drží, což se dokazuje svědky dle čl. lit. F. Pročež se žaluje, by uznáno bylo za právo: že právo manželů Tůmových, shora uvedené pozemky užívati, projitím času uhaslo, že povinni jsou uznati právo vlastnické žalujících k pozemkům těmto, tyto jim do držení a užívání odevzdati a útraty sporu nahraditi.

Žalovaní namítali, 1. že pozemky *a*), *b*), *c*) nikoliv totožnými nejsou s pozemky *α*) až *ζ*); 2. že smlouva ze dne 19. července 1839 toliko na oko uzavřena byla, že tedy František Köhler vlastnictví dotčených pozemků nenabyl, že ostatně 3. oni (žalovaní) vlastnictví pozemků vydrželi.

Po provedeném důkazu znalci stran totožnosti pozemků a svědky stran toho, že dotýčná smlouva ze dne 19. července 1839 jen na oko uzavřena byla, jichž úspěch z důvodů soudních seznati lze, zamítl c. k. okresní soud v Berouně rozsudkem ze dne 21. července 1875 č. 5170. žalobu a sice z tohoto

důvodu,

že znalci nedokázali, že pozemky *a*), *b*), *c*), pocházející prý z top. čísel 326. a 407., totožnými jsou s pozemky č. parc. 608., 609., 612., 613., 614. a 676. Neb znalci udali sice, že uvedená čísla parcelní totožná jsou s některým dílem č. top. 326., případně 407., že se však zjistit nedá, zdali tato čísla parcelní totožná jsou s díly č. top. 326. a 407. v žalobě uvedenými, což též při prvním pohledu na mapu josefinskou a na mapu nového měření viditelno jest; neb dle josefinské mapy tvoří pozemky č. top. 326. a 407. každý pro sebe celek, kdežto uvedená čísla parcelní tvoří část pozemků, které se toliko dle polohy a podoby s č. top. 326. a 407. srovnávají. A jelikož pro pozemky, které č. top. 326. a 407. odprodány býti měly, pražádné bližší poznamenání není, tedy jest nemožné udati, s kterou částí pozemků dle nového měření totožná jsou.

C. k. vrchní soud zemský dal však k odvolání žalobníků žalobě rozsudkem ze dne 12. října 1875 č. 24959. v celém obsahu místa. Trest

důvodů

jest následující:

Otázku, zdali pozemky tak zvané obecní, patřící k usedlosti č. pop. 11. v Zadní Třebani, a sice dvě lada „na bořích“ a louka

Digitized by Google

v Třepcouni, totožné jsou s pozemky čísly parcelnými 608., 609., 612., 613., 614. a 676., sluší kladně zodpověděti.

Žalovaní nepopřeli naznačení sporných pozemků „na bořích“ a v Třepcouni. Mimo to jest knihovním vyhotovením intimátu guberniálního dekretu ze dne 10. července 1835 dokázáno, že obecní pozemky, na jednotlivé osadníky, zvláště též na držitele usedlosti č. pop. 11. v Třebani rozděleny a prodány, také topografická čísla 326. a 427. obsahují.

Dobrozdáním znalců jest dále dokázáno, že parcely č. 608., 609., 612., 613, 614. a 676. nového měření výměru, jakou žalobce tvrdí, mají, a že prvpojmenovaných pět parcel v trati „na bořích“ leží a díly obecního pozemku č. top. 326. jsou, pak že č. parc. 676. dílem louky č. top. 407. v Třepcouni jest.

Toto a další udání znalců, že porovnáním katastrální mapy s mapou Josefinského měření z podoby na totožnost obecních pozemků, na kteréž žalobce nárok činí, s parcelními čísly dle nového měření souditi se dá, musí, vzdor tomu, že znalci vyjádřili, že se přesně určiti nedá, zdali parcelní čísla zrovna tutéž polohu mají, poněvadž na Josefinské mapě toliko tehdejší rozdělení viditelno jest, za dostatečné k průkazu totožnosti považováno býti, pakli se uváží, že úplný souhlas obou katastrálních map rozličností jim za základ sloužícího měření vyloučen jest, a že tvrzeno bylo, že v udané poloze a trati ještě jiné než sporné parcely k usedlosti č. pop. 11. v Zadní Třebaní patří.

Listinami A, B, C, D dokázali žalobníci dle §. 294. a 431. ob. zák. obč. vlastnictví k sporným pozemkům, a vyhověli tím první podmínce §. 369. ob. zák. obč.

Námitkám žalovaných, že smlouva ze dne 19. července 1839 toliko na oko učiněna a že tedy František Köhler vlastnictví sporných pozemků nenabyl, ani dále převésti nemohl, a že mimo to žalovaní vlastnictví pozemků vydrželi, nelze místa dáti. Neboť předně prospívá žalobcům dle §. 1469. ob. zák. obč. vydržení; tvrzená smlouva na oko nemůže však proti nim důvodně namítána býti, poněvadž oni na uzavření dotýčné smlouvy podílu nebrali, a z gruntovní knihy, kdež toliko na 14 let obmezený nárok žalovaných na bezúplatné užívání a případně na knihovní oddělení pozemků zanešen jest, nikterak tvrzené bezvýminečné vlastnictví žalovaných seznati nemohli.

Mimo to důkaz ohledně tvrzené smlouvy na oko doveden nebyl, a také takového důkazu dovésti nelze, poněvadž slyšení

Digitized by Google

svědkové na děj se více nepamatují, a rozhodovací přísaha proto nemístná jest, jelikož žalovaní sice udávají, že Františku Köhlerovi proti tomu 1400 zl. na tržní cenu za usedlost č. p. 11. slevili, že si vlastnictví tak zvaných obecních pozemků vyhradili, při čemž však opomenuli výslovně tvrditi, še František Köhler v to svolil, další však dovozování, s vylíčením děje spojené, předmětem rozhodovací přísahy býti nemůže.

Poněvadž námitka smlouvy na oko odstraněna jest, žalovaní tedy po 14 letech ode dne 19. července 1839, tedy až do dne 19. července 1853, za pouhé požívatele považovati dlužno, tedy neprospívá jim tvrzené vydržení, poněvadž ode dne 19. července 1853 ještě 30 let neuplynulo, a držení během zhora zmíněných 14 let, pokud přesahovalo výkon požívacího práva, nedostatek bezelstnosti na překážku jest, tak že tato časová doba vzhledem k §. 1460. ob. z. obč. do času vydržecího vpočtěna býti nemůže. A nehledě ani k tomu, jsou žalobci dle §. 1500. ob. z. obč. proti námitce vydržení chráněni, poněvadž z gruntovní knihy dotýčný nárok žalovaných jen co nárok na určitý čas obmezený seznati lze.

Jelikož tedy čas ten již dávno uplynul, jeví se býti závěreční prosba na uznání, že právo požívací odpůrců pominulo, na uznání vlastnictví a odevzdání pozemků v §. 366. ob. z. obč. odůvodněna.

Dovolání, jež žalovaní proti tomuto rozsudku podali, zamítl c. k. nejvyšší soud, potvrdiv rozsudek c. k. vrchního soudu.

Důvody.

Žalobníci dokázali vlastnické právo k požádaným pozemkům listinami A. až E., neboť z těchto vychází na jevo, že žalobníci od roku 1853 pokud se týče 1864 co vlastníci usedlosti č. p. 11. v Zadní Třebani s pozemky v gruntovní knize zanešeni jsou, že vlastnické své právo na základě úplatných smluv a přiřknutí pozůstalosti od Jana a Anny Veselých, pak Anny Veselé mladší odvozují, kteří dle podaných průvodů knihovní vlastníci, pokud se týče spoluvlastníci, této usedlosti s pozemky byli, pak že manželé Jan a Anna Veselých vlastnické své právo na předchůdci Františku Köhlerovi opírají, jenž usedlost se spornými pozemky smlouvou ze dne 19. července 1839 od žalovaných koupil a smlouvou ze dne 25. března 1840 manželům Janu a Anně Veselým prodal.

Těmito doklady jest dle §. 424. a 431. ob. zák. obč. právní důvod, jakož i právní spůsob nabývací stran sporných pozemků na straně žalobníků prokázán, jelikož smlouvy, jimiž usedlost

Digitized by Google

č. p. 11. s uvedenými pozemky od předešlých vlastníků na žalobníky přenešena byla, ve veřejných knihách zanešeny jsou. (§. 431. a 441. ob. z. obč.)

Námitka žalovaných, že po prodeji usedlosti č. pop. 11. za manžele Jana a Annu Veselých na dále v skutečném držení a užívání zmíněných pozemků zůstali, jest zcela bezvýznamná, an smlouvou ze dne 19. července 1839 uvedenou usedlost spolu se spornými pozemky Františku Köhlerovi do vlastnictví prodali, sobě však užívání těchto pozemků na dobu 14 let vyhradili, a z tohoto důvodu v držení pozemku pozůstali. Vzhledem k tomu, že podmínka, pod kterouž prý žalovaným volno bylo, pozemky zase vydobýti ve lhůtě k tomu určené, ba i za celého času zákonního promlčení, z jejich strany vyplněna nebyla, a že tedy dotýčného práva nepoužili, jsou tedy žalobníci po nyní uhaslém užívání zcela oprávněni, žádati, by jim pozemky, jež pořádně nabyli, a jež integrující část jejich usedlosti č. pop. 11. v Zadní Třebani tvoří, do vlastního skutečného držení a užívání odevzdány byly. (§. 354. a 366. ob. z. obč.)

Že nelze žalovaným odvolati se na vydržení pozemků, leží na bílém dni, an se užívání, jež jim stran těchto pozemků dle úmluvy poskytnuto a od nich konáno bylo, teprvé v roce 1853 končilo, dle §. 1462. ob. z. obč. věc, kteráž k užívání dána jest, vydržeti nelze, namítané vydržení tedy teprvé rokem 1853 začíti mohlo, a dle toho v čas podání žaloby zákonní lhůta vydržecí daleko ještě neuplynula.

Rovněž nelze ohledu bráti na námitku, že rozhodující smlouva ze dne 19. července 1839 stran sporných pozemků smlouvou na oko byla, jelikož námitka tato ničím nedokázána jest, jelikož dále právo, námitku tuto činiti, promlčením, jež žalobníci namítali, pominulo, a jelikož konečně námitka tato naproti žalobníkům, již dle samého doznání žalovaných na uzavření dotýčné smlouvy žádného podílu nebrali, vůbec činěna býti nemůže.

Co se konečně týče popřené totožnosti žalobou požádaných pozemků s pozemky, jež žalovaní drží, tož nelze o totožnosti této vzhledem na průvody, v důvodech vrchního soudu vyložené, nikoliv pochybovati, a to tím méně, an žalovaní totožnost tuto toliko popřeli, nikoliv však neprokázali, že pozemky, kteréž oni drží, od jinud pocházejí, a od oněch pozemků se liší, jež na základě zmíněné smlouvy ze dne 19. července 1839 k užívání převzali,

Digitized by Google

pročež na odpor tento vzhledem k zjištění znalců žádného ohledu bráti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. června 1876 č. 1258.

Poznámka zas. Doposud náleží důkaz o příslušnosti jednotlivých dílců pozemkových k jisté usedlosti k nejtěžším stránkám žalob vlastnických. Zvláště když se jedná o to, prokázati totožnost pozemku číslem topografickým poznamenaného s pozemkem dle nového měření číslem parcelním naznačeným, objevují se obtíže nemalé, jejichž rozřešení závisí takřka na dobré vůli soudcově. Tak c. k. okresní soud v Rumburku rozsudkem ze dne 9. června 1875 č. 1883. ani nepřipustil důkazu o totožnosti č. parc. 2326. s č. top. 1365., kterýžto důkaz josefinským katastrem, soudním ohledáním a znalci s odvoláním na polohopisné nákresy (Flur-Karten) a katastrální mapy nabídnut byl, z té příčiny, jelikož prý bylo věcí žalujících, pomůcky tyto (totiž polohopisné nákresy a katastrální mapy) zaopatřiti a k žalobě přiložiti. C. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 10. srpna 1875 č. 19571. onen rozsudek, odvolávaje se na důvody prvního soudu, potvrdil.

Obtíže tyto budou teprvé odstraněny, až srovnalost mezi knihami pozemkovými a katastrem provedena bude. Dotud však jest se uspokojiti podanými průvody pravdy podobnosti. Srov. min. výnos ze dne 16. dubna 1871 č. 3003.; Randa, Právo vlastnické str. 143. Srov. též praktický případ v „Právníku" r. 1874 str. 623.—635.

Dr. J. R.

Příspěvek k výkladu §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Firma L. & L. podala na S. žalobu na zaplacení tržní ceny 64 zl. 85 kr. s přísl., k níž ustanoveno bylo stání na 15. června 1875; podáním de præs. 12. června 1875 č. 59572. žádal žalovaný S. za odročení stání a žalující firma, které žádost tato byla při stání dne 15. června 1874 předložena, aby se o ní vyjádřila, svolila v odročení toto, následkem čeho bylo nové stání na 27. července 1875 ustanoveno, které opět na 7. září 1875 bylo v srozumění stran odročeno.

Digitized by Google

Mezi a před podáním odpovědi zaslal žalovaný na žalující firmu částku 44 zl. 5 kr., s přísl. 47 zl. 54 kr., kterou co pravý dluh uznával, a zástupce jeho založil při následujícím stání dne 7. září 1875 odpověď, kde zaplacení částky 44 zl. 5 kr. či 47 zl. 54 kr. namítal a ohledně ostatní částky žalobu co nedůvodnou vyvracel; odpovědi této předcházela dle předpisu stručného řízení poznámka, že smír mezi stranami, ač se oň jednalo, nebyl dosažen.

Při následujícím stání doznala žalující firma zaplacení částky 44 zl. 5 kr. či 47 zl. 54 kr. a uznávajíc nepodstatnost nároku na zbytek zažalovaného obnosu, upustila od prosby žalobní, pokud se týkala hlavní věci a obmezila svou prosbu na přisouzení likvidovaných útrat sporu, při čemž uvedla, že již při dřívějším stání nabízela se zástupci žalovaného ku smíru toho spůsobu, že při zdvižení útrat vzájemných od žaloby by upustila, k němuž ale zástupce žalovaného nesvolil.

Zástupce žalovaného protestoval, aby se na poslednější okolnost ohled bral, poněvadž odporuje obsahu soudního protokolu ohledně jednání o smír, a hájil žalovaného proti žádané náhradě útrat v replice likvidovaných tím, že žaloba, jejíž částečný nárok žalobkyně uznala sama co neoprávněný, nebyla důvodna, a žalobkyně, ač před podáním odpovědi s ostatní částí již byla zaplacena, při žalobě a prosbě setrvala a teprv po odpovědi v replice od žaloby ve hlavní věci upustila, že žalovaný musel podati odpověď, aby se proti nestávajícímu nároku hájil a tímto podáním odpovědi a domáháním se potřebných pomůcek k téže že jemu značné výlohy vzešly, žádaje naopak, aby žalující firma byla k náhradě útrat sporu na žalovaného odsouzena.

Žalující firma podala na to řeč konečnou a žalovaný řeč nákonečnou, jednající veskrze jen o náhradě útrat sporu a c. k. obchodní soud v Praze vynesl pak následovní rozsudek:

Žalující firma jest povinna, aby žalovanému nahradila ve třech dnech při následcích exekuce na soudních útratách 4 zl. 96 kr. co přebytek útrat, který se po odpočtení útrat žalobkyni přisouzených od útrat žalovanému přisouzených na straně tohoto objevil.

Důvody

rozsudku tohoto jsou v krátkosti následovní:

Pravda není sice, že by žalobkyně byla od žaloby upustila, neboť vytrvala na prosbě žaloby ohledně útrat, jelikož ale jen na

Digitized by Google

tyto prosbu svou v replice obmezila, nelze vynésti o věci hlavní nález, a nelze tedy mluviti o tom, jestli ta či ona strana v rozepři o hlavní věc podlehla. Následek toho jest ten, že ohledně přisouzení útrat sporu jest bez významu zásada, která strana zvítězila a která podlehla, a sluší v tom ohledu přihlížeti jedině per analogiam k zásadě v §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. vyslovené, aby se totiž jen ty útraty přisoudily, které ku řádnému provedení práva stranám byly potřebny.

Žalobkyni přísluší náhrada za žalobu, poněvadž větší část zažalovaného obnosu teprv po podané žalobě byla zaplacena, a třebas by i žalobkyně byla věděla, že nemá právo k celým zažalovaným 64 zl. 85 kr., ale že má právo pouze k 44 zl. 5 kr., nelze jí upříti právo, aby a že tento obnos byla zažalovala; rozdíl mezi žalovanou sumou a tímto obnosem má vliv pouze na kolky, které na žalobu přišly.

Žalobkyni přísluší dále náhrada za stání dne 15. června 1874, poněvadž je k žádosti žalovaného odročila.

Konečně měla žalobkyně ještě jednoho stání zapotřebí, aby, když v běhu projednání sporu nárok její pominul, od žaloby upustila, či jak se stalo, aby žalobní prosbu na útraty restringovala a tento nárok odůvodnila; pro toto poslední dostačilo ale, ana věc byla zcela jednoduchá, jediné stání, a nelze jí za další odročování stání a projednávání náhradu přisouditi. Takovým v důvodech rozsudku do jednotlivostí provedeným počtem uznal soud co přiměřenou náhradu žalobkyni obnos 13 zl. 6 kr.

Žalovanému sluší naproti tomu přisouditi náhradu za podání odpovědi, poněvadž žalobkyně před podáním téže neupustila od nároku žalobního, ačkoli to učiniti mohla, a tedy žalovaný nucen byl, aby k uhájení svých práv odpověď podal.

Žalovaný hájil se též s důvodem proti útratám, které žalobkyně v replice k náhradě likvidovala, avšak obhájení to mohlo se při jednoduchosti věci, při jediném stání provésti, a proto nelze též žalovanému za další stání a projednávání náhradu přiřknouti.

Náhradu útrat žalovanému příslušnou usoudil soud na 18 zl. 2 kr., a přisoudil mu tedy differenci mezi tímto obnosem a útratami žalující přiřknutými 13 zl. 6 kr., v částce 4 zl. 96 kr. k náhradě.

Z rozsudku tohoto odvolal se žalovaný a c. k. vrchní soud zemský potvrdil rozsudek první z následovních

Digitized by Google

důvodů:

Jelikož žalovaný část zažalovaného obnosu zaplatil a zbytek zažalované pohledávky súčtoval, pozbyla žaloba předmětu, poněvadž ale zástupce žalovaného smířlivé urovnání této záležitosti nepřijal, a v odpovědi proti předpisům §. 33. dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. založené žádal, aby žalobkyně byla se svou žalobou odvržena a k náhradě útrat soudních odsouzena, tuť nemůže za toto své protizákonní jednání a tím vyvolané pokračování ve vedení sporu ani od své strany náhradu žádati, tím méně tedy od žalobkyně, neboť okolnost, že dále se ve sporu projednávalo, jen tomu přičísti sluší, že obchodní soud nešetřil své povinnosti a stranám nezabránil, aby spisy ve formě protokolu zakládaly, ač již z první řeči zjevno bylo, oč se jedná.

Rozsudkem prvním tedy, který přisoudil žalovanému náhradu útrat, zástupce žalovaného není stížen, poněvadž vzhledem na prosbu repliky jen svévolně dále při vedl.

Rozsudek c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 24. ledna 1876 č. 6540. a rozsudek c. k. vrchního soudu zemského ze dne 6. března 1876 č. 5849.*)

Dr. K.

Bylo-li pohledávání k pozůstalosti přihlášeno a do inventáře zapsáno, a rozpíše-li se na to svolání věřitelů dle §. 814. ob. z. obč., sluší dluh na novo ve lhůtě ustanovené přihlásiti.

J. G. prodal a dodal Karolině Š. za fakturované ceny zboží za 99 zl. 10 kr. K. Š. zemřela a J. G. ohlásil pohledávání k její pozůstalosti. Přihláška byla k soudu přijata, a pohledávání co pravé a splatné do inventáře pozůstalosti zapsáno. Pozůstalost po K. Š. byla na to jejímu manželi Janu Š. odevzdána se závazkem, aby přihlášené a za splatné uznané dluhy zaplatil. Poněvadž pak pohledávání J. G. proti K. Š. za pravé a splatné uznáno a za

---

*) Ostatní obsah rozsudku jest, pokud se týče otázky útrat, bez důležitosti.

Digitized by Google

takové i do inventáře pozůstalosti zapsáno bylo, žaloval J. G. jejího dědice Jana Š., jemuž pozůstalost jeho manželky se závazkem, aby splatné dluhy zaplatil, odevzdána byla, o zaplacení pohledávání 99 zl. 10 kr. s přísl.

Žalovaný namítal ve své odpovědi, že dluhy K. Š. přesahovaly její pohledávání, a poněvadž pokus narovnání s věřiteli se nezdařil, zejmena proto, že se žalující proti tomu vyslovil, aby žalovanému obchod přenechán byl, převezme-li dluhy obchodní — byl vypsán na pozůstalost Karoliny Š. konkurs, který ale později opět vyzdvižen byl, načež stání ku dni 3. února 1874 k vyjednání pozůstalosti s dodatkem §. 814. ob. zák. obč. položeno bylo, že věřitelé, kteří se do vyměřené lhůty nepřihlásí, když pozůstalost zaplacením opovězených dluhů se vybéře, nemohou se již k ní táhnouti, leč pokud jim přísluší právo zástavní.

Následkem tohoto vyzvání c. k. okresního soudu v H. přihlásili věřitelé k pozůstalosti Karoliny Š. svá

pohledávání v částce . . . . . 6429 zl. 19 kr.
a poněvadž aktiva pozůstalosti obnášejí . . . 4787 „ 17 „
jest pozůstalost předlužena o . . . . . 1642 zl. 02 kr.

Poněvadž pak žalující své zažalované pohledávání ve lhůtě od soudu určené k pozůstalosti Karoliny Š. nepřihlásil, jest pozůstalost přihlášenými pohledáváními vyčerpána, a žalujícímu tudíž proti pozůstalosti Karoliny Š. žádné pohledávání více nepřísluší, a to tím méně, že žalovanému jmění pozůstalostní jen pod výminkou do vlastnictví odevzdáno bylo, že dluhy v odevzdací listině jmenované sám ze svého zaplatí. Pohledávání žalobcovo ale v listině odevzdací zapsáno není, a proto on proti žalovanému žádného osobního nároku nemá.

Kdyby se nebylo svolání věřitelů stalo, mohl by žalující domáhati se zaplacení jen kvoty podle ustanovení kodkursního řádu na jeho pohledávání připadající; poněvadž se ale žalující v určité lhůtě nepřihlásil, tedy také i o tento nárok přišel.

Žalovaný žádá tudíž za zamítnutí žaloby.

C. k. obchodní soud v Praze nálezem ze dne 21. října 1875 č. 106868. žalobu zamítl, a to z následujících

důvodů.

Žalující domáhá se zaplacení svého pohledávání 99 zl. 10 kr., které má za žalovaným z důvodu, že tento jest právní nástupce své manželky.

Digitized by Google

Tvrzení žalovaného, že po vyzdvižení konkursu věřitelé pozůstalosti vyzváni byli, aby pod právními následky §. 814. ob. z. obč. do stání dne 3. února 1874 svá pohledávání přihlásili, a že tento výměr pozůstalostního soudu žalujícímu doručen byl, jest dokázáno spisy pozůstalosti dle §. 30. sumárního patentu a dle §. 112. ob. ř. s.

Žalující přiznává, že tohoto vyzvání neuposlechl, a netvrdí a ani nedokazuje, že by mu pro jeho pohledávání právo zástavní příslušelo.

O přihláškách, které se staly následkem onoho vyzvání, byl při stání dne 3. února 1874 ve smyslu §. 135. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 sepsán protokol, a byla pozůstalost po K. Š. v ceně 4787 zl. 17 kr. jejímu manželi Janu Š., který se výminečně byl přihlásil, řádně odevzdána se závazkem, aby všichni přihlášení a v onom protokole jmenovaní věřitelé mající celkem pohledávání per 6416 zl. 22 kr. k zaplacení přišli, čímž pozůstalost vyčerpána jest.

Významem „všech přihlášených věřitelů" rozumějí se pouze všechna pohledávání při stání dne 3. února 1874 přihlášená, poněvadž při tomto stání jen o nich se jednalo — dle §. 135. dotčeného patentu — a odevzdací listina vydána byla u vyřízení téhož protokolu. Žalující ale k tomu stání své pohledávání ani nepřihlásil a ani neprokázal, a tudíž v této odevzdací listině co věřitel, který by zaplacení dojíti měl, uveden býti nemohl; on si spíše opomenuv přihlášku vyzváním soudním dle §. 814. ob. z. obč. od něho požadovanou, a opomenuv prokázati své pohledávání při stání dne 3. února 1874 položeném, zákonité následky svého opominutí sám přičísti musí, a nepřísluší mu tudíž proti jmenované pozůstalosti čili žalovanému co nástupci a dědici, jenž se byl pod výminkou přihlásil, žádný další nárok, pročež také žaloba se závěreční prosbou v ní obsaženou zamítnuta býti musela. Nenáleží dle §. 811. ob. zák. obč. soudu, aby o zjištění a uspokojení věřitelů zůstavitele staral se více, nežli toho sami žádají; žalobce ale mezi vyjednáváním pozůstalosti žádost takovou ani neučinil, ano vyzvání, aby své pohledávání přihlásil a prokázal, ani neuposlechl.

Mimo to sluší podotknouti, že, jak žalující v replice uvádí, u c. k. okresního soudu v H. podáním dle praes. 23. ledna 1874 č. 293. o zprávu stran stavu pozůstalosti sám žádal, a vyřízením ze dne 25. ledna 1874 č. 293. jemu na vědomí dáno bylo, že se výměrem ze dne 15. ledna 1874 č. 50. všichni věřitelé vyzývají,

Digitized by Google

aby do 3. února 1874, na kterýžto den vyjednání pozůstalosti položeno bylo, pod následky §. 814. ob. z. obč. se přihlásili (§. 30. sum. patentu, §. 112. ob. ř. s.), protož tvrzení repliky, že jen věřitelé, kteří se ještě nepřihlásili, vyzváni byli, nesprávné jest.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 29. listopadu 1875 č. 29793. dal žalobě místa z těchto

důvodů:

Žalovaný nepopřel toho, že žalujícímu proti jeho zemřelé manželce zažalované pohledávání co obchodní dluh příslušelo, a že k pozůstalosti Karoliny Š. přihlášeno bylo dříve nežli vyjednávání pozůstalosti dle předpisů o řízení nesporném se skončilo, a žalovanému, jakožto dědici pod výminkou přihlášenému, pozůstalost odevzdána byla.

Nerozhodno jest, že se žalující mezi vyjednáváním pozůstalosti proti tomu vyslovil, aby žalovanému další vedení obchodu přenecháno bylo, převezme-li obchodní dluhy, poněvadž žalobce právě tím, jakož i podáním ze dne 23. ledna 1874 č. 293. svůj nárok proti pozůstalosti si vyhradil, jakož i žalující své žalobní právo ze žádné smlouvy nevyvozuje, která by bez toho, vezme-li se zření k vypsání konkursu, jež následovalo, působnosti neměla.

Poněvadž konkurs byl opět zrušen, nemůže žalovaný co dědic, který se byl výmínečně přihlásil, žalujícímu namítati, že jmění pozůstalosti k zaplacení dluhů nestačilo, spíše musí se vzíti zřetel na pohledávání žalujícího, poněvadž nelze v nesporném jednání pro nestání dáti za právo stanné, a poněvadž pohledávání dříve již přihlášeno bylo, prvé nežli věřitelé již známí, výměrem ze dne 15. ledna 1874 č. 50., který žalujícímu dle spisů pozůstalostních dodán byl, k stání k vyjednání pozůstalosti předvoláni byli, a poněvadž dále ani tvrzeno nebylo, že byl edikt vyhotoven, aniž výměrem, o který jde, žalujícímu uloženo bylo, aby se znova přihlásil, nýbrž jen vysloveny byly následky §. 814. ob. z. obč.

Jmění pozůstalostního čili jeho výtěžku se mezi vyjednáváním k zaplacení dluhů nepoužilo, nýbrž bylo odevzdáno žalovanému in natura; také ukazuje inventář pozůstalosti, že se mezi zapsanými dluhy 6150 zl. 90 kr. a 181 zl. 17 kr. nacházejí pohledávání v částce 2773 zl. 32 kr. a 181 zl. 17 kr., o kterých žalovaný sám udal, že je ve srozumění s věřiteli sám k placení převzal, a nemůže se jich co osobních dluhů dědicových klásti proti pohledá-

Digitized by Google

váním věřitelů. Pozdější odevzdací listina podává pouze důkaz, že žalovaný, nehledě k tomu, že se pod výminkou přihlásil, všechny dluhy tam uvedené sám k placení převzal.

Tím však právo žalobníkovo, aby od nástupce v dědictví zaplacení svého již dříve ohlášeného pohledávání požadovati mohl, zkráceno býti nemůže, poněvadž žalující, který o obsahu odevzdací listiny zpraven nebyl, sobě na ominutí svého pohledávání stěžovati nemohl, žalovaný ale tím, že nehledě na pohledávání žalobní nejen dluhy v odevzdací listině jmenované, ale i odkazy vyplatiti se zavázal, uznal, že pozůstalost jest dostatečná, čímž se námitek, které by byl měl proti známým svým věřitelům, sám vzdal.

C. k. nejvyšší soud rozsudek první instance potvrdil z těchto

důvodů.

Nehledíc k námitkám, které v rozsudku první instance uvážení došly a nehledíc také k tomu, že žalující pohledávání ke konkursu nepřihlásil, sluší posuzovati, nenáleželo-li by snad žalovanému, aby žalobníka dle §. 815. ob. zák. obč. kvotou, stavu pohledávání pozůstalosti přiměřenou vyplatil.

Na to sluší odpověděti záporně, uváží-li se, že dle stavu spisů pozůstalostních výměr ze dne 15. ledna 1874 č. 50. stran přihlášení pohledávání ku stání na den 3. února 1874 položenému pod následky §. 814. ob. zák. obč. žalobci v čas dodán byl, dodání výměru žalobníku, pokud se jeho dotýče, edikt v §. 813. ob. zák. obč. předepsaný v nejširším smyslu nahražuje, a měl-li žalobce za to, hledě k přihlášce svého pohledávání, jež se stala, že jeho pohledávání v odevzdací listině obsaženo jest, nemůže to žalovaného také ani vázati, aby pohledávání žalobníkovo i jen dle poměru zaplatil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. července 1876 č. 751.

Dr. Jindřich Šolc.

K čl. 17. sm. ř. a §§. 1020. a 1026. ob. z. obč.

Žofie Novotná podala na Josefa Hnátka žalobu o zaplacení směnky na 100 zl. od L. Novotného vydané, kterou tento s po-

Digitized by Google

známkou „zum Incasso“ na ni byl převedl. Na platební rozkaz k žalobě této vydaný podal Josef Hnátek za dobrovolného zastoupení L. Novotného námitky, v nichž odpíral žalující práva k žalobě, protože věřitelem jest jedině L. Novotný, který směnku na žalující převedl toliko k cíli přejmutí peněz, vymíniv si, že toto plnomocenství kdykoliv odvolá, že se však tím nevzdává nároků sám bezprostředně zaplacení přijmouti. L. Novotný prý plnou moc tuto v skutku odvolal a odvolává a chce, aby se platilo toliko k rukoum jeho. Zároveň s námitkami složil Josef Hnátek ve srozumění s L. Novotným částku 112 zl. 23 kr. spořitelní knížkou k soudu a namítal proto též, že směneční částku věřiteli svému složením k soudu, s jeho srozuměním učiněným, zaplatil.

V replice popřela žalující obsah námitek dovolávajíc se toho, že L. Novotný směnku bezvýminečně a k cíli vyrovnání stejného pohledávání jejího za ním převedl s výslovným podotknutím, že nyní k směnce té má totéž právo jako on měl. O tom nabídla důkaz přísahou. Po skončeném jednání zrušil sl. c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 9. září 1875 č. 75210. platební rozkaz na Josefa Hnátka o zaplacení zažalované částky vynešený, odsoudiv žalující k náhradě útrat a to z těchto

důvodů.

Směnka žalobní byla, jak z převodu na směnce zaznamenaného vyplývá, na žalující Žofii Novotnou (o čemž ostatně obě strany se též shodují) k cíli přijmutí placení (zum Incasso) převedená.

Indosamentem takovým, totiž s poznámkou „k cíli přijmutí placení,“ „in procura“ neb jinou splnomocnění naznačující formulí opatřeným nepřevádí se dle čl. 17. sm. ř. vlastnictví směnky, nýbrž zmocňuje se indosatář k přijmutí placení, vznešení směnečného protestu, oznámení předchůdci i zejmena, když směnka zaplacená nebyla, k zažalování směnky.

Žalující Žofie Novotná byla tedy dle znění ustanovení čl. 17. sm. ř. co indosatářka in procura oprávněna ku všem těm krokům, zvlášť pro nezaplacení směnky i k zažalování směnečného obnosu. Patrně spočívalo oprávnění to však v smlouvě o zmocnění (čl. 17. sm. ř.) a poměr mezi žalující a indosantem Leopoldem Novotným, který v tomto sporu, co dobrovolný zástupce k žalovanému se připojil, byl poměr zmocněnce a zmocňujícího, a dlužno jej dle

Digitized by Google

čl. 8. úvod. pat. k ob. z. obč. podle předpisů obč. zák. vřaditi a sice podle předpisův o smlouvě o „zmocnění."

A tu stanoví §. 1002., že zmocněný se zavazuje záležitosti jemu ku výkonu svěřené obstarati a §. 1020. že plná moc tato dle libosti ze strany zmocňujícího odvolati se může.

A o takovéto odvolání plné moci — totiž odvolání indosamentu in procura — točí se tento spor. —

Neodvolal-li skutečně Leopold Novotný žalující danou plnou moc již dříve před podáním žaloby, jak se strany žalovaného se uvádí, učinil to, a sice právoplatně, v námitkách žalovaným podaných, které L. Novotný též vlastnoručně se žalovaným podepsal, právoplatně proto, poněvadž podpis ten žalující ani vadným ani nepravým neprohlásila a jejž tudíž dle §. 29. sum. pat. za bezvadný a pravý pokládati dlužno. —

Tímto odvoláním zrušen poměr zmocnění mezi L. Novotným a žalující, — tím ale zrušen též poměr žalující k žalovanému, který v onom zmocnění svůj původ měl; nastala tedy pro žalující povinnost, aby ihned od sporu upustila, začež ovšem vedle §. 1020. ob. z. obč. pro případ žádati mohla od Leopolda Novotného odškodnění. Na odvolání Žofie Novotné, že jest, jak s Leopoldem Novotným při převodu směnky prý umluvila, vlastnicí směnky převedené, vzhledem k ustanovení §. 887. ob. z. obč., jakož na ústní úmluvu v odporu stojící se současnou smlouvou písemní (indosamentem in procura) nelze míti ohledu. —

Naopak vlastníkem jediným a pravým směnky zůstal Leopold Novotný, jak to čl. 17. sm. ř. výslovně naznačuje, a byl tudíž také oprávněn se směnkou dle vůle své nakládati.

Nepřekročil proto meze svého práva, když se se žalovaným v ten smysl vyrovnal, že deponovanou částku za placení přijal, jakž za pravdu míti se musí, poněvadž tvrzení dotýčné v námitkách obsažené L. Novotný vlastnoručně podepsal. — Může proto žalovaný proti žalobě, ježto směnečná suma skutečně v schránku soudní a sice v týž den, kdy námitky podány byly, dána byla, namítati zaplacení a nepomahá žalující poukazovati na to, že žalovaný L. Novotnému platiti nemohl, poněvadž poslednější v detenci směnky se nenachází, neboť čl. 39. sm. ř. praví, že směneční dlužník platiti povinnen jest jen tehdy, když se mu kvitovaná směnka vrátí — oprávnění ale resp. možnost placení bez vrácení směnky se nevylučuje, vždyť nese risiko tohoto snad neobezřetného jednání sám platící dlužník.

Digitized by Google

Tou příčinou stal se spor i bezpředmětným, poněvadž námitku placení za zcela místnou v tomto sporu považovati dlužno.

Postrádá tedy pře tato právního podkladu a poněvadž platební rozkaz od 10. února 1875 č. 13357. k žádosti zmocněné žalující však jen k prospěchu vlastníka směnky vynešen býti mohl, L. Novotný ale jej nevyžaduje, naopak, vzdávaje se nabytého toho práva, což co vlastník směnky činiti může, za zrušení žádá, zrušuje se tento platební rozkaz co se týče Josefa Hnátka.

K odvolání se žalující změnil c. k. vrchní zemský soud rozsudek tento, uznav platební rozkaz na Josefa Hnátka vynešený v plné platnosti.

Rozhodnutí toto ze dne 19. října 1875 č. 25777. zakládá se na tyto

důvody:

Indossací k přijímání placení na žalobní směnce od Leopolda Novotného připojenou, byla žalobkyně dle čl. 17. sm. ř. k podání této směnečné žaloby oprávněna a legitimována.

Ačkoliv měl Leopold Novotný na vůli v této indossaci obsaženou plnou moc žalobkyně odvolati, mohli by se proti platebnímu rozkazu pro žalující co indossovnici k přijímání placení vydanému námitky od žalovaného z příčiny odvolání plné moci se strany Leopolda Novotného jen tenkráte s výsledkem činiti, kdyby žalovaný dokázal, že in procura obsažené zmocnění žalobkyně již při podání žaloby právoplatně odvoláno bylo.

Toto však žalovaný sám s určitostí netvrdil, jelikož takové tvrzení z neurčitého udání v námitkách „Leopold Novotný žalobkyni danou a na směnce naznačenou plnou moc skutečně odvolal a ji odvolává a že chce, aby jen jemu samému zaplaceno bylo,“ — nevychází, proto že z toho čas odvolání plné moci seznati nelze.

Pokud ale Leopold Novotný teprvé v námitkách od Josefa Hnátka podaných plnou moc v indossaci obsaženou žalobkyně odvolal, tož nemůže toto odvolání platnost platebního rozkazu, který k žádosti žalobkyně k zažalování směnky oprávněné vynešen byl, zrušiti.

Zda-li Josefem Hnátkem ve srozumění s Leopoldem Novotným zařízené složení sumy směnečné k soudu za zaplacení pokládati se má, nemůže v tomto sporu rozhodnuto býti a musí Leop. Novotnému ponecháno býti, aby svá práva k uloženému obnosu s žalobkyní zvláštní cestou provedl. Musil tudíž rozsudek v odpor

Digitized by Google

vzatý změněn, platební rozkaz ohledně Josefa Hnátka, poněvadž toliko od něho námitky činěny byly, v platnosti ponechán, a jeho námitky zamítnuty býti.

C. k. nejvyšší soudní dvůr potvrdil však k revisi žalovaného rozsudek první stolice, uváděje proto následující

důvody:

Žalující bylo procura-indossamentem od L. Novotného co vlastníka zažalované směnky směnce této připojeným toliko zmocněna, aby ve smyslu čl. 17. sm. ř. směnečnou pohledávku pro indossanta přijala. Žaluje proto toliko na základě tohoto zmocnění a nikoliv co vlastnice směnečné pohledávky, v kterémž směru též platební rozkaz vymohla.

Žalovaný Josef Hnátek podal za dobrovolného zastoupení vlastníka směnky té, Leopolda Novotného, na platební rozkaz své obrany, v kterých právo žalující k žalobě té proto popírá, že Leopold Novotný plnou moc, kterouž žalující k inkassu směnky udělil, — jak udáno — již před žalobou odvolal a o tom též směnečného dlužníka, nyní žalovaného s tím připomenutím vyrozuměl, že směneční částka v čas splatnosti jemu platiti se má, což se vskutku tím stalo, že směneční částka dle úmluvy mezi žalovaným a L. Novotným učiněné pro tohoto, po případě pro Žofii Novotnou k soudu složena byla.

Dle §. 1020. ob. z. obč. má zmocnitel právo, plnou moc dle libosti, tudíž v každou dobu odvolati a odvolání toto jeví od toho okamžiku svůj účinek, jakmile zmocněnému oznámeno bylo (§. 1026. ob. z. obč.). Nechť tudíž i v případě tomto dokázáno nebylo, že žalující o odvolání plné moci ji k inkassu směnky udělené již před podáním směnečné žaloby vědomosti nabyla, přece o tomto odvolání bez odporu aspoň doručením obran zvěděla a zvěděti musela, protože L. Novotný co dobrovolný zástupce žalovaného v obranách těch plnou moc výslovně odvolává a odvolání to namítá.

Žalující postrádala tudíž od okamžiku toho, následkem pominutí plné moci, práva, spor proti směnečnému dlužníku zavedený dále vésti, jest však oprávněna, žádati na zmocniteli náhradu nákladův, kteréž po čas trvání zmocnění jejího ve věci samé učinila neb utrpěla (čl. 1020. ob. z. obč.).

Tím, že žalující za těchto okolností spor proti výslovné vůli zmocnitele přece dále vedla, zneužila plné moci své a nemůže z toho pro sebe žádaných práv vyvozovati.

Digitized by Google

Hledě k tomuto stavu věci, musel soud platební rozkaz o žalobě vynešený, který následkem obran své moci pozbyl, zrušiti a změniv rozsudek v smyslu opačném vydaný opět v platnost přivésti rozsudek první stolice, skutečným stavem věci jakož i zákonem úplně odůvodněný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního ze dne 6. dubna 1876 č. 13509.

Dr. J. M. Fleischmann.

Jak působí zákon o pychu polním na žaloby z držení?

Jan Kouřímský žaloval u c. k. okresního soudu v Kouřími na Františka Plichtu pro rušení držby pastviny č. parc. 61. z té příčiny, že tento svévolně vstoupil na jeho pastvinu č. parc. 61., a z ní drní a zemi vykopal a odstranil.

C. k. okresní soud v Kouřími výměrem ze dne 20. května č. 4030. žalobu tuto a limine fori pro nepříslušnost soudu dle §§. 4. a 31. z. o polním pychu pro království České ze dne 12. října 1875 č. 76. z. z. odmítl, a na příslušný úřad obecní odkázal.

V stížnosti proti tomu podané bylo podotknuto, že lze ovšem v jednání žalovaného shledati též pych polní, že však tím nikoliv jednání pro rušenou držbu před soudy vyloučeno není. Zákon o polním pychu jest především zákonem trestním, jak to z ustanovení §. 2., 3., zvláště pak z oddílu II. §. 13—17. a oddílu IV. §. 31. do 44. vysvítá. Mimo to jest zákonem administrativním, policejním. Cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. z. ř. není tím nikoliv derogováno, vždyť neobsahuje zákon o pychu polním žádných ustanovení o tom, jak se hájí pokojné držení a jak se domáhati lze vrácení v předešlý stav.

C. k. vrchní soud **nedal** však stížnosti místa

jelikož

předmětem žaloby jest pych polní dle §. 4. zák. ze dne 12. října 1875 č. 76. z. z., jenž dle §. 31. zák. tohoto k příslušnosti úřadu obecního neb politického, nikoliv však k příslušnosti soudní náleží, a jelikož tentýž předmět nemůže, jak se samo sebou rozumí, ná-

Digitized by Google

ležeti zároveň k příslušnosti obce neb úřadu politického a k příslušnosti soudu.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu v Praze ze dne 6. června 1876 č. 15027.

Stížnost mimořádná nebyla podána.

Poznámka zasílatele. Rozhodnutí toto mám za nesprávné. Zemský zákon o pychu polním ze dne 12. října 1875 č. 76. jest toliko obnovou nařízení min. ze dne 30. ledna 1860 č. 28. ř. z., dle něhož vyšetřování a trestní jednání pro pych polní okresnímu úřadu politickému přikázáno bylo. (§. 25. m. nař.) Jak nařízením tímto, tak nebylo ani zákonem zemským ze dne 12. října 1875 č. 76. řízení soudní pro rušenou držbu v případě pychu polního vyloučeno. Zákonu zemskému se nikoliv o to nejedná, hájiti práva soukromá, vždyť leží to též mimo obor zákonodárství zemského (§. 18. řádu zemského); zde se jedná toliko o opatření veřejnoprávní, o stanovisko administrativní, policejní!

Proti tomu zní ovšem rozh. nejv. soudu ze dne 28. ledna 1862 č. 391. sb. Ung.-Gl. č. 1468.

Dr. J. R.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

6. týdenní schůze dne 20. dubna 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 12.

Pan prof. dr. Zucker přednesl následující případ: U porotního soudu v P. vedena žaloba pro zločin vraždy proti dvěma osobám. Svědčilo proti nim pouze to, že na krku zavražděného byly známky šátku, jaký měl žalovaný. Porota pronesla výrok viny 10 hlasy proti dvěma. Soud na to vynesl rozsudek vedle §. 332. ř. tr., to jest usnesl se jednohlasně na tom, že se porota při výroku svém ve věci hlavní mýlila, a že se následkem toho rozhodnutí až k příštímu zasedání porotnímu odkládá. Nový soud porotní sprostil pak obviněné žaloby.

Digitized by Google

Pan přednášející poukazuje k tomu, jak velice důležitý faktor řízení porotního se v tomto jednání soudu jeví, podle něhož soud oprávněn jest, po výroku poroty skoumati výrok co do průvodů a co do otázky viny.

I v theorii i v praxi jest dosud velká nejistota stran otázky, jest-li soud oprávněn výrok poroty co do otázky skutku rozebírati a průvody o vině skoumati.

Mnozí myslí, že nelze skoumati výrok poroty, pokud jde o vnitřní přesvědčení porotců, a že soudu přísluší toliko skoumati výrok poroty stran otázek právnických, na př. jestli někdo byl v držení věci nebo ne a pod. Toho náhledu byl zvláště jiný soud v K., kterýž na základě výroku poroty vynesl rozsudek smrti, ve zprávě však, kterouž rozsudek k nejvyššímu dvoru soudnímu k schválení zaslal, podotkl, že má soud sice jednohlasně za to, že obžalovaný vinným není, že se však nepokládá za oprávněna výrok poroty v ohledu tomto dle §. 332. ř. tr. posuzovati; nejvyšší soudní dvůr však prohlásil, že soud oprávněn jest, i v tomto směru výrok poroty skoumati, zrušil rozsudek a nařídil, by celá věc novému soudu porotnímu byla předložena.

Pan přednášející podotýká, že se též k tomu náhledu přidal, že přísluší soudu dle §. 332. ř. tr. skoumati výrok poroty i stran otázky skutku, a že zakládá náhled ten předně na tom, že porota a soud tvoří jeden celek, jenž společně otázku viny posuzovati má, neboť soud může již před kladením otázek žalovaného propustiti, když se přesvědčí, že tu není viny; rovněž zračí se i v kladení otázek vliv i co do otázky skutku.

Dále myslí pan přednášející, že nelze soudu ukládati povinnost, vyměřiti trest, když obžalovaného jednohlasně za nevinna pokládá. Hledati lze doklad pro náhled ten poněkud též v úvaze následující: K výroku o vině obžalovaného vyžaduje se 8 hlasů, to jest jaksi absolutní většina veškerých 15 hlasů, z nichžto porota se soudci se zakládá. I v anglickém i amerikánském právu může soud po odsuzujícím výroku poroty celé řízení zastaviti. Konečně svědčí i závěrečná věta §. 332. ř. tr. pro náhled ten.

Znění §. 332. ř. tr. ovšem připouští pochybnosti, a bylo by proto přáti, by se jasnějšího rozřešení tak důležité otázce dostalo.

V debatě, kteráž se o předmětu tomto rozvinula, súčastnili se pánové: dr. Pražák, dr. Plaček a starosta.

Pan dr. Pražák jest náhledu opačného, než p. prof. Zuckrem zastáván byl. Znění zákona nasvědčuje tomu, že lze soudu toliko skoumati, zdaliž zevnější výrok porotců odpovídá též subjektivnímu

Digitized by Google

jich přesvědčení, nikoliv však, zdali toto subjektivní přesvědčení též odpovídá skutečnému stavu věci. Jen v prvějším případě lze mluviti o omylu, kdežto v případě druhém porotci jen vyřkli to, o čem byli přesvědčeni, a více zákon nežádá. Jestiť to jaksi spolu základní zásadou nového trestního řádu, že výrok poroty co do otázky skutku nikterak nelze zvrátiti, a bylo by to též poněkud anomalií, připustiti, aby první soud skoumal i v tomto směru výrok poroty, kdežto vyšší soudové vázáni jsou skutkovým výrokem poroty.

Pan dr. Plaček jest naproti tomu rozhodně náhledu prvnějšího a myslí, že i znění zákona k tomu poukazuje, že přísluší soudu skoumati výrok poroty i co do otázky skutku. Co by jinak znamenala slova „ve věci hlavní"? Vždyť právě otázka týkající se viny, jest otázkou hlavní. Mimo to jsou otázky vedlejší ohledně sazby trestní, kteréž však nejsou tak důležité, by zákon pro ně obnovení celého řízení chtěl připustiti. Okolnost p. drem Pražákem vytknutá, že by bylo anomalií, dovolovati prvnímu soudu skoumati výrok poroty, kdežto vyšší soudové jej skoumati oprávněni nejsou, nezdá se p. dru. Plačkovi býti důvodem platným, neboť první soud zírá vlastníma očima na celé jednání, kdežto vyšší soud jednání tomuto přítomen není.

Pan starosta se též prohlašuje pro náhled p. prof. Zuckra, ačkoliv důvodu stran povinnosti soudu vyměřovati trest, byť by odsouzeného za vinna nepokládal, nepřisvědčuje, neboť povinnost vyměřovati trest není kongruentní s náhledem o vině.

Tím byla schůze ukončena.

Poznámka. Motivy vládní zdají se přisvědčovati náhledu p. drem. Pražákem pronešenému, neboť jednajíce o právním prostředku §. 332. ř. tr. mluví o právním omylu porotců stran jednotlivých skutkových okolností. Srov. Die Strafprozessordnung mit Materialien. Dr. Jos. Kaserer. Wien 1873. II. str. 75.

Naproti tomu svědčí motivy rady říšské, zvlášť řeč poslance dra. z Pergerů, pro náhled drem. Zuckrem pronešený. Srov. str. 187.: „so sehen wir, dass auch die Aussprüche der Geschwornengerichte einer Prüfung noch weiters unterliegen und bezüglich der Schuld nicht unanfechtbar . . . sind."

Srovnej dále o otázce této velezajímavé pojednání V. Sobičky o výroku porot trestních v „Právníku" z r. 1873 str. 182. a násl., zvlášť str. 185. pozn. 9.

Dr. J. Růžička.

Digitized by Google

7. týdenní schůze dne 27. dubna 1876.

Předsedící: starosta p. M. Havelka, c. k. rada vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 21.

Za člena se přihlásil a byl přijat pan JUDr. Václav Konětopský, kandidát advokacie v Praze.

Pan prof. JUDr. Randa poukazuje především na praktický případ v „Právníku" r. 1876 na str. 192. a 193. uveřejněný, dle něhož c. k. nejvyšší soud uznal za právo, že věřitel veřejné společnosti obchodní na jmění soukromé veřejných společníků teprvé tehda sáhnouti může, pakli z jmění společenského zaplacení nedošel a okolnost tuto prokázal, neb prý právo věřitelům společnosti čl. 112. obch. zák. zaručené, jest toliko právem regresním.

Pan prof. shledává v rozhodnutí tomto zcela nesprávný náhled, jenž se příčí ustanovení zákona obchodního a úmyslu zákona z protokolů konference vysvítající. Čl. 112. obch. zák. ustanovuje zcela bezvýminečně, že společníci solidárně ručí za pohledávky společnosti a nepraví nikde, že závazek ten jest toliko subsidiárním. Rovněž nepřipouští čl. 281. obch. zák. výkladu nejvyššího soudu.

Co se týká důvodu nejvyššího soudu, že prý mnohdy žalovaná společnost žalobci námitky činiti může, kteréž jednotliví společníci činiti nemohou, tož patrně důvod ten není důvodem právním, a mimo to lze tomu obejíti tím, že společník společnosti ohlásí rozepři, a společnost pak ke sporu přistoupí co soupeř.

Po té jednal pan professor o žalobách possessorních následovně:

1. Jak působí zákon o pychu polním ze dne 12. října 1875 č. 76. z. z. na žaloby possessorní?

Zákon o pychu polním zavdal příčinu k náhledu, že v případě, kde se páchal pych polní, žaloby z držení místa nemají. Pan prof. shledává v tom rozhodné nedorozumění; zákon o pychu polním jedná toliko o opatřeních policejních k ochraně polního majetku, když tedy na př. někdo na cizím pozemku udělá příkop, jest v tom dle zákona o pychu polním toliko přestupek policejní, zákon ten nejedná však nikoliv o při z držení. Není pochybnosti, že může žaloba z držení konkurrovati se žalobou u úřadu obecního pro polní pych.*)

*) Srov. praktický případ v „Právníku" str. 566. z r. 1876.

Digitized by Google

2. Jakou povahu mají žaloby possessorní?

Savigny hájí, jak známo, náhled, že jsou to žaloby ex delicto. Náhled ten jest v literatuře obecnoprávní převládajícím. Bruns a Ihering vystoupili proti náhledu tomu. V rakouském právu se náhled ten neobjevil, jelikož komentatoři pokládali držení za právo, a rušení držení za rušení práva, jež stíhati lze jakož každé jiné rušení práva, žalobou.

Pan profesor dokazuje mylnost náhledů těchto: Rušení není právo, nýbrž pouhá faktická okolnost. Není však příčiny, žaloby tyto pokládati co žaloby ex delicto, vždyť lze držení rušiti i bona fide. Delikt však předpokládá nejen vinu objektivní, nýbrž též vinu subjekivní.

Rovněž nelze za správna pokládati náhled, že jsou žaloby possessorní žalobami prædjudiciálními. Prædjudiciální žaloby předpokládají držení kontroversní. Není však zapotřebí k rušení držby, aby si rušitel osoboval držení. Na úmyslu jeho nezáleží. Jakmile se držení jakýmkoliv skutkem ruší, mají místa žaloby possessorní. Jsou to žaloby dle obdoby jiných žalob s tím rozdílem, že se tu chrání faktum, kdežto tam právo. Vždy jest tu objektivné jednání .bezprávní, proto že se sahá do kruhu majetkového jiné osoby.

3. Má-li se žaloba possessorní podati též na mandatáře?

Soudní praxe se velice rozchází. Nejvyšší soud rozhodl v mnoha případech, že nelze na mandatáře podati žalobu, jelikož zmocněnci toliko z rozkazu mandanta jednají, tedy toliko mandanta dle zásady §. 1017. ob. z. obč. za rušitele považovati lze. Srov. rozhodnutí nejv. soudu č. 26., 81., 586. sbírky Unger-Glaserovy. Náhled ten jest nepravý. Rušitelem jest zároveň mandatář, neboť úmysl rušitele jest lhostejný, a není zapotřebí, by rušitel měl úmysl, nabývati právo neb držení. §. 1017. ob. z. obč. zde místa nemá, an platí toliko o jednáních právních, jež se konají v úmyslu, právo zakládati, měniti neb zrušiti. Dle toho jest mandant jen tehda zavázán, pakli se mandatář třetímu co takový jeví. Při tajné plné moci jest toliko mandatář zavázán. Mandant by mohl popříti nařízení, mandát, a žaloba by se minula prospěchem. Žalovati lze tedy také mandatáře, dělníky. Celá řada nálezů rozhoduje též ve smyslu tomto. Srov. č. 26., 81., 586., 818., 1818., 1829., 2190., 2282., 3049. sb. Ung.-Gl. V praxi bude nejlépe, podá-li se žaloba na mandanta a mandatáře zároveň. Podá-li se toliko na mandatáře, může tento zváti mandanta za soupeře.

Digitized by Google

4. Má-li též při držení práv žaloba possessorní místa?

Při služebnostech nelze o tom pochybovati. Však ohledně břemen realních jsou různé náhledy. Někteří spisovatelé popírali, že by bylo lze držení práva realního, na př. držení dávek školních a jiných rušiti. Neodvádění ovšem není rušením, avšak odepřením se držení takové ruší. Srov. §. 351. ob. zák. obč. V praxi jsou též různé náhledy. Rozhodnutím nejv. soudu ze dne 2. května 1861 č. 1316. sb. U.-Gl. dáno podobně žalobě stran rušení držby gruntovní činže místa; naproti tomu rozhodnutím ze dne 19. července 1871, uveřejněným v „Právníku" r. 1871 str. 837., žalobě na odvedení užitku z pivní várky místa nedáno, jelikož prý žalobní prosba přesahuje meze §. 5. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. z. ř. a jelikož prý v odepření dávky nelze shledati rušení držby. Ustanovení §. 5. uvedeného nařízení potvrzuje však právě náhled, že lze práva realní chrániti žalobou possessorní, ant ustanovuje, že rozhodnutí ve sporu stran držení směřovati má „k ochraně a k navrácení držení do předešlého stavu." Držení realního práva však patrně není do předešlého stavu navráceno, když se ten, kdož dávku odváděti má, nepřidržuje k tomu, by dávku odvedl. Saský zákon ohledně břemen realních držení a vydržení neuznává. Však důvodu k tomu není. Kanonické právo výslovně co do desátků připouští žalobu possessorní. V praxi jsou ovšem žaloby takové velmi řídké, ačkoliv by zvláště při výměnku velmi na místě byly.

5. Lze-li in possessorio summarissimo rozhodovati o objemu držení?

K otázce této sluší přisvědčiti. Rozšíření služebnosti mimo její objem jest rušení držení, jež, jako každé jiné rušení držby, žalobou possessorní stíhati lze.

Právem rozhodl tedy nejvyšší soud ve smyslu tomto rozhodnutím ze dne 13. října 1869 č. 3536. sb. U.-Gl., rozh. ze dne 29. srpna 1865 č. 2267. sb. U.-Gl., pak rozh. ze dne 14. září 1874 „Právník" r. 1875 str. 273.

Nesprávným jest však rozhodnutí nejv. soudu ze dne 3. července 1867 č. 2817. sb. U.-Gl., nímžto žaloba pro rušenou držbu zamítnuta byla, ač žalobce dokázal, že žalovaný, co držitel služebnosti k odvádění vody, toliko právo měl, dva sudy nikoliv však čtyry sudy pluiti.

Podobně leží v tom rušení držby, když pachtýř kámen láme, neboť tím se dotýká substance věci, na niž práva žádného nemá.

Digitized by Google

6. **Mají-li žaloby praejudiciální místa při držebnosti?**

Otázka tato jest pouze otázkou procesu, a souvisí tedy s otázkou o præjudiciálních žalobách vůbec. Vedlé rakouského práva není příčiny popírati oprávněnost žalob těchto. Žaloby justifikační jsou vesměs pouze præjudiciální; rovněž žaloba stran práva dědičného v případě §. 126. pat. ze dne 9. srpna 1854; žaloba na základě §. 348. ob. zák. obč.; žaloba o uznání vlastnictví na základě faktického vydržení věci nemovité dle §. 1498. ob. zák. obč., žaloby, jež vynikají v rozepřích o hranicích dle §. 850. a násl. ob. zák. obč.

Z toho vidno, že též žaloba z držení toliko žalobou præjudiciální býti může, jak to §. 348. a §. 850. a násl. ob. zák. obč. výslovně ustanovují.

Stran řízení pro upravení hranic zná zákon občanský dvojí cestu; předně officiosní, nížto se na základě žádosti hranice upravují, pak spornou, jež se žalobou zavésti musí. Poslednějšího řízení jest teprvé tehda zapotřebí, pakli se strany stran upravení hranic nedohodnou. V tomto případě chrání soud skutečné držení a poukazuje stranu, jež se tím neuspokojí, na cestu práva.

Jak žádost, tak žaloba o upravení hranic zahájí t. zv. judicium duplex, v němž každá strana odsouzena býti může. Zcela správné jest tedy rozhodnutí nejv. soudu ze dne 25. ledna 1876 č. 841. v „Právníku“ r. 1876 č. 312.

Po té byla schůze ukončena.

Poznámka. O veškerých těchto otázkách jedná velmi obšírně a důkladně kniha právě vydaná: Der Besitz nach österr. Rechte od p. dra. Randy, v Lipsku r. 1876, vydání druhé. Zvlášť porovnej o otázce druhé §. 8. str. 237.—260.; o otázce třetí §. 7. *d*) str. 207.—210.; o otázce čtvrté §. 7. *b*) str. 135.—139.; o otázce páté §. 7. *b*) str. 141.; o otázce šesté §. 7. *b*) ad lit. *C*. str. 154.—160.

Dr. J. Růžička.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

116) Na základě vlastní směnky, kdež vydatel pro sumu směnečnou dal v zástavu nemovitý statek svůj, povolil c. k. nejvyšší soud

Digitized by Google

záznam práva zástavního na nemovitosti vydatelově, jelikož směnka obsahuje výslovné tvrzení, že vydatel valutu v hotovosti obdržel a tudíž směnka patrně nahražuje úpis dlužní.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. dubna 1876 č. 3914. v Ger. Halle z r. 1876 č. 56.

117) Chce-li cizozemská společnost akciová v Praze nabyti věcných práv k věcem nemovitým, náleží jí v tabulární žádosti listinami dokázati, že dle cís. nař. ze dne 29. listopadu 1865 č. 127. ř. z. smí v Rakousku provozovati obchody, že tedy čl. 213. obch. zákona v příčině této cizozemské společnosti místa má.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 7. června 1876 č. 6421. v Ger. Halle z r. 1876 č. 58.

118) Závazek toho, jenž akcept spolu podepsal, jest totožný se závazkem akceptanta samého, a promlčí se tudíž také teprv ve třech letech, a nikoliv v kratší době v čl. 78. a 79. směn. řádu naznačené.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. června 1876 č. 4281. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 54.

119) Byť i jednalo se o spravení záznamu, jenž vydobyt byl dříve, nežli nový knihovní zákon platnosti nabyl, sluší přece žalobci prokázati nejen pravost pohledávky, nýbrž i právní důvod práva zástavního. Neb tu jde o řízení (?), jehož šetřiti jest při spravení záznamu vydobytého, není tedy rozhodnou doba, kdy záznam byl povolen, nýbrž doba, kdy podána byla žaloba na spravení záznamu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1876 č. 1001. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 30.

120) Z manželů, kteří byli uzavřeli smlouvu o společenství statků, upadl jeden v konkurs. Správce konkursní podstaty žádal, aby jmění manželky, jež pozůstávalo v polovici některých nemovitostí, vtaženo bylo do konkursní podstaty. Žádosti té bylo c. k. nejvyšším soudem místa dáno, neb není popřeno, že bylo společenství statků nejen co do jmění nynějšího, nýbrž i budoucího. Dle §. 1262. přestává vyhlášením konkursu společenství statků a jmění rozdělí se tak, jako v případě smrti. Sluší tedy z jmění společného předkem sraziti všechny dluhy, nehledě k tomu, jsou-li to dluhy toho či onoho manžela.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 24. května 1876 č. 6231. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 29.

121) A. najal dne 14. ledna pokoj proti 14denní výpovědi a proti činži, která se na měsíc napřed měla platiti. Zaplativ činži napřed do 14. dubna, obdržel dne 3. dubna čtrnáctidenní výpověď. Nejvyšší soud uznal, že výpověď nebyla právem dána, neb když A. činži do 14. dubna

Digitized by Google

zaplatil, měla se jemu čtrnácte dnů přede dnem 14. dubna výpověď dáti a nebyl žalovaný oprávněn, dáti výpověď kteréhokoliv jiného dne.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 16. května 1876 č. 5668. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 29.

Denník.

Na universitě Záhřebské zvolen rektorem za rok 1876—7 dr. Antonín Kržan, profesor na fakultě theologické; děkanem právnické fakulty zvolen prof. dr. Bl. Lorkovič, jenž rediguje v každém ohledu výtečný časopis právnický: „Mjesečnik pravnickoga družtva u Zagrebu." Na fakultě filosofické zvolen děkanem prof. dr. L. Geitler.

Do desetičlenného **výboru** pro uspořádání schůze právníků chorvátských zvolen na místě zemřelého dra. Antonína Rojca prof. dr. Jaromír Haněl.

K §. 17. zřízení obecního. Všech 128 kuksů, z nichž se skládá těžířstvo v X., jest v rukou cizozemců. Jelikož však těžířstvo platilo více nežli šestinu daní v obci předepsaných, žádalo ředitelství u okresního hejtmanství, aby uznáno bylo, že těžířstvu přísluší virilní hlas v zastupitelstvu obecním. Okresní hejtmanství nevyhovělo žádosti, poněvadž dle §. 17. zříz. obec. virilní hlas přísluší dotknutým tam členům obce jen tenkráte, jsou-li k volbě způsobilými, čehož však tu není, an těžířstvo není tuzemským. Však místodržitelství dalo místa stížnosti z tohoto rozhodnutí podané, poněvadž, když těžířstvo zříditi úřadem bylo povoleno, když poměry jeho do knih horních byly zapsány, nelze pochybovati o tom, že ono jest společností tuzemskou, že jemu tudíž přísluší právo volební dle zemského zákona ze dne 12. října 1868 č. 31. z. z., z čehož plyne, že těžířstvu také nelze odepříti práva, by dle §. 17. zříz. ob. bez předchozí volby bylo členem obecního zastupitelstva. Toto rozhodnutí bylo ministerstvem vnitra dne 8. dubna 1876 č. 3757. potvrzeno a zavržena stížnost, kterou představený obce z něho byl podal. Z. f. Verw.

Exekuce nálezů smírčích soudů v Uhersku. Smírčí soud obchodní a živnostenské komory pro Dolní Rakousko požádal uherský soud o provedení exekuce, byl však tímto odkázán, by dříve

Digitized by Google

úředním vysvědčením provedl, že smírčí soud obchodní komory dle rakouských zákonů co úřad jest uznán, že v případě, o který tu jde, prokázal kompetenci svou, že se sestoupil dle zákonů v Rakousku platných, že rozsudek jest právoplatný, i že jej lze provésti. Komora žádala následkem toho na ministerstvu osvěty za úřední certifikát obsahu dotknutého, byla však s touto svou žádostí dne 15. května 1876 pod č. 14248. odvržena, neb dle zákonů Rakouských lze tu provésti nález cizozemského smírčího soudu jen potud, pokud příslušný soud cizozemský jej uznal. Jelikož předpis ten platí i naproti Uhersku, sluší tu užiti zásad reciprocity: pročež ministerstvo nemá se za oprávněna, vydati vysvědčení, o kteréž žádáno. V případech podobných nesbývá, nežli stanoviti ve smlouvě, kterým se cizozemec výroku smírčího soudu podrobuje, že se podrobuje rakouské jurisdikci i v řízení exekučním, zejmena co do povolení mobilární exekuce, která se v cizozemsku má vykonati. Z. f. Verw.

První publikace správního dvoru soudního. C. k. správní dvůr soudní rozhodl usnešením ze dne 8. srpna 1876 za příčinou případů, které se přihodily, že rozhodnutí a nařízení úřadů správních, poslední instancí vydaná, dle §. 49. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. pro rok 1876 nabývají právní platnosti oním dnem, kterým byla vynešena neb usnešena, a nikoliv tedy teprv oním dnem, kdy té které straně byla doručena. — Na základě tohoto usnešení byly a limine fori zavrženy všechny stížnosti směřující proti rozhodnutím neb nařízením úřadů správních, jichž datum jest přede dnem 17. května 1876, kterého dne, jak známo, nabyl působnosti zákon o zřízení správního dvoru soudního. Tak došla kontroversa o tom, jakou měrou lze brátí u správního dvoru soudního v odpor rozhodnutí úřadů správních, vynešena neb doručena přede dnem 1. července 1876, svého rozřešení konečného; zdali zároveň šťastného, tomu nedovedli bychom přisvědčiti.

Kapesního vydání zákonů, jež vychází tiskem a nákladem Jindř. Mercyho, vyšlo právě č. 1. v třetím vydání. Obsahuje zřízení obecní a řád volení v obcích pro království České ze dne 16. dubna 1864 se všemi do konce července 1876 vydanými zákony změňovacími a s dodatkem obsahujícím základní pravidla k uspořádání záležitostí obecních ze dne 5. března 1862, zákon v příčině uspořádání záležitostí domovských ze dne 3. prosince 1863 a zákon týkající se úřadů narovnavacích ze dne 10. února 1873 s abecedním, podle slov ukazovacích sestaveným seznamem věcným.

Digitized by Google

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. Jiří Pražák.

(Pokračování.)

Vyšetření pak samé náhrady, to jest ceny, kterou odňatý předmět má jednak již dle všeobecné své povahy, jednak vzhledem k zvláštním poměrům vlastníka, jeví se dle přirozené povahy věci co akt správní činnosti státu, jemuž náleží dbáti o to, aby břímě expropriací jednotlivci uložené nebylo rozšiřováno nad potřebu skutečnou, aby pouze individuelní věc co taková, nikoliv však cena její zájmům celku státního padla za oběť.

Z toho plyne, že by vlastně principielně úřadům správním mělo náležeti vyšetřiti náhradu expropriatovi náležitou, i dohlížeti nad vyplácením náhrady té. Když tedy někteří spisovatelé zastávají náhled, že vyšetření náhrady principielně a za všech okolností má se vyloučiti z oboru působnosti úřadů správních i přikázati soudům,[33])

[33]) Bluntschli, allg. Staatsl. I. str. 227.; Treichler n. u. m. str. 160.; Häberlin n. u. m. str. 214.; Brinz n. u. m. str. 472.; Thiel n. u. m. str. 134.; Grünhut n. u. m. str. 237.; Mayer, Grunds. des Verwaltungsrechtes §. 101. Důsledně tvrdí se pak dále, že přísluší soudům rozhodnutí o tom, je-li expropriát oprávněn žádati, aby jemu v případě, pakli toliko některá část věci jeho propadla expropriaci, podnikatel odebral předmět celý, a dal jemu zaň náhradu (srov. „Právník" z roku 1875 strana 407. a násl.). Mayer n. u. m.;

Digitized by Google

tož nelze tomuto názoru nikterak přisvědčiti ze stanoviska povšechného.[34])

Však téměř všechna zákonodárství positivní poskytují expropriátovi soukromoprávní nárok na vyplacení přiměřené náhrady. Toho pak další jest důsledností, že přísluší soudům konečně rozhodovati o tom, jaká náhrada expropriátovi má se poskytnouti.

Na věci pak ničehož to nemění, přikáže-li se toto rozhodnutí soudům řádným, neb soudu zvláštnímu, porotě.[35]) Dále jestit co

---

Häberlin na uv. m. str. 179.; Burckhardt na uv. m. str. 242.

[34]) Srov. proti tomu zejmena Stein n. u. m. str. 337. Jedná se tu pouze o akt odhadu, a jest to zajisté věcí zákonodárství positivního, stanoviti, kteréžto orgány jsou povolány, předsebráti odhady druhu toho neb onoho. Z okolnosti té, že i v řízení soudním setkáváme se s funkcí odhadní, nelze zajisté uzavírati, že všechny výkony, jichž předmětem jest odhad, náležejí ke kompetenci úřadů soudních.

[35]) Francouzský zákon expropriační z r. 1841 předpisuje, že náhradu upravuje porota. O tom, kterak porota se skládá, a jaké jest přední řízení, má zákon ustanovení velmi obšírných. I dle práva anglického rozhoduje porota o výšce náhrady, pakli nárok expropriáta převyšuje sumu 50 liber šterlinků, a pakli expropriát nehodlá podrobiti se výroku smírčího soudu. (Je-li nárok expropriátův nižší padesáti liber šterlinků, upravují náhradu dva soudcové míru. Gneist, Selfgovernm. §. 60. str. 329.) Uherský zákon expropriační z r. 1868 odkazuje všechny otázky stran náhrady v příčině expropriace v obvodu měst Pešti a Budína předsevzaté před stálou porotu, pokud otázky ty v cestě smíru nebyly rozřešeny. Kompetence poroty nastane i tehda, pakli v obvodu hlavních měst vyvlastňuje se na základě všeobecného zákona expropriačního (§§. 40. a 98. 56ho čl. zák. z r. 1868.). Dle dotknutých zákonodárství nemá porota rozhodovati o otázce, má-li se náhrada vůbec poskytnouti, nýbrž přísluší jí pouze rozhodovati o výšce náhrady, a přísluší z výroku poroty jedině právní prostředek stížnosti zmateční. Pro Německo odporučují ústav poroty zejmena Mittermayer n. u. m. str. 27.; Treichler n. u. m. str. 163., 164.; Meyer n. u. m. str. 325.; Grünhut n. u. m. str. 237., kdežto jiní, zejmena Buddeus n. u. m. str. 402., Thiel n. u. m. str. 139., mají za to, že posud není na čase, uvésti v život ústav ten. Neprávem horlí Stein (n. u. m. 338.) proti tomu, aby porota nazvána byla soudem, anto přec sám (n. u. m. str. 336. a 341.)

Digitized by Google

do hlavní věci nerozhodno, děje-li se upravení náhrady ihned a konečně soudem, neb odhaduje-li se věc dříve správními orgány, když toliko v poslednějším případě stranám zůstaveno jest dovolati se z výroku správního úřadu soudu, jinými slovy, vyhražuje-li se proti výroku prvnějšímu cesta právní.[36]) Neb v tomto případě jest odhad administrativní pouze aktem přípravným, který má jedině za účel, poskytnouti expropriantovi možnost, aby se ihned uvázal v držení předmětu, jehož má zapotřebí, jakmile zaplatil neb k soudu složil náhradu prozatím správním úřadem vyměřenou.[37])

I dle práva rakouského přísluší expropriátovi ze zákona (§. 365. ob. z. obč.) soukromoprávní nárok na přiměřenou náhradu naproti tomu, kdož vydobyl nález expropriační. I u nás patří tedy konečné upravení náhrady k příslušnosti soudů,[38]) a mimo to u nás obsahují téměř všechny zvláštní zákony, které jednají o jednotlivých případech expropriace, zvláštních předpisů o tom, kterak se náhrada předkem v cestě správní má vyměřiti, a kterak toliko oné straně, která se nechce spokojiti s výrokem správního úřadu, zůstaveno jest, nastoupiti cestu právní, aniž by však toto nastoupení sporu mělo účinek odkládací.

Však jednotlivá ustanovení jsou velmi různá. Přihlédneme tu též k některým případům, kde vlastně o expropriaci nelze mlu-

---

uznává soukromoprávní povinnost k náhradě, chtěje nad to ještě stanoviti, že správa státní bezvýminečně dle práva občanského ručí za náhradu, o kterémžto nároku by pak příslušelo porotě konečně rozhodovati.

[36]) Dernburg, pr. Privatr. §. 34. str. 58.; Förster n. u. m. str. 146. not. 36.; Zöpfl, Grunds. des gem. deutsch. Staatsr. str. 508.; §. 31. saské ústavy ze dne 4. září 1834 (Treichler n. u. m. str. 131.).

[37]) Zásada ta definuje se vůbec v ten smysl, že vyhražení právní cesty nemá účinku odkládacího. Zöpfl n. u. m.; Martin na u. m. str. 171. pozn. 1.

[38]) Zeiller, Comm. II. str. 3.; Nippel, Erl. §. 365. str. 209.; Winiwarter, bürg. Recht II. str. 170. Ustanovení dvor. dekretu ze dne 24. února 1836 (prov. sbírka zák. pro Štýrsko z r. 1836 str. 244. Michel, Handbuch. str. 403.), dle kterého ve všech případech, kde administrativní úřad rozhodovati má o povinnosti k náhradě škody, jemu také přísluší, nalézti o výšce škody způsobené, nelze v našem případě užiti.

Digitized by Google

viti, které však pro podobné jich zjevení se zevnější často co případy expropriace bývají považovány.

Již dvor. dekret ze dne 11. října 1821 č. 29059. prohlásil výslovně, že nelze schvalovati ustanovení všeobecné sazby pro vyměření náhrady, i nařídil, že nestranní znalcové mají býti přibráni, aby náhradu vyměřili vlastníku lomu štěrkového, jehož k účelům stavby neb vydržování silnice vyvlastňovati bylo zapotřebí. Vlastník však, jenž s náhradou takto vyměřenou není spokojen, nechť uchopí se cesty právní. Tutéž zásadu vyslovil dvor. dekret ze dne 16. října 1835, který jedná o zrušení soukromých mýt, jichž druhdy bývalo na silnicích aerárních, pak dekret komise dvorské daň pozemkovou upravující ze dne 19. června 1824 č. 27345. v příčině škod spůsobených při měřeních katastrálních. Poněkud nejasný jest dekret dvorské kanceláře ze dne 13. května 1832 č. 7242.,[39]) dle kterého při vyšetření náhrady škody zřízením zdravotního kordonu spůsobené dříve v politické cestě má býti se pokoušeno o dobrovolné narovnání, kdyby však narovnání to se nezdařilo, strana k pořadu práva má býti odkázána,[40]) aniž by však zde zřejmě rozřešena byla otázka, zdali se vůbec v politické cestě jakási provisorní náhrada vyměřiti má čili nic.

Zákon ze dne 29. června 1868 č. 118. ř. z., který v §. 32. upravuje řízení v příčině vyměření náhrady za dobytek, jenž musel býti usmrcen, aby mohlo býti konstatováno, panuje-li v některé krajině mor hovězí, ustanovuje, že náhrada v politické cestě má býti vyšetřena, nevyhradil však ani vlastníku ani pokladně státní cestu práva.

Cestu právní vylučuje výslovně §. 9. z. ze dne 16. dubna 1873 č. 77. ř. z., který jedná o tom, kterak se v případě nastá-

---

[39]) Vyhlášen v Čechách dekretem appell. soudu ze dne 16. října 1832 č. 15989. v prov. sb. zák. pro Čechy, 14. sv. č. 258. str. 564.

[40]) „Ueber die Bestimmung des Entschädigungsbetrages ist vorerst im politischen Wege zu verhandeln, und mit dem Beschädigten eine gütliche Ausgleichung zu versuchen. In Fällen, wo im politischen Wege keine gütliche Ausgleichung zu Stande gebracht werden kann, und auf der Entschädigung von Seite der Partei bestanden wird, ist der Anspruch auf den Rechtsweg zu verweisen."

Digitized by Google

vající války krýti má potřeba koní pro vojsko neb zemskou obranu. Tu rozhoduje o náhradě, která se má dáti majitelům koní odvedených, jedině komise politicko-vojenská dle §. 6. řečeného zákona sestavená na základě výroku znalců.

Zcela zvláštní jest řízení, jež předpisuje zákon ze dne 3. dubna 1875 č. 61. ř. z. v příčině náhrady škody, která majiteli vinice byla spůsobena některým opatřením, jehož třeba bylo k odvrácení záhuby hmyzu t. zv. Phylloxera vastatrix. Tu má se škoda zemskou vládou vyšetřiti a rozvrhnouti na všechny majitele vinic dotyčné země dle poměru přímé daně; avšak nejen z vyšetření náhrady, nýbrž i z toho, kterak náhrada ta na jednotlivé poplatníky byla rozvržena, jestiť vyhražena cesta právní (§. 9.), aniž by však nastoupení sporu mělo účinek suspensivní.[41])

Zákon horní nařizuje v §. 103. odst. I., že v nálezu, kterým se uzná na expropriaci, politický úřad zároveň prozatím má stanoviti, jakou měrou a jakým spůsobem podnikatel hor vlastníka pozemku má odškodniti. Z nálezu toho mohou obě strany sobě stěžovati k zemské vládě a sice, an zákon v příčině té zvláštních ustanovení nemá, i co do prozatímního upravení náhrady.[42]) Oné straně, která se nechce spokojiti s náhradou, politickým úřadem prozatím vyměřenou, jest zůstaveno, nastoupiti cestu práva. Však toto nastoupení právní cesty není na závadu provedení nálezu expropriačního, jakmile podnikatel složil k soudu náhradu prozatím vyšetřenou, neb zjistil dostatečně důchod roční, který jemu vlastníku vypláceti náleží (§. 103. odst. 2. hor. zák.). Zákon tu nerozeznává, zdali podnikatel neb expropriát nastoupil cestu právní.[43])

Při dopravení výrobků lesních má taktéž politický úřad provisorní náhradu za upotřebení cizích pozemků k řečenému účelu vyměřiti. Stranám vyhražena jest z dotyčného nálezu cesta právní (§§. 24. odst. 2., pak 42. z. lesního).

---

[41]) Žaloba má se podati na všechny, kteří z nesprávného vyměření neb rozvržení náhrady mají prospěch, tedy pravidelně na všechny poplatníky dotyčné země. Již tím stane se uchopení se právní cesty v praxi téměř nemožným.

[42]) Jiného náhledu jest v této věci Schneider, Lehrb. d. Bergr. §. 332.

[43]) Nebylo by to také lze srovnávati se slušností, by podnikatel musel se podrobiti odhadu, který třeba má za nesprávný, jen aby mohl v čas započíti práci svou.

Digitized by Google

Znění zákona vodního dopouští o tom pochybnosti, kterakým spůsobem náhrada má se vyšetřiti. Ustanovuje §. 17. říšského zákona vodního ze dne 30. května 1869 č. 93. ř. z. a §§. 38. a 87. zemského zákona pro Čechy ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z., že náhrada za pozemky zcela neb z části vyvlastněné předkem v správní cestě má se vyšetřiti, a že, pakli se strany s tímto výrokem neuspokojí, náhrada soudním odhadem dle předpisů řízení expropriačního konečně má býti upravena. Tu přehlédl však zákonodárce, že u nás jednotného řízení expropriačního vůbec nemáme. Měl-li však zákonodárce na zřeteli řízení, jež platí co do většího počtu případů expropriace, neb zvláštní řízení, jež, jak seznáme, má místa při expropriaci k účelům stavby železnic soukromých, toho těžko domýšleti se. Jakkoliv zákon mluví pouze o „soudním odhadu", aniž by činil zmínku o tom, že náleží tomu, kdo s náhradou v politické cestě vyšetřenou není spokojen, nastoupiti řádnou cestu práva, rozhodli bychom se přece pro náhled prvnější, a sice proto, poněvadž se nám to zdá býti anomalií, aby mimo provisorní odhad, politickým úřadem předsevzatý, též ještě místa měl odhad soudní co druhé provisorium, z kteréhož by opět dle okolností (pakli totiž při odhadu nebylo šetřeno všech náležitostí soudním řádem předepsaných) ještě cesta řádného sporu byla vyhražena.[44])

Při expropriaci k účelům stavby silnic veřejných náleží již dle dvorního dekretu ze dne 27. září 1793[45]) odhad předsebráti politickému úřadu s přivzetím znalců, z nichžto jednoho jmenuje ředitelství silnic jmenem aeráru, jednoho pak expropriát. Mimo dříve již uvedený dvorský dekret ze dne 11. října 1821 č. 29059., který jedná o vyšetření náhrady za užití lomu kamenného neb štěrkového, mluví také dekret dvorské kanceláře ze dne 19. července 1827 č. 18878.[46]) o vyšetření náhrady správ-

---

[44]) Pozdější zákony, kterými již po roce 1869 doplněny byly předpisy, pro řízení expropriační v příčině stavby železnic soukromých platné, nezmiňují se také ani slovem o tom, že by expropriaci ve smyslu zákona vodního dle těchže zásad náleželo posuzovati.

[45]) Vyhlášen zemskou vládou korutanskou dne 1. listopadu 1793; v Kropáčkově sbírce zákonů cís. Frant. II. v III. svazku č. 968.

[46]) Vyhlášen v Čechách dekretem zemského gubernia ze dne 18. srpna 1827 č. 38852. v prov. sb. zák. pro rok 1827 str. 410. Srov.

Digitized by Google

ním úřadem, z jehož výroku, ovšem vyhražena jest dle všeobecných pravidel cesta právní, však bez všelikého účinku odkládacího. Neprávem tedy připouští v těchto případech někdy praxe odhad soudní.[47])

Dle těchže zásad jest se zachovati, jde-li o stavbu silnic mimo silnice aerarní (§. 19. zemského zákona pro Čechy ze dne 11. května 1864 č. 20. z. z. §§. 15. a 25. zemského zákona pro Čechy o technicko-hospodářské správě silnic a cest mimo silnice aerarní ze dne 31. května 1866 č. 41. z. z.), pak bylo-li třeba odstoupiti pozemek k stavbě nějaké pevnosti, jen že tu smíšená komise politicko-vojenská náhradu s výhradou právní cesty upravuje (dekret dvorské kanc. ze dne 11. listopadu 1821 a ze dne 19. července 1827).[48])

Úchylku ze všeobecného pravidla stran prozatímního vyšetření náhrady obsahuje §. 7. stavebního řádu pro Čechy ze dne 11. května 1864 č. 20. z. z. pro případ, když za příčinou upravení čáry stavební objevuje se potřeba expropriace. Tu má úřad stavbu povolující (tedy u nás s pravidla úřad samosprávný), určiti přiměřenou kauci, a jakmile se tato kauce složí, nelze vedení stavby nikterak více zdržovati.

Z tohoto krátkého přehledu jest patrno, že, jakkoliv různé jsou předpisy v příčině vyšetření náhrady dané, z nich přece všeobecný princip lze dovozovati, že vůbec přísluší politickému úřadu, prozatím náhradu vyšetřiti s výhradou cesty právní.

Cestu právní však možno nastoupiti dle jasného znění §u. 1. soud. řádu jedině řádnou žalobou.[49]) Žalobu tu podá

---

i Selner, system. Darstellung aller über das Strassenwesen und die Eisenbahnen bestehenden k. k. österr. Gesetze und Verordnungen (1843) §. 122.

[47]) Dekret dvorské kanceláře ze dne 23. prosince 1820 (prov. sbírka zák. pro Dol. Rak. pro r. 1821 str. 118.) a nařízení Lublaňského gubernia ze dne 2. května 1828 č. 8825. (sbírka krajinských prov. zák. str. 151.), (srov. Michel, Handbuch str. 404 a 405), mluví sice o odhadu soudním; avšak tyto předpisy nedošly nikdy platnosti všeobecné.

[48]) Schopf, Amtshandlungen der Civilbehörden in den in das Militärfach einschlagenden Angelegenheiten II. sv. §. 468. str. 112.

[49]) Dle práva uherského vyměřuje se při expropriaci na základě všeobecného zákona expropriačního náhrada soudem v cestě nesporné s přivzetím znalců (§§. 41. a násl. všeob. zák. expr.);

Digitized by Google

expropriát na zaplacení přiměřené náhrady, pakli dle jeho náhledu náhrada politickým úřadem vyměřená jest příliš nepatrná. Však i expropriant může nastoupiti cestu právní, a sice bude jemu dle přirozené povahy věci náležeti, by podal na stranu druhou žalobu vyzývací, aby provedla soudem své domnělé právo na náhradu, politickým úřadem vyměřenou (§. 66. s. řádu).[50])

Jinak má se věc co do expropriace, jížto třeba za příčinou staveb železničních, a o této chceme ještě v následujícím zvláště pojednati.

(Dokončení příště.)

Slovo k čl. 24. zákona ze dne 27. dubna 1873 o řízení bagatelním.

Podává F. Kopecký, c. k. okresní soudce v Hlinsku.

Maje za to, že čl. 24. zákona o řízení bagatelním, ač veledůležitým jest, v praxi přec ještě dostatečného nedošel povšímnutí, umínil jsem sobě, pozornost našich soudců na onen předpis obrátiti. Chci pokusiti se o to, bych dokázal, že nesnadný úkol, který v řízení u věcech nepatrných soudci jest přikázán, tomuto přečasto mnohem snadněji lze plniti, užije-li v pravý čas a v pravé míře práva jemu uvedeným čl. 24. propůjčeného.

Článek 24. zákona ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. dává soudci dvojí moc, která jemu jinak nepřísluší; můžeť totiž soudce jednak spojené nároky oddělovati a o každém z nich zvlášť jednati, jednak může nároky o sobě na soud vznešené k společnému jednání spojiti.

---

toliko když náhrada porotou má se stanoviti, sluší řízení zavésti řádnou žalobou dle předpisů soudního řádu sepsanou (§. 50. 56ho čl. zák. z r. 1868).

[50]) Uvedené zákony mluví sice ponejvíce jen o tom, že vlastník, jenž s vyměřenou jemu náhradou není spokojen, nastoupiti může cestu právní; avšak tu patrně mají na zřeteli toliko případ obyčejný, a nelze také zajisté expropriantu brániti, aby nastoupil právní cestu, má-li za to, že vyšetřená politickým úřadem náhrada jest přemrštěnou.

Digitized by Google

Účel funkce první jest usnadniti dokonalé, důkladné rozhodnutí, druhá funkce pak směřuje k urychlení líčení pře.

Chci tedy jednati:

I. O oddělování nároků k líčení.

Článek 12. zákona o řízení bagatelním dopouští více nároků jedinou žalobou na soud vznésti, třebas nestály nároky ty v žádném právním neb skutečném spojení, pakli toliko jest tu následujících tří náležitostí:

1) je-li soud pro všecky jednotlivé nároky příslušným;
2) hodí-li se jak jednotlivý nárok, tak i suma jejich k řízení bagatelnímu, a
3) směřují-li všechny nároky proti jedné a téžž osobě.

Zcela lhostejno však jest, z jakého právního důvodu nároky ty se odvozují, a nevadí tu také, je-li na straně té neb oné více osob co soudruhů, totiž osob, které v témž sporu v takovém spolku se nalezají, že co do jejich právního zájmu je sluší pokládati za osobu jedinou.

Však oddělování jednotlivých nároků nemá dle mého náhledu místa pouze tenkráte, když každý nárok o sobě na samostatném právním důvodu spočívá, vždyť může i o jednotlivých částech téhož nároku na př. o úrocích, o nákladech soudních atd. zvláštní spor vzniknouti, který vhodně o sobě může se rozhodnouti.

Dále mohou zavdati příčinu k oddělování jednotlivých nároků nejen uvedení žalobce, nýbrž u větší ještě míře námitky žalovaného.

Dlužno tu předkem poukázati k námitkám:

že soud jest nepříslušným;

že rozepře vůbec nehodí se k řízení soudnímu;

že nemá místa řízení bagatelní;

že strana neschopna jest jednati před soudem;

že rozepře na soudě visí, neb platně již rozhodnuta jest, a jiné podobné.

Námitky tyto vyžadují již dle povahy své zvláštního, od hlavní věci odloučeného líčení.

Co do námitky nepříslušnosti soudu mát soudce dle čl. 1. jur. normy z povinnosti úřední, jakmile pře vznešena jest, příslušnost svou posouditi.

Digitized by Google

Shledá-li se býti nepříslušným, nechť přímo odmítne žalobu; bylo-li však námitky té užito v líčení samém, tuť nechce-li se vydati stížnosti zmateční (čl. 78. t. z.), rozhodne dříve o námitce na základě zvláštního líčení; buď prohlásí příslušnost svou, udávaje důvody, neb zastaví výměrem líčení ve věci hlavní, uváděje, proč se nemá příslušným (čl. 30. t. z.). Pak nepouští se soudce v líčení u věci hlavní, leč když by strana žalovaná dobrovolně odpovídala, v kterémžto případě soudce společným rozsudkem jak o námitce nepříslušnosti tak i o samém nároku může rozhodnouti.

Co tu řečeno o námitce nepříslušnosti soudu, platí také o námitce, že pře táž se k bagatelnímu řízení nehodí, jakož i o námitce, že rozepře nenáleží před soud, nýbrž před úřad správní atd.

Bylo-li namítáno, že žalující nemá osobní schopnosti žalovati, že takové nedostává se žalovanému k bránění se, přeruší soudce dle čl. 21. t. z. jednání, poukázav stranu k jednání neschopnou, by k příštímu stání, jež zároveň dle čl. 27. t. z. se ustanoví, oprávněného zástupce vyslala.

Podobné opatření se učiní, hlásila-li se osoba k zastupování strany neoprávněná.

Však i námitky, které činí odpůrce u věci samé, mohou přečasto toho odůvodniti, by o jednotlivých nárocích neb o části některého nároku zvláště bylo jednáno.

Připomínám tu jen na příklad námitku kompensace, jejížto předmětem jest samostatný protinárok obžalovaného.

Ovšem třeba tu soudci bedlivě bdíti nad průběhem celého jednání, jehož nitky on nikdy z ruky pustiti nemá.

Přiměřené stálé poptávání jest tu hlavní úlohou jeho, ono jej zajisté přivede k cíli, totiž k poznání pravdy, na které rozsudek má se zakládati.

Poptáváním se toho docílí, že sporný děj se vší možnou určitostí na jisto se postaví, že strany se určitě a jasně o žádání svém co do každého nároku pronesou.

Je-li tu naděje na vyrovnání o tom kterém nároku, nechť soudce dle čl. 23. zákona o říz. bagatelním se o takové narovnání přičiní, a nedocílí-li se narovnání, nechť potřebného důkazu pro každý nárok vyhledá.

Shledá-li se později, že některý důkaz, odpor neb přiznání týká se společně vícero nároků, o nichžto soudce byl zvláště

Digitized by Google

jednal, není však zajisté příčiny, by processuální tyto výkony co do každého nároku byly opakovány.

Z toho plyne, že oddělování nároku k účelu líčení zcela spojení nevylučuje, nýbrž že soudce, třebas byl oddělení nároků uznal za prospěšné, v běhu líčení, kdykoliv okolnosti toho vyžadují, líčení o všech nárocích opět spojiti může.

Pravidlem však jest, že oddělování nároků dochází konce svého prohlášením soudce, že řízení průvodní má za ukončené (§. 66. zák. v říz. bag.), neboť o všech nárocích lze dle čl. 24. společným rozsudkem rozhodnouti a zásada stručnosti toho vyžaduje, aby soudce pokud možná jen jediný vynesl rozsudek. Avšak není pravidla bez výminky a zákon toho dopouští v čl. 76., by, pakli nárok některý dozrál dříve k rozhodnutí, o něm soudce hned rozsudek vynesl, kdežto co do ostatních nároků žalobcových stání se odloží neb jinaké opatření učiní.*)

II. Spojení rozepří v líčení.

Spojil-li, jak dříve uvedeno, žalovatel více nároků v žalobě, lze soudci líčení o jednotlivých nárocích zvláště provésti; naopak můžeť on, jest-li žalovatel nároky ty zvláštními žalobami na soud vznesl, líčení o nich spojiti.

Příčinou, že žalobce různé nároky zvláštní žalobou na soud vznáší, může býti na mnoze pouhá neznalost zákona, často však stane se tak i za tím účelem, aby žalovanému ztíženo bylo, hájiti se před soudem.

Spojiti lze dle ustanovení řečeného čl. nejen rozepře těchže stran, nýbrž i také rozepře stran rozličných, je-li totiž tu aspoň odpůrce jednou a touž osobou. Lze tudíž spojiti:

1) rozepře mezi těmitéž stranami;
2) rozepře jedné a tétéž strany žalující s více stranami žalovanými;
3) rozepře více rozdílných stran žalujících s toutéž stranou žalovanou.

---

*) V takovém případě zapraví se dle §. 10. zákona ze dne 24. května 1873 č. 97. ř. z. kolek k rozsudku dle sumy všech nároků před vynešením prvního rozsudku částečného. Avšak pozdější nálezy v téže věci nejsou pak více předmětem poplatku kolkového, tak že zmíněným oddělováním stranám též větší nevzejdou výlohy.

Digitized by Google

Hlavní tedy podmínkou takového spojení jest, aby aspoň z jedné strany jedna a táž osoba při vedla. Dále třeba jest, by soud byl pro každou jednotlivou rozepři i pro všechny vesměs příslušným, pak aby každá jednotlivá rozepře hodila se k řízení bagatelnímu, a by konečně suma, o kterou se ve všech rozepřích jedná, nepřevyšovala sumu, na kteréž visí zavedení řízení bagatelního (anal. §. 12.).

Lhostejno však jest, z jakého právního důvodu rozepře povstaly, lhostejno, jsou-li nároky, o kteréž se jedná, v jakémsi spojení skutečném neb právním.

Již v úvodu této úvahy poukázal jsem k tomu, že jedině rychlé provedení líčení může býti pohnutkou, aby soudce více rozepří spojil. Soudce však při tom stále pamětliv budiž osudné zásady: „brevis esse laboro obscurus fio.“

A věru nevšední v tom zapotřebí obezřetnosti, chce-li soudce při takovém spojení rozličných pří dostáti úkolu svému, chce-li vyhnouti se tomu, by záležitosti třeba jednoduché spojeným jich vyjednáváním nebyly nazbyt zamotány. Bylo by zajisté nesprávné, kdyby soudce v případě takovém, spolehaje se na neodvolatelnost rozsudku na zdař bůh rozhodnouti se osmělil.

Proto má spojení více rozepří býti soudci úplně na vůli zůstaveno, kdežto povinností jeho jest, nároky oddělovati, pakli nemožno o nich ve spojení bezpečně souditi. Na pohled zdá se spojení takové zbytečným, avšak jen tomu, kdo nepojal ducha řízení u věcech nepatrných.

Mnoho času zajisté a práce ušetří se takovým spojením již v řízení přípravném. Třeba tu pouze jediného úvodu, jediného zápisníku (protokolu); je-li tu naproti jednomu žalujícímu více žalovaných, lze jich často o témž skutku společně vyslechnouti; vysvětlení, které se jednomu z nich podá, netřeba více ostatním opakovati a pouhé přisvědčení nahražuje tu často vývody velmi rozsáhlé.

Podobně má se věc, stojí-li více žalujících proti jednomu žalovanému; i tu možno všestranným vysvětlením věci mnohému nedorozumění, mnohé rozvláčnosti vyhnouti se.

Ponejvíce však výhody takového pospolitého líčení v řízení průvodním se vyskytují, neboť velmi často může soudce důkaz svědecký, znalecký i důkazy jiné ve více sporech v spojení přivésti.

Digitized by Google

Nemožno tu ovšem ze stanoviska povšechného platných pravidel vytknouti, neb rozhodují okolnosti toho kterého případu, je-li spojení, o kterémž tu řeč, výhodné čili nic; mohu však ujistiti, že jsem se ve své praxi povždy s výsledkem potkal, kdykoliv jsem užil předpisu §u. 24. o řízení bagatelním.

Jsou-li tu strany různé, nebude ovšem spojení líčení více rozepří míti více významu, jakmile soudce průvodní řízení prohlásil za skončené, neboť společným rozsudkem lze dle §. 24. odst. III. t. z. rozhodnouti pouze rozepře mezi témitéž stranami; jde-li však o více rozepří těchže stran, může soudce snadno i po skončeném řízení průvodním vhodně k účelu vynešení společného rozsudku rozepře spojiti.

Uvážíme-li dále, že spojením, kteréž §. 24. zák. o říz. bagat. dopouští, nejen soudci a výpomocným úřadům mnoho práce se ušetří, nýbrž že dle okolností i strany levněji při vésti mohou,*) toť zajisté nemůžeme než přáti, aby onoho předpisu zákona od našich praktiků co nejbedlivěji bylo si všímáno.

Praktické případy.

Lze-li skutek rušené držby míti za prokázaný, pakli jednotlivé výkony činu rušebního, v kterémž po delší čas bylo pokračováno, nebyly současně dvěma svědky pozorovány. Příslušnost soudů neb úřadů administrativních?

Manželé Josef a Josefka Merletovi z Levína žalovali dne 29. července 1875 pod č. 5627. Matěje Hassmanna taktéž z Levína u c. k. okresního soudu v Berouně, žádajíce za nález, že Matěj

*) Dle §. 11. zákona ze dne 24. května 1873 č. 97. ř. z. stačí v případě takovém na společný zápisník kolek jediný a kolek k rozsudku vyměří se dle výšky sumy spojených nároků a nikoliv více dle výšky každého nároku o sobě.

Digitized by Google

Hassmann porušil tím, že dne 30. června 1875 okolo meze svého pole č. parc. 456. v obvodu obce Levínské udělal tok, jímž vodu z hořejších pozemků se řinoucí svádí na louku žalujících č. parc. 458. níže položenou, následkem čehož se louka tato rumem a náplavem zaňáší a kazí, žalující manžele v pokojném držení i užívání této louky, že žalovaný povinen jest, aby zaházením této jím zřízené strouhy vše zase v předešlý stav uvedl, a všeho dalšího rušení této držby žalujících pod pokutou 50 zl. ř. č. se zdržel, jakož i všechen náklad sporu do 14 dnů pod uvarováním se vedení práva zapravil.

C. k. okresní soud v Berouně odmrštil konečným výměrem ze dne 25. února 1876 č. 671. žalobu naprosto, odsoudiv žalující, by nahradili žalovanému soudní náklad 1 zl. 61 kr., a sice z následujících

důvodů.

Vedle §. 5. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. říš. zákona přísluší žalujícímu, chce-li ve sporu o rušenou držbu zvítěziti, aby dokázal, že se nalezá v posledním faktickém držení předmětu, o němž se ve sporu jedná, a pak že jej žalovaný v držbě tohoto předmětu rušil.

V rozepři této vyhověli žalující manželé Josef a Josefa Merletovi toliko první z těchto dvou podmínek, neboť souhlasnou výpovědí svědků Václava Trnky a Josefa Hladkého jest vedle §. 137. ob. řádu dokázáno, že Josef a Josefa Merletovi louky čís. parc. 458. v Levíně až do poslední doby užívali tím spůsobem, že z ní sklízeli seno a otavu, kterýmižto skutky zajisté jejich faktická držba stran této louky odůvodněna jest.

Svědek Václav Trnka nemůže sice udati, zdali louka, o kteréž svědčil, má právě č. parc. 458., což ale na věci samé nic nemění, neboť ze známek, jakými louku tu popsal, vychází patrně na jevo, že to jest zajisté louka ta, o nížto se ve sporu tomto jedná.

Však druhou podmínku žaloby pro rušenou držbu, totiž čin rušební ze strany žalovaného manželé Josef a Josefa Merletovi nedokázali.

Opírajíť v tomto směru žalobu svou o to, že Matěj Hassmann dne 30. června 1875 udělal podél meze svého pole č. parc. 456. v Levíně, které jest výše položeno, nežli louka žalujících č. parc. 458. v Levíně, po celé délce strouhu čili vodotok, a že tentýž vodotok zavedl pak dolů také podle meze na louku žalujících

Digitized by Google

č. parc. 458., následkem čehož všechna voda dešťová z hořejších polí dolů řinoucí tímto tokem na louku žalujících se svádí, čehož následek, že se za krátký čas mnoho rumu a náplavu na louku žalujících č. parc. 458. naneslo.

Tyto žalovaným popřené skutečnosti, v nichž by, kdyby dokázány byly, čin rušební spočíval, potvrdil toliko svědek Josef Hladký, kdežto druhý, žalujícími vedený svědek Václav Trnka rozhodně tvrdí, že co do dne 30. června 1875 nikterak udati nemůže, zdali žalovaný téhož dne vodotok kopal. Svědek viděl toliko dne 28. června 1875, totiž právě ten den před sv. Petrem a Pavlem, že Matěj Hassmann kolem meze svého nad loukou žalujících ležícího pole motykou kopal strouhu.

Dle toho není vedle předpisu řádu soudního nižádný z těchto činů dokázán, poněvadž tu jest co do každého z nich výpověď toliko jednoho svědka a musela se tedy žaloba manželů Merletových, týkající se právě onoho činu rušebního, který se udál dne 30. června 1875, zamítnouti.

Výrok o náhradě nákladů soudních zakládá se v §. 24. z. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

K stížnosti žalujících **změnil** c. k. vrchní soud pro království České nálezem ze dne 8. května 1876 č. 12493. konečný výměr prvního soudce, uznal dle závěreční prosby žaloby a přiřknul žalujícím útraty jak první tak i druhé stolice,

neboť

netoliko poslední skutečné držení žalujících co do louky č. p. 458. u Levína výpovědmi svědků Václava Trnky a Josefa Hladkého, jak již první soudce odůvodnil, jest dokázáno, nýbrž i žalobcem způsobené rušení této držby jest prokázáno.

Dle protokolu o místním ohledání jest předmětem rušené držby tok v délce 4 sáhů a v šířce a hloubce $1\frac{1}{2}$ střevíce, který okolo mezí při poli žalovaného č. p. 456. zřízen jest a na louku žalujících č. p. 458. ústí.

Oba horem uvedení svědkové potvrzují, že žalovaný onen tok učinil.

Výpovědi obou svědků mluví o jednom a témž toku, o jedné a též osobě, kteráž tok způsobila, a třebať i svědkové současné zřízení toku nepozorovali, tož činí jich výpověď o skutečnosti stálého rušení držby žalujících důkaz, poněvadž vzhledem k rozsáhlosti toku jeho zřízení delší dobu vyžadovalo, a čin, který

Digitized by Google

svědek Josef Hladký dle svého udání dne 30. června 1875 pozoroval, jeví se toliko co pokračování v zřizování sporného toku, v němž dle výpovědi svědka Václava Trnky již dne 28. června 1875 bylo započato.

Výpověď těchto svědků jest ještě tím podporována, že tok dle své jakosti a svého směru zřejmě toliko k prospěchu pole žalovaného zřízen byl a že žalovaný v odpovědi připustil, že dne 30. června 1875 na svém poli č. p. 456. přítomen byl a tam dešťovou vodou roztrhané brázdy upravoval.

Je-li však tím, co svrchu dotčeno bylo, nejenom poslední skutečné držení na straně žalujících, nýbrž i nastalé rušení této držby žalovaným dokázáno, tož se mělo dle §. 339. ob. zák. obč. a §. 5. císařského nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. odůvodněné žalobní prosbě místa dáti, pročež také k stížnosti žalujících konečný výměr prvního soudce žalobní prosbu zamítající změněn byl.

Výrok o útratách soudních jest dle §. 24. a 26. zákona ze 16. května 1874 č. 69. říš. zák. ospravedlněn.

Však c. k. nejvyšší soud změnil k stížnosti žalovaného výměr vrchního soudu, potvrdil rozhodnutí c. k. okresního soudu i přiřkl žalovanému na útratách dovolání se sumu 11 zl 11 kr.

Důvody.

Není předkem vedenými svědky dokázána okolnost, kterou žalující byl uvedl, že totiž žalovaný dne 30. června 1875 zřídil strouhu k svádění vody, které tu dříve nebylo, neb svědek Václav Trnka viděl pouze dne 28. června 1875, totiž více než 30 dnů před podáním žaloby, že žalovaný na hranicích svého pole nad loukou žalujících vyházel příkop, který se tam nachází, však neví svědek ten, zdali vůbec a jaký příkop se tam před uvedeným dnem nacházel. Dále tvrdí tento svědek, že viděl již dne 29. června 1875, tedy před oním dnem, kterého se dle žaloby držba měla rušiti, rum i náplav na louce žalujících. Svědek Josef Hladík stvrdil naproti tomu, že žalovaný dne 30. června 1875 podél meze svého pole a nad loukou svou vlastní prohloubil a rozšířil lopatou strouhu, která tam již dříve byla, směrem k louce žalujících.

Jest takto zjištěno, že bylo již před tím prohlubiny, kterou odtékala voda, byť i ne v tom objemu, kterak se to stalo později; jest dále zjištěno, že se pole žalovaného nachází na strmé stráni,

Digitized by Google

tedy že i návalem vody mohla býti prohlubena strouha, která se tam nacházela.

Kdyby se i výpovědi týkaly jedné a tétéž okolnosti, čemuž však tak není, tož nebylo by přece lze z nich souditi, že žalovaný dal jiný směr vodě dešťové z jeho pozemku odtékající, a že jí sváděl na louku žalujících.

Avšak i kdyby skutkové okolnosti, které stvrdili oba svědkové, byly jediným činem, a kdyby zřízení a pokud se týče prohloubení příkopu bylo bývalo příčinou, že voda dešťová, rum i země byly zaplavily louku žalujících, tož nebylo by i v tomto činu lze spatřovati rušení držby ve smyslu §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 17. ř. z., jelikož žalovaný nepředsevzal žádný čin, který by byl přímým útokem na louku žalujících. Neb strouha k svádění vody, která při soudním ohledání místním byla nalezena, nachází se uprostřed pozemků žalovaného, a pakli žalovaný zřízením této strouhy spůsobil vskutku žalobcům škodu jakousi, prohřešil se jedině proti předpisu §. 41. zemského zákona pro království České ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. Pak ale mohli žalující dle §§. 71. a 72. uved. zákona hledati jedině pomoci u příslušného úřadu politického.

Když tedy tu není rušení držby ve smyslu §. 2. cís. naříz. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z, náleželo potvrditi konečný výměr c. k. okresního soudu v Berouně, kterým žaloba úplně byla odmrštěna.

Výrok o nákladech druhé i třetí stolice jest odůvodněn §. 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. července 1876 č. 7947.

JUDr. Otto Gintl.

Smlouva o nájem neb smlouva innominátní?

Josef Prášil a jeho manželka Anna podali dne 7. srpna roku 1874 pod č. 30172. na Václava Ohnivého následující žalobu u c. k. měst. del. soudu okresního v Praze:

Písemní smlouvou nájemní ze dne 5. ledna 1866 mezi námi jakožto pronajímateli se strany jedné a p. Václavem Ohnivým co

Digitized by Google

najímatelem se strany druhé uzavřenou, pronajali jsme mu v našem domě č. 126. na Zbirově byt za roční nájemné 100 zl. r. č.

V roce 1869 odstěhoval se p. Václav Ohnivý ze Zbirova do Prahy, následkem čehož také smlouva tato vedle obapolného srozumění byla zrušena.

Poněvadž pak mělo se za to, že nástupce p. Václava Ohnivého v úřadě notářském na Zbirově tentýž byt bude chtíti podržeti, učinil jsem já Josef Prášil ve vlastním jmeně svém jakož i ve jmenu své manželky Anny co zákonní zástupce její a správce jejího jmění s p. Václavem Ohnivým ústní smlouvu toho obsahu, že byt až do té doby od p. Václava Ohnivého v našem domě č. p. 126. najatý, pro jeho nástupce v úřadě notářském zachovám, naproti čemuž se p. Václav Ohnivý zavázal, že nájemné za čas, po který by byt prázdný zůstal, sám zaplatí, kdyby jeho nástupce toto nájemné nezaplatil.

Byt tento zachovali jsme skutečně pro nástupce p. Ohnivého v úřadě notářském na Zbirově, avšak když tentýž do Zbirova se přistěhoval, nechtěl za tu dobu, po kterou byt prázdný zůstal, totiž od 1. listopadu 1869 až do 1. března 1870 nájemné, kteréž by bylo obnášelo 33 zl. 33⅓ kr. r. č., zaplatiti a také tu částku nám nezaplatil.

Protož nuceni jsme žalovati Václava Ohnivého, bychom došli zaplacení nájemného, které nám takto ušlo, i prosíme za nález, by Václav Ohnivý povinným uznán byl, zaplatiti nám sumu 33 zl. 33⅓ kr. r. č., kterouž on nám pro ten případ, kdyby byt v našem domě č. 126. na Zbirově od něho dříve najatý, prázdný zůstati měl a jeho nástupce v notářství na Zbirově tu částku zaplatiti nechtěl, zaplatiti se zavázal, pak 6% úroky z té sumy ode dne žaloby až do zaplacení jdoucí a všechen náklad soudní ve 14 dnech, jinak že naň vedeno bude právo.

Žalovaný namítal jedině promlčení nároku žalobního.

Naproti tomu uvedli žalující, že podali již dne 23. dubna 1872 pod č. 2266. na Václava Ohnivého žalobu u c. k. okresního soudu na Zbirově na zaplacení této sumy 33 zl. 33⅓ kr., že však žaloba ta k námitce druhé strany pro nepříslušnost soudu byla odvržena jak první tak i druhou stolicí, jelikož tehda oba soudové měli za to, že tu nejde o smlouvu nájemní, která by odůvodňovala příslušnost fori rei sitae. Pročež také prý žalující tuto svou žalobu neopírají o smlouvu nájemní a nemá tudíž promlčení

Digitized by Google

místa nehledě ani k tomu, že podáním žaloby u c. k. okresního soudu na Zbirově promlčení bylo přetrženo.

Po skončeném jednání zavrhl okresní soud rozsudkem ze dne 28. srpna 1874 č. 32883. žalobu a odsoudil žalobce, by nahradili náklad soudní. To stalo se z následujících

důvodů:

V žalobě ze dne 7. srpna 1874 č. 30172. žádají manželé Josef a Anna Prášilovi od Václava Ohnivého, aby zaplatil částku 33 zl. 33½ kr. r. č. co nájemné za byt v jich domě č. 126. na Zbirově Václavem Ohnivým užívaný, a sice za čas od 1. listopadu 1869 až do 1. prosince 1870.

Žalobní nárok zakládá se na tom, že žalovatelé uzavřeli s Václavem Ohnivým smlouvu, dle kteréž se Václav Ohnivý zavázal, že sám zaplatí nájemné za čas, po který by byt prázdný zůstal, kdyby jeho nástupce toto nájemné zaplatiti neměl.

Námitka žalovaného, že nárok žalobní již promlčen jest, jest podstatná.

Nechť žalující částku 33 zl. 33½ kr. co nájemné neb co náhradu požadují, povždy pominula tato pohledávka uplynutím 3 let dle §. 1480. neb §. 1489. ob. z. obč., byť i smlouvu v žalobě dotknutou dle jejího obsahu, hledě k §. 1090. obč. z. nikoliv co smlouvu o nájem bylo lze považovati.

Udání žalujících, že promlčení podáním žaloby u c. k. okresního soudu ve Zbirově roku 1872 bylo přetrženo, není podstatná, poněvadž zákon k přetržení promlčení žádá, aby žaloba skutečně podána a řádně vedena byla, k čemuž především zapotřebí jest, jak se samo sebou rozumí, aby nebyla žaloba u libovolného, nýbrž u soudu příslušného podána, protože jen takovému soudu konečné rozhodnutí věci samé náleží.

Pakli tedy žaloba žalujících c. k. okresním soudem na Zbirově pro nepříslušnost odmrštěna byla, bylo tím vyrčeno, že žaloba u c. k. okresního soudu v Zbirově neměla býti podána a že soud tento v hlavní věci rozhodnouti práva neměl.

Nemůže se tedy říci, že podáním žaloby u nepříslušného soudu promlčení bylo přetrženo.

Žaloba musela tedy k žádosti žalovaného z podstatných námitek od něho činěných odmrštěna býti (§§. 1497. a 1501. ob. zák. obč.).

Digitized by Google

Přiřknutí útrat soudních zakládá se v §. 24. z. od 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Však c. k. vrchní soud v království Českém změnil k dovolání se žalujících rozhodnutím ze dne 9. listopadu 1874 č. 25603. rozsudek ten i uznal za právo, že Václav Ohnivý povinen jest, zaplatiti žalobcům sumu 33 zl. 33½ kr. i se 6% úroků z této sumy ode dne žaloby až do zaplacení jdoucími i náklady sporu na 17 zl. 64 kr. r. č. upravené.

Důvody.

Smlouvu, o kterou žalující opírají nárok svůj, nelze považovati za smlouvu o nájem, an se jí nedostává podstatných náležitostí v §. 1090. ob. zák. obč. vyměřených. Sluší naopak spíše míti za to, že tu jde o nejmenovanou smlouvu úplatnou, kterou žalobci se zavázali, že byt v jich domě po jistou dobu nikomu jinému, nežli nástupci žalovaného nezadají, naproti čemuž žalovaný se zavázal, zaplatiti sumu, která rovná se nájemnému na tuto dobu vypadajícímu, pro případ, kdyby jeho nástupce v úřadě ono nájemné nechtěl platiti. Nelze také mluviti o tom, že žalobci žádají náhradu škody jim spůsobené, jelikož onou smlouvou jak z jedné tak i z druhé strany povstaly závazky.

Doznal-li žalovaný mlčky, že ona smlouva byla uzavřena, že žalující dotknutý byt v svém domě č. p. 126. ve Zbirově pro jeho nástupce v notářství tamtéž po čas od 1. listopadu 1869 až do března roku 1870 zachovali, že za tento čas z tehdejší činže suma 33 zl. 33½ kr. vypadá, a že nástupce žalovaného v úřadě notářském tuto sumu zapraviti nechtěl a posud nezapravil, tož jestiť dokázáno, že nastal v skutku onen případ, pro který žalovaný se zavázal, že činži co úplatu za nezadání bytu žalujícím sám zapraví, a nelze hleděti k jediné jeho námitce, totiž k námitce promlčení, jelikož, jak zhora uvedeno, tu nejde ani o smlouvu nájemní ani o škodu bezprávně spůsobenou, nýbrž o smlouvu úplatnou. Závazky ze smlouvy takové nepromlčejí se však v kratší době v §§. 1480. a 1489. ob. z. obč. vytknuté, nýbrž dle pravidla všeobecného teprv v třiceti letech.

Když věc takto se má, odvolali se žalující právem i náleželo změniti rozsudek prvního soudu v ten smysl, že bylo dáno místa prosbě žalobní.

Dle §§. 24. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 67. ř. z. a §. 398. ob. s. ř. byl žalovaný odsouzen, nahraditi žalobcům ná-

Digitized by Google

klad soudní první stolice; výrok o nákladech odvolání mine, an útraty ty účtovány nebyly.

K dovolání se žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu zemského, odvolávaje se výhradně k jeho důvodům a zamítaje nárok žalovaného na náhradu nákladu odvolání se.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. února 1875 č. 1058.

JUDr. Otto Gintl.

K §. 406. s. ř.

Jan F. podal co poručník nezletilé Otilie P. u c. k. okresního soudu v Milevsku, zároveň soudu poručenského, žalobu na Viléma Sch. na zaplacení pohledávky 63 zl. na pozemku v okresu milevském ležícím právem zástavním pojištěné, a nabídl žalobní jistotu zažalovanou pohledávkou.

Žaloba tata byla od c. k. okresního soudu v Milevsku přijata a řádně vyřízena.

Na výměr žalobní podal žalovaný stížnost, uváděje v ní, že c. k. okresní soud měl dle §. 406. s. ř. již z povinnosti úřední žalobu tuto odmítnouti, jelikož zažalovaná částka za žalobní jistotu nikdy sloužiti nemůže, neboť kdyby žalobkyně spor tento prohrála, kde by se žalovaný pro náklady mu přisouzené měl potom hojiti.

C. k. vrchní zemský soud v Praze dal si od první stolice zprávu podati o tom, má-li žalobkyně mimo zažalovanou pohledávku ještě jiné známé jmění, a když první stolice co soud poručenský předložila výtah z knih, dle něhož žalobkyně mimo onu pohledávku ještě částku 441 zl. na jiných nemovitostech pojištěnou má, zamítl stížnost žalovaného

poněvadž

c. k. okresnímu soudu v Milevsku co soudu poručenskému známo jest, že žalobkyně vzhledem k žalobní kauci, kterou ve sporu svém s Vilémem Sch. složiti má, za dosti zámožnou považována býti může.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 8. března 1875 č. 6552.

T. Novotný, c. k. soudní adjunkt.

Digitized by Google

Literární zprávy.

Die Perfection des Acceptes. Eine wechselrechtliche Untersuchung von Dr. Alexander Grawein, Privatdocent des Handels- und Wechselrechts an der k. k. Universität zu Graz. Graz 1876.

V otázce, kterým okamžikem vzniká závazek akceptanta, rozcházejí se spisovatelé na tři strany. Jedni, a sice valná většina, pokládají za to, že závazek jeho vzniká samým napsáním akceptace na směnku, aniž by potřebí bylo ještě odevzdání papíru; jiní (Gengler, Gerber) závazku příjemcovu teprvé odevzdáním směnky vznikati dávají; jiní konečně (ze jmena slovutný Thöl a Siegel) učí, že závazek směnečný teprvé odevzdáním papíru vzniká, samým napsáním akceptace však závazek, odevzdati akcept neporušený. Spisovatel svrchu jmenované monografie vystupuje jakožto obhájce náhledu prvního z těchto tří. Dovození jeho v podstatě jest následovní. Se slovním výkladem čtvrtého odstavce čl. 21. sm. ř. vyjíti nelze, neboť slovo „Annahme", na něž zde rozhodnou váhu položiti dlužno, podobně jako synonymum jeho „Accept," ve dvojím smyslu se užívá, jednou znamená akt, kterýmž směnečník v obligaci směnečnou vstupuje, po druhé znamená pouhý nápis přijetí na směnce. Podle toho, jaký smysl se slovem „Annahme" spojíme, bude obsah čl. 21. odst. 4. sm. ř. zcela rozdílný. Že by slovo to na tomto místě jen ve smyslu nápisu akceptace vzíti se mělo, poněvadž výklad druhý podkládal by odstavci 4. čl. 21. sm. ř. obsah, který vzhledem na zásady obecného práva soukromého sám by se rozuměl, ba přímo by byl triviální, čehož do úsečnosti a přesnosti směnečného řádu domýšleti se nelze (Kuntze, Brauer), není argument průvodný. Neboť smysl zpomenutého odstavce byl by pak, že akceptant ze závazku jednou podniknutého vůbec vyvléci se nemůže, nejen ne jednostranným odvoláním slibu, nýbrž ani ne námitkami, ani ne se svolením majitele směnky, což samo vedle zásad všeobecných nikterak se nerozumí. Bylo by tu vysloveno dogma o abstraktnosti závazku směnečného v obzvláštní applikaci na závazek příjemcův, jako vyjádřeno jest ve známé parömie „chi accetta paghi." Jeden i druhý výklad objevil by tedy pravidlo závažné.

Materialie směnečného řádu bezpečného vodítka z těchto pochybností nám nepodávají. Nynější odst. 4. čl. 21. sm. ř. do slova vzat jest z osnovy pruské (§. 21. odst. 2.), jejíž motivy předpis ten odůvodňovaly poukazujíce k tomu, že již vedle všeob. pruského Landrechtu

Digitized by Google

a vedle francouzského Code de commerce přijetí, jednou učiněné nelze odvolati. Však dotýčná ustanovení v obou zákonnících různý mají smysl; předpis pruského Landrechtu vztahuje se k neodvolatelnosti skriptury, předpis francouzského Code de commerce k neodvolatelnosti podstoupeného jednou závazku, kdežto pouhá skriptura vedle téhož zákonníka ovšem odvolatelna jest. Motivy patrně podstatného rozdílu toho samy jasně vědomy si nebyly. V konferenci Lipské osnova pruská v tom kuse beze změny přijata a na otázku tuto řeč při tom nepřišla.

Obojí snad smysl se slovem „Annahme" spojovati a v cit. čl. 21. odst. 4. sm. ř. dvojí ustanovení spatřovati: jedno o neodvolatelnosti směnečného závazku, jednou podstoupeného, druhé o neodvolatelnosti již samy skriptury, také nemůžeme, poněvadž nelze se domýšleti, že by iisdem verbis dvě rozličná, mezi sebou zcela nesouvislá pravidla právní vyjádřena byla.

Zůstává tedy otázka, které z obou pravidel v čl. 21. odst. 4. sm. ř. obsaženo jest. Výklad systematický, k němuž nedostatečnost výkladu slovního přivádí, svědčí tomu, že pravidlo o neodvolatelnosti již samy skriptury. Dogma o abstraktnosti směnečného závazku vysloveno jest v směnečném řádě v čl. 82. zcela všeobecně, z ohledu pak závazku příjemcova zvlášť přivedeno jest v čl. 75. k důslednosti až nejzazší, před kterouž mnohé jiné řády směnečné, zásadě „chi accetta paghi" holdující, se zastavily. Kdyby se tudíž odstavci 4. čl. 21. sm. ř. mělo rozuměti ve smyslu neodvolatelnosti příjemcova závazku, musili bychom ekonomice sm. řádu dvojí výčitku činiti: jednak že tu vysloveno ustanovení, ježto již v čl. 82. a 75. co nejurčitěji vysloveno jest, jednak že vysloveno na místě, kamž dle systematického pořádku v příčině jednotlivých právních pravidel v řádu směnečném ostatek zachovaného, nenáleží. Neboť ostatní odstavce čl. 21. jednají o formálnostech, jichž směnečníkovi šetřiti jest; obsahuje ustanovení o účincích přijetí, měl řečený odstavec čl. 21. obdržeti místo v čl. 23. sm. ř. Naproti tomu právě umístění předpisu o neodvolatelnosti přijetí v čl. 21. rozhodně mluví pro výklad druhý. Zřetele theoretické i praktické vyhledávají, aby vznik obligace příjemcovy na skriptuře jakožto jediné konstitutivní náležitosti závislým byl, v protivě k obligacím z ostatních aktův směnečných, k jichž vzniku potřebí jest také odevzdání papíru. Jest-li těmto zřetelům v směnečném řádě vyhověno, musilo se to státi ustanovením, kterýmž se směnečníkovi právo k odvolání písemnosti ještě neodevzdané, kteréž z ohledu ostatních aktů směnečných písateli bez odporu přísluší, výslovně odnímá. Zvláštní takové ustanovení, jest-li v směnečném řádě obsaženo, musí se nalezati tam, kdež stano-

Digitized by Google

veno o formálnostech, jichž ku vzniku závazku akceptantova potřebí jest, neboť pravidlo o neodvolatelnosti napsaného akcepta vztahuje se k obmezení konstitutivního aktu.

Potkáváme-li se tedy právě ve čl. 21. sm. ř. s ustanovením, že „přijetí jednou učiněné nelze odvolati," dlužno zajisté v tomto smyslu je vykládati. Proti Thölovi a Siegelovi dokazuje potom spisovatel, že účinek napsaného přijetí není pouhá vázanost na slovo, nýbrž perfekce akceptního závazku, klada hlavně opět váhu na umístění dotčeného předpisu v čl. 21. sm. ř. a poukazuje k praktickým nesnázím, k nimž náhled onen vede, zejmena k snadno možným kollusím směnečníka a præsentanta. Na základě takto dobytém důsledně konstruuje spisovatel akceptaci co jednostranný akt formální, nikoliv co smlouvu.

V dalších paragrafech rozvíjí pak praktické důslednosti náhledu hájeného zejmena pro případy zničení nebo dodatečného zmodifikování akceptu skrze směnečníka, změny v směnečné jeho spůsobilosti, upadení jeho v konkurs a ztráty akceptu před odevzdáním směnky. V závěrečné úvaze de lege ferenda vyslovuje se zřetelem k neshodě v té příčině v legislaci panující z podstatných důvodů pro přijetí zásady, že závazek příjemcův již samým napsáním přijetí povstává.

V hlavních věcech se s výklady spisovatelovými soudný čtenář spřátelí. V mnohých podrobnostech se ovšem spisovateli sotva podaří pochybovače na víru svou obrátiti, než i tu důvody jeho vždy jsou pozoruhodny. Literatury a zvláště cizího zákonodárství užito jest v míře bohaté, celý spis svědčí jak o bystré soudnosti, tak o vzorné pilnosti svého původce. Jediné bychom mu vytkli, že není stručnější. Zevnější úprava jest velmi sličná.

Lagerhäuser und Warrants in wirthschaftlicher und rechtlicher Beziehung von Dr. Emil Ebermann, Advokat in Wien. Wien 1876.

V Rakousku máme již od r. 1866 zákon o veřejných skladištích a první ústav takový nyní teprvé (ve Vídni) se zakládá! Nápadný ten zjev zajisté nejhlavnější příčinu má v neznámosti ústavů těchto a znamenitých výhod jejich mezi naším kupectvem. Spis hořejší, jenž právě pro širší kruhy o podstatě a hospodářských výhodách skladišť veřejných pojednává a zprávu podává, jak se při zakládání a správě těchto ústavův jinde předsešlo a jakých zkušeností při tom nabyto, přichází

Digitized by Google

tudíž opravdu v čas.*) K účelu svému spis ten výborně se hodí, výklad spisovatelův jest prostý a jasný a hojná data statistická s velikou pilností sněšená znamenité mu přidávají váhy. Pojednav nejprvé o stránce hospodářské (str. 7.—57.), seznamuje spisovatel čtenáře ve stručném přehledu s obsahem nejdůležitějších cizích zákonův k ústavu veřejných skladišť se vztahujících (str. 58.—84.), načež obrátiv se k zákonodárství domácímu, podává výklad na min. nař. ze dne 19. června 1866 č. 86. ř. z. (str. 85.—104.). Z literatury ušel spisovateli článek Randův „Oeffentliche Lagerhäuser" v „Ger. H." 1867. Naproti tomu mohl užiti protokolův o poradách komise k složení tohoto zákona ustanovené; výtěžek z nich jest však velmi nepatrný. Zmínky zasluhují materialie k otázce, pokud skladištím dovoleno zálohy na zboží poskytovati (str. 88.), pak důvody, proč přijata soustava jediného warrantu (str. 91.—93.). Vítány budou mnohým čtenářům přitištěné francouzské zákony o veřejných skladištích a příklady warrantův některých nejpřednějších skladišť. Jest si velmi přáti, aby přítomný spis hojně čtenářstva nalezl a účinně přispěl k popularisování instituce pro rozvoj života hospodářského tak blahodárné.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

8. týdenní schůze dne 4. května 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 14.

Po vyřízení záležitosti správní, přednešené p. drem. Pražákem, zahájil pan prof. dr. Zucker rozpravu o spoluvině a pokusu dle osnovy nového trestního zákona.

---

*) Za stejným účelem se nese záslužná rozprava dra. Albína Bráfa „O skladištích veřejných" vytištěná ve Zprávě československé obchodní akademie v Praze za r. 1876; jest jen litovati, že nevyšla na místě většímu rozšíření příznivějším, než jest program školní.

Digitized by Google

Osnova trestního zákona podává pojem pokusu v třech článcích (§. 46—48.). V tom shledává pan prof. přednost styliasce, hledě k platnému zákonu, kdež stísněnou definicí smysl se nejasným stal.

Však i v hmotném ohledu jest osnova lepší než dosavadný zákon.

Dle dosavadního zákona vyžaduje se k pokusu čin ku skutečnému výkonu vedoucí. Tím jest ponecháno místo sporu mezi přípravnými a pokusnými skutky. Když někdo kupuje zbraň k zavraždění, zajisté tím provedl skutek k vraždě vedoucí, a přece jemu pokus za vinu klásti nelze.

Osnova žádá k pokusu skutek, nímž skutečný výkon obmýšleného zločinu neb přečinu začat však nedokončen. Dle pojmu tohoto nemůže býti pochybnosti, že v koupi zbraní neleží pokus, neboť se ním nezahájí skutečné provedení zločinu. Tím učiněna též přítrž sporu zhora uvedenému.

Dosavadní zákon trestá pokus tímtéž trestem jako zločin dotýčný a má to pouze za okolnost polehčující, jest-li čin nebyl dokonán. To jest příliš přísné.

Pokus ještě neruší práva, on toliko ohrožuje právo a proto náleží trest spíše do řady prostředků praeventivních. Německé právo uznávalo jenom dokonaný skutek za zločin. Též Římané moment pokusu málo uznávali. Naproti tomu hledělo kanonické právo skoro výhradně na subjektivní moment, považuje výkon co věc nahodilou. Však náhoda rozhoduje v životě vůbec, a slouží tedy i ve věcech trestních na ní zřetele bráti.

Osnova ustanovuje pro pokus mírnější tresty. Kde se dokonalý zločin smrtí nebo doživotnou káznicí trestá, nastupuje pro pokus trest dočasné káznice. V ostatních případech obnáší nejvyšší sazba trestní při pokusu tři čtvrtiny nejvyššího trestu zločinu dotýčného.

Stran beztrestnosti pokusu uvádí osnova dva momenty: 1. když pachatel z vlastního popudu a ne následkem zevnějších od jeho vůle neodvislých překážek od výkonu zločinu ustoupil, nebo 2. když pachatel v čase, když skutek ještě vypátrán nebyl, z vlastního popudu odvrátil výsledek, jenž k zločinu zapotřebí jest.

První ustanovení jest i v dosavadním zákonu obsaženo, však v tomto čl. mnohem jasněji podáno.

Druhý odstavec obsahuje důležitou novotu. Podobné ustanovení obsahuje starý zákon výminečně v případě velezrády, když pachatel vyzradí spoluvinné, při souboji, když upustí od souboje, při žhářství, když se sám přičiní o zhasnutí plamene. Výminky tyto však nestačí. Někdo na př. otráví jiného. Však lituje skutek a podá protijed, a

Digitized by Google

zachrání tím otráveného. Dle starého zákona není pokus ten beztrestným, jakkoliv důvody nejen prospěšnosti nýbrž i slušnosti toho vyžadují.

Dle osnovy nastupuje v případě tomto beztrestnost z důvodův trestní politiky. Pachatel jest nejspůsobilejší, pomoci poskytnouti. Ustanovení starého zákona stran krádeže a zpronevěření rovněž nestačí. I v případě vydírání sluší pachateli podati praemii beztrestnosti, když vrátí odňatou sumu a zadostučinění podá; podobně když při falšování papírů pachatel přítrž učiní oběhu. Po vykonaném skutku vrací se často rozjímání a nastane litost nad skutkem spáchaným.

Pro pokročilost času nebylo pokračováno v přednášce o spoluvině; místo toho sdělil pan prof. dr. Zucker následující praktický případ.

Při porotním řízení o křivé přísaze kladena porotě otázka: Zdaliž jest žalovaný vinen, že v rozepři s B. pro jistou částku složil křivou přísahu v tom úmyslu, by spůsobil soupeři svému škodu přes 300 zl. Porotcové byli upozorněni, že mohou snížiti obnos. Porota odpověděla devíti hlasy „ano“ však s vynecháním poslední věty. K vyzvání, by podala opětně výrok svůj, docílen výsledek tentýž. Státní návladní poukázal k tomu, že složení křivé přísahy o sobě jest zločinem. Soud odsoudil obžalovaného pro zločin podvodu spáchaný křivou přísahou.

Pan přednášející myslí, že obžalovaný na základě výroku poroty neměl býti uznán za vinna, neboť tu není objektivní povahy zločinu. Úmysl poroty nerozhodnje. Výrok poroty jest jasný: že tu není úmyslu spůsobit škodu. Bez tohoto úmyslu není křivá přísaha zločinem, neboť čl. 199. tr. z. výslovně se táhne k č. 197. z. tr.

Soud mohl ovšem klásti otázku, zdali měl obžalovavý úmysl, ruiiti právo státu na konání spravedlnosti. Však to se nestalo, a porota popřela úmysl. Ne každá křivá přísaha jest zločinem, na př. udá-li svědkyně z ješitnosti, že jest mladší, nežli tomu jest v skutečnosti. V přítomném případě bylo tedy pochybeno jak v kladení otázek, tak ve výroku soudu.

Po té byla schůze ukončena.

Dr. J. Růžička.

Digitized by Google

9. týdenní schůze dne 8. června 1876.

Předsedící: starosta p. M. Havelka, c. k. rada vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 16.

Předseda připomíná úmrtí jediného čestného člena Jednoty, otce národa JUDra. Františka Palackého, pak zasloužilých členů zakládajících JUDra. Jos. Friče a JUDra. Jana Emingra, a vyzývá schůzi, by povstáním projevila žal svůj, což se stalo.

K Jednotě přistoupili a byli přijati: pan JUDr. Karel Hauptmann, kandidát advokacie v Slaném, pak pan JUDr. Alois Janda, kandidát advokacie v Praze.

Jednatel sděluje účetní zprávu za dobu od 27. ledna 1876 do 31. května 1876 takto:

Jmění Jednoty Právnické obnášelo dle účetní zprávy ze dne 27. ledna 1876 koncem roku 1875		2682 zl. 13 kr.
K tomu přibylo do dne 27. ledna 1876 na třech příspěvcích		12 „ — „
což úhrnem činí . . .		2694 zl. 13 kr.
Naproti tomu bylo v čase tomto vydáno:		
za celoroční předplatné na „Gerichtszeitung“	8 zl. — kr.	
za doplatek na honoráře redakci „Právníka“ za čísla 17.—24. roku 1875	52 „ 31½ „	
úhrnem . . .		60 zl. 31½ kr.
tak že mi dřívější jednatel p. dr. Boleslav Plaček odevzdal jmění sumou		2633 zl. 82 kr.
K tomu přibylo do konce května 1876:		
na příspěvcích přímo mně zaplacených	116 zl. — kr.	
na příspěvcích našemu sběrateli odvedených	748 „ — „	
úhrnem . . .		864 zl. — kr.
Naproti tomu byly výdaje následující:		
Pečkovi remunerace za druhé pololetí 1875	15 zl. — kr.	

Digitized by Google

Přenešeno . .	15	zl. —	kr.
za donášku archivu a některých knih z bytu dřívějšího jednatele p. dra J. Hellera do mého bytu	1	„ —	„
za 24 kusů listovních papírů a 25 obálek	—	„ 50	„
redakci „Právníka“ odměna valnou hromadou přiřknutá za r. 1875	600	„ —	„
5% provise p. sběrateli z příspěvků od něho vybraných .	37	„ 40	„
hotové výlohy sběratele a sice: za poštovní známky k opětným upomínkám pp. členů mimo Prahu bydlících	2	„ 40	„
za litografie 70 dopisů a za papír	2	„ 20	„
za poštovní známky při rozeslání pozvání k valné hromadě ke dni 13. ledna 1876 pak ke dni 27. ledna 1876	9	„ 80	„
za psaní dotýčných adres p. sběrateli	2	„ —	„
listonoši novoročného	—	„ 50	„
za porta od příspěvků pod obálkou zaslaných	—	„ 45	„
za dva inseráty do „Posla z Prahy“ stran valných hromad . . .	8	„ 60	„
odměna za doručení čtyr omylem redakci „Právníka“ zaslaných příspěvků	—	„ 20	„
za papír k rozličným potřebám .	—	„ 40	„
za obálky	—	„ 30	„
za přinešení balíku zpráv o valné hromadě	—	„ 30	„
za 150 kusů poštovních známek po 2 kr. k rozesílání těch zpráv	3	„ —	„
za 7 známek po 3 kr. . . .	—	„ 21	„
náhrada p. sběrateli za roznášení zprávy o valné hromadě pp. členům v Praze	3	„ —	„
Sněšeno . .	687	zl. 26	kr.

Digitized by Google

Přenešeno . .	687 zl.	26 kr.	
p. sběrateli za adresování a výpravu těch zpráv, za vyhotovení veškerých legitim. lístků za r. 1876, pak za adresování a výpravu těchto lístků pp. členům mimo Prahu bydlícím s dopisem	6 „	— „	
za poštovní známky k těmto zásilkám	6 „	75 „	
za papír	3 „	46 „	
za inseráty stran valných hromad			
do „Pokroku“	10 „	40 „	
do „Politik“	13 „	92 „	
do „Národních Listů“ . . .	11 „	20 „	
za autografii	2 „	40 „	
za porta od zásilek příspěvků pod obálkou	— „	54 „	
listonoši za časté chůze . . .	— „	30 „	
za porta od dopisů příjem příspěvků potvrzujících a k odpovědím na dotazy	— „	55. „	
Dále jsem vydal:			
na příspěvcích Jednoty k Všehrdu za leta 1875 a 1876 . . .	4 „	— „	
za věnce k pohřbu dra. Friče, dra. Emmingra a Palackého se stužkou	20 „	— „	
za inseráty „Poslu z Prahy“ a „Politice“ stran pohřbu dra. Friče a Palackého (4 zl. 50 kr., 1 zl. 95 kr. a 6 zl. 72 kr.) .	13 „	17 „	
„Pokrok“ a „Nár. Listy“ účty dosud nesdělily.			
Doplatek redakci „Právníka“ za čísla I.—VIII. r. 1876 . .	45 „	19 „	
za korespondenční lístky a poštovní známky	— „	76 „	
za opsání výroční zprávy k vůli předložení polic. ředitelství .	— „	80 „	
úhrnem . . .			826 zl. 70 kr.

Digitized by Google

Odrazí-li se od příjmů 864 zl. — kr.
výdaje v částce . . . . . 826 „ 70 „
zbývá čistých . . 37 zl. 30 kr.
což s připočtením převzatého jmění v částce 2633 „ 82 „
dohromady činí . . . 2671 zl. 12 kr.
Z toho jest uloženo v občanské záložně . . 2650 zl. 20 kr.
kdežto se zbytek . . . . . 20 „ 92 „
v příruční pokladně nalezá.

Jednatel žádá, by schůze vydání právě dotknutá schválila.

Zpráva tato byla bez námitek schválena. Jednatel poukazuje k tomu, že se příspěvky dosti nestále platí, tak že časté upomínání pp. členů nejen mnoho práce, nýbrž též mnoho výloh vyžaduje. Kdyby se chtělo čl. 20. stanov přísně použíti, zbylo by Jednotě málo členů. Právních prostředků proti těm pp. členům, již příspěvky neodvádějí, použíti nelze, an právě ustanovení čl. 20. tomu odporuje. Jednatel žádá, by schůze schválila, aby jednatel vyzval ony pány členy, jenž za tři leta příspěvky dluhují, by je do osmi dnů zapravili, jinak že bude za to považováno, že z Jednoty vystupují. Schůze návrh ten schvaluje.

Konečně sděluje jednatel, že následující pánové výstup z Jednoty ohlásili: JUDr. Antonín Čížek, JUDr. Vilem Šmolcnop, JUDr. Jindřich Schürer a JUDr. Jindřich Zalužan.

Přijato k vědomosti.

Předseda sděluje, že došel Jednotu přípis majitele kupeckého učiliště v Praze, pana Antonína Skřivana, v němž tento se dotazuje, kterak užívati sluší slov „měna“, „číslo“ a „hodnota“. Přípis ten byl jednatelem přečtěn.

Prof. dr. Zucker navrhuje vzhledem k důležitosti věci, by zvolena byla komise čtyr členů, jež by o věci této rokovati, a dobrozdání své příští schůzi týdenní přednésti měla.

Pan prof. dr. Jonák podporuje návrh ten, a schvaluje snahu pana Skřivana, by ve věci této stálá terminologie byla zavedena, poněvadž v pojmech těchto jak vůbec v pojmech národohospodářských veliká nestálost panuje. Oekonomové mají sice jasný pojem, však nedostatečnou etymologii, a etymologové naopak. Pan prof. podotýká, že on používá slovo měna za něm. Währung, slovo číslo za něm. Münzfuss. Slovo hodnota = valuta může znamenati buď měnu neb cenu.

Pan mag. sekretář Jan Prachenský podporuje rovněž návrh dra. Zuckra, a činí k tomu další návrh, by se komise dorozuměla s nějakou filologickou autoritou, upouští však od toho návrhu, když

Digitized by Google

pan dr. Zucker podotkl, že by se to mělo přenechati komisi, přibrati si znalce.

Pan prof. dr. Bráf dovozuje na základě historických dat, že se slovo měna užívalo nejdříve pro něm. výraz Währung, později pro „Cours." Pojem „Währung" jest čistě vědecký. Vlastně znamená „Tausch". Poměry však nutí, aby se slova „měna," dokud se terminologie jinak neustálí, užívalo za Währung, pak aby se pojem „Cours" naznačoval tímtéž slovem „kurs." I on podporuje návrh pana dra. Zuckra.

Na to byli do komise zvoleni pp.: Jeho Exc. min. Josef Jireček, prof. dr. Randa, prof. dr. Jonák a prof. dr. Bráf.

Na to sdělil pan dr. Pražák praktický případ o tom, týkají-li se náležitosti v §. 55. obec. zříz. pro Čechy vytknuté pouze průvodní moci listiny, neb visí-li na nich platnost samého jednání právního. Případ ten byl pak uveřejněn v Právníku r. 1876 str. 370—383.

Pro pokročilost času bylo rokování o případu tomto odročeno na příště a tím schůze skončena.

Dr. J. Růžička.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

122) Přihlášení se k dědictví, jež dělo se u c. k. notáře co soudního komisaře, nabude účinku v §. 547. ob. zák. obč. zmíněného teprv tehda, bylo-li pozůstalostním soudem přijato a příznivě vyřízeno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. března 1876 č. 746. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 30.

123) A. žádal za příkaz k vyklízení bytu, uváděje, že nájemce sám ústně byt vypověděl, chtěje se stěhovati posledním zářím. Druhá strana popřela toto udání a c. k. nejvyšší soud zavrhl žádost za vyklízení bezvýminečně, nemaje uloženou přísahu za rozhodnou, jelikož nebylo přivedeno osvědčení, jakého vyžaduje §. 9. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. dubna 1876 č. 4964. v Ger. Halle z r. 1876 č. 59.

Digitized by Google

124) Nálezem smírčího soudu obchodní komory bylo uznáno na přísahu, kterou žalující strana měla vykonati; nebylo však vysloveno, v jaké lhůtě sluší přísahu tu nastoupiti. Žalobce nastoupil přísahu předkem u měst. del. okresního, pak u zemského soudu, však u obou úřadů byla jemu žádost pro nepříslušnost soudu vrácena. Když pak žalobce as měsíc po doručení rozsudku nastoupil přísahu u obchodního soudu, vrátil tento žádost, vyslyšev dříve druhou stranu, co opožděnou. C. k. nejvyšší soud nařídil však žádost příznivě vyříditi, neb ačkoliv pravda jest, že náleželo se zachovati dle předpisu soudního řádu, tož nelze přec přehlednouti, že dle dvor. dekretu ze dne 17. srpna 1797 č. 364. sb. z. s. a ze dne 6. října 1797. č. 381. sb. z. s. lhůta k nastoupení důkazu v samém rozsudku má býti vytknuta, a že, když se tak nestalo, sluší vyšetřiti, zdali snad žalobci lze klásti za vinu zúmyslné opoždění v nastoupení přísahy, čehož však zde není.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. června 1876 č. 7148. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 36.

125) Advokát vedl rozepři ve vlastním jmeně a nabídl v replice přísahu. Když rozsudek zněl na tuto přísahu a advokát mezi tím byl zemřel, žádali dědicové, aby na základě konceptu repliky, který nebožtíkem byl vlastnoručně psán, nikoliv však podepsán, přísaha nalezená měla se za vykonanou. Žádosti té bylo místa dáno, an návrhu repliky právem lze přičísti tentýž význam, jak informaci, stranou vlastnoručně podepsanou.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. prosince 1875 č. 14207. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 60.

126) Na základě opisu poslední vůle povolil první soud poznamenání žádosti za záznam práva zástavního pro odkaz na nemovitosti do pozůstalosti náležející. Vrchní soud odmrštil žádost, poněvadž poslední vůle neobsahuje titul k právu zástavnímu, a dle §. 88. odst. 3. knih. zák. žádost za poznamenání některé žádosti až do předložení originálu náleží odmrštiti tehda, pakli by i při předložení originálu žádosti nebylo lze místa dáti. Nejvyšší soud potvrdil však výměr prvního soudu vzhledem k §. 688. ve spojení s §§. 811. a 822. ob. z. obč., pak k §§. 36., 88. a 122. knih. z.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. března 1876 č. 893. v Z. f. Not. z r. 1876 č. 31.

127) A., který byl svůj dvůr B. pronajal na jistou dobu, která se končila dnem 9. října 1875, žádal dne 18. března 1875 za soudní příkaz, aby se nájemce dne 9. října 1875 vyklidil. Žalovaný namítal, že žádost jest předčasnou, an nebyla podána ve lhůtě 6 měsíců

Digitized by Google

v §. 11. cís. patentu ze dne 16. listopadu 1858 vyměřené. Vrchní soud také skutečně zrušil příkaz k vyklizení. C. k. nejvyšší soud však potvrdil nález prvního soudu, kterýmž námitky žalobce byly odmrštěny, jelikož žalovaný při jednání o námitkách, které se dělo u soudu dne 26. května 1875, setrval při svém návrhu na vyklizení, což má tentýž účinek, jako by byl toho času, tedy ve lhůtě šestiměsíční před ukončením nájmu podal novou žádost za soudní příkaz k vyklizení.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. ledna 1876 č. 573. v Ger. Halle z r. 1876 č. 63.

128) Žalovaní namítali proti směnečné žalobě, která na ně co akceptanty směnky byla podána, že podepsali směnku pouze co svědkové, ač o tom ve směnce samé nebylo ničehož vyznačeno. C. k. nejvyšší soud přisvědčil náhledu, že námitka ta, jejíž skutkový základ svědky byl prokázán, vylučuje i nárok třetího nabyvatele směnky, neb tu jde o otázku, zdali se vůbec stalo závažné prohlášení směnečné (čl. 94. a 21. sm. ř.), a námitka žalovaných vychází tudíž rovněž jak námitka, že podpis jest nepravý, ze samého práva směnečného.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 16. února 1876 č. 10522. v Ger. Halle z r. 1876 č. 64.

129) A. maje platiti nájemné, nabídl majiteli domu, by k uhražení nájemného upotřebil úroky, které B. měl platiti A. co poručníku nezletilého C. Však B. prohlásil, že na tuto kompensaci nepřistoupí, i žaloval A. na zrušení nájemné smlouvy pro neplacení nájemného. C. k. nejvyšší soud odmrštil žalobu, neb je-li poručník oprávněn přijímati pro svého svěřence úroky splatné, tož stanou se splacené peníze vlastnictvím poručníka, byť by i tento svěřenci svému účty klásti byl povinován. Mohl-li žalovaný úroky, kdyby se byly splatily, obrátiti k placení nájemného, mohl on také právem prohlásiti, že úroky posud nesplacené s nájemním, které dluhuje, kompensuje.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 15. prosince 1875 č. 11952. v Ger. Halle z r. 1876 č. 64.

130) Příspěvek $^1/_2\%$ k fondu světských nadací má se dle nařízení ministerstva práv ze dne 2. června 1854 č. 9939. a dvor. dekr. ze dne 28. dubna 1807 č. 809. sb. z. s. vyměřovati pouze z pozůstalosti osob civilních, které zemřely v Praze neb předměstích Pražských. Pozůstalosti vojenských důstojníků nejsou tedy stiženy břemenem řečeným.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. února 1876 č. 2031. v Ger. Halle z r. 1876 č. 65.

Digitized by Google

131) A. byv žalován na upravení hranic, uzavřel v hlavní věci smír, zdráhal se však platiti útraty žalobní. Nárok žalobcův na náhradu těchto útrat byl ve všech třech stolicích odvržen, poněvadž žalobce nedokázal, že se o upravení hranic pokoušel se žalovaným v cestě nesporné, že tudíž žaloby nezbytně bylo zapotřebí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 1876 č. 13992. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 66.

Denník.

Náhrada soudních útrat ve sporu excindičním. „Jur Blätter" přinášejí v seš. 32. opět nález nejvyššího soudu, jenž týká se této otázky nyní namnoze na přetřes vzaté. Věřitel, jemuž doručena byla žaloba excindiční, upustil ihned od práva zástavního k vindikovaným svrškům, zdráhal se však platiti útraty žaloby, poněvadž jemu žalobkyně dříve nároků svých neohlásila. C. k. nejvyšší soud potvrdil nálezem ze dne 24. května 1876 č. 4416. rozsudek vrchního soudu, kterým žalobkyně nejen odmrštěna byla se svým nárokem na náklad soudní, nýbrž nad to ještě odsouzena byla platiti žalovanému útraty jak první tak i druhé stolice, poněvadž žaloba nejevila se býti vhodným prostředkem k provedení práv žalobkyniných, ona tudíž dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. nemůže žádati náhradu nákladu s vedením sporu spojeného.

Řád mlýnský ze dne 1. prosince 1814 obsahuje, jak známo, též podrobná ustanovení o odměně, která mlynáři za mletí přísluší. Za příčinou dotazu jedné komory obchodní vyslovilo se ministerstvo obchodu výnosem ze dne 22. května 1876 č. 15103. ve srozumění s ministerstvem vnitra v ten smysl, že dotýčná ustanovení mlýnského řádu z roku 1814 bez pochyby zrušena byla čl. III. uvoz. patentu k živnostenskému řádu z r. 1859 ve spojení s §. 55. téhož řádu živnostenského. Z. f. Verw.

Známky živnostenské, které se skládají jedině ze znaku některého města, nemohou dle obdoby §u. 3. zákona o ochraně známek živnostenských ze dne 7. prosince 1858 č. 230. ž. z. dojíti ochrany zákonem stanovené v ten smysl, že by jich kdo výhradně mohl užívati. (Výnos ministerstva obchodu ze dne 12. října 1876 č. 29637. v Z. f. Verw. 1876 č. 34.)

Digitized by Google

Při jednáních excindičních, kteráž se dle §. 21. odst. 2. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. o zevnějších poměrech katolické církve mají provésti za příčinou toho kterého přifaření, sluší se v příčinosti k zapravení poplatku dle obsahu nařízení ministerstva pro osvětu a vyučování ze dne 29. dubna 1876 č. 6702. a nařízení ministerstva financí ze dne 4. května 1876 zachovati dle předpisů poplatkových v příčině řízení expropriačního daných. Nejsou tudíž protokoly o jednáních komisí, písemná vyjádření účastníků, narovnání a knihovní vklady, jichž za příčinou tou bylo předsebráti dle pol. tar. 102. lit. f) a nařízení ze dne 18. července 1854 č. 26787. vůbec předmětem poplatku kolkového. Stížnosti však z nálezů politických úřadů v příčině takových jednání vynešených netřeba dle pol. tar. 74. lit. b) zák. popl. kolkovati proto, poněvadž beneficiati a patronové tu nezakročují co osoby soukromé, nýbrž v zastoupení obročí dotýčných.

Ku kompetenci politických úřadů. K vykonávání policie zdravotní v příčině podniků živnostenských sděluje Z. f. Verw. případ následující: Obecní úřad zakázal živnostníku z ohledů zdravotních pouštěti jisté hmoty na ulici. Zemský výbor však odstoupil věc místodržitelství, nemaje se příslušným, poněvadž tu jde o podnik živnostenský a vykonávání zákona živnostenského náleží ke kompetenci politických úřadů. Místodržitelství však rovněž odmítlo kompetenci svou, zastávajíc náhled, že tu jde o záležitost místní policie zdravotní, kterou náleží vyřizovati úřadům samosprávným. Ministerstvo vnitra kázalo však rozhodnutím ze dne 8. července 1876 č. 8811. politickým úřadům u věci té jednati, a sice mimo jiné též proto, že úřadové samosprávní odmítli kompetenci svou a že, kdyby i političní úřadové se věci neujali, by povstal negativní spor o kompetenci mezi úřady administrativními a úřady samosprávnými, který rozřešiti dle zákonů platných není žádného prostředku, jelikož čl. 2. lit. b) základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867 č. 143. ř. z. přikazují říšskému soudu pouze rozřešování oněch sporů o kompetenci, kde jak úřadové samosprávní, tak i úřadové zeměpanští v téžť věci správní chtějí rozhodovati.

Digitized by Google

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. Jiří Pražák.

(Pokračování.)

III. O řízení expropriačním za příčinou staveb železničních.

Značné zvelebení, jehož došel oběh statků za let posledních, zavdal příčinu k tomu, že Rakouské zákonodárství v oboru všech činitelů, ku kterýmž tu hleděti jest, nad míru bylo činným. Okolnosti této děkujeme téměř všechny zvláštní zákony, jichž předmětem jest řízení expropriační.

Že se předpisy ty z části podstatně liší od oněch, jež místa mají v ostatních případech expropriace, toho as marně snažili bychom se seznati důvody vnitřní; toliko zevnější rozvoj zákonodárství našeho zavinil různost tuto, a nelze tvrditi, že ustanovení novější, s nímižto nyní nám bude se zabývati, v praktickém životě lépe se osvědčila, než řízení u nás v případech vyvlastnění vůbec zdomácnělá.

K vůli snadnějšímu přehledu pojednáme o řízení expropriačním, jehož užíti jest, když za příčinou staveb železničních náleží odejmouti neb břemenem stížiti majetek soukromý, ve více částech, a sice přihlédneme:

a) k expropriaci za příčinou předsevzetí prací přípravných.

Povolení k předsevzetí prací přípravných uděluje ministerstvo obchodu ve srozumění s ministerstvem vnitra a s vrchním velitel-

Digitized by Google

stvím vojenským (§. 2. odst. 1. zák. o koncessích železničních ze dne 14. září 1854 č. 238. ř. z.).[51]) Žádosti za udělení povolení takového má se přiložiti nástin podniku aspoň v rysech všeobecných a má se určiti čas, do kterého s prací náleží započíti, a tuto dokonati (§. 3. odst. 3. tamtéž).

Dotýčným povolením nabude žadatel práva, by předsebral měření a práce nivellační, jichž třeba jest k pracím přípravným (§. 4. odst. 1.) a má toto povolení platnost pouze na dobu tam zřejmě vyznačenou.

I za příčinou těchto prací přípravných lze dotknouti se majetku cizího. Co do řízení, jehož v příčině té jest šetřiti, nemá zákon ustanovení zvláštních, a nebylo by lze zajisté toho ospravedlniti, kdyby k pracím takovým, které přec v nepatrné toliko míře působí na cizí majetek soukromý, užilo se celého apparátu, kterého vyžaduje vyvlastnění za příčinou stavby samé železnice. Právem lze tu však obdobně užiti předpisů zákona horního, daných v příčině řízení, jehož šetřiti jest, když se dopouští kutati na půdě cizí (§§. 26. až 29. horního zákona ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. z. a §. 23. nařízení vykonavacího ze dne 5. října 1854 č. 634.). Neb i ten, jenž domáhá se pomocí prací přípravných koncesse železniční, nenabyl ještě výhradního práva k předsevzetí prací takových (arg. §. 4. odst. 2. zák. o konc. žel.).[52])

b) Řízení v příčině odstoupení pozemků k stavbě samé dráhy nezbytných.

Aby soukromníci zavésti mohli řízení k vůli odstoupení pozemků k stavbě dráhy železniční, třeba jim zvláštní koncesse, kterou dříve uděloval císař sám (§. 2. odst. 2. zák. o konc. žel.). Nyní zapotřebí jest v příčině té zákona říšského (§. 11. lit. *d*) zákl. zák. státního ze dne 21. prosince 1867 č. 141. ř. z.).

---

[51]) Dle pruského zákona ze dne 11. června 1874 uděluje povolení k předsevzetí prací přípravných vláda okresu (§. 5.), a pokud se týče nyní, když nové řízení krajské v celé říši bylo provedeno, předseda téže vlády okresu (§. 56. lit. *a*).

[52]) Pro státní dráhy obsahují dekrety zemského českého gubernia ze dne 9. srpna 1843 č. 44935. prov. sb. zák. č. 211. a ze dne 23. října 1843 č. 59418. (prov. sb. zák. č. 273. str. 659.) co do vyšetření náhrady za škody spůsobené na cizím majetku pracemi k vůli vyměření trati železničné konanými, ustanovení dosti obšírná.

Digitized by Google

Chce-li kdo obdržeti koncessi takovou, třeba jemu podati žádost k ministerstvu obchodu. Žádosti té má se přiložiti nákres celého podniku, a projekt řádně vypracovaný (§. 5. č. 4. zák. o konc. žel.).

Ministerstvo obchodu svolá o žádosti dříve prostřednictvím dotýčného místodržitelství komisi znalců, kteří s přivzetím vyslanců příslušných úřadů civilních a vojenských, pak účastníků věc vyšetří a podají dobrozdání, o kterémž se dorozuměti jest s ministerstvem vnitra s vrchním velitelstvím vojenským (§. 6. toh. zák.).

Výslech účastníků, o kterémž tu řeč, není však nikterak obligatorním, nýbrž slouží ministerstvu pouze k informaci v tom směru, zdali by lze bylo odporučiti udělení koncesse. Když by tedy i opomenuto bylo, vyslechnouti toho kterého účastníka, nebylo by přece lze z toho odvozovati některé důslednosti další.

K této předběžné komisi lokální sluší v případě, když trat železniční má se dotýkati půdy, pod kteroužto se nacházejí báně neb aspoň míry již propůjčené, přivzíti též majitele bání a vyslance úřadu horního, a sluší pak na základě vyšetření předsevzatých zemské vládě ve srozumění s horním hejtmanstvím rozhodnouti o tom, zdali a za jakých podmínek smí se podnik horní pod železnicí prováděti. Z dotýčného rozhodnutí zemské vlády lze stěžovati sobě k ministerstvu vnitra, které o stížnosti rozhoduje ve srozumění s ministerstvem obchodu a orby (§. 6. min. nař. ze dne 2. ledna 1859 č. 25. ř. z.).[53])

Když pak soukromému podnikateli koncesse k stavbě dráhy skutečně byla udělena, nabyde on již tím také právo, navrhnouti expropriaci všech místností, kterých k provedení podniku nutně jest zapotřebí (§. 9. lit. *c*) zák. o konc. žel.).

Aby však vyslyšeni byli účastníci o tom, kterýchto místností v skutku jest zapotřebí k provedení podniku, jestit za příčinou stavby státních železnic nařízeno odbývati zvláštní komise lokální, při kterýchžto náleží pokračovati dle předpisů pro expropriaci pozemků k účelu stavby veřejných silnic daných. Tyto

---

[53]) Lépe snad bylo by se odporučilo, kdyby se to bylo zůstavilo samému řízení expropriačnímu, vyrovnati difference druhu dotknutého; avšak §. 7. min. nař. ze dne 2. ledna 1859 praví výslovně, že závazek podnikatele, by pro případ odškodňoval majitele bání, má vytknut býti v samé listině, kterou se koncesse uděluje.

Digitized by Google

komise odbývají se úředníky, hejtmanstvím okresním vyslanými, za intervencí komisařů ústředního ředitelství státních železnic, a náleží k nim předvolati všechny účastníky t. j. všechny osoby, kterým přísluší věcná práva k pozemkům, které se mají vyvlastňovati, pokud práva tato zamýšlenou expropriací mají se rušiti neb obmezovati (§§. 5. až 10. instrukce dvor. dekr. ze dne 8. listopadu 1842 č. 654. sb. z. s. připojené).

Za vlastníka věci neb držitele práva nějakého pokládá se s pravidla ten, kdož v knihách veřejných co takový se objevuje, a toliko tehda, pakliby dotýčná nemovitost neb právo vůbec v knihách veřejných nebyly zanešeny, hleděti jest k držení naturálnímu (§. 9. odst. 2. řádu jednacího pro komise vyvlastňovací výnosu presidia dv. komory ze dne 11. června 1844 č. 33534. připojené). Netřeba však věřitele hypothekární, jichžto bydliště známo není, neb kteří nebydlí v tétéž zemi korunní, nezanechavše také žádného zmocněnce, k tomuto jednání osobně předvolati; hájiť práva jich opatrovník ad actum reální instancí zřízený, který se k řízení předvolá (výnos pres. dv. komory ze dne 18. listopadu 1842 č. 1249.).[54]) V protokole naznačí se, kdo přítomen jest, a sluší též pokud možná dbáti o to, aby ti, kteří se nedostavili, dodatečně byli vyslyšeni (§§. 10., 11. instrukce). Praví-li se dále v §. 11. zmíněné instrukce, že těm, kteří se nedostavili, právo jich se vyhražuje, tož vztahuje se toto ustanovení (předpokládaje, že předvolání řádně se stalo) patrně toliko na nárok na náhradu, který dotýčnému účastníku přísluší, a sluší na všechen případ míti za to, že nepřítomný v odstoupení svolil.[55])

Při stavbách železnic soukromých sluší těchže zásad obdobně užívati; mají však podnikatelé povždy dříve pokusiti se o dobrovolné narovnání stran odstoupení pozemků, a politický úřad intervenuje tudíž toliko v příčině oněch pozemků, stran kterých se strany nedohodly (§. 9. lit. *c*) zák. o konc. žel.).

Nestane-li se i při komisi usjednocení stran povinnosti k od-

---

[54]) Vyhlášen v Čechách ob. nař. gubernia ze dne 9. prosince 1842 č. 7746. prov. sb. zák. z r. 1842 č. 342. str. 719. Srov. též Michel, Handbuch str. 419.

[55]) Při platnosti náhledu opačného stalo by se celé řízení v příčině odstoupení těch kterých pozemků illusorním, a protož ustanovuje také §. 11. instrukce, že dodatečným vyslýcháním účastníků vyvlastňování pozemků k účelu stavby železnice nemá býti zdržováno.

Digitized by Google

stoupení těch kterých pozemků, mají se obě strany vyslechnouti, vyjádření jich protokolem zjistiti a spisy předložiti zemské vládě, která vynese řádný nález expropriační.

Naproti tomu odpadne potřeba, vynésti nález expropriační, když expropriát ničeho nenamítá proti tomu, že třeba jest jeho pozemku k účelům veřejným, a když strany toliko se nedohodnou stran náhrady, která se má poskytnouti. Zásadu ty vytknul již dříve výnos bývalého ministerstva státního ze dne 29. prosince 1863 č. 25293—1966.,[56]) pak min. nařízení ze dne 16. dubna 1859 č. 7407—100.[57]) a též praxe[58]) pohybovala se v těchže kolejích.[59]) Za novější doby ovšem zdá se, jako by doslovné znění §. 4. zák. ze dne 29. března 1872 č. 39. ř. z. nasvědčovalo názoru, že jen tenkráte lze obejíti se bez nálezu expropriačního, když strany usjednotí se na odstoupení předmětu expropriace proti náhradě, která se odhadem soudním má vyšetřiti. Avšak i tehda, když taková zvláštní úmluva se nestala, nýbrž když toliko všeobecně expropriát uznává nutnost, odstoupiti pozemek svůj, byl by nález expropriační v skutku bez předmětu, a zdá se nám tedy, že cit. §. 4. nutně třeba jest extensivně vykládati ve směru právě naznačeném.[60])

---

[56]) Pollanetz-Witteck, Sammlung der österr. d. Eisenbahnwesen betr. Gesetze und Verordnungen str. 68.

[57]) Hillbricht v Ger. Halle 1869 str. 13.

[58]) Srv. srovnalé nálezy c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. února 1858 č. 875. (Ung.-Glaser č. 506.), ze dne 28. prosince 1869 č. 14726. (Unger-Glaser č. 3613.) a ze dne 3. prosince 1871 č. 827. (Zeitschr. f. Verw. 1871 č. 22., pak Unger-Glaser č. 4045.).

[59]) Neprávem spatřuje Hillbricht v uvedených nař. min., která se úplně srovnávají se smyslem §. 9. zák. o konc. žel., novotu, která prý velmi jest na váženou. — Výnos státního ministerstva ze dne 29. prosince 1863 zmiňuje se sice pouze o tom, že netřeba řádného nálezu expropriačního tehda, když majitel pozemku neodporuje žádanému odstoupení vůbec, aniž objemu téhož, však rozumí se samo sebou, že i pouhý majitel práva věcného odporem svým toho může docíliti, že třeba vynésti nález expropriační.

[60]) Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 18. září 1873 č. 9045. (Ger. Halle 1874 č. 23.), pak nález ministerstva vnitra ze dne 29. ledna 1875 č. 7341. (Zeitschr. f. Verw. 1876 č. 14.), vycházejí sice z názoru opačného, vyžadujíce nález expropriační, když majitel sice uznal, že pozemku jeho zapotřebí jest k stavbě

Digitized by Google

Z nálezu expropriačního mohou obě strany sobě stěžovati k ministerstvu vnitra. Však lhůta k podání stížnosti obnáší v tomto případě pouze 14 dnů (nař. min. ze dne 27. srpna 1870 č. 113. ř. zák.).

Jedná-li se pouze o to, aby cizího majetku k účelům stavby železnic na čas bylo upotřebeno, sluší co do vynešení nálezu expropriačního těchže zásad šetřiti (§. 9. lit. *c*) odst. 3. zákona o konc. žel.).

Co pak týče se toho, kdy má podnikatel v držení vyvlastněného předmětu se uvázati, toť nařizují pro státní železnice §. 18. instrukce a §. 9. min. nař. ze dne 8. prosince 1855 č. 212. ř. z., že při komisi gruntovníkům zároveň má býti oznámeno, kdy potřebné pozemky ústřednímu ředitelství státních dráh k disposici mají býti zůstaveny.

Při železnicích soukromých nesmí podnikatel uvázati se v držení vyvlastněných pozemků, dokud nezaplatil, a pokud se týče k soudu nesložil náhradu soudem vyměřenou. Kdyby *podnikatel* jal se stavěti dříve, nežli složil náhradu, může expropriát dle všeobecných pravidel dovolati se pomoci soudů.[61])

Naproti tomu nelze více zdržeti vykonání nálezu expropriačního, jakmile podnikatel zaplatil neb k soudu složil náhradu soudem vyměřenou, a podnikatel uvede se tedy politickým úřadem ihned v držení vyvlastněného pozemku, byť by i expropriát stěžoval si

---

železnice, však opřel se tomu, by cena pozemku soudním odhadem byla zjištěna. Tu přihlíží se příliš úzkostlivě k doslovnému znění zákona, kdežto přec již ze smyslu §. 9. zák. o konc. žel. vyplývá, že vynešení nálezu expropriačního ob submissionem místa nemá.

[61]) §. 13. zákona o koncessích žel., který všechny záležitosti, jež týkají se provedení tohoto zákona, přikázal politickým úřadům, byl zajisté podstatně modifikován čl. 7. zákl. zák. státního o *moci* soudcovské. Ovšem není v této věci intervence politických úřadů vyloučena, a bylo též výnosem min. obchodu ze dne 31. *ledna* 1859 č. 1646—33. (Pollanetz-Witteck n. u. m. str. 56.; Michel, Eisenbahnrecht str. 94.), politickým úřadům nařízeno, dbáti o to, by společnosti železniční nedovolovaly sobě dotknouti se vyvlastněných pozemků, dokud nález expropriační nenabyl moci právní, a dokud náhrada nebyla složena. Vyjímka z pravidla v textu uvedeného platí v Tyrolsku a Vorarlbersku; tam nemůže odstoupení vůbec býti zdržováno jednáním o náhradu (odst. 4. min. nař. ze dne 27. dubna 1859 č. 71. ř. z.).

Digitized by Google

z toho, že odhad soudem byl přijat, neb nastoupil cestu právní (§. 1. zák. ze dne 29. března 1872 č. 39. ř. z.).[62]) Však má se podnikatel ještě po 8 dnů od onoho dne, kdy odpůrci doručen byl výměr, kterým odhad k soudu byl přijat, zdržeti všeliké změny na pozemku odňatém. Žádá-li v této osmidenní lhůtě expropriát za předsevzetí důkazu k věčné paměti o stavu věci, a svolí-li soud k této žádosti, tož má se expropriantu nařídíti, aby ještě až do ukončení předsevzetí důkazu znaleckého ničehož neměnil na stavu, který se důkazem znaleckým má zjistiti.[63]) Stěžuje-li sobě expropriant z toho, že důkaz znalecký byl povolen, neb že jemu nařízeno bylo zdržeti se změny všeliké, tož nemá stížnost taková účinku odkládacího (§. 3. tamtéž).[64])

c) Řízení k účelu vyměření náhrady při stavbě samých železnic.

Řízení v příčině vyšetření náhrady jestiť rozdílné dle toho, jde-li o takové železnice, které staví stát sám, neb zakročí-li podnikatelé soukromí.

1. Při stavbě státních železnic spojí se rovněž jako při

---

[62]) Zákon mluví sice jen o tom, že stížnost z odhadu a nastoupení právní cesty vůbec co do výkonu nálezu expropriačního nemá účinku odkladacího. Však vyplývá to z povahy věci, že podnikatel nemůže k soudu složiti náhradu na základě odhadu, kterému on sám stížností odporuje. Jinak ovšem bylo by tomu co do nastoupení právní cesty; avšak seznáme, že tu z jiných důvodů expropriant právní cestu vůbec ani nastoupiti nemůže.

[63]) Pruský zákon expropriační, který vytknul pravidlo, že držení vyvlastněného pozemku může podnikatel nabyti teprv tehda, když náhrada již v právní cestě na jisto byla postavena, však výminečně dopouští v případech pilných okkupaci již po splacení neb složení náhrady, v správní cestě vyměřené (§. 34.), má pro tento poslednější případ v §. 35. podobná ustanovení. Každý účastník může do 7 dnů od onoho dne, kdy jemu doručeno bylo usnešení, že věc jest pilnou, žádati, aby stav budov neb jinakých zařízení na jisto byl postaven. Dokud dotýčné soudní vyšetření není ukončeno, nemůže se podnikatel uvázati v držení.

[64]) Výnosem ministerstva vnitra ze dne 28. července 1872 č. 1771. (Mayerhofer, polit. Verwaltungsdienst II. str. 1379.) bylo politickým úřadům nařízeno, aby poučovali strany o obsahu zákona ze dne 24. března 1872, zejmena o ustanovení §u. 3., který jedná o důkazu k věčné paměti, aby strany nezmeškaly neznalostí zákona lhůty vyměřené.

Digitized by Google

vyvlastnění pozemků k účelu stavby veřejných silnic s jednáním, jehož předmětem jest odstoupení těch kterých pozemků, též ještě odhad administrativní. Kterak odhad ten sluší předsebráti, o tom má instrukce dvornímu dekretu ze dne 8. listopadu 1842 připojená, ustanovení dosti obšírných.[65]) Odhad ten vztahuje se, an nelze napřed předvídati, mnoho-li pozemků k stavbě bude zapotřebí, na jednotlivé míry pozemků (§. 13.), a sluší práva, na odňatých pozemcích pro třetí osoby váznoucí (ovšem pakli se k tomu hodí) zvláště odhadnouti (§. 14.). Při tom má se znalcům výslovně připomenouti přísaha, kterou byli složili (§. 12.). Když odhad jest ukončen, má se pokoušeno býti opět o dobrovolné narovnání, a mají se strany vyslechnouti.[66]) Nemá-li pokus smíru výsledku, oznámí se stranám, že se více nepodá, a že jim zůstaveno jest, nastoupiti cestu právní, pakli by více požadovaly.[67]) Náhrada v politické cestě vyměřená vyplatí se účastníkům zároveň při odejmutí pozemků, a nelze-li platiti proto, že se účastníci nedohodli o tom, komu má

---

[65]) Instrukce ta byla vyhlášena v Čechách dekr. pres. gub. ze dne 15. září 1842 č. 6200. (v prov. sb. zák. pro r. 1842 č. 274. str. 567.). Později byl ještě k vysvětlení dodán dekret pres. dv. komory ze dne 11. června 1844 č. 393. (vyhlášen v Čechách dekr. zemského gubernia ze dne 11. června 1844 č. 33534. prov. sb. zák. pro r. 1844 č. 166. str. 360.). Michel, Handbuch str. 419. a 422. Poslednějšímu zákonu byla přidána „další ustanovení o tom, kterak při vyvlastňování pozemků sluší před se jíti.“ Tato ustanovení jsou vlastně obšírnější parafrasí instrukce ze dne 8. listopadu 1842.

[66]) V Tyrolsku a Vorarlbersku sestaví instánce reální všechna ohlášení, která se následkem řízení ediktálního sešla, v jediný seznam, který se po uplynutí lhůty komisi předloží (§. 8. min. nař. ze dne 8. prosince 1855 č. 213. ř. z.).

[67]) §. 17. instrukce a §. 9. min. nař. ze dne 8. prosince 1855 praví sice mimo to, že v případě potřeby ihned zakročiti se má o odhad soudní. Tento odhad však nevylučoval by dle povahy věci cestu právní, nýbrž mohl by na nejvýše míti povahu důkazu k věčné paměti (§. 188. ob. s. řádu). Že náhled ten pravý jest, vychází též z §. 21. řádu jednacího dekr. dv. komory ze dne 2. června 1844 č. 593. připojeného, dle kterého soudní odhad má býti předsevzat tehda, pakli by bylo se obávati z kteréhokoliv důvodu, že bez předchozího vyšetření hodnoty soudem a bez soudního ohledání by státu bylo stiženo neb nemožným učiněno, hájiti se v rozepři pozdější.

Digitized by Google

náhrada býti vyplacena, neb je-li tu jiných příčin důležitých, složí se náhrada u instance reální (§. 18. instrukce, §. 10. min. nař. ze dne 8. prosince 1855).

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Zápůjčka? Povaha dividendy.

Karel Tobisch obdržel od Karla Pabsta 5. května 1863 půjčkou („leihweise") 5 akcií severní dráhy, kteréž po 6 měsících vrátiti měl; povinnosti své však nedostál. Úpisem ddto. v Pešti dne 21. listopadu 1864 zavázal se potom K. Pabstovi, že mu splatí 5 kusů akcií severní dráhy, jednu dne 20. února 1865, dvě dne 20. listopadu 1865 a dvě dne 20. listopadu 1866 a vzhledem k tomu, že K. Pabst akcie půjčené po 2100 zl. byl koupil, že mu v případě, kdyby v ony jmenované dny kurs těchto akcií níže státi měl, s každou akcií vždy připadající rozdíl od této ceny trhové, pak 5% úroky a příslušnou dividendu zaplatí. Nedodržev lhůty některé, že všecky ztratiti má. Úpis ten podepsala také sestra K. Tobische Josefina provd. Königova jako rukojmě a plátce s tím dodatkem, že tento závazek pro ni, její dědice, potomky, odkazovníky a nástupníky teprvé dnem, kdy jí právo na podíl otcovský připadne, vzejíti má, však tím spůsobem, že toho dne, kdy jí tento podíl odevzdán bude, bez ohledu na svrchu ujednané lhůty K. Pabstovi všech 5 akcií i s úroky, differencí a dividendou, po případě všecko, co z dluhu bratrova bude ještě zbývati, zaplatiti povinna bude.

Tím časem, když pak Josefině Königové podíl dědický odevzdán jest, splacena byla jedna akcie, pak úroky a dividendy ze všech akcií až do 1. ledna 1866 a druhá akcie v penězích až na zbytek 42 zl. 75 kr. r. č. Když pak, k čemu se byla upsala, splniti odpírala, podali na ni dědicové Karla Pabsta sub praes. 11. března 1874 č. 7117. u c. k. zemského soudu v Praze žalobu.

C. k. zemský soud rozsudkem ze dne 27. února 1875 č. 3751. žalobě té jen z části průchod dal, nalez, že Josefina Königova jako rukojmě a plátce povinna jest, dědicům po Karlu Pabstovi

Digitized by Google

3 akcie severní dráhy cís. Ferdinanda zaplatiti a zamítnuv žalobu, pokud žádáno bylo, aby Josefa Königova zároveň s každým kusem nahradila vypadající differenci nynějšího kursu a někdejší trhové ceny per 2100 zl., pak zbytek 42 zl. 75 kr. r. č. z trhové ceny akcie částečně již zaplacené, pak 5% úroky z 3 akcií od 1. ledna 1866 až do 10. března 1874 ročně na každou 26 zl. 25 kr. vyplývající, konečně dividendu za týž čas.

Důvody.

Žalovaná nepopírá sice pravost úpisu ddto. v Pešti dne 31. listopadu 1864, tvrdí však, že smlouva v něm obsažená není zápůjčkou, poněvadž dle §. 984. ob. z. obč. zápůjčka buď v penězích neb jiných zužívatelných věcech, i také sice dle §. 990. ob. zák. obč. v dlužních úpisech však toliko ve veřejných dána býti může, při čemž zaplacení dluhu buď v úpisech se zapůjčenými docela stejných anebo v sumě dle ceny, jakou dlužní úpis v čas zápůjčky měl, státi se musí, v přítomném případě že však věci zcela jinaké, po zákonu neplatné, umluveny jsou a tudíž žádná zápůjčka uzavřena nebyla, pročež také na základě dlužního úpisu ddto. v Pešti ze dne 21. listopadu 1864, který vůbec jest neplatný, žalováno býti nemůže.

Tvrzení žalované, že dle tohoto úpisu není tu zápůjčky, postrádá důvodu; neboť, ačkoliv dle §. 990. ob. z. obč. ve veřejných obligacích zápůjčky dány býti mohou a dle §. 984. ob. z. obč. zápůjčka vůbec jen v penězích neb v jiných zuživatelných věcech dána býti může, uzavřena jest přece v našem případě odevzdáním akcií severní dráhy a přijetím jich od K. Tobische zápůjčka dle ustanovení §. 959. ob. z. obč., neboť K. Tobischovi hned při odevzdání a přijetí těchto akcií dovoleno bylo, aby jich zužil, což on dle vlastního přiznání také učinil. Že tu zápůjčka jest, vysvítá neméně i z toho, že odevzdané akcie nejsou v úpisu již dotčeném udány dle svých čísel a znaků, nýbrž pouze podotknuto jest, že je zakoupil K. Pabst za cenu po 2100 zl., jakož také umluveno, aby K. Tobisch 5 akcií téhož druhu K. Pabstovi vrátil.

Poněvadž místo peněz dán byl soukromý dlužní úpis, — neboť k těm zažalované akcie přičítati náleží, a dovozování žalobcovo, jakoby akcie tyto s veřejnými dlužními úpisy státními na roveň se klásti měly, povšimnutí nezasluhuje — jest dlužník dle §. 991. ob. z. obč. jen zavázán, tento úpis dlužní, jmenovitě tedy akcie severní dráhy navrátiti, po případě věřiteli škodu dokázanou

Digitized by Google

nahraditi. Z toho jde však dále, že závazek od K. Tobische dotčeným úpisem podstoupený, že Karlu Pabstovi vzhledem k tomu, že týž akcie dané po 2100 zl. zakoupil, kdyby v lhůtách platebních kurs těchto akcií níže stál, rozdíl až do výše kupní ceny i s úroky a dividendami na akcie vypadajícími nahradí a zaplatí, zákonu se příčí, a tudíž právního bytu nemá, K. Pabst od svého dlužníka tudíž nic jiného než opět akcie severní dráhy žádati nemůže.

Dle udání žaloby obdržel K. Pabst dílem od K. Tobische dílem od jeho otce Antonína Tobische na zapůjčených 5 akcií posud splátky, kterýmiž jedna akcie zúplna a druhá akcie až na zbytek 42 zl. 75 kr. zapravena jest, poněvadž ale žalovaná popřela, že by onen dlužný zbytek per 42 zl. 75 kr. pozůstával a žalobci v příčině té svého tvrzení neprovedli, musí se za to míti, že 2 akcie úplně zaplaceny jsou.

Úpisem svrchu dotčeným dle §. 1001. ob. z. obč. a §. 114. ob. ř. s. dokázáno jest, že žalovaná J. Tobischova provd. Königova jako rukojmě a plátce se zavázala, že dnem odevzdání svého dědického podílu po otci bez ohledu na umluvené lhůty věřiteli vše zaplatí, co Tobisch byl slíbil. Podle toho nastala povinnost Josefiny Königové ohledně nezaplacených 3 akcií, dne 17. prosince 1872, neboť toho dne jí pozůstalost po její otci Antonínu Tobischovi dle přílohy lit. B. od c. k. krajského soudu v Královém Hradci odevzdána byla.

Karel Pabst zemřel dle přílohy lit. F. dne 20. října 1870 bez poslední vůle a celá pozůstalost byla od c. k. měst. del. okresního soudu na Malé straně v Praze dne 13. července 1871 č. 7589. zákonným dědicům, jmenovitě dceři Karolině a synům Karlu a Gustavu Pabstovým po stejném díle odevzdána, vdově Johaně Pabstové užívání čtvrtého dílu pozůstalosti do života ponecháno. Z odevzdací listiny vychází sice na jevo, že pohledávka zažalovaná přikázána byla z části k zaplacení některých věřitelů pozůstalosti po Karlu Pabstovi, nelze však z toho dovozovati, že by nemohli tito dědicové celou pohledávku zažalovati, neboť dotýční věřitelé nepřijali snad podíly z této pohledávky, kteréž že na jich zaplacení věnují, dědici se shodli, in solutum, naopak dědici jsou jako před tím povinni dluhy ty zapraviti.

Jinak stojí věc v příčině dalšího příslušenství od žalobcův pohledávaného. Jak svrchu dovozeno, žalobci pouze oprávněni jsou, 3 akcie sev. dráhy nazpět žádati a s nimi úroky připadající

Digitized by Google

ze sumy, již představovaly dle kursu dne 17. prosince 1872 (kdy pozůstalost Antonína Tobische soudně odevzdána byla), avšak jen za tři leta ode dne žaloby zpátky počítajíc.

Těch však žalobci nežádali, a žádost jejich, jež v žalobní prosbě obsažena jest, ani se zákonem ani s úpisem žalobě v základ položeným se nesrovnává; mimo důvody pro to již uvedené v té příčině ještě uvésti sluší, že kurs akcií, jaký byl dne 17. listopadu 1872, prokázán nebyl, potom pak, že, co se týče úroků, promlčení dle §. 1480. ob. z. obč. nastalo a žalovaná je namítá. Praenotace, kterouž si žalobci na základě vícekráte dotčeného úpisu před podáním žaloby byli dobyli, nepřetrhla promlčení, poněvadž přetržení lhůty promlčecí jen podáním žaloby nastane (§. 1497. ob. z. obč.). Že žalující nemohli ničeho více žádati, leč vrácení 3 akcií, plyne i z §. 1336. ob. z. obč., dle kterého obnos, kterýž soudce pro obmeškané placení přiřkne, nejvyšší zákonný úrok převyšovati nesmí. Uváží-li se, že půjčka mezi Karlem Pabstem a Karlem Tobischem dne 21. listopadu 1864, tedy ještě před působností zákona ze dne 16. prosince 1866 č. 160. ř. z. byla povstala, vedle §. 995. ob. zák. obč., k němuž tudíž hleděti sluší, však pouze 6% úroky co nejvyšší vymíněny býti směly, jest patrno, že žalobcům vzhledem k §§. 995., 996., 1333. a 1336. ve spojení s §. 5. ob. zák. obč. právo nepřísluší, pro obmeškané placení zažalované, však ciferně neurčené difference v kursu pohledávati, pročež také odpor žalované ohledně differencí kursovní zúplna jest oprávněn.

Žalobci neprovedli leč právo na vrácení 3 akcií sev. dráhy cís. Ferdinanda, pročež žalovaná jen ku vrácení těchto 3 akcií odsouzena byla.

Z rozsudku tohoto odvolaly se obě strany.

C. k. vrchní soud zemský pro král. České žalobě zúplna průchod dal.

Důvody.

Z úpisu ddto 21. listopadu 1864, jehož pravost žalovanou popřena nebyla, jde na jevo, že K. Tobisch dne 4. května 1863 od K. Pabsta 5 akcií severní dráhy cís. Ferdinanda půjčkou s tím závazkem obdržel, že tyto akcie během šesti měsíců ode dne půjčky vrátí; v uvedeném úpisu prohlašuje K. Tobisch, že povinnosti své dosti neučinil a zavazuje se, že v určitých lhůtách K. Pabstovi takových 5 akcií vrátí a vzhledem k tomu, že týž je po

Digitized by Google

2100 zl. koupil, že možné difference v kursu v den vrácení i s 5% úroky a dividendami nahradí a zaplatí.

Z toho jde, že uzavřena byla v přítomném případě zápůjčka, poněvadž Karlu Tobischovi zužívatelné věci (akcie severní dráhy) se závazkem k navrácení tolikatéž akcií po projití jisté doby k disposici odevzdány byly (§. 983. ob. zák. obč.). Vedlé zmíněného již úpisu žalovaná k této smlouvě přistoupila jako rukojmě a plátce (§. 1357. ob. zák. obč.).

Že tu zápůjčka jest z ohledu tří posud nevrácených akcií, první soudce již vyřknul, neuznávaje však zápůjčky z ohledu žádaného příslušenství.

Sluší však přede vším k tomu ukázati, že při této zápůjčce nelze užiti ani §. 990., ani 991. ob. zák. obč., poněvadž akcie železné dráhy nejsou ani veřejným ani soukromým dlužním úpisem, nýbrž pouze dokumentem o skutečnosti, že majitel akcie podíl určitý na společenském jmění má a že mu náleží část ze zisku naň vypadající.

Zápůjčka přítomná může tudíž jen dle §. 992. ob. zák. obč. posuzována býti i odpadají závěrky, které od žalované i od prvního soudce z výše dotčených předpisů zákonných byly činěny. Z povahy akcie další obsah zmíněného úpisu sám se podává. Akcionáři náleží podíl ze společenského zisku (dividenda); tato dividenda není však úrok, nýbrž část výnosu, která dle okolností stoupati, klesati, ano i zcela přestati může. I 5% úroky akcie severní dráhy nepředstavují úrok, nýbrž jsou nejmenší míra čistého výnosu, již stát zaručuje pro případ, že by společenské jmění ani určité minimum užitku nevyneslo.

V příčině umluvené náhrady dividend nelze tudíž nikterak mluviti o vedlejších užitcích ve smyslu §. 996. ob. zák. obč. Zúročení zapůjčené jistiny nebylo vůbec umluveno. Výminka od K. Pabsta položená, aby mu K. Tobisch nahradil čistý výnos akcií půjčených, t. j. garantovaný pětiprocentní užitek minimální, resp. eventuální užitek větší (dividendu), nebyla tedy nedovolena, podobně jako kdyby v analogickém případu zapůjčovatel zúročitelného veřejného dlužního úpisu svému dlužníku povinnost uložil, aby mu úroky, které z úpisu téhož u veřejné pokladny si může vybrati, vrátil nebo nahradil.

Co se konečně týče difference mezi původní cenou kupní pr. 2100 zl. a cenou kursovní v den navrácení, byla by tato podmínka ovšem nedovolena, kdyby dovolenou míru úroků ze smlouvy

Digitized by Google

(§. 996. ob. zák. obč.) převyšovala; není však dokázáno, že vůbec nějaké difference v kursu bylo, když povinnost Josefiny Königové smlouvou stanovená nastala, tím méně že míru dovolených úroků převyšovala, nadčež podotknouti sluší, že tato povinnost žalované nastala teprvé v roce 1873, tedy v čas, kde dotčené zákonní předpisy již zrušeny byly (zák. ze dne 18. června 1868 č. 62. ř. z.).

Smlouva lit. A. jest úplně právoplatná a jest Jos. Königova z této smlouvy zavázána dle §. 1357., ješto k ní jako rukojmě a plátce byla přistoupila.

Musí tudíž netoliko 3 akcie sev. dráhy cís. Ferdinanda, jak byl již první soudce usoudil, nýbrž i 5% úroky od 1. ledna 1866 běžící, po případě dividendy, možnou differenci v kursu a zbytek na jednu akcii nesplacený pr. 42 zl. 75 kr. zaplatiti, a sice tento poslednější z toho zvláštního důvodu, poněvadž nikoliv žalobce dokázati má, že zažalovaná pohledávka dosud zaplacena nebyla, nýbrž žalovaný, ten se však k důkazu tomu ani nenabídl.

Námítku promlčení od žalované o §. 1480. ob. zák. obč. opřenou, nelze též připustiti, neboť jednak nejedná se vůbec o úroky, dávky atd., nýbrž o dividendy, jednak jest tu zcela jiný poměr právní, než §. 1480. ob. zák. obč. předpokládá, neboť nebyl K. Tobisch povinen Karlu Pabstovi úroky z jistiny platiti, nýbrž měl úroky resp. dividendy, kteréž jemu půjčená jistina poskytla, a které on vybral, svému věřiteli nahraditi a tato náhrada se na něm žalobou pohledává.

Nad to by tříletá doba promlčení ještě ani nebyla uplynula, neboť závazek žalované jako rukojmi a plátce nastal teprvé dobou nápadu dědictví a sice s tou modalitou, že placení teprvé od okamžiku odevzdání dědického podílu po otci pohledávati bylo lze.

Tento okamžik připadá na den 17. prosince 1872 a ješto žalovaná dle §. 1357. ob. zák. obč. solidární dlužnicí jest, mohla by doba promlčecí teprvé od tohoto dne běžeti.

Žalovaná namítá dále, že suma dividend nebyla udána, aniž dokázáno bylo, zdali vůbec na akcie sev. dráhy cís. Ferdinanda dividenda jaká připadla, potom že splátky na úpisu poznamenané pouze jistiny, nikoliv libovolně udaných dividend, se týkaly. Naproti tomu sluší uvážiti, že kdyby první námitka s důvodem byla, rozsudek strany příslušenství snad nikdy by vynešen býti nemohl, poněvadž toto, zejmena na př. úroky, nikdy ciferně udány nebývají a udány býti ani nemohou; dostačí tedy zúplna, když se právo žalobcovo k příslušenství v principu uzná, ustanovení obnosu

Digitized by Google

musí ponecháno býti vzájemnému zúčtování závěrečnému. V příčině druhé námitky dlužno však odkázati na §. 1416. ob. z. obč., jehož tu obdobně užiti sluší, a k min. nař. ze dne 4. dubna 1856 č. 22497., dle kteréhož nikoliv žalobci, nýbrž žalovanému náleží dokázati, že na pohledávku zažalovanou více splaceno bylo, než žalobci přísluší, kterýž důkaz žalovaná neprovedla.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek druhé stolice.

Důvody.

Žalovaná zakládá svou prosbu o naprosté zamítnutí žaloby na tom, že nejde tu o právní poměr ze zápůjčky, nýbrž o náhradu škody, a že měla tudíž žaloba na titulu zápůjčky založená naprosto odmrštěna býti. Avšak toto tvrzení žalované nemá podstaty, pohledávajíť žalobci od žalované plnění, ku kterémuž se zavázala smlouvou, jejíž existenci nepopřela.

Jest úlohou soudcovou, aby skutek od žalobce uvedený a dokázaný pod náležité pravidlo zákona subsumoval, byť se žalobce na zákon vůbec neodvolával, aneb mylně k pravidlu jinému se táhnul. Nemohla by žaloba ani tenkrát zamítnuta býti, kdyby žalobci právní jednání, na němž žalobu zakládají, v skutku jakožto zápůjčku byli označili, což však netoliko neučinili, nýbrž naopak rozhodně popřeli, že by to zápůjčka byla, jak to zvláště z odvolací stížnosti vysvítá. Jest pravda, jak žalovaná v dovolací stížnosti tvrdí, že smlouva mezi K. Pabstem s jedné a K. Tobischem a žalovanou s druhé strany uzavřená a v úpisu ddto. v Pešti dne 21. listopadu 1864 obsažená jest smlouvou strany odškodnění. Vychází z ní na jevo, že K. Pabst K. Tobischovi dne 4. května 1863 5 akcií sev. dráhy cís. Ferdinanda, kteréž zakoupil po 2100 zl., s tou výminkou půjčil, aby mu je v 6 měsících vrátil, když pak Karel Tobisch této povinnosti nedostál, bylo od stran umluveno, jak K. Pabst odškodněn býti má. Poněvadž smlouvy přísně dle vůle stran splněny býti musí, poněvadž dále vznik smlouvy žalobě za základ položené popřen nebyl, a splnění její zákonu se nepříčí, jest rozsudek druhého soudce zcela správný a žádost o revisi bezdůvodna.

Ušlé úroky a dividendy, jakož i difference v kursu jsou částí škody K. Papstovi porušením smlouvy se strany K. Tobische způsobené a nemohou tedy předpisy o promlčení opětujících se dávek k těmto úrokům a dividendám vztahovány býti, a to tím méně, ješto §. 1480. ob. z. obč. o ročních dávkách, úrocích, důchodech

Digitized by Google

neb službách mluví, úroky a dividendy z akcií sev. dráhy císaře Ferdinanda však nikoliv od K. Tobische neb od žalované z půjčky, nýbrž od společnosti severní dráhy placeny býti měly, také o promlčení nároku na odškodnění nemůže býti řeči, poněvadž dle §. 1478. ob. zák. obč. doba promlčecí teprvé tím dnem běžeti počíná, kdy právo samo o sobě vykonáno býti mohlo, pohledávka žalobcův na žalovanou ale teprvé dnem odevzdání dědictví po jejím otci splatná byla, od toho dne však až k podání žaloby tříletá lhůta promlčecí ještě neuplynula.

Taktéž jest námitka žalované, že žalobci k žalobě legitimováni nejsou, zcela neodůvodněna, poněvadž žalobci za dědice po K. Pabstovi stejným dílem soudem uznáni byli, což postačuje, aby za repræsentanty zůstavitele považováni byli, ježto rozdělení dědictví jest věcí dědiců mezi sebou, na kteréž jich legitimace ku vykonání práv do pozůstalosti náležejících nikterak nevisí.

Konečně, jak již vrchní soud ve svých důvodech podotknul, není potřebí, aby úroky a dividenda, jež nahraditi jest, ciferně byly udány, poněvadž uznání sporného práva v principu žádným zákonem zapovězeno není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 1875 č. 9771.

Dr. J. Bayer.

Přísluší-li soudům rozhodovati o nárocích na odměnu za služby konané za příčinou obřadů církevních? K nauce o náhradě soudních nákladů.

Emanuel Hauer podal na Annu Janalíkovou, dříve ovdovělou Bílkovou u c. k. okresního soudu v Neveklově dne 20. září 1874 č. 1999. žalobu obsahu následujícího:

Dne 8. října 1873 zemřel v Manšovicích Matěj Bílek, majitel usedlostí č. p. 12. a 26. tam též, a jeho pozůstalá vdova Anna Bílková, nyní provdaná Janalíková, mne co místního řídícího učitele prostřednictvím svého bratra Antonína Maliny z Manšovic požádala, bych při pohřbu a ostatních církevních, k tomu se vztahujících obřadech co ředitel hudby s hudebníky a zpěváky účinkoval, pohřeb co mi možno nejslavněji zařídil a provedl; zároveň mne

Digitized by Google

Antonín Malina jmenem vdovy ujistil, že Anna Bílková opět provdaná Janalíková mi za to dá úplnou odměnu mého namahání, vynahradí všechny s tím provedením hudby a zpěvu povstalé útraty.

Já jsem následkem tohoto vybídnutí Anny Bílkové při pohřbu Matěje Bílka převzal provozování hudby; hudbu jsem provedl způsobem co možná dle místních poměrů nejslavnějším, a účtuji za toto provedení hudby ovšem s výlohami mně tímto provedením samému povstalými:*)

a) za pohřební píseň s plným chorálem a celým hudebním sborem při vyzdvihování mrtvoly v domě	21	zl. —	kr.
b) ostatní obřady	10	„ —	„
c) za průvod z domu se zpěváky, hudbou a za smuteční pochody	84	„ —	„
d) za zpívané figurální „Requiem“	24	„ —	„
e) figurální „Libera“	5	„ —	„
f) In paradisum vokální	5	„ —	„
g) za průvod z kostela ku hrobu se zpěvem a hudbou	40	„ —	„
h) za „Cantate“ při vkládání mrtvoly do hrobky	10	„ —	„
i) za „Salve Regina“ figurální	10	„ —	„
k) za figurální zpívanou andělskou mši . . .	24	„ —	„
l) za „Animas fidelium“ vokální	5	„ —	„
m) 3 pp. učitelům za cestu k tomuto pohřbu .	15	„ —	„
n) za hudebniny	6	„ 75	„
o) poslům	1	„ 50	„
p) za oběd pro 3 učitele	20	„ —	„
úhrnem tedy sumu . . .	281	zl. 25	kr.

Já jsem Annu Bílkovou požádal, aby mně tuto sumu za provedení smuteční hudby mi příslušící zaplatila, poněvadž to ale učiniti nechtěla, žaluji a prosím za nález, že žalovaná Anna ovdovělá Bílková opět provdaná Janalíková jest povinna, mně za provedení smuteční hudby a průvodu při pohřbu jejího prvého manžela Matěje Bílka, k jejímu požádání vykonané, zaplatiti do

*) Dlužno tu jednotlivé položky účtu žalobcova zvláště uvésti, by lze bylo otázku kompetence úplně přehlédnouti.

Digitized by Google

čtrnácti dnů sumu 281 zl. 25 kr. r. č. spolu se 6% úrokem od podání žaloby do zaplacení jdoucím, a náklady sporu.

Žalovaná namítala, že věc ta nenáleží před soud i že žádaná suma jest přemrštěná.

C. k. okresní soud v Neveklově uznal dne 30. září 1874 č. 2952. po skončeném jednání za právo, že se

1) námitka žalované o nepříslušnosti soudu na prosto zamítá;
2) že žalovaná Anna Bílková opět provdaná Janalíková bude jen tehdy povinna Emanuelu Haurovi za provedení smuteční hudby a průvodu při pohřbu jejího dřívějšího manžela Matěje Bílka sumu 119 zl. 25 kr. se 6% úrokem z obmeškání ode dne žaloby a útraty této pře na 34 zl. 67 kr. r. č. zmírněné, ve 14 dnech pod následkem exekuce zaplatiti, když žalující Emanuel Hauer vykoná oceňovací přísahu.

Když žalující přísahu oceňovací nevykoná, tedy bude žaloba jeho zamítnuta, a on bude mimo to povinen, žalované na soudních útratách částku 23 zl. 22 kr. r. č. ve 14 dnech pod následkem exekuce nahraditi.

Důvody.

Žalující žádá zaplacení za výkony, které při pohřbu Matěje Bílka provedl s hudbou a se zpěvem co řídící učitel v Manšovicích v částce 281 zl. 25 kr., a žalovaná namítá nejprvé nepříslušnost soudu v této při, an vydobývání štoly náleží do příslušnosti politických úřadů.

Avšak dvor. dek. ze dne 13. srpna 1784 č. 322. a 13. června 1785 jednají o příjmech učitelů veřejných od obcí, a zde se nejedná o příjem od obce, nýbrž od soukromníka za zvláštní výkon, a dvor. dekret ze dne 20. dubna 1841 č. 525. jedná o štole, t. j. o poplatku za jednoduchý církevní obřad, a má více na zřeteli obřad duchovní, kdežto hudba a zpěv nepatří k těmto obřadům, neboť z toho by následovalo, že odměna za každou oslavu při pohřbu by musila býti u politického úřadu vydobývána, což nikdo tvrditi nemůže.

Taktéž odpadá další námitka žalované, že žalující co veřejný učitel nemá práva k vedlejšímu zaměstnání, avšak nehledě ani na to, že dle rozhodnutí zemské školní rady ze dne 24. dubna 1871 č. 2650. obstarávání kostelní služby jest učitelům dovoleno, a že na venkově není takřka místa, kde by učitel nebyl také ředitelem

Digitized by Google

kůru, nebyl by za to žalující žalované zodpovědným, nýbrž svým představeným, kdyby se něčím zanášel, co mu dovoleno není.

Co se týče výkonů samých při pohřbu, dlužno přede vším uvážiti, že výkony tyto přicházejí jen u slavných pohřbů, a tvoří jakousi zvláštní oslavu, dále, že se výkony tyto nemají považovati jen o sobě zvláště, nýbrž že se musí hleděti zároveň k celku, totiž k celému pohřbu, neboť účinkující nesešli se k cíli tomu, aby jen jednotlivý výkon činili zpěv a hudbu provozovali, nýbrž aby celý pohřeb spoluúčinkováním svým oslavili.

Dále sluší hleděti k tomu, jakým počtem spoluúčinkujících ředitel hudbu a zpěv provedl, a jaké síly účinkovaly, a tu se uvážiti musí, že hudba a zpěv jsou umění, nikoli pouhé obyčejné všední práce a poněvadž žalovaná v duplice doznala, že žalující všechny v žalobě uvedené výkony provedl a sice 17 silami, a že bratra svého Antonína Malinu skutečně zmocnila, aby slušný pohřeb objednal, jedná se v tomto sporu toliko o výšku mzdy za tyto výkony a tyto ceny jednotlivých výkonů byly, jak v rozsudku uvedeno, zmírněny dle §. 216. ř. s. a dále dle §. 217. žalobci oceňovací přísaha uložena, neboť jen tak lze určitou částku za tyto výkony zjistiti.

Konečně, když se vezme ohled k počtu spoluúčinkujících, jichž bylo bez žalujícího 16, a odrazí-li se od částky přisouzené 119 zl. 25 kr. částky za cestu 12 zl., hudebniny 6 zl. 75 kr., poselné 1 zl. 50 kr. a oběd 6 zl., dohromady tedy 26 zl. 25 kr., zbude za výkony 93 zl. a kdyby každý z účinkujících 4 zl. obdržel, zbude ještě 29 zl. pro žalujícího, kteráž částka za jeho starosti, řízení a provedení všech výkonů přiměřenou se objevuje.

Od toho, vykoná-li neb nevykoná-li žalobce oceňovací přísahu, bude tedy záviseti, zdaž se žalobě místa dáti má, neb má-li se táž zavrhnouti.

Výrok o soudních útratách zakládá se v §§. 398. a 403. ř. s. a nebyly tyto proto vyzdviženy, poněvadž žalující se žádnou částkou nepropadl, nýbrž částky jím účtované toliko přiměřeného zmírnění došly.

K odvolání se žalované zrušil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 7. prosince 1874 č. 29181., dorozuměv se s c. k. místodržitelstvím, rozsudek v odpor vzatý, jakož i celé řízení o žalobě zavedené, dle §. 48. zákona o přísl. soudní co neplatné,

Digitized by Google

poněvadž

se v případě tomto jedná o to, byla-li na žalobkyni štola nad míru zákonní požadována, kterážto otázka, jakožto i domahání se poplatků štoly vůbec dle patentu o štole a dle mnohých pozdějších dvorských dekretů a zvláště pak dle dv. dekr. ze dne 20. dubna 1841 č. 525. sb. s. z. a dle obdoby zákona ze dne 7. května 1874 náleží k působnosti úřadů politických.

Však c. k. nejvyšší soud vyžádav sobě náhled c. k. ministerstva pro osvětu a vyučování a přistoupiv k náhledu tímto misterstvem dopisem ze dne 6. března 1875 č. 2835. sdělenému, zrušil opět výnos c. k. vrchního soudu a kázal tomuto nalezti u věci samé,

neboť

jakkoliv pravda jest, že přísluší dle patentů o štole a mnohých zákonů pozdějších zejmena dle dvor. dekretu ze dne 20. dubna 1841 č. 525. sb. z. s. a dle zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. politickým úřadům vymáhati štolu a rozhodovati o sporech za příčinou tou povstalých, a byť i dále pravda bylo, že nešetření předpisů o štole daných jest přečinem, který dle uvedených zákonů náleží trestati, tož nelze přec co do odměny, kterou Emanuel Hauer na Anně Janalíkové dříve ovdovělé Bílkové vymahá žalobou, o kterou tu jde, užiti potud patent o štole, pokud poplatkem ze štoly vyrozumívá se pouze odměna, která se církevním orgánům má poskytnouti za jisté funkce duchovní.

Když mimo to patent o štole obsahuje též sazbu pro jednotlivé výkony, zejmena pro hudbu a zpěv, které sice nebývají předsevzaty církevními orgány, které však tvoří část dotýčné funkce církevní, tož jde tu o předpisy výminečné, jenž mají pouze ten smysl, že za tyto zvláště pojmenované výkony nikdo nesmí žádati více než sumu zákonem vyměřenou.

Z toho však nelze souditi, že za jiné funkce v patentu o štole zvláště nevypočítané, které, byť se i děly za příčinou funkce církevní, přec nejsou částí téže, nemohou žádati zvláštní odměnu osoby, které nenáležejí k orgánům církevním a s církví vůbec v nižádném nejsou spojení, na základě úmluvy zvláště uzavřené.

Odměna taková nejeví se vůbec co poplatek štolový, a není v patentu o štole tomu bráněno, uzavírati smlouvu druhu tako-

Digitized by Google

vého, aniž tu jest důvodu zákonního, proč by se úmluva taková měla míti za nedovolenou.

V případě, o který tu jde, zakládá žalobce Emanuel Hauer, který jest učitelem a ředitelem hudby, a tudíž patrně nezastává žádnou funkci církevní, nárok svůj na zvláštní úmluvu, která uzavřena byla v příčině obstarávání zpěvu a hudby při pohřbu, a vychází z obsahu žaloby, že tu jde hlavně o výkony takové, o nichž se v patentu o štole ani zmínka neděje.

Nelze tedy tvrditi, že žalobní nárok Emanuele Haura co do podstaty své jest požadavkem poplatku štolového a náleží soudům rozhodovati o žalobě, která se zakládá na úmluvě zvláštní mezi stranami prý uzavřené. Ustanovení patentu o štole mohlo by tu jen dotud býti užito, pokud snad mezi požadavky žalobce jsou i takové, které týkají se výkonů, za které v patentu o štole určitá odměna jest vyměřena.

Není tedy důvodu dle zákona, aby vrchní soud odmítl rozhodnutí v samé věci o sporu, který jemu k odvolání se žalované byl předložen.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 16. března 1875 č. 2706.

Zároveň s tímto rozhodnutím byl stranám doručen rozsudek, který vrchní soud zemský následkem rozkazu jemu c. k. nejvyšším soudem daného vynesl u věci samé, a který zněl v ten smysl, že se rozsudek c. k. okresního soudu v Neveklově ze dne 30. září 1874 č. 2952. civ. k odvolání žalované ve výkonu o náhradě nákladů soudních změnil tak, že v případě, vykoná-li žalující přísahu oceňovací v 2. odstavci rozsudku formulovanou, náklady soudní prvé stolice na vzájem se ruší. V ostatním byl rozsudek prvního soudce potvrzen s tím doložením, že žalující s větším nárokem 162 zl. r. č. i s úroky z prodlení z nich v každém případě se odvrhuje.

Důvody.

Žalovaná výslovně doznala, že svého bratra Antonína Malinu požádala, by Matěji Bílkovi slušný pohřeb opatřil, že žalující k tomuto pohřbu hudbu a zpěv obstaral, a že při tom 17 sil, mezi nimi včetně žalujícího 5 učitelů spoluúčinkovalo.

Ježto dále z protokolu ze dne 22. října 1873 (B.) od žalobce přiloženého na jevo vychází, že žalovaná závazek k zaplacení nákladů pohřebních po Matěji Bílkovi na se vzala, tož jest ona

Digitized by Google

vedle čl. 1152. obč. zák. k zaplacení přiměřené odměny za obstarání hudby a zpěvu, pak za doprovázení při pohřbu Matěje Bílka žalujícímu právem zavázána.

Jedná se tudíž toliko o výši této odměny. Žalující žádá, vypočítávaje jednotlivé výkony, při čemž ostatní obřady pod č. 2. žaloby pouze všeobecně vytknuté, v replice v ten smysl blíže ji vysvětluje a vyznačuje, že záležely v odzpívání žalmů a miserere, celkem částku 281 zl. 25 kr. r. č.

Ač pravda jest, že to, co žalující konal, jakožto celek považovati dlužno, tož slouží přece specifikace tato k posuzování přiměřenosti žádané odměny, a nemůže se žalovaná tím, že prvý soudce odměnu na 119 zl. 25 kr. zmírněnou, použiv §§. 216. a 217. ř. s. ještě na oceňovací přísaze žalujícího o jednotlivých jím stvrzených výkonech závislou učinil, s důvodem míti za stížen a to tím méně, an toto přiřknutí na oceňovací přísaze ohledně všech jednotlivých výkonů závislým učiněno bylo. Pokud se týče tohoto přiřknutí samého, tož nelze sazby stanovené guberniálním dekretem ze dne 14. března 1736 (Jakšův slovník zákonů V. svazek str. 543.), při pohřbech sedláků a vesničanů 1. třídy, pro učitele aneb kantora a za hudbu a zpěv k případu, o nějž jde, užíti, nehledě k vlastnosti žalujícího, poněvadž se zde nejedná o obyčejný pohřeb.

Sluší spíše, ježto nestává určité odměny, zůstaviti soudci, by posoudil, je-li žádaná odměna přiměřenou.

V tomto ohledu není suma, kterou prvý soudce přiřkl, přílišná, uváží-li se, že při pohřbu, jak již shora podotknuto, 17 osob, mezi nimi 5 učitelů, spoluúčinkovalo, a že jak z protokolu ze dne 22. října 1873 vychází, Matěj Bílek značné jmění zanechal (§. 549. ob. zák. obč.).

Není tudíž co do hlavní věci odvolání se žalované důvodným. Taktéž nemá žalovaná příčiny k stížnosti na onen odstavec rozsudku, v kterém jí, jestli žalující úplně podlehne, náklady soudní byly přiřknuty.

Za to jest odvolání potud odůvodněno, pokud žalujícímu, jestli oceňovací přísahu vykoná, přiřknuty byly náklady soudní.

Neb ježto se žalující pohledávky 281 zl. 25 kr. r. č. domáhal, avšak i když oceňovací přísahu vykoná, s částkou 162 zl. r. č. úplně propadává, tudíž každým spůsobem s více než polovici žalované pohledávky podlehl, tož bylo na základě §. 25. zákona ze

Digitized by Google

dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. náklady soudní v tomto případě na vzájem rušiti.

Musil tudíž rozsudek v této části změněn, v ostatním však s doplněním vyslovujícím bezvýminečné zamítnutí žalujícího s částkou 162 zl. i s úroky z prodlení, potvrzen býti.

Výrok o nákladech za odvolání mine, poněvadž takové náklady účtovány nebyly.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 31. března 1875 č. 8167.

Ant. Frese.

Separátní exekuce na konkursní podstatu.

Na základě směnky od správce konkursní podstaty Ř-ovy přijaté, vydobyl remittent platební rozkaz k jmenované konkursní podstatě aby zaplatila směnečnou částku 433 zl. 72 kr. s přísl., a když lhůta třídenní uplynula, žádal exekuční zájem, zavření, přenešení a odhad movitého jmění do konkursní podstaty R-ovy náležejícího. Exekuce tato byla výměrem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 12. dubna 1876 č. 40500. povolena a c. k. okr. soudem na Smíchově vykonána.

Když správce konkursní podstaty o výkonu exekuce zpraven byl, podal rekurs na výměr ten, jakož i na výměr, jímž exekuce povolena byla.

C. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 29. května 1876 č. 14419. oba výměry změnil a prohlásil exekuci vykonanou za neplatnou z těchto

důvodů.

Směnečný dluh konkursní podstaty jest dle §. 29. al. 2. konk. ř. dluhem podstaty, může se tedy co takový pouze spůsobem v §. 160. konk. ř. naznačeným a to nikterak bezvýminečně, nýbrž s obmezením v §. 29. konk. ř. obsaženým, z jmění konkursního dobývati, však exekuce na konkursní jmění dle §. 11. konk. řádu místa nemá.

Na rekurs exekventa změnil c. k. nejvyšší soudní dvůr rozhodnutí vrchního zemského soudu, potvrdil výměr obchodního

Digitized by Google

soudu exekuci povolující a prohlásil exekuci vykonanou za platnou z těchto

důvodů.

Exekuce byla obchodním soudem na základě platebního rozkazu v moc práva vzešlého povolena. Dluh tento zakládá se na právním jednání mezi exekventem a konkursní podstatou. Věřitelé podstaty oprávněni jsou dle §. 160. konk. ř. práv svých i žalobou se domáhati a s obmezením na jmění do konkursní podstaty náležející realisovati. Tomu není na odpor §. 29. konk. ř., ježto nerozřešuje otázku, zdali k vymahání takových pohledávek exekuci povoliti lze čili nic, ano v závěreční větě své ustanovuje, že co před zjištěním pořadu zaplaceno, zpět žádati nelze.

K §. 11. konk. ř. podotknouti sluší, že nejedná o dluhu podstaty, nýbrž o dluhu kriditarově.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 26. července 1876 č. 8930.*)

Dr. V. Konětopský.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

132) A. podal žalobu na uznání vlastnictví k polovici svršků, na které B. vedl pro pohledávku na C. exekuci, a žádal zároveň za zastavení dalšího vedení exekuce. Žádost poslednější byla všemi instancemi zavržena, neb A. musel by sobě i tehda, kdyby své spoluvlastnictví již byl provedl, dle §. 843. ob. z. obč. dáti líbiti prodej věci společné.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 6. října 1875 č. 10745. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 34.

133) Směnka domicilovaná nebyla v čas protestována a pominulo tudíž právo směnečné. Majitel směnky žaloval příjemce pro obohacení na základě čl. 83. sm. ř. u soudu onoho místa, kde byla směnka umí-

---

*) Srv. k tomu rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. června 1875 č. 6473. v „Právníku“ 1875, str. 627.

Digitized by Google

stěna. Námitka nepříslušnosti soudu byla zavržena, neb byť i pominulo právo směnečné, nelze přec tvrditi, že tím také pominula povinnost, platiti na určitém místě, arciť pokud se placení vůbec ještě dle čl. 83. sm. ř. může na akceptantu žádati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. července 1876 č. 1963. v Ger. Halle z r. 1876 č. 66.

134) Správce konkursní podstaty může věřitele, který ohlásil pohledávku, jež za likvidní nebyla uznána, donutiti žalobou vyzývací, aby provedl nárok ohlášený, neb všeobecný předpis §. 66. soud. řádu nebyl ustanovením §u 175. nového konk. řádu nikterak modifikován.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. března 1876 č. 3883. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 35.

135) Kupec nemovitosti, který převzal dluhy na nemovitosti váznoucí „k vlastnímu zaplacení", stane se tím nejen hypothekárním, nýbrž i vrchním dlužníkem; assignace stala se svolením věřitelovým úplnou, a toto svolení dal věřitel na jevo podáním žaloby.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. února 1876 č. 1018. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 69.

136) Indossoval-li někdo směnku s dodatkem „zůstanu zavázán i bez protestu až do úplného zaplacení sumy směnečné," tož trvá závazek jeho na tak dlouho, jak akceptanta sama, a nemůže se dovolati kratší lhůty promlčení ve smyslu čl. 78. sm. řádu. Protest byl tu jen mimochodem prominut; má-li prohlášení míti význam, nemůže míti smyslu jiného, nežli že jim lhůta promlčení ve srozumění obou stran byla prodloužena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 12. listopadu 1875 č. 11306. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 69.

137) Tam, kde posud dle zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92. z. z. nemohlo býti zavedeno řízení k vůli zakládání nových knih pozemkových proto, že upravení katastru ve smyslu zákona ze dne 24. května 1869 č. 88. ř. z. ještě nebylo ukončeno, nelze majitelům oněch nemovitostí, které posud nejsou v knihy veřejné zapsány, brániti, aby žádali za zavedení řízení dle zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z., a dosáhli takto knihovní vklad pro nemovitosti své.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 2. května 1876 č. 5372. v Ger. Halle z r. 1876 č. 68.

Digitized by Google

Deník.

O průvodnosti telegramu.*) Každý nový zjev s nevídanými, netušenými následky zůstává vždy nějaký čas, dokud se nebyl jak se patří rozvinul a svůj zvláštní ráz objevil, právně neupraven, ježto nejen těžký apparát zákonodárný, nýbrž zvlášť jeho vlastní nedokonalost a měnivost nedopouští, aby ihned definitivním pravidlům byl podroben. Tak bylo po delší dobu s železnicemi, tak jest částečně dosud s telegrafem. Ten ihned opanoval nejrůznější směry, rázem i v sám obor práva se vedral: stíhat se jím uprchlý dlužník, odvolává se příkaz, ohlašuje se ztráta směnky, sdílí se kurs, nařizuje se obstávka, poukazují se platy [1]) atd.; ba říci lze, že jej sestrojil nějaký právník právě v době, kdy uzavírání smluv zbaveno veškerého římského formalismu a k perfekci jejich pouhý souhlas vůle dostačuje: vždyť nalezl konsensuální kontrakt v telegrafu to, co směna v penězích, co realisování obchodů v železniční dopravě. A přece přes to vše není z druhé strany právní povaha poměrů vynálezem tím nastalých určitě stanovena. Vydána byla sice různá pravidla, telegrafní řády (v Rakousku již dne 16. ledna 1847, nejnovější ze dne 16. července 1873 č. 130. ř. z., na základě mezinárodní smlouvy římské povstalý a i ve všech téměř státech evropských platný); avšak tyto týkají se více administrace než soukromoprávních poměrů. A tak nezbývá než konstruovat tyto poměry dle všeobecných zásad právních a uvádět vědeckým probíráním příští činnost zákonodárce.

Theorie počala se telegrafem zabývat již v letech padesátých a sice nejprvé v Italii, kdež r. 1854 napsal Bosellini v právnickém časopise „Temi“ článek „o telegrafu vzhledem k právovědě.“ [2]) Od té

---

*) Práce z processuálního semináře p. prof. dra. Otta.

[1]) Že směnky u nás přijaty býti nemohou telegramem, vychází z §. 21. směn. ř. (sr. Thöl, Wechselrecht pg. 261.); jinak ve Vlašsku, srv. Serafini-ho v 2. pozn. citovaný spis str. 12. a Mittermaier, civ. Archiv svaz. 42. str. 286. č. 4.

[2]) O italské literatuře v. Serafiniho spis, Roncalim v němčinu přeložený „der Telegraf in seiner Beziehung zum bürgl. und Handelsrecht“. Německá značnější pojednání jsou: Reyscher, Zeitschrift f. deutsches R. u. d. RWiss. 1859; Mittermaier, Arch. f. civ. Pr. 1859, 1863, 1864; Fuchs ibid. 1860; Busch ib. 1862; Stubenrauch, Ger. Ztg. 1861. Menší pojednání viz Serafini l. c.,

Digitized by Google

doby ujala se věc i jinde, v Německu zejmena zavdal tomu nejbližší podnět praktický případ, jenž došel rozřešení r. 1856 u kolínského soudu.[3]) Články a spisy povstalé zabývaly se arci celým objemem telegrafního práva, a v různých směrech zkoumaly právní povahu nově nastalých poměrů soukromoprávních. Vyskytly se zejmena následující otázky: Jaký poměr vzniká mezi odesílatelem telegramu a správou telegrafickou,[4]) resp. adressatem, mezi tímto a správou telegrafickou; o tom, komu připadá nebezpečí škody,[5]) a zdaliž správa telegr. za ni ručiti má, když nesprávným telegrafováním povstane;[6]) kdy se musí

---

mimo jehož dílo vyšel objemný spis Meili-ho: „Das Telegrafenrecht," 2. vyd. 1873, kdež nalezneš zvláště literaturu francouzskou.

[3]) Viz o tom Mittermaier, civ. Archiv 1859. Kolínský obch. dům Oppenheimer telegrafoval frankfurtskému jistému kupci: Kaufen Sie 1000 Stück österr. Creditactien bis 110.000 Gulden. Antwort telegrafisch. Telegrafista místo „kaufen" omylem telegrafoval „verkaufen". Ve sporu o to vzniklém, při němž se jednalo o náhradu 150.000 franků, žalovaný Oppenheimer prohrál. Podobný případ u Serafiniho str. 45.; bylo místo v e n d r a i t (prodal bych) telegrafováno v o u d r a i t (chtěl bych). — Jiné praktické případy viz civil. Archiv 1864.

[4]) Většina rozhodla se pro locatio conductio operis. — Serafini právem tu nalezl analogii smlouvy povozní, kdežto Mittermaier, civ. Arch. 1859, hledal obdobu sensála. Naproti tomu pokládá Busch telegr. zprávu za sdělení posla (nuntii).

[5]) Dle většiny odesílateli, jenž má zároveň prospěch z rychlého prostředkování. Téhož náhledu byl v uvedeném případu kolínském soud, jenž ale proto na odesílatele uvrhl nebezpečí, ještoto nese vinu volby nevhodného sdělovacího prostředku. Důvod tento vesměs se odsuzuje. Reyscher uvaluje škodu na adressáta a Stubenrauch mu přisvědčuje, činí ale dvě výminky: 1) když odesílatel převzal nebezpečí nesprávného telegrafování, na př. tím, že chce, aby se ihned jednalo bez zpátečného telegramu, a 2) když škodu zavinil na př. nejasným psaním.

[6]) O to je silný spor. Jedni sprošťují správu telegrafní všeho ručení (tak činí skoro všechny telegr. řády; viz o tom debattu ve franc. parlamentu u Meili-ho n. u. m.); Mittermaier naproti tomu připouští žalobu na správu telegr. pro dolus a culpa úředníků, a má za to, že se toto ručení ani zvláštními reglementy vyloučiti nedá. Bylo by zapotřebí, aby jako u železnic i obledně telegrafu dány byly zvláštní předpisy co jus cogens, jimiž by obecenstvo bylo zabezpečeno.

Digitized by Google

přijmout offerta a kdy vůbec je smlouva perfektní, užije-li se telegramu [7]) atd.

Velezajímavých těchto otázek hmotného práva stranou zůstavujíce přihlédnouti chceme k jiné, processuální, která se zároveň namanula: jakou průvodní moc má telegram? Telegrafní řád ze dne 16. července 1873 otázku tu ovšem nerozhoduje, jiných ustanovení není a tak sluší věc řešiti jen dle všeobecných zásad.

Dle telegrafního řádu (§. 10.) nemůže se telegrafování díti ústně, nýbrž kdo telegrafovati chce, má to napsat, podepsat a dodat telegr. stanici. Telegrafista slovo za slovem, písmě za písmenem zbuzeným elektrickým proudem píše známkami zvláštními na pruh papíru stanice druhé, kdež je jiný úředník přenáší do tak zv. zápisníku došlých depeší a na list, jejž zašle adresátovi. Tento list nazývá se všeobecně telegramem, ač jest jím správně to, co na pruhu papíru známkami telegrafickými psáno jest. Uvážíme-li tuto manipulaci jasně, seznáváme, že tu jde o dvojí věc, totiž o list původní, jejž odesílatel složí u telegrafního úřadu, a o list přijatý, telegram; neboť jen ty stran přímo se dotýkají.

I. Že list původní nemůže býti bez významu, o tom nelze pochybovat již proto, že §. 10. telegr. ř. vyžaduje, aby podepsán byl vlastnoručně, dávaje správě telegr. moc, aby po případě žádala důkaz o pravosti podpisu. Fuchs na místě uvedeném nazývá ho úplně bezvýznamným, jelikož adressát list ten neobdrží. Jest sice pravda, že nesrovnalost jeho s telegramem může jevit zvláštní účinky ohledně perfektnosti a obsahu smlouvy; avšak v processuálním ohledu jest list ten, ač-li pochází skutečně od toho, kdo podle podpisu vydatelem býti se jeví, výrazem a zjevem duševní činnosti zřizovatelovy zvláště vůle jeho, pročež sluší spis takový považovat za soukromou listinu, k jejíž existenci stačí pouhý podpis zřizovatele a zvláštních formálností jen v specielních případech potřeba, a která dle §. 113. a 114. s. ř. svědčí proti vydateli. Záleží jedině na podpisu, a popírá-li podepsaný zasílatel, že telegram zaslal, resp. depeši podepsal, nastává pravidelné řízení při popírání pravosti předepsané k dotvrzení její. Probant, totiž ten, kdo ku listu se táhne, vede důkaz svědky, znalci, porovnáním písma aneb pří-

[7]) Srv. důkladnou kapitolu V. v Serafiniho cit. spise str. 13., v níž dochází výsledků rovných předpisům čl. 319. a 320. obch. zák. Co do rakouského práva vzhledem k §. 862. obč. zák. viz Stubenrauch v österr. Ger. Ztg. 1861.

Digitized by Google

sahou, že podpis je pravý. Řízeno budiž pak po případě dle dv. dekr. ze dne 2. prosince 1825 č. 2150. s. sb. z., §. 30. dv. dekretu ze dne 24. října 1845 č. 906. s. sb. z., pokud se týče §. 37. zákona ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. a ze dne 1. března 1876 č. 23. Pakli by list ten neměl míti vůbec processuálního významu, bylo by zbytečno ustanovení telegr. řádu, že strany, jimž na tom záleží, mohou podpis dát legalisovat (§. 10. telegr. ř.). Naopak doložka taková dle §. 76. not. ř. má i zde ráz veřejné listiny a činí list ten pak plný důkaz dle §. 111. s. ř.

Fuchs tvrdí, že původní list nemá pro příjemce žádnou důležitost, podobně jako koncept psaní pro adressáta; toliko telegram prý sděluje, co odesílatel řekl, co ale říci chtěl, jest lhostejno. Dovozování toto jest však mylné; vždyť list tento neobsahuje, co odsílatel říci chtěl, nýbrž co skutečně řekl a na základě této naproti třetím osobám skutečně vyjádřené vůle spočívá teprva telegram sám. Fuchs, zdá se, že napřed si upravil své zvláštní ponětí o telegramu, pokládaje ho za psaní, jež píše mandatář jmenem mandanta a pak teprv převráceným pochodem hleděl konstatovat ráz listu původního. Dejme tomu, že by odsílatel ukládal adressátovi provedení obchodu a slíbil za jeho realisování $1^{00}/_{00}$ (1 pro mille); chybou telegr. úřadu stojí v telegramu adressátovi dodaném $1^{0}/_{0}$ (1 procent). Může je adressát, jenž obchod provedl, vymáhat? Z listu původního zřejmě vysvítá, že se neshodli. Z podobné příčiny uložil telegr. řád, že se musí dodané depeše soukromé po šest měsíců u správy telegr. uschovat a každé straně i zasílateli i adressátovi vydat k žádosti jejich ověřené opisy (§. 31., 32. telegr. ř.).

List původní obsahovati může i doznání práva i disposici právní.[8]) Když upomínaný věřitelem dlužník odtelegrafuje, že zaplatí dluh, může jej věřitel, neplatí-li přec a popírá-li závazek, žalovat a žalobu doložit třeba ověřeným opisem telegramu, jenž znání se k dluhu obsahuje. Objednávky dějí se zhusta telegraficky, ano jest telegraf výhodným prostředkem, aby se offerent zbavil závazku, jejž na sebe byl vzal

---

[8]) Takovou jest také podání prostředku právního ve sporu stranou, která se stíženou býti pokládá (srov. rozh. nejv. soudu ve sbírce Unger-Glasera č. 2898., 3022., pak nař. minist. financí ze dne 9. ledna 1869 č. 8. ř. z.). Vyřízení stížností cestou telegrafickou taktéž se připouští podlé §. 9. telegr. ř., který kautely naznačuje, jimiž podvodné předstírání úřední depeše se vylučuje.

Digitized by Google

v listu oblatovi zaslaném (§. 862. ob. z. obč.) a jest hlavním případem čl. 320. obch. z.: jest-li totiž offerent zašle offertu, ale než ji oblat obdržel, zase ji, zejmena telegrafem odvolá, přestane býti vázán. Kdyby oblat odvolávaje se k offertě samé žádal plnění, vykázat se může zasílatel telegramem.

Důležitost původního listu není tedy tak pochybna, jak Fuchs tvrdí. Reyscher a s ním Mittermaier a Stubenrauch žádají vzhledem k rozhodnosti této de lege ferenda, aby úředník telegr. jen takové depeše přijímat směl, jichž zasílatel mu znám, resp. podpis odsílatelův povědom jest. Avšak tím by rychlost tohoto korespondenčního prostředku valně se ochromila. Žádostí tou jeví se žádatelé většími právníky než praktiky, vždyť není účelem telegrafu, aby produkoval právní listiny resp. akkommodoval všechny své úkony těsným processuálním formám, nýbrž aby zjednodušil, zrychlil obchod, a sluší spíše právníku vylouditi poměrům těm zvláštní jich ráz a zařídit dle toho všeobecná pravidla. Leč bezpečnost právní zajisté netrpí ani dosavadním stavem; tam kde zákonodárství uznávajíc větší vzdělanost a samostatnost vůli stran ponechává svrchovanou volnost v přenášení práv a závazků, tam sluší též strany odkázat, aby se proti možným zmatkům zabezpečily samy. A tak uvádí sám Mittermaier v civil. Archivu (1864), že ačkoli stížností na nesprávné a opozděné telegrafování je dosti, přece z poptávek konaných u právníků různých států na jevo vyšlo, že zřídka o to vznikne spor. Mittermaier ovšem vidí toho jedinou příčinu v tom, že poměry zákonodárstvím nejsou přesně upraveny a u soudů a mezi právníky vůbec si nevědí stejné vždy rady, a sluší mu dát za pravdu potud, pokud by přesné předpisy měly za následek — nikoli více processů — nýbrž ustálení se ve spůsobu jednání. Nelze ale přehlédnout také okolnost, že při tak čilém obchodu, jakého telegram již sám o sobě jest význakem, přestává ona sporumilovnost, jakou Ihering (Kampf um's Recht) na selském obyvatelstvu chválí a každá strana, abysi zabezpečila rychlé a hotové plnění, raději něco popustí, než by se dala pochybným sporem zdržovat.

II. Jak málo pochybna jest podstata původního listu, tak sporna jest povaha telegramu samého, kterou spisovatelé shora uvedení čtverým spůsobem konstruovali, totiž: 1. Telegram jest listina veřejná, 2. jest originál, 3. jest kopie soukromé listiny, 4. jest pouhé nepřísežné svědectví telegr. úředníka. Budiž zde ke konstrukcím těm blíže přihlédnuto.

1. Především namanulo se, není-li snad telegram listinou veřejnou, jsa zdělán úředníky pod přísahou trvale ustanovenými. Ná-

Digitized by Google

hledu tomu přisvědčiti nelze, při čemž lhostejno jest, považuje-li se telegram za originál[9]) nebo za úřední opis; neboť vyvrátí-li se vůbec ráz veřejnosti, t. j. fidei publicæ, platí to pro oboje. Hned Mittermaier (1859) proti tomu uvádí, že telegr. úředníci jsou mnohem méně vzdělání, skrovnější kvalifikace, pročež nemohou se obdařit veřejnou vírou. V jednom případě bylo arcit stranou ve sporu uvedeno, že úředník zastává jaksi místo notáře a dáti takovou listinu veřejnou věrohodností, jaké sám požívá. Náhled ten vyvrací vším právem Bosellini a Mittermaier, uvádějíce rozdíly patrné mezi povinností notáře a telegrafisty. Není však třeba pouštět se v tak podrobné vyhledávání, neboť postavení notářů jest zcela specielní, právní pravidla jich se týkající úplně singulárního rázu, tak že z předu již veškerou analogii vylučují (§. 1., 6. not. ř.). Vůbec dle rak. práva nemůže býti nejmenší pochybnosti, že by telegram byl veřejnou listinou. Spis takový musí býti zdělán pod přísahu vzatými úředníky, jak je definuje §. 101. zákona trestního. Tento nazývá jen toho úředníkem, kdo záležitosti vlády obstarává. Slovem vláda sluší ale vyrozumět nikoli sbor osob vládnoucích a záležitostmi vlády vše, co v jejich působnost spadá, nýbrž onu činnost státní moci, která udržuje v státě všeobecný řád, moc vládní (Regierungsgewalt). Telegraf podroben sice nařízením ministerstva, avšak není záležitostí vládní moci, nýbrž regálem, nelze tedy telegr. úředníka pokládat za úředníka dle §. 101. tr. z., aniž pak spis jím shotovený za veřejnou listinu. Vítané výhody telegr. ř. §. 18. ve směru tom poskytuje tím, že telegr. úřad ku zvláštnímu požádání odesílatele potvrdí čas, kdy depeše doručena byla adresátovi.

Nehledě ani k tomu, zvláště opisem úředním nemůže býti telegram již proto, že úřední opis zvláštní svou důležitost v tom, ale také jen potud má, že úřední postavení osob jej zřizujících má býti zárukou jeho úplné shody s originálem; telegr. řád obsahuje ale výslovné ustanovení, že úřad neručí za správnost depeše, za všelijké zkrouceniny a chyby,[10]) které jakýmkoli spůsobem v depeši se vloudily (§. 4. telegr. ř.). Jestliže ale význam kopie právě v tom záleží, aby souhlasila s originálem, a jestliže tuto jistotu právě úřední opisy podat mají, nelze telegram za takový považovat.

---

[9]) Že telegram za originál pokládati nelze, z toho již jde, co výše pověděno bylo o manipulaci telegrafisty.

[10]) Řád telegr. však přes to dopouští přece prostředků, kterými zabezpečiti lze pokud možná správné telegrafování tak zvanou kollaciovanou depeší a depeší opravní (§. 17., 30. teleg. ř.).

Digitized by Google

Také ze spisovatelů látku tuto pojednávajících nehájí nikdo veřejnou víru telegramu, nýbrž každý stanoví ho jen co thema refutandum, aby to vyvrátil. Jediný italský právník Ambrosoli v jistém směru pokládá telegram za veřejnou listinu,[11]) potud totiž, „pokud se jím osvědčuje událost, že telegrafního úřadu došlo z jisté stanice sdělení, jehož známky se rozluštily ve smyslu adresátovi podaném.“ Náhled tento nalezá již v hořejším své vyvrácení. Serafini pak o něm praví, že telegramu dává jmeno veřejné listiny a zároveň hned mu upírá účinky její, jelikož dle samého Ambrosoliho nedokazuje ani authenticitu sdělení, ani správnost jeho, ba ani správnost rozluštění telegrafických známek.

2. Fuchs a po něm Stubenrauch pokládají telegram za *originál soukromé* listiny. Vycházejíce ze stanoviska, že telegrafní úřad jest prostředníkem odesílatele, praví, že depeše jest *psaní, jež píše zmocněnec* (telegrafista) *ve jmenu zmocňujícího* (odesílatele), tedy prvopis; kdyby neměl telegram mít tuto právní povahu, pak prý by celé telegrafické spojení bylo bez významu a dalo by se tohoto dle Fuchse užít jen „zu Geburtstagsgratulationen und dergleichen rechtlich unschuldigen Expektorationen.“

Avšak jest patrno, že náhled tento nemá na zřeteli, co vlastně originál je a čeho k jeho existenci zapotřebí. Či má tu již adressát úplnou jistotu, že zasílatelem je podepsaný? Dokonce ne. Zejmena zdá se, že Stubenrauch nepřihlížel k tomu, že soudní řád v §. 114. jen takový list za právní listinu považuje a jemu jen tenkrát proti vydateli průvodnosti poskytuje, když jest jím podepsán. Toho ale při telegramu není. Stubenrauch zejmena uvádí, kdyby prý bylo možná poslat touž rychlostí psaní, dal by tomu odsílatel přednost, takto ale musí se podrobit manipulaci, kterou jeho vlastnoruční (!) psaní se dopravuje; on chce prý, aby depeši takto vypravenou příjemce pokládal za jeho vlastnoruční list, alespoň za surrogát jeho. Při průvodnosti listiny však nerozhoduje, zač průvodce ji chce mít pokládánu, nýbrž zač dle zákonných pravidel považována býti smí. Že by tu ale byl mandát k napsání a podepsání listiny, tomu odepírá přirozená povaha celého poměru. Zde se nevykonává žádné jednání v zastoupení mandanta, jež by tento sám mohl vykonat, zde se činí služba zvláštního druhu, služba placená, jaké odsílateli jiný poskytnout nemůže.

3. a 4. Tím jsme se octli vůbec na hranicích průvodnosti: *telegram nemá žádné*. Zbývá rozhodnout se ještě mezi dvěma

[11]) Viz o tom Serafini str. 35.

Digitized by Google

náhledy, zda je telegram prostý opis či pouhé nepřísežné svědectví. Za opis pokládá jej Reyscher bez dalšího odůvodnění a též vrchní apellační soud pruský, jehož náhled schvaluje po delším rozpakování se též Mittermaier.[12]) Busch ale a Serafini a po něm Meili nepovažují telegram ani za prostý opis a tvrdí, že jest pouhé nepřísežné písemné svědectví úředníka stanice určení o tom, co od telegrafisty jiné stanice obdržel.

Co se týče praktických účinků, jest lhostejno, pokládáme-li telegram za opis či svědectví a sice z té jednoduché příčiny, že ani v jednom ani v druhém případě telegram nedokazuje nic, nýbrž vždy musí se přihlížet zpět k původnímu listu, ať již proto, aby se objevila srovnalost obou či aby vyšlo na jevo, v čem se lišily, zda v podstatných kusech a zdali následkem toho na př. smlouva vůbec ani nevzešla.

Především sluší konstatovat, že je náhled Serafiniho a Busche pravý; telegram skutečně jest písemné nepřísežné vysvědčení o tom, co bylo telegrafováno a jak si to telegrafista dovedl rozluštit. Toť samo zřejmé. Budiž ale přihlédnuto i dále. Busch a Serafini upírají telegramu ráz opisu, „poněvadž všechny znaky opisu scházejí a poněvadž úředníci stanic středních (Zwischenstationen) a stanice určení původní depeši ani neviděli.“ Avšak jaké má opis znaky? Opis je doslovné sdělení obsahu originálu. Když tedy diktuji někomu listinu a on ji stenografuje, jest stenogram opisem zrovna tak jako telegram, jenž se objeví na pruhu papíru stanice určené. Rozdíl jest ten, že tam se užívá tužky, péra, zde ale zcela zvláštního prostředku, elektrického proudu, což ale na věci ničeho nemění, zrovna tak jako je lhostejno, zda opisovač kopii hotoví nahlížeje sám v prvopis, či jest-li se mu diktuje a on originál ani neshlédne. Opis ze stenogramu, pokud se týče telegramu samého, jest opis opisu, tedy přece zas jen opis; vždyť co se týče průvodnosti, se kopie už ani degradovat nemůže.

Ostatně sluší míti na paměti, že ani odesílatel ani adressát nevcházejí v žádný poměr s jednotlivými telegrafními úředníky, nýbrž pouze s telegrafickou správou; odesílatel žádá, aby se adressátovi sdělil doslovně obsah listu, jak jej podává, a jest mu úplně lhostejno, jakým způsobem telegrafní správa službu, ku které se zaváže, vykoná, kolik sil k zdělání a dopravení opisu potřebuje atd.; a taktéž adressát

---

[12]) Arch. f. c. Pr. 1859, v němž se vyslovil M. proti a ibid. 1864, kdež se vyslovil pro tento náhled.

Digitized by Google

nepředpokládá o telegramu nic, leč že jest to doslov původní depeše, právě jako jest na př. soudci lhostejno, jak advokát opisy listin, které k žalobě byly připojeny, zdělal, resp. zdělati dal, zdali různými opisovači neb cestou autografickou a t. p.

Jak ale, když výminečně telegram s původním listem nesouhlasí? Námitka tato zakládá se na domnění, jako by opis musel v sobě chovat jistotu, že se shoduje s originálem. Tomu ale není tak; vysvítá to již z toho, že zákonodárství takovouto vlastnost toliko úředním opisům připisuje, a musí se tedy a contrario souditi, že zákon u soukromého opisu ani této záruky neshledává, čili že snímek prvopisu, třeba se do něho chyby vloudily, zůstane přece opisem.

Jedním slovem: soukromý opis není nic jiného, než také nepřísežné písemné svědectví o tom, co opisovač v prvopisu četl, co mu bylo diktováno, předepsáno atd. a celý spor o to, je-li telegram opis či svědectví, jest zbytečný. Oba náhledy nejen že se shodují co do praktických účinků a telegramu nepřičítají pražádnou zvláštní průvodnost, nýbrž jsou i co do podstaty úplně totožné, jen že si dává každý jiné jmeno.

Jan Javůrek.

Ministr spravedlnosti zaslal počátkem tohoto měsíce předsedům vrchních zemských soudů oběžník, který v kruzích právnických dosti různého došel posouzení, a který proto v plném znění podáváme:

„Výnos o předložených výkazech a statistických tabulkách činnosti trestních soudů roku 1875 se týkajících, c. k. vrchním návladnictvím zaslaný, sděluje se v přípisu slavnému c. k. presidiu se žádostí, by snahy vrchního státního návladnictví k zvelebení činnosti státních návladnictví směřující účinně podporovalo, a na soudy podřízené účinkovalo v tom směru, by státním návladnictvím usnadněno bylo dostáti úkolu na ně vznešenému.

Zejmena vytýká se úředníkům soudcovským, že přípravné řízení proto nepoměrně se protahuje, že úředníci tito vyšetřování nevedou s takovou stručností, jak to v soudním řádě jest předepsáno. Dále bylo to z části připisováno spůsobu, kterak se hlavní líčení předsedou řídila, že tato přespříliš mnoho času vyžadovala.

Slavné presidium se žádá, by pozornost podřízených presidentů k tomuto předmětu obrátilo, aby tam, kde se takové vady vyskytují, tyto byly odstraněny.

Co se týče jednání před porotou, tož bylo hlavně k vysvětlení té okolnosti, že v některých případech obvinění **bezdůvodně obžaloby byli sproštěni**, poukázáno k tomu, že se řízení často po

Digitized by Google

ukončení řízení průvodního a dříve, nežli se porotci uzavírají, přetrhuje, a že porotci v mezičasí, tedy právě v době nejpovážlivější vydáni jsou vlivům, které je ruší u vykonávání jich úřadu. Též bylo podotknuto, že obhájcové často vysokou sazbu trestu dle zákona porovnávají s proviněním obviněného, které dle toho, jak oni věc líčí, jest pouze nepatrné, by takto dovolali se soucitu porotců.

V prvnějším ohledu lze snadno odpomoci, když se materiál průvodní zjednodušší a stručně provede, když se nedovoluje v řečích uchylovati se od předmětu jednání, čímž lze dociliti, že jednání bez přetržení se provede.

Co se týče postavení předsedy naproti obhájci, toť jestiť prvnějšímu zákonem propůjčena moc, by odporoval obhájcům takovým, kteří pracují k tomu, aby svědkům splnění jich povinnosti co nejvíce bylo stíženo, a by se předešlo dotazům, které směřují k tomu, aby svědek spleten byl v řeči, a se jemu podávalo, kterak má odpověděti, aby pravý stav věci byl zastřen neb líčen spůsobem nepravým. Rovněž lze dle zákona zameziti, aby se mluvilo o výši trestu v řečích, které výroku poroty předcházejí. Postavení předsedy jest však tak obtížným, rozhodný a přec mírný vliv, kterým předseda má jednání říditi, jest tou měrou věcí pravého taktu, že nelze v této věci vytknouti pravidel všeobecných, a kde tedy třeba odpomoci v tomto směru, nebude lze to as činiti jinak, nežli tím, zvolí-li se za předsedy jednání před porotou toliko osoby takové, které se k tomu hodí, bez ohledu k projevenému snad přání osobnímu.

Dále žádá ministerstvo, aby presidium neobtěžovalo sobě bdíti nad tím, kterak se přestupky projednávají u soudů okresních, an tím se snad docílí, že méně zůstane kusů nevyřízených.

Z výkazu o činnosti okresních soudů vychází na jevo, že dvě vyšetřování v cestě delegace (§. 12. ř. tr.) přikázány byly jednomu měst. del. okresnímu soudu města hlavního; nebylo-li to pouze omylem zanešeno, sluší bdíti nad tím, aby se taková delegace budoucně nestala, ku kterémužto konci se o tomto případě slavnému presidiu dává věděti.

Jelikož vrchní státní návladnictví pouze tehda, když i zanášky soudy učiněné odpovídají poměrům skutečným, vyhověti mohou rozkazu, který jim dán byl v příčině předložení výkazů, nechť sl. presidium i se své strany učiní opatření, jichž třeba, aby výkazy soudy předložené a sice ony okresních soudů předkem u soudů sborových první stolice bedlivě byly zkoumány, a by se předsevzaly opravy, které se nutnými býti objevují."

Digitized by Google

Sjezd advokátů Rakouských. Stálá deputace Rakouského sjezdu advokátského uveřejňuje již denní pořádek a program slavnosti za příčinou druhého sjezdu advokátů Rakouských, který se, jak známo, dne 9., 10. a 11. října 1876 v Praze má odbývati. Dle toho bude dne 8. října 1876 o 8. hodině večerní slavnost v Konviktě na uvítání hostů; v pondělí dne 9. října o 10. hodině ranní bude se odbývati schůze plenární v promočním sále university, načež počnou sezení odborů. O třetí hodině odpolední bude společný výlet do Stromovky, kde se účastníci k společnému obědu sejdou, načež pak o 8. hodině společenská schůze v Konviktě. Dne 10. října počnou o 9. hodině dopolední sezení odborů; o 5. hodině odpolední bude na Žofíně banket společný. Na den 11. října o 9. hodině ranní jestiť položeno valné shromáždění, a po něm schůze na rozloučenou v místnostech bratří Meningrů. Ředitelství Rakouských dráh povolila účastníkům sjezdu $33^1/_3\%$ snížení cen jízdních pro cestu tam i nazpět, vyjímaje rychlovlaky. Co legitimaci třeba prokázati lístek o přijetí do spolku; toliko na dráze jižní a západní dráze císařovny Alžběty třeba ještě zvláštního lístku legitimačního, který na požádání zasílá p. dr. Alb. Hermann ve Vídni I. Himmelpfortgasse 5.

Výkon exekuce v Belgii. Výnosem ze dne 1. září 1876 č. 11170. vyrozumělo ministerstvo spravedlnosti podřízené soudy o tom, že dle sdělení belgického ministerstva zevnějších záležitostí ze dne 17. srpna 1876 belgické soudy nevykonávají v cestě rekvisice nálezy cizích soudů (actes judiciaires étrangers), a jestiť tedy pouze stranám zůstaveno, aby se přímo obrátily na soudní dvory Belgické, kteří za příčinou žádané exekuce užívají řízení tam obvyklého. V Rakousku sluší tedy podobných zásad dle pravidla reciprocity užívati, žádá-li se za výkon nálezu některého belgického soudu.

Auskultanti nabývají dle §. 10. zák. o právu dom. ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z. právo domovské v oné obci, kde jim přikázáno bylo službu konati. Náhled tento vyslovilo ministerstvo nálezem ze dne 30. června 1876 č. 7429. (Z. f. Verw. 1876 č. 37.) a sice nejen co do auskultantů jmenovaných za platnosti zákona ze dne 15. dubna 1873 č. 47. ř. z., nýbrž i co do auskultantů starších, jelikož již dle min. nař. ze dne 19. ledna 1853 č. 10. ř. z. lit. D. §. 11. a dle seznamu tomuto nařízení sub *e*) připojeného, auskultanti jsou státní úředníci dvanácté třídy diétní, definitivně ustanovení.

Digitized by Google

Jednání druhého sjezdu rakouských advokátů v Praze.

Jednání druhého sjezdu rak. advokátů počalo dne 9. října 1876 za přehojného účastenství valnou schůzí ve velké síni promoční v Karolině.

Předseda advokátní komory král. Českého p. dr. rytíř Wiener jmenem stálé deputace advokátského sjezdu shromáždění pozdravil a za předsedu navrhl předsedu dolnorak. advokátní komory p. dra. svob. pána z Härtlů, kterýž návrh všeobecného došel souhlasu.

Zvolený ujav se předsedání, srdečnými slovy poděkoval za čest mu prokázanou, klada na to váhu, že pocta od kollegův prokázaná zajisté největší jest vyznamenání, jakého dojíti lze.

Po tom uvítal shromáždění jmenem vysokého učení pražského rektor magnificus p. prof. dr. Czyhlarz. Pravil, kterak vysoké učení pražské váží si toho, že sjezd advokátský v jeho síních se uhostil. Že neskvějí se síně ty nádherou, že jsou ale ty nejlepší, kteréž vysoké učení má, a že je s radostí a vděkem poskytuje. Advokátský sjezd uchýliv se do těchto síní osvědčil tím živé duchovní spojení, panující mezi členy jeho a vysokými učilišti, k jichž nejvýtečnějším úlohám pěstování vědy právnické náleží. Obzvláště fakulta právnická že s živým účastenstvím snahy sjezdu advokátského sleduje, nejsouť ony toliko stavu advokátskému nýbrž vší obci k užitku. Advokát stoje v proudu skutečného života a maje tisícerým požadavkům jeho práv býti, spíše než kdokoliv jiný povolán jest, aby vady a mezery práva odhaloval a naznačoval, kam další vývoj jeho směřuje, proto i právník theoretický významu porad a usnešení tohoto shromáždění zneuznávati nemůže. A ještě jiný význam nad zájmy justice jdoucí tento sjezd advokátský má.

Digitized by Google

Jet on dílo míru; vynikající mužové všech politických stran, žádný svého stanoviska nazadávaje, sešli se tu k úrodné práci společné. (Pochvala.) Tato událost naplniti musí srdce každého vlastence radostnou nadějí a že událost tato skutkem se stala v síních staroslavné naší almae matris, kteréž tak mnohý velevážný děj již viděly, činí nám dnešní hosty dvojnásob vzácnými a milými. (Bouřlivá pochvala).

Předseda poděkoval jmenem shromáždění za srdečné pohostinství, kteréž sjezdu se strany vysokého učení pražského se dostalo, a jmenoval pak, jakž vedle stanov na něho náleží, místopředsedy a zapisovatele valné schůze a sice místopředsedami pp. dra. Reissiga (z Brna) a dra. ryt. Krattera (ze Lvova), zapisovateli pp. dra. Ouředníčka (z Kutné Hory), dra. Dostala (z Vídně), dra. Hoppe (z Brna) a dra. Ploi (z Ptuje).

Potom oznámil, že p. dr. Lederer (z Prahy) podal následující návrh: *Druhý sjezd rak. advokátův račiž usavřiti, aby návrh na zrušení nucené legalisace na programu prvního sjezdu položený a pro pokročilost času odročený, položen byl na programu budoucího sjezdu.*

P. dr. Lederer ujav se slova pravil, že návrh na zrušení nucené legalisace, jejž z usnešení pražského advokátského spolku byl podal prvnímu sjezdu advokátskému, na němž pro nedostatek času vyřízení nedošel a tudíž vedle jeho náhledu od stálé deputace na pořádek tohoto sjezdu položen býti měl, což se však nestalo, snad pro malou vyhlídku na provedení návrhu tohoto. Poněvadž návrh mu svěřený zastoupiti povinen jest a, poněvadž návrh ten jak od mnohých kollegův tak od obecenstva vřele byl přivítán, viděl se pohnuta k návrhu hořejšímu.

Slova si nikdo nežádal a při hlasování návrh p. dra. Lederera jednohlasně přijat.

Na to p. dr. Jaques (z Vídně) odevzdal jmenem známého „Institutu pro právo mezinárodní“ některý počet výtiskův resolucí jeho týkajících se ustanovení zásad mezinárodních práva směnečného, aby ve shromáždění rozdány byly, žádaje, aby účastníci sjezdu svými zkušenostmi a náhledy Institutu, sdělujíce jich s ním, k dosažení účelu jeho nápomocni byli.

Na to valná schůze skončena a započala sezení obou oddělení. Oddělení druhé (pro záležitosti stavu) zůstalo ve velké síni promoční, oddělení první (pro otázky zákonodárské) rokovalo v síni č. 2. (t. zv. posluchárně kanonické).

Digitized by Google

Porady oddělení prvního zahájil místopředseda plného shromáždění p. dr. Reissig. K návrhu jeho zvoleni jsou per acclamationem: předsedou p. dr. ryt. z Aullů (z Prahy), místopředsedami pp. dr. Jaques a dr. z Kisslingů (z Lince), zapisovateli pp. dr. ryt. Lodgman z Auen (z Král. Hradce) a dr. Stupecký (z Prahy).

Pan dr. ryt. z Aullů přejímaje předsedání vřelými slovy v českém a německém jazyku poděkoval za důvěru mu prokázanou, v příčině pak řízení porad prohlásil, že z nedostatku zvláštního řádu jednacího přidrží se pravidel v té příčině na prvním sjezdu rak. advokátů skutkem zachovávaných a osvědčených, kteráž v stručných rysech vyložil.

Prvním předmětem rokování byl návrh p. dra. Linhy (z Prahy): *Sjezd rakouských advokátův račiž své přesvědčení vysloviti, že brské a dostatečné rozmnožení personálního stavu při c. k. nejvyšším soudu nalehavou jest potřebou.*

Za referenta p. dra. Stalla (z Vídně), jenž dostaviti se nemohl, převzal zprávu p. dr. König (z Prahy). Prohlásiv, že s navrhovatelem v úplném jest souhlasu, vyslovil naději, že u věci té ve shromáždění podstatné rozdílnosti náhledův sotvy bude, ješto každý ze zkušenosti seznal, jak jest přetížení c. k. nejvyššího soudu pracemi velice na újmu aspoň žádoucí rychlosti u vykonávání práva a spravedlnosti. Nejjasnější o tom vydává svědectví statistický přehled od p. dra. Stalla sestavený a ve shromáždění rozdaný*); nepoměr práce k počtu osob z něho patrný volá o vy-

---

*) Přehled týž podává nasledující data týkající se c. k. nejvyššího soudu:

A) Personální stav: první president (místo druhého presidenta není obsazeno); 4 předsedové senátu; 42 aktivních dvorních rad (prvé 38 akt. dvorních rad a 4 radové vrchního soudu zemského na výpomoc); 2 extra statum; 1 presidiální sekretář, 10 dvorních sekretářův, 6 přísežných radních sekretářův, 4 soudní přísežní na výpomoc, 26 vrchních ředitelův, ředitelův a officiálův.

B) Počet podání od zavedení nového řádu trestního:

1873	. . . . .	12751
1874	. . . . .	14029
1875	. . . . .	14581
1876	jak se podobá . .	17000 (V prvním pololetí 8500.)

Digitized by Google

datné rozmnožení personálu i konceptního i kancelářského. Finanční moment důležitost zájmův obecenstva spravedlnost hledajícího zvážiti nemůže a proto jakkoliv obtíže z něho vzcházející zneuznávati nelze, na překážku býti nesmí.

Pan dr. Dostal (z Vídně) souhlasí se zpravodajem a ukazuje k tomu, kterak v l. 1810—1840 v rakouské literatuře velmi živý panoval ruch, jehož se nejhlavněji právě členové vrchních soudních dvorův účastnili. Pohledneme-li naproti tomu na nynější

C) Soudních dní bylo odbýváno v roce 1875 162
kasačních líčení bylo 590
disciplinárních líčení proti úředníkům, notářům a advokátům 22

D) Restův bylo ve všech záležitostech:
v roce 1874 . . . . 863 = 6.08% všech podání.
v roce 1875 . . . . 1738 = 11.84% „ „

Podrobnosti k položkám *B*) a *D*):

I. Věci trestní:

Nálezy o zmatečních stížnostech:

	Zbylo z r. 1874	V roce 1875	Dohrom.
a) proti rozsudku soudních dvorův	92	352	444
b) „ „ porotních soudů	15	112	127
c) k ochraně zákona	1	22	23
Dohromady . .	108	486	594

Nevyřízeno zůstalo zmatečních stížností koncem 1875:
ad *a*) 277
ad *b*) 50
ad *c*) 17
Úhrnem . . 334

Mimo tyto zmateční stížnosti bylo:

	1874	1875	Dohromady
1. Zmatečních stížností vedle §. 286. ř. tr. ihned zamítnuto	11	481	492
2. Zmatečních stížností proti rozhodnutí II. stolice v příčině dání v obžalobu vyřízeno	11	311	322
3. Jednání o udělení milosti, delegování a jiných trestních záležitostech	37	1636	1673
4. Trestní procesy dle starého řádu trestního vyřízeny	4	39	43
5. Trestní rekursy dle starého řádu trestního vyřízeny	2	18	20

Digitized by Google

stav rakouské literatury právovědecké, shledáme, že od členův nejvyššího soudu nepracuje se v ní takořka nic. Příčina toho může býti jenom dvojí: buď nynější dvorní radové oněm svým předchůdcům rovni nejsou, anebo jsou úřadem svým tak přemoženi, že k prácem literárním přijíti jim nelze. Příčiny prvější z této alternativy připustiti nelze, nebo projděme jenom status nejvyššího soudu a shledáme, jak skvělými silami veskrz téměř obsazen jest. Jest to tedy příčina druhá a vina za ni padá na správu spravedlnosti. Tu naprosto nelze postaviti se na stanovisko zásadní a říci: Nejde to, musili bychom větší náklad vyžadovati. Svaté právo státního občana není k tomu, aby sloužilo za dojnou krávu finančnímu ministeriu! (Pochvala.) Ostatně z naší justice není dokonce nějakého schodku, naopak stát z ní má velmi znamenitý příjem.

Pan dr. Raudnitz (z Prahy) souhlasí rovněž zúplna s návrhem referentovým, však ve veřejnosti v posledních letech zrychlení u rozhodování jakoby věc hlavní v popředí stavíváno, kamž

---

2. Věci civilní.

Sporů civilních zbylo z r. 1874	499
přibylo v r. 1875	4006
Dohromady	4505
Z těch vyřízeno v r. 1875	3448
nevyřízených zbylo	1057
Dohromady	4505
Rekursů civilních zbylo z r. 1874	141
přibylo v r. 1875	4966
Dohromady	5107
Z nich vyřízeno	4937
nevyřízených zůstalo	170
Dohromady	5107
Rozhodnutí v otázkách zákonodárských, věcech disciplinárních a syndikátních z r. 1874	8
z r. 1875	43
Dohromady	51
Kusův officiosních a jiných jednacích zbylo r. 1874	52
přibylo v r. 1875	2203
Dohromady	2255
Z nich vyřízeno	2146
nevyřízených zůstalo	109
Dohromady	2255

Digitized by Google

spíše důkladnost a správnost náleží, a tak mohlo by usnešení advokátního sjezdu snadno míti následek, že s nepatrným snad rozmnožením sil při nejvyšším soudě spojilo by se se strany nejvyšší správy spravedlnostní nalehání na rychlejší vyřizování. Že by se tím účelu kýženému nevalně posloužilo, chtěl aspoň v debatě projevit. Ve spojení s tím upozorňuje na jinou, jak za to má, vadu, kteráž spočívá v organisaci nejvyššího soudu. Radové téhož soudu nacení jsou ve veškerých oborech práva pracovati, majíce rozhodovati případy jeden den třeba z práva trestního, druhý den z práva směnečného, třetí den z práva horního atd. Jest patrno, že při takovéto všestrannosti není možné zahloubati se až k theoretickým základům toho kterého oboru práva. Takové zahloubání a úrodná práce literární, již předešlý řečník pohřešoval, mohly by se jen tenkráte státi skutkem, kdyby jednotlivým radám poskytnuta byla příležitost, aby vždy jistý čas, dva, tři roky, ve stálém senátě zaměstnání byli. Takovýmito stálými senáty docílilo by se v otázkách pochybných, kteréž jednou tak, podruhé jinak rozhodovány bývají, i správné i jednostejné praxe. Navrhuje tedy amendement toho smyslu, že by u c. k. nejvyššího soudu zároveň zříditi se měly stálé senáty pro jednotlivé odbory právní.

Pan dr. Kraus (z Ml. Boleslavi) pokládá návrh předložený vzhledem na nastávající reformu řízení soudního nevčasným, neboť novějšími zákony byla již agenda nejvyššího soudu v mnohých směrech umenšena a nevíme, nestane-li se to novým řádem soudním v míře ještě mnohem větší, pročež by nebylo dobře poměry budoucí návrhem pro ně snad nevhodným předstihovati. Navrhuje tudíž, aby se přes návrh referentův přešlo prostě k dennímu pořádku a pro případ, že by tento návrh souhlasu nedošel, aby se přešlo k dennímu pořádku s tím odůvodněním, že sjezd sice potřebu rozmnožení soudcovských míst při třetí instanci uznává, však vzhledem na nastávající opravu řízení soudního a spojenou s ní reorganisaci nejvyššího soudu návrh předložený včasným nepovažuje.

Po tom navržen a přijat konec debaty.

Referent p. dr. König v závěrečné řeči své hájil návrh předložený proti námitkám p. dra. Krause a vyslovil se proti amendementu od p. dra. Raudnitze navrženému, poněvadž jednak týkaje se organisace soudní s návrhem, o nějž se jedná, není ve

Digitized by Google

věcné souvislosti, jednak poněvadž by se žádaným v něm zřízením stálých senátův nedocílilo vědečtějšího, nýbrž jednostrannějšího rozhodování.

Při hlasování zůstaly oba návrhy p. dra. Krause v menšině a přijat návrh p. dra. Linhy, pokud se týče referenta s ním se srovnávajícího velikou většinou, když se pak o amendementu p. dra. Raudnitze hlasovati mělo, vzal jej tento nazpátek prohlašuje, že jej co samostatný návrh budoucímu sjezdu advokátnímu předloží.

Potom přistoupeno k rokování o návrhu p. dra. Buriana (z Vídně), kterýž zněl:

Jest si žádati opravy zákona ze dne 19. května 1874 č. 70 ř. z. a zákonův ze dne 24. dubna 1874 č. 48. a 49. ř. z. ve směrech následujících:

a) aby povaha věcného práva, kteréž společnostem železničním přísluší na těleso dráhy a jeho příslušenství, jasně bylo určeno,

b) aby kuratorům priorit a listů zástavních po bok postavena byla rada ze středu majitelů priorit a zástavních listův,

c) aby majitelům priorit společnosti železniční poskytnuta byla možnost, dosíci za jistých okolností likvidace dotyčné společnosti.

Referentem byl p. dr. Salamon (z Vídně). Mluvil: Zákonem ze dne 19. května 1874 v příčině založení knih železničních vyhovělo zákonodárství přání již před lety vyslovenému a tím spíše oprávněnému, ježto jednak kapitál v předlitavských a společných drahách uložený skorem milliardu obnáší, z níž více než 700 milionů na priority připadá, jednak ještě po r. 1873 značný počet koncessí železničních udělen jest a koncessionářům dovoleno, aby tři pětiny akciového kapitálu v prioritách vydali. Přání ono mělo dvojí příčinu: jednu, aby učiněn byl konec pochybnostem panujícím o povaze práva společnosti na tělesu dráhy železniční, druhou, aby majitelům priorit umožněno bylo zjištění jich práv. V ohledu posledním přání ono tím důtklivější býti musilo, ježto, jak známo, zákonem povoleno, aby v prioritách železnic, pokud při nich pro kapitál i úrok jistota poskytnuta, ukládány byly peníze sirotčí. Obojího účelu zákon také dosíci chtěl. Vzhledem na novost zákonodárského problemu jest pochopitelno, že mnohé ustanovení tohoto zákona ve skutečnosti šťastným se neosvědčilo. Se všech stran žádají se změny v těch a

Digitized by Google

oněch kusech, a jsou mnozí, kteří mají za to, že by lepší bylo bývalo, kdyby zákony ty ani vydány nebyly. Návrh p. dra. Buriana žádá si ve trojím směru nápravy. Co se prvního návrhu jeho dotýče, neměly v příčině té pochybnosti ani vzniknouti. Motivy vládní i jednání obou sněmoven o návrhu dotčeného zákona ukazují, že knihami železničními myslelo se na analogon knih pozemkových. Zřízení jejich jest taktéž zcela souhlasné s knihami pozemkovými, obsahujít podobně list držebnosti, list vlastnický a list závad. A přece objevily se v praxi veliké různosti. Tak na př. zemský soud v Praze k žádosti o prozatímní vklad pro jiho-sev.-něm. dráhu spojovací bez okolků povolil vklad práva vlastnického. Později nastal při tomto soudě obrat a nevkládáno více právo vlastnické, nýbrž vkládána práva z koncesse. Zemský soud v Linci naproti tomu při provisorním vkladu beze všeho povolil vklad práva vlastnického. Ve Vídni za to všem drahám s jedinou výminkou vklad práva vlastnického odepřen a zapisována všude práva z privilegia, z koncesse a pod. Stalo se to i priv. severní dráze, ačkoliv stát k ní nemá ani práva výkupního ani práva ke spádu, naopak dráze této výslovně zaručeno jest, že po projití koncesse volně se vším movitým i nemovitým jměním nakládati bude moci. Pouze pro malou trať krakovsko-hornoslezskou této dráze náležející dosažen vklad práva vlastnického. První stolice ho taktéž nepovolila, však následkem rekursu stolice druhá a sice s tím odůvodněním, že dráha severní tuto trať od státu koupila a že v dotýčné smlouvě trhové výslovně se praví, že stát dráze severní vlastnictví postupuje. Ohlížíme-li se po původu této nestejné praxe, shledáme jej v podivné, nejasné skladbě zákona. Před vydáním zákona o knihách železničních nemělo zákonodárství ani praxe pochybností, že drahám k pozemku s příslušenstvím právo vlastnické náleží. Ve všech koncessích od let padesátých až do let sedmdesátých vydaných praví se, jednou, že po 90 letech vlastnické právo dráhy na pozemcích a stavbách samo sebou na stát spadne, jindy, že stát právo má po projití 30 let vlastnictví dráhy vykoupiti atd., všude spůsobem jednostejným. Tak i při prodejích dráh. Ještě v r. 1871 s přivolením obou sněmoven říšské rady prodána trať Florisdorfsko-Jedlerseeská od dráhy severní dráze severozápadní. V zákoně v té příčině vydaném praví se, že úplné vlastnictví na sev.-záp. dráhu přechází. V dotyčném vkladu nicméně dráha sev.-západní nemá nyní práva vlastnického, nýbrž práva z koncesse!

Digitized by Google

Praxe nynější nelze schváliti ani se stanoviska právnického ani se stanoviska hospodářského. Neboť jaká to bezpečnost knihy veřejné, když nejdůležitější právo, právo, kteréž jest základním pro hypothéky a břemena na věci váznoucí — visí ve vzduchu? Jest na bílém dni, že takto špatně posloužено úvěru železnic a že mine se zákon na dobro s účelem, k vůli kterémuž vydán byl. Co jest tím řečeno: „práva z koncesse“? Mnoho-li těch práv zbývá dráze dostavené? Právo expropriační jest potom bez významu a tak zbude právo k provozování dopravy. Těžko udati příčiny, proč se na místě práva vlastnického vkládají práva z koncesse. Od soudův v té příčině málo řečeno a to málo jest velmi nejasné. C. k. nejvyšší soud řekl, že právo vlastnické s dostatek jest prokázáno listem držebním, kde jednotlivé pozemky zaznamenány jsou. Však jest to podivná logika, tím že předmět práva na jisto postaven jest, není přece zjištěn druh a povaha práva! Zdá se, že pravá příčina leží v bázni, aby zájmům státu ublíženo nebylo. Však bázeň ta zajisté docela bezdůvodna jest. Nikomu nepřipadá, že by právem vlastnickým vyloučena byla práva, kteráž státu následkem železniční výsosti přísluší, že by stát nemohl vzdor knihovního vkladu práva vlastnického v zájmu veřejném nařizovati obmezení a opatření potřebná. Vždyť z ohledu jiných objektův věci zcela podobně se mají, nikomu nepřipadlo ještě z příčiny knihovně vtěleného práva vlastnického na př. k domu nějakému odpírati státu právo na př. k policejním opatřením. Proto nelze s návrhem p. dra. Buriana ad *a)* než souhlasiti, lépe však přání v něm vyslovené se vší určitostí projeviti, pročež odporoučí referent v kuse tom návrh tohoto znění:

Jest si žádati opravy zákona ze dne 19. května 1876 č. 70. ř. z. (v příčině knih železničních) v tom směru, aby na listu vlastnickém vkladu železničního jen právo vlastnické a obmezení práva vlastnického zapisována byla.

Co se však týče opravy od p. dra. Buriana ad *b)* navržené, nelze jí schváliti. Při vydání zákonův ze dne 24. dubna 1874 č. 48. a 49. ř. z. rozhodny byly následující ohledy. Aby veškeří majitelé priorit resp. zástavních listů jediného společného plnomocníka ustanovili, toho dosíci nelze, a kdyby se to i podařilo, nebylo by tím mnoho zpomoženo, poněvadž plná moc každé chvíle odvolána býti může. Nejde také, aby svolána byla valná hromada veškerých majitelů dotyčných papírů a aby tato společného zá-

Digitized by Google

stupce zvolila, poněvadž mezi majiteli těchto papírů žádného poměru společenského není a nedostává se právního důvodu, proč by menšina většině se podrobiti a ochranu svých interessův zástupci od většiny zvolenému svěřiti měla. K tomu, uvážíme-li, jak sporé bývá účastenství na př. při valných hromadách akciových společností, očekávati by bylo, že i při těchto valných hromadách nebylo by valnější a že by nahodilá majorita takového shromáždění snadno mohla býti v skutku minoritou dotýčných interessentův. Proto, že takto legalního zastupitelstva majitelův priorit resp. zástavních listů dosíci nelze, vystupuje stát co úřad opatrovnický a stará se o zastoupení, však toliko pro ty případy, kde ho potřebí jest, totiž kde by práva těchto majitelův v nebezpečenství přišla anebo něčí práva v běhu svém stavena byla. Zákon v tom směru přísně zachoval stanovisko §. 276. ob. z. obč. Majíce to na očích, musíme se prohlásiti proti navrhované radě, kteráž kuratorovi po bok má se postaviti. Všecky námitky, kteréž proti volbě společného zástupce se naskytují, naskytují se proti volbě takovéto rady; jako jest volba kuratora nemožná, tak jest nemožná i volba této rady. Potom, co s touto radou? Má míti hlas poradný či rozhodný? Má-li míti pouze hlas poradný, jest zbytečna, poněvadž svědomitý kurator bez toho aspoň větší počet majitelů papírů vyslechne, má-li míti hlas rozhodující, pak nezbude nic z kurately. Mimo to jde návrh p. dra. Buriana příliš daleko. Podle něho byla by kuratorovi rada i tenkrát přidána, když jde pouze o passivní zastoupení, když na př. všichni partialisté jsou žalováni anebo v jiných případech nedůležitých, kdež i správce konkursní podstaty jest samostatným. P. dr. Burian měl při svém návrhu ony křiklavé případy na mysli, kdež akce kuratelní toho konce došla, že majitelé priorit až pouze 13% kapitálu dostanou. Však tyto případy, doufati lze, že nebudou se více opakovati, poněvadž vláda s koncessiováním nepůjde více tak daleko, mimo to rada kuratorova by jim nezabránila. Ležít příčina celé kalamity při železnicích jinde, totiž v obmezenosti exekuce. Sekvestraci lze kuratorovi velmi ztěžka provésti a prodej dráhy jest takořka nemožný, poněvadž ji prodati lze jen tomu, kdo od vlády ujištění má, a tak vydán jest kurator, ať s radou, ať bez rady, docela do rukou vlády resp. do rukou těch faktorův, kteří o návrzích vlády rozhodují. Zákon skutečně vady má, ty však netýkají se tak dalece postavení kuratora, jako spíše postavení majitelů priorit. Rozepří účastniti se může každý jednotlivý partialista jakožto intervenient.

Digitized by Google

Pokud se tedy týče rozepří, zákon partialistům jisté právo poskytuje; jde-li však o věci jiné, snad nepoměrně důležitější jako o povolení příročí, o uzavření smíru, o schválení fuse a j. v., neposkytuje jim práva žádného. Po zákonu jest kurator sice povinen, aby majitelům priorit, kteréž zastupuje, o podstatných skutečnostech, jich práv se dotýkajících, krátkou cestou zprávu dal. Povinnosti své kurator dosti učiní, uveřejniv v několika nejrozšířenějších novinách příhodnou noticku. V tom všem veliká nedůslednost a nedostatečnost. Jako zákon partialistům někde právo poskytuje, právo k processualní intervenci, měl jim jich poskytnouti i jinde, zejmena měl je oprávniti, aby kuratorovi přímo návrhy podávali, k nimž by tento přihlížeti povinen byl. Vyskytla by se potom, obzvláště v záležitostech důležitějších, když jde o prodej neb o fusi atd., často značná divergence náhledův a návrhův, kurator bude na př. pro fusi, mnozí partialisté proti tomu. V případech takových nelze předvídati, zdali kurator návrhy, kteréž s jeho úmysly jsou v odporu, s touže nepředpojatostí soudu předloží, jako návrhy své. Proto potřebí jest, majitelům papírů poskytnouti příležitost, aby návrhy své legálním spůsobem kuratelní instanci předložiti mohli. Za tím účelem měl by pro ně zřízen býti protikurator, jehož svolení by ke všem právním jednáním pro majitele priorit onerosním potřebí bylo. Takovýto protikurator není nic z brusu nového, zná ho zejmena právo porýnské. Na místě návrhu p. dra. Buriana ad *b)* navrhuje tudíž referent:

Zákony ze dne 24. dubna 1874 č. 48. a 49. ř. z. (týkající se práv majitelů listů zástavních a dílčích dlužních úpisův) potřebí mají opravy v tom smyslu, aby přes zřízení kuratora majitelům papírů poskytnuta byla příležitost, aby na ochranu svých práv činnými byli. Obzvláště měl by kurator býti přidržán k tomu, aby všecka v jisté propadné lhůtě došlá sdělení a návrhy majitelů dotýčných papírů v úvahu vzal, a mělo by soudu příležeti, aby k odůvodněnému návrhu těchto majitelův druhého (proti-)kuratora ustanovil, jehož svolení by ku každému vzdání práva, ku každému příročí, vůbec ku každému právnímu jednání pro majitele papírů onerosnímu potřebí bylo.

Co se konečně dotýče návrhu p. dra. Buriana ad *c)*, není objem a dosah jeho ani patrný. Není nám známo, na které okolnosti navrhovatel pomýšlel, kdy by majitelům priorit možná býti

Digitized by Google

mělo, dosíci likvidace společnosti. Nechť by to však byly okolnosti sebe dolehavější, nebylo by lze návrh předložený odporoučeti. Likvidace předpokládá, že společnost jest solventní. Bylo by tu tedy věřiteli poskytnuto právo, aby solventního dlužníka přinutiti mohl ke vzdání obchodu. Bylo by to porušení práv soukromých, jako v žádném zákonodárství není případu! Nad to návrh ten s ostatními nikterak nesouvisí, nevztahuje se k dotčeným třem zákonům, nýbrž k zákonu obchodnímu.

Proto navrhuje referent, aby přes návrh p. dra. Buriana ad *c)* přešlo se k dennímu pořádku.

Po této s pochvalou přijaté řeči referentově ujal se slova p. dr. Ferdinand Schuster (z Vídně), aby návrh p. dra. Buriana na místě nepřítomného navrhovatele odůvodnil.

O návrhu ad *a*) nechce se řečník šířiti, poněvadž v tom kuse mezi referentem a navrhovatelem není věcného rozporu, návrh referentův učinil jen o krok víc, vytknuv důslednost, k níž by se od návrhu p. dra. Buriana nepochybně bylo přišlo. Chce jen připomenouti, kterak již při poradě zákona o knihách železničních ve sněmovně učiněn od jednoho poslance návrh, aby zapisována byla veškerá práva z koncesse. Návrh ten byl od dvou poslancův podporován, od referenta neschvalován, od ministra spravedlnosti naprosto zavržen i ukázáno na to, že dráhy mají ještě rozličná jiná práva, než pouze práva z koncesse. Podivuhodným spůsobem právě tuto praxi zavrženou většina soudův si oblíbila! Jaký má míti účel takovýto zápis práv z koncesse? Práv z koncesse lze se dočísti v říšském zákonníku v dotýčném zákoně, k tomu není potřebí ještě zvláštní veřejné knihy, dráha má však ještě jiná práva, než která z koncesse vycházejí, zejmena práva k pozemkům, o tato práva hlavně se jedná, k jejich bezpečnému zaznamenání a v známost uvedení jest kniha železniční určena — těch však právě soudové zapsati odepírají. Tím spůsobem ovšem majitelům priorit bezpečnosti nepřibude a zákon se svým účelem naprosto se mine. Větší díl viny připadá ovšem na pamětihodnou skladbu zákona, obzvláště §. 8. odst. 3. V té příčině žádá si také návrh p. dra. Buriana nápravy.

V jiném poměru nachází se řečník k referentovi, co se týče návrhu ad *b)*. První věta dotýčného návrhu referentova: že má se majitelům papírů poskytnouti příležitost, aby na ochranu svých práv činni byli, jest příliš neurčitá. Totéž chce návrh pana dra. Buriana. Otázka jest, kterými prostředky lze toho dosíci?

Digitized by Google

Kurator má dále býti povinen, aby návrhy a zprávy sobě podané v úvahu vzal. To vlastně rozumí se samo i při nynějším zákonu, třebas to tam nestálo těmito slovy, tím nebudeme ani o krok dále. Novota jest jen ponavržená lhůta praeklusivní k podávání těchto zpráv a návrhů. Tu však již jsme u sterých rozpakův. Kdo ustanoví tuto lhůtu? Soud? Kurator? Partialisté? Zákon? Z ohledu kterých návrhův má býti stanovena? Navrženo dále, aby soud mohl zříditi druhého kuratora, jehož svolení bylo by potřebí k jistým právním jednáním. Na první pohled má to snad něco svůdného do sebe; úřadu opatrovnickému mají býti předloženy důvody pro i contra. Však mysleme si to v praxi. Jeden kurator jest pro, druhý contra; jedná-li se, jakož s pravidla, o větší sumu, půjde ten, jenž se svým nárokem nepronikne, k vyšší stolici, pokud jen právní prostředek má; věc projde tak všecky instance, než dojde svého vyřízení. Mezi tím prošly měsíce. V některých případech snad na tom mnoho nesejde. Což však, jedná-li se o otázku, kteráž rychle musí býti vyřízena? Fuse na př. nedají se na několik měsíců odkládati a protahovati. Tu je potřebí rychlého jednání a rozhodnutí, jinak jest příhodná chvíle ztracena a s ní často mnoho, mnoho peněz pro majitele priorit. Řečník nemůže se tudíž s navrženým protikuratorem spřáteliti. Nechce popírat, že nesnadno najíti orgán, kterýž by byl věrným a spolehlivým tlumočníkem vůle majitelů priorit, o jichž zastoupení se právě jedná, a že i navržená rada ze středu jejich (kteráž dle jeho náhledu měla by míti ovšem votum decisivum), nebyla by v tom směru bez vad. Však před protikuratorem dal by jí přece přednost. Na partialistech bude záležeti, aby se volby účastnili, aby rozhodující většina voličův byla také skutečnou většinou.

Co se konečně dotýče návrhu p. dra. Buriana ad *c)*, má řečník za to, že v něm úrodná myšlenka obsažena jest, kteráž za úvahu stojí. Neboť jaké prostředky má kurator priorit, aby dráhu, kteráž svým závazkům dosti učiniti nechce neb nemůže, nutil? Sekvestraci a konkurs. K sekvestraci ztěžka se který odhodlá, pro nesnáze s její provedením spojené. V tom směru odporoučela by se soustava francouzská, vedle níž provede sekvestraci sám stát. A konkurs? Často nic více nepoškodilo by zájmy partialistův, nežli právě konkurs. Ten zničí i ty hodnoty, kteréž pro budoucnost zachrániti bylo by lze bývalo. Proto má řečník za to, že by nebylo tak nevhodné, aby za podmínek, kteréž by blíže a přesně musily se určiti, kurator mohl žádati likvidaci společnosti. Byl-li

Digitized by Google

konkurs jednou vyhlášen, pak se lavina řítí a nezastaví ji nikdo. Pro společnost v likvidaci jest vždy ještě fuse možná. Pravda, že podobné ustanovení náleželo by do zákona akciového, však zřetel ten neměl by přetřesu této myšlenky býti na překážku, neboť nejedná se tu o kodifikaci zákona, s předmětem rokování samým, jest pak myšlenka ta v souvislosti, chtíc poskytnouti prostředek k zabezpečení priorit.

I tato řeč setkala se na mnohých místech s hlučnou pochvalou.

K slovu byli se přihlásili pp. dr. Alfred Schmidt, dr. Tragy, dr. ryt. Kratter, dr. Strauss, dr. Rössler a dr. Jaques.

Pan dr. Schmidt chce mluviti pouze k návrhu ad *b*). Domnívá se, že zákonodární činitelé, vydávajíce zákony ze dne 24. dubna 1874, neměli jasného vědomí o dostřelu jejich. Měli na zřeteli ústav analogický, jako jest curator absentis, zřídili však něco docela jiného. Zřídili poručníka partialistům, zbavivše je zkrátka správy jich vlastních záležitostí (pochvala), dali je pod poručenství, jemuž se podrobiti musí, naproti němuž jsou takřka bez práva. Zákony ty ve svém původu práva ohrožují a ve svém provedení práva zničují. (Hlučná pochvala.) Kdyby měl řečník mluviti, jak smýšlí a cítí, navrhl by, aby všemi legálními prostředky působeno bylo pro abolici obou zákonův. Oproti tomu namítá se, že zákony příliš nové jsou a bez vad býti nemohou. Nuže tedy buďtež reformovány, však důkladně a obzvláště v tom směru, aby ti, pro jichž ochranu vydány jsou, chráněni byli proti svým ochrancům, proti kuratorům. V té příčině šel by řečník ještě dále než referent, vedle jeho náhledu měla by všecka právní jednání, kteráž kurátor před se béře a kteráž práv majitelů zástavních listů a dílčích obligací se dotýkají, ediktaliter býti oznámena a měla by zákonem stanovena býti lhůta propadná, ve kteréž majitelé oněch papírů proti dotyčnému jednání ohlásiti mohou odpor. Teprvé kdyby lhůta prošla a odpor se žádné strany podán nebyl, došlo by právní jednání platnosti, kdežto by s něho beze všeho sešlo, kdyby většina interessentův proti němu se prohlásila. Kdyby odpor ohlásila menšina majitelů dotýčných papírů nebo třebas i jediný z nich, měl by pro tyto odporující k ochraně jich interessův zřízen býti protikurator. Řečník souhlasí tudíž s referentem, navrhuje však, aby přesně vytčeny byly prostředky, jež by se majitelům listů zástavních a dílčích dlužních úpisů k uhájení jich práv proti zřízenému od soudu kuratorovi poskytnouti měly.

Digitized by Google

Pan dr. Tragy jest proti návrhu referentovu, jenž se týče zákona o knihách železničních, a pro modifikaci návrhu jeho, jenž se týče práv majitelů listů zástavních a dílčích obligací. Co se týče zákona o knihách železničních, náleží k těm, kteří mají za to, že lepší by bylo bývalo, kdyby zákon ten vůbec nebyl býval vydán. Jisto jest, že zákon ten vyšel ze skutečné potřeby; vydán jest v době, když bylo se od mnohých dráh obávati, že úroků prioritních platiti moci nebudou, a když nyní teprvé si povšimnuto, že v prioritách vydaných (na mnoze se státní garancií za zúročení) obsažena sice rozličná vyjádření, kterýmž se majitelům jejich všecky možné předměty do zástavy dávají, že ale majitelé priorit přes to zástavního práva žádného nemají, vedlé zákonných předpisův nikdy ho nenabyvše. Zákon není zdařilý a stojí i stát i dráhy ohromné peníze. A nebylo ho tak dalece potřebí; na ten čas bylo by se dalo pomoci některými administrativními nařízeními a vydáním zákona, kterýmž by stanoveno bylo, že separátní exekuce na pozemky železniční a příslušenství vyloučena jest a pouze všeobecná exekuce se dopouští, při niž by vydaným prioritám vykázána byla přednost, jakouž jim dráha zabezpečila. Podle návrhu referentova mohlo by se zdáti, že ten zákon jest velmi dobrý, že se mu jen přesné skladby nedostává. Takovému výkladu potřebí se opříti. Nad to, jest-li na listu vlastnickém zapsáno právo vlastnické nebo právo z koncesse, tak dalece praktické ceny nemá, třebas se stanoviska theoretického jasnosti a určitosti v tom směru přáti si bylo. Proto zdá se řečníkovi, že sjezd praktikův o věci, kteráž praktické důležitosti nemá, neměl by se usnášeti. Navrhuje tudíž, aby se i přes návrh p. dra. Buriana ad *a)* i přes dotyčný návrh referentův přešlo k dennímu pořádku.

Co se dotýče návrhů strany zákonův ze dne 24. dubna 1874, zdá se, že všicci posavadní řečníci vycházejí z náhledu, jakoby zákony ty výslovně nebo implicite poskytovaly kuratorovi moc, nějakého práva vzdáti, přiročí povoliti nebo vůbec nějaké jednání pro majitele papírů onerosní předsevzíti. Však něco takového v zákoně obsaženo není a žádný kurator takovéto moci nemá. Skutečně se ale věci takové u nás staly. Přihodil se případ, kde kurator pro majitele priorit s 13% se spokojil, kdežto potom akcionáři, na něž má teprvé po zaplacení dluhů dojíti, ještě něco dostali. Přihodily se dále případy, kde kuratoři pro nové zápůjčky, kteréž železniční společnosti z rozličných příčin (jednou ku stavbě nové trati, po druhé v nouzi peněžité) učinily, odstoupili přednost

Digitized by Google

náležející prioritním obligacím a kde odstoupení toto došlo schválení opatrovnického úřadu. Případy takové mezi majiteli priorit obzvláště za hranicemi takové poděšení spůsobily, jakého dosud nebylo příkladu. Každý poznával z toho, že není svého práva více jist, že každé chvíle obávati se musí, aby nezjevil se z čista jasna nějaký kurator, kterýž by několik milionův před právo jeho nepustil nebo práva jeho dokonce vůbec nevzdal. Že stav tento nápravy potřebuje, o tom nemůže býti pochybnosti.

. Však s opravními návrhy dosud přednešenými nemůže řečník souhlasiti. Interessy tak velikého počtu lidí není dobře skládati na osobu jedinou a u soudů bývá šťastné rozhodnutí o otázkách hospodářských a finančních velmi — s obtížemi spojené. (Veselost.) Jediní, kdož nejlépe rozhodnou a jimž rozhodování přísluší, jsou majitelé papírů sami. (Pochvala.) Se strany referentovy bylo namítáno, to že nejde, poněvadž není tu societas. Pravda, societas tu není, jest tu však communio. Neboť všichni majitelé dlužních listů dohromady mají jediné právo zástavní resp. stejnou přednost práva. Jest tu společenství interessův a musí se tudíž interessenti ve věcech, jich společného práva se týkajících, shodnouti. Veškeré zákonodárství doby novější nezná k tomu účelu jiného zřízení, než valnou hromadu a proto mělo by i v případě, o nějž se jedná, rozhodnutí spočívati v rukou valné hromady majitelů papírů samých. Namítá se, že podle zkušeností při společnostech akciových nabytých valné hromady málo bývají navštěvovány, tak že v nich majorita skutkem bývá často minoritou. Námitka tato obrátiti se může vůbec proti valným hromadám a proti dotýčným ustanovením obch. zákona; nikomu ale ještě nepřipadlo, že by tato ustanovení měla se odstraniti. Navrhuje, aby přijata byla následující resolucе:

Zákony ze dne 24. dubna 1874 č. 48. a 49. ř. z. týkající se práv majitelů listů zástavních a dílčích dlužních úpisů potřebují doplnění v tom smyslu, aby kurator ku každému vzdání práva, ku každému přírečí a vůbec ku každému onerosnímu jednání právnímu zapotřebí měl schválení valného shromáždění majitelů listů zástavních nebo dílčích dlužních úpisů, kteráž by analogicky vedlé předpisův obchodního zákona se odbývala. (Hlučná pochvala.)

Pan dr. rytíř Kratter: Kdyby bylo bývalo úmyslem zákonodárné moci prostě majitele priorit práv jejich zbaviti, byly by zá-

Digitized by Google

kony ze dne 24. dubna 1874 zcela přiměřenými. Však práva ta měla se naopak zabezpečiti. S jakým zdarem se to stalo, svědčí postrach, kterýž zákony ty na všech stranách spůsobily a kterýž nikterak není bezdůvodný.

V zákonech těch vězí veliké nebezpečí hospodářské, poněvadž kapitál od priorit odvrátí. Neboť kdož v nich peníze uloží věda, že jmění jeho bude v rukou cizích. Řečník shledává chybu vůbec již ve zřízení kuratora k zastupování všech partialistův, nikoliv jen v příliš rozsáhlé moci jemu udělené. Ze všech případův, kdy vedle zákoníka obč. zříditi se může kurator, lze sem s jakýmsi důvodem vztahovati jen případ §. 276. ob. z. obč. Jednotliví majitelé papírů nejsou soudu známi. Vedle obč. zákoníka kuratela přestane, když neznámý se přihlásí a sám svých práv zastati chce; vedle zákonův ze dne 24. dubna 1874 jest jinak, tu musí sobě partialisté kuratelu dáti líbiti, třebas sami svá práva opatrovati chtěli. Z krátka: zákony ze dne 24. dubna 1874 poručníkují státní občany, kteříž poručníkování nepotřebují. Proto navrhuje řečník, aby se vyslovilo, že oprava dotčených zákonův má se v tom smyslu státi, že pro ty majitele zástavních listů a dílčích dlužních úpisův, kteří se ohlásí, kuratela ihned přestati má.

Pan dr. Strauss má za to, že by se sjezd advokátský měl obmeziti na kritiku zákonův, na odhalování jich vad a nedostatků; vynajití prostředkův, jak těmto nedostatkům odpomoci a vady napraviti, má se ponechati vládě a parlamentu. Chce proto sám také hlavně jen kritisovati návrhy předložené. Naproti návrhu referentovu, jenž se týká zákona o knihách železničních, ukazuje na to, že mnohé podobné podniky nemají na všech pozemcích práva vlastnického, nýbrž na mnoze toliko právo k povrchu, superficies. Pro tramway a pro mnohé dráhy partikulární po silnicích vedoucí byl by potom knihovní vklad nemožný. Řečník dává za pravdu p. dr. Tragymu, že reforma v tom kuse praktického významu nemá, a souhlasí tudíž s jeho návrhem.

Návrh referentův týkající se zákonův ze dne 24. dubna 1874 jest v první své části bez významu, poněvadž návrhy podávati a zprávy sdělovati může každý partialista i nyní, v druhé pak části zcela nevhodný. Jaké by bylo postavení takového protikuratora? Řekl by sám k sobě: Musím být buď pro návrh prvního kuratora anebo proti němu. Kdož může dnes změřiti následky, kteréž z něho pojdou? Proto z opatrnosti budu proti němu, ať si pak

Digitized by Google

rozhodne soud! Tak oba kuratoři odpovědnost se sebe svezou na soud a ten jest vlastně kuratorem a jeden i druhý kurator jest zbytečný. Nechť si v porýnském právu podobná instituce jest — jest ostatek i u nás, neboť curator ad actum zřízený v případech §§. 271. a 272. ob. z. obč. v podstatě nic jiného není — sem se naprosto nehodí.

Návrh p. dra. Buriana ad *c)* shledává řečník velmi vhodným a odporoučí jeho přijetí. Jím docílilo by se praktického provedení konkursu s malými výlohami a s malými obtížemi. Něco podobného jest v právu anglickém. Na konec vrací se řečník k zákonům ze dne 24. dubna 1874 a navrhuje, aby vysloveno bylo vůbec, že zákony ty potřebují opravy v tom směru, aby nebylo jich lze užíti k obmezování a porušování práv soukromých.

Pan dr. Jaques hodlá toliko o obou prvních návrzích p. dra. Buriana mluviti, návrh třetí nezdá se mu dosti promyšleným a k rozřešení dozralým. Co se týče nejprvé otázky, co by předmětem vkladu knihovního býti mělo, má řečník za to, že vzhledem na různost praxe rozhodnutí její potřebí jest. Jaké by to rozhodnutí býti mělo, jest již z věci samé zřejmo, neboť otázka jest: Jaké právo má se zapisovati na list vlastnický? Zapisovati na list vlastnický práva z koncesse, jest samo v sobě odporem. Celá tato otázka má původ pouze v směsování práva veřejného a práva soukromého. Právo státu, vedle něhož dráha po projití jistého počtu let na něho spadnouti má, není právo soukromé. Právo to zcela dobře se srovná s vlastnickým právem společnosti, právo společnosti jest právo vlastnické strictissimi sensus; jest revocabile ex tunc, dokud však společnosti přísluší, jest pravé a skutečné právo vlastnické. Té důležitosti otázka tato ovšem ani zdaleka nemá, jakou otázka druhá, týkající se kurately nad majiteli priorit a listů zástavních. Touto kuratelou zplozeno mnoho zla a docíleno málo prospěchův. V §. 276. ob. z. obč. základu pro ni není, neboť předpis téhož paragrafu v podstatě k tomu směřuje, aby zjednáno bylo někomu zastoupení, kdo, jsa nepřítomen, sám zastoupiti se nemůže, kdežto zákony ze dne 24. dubna 1874 odnímá se samostatné zastoupení tomu, kdo sám se zastoupiti může. Dosah těchto zákonův případněji naznačiti lze, že stanoví jaksi ad hoc nezletilost u lidí dospělých. (Souhlas.) Naprostá pochybenost postavení kuratorova byla již s mnohých stran osvětlena, a přece nebylo se ještě všeho dotknuto. Zaslouží v té příčině

Digitized by Google

zejmena také povšimnutí ustanovení zák. ze dne 24. dubna 1874, kde se mluví o styku mezi kuratorem a zeměpanským komisařem. Zeměpanský komisař zastupuje interessy státní, kurator interessy soukromé. Co tito dva mají spolu činiti? Pranic. Máme tu spojení mezi repraesentantem zájmů státních a mezi repraesentantem ohrožených majitelů priorit, kteréž kontrolovati nelze a kteréž vésti může k tomu, že kurator na místo ochrancem majitelů priorit bude ochrancem vlády proti majitelům priorit. (Velmi dobře.)

Řekne se snad: Vždyť obsahuje zákon paragraf, vedle něhož, když se dokáže, že práva majitelů priorit kuratorem jsou ohrožena, z příčiny té zakročiti a ustanovení jiného kuratora dosíci lze. Ovšem, ale jak se dověděti, co vůbec kurator dělá? Říká se, jednotlivec může se u kuratora krátkou cestou na situaci poptati a se poučiti. Pravda, cesta je krátká, ale co se doví, bývá ještě kratší! Ve skutečnosti majitelé priorit mají ruce svázány a nemají slova, kde se s jměním jejich nakládá. P. dr. Tragy ukázal na to, že vedle zákona kurator fuse, příročí a pod. povolovati nemůže, maje zakročovati pouze, kde jsou práva majitelů priorit ohrožena. Však v konkretním případě mohou fuse, příručí atd. pokládány býti právě jakožto prostředky k ochraně ohrožených práv.

Potřebu, aby majitelům priorit dáno bylo slovo ve věci jejich vlastní, tudíž zneuznávati a popírati nelze.

S jedné strany bylo namítáno, že nelze slovo majority pokládati co výraz vůle všech interessentův, že není právního důvodu, proč by majorita měla rozhodovati nad minoritou. Však jaký v tom sled: poněvadž nesnadno nalezti formu, v níž by majitelé priorit svou vůli projevili, poněvadž nemůžeme vůli většiny považovati pravou vůlí všech interessentův, nechť platí vůle nějaké osoby třetí?

Protikuratorem nenapraveno v tom ničeho. Bude postaven do těchže poměrů, jako kurator první. Co oba spolu dělají, nebude moci kontrolovati nikdo.

Zcela trefně vtahována sem s jiné strany analogie s konkursem a s výborem věřitelským. Každý ví, jak se zřízením výboru věřitelského bývá, že nemáme i jen jednoho přesně zřízeného zástupce vůle všeobecné, a přece nikdo nepomýšlí proto na odstranění výboru věřitelského. Lepší tento orgán vším spůsobem jest, než aby po boku správce konkursní podstaty nebylo nic. Poměr mezi majiteli priorit resp. zástavních listů mezi sebou jest nad to mnohem užší, než poměr mezi věřiteli kridatářovými. Pohledávky oněch pošly všecky z jednoho a téhož právního jednání, zakládají

Digitized by Google

se v jednom a témž právním důvodu; mezi pohledávkami konkursních věřitelů takové souvislosti není. A přece opatřeno věřitelům konkursním společné zastoupení a zajisté tím interessům jejich jen posloužено. Proč by majitelé priorit nebo zástavních listů neměli taktéž míti svého orgánu zástupčího? Nyní, kde se nejedná o skládání zákona, nýbrž o vyslovení zásady, postačí zajisté, když advokátský sjezd, co možná s jednomyslností, vysloví, že orgánu takového nezbytně jest potřebí. Jak se orgán tento nazývati má, zda-li radou či jinak, jak do podrobna zřízen býti má atd., to jest té chvíle lhostejno. Proto jest řečník pro přijetí návrhu p. dra. Buriana ad *b)*, kterýž vůbec orgánu interessentův samých si žádá, v detail nezabíhaje.

Pan dr. Rössler prohlašuje se pro návrh p. dra. Tragyho, přeje si však jednak, aby i v ostatních věcech kurator rukou zcela volných neměl, potom, aby i co do osoby kuratorovy obligationářům slovo bylo ponecháno. K tomu konci přiblížil by se ještě více k institucím řízení konkursního. Navrhuje tedy, aby kurator hned při emissi zástavních listů a prioritních obligací od soudu, však toliko prozatím, zřízen byl, a valné shromáždění obligationářův od něho potom svolané aby ho buď potvrdilo nebo jiného kuratora ustanovilo, zvolíc zároveň radu jemu po bok.

Pan dr. Robitschek (z Prahy) jest pro návrh p. dra. Buriana ad *a)*, poněvadž kniha veřejná jasnosti a určitosti žádá a s druhé strany právo vlastnické vždy a všude zapisovati nelze, poněvadž dráhy vždy a všude práva vlastnického nemají, nýbrž dle okolností pouze právo k povrchu atd. Co se dotýče návrhu ad *b)*, pokládá analogii se zřízeními konkursními zcela příhodnou. V tom přidává se k návrhům pp. dra. Tragyho a Rösslera. Nemůže ale souhlasiti s tím, aby kurator hned při emissi zřízen byl. Kurator nebudiž zřízen dříve, než potřeba káže. Byl-li kurator zvolen hned při emissi, po letech, až ho teprvé potřebí, ti, kdo ho zřídili, snad již dávno obligationáři nejsou. Měli bysme tak opět kuratora, jenž nevyšel z vůle těch, jež zastupovati má. Návrh p. dra. Buriana ad *c)* považuje řečník docela praktickým. Věřitelům, kteří po leta ani jistiny ani úroků nespatří, budiž poskytnuta možnost, aby takovémuto hospodářství jednou učinili konec, a naskytne-li se příhodný okamžik pro likvidaci, aby jí dosáhli. Bez svolení vlády, když již jednou zákonem jest, že dráha železná bez

Digitized by Google

svolení vládního na osobu jinou převedena býti nesmí, ovšem cíle nedojdou, proč jim ale proto ujímati možnost, aby ho došli s vůlí vlády?

Pan dr. Blunstein pokládá za to, že by zřetelem na značný počet podaných návrhův i na důležitost věci bylo přiměřeno, aby tyto všecky návrhy odkázány byly dvěma nebo třem referentům, aby je důkladně prozkoumali a na základě tom návrhy své předložili. Sám má za to, že poměr mezi majiteli priorit a zástavních listů jest skutečně societas. Jest to spolčení k jistému právnímu jednání, k zápůjčce. Proto bylo by docela na místě, dáti majitelům těchto papírů zřízení společnostní a sice hned. Byly by takto dvě společnosti vedle sebe, jedna akcionářův, druhá majitelů priorit nebo zástavních listů. Společnostem posledním měla by se pak v poměru k společnosti dluhující jistá kontrolní práva poskytnouti. Společnosti ty staraly by se pak o svá práva samy a nebylo by potřebí, hledati prostředky ochranné teprvé, když jest již zle.

Pan dr. Pann (z Vídně) souhlasí s návrhem p. dra. Buriana ad *a*), ježto se mu nezdá, že by právo, kteréž dráze na objektech železničních přísluší, bylo právo vlastnické. Mnohých oprávnění, kteráž vlastníku o sobě přísluší, dráze přiříci nelze, tak na př. právo železnici zničiti. Dle náhledu řečníkova jest to zcela nový útvar právní, podobný právu vlastnickému, ležící as uprostřed mezi vlastnictvím soukromým a vlastnictvím veřejným. V příčině opravy zákonův ze dne 24. dubna 1876 přistupuje k návrhům p. dra. Tragyho a p. dra. Rösslera s tou změnou, že kurator nemá zřízen býti hned, nýbrž až v případě potřeby jako dosud.

Pan dr. Millanich navrhl konec debaty a návrh jeho přijat. Na to předseda, poněvadž čas valně byl pokročil — bylo $2^1/_2$ hod. odp. — schůzi ukončil.

Sezení druhého odboru (pro otázky stavu) zahájil pan dr. ryt. Kratter, vyzývaje přítomné, by zvolili předsedu, místopředsedu i zapisovatele.

Aklamací byli zvoleni: za předsedu p. dr. Herrmann (z Vídně); za místopředsedy p. dr. Tragy (z Prahy) a p. dr. Rössler (z Vídně) a za zapisovatele p. dr. Vaníček (z Prahy) a p. dr. Vilém Zucker (z Vídně).

Když pak zvolení hodnostáři byli zaujali místa svá a předseda byl za všeobecného souhlasu poukázal k tomu, že úkolem

Digitized by Google

bude shromáždění, domáhati se toho svými usneseními, aby stav advokátský došel také v skutku oné neodvislosti, která jemu zákonem jest zabezpečena, a které jemu jest zapotřebí, aby dostáti mohl jak vznešenému, tak těžkému povolání svému, přešlo se k prvnímu odstavci denního pořádku, totiž k rokování o návrhu p. dra. Buriana ve Vídni, který zněl:

„Zřízení zástupce chudých má předcházeti meritální zkoumání věci, kterou dotýčná chudá strana hodlá provésti, výborem komory advokátní, a mají se v příčině té v jednacích řádech jednotlivých komor vytknouti ustanovení potřebná, a sice pokud možná souhlasná.“

„Z tohoto zkoumání má sejíti toliko v případech pilných, na př. u věcech směnečných, neb je-li toho se obávati, že uplynou lhůty preklusivní neb promlčecí.“

Zpravodaj p. dr. Reissig (z Brna) nemůže se s návrhem v nižádném směru spřáteliti. Advokátní řád z r. 1868 má mimo jedinou výhodu, že jím zaveden byl princip volné advokacie, tolikerých nedostatků, že ňa delší dobu bez důkladné revise tohoto zákona beztoho nebude lze obejíti se. Jak mnohá jiná místa jest též velmi nejasným §. 16. adv. řádu, který toliko vytknul kompetenci výboru komory advokátní, by povoloval zástupce chudých, aniž by však blíže naznačeny byly momenty, ku kterýmžto při dotýčném rozhodnutí náleží přihlížeti. Avšak z povahy věci sluší souditi, že ten, kdo má právo v nějaké věci rozhodovati, též oprávněn jest, zkoumati v každém ohledu, je-li žádost odůvodněna čili nic, a že výbor advokátní komory totéž právo má, jde-li o povolení zástupce chudých, vysvítá již z toho, že lze stěžovati sobě k vrchnímu soudu, pakli výbor komory neshledal žádosti místa dáti.

Ovšem nevytknul ani advokátní řád ani kterýkoliv jiný zákon zevrubněji podmínky, za jakých komu zástupce chudých může býti zřízen. Dv. dekrety ze dne 26. července 1840 č. 457., ze dne 4. ledna 1842 č. 584 a ze dne 27. března 1846 č. 949., pak výnos ministerstva financí ze dne 8. února 1853 a výnosy ministerstva spravedlnosti ze dne 7. ledna 1857 č. 28570. a ze dne 10. února 1856 č. 3440. přihlížejí k věci pouze ze stanoviska fiskálního, ustanovujíce pouze, kterak na jisto sluší postaviti, že žadatel skutečně chudým jest, aniž by však tím rozřešena byla otázka, dlužno-li pouze vykázati chudobu, aby komu zřízen byl zástupce chudých.

Digitized by Google

Však právě z toho, že právo výboru komory, rozhodovati o žádostech za povolení zástupce chudých, nebylo obmezováno v tom směru, že výbor pouze chudobu žadatele má vyšetřiti, sluší souditi, že výbor ovšem také právo má, uvažovati, zdali věc, kterou bezplatný zástupce má hájiti, skutečně provésti se dá. Pro náhled ten mluví mimo líčenou již povahu věci též §. 19. prov. advokátního řádu, který výslovně pravil, že i povolené již právo chudoby pomíjí, když se vyšetří, že věc nelze provésti. Mimo to dlužno přihlížeti k účelu celé instituce, kterouž nemajetným osobám má býti umožněno provésti práv svých bez výloh, kterých provedení práva jinak vyžaduje; předpokládá se tedy předkem, že tu skutečně právo nějaké, které zástupce chudého má hájiti. Chudý nemůže míti privilej, aby na útraty státu i stavu advokátského soudy mohl obtěžovati přivedením věcí, jichž zastávati advokátu brání již jeho čest, anto uvésti má pouze věci takové, jež neodporují svědomí i zákonu.

Hledíme-li k řečenému, tož přicházíme k důslednosti, že již ve smyslu zákona nyní platného výbor komory advokátní rozhodovati má o tom, lze-li skutečně provésti věc, kterou zástupce chudého má zastávati. Názor ten došel uznání i v praxi se strany advokátních komor a i nejvyšší soud povždy zastával náhled, že podmínkou jest udělování práva chudoby, aby lze bylo provésti věc, o kterou tu jde, jen že ovšem nejvyšší soud za dřívější doby několikráte vindikoval soudu rozhodnutí ve smyslu poslednějším. Avšak i v tomto směru stal se za novější doby obrat, an nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 1. června 1876 č. 6032. vyslovil zásadu, že rozhodnutí, o které tu jde, přísluší výboru komory, a nikoliv soudům.

Není tedy zapotřebí, abychom se domáhali zvláštního ustanovení zákona o tom, což nyní již právem jest, a z toho důvodu již má zpravodaj za to, že návrh p. dra. Buriana nelze odporučiti.

Však ještě jiné důvody mluví proti návrhu tomuto.

Dle návrhu má s pravidla zkoumání — možno-li věc provésti — býti podmínkou povolení zástupce bezplatného. Návrh ten jde příliš daleko, a měl by velké nesrovnalosti v zápětí, kterým se musíme opříti. Jest známo, že žádosti za povolení bezplatného zástupce docházejí výbor často ve formě takové, že velmi zřídka lze seznati, oč vlastně v zamýšleném sporu má se jednati. Chtěli-li bychom však výboru komory přísně uložiti, by nezřídil zástupce, dokud se nepřesvědčil, že věc lze provésti, tož musili bychom též

Digitized by Google

připustiti, aby výbor zavedl processuální řízení, spočívající na zásadě inkvisitorní. Nehledě ani k tomu, že by výbor takto přetížen byl pracemi, a že by vyřizování žádostí na dlouhou dobu bylo prodlužováno, nelze přec nadíti se výsledku o vyšetřování takovém, dokud se nevyslyší strana druhá. Spíše tedy odporučuje se, ponechá-li se výboru ve věci té na vůli, jednati tak, jak to poměry toho kterého případu vyžadují.

I formální důvod odporuje návrhu. Mají totiž jednací řády obsahovati pouze formální předpisy, kterak záležitosti komoře neb výboru přikázané sluší vyřizovati, nelze jimi však určiti, jaký jest obor působnosti toho kterého orgánu. A o takové meritální ustanovení šlo by dle návrhu p. dra. Buriana, toto však vytknouti přísluší jedině faktorům zákonodárným.

Pročež navrhuje referent, aby se o návrhu p. dra. Maxe Buriana přešlo k dennímu pořádku.

Pan dr. Johanny zaštává za nepřítomnosti navrhovatele v řeči velmi plynné návrh p. dra. Buriana as spůsobem následujícím. Pravda jest, že již ve smyslu advokátního řádu přísluší výboru komory právo, aby při povolování zástupce chudých zkoumal, lze-li věc, o kterou jde, provésti čili nic. Proto již odpadá formální důvod, pro který se pan zpravodaj návrhu opřel, neb jde tu skutečně pouze o spůsob, kterak výbor vykonávati má toto právo jemu zákonem vyhražené.

Však tak, jak se věc nyní provádí, nečiní výbor advokátní komory v skutku nic jiného, nežli co dříve činili soudové; on povoluje zástupce chudých již na pouhé oznámení věci sporné, aniž by mimo formální rekvisit chudoby čeho dále vyšetřil. Avšak v tom právě vězí nedostatek, advokát nemá zastávati věc proti lepšímu vědomí a svědomí, a protož dlužno také zkoumati, lze-li samou věc spornou dle zákona vůbec provésti, čili nic.

Řečník odkazuje na poměry francouzské, kde zvláštní úřady t. zv. „bureaux d'assistence“ rozhodují o povolení zástupce chudých. Tento úřad vyslyší o žádosti odpůrce, pak žadatele a dle okolností opět odpůrce. Takto odpadne již polovice všech věcí narovnáním. Mimo to vyjasní se tímto vyšetřováním stav věci sporné, úřad může bezpečně souditi, zdali věc spůsobilá jest provedení, a uděluje pak žadateli, je-li tento skutečně chudým, zástupce bezplatného, kdežto velkou část žádostí, jimiž se obmýšlí pouze zbytečné obtěžování úřadů, ihned z předu možno zamítnouti.

U nás však děje se věc právě naopak. Zástupce chudých

Digitized by Google

zřizuje se k pouhému naznačení věci sporné, zástupce zřízený sepíše pak se stranou informaci i zkoumá teprv z informace, lze-li věc provésti čili nic. Pak žádá advokát, pakli shledá, že ničehož nemůže pořídíti, aby povinného zastupování opět byl zbaven, a výbor komory rozhoduje o této žádosti s výhradou stížnosti k vrchnímu soudu zemskému.

Však povaze věci spíše by odpovídalo, aby dříve bylo zkoumáno, a pak teprv povoleno, kdežto dle naší praxe advokaté zbytečnými pracemi jsou obtěžováni, strany pak vydány v šanc nárokům naprosto bezdůvodným a svévolným.

Byť bychom i neměli žádný „bureau d'assistence" ve smyslu práva francouzského, přece tomu nic nevadí, abychom, dokud ještě komoře přísluší, povolovati zástupce chudých, užili práva nám §. 16. advok. řádu propůjčeného, bychom stanovili, že výbor komory dříve zkoumati má věc, nežli povolí zástupce bezplatného. Takto vyhneme se i výčitce, kterou třeba lid, byť i neprávem, činí advokátu zřízenému, že totiž sepsal informaci tak, že strana pozbude práva svého, neb že dokonce usrozuměl se s odpůrcem, když přimlouvá se za přijetí návrhu narovnání, které shledává býti výhodným.

Všechna přípravná vyšetření připadla by ve smyslu návrhu výboru komory, který by je obstarával co orgán zcela nestranný. Počet věcí, kdež se uděluje právo chudoby, zmenšil by se zajisté na čtvrtinu, a též okolnost ta, že pak členové výboru komory budou míti o něco více práce, nemůže býti rozhodnou, neb každý úd zajisté milerád podrobí se práci, kterou zájmům stavu poslouží spůsobem tak patrným. (Živá pochvala.)

Pan dr. Fröhlich (z Vídně) neshledává principielního rozdílu mezi názorem referentovým a názorem v návrhu p. dra. Buriana vysloveným. Vždyť oba souhlasí v tom, že již dle práva nyní platného výboru komory přísluší zkoumati, lze-li provésti věc, pro kterou se chudý domáhá zástupce bezplatného. Sporno pouze, kdy toto zkoumání díti se má. Kdežto dle návrhu p. dra. Buriana věc dříve má býti zkoumána, nežli se zřídí zástupce bezplatný, chce zpravodaj, aby to zůstalo při spůsobu dosavadním, dle kterého se teprv tehda, když zřízený zástupce informaci sepsal, a na základě informace žádá, aby zastupování byl zbaven, rozhoduje o tom, je-li věc taková, že jí nelze provésti, či má-li to při zřízení zástupce zůstati. Posledněji spůsob zdá se řečníku býti příhodnějším, výbor má tu při rozhodnutí svém již dostatečného ma-

Digitized by Google

teriálu, na jehož základě může vynésti výrok svůj, a nelze jemu pak vyčítati, že o věci rozhodl, aniž by ji byl náležitě zkoumal. Dle návrhu p. dra. Buriana měla by se již z předu u výboru komory zvláštní provésti rozepře, a nepřízeň lidu, kterou p. dr. Burian svým návrhem svaliti chce se zástupce zřízeného, spadla by pak úplně na výbor komory. Pravilo by se, že pouze ten se zastává, kdo může platiti, a my z našeho stanoviska máme opříti se tomu, aby zastupování chudých i jen v nejmenším bylo obmezováno. Protož přidává se řečník k návrhu referentovu.

Pan dr. Gust. Schmaus (ze Slaného) má za to, že návrh p. dra. Buriana zejmena vzhledem k poměrům na venkově nikterak nelze provésti a souhlasí proto s návrhem referentovým. Avšak řečník míní, že by advokátní sjezd měl užiti této příležitosti i vysloviti zřejmě, že bezplatné zastupování stran jest břemenem pro advokáty, které nelze nikterak ospravedlniti. Máme finanční prokuratury, které rovněž mají hájiti právo; tyto mohly by mnohem spíše bezplatně zastávati chudé strany. (Veselost.) Řečník navrhuje, aby se o návrhu p. dra. Buriana přešlo k dennímu pořádku, by však advokátní sjezd vyslovil své přesvědčení v ten smysl, že nelze to srovnati s požadavky spravedlnosti, by advokaté chudé strany zdarma zastupovali.

Pan dr. Samec (ze Smíchova) poukazuje taktéž k tomu, že návrh p. dra. Buriana v praxi provésti nelze. Žádosti za zřízení bezplatného zástupce docházejí výbor ve formě tak nedostatečné, že jen s tíží z nich lze seznati, co si strana vlastně přeje. Když pak straně žádost se vrátí, by ji opravila a žádání své náležitými průvody atd. opatřila, byla by strana skutečně v největších rozpacích, kam se má obrátiti, a byla by často nucena, celou věc nechati ležeti, třeba by měla právo nejlepší; poněvadž již sepsání takové žádosti, jak si ji navrhovatel představuje, vyžaduje důkladnou znalost práva. Druhý moment pak jest ten, že by výbor komory v nynějším svém složení nemohl ani dostáti úkolu, který se dle návrhu naň má vkládati, neb když člen výboru, jak to jest u nás, do roka nejméně 100 bezplatných zástupců má zříditi, nemohl by nikterak stačiti, kdyby i věc co do meritální její stránky úplně měl prozkoumati. Mimo to mohl by lid uveden býti tím v omyl, když výbor komory napřed prohlásí, že věc lze provésti. Když pak spor pro chudou stranu nepotká se s výsledkem, dá se snadno vina výboru, neb lid bude souditi, že co dle náhledu vý-

Digitized by Google

boru dalo se provésti, i před soudem má dojíti uznání. Proto jest řečník pro návrh zpravodaje, aby se přešlo o návrhu prostě k dennímu pořádku.

Navrhuje a přijímá se konec debaty.

Pan dr. Johanny: Proti návrhu p. dra. Buriana, který zastávám, nebyly přivedeny důvody principielní, nýbrž pouze důvody prospěšnosti, důvody praktické. Pravilo se, že nemožno straně bez pomoci znalce práv žádost svou za zřízení bezplatného zástupce tak instruovati, jak by se to dle návrhu mělo státi. Avšak kde stojí psáno, že se podati musí písemní žádost za zřízení zástupce bezplatného? Advokátní řád toho nevyžaduje, a marně pátrali bychom po jiném zákoně, který to nařizuje. Vžili jsme se posud tak do řízení písemného i protokolárního, že sobě ústní styk výboru se stranami nemůžeme ani mysliti. Nechť se volí z obvodu každého krajského soudu aspoň jeden člen výboru komory advokátní, ten nechť určí do týdnu jednu neb dvě hodiny, které věnuje záležitostem chudých, nechť vyslyší v čase k tomu určeném strany, které chtějí míti zástupce chudých a žádání jich a pak snadno přesvědčíme se, že návrh v skutku lze provésti. Však věc nepostrádá také důležitosti, jak by se na první pohled zdáti mohlo. Nový návrh soudního řádu chce „z převládajících příčin prospěšnosti" zřizování zástupce chudých opět přikázati soudům; pak bude věc opět jak dříve, přijde na sta žádostí, a soud povolí zástupce chudých, aniž by zkoumal napřed věc. Bylo by na nás, dokud ještě náš orgán rozhoduje o této věci, abychom se domáhali výsledku, na který bychom mohli ukázati, by se nám neřeklo právem: vždyť výsledek jest tentýž — nechť si soud nebo sekretář advokátní komory napíše na žádost jméno toho kterého advokáta. Proto odporučuji opět návrh p. drem. Burianem činěný.

Zpravodaj p. dr. Reissig setrvává při svém návrhu. Není sporu o tom, že výbor již nyní právo má, zkoumati, lze-li provésti tu neb onu věc, kterou zástupce z povinnosti má zastávati. Sporno jen, zdali všude výbor toto své právo náležitým spůsobem vykonává. Pak ale není advokátní sjezd oním orgánem, který by mohl odpomoci nedostatkům, jež třeba se vyskytly. Nechť členové oné komory, kdež třeba výbor příliš liknavě si počíná, dají ve valné hromadě výboru instrukci náležitou, nechť se třeba v jednacím řádě, který si komora sama sestavuje, vytkne, kterak výbor u věci té má před se jíti, avšak není příčiny, abychom všem advokátním komorám totéž činiti odporučovali. Co se týče praktického pro-

Digitized by Google

vedení návrhu p. dra. Buriana, tož bylo již se strany jiných řečníků poukázáno k obtížím s tím spojeným, a chci pouze vzhledem k tomu, co p. dr. Johanny byl uvedl, že by totiž někteří členové výboru po jistý čas v týdnu se stranami ústně měli jednati, podotknouti, že by i takové opatření v praxi s obtížemi bylo spojeno, poněvadž by strany se dle toho neřídily, a žádný advokát zajisté neodbyl by stranu, která třeba delší cestu k němu konala, proto, že snad jiný den určen jest k jednání se stranami chudými.

Co se týče návrhu p. dra. Schmause, pojímá zpravodaj povolání advokáta se stanoviska ideálnějšího i má za to, že nemožno sjezdu tak náhle, takřka přes noc, usnášeti se o instituci zastupování chudých, instituci to, kteráž po staletí trvá a vyhovuje potřebě skutečné. Vždyť právě nyní sumární řízení značně jest rozšířeno, a jelikož tam, kde není zapotřebí intervence advokáta, zástupce chudých se nezřizuje, ubylo beztoho značně případů, kde advokát stranu zdarma musí zastupovati. Odporučuje tedy, aby návrh p. dra. Schmause byl zamítnut.

Nežli přikročilo se k hlasování, vzal p. dr. Schmaus návrh svůj nazpět. Při hlasování pak byl návrh referentův, aby se přešlo k dennímu pořádku, většinou hlasů přijat, následkem čehož odpadlo hlasovati o návrhu p. dra. Buriana.

Po té přikročilo se k jednání o druhém návrhu, který položen byl na denní pořádek dnešní schůze, totiž o návrhu p. dra. Viléma Lichtensterna, již prvnímu sjezdu předloženém, obsahu tohoto:

„Sjezd advokátů nechť usnáší se na tom: Povinnost advokátu v §. 44. čl. 1. b) zák. popl. uložená, že totiž oznámiti má právní jednání, poplatku podlehající, jež za jeho intervencí bylo uzavřeno, není povinností takovou, kterou by advokátu ukládalo jeho povolání. Ručení, které advokátu §. 74. popl. zák. jest uloženo z nepříznivých následků, které povstaly z toho, že tohoto oznámení bylo opomenuto, jakož i ručení v §. 71. č. 4. popl. zák. stanovené za poplatek kolkový z listin, které za spolupůsobení advokáta byly zřízeny neb vyhotoveny, jest břemenem, které nelze ospravedlniti.“

„Jest působiti k tomu, aby uvedené předpisy zákona byly zrušeny.“

Zpravodaj p. dr. Zahn (z Prahy) líčí, kterak návrh, o který tu jde, zakládá se v principu slušnosti i spravedlnosti, pročež již při lonském sjezdu učiněn byl jím (zpravodajem) návrh, by sjezd advokátů vyslovil své přesvědčení v ten smysl, že důkladná

Digitized by Google

změna zákona poplatkového jest nutnou potřebou, že zejmena dlužno vynechati ustanovení v dosavadním zákonu poplatkovém obsažená o povinnosti advokáta, ohlásiti právní jednání poplatku podlehající, pokud za jeho intervencí byla uzavřena a ručiti za následky, které vzejdou z toho, opomene-li se toho oznámení, že dále dlužno ze zákona vymeziti ručení advokáta za poplatek kolkový z listin, které za jeho spolupůsobení byly sdělány, anto ručení takové vůbec právní povahou soustavy poplatkové není ospravedlněno.

Ihned při prvním sjezdu byl činěn návrh, aby usnešení se o tomto návrhu bylo odročeno a byl návrh ten také přijat. Tentýž návrh na odročení této otázky až k příštímu sjezdu advokátskému činí zpravodaj i dnes, poněvadž dle výroku ministra financí vydání nového zákona poplatkového visí na tom, kdy nabude platnosti nový řád soudní, a poněvadž tedy nyní usnášení se o návrhu by nemělo žádného výsledku praktického, dokud se neví, kdy as nový soudní řád platnosti nabude.

Pan dr. Guttenberger (z Milevska) si přeje, aby se již dnes o návrhu jednalo, neb neví se, zdali nový soudní řád za rok, za dvě, neb tři leta nabude platnosti, a jest lépe, pakli již nyní vyslovujeme své přesvědčení, že třeba jest, aby zákon poplatkový byl změněn.

Pan dr. ryt. Kratter naproti tomu chce, aby se rokování o návrhu vůbec odročilo, až nový soudní řád nabude platnosti.

Pan dr. Fröhlich chce návrh odročiti na tak dlouho, až se počne o návrhu nového řádu soudního rokovati v sněmovnách.

Pan dr. Feigel jest pro návrh p. dra. Guttenbergra zejmena vzhledem k tomu, že návrh nového soudního řádu již předložen a tudíž dostatečně znám jest.

Když byl ještě zpravodaj p. dr. Zahn přimlouval se za odročení k příštímu sjezdu advokátskému, kde situace poněkud bude vyjasněna, kdežto by nyní snadno se státi mohlo, že by usnešení sjezdu přišlo v zapomenutí právě v čase rozhodném, přikročilo se k hlasování o otázce odročení a tu byl přijat návrh p. dra. Guttenbergra, že věc nemá býti odročena, nýbrž se má o návrhu p. dra. Lichtensterna ihned jednati.

Debatu pak o návrhu samém zahájil p. dr. Barth (z Vídně), který si pouze přeje, aby advokátní sjezd vyslovil své přesvědčení

Digitized by Google

v ten smysl, že důkladná změna zákona poplatkového jest nezbytnou potřebou, by však ostatní návrhy byly zamítnuty. Advokát nemá se domáhati postavení výminečného a když každý jiný občan, který opomenul v čas oznámiti právní jednání poplatku podlehající neb který neužil k listině patřičného kolku, podlehá trestu, není příčiny, proč by advokát neměl býti stejnou měrou zavázán. On spíše má strany upozorniti, aby nešetřením předpisů kolkových nepřišly ku škodě. Není vůbec nyní na místě, abychom vystupovali s návrhy tak specielními, jakými jsou ony, o které právě jde.

Když nikdo více k slovu se nehlásil, vyvrátil ještě p. dr. Zahn důvody p. dra. Barthem přivedené, ukazuje k tomu, že právě ono ustanovení poplatkového zákona, které advokátu ručení za poplatek ukládá, jest ustanovením výminečným, které stanovuje jakési privilegium odiosum v neprospěch advokáta. Vždyť nejde o jednání, které advokát pro svou osobu uzavírá; on pouze shotovuje listinu, a má proto ručiti za poplatek, který vlastně náleží platiti zcela jiné osobě. Nedomáháme se tedy návrhem postavení zvláště výhodného, nýbrž my jen nechcem býti v postavení nepříznivějším, nežli občané ostatní. I v praxi vede dosavadní spůsob k velkým nesrovnalostem. Soudové i samy finanční úřady jsou u věcech poplatkových často rozličného náhledu a může snadno se přihoditi, že teprv po mnoha letech poplatek se předepíše i na advokátu se vymáhá, když tento dávno již o straně nic neví i nemůže se na této pro výlohy své více hojiti.

Při hlasování přijímá se návrh zpravodaje p. dra. Zahna téměř jednohlasně.

Třetím předmětem denního pořádku byl návrh pana dra. Ferdinanda Schustra:

„§. 34. statutu disciplinárního ze dne 1. dubna 1872 č. 40. ř. z. měl by se při revisi tohoto statutu v prvním odstavci v ten smysl změniti, že mají přístup k ústnímu jednání všichni advokáté i kandidáti advokacie.“

Zpravodaj p. dr. Johanny přimlouvá se v delší, s pochvalou přijaté řeči za návrh ten, navrhuje pouze změnu formální. Dle statutu nyní platného mají k ústnímu líčení před radou disciplinární advokátní komory přístup pouze tři důvěrníci obviněného a jen se svolením tohoto i ostatní členové komory advokátní. Tu nelze tedy mluviti ani o obmezené veřejnosti, když obviněný toho má na vůli, chce-li koho připustiti, čili nic. Avšak moc disciplinární jest skutečnou jurisdikcí, ona se liší od jurisdikcí státu jen

Digitized by Google

tím, že určena jest pro jisté třídy, pro společnost uzavřenou. Důvody, které mluví pro jednání veřejné před soudem, mluví i pro to, aby jednání před řadou disciplinární bylo veřejné — ovšem s obmezením na příslušníky onoho stavu, pro které soud disciplinární jest zřízen. Vzhledem k této obmezené veřejnosti odpadá také námitka, která by snad mohla se činiti, že totiž důvěra k celému ústavu by mohla býti podkopána tím, kdyby provinění jednotlivců veřejně byla vzata na přetřes. I další námitka, která by snad mohla býti shledána v tom, že při organisaci hierarchické nelze toho odporučiti, aby ten, kdo výše jest postaven, ospravedlňoval se v přítomnosti podřízeného, nemá tu platnosti, poněvadž stav advokátský takovou organisaci nemá, považuje všechny své členy za stejně oprávněné. Hlavní však důvod, který návrhu nasvědčuje, jest ten, že naše právo disciplinární není ještě dostatečně vyvinuté; my je musíme teprvé utvořiti. Co se týče povinností povolání, jsou předpisy řádu advokátního, jak již z více stran k tomu bylo ukázáno, velmi nedostatečné, dokonce však nemáme positivních předpisů o tom, co vyžaduje čest i vážnost stavu a nemůže také dle povahy věcí takových předpisů míti. Povolání advokáta jest tak všestranné, že v tom nen onom ohledu přečasto pochybnosti mohou vzniknouti, a tu má právě veřejnost značných výhod v příčině utvoření jednotného práva disciplinárního. Pouze formální změnu návrhu přeje si zpravodaj, že totiž netřeba nám vyčkati, až se stane úplná revise statutu disciplinárního, že naopak změna, o kterou tu jde, čím spíše tím lépe v život má býti uvedena, a protož navrhuje se:

„Advokátní sjezd vyslovuje své právní přesvědčení v ten smysl: Jestiť to v zájmu stavu, by §. 34. statutu disciplinárního ze dne 1. dubna 1872 č. 40. ř. z. v prvním odstavci změněn byl v ten smysl: „však mají přístup všickni advokáti i kandidáti advokacie."

Navrhovatel pan dr. Schuster přidává se k návrhu referentovu.

Pan dr. Guttenberger navrhuje, aby se vynechala slova „a kandidáti advokacie," odvolávaje se k tomu, co referent byl uvedl, že při zřízení hierarchickém nemá vyšší se zodpovídati před oněmi, kteří níže jsou postaveni. Proto měli by míti přístup pouze skuteční advokáté, a nikoliv kandidáti advokacie.

Pan dr. Neustadtl navrhuje změnu v ten smysl, že mají

Digitized by Google

míti přístup všickni příslušníci téhož stavu a objasňuje později k dotazům návrh ten v ten smysl, že při líčení proti advokátu pouze advokáté, při líčení proti kandidátu opět kandidáté mají míti přístup.

Pan dr. König navrhuje, aby tato obmezená veřejnost, ku které návrh směřuje, měla místa pouze při hlavním líčení a při prohlášení rozsudku, nikoliv však již v řízení přípravném.

Pan dr. Vil. Zucker jest proti návrhům p. dra. Guttenbergra i dra. Neustadtla, jelikož poslednější jest nejasný, prvnější však předpokládá, že stav advokátský jest hierarchicky organisován, čemuž však tak není.

Konec debaty se přijímá.

Pan dr. Schuster mluví proti návrhu p. dra. Guttenbergra; neb byť i v ohledu právním neb sociálním postavení advokáta bylo třeba jinaké nežli postavení kandidáta, tož přece jsme před radou disciplinární sobě všickni rovni, a byla by to přímo anomalie, kdybychom kandidátu advokacie, který se právě vycvičiti má pro povolání naše, chtěli brániti, aby se něčemu přiučil, čemu my všickni chceme se ještě učiti. Rovněž nesouhlasí řečník s návrhem p. dra. Neustadtla, a co se týče návrhu p. dra. Königa, tož rozumí se vzhledem k §. 34. odst. I. discipl. statutu již samo sebou, že se navrhuje pouze veřejnost pro příslušníky našeho povolání při jednání hlavním.

V tentýž smysl vyslovuje se zpravodaj p. dr. Johanny v závěreční své řeči.

Pan dr. Guttenberger podotýká ještě, že nechtěl tvrditi, že jest tu hierarchie, že pouze odkázav k tomu, co zpravodaj byl uvedl, chtěl naznačiti, že nelze toho odporučiti, aby vyšší stál před soudem v přítomnosti nižšího.

Při hlasování přijímá se návrh zpravodaje; návrhy p. dra. Guttenbergra a p. dra. Neustadtla se zamítají. O návrhu p. dra. Königa se nehlasuje, an se jeví co pouhá modifikace stylistická.

Tím bylo sezení tohoto odboru o půl třetí hodině odpolední ukončeno.

Na zítří dne 10. t. m. počala obě oddělení o 9. hod. dop. svá sezení.

V oddělení prvním zakončeno nejprvé rokování o návrhu p. dra. Buriana závěrečnými řečmi p. dra. Schustera (na místě navrhovatelově) a referenta p. dra. Salomona.

Digitized by Google

Pan dr. Schuster chce se obmeziti pouze na oba první odstavce návrhu od p. dra. Buriana podaného, jež týkají se první vkladů do knih železničních a druhý postavení kuratora priorit; odstavec *c*) nepokládá sám dnes již pro rozřešení uzralým a postačí, zavdal-li podnět k dalšímu o té věci přemýšlení a rozboru.

Co se dotýče otázky v příčině vkladů do knih železničních, nelze připustiti, že by neměla přímé důležitosti praktické. Jedná-li se o práva knihovní, potřebí úplné určitosti jich naznačení. Musí býti lze poznati, na čem vázne zástavní právo věřitelův. Vloží-li se práva z koncesse, jest objekt zástavní velmi nejistý, neboť, jak již podotčeno bylo, větší díl práv z koncesse plynoucích, když dráha hotova jest, významu pozbude. Zbude hlavně jen právo provozovací, však právě toto právo může dráze velmi snadno býti odňato; jeť s ním pro dráhu nejvíce povinností spojeno a příčinou tou tudíž i konflikt se státní správou nejspíše možný. Byla by to tedy hypothéka velmi prekérní!

Co se dotýče ochrany práv majitelů partiálních obligací, tu naprosto nelze říci: Ať se každý stará o své právo sám! Kam by to vedlo, kdyby vždy jednati se mělo s několika sty osob, s každým zvlášť. Dluh prioritní považuje se co jeden celek, k zastoupení tohoto celku budiž tedy zřízen také jeden společný orgán. Aby se všichni majitelé papírů sami mezi sebou, když potřeba nastává, o jednoho společného zástupce shodli, na to čekati nelze. Initiativy potřebí jest i jest zcela v pořádku, že vychází od soudu. Potom ovšem nesmí se těm, o jichž práva běží, odnímati slovo ve věci jejich jako osobám nerozumným. V tom směru podává konkursní řád zcela příhodný vzor, k němuž právě návrh p. dra. Buriana hledí. Nechť soud prozatím kuratora (na jmenu nezáleží) ustanoví, nechť potom majitelé priorit prozatímního kuratora potvrdí anebo jiného na jeho místo zvolí, nechť jemu po bok radu ze svého středu postaví, jejíhož svolení by ke všem důležitějším jednáním zapotřebí bylo — pak budou obligationáři proti všelikému zkrácení a zadání svých práv dostatečnou měrou chráněni.

Potom sdělil předseda shromážděním, že pp. dři. Schmidt, ryt. Kratter a Strauss návrhy své vzali zpět, a ostatní navrhovatelé s p. drem. Tragym ad *b*) návrhu p. dra. Buriana o následujícím se sjednotili:

Zákony ze dne 24. dubna 1873 č. 48. a 49. ř. z. potřebují opravy v tom smyslu, aby soud opatrovníka jen prozatím ustanovil, potom valná hromada ma-

Digitized by Google

jitelů listů zástavních nebo dílčích dlužních úpisů zástupce s radou zvolila a aby ke vzdání podstatnějších práv a k uzavření důležitějších onerosních právních jednání svolení valné hromady majitelův listů zástavních nebo dílčích dlužních úpisů zapotřebí bylo.

Na to mluvil ještě referent p. dr. Salomon. Nezdá se mu závažno, bude-li přijat návrh p. dra. Buriana ad *a*), nebo dotýčný návrh jeho, poněvadž oba na jedno vycházejí. Ad *b*), shledav, že jeho protikurator ve shromáždění obliby nedošel, beře svůj návrh zpět, nicméně pro návrh p. dra. Tragyho a společníků vysloviti se nemůže. Stanovisko kurately jest zcela oprávněné. Nejakého společenství práva a v něm základu pro majorisování referent nespatřuje. Jest tu společné nebezpečenství; nic víc. Důsledně musili bychom, když člověk zadlužený vydal se na moře, také takovéto společenství s jeho důslednosti uznati. Nad to nesmí se přehlížeti, že jedná se tu o papíry majiteli svědčící. Ti kdo dnes ve valné hromadě rozhodli, zítra snad již věřiteli nejsou, papíry jejich jsou v rukou neznámých. Proto jest curator absentis zúplna na svém místě. Neboť dnes vím, že A. jest věřitelem, zítra, kdo jím jest, nevím. Měl-li by zákon ponechat majitelům priorit, aby se zastupovali sami, musil by stanoviti nezcizitelnost těchto papírů.

Potom přistoupeno k hlasování. Návrh p. dra. Tragyho aby přes návrh p. dra. Buriana ad *a*) přešlo se k dennímu pořádku, zůstal v menšině, načež návrh p. dra. Buriana ad *a*) značnou většinou přijat, návrh referentův, o němž, jakožto o návrhu užším, předseda ještě taktéž hlasovati dal, padl. Ad *b*) přijat návrh p. dra. Tragyho a spol. velikou většinou. Ad *c*) přijat návrh referentův na přechod k dennímu pořádku.

Když bylo odhlasováno, oznámil předseda, že k vybídnutí p. předsedy advok. sjezdu má se na základě §. 12. stan. vykonati volba desíti důvěrníků, kteří ve spolku s důvěrníky z druhého oddělení zvolenými navrhnou kandidáty do stálé deputace. Volba ta předsevzata a zvoleni jsou pp.: dr. Barth (z Vídně), dr. Tom. Černý, dr. Hoppe, Pippich (z Chrudimi), dr. Ploi, dr. Raudnitz, dr. Schuster, dr. Spitzer (z Vídně), dr. Tragy a dr. Vaníček.

Na řadě byl nyní návrh p. dra. Millanicha (z Vídně) na upravení mezinárodního styku soudního, kterýž zněl:

Digitized by Google

K vůli žádoucímu z příčiny vzrostlého styku mezinárodního snažšímu a přiměřenějšímu provedení práv v cizozemsku a po právu cizozemském jest sobě přáti,

a) aby mezi mocnářstvím rakousko-uherským a oněmi evropskými zeměmi (mimo Turecko), s nimiž úmluvy strany vykonatelnosti rozsudků jednoho státu ve státě druhém dosud učiněny nebyly, úmluvy takové vedle zásady reciprocity se uzavřely;

b) aby předpisy o exekuci cizozemských rozsudků podle možnosti naproti všem jednotlivým cizím státům dle stejných zásad upraveny, pokud se týče modifikovány byly;

c) aby mezi zeměmi rakouskými a zeměmi koruny uherské, jakož i mezi Rakousko-Uherskem a státy cizími umluvena byla určitá pravidla, kteráž ustanovují napřed, kdy má se jeden, kdy druhý stát příslušným považovati k rozhodování nějaké věci právní;

d) aby vedle mezinárodních úmluv, jež se uzavrou, k udělení exekuce na základě rozsudku cizozemského nevyhledávalo se řízení delibačního, nýbrž aby ve hlavních obrysech upraveno bylo, jak následuje:

Na rozsudku, kterýž se k exekuční žádosti, ať si prostředkem soudu rozhodovacího, ať si přímo podané, přiložiti má, musí od soudu rozhodovacího připojena býti doložka, že rozsudek vykonati lze, dále pak výslovně udán býti moment, na němž se vedle mezinárodní úmluvy zakládá příslušnost onoho státu, kde rozsudek vynešen byl.

Soudce o exekuci požádaný má ji beze všeho povoliti, leč by buď nalezl, že vedle mezinárodní úmluvy státu cizímu soudní moc nepříslušela, buď stát cizí rozsudky státu jeho nevykonával.

Kdo se o exekuci uchází, má v místě, kde se exekuce vykonati má, plnomocníka pojmenovati, exekutovi ustanoví se od soudu opatrovník. Rekurs proti výměru exekuci povolujícímu podaný, exekučního zájmu nestaví, nýbrž toliko kroky další.

Dále jest si přáti mezinárodních smluv v tom směru, aby

e) cizozemským rozhodčím výrokům za stejných podmínek vykonatelnost přiznána byla;

f) aby prozatímní zjištění bez ohledu na to, že k rozhodování ve věci hlavní soud cizozemský povolán jest, povoleno býti mohlo, jen když jsou tu ostatní podmínky, na nichž zákonodárství domácí povolení opatření takového závislým činí, aniž

Digitized by Google

by tím však příslušnost soudu cizozemského ve věci hlavní porušena byla a jen s tou výminkou, aby ten, kdo o zjištění zakročil, nejdéle do čtyř neděl prokázal, že žalobu u řádného soudu podal;

g) když nějaký poměr právní od tuzemského soudce po právu cizozemském rozhodnouti náleží, aby platila domněnka, že dotýčná zákonná ustanovení souhlasí, tudíž že ten, kdo táhne se k odchylnému předpisu cizozemskému, dokázati jej má;

h) aby od nejvyšších justičních úřadů cizozemských udělována byla potvrzení o právu v dotýčné zemi platném a o tom, co se zachovává naproti cizincům;

i) aby věc, kteráž od státu cizího vedle úmluvy mezinárodní příslušného právomocně rozsouzena byla, považována byla co res judicata;

2. Výboru rakouského sjezdu advokátského pro otázky stavu a práva, po případě zvláštnímu výboru od sjezdu advokátského zřízenému budiž uloženo, aby jednak učiniv u vlády rakouské přiměřené kroky, jednak vstoupiv v té příčině s cizozemskými právníky a úřady ve spojení, k tomu působil, aby opravy tyto platnosti došly.

3. Výbor tento, jemuž by všickni členové sjezdu advokátského příspěvky a návrhy k hořejším otázkám se vztahující podávali, má o úloze sobě svěřené nejbližšímu sjezdu advokátskému zprávu podati.

Pan dr. Rössler navrhl, aby napřed vyřízeny byly návrh p. dra. Johannyho na zřízení t. zv. zástavních komor a návrh p. dra. Hasselwantera na zřízení evidenčních kanceláří v příčině mobilárních exekucí, o nichž referovati měli pp. dr. ryt. Feistmantel (z Vídně) a dr. Mezník (z Prahy). Shromáždění po krátké debatě usneslo se, že zůstane při ustanoveném denním pořádku.

Referenty o návrhu řečeném byli pp. dr. Jaques, navrhovatel a dr. Porlitz (z Terstu).

Pan dr. Jaques s navrhovatelem shodli se o následující kratší a povšechnější znění:

1) Reforma stavu právního v příčině vykonávání rozsudků tuzemských v cizozemsku a rozsudků cizozemských v tuzemsku jest nanejvýš žádoucná.
2) Cílem jejím má býti, aby rozsudky, o nichž v státě jednom prohlášeno, že mohou býti vykonány,

Digitized by Google

bez zkoumání merita a kompetence vykonány byly, pokud nejedná se o taková opatření, kteráž ve státě vykonávacím před se bráti dovoleno není.

3) K tomu účelu měly by smlouvami mezinárodními stanoveny býti soudy, jež by od kompaciscentův příslušnými se měly uznávati, a nejhlavnější zásady mezinárodního práva soukromého.

Ujmouti se v té věci initiativy náleží k nejdůležitějším úkolům slavné vlády.

Referent p. dr. Porlitz podal následující návrh:

1) Sjezd rak. advokátův račiž se vysloviti,

že reforma rak. zákonodárství v příčině vykonatelnosti cizích rozsudků jest nejvýše žádoucí,

že tato reforma má míti samostatný směr a nemá se říditi reciprocitou v poměru k ostatním státům,

že v zásadě má se uznati, že nálezy cizozemské vykonány býti mohou, což však předcházeti má řízení delibatorické, při němž soudce zkoumati má,

a) zdali soudu cizímu, jenž rozsudek vynesl, soudní moc skutečně příslušela (příslušnost měla by se vedle všeobecně uznaných zásad soukromého práva mezinárodního ustanoviti),

b) zdali žaloba nebo obsílka (citace) stranám pravidelně a v čas doručena byla, že jim bylo lze, aby samy k soudu se dostavily anebo se zastoupiti daly,

c) zdali rozsudek nic proti veřejnému pořádku nebo vnitřnímu veřejnému právu státu neobsahuje.

2. Jest si přáti, aby rakousko-uherská vláda vyjednávání od nizozemského ministerstva notou z měsíce března 1874 započatá s oněmi státy opět ujala, jež k usjednocení svých zákonodárství v příčině vykonatelnosti cizích rozsudkův jsou ochotny, a aby k dosažení tohoto účelu zásadu uznávání právní působnosti cizích rozsudkův a ostatní zásady odporučené k nápravě našeho vnitřního zákonodárství odporučila.

Digitized by Google

Račiž tudíž ctěné shromáždění stálé deputaci uložiti, aby toto usnešení J. Exc. p. ministru spravedlnosti předložila se žádostí, aby je odporučil ministrovi zevnitřních záležitostí.

Referent p. dr. Jaques vysvětluje, proč se s navrhovatelem o společný, kratší a všeobecnější návrh referentský shodli. Původní návrh obsahuje celou řadu podrobných návrhů, že v čase poradám sjezdu advokátského vyměřeném nebylo by lze všecky u zralý přetřes vzíti a vyříditi. Poněvadž nad to v některých podrobnostech náhledy obou se rozcházely, vynechali všecky podrobné návrhy. Myšlenka vůdčí zůstala. S návrhem p. dra. Porlitze nebyla shoda taková možná, poněvadž již samo jeho stanovisko zásadní jest rozdílné.

Obraceje se potom k věci samé, shledává právní stav v příčině vykonávání rozsudků cizozemských v tuzemsku a rozsudků tuzemských v cizozemsku v Evropě panující nad míru chaotickým. V celku nalezáme patero rozličných soustav. V některých státech nemá rozsudek v cizině nalezený pražádné moci a váhy. Sem náleží ze jména Švédsko a Norvéžsko a pak Francie, kdež ale základní tato zásada v jistém objemu prolomena jest smlouvami s Italií a dříve již se Švýcarskem a Bádenskem. Tenť jeden systém. Druhý systém jest: Revise cizozemského rozsudku a sice revise in merito. Soudce tuzemský udělí na základě rozsudku cizozemského exekuci, však prvé úplně jej podrobiv revisi. V podstatě jest to patrně zrovna tolik, jako když se k rozsudku cizímu vůbec nebéře zřetel. Soustavě této několik států evropských hoví, mezi nimi Portugalsko. Systém třetí jest systém reciprocity a zkoumání příslušnosti. V mezích tohoto systému shledáváme se pak ještě s dalším rozdílem. V jedněch státech soudce zkoumaje příslušnost, řídí se předpisy svého státu o příslušnosti soudní, v jiných státech hledí při tom ku kompetenčním předpisům státu, kde rozsudek nalezen jest. První děje se v některých kantonech švýcarských, druhé ze jména v Rakousku, v Německu, také v Dánsku. Další, čtvrtý systém spočívá v tom, že soudce k reciprocitě nepřihlíží, nýbrž v t. zv. řízení delibačním, kteréž před povolením exekuce před se jde, zkoumá formalie processu a zdali rozsudek nic proti veřejnému řádu státnímu neobsahuje. Pátý konečně systém jest: Jeden stát rozsudky státu druhého (s nímž o tom smlouvu byl učinil), kteréž vykonatelnými prohlášeny jsou, beze všeho vykonává. Na této soustavě založena jest smlouva mezi Francií a

Digitized by Google

Švýcarskem z r. 1869, taktéž smlouva mezi Rakouskem a říší Německou, jejíž návrh v r. 1874 umluven a nyní od říšského kancléře radě spolkové předložen jest. Položíme-li sobě otázku, jakého systému si přáti jest, nebudeme v rozpacích o odpověď. Zajisté systému z právě vytčených posledního, vedle něhož rozsudek, jehož vykonatelnost na jisto postavena jest, beze všeho dalšího zkoumání a beze všech dalších okolků se vykoná. Toho cíle žádá si vědecké přesvědčení naší doby, žádá si živý a mnohonásobný styk mezi národy. Ovšem jest tento stav právní možný jen mezi státy, které dospěly na výši právního vývoje naší doby, mezi státy kulturními. Neboť spočívati může jen na vzájemné důvěře v řádné zřízení soudův a v spořádanost soudního řízení, poskytující záruky spravedlivého souzení. Jest ale otázka, kterými prostředky má se jíti za tímto cílem? V odpovědi k této otázce rozcházejí se právě společný návrh řečníkův a p. dra. Millanicha a návrh p. dra. Porlitze. Kdežto onen drží se zásady reciprocity a zásadu tuto smlouvám mezinárodním za základ položenu míti chce, chce tento jíti svou cestou bez ohledu, jak se zachovávají státy ostatní. Však politickou tato cesta dozajista není. Kdyby dnes návrh p. dra. Politze byl ve skutek uveden, mohly by u nás rozsudky cizozemské s velikou lehkostí býti vykonávány, že se ale s rozsudky našimi také v cizozemsku tak díti bude, pro to neměli bychom nejmenší záruky. Není to ale zajisté politické, aby veliký stát exekuci na své občany co nejvíce usnadnil, jim však stejně snadnou exekuci v cizině nezaopatřil. Když cizím státům napřed poskytnuto vše, čeho sobě v tom směru jen přáti mohou, čím mají potom k tomu přivedeny býti, aby samy také tolik poskytly? Zásadu samostatného pokračování, jíž přidržuje se návrh p. dra. Porlitze, nelze tudíž z důvodů politických a praktických schvalovati.

Návrh p. dra. Porlitze obsahuje v sobě dále některé věci, s nimiž netoliko se stanoviska politického, nýbrž ani se stanoviska vědeckého souhlasiti nelze.

Vedle návrhu toho má před povolením exekuce předcházeti řízení deliberatorické, při němž soudce má zkoušeti, zdali soudci cizímu moc soudní příslušela, při tom má se říditi „všeobecně uznanými zásadami mezinárodního práva soukromého.“ Avšak kde pak jsou ty „všeobecně uznané zásady mezinárodního práva soukromého“? Odkud je seznáme? Bezpečný základ v té příčině nelze jinak získati, leč právě úmluvami mezistátními.

Digitized by Google

Vedle návrhu toho má dále soudce zkoušeti, neobsahuje-li rozsudek nic proti veřejnému pořádku nebo proti vnitřnímu veřejnému právu svého státu. Však pojem veřejného pořádku jest neurčitý a pojem vnitřního práva veřejného ještě neurčitější. V konkretním případě octl by se soudce u velikých rozpacích, maje rozhodnouti, jest-li něco proti veřejnému pořádku nebo proti veřejnému právu vnitřnímu. Jak se na př. rozhodnouti, když v zemi, kde dluhy herní jsou žalovatelny, nalezen rozsudek, jímž takovýto dluh se uznává a přisuzuje, a má nyní u nás vykonán býti? Jest obsah tohoto rozsudku s veřejným právem v odporu čili nic? Všelikým pochybnostem toho druhu bude jenom tenkrát učiněn konec, když státové stěžejné zásady o místních mezích zákonů smlouvami ustanoví. Vedle společného návrhu referentova a p. dra. Millaniche pochybnosti takové vzejíti nemohou. Umluvením základních zásad mezinárodního práva soukromého a příslušnosti soudní má býti zjednána pevná půda. Cestu, kterouž návrh k dosažení vytčeného cíle naznačuje, jest jediná praktická a politická, dosud dobře se osvědčila a osvědčí se i budoucně.

Referent p. dr. Porlitz praví, že, jsa Ital, v otázce této také na půdě italské právovědy a italské legislace stojí. V Italii od drahného času právo mezinárodní se zvláštní horlivostí a se skvělým úspěchem pěstováno a vlivem vědy novější zákonodárství italské v tom právě směru tak znamenitou pokročilostí vyniká, že jen malý pokrok mu ještě učiniti zbývá. V důkladné, ač poněkud unavující přednášce dovozuje pak řečník v podstatě, co následuje. Zásada vykonatelnosti rozsudků cizozemských v tuzemsku k platnosti přijíti musí. Musíme dojíti takové organisace společnosti mezinárodní, aby každý jednotlivec stejné požíval ochrany právní, jako ve společnosti občanské. Jedná se jen o to, za jakých podmínek má soudce na základě rozsudku cizozemského vedení práva povoliti. Rakouské zákonodárství, jakkoliv ostatek nelze mu činiti výčitky národní jednostrannosti, spočívá úplně na zásadách reciprocity a retorse. Vysloveny jsou zásady tyto zejmena v §. 29. jur. normy, ve dv. dekretech ze dne 4. května 1787 č. 679. sb. z. s. a ze dne 18. května 1792. č. 16. sb. z. s. a v §. 51. konk. řádu. První podmínkou vykonatelnosti cizozemského rozsudku v Rakousku jest tedy vykonatelnost rozsudků zdejších v dotyčném státě. Další podmínkou jest příslušnost nalezajícího soudu (Cit. dv. dekr. ze dne 18. května 1792 a ze dne 15. února 1805 č. 711. sb. z. s.). Co se týče otázky, vedle kterých zásad se o přísluš-

Digitized by Google

nosti rozhodnouti má, ustálila se praxe na tom, že vedle zásad práva mezinárodního, a má jistou oporu v analogii dvorského dekretu ze dne 7. listopadu 1812 č. 1010., jimiž poměr k Bavorsku urovnán jest. Podlé toho jsou příslušná fora forum domicilii, f. rei sitae, f. prorogationis, f. arrestationis, f. conventionis a f. gestae administrationis. Státními smlouvami z části stanoveny zásady jiné, tak na př. strany Badenska ustanovuje min. nař. ze dne 27. července 1856 č. 316. ř. z., že příslušnost tamějších soudův má se posuzovati dle zákonů tamějších. Konečně potřebí jest, aby rozsudek byl v právní moci, čehož tudíž potřebí vykázati. K těmto zákonným podmínkám připojila praxis ještě jinou další, totiž aby rozsudek nebyl patrně nespravedlivý. Zkouška rozsudku v tomto směru vede však k daremnému opakování meritální debaty, rozsudkem již vyřízené a k škodlivému prodlužování práva a slušší ji za nejhlavnější vadu našeho řízení v příčině cizích rozsudkův považovati. Naproti tomu zákonodárství italské plnou chválu zaslouží pro svou výbornost a pokročilost. Italie přijala zásadu vykonatelnosti cizích rozsudkův, nepostavíc se při tom na stanovisko reciprocity. V tom rozhodná přednost! Neboť zásada reciprocity vědeckou zásadou není, nejednáť se o nějakou úslužnost, nýbrž o úctu před právem. Ostatně, který stát cizozemské rozsudky vykonávati nechce, retorsí se k tomu také pohnati nenechá. Právověda italská ji také jednosvorně zavrhuje. Podrobněji ustanovuje čl. 491. ital. ř. s., že vedení práva z rozsudkův cizozemských povoluje odvolací soud, v jehož okresu exekuce má se vykonati, po předešlém řízení delibačním, při němž soud zkouší: 1) zdali rozsudek nalezen od soudu příslušného; 2) byla-li strana řádně obeslána; 3) byla-li řádně zastoupena či nalezen-li rozsudek ob contumaciam; 4) neobsahuje-li rozsudek ničeho, co se veřejnému pořádku anebo vnitřnímu státnímu právu království Italského příčí. Co se dotýče otázky příslušnosti, ustálila se praxis, oprouc se hlavně o čl. 10. praelim. k ř. s., vedle něhož příslušnost a forma řízení spravuje se dle zákonův toho místa, kde rozsudek nalezen, na tom, že má se hleděti na zákony dotýčného cizího státu, pokud neobsahují nic, co by se příčilo veřejnému pořádku a vnitřnímu státnímu právu (Rozh. kass. dvoru v Neapoli ze dne 6. prosince 1866 a kass. dvoru v Turině ze dne 25. července 1870).

Vyšetření okolnosti, byl-li žalovaný obeslán řádně a v čas, že se sám dostaviti anebo zástupce si zříditi mohl, jest docela na svém místě a nelze od něho naprosto upustiti, ještě v některých

Digitized by Google

státech citace cizincův dějí se k rukoum státního zástupce, jen pak o doručení jim samým cestou diplomatickou se stará, a tu snadno možná kontumace žalovaného, jenž o svém obeslání ještě ani nezvěděl. Stalo-li se obeslání řádně, zůstává pak ovšem lhostejno, zda-li rozepře s oběma stranami projednána byla či rozsudek ob contumaciam nalezen. Obmezení v tom směru, aby rozsudek cizozemský nepříčil se veřejnému řádu a vnitřnímu právu veřejnému, jest úplně oprávněno, poněvadž nelze od žádného státu žádati, aby sám řád a právo veřejné porušoval. Případy takové u velmi hojném počtu se přihoditi mohou. Na př. osoba, kteráž dle zákona tuzemského nezletilá jest a samostatně závazky podstupovati nemůže, ve státě jiném, po jehož právu jest již zletilá, vzala na se závazek a nyní odsouzena jest. S druhé strany jest takto vyšetřování soudcovskému přesný vytčen směr a není možná nevotné opakování celého processu, jako když soudce zkoumati má, není-li rozsudek patrně nespravedlivý.

Návrh řečníkův srovnává se v celku s ustanoveními italského práva, kteráž dvanáctiletou praxí výborně se osvědčila. Co se dotýče příslušnosti soudu cizozemského, žádá si taktéž, aby od soudce tuzemského zkoušena byla, však nikoliv dle zákonův státu cizího, jež snadno daleko vykročiti mohou, nýbrž dle pravidel práva mezinárodního všeobecně ve vědě uznávaných. Opustiv zásadu reciprocity, nechce vylučovati, aby mezinárodními úmluvami hledělo se docíliti stejného zachovávání ode všech ostatních státův. K tomu právě směřuje druhá část návrhu. Však cesta tato dlouhá a obtížná a nemá pro ni odkládána býti reforma domácí. Když sami doma právu a spravedlnosti dosti učiníme, tím závažnějším hlasem můžeme pak od státův ostatních tolikéž žádati. Řečník vypravuje pak o snahách Italie a jejího nynějšího ministra práv slavného Manciniho na tomto poli, v kterýchž, když událostmi u Mentany přerušeny jsou, pokračováno se strany vlády nizozemské. Nota nizozemského ministra věcí zahraničních z měsíce března 1874, v níž navrhoval, aby mezinárodní konference o pravidla v příčině vykonatelnosti cizozemských rozsudkův se shodla, došla od mnohých státův příznivého přijetí, pouze Anglicko a Norvéžsko ji odmítly. Rakousko-uherská vláda osvědčila svůj souhlas s tímto návrhem i bylo by zajisté velmi žádoucno, aby snah vlády nizozemské sama se ujala a nedalo-li by se docíliti shody všeobecné, shodu aspoň mezi těmi státy zprostředkovala, ježto náchylnost svou k návrhu vlády nizozemské projevily.

Digitized by Google

Pan dr. Dostal navrhuje, aby, poněvadž věc důkladnými zprávami referentskými všestranně objasněna byla, od další debaty bylo upuštěno. Návrh ten přijat. Náleží tedy ještě závěrečné slovo navrhovateli a spolu referentovi p. dru. Millanichovi a referentům pp. drům. Jaquesovi a Porlitzovi; poslední se závěrečného slova zříká.

Pan dr. Millanich chce se dotknouti jen differencí, jež mezi oběma návrhy panují. První otázka, kde se rozcházejí, jest: Má se reforma směřující k docílení vzájemného poskytování pomoci právní započíti tím, že reformou domácího zákonodárství vykonatelnost rozsudků cizozemských zabezpečíme bez ohledu na to, jest-li v kterém státě naše rozsudky taktéž vykonatelny jsou, či máme-li se cíle toho domáhati mezinárodními smlouvami? Však tato druhá cesta jest z mnohých důvodův lepší. Předně, nechceme docíliti pouze, aby cizozemské rozsudky u nás v Rakousku byly respektovány, nýbrž aby se to dělo i vice versa. Za tímto cílem se nese celé reformační hnutí. Po druhé, reciprocita jest požadavek spravedlnosti. Kdyby rozsudky cizozemské u nás vykonávány býti mohly, rozsudky naše však v cizině nikoliv, byl by to stav nerovnosti. Cizincům poskytoval by stát více, než vlastním občanům. Po třetí, politická moudrost káže, aby vykonatelnost rozsudkův státu cizího v tuzemsku závislou byla na vykonatelnosti rozsudků tuzemských ve státě cizím. Proč měl by stát náš dělati ústupky, kde s druhé strany nedělají mu žádných? V té příčině nesmí zákonodárství s přílišnou liberalitou pokračovati. Byla by netoliko nevčasna, nýbrž tytýž i nebezpečna. Stačí jen pomnítí na př. exorbitantního předpisu francouzské jurisdikční normy, vedlé něhož cizinci ve Francii žalováni býti mohou, jestli že s Francouzi kontrahovali, nechť se to stalo kdekoliv, ve Francii nebo v cizině. Jakým spůsobem byla by potom soudní moc soudů francouzských nad rakouskými občany rozšířena! Nesmíme cizímu státu s přenáhlenou štědrostí poskytnouti všecko, abychom mu mohli poskytovati něco za něco. Námitka p. dra. Porlitze, že zásada reciprocity není zásadou vědeckou, není oprávněna. Mnozí italští právníci třeba tak tvrdí, však pravověda německá a francouzská za touto zásadou stojí. Skladatelé italských zákoníkův postavili se na ono idealistické stanovisko a pohrdli reciprocitou, hlásajíce ve svém zápalu, aby rozsudek cizozemský byl uznáván a beze všeho vykonán. Však praxe, jemný takt italských soudcův idealistické to stanovisko desavouoval a k zásadě reciprocity se vrátil.

Digitized by Google

Tak na př. rozhodnutí kassačního soudu Turinského ze dne 7. března 1874 bez obalu prohlašuje, že v poměrech mezinárodních zásada reciprocity platnost míti musí, srovnávajíc se s přirozenými požadavky rovnosti. Stejný doklad poskytují rozhodnutí appellačního soudu ve Florenci ze dne 19. ledna 1869 a kassačního soudu v Turině ze dne 22. srpna 1873.

Druhá otázka jest: Má těmito mezinárodními smlouvami ustanoveno býti, která fora od obou stran příslušnými se mají uznávati; mají dále tím spůsobem pravidla mezinárodního práva soukromého na jisto postavena býti? I k této otázce sluší zúplna přisvědčiti. Nebudou-li fora zároveň umluvena, pak může stát cizí, zlíbí-li se mu, příhodnou změnou svých zákonův jurisdikčních osvojiti si soudní moc nad našimi občany v případech, kde mu nepřísluší, a my mu v tom překážeti moci nebudeme. Jsou sice jistá fora a jisté zásady hmotného obsahu v mezinárodním právu všeobecně uznávány. Však uznávání to má autoritu pouze doktrinární a s tou nevystačíme.

Konečně rozcházejí se oba návrhy v tom, že p. dr. Porlitz v souhlasu s italským zákonodárstvím podržeti chce řízení delibační, v němž by se napřed o jistých otázkách rozhodlo. Však odstranění řízení tohoto jest pro vedení práva potřebou nezbytnou. Neboť zakročí-li někdo o exekuci a má prvé exekut slyšen a s ním projednáváno býti, byl-li soud příslušný, byla-li žaloba řádně dodržena atd., pak ze sta případův v 99 bude exekuce bezvýsledná. Dlužník, jemuž napřed srozumitelně věděti dáno, že exekvován bude, postará se o to, aby se nic nenašlo, obzvláště nyní, kde zavlékání objektův, jež mohly by v exekuci býti vzaty, již k znamenité virtuositě přivedeno jest.

Pro tyto příčiny odporoučí řečník k přijetí návrh od něho ve spolku s drem. Jaquesem předložený; chtěje pak otázkám těm i pro budoucnost pozornost sjezdu advokátního pojistiti, navrhuje dodatkem:

1. Výbor rak. advokátského sjezdu pro otázky práva i stavu, po případě zřídiv zvláštní subkomité s kooptovanými členy, má dle možnosti k tomu působiti, aby zmíněné reformy se připravovaly.

2. Tento výbor, jemuž by členové sjezdu advokátského měli své příspěvky a návrhy k docílení těchto reforem zasílati, nechť na nejbližším sjezdu advokátním zprávu podá.

Digitized by Google

Referent p. dr. Jaques několika slovy ukazuje k tomu, že zachovávání reciprocity nejspíše povede k cíli, poněvadž jsou potom všecky státy u věci té stejnou měrou interesovány. Návrh nizozemský chtěl cíle toho dosíci na konferenci všech států a nedocílil ani této konference.

Než přikročeno k hlasování prohlásil místopředseda pan dr. z Kisslingů, při debatě o návrhu p. dra. Millaniche předsedající, že o dodatečných návrzích p. dra. Millaniche, poněvadž je podal po přijatém konci debaty, hlasovati dáti nemůže, leč by se shromáždění zvlášť na tom usneslo; mimo to podotýká, že podobný návrh již na lonském sjezdu přijat byl a pouze — z neznámých mu příčin — ještě provedení nedošel. Vzhledem k tomuto vysvětlení a aby incidentní debatou jednání zdržováno nebylo, béře p. dr. Millanich oba své dodatečné návrhy zpět. Potom hlasováno a přijat společný návrh pp. dra. Jaquesa a Millaniche takřka jednohlasně.

Přikročeno k rokování o návrhu p. dra. Neudy (z Vídně) jenž zněl:

§. 362. tr, ř. budiž rozšířen v ten smysl, že tehdy, když by po náhledu odsouzeného prozkoumání spisů značné mohlo vzbuditi pochybnosti o pravosti skutků rozsudku za základ položených, odsouzený na vůli má, ihned v stížnosti zmateční navrhnouti, aby kassační soud usnesl se ve smyslu §. 362. tr. ř., nebo při ústním líčení návrhy k tomu směřující k řeči přivésti.

Návrh referenta p. dra. Markbreitera (z Vídně) zněl:

§. 362. tr. ř. budiž změněn v tom smyslu, že tehdy, když by po náhledu odsouzeného prozkoumání spisů značné mohlo vzbuditi pochybnosti o pravosti skutků rozsudku za základ položených, odsouzenému jest dovoleno, přímo u kassačního soudu činiti návrh směřující k tomu, aby usnesl se ve smyslu §. 362. tr. ř.

Podání takového návrhu není závislé ani na podmínkách obnovení řízení trestního, ani na podmínkách stížnosti zmateční. Kassační soud může však, nalezne-li návrh bezdůvodným, a limine jej zavrhnouti, pokud se týče návrhu se stížností zmatečnou spojeného, jednání o něm při kassačním líčení vyloučiti.

Navrhovatel p. dr. Neuda v úvodu své řeči připomíná, že jsou mnozí, kteří nový trestní řád za dílo vší vady prosté vyhla-

Digitized by Google

šují, a jakoby se skvělo září majestátu, proti každému hori., kdož třeba jen proti některému podřízenému a vedlejšímu předpisu vystoupiti se opováží. Tak i proti návrhu jeho pilně bylo psáno i mluveno, sotva na veřejnost přišel, jakkoliv nikterak není podle toho, aby nynější trestní řád z veřejí vyvrátil.

Otázka pro návrh předložený jediná rozhodná jest: Mohou nastati případy, kde o pravosti skutkův rozsudku za základ položených vážné se jeví pochybnosti? Sám trestní řád k otázce této přisvědčuje. Dokladem toho jsou §. 332. (kde připuštěna jest možnost, že se porotci zmýlili) a §. 362. al. 3. Pak ale musíme si položiti otázku, proč má jedinému generálnímu prokuratorovi dovoleno býti, aby zastal se odsouzeného, proč má to zapovězeno býti obhájci? Pravá příčina toho v tom spočívá, že se advokátům nedůvěřuje. Jiné příčiny najíti nelze. Máme nyní dvojí soud, soud učených právníkův a soud porotcův. Aby porotci na újmu obviněného se zmýlili, stane se zřídka. Chrání proti tomu předně jich větší počet, potom svědomitost, s jakouž úřad svůj vykonávají. Uvazuje se za drahný čas jednou v úřad soudcovský, má jeden každý porotce živě na mysli, že na dechu jeho úst život, celý občanský byt obviněného, štěstí mnoha rodin závisí, a koná pak svou povinnost s úzkostlivou pozorností a svědomitostí. Nad to postaral se trestní řád pro možný případ omylu v §. 332. o remedium.

Jinak jest se soudem učených právníkův. Soud čtyř soudcův jest v pravdě souverrenní; na mínění jejich, na t. zv. přesvědčení jejich všecko závisí! Nebudiž našemu stavu soudcovskému v ničem ublíženo, avšak kdo chtěl by tvrditi, že u velikém tom počtu osob v době snahami politickými, národnostními, náboženskými i sociálními rozvášněné nemohl by se najíti soudce, jenž by se zapomenul a přesvědčení své na lehkou váhu vzal? Kdo jest tu ke kontrole? Soudce? Ten se sám kontrolovati nebude. Jaký prostředek tu obviněnému naproti velmocnému postavení soudu zbývá? Žádný. Před kassační soud může věc přivedena býti jedině stížností zmateční. Však zmatky vyskytují se při líčeních před soudy učenými velmi zřídka; soudci zákon znají a na to pozor dají. Jest-li obhájce člověk svědomitý a právný a štítí se zneužíti zmateční stížnosti vůbec k tomu, aby se jen akta nahoru dostaly, zbude mu jediná cesta: aby došel k generálnímu prokuratorovi, vřelými slovy vylíčil, jaká křivda se stala, i prosil ho, aby do nich nahlédl a vedle §. 362. návrhy své učinil. Však jak mnoho tu na

Digitized by Google

osobnosti generálního prokuratora záleží! Trestní řád pojal postavení generálního prokuratora velmi idealně. Však považme, že také tento muž není všeho pozemského prost, že, ztráviv snad větší část života v úřadě soudcovském, stesky obhájcovy s nedůvěrou přijme, tím spíše, ježto akta před sebou nemá a přesvědčiti se nemůže. Jak snadno možná, že oprávněná prosba bude oslyšena! Návrh předložený směřuje k tomu, aby obhájce při kassačním soudu přímo návrhy činiti směl vzhledem na to, že jest odůvodněná pochybnost o pravosti skutkův, kteréž rozsudku za základ slouží. Spisy přijdou potom nahoru a tu již věc jiná. Návrh předložený žádá si, aby o těchto návrzích vždy ústní líčení se odbývalo, při němž by obhájce náhledy a návrhy své živým slovem odůvodniti mohl. Referent návrh ten obmezil, připouštěje, aby kassační soud návrh obhájcův po případě a limine zamítnouti mohl.

Řečník jest s návrhem referentovým srozuměn a beře návrh svůj zpět a sice z důvodův utilitárních. Nebude pak lze namítati, že by návrhy obhájcův na kassační soud jen pršely, že by pod tímto pláštíkem nepřístojné odvolací a zmateční stížnosti se podávaly. Bude-li věc nápadná, nařídí kassační soud jednání přece.

Vedlé těchto ryze právnických důvodů musí se advokaté ozvati proti §. 362. i také z ohledů na důstojnost svého stavu. Jet, jak řečeno, §. 362. pouhé votum nedůvěry stavu advokátskému. V posledním čase oblíbeno si, zlé žaloby na advokáty před veřejnosti vynášeti; činí se odpovědnými již i za výrok poroty, ačkoliv za ním stojí svědomí porotcův a nikdo nemůže se odvážiti tvrzení, že přesvědčení porotcův bylo jiné. Pokud se tímto spůsobem proti advokátům harcuje v nařízeních, cirkulářích a pod., mohou k tomu mlčeti; úsudky jsou volny a naproti nim mají svoje svědomí. (Pochvala.) Aby však i v zákonu došel tento cit nepřízně a nedůvěry výrazu, tomu musí se všemi silami opříti. Advokaté nejsou dosti špatní, aby piedestal nejvyššího soudu znečišťovali prosbami a návrhy v zájmu bezpráví! (Bouřlivá pochvala.)

Pan dr. Dostal sdílí přesvědčení, že obžalovaný dle nového trestního řádu dostatečné ochrany právní nepožívá. Ano trpká zkušenost učí, že i ta ochrana, kterouž mu trestní řád poskytuje, namnoze podivným souzením se zkracuje. Řečník mohl by pěkný počet příkladův uvést, kde první stolice nic jinak si nevedla, než jakoby jedině k tomu byla, aby obžalovaného odsoudila; že by žaloba mohla býti křivá, soudnímu dvoru ani na mysl jí nepřipadne. Co se dotýče §. 362. tr. ř., nelze v něm hledati votum nedůvěry

Digitized by Google

k obhájcům. Mezi generálním prokuratorem a mezi žalobníkem jest přece rozdíl, a právo, jež bude poskytnuto obhájci, nesmělo by se odepříti státnímu zástupci jakožto žalobníkovi. Případy, že se soudce první zmýlil, pokládaje skutek pravdivý za nepravdivý a naopak, zajisté se přiházejí. Lze však pochybovati, že návrhem předloženým bude v tom pomoženo. Vizme jen v té příčině rozhodnutí kassačního soudu, kteráž za příležitostí zmatečních stížností vychází. Čítáme: Soudní dvůr první stolice nabyl přesvědčení, že — následuje vypsání zločinu — na tomto přesvědčení soudcovském nemůže kassační soud nic měniti a zmateční stížnost se zavrhuje. Vyskytují se případy až hrozné. Řečník vypravuje případ, který se v Čechách sběhl. K obecnímu starostovi přišel četník a upozornil ho, že pacholek, jenž u něho dříve sloužil, pro zločin krádeže stíhán jest a ukázal mu zatykač. Manželka starostova byla přítomna. Několik dní po tom stíhaný zloděj v skutku do statku starostova přišel, aby děvečku tam sloužící, svou milou, navštívil. Tak udává sám, udávaje dále, že manželka starostova nocleh mu dala. Zjištěno jest, že starosta sám doma nebyl, maje u okresního hejtmanství co říditi, a že se teprvé k 11. hod. v noci vrátil. Až potud žaloba, výpovědi svědkův i obžalovaných souhlasí. Že by byl, než se uložil, ještě s někým mluvil, není prokázáno. Strany dalšího děje jest malá neshoda. Pacholek tvrdí, že starosta ráno přišel do chléva a viděl jej, jak se myje. „Co tu chceš?“ otázal se ho, „jsi od četnictva stíhán, jdi a udej se!“ Pacholek slíbil prý, že to učiní. Starosta tvrdí, že v chlévě nebyl, že pacholka ráno z okna přes dvůr uviděl a ona slova na něho zavolal. Na základě tohoto děje krajský soud starostu i jeho manželku pro nadržování zločinu krádeže odsoudil. (Všeobecný úžas.) Odsouzení podali zmateční stížnost pro zmatek §. 281. al. 9. lit. *a*) a řečník zastupoval ji před kassačním soudem. Kassační soud zmateční stížnost zavrhl, poněvadž prý na přesvědčení soudu, že obžalovaní zloděje od úřadu stíhaného přechovali, nic nemůže měniti. (Všeobecné pohnutí.) A případy podobné, byť i ne tak křiklavé, jako případ vypravovaný, nepřiházejí se tak zřídka. Zmateční stížnost není tu platna nic a návrh předložený také by nepomohl.

Vůbec jakkoliv citelná jest potřeba větší ochrany pro obviněného, návrh předložený není ani včasný ani příhodný. Sjezd advokátský musí se svými usnešeními býti opatrný. Vládní osnova trestního řádu neobsahovala předpisu směřujícího k revisi otázky

Digitized by Google

průvodní, jenž nyní v §. 362. tr. ř. obsažen jest. Zcela důsledně vzhledem na přijatou zásadu volného uvažování průvodův. Také sněmovna poslanecká v té příčině změny neučinila. Teprvé panská sněmovna usnesla se o §. 362. v nynějším jeho znění. Sněmovna poslanecká přistoupila k této změně, avšak s výslovným odůvodněním, že činí tak vzhledem na to, že právní prostředek tímto předpisem stanovený není dán do rukou strany, nýbrž do rukou generální prokuratury. Jak lze se nadíti, že co prvé bylo zavrženo, nyní, kdy nenasbíráno ještě tak hojných zkušeností, aby se s užitkem reformovati mohlo, bude přijato? Kdož ví, jakých dojdeme ještě zkušeností? Proto navrhuje řečník, aby přes návrh p. dra. Neudy přešlo se k dennímu pořádku.

Pan dr. z Kisslingů souhlasí s p. drem. Dostalem, taktéž pan dr. Nedbal (z Tábora), jenž ale navrhuje, aby přejití k dennímu pořádku motivováno bylo tím, že sjezd advokátský maje zřetel k jevící se vždy víc a více potřebě větší ochrany obviněného před nezaslouženým potrestáním, očekává důkladnou a zásadnou reformu řádu trestního.

Pan dr. ryt. Wiener jest pro návrh referentův. Nemá za to, že by důsledně i státnímu zástupci musilo se poskytnouti právo přímo na kassační soud s návrhy se obraceti. On může stěžovati si u svého představeného a s ním pochybnosti své o správnosti rozsudku sděliti. Jest zcela jiná věc, když na generálního prokuratora obrátí se státní zástupce, když obhájce. V prvním případě zajisté akta bedlivě prozkoumá, v posledním případě snadno podá se dojmu, že jest mu činiti se sanguinismem.

Pan dr. Kraus uznává s jedné strany, že návrh předložený o skutečnou potřebu se opírá, s druhé strany však se zásadou volného uvažování průvodův srovnati jej nemůže. Podává tudíž návrh prostředkující, kterýž, jak myslí, do rámce nynějšího řádu trestního lépe se hodí: Sjezd rak. advokátů vysloviž své přesvědčení, že právní prostředek mimořádné revise v §. 362. tr. ř. stanovený potřebí jest rozšířiti v tom směru, aby obhájci tenkrát, když v příčině skutkův, kteréž první stolice za dokázané uznala, patrný omyl shledá, žádati mohli, aby spisy generálnímu prokuratorovi předloženy byly, a když generální prokurator totéž shledá, aby tohoto právního prostředku užito bylo.

Digitized by Google

Přijat konec debaty.

Navrhovatel p. dr. Neuda v krátké závěrečné řeči ukazuje k tomu, že nesmí se hleděti na osobnosti, jimiž dnes generální prokuratura obsazena jest a od nichž snad by se očekávati dalo, že stesku obhájcovu dopřejí ochotného a pozorného sluchu. Osoby se mění a zákony zůstávají. Těžiště předloženého návrhu leží právě v tom, aby obhájce prozkoumání spisů mocí zákona žádati mohl. Namítá-li se, že již sám nynější §. 362. tr. ř. je pouhý dar z milosti panské sněmovny, nesmí se zapomínati, že od vydání nového řádu trestního mnohé zkušenosti nasbírány, mnohé náhledy změněny. S úzkostlivým zřetelem na státního zástupce se navržená reforma snad také nepotká, vždyť přímo koketováno s tím, jak postaráno se v novém tr. ř. o nejrozsáhlejší ochranu obžalovaného.

Referent p. dr. Markbreiter hájil návrh svůj řečí výtečně přednešenou a s velkou chválou přijatou. Pravil: Již v jedné z mnohých osnov nynějšího trestního řádu a sice v osnově páté právní prostředek §. 362. tr. ř. tímže spůsobem stanoven jest, jak návrh předložený si přeje. Když tehdy projeveny obavy, že tohoto právního prostředku frivolním spůsobem zneužíváno by býti mohlo, ukázáno dobře k tomu, že zkušenost o bezvýslednosti podobných pokusův nejbezpečnější bude hradbou proti takové frivolnosti.

Když tedy původcové nynějšího trestního řádu neděsili se, že by uvedením navrženého opravního prostředku do soustavy trestního řízení samými základy této soustavy otřásli, mnoho-li lze dáti nyní na obavy ty a podobné? Navržené reformy tr. řádu potřebí jest. Od kassačního soudu bylo §. 362. tr. ř. užito doposud ve dvou případech. Z toho nelze dovozovati, ani s jedné strany, že praktická potřeba jest nepatrná, ani s druhé strany, že jí i bez obhájce vyhověno jest. Kdož může říci, o mnoho-li byl by počet těchto případův větší, kdyby tomu, jenž k odhalení přihodilého omylu skutkového více než kdo jiný povolán jest, ústa nebyla bývala zavřena? Že by v tom směru ochrana obžalovaného generálním prokuraturem opatřena byla, jest klam. Generální prokurator může ovšem vedle §. 33. tr. ř. podati zmateční stížnost na ochranu zákona a sice netoliko na újmu, nýbrž i ve prospěch obžalovaného; avšak právní tento prostředek nemá místa v případě skutkového omylu, nýbrž, jak zákon jasnými slovy ustanovuje, v případě porušení nebo nesprávného užití zákona. A kdyby toho nebylo, kdož může očekávati, aby, když dnes někdo na žádost státního zástupce odsouzen byl (a bez jeho žádosti možná to není),

Digitized by Google

zítra generální prokurator sua sponte vystoupil a řekl: Státní zástupce se zmýlil, pod jeho záštitou učiněno bezpráví odsouzeného a v něm celé společnosti!? K tomu ke všemu prozkoumání spisů na libosti závisí! O pomoci, již obžalovaný odtud čekati může, platí plnou měrou ruské přísloví: „Říše jest veliká a cař jest daleko!“

Že by reformou ponavrženou snad autorita poroty škodu vzala, není se obávati. Na celém kontinentě nepožívá porota autority větší, než v Anglicku, ačkoliv právě tam, a sice všeobecně, možná, výrok poroty v odpor bráti a v zájmu spravedlnosti nové líčení žádati. Netrpí-li autorita poroty ustanovením §. 332. a nynějšího §. 362. tr. ř., neutrpí zajisté ani navrženým rozšířením §. 362. Vždyť návrh předložený ničeho více nežádá, než aby k proceduře, kterouž v zákoně již máme, mohl přijíti počin také od obhájce, aby obhájce sám také vznésti mohl prosbu k soudu kassačnímu, aby spisy prozkoumal a potom v úvahu vzal, nejeví-li se důvodné pochybnosti o pravdivosti skutečností za jisté položených. Není to tedy dokonce reforma tak odvážná, jak se mnohým zdá.

Nyní právě jest pro návrh předložený okamžik velmi příhodný. Přichází nyní již skoro v obyčej, zasedati na soud nad výrokem poroty a stýskati pro t. zv. neodůvodněná prohlášení neviny. Zapomíná se velmi záhy na to, že výrok poroty nedopouští rozboru a že popření otázky o vině neznamená více, než že porotcům nedostává se momentův, aby obviněnému přičítati mohli čin, pro nějž po žádosti úřadu státního trestán býti má. Oproti tomuto snižování výrokův poroty, jež páše se na úkor obžalovaného a jeho obhájce, poslouží se zajisté právu, když se ukáže, že tímto trestním řádem pro zločince prý stvořeným, není odstraněno zúplna nebezpečí, že se porota nebo soud učený na újmu obviněného omýlí.

Při **hlasování** návrhy pp. dra. Dostala, dra. Nedbala a dra. Krause zamítnuty a návrh referentův značnou většinou přijat. Následujícím předmětem byl další návrh p. dra. **Neudy**:

Oproti §§. 283. a 345. tr. ř. mějž odvolání z vyměření trestu ve prospěch odsouzeného i tenkrát místo, když soudní dvůr příslušného sobě mimořádného práva k zmírnění nebo proměnění trestu byl užil.

Návrh referenta p. dra. **Markbreitera**:

Digitized by Google

Oproti §§. 283. a 345. tr. ř. budiž odvolání z vyměření trestu ve prospěch odsouzeného na tom, jak první stolice trest vyměřila, úplně nezávislé.

Navrhovatel p. dr. Neuda krátkými důtklivými slovy návrh svůj odůvodňuje. Pro obmezení práva odvolacího v §§. 283. a 345. tr. ř. nelze najíti motivu jiného, než že měli býti vrchní soudové zbytečné agendy ušetřeni. Odsouzenému připraveno však veliké nebezpečí. Dejme tomu, jedná se o trestní sazbu od 5 do 10 let. Soudce chtěl by obžalovaného krutě potrestati a odvolání mu překaziti. Užije mimořádného práva zmirňovacího a vyměří mu $4^3/_4$letý žalář. Tento trest odsouzenému zůstane, poněvadž odvolati se nelze. Obdržev na místě $4^3/_4$ roků v celých 5 let, byl by se odsouzený mohl odvolati a vrchní soud byl by mu trest snížil snad na rok nebo dvě leta. Jsou velmi hojné případy, kdy s jistotou říci se může: Kdyby lze bylo odvolati se, nezůstalo by při tom. Se skladbou od referenta předloženou jest navrhovatel srozuměn.

Pan dr. Bendiener (z Prahy) souhlasí s návrhem referentovým; skladba jeho jest ale tuze všeobecná. Tehdy aspoň musí býti odvolání vyloučeno, kdy již první stolice šla až na samou hranici práva zmírňovacího, jak vytčena jest v §. 338. tr. ř.

Referent p. dr. Markbreiter praví, že nynější zkrácení odvolacího práva odsouzeného ku křiklavým nerovnostem vede. Stalo se již opětně, že kassační soud za příležitosti zmateční stížnosti s odvoláním spojené trest od haličského soudu na 5 let vyměřený snížil na jeden rok. Kdyby byl dostal pouze 4 leta 11 měsíců, nebylo by odsouzenému bývalo pomoci. Jaký v tom rozum? Jaké z toho následky? Na poměrně malém kousku země trestá se jeden a týž čin měrou tak velice nestejnou. Často soudce v okamžitém popuzení neb špatném rozpoložení vyřkne trest tuze přísný, v duševní náladě, která pomine, sotva rozhodující slovo z úst vypuštěno. Vyšší soudce, před nímž nestojí osobnosti odsouzeného a poškozeného, jehož nedotýkají se živé dojmy hlavního líčení, jemuž předložen pouze skutek na jisto postavený, s větší chladností, se střízlivějším zrakem bude jeho trestuhodnost posuzovati. Jest-li již volba mezi přetížením vrchních soudů a mezi přetížením odsouzeného, pak ať jsou raději přetíženi vrchní soudové; jim může býti pomoženo, odsouzenému od nespravedlivého trestu nepomůže nikdo.

Digitized by Google

Pochybnost p. dra. Bendienera' považuje řečník vzhledem na to, že zrušení §. 338. navrženo není, za bezdůvodnou, chce jí ale býti práv a do návrhu svého za slova: Oproti §§. 283. a 345. tr. ř. položiti: nedotýkajíc se však §. 338. tr. ř.

Pan dr. Bendiener jest s referentem srozuměn. Při hlasování návrh referentův přijat.

Poněvadž čas daleko již byl pokročil, nebylo lze ostatní návrhy na programu položené v poradu vzíti. Zvoleni jsou ještě pro zítřejší valnou schůzi zpravodajci o jednotlivých usnešeních a k návrhu p. dra. Becka projeveny od shromáždění předsednictvu díky za obezřelé řízení, načež předseda o $2^3/_4$ hod. odp. schůzi ukončil.

Druhé sezení oddělení druhého zahájeno sdělením, že třeba voliti důvěrníky, kteří by navrhli listinu členů stálé deputace, načež per acclamationem za důvěrníky zvoleni byli pánové: dr. rytíř z Aullů, dr. Fröhlich, dr. Hasselwarter, dr. K. L. Klaudy, dr. ryt. z Limbecků, dr. Prix, dr. Salomon, dr. Sauersig, dr. J. Tilš a dr. Žák.

Pak přikročilo se k dennímu pořádku, a sice jednalo se předkem o návrhu p. drá. Schweinburga, který zněl takto:

Sjezd advokátů Rakouských usnáší se na tom, obrátiti se vhodnou cestou k faktorům zákonodárným, by úřední dopisy advokátních komor mezi sebou, jakož i se stranami, zejmena týkají-li se tyto dopisy záležitostí disciplinárních neb udělování práva chudoby, osvobozeny byly od poplatku poštovného.

Zpravodaj p. dr. Fröhlich líčí předkem stav zákonodárství dosavadního následovně:

Dle zákona ze dne 2. října 1865 č. 108. ř. z. (čl. II. č. 11.) jsou advokátní komory osvobozeny od poštovného pouze co se týče jich dopisování si s úřady v čl. IV. č. 1. a 2. vypočítanými, totiž s c. k. úřady civilními a vojenskými, a s orgány, které těmto na roveň jsou postaveny, pak s kontrolní komisí říšské rady na státní dluh dohlížející, s výbory zemskými a orgány, které těmto na roveň jsou postaveny, však mimo poštovní spojení v místě a mimo poplatek za odporučení dopisů (čl. IV.).

Co zejmena týče se dopisů v záležitostech udělování práva chudiny, tož stanoví čl. III. č. 13. uved. zákona, že toliko podání officiosních zástupců oněch stran, které požívají práva chudiny, k úřadům politickým a finančním, a vyřízení těchto úřadů o podáních takových nepodlehají poplatku poštovnímu.

Digitized by Google

Tenkráte ovšem příslušelo pouze soudům, udělovati právo chudiny; jakkoliv však novým řádem advokátním toto právo přešlo na komory advokátské, tož nelze přece za to míti, že i dotýčné korespondence advokátních komor již tím také požívají osvobození od poštovného, jelikož čl. II. č. 11. zák. ze dne 2. října 1865 taxativně uvádí případy, kdež dopisy advokátních komor zdarma se dopravují.

Sluší tudíž konstatovati, že dopisy advokátních komor vůbec a zejmena také v záležitostech práva chudiny dle nynějšího stavu zákonodárství nepožívají osvobození od poplatku poštovního, pokud korespondence se nevede se zmíněnými již úřady v čl. II. č. 1. a 2. zákona ze dne 2. října 1865 vypočítanými.

Praxe rozličných komor ovšem jest různá. V oboru České komory advokátní dopravují se korespondence v záležitostech disciplinárních vesměs zdarma, a má se zde za to, že rada disciplinární jest orgánem, který c. k. úřadům civilním zcela na roveň jest postaven.

Záležitosti práva chudiny dopravují se v okršlku České i Štyrské komory zdarma — nejspíše dle analogie čl. II. č. 13. zák. ze dne 2. října 1865 — kdežto z takových dopisů v obvodu jiných komor poštovné zapravovati třeba.

Již z toho lze souditi, že ustanovení zákona nejsou dosti jasná a sluší tvrditi, že pakli dle dosavadního stavu zákonodárství advokátním komorám toliko v míře obmezené dopřává osvobození od poštovného, tento stav nikterak nevyhovuje oprávněným požadavkům stavu advokátského, jakož i postavení, kteréž komory zaujímají v organismu správním.

Neb dopisy komor slouží buď — jak v záležitostech práva chudiny — zájmům impentranta, neb — jak v záležitostech disciplinárních a jiných — zájmu veřejnému, nikdy však zájmům jednotlivých advokátů, a nelze tedy ospravedlniti, když výlohy za tyto dopisy z většího dílu nésti má komora sama, t. j. nepřímo všickni advokaté. Mimo to mají advokaté ještě jiných břemen v zájmu veřejném, zejmena zastupování chudých, obhajování u trestních soudů atd., kteráž privilejem velmi obmezeným, že totiž k jistým jednáním třeba jest advokátů, nikterak nejsou vyrovnána.

I ze stanoviska legislatorního nelze toho ospravedlniti, že komory advokátní v míře toliko obmezené požívají osvobození od poplatku poštovního, neb funkce advokátních komor prospívají vykonávání spravedlnosti vůbec; advokátní komory jsou tedy orgány

Digitized by Google

státními, a nelze nahlížeti, proč by jim tedy neměly prospívat všechny výhody, z nichž se těší orgány státní vůbec.

Vždyť i jinaké četné sbory samosprávné jsou co úřady uznány a nerozhoduje tu původ, nýbrž obor působnosti, který dotýčnému orgánu v ústrojí státním jest přikázán.

Již první sjezd advokátů Rakouských přijal náhled, že by advokátní komory v této míře jak úřady státní měly býti osvobozeny od poštovného, neb v sezení ze dne 4. října 1875 bylo k návrhu pp. drů. Raudnitze a Magga usnešeno, „že by záhodno bylo, doplniti advokátní řád ze dne 6. července 1868 mimo jiné též v ten smysl, že dopisy advokátních komor a jich výborů s úřady, a v záležitostech práva chudiny se zástupci chudých a se stranami chudými mají býti osvobozeny od poplatku poštovního a od poplatku za rekomandaci.“

I v rozličných peticích komor bylo téhož se dováláváno, a jakkoliv zejmena petice moravské komory advokátní z roku 1869 ministrem spravedlnosti s uznáním přijata byla k vědomosti, tož zůstálo přece v skutku vše při starém.

I některé uherské komory advokátní žádaly ihned, jakmile tam nový advokátní řád roku 1874 nabyl platnosti, aby jich dopisy osvobozeny byly od poštovného; však uherské ministerstvo obchodu nevyhovělo dle výměru ze dne 12. března 1875 této žádosti vzhledem k platným předpisům, které se zcela srovnávají s oněmi, které mají platnost v zemích předlitavských.

Jakkoliv dle řečeného stav advokátů právem může žádati, aby dopisy komor poštou darmo byly dopravovány, tož navrhuje zpravodaj přec, aby se o návrhu p. dra. Schweinburga přešlo k dennímu pořádku, a sice z toho důvodu, že se to nejeví býti vhodným, aby tato otázka, která přec má pouze menší důležitost, stala se předmětem zvláštní akce sjezdu advokátního.

Když již lonského roku ve formě resoluce bylo vysloveno, že třeba jest některých modifikac řádu advokátního, a když by nyní část této resoluce stala se předmětem zvláštní petice, tož mohlo by se míti za to, jakoby sjezd advokátů právě tuto část měl za zvláště důležitou a přání tam projevené za zvláště nutné.

Však nelze zneuznati, že otázka, jak dalece advokátní komory mají požívati osvobození od poplatku poštovního, jak o sobě, tak i v porovnání s ostatními předměty, o nichžto jedná zmíněná resoluce, pouze menší má důležitost, i že nemá významu principielního.

Digitized by Google

Kdyby nyní sjezd advokátů podal petici směřující k této jedné části dřívější resoluce své, seslabil by tím význam ostatních částí resoluce, které jednají právě o nejdůležitějších otázkách stavu.

V skutku však obnášely výlohy poštovní v průměru za posledních tří let při dolnorakouské komoře as 230 zl., při české komoře 130 zl., při moravské komoře 60 zl., při štyrské a tyrolské komoře dokonce pouze 15 až 20 zl. Všecky komory dohromady neplatí as do roka více než 600 zl. poštovného.

Z praktického stanoviska jest tedy tato otázka bezvýznamnou; ona však nemá též významu principielního.

Neb jakkoliv pravda jest, že advokátní komory vzhledem k oboru působnosti, který jim advokátním řádem ze dne 6. července 1867 jest vyměřen, staly se úřady, a že, když se jim odpírá právo, dopravovati své dopisy zdarma, tím též z části jim tato povaha úřadů se upírá, tož dlužno přec přisvědčiti tomu, že právě tento znak jest věcí zcela vedlejší, a že rozšíření oboru působnosti komor, jež by odpovídalo povaze věcí, mnohem více platí, nežli dosažení toho, čeho se návrh p. dra. Schweinburga domáhá.

Nehledě tedy ani k tomu, což uvedeno bylo stran resoluce lonské, není návrh již z povšechného stanoviska vhodným, neb usnesení sjezdu advokátského pozbyla by váhy, kdyby přání vedlejší stala se rovněž jak otázky významu principielního předmětem zvláštních petic k sborům zákonodárným.

Bude tedy nejlépe, nestane-li se nyní o této věci usnešení zvláštní; až snad později naskytne se příležitost, věc tu uvésti ve spojení s jinými otázkami důležitými.

Pročež navrhuje zpravodaj:

Sjezd advokátů rakouských uváživ, že sice spravedlnost, jakož i veřejné postavení komor advokátních toho vyžaduje, aby komory co do osvobození jich dopisů od poštovného na roveň byly postaveny s úřady zeměpanskými, že však nejeví se býti vhodné, podati petici zvláště k tomu směřující, an přání to již dne 4. října 1875 ve formě resoluce vyslovené jest důležitosti menší, přechází pro tentokráte o návrhu p. dra. Schweinburga k dennímu pořádku.

Když se nikdo k slovu nehlásil, byl při hlasování návrh referenta jednohlasně přijat.

Přešlo se k jednání o návrhu p. dra. rytíře Lodgmanna z Auen z Hradce Králové obsahu následujícího:

Digitized by Google

Sjezd advokátů rakouských usnáší se na tom: Jest nutně třeba, aby zákonní předpisy o povinném zastupování u věcech trestních byly změněny, a by změna tato provedena byla tím způsobem, aby

a) povinné zastupování u soudů sborových naprosto odpadlo i obmezeno bylo pouze na soudy porotní;

b) zástupci z povinnosti zřízenému dána byla z pokladny státní přiměřená odměna za jeho práci i ztrátu času.

Zpravodaj pan dr. Jan Prix z Vídně navrhuje naproti tomu, by

návrh *a*) byl zamítnut, a by k

návrhu *b*) bylo vysloveno: Advokátní sjezd má to za spravedlivé, by zástupci chudých u věcech trestních za jeho práci z pokladny státní dána byla slušná náhráda.

Návrh ten byl zpravodajem v řeči velmi plynné odůvodněn as spůsobem následujícím:

Co se týče návrhu prvního, tož stačí nám pouhý přehled na vznik obhajování u věcech trestních, bychom došli k přesvědčení, že třeba návrh ten zamítnouti. Ještě na počátku našeho století nebyl obviněnému dán pražádný obhájce, i stálo to mnoho práce, až konečně padl princip inkvisitorní. Teprv přijetím zásady obžalovací dostalo se obviněnému vydatného hájení a tuším advokaté neměli by dokonce usilovati o to, aby z toho i jen z části sešlo. Návrh ostatně směřuje jen k tomu, aby povinné zastupování obmezeno bylo na soudy porotní, avšak i před soudy sborovými jde o zločiny, pro které lze uložiti trest až do pěti let těžkého žaláře. I tu vyžaduje toho věda, aby obviněný měl obhájce, má-li spravedlnost náležitě býti vykonána; pak ale zajisté náleží státu, pečovati o to, aby i tomu, kdo obhájce nemůže platiti, takového se dostalo, a stav advokátů nemá práva, tomu odpírati. Protož mám za to, že první část návrhu nám přijmouti nelze.

Co se týče druhé části návrhu, má-li totiž stát poskytnouti advokátu nějakou náhradu za práci s obhajováním spojenou, tož možno ovšem zastávati též stanovisko ideální, že advokát za všech okolností i toho, kdo jej nemůže platiti, zdarma se má ujímati; však známo též, že toto stanovisko ideální v praxi nelze úplně zastávati, nemá-li býti ohrožen výdělek advokáta, na který on přec více méně jest odkázán. Nelze zneuznati, že zejmena na venkově, v městech, kde jsou krajští soudové, zastupování ex offo

Digitized by Google

advokátům skutečně ukládá oběť přetěžkou. Když nyní stát v zájmu obviněného shledává toho potřebu, dáti jemu obhájce, pak možno též důsledně souditi, že stát obhájce má odškodniti, když tento vůbec není k tomu povolán, by zdarma konal práci svou. Otázka ta byla ostatně zákonodárstvím rakouským již jednou vzata na přetřes a rozřešena v ten smysl, že obhájci má se poskytnouti z pokladny státní slušná náhrada. Obsahovalo totiž nejvyšší rozhodnutí ze dne 15. srpna 1850 o nákladech řízení trestního vzhledem k trestnímu řádu z r. 1850 ustanovení velmi pozoruhodné, že se totiž všem obhájcům, kteří nejsou advokáty aniž soudci, poskytnouti má za obhajování chudého obviněného náhrada z pokladny státní, a sice 8—20 zl. konv. m. za první den a 5 zl. za každý den, po který v líčení bylo pokračováno. Trestní řád hanoveránský, virtemberský i brunšvický uznaly též povinnost státu, poskytnouti slušnou náhradu. Zvláštností ovšem jest, že dle uvedeného zákona z r. 1850 advokát nemá míti právo na náhradu, kdežto jiný obhájce mimo soudce práva takového má, avšak již tehdejší skladatel trestního řádu v. Würth dokládá, že nelze zajisté na dále na advokátu žádati, aby obviněné zdarma zastupoval, hledí-li se zejmena k tomu, že počet advokátů není tak značný, tak že jednotlivec obhajováním příliš jest stížen. Od toho času ovšem máme svobodnou advokacii, avšak počet advokátů nezvýšil se tak značně v krajských městech a argument onoho spisovatele platí právem i za našich dnů, a protož právem lze žádati, by stát, který v zájmu náležitého provozování spravedlnosti obhajování vyžaduje, advokáta za tuto práci svou též něčím odškodnil.

Na druhé však straně nelze neseznati, že advokát v příčině té nemůže žádati více, než slušnou odměnu. Nebylo by na místě, chtěl-li by advokát tu žádati odměnu takovou, jaké žádá na klientu, který může platiti, neb chceme pouze zachovati princip, a ten šetříme úplně, vyslovíme-li přesvědčení své ve spůsobu návrhu, který jsem byl svrchu učinil.

Pan dr. Ouředníček jest proto, aby se o celku návrhu pana dra. z Auen přešlo k dennímu pořádku a sice co se týče první jeho části proto, že trestní řád posud krátký teprv čas jest v platnosti, že soudcové naši se v něj ještě nevžili a že tudíž záhodno jest, poskytnouti obviněnému dobrodiní obhájce i tehdá, když on za své obhajování platit s to není. Řečník podporuje tedy první část návrhu referentova a sice vzdor tomu, že za novější doby z místa vysokého advokátům bylo vytýkáno, že svěd-

Digitized by Google

kům konání své povinnosti snaží se co možná stížiti i že si dovolují působiti na porotce spůsobem nezákonným, a přeje si pouze, aby sjezd za touto příčinou dal na jevo, že lituje, že vůbec takový výnos byl vydán a že výčitky, které se tam advokátům činí, má za neoprávněné.

Však i o druhé části návrhu p. dr. z Auen mělo by se přejíti k dennímu pořádku, neb jakkoliv pravda jest, že povinné obhajování advokáté, zejmena ony, kteří bydlí na místě, kde krajský soud má své sídlo, velice tíží, tož přece lze pozorovati, že v těchto městech počet advokátů stále se množí, tak že obět jednotlivci uložená není tak přílišnou. Řečník hledí k povolání advokátskému ze stanoviska ideálnějšího i má za to, že lépe jest, přinésti tuto malou obět dle zásady „noblesse oblige," a to tím více, an nelze ani očekávati, že by stát obhájcům poskytl nějakou přiměřenou odměnu.

Pan dr. Lodgmann z Auen odporučuje návrh svůj, poukazuje hlavně k tomu, že líčení trestní zejmena tam, kde krajský soud má sídlo své, jsou značným břemenem pro advokáty, jimiž se povinným obhajováním nemalá materielní škoda spůsobuje. Řečník má však také za to, že obhajování u soudů sborových nemá žádaného výsledku; soudce utvoří sobě úsudek dle výsledků přelíčení a obhájce nemůže mnoho činiti ve prospěch klienta svého. Mezi 100 případy jest 90 krádeží, kde se jedná o prohnané zločince, kteří žádají ex offo zástupce jen proto, aby ho zneužili. Důvody panem zpravodajem uvedené mají platnost toliko co do hájení před porotou, a toho návrh nikterak se nedotýká.

Co se týče druhé části návrhu, podotýká řečník že i on ničehož jiného neměl na zřeteli, než odměnu slušnou a přidává se tudíž v tomto směru úplně k návrhu referentovu.

Pan dr. Weil (z Vídně) souhlasí se zpravodajem, nemá však vůbec bezplatné zastupování chudých za oprávněné. Zastupování chudého, jež děje se z nucení, nemá žádnou cenu; na druhé však straně zajisté žádný z pp. kollegů neodepře chudému pomoci své, i když žádnou zálohu složiti nemůže, a toto zastupování pak, jež děje se dobrovolně, jestiť i dobré. Jak pak věci nyní stojí, jest většina sporů, které ex offo zástupce má provésti, spůsobu takového, že advokát toliko svévolným stěžovatelům propůjčiti musí pomoc svou.

Ze stanoviska právního však dokonce nelze zastávati po-

Digitized by Google

vinné zastupování chudých. Proč medle má advokát něco ve veřejném zájmu konati bezplatně? Stát platí chudému úřadníky, lékaře atd., i poslancové obdrží své denní platy a advokát má pracovat bezplatně? To nesrovnává se se spravedlností a to tím méně, an advokáté ni ze strany nejvyšších orgánů spravedlnosti, ni ze strany orgánů finančních netěší se z přízně takové, která by byla jakýmsi ekvivalentem oběti, která se advokátu v zájmu celku ukládá.

Však všechny důvody, které odporují bezplatnému hájení chudých u věcech trestních, mluví i proti povinnému zastupování u věcech civilních a proto rozšiřuje řečník návrh p. dra. Prixe v ten smysl, že druhý jeho odstavec zníti má v ten smysl:

Sjezd advokátů vyslovuje své přesvědčení v ten smysl, že toho žádá spravedlnost, aby zástupce chudých u věcech trestních i civilních za práci svou z pokladny státní obdržel slušnou odměnu.

Pan dr. Ouředníček ohražuje se proti výroku p. dra. Weila, jako by zástupce z povinnosti byl zástupcem špatným. Za živého souhlasu konstatuje řečník, že advokáté své offo-strany zastupují právě tak, jak ony strany, které je za práci jich odměňují.

Pan dr. Johanny jest pro návrh p. dra. Ouředníčka, aby se o celém návrhu p. dra. z Auen přešlo k dennímu pořádku: Co se týče první části návrhu, tož mohlo by se odpomoci přetížení kolegů, kteří bydlí v místě, kde krajský soud má své sídlo, kdyby trestní řád změněn byl v ten smysl, aby i advokaté sousední z míst okresních soudů proti náhradě výloh za cestu povinni byli převzíti hájení officiosní. S tím, co uvedl p. dr. Weil, nemohu nikterak souhlasiti. O jakémsi nucení nemůže býti řeč, když poskytuji pomoc někomu, kdo nemůže domoci se práva svého; nucení bylo by tu jen tehda, kdyby věc nebyla spravedliva a tu přicházím k tomu, o čem včera byla řeč, že by se totiž věc dříve měla zkoumati, nežli se zřídí zástupce z povinnosti. Což musí ostatně offo-obhájce mluviti, pakli shledá, že pro svého klienta s dobrým svědomím ničehož nemůže uvésti? Vymaňme se z moci t. zv. veřejného mínění, i hleďme se poraditi výhradně se svědomím svým!

Co se týče druhé části návrhu, mám však za to, že nemá nám výhradně býti vodítkem chladný zákon egoismu, nýbrž i zákony jiné. (Pochvala.) Zpravodaj uvedl příklad dějepisný, nařízení z r. 1850, dle něhož se zástupcům z povinnosti měla náhrada

Digitized by Google

poskytnouti, avšak právě z toho, že výslovně bylo stanoveno, že se advokátům taková náhrada poskytnouti nemá, vyplývá jasně, že již tehda smyslu zákona dobře bylo porozuměno. Já však připomínám výrok francouzského spisovatele na slovo vzatého, že největším zlem moderního státu jest velký počet placených úředníků. A proč medle má stát platiti z jmění občana zachovalého pro leckteréhosi zlomyslníka, který řádu veřejnému jest pouze na úkor? To nečiní i ony státy, které jsou co nejlépe postaveny v ohledu finančním. Co uvedl p. dr. Weil, že nemáme žádnou kompensaci za oběť, kterou takto celku musíme přinášeti, tomu nemohu taktéž přisvědčiti; vždyť hájení před trestním soudem jest pro nás posud jedinou školou, kde můžeme připraviti se pro nastávající řízení ústní u věcech civilních. Střežme poklad ten a nechtějmež ze sebe svaliti něco, co nám v skutku jen ku prospěchu jest, a protož odporučuji vřele návrh p. dra. Ouředníčka.

Pan dr. Chleborád (z Černého Kostelce) má za to, že náš trestní řád z r. 1873 jest jedním z nejvzácnějších výsledků názorů moderních, že jest zákonem, kterým se můžeme honositi a kterým daleko vynikáme nad sousedy své. A v tom právě spočívá cena tohoto zákona, že postavení obviněného jím bylo upevněno, že tento zabezpečen jest, že se jemu nestane křivda. Však spíše před soudem sborovým nežli před soudem porotním objevuje se potřeba obhájce, a nemůžeme toho dopustiti, aby i jen jeden obviněný nevinně byl odsouzen.

Jakkoliv tedy řečník nemůže se spřáteliti s první částí návrhu p. dra. z Auen, souhlasí s druhou jeho částí a sice nejen v té formě, jak původně byl činěn, nýbrž kterak jej p. dr. Weil byl rozšířil. Když se platí poslanci na sněmu, v říšské radě diéty, aby i ten, kdo není dosti mohovitý, mohl na se bráti úřad takový, proč neměla by se zástupci chudých poskytnouti náhrada, aby klienta svého náležitě mohl zastávati?

Navrhuje a přijímá se konec debaty.

Pan dr. z Auen vzdává se slova závěrečného.

Referent p. dr. Prix vyvrací v řeči závěrečné s velkou pochvalou přijaté, námitky, které proti jeho návrhu byly činěny. Pravil as: Neměl jsem vůbec za to, že bylo na čase, jednati o otázce té; když však návrh jednou byl činěn, měl zpravodaj za to, že třeba jej obmeziti na případy, pro které byl činěn.

Rozšíření návrhu na zastupování u věcech civilních nezdá se mně však býti vhodné; tam nacházíme se v době přechodní i octneme

Digitized by Google

se brzo v řízení zcela novém. Máme nyní, když jsme po tolik let chudé bezplatně zastupovali, opříti se tomu principu? Ostatně nelze přehlednouti, že tam, kde jak u nás, byť i v míře obmezené, strany nuceny jsou, obrátiti se na advokáta, přece také činiti se musí opatření, aby ten, kdo advokáta nemůže platiti, byl zastupován. Tu jsou tedy poměry jiné, a proto nelze přidati se k návrhu p. dra. Weila.

Co do otázky, má-li se vysloviti, že toho žádá spravedlnost, aby offo-obhájce státem za svou práci byl odměňován, slyšeli jsme zastávati dvojí princip. Jedni mají za to, že třeba nám vztyčiti prapor „pro právo i pravdu, však nehledě k zájmům našim“, druzí pak prohlásili, že dávno již vzdali se ideálů na drsné cestě povolání svého. Musím vyznati, že se ani k té ani k oné straně úplně přidati nemohu. Musíme vyšší snahy naše uvésti v souhlas se zájmy materielními. Jen když těmto zadost jest učiněno, máme toho možnost, sledovati cíle vyšší, po nichto bažíme. Uvážíme-li toto, nemůžeme, tuším, ničehož namítati proti druhému návrhu p. dra. z Auen, neb když již zákonodárství naše shledalo, že toho vyžaduje slušnost, aby obhájce chudých byl odškodňován, tož nenahlížím, proč právě náš stav, o jehož zájmy se tu jedná, dobrého práva svého vzdáti se má. Musíme sobě říci, že to věru není nespravedlivé, aby ten, kdož v zájmu spravedlnosti advokáta potřebuje, totiž stát, jej za jeho práci též honoroval. Mohli bychom ovšem říci, že se vzdáváme všech nároků na odměnu, že s radostí zastupujeme všechny obviněné, kteří nemají dostatečných prostředků. Avšak to mohli bychom učiniti jen tehda, kdyby nás ideály v našem povolání skutečně také dovedly živiti. Když tomu však tak není, mám za to, že to odpovídá zájmům našim, bychom podotkli, že takovou odměnu žádá spravedlnost, aniž bychom tím vyšším snahám našim čeho ublížili. Protož nechceme také poukázati k stanovisku výdělku, nýbrž my pravíme pouze, že spravedlivo, bychom došli slušné náhrady za to, co v zájmu celku podnikáme. Porovnání s poslanci rady říšské a sněmů nemám ovšem za vhodné, avšak mám za to, že i jinak návrh již dosti jest odůvodněn.

Co se týče prvního návrhu p. dra. z Auen, tož trvám při tom, by se o něm přešlo k dennímu pořádku. Těžiště činnosti obhájce nespočívá pouze v jeho konečné řeči, nýbrž v tom, že on dohlíží k celému jednání, že se dotazuje atd. A kdybychom i lotry zastávali, nesmíme přec z oka pustiti, že o to nám jest se zasa-

Digitized by Google

zovati, by žádný vinník nebyl potrestán více, nežli skutečně zasluhuje!

Při hlasování zamítá se předkem většinou hlasů návrh pana dra. Ouředníčka, aby se o celém návrhu přešlo k dennímu pořádku. Pak přijímají se oba návrhy referentovy; návrh p. dra. Weile se zamítá.

Pan dr. Alfred Schmidt navrhuje, aby se vzhledem k důležitosti usnešení, jež právě bylo se stalo, o věci jednalo ve valné hromadě a by tato o ní znovu rozhodla.

Proti tomu návrhu jest p. dr. Raudnitz; když však proň byli se prohlásili pp. dři. Weiss (z Vídně), Pavlousek (z Mladé Boleslavi), Ouředníček a Chleborád, byl návrh pana dra. Schmidta přijat, a vezme se tedy věc v plenární schůzi ještě jednou na přetřes.

Posledním odstavcem programu jest návrh p. dra. Buriana (z Vídně) obsahu následujícího:

Má se působiti k tomu, by do té doby, až zákonem tarif pro práce advokátské bude vydán, již nyní presidia soudů první a druhé stolice pro obvody dotýčné vypracovala v dorozumění s komorami advokátními tarif konvencionální pro tak zv. kurencie, který by pak v případě soudního upravení nákladů soudních byl všeobecným měřítkem.

Zpravodaj p. dr. ryt. Kratter (ze Lvova) ukazuje předkem k obtížím, které se vyskytují při soudním upravování nákladů z příčiny té, že tarif pro práce advokátské již v r. 1868 slíbený posud vydán nebyl. Náklady upravují se různým spůsobem a různost ta jeví se nejen u rozličných soudů, nýbrž i u jednotlivých referentů toho kterého soudu. Nyní ovšem jedná se pouze o to, aby se našel nějaký modus pomoci na ten čas, dokud nebude vydán nový řád soudní neb dokud aspoň zákonodárstvím věc nebude upravena. Co se týče spůsobu, kterak by se mělo odpomoci, tož ovšem musí rozhodnouti poměry místa, a kdežto na př. ve Vídni není ani třeba činiti jakéhosi opatření, vyžadují poměry na venkově namnoze rychlou pomoc. S návrhem p. dra. Buriana nemůže řečník souhlasiti proto, že soudce při upravování nákladů soudních jest neodvislým, a s tímto postavením soudce nikterak se nesrovnává, aby si dal vrchním soudem vnucovati tarif. Zbývá tudíž pouze jedna cesta, kterou již některé komory s úspěchem nastoupily, že totiž vypracovaly tarif pro menší věci, tak zv. kurencie, kdež se spíše jedná pouze o provedení práva, stran

Digitized by Google

kterého sporu není, a usrozuměly se stran tohoto tarifu s presidenty sborových soudů první stolice. Stane li se pak dohodnutí, a sdělí-li se tarif jednotlivým referentům — aniž by ovšem tito jím byli vázáni — lze očekávati, že aspoň v jisté míře náklady soudní v okršku dotýčného sborového soudu stejným spůsobem budou upravovány, a byť by pak třeba některý referent od tarifu se uchýlil, přec bude stav věci snesitelnějším, nežli když každý referent jiná zachovává pravidla. Protož navrhuje se:

Advokátním komorám se odporučuje, by se obrátily na presidia sborových soudů dotýčných okresů a by ve srozumění s nimi vypracovaly tarif konvencionální pro tak zv. kurencie, který by až do vydání tarifu pro práce advokátské byl měřítkem při soudním upravování nákladů.

Pan dr. Barth souhlasí s tendencí návrhu, má však za to, že cesta, která se tu odporučuje, jednak nepovede k cíli, jednak příčí se zákonu. Vypracováním takových konvencionálních tarifů neposkytla by se předně žádná pomoc oněm kollegům, kterým jednati jest se soudy okresními. Nezákonitým bylo by však usnešení takové, poněvadž soudce dle zákona jest neodvislým. Co se týče upravování nákladů naproti druhé straně, má soudce přiřknouti jen ony útraty, kterých bylo zapotřebí, aby věc náležitě mohla býti provedena. Kterak bylo by lze srovnati s touto zásadou, aby soudce měl přiřknouti dle tarifu, jemu presidentem sděleného? Co pak se týče případů, když advokát proti vlastní své straně dá svůj účet soudem upravovati, tož dá se nám buď málo, a pak jsme tarifem ničehož nezískali, neb soud přiřkne nám více, a pak praví strana, že advokát smlouval se soudem, a tím ublíženo naší důstojnosti, naší neodvislosti! Důsledně musili bychom pak smlouvati i s jednotlivými referenty, třeba i s auskultantem, aby se dle tarifu zachovával, a přiřkne-li se nám pak skutečně několik zlatých více, tož mnohem větší ztrátu utrpěli jsme tím, že jsme zahodili důstojnost svou, že jsme prosili o to, což naším právem jest.

Protož navrhuje řečník, aby se jak o návrhu p. dra. Buriana, tak i o návrhu referentově přešlo k dennímu pořádku. Však nelze zneuznati, že otázka tarifu pro nás má velkou důležitost a že se neodporučuje, s věcí vyčkati, až nový soudní řád nabude platnosti. Avšak my musíme sobě sami pomoci, a tu jest jedinou cestou, aby komory advokátní dle poměrů místních

Digitized by Google

vypracovaly tarify, které by pak advokátní sjezd sestavil a předložil vládě k tomu konci, by tarif konečně došel schválení moci zákonodárné. Pročež činí řečník další návrh:

„Advokátní komory se vyzývají, by dle uznání svého pro okršky své vypracovaly sazby pro t. zv. kurencie a zaslaly jich stálé deputaci během příštího roku. Stálá deputace nechť pak z toho vypracuje tarif celkovitý i předloží jej příštímu sjezdu advokátnímu, který o něm rozhodne."

Pan dr. Alfred Schmidt jest pro návrh p. dra. Bartha; dle jeho náhledu lze jen od zákonodárné moci očekávati pomoc, a této můžeme se opět domoci pouze spůsobem, který p. dr. Barth byl odporučil.

Pan dr. König (z Prahy) uznává sice, že návrh p. dra. Bartha důkladnou pomoc zjednati může, avšak zdá se jemu, že se jím otázka tarifu, která pro nás všechny jest otázkou palčivou, odročuje na dobu nekonečnou. Čekáme již osm let na tarif, který nám slíben byl; máme-li dle návrhu p. dra. Bartha teprv vyčkati, až zákonodárné faktory k našemu návrhu něco podniknou, můžeme opět osm let čekati, a přec jest tato otázka, která se dotýká našich zájmů materiálních, takovou, že ji nadále odkládati nelze. Námítka, že tarif konvencionální příčí se zákonu, nemá podstaty, neb pak musel by důsledně i všeobecný tarif, jehož se domahá p. dr. Barth, býti nezákonitým. Vůbec nezdá se řečníku upravování soudních nákladů býti činností soudcovskou, nýbrž činností administrativní a nepříčí se to tedy ani zákonu, ani praktické potřebě, aby tato činnost jistými pravidly byla obmezena, by se libovůli předešlo. Řečník odporučuje tedy buď návrh původní neb návrh zpravodaje, jest však proti návrhu p. dra. Bartha.

Pan dr. Rosenbacher (z Prahy) má za to, že nelze v cestě úmluvy mezi advokátní komorou a přísedícím nějakého sborového soudu rozhodovati o soukromých právech jiných občanů, zejmena tedy našich klientů. Nikdo není povinen, aby něco plnil, co jemu plniti zákonem není uloženo. Nařízení úřadů mají platnost jen potud, pokud tu jsou mezery zákona, nemohou však stanoviti právo, které by zákonu odpíralo. Praví-li zákon, že právní poměr mezi advokátem a stranou až do vydání tarifu sluší posuzovati výhradně dle pravidel daných v smlouvě námezdní, pak nemůže míti platnost nařízení, dle něhož by se soudci předpisovalo, aby se zachovával dle pravidel jiných, zejmena dle nějakého soukromého

Digitized by Google

tarifu. Tímtéž právem mohli by lékaři neb nějaká jich korporace smluviti se s presidentem vrchního soudu o nějakém tarifu, dle něhož by slušelo posuzovati, je-li žádané sostrum medicum přiměřené, čili nic. Právem opírali bychom se platnosti takového nařízení, a protož nemůžeme i my smluviti se o tarifu bez schválení moci zákonodárné. Z toho důvodu podporuje řečník návrh p. dra. Bartha.

Pan dr. Hoppe spatřuje celou obtíž v slovu „tarif konvencionální", z kteréhož by se dalo souditi, že se tu jedná o nějakou úmluvu obě strany vížící, kterou by neodvislost soudu nějak byla ohrožena. O to však tu nejde, nýbrž my chceme pouze se svolením presidenta předložiti soudům svůj náhled o tom, jakou odměnu za práce jistého druhu máme za přiměřenou. Vždyť často ten, který při vyřízení žádosti exekuční neb žaloby směnečné do vytištěného blanketu napíše číslici, mnoho-li útrat se přisuzuje (nejvíce děje se to auskultanty, sborovému soudu přidělenými), často nemá ani ponětí o tom, mnoho-li práce a nákladu shotovení takové žádosti vyžaduje. A tu může takový tarif konvencionální velmi dobře působiti, aby soudce poučil o tom, kterak práci za okolností obyčejných sluší ceniti. Pamatujeme se, že jednota architektů i inženýrů před nějakým časem podobný tarif vypracovala, kterýž soudům byl sdělen k povšímnutí. Nikdo v tom nespatřoval nezákonnost, a nikdo nebude tvrditi, že soudce takovým tarifem jest vázán, avšak mnohému soudci jest tím posloužено, má-li nějaké bezpečné měřítko při posuzování toho, je-li žádaná mzda přiměřenou, čili nic. Řečník odporuje návrh referentův.

Pan dr. Fröhlich jest pro návrh p. dra. Bartha, navrhuje však pro případ, kdyby přijat byl návrh referentův, změnu stylistickou v ten smysl, aby místo: tarif má soudům býti měřítkem, se řeklo: „tarif má soudům býti odporučen." Takto vyhneme se usnešení, které by aspoň na oko příčilo se zákonu.

Pan dr. Weil pohřešuje v návrhu p. dra. Bartha ustanovení, co by se s tarifem, který sjezd má konečně upraviti, díti mělo.

Pan dr. Barth vyvrací námitky, které s druhé strany proti jeho návrhu byly činěny. Co se týče tarifu inženýrů, tož byl tento sdělen kollegům, aby se dle něho řídili, nikoliv však soudům. Však návrh referentův má dosah zcela jiný; tu nejedná se o pouhou petici, o pouhou prosbu, by soudce dle tarifu se zachoval, nýbrž o smlouvu stran upravování nákladů soudních. To nejsou cesty, které nás povedou k cíli, neb peticemi a prosbami nevyří-

Digitized by Google

díme ničehož, a tarif konvencionální příčí se zákonu. Shledala-li ta neb ona komora toho potřebu, uzavříti takovou úmluvu, nechci toho právě litovati, a není-li jiné pomoci, nechť se to třeba děje i na dále; avšak není příčiny, abychom takovou věc schvalovali neb odporučovali. My musíme kráčeti cestou zákonní a z tohoto stanoviska odporučuje řečník opět positivní návrh svůj. Co se týče poznámky p. dra. Weila, tož rozumí se samo sebou, že tarif sjezdem upravený má se předložiti zákonodárným faktorům. Ministerstvo nevypracovalo posud tarif, poněvadž prý nemá času; nuže tedy předložme tarif sami, a čekali-li jsme na upravení otázky tarifu celých osm let, tak snad po tyto dvě leta, kterých snad ještě bude zapotřebí k řádnému provedení věci, také ještě žádný z našich kolegů nebude nucen, chopiti se hole žebrácké!

Zpravodaj p. dr. ryt. Kratter srovnává se s opravným návrhem p. dra. Fröhlicha, a podotýká, že tu nejde o žádnou smlouvu mezi soudcem a komorou advokátní, nýbrž o pouhé sdělení, což komora má za přiměřené. Pakli se pak třeba k námitce presidenta tarif v tom neb onom zmírní, nemohu přec v tom ještě ničehož spatřovati, což by příčilo se zákonu neb důstojnosti stavu. Soudce nemá tarifem býti vázán; poměry na mnohých místech jsou však takové, že v skutku vyžadují pomoc, a tu přece lépe jest, řídí-li se většina referentů dle tarifa, než činí-li každý, co se jemu právě zdá. To není neodvislost, nýbrž líbovůle! Proti positivnímu návrhu p. dra. Bartha nemá zpravodaj ničehož namítati.

Při hlasování zamítá se návrh p. dra. Bartha, by se přešlo k dennímu pořádku, i přijímá se návrh referentův s modifikací p. drem. Fröhlichem navrženou. Positivní návrh p. dra. Bartha taktéž se přijímá.

Tím byl denní pořádek vyčerpán, a když pak ještě zvoleni byli referenti do valné schůze a dr. Sachse jmenem přítomných presidiu za obezřetné řízení byl dík vyslovil, bylo sezení tohoto odboru okolo 2. hodině odpolední skončeno.

Třetí den, 11. října 1876, ukončeno zasedání adv. sjezdu valným shromážděním.

Předseda p. dr. sv. pán Härdtl zahájil o 9. hod. dopolední schůzi, oznamuje, že od důvěrníkův zvoleni byli členy stálé deputace pp. dr. ryt. Wiener, dr. Mezník a dr. Zahn z Prahy, dr. Reissig z Brna, dr. ryt. Kratter ze Lvova, dr. Porlitz z Tersti, dr. Ploi z Ptuje, dr. z Kisslingů z Lince, dr. Hermann, dr. ryt. Feistmantel, dr. Jaques, dr. Johanny, dr.

Digitized by Google

Kratky, dr. Rössler a dr. Stall z Vídně. Shromáždění volbu tuto schvaluje.

Pan dr. Růžička (z Prahy) vyžádal sobě jakožto kandidát advokacie slovo, aby vzdal advokátům díky za kollegialitu, s jakouž kandidátům advokacie přišli vstříc, již stanovami sjezdu jim účastenství při něm umožnivše a vlastním účastenstvím příklad jim davše ve snažení o právo a pravdu.

Předseda podotýká, že mezi advokáty a advokátními kandidáty jest pouhý rozdíl věku, kterýž den ke dni se vyrovnává, pročež zcela přirozeno a pochopitelno jest, že kandidáté s advokáty úplně na roveň postaveni jsou.

Přistoupeno pak k poradě o návrhu p. dra. Schanzera (z Vídně), následujícího znění:

Budoucně nemají se více obě oddělení pro otázky práva a otázky stavu na sjezdu rakouských advokátů zřizovati, nýbrž všecky otázky ve valném shromáždění vyřizovány býti, dále má se stálé deputaci vypracování řádu jednacího uložiti a mají se budoucně veškerá dobrá zdání referentův všem členům nejméně 14 dní před sejitím sjezdu advokátského v tisku dodati.

Referent p. dr. Johanny oznamuje nejprvé, že navrhovatel návrh svůj, aby oddělení zrušena a všecky návrhy valnou schůzí v poradu brány byly, vzal nazpátek a tudíž rokování o něm odpadá. Co se dotýče navrženého složení řádu jednacího, jest si ho přáti. Advokátní sjezd jest sice jen několik dní pohromadě, jest ale sjezd kočovný, navštívený dnes od těchto, zítra od jiných členův, pročež, má-li vždy jeden a týž řád zachováván býti, potřebí, aby byl sepsán. Při posledním svém návrhu měl navrhovatel na mysli patrně zřízení sjezdu něm. právníkův. Stálá deputace tohoto sjezdu vyžádá sobě o jednotlivých otázkách, o nichž se pojednávati má, dobrá zdání, kteráž se vytisknou a účastníkům sjezdu napřed již do rukou dostanou. Vedle toho ustanoví se však pro všecky jednotlivé otázky referenti, kteříž hledíce k podaným dobrým zdáním na sjezdu své referáty ústně přednášejí. Kdyby se na advokátním sjezdu jednati mělo o důležitou otázku zákonodárskou, všem členům nedosti známou a zběžnou, bylo by věci jen k užitku, aby stálá deputace podobně o této otázce dobrá zdání si opatřila a tiskem mezi členy rozšířila. Při všech otázkách tak činiti, záhodno by však nebylo. Jednáť se na mnoze o otázky členům všestranně známé a jasné. Aby zprávy referentův vytištěny napřed již do rukou členův se dostaly, bylo by účastenství v po-

Digitized by Google

radách jen na újmu. Stálá deputace navrhuje tudíž, aby návrh p. dra. Schauzera, jenž směřuje k tomu, aby stálé deputaci uloženo bylo vypracování řádu jednacího, byl přijat, návrh, aby budoucně veškerá dobrá zdání referentův všem členům nejméně 14 dní před sejitím se sjezdu vytištěna dodána byla, aby byl zamítnut, aby však stálé deputaci vyhraženo bylo, aby návrhy referentův, jako posavad se dělo, vytištěné mezi členy rozdávala, o důležitých otázkách dobrá zdání opatřila a je potom vytištěná 14 dní před sejitím se sjezdu členům jeho dodala.

K slovu nikdo se nehlásil a při hlasování přijaty návrhy referentovy.

Následovaly potom zprávy o poradách a usnešeních obou oddělení.

Referovali: p. dr. Jaques (o návrhu p. dra. Millaniche a obou návrzích p. dra. Neudy), p. dr. Tragy (o návrhu p. dra. Buriana v příčině zák. ze dne 19. května 1874 a 24. dubna 1874) a p. dr. König (o návrhu p. dra. Linhy); o poradách druhého oddělení p. dr. Reissig (o návrhu p. dra. Buriana strany prozkoumání věci před ustanovením zástupce chudé straně), p. dr. Zahn (o návrhu p. dra. Lichtensterna), p. dr. Johanny (o návrhu p. dra. Schustera), p. dr. ryt. Kratter (o návrhu p. dra. Buriana strany ustanovení tarifu), p. dr. Fröhlich (o návrhu p. dra. Schweinburga).

Posledním předmětem jest zpráva o usnešení se odboru k návrhu p. dra. z Auen o tom, má-li povinné obhajování býti obmezeno na soudy porotní, a má-li se offo-obhájci poskytnouti náhrada za jeho práci z pokladny státní.

Za nepřítomnosti zpravodaje p. dra. Prixe převzal referát k žádosti presidenta p. dr. Chleborád. Sděliv usnešení se odboru o věci samé, jakož i další usnešení, dle něhož věc k opětné poradě i k opětnému usnešení se valné hromadě byla odkázána, uvádí řečník důvody, které z té i oné strany byly uvedeny i zastává usnešení se odboru, poukazuje hlavně k tomu, že svědomitý obhájce nemá se obmeziti na intervenci při hlavním pře líčení, že má rozmlouvati s obviněným, nahlédnouti spisy atd., což vše značného času vyžaduje. My ovšem všickni chtěli bychom zdarma zastávati obviněné tak, jak to svědomité hájení žádá; jiná však otázka jest, zdali to všickni můžeme činiti, máme-li všickni po-

Digitized by Google

třebných k tomu prostředků? A proto, že tomu není tak, že však vzdor tomu všickni sobě přejeme, by chudé strany náležitě byly obhajovány, měli bychom přijmouti návrh, ku kterému druhý obor ve včerejším svém zasedání byl přistoupil.

Pan dr. Hermann podotýká k objasnění věci, že valné schůzi pouze jednati jest o druhém návrhu p. dra. z Auen, jelikož proposice p. dra. Schmidta, aby věc ve valné schůzi byla opět na přetřes vzata, pouze tohoto druhého návrhu se týkala. Co se týče prvního návrhu p. dra. z Auenů, týkajícího se obmezování offo zastupování na soudy porotní, má valná schůze usnešení se odboru bráti pouze k vědomosti.

Pan dr. z Auen tomu přisvědčuje.

Pan dr. Jaques: Nejsem z těch, kteří se domnívají, že ideální úkol jeho povolání advokátu má býti pohnutkou, by dobrovolně vzdal se náhrady při zastupování chudých. Mám naopak za to, že každý, kdo provozuje v státu živnost občanskou, též oprávněn jest žádati odměnu za jednotlivá konání, jichž takto béře před se, a neuznávám onen idealismus, který na advokátu žádá, by podrobil se zákonům jiným, nežli jsou ony, které tíží všechny občany. Nicméně jsem proti návrhu a sice z důvodů prospěšnosti. Předkem mám za to, že nývrh jest jednostranný, neb praví-me-li, že slušno odměňovati offo-obhájce, dalo by se a contrario souditi, že nemáme odměňování offo-zástupce u věcech civilních za spravedlivé, a této důslednosti musíme se tím spíše vyhnouti, an známo jest, že zastupování u věcech civilních jest mnohem obtížnější a namahavější, nežli obhajování před trestním soudem. Dále nelze toho odporučiti, bychom nyní, kdež nám úsilovně pracovati jest o zvelebování soudnictví, kde žádáme, by rozmnožen byl počet radních u nejvyššího dvoru soudního, pravili, že chceme také co zástupcové chudých z pokladny státní býti placeni. Nemůžeme sobě ani také mysliti, kterak by to s takovou náhradou vlastně dopadlo. Již v návrzích, které máme před sebou, spatřujeme jakési stupňování níže, neb kdežto p. dr. z Auen mluvil o náhradě „přiměřené", obmezuje se návrh p. dra. Prixe na to, žádati náhradu „slušnou". Finanční úřady však půjdou ještě o krok dále a řeknou: „My dáme náhradu, však nikoliv slušnou, nýbrž lacinou" (billig ja, aber nicht im Sinne der æquitas, sondern im Sinne der Oekonomie). (Veselost.) Pak ovšem nesrovnávalo by se to ani s naší důstojností, bychom přijali náhradu takovou. (Pochvala.) U nás posud málo bylo si toho všímáno, že

Digitized by Google

soudnictví a vyučování jsou ony dva odbory správy, kde se nemá spořiti, a dokud se v té věci názory nezmění, dokud nebude všeobecným přesvědčení, že pravé vlastenectví jen tam může zkvétati, kde spravedlnost na pevných spočívá základech, nemůžeme prositi o něco, což za takových poměrů jest přec jen věcí vedlejší. A protož poskytujmež i na dále obecenstvu tuto duševní almužnu, poskytujmež ji, vědouce dobře, že nespravedlivo, na nás ji žádati, ač však za nynějších poměrů nemožno nám vyhnouti se této nespravedlnosti. Konečně ukazuji ještě k poměru advokáta naproti obecenstvu. Advokát pouze s tíží počíná domahati se onoho postavení sociálního, kteréž odpovídá jeho důstojnosti i důležitému úkolu, který jemu náleží plniti. Nezralý úsudek pak třeba nám vyčte, že se scházíme jen proto, bychom přede vším jednali jen o tom, kterak máme i zasílati účty za obhajování chudých stran.

Hledě ke všem těmto důvodům, navrhuji, by se o návrhu přešlo k dennímu pořádku. Bychom však osvědčili, že v principu jsme přesvědčeni o tom, že dnešní stav věci neodpovídá spravedlnosti, navrhuji, aby sjezd advokátů, uznávaje, že to požadavkem spravedlnosti, by zástupce chudých za svou práci byl odškodňován, z důvodů prospěšnosti o návrhu přechází k dennímu pořádku. (Živá pochvala.)

Pan dr. Schmidt jest též pro odůvodněný denní pořádek ve smyslu návrhu p. dra. Jaquesa a poukazuje zejmena k tomu, že by za tendencí, kterou za posledních dob ministerstvo spravedlnosti známými výnosy z r. 1874 a 1876 bylo dalo na jevo, bez toho marné bylo domáhati se na správě státní nějaké slušné odměny.

Když přijat byl konec debaty, upustili pp. dři. z Auen, Ouředníček a Chleborád od svých návrhů a přistoupili pak k návrhu p. dra. Jaquesa, který při hlasování jednohlasně se přijímá.

Tím byl denní pořádek vyčerpán. Předseda poukázal ještě v konečné řeči s velkou pochvalou přijaté k dosahu usnešení, jež byla činěna, jakož i k tomu, že advokátní sjezd letos blahodárně působil k tomu, by sblížili se ti, kteří tohotéž jsou povolání. Ku konci poděkoval předseda jmenem všech hostů Pražanům za poskytnuté pohostinství a slavnostnímu komitétu za obezřetnou jeho péči.

Za všeobecného souhlasu i všeobecné pochvaly děkoval pak ještě p. dr. ryt. Wiener presidentu za obětavé i obezřetné řízení jednání, a takto končilo se zasedání valné schůze a tím i jednání druhého sjezdu advokátského as o půl jedné hodině polední.

Digitized by Google

Praktické případy.

Lze snížení žádané jistoty žalobní rovnati částečnému propadnutí žadatele ve při?

Frankfurtská firma H. G. Moehring podala na pražského kupce Frant. Žlaba žalobu pro 165 tol. 20 gr. a nabídla o ni jistotu, „bude-li žádána, v hotovosti.“ Žalovaný žádal jistotu 100 zl. v hotovosti. C. k. obchodní soud v Praze výměrem ze dne 8. listopadu 1875 č. 113818. rozhodl, že žalující firma složiti má k soudu hotovou jistotu v částce 30 zl., jinak že žalovaný povinen nebude na žalobu odpovídati; co pak se týče nákladův tohoto vedlejšího sporu, že každá strana nésti má své. Výrok o nákladech odůvodněn byl tím, že žalovaný vzhledem na to, že žádaný obnos jistoty co příliš veliký uznán a tudíž snížen byl, nezvítězil zúplna.

Na toto zdvižení nákladů soudních stěžoval si žalovaný. C. k. vrchní zemský soud pro král. České rozhodnutím ze dne 6. prosince 1875 č. 30840. stížnosti této vyhověl a žalovanému útraty přiřkl,

poněvadž

žalobce, ačkoliv k složení jistoty v žalobě se nabídl, potom dotýčné žádosti žalovaného se vzepřel a tudíž jakožto propadlý dle §. 24. zák. od 16. května 1874 č. 69. ř. z. náklady sporu mezitimního odpůrci nahraditi musí.

Žalobce rekurroval na c. k. nejvyšší soud, který však rozhodnutí druhé stolice potvrdil z

důvodů

její a v uvážení, že snížení jistoty od žalovaného žádané nemůže se pokládati za částečné propadnutí ve sporu, kteréž vedle §. 25. zákona od 16. května 1874 č. 69. ř. z. vzájemné zdvižení útrat soudních za následek míti má.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 1876 č. 1592.

JUDr. Otokar Horák.

Digitized by Google

Deník.

Druhý sjezd rakouských advokátů odbýván v Praze ve dnech 9., 10. a 11. října 1876 za přehojného účastenství. Sešli se hosté z Čech, Moravy a Slezska, z Hor. a Dol. Rakous, ze Štýrska, z Haliče, z Přímoří. Potěšili jsme se z návštěvy milých spolurodákův z českého venkova a sesterské Moravy,*) jež dávno projektovaný sjezd českých právníkův dosud neshromáždil a nyní již ani volby děkanské k nám nepřivádějí. Potěšili jsme se i z hostův ostatních; přivítáni a pohostěni jsou všichni srdečně a upřímně, i zachovali se také k nám všichni s pozorností a šetrností, jaké jsme si jen přáti mohli. Radostná shoda a srdečné spolčení všech účastníkův sjezdu ani tím nejmenším nebyla zkalena a porušena.

O jednání sjezdu na jiném místě obšírnou zprávu podáváme a zde jen ještě o slavnostech za tou příčinou odbývaných zmíniti se chceme.

Večer dne 8. října t. r. přivítali pražští členové sjezdu hosty své v elegantně připraveném sále konviktském. Předseda advokátní komory král. českého p. dr. ryt. Wiener a předseda uvítacího výboru p. dr. K. L. Klaudy upřímnými slovy, českými i německými, hosty pozdravili, jichž jmenem odvětil předseda advokátní komory vídeňské, p. dr. bar. Härdtl. Potom zasednuto k společné večeři a rozproudila se velmi živá a nenucená zábava. Po večeři vídeňští advokáté p. dr. Ganzwohl českými a p. dr. Spitzer německými slovy poděkovali za přátelské uvítání a p. dr. Hryszkiewicz ze Lvova v polském jazyku projevil svou radost nad obrazem bratrské svornosti rozdílných národů rakouských, jejž společnost poskytuje. Všeobecnou veselost vzbudil „advokátní řád“ od p. dra. M. Erbena s velmi šťastným humorem do veršů přioděný, jejž p. dr. Wien velmi účinně přednesl. Za veselé hudby a výborné zábavy čas rychle uplynul a společnost teprvé pozdě v noci rozcházeti se počala.

Na zítří, dne 9. října, po skončených poradách sjezdu, za nejkrásnější pohody, uspořádána vyjížďka do Stromovky, kdež uchystán byl společný oběd. Vyjížďky této zúčastnili se členové se svými

*) Zpráva v č. 267. deníku „Pokrok“ několik dní před sjezdem uveřejněná, že většina českých advokátův své účastenství odřekla, byla zhola nepravdivá.

Digitized by Google

dámami. Jim na počest pronesli rozmarné přípitky víd. adv. p. dr. Jaques po německu a chrudimský adv. p. Pippich po česku, na něž pí. Anna Görnerova, choť pražského advokáta, odvětila. Večer stráven opět v sále konviktském, kdež sbor kr. zemského českého divadla svými zpěvy a hudba c. k. 25. pěš. pluku svými hudebními produkcemi společnost bavili a, ješto dámy taktéž přítomny byly, holdováno i tanci.

V úterý, 10. října, odbývána o 4. hod. odp. slavnostní hostina na Žofíně. Vystrojena byla s velikou nádherou a zúčastnili se jí mimo členy sjezdu mnozí vzácní hosté, zejmena J. Exc. předseda vrchního soudu zemského pro král. české p. bar. Streit, náměstek místodržitele p. ryt. Grüner (místodržitel byl zaneprázněn installační slavností J. cís. Výs. pí. arcivévodkyně Marie Kristiny), purkmistr král. hlavního města Prahy p. Škramlík, professoři vys. učení Karlo-Ferdinandského pp. rector magnificus dr. Czyhlarz, dr. Randa a dr. Ullmann, předseda zemského soudu pražského p. ryt. Ludwig, předseda Jednoty Právnické p. vrchní soudní rada Havelka a j. v. Ku konci hostiny pronášeny přípitky. První pronesl předseda sjezdu p. dr. bar. Härdtl J. V. císaři; p. dr. ryt. Wiener připil čestným hostem a p. dr. ryt. z Aullů stavu soudcovskému. Dále toastovali J. Exc. p. bar. Streit svorné součinnosti advokátův i soudův v království českém, p. president ryt. Ludwig sjezdu advokátskému a víd. adv. p. dr. ryt. Feistmantel nadšenými, hluboce dojímavými slovy král. hl. městu Praze. „Město Praha“, děl mezi jiným, „svou krásou a svým historickým rázem na každého vzdělance okouzlující mocí působí; tím hlubší a mocnější musí býti dojem, jejž učiní na právníka, neboť tento naučen jest přítomnost z minulosti pochopovati a poznávati. Dějinám města Prahy nelze však rozuměti bez dějin Evropy. Praha před svými zdmi a ve svých zdech bitvy viděla, jimiž světodějné processy rozhodovány. Praha od staletí v boji za idey, jiným městům jdouc v čele, pro svobodu náboženskou, vědeckou i politickou bojovala a trpěla. Jakož pak se v radosti i žalu, v štěstí i utrpení povaha člověka tuží a upevňuje, tak i Praha v průběhu věkův vzala na se ráz vážnosti a opravdivosti. Tento její ráz jest nám zárukou, že Praha všecky otázky kulturní a všecky úkoly, jež budoucnost na ni složí, způsobem opravdovým a spravedlivým, beze vší vášně rozřeší. Však při své vážnosti a opravdovosti jest Praha město půvabné a přívětivé a zvláště svým nynějším hostem prokázalo pohostinnost nejroztomilejší. Proto budiž mi, pánové, dovoleno, abych jmenem nás hostův městu tomuto přinesl dík i hold, řka. Starobylá, slavná, v stáří svém vždy

Digitized by Google

novou krásou se skvoucí, stověžatá Praha se svými obyvateli, v kterémkoliv jazyku matka jim ukolébavbu pěla, v kterémkoliv jazyku otec je své nejsvětější a nejdražší myšlenky mluviti učil, v kterémkoliv jazyku pro právo, lidskost a spravedlnost zápasí: ať roste, ať vzkvétá, ať žije!" Na přípitek tento, nadšeně přijatý, důstojnými slovy odvětil purkmistr p. Škramlík připiv na konec stavu advokátskému jakožto obhájcův práva. Po něm pronesl přípitek p. dr. K. L. Klaudy universitám, nač odvětil rector magnificus p. prof. dr. Czyhlarz připiv neodvislému stavu advokátskému, duchem vědeckým prodchnutému. Řadu přípitkův ukončil víd. adv. p. dr. Rössler, slavě nadšenou básní zemi Českou.*)

---

*) Přípitek tento zněl do slova:

Bohemia, das segensreiche Land,
Das Land des Fleisses und der Lieder,
Bohemia hoch! Hoch Böheims Volk,
Die slavischen und deutschen Brüder!
Das schönste Grün schmückt seine Flur,
Und goldene Frucht die üppigen Felder,
Es wölbt sich himmelan der Dom
Der majestätisch prangenden Wälder.
Es birgt der Boden weit und breit
In seinem Schoss die reichsten Schätze,
Da glänzet das Silber und blinkt das Gold,
Da recken Eisen- und Kohlenflötze.
Und der Gesundheit heiliger Born,
Er quillt in Böheims schönen Auen,
Es strömt aus allen Enden der Welt
Die kranke Menschheit nach Böhmens Gauen.
Durch seine Riesenbege zieht
Das Lispeln wunderbarer Sagen,
Der Moldawa grüne Welle singt
Von seinen schönen und grossen Tagen.
Aus Böheim zieh'n in weite Fern'
Der edlen Tonkunst begabte Meister.
Des Wissens Licht strahlt hier voran,
Entfesselte die kühnsten Geister.
Es werden Gewerbe und Acker gepflegt
Im herrlichen Lande von wackeren Leuten,
Das Land, das Volk, sie mögen blüh'n,
Bohemia, das segensreiche Land,
Das Land des Fleisses und der Lieder,
Bohemia hoch! Hoch Böheims Volk,
Die slavischen und deutschen Brüder!

Digitized by Google

Ve středu dne 11. října rozloučili se hostitelé se svými hosty srdečnou zábavou v místnostech bratří Menningrů uspořádanou. Jsme přesvědčeni, že vyplnilo se přání veleváženého předsedy uvítacího výboru p. dra. K. L. Klaudyho a že loučící se hosté upřímně potěšeni každý si řekl: „Dobře jsme se měli, rádi nás tu viděli, přijdeme zas brzo!“

Správní dvůr soudní rozhodl dne 12. září 1876 pod č. 122., že kompetentním jest rozhodovati i tenkráte, pakli služebník státní, buďsi ještě činný, neb na odpočinek daný žádá čeho na státu z poměru služebného za příčinou nařízení nějakého úřadu správního, jímž ublíženo jeho právům. Téhož dne pod č. 132. rozhodnuto, že nemístnou jest žádost za prodloužení lhůty k podání protispisu. Dne 26. října 1876 odbývalo se u správního dvoru soudního první líčení veřejné. Šlo o stížnost z vyloučení důchodů desátkových, které správními úřady přikázány byly lokalii, kdežto původně fara důchody ty reklamovala. Dotýčné rozhodnutí ministerstva pro osvětu a vyučování bylo zrušeno z toho důvodu, že v základě §§. 21. a 35. zákona ze dne 7. května 1874 dávky desátkové jsou reálními břemeny, které spojeny jsou s držením jisté nemovitosti, které tudíž nemají vybývati přifaření co takové.

K min. nař. ze dne 3. května 1874 č. 56. ř. z. Obec R., která jest přifařena k obci H., zřídila si v roce 1875 se svolením politického úřadu zvláštní místo pohřební, kteréž mělo býti přístupné všem občanům, bez rozdílu, kterému vyznání přináležejí. Však někteří občané přáli si býti pochováni na farském hřbitově v H., a farní úřad v H. podporoval toto snažení. K stížnosti obecního úřadu v R. rozhodlo okresní hejtmanství, že občané R-ští mají s pravidla býti pochováni na pohřebišti obecním v R. a že dopravování mrtvol na farní hřbitov v H. díti se může jen se šetřením všech opatrností, pro dopravování mrtvol v min. nař. ze dne 3. května 1874 č. 56. ř. z. vytknutých. Místodržitelství však zrušilo tento výměr a rozhodlo, že dle přání zemřelých neb jich příbuzných pohřeb má konán býti buď na obecním pohřebišti v R. neb na farním hřbitově v H., aniž by v poslednějším případě třeba bylo zvláštního povolení politického úřadu k dopravení mrtvoly. Ministerstvo pro osvětu a vyučování potvrdilo dne 31. ledna 1876 č. 1240. rozhodnutí místodržitelství, poněvadž „ustanovení min. nař. ze dne 3. května 1874 č. 56. ř. z. nelze vztahovati na dopravení mrtvoly z obce přifařené na hřbitov farní.“

Z. f. Verw.

Digitized by Google

O řízení expropriačním.

(Úryvek ze spisu většího.)

Sepsal JUDr. Jiří Pražák.

(Dokončení.)

2. Při stavbě železnic soukromých neodhádá se předmět vyvlastněný správním úřadem, nýbrž podnikatel má, když pokus smíru zůstal bez výsledku, žádati u instance reální za soudní odhad pozemku, jehož má zapotřebí. Tuto žádost lze však na soud vznésti teprv tehda, když nález expropriační nabyl moci práva, neb když aspoň při řízení vykupovacím účastníci ničehož proti tomu nenamítali, že pozemku k účelům stavby jest zapotřebí,[68]) a když poslednější okolnost stvrdí komisař správního úřadu, jenž řízení byl přítomen (§. 9. lit. *c*) zák. o konc. žel. §. 4. zák. ze dne 29. března 1872).

Ze soudního povolení odhadu, jakož i všech ostatních nařízení soudu, za příčinou tou vydaných, nelze sobě zvláště stěžovati. Stížnost má místa pouze z onoho výměru, kterým se odhad vykonaný k soudu přijal, a tento výměr sluší oběma stranám doručiti z povinnosti úřední (§. 2. zák. ze dne 29. března 1872).[69])

---

[68]) Srv. svrchu str. 617. pozn. 60.

[69]) Za příčinou konkretního případu, kde první instance vykonaný odhad k soudu přijala, vrchní soud však k stížnosti expropriáta výnos ten změnil a nařídil doplnění aktu odhadního, rozhodl nejvyšší soud nálezem ze dne 27. března 1873 č. 2777. pod č. 45. v repertorium nálezů zanešeným, že §em 2. zákona ze dne

Digitized by Google

Odhad soudní nemá se obmeziti na to, aby jím na jisto byla postavena obecná cena předmětu, který vlastníku byl odňat, nýbrž odhadem tím má se vůbec vyšetřiti, jakou škodu trpí majitel expropriací. Toliko ony škody, které nesouvisí s odstoupením jistého pozemku, nýbrž které jsou pouze následkem stavby železnice vůbec, jež tedy netíží pouze expropriáta, nýbrž všechny sousedy bez ohledu na to, zdali čeho museli k účelům veřejným odstoupiti, nejsou předmětem zmíněného odhadu soudního.

Pakli však praxe někdy zcela všeobecně náhradu takových škod, které povstaly tím, že expropriát nemůže více tou měrou jak doposud na zbývajících jemu pozemcích hospodařiti, vyloučiti chce z řízení expropriačního, tož nelze názoru tomu ze stanoviska zákona nikterak přisvědčiti.[70])

---

29. března 1872 nevylučuje se rekurs dovolací, pakli u výkonu nálezu expropriátního v záležitosti stavby železnice odhad první instance předsevzatý touto byl přijat, výměr ten však vrchním soudem byl zrušen.

[70]) Dle doslovného znění odstavce 6. min. nař. ze dne 5. září 1874 č. 119. ř. z. nemůže nyní vzejíti o tom pochybnost, že vyšetření ceny, o kterémž mluví §. 9. zák. o konc. žel. jest částí řízení expropriačního, kdežto na tom, nahradil-li podnikatel škody, za které on ručí dle §. 10. lit. *b*) téhož zákona, nikterak nevisí okkupace vyvlastněného pozemku. Sporno jest pouze, jaké škody náleží vřaditi v §. 9. a jaké v §. 10. zákona o konc. železničních. A v tomto směru mám za to, že náhled v textu vyslovený nejspíše ještě vyhovuje intencím zákonodárce. Naproti tomu nepřijal c. k. nejvyšší soud nálezem ze dne 1. dubna 1873 č. 7596. (Gerichtshalle 1874 č. 34.) k soudu odhad, kdež hleděno bylo též k tomu, že následkem expropriace jedné části jmění expropriátova zbývající jemu pozemky ceny pozbyly, „weil nach §. 9. der M. Vdg. vom 14. September 1854 Nr. 238. RGB. nur der Werth der abzutretenden Grundstücke durch gerichtliche Schätzung zu bestimmen war, während die im §. 10. lit. *b*) jener Verordnung erwähnten Schadenersatzansprüche anderweitig geltend gemacht werden müssen.“ Důvod ten byl by o sobě ovšem nezvratný, avšak nehodí se ke konkretnímu případu, o který tu šlo. Neb že zbývající expropriátovi pozemky ceny pozbyly, nestalo se vůbec stavbou železnice, nýbrž částečnou expropriací, a škody, které první soud vyšetřil, nespadaly tedy pod §. 10. zák. o konc. žel., nýbrž slušelo je dle §. 9. téhož zák. v samém řízení expropriačním vyšetřiti. Podobně

Digitized by Google

Mimo to má §. 9. zák. o konc. žel. ustanovení, že dle okolností i proti výsledku soudního odhadu lze uchopiti se cesty právní. Může totiž expropriát, který se domnívá, že má nárok na náhradu vyšší, tento nárok provésti pořadem práva tenkráte, pakli při odhadu nebylo šetřeno všech předpisů o soudním důkazu znalci daných.[71]) Jelikož tu jde o ustanovení contra rationem legis,[72]) jehož obdobně nelze užívati, sluší tvrditi, že

---

má se věc v případě, který vypravuje „Ztschr. f. Verw." v č. 42. z roku 1872. Majiteli běliště v Krkonoších odňala se plocha 600 čtv. sáhů k stavbě železnice, následkem čehož zbývajících 2000 čtv. sáhů nebylo lze více užiti co bělidla. Ministerstvo vnitra dopustilo výnosem ze dne 29. června 1872 č. 8160. a 8399. expropriantu, uvázati se v držení, jakmile složil náhradu vyšetřenou pouze za odňatou přímo plochu 600 čtv. sáhů, i odkázalo exproprianta, aby o sobě nastoupil právní cestu co se týče jeho nároku na náhradu škody, povstalé tím, že zbývajících jemu 2000 čtv. sáhů ceny pozbylo. Kdybychom tato rozhodnutí měli za správná, pak nebylo by nám více lze zastávati princip, že expropriát pozbyti má svého práva vlastnického toliko proti úplné náhradě, která se jemu napřed vyplatí, kdežto přec již instrukce ze dne 8. listop. 1842 politickým úřadům v řízení expropriačním kázala vyšetřiti nejen obecnou cenu pozemku, o který se právě jedná, nýbrž veškerou škodu, která expropriátovi odstoupením vzešla! A proč medle měl by při odhadu soudním míti platnost princip jiný? Jedná-li se o podnik soukromý, tu větší ještě třeba opatrnosti, aby expropriát pozdější insolvencí podnikatele nepřišel ku škodě! Jinak ovšem stála by věc, kdyby na př. expropriát žádal zvláštní náhradu za to, že musel stodolu, která se nachází na pozemcích, které mu zbyly, dáti opatřiti proti nebezpečenství ohně, jež jí hrozí z podniku železničního; tu možno jej odkázati na samostatnou právní cestu, jelikož škoda, o kterou tu jde, s expropriací nikterak nesouvisí. Zcela jiný princip však platí co do škody, která zbývajícímu majetku expropriáta vzchází samou expropriací; taková škoda jest dle §. 305. ob. z. obč. částí mimořádné ceny vyvlastněné věci a jí sluší dle §. 9. zák. o konc. žel. nahražovati v samém řízení expropriačním.

[71]) Totéž ustanovení měl již §. 8. starého zákona o koncesích železničních ze dne 30. srpna 1838 (v polit. sbírce zákonů 66. sv. str. 247.).

[72]) Soudní odhad, který jest před se bráti za příčinou expropriace k účelu stavby železnic soukromých, jest totiž akt řízení nesporného, v příčině kterého místa má §. 18. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. Dle téhož §. 18. jest vůbec vyloučena cesta

expropriantu nepřísluší právo druhu uvedeného.[73]) Praktickou cenu ovšem nemá tato výhrada právní cesty; neb formální nedostatky řízení lze odstraniti i pomocí rekursu, a prozkoumání meritálního úsudku znalců nemá místa ani v cestě rekursu, ani v cestě řádného sporu. (§. 200. ob. s. ř.).[74])

Podnikatel může složiti náhradu soudním odhadem vyšetřenou k soudu, pakli tu nějaké závady, a započíti pak ihned s prací svou. O tom, zdali složení k soudu stalo se právem čili nic, nerozhoduje se tu jak v případech jiných pořadem práva, nýbrž v cestě administrativní za tou totiž příležitostí, když expropriant domáhá se na správním úřadě exekuce na základě nálezu expropriačního.[75]) Již dle všeobecných zásad není to dostatečným důvodem, složiti náhradu k soudu, pakli sobě expropriát vyhradil cestu právní z prozatímního vyšetření náhrady a prohlašuje, že náhradu jemu na základě tohoto vyšetření nabízenou hodlá přijmouti toliko na srážku většího nároku svého,[76]) a jelikož v našem případě expropriant, jak dotčeno, cestu právní vůbec nastoupiti nemůže, tož ovšem třeba jest, aby složení k soudu, má-li na jeho základě podnikatel uvázati se v držení vyvlastněného předmětu, stalo se bezvýminečně, t. j. spůsobem takovým,

---

právní proti nařízením soudce vydaným v řízení nesporném, leč by šlo o práva osob třetích, které v řízení se nezúčastnily, neb o spor, který buď samým nařízením soudce, neb výslovným ustanovením zákona jest vyhražen.

[73]) V témže smyslu rozhodl i nejvyšší soud dne 21. prosince 1871 č. 11361. (Unger-Glaser č. 4374.), odvolávaje se výslovně k §. 18. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854.

[74]) Srv. rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 1869 a ze dne 28. prosince 1869 (Ung.-Glaser č. 3581. a 3612.).

[75]) Pruský zákon expropriační ze dne 11. června 1874 praví v §. 37. výslovně: „Ueber die Rechtmässigkeit der Hinterlegung findet ein gerichtliches Verfahren nicht statt."

[76]) Podnikatel nemůže totiž nikdy býti oprávněn, nutiti exproprianta, aby se vzdal všech dalších nároků, chce-li obdržeti náhradu prozatím vyšetřenou. Vždyť toto prozatímní vyšetření děje se pouze v zájmu exproprianta, aby totiž dříve uvázati se mohl v držení, složiv náhradu prozatím vyměřenou. Dle §. 1415. ob. zák. obč. jestiť to pouze právem věřitele, odmítnouti placení částečné; domnívá-li se expropriát, že má nárok větší a hodlá-li přes to s výhradou svého většího nároku přijmouti náhradu jemu nabízenou, nemůže expropriant proti tomu ničehož namítati.

Digitized by Google

aby expropriát, jakmile odstranil překážky, které z jeho strany vadily vyplacení náhrady, bez dalších obtíží náhrada složená u soudu mohla býti vydána (odstavec 5. min. nařízení ze dne 5. září 1874 č. 119. ř. z.).

d) Řízení za příčinou odškodnění sousedů.

Povinnost, podnikatelům železnic v §. 10. lit. *b*) zákona o koncessích železničních uložená, by totiž nahradili všechnu škodu na majetku veřejném neb soukromém, která stavbou železnice byla spůsobena, souvisí s expropriací jen tak dalece, pokud totiž právo železnicím propůjčené, žádati za expropriaci všech místností, jichž mají zapotřebí, as legislatorním byl důvodem ustanovení cit. §. 10.

Vyplývá tudíž z přirozené povahy věci, že odškodnění sousedů, o kterém mluví §. 10. lit. *b*) zák. o konc. žel., není předmětem samého řízení expropriačního. Ostatně jest zásada ta ještě v odst. 6. min. nař. ze dne 5. září 1874 na zbyt zřejmě vyslovena.

V tomto směru jest zejmena rozhodno, spůsobila-li se sousedům stavbou železnice přímo škoda jakási, neb bylo-li sousedům pouze nepřímo ublíženo tím, že z důvodů policejních nemohou více svého majetku užívati v míře takové, jak to činili doposud. I v posledněším případě jest naprosto zbytečno, aby provedeno bylo řízení, neb vynešen nález expropriační, neb tu nejde o vyvlastnění ve smyslu §. 365. ob. z. obč., nýbrž o obmezení všeobecné ve smyslu §. 364. ob. z. obč., které by si za okolností jiných vlastník musil nechati líbiti beze všeho nároku na odškodnění, které však tu výminečně naproti podnikateli zakládá nárok na náhradu škody.[77])

---

[77]) Neprávem tedy žádá rozhodnutí ministerstva obchodu ze dne 23. ledna 1874 č. 37676. (Ztsch. f. Verw. 1875 č. 3.), a výnos ministerstva vnitra ve srozumění s ministerstvem obchodu a orby dne 30. prosince 1874 pod č. 14005. vydaný (Zeitsch. f. Verw. 1875 č. 4., „Právník" 1875 č. 105.) nález expropriační v tom případě, když se objevuje toho potřeba, dáti pod zpravidlo část lesů poblíž železnice se nacházející (srv. i „Právník" 1875 st. 300. pozn. 64.). Má se totiž, jakmile nabyl moci právní nález, že les má se dáti pod zpravidlo, vynésti nález expropriační v ten smysl, že majitel lesa povinen jest, dáti sobě líbiti obmezení v hospodaření ve svém lese proti náhradě, kterou soud vyměří. Těžko však nahlednouti, jaký má býti účel nálezu takového, když již úřadové, jimž náleží bdíti nad vykonáváním zákona lesního, právoplatně rozhodli, že les má se dáti pod zpravidlo!

Digitized by Google

Jestiť naopak při železnicích soukromých jedině sousedům zůstaveno, by provedli nároků svých naproti podnikateli pořadem práva, aniž by proto další pokračování v podniku jen v nejmenším mohlo býti zdržováno.

Že však soudové jsou kompetentní, rozhodovati o nárocích takových, uznal výslovně výnos ministerstva obchodu ze dne 28. července 1864 č. 9400—864. na základě nejvyššího rozhodnutí ze dne 26. června 1864 vynešený.[78])

Naproti tomu není při železnicích státních vyloučena předběžná intervence politických úřadů v příčině vyšetření přiměřené náhrady, která se sousedům má poskytnouti, nýbrž dotýčné strany mají se tehdá, když by strana se neuspokojila s náhradou, kterou jí ústřední ředitelství státních železnic nabízí, vyšetřiti politickým úřadem stolice první dle analogie platných předpisů expropriačních, ovšem s výhradem cesty právní.[79])

---

[78]) Pollanetz-Witeck n. u. m. str. 36. V témže smyslu rozhodl nejvyšší soud nálezem ze dne 28. prosince 1862 č. 6190. pod č. 49. v knihu judikátní zanešeným, a dále pak dne 20. července 1864 pod č. 5237. (Unger Glaser č. 1948.) a dne 14. února 1871 č. 1273. (Unger Glaser č. 4049.). Srv. též rozhodnutí ministerstva obchodu ze dne 9. prosince 1865 č. 16279. (Zeitsch. f. Verw. 1868 č. 10.), kterým se zrušilo rozhodnutí zemské vlády, jímžto některé společnosti železniční s vyhrožením politické exekuce bylo uloženo, aby sousednímu majiteli lesů zaplatila náhradu dle odhadu soudního z toho důvodu, že jemu stíženo bylo, dobýti svých výrobků lesních. Neprávem horlí Exterde (v článku nadepsaném: „Gehören die im §. 10. lit. *b*) der M. Vdg. vom 14. September 1854 N. 238. RGB. genannten Schadenersatzansprüche vor das gerechtliche oder administrative Forum? v. Zeitsch. f. Verw. 1872 č. 45.) proti těmto nálezům; dekret dv. kanceláře ze dne 29. srpna 1844 č. 23449., ku kterému se Exterde hlavně odvolává, jedná o železnicích státních, a nikoliv o železnicích soukromých.

[79]) Zásadu tu vyslovují: co do nákladu, jehož zapotřebí, aby stavení poblíž železnice se nacházející nebyla vydána nebezpečenství ohně, výnos presidia dv. komory ze dne 18. ledna 1844 č. 46. E. P. (Pollanetz-Wittek n. u. m. str. 77.), pak §. 17. lit. *c*) jednacího řádu dekretu presidia dv. komory ze dne 2. června 1844 č. 593. připojeného; co do škody, která vzejde tím, že užívatele pozemků v krajinách hornatých neb na stráních zvláštních šetřiti musí opatrností, dekr. dv. kanceláře ze dne 29. září 1844 č. 23449. (vyhl. v Čechách dekr. zemského gubernia ze dne 3. října 1844 č. 53924. v prov. sb. zák. 26. sv. č. 268. str. 671.).

Digitized by Google

Avšak účinek a platnost nařízení politických úřadů v zájmu veřejném daných nevisí nikterak na vyšetření neb vyplacení náhrady, kterou třeba poškozený soused požaduje; naopak sluší dotýčným nařízením správních úřadů beze všeho odporu vyhověti.[80])

Praktické případy.

Spor týkající se patronátního poměru.

(Příspěvek k §. 32., 33. a 34. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.)

C. kr. okresní hejtmanství v Klatovech výměrem ze dne 28. dubna 1869 č. 2763. nařídilo, že svěřenství Bystřické, jsouc v držení práva patronátního ku kapličce v Nýrsku, zavázáno jest uhraditi náklady spojené se znovuzřízením roku 1867 pohořelé vížky kaplíčky té. C. k. místodržitelství pro království České dne 8. ledna 1870 č. 63417. vyhovujíc stížnosti z nařízení toho držitelem svěřenství podané, uznalo, že držiteli dotčeného svěřenství patronát nepřísluší, pročež povinen není z důvodu patronátu přispívati k nákladům, jichž se týče. C. k. ministerstvo kultu zrušilo však výnosem ze dne 26. ledna 1871 č. 137. ku stížnosti obce Nýrské nález místodržitelský i potvrdilo původní nařízení hejtmanství, dokládajíc, že nařízení toto platnost míti má pouze jakožto správní provisorium, pročež se držiteli svěřenství zůstavuje, nastoupiti pořadem práva, by sporný poměr právní konečně byl upraven.

Následkem toho podal držitel svěřenství dne 15. února 1872 žalobu na obec Nýrskou i náboženský fond o nález, že nepřísluší svěřenství Bystřickému právo patronátní ku kapličce v Nýrsku, pročež že povinno není, závazky s právem tím spojené nésti. V žalobě bylo ukazováno k tomu, že podle zakládací listiny, v archivu pražského ordinariátu uschované a opisem ověřeným přivedené, ze dne 1. října 1714 bývalý držitel panství Bystřického

[80]) §. 3. dekretu dv. kanc. ze dne 29. srpna 1844.

Digitized by Google

„kapličku v Nýrsku vlastním nákladem vystavěl i podlé obyčeje církví katolickou chvalně zavedeného ku vydržování 200 zl. tím spůsobem věnoval, aby budova z běžných v zemi 6% úroků z jistiny té napořád jdoucích vydržována byla.“ Listina tato výslovně táhne se ku schválení pražské arcib. konsistoře i vychází to také z připojené zprávy o vysvěcení kaple té ze dne 2. října 1714.

Právo církevní (c. 44. C. XVI. qu. 1.; c. 4. de priv. in VI.) vyhledává ku zřízení chrámu svolení ordináře, jež však uděliti nelze, nebyla-li určena dotací, z níž budovu i duchovního správce vydržovati sluší (c. 1 C. 1 qu. 2; c. 9 dist. 1; c. 10 dist. 1; c. 26, 27 C. XVI. qu. 7; c. 8 X. de consecr. eccl.). Jelikož pak svolení konsistoře výslovně uděleno bylo pouze ku zřízení kaple i dále dotací určena byla jen ku vydržování budovy, patrno jest, že nikoli chrám, než jen kaple založena býti měla.

Kaple však nesloužívají jako kostely všechněm účelům liturgickým beze všeho obmezení, spíše jen výminkou i vedle jiných účelů (c. 35 dist. I. de consecr.; c. 21 C. XVII. qu. 4; c. 30 dist. I.). Zajisté v kapli, o kterou jde, vedlé jiné nadací pouze dvakráte do roka sloužena bývá mše sv., není ale dosazen při ní duchovní správce, aniž pak konává se služba boží tam spůsobem tím, jaký žádá řád služeb božích v království Českém platný, o čemž důkaz svědky podán byl.

Právo patronátní jest podlé srovnalého názoru učitelů práva církevního i zákonů rakouských (zvl. tractatus de juribus incorpor. ze dne 13. března 1679 tit. I. §. 1., 12.—16.) potestas præsentandi clericum instituendum ad beneficium vacans, o čemž v případě na přetřes vzatém řeči býti nemůže. Dv. dekr. ze dne 20. května 1820 č. 14341. uznává důsledkem toho, že ani při kostelích filiálních mluviti nelze o patronátu, tím méně pak při pouhé kapli.

Konečně doložen byl také výtah z desk vykazující, že závazky patronátní na svěřenském panství mezi závadami se nepřivádějí.

V odpovědi vytýkala předkem finanční prokuratura, zastupujíc náboženský fond, že žaloba není důslednou i úsečnou, poněvadž žalovaní nejsou samojedinými, kdož by pečovati musili o zachování kaple, jestli by se podařilo žalobci zbaviti se závazku k tomu, dále pak z příčiny té, že vydržování a zachovávání budovy kostelní nelze stotožniti s patronátem ku kostelu tomu i naopak.

Digitized by Google

Průvodnost listiny zakládací i zprávy konsekrační byla popírána podlé §. 126. s. ř., jelikož prokázány byly jen opisy pověřené; proti důkazu svědky v žalobě nabízeném o rozsahu funkcí liturgických v kapli odbývaných bylo protestováno, ana okolnost tato jest nerozhodnou.

Spolužalovaná obec přímo obrátila se proti výkladům žaloby o povaze patronátu i co do tresti pokusila se o výklad obsahu či podstaty práva toho, jakož i dále o vylíčení toho, při kterých předmětech církevním se připouští.

Vycházejíc z toho, že patronátem sluší rozuměti práva i povinnosti v jedno pojaté, které s strany chrámů, obročí i ústavů náboženských původně vznikly založením těchto, později pak převedeny byly jinými spůsoby, tvrdí se, že právo podací (jus præsentandi) není nejčelnějším, aniž pak výlučným, aniž konečně podstatným právem patronátu. Právo církevní uznává prý zvláštní patronát neúplný, postrádající právě oprávnění, týkající se podávání kněží na obročí uprázněné (Schilling, Patronat str. 30. pozn. 135.); nad to pak není právo patronátní obmezeno na chrámy, nýbrž platnost má též při kaplích, klášteřích, nadacích ad piam causam (c. 25. X. de jure patr.; c. 41. X. de testam.). Důležitým právem obsaženým v patronátě vedlé podacího práva jest právo ochrany (jus advocatiæ seu protectio), jež jeví se v dohlížení nad zachováním neztenčené podstaty toho kterého předmětu církevního, pročež za účinek má předkládání účtů o jmění církevním oprávněnému (Conc. trid. sess. 21 cap. 3; 24 c. 7 de reform., c. 7 de jure patr., c. 3 §. 2 de priv.), pokud se týče rozhodný vliv na správu majetku tohoto.

Vedlé založení a nadání (fundatio, dotatio) jest tudíž i vykonávání práva ochrany spůsobem vzejití patronátu (Schilling l. c. str. 86.). Dv. dekret ze dne 25. května 1820, jehož se dovolává žaloba, výslovně ukazuje k případům výminečným, zachovávaje tudíž v platnosti předpisy pro tyto dané, zvláště dv. dekret ze dne 14. srpna 1793 nařizující, že při kostelích vedlejších (při kterých není samostatného nebo zvláště dosazeného kněze, pročež funkce potřebné v nich konány bývají pomocí kněží těch kterých kostelů farních, ku kterým kostely onyno slušší), příslušeti může patronát osobě rozdílné od patrona kostela hlavního, v ten totiž rozum, že sice podacího práva nemá, však práv požívá ku poctě i požitkům, je-li nějakých, jakož i závazky tvořící obsah tak zv. břímě patronátního podnikati musí.

Digitized by Google

Odpověď vyličuje dále — nabízejíc o tom důkaz svědky — jakým spůsobem žalobce dosud působil, pokud jde o kapli v Nýrsku, uvádějíc, že v uschování vzal i prodal zvonovinu z pohořelé vížky, že přípravné práce ku znovuzřízení této podniknouti dal úředníky svými, že kapli proti ohni pojišťoval, náhradu za škodu požárem spůsobenou vybral, kostelníka platíval i platí, povždy opravy kaple provésti dal nákladem svým, konečně i jmění kaple spravoval.

Z toho, že po více než 40 let vše to se konává, zjevně jde, že patronát vydržením držitelů svěřenství vznikl, nestalo-li se nabytí práva toho spůsobem jinakým.

Třeba však patronátu tu nebylo, žalobce jakožto vlastník kaple povinen jest ku plnění v politické cestě provisorně uznanému. Neboť ačkoli kostely vlastnického práva s plnými účinky nedopouštějí, přece c. 10 C. 1, 5 zřejmě kostely soukromé uznává, t. j. na vlastní půdě prostředky vlastníka zbudované, které však arcit tím odchylují se od ostatních předmětů vlastnictví, že vlastník zachovávati musí původní věnování i udržovati je v stavu dobrém, který účel sám vyhledává. (Helfert: Erbauung und Herstellung kirchl. Gebäude str. 65.). Z toho tedy důvodu musí žalobce kapelní vížky znovuzříditi. Žádá se konečně úplné zavržení žaloby.

Replika především hájí proti útokům fin. prokuraturou činěným passivní legitimací spolužalovaného náboženského fondu táhnouc se ku dvorským dekretům ze dne 11. července 1783, 9. prosince 1785, 17. března 1791, vyslovujícím podpůrný závazek jeho ku zřizování a vydržování, jakož i znovuzřizování staveb k účelům náboženským. Co se pak legitimací obce Nýrské týče, uznala ji tato sama, stěžovavši sobě v politické cestě, jak výše dotčeno.

Výtka s strany listin činěná vyvrací se tím, že podlé §. 126. s. ř. předložiti sluší odpůrci jen opisy listin těch, kterých užito býti má ve sporu; pakli tudíž žalobce pouze pověřených opisů upotřebiti chce ve sporu, stačí zajisté ku splnění processuálního závazku v §. 126. s. ř. vytknutého předložení těchto kopií, které opatřeny jsouce doložkou stvrzovací doličují existencí listin původních v archivu veřejném, totiž konsistoriálním i srovnalost a spravnost opisu. S strany námitek podstaty práva patronátního se týkajících uvádí replika, že právo církevní, kdekoli o patronátě jedná, za podstatnou část jeho podací právo považuje (c. 38 X. de jure patr., c. 25 X. h. t., cap. 12 sess. XIV. trid., cap. 9 sess. XXV. trid.); podobně Schulte, §. 162. II. dílu; Pachmann, II. str. 68.

Digitized by Google

Pojem neúplného patronátu církevní právo i učenci kanonisté neznají; ani Schilling, který na místě v odpovědi citovaném pouze praví, že někdy kdosi nabývá jen jediné z práv v patronátě shrnutých (totiž ku podání, poctě, ochraně i požitkům), v kterémžto případě neúplný patronát se naskytuje, tak na př. vzdá-li se kdosi při založení obročí výslovně práva podacího (srov. také Mayer, Patronat str. 35.).

Tvrzení odpovědi, že patronát místa míti může také s strany kaplí, klášterů atd. potud jest pravdivé, pokud i při těch o præsentací řeči býti může, jak jasně c. 25 X. de jure patr., pak c. 4 C. XVIII. qu. 2 doličuje; nesprávné jest však tvrzení odpovědi opačné.

Z řečeného vyplývá, že v případě sporném o patronátě řeč býti nemůže, neb schází podstatný odznak præsentace, a lhostejno jest tedy, zdali patronát vůbec vznik vzíti může také vykonáváním ochrany (advocatia vel protectio). Právo ochrany bylo původně samostatným právem, propůjčovaným dobrodincům církevních ústavů (l. 15 Cod. de ss. eccles.; c. 34 C. XVI. qu. 7), později však přečasto připisováno bylo jakožto část práv patronů těmto, až v 17. století tehdy panovavší názor o nejvyšší ochraně církve příslušící zeměpánu se stal zárodkem nového tvaru ochrany vedlé onoho staršího samostatného poměru ochranného, jenž nezakládaje se ve zvláštním dobrodiní, zahrnoval práva původním „advokátům či ochrancům církve“ propůjčená. Pojednávát tractatus jur. incorp. z roku 1679 za císaře Leopolda II. v 2. titulu §. 2., 7. o právích ochrance církve (Vogt) v onom původním smyslu, přísně je rozeznávaje od práv patrona; podobně pak obnovené zřízení zemské Ferdinanda II. A. XXVI. před tím již roku 1627 pojem ochrany zeměpanské bylo vylíčilo, která vztahovati se měla na všechny kostely i obročí patrona nemající. Úřadové krajští vykonávání práv těch přenesli na vrchní při panstvích, jak jasně vyplývá z dv. dekr. ze dne 15. června 1826 i 18. října 1826 č. 24922. Nejdůležitějším právem ochrany té bylo dohlížení ku řádné správě jmění kostelního i průběhem času správa toho sama. Tímto poměrem pak vysvětluje se, proč úředníci žalujícího podnikli vše, z čeho odpověď vyvozuje patronát, totiž uschování zvonoviny z věže pohořelé, konání přípravných prací ku znovuzřízení vížky, pojišťování jí proti ohni, vybrání náhrady, placení kostelníka, spravování jmění kapličky. Pakli některé opravy kaple vlastním nákladem žalujícího provedeny byly, stalo se tak z dobré jeho vůle, aniž by

Digitized by Google

tím byl podnikl závazku, zvláště proto, poněvadž nikdo toho na něm nevyžadoval (§. 313., 345. ob. z. obč.). Kdyby však i opravy byl konal, jsa k tomu zavázán, nevycházela by z toho povinnost ku znovuzřizování budovy. Co se týče domnělého vydržení patronátu úkony těmi, patrně dopouští se odpověď poklesku; neboť zajisté c. 9. sess. XXV. de ref. (trid. Conc.) uznává vydržení patronátu jen ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, s čím srovnati sluší §. 1471. ob. zák. obč.

Proti poslednímu důvodu, jehož se odpověď ku vyvrácení žaloby dovolává, totiž jakéhosi vlastnictví kaple zavazujícího ku zachování jí do věčných časů, uvádí replika, že cap. 7. sess. XXIV. trid. pouze žádá ohledně farních kostelů přispění patronů, s strany jiných chrámů stářím sešlých neb z jinaké příčiny zkázou hrozících ale biskupům právo uděluje, obročí k nim náležitá jinam přenésti, tudíž je zrušiti, s čím co do podstaty srovnává se dv. dekr. ze dne 11. července 1783. Ostatek závazek v odpovědi tvrzený toho zvláštního druhu nepřekážel by nikterak, aby žalobě průchodu dáno bylo.

Duplika hledí uhájiti stanoviště v odpovědi zaujaté, nepřivádějíc nic podstatnějšího.

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. července 1875 č. 14961. žalobě místa nedal z těchto

důvodů.

Po stručném naznačení poměru sporného uvádí se:

Především sluší uvážiti soudní příslušnost, pokud k ní zříti sluší z povinnosti úřední ve smyslu §. 48. J. N., aniž by třeba strany sporné čehosi namítaly. Otázka týkající se toho, komu patronát přísluší, přikázána byla zákonem ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. zák. §. 33. soudům, kteréžto zákon vedle svého článku III. vztahovati sluší též na spor tento, dne 12. května 1875 srotulovaný, ač vzešel již roku 1872, tedy ještě před tím, nežli zákon dotčený působnosti nabyl.

Nelze tudíž o příslušnosti soudu pochybovati, pročež v další rozbor bráti dlužno námitku dilatorní s strany nedostávající se legitimací žalovaných ku sporu. Jak svědčí o tom různá politická zákonní nařízení, zavázány jsou fond náboženský i ta která obec farní, za jistých podmínek vybývati vedle patrona jistá plnění při znovuzřizování kostelních staveb, pročež žalovaní bez odporu

Digitized by Google

právního zájmu mají ve sporu tomto. Pokud jde o fond náboženský, vyplývá to zřejmě z §. 1. zákona ze dne 7. května 1874 č. 51. ř. z., ježto určen jest uhražovati potřeby katolického kultu.

Zcela důvodné jest však odpírání nároku žalobnímu vůbec a žaloba tudíž jest nemístnou. Nařizuje zajisté §. 32. zák. řečeného, že do vydání zákona, upravujícího právo patronátní, v platnosti zachovávají se předpisy dotud závazné. Z ustanovení těch ale nikterak nevychází, že by právo patronátní býti nemohlo bez práva podacího, jakož i nařízení práva církevního z pravidla sice oprávnění toto spojují s patronátem, nicméně však nepokládají je za nezbytný odznak a podstatnou část práva patronátního. Dokonce nařízení guberniální ze dne 20. dubna 1837 č. 15521. (prov. sb. z. 19. díl str. 181.) ohledně povinnosti, klásti účty a zachovávati budovy v dobrém stavu, na roveň staví kostely a kaple veřejné.*)

Jelikož žalobce nárok svůj výhradně opírá o to, že tu není způsobilá ku právu patronátnímu věc, ježto právo podací ku kapli neexistuje, slušelo zavrhnouti žalobu, ana bezdůvodnou jest. Že konečně na listu držby v deskách zemských závada se nevyskytuje (sic), která by se vztahovala ku právu patronátnímu, nikterakž nerozhoduje.

Odvolání z rozsudku toho žalujícím vzatému nevyhověl c. k. vrchní soud pro království České nálezem ze dne 28. prosince 1875 č. 24356. z následujících

důvodů.

Vynešením ministerstva kultu ze dne 26. ledna 1871 č. 137. patrně jen potud zachován byl pořad práva, pokud jde o konečné upravení sporného poměru a pokud se dopouští z rozhodnutí

---

*) Stížnost odvolací proti tomu upozornila na to, že zákon ten nelze vztahovati na patronát, an podle doslovného znění vydán byl proto, aby „chováno bylo na jevě jmění kostelů i kaplí a správa majetku toho, pakli správa spočívá v rukou obcí selských neb soukromníků," z čehož patrno, že nařízení toto vztahovalo se na vykonávání vrchní ochrany státu nad církví. Jasně vyplývá to z příčiny, pro kterou zákon ten vydán byl, totiž „aby přítrž učiněna byla tomu, že mnohý kostel i kaple jsou beze všeho dohledu i vydány v libovůli soukromníků, kteří přečasto s kostelním jměním tak nakla-

Digitized by Google

úřadů správních o právech soukromých vůbec a ve věcech patronátních zvláště (čl. 15. zákl. zák. státn. o moci soudní).

Státní zákon základní o moci soudní (čl. 15.) dopouští jen tehdy, aby nastoupena byla cesta právní, jsou-li dva soukromníci mezi sebou ve sporu a pokládá-li jedna strana za to, že se jí ujma děje na právech soukromých. — Náboženský fond patrně v případě na přetřes vzatém není stranou, nýbrž musila fin. prokuratura podle dvor. dekr. ze dne 13. ledna 1821 č. 1730. zastupovati kostel.

Závazky ku vydržování kostelů, škol a t. p. jen výminkou spočívají na smlouvách soukromníků, z pravidla zakládajíce se v předpisech zákonních kořeny své majících v nejvyšším právu dohledacím státu nad jměním církve i v právu ochrany státem církvi poskytnuté, pročež povždy zůstaveno bylo úřadům politickým, bdíti nad šetřením nařízení těchto.

Právo patronátní nad kostelem ovšem sporno býti může mezi dvěma soukromníky aneb mezi zeměpánem a soukromníkem, v kteréžto případnosti jedině soud výrok vynésti má, jak pro hlášeno bylo již cís. deklaratoriemi ze dne 29. července 1651 č. 132. a 9. července 1669 č. 229. Cod. Ferd. Leop. vyzdvihujíc ve směru tom právomocnost ordinariátů; nikdy však rozsuzovati nemohou soudové o závazcích na patronátu lpících a z něho jdoucích. Plnění povinností těch žádati může církev i zeměpán jakožto nejvyšší ochrance všech kostelů, není to však oprávnění kohosi třetího. Právo patronátní není ani oprávněním majetkovým aniž pak dluhem; spočívá, jako pojmové kostela, nadací, školy, vrchnosti, panství výhradně v pojmu osoby smýšlené a přechází tudíž, pokud s držbou nemovitých statků spojeno jest, se statkem na každého nabývatele, nejsouc však podobně jako jiná práva politická předmětem zápisu na listu o držbě v katastru aneb na listu závad v deskách zemských.*) Práva patronátní

---

dají, že ohrožuje se tím i nejnutnější potřeba oněch budov i nebezpečí vzchází, že co do výstavnosti na zmar přijdou."

(Pozn. zasíl.)

*) Vzhledem k tomu mimoř. stížnost uvedla guberniální dekret ze dne 10. ledna 1840 č. 35457., kterým ukládá se zemskému soudu, aby správu podával povždy ordinariátu, jehož se týče, nastala-li změna v držbě statků závadami patronátními stížených. Že statků takových dosud jest, doličuje pohled do hlavních knih

Digitized by Google

i stavení církevní dotud nejsou podrobena dani, pročež zvláště v katastru berním vyskytovati se nemohou.

Panství Bystřické jest svěřenstvím, při kterémž nejen práva majetková, nýbrž i práva ku zvláštní poctě a politická oprávnění ipso jure nezcizitelně spadávají na každého nástupce ve svěřenství.

Zákonem ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. nenastala nižádná změna, pokud běží o zákonní ustanovení práva patronátního se týkající; §. 32. zák. tr. vyslovil jen zásadu, že břemena patronátní zvýšena i rozšířena býti nemohou vzrostlou potřebou obce, přikázané ku kostelu neb obročí nějakému.

Podle §. 33. zákona, jehož se právě dovoláváno bylo, není věcí soudu, rozhodovati o tom, podroben-li kostel patronátu čili nic, jakož i o tom, co patron plniti má. Ku právomocnosti soudcově náleží vedle zákonních předpisů těchto výhradně spor o to, které z dvou stran přísluší patronát, pak o to, zdali patron ze zvláštních důvodů soukromoprávních sproštěn jest břemen patronátních zcela neb z části.

Po tomto uvážení povšechných nařízení zákonních již přistoupiti lze ku rozebírání toho, zdali fond náboženský aneb obec Nýrská zavázány jsou — třeba nikoli z příčiny patronátu, nýbrž z důvodů práva soukromého — nastoupiti strany nákladů patronátních na místo žalobcovo, obzvláště jelikož žalující vzdáti i sprostiti se nemůže práva patronátního ku kostelu souvislého s patronátem k obročí (sic), leč by vykázal, že žalovaným přísluší právo to strany řečené budovy i se závazky toho se týkajícími.

Celá žaloba ničeho nezavírá však do sebe, čímž by lze bylo odůvodniti nález, že svěřenství Bystřickému nepřináleží patronát ku kapli Nýrské a že břemen z toho jdoucích nésti nemá.

Žalobce uvádí, by odůvodnil nárok svůj, jediné okolnost tu, že o patronátu jen tenkráte mluviti lze, když s budovou sloužící účelům církevním spojeno jest zvláštní obročí, ačkoli zákon jasně rozeznává oba tyto druhy a patrně lhostejno jest, má-li obročník odbývati a konati služby boží v té či oné budově církevní a náleží-li k obročí tomu jediný chrám neb více jich.

Budova, o kterou ve sporu jde, nebyla za příčinou vzrostlé potřeby kultu zřízena i nadána fondem náboženským společně

---

desk zemských, týkajících se na př. statků Liblice, Hořeňovsi, Hrušovan, Podbořan atp. (Pozn. zasíl.)

Digitized by Google

s obcí, než spíše výhradně tehdejším patronem ku spasení duše jeho, rovněž neupírá nikdo žalobci právo na vížce, která právě nákladem jeho znovu vystavena býti má, vyvěsiti erb a znak rodiny aneb vyhledávati v kapli všech poct, jaké prokazovati dlužno patronovi, aneb vyžadovati vzpomínání naň modlitbou i pohřbívati tam ty, kdož by snad zemřeli z rodiny jeho.

Za čistě soukromou kapli pokládati nelze — zření majíc ku nálezům po rukou jsoucím — kapličku řečenou, neboť musil by pak žalující sám vydržovati ji i nesměl by žádati za přispění obce ku konkurrenci zavázané.

Rozsudek prvního soudu byl tudíž tím spíše potvrzen, jelikož žalující osvobození, které byl tvrdil, opírati nemohl o nižádný důvod práva soukromého. —

Mimořádná stížnost z nálezu toho žalobcem podaná vytýkala jednak vnitřní odpor, kterým trpí, jakož i zmatek jevící se ve výroku contra jus in thesi clarum.

Odpor záleží v tom, že rozhodnutí o právu patronátním prohlašuje se za nemístné, úřadům správním příslušící, zároveň ale výrok se vynáší, že žalobci právo to přináleží, jelikož — nepřináleží žalovaným (!).

Vrchní soud spatřuje základ patronátu v právu supremi patronatus, protectionis et advocatiæ i dovozuje z toho, že jest politickou povinností (čímž patrně veřejnoprávní míněna byla), rázu věcného. Zaujímá tím stanovisko cizí i samému josefinismu i známému vůdci hnutí proticírkevního v Němcích, prof. Hinschius-ovi (srov. článek jeho v Holtzendorffově encyklopædii). Takovému názoru odporuje výslovný předpis §. 1471. ob. z. obč. ve spojení s čl. IV., IX. uvoz. zák. k ob. z. obč., pak min. nařízení ze dne 10. června 1849 č. 3965. (zemsk. zák. str. 80.) prohlašující, že zřetelem ku historickému i právnímu vývoji patronát spočívá v nadacích i smluvách; rovněž odporuje výkladům vrchního soudu názor nynějšího zákonodářství, totiž motivy zák. ze dne 7. května 1874 (vydání Gautschovo str. 28.), i konečně jak katoličtí, tak i protestantští kanonisté (Schulte, System pag. 92.; Richter, Lehrbuch §. 153.). Z omylného tohoto východiště dochází vrchní soudce k tomu, že vylučuje pořad práva u věci, o kterou jde. Præjudiciální žaloba základem sporu jsoucí jest vzhledem ku druhému odstavci §. 33. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z., pak ku dv. dekr. ze dne 18. ledna 1810 č. 649. přiměřeným prostředkem,

Digitized by Google

vykázaným ministeriálním rozhodnutím v žalobě uvedeným, pročež vrchní soud omylem popírá příslušnost soudní.

Co se pak týče rozhodnutí s tím se potýkajícího, totiž že žalobci patronát přísluší, nebyloť doloženo nižádným zákonem, ačkoli srovnalé učení kanonistů, historický vývoj i naše zákonodářství ku patronátu nezbytně práva podacího vyhledávají, pročež i nález vrchního soudu vynešen byl proti jasnému znění zákona. Uveden budiž na doklad toho na místě všech jiných jediný spis: Juliani Viviani tractatus de jure patronatus sacræ rotæ romanæ decisionibus ornatus et firmatus lib. V. cap. II., kdež podlé tehdejšího spůsobu rozeznává se jus patronatus jakožto petitorium, naproti právu podacímu jakožto possessorium et fructus juris patronatus, ba dokonce odvolávajíc se k nejčelnějším středověkým kanonistům totiž Azo Lambertaccius, Antonius de Butrio, Abbas (Nic. de Tudeschis) a Cardinalis (Franc. de Zabarellis) se praví: jus patronatus accipitur pro jure præsentandi. Zásada ta zračí se také ve snešeních synody pražské ze dne 14. ledna 1664 i uznává se jednohlasně u pozdějších spisovatelů zvláště 17. věku (Fagnanus, Zoësius, Schilter, Reiffenstuel, jak o tom doklady podává Kaim: Patronat II. díl §. 1.), i konečně v nynější theorii, také protestantského církevního práva (Richter, Lehrbuch str. 274.).

Nasvědčuje tomu též historický vývoj; církev zavrhujíc vlastnictví laiků ku kostelům podlé obdoby zřízení manského kněze jakožto vojína církve (militem ecclesiæ) podřídila dřívějšímu vlastníku kostela (Philipps, Kirchenrecht str. 270.).

Že konečně v Rakousku nikdy o výše tvrzeném pochybováno nebylo, dosvědčuje nepřetržitá řada zákonů z doby té, kdy stát poměr svůj k církvi zákonními pravidly upraviti se jal, totiž ze 17. stol. až do našich dnů, zejmena tract. de jur. incorp. platný v Dolních Rakousích ze dne 13. března 1679, dvor. dekr. ze dne 18. února a 25. června 1775, 14. května 1777, 6. června 1782, 19. října 1787, 12. listopadu 1818 (vesměs u Jaksche, Gesetzlexicon), 21. listopadu 1820, 21. srpna 1831 č. 19250., zvláště ale dvor. dekret ze dne 30. července 1787 a 18. června 1805 (Roth. Ges. 5. díl 3. str. 113.), §. 2. cís. nař. ze dne 18. února 1860 č. 45. ř. z. a §. 7. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.

Jasným konečně svědectvím, že o patronátu při pouhých kaplích řeči býti nemůže, jest dvor. dekret ze dne 23. října 1823 č. 32803. (Jaksch 9. díl str. 272.), který u zřejmém odporu

s tím, co tvrzeno vrchním soudem, prohlašuje, že „patronát jest jen při kostelích farních, nikoli při filiálkách, pokud práv farních nepožívají, jelikož při těch panství neb obci, kterým přináleží kostel takový filiální, na vůli dáno jest, chtějí-li jej udržeti neb zkáze vydati, znovu vystavěti čili nic;“ co však platí o filiálním kostelu, tím spíše platí o kapli. Rovněž odporem ku tvrzení vrchního soudu velí dv. dekr. ze dne 24. října 1783 (Jaksch, 4. díl str. 388.), že kaple v místech, kdež farní neb filiální chrám se nachází, zbytečnými jsou, pokud jde o veřejnou potřebu, i tudíž (podlé dv. dekr. ze dne 26. července 1786 tamže 3. díl str. 388.), zcela odstraněny býti mají.

C. k. nejvyšší soudní dvůr nevyhověl této mimořádné stížnosti dekretem ze dne 7. června 1876 č. 3692. z následujících

důvodů.

Prosba žalobní skládá se z dvou částí, kteréž jsou v příčinné spojitosti, any se mají jedna k druhé jako příčina k účinku, aneb nutné předvětí k úsudku, v něm spočívajícímu.

Vychází jasně ze žaloby i z příloh této na jevo, že žalobce co do podstaty dovolává se osvobození ode všech příspěvků k stavbám znovuzřizovacím při kapli Nýrské na všechny časy budoucí a to výrokem soudním; považuje patrně první část prosby jen za základ odůvodňující část druhou.

Jelikož žalobce prvním odstavcem prosby své nedomáhá se ani patronátu ku kostelíku dotčenému pro sebe naproti žalovaným, spíše naopak nález v ten rozum sobě přeje, že jemu nepřísluší právo patronátní, aniž dále žádá za výrok o tom, že patronát tento přináleží žalovaným aneb některým z nich, nýbrž první díl prosby své o tvrzení opírá, že při kostelíku tom vůbec patronát průchodu nemá, poněvadž tu nejde o chrám než jen o kapli, jakož i proto, ješto při ní dosazen není zvláštní kněz, pročež i vykonávati vůbec nelze jakési právo podací a tudíž též mluviti nelze o patronátě, přece tímto žádáním žalobce podán nebyl případ ku právomocnosti soudní zákonem ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. (§. 33. odst. II.) přikázaný.

Naopak ve spor uvedena byla hlavní otázka, podrobena-li kaple častěji dotčená vůbec patronátu čili nic, o čem však dle prvního odstavce uvedeného §. rozhodují pouze úřadové státní, jimž správa kultu odevzdána jest, postupem instancí po slyšení úřadu církevního. Téhož zákona §. 34. taktéž řadí spory o plnění

Digitized by Google

kterémkoli, jehož by se domáháno bylo na základě patronátu, v obor působnosti úřadů správou kultu se zabývajících pořadem posloupným. Bylo tudíž lze projednávati pořadem práva i rozhodovati o druhé části prosby žalobní, dovolávající se úplného sproštění ode všech dávek i příspěvků patronátních ku kapli řečené jen potud, pokud žalobce osvobození toto vyvozuje ze zvláštních soukromoprávních důvodů.

Co do hlavní věci neučinil tak ale žalobce, neboť povýtečně opírá nárok ku sproštění se břemen těch o tvrzení, že kostelík dotčený vůbec ani nepodlehá patronátu, o čem přece výhradně úřadové správní rozhodují. Jak dalece však žalobce ku dalšímu odůvodnění nároku onoho jen jaksi mimochodem okolnost výtahem z desk zemských prokázanou přivádí, že na panství Bystřickém nižádné závady patronátní ku kapli Nýrské se nevyskytují, v čemž by snad shledán býti mohl důvod soukromoprávní, patrně nehodí se okolnost tato k odůvodnění nároku žalobního. Neboť dostatečně známo jest, že z toho, že nejsou vyznačena břemena patronátní v deskách zemských, souditi nelze, že závazků toho druhu při statku, jehož se týče, vůbec není, jelikož povinnosti tyto jen v případech řídkých a nikoli povždy zapisovány byly do desk, přes to ale trvají . . . . . Poněvadž tedy ve srovnalých nálezích ani co do věci hlavní ani pokud jde o útraty sporu, zmatek neb bezpráví se nejeví, naopak rozsudkové tito úplně důvodní jsou, slušelo zavrhnouti podle dvorského dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. mimořádnou stížnost.*)

O.

K nauce o nabytí práva zástavního k věcem movitým (§. 452. ob. zák. obč).

Občanská záložna v K. poskytla společnosti X. dle žaloby podané u c. k. obchodního soudu v Praze dne 28. ledna 1875

---

*) Nejv. soudní dvůr nepokládá tudíž soudy býti příslušnými ku řešení otázky té, ačkoli ministerstvo kultu odkázalo věc ku pořadu práva. Neopomeneme svým časem o dalším průběhu záležitosti této zprávu podati. (Pozn. zasíl.)

Digitized by Google

č. 9259. úvěr až do výše 40.000 zl. a zapůjčila a vyplatila jmenované „akciové" společnosti na základě tohoto úvěru v rozličných částkách sumu 39.600 zl. Společnost X. zavázala se, že Občanské záložně v K. tyto zapůjčené sumy dle té které úmluvy oplatí a až do zaplacení $8^1/_2\%$ zúročí. Na zapůjčené a vyplacené takto částky akceptovala společnost X. Občanské záložně v K. směnky dohromady na 39600 zl., z nichž dvě celkem na 9600 zl. zaplatil Občanské záložně v K. girant dotčených směnek. Zbylo jmenované záložně za společností X. pouze 30000 zl. ze směnek lit. A. až E. žaloby.

Vyjádřením lit. F. daným v Praze dne 3. května 1874 dala společnost X. Občanské záložně v K. pro pohledávání její v sumě 30400 zl. pohledávání svá za určitými osobami a určité zásoby papíru v továrně se nacházející a vyjádřením lit. G. daným v Praze dne 3. května 1874 zásobu slámy 6000 centův nalezající se v továrně jmenované společnosti a sice v kolnách zvláště k tomu vystavěných do zástavy. Zástavy tyto byly také Občanské záložně v K. společností X. zároveň odevzdány a sice, pokud se týče pohledávání svrchu vypsaných, tím spůsobem, že jí netoliko odevzdáno bylo vyjádření lit. F., nýbrž i že jmenovaná společnost v hlavní své knize při každém dotyčném jednotlivém kontě poznamenala, že resultující pohledávání zastaveno jest Občanské záložně v K. Všem dotyčným dlužníkům dal právní zástupce Občanské záložny v K. o zastavení tom věděti.

Co se týče zastaveného papíru a zastavené slámy, bylo oboje Josefovi S. od Občanské záložny v K. k přijetí zmocněnému členu výboru skrze Josefa D., ředitele továrny dotčené společnosti, odevzdáno a byl papír v továrně a sice v sušírně ponechán, zastavení pak tím vyznačeno, že na vchod do sušírny nalepen byl nápis „Občanská záložna v K." Sláma pak byla Josefovi S. týmž ředitelem odevzdána a byla ponechána ve velké kolně tovární, kdežto též na dveře přilepen byl nápis „Občanská záložna v K." Tyto okolnosti jsou též stvrzeny protokolem ze dne 16. června 1874 lit. H. sepsaným v příčině inventury konkursní.

Společnost X. zapravila mimo to na zbývající pohledávání

Občanské záložny v K.	30000 zl.	— kr.
zbožím in solutum daným	11361 „	37 „
tak že pohledávání této obnáší	18638 zl.	63 kr.

Úroky zapraveny do 5. června 1874.

Digitized by Google

Ediktem daným v Praze dne 13. června 1874 č. 48736. uvalen byl na jmění společnosti X. konkurs. Správce a výbor věřitelů konkursní podstaty této neuznali však právo zástavní Občanskou záložnou v K. nabyté a svrchu popsané a zastavené pohledávky, zboží a sláma byly pojaty v konkursní inventář.

Poněvadž pak patrno bylo, že v té příčině nastati musí spor, smluvila se Občanská záložna v K. se správcem konkursní masy jmenované společnosti v ten způsob, že jmenovaná záložna tomuto svolila, aby zastavená pohledávání vymáhal a přijímal, jakož i aby zastavené věci prodal anebo prodati dal, avšak pod tou výminkou, aby takto přijaté sumy zvláště zachoval, až by otázka o platnosti zástavního práva Občanské záložny v K. rozhodnuta byla a aby na ztržené, resp. vymožené sumy této záložně totéž právo zachováno zůstalo, kteréhož byla na pohledávky, papír a slámu nabyla. Tato úmluva byla obapolně přijata dle dopisův lit. J. a K.

Ačkoli prokázáno jest pohledávání Občanské záložny v K., neméně pak nabytí práva zástavního na svrchupsané věci movité, neuznává konkursní masa společnosti X. práva toho, pročež podána Občanskou záložnou na základě skutečností právě vylíčených žaloba na tuto konkursní masu o uznání zástavního práva propůjčeného na pohledávky, papír a slámu pro pohledávání ve zbývající sumě 18638 zl. 63 kr. c. s. c.

Žalovaná konkursní masa bránila se proti žalobě hlavně tím, že uvedla, kterak vydáním akceptů stala se novace, tak že pro původní pohledávku nebylo lze více zástavu zříditi, kdežto pro nárok směnečný věci v zástavu dány nebyly. Bylo dále uvedeno, že odevzdání, jehož se žalobce dovolává, neodpovídá nikterak předpisům §. 427. ob. z. obč., že při vyhlášení konkursu mnohem více věcí stejného druhu bylo nalezeno, aniž by lze bylo vyšetřiti, které z nich záložně byly zastaveny. Nápis na sušírně „Občanská záložna v K.“ jest ostatně zcela nejasný, mohlť by vůbec znamenati, že v naznačených místnostech Občanská záložna v K. neb její filiálka se nalezá, aneb mohl by znamenati, že v těchto místnostech jsou věci patřící Občanské záložně v K. jako vlastnictví. Že by tu bylo nějaké právo zástavní, to z cedulky nikterak nevysvítá.

Rozsudkem ze dne 15. listopadu 1875 č. 97409. dal c. k. obchodní soud Pražský žalobě úplně místa, odsoudiv žalované, by zapravili soudní náklad 40 zl. 14 kr.

Digitized by Google

Důvody.

Doznáním správce žalované konkursní podstaty jest zjištěno, že žalující záložna společnosti X. úvěr v částce 40000 zl. povolila a na základě tohoto povoleného úvěru téže společnosti v rozličných obnosech 39600 zl. zapůjčila a že na tyto zapůjčené a připočítané obnosy směnky od společnosti X. přijaty byly.

Rovněž jest zjištěno, že na tuto zapůjčenou sumu splacením dvou směnek 9600 zl. zaplaceno bylo.

Listinami lit. F. a G., jejichžto pravosti nebylo odpíráno, a kteréžto tedy proti žalované úplný důkaz činí, jest dokázáno, že společnost X. pro dluh 30400 zl., kterýž za pravý uznán, netoliko svě v listině lit. F. uvedené pohledávky, nýbrž i také určitě poznamenané, v továrně společnosti X. se nacházející zásoby papíru a listinou lit. G. 6000 centů slámy co ruční zástavu dala, čili právo zástavní k těmto pohledávkám a věcem žalující záložně propůjčila.

Z toho vysvítá zcela jasně, že žalující záložna pro svou pohledávku, kteráž nyní pouze na zbytek 18638 zl. 63 kr. se obmezuje, titul k právu zástavnímu, o něž se uchází, dokázala a nemůže se k námítce žalované konkursní podstaty, že pro směnky zástava zřízena nebyla, hleděti, poněvadž doznáno jest, že směnky měly původ svůj z pohledávky úvěrem propůjčeným vzniklé, a žalovaná nikde nedokázala, že se tu o jiné pohledávání jedná, kteréž by bylo z úvěru původně propůjčeného nebylo povstalo, ani že se žalující této své pohledávky vzdala.

Žalující dokázala však i spůsob nabytí sporného nyní práva zástavního dle §. 452. ob. z. obč. V listině lit. F., kteráž úplný důkaz podává, praví společnost X. výslovně, že zastavení pohledávek v knihách společnosti té poznamenáno bylo a zastavení papíru že přilepením firmy „Občanská záložna v K.“ vykonáno. Rovněž dokazuje listina lit. G., že zastavení 6000 centův slámy přilepením firmy žalující záložny bylo vykonáno. Těmito vyjádřeními a listinami ve spojení s obsahem listiny lit. H., dále doznáním, že červený lístek papírový s firmou žalující záložny na vchodu k místnostem, v nichž zásoby papíru a slámy uloženy byly, skutečně se nalezal, že zastavení pohledávek v knihách poznamenáno a jednotliví dlužníci o tom zpraveni byli, — jest i spůsob nabytí práva zástavního dle §. 452. ob. zák. obč., resp. symbolické odevzdání zastavených předmětův prokázáno. Kdo červený lístek pa-

Digitized by Google

pírový na dveřích u vchodu přilepil a zdá mimo to ještě odevzdání místa mělo, zde nerozhoduje.

Nemůže také nyní spornému právu zástavnímu býti na újmu okolnost, že zastavené předměty dlužníkovi ponechány byly a že v místnostech, kde zastavený papír a sláma se nalezaly, vedle těchto již zastavených předmětův ještě jiné posud nezastavené věci se nalezaly, neboť tím nemůže právo již nabyté zrušeno býti.

Žalující záložna prokázala tedy nejen titul, nýbrž i nabytí práva zástavního, na jehož uznání žalobu de praes. 28. ledna 1875 č. 9259. podala a muselo tedy dle prosby žalobní uznáno býti.

Výrok o soudních nákladech zakládá se na §. 403. ob. ř. s. a §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

K odvolání se žalované konkursní podstaty potvrdil c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudek první stolice a odsoudil žalovanou konkursní podstatu v náhradu nákladu odvolání 6 zl. 50 kr.

Důvody.

Žalující záložna žádá za nález, že žalovaná konkursní podstata povinna jest zástavní právo na pohledávky v žalobě naznačené, na zásobu papíru a 6000 centnýřů slámy, pokud se týče na částky peněz, jež za vymožené pohledávky a za prodaný papír a slámu, strženy byly, pro zápůjčku ve zbývajícím obnosu 18638 zl. 63 kr. i s $8\frac{1}{2}\%$ úroky z tohoto obnosu uznati.

Dle toho jest sice pravda, že žalobkyně nejen právní důvod k právu zástavnímu a tudíž i svou pohledávku, nýbrž i spůsob nabytí práva zástavního dokázati má; důkaz ten však, jak první soudce v příčinách rozhodovacích správně dokládá, byl také proveden.

Dle listin lit. F. a G. žaloby, žalovanou konkursní podstatou za správné uznaných, dala společnost X. žalobkyni jmenované své pohledávky a zboží pro pohledávku 30400 zl. této proti oné příslušící do zástavy.

Ačkoli žalobkyně za zápůjčky společnosti X. dané od této směnečné akcepty přijala, mají tyto přece jen zápůjčky za základ a tvoří tedy s danými zápůjčkami jen jednu a tutéž pohledávku, kteréžto zápůjčky dle doznání žalované konkursní podstaty skutečně v zbývajícím obnosu 18638 zl. 63 kr. za dosud platné pokládati dlužno, jelikož žalovaná konkursní podstata splátku větší, než žalobkyně udala, nenamítala.

Digitized by Google

Že však pohledávky a zboží v listinách F. a G. naznačené společnosti X. pro zápůjčky do zástavy dány byly, plyne beze vší pochybnosti z té okolnosti, že právo zástavní není obmezeno na pohledávky z půjčky neb pohledávky z akceptů směnečných, nýbrž že dáno bylo na pohledávky žalobkyni proti společnosti X. vůbec přísluší cí.

V té míře tedy, pokud se směnečné akcepty žalovanou konkursní podstatou vyplatí, pomíjí též právo žalobkyně k pohledávce ze zápůjček a nemůže tato co do splacených obnosův právo zástavní vykonávati. Pokud ale tyto pohledávky žalobkyně z akceptův směnečných splaceny nejsou, trvá její právo zástavní, proto však se nebrání konkursní podstatě svým časem při dovolávání se práva zástavního namítati částečné zapravení pohledávky žalující záložny ze zápůjček, jež stane se dalším vyplacením směnečných akceptův.

Sluší však i právní spůsob nabytí práva zástavního za prokázaný pokládati, neboť žalovaná konkursní podstata doznala, že při každé z pohledávek společnosti X. v listině lit. F. naznačených v její hlavní knize zastavení jich pro žalující poznamenáno jest a nelze pochybovati, že se to se svolením společnosti jejím orgánem stalo, jelikož se tyto poznámky v jejích vlastních knihách nacházejí a že též dlužníci o zastavení těchto pohledávek byli vyrozuměni, zákon pak nepředpisuje, že toto dorozumění pouze vlastníkem zastavených pohledávek státi se musí.

Též opatření sušárny a kolny nápisem „Občanská záložna v K.“ dlužno pokládati za spůsob odevzdání, který k nabytí práva zástavního na věci tam se nalezající dle §. 452. ob. z. obč. dostačí, jelikož dle toho zákonního ustanovení poznamenání věci nemusí býti takovým, aby z něho zastavení zřejmě poznati se dalo, nýbrž stačí, když z něho každý snadno zastavení seznáti může, k čemuž řečený nápis úplně se hodí, jelikož žalobkyně též listiny lit. F. a G. k důkazu zastavení věcí těch spůsobilé obdržela a v rukou má a tudíž o tom každému, komu na tom záleží, aby zvěděl, jaké právo žalobkyni přísluší, dostatečně vykázati se může.

Okolnost však, že v dotýčných místnostech mimo zboží v zástavu dané ještě další zboží skládáno bylo, aneb tam se nacházelo, nemůže zástavní právo již nabyté zrušiti, poněvadž v povolení ku skládání jiného nezastaveného zboží v těchže místnostech vzdání se práva zástavního ve smyslu §. 467. ob. z. obč. obsaženo není.

Stížnost proti rozsudku v odpor vzatému jest tedy bezdůvodnou, pročež rozsudek ten byl potvrzen.

Digitized by Google

Žalovaná konkursní podstata má dle §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 nésti i soudní náklad stolice druhé.

Nález c. k. vrchního soudu pro království České ze dne 28. prosince 1875 č. 2044.

JUDr. M. Hurych.

K čl. 72. ob. řádu soudního.

Dědicové Václava Skopce podali na Rozalii Kubrovou u c. k. okresního soudu na Smíchově vyzývací žalobu s prosbou, aby žalované co majitelce domu č. p. 28. na Smíchově nařízeno bylo, by v určité lhůtě zákonní vyvedla odpor svůj proti zamýšlené stavbě při domě č. p. 27. na Smíchově kladený a provedla práva, jimiž se chlubila a sice práva služebnosti světla a vzduchu okny v zadní části domu č. p. 28. směrem do dvora domu č. p. 27. založenými, pak služebnost odkapu se střechy domu prvnějšího směrem k dvoru domu posléznějšího, jinak by jí o tom věčné mlčení uloženo a žalujícím povoleno bylo na dvorci a pozemku č. parc. 137. k domu č. pop. 27. patřícím podle přiložených nákresů stavěti.

Na žalobu tuto vydal c. k. okresní soud tento výměr:

„Tato žaloba s přílohami A., B. a C. v přep. doručuje se žalované s vyzváním, by na ni buď svou odpověď nebo vyzvanou žalobu do 80 dnů podala, jinak jí věčné mlčení uloženo bude.“

Žalující dali výměru tomuto vejíti v moc práva.

I podala pak žalovaná na vyzývací žalobu svou odpověď, o které výměrem ze dne 29. února 1876 č. 4326. k ústnímu řízení stání na 16. března 1876 pod následkem čl. 29. s. ř. položeno bylo.

Na výměr tento stěžovala si opětně žalovaná, dokládajíc, že na odpověď její zavedeno býti má, jak předepsáno v příčině vyzývací žaloby vůbec, řízení písemní.

K stížnosti této zrušil c. k. zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 27. března 1876 č. 8620. výměr c. k. okresního soudu, nařídiv, aby odpověď žalujícím k podání repliky do 14 dnů byla doručena. Rozhodnutí toto zakládá druhá stolice na posledním odstavci čl. 72. ř. s., jímž prý vysloveno, že o žalobě vyzývací v příčině zamýšlené stavby jinak stejně jako v řádném řízení vyzývacím před se jíti se má.

Digitized by Google

V dovolací stížnosti, kterou žalující z rozhodnutí tohoto podali, bylo hlavně k tomu poukázáno, že na venkově řízení jest pravidlem ústní, zákon pak v příčině řízení vyzývacího vyjímku žádnou nečiní, pročež prý i v sporu vyzývacím řízení dle čl. 26. s. ř. místa má. Mimochodem bylo i podotknuto, že žalované dle §. 72. ob. s. ř. vůbec nemělo býti zůstaveno, podati odpověď k žalobě vyzývací.

C. k. nejvyšší soudní dvůr zavrhl však tuto dovolací stížnost žalujících z toho

důvodu,

že výměr první stolice o žalobě vyzývací již právní moci nabyl a tudíž c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru více rozhodovati nepřísluší, je-li výměr ten správný čili nic, že pak, hledě k výměru tomu, odpověď písemně zanešená důsledně dle ustanovení všeob. řádu soudního o řízení písemním vyřízena býti musela v ten smysl, že žalobcům bylo uloženo, podati k soudu písemní repliku svou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 31. května 1876 č. 6574.

Poznámka. Rozhodnutí toto odporuje dosavadní praxi i dřívějším rozhodnutím c. k. nejvyššího soudního dvoru, jimiž bylo uznáno, že pro spor vyzývací i na venkově řízení písemní zákonem jest předepsáno.

Dr. S.

Náleží straně v rozepři vítězné náhrada nákladův s rozebráním sporných spisů spojených?

Bratří Gutmanové zvítězivše ve sporu s konkursní podstatou cukrovaru akciové společnosti v Pečkách o zaplacení 1168 zl. 35 kr., zakročili potomně o rozebrání sporných spisů. U vyřízení roku za tou příčinou položeného přiřkl jim c. k. krajský soud na Horách Kutných výměrem ze dne 11. července 1876 č. 8399. náklady soudní v částce 5 zl. 63 kr.

Na toto přiřčení útrat stěžoval si správce dotčené konkursní podstaty a c. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 31. července 1876 č. 19852. výměr první stolice zrušil a žádost o přisouzení útrat odmrštil, •

Digitized by Google

poněvadž

útraty rozebráním sporných spisů vzešlé ani útratami rozepře ani útratami exekučními považovati nelze, tudíž jich vedle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. straně propadlé nahražovati nenáleží, nýbrž zakročitele sama stíhnou.

Na toto rozhodnutí stěžovali sobě bratří Gutmanové. C. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice zrušil a výměr první potvrdil,

poněvadž

rozebrání spisů sporných v předcházející rozepři příčinu svou má a s ní souvisí, tudíž náklady s ním spojené rovnati sluší s útratami, kteréž s vedením pře spojeny jsou a k jichž náhradě vedle předpisu §. 24. zák. ze dne 16. května 1876 č. 69. ř. z. strana propadlá povinna jest.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. října 1876 č. 12210.

Dr. Otokar Horák.

Záznam práva zástavního na základě listiny všemi náležitostmi §. 114. ř. s. neopatřené.

Alois K. co poručník neplnoletých dědiců po Bedřichu K. žádal u c. k. zemského soudu v Praze za záznam zástavního práva na domě č. pop. 1384—II. Anně Tsch. patřícím pro pohledávky 5000 zl., 1000 zl., 1000 zl. a 1000 zl. r. m.

Dlužní úpisy, na základě kterýchž o záznam zástavního práva pro uvedené pohledávky žádáno bylo, obsahovaly následující (ve všech stejný) odstavec:

„Já nížepsaná zavazuji se, tento mi zapůjčený obnos 10% zúročiti, a úroky čtvrtletně o sv. Jakubu, Havlu, o Hromnicích a o sv. Jiří každého roku spláceti.

Dále zavazuji se, uvedený kapitál pr. 5000 zl., (1000 zl., 1000 zl. a 1000 zl.) r. m. o sv. Jakubu 1874 zaplatiti a dávám p. Bedřichu K. právo, že může pro případ, kdyby zaplacení kapitálu neb splácení úroků v čas se nestalo, na mém domě č. p. 1384.—II. v Praze knihovně jej vtěliti.

Digitized by Google

Na důkaz toho můj vlastnoruční podpis s pečetí a podpis mého manžela.

V Praze, dne 31. července 1872.

Josef Tsch. Anna Tsch.“

Podpis Anny Tsch. legalisován nebyl.

Dále bylo přiloženo k této žádosti o záznam zástavního práva notářské osvědčení, dle něhož dlužnice Anna Tsch., poněvadž ani úroky ani kapitál v čas splatnosti o sv. Jakubu 1874 nezaplatila, vyzvána byla, dlužné úroky i kapitál zaplatiti a byl také přiložen opis poslední vůle po zemřelém mezi tím časem věřiteli Bedř. K., v níž nařídil, by uvedené pohledávky na domě č. pop. 1384.—II. v Praze dlužnici Anně Tsch. náležícím na zúročení 6 ze sta a pod následky §. 195. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. zástavním právem pojištěny byly.

C. k. zemský soud výměrem ze dne 14. srpna 1875 č. 24827. povolil žádaný záznam práva zástavního.

C. k. vrchní soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 11. listopadu 1875 č. 25985. na stížnost Anny Tsch. záznam práva zástavního zemským soudem v Praze povolený,

poněvadž

dlužní úpisy, na základě kterýchž za záznam zástavního práva žádáno bylo, patrně od vystavitelky Anny Tsch. vlastnoručně psány nejsou, a poněvadž mimo podpis vystavitelky pouze od jednoho svědka spolupodepsány jsou, tudíž vzhledem na ustanovení §. 1001. ob. zákona obč. a §. 114. ř. s. listinami plnou víru zasluhujícími nejsou, a pohledávku úplně nedokazují a proto na základě jich vzhledem k §. 26., 94. odst. 4. a 36. kn. ř. ze dne 21. července 1871 č. 95. ř. z. ani záznam práva zástavního povolen býti nemůže.

Na stížnost žadatele Aloisa K. zrušil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu a potvrdil výměr první stolice,

poněvadž

dle §. 35. ř. kn. záznam povolen býti může, když předložená listina všeobecné náležitosti (§. 26. a 27. kn. ř.) ku knihovnímu vkladu má a §. 26. kn. ř. ku vtělení a záznamu jen listinu dle své formy platnou, nikoliv ale plný důkaz tvořící předpokládá a poněvadž i §. 36. kn. ř. k povolení záznamu zástavního práva nikoliv listiny úplný důkaz tvořící, nýbrž jen dostatečné osvědčení (Bescheinigung)

Digitized by Google

jak pohledávky, tak i právního důvodu zástavního práva vyžaduje, tudíž předložené od dlužnice Anny Tsch. a jednoho svědka podepsané dlužní úpisy, byť by jim, aby úplný důkaz tvořily, potřebný spolupodpis druhého svědka scházel, za dostatečné osvědčení jak pohledávky v nich vyznačené, tak zástavního práva v nich zřízeného považovati sluší.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. ledna 1876 č. 110.

Dr. Preissler.

Literární zprávy.

Das römische Privatrecht. Von Dr. Ferd. Źródłowski, Professor an der Universität Lemberg. Erster Band (Das Recht im objectiven Sinn und die Personen) Prag 1877.

Po znamenitých a neocenitelných pracech z oboru římského a obecného soukromého práva, jež za posledních dvou desítiletí stateční nástupcové Savignyho a Puchty v Německu: Arndts, Ihering, Windscheid, Brinz, Sintenis, Boecking, Baron, Bruns a celá veliká řada mladších epigonův byli vykonali; po velice zdárném a příkladném pěstování historie práva, jemuž se zvláštním zalíbením a se vší bystrostí svého ducha se byli oddali nejpřednější učení právníci Německa, způsobivše vážný a daleko sahající převrat v názorech o právu, o jeho vzniku, vývinu, podstatě a zániku a předběhnuvše volně svými výsledky podobná učená bádání v jiných národech; po nepopíratelném — ať tedy díme — dosavadním předáctví učencův německých v učeném světě právnickém přichází řada i na ostatní národy, aby i v nich pěstování disciplin historicko-právnických nalezlo povolaných a horlivých zástupcův, aby i u nich svědomité prozkoumání právního stavu zaniklých dob, podrobné srovnávání domácího práva s cizím a objasňování platného práva onou minulostí, z něhož se bylo vyvinulo, vydatně přispělo ne pouze k přirozenému dalšímu rozvoji platného práva, než i zároveň k rozluštění oné veliké konečné záhady o pokroku idey práva v národech vůbec a o vlastní podstatě této idey.

Práce tu v takové hojnosti, půda jmenovitě v našich východních zemích posud tak málo spracována a přece tak hojnou žeň slibující, že sluší upřímně vítati každého povolaného právníka, jenž přichází, aby rozmnožil nečetnou řadu posavadních podkopníkův. Po našem zdání je směr, kterým by se bádání v dějinách práva našich zemí i syste-

Digitized by Google

matické spracování jednoho každého odvětví právního ubírati mělo, jasným a zřejmým. Platné naše soukromé právo, jakož i platná druhdy práva, jež občanský náš zákoník předcházela, jsou výsledkem dlouhého dějepisného procesu a, jak známo, velmi zajímavou sloučeninou tří právních živlův, práva římského, německého a slovanského. Hlavním proto úkolem i dějepisu i dogmatiky práva mělo by přirozeně býti prozkoumati a představiti tyto různé živly v té spůsobě, jakž se v zemích našich byly objevily a dále vyvíjely. Pokud se zvláště práva římského týče, jež v zemích slovanských nikdy v celku co platné právo recipováno nebylo, jež teprvé universitami rozšíření mezi praktickými právníky docházelo a pouze v některých soudech vnitřní svou váhou platnosti se domohlo, spolupůsobíc při tvoření se práva obyčejného nálezy soudními a stávajíc se čím dále tím důležitějším legislatorním faktorem; pravíme, pokud se práva toho dotýče, zdá se nám, že pojednání z oboru jeho, kteráž by přímo vytkla sobě za úkol vyloučiti v systematickém pořádku ono „obecné" čili modifikované soukromé právo římské v zemích rakouských aneb která by aspoň brala náležitý zřetel k modifikacím, jichž právo římské v zemích těch bylo doznalo, zajisté nepostrádala by ani zajímavosti, ani vědecké důležitosti. A věru podivno, kdežto většina komentatorův a systematikův soukromého rakouského práva více méně dávno již hlásí se k zásadám školy historické, kdežto pěstování práva slovanského a německého tímto směrem vydalo mnohé již zdárné ovoce, neučiněno s právem římským v našich krajinách literárně hrubě ani jediného posud pokusu v tomto směru, za to však universitní studium práva římského v Rakousku, Uhersku, ano i Rusku zcela a slovně ostává přispůsobeno oněm učebním knihám německým, jež přednášejí právo pandektové co recipované a modifikované římské právo — v Německu.

Nechceme se tím proto tajiti, že obdrževše nejnovější spis dra. Źródłovského, professora na polské universitě ve Lvově, o právu římském, s dychtivostí vzali jsme jej do rukou i toužili zvěděti, jaké stanovisko ve vylíčené námi otázce zaujal nadaný a pilný tento spisovatel, jehož r. 1872 zde v Praze vydaná pojednání o „vydržení" a o „právních poměrech na povstalém ostrovu a na opuštěném řečišti" v kruzích vědeckých příznivému posouzení se byla těšila. Očekávání naše, že spisovatel pojedná o otázce recepce práva římského v zemích rakouských a že v systému svém vezme zřetel ku změnám, jež právo to při uvádění jeho do života v zemích našich bylo doznalo, však nesplnilo se. Spisovatel již v předmluvě výslovně prohlašuje, že tak zv. pandektovému právu žádné vědecké ceny nepřipisuje, neboť ono má prý

Digitized by Google

„důležitost pouze (?) co prostředek interpretační positivních zákonníkův, jež pod vlivem obecnoprávné doktriny složeny byly.“ Z té příčiny stanoví za úkol svého spisu „vylíčiti pouhé právo římské, nezkalené pozdějšími modifikacemi, jež jsou většinou nejisty a ustanoviti se nedají“ a udává za hlavní a snad jediný důvod, proč učíme se právu římskému a proč ono také recipováno bylo, tu okolnost, „že ono je vzorem a školou právnického myšlení a tvoření.“

Vedlo by nás daleko, kdybychom tvrzení toto, s nímž nemůžeme zcela souhlasiti, na pravou míru uvésti chtěli. Uznávajíce neobmezenou svobodu vědeckého bádání, musíme již spokojiti se přes všechna opačná svá přání s tím, že máme v rukou počátek obšírného spisu, v němž má vylíčeno býti prosté právo římské, jak se objevuje v kompilaci Justinianově. Abychom pak posouditi a vytknouti mohli vědeckou cenu tohoto díla, jež jasným svým výkladem a svědomitým upotřebením pramenův i posavadních prací zajisté vzbudí obecnou pozornost, chceme nejprvé přihlédnouti, v jakém ono poměru se nalezá k jiným systematickým publikacem práva římského a pokud sobě samostatně vede.

Všeobecně uznaného posavadního způsobu, jakýmž pojednává se o právu soukromém, že totiž před zvláštní část, obsahující majetková a rodinná práva, staví se část všeobecná, užito arci i v přítomném spise a sice tak, že „všeobecná učení“ tvoří první knihu, dělíce se na částě, z nichž dvě ve vydaném právě prvním svazku obsaženy jsou. Částě ty pojednávají o právu v obj. smyslu a o osobách. Spisovatel sice praví (na str. 118.), že v pojednávání svém chce se přidržeti pořádku, jehož užívá Windscheid ve svých pandektách, avšak posud se blíží spíše Brinzovi neb Arndtsovi ve svém uspořádání. Kdežto totiž Windscheid všeobecnou část rozdělil na dvě kapitoly o právu vůbec a o právech, zařadiv do této kapitoly výklad o subjektech práv a pojednání o věcech vřadil již do zvláštní částě mezi práva věcná, pojednává Brinz v novém vydání svých pandekt po výkladu o právu pandektovém a právu vůbec nejprvé o osobách a pak teprvé o právech a o jednáních a v tom následuje jej posud i Źródłowski. Liší se pak Źr. od obou i od ostatních spisovatelův uspořádáním textu a poznámek. Pokud nám známo, jediný Savigny vyloučil důležitější kusy, o nichž v poznámkách pojednati nedobře se mu hodilo a jež by byly rušily souvislost textu, i připojil je jednomu každému svazku svého monumentálního díla co samostatná pojednání ve způsobě příloh. Nedá se však upříti, že čtenář jsa nucen při čtení zobraceti knihu na ruby, nemile tím bývá vyrušován a o klidnou souvislost myšlení připravován. Ohled ten způsobil, že všichni spisovatelé, kteří psali po Savignym

o právu soukromém, snažili se roztříditi látku pouze na text a poznámky, ukládajíce sobě tím v mnohém ohledu nemalé sebezapření. Jediný Brinz v prvním vydání svého díla pokusil se věc ještě více zjednodušiti, přijav do textu citáty, poznámky a polemiky, avšak rozhodně nezdařeným tímto pokusem přispěl pouze k upevnění přesvědčení, že posavadní uspořádání systemův uznáno obecně za nejprospěšnější cestu. Źródłowski ve spise svém opouští poznovu tento dobrý obyčej a rozděluje látku na text, poznámky, v nichž udává stručně prameny a literaturu, a na dodatky za každým paragrafem umístěné, jež obsahují polemiku a podrobný výklad a prostornosti svou větší část spisu zaujímají. Nevíme, jak jinému čtenáři se bude zdáti, nám však způsob ten co nesouměrný a celkový dojem rušící nehrubě se chce líbiti. Dr. Źr. arci, jak z předmluvy k první jeho publikaci vysvítá, měl původně v úmyslu uveřejniti celou řadu samostatných disertací z práva římského a rozhodnul se později teprvé vydati je ve formě systému. To jej omlouvá a vysvětluje způsob publikace. Avšak my přes to nemůžeme potlačiti poznámku, že dle našeho zdání obšírná pojednání a několika stran dlouhé polemické exkurse dobře se hodí do monografií neb do odborných časopisův, nikoliv však do systému, jenž nemá býti průpravou, nýbrž zakončením a korunováním dlouholetého studia.

Tolik povšechně budiž pověděno. Pokud se obsahu dotýče, milerádi uznáváme, že spisem tím sotva začatým již nyní mnohé sporné otázky dogmatiky nového objasnění a správného rozšešení docházejí. Chceme na některé upozorniti.

Ihering ve svém „Zápasu za práva“ položil důraz na solidaritu práva v obj. smyslu s právem konkretním, uloživ jednotlivci za povinnost, aby v jednom každém případě nalehal na uskutečnění svého práva. Zápas za právo soukromé, tak dobře jako za veřejné je prý povinností k sobě a k společenstvu, zápas za právo obsažen je v pojmu práva a posuzování porušení práva dle měřítka materielní ceny odporuje prý požadavkům zdravého právního citu. Na to Źr. zcela správně odpovídá (str. 7.), že povinnost hájiti právo sluší uznati pouze tehdy, když jde o právo v obj. smyslu a o některá práva veřejná. Je povinností státu dopřáti ochrany konkretním právům, není však povinností jednotlivce, aby na uskutečnění svého práva nalehal tam, kde z mravných důvodů rád se třeba práva svého vzdá aneb kde na uskutečnění jeho žádného zájmu nemá. Náhled Iheringův, že moje konkretní právo je zároveň právem vůbec, vylučuje možnost, abych se práva svého vzdal a to odporuje pravé povaze soukromého práva.

Jakož pak Źr. ukázal tím k jedné slabé stránce nauky Iherir

govy, tak byli bychom si přáli, aby i k jiné, po našem náhledu neméně pochybné stránce byl přihlédnul. Jemu, jenž svou definicí práva co „pravidla pro jednání lidská“ postavil se na stranu školy Krausovy a Ahrensovy, bylo by vhodně slušelo, aby byl přispěl též k vyvrácení oné od doby rozšíření se po Německu nauky Hobbesovy a Hegelovy stále a stále opakované mělké fráze, že právo je pouhý pojem moci (na př. „Kampf um's Recht“ str. 11.), aneb lépe řečeno, libovůle a nic více. Třebas dějiny práva na všech svých stránkách líčily výmluvně stálé a organické vyvíjení se idey práva; třebas dokazovaly, že právo nepovstalo, jak se tvrdí, pouze z násilí a přemáhání lidí, nýbrž spíše z práce a z přemáhání přírody, že ve valné části případův idea práva byla zde dříve než moc a bezprávná moc teprvé následkem nepamětnosti proměnila se v právo; třebas historicky dokázaný rozvoj práva obyčejového tak zřetedlně nás učil, kterak lidé ani v době pěstního práva nedospěli tak daleko, aby každý dokonaný skutek byli uznávali za právo, nýbrž kterak oni pilně hledali to pravé, spravedlivé, nutné a daným poměrům odpovídající, a po svědomitém hledání a bráni naučení teprva „nalezali za právo“; třebas celá řada novějších právních filosofů v Německu, Anglii a Francii bystrostí neobyčejnou a logikou nepřekonatelnou dokazovala, že jedno každé platné právo je pouze jedinou místem i časem ohraničenou fází idey práva vůbec, že idea ta souvisí úzce s éthikou, pojmem dobra a statkův a že úkolem práva není, poměry lidského života libovolně tvořiti a zpřevracovati, nýbrž je pouze upravovati a zabezpečovati vždy s ohledem na rozumnou povahu člověka a jeho měnící se opravdové potřeby; nic na plat — theorie moci, jakož za základ své nauky položily omnipotenci státu, tak omnipotenci tu rozšiřují i na platné právo, neuznávajíce mimo zákon jiného práva a neznajíce žádných mezí pro svůj mocí opatřený egoismus. Ani přirozenost věci vyjádřená v daných poměrech, jež jsou předce mocnější, než všeliký zákon; ani mravně svobodná osobnost jednotlivce i celých společenstev netvoří pro ně pražádnou překážku, aby pojem práva co moci nerozšiřovali a nepřeměňovali dle své vůle a libovůle.

Jest věru nápadno, k jakým krajnostem tato theorie i na poli soukromého práva vésti mohla a kterak ani nejpřednější systematikové vlivu jejího zcela sprostiti se nedovedli. Jest nám proto vítanou příležitostí o věci jednou se zmíniti; spis dra. Źródłowského právě v tomto směru vybízí k pilným úvahám.

(Dokončení příště.)

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

138) I když komora radních sborového soudu nevyhověla žádosti za předvolání znalců, kterých se dovolává žalovaný k provedení protidůkazu, a kteří již v přípravném vyšetřování byli vyslyšeni, může přec obviněný návrh svůj opakovati při hlavním přelíčení, a nebylo-li jemu místa dáno za okolností takových, které opodstatňují úsudek, že obviněnému ubliženo bylo v jeho právu, hájiti se náležitě, jest tu na snadně příčina zmatku v §. 344. č. 5. ř. tr. vytknutá.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 27. června 1876 č. 1398. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 73.

139) Praví-li §. 148. konk. řádu, že po odbytém stání likvidačním nemovitosti do konkursní podstaty náležité lze prodati pouze na základě usnešení se věřitelstva, mají-li se zcela neb částečně obejíti předpisy pro řízení exekuční daně, tož nelze z toho přece souditi, že třeba usnešení se věřitelstva také v tom případě, když sejíti má pouze z exekučního odhadu, když však jinak prodej díti se má dle předpisů pro řízení exekuční daných.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. srpna 1876 č. 9053. v Ger. Halle z r. 1876 č. 75.

140) Dlužník směnečný nabídl věřiteli placení zbytku sumy směnečné; věřitel však nepřijal placení i zdráhal se vydati směnku. Později žaloval věřitel z téže směnky na zbytek, a vrchní soud dal žalobě úplně místa, anto bylo věcí žalovaného, dluh k soudu složiti, chtěl-li se vyhnouti nákladům soudním. Nejvyšší soud zachoval platební příkaz v moci pouze co do sumy zažalované a úroků z nich, odmrštil však žalobce s nárokem na zaplacení soudních útrat, a uložil jemu mimo to, zaplatiti žalovanému polovici nákladů soudních první stolice. Neb dlužník jest sice oprávněn nikoliv však povinen, dluh svůj k soudu složiti, a jakkoliv věřitel tím, že nabízený jemu plat nepřijal, práva svého ještě nepozbyl, nelze jemu přec dle zákona ze dne 16. května 1874 přisouditi soudní náklady, jelikož spor s jeho strany byl naprosto zbytečný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. května 1876 č. 4394. v Ger. Halle z r. 1876 č. 76.

141) A. žaloval v roce 1862 pro rušení držby, nepokračoval však po 11 let ve sporu, a žádal teprv v roce 1873 za obnovení

sporu. Žaloba jeho byla však po skončeném řízení odmrštěna, neb tím, že žalující věc po 11 let nechal ležeti, uznal on mlčky držení žalovaného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 1875 č. 10898. v Ger. Halle z r. 1876 č. 76.

142) V poslední vůli byl advokát dr. A. zřízen co vykonatel poslední vůle, a bylo jemu též uloženo, projednávati pozůstalost. Jelikož dědička zřídila jiného plnomocníka, byl spor o tom, mají-li všechna podání a všechny výkazy v této pozůstalostní věci drem. A. býti spolupodepsány, neb jemu aspoň dodány, by se o nich vyjádřil. Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch dra. A., neb dotknutá ustanovení poslední vůle nepříčí se zákonu, a lze jich splniti, pročež sluší šetřiti vůli zůstavitelovu.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 12. července 1876 č. 8158. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 38.

Denník.

Nabývá-li státní občanství i manželka, jsouc rozvedena s mužem, který se stal občanem rakouským? Již nálezem ze dne 19. února 1876 č. 531. rozhodlo ministerstvo vnitra tuto otázku v ten smysl, že nabývání státního občanství rakouského se strany manžela nevztahuje se na manželku soudem rozvedenou. Nejnověji vzešla však za příčinou konkretního případu pochybnost o tom, sluší-li pravidla vytknutého užiti i v příčině akatolíků, neb třeba-li u těchto, aby manželství skutečně quoad vinculum bylo rozvedeno, má-li býti vyloučeno nabývání státního občanství se strany manželky? Ministerstvo vnitra rozhodlo pak dne 31. května 1876 č. 6359., že zásada rozhodnutím ze dne 19. února 1876 č. 531. vyslovená, platí i co do oněch osob, které se nepřiznávají k víře katolické. Z. f. Verw.

K politickému řízení trestnímu. Řízení trestní v příčině přestupků proti novému řádu měr a váh veřejných přísluší v první instanci okresním hejtmanstvím a pokud se týče magistratům měst zvláštním statutem opatřených, nikoliv však úřadům obecním. Co do otázky, kterému fondu má připadnout výtěžek ze zpeněžení měr i váh, které při takovém řízení za propadlé byly prohlášeny, bylo zároveň

stanoveno, že dotčený výtěžek, jakož i trest samý má propadnouti obecní pokladně chudých onoho místa, kde vinník přestupku se dopustil. (Nařízení ministerstva vnitra ze dne 26. června 1876 č. 6266.)

K §. 11. zřízení obecního. Ministerstvo vnitra rozhodlo dne 18. března 1876 pod č. 1664., že z toho, že kdo nemůže platiti školné pro své děti, nelze ještě souditi, že padá v obtíž dobročinnosti obecné. Pročež nelze také jedině z toho důvodu přespolního vypověděti z okršku obce. Z. f. Verw.

K řádu živnostenskému. A. cestoval od místa k místu a prodával své zboží všude v pevném skladišti. Ministerstvo vnitra rozhodlo dne 11. července 1876 č. 494., že tu nejde o obchod podomní, poněvadž A. zboží neprodává cestuje od domu k domu, nýbrž od místa k místu, že však také §. 48. živ. řádu nelze užíti, jelikož zákon ten jedná o živnostech takových, které se neprovozují na pevném místě na př. živnost stavitelů, kominíků atd., kdežto A. po čas svého pobytu v jistém místě ovšem v řádném skladišti zboží prodává. Zaměstnání jeho jest tedy živností volnou, totiž prodej zboží v místnosti pevné, byť by i tato ob čas povždy se měnila.

Z. f. Verw.

Notáři co soudní komisaři mohou žádati také náhradu za povoz v místě samém a sice dle sazby §. 27. notářského řádu ze dne 21. května 1855 připojené, které tu dle čl. II. odst. 3. uvoz. pat. k řádu notářskému ze dne 25. července 1871 č. 71. ř. z. užíti sluší. Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. září 1876 č, 18711.

Z. f. Not.

Náklad za ošetřování anglických poddaných. Ministerstvo vnitra uvedlo výnosem ze dne 9. srpna 1876 č. 8901. opět na paměť nařízení ze dne 30. listopadu 1868 č. 6187., dle něhož Anglie náleží mezi ony státy, které na Rakousku principielně nežádají náhradu za ošetřování našich poddaných, pročež i z naší strany nemá se požadovati náhrada nákladu, který vzešel ošetřováním anglických poddaných v tuzemsku.

Digitized by Google

O nabytí držby skrze zástupce.

Sepsal dr. **Ant. Randa**, ř. prof. práv v Praze.

Není potřebí, aby, kdož držení nabyti chce, sám vykonal skutek, jenž fysickou moc nad věcí zjednává.[1])

I. Zastoupení, jako vůbec v právu majetkovém, i v držení, zejmena při nabytí jeho, místo má.[2]) Z pojmu držení a z pod-

---

[1]) Paulus, S. R. V. 2. §. 1. Possessionem acquirimus animo et corpore, animo utique nostro, corpore vel nostro vel alieno. Ano t. zv. nutné zastoupení i k vůli sě vztahuje!

[2]) O zastoupení srov. Savigny, Syst. III. §. 113.; Wächter, II. §. 88.; Brinz, Kr. Bl. N. 2. a Pand. §§. 367.—373.; Scheurl, Kr. Uebersch. I. N. 14. a Jahrb. f. Dogm. II. 1., zvláště pak Ihering, Jahrb. f. D. I. 7. II. 3.; Unger II. str. 133. násl.; Windscheid §§. 73. a 155, dále Laband, Z. f. g. HR. X. str. 183. násl. a s ohledem na držení Exner, Trad. str. 125. násl.; L. Hauser, Stellvertretung im Besitze 1870. (K tomu Exner, Kr. VJschr. XIII. str. 305. násl. a Reuling, Z. f. g. HR. XVII. str. 320. násl.) Až na t. zv. prostředečné zastoupení, jež v rak. právu bez toho významu nemá (arg. §. 1017. ob. zák. ob.), tito spisovatelé o pojmu zastoupení souhlasí. Toliko Brinz, Kr. Bl. N. 2. v tom se uchyloval, že i mimo jednání právní o zastoupení mluvil, srov. však Pand. §. 368. Ihering, v podstatě s Wächterem se srovnávaje, bystře a správně následující případy rozeznává: 1) faktické spoluúčinkování při cizím jednání právním (pomocník); 2) právní spoluúčinkování vedlé vlastního subjektu (účastník, na př. obřadní svědci); 3) právní jednání na místě jiného, nikoli však jménem jeho (náhradník); 4) jednání na místě a jménem jiného (zástupce, náměstek). V textu budeme

Digitized by Google

staty zastoupení [3]) plyne, že k nabytí držby skrze zástupce potřebí jest následujících momentův:

1) uchopovacího činu zástupcova;
2) vůle zástupcovy nabyti držení skrze zástupce; [4])
3) jistého poměru mezi oběma, kterýž s osvědčením vůle této účinek obmýšlený spojuje. Poměr ten zakládá se buď na jisté moci rodinné, na př. zastoupení dětí otcem, manželky manželem, buď na soudním příkazu, na př. ustanovení poručníka (§. 1034. ob. zák. obč.), buď na zřízení právnické osoby (§§. 26. a 27. ob. zák. obč.), buď konečně na příkazu zastoupeného (§. 1017. ob. zák. obč.) nebo dodatečném jeho schválení (§. 1035. ob. zák. obč.) [5])

---

mluviti pod č. I. o zastoupení, pod č. II. o faktickém spoluúčinkování, pod č. III. o náhradníku. (Případ 2. nemá pro nás praktické důležitosti.)

[3]) Zastoupení jest předsevzetí právního jednání za osobu jinou s úmyslem, aby platilo co jednání její, a s účinkem tím. K zastoupení vyhledává se tudíž: spůsobilost zástupce k právním činům, vůle jeho, jednání za jiného před se vzíti a právní poměr mezi zástupcem a zastoupeným, pro kterýž jednání zástupcovo co jednání zastoupeného platí! Není-li zástupce k právním činům spůsobilý, může býti toliko pomocníkem, nikoliv zástupcem. Příliš daleko jde však Brinz, str. 1612., žádaje, aby zástupce k dotčenému právnímu jednání spůsobilost měl. I nejnižší stupeň spůsobilosti k právním činům dostačí, tudíž ovšem nezletilý za zletilého smlouvu činiti může. Srv. l. 7. §. 2. D. 14. 3.; Windscheid, §. 73. pozn. 18.; Laband, str. 226. pozn. 62., na něž Brinz sotva právem se odvolává. S druhé strany nesprávně mluví Meischeider str. 269. o „přirozené schopnosti k vůli“ místo o spůsobilosti k právním činům, neboť pak mohly by i děti býti zástupci, čemuž není tak. Srov. Brinz, str. 1597.; Laband, str. 189.; Dernburg, str. 307.

[4]) Mylně tvrdí Reuling n. u. m. str. 324., že pro nabytí a trvání držby nikoliv vůle alieno nomine detinovati není rozhodna, nýbrž causa possessionis (resp. detentionis). Jakž vysvětluje se pak, že na př. zástupce contrectatione držení movité věci nabývá? Tu přece není nijaké causae! Tak ovšem přichází Reuling (str. 328.) k tomu, že ku constitutum poss. žádá platnou causam traditionis, kdežto k platnosti tradice domnělá causa postačí.

[5]) Srv. Zeiler II. str. 41., 45.; Pachmann str. 80.; Nippel III. str. 63. a 65., 4.; Winiwarter II. str. 44.; Stuben-

Digitized by Google

Zastoupení má místo:

A) při osobách naprosto nespůsobilých k právním činům. Zejmena:

a) při osobách právnických. Osoby právnické nemají vůle a vůle jich zástupců platí co vůle jejich (L. 1. §. 22. l. 2. D. 41. 2. §§. 21., 26. a 27. ob. zákona obč.).[6]) Toliko zástupci právnické osoby mohou se tudíž na vůli držitelské usnésti, což obzvláště při korporacích na zřeteli míti sluší. Nemají-li zástupci korporace této vůle, nelze o nabytí držby se strany korporace mluviti, byť si jednotliví členové korporace (třebas v této své vlastnosti) držení byli uchopili. V případě takovém může však dodatečné schválení příslušných zástupcův původní nedostatek zmocnění odstraniti a sice s účinkem zpátečným.[7]) Usneslo-li se však zastupitelstvo korporace na

---

rauch I. str. 639.; Unger II. str. 139.; Exner str. 133. Dle práva rakouského, kdež vyslovena jest zásada, že jednání zástupcovo platí co jednání zastoupeného (§. 1017. ob. z. obč.) nemá nabytí držby skrze zástupce nic zvláštního do sebe. Srv. též obch. zák. čl. 52. 298. Na témž stanovisku stojí novější zákonodárství, srv. pruský A. L. R I. 13. §. 85. (k tomu Förster §. 141.), saský obč. zák. §. 788., curyšský zák. §. 949., Cod. civ. art. 1998. (ostatek franc. právo pravidel o nabytí držby skrze zástupce neobsahuje), italský cod. art. 1743., 1744., 1752. Taktéž dnešní obecné právo v. Windscheid §. 73. Jinak dle římského práva, kdež zastoupení při obligacích vůbec připuštěno nebylo, při jiných právních jednáních jen výminečně a pozvolna. Při držení však možnost zastoupení záhy uznána jest, srv. l. 51., D. de poss. 41. 2. l. 41. D. de usurp. 41. 3. 1. 13. l. 20. §. 2. l. 53. D. de adquis r. d. 41. 1. zvláště pak c. 1. C. 7. 32. k níž srv. Savigny str. 314.

[6]) Kdo osobu právnickou zastupuje, seznati lze z jejího zřízení (stanovy, pravidla, zákon). Tak zejmena v příčině obcí ustanovuje zákon ze dne 5. března 1862 č. 18. ř. z.: Obecní výbor jest v záležitostech obce organ uzavírající a dozírající, obecní představený organ spravující a vykonávající (čl. XII.). K záležitostem obecním patří, jak se samo rozumí, správa jmění jejího (čl. V.). — Zdá se, že spravovací moc obecního představeného i k uchopení držby se vztahuje. Zastupuje obec na venek ve věcech majetkových sám a toliko v jistých případech, kdež mají se podstoupiti závazky, má zapotřebí svolení výboru. Srv. na př. §. 57. ob. ř. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864.

[7]) Na této zásadě spočívá ustanovení §. 337. ob. z. obč. Příběh

Digitized by Google

vůli držitelské, pak ovšem potřebný čin uchopovací netoliko zástupci sami, nýbrž i zmocněnci k tomu zřízení, ať jsou členy korporace čili nic, předsevzíti mohou.

Obzvlášť důležity jsou tyto zásady v příčině státu, obcí, církevních a živnostenských korporací.[8]) Nenabude tedy na př. obec nebo stát držení pozemku, když ho jednotliví příslušníci obce nebo státu v této sice vlastnosti, avšak bez zmocnění obecního představenstva nebo příslušného úřadu správního pro obec nebo pro stát opanují: objevujíť se co pouzí jednatelé bez příkazu a jen dodatečné schválení se strany příslušných zástupců může nedostatku tomu odpomoci.

Zdánlivá výminka ze zásad hořejších nastává vedlé přirozenosti věci v příčině věcí veřejných k všeobecnému užívání ustanovených (res publicae, quae in communi usu sunt, §§. 287. a 288. ob. zák. obč.), na př. veřejných cest, průchodů a míst.

Co se dotýče momentu vůle, i tu ovšem potřebí jest usnešení zástupců v obce nebo státu. Jakmile to se však stalo, dostačí k nabytí držby, když třeba pouze jednotliví občané státní nebo příslušníci obecní věci co veřejné, na př. co veřejné ulice, co veřejného průchodu atd. užijí, neboť v případech těch každý jednotlivec koná čin držební na základě všeobecného zmocnění v dotčeném usnešení obsaženého. Ano, pro

---

sepsání tohoto paragrafu, jenž obsahuje princip ke všem korporacím se vztahující, podávají pádný důkaz o tom, že držení pro obec nelze nabyti leč s usnešením zastupitelstva obecního (nikoliv však jednotlivých členův obce). V osnově zněl §. 337. následovně: „Der Besitz einer Gemeinde wird nach der Redlichkeit oder Unredlichkeit des grösseren Theiles der Mitglieder oder der in ihrem Namen handelnden Machthaber beurtheilt.“ Slova „des grösseren Theiles der Mitglieder oder“ byla však vypuštěna, poněvadž nikdy obec sama držení nabyti nemůže, nýbrž toliko skrze své představené co plnomocníky. Viz Dolliner Ztschr. f. ö. RG., kdež prot. dv. kom. sděluje.

[8]) Že ku korporacím živnostenským nenáleží společnosti, zejmena společnosti obchodní, nevyjímajíc ani společnosti akciové, o tom srv. Unger I. str. 328.; Thöl HR. §. 47. *a)* a můj článek v Ger. Ztg. 1863 č. 99., pak v Arch. f. WR. XV. str. 33. Mylně k nim počítá Stubenrauch I. str. 675. společnosti obchodní a tovární.

Digitized by Google

povahu věci veřejné k všeobecnému užívání ustanovené nezáleží ani na poměru státního občanství nebo příslušnictví obecního, dostačí, když kdo koli věci co veřejné užije.

Ohledem na věci státu a obcí sluší tedy činiti rozdíl mezi věcmi, kteréž jsou in patrimonio fisci vel communitatis (jmění státní a obecní, Staats- und Gemeindevermögen §§. 287. a 288. ob. z. obč.) na př. domy, statky atd., a mezi věcmi, kteréž sice státu nebo obci náleží, avšak k užívání všeobecnému ustanoveny jsou, na př. veřejné ulice, náměstí. Tu i tam nevyhnutelně potřebí jest k nabytí držby usnešení se zástupcův státu, obce na vůli držitelské, kdež ale tam i čin uchopovací před se vzíti mohou pouze zástupci, pokud se dotýče plnomocníci jejich, dostačí zde apprehense i skrze osoby jiné, jen když tyto pro re publica jednaly.[2])

Podobně jako nabytí držby obecních věcí veřejných k všeobecnému užívání ustanovených sluší také posuzovati nabytí držby

---

[2]) Tak správně i praxis našich soudův. Srv. rozhod. nejv. soudu v „Právníku" 1865 str. 640., pak ve sbírce Ung. Gl. č. 101. Oběma dlužno však vytknouti, že o druhém momentu k nabytí držení podstatně náležitém, o vůli držitelské zástupcův obecních, zmínky nečiní — snad že vedle obsahu sporných spisův nebylo o ní pochybnosti. Nesprávně rozh. nejv. soudu ve sbírce Un. Gl. č. 1675. — Tak i praxis soudní v oboru práva obecného, ačkoliv podobně jako praxis rakouská při věcech veřejných začasté zřetel na usnešení nebo schválení příslušného zastupitelstva pomíjí. Srv. rozhodnutí soudů něm. v Arch. f. prakt. Rw. X. str. 27., Mathiae, Kont. Lex. I. str. 120. präj. 4. a 5.; Koch I. str. 402. 17.; Gruchot, Beitr. IV. str. 447. násl., srv. též Förster §. 160. pozn. 135. — Dle zásad hořejších rozhodnouti sluší případ následující (v praxi často se vyskytnující), jejž obšírně podává Koch str. 160.: V jistém městě užívalo „obecenstvo" otevřené brány ve věži kostelní co průchodu. Věž byla později zbořena a kostelní správa místo ohradila. Magistrát jmenem obce městské in possessorio ochrany pro držení průchodu hledal. Poněvadž ze spisů vycházelo, že magistrát vůli držitelskou měl (již v letech dřívějších o zachování volného průchodu se zasazuje), musila městská obec v držení býti chráněna, třebas pouze jednotliví členové obce (vůbec obecenstvo) cesty co veřejné cesty obecní užívali, zástupci obce však v tomto svém úřadě činu držebního nevykonali. Soud také správně tak rozhodl, ačkoliv v důvodech právě na moment rozhodný usnešení zastupitelstva obecního váha položena není.

Digitized by Google

na věcech (i právech), jež sice taktéž obci co obci náleží, jichž užívání však pouze členům obce nebo jistým třídám členův obce přísluší (na př. lesy, pastviny atd., jichž užívání pouze sedlákům přísluší, kdežto domkáři z něho vyloučeni jsou), s tím toliko rozdílem, že čin uchopovací nemůže kdokoliv platně vykonati, nýbrž pouze členové dotčené třídy. Srv. §. 26. býv. ob. zák. ze dne 17. března 1849.[10])

(Pokračování.)

Praktické případy.

K §. 21. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.

Při regulování farních osad v r. 1784 byla obec Schönwald na Moravě od fary Gundersdorfské oddělena a zřízena tam lokalie z náboženského fondu nadaná. Nicméně i dále osadníci Schönwaldští jisté dávky naturální a sice 92 měr žita a 92 měr ovsa faráři Gundersdorfskému odváděli, až v r. 1874 c. k. okresní hejtmanství v Šternberku na základě §. 21. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. dávky řečené lokalii Schönwaldské přikázalo. Stížnost v té příčině od zástupce patronátu a od faráře Gundersdorfského společně podaná byla od c. k. místodržitelství na Moravě zamítnuta a taktéž stížnost k c. k. ministeriu osvěty a vyučování podaná a sice rozhodnutím jeho ze dne 27. května 1876 č. 9012.

Příčinou toho rozhodnutí podána stížnost k c. k. soudu správnímu, kterýž po veřejném ústním jednání dne 26. října 1876 provedeném řečené ministerské rozhodnutí zrušil.

---

[10]) Neboť i v příčině těchto věcí náleží vlastnictví resp. držení obci co osobě právnické a dotčeným třídám příslušníkův obecních toliko jisté právo užívací. Tak již cit. zák. ze dne 17. března 1849 ustanovuje: obec co obec jest vlastnicí jmění obecního i statku obecného. Ustanovení to přešlo i do nových řádů obecních. Srv. §. 70. ob. ř. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864. — Srv. Martin v Arch. f. prakt. Rw. X. str. 1.—91.; Stobbe D. Pr. §. 55.

Digitized by Google

Důvody.

Vedle předpisu §. 21. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. má každé přefaření za následek, že farář posavadní všelikých nároků k dávkám, kteréž na oddělené farní osadníky jelikož farní osadníky náležely, pozbývá, pokud tomu titul soukromoprávní nepřekáží anebo při přefaření samém něco jiného umluveno není.

V základě tohoto předpisu úřady správní nález učinily, že t. zv. desátek od osadníků Schönwaldských faráři Gundersdorfskému odváděný a sice 92 měr žita a 92 měr ovsa z obročního jmění fary Gundersdorfské na věky se vylučuje a lokalii Schönwaldské se přikazuje.

Zákonní zástupci obročí Gundersdorfského tímto nálezem stížení popírají, že by nález ten byl po zákonu, poněvadž, což především vytčeno býti musí, není podmínky cit. zákonního předpisu, totiž „případu přefaření."

Však námitka tato jest bezdůvodná, přiznávajíť stěžovatelé sami, že v r. 1784 obec Schönwaldská z farní osady Gundersdorfské vyloučena a nově zřízené lokalii Schönwaldské přivtělena byla.

Tím v skutku přefaření se stalo, kteréž vždy tu jest, kdykoliv nějaký počet farních osadníků z jurisdikce faráře posavadního se vyloučí a jurisdikci faráře jiného se podřídí.

Na to nepřijde, má-li nový správce duchovní také titul faráře; rozhodno toliko jest, zdali mocí vlastního úřadu oprávněn a povinen jest, všecky úkony k vykonávání řádné farní správy duchovní náležité předsebráti a nad osadníky farními jurisdikci vykonávati. Protož také kaplané lokální patentem ze dne 24. října 1783 odst. 8. (Josefs II. Ges. sv. II. str. 219.) a dv. dekretem ze dne 24. srpna 1785 (sv. VIII. str. 688.) v příčině duchovní jurisdikce a vykonávání duchovní správy s faráři na roveň postaveni jsou.

Stěžovatelé však ani netvrdili, neřku-li provedli, že farář Gundersdorfský v lokalii Schönwaldské nějaká a jaká práva farního úřadu vykonává, že a v kterém směru katolíci v obci Schönwaldské bydlící jurisdikci jeho podrobeni jsou, naopak při ústním jednání zástupce stěžovatelův připustil, že kurát Schönwaldský úplnou jurisdikci vykonává.

Jest tedy bez důvodu tvrzení ve stížnosti obsažené, že kurát Schönwaldský není farář, nýbrž lokální kaplan faráře Gunders-

Digitized by Google

dorfského a že osadníci Schönwaldští jako prvé parochiány faráře Gundersdorfského jsou.

Taktéž nemůže soud uznati, že by právo k dotčeným dávkám desátkovým spočívalo na zvláštním, soukromoprávním titulu, neboť titul takový stěžovatelé ani neprokázali, naopak přiznavše, že farář Gundersdorfský sporné dávky jakožto farář, tudíž jen mocí svého církevního úřadu, vybíral, prokázali, že nejedná se o poměr soukromoprávní, nýbrž o poměr veřejnoprávní, kterýž ovšem cestou zákonodárskou upraven býti může a v skutku opětovně upraven byl.

Naproti tomu správní soud nenabyl přesvědčení, že by naturální dávky osadníků Schönwaldských ze jmění obročí Gundersdorfského vyloučené a lokalii Schönwaldské přikázané bylo lze počítati k oněm, kteréž podle §. 21. vyloučiti náleží.

Podle doslovu citovaného předpisu zákonního nemají se v případě přefaření vyloučiti všecky dávky, kteréž posavadní farář ze své dřívější farnosti béře, než toliko ty, ježto na „farníky jelikož farníky" („den Parochianen als solchen") náleží. Tato slova §. 21., osobní moment tak zostra vytýkající, pouze takových dávek se dotýkají, kteréž farníci následkem tohoto svého poměru plní, vylučují však všeliké jiné dávky, kteréž nepocházejí odtud, že zavazený farníkem jest, nýbrž z poměrů jiných.

Stěžovatelé uvádějí, že sporné dávky z usedlostí v příloze lit. D. seznamenaných, prvé poddaných, pokud se týče od držitelův těchto usedlostí odvádějí se bez ohledu na poměr farnický, že jsou břemena reální, čemuž c. k. ministerium osvěty a vyučování výslovně přisvědčuje.

Břemeno reální jest však závadou samého pozemku, jest závadou věcnou, každý držitel pozemku povinen jest k plnění, nikoliv pro svůj osobní poměr k osobě třetí, nýbrž proto, že s pozemkem i břemeno na se vzal. Tato povaha dávky v přítomném případě užití §. 21. vylučuje.

Neboť důvodem plnění není svazek farnický, nýbrž držení pozemku. Dávky odvádějí gruntovníci jelikož gruntovníci, nikoliv farníci jelikož farníci.

Namítalo sice c. k. ministerium osvěty a vyučování oproti tomu, že jest nesprávno a nepřístojno, z povahy desátku jakožto reálního břemena vyvozovati, že není dávkou parochiální, totiž dávkou, kteráž na parochiany jelikož parochiany náleží, ještě pro otázku tuto rozhodna jest jediná okolnost, na kterém titulu spočívá, z kterého důvodu právního se jednak odvádí, jednak při-

Digitized by Google

jímá, tu pak že nemůže býti pochybnosti, že desátek faráři se odvádí zřetelem právě na duchovní jeho úřad, pročež že jest dávkou parochiální.

Však pravost dovození tohoto správní soud uznati nemohl.

Předkem sluší k tomu ukázati, že slov „dávka parochiální" v této argumentaci ve dvojím smyslu užito, jednou k naznačení oněch dávek, kteréž parochiané faráři odvádějí, po druhé k označení oněch dávek, jež farář vzhledem na svůj úřad co důchod úřední dostává, aniž by ostatek na osobnost zavázaného přišlo.

Jest na bílém dni, že oba tyto pojmy se nekryjí, ježto, jak vůbec známo a jak přítomný případ taktéž ukazuje, faráři „vzhledem na duchovní jeho úřad" důchody se přikazují, kteréž pocházejí i od osob, ježto parochiány nejsou. Tak v seznamu lit. D., jehož správnost c. k. ministerium osvěty uznává, mezi těmi, kdož desátkem povinni jsou, i obec uvedena jest, o níž přece tvrditi nelze, že by na ni tato „dávka parochiální" jakožto na „farníka" náležela.

V §. 21. zákona ze dne 7. května 1874 mluví se však toliko o dávkách, kteréž na farníky jelikož farníky náleží, nikoliv o dávkách, kteréž od koho kolivěk faráři vzhledem na duchovní jeho úřad se odvádějí, kteréž farář okrsku, kterýž vyloučiti se má nebo již vyloučen jest, jelikož farářem jest, vybírá nebo vybíral.

V odporu se zněním §. 21. stotožňovalo c. k. ministerium dávky, kteréž na farníky jelikož farníky náležejí, s dávkami, kteréž faráři jelikož faráři náležejí a podložilo tím témuž předpisu rozsah takový, kterýž tím méně odůvodněn jest, ježto týž zákon v šestém oddílu v úplném souhlasu se zásadami práva kanonického pojem parochiana v ten smysl vyměřuje, že se jím rozumí katolík ve farním okrsku bydlící (§. 35.).

Nepustí-li se, jakož se státi nesmí, pojem tento při užití §. 21. z očí, pak subsumce dávek takových, o jaké se právě jedná, pod týž paragraf k té důslednosti by vedla, že podle nahodilé okolnosti, jestli pozemek v čas vyloučení byl v držení osoby ve farním okrsku bydlící čili nic, dávka z něho povinovaná přikázána by musila býti faráři novému nebo faráři posavadnímu.

Neboť ježto dle §. 21. vždy toliko dávky farníkův, tudíž ve smyslu §. 35. katolíkův v osadě farní bydlících, vyloučeny býti mohou, nemohly by ony částky dávek naturálních, o něž právě se jedná, novému faráři přikázány býti, kteréž připadají na usedlosti držitelův v osadě nebydlících anebo osob právnických.

Digitized by Google

Nelze však za to míti, že by byl zákon poměry stejnorodé podlé okolností zcela nahodilých tak rozdílným spůsobem chtěl upraviti.

Okolnost, že výklad §. 21., jak v rozhodnutí v odpor vzatém odsažen jest, se zásadami práva kanonického se srovnává, jest pro posouzení přítomného případu zcela nerozhodna, poněvadž upravení těchto poměrů pořadem instancí administrativních toliko vedle předpisův zákonův státních, v přítomném případě vedlé předpisův zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. se státi má.

Poněvadž tudíž rozhodnutí v odpor vzaté předpisu §. 21. se příčí, muselo vedle §. 7. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. z r. 1876 zrušeno býti.

Rozhodnutí c. k. správního dvoru soudního ze dne 26. října 1876 č. 231.

Dr. N.

K nauce o předmětu processu civilního.

David O. podal u c. k. zemského soudu v Praze na manželku svou Alžbětu O. žalobu, v niž uváděl, že manželka jeho plnění povinností manželských odpírá, nevážně k němu se chová, ani stolu s ním nechtějíc sdíleti, tak že on v kuchyni jísti musí, kdež ona s dětmi v pokoji jídá, že děti proti němu k neposlušnosti a neuctivosti vyzývá a vůbec ve všem proti povinnostem vedle §. 92. ob. zák. obč. na ni náležejícím se prohřešuje. I žádal o nález, že manželka jeho povinna jest manželské povinnosti plniti, jeho poslouchati a v uctivosti míti a také děti k poslušnosti a uctivosti vésti, jinak že na ni právo vedeno bude.

C. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 18. července 1876 č. 24115. žalobu tuto odmítl,

poněvadž

obsažená v ní prosba k zavedení řízení sporného se nehodí.

Na výměr ten stěžoval si žalobce a c. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 17. srpna 1876 č. 22011. výměr první stolice zrušil a nařídil, aby žaloba k soudu přijata a po zákonu vyřízena byla,

Digitized by Google

poněvadž

Alžběta O. žalována jest o plnění povinností na ni jakožto manželku vedlé §. 92. ob. zák. obč. náležejících i říci nelze, že by předmět žaloby patřil na pořad administrativní, žaloba předpisům řádu soudního v ničem se nepříčí a věcí soudu není, aby hned z předu do vnitra žaloby se spouštěl.

Na základě tohoto rozhodnutí a táhna se k němu c. k. zemský soud žalobu k podání odpovědi vyřídil a žalované dodal.

Nyní stěžovala si žalovaná při c. k. nejvyšším soudě, kterýž rozhodnutí druhé stolice zrušil a výměr první potvrdil,

poněvadž

žaloba neobsahuje prosby, jež by se za předmět nálezu soudcovského a vedení práva na jeho základě hodila, tudíž odmítnutí její §. 8. ob. ř. s., dv. dekretem ze dne 6. října 1783 č. 197. sb. z. s. a resolucí ze dne 31. října 1785 č. 489. sb. z. s. odůvodněno jest.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. října 1876 č. 11885.

J. P.

Útraty se zjištěním odkazu spojené stihnou dědice. (K §. 160. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.)

Helena Novotná, jejíž pozůstalost u c. k. zemského soudu v Praze projednávána byla, odkázala ve své závěti své sestře Anně Soukupové roční důchod 400 zl. r. m.

Soudem ustanovený kurator Anny Soukupové, mezi tím za pomatenou na mysli prohlášené, dr. K., žádal u c. k. zemského soudu v Praze podáním ze dne 8. března 1875 č. 7680. na základě §. 160. a 161. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z., aby universální dědic po Heleně Novotné, Jan Novotný, přidržán byl k pupillárnímu zjištění ročního důchodu Anně Soukupové odkázaného pr. 400 zl. r. m. a aby až do zjištění této renty ani scizení nějaké věci do pozůstalosti náležející nebylo povoleno, ani odevzdací listina vydána nebyla.

Digitized by Google

Žádost tato byla Josefu Novotnému k vyjádření se do 14 dní doručena.

Tento prohlásil se v podání de præs. 6. dubna 1875 č. 10871., že hotov jest roční důchod Anně Soukupové odkázaný, ale jen na útraty její na jednom ze svých domů v Praze a sice buď na domě č. 807—II. aneb č. 808—II. k rukoum Anny Soukupové pojistiti.

Dr. K. ve svém protivyjádření de præs. 11. května 1875 č. 14858. namítal ohledně nabízené hypotheky, že ve vyjádření Jana Novotného žádná dáta udána nejsou, která by okolnost, že domy č. p. 807—II. a 808—II. v Praze sirotčí jistotu poskytují, dosvědčovala; že ale Jan Novotný tento důkaz podati musí, poněvadž se mu jinak dle §. 160. a 161. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. pozůstalost Heleny Novotné odevzdati nesmí; dále pak se ohradil proti tomu náhledu, že by opatrovanka jeho útraty s hypothekárním zjištěním spojené nésti měla, poněvadž, nehledíc ani k tomu, že by Jan Novotný žádané zjištění soudním uložením přiměřených cenných papírů vykonati mohl, čímž by jeho svěřence žádné útraty nevzešly, zjištění onoho důchodu, zákonná podmínka odevzdání pozůstalosti jest; jestli tudíž Jan Novotný odevzdání pozůstalosti po Heleně Novotné dosíci chce, musí všechny s tím spojené kroky a sice na své útraty podniknouti, a jeho opatrovance z té příčiny, že kdosi třetí jistá práva nabýti chce, žádné útraty uloženy býti nemohou.

Ve svém konečném vyjádření de præs. 15. srpna 1875 č. 26938. uváděla Kateřina Novotná co dědička po Janu Novotném, mezi tím zemřelém, že pupillární jistota domů č. p. 807—II. a 808—II. v Praze, které za hypotheku pro roční důchod 400 zl. Anně Soukupové odkázanou nabídnuty byly, z inventáře a pozůstalostních akt po Janu Novotném úplně seznána býti může, a že tyto domy i po zjištění doživotního důchodu Anny Soukupové nad polovici své ceny zadluženy nebudou a tudíž úplnou jistotu pupillární poskytují. Jedná se tudíž jen o útraty se zjištěním spojené, zvláště o útraty a kolky s vystavením vkladné listiny spojené a poplatek vkladní. Kdo k placení poplatku z poplatného jednání právního zavázán jest, rozhoduje v první řadě poplatkový zákon v II. oddílu o závazku a povinnosti k placení poplatku. Dle §. 64. odst. 2. zák. popl. jest pouze odkazovnice Anna Soukupová, pro kterou se vkladná listina zříditi má, k zapravení kolků z této listiny povinna, poněvadž tato zjišťovací listina patrně jednostranné právní

Digitized by Google

jednání ve prospěch odkazovnice obsahuje. Taktéž jest odkazovnice dle §. 68. odst. 4. zák. popl. k zapravení poplatku za vklad zástavního práva pro svůj legát povinna, poněvadž ona ho nabývá. Jelikož nabídnutá jistota §. 1374. ob. zák. obč. vyhovuje, jest odkazovnice povinna, ji přijmouti, a jest její povinností, aby potřebné kolky a poplatky zapravila.

C. k. zemský soud v Praze nařídil výměrem ze dne 4. srpna 1875 č. 28713. Kateřině Novotné, by Anně Soukupové odkaz ročního důchodu pr. 400 zl. r. m. po Heleně Novotné připadlý do 6 neděl na všech do pozůstalosti Jana Novotného náležejících usedlostech aneb jiným od opatrovníka odkazovnice schváleným spůsobem pojistiti dala aneb do té doby prokázala, že jeden neb druhý dům Janem Novotným za hypotheku nabídnutý, jak pro tento odkaz, tak i ostatní ze závěti Heleny Novotné zřízené a vzhledem k její pozůstalosti v stejném pořadu stojící odkazy pupillární jistotu poskytuje, jinak že odevzdací listina pozůstalosti po Heleně Novotné vydána nebude, neboť dle §. 161. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. jest každý odkazovník oprávněn, jak před odevzdáním, tak i po odevzdání pozůstalosti zákonné zjištění svého legatu žádati, a jest toto zjištění v daném případu tím nutnější, jelikož odkazovnice pod opatrovnictvím jest a v takovém případu dle §. 160. cís. zák. zjištění výslovně předepsáno jest.

Co se spůsobu zjištění týče, muselo se v nedostatku obapolného srozumění neb důkazu, že nabídnutá hypotheka pupillární jistotu poskytuje, na celé pozůstalosti Jana Novotného nařídíti, poněvadž opatrovník Anny Soukupové se s nabídnutou hypothekou nespokojil a poněvadž Jan Novotný bez výminky dědictví po Heleně Novotné nastoupil a tudíž i svým jměním za tento odkaz ručí.

V podání de præs. 20. prosince 1875 č. 42178. nabídla Kateřina Novotná dům č. p. 807—II. aneb 808—II. v Praze do pozůstalosti Jana Novotného náležející za hypotheku pro důchod Anně Soukupové odkázaný a prokázala zároveň, že tyto domy sirotčí jistotu poskytují, načež dr. K. co opatrovník Anny Soukupové ve svém podání ze dne 18. března 1876 č. 9456. ji přijal, o kterémž přijetí c. k. zemský soud v Praze Kateřinu Novotnou výměrem ze dne 24. března 1876 č. 9456. vyrozuměl a jí na rozkaz ze dne 4. září 1875 č. 28713. s tím připomenutím odkázal, by provedení jeho do 6 neděl prokázala, před zjištěním odkazu že jí pozůstalost po Janu Novotném odevzdána nebude.

Digitized by Google

Na představení dra. K. doplnil c. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 8. dubna 1876 č. 11633. výměr prvější tím spůsobem, že zjištění odkazu Anně Soukupové připadlého na jednom z domů do pozůstalosti Jana Novotného náležejících, jak se samo sebou rozumí, v pořadí knihovním, které tu v čas nabídnutí Kateřiny Novotné de præs. 20. prosince 1876 č. 42178. bylo a sice na domě č. p. 807—II. v Praze sub post. Nr. 5. aneb na domě č. p. 808—II. v Praze sub post. Nr. 14. státi se má. V ostatku že se představení zamítá, poněvadž zjištění onoho odkazu Kateřině Novotné nařízeno bylo, a tu že se samo sebou rozumí, že ona i útraty s tím spojené nésti má.

V stížnosti proti doplňovacímu výměru tomuto dovozovala Kateřina Novotná ze jména, že c. k. zemský soud v Praze vysloviti měl, že mu nenáleží rozhodnouti, kdo útraty se zjištěním spojené nésti má, nýbrž že jeho věcí pouze jest, by se rozkazu jeho vyhovělo, a tomu, jemuž rozkaz dán, že zůstaveno býti má, jakým spůsobem si náhradu těchto útrat, jestli že kdosi třetí k zapravení jich povinen jest, zjednati chce. Že nařízení soudní na straně toho, jemuž dáno bylo, závazek k nešení útrat se splněním daného nařízení spojených nezakládá, dokazuje anal. §. 176. a 177. ob. řádu soud.

C. k. vrchní soud zemský výnosem ze dne 29. května 1876 č. 14308. dal místo této stížnosti Kateřiny Novotné, jak dalece výměrem, na nějž si stěžováno, vysloveno, že se „samo rozumí, že Kateřina Novotná útraty se zástavoprávním zjištěním odkazu ročního důchodu Anně Soukupové připadlé nésti má“ a zrušil tento odstavec,

poněvadž

sice §. 160. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 209. ř. z. dědici bezvýminečnou povinnost ukládá, odkaz buď k soudu uložiti, aneb řádně pojistiti, tato povinnost ale od otázky, kdo útraty s tím spojené nésti má, zcela neodvislá jest a bez námitky splněna býti musí. K rozhodnutí otázky, kdo by poplatky nésti měl, není pro ten čas soud povolán.

C. k. nejvyšší soud na dovolací stížnost opatrovníkovu rozhodnutí druhé stolice zrušil a potvrdil výměr stolice první,

poněvadž

když Kateřina Novotná, která dle §. 160. zák. ze dne 9. srpna 1854 č. 209. ř. z. k soudnímu uložení aneb k řádnému zjištění

Digitized by Google

odkazu Anně Soukupové z pozůstalosti Heleny Novotné připadlého zavázána jest, pro zjištění tohoto legátu se rozhodla a ze své vůle navrhla, že toto zjištění vkladem na jednom z domů č. p. 807—II. neb 808—II. v Praze z pozůstalosti Heleny Novotné respective jejího universálního dědice Jana Novotného jí připadlých, provede, s čímž patrně otázka o útratách tím vzniknoucích ve spojení jest, a proto, když se strany nedohodly, již nyní rozhodnuta býti musí, jinak ale než jak v části výměru c. k. zemského soudu od druhé stolice zrušené, rozhodnuta byla, rozhodnuta býti nemůže. Neb když Kateřina Novotná k náležitému zjištění uvedeného odkazu povinna jest, pak se zajisté samo rozumí, že i potřebné útraty s vyplněním této povinnosti spojené sama nésti musí, k čemuž i to přistupuje, že kurator odkazovnice své svolení k tomuto od dědičky Kateřiny Novotné samovolně zvolenému spůsobu zjištění onoho odkazu výslovně jen pod tou výminkou dal, když se na útraty dědičky provede.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. července 1876 č. 8117.

Dr. Preissler.

Spor o rušení držby: Obec jest oprávněna žalovati, když jednotliví občané co členové obce sporný pozemek užívali. Žalovaný, který tvrdí, že žaloba jest opozděna, musí tuto okolnost dokázati.

I.

C. k. okresní soud v Uh. B. nalezl v rozepři obecního zastupitelstva v B. co žalobníka na D. Sp., továrníka a pachtýře pozemků hraběte K. v Uh. B. za právo:

Obecní zastupitelstvo v B. odmítá se se svým žádáním, aby bylo nalezeno, že D. Sp. prostřednictvím svého pojezdného S. co zástupce svého přerušil držbu obce B-ské co do obecní cesty č. část. 4368. z B. do N. vedoucí, že má zdržeti se všeho dalšího rušení takového, a že jest povinen, jmenovanou cestu v předešlý stav uvésti a straně žalující soudní náklady této rozepře v čtrnácti dnech zapraviti — a jest povinno, žalovanému D. Sp-ovi v Uh. B.

Digitized by Google

zaplatiti soudní útraty na 55 zl. 88 kr. ustanovené v 14 dnech pod následkem vedení práva, a sice z následujících

příčin:

Obec B-ská žaluje D. Sp-a pro rušení držby, proto že on prostřednictvím svého zástupce S. odoral z cestní částice č. 4368. místy i prostoru 5 sáhů.

Právo držení odvozuje obec B-ská z důvodu zákonité dohlídky na tu cestu a z důvodu správy její, obecnímu zastupitelstvu příslušící, pak z důvodu toho, že občanstvo B-ské té cesty jak jezděním tak i pasením dobytka svého po trávníku na té cestě rostoucím užívalo.

Z prvního důvodu nepříslušelo obci B-ské právo, žalovaného soudně stíhati, neb cesta ta jest buď cestou polní, „obecní cestou" v užším smyslu, aneb cestou obecní, resp. zemskou cestou, přihlíží-li se k tomu, zdaliž užívání cesty té náleží toliko jednotlivým občanům B-ským, anebo vůbec všem členům státu.

V případě prvním má obec dle čl. 27. zák. ze dne 15. března 1864, pro markrabství Moravské vydaného, dozor na tu cestu, a za tím účelem přísluší jí také právo nařizovati a rozkazovati dle 1. odstavce článku výše uvedeného. Tu obec B-ská byla tedy oprávněna, sama rozhodovati ve vlastním působení, pakli žalovaný část té cesty odoral.

V druhém případě jest však cesta ta vedlé §. 287. ob. zák. obč. statkem veřejným, který hájiti dle vyn. min. fin. ze dne 13. srpna 1851 č. 188. sb. z. z. povolána jest pouze finanční prokuratura, nikoliv pak obec, a přísluší v případě tom dle čl. 23. zákona ze dne 28. února 1865 pro markrabství Moravské vydaného, rozhodnutí úřadu politickému.

Co týče se práva pasení a jezdění, kteréž usedlí obce B-ské na cestě té provozovali, tedy obec B-ská není oprávněna, žalovati jmenem jejich, neb právo to jest založeno v právním důvodu soukromém, k jehož hájení dle §. 19. ob. zák. obč. oprávněn jest toliko poškozený, a nikterak obec, jížto dle čl. 27. zák. ob. náleží péči míti o jistotu jmění jen tehda, když rušením nějakým všeobecné blaho jest v nebezpečí.

Dle výpovědi svědkův Tomáše St., Šimona J. a Tomáše K. nepásávali na cestě té jednotliví usedlí obce B-ské svůj dobytek ve stádě pod dohlídkou obecního pastýře, nýbrž jen po různu; náleží tudíž toliko těmto jednotlivcům, aby práv svých se ujímali.

Digitized by Google

Jmenovaní svědkové seznali též, že obec B-ská nikdy vlastního dobytka neměla, a tedy na té cestě také dobytek svůj pásti nemohla.

Obec B-ská nedokázala jakého koliv práva držení ku jmenované cestě, jež by zakládalo se v soukromém důvodu právním, pročež musela býti odmítnuta se svou žalobou, a dle §. 398. ř. s. musila též odsouzena býti k náhradě nákladů soudních.

Výměr ze dne 28. prosince 1874 č. 8568. civ.

Z toho výměru odvolala se obec B-ská; však c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský v Brně nalezl, že stížnosti obce B-ské místa dáti nelze, a že výměr konečný c. k. okresního soudu v Uh. B. ze dne 28. prosince 1874 č. 8568. civ. po předešlém dohodnutí-se s c. k. mor. místodržitelstvím potvrzuje se s tím dodatkem, že odvolatel náklady odvolání sám má platiti.

Neboť

obec B-ská jmenuje ve své žalobě částici č. 4368., v jejíž držení soudem chce býti chráněna, cestou spojovací mezi obcemi B. a N. se nalezající, kteráž jest pod dozorem a pod správou obecního zastupitelstva B-ského.

Cesta ta musí však proto, že spojuje obec B. a N. a že věnována jest obecnému zájmu a prospěchu, jmína býti veřejnou cestou obecní, a rušení držby vzhledem k cestě té má býti vyřízeno dle ustanovení zákona silničního od 28. února 1865 č. 69. z. z. cestou administrativní.

Tvrzení, že nebylo odoráno od vlastní částice cestní č. 4368. těch několik sáhů, nýbrž od bočního kraje k cestě té náležitého, travou porostlého, jehož užívá se k vyhýbání tehdy, když sjede se více vozů, a že předmětem rušení držby jest vlastně pruh, všemi usedlými B-skými za pastviště užívaný, nemůže odůvodniti soudní ingerenci, poněvadž i tento pruh tvoří část veřejné cesty té, a poněvadž vůbec celá parcela č. 4368., bez ohledu na jinaký spůsob užívání, za veřejnou cestu považována býti musí.

Náklady odvolání bez výsledku zůstalého nechat zapraví odvolatel sám.

Rozhodnutí c. k. mor. slezského vrchního soudu ze dne 16. února 1876 č. 1605. j.

Digitized by Google

II.

Stejně nalezla první stolice v podobném sporu téhož žalovaného s obcí B-skou v příčině rušení držby jiné parcely téže cesty. Tu však změnil c. k. mor. sl. vrchní soud zemský v Brně výměr c. k. okresního soudu v Uh. B. dne 28. prosince 1874 pod č. 8569. civ. vydaný a nalezl za právo dle prosby žaloby,

neboť

dle přiznání obou stran sporných jde tu o obyčejnou polní cestu č. část. 4363. a o pobočni kraje k cestě té patřící, porostlé travou, nikoliv pak o cestu veřejnou, všeobecnému zájmu a prospěchu sloužící.

Atsi byla cesta ta, kteréž bylo užíváno usedlými obce k honění dobytka a k jezdění, v držení obce B-ské co obce, anebo v držení usedlých B-ských, nenáleží přec nikdy řízení a rozhodnutí o rušení držby vzhledem k této cestě úřadům správním, nýbrž patří povždy před soud; a poněvadž obec B-ská se skládá z občanů tam usedlých tedy, tedy jest představený obce oprávněn, hájiti jich zájmy, proto že právě týž jest povolán, hájiti a zastávati obec anebo zájem všech příslušníkův obce.

Soudním ohledáním jest prokázáno, že od polní cesty č. část. 4363., pokud se týče od meze k cestě té patřící, na levé straně u parcely č. 1191. se nalezající a k vyhýbání při sjetí se více vozův užívané na dvě brázdy bylo odoráno a přioráno k parcele č. 1191. Rovněž jest dokázáno seznáním svědků Martina Ch. a Františka H., že odorání to stalo se dělníky D. Sp-em najatými — dokázáno i svědky Tomášem St., Šimonem J. a Tomášem K., že částice cestní č. 4363. až do onoho odorání i s odoranými díly stran usedlých obce B-ské k honění dobytka a též co jízdné cesty od jakživa bývalo užíváno.

Tím prokázáno tudíž skutečné držení a rušení jeho žalovaným — muselo tedy dáno býti místa žádosti v žalobě obsažené.

Žalovaný, jenž při úplně prohrál, byl vedlé §. 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. odsouzen v náhradu veškerých útrat.

Rozhodnutí c. k. mor. slezského vrchního soudu ze dne 25. srpna 1875 č. 8035.

C. k. nejvyšší dvůr soudní zavrhl stížnost dovolací žalovaného, ukázav k důvodům druhé stolice, a

Digitized by Google

uváživ,

že ačkoliv podlé §§. 4. a 13. zákona ze dne 28. února 1865 pro Moravu vydaného náleží na obec B-skou, aby udržovala jmenovanou cestu polní jakožto obecní cestu, a ačkoliv dle §. 27. ř. ob. pro Moravu dne 15. března 1864 vydaného péče o udržování cest patří v obor samostatné působnosti obcí, přece obci nepřináleží, aby sama rozhodovala o tom, sahá-li někdo třetí v držení polní cesty té, nýbrž potřebí dovolati se pomoci soudu za ochranu v držení, tím spíše, anať obec co do toho držení nemůže soudcem býti u věci vlastní, a správa i užívání statku obecního, k němuž dle §. 288. ob. zák. obč. ona cesta polní právě náleží, zakládá se v moci soudce soukromého, nikoli veřejného, a ať ani v §. 23. zák. dne 28. února 1865 pro Moravu vydaného úřadům politickým není propůjčeno jiné moci, než že mají právo, přidržovati obce k tomu, aby cesty v pořádku udržovaly.

Nelze též přehlednouti, že usedlí obce B-ské držení vzhledem k dotčené cestě polní a k trávníku na obou stranách cesty se nalezavšímu, příslušenství cesty tvořícímu, vykonávali toliko v základě příslušnosti obecní co členové obce, nikoliv ale jakožto právo, jež by jim náleželo co jednotlivým osobám soukromým bez ohledu na svazek obecní, že tím tedy opodstatněno a odůvodněno bylo pro obec držení polní cesty a trávníku příslušenství cesty tvořícího jakožto statku obecního, a tudíž ani právo obce, za členy své v příčině ochrany držení soudní pomoci se dovolávati, v pochybnost bráno neb odepřeno býti nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 1876 č. 4833.

III.

V třetím jinak zcela stejném sporu těchže stran nalezl již i c. k. okresní soud v Uh. B. žalovaného D. Sp-a výměrem ze dne 28. prosince 1874 č. 8570. vinným rušením držby stran obecní cesty č. část. 4358. a trávníku č. část. 2047. v B., uloživ jemu, aby se dalšího rušení zdržel a cestu i trávník v předešlý stav uvedl, a odsoudiv jej, by nahradil náklad soudní straně žalující sumou 152 zl. 61 kr.

Moravsko-slezský vrchní soud potvrdil rozhodnutím ze dne

Digitized by Google

28. srpna 1875 č. 8034. výměr ten u hlavní věci, zmírniv pouze přisouzené náklady soudní.

Z rozhodnutí tohoto podal žalovaný mimořádnou stížnost dovolací a zároveň stížnost zmateční, v níž snažil se přede vším dokázati, že měla žaloba obce B-ské již z příčiny nepříslušnosti soudní býti zavržena. Neb jde tu o veřejnou cestu obecní ve smyslu §. 4. moravského zákona silničního ze dne 28. února 1865, poněvadž cesta ta pojí obce B. a N., tudíž o ní říci se nemůže, že slouží toliko zájmům a účelům usedlých obce jedné; pročež příslušným prý jedině úřad politický.

Však i tenkráte, kdyby zmíněná cesta byla cestou pouze potřebám žalující obce sloužící, nenastala by kompetence soudů, nýbrž musela by pak dle výslovného znění úvodní věty a č. 3. §u. 27. mor. zák. ob. ze dne 15. března 1864 obec rozhodovati sama tuto při v oboru samostatné působnosti své.

In merito však taktéž náleželo zavrhnouti žalobu, poněvadž se žalobkyni nedostává aktivní legitimace ke sporu. Z ustanovení §. 337. ob. zák. obč., dle· něhož držení obce uvažuje se podle bezelstnosti neb obmyslnosti zástupců, kteří jmenem údův obce jednali, vychází jasně, že by obec jen tenkráte mohla žalovati, kdyby ona oprávněnými svými zástupci držbu byla vykonávala, neb kdyby aspoň ti, kteří na cestě dobytek pásli, tak byli činili v základě smlouvy soukromoprávní s obcí uzavřenou.

Dle seznání svědkův neměla však obec B-ská nikdy ani dobytka ani povozu, a pakli jednotliví usedlí obce B-ské na uvedených částicích dobytek pásli aneb po nich jej honili, nepotřebovali k tomu teprv povolení obce, aniž kdy za ně žádali. Pouze oni mohli by tedy žalovati, nikoliv však obec.

Konečně bylo podotknuto, že v řízení již bylo namítáno, že žaloba jest opozděna, že však k námítce té nebylo hleděno, ačkoliv obec nedokázala, že teprv méně než 30 dnů před žalobou zvěděla o činu rušebním.

Však c. k. nejvyšší soud nedal této mimořádné stížnosti dovolací a pokud se týče zmateční místa,

neboť

dle protokolu o místním ohledání soudním sepsaného byla cesta č. část. 4358. znalci nazvána cestou polní, i nebylo praveno, že jest to cesta obce B. a N. spojující.

Cestu tu vzhledem k výpovědím svědkův, kteří seznali, že

Digitized by Google

jí bylo užíváno od usedlých obce B-ské bez rozdílu vždy dle potřeby k jezdění a honění dobytka, dlužno považovati za cestu obecní, a tudíž vedlé §§. 4. a 13. zákona dne 28. února 1865 pro Moravu vydaného dlužno uznati, že obci B-ské a pokud se týče jejímu zastupitelstvu přísluší péči míti o udržení cesty té. Tolikéž náleží dle §. 27. ř. ob. ze dne 15. března 1864 péče o udržování cest v obor samostatné působnosti obce; avšak z toho nejde, že by obec sama měla rozhodovati o tom, pakli někdo třetí zasahuje do držení zmíněné cesty. Naopak jest obec, jako každý jiný soukromník, toliko oprávněna, žádati na řádném soudci, aby chránil toto držení.

§u. 23. zákona ze dne 28. února 1865 nelze tu užiti, poněvadž týž dává úřadu politickému právomocnost pouze v tom směru, aby při nastalém obmeškání přidržoval obec k udržování cest.

Dle toho nemůže shledán býti zmatek v tom, že soudové rozhodovali o této rozepři.

Co do věci samé jest tím, že usedlí obce B-ské co takoví po cestě sporné dobytek honili a pásli, odůvodněno vzhledem k jmenovaným pozemkům co ku statku obecnímu skutečné držení pro obec samu, a nemůže se tudíž obci odepříti právo k zastání-se členův obecních, kdy jedná se o ochranu toho držení; tolikéž nemůže býti bráno v pochybnost právo obce, aby se mohla dovolávati soudní ochrany k zachování toho držení co držení obce.

Třicetidenní lhůta k podání žaloby o rušení držby počíná dle §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 ode dne, kdy žalující o rušení se dověděl.

Žalovaný sice popřel, že žalující obec dověděla se o dotčeném zorání dne 17. srpna 1870, neuvedl však, tím méně pak dokázal, jakž byl by měl, pakli chtěl s výsledkem namítati, že žaloba dne 16. září 1870 k soudu podaná, pozdě byla podána, že žalující obec dříve o tom věděla; proto jest odpor ten bezvýznamným.

V stejných rozhodnutích nižších instancí není tedy obsažena žádná nespravedlnost, rozhodnutí ta jsou naopak zcela správná, a poněvadž mimořádná stížnost dovolací neměla výsledku, musí náklady její nésti žalovaný sám.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 1876 č. 4832.

Dr. Weber.

Digitized by Google

K příslušnosti bagatelního soudu u věcech obchodních.

M. T. bylo k žádosti jeho proti A. Sp. c. k. obchodním soudem pro věci nepatrné v Praze povoleno a vykonáno exekuční zabavení svrchků pro více různých pohledávek pod 25 zl.; následkem toko podala A. St. na M. T. žalobu exscindiční ohledně těchto proti A. Sp. zabavených svrchků.

A. St. prohlásila v žalobě, že jest hotova přijmouti za zažalovaný předmět 500 zl. a podala proto žalobu svou u c. k. obchodního soudu v Praze.

Proti této žalobě hájil se žalovaný přede vším námítkou nepříslušnosti soudu, kterou následovně odůvodnil. Zákon o příslušnosti soudní v §. 72. přikazuje, že žaloby exscindiční podati se mají u soudu, který exekuci povolil neb vykonal; tento obchodní soud nebyl ani jednou ani druhou instancí, a již proto jest nepříslušen. Má-li žalobkyně za to, že vzhledem na obnos 500 zl., který za předmět sporný vzíti chce, nemá souditi o žalobě její soud bagatelní, není vidno, proč by právě soud obchodní příslušen byl, a musí se vyhledati soud příslušný spůsobem jiným, než činí žalobkyně, a sice následovně.

Žaloba exscindiční jest žalobou vlastnickou a nárok v ní položený jest sám o sobě čistě z práva civilního dovozovaný; pravidlem by se tedy žaloby takové podávati měly u soudů civilních, dle §. 54. o příslušnosti soudní kompetentních.

Přímý vztah takových žalob exscindičních k exekučnímu aktu samému přiměl však zákonodárství k tomu, že pro takové žaloby vlastnické ustanovilo výjímku, jak se nám zračí v §. 72. zákona o přísl. soudní; nebylo-li tedy lze, aby žalobkyně této výjimky z §. 54. zák. o přísl. soudní pro tento spor použila, nezbylo příslušnost soudní přirozenějším spůsobem najíti, leč, vrátiti se k pravidlu §. 54. zák. o přísl. s., a dle toho příslušnost soudní rozeznati.

Naprosto nemůže tu býti ale příslušen soud obchodní, neboť tento jest zvláštní jurisdictio causalis, před níž souditi lze jen ony věci, které jí zákon (§§. 57.—60. zák. o přísl. s. a §§. 38.—40. uvoz. zák. k obch. z.) přikazuje; mezi takové nepatří ale žaloba na uznání práv vlastnických k zabaveným věcem a proto jest tento obchodní soud, an také dotýčnou exekuci ani nepovolil ani nevykonal, k projednání žaloby dotčené naprosto nepříslušen.

Digitized by Google

Rozsudkem ze dne 14. září 1876 č. 92735. zamítl c. k. obchodní soud námítku nepříslušnosti soudu bezvýminečně z

důvodů:

Obchodní soud pro věci nepatrné jest dle §. 2. odst. 2. zák. bagat. v takovém poměru k soudu obchodnímu, jako m. d. okresní soud k dvoru soudnímu první instance. V exscindičních sporech jest příslušen soud, který exekuci povolil neb vykonal; tímto soudem jest v případě souzeném obchodní soud pro věci nepatrné, jakoby jen oddělení soudu obchodního, a proto jest k rozhodnutí dotčeného sporu tento c. k. obchodní soud jedině příslušen.

Žalovaný odvolal se z tohoto rozsudku a rozváděje šíře v projednání již dříve vytknuté úvahy odpověděl k poslednějšímu důvodu obchodního soudu v ten smysl, že poměr c. k. m. d. okresního soudu k dvoru soudnímu první instance není takový, aby první byl jen částí druhého, neboť každý z nich má svou samostatnou přísně oddělenou agendu, a právě tak, jakoby se spor civilní (a tím jest též žaloba exscindiční) a zejmena tedy také spor exscindiční v případě, když by m. d. okresní soud exekuci povolil a vykonal, i tehdy projednávati musel a bez každého rozmýšlení i projednal před m. d. okresním soudem, třebas i obnos, který by žalobce za exscindované předměty vzíti chtěl, více než 500 zl. činil, a nepřešla by příslušnost na krajský soud co obchodní soud, an nedostávají se dotčené žalobě podmínky příslušnosti obchodní, tak nelze též, aby v případě tomto, pomíjí-li se ustanovení §. 72. zák. o přísl. soudní spor čistě civilní pro tu náhodnou okolnost, že cenén jest na více než 50 zl., vzat byl soudci civilnímu a přikázán soudci obchodnímu. Mimo to též §. 72. o přísl. s. jest výjimkou z pravidla §. 54. téhož zákona, stanovícího, kde se žaloby pro věcná práva a tedy i z příčiny vlastnictví podávati mají, a proto extensivně vykládán býti nemá.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 31. října 1876 č. 27393. zamítl odvolání a potvrdil rozsudek prvý z

důvodu,

že příčiny rozhodovací prvého soudu správné jsou, že příslušnost soudu obchodního a soudu bagatelního ve věcech obchodních pouze obnosem zažalované pohledávky se dělí, a proto ve všech pří-

Digitized by Google

padech, kde se buď přímo neb nepřímo nejedná o částku peněžní, obchodní soud rozhodovati má.

(Ostatní obsah rozhodnutí nemá pro otázku příslušnosti důležitosti.)

Dr. Kotrbelec.

Literární zprávy.

Das römische Privatrecht. Von Dr. Ferd. Źródłowski, Professor an der Universität Lemberg. Erster Band (Das Recht im objectiven Sinn und die Personen) Prag 1877. (Dokončení.)

Dr. Źr. uznává, že úkolem práva je pořádati a chrániti projevy svobodné vůle (§. 1.); dle toho zdálo by se, že právo musí předpokládati existenci osobnosti, kteráž vůli jeviti může; zdálo by se, že kdyby nebylo předmětu pořádání: svobodné vůle, nemohlo by býti ani práva a dle toho tedy že právo nemůže býti příčinou a zřídlem svobodné vůle čili osobnosti, nýbrž následkem jejím.

Tuto konsekvenci však dr. Źr. dokonce nezná. Jemu osobnost není ničím, než právní spůsobilostí. Komu neb čemu („ . . . liegt schon in dem Begriff Rechtsfähigkeit, dass Etwas vorhanden sein müsse, womit die Fähigkeit verbunden ist" str. 134.) právo udělí právní spůsobilost, ten je osobou, byť i obecný názor tomu sebe více se vzpíral. Osobnost jedna každá je pak pouze z milosti práva, nikoliv „z milosti boží"; kdyby platné právo dnes na př. ku prospěchu státu odňalo osobnost ostatním lidem, nebude žádných osob více. („Im Recht liegt der Grund aller Persönlichkeit" str. 120.).

Po našem však náhledu platné právo, jakož není povoláno býti rozhodčím o tom, co je právo vůbec, nýbrž pouze co je právo dočasné; tak také není povoláno rozhodovati o otázce, co je osoba vůbec, nýbrž pouze o otázce, jaké postavení mají míti v oboru práva bytosti nadané vůlí, tedy osoby. Právo nestvořuje ani subjekt, ani objekt práva, jeho úkolem není spojovati právní spůsobilost s libovolnými substráty; nýbrž jeho úkolem jediným je umožňovati, upravovati a zabezpečovati vznik, trvání a vzájemný poměr toho všeho, co se utvořilo a vyvíjí beze všeho jeho přičinění a přímého spolupůsobení. S tím nezdá se však souhlasiti dr. Źródłowski. Dle něho rozděluje právo libovolně stupně právní spůsobilosti, spojujíc spůsobilost „ne pouze s lidskými individuy, nýbrž i s jinými substráty" (str. 120.).

Digitized by Google

My však máme za to, že právo pouze obmezuje z důvodův přirozených neb z vyšších ohledův právnických působnost vůle v oboru práva, pečujíc vedle toho o to, aby nerozumná neb nevyvinutá vůle, jež vždy ostává jistou potencí vůle, kterou člověk od zvířete se rozeznává, došla ochrany a potřebného navedení neb doplňování; avšak aby právo bylo základem osobnosti, aby právo mohlo osobnost udíleti co jakés privilegium a na druhé straně odnímati ji, komu chce, — to jest, co rozhodně popíráme. V právním státě není to možno, neboť znakem právního státu jest to právě, že v něm vyvíjení se schopností a osvědčování vůle jednoho každého jednotlivce nejsou nerovné meze položeny, že v něm každý může stejně nabývati práv a požívati pro ně stejné ochrany. Stát, kterýž by osobě řekl: nemáš práv, prohlásil by tím samým: nejsem právním státem. V antickém neb středověkém státě přes všechen chtíč vládnoucích vrstev společnosti nebylo možno učiniti z práva negaci osobnosti, nebylo možno docíliti toho, aby celé třídy obyvatelstva z oboru práva soukromého zcela vyloučeny a do postavení zvířat uvedeny byly. Právo římské, třebas nejednou prohlásilo „servi pro nullis habentur", musilo předce projevy osobnosti otrokův na poli majetkového a rodinného práva uznati a to sice v takové míře, že dr. Žr. neváhá otroky i dle práva římského mezi osoby počítati a o nich dokazovati, že byli v obmezených rozměrech též spůsobilými k právům (§. 22.). Pro nás zajímavé toto dovozování, že otroci měli práva (str. 191.); že měli i vlastnictví (str. 190.) atd., dokazuje jenom to jediné, že zásada, dle níž osobnost má základ svůj v právu, není pravou. Právo římské vylučovalo výslovně otroky z řad oprávněných osob a předce praxe jeho musila uznati, že jsou oni bytostmi nadanými vůlí, kteří mají své potřeby a tyto že musí trvale býti také nějak zabezpečeny ve formě práva v subj. smyslu. Právo římské chtělo učiniti to, co ze zásady „osobnost má svůj základ v právu" logicky může vyplývati; avšak skutek ukázal, že chtění takové je nepřirozené, násilné a k provedení nemožné; že trvale nemožno člověka snížiti na pouhou věc.

Avšak otázka otroctví není ve spisu dra. Źródłovského pouze jediná, jež hájenou ním definici osoby a odtud vyplývající všemohoucnost práva poráží. I otázka hromadných osob, tak jak o ní ve spise jeho je pojednáno, je neméně dokladem nepravosti této theorie. Právo ne aby uznávalo, ono uděluje prý právní spůsobilost hromadným osobám. Ponecháváme si na jiném místě větu tu obšírněji vyvrátiti, zde postačí, když podotkneme, že historicky dávno je dokázáno, kterak stát i obec měly i mají osobnost i spůsobilost k právům, aniž by jim

Digitized by Google

je byl kdo udělil aneb jenom uděliti mohl a kterak tím již nejpádněji je theorie ta vyvrácena. Avšak neohlížejíce se na to, vizme, kterak dr. Źr. myslí sobě ono „udělování právní způsobilosti“ a my rovněž nabudeme přesvědčení o nepřirozenosti a nemožnosti této theorie. Čím pak jsou hromadné osoby v jeho systému? Prý skutečnými osobami, jako každý člověk; dokonce ne smýšlenými neb fingovanými osobami! (str. 137.) Právo prý, jako u fysické, nalezá i u hromadné osoby substrát, jemuž uděluje právní způsobilost. Pokud právo fysické osobě osobnost neudělilo, dobře to víme, že je tu člověk, že je tu lidské tělo, jež má potřeby a zájmy, jež může produkovati, konsumovati a sebe určovati, jež má vůli a intelligenci; avšak čím jest dle dra. Źr. onen substrát hromadné osoby, jemuž právo uděluje způsobilost k právům? Je substrát ten takovou skutečností, jako člověk? Odpověď dra. Źródłowského zní k otázkám těm velmi mlhavě. Na jednom místě mluví o *orgánech* neb *ústavech*, jichž třeba k dosažení lidských účelův a jež různějí se od jednotlivých lidí („von den einzelnen Menschen verschiedene Organe, beziehungsweise Anstalten“ str. 126.). S těmi spojuje právo osobnost. Při nadáních je to vyjádřený *účel* nadační čili pronesená *vůle* zakladatele, jež se schválením státním stávají se osobami (136.). Jinde prohlašuje, že substrátem korporace jsou *fysické osoby* a sice pouze substrátem, neboť korporace má samostatnou a od členův zcela rozdílnou existenci (str. 275.). Samostatnost její jde tak daleko, že byť by i členové její, tedy substrát, vesměs odpadli, ona přes to dále trvá, „sofern bloss *der Zweck*, zu welchem dieselbe begründet wurde, fortdauert“ (str. 276.). Jaký má však korporace v tomto případě substrát? Či snad je jím účel? Korporace mívá však více a to sobě odporujících účelův; výčitka, již dr. Źr. činí právem v té příčině Brinzovi (str. 131.), platí i jemu. Který z účelův těch má býti substrátem? Aneb může trvati korporace beze všeho substrátu? Jaký potom je ale rozdíl mezi fikcí, která nechává osobnost i po smrti člověka, tedy po odpadnutí substrátu, existovati; mezi fikcí, již dr. Źr. předce tak rozhodně odsoudil (str. 176.) a mezi touto fikcí, jež nechává existovati hromadnou osobu bez substrátu?

A dále. Jest-li že korporace má existenci úplně rozdílnou od členův, ano může-li bez nich dále trvati; pak se tážeme, v čem pak záleží realita její existence a jaký vlastně význam má substrát pro existenci tu? Dle dra. Źródłowského, jakož i dle většiny romanistův je realita ta hotové mysterium a význam tak zvaného substrátu vlastně žádný aneb velmi malý. Neboť právo, které může osobnost spojovati se všemi možnými životnými i neživotnými substráty, se substráty, jež

Digitized by Google

nemohou samy býti ani poživateli, ani disponenty, ani obhájci svého práva, jež jsouce pouhými pojmy a nemajíce skutečnosti, zájmu nějakého na právu svém míti nemohou; právo, kteréž uděluje právní způsobilost orgánům, ústavům, nadačním i jiným účelům, ano které může osobnost nechati trvati i bez všelikého substrátu, to může také zcela dobře takovou osobnost přímo stvořiti, aniž k tomu vůbec jakého substrátu by potřebovalo. Mysliti však, jak dr. Źr. činí, že je v tom nějaký rozdíl, když právo z jakého koliv substrátu činí subjekt práva a když tak činí věda; mysliti, že v onom případě máme tu skutečnou osobnost a v tomto „uměle stvořenou, smýšlenou, fingovanou“ a já nevím jakou osobu; toť předce není nic jiného, než úmyslně se klamati. Vždyť na konec a pravidlem právo není nic jiného, než resultátem neb sraženinou právní vědy, jež v době vzniku jeho panovala; ono je tak dobře operací myšlenek, jako věda a z něho nic jiného přímo vznik svůj vziti nemůže, než co z každé jiné logické myšlenky vůbec povstati mohlo. Kdyby právem udělená osobnost měla míti realitu, musil by ten tak zvaný substrát ještě před udělením osobnosti býti bytostí, pro niž by udělení neb jak my pravíme: uznání způsobilosti právní mohlo vůbec míti nějakou cenu. Avšak tam, kde substrát nemá jiné reality, než že je „myšlenkovou operací (ať už práva nebo jednotlivce) utvořeným účelem,“ kde substrát existuje pouze v pojmu a proto pražádného zájmu na svém právu ani nyní ani budoucně jeviti nemůže, tam o skutečném subjektu práva nemůže býti řeči. Aby pak právo smýšlelo sobě osoby, kde jich není, aby pouhým relativním pojmům, pouhým slovům udělovalo osobnost, k tomu není, jak jsme trváme dokázali, vůbec povoláno a nám není také žádné právo známo, jež by se bylo k fikcím podobným propůjčilo. Právo římské, vycházejíc ze stanoviska příkré subjektivity oprávněných občanův římských, a jsouc smyslné a abstrakcím nepříliš přístupné, nejméně bylo nakloněno podobným názorům. Ono slovem „persona“ vyrozumívalo buď člověka, buď plně oprávněného římského občana a uvažujíc nehrubě mnoho o pojmu a podstatě hromadných osob, pravilo o „universitates“, že „personae vice funguntur“, čímž chtělo pouze naznačiti, že mají v právě takové postavení, jako měšťan římský. Ono užilo tak pouze analogie a nikoliv fikce, na což v systému ryzého práva římského nemělo by se zapomenouti. Viděti tedy, že ani právo římské, ani právo vůbec nemůže osobiti si moc udělovati osobnost, jejímž logickým možným následkem, nikoliv totožným pojmem je právní způsobilost; udělovati osobnost lidem i substrátům, jež jsou něčím jiným, než lidé.

Digitized by Google

Jakož pak není úkolem práva uměle tvořiti oprávněné subjekty, tak ono také nemůže býti zřídlem, z něhož by přímo povstávalo nějaké konkretní právo. I v tom ohledu je dr. Źródłowski jiného mínění. On rozeznává od všeobecného a zvláštního práva právo individuelní, jež záleží v právním pravidlu, z něhož prý vznikají jednotlivá, konkretní práva („. . . Entstehungsgründe einzelner concreter Rechte und Verbindlichkeiten" str. 63.). Avšak pravidlo, že ze zákona žádné právo v subj. smyslu nevyplývá, nýbrž že zákon poskytuje pouze možnost, nabýti právo buď činem neb shodou jistých skutečností, nemá žádné výjimky. I osobní privilegium předpokládá všeobecnou větu, kterouž právo v jistých případech výjimky z pravidla připouští. Zákon může k výjimečnému nabytí práva individuelního za podmínku uložiti, aby zákonodárná neb výkonná moc v jednom každém případě k nabytí práva svolení své dala. Svolení toto (na př. ku zřízení fideikommisu) není pak ale ničím jiným, než zvláštní formou, potřebnou k nabytí práva, než jednou ze právnických skutečností, s nimiž zákon anomální povstání osobního práva spojuje. Ono není právním pravidlem, nýbrž jak Brinz (str. 69. Pandekt) zcela dobře pověděl, právním činem.

Navraťme se ještě na okamžik tam, odkudž jsme byli vyšli. Snažili jsme se poněkud dokázati oprávněnost pojmu práva co principu pořádavosti a zbývalo by nám jenom ukázati, jak vítanou kořist pro dogmatiku odumřelého, druhdy platného soukromého práva poskytuje právo co takovýto princip. Kdežto theorie moci činí ústavy právní strnulými, nehybnými; theorie, k níž my se přiznáváme, rozlévá po nich netušené světlo, uvádí živost a samorostlost do všech odvětví práva. Nechceme popírati, že pro systém práva platného stanovisko práva co moci má svou theoretickou i praktickou oprávněnost; avšak pro systém práva minulého, jenž má v první řadě vědeckou cenu a jehož jediným cílem má býti historická pravda, hájíme stanovisko jiné. Abychom hledisko své objasnili, chceme ještě poukázati k jedné okolnosti, jež nám ve spise dra. Źródłowského byla nápadnou. Milerádi uznáváme propracovanost a pilnost, jakouž dr. Źr. vynaložil na kapitoly jednající o pojmu a vzniku práva, jakož i o povaze soukromoprávných pravidel. Jmenovitě jeho pojednání o vzniku práva obyčejového, jež dle něho i přes zákaz zákona vyvíjeti se může (str. 22.), poskytuje mnoho nového. Avšak nemusí-liž nám býti s podivením čísti na samém konci pojednání o právu obyčejovém nezodpovídané otázky: „Wer würde es unternehmen, den Wegen zu folgen; auf welchen eine Uebung, die Gewohnheit, das Herkommen entsteht? . . . Welche Uebung geht aus einer rechtlichen Ueberzeugung hervor? Welche nicht? Was ist

Digitized by Google

rechtliche Ueberzeugung?“ (str. 33.) Pro positivní platné právo může zodpovídání otázek těch býti lhostejné, pro právo odumřelé však nikoliv, neboť má-li studium práva přispěti k rozluštění otázky vývoje práva, *musí* na otázky ty snažiti se dáti určitou odpověď. Hlavně pak právo obyčejové, kteréž bylo před právem zákonním, z něhož právo toto teprvé se vyvinulo, může nám objasniti vznik a povahu práva vůbec. Ono jest to také, před nímž všechny theorie, jež neznají žádného práva mimo obor moci, nejvíce se musí míti na pozoru.

Postačí za mnohé jediný příklad. Dr. Źródłowski jednaje v §. 1. o pojmu práva, opakuje po jiných romanistech: „Die Gewährung des Zwangs gehört zum Wesen des Rechts, ohne diese gibt es kein Recht“ (str. 4.). A předce na př. celé jeho pojednání o právu obyčejovém a o otrocích je vyvrácením aneb aspoň uvedením této věty na pravou míru. Neboť kterak srovnati se zásadou, že bez donucování, bez moci nedá se mysliti právo následující věty: „Sollte aber die Rechtsprechung . . . das entstandene Gewohnheitsrecht nicht beachten, so antworten wir denen, die sich darauf berufen möchten, mit den Worten eines französischen Staatsmannes, die . . . für unseren Fall ganz zutreffend sind: „Il y a suspension et non privation du droit“ (str. 23.). A opět: „Den Rechten des Sclaven geht nur die Möglichkeit ihrer Geltendmachung durch den Sclaven selbst ab“ (str. 182. p. 20.).

Byla-li by svrchu položená zásada o momentu donucování *zcela* pravá, byl by obyčej teprvé právem, když by byl vrchností konečně uznán a o otroku římském nemohlo by se ani říci, že měl jakési *praktické* právo (str. 178.). Vše to vede k poznání, že věc není jen tak jednoduchá, jak se zdá, že i právo má své stupně a že od právního pouhého přesvědčení, jež teprvé domáhá se uznání a uskutečnění až po odumírající, zastaralé zákonné právo, jemuž pro změněné poměry uznání nic více není platno a o jehož uskutečnění nikdo nestojí, běží řada různých forem práva, k nimž moc donucovací ne v zcela stejném poměru se nalezá. Myšlenku tu dr. Źr. na několika místech sice naznačil, avšak neprovedl.

Poznámky, jež jsme tuto učiniti si dovolili, nemají nikterak hodnotě spisu dra. Źr. býti na újmu. My nepochybujeme, že až celé jeho dílo vydáno bude tiskem, pokroku vědy právnické tím platně posloužено bude. Musímeť chváliti na spisovateli vlastnosti, jež nenalezáme u každého spisovatele, totiž *jasnost* u padávání myšlenek a *odvahu* vysloviti své mínění, třebas mělo proti sobě autority sebe větší. Zatajováním a nesamostatností myšlenek ze samého strachu před jistým obvyklým ostracismem kritiky, věda ničeho získati nemůže, je třeba

Digitized by Google

odhodlanosti a nepředpojatosti, jež podává jedině vědomí pracně hledané a nalezené pravdy.*)

Dr. J. Čelakovský.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

10. týdenní schůze dne 26. října 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 15.

V této schůzi měl především p. prof. dr. Zucker přednášku o spoluvině a účastenství dle osnovy nového trestního zákona.

Porovnávaje čl. 5. z. tr. s čl. 50. osn. shledává pan prof., že jako u pokusu tak i zde stylisace osnovy jest mnohem jasnější a přesnější nad stylisací dosavadního zákona, což zvlášť vzhledem k porotě velmi důležitým jest. Pachatelem jest ona osoba, která skutek trestní vykonává. K němu přistupuje případně náčelník, intellektuelní původce.

Skutek může jednou osobou neb více osobami vykonán býti. Když více jich skutek vykonávají, jsou spolupachatelé. Jest-li činnost jejich jen podřízena, jsou to pomocníci, a sice buď fysickým neb psychickým způsobem.

V tom ohledu souhlasí osnova, co se týče věci samé, s dosavadním zákonem, a liší se toliko lepší stylisací.

---

*) Do začátku tohoto posudku uveřejněného v sešitu 21. vloudily se některé smysl rušící chyby tiskové, jež si dovolujeme tuto opraviti. Na str. 753. 16. řádka zdola má státi „předběhnuvše valně“ místo „volně“; na téže stránce 3. řádka zdola čti: „pracovníka“ místo „právníka“; na str. 754. řádka 12. zhora čti: „práva obyčejového“ místo „práva obyčejného“; na téže stránce řádka 15. zhora čti: „za úkol vyličiti“ místo „vyloučiti“ a na str. 756. řádka 16. zdola čti: „za právo“ místo „za práva“.

Digitized by Google

Podstatný rozdíl však pozůstává stran trestu.

Dle dosavadního zákona stíhá spoluvinné — vyjímaje jednotlivé případy, jako vraždu a falšování mincí — stejný trest. Jinak dle osnovy. Osnova ustanovuje v čl. 51. pro spoluvinné mnohem mírnější trestní sazby, jako pro pokus v čl. 47. Srv. „Právník“ str. 602. roku 1876.

Ustanovení toto jest zajisté oprávněno, neboť činnost spolupachatele jest méně odvážná, a společnosti lidské mnohem méně nebezpečná, než činnost hlavního pachatele.

Čl. 52. osnovy souhlasí s druhým odstavcem čl. 5. z. tr.

Všeobecné ustanovení čl. 6. z. tr. o účastenství schází úplně v osnově, a zajisté právem, neb i čl. 6. neobsahuje žádného věcného ustanovení. Naproti tomu věnuje osnova pojmu nadržování a ukrývání zvláštní kapitolu XIX. Pan prof. poukazuje zde zvláště na účastenství podvodu.

Kdo si přivlastní věc kradenou, zpronevěřenou neb loupeží nabytou, proviní se i dle dosavadního zákona účastenstvím. Naproti tomu schází však tento pojem v dosavadním zákonu ohledně podvodu, a věcí podvodem vylákaných.

Osnova pojem ten plným právem též stran podvodu přijala, a trestá dle toho i činnost, kteráž podvodu následuje a podvod tím podporuje.

Po tě sdělil pan prof. dva praktické případy, kde šlo o otázku, zdaliž může býti spoluviny při zločinu zabití.

a) Před Chrudimskou porotou byl jistý chasník hospodáře obžalován pro zabití. Zastihl na hospodářství jednoho muže a bil ho, až ho utloukl. Syn hospodáře ho v jednání tomto až do konce stále podněcoval a byl proto též obžalován pro spoluvinu v zabití. Porota však uznala toliko chasníka vinným a propustila syna hospodáře z obžaloby, jsouc vedena náhledem, že na zločinu zabití spoluviny býti nemůže.

b) V jiném případu, jenž se v jižních krajinách Rakouska stal, volala žena na hochy, aby jiné hochy, jenž s druhé osady přicházeli, bili („bijte je!“). Ti uposlechli jejího podnětu, a byl při tom jeden hoch zabit. Oni hoši byli odsouzeni pro zabití, avšak žena též a sice pro spoluvinu v zabití. Zmateční stížnost proti tomu obhájcem té ženy podanou nejvyšší soud zamítl, uváděje, že spoluviny též u zločinu zabití býti může.

Pan prof. jest též toho náhledu, že spoluvina při zločinu zabití možnou jest, myslí však, že sluší velmi bedlivě proskoumati, zdaliž

Digitized by Google

činnost spolupachatele tak daleko sáhala, by mu spoluvina přičítána byla.

Culpa dolo determinata, dolus indirectus jeví se hlavně u zabití; leží v tom jakýsi dolus, jenž směřuje k spáchání jakéhosi zla, pak culpa, že pachatel nepředvídal následky činnosti své.

Dle vzniku doli indirecti dá se spoluvina uspokojujícím způsobem rozluštiti. Jedná se o to, jak daleko šlo spolujednání spoluvinného, zdali mohl předvídati následky jednání svého. V případě ad *a*) mohl syn předvídati, že stálé jeho podněcování bude míti následek, že chasník muže zabije. Jinak v případě ad *b*). Když žena toliko řekla hochům, natlučte jim, a pak odešla, tož se tím ještě neprovinila spoluvinou v zabití.

Jedná se tedy o to, zdali v činnosti spoluvinníka shledati lze kulposní jednání v tom objemu, kterak se ho dopustil hlavní pachatel, nebo-li obmezil se spoluvinník na podnět. Když hlavní pachatel překročí meze příkazu, jest tu spoluvina toliko na skutku dle příkazu, tak že spoluvinník jiným zločinem vinen býti může než hlavní pachatel. Ku příkladu v případě loupeže může na straně spoluvinníka býti toliko spoluviny v krádeži.

V případě ad *b*) nebylo by tedy spoluviny na zločinu zabití, nýbrž toliko spoluviny na zločinu těžkého poškození na těle.

Pan starosta souhlasí s tím, že lze pomocníkovi přičítati menší zločin než hlavnímu pachateli, zvláště když známky menšího zločinu obsaženy jsou v zločinu větším. Pokládá však rozdíl, jejž pan prof. činí ve spoluvině při zabití, velmi obtížným a myslí, že v obou přednešených případech tu jest spoluviny v zabití, neb žádný ze spoluvinníků nesměl předvídati, že vzejde z jednání hlavního pachatele smrt.

Tím byla schůze skončena.

Dr. J. Růžička.

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

143) Dle §. 311. ob. s. ř., který nařizuje, že věřitel naznačiti má ony statky dlužníka, na které on hodlá sáhnouti exekucí, nelze zcela všeobecně povoliti exekuční zájem všech pohledávek, které exe-

Digitized by Google

kutovi přísluší naproti osobě třetí, nýbrž věřitel musí udati předmět a právní důvod pohledávek, které se mají zájmu podrobiti, neb teprv na základě tohoto udání lze posouditi, může-li se exekuce vůbec povoliti a kterak se má vykonati.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. ledna 1876 č. 14512. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 40.

144) Zákon ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. neměl účel, derogovati směnečnému řádu ze dne 25. ledna 1850 č. 51. ř. z. a pokud se týče obmeziti ustanovení o spůsobilosti k jednání směnečnému tam obsažená. Praví-li tedy §. 1. odst. *b*) řečeného zákona, že třeba k platnosti zápůjčky a přiznání se k dluhu mezi manžely spisu notářského, tož vztahuje se toto ustanovení pouze k dlužním úpisům, nikoliv však ke směnkám, které třeba jeden manžel druhému vydal.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. dubna. 1876 č. 2147. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 41.

145) A. koupil od B. dům; avšak nežli ještě nabyl knihovního vlastnictví, vymohl C., věřitel B., který však o koupi věděl, na základě listiny po koupi sdělané vklad práva zástavního pro svůj požadavek na tentýž dům. Žalobě na výmaz tohoto práva zástavního bylo dáno místa, neb nelze tvrditi, že C., který věděl, že dům jest prodán, jednal, důvěřuje v knihy veřejné.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. ledna 1876 č. 10386. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 42.

146) I výpověď svědka takového, který se v řízení přípravném vzdal dobrodiní, jemu §. 152. ř. tr. propůjčeného, lze při hlavním přelíčení přečísti, pakli se svědek pro churavost osobně dostaviti nemůže. Neb ovšem mohl se svědek, kdyby se byl dostavil, vzdáti ještě při hlavním líčení svědectví, a nebylo by se pak k jeho výpovědi hleděl; tu však jest při ruce určité jeho prohlášení, že nechce svědčiti, kdežto v případě, o který tu jde, prohlášení svědka v řízení přípravném posud ničím není vyvráceno. Co do čtení protokolu nečiní §. 252. ř. tr. rozdílu, jde-li o takového svědka, který se svědectví smí vzdáti, neb o svědka jiného.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 10. srpna 1876 č. 6650. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 75.

147) Žalovaný žádal za složení žalobní jistoty a byl s touto svou žádostí právoplatně odmrštěn. Když pak ještě uplynula lhůta původně k odpovědi určená, žádal žalobce za kontumaci, která jemu byla povolena, neb nebylo třeba, vyměřiti žalovanému novou lhůta

Digitized by Google

k odpovědi, a více nežli celou původní lhůtu nemohl přec žalovaný i při výkladu jemu nejpříznivějším žádati.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 11. ledna 1876 č. 332. v Ger. Halle z r. 1876 č. 77.

148) Útraty opatrovníka ad actum, který zřízen byl neznámým věřitelům knihovním, nelze při rozdělování trhové ceny přikázati co položku výsadní. Vždyť i v případě konkursu musí ten, kdo nějakou pohledávku ohlásil, sám nésti útraty s likvidací spojené.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 1875 č. 13355. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 76.

Deník.

Vyznamenání. Nejv. rozh. ze dne 16. listopadu l. r. udělen jest slavnému učenci našemu professoru dru. Antonínu Randovi „v uznání vytečného jeho působení ve vědě i v úřadě učitelském“ rytířský řád železné koruny III. třídy. Zpráva o tom na všech stranách srdečné vzbudila potěšení. Muži, jenž stojí na výsluní slávy vědecké, titul a řád ovšem již lesku nepřidá, avšak obzvláště v době nynější opravdovou spokojeností každého naplniti musí, že vyznamenání toho dostalo se muži, jenž po něm nikdy nedychtil, avšak dávno a plnou měrou je zaslouží. Přečetným ctitelům slavného učence při známé skromnosti jeho zřídka vyskytuje se příležitost, aby na veřejnosti podali důkaz své vděčné k němu lásky a úcty hluboké. Proto za příležitostí nynější dostává se mu se všech stran tak okázalé, nicméně však nejsrdečnější oslavy. Také Jednota Právnická připravuje svému zakladateli a duševnímu řediteli okázalé poctění. Časopis náš, v němž slavný učenec nejhlavněji skládá převzácné plody své právovědecké činnosti, nepotřebuje čtenářstvu svému vypravovati o jeho zásluhách a důležitém významu pro vývoj našeho národního vzdělání. Může přestati na tom, že všem ze srdce projeví přání, aby oslavenci popřáno bylo ještě dlouhá leta působiti národu svému k užitku a k slávě!

Německý říšský vrchní soud obchodní v Lipsku zabýval se v sezení dne 26. září 1876 odbývaném s otázkou, v jaké měně náleží vypláceti v Německu kupony obligac Rakouských, alternativní

Digitized by Google

slib obsahující. Jednalo se o kupony obligac c. k. výs. opatř. společnosti paroplavby na Dunaji, kdež slíbeno bylo platiti na úrocích 7 zl. 50 kr. r. č. ve stříbře, neb 8 zl. 45 kr. jihoněm. měny neb 5 tolarů, a sice o kupon dne 1. ledna 1875 splatný. Vrchní soud obchodní zavrhl zmateční stížnost z nálezu, kterým společnost byla odsouzena, vyplatiti řečený kupon ve zlatě, poněvadž obligace výslovně obsahují prohlášení, že se kupony vyplácejí dle toho, kterak si to majitel přeje (nach Wahl der Besitzer der Coupons) buď ve Vídni neb v Pešti s 7 zl. 50 kr. r. č. ve stříbře, ve Frankobrodě nad Mohanem s 8 zl. 45 kr. jihoněm. měny neb v Berlíně 5 tolary. Tu jest tedy obligace alternativní, při které věřiteli zůstaveno jest, aby zvolil sobě místo platební a žádal placení dle měny místa jím zvoleného. Když pak dnem 1. ledna 1876 i v jižním Německu nabyla výhradnou platnost měna říšská (zlatá) a žalovaná společnost do toho času kupon dne 1. ledna 1875 splatný ještě řádně nevyplatila, musí jej nyní vypláceti ve zlatě, neb jest to pouze její vinou, že v jihoněmecké měně nebylo lze více platiti. Jur. Bl.

Říšský soud Vídeňský rozhodl dne 27. října 1876 č. 236. negativní konflikt kompetenční mezi soudy a úřady správními, který byl vzešel za příčinou tou, že někteří majitelé průmyslových podniků se domnívali býti zkráceni ve svých právech na výhradné užívání některých horních vod novým vodovodem Vídeňským. Stavba vodní byla svého času politickým úřadem povolena vzdor odporu účastníků a bylo vysloveno, že se zároveň povoluje dle §. 365. ob. z. obč. vyvlastnění odporujících práv vodních, když by se účastníkům podařilo, provésti jich pořadem práva. Však žaloba dotýčná byla nejvyšším soudem pro nepříslušnost soudu odvržena a odkázána k úřadům správním. Říšský soud rozhodl pro kompetenci soudů, jelikož prý expropriace dle povahy své obmezena jest na práva soukromá. Ovšem nařizuje vodní zákon, že všechny záležitosti vod se týkající patří úřadům správním, avšak to platí dle téhož zákona jen dotud, pokud nenastane kompetence soudů. Vodní zákon má mimo to výslovné ustanovení, že politický úřad tenkráte, když podniku, jemuž v ohledu veřejném nic nevadí, odporováno z důvodů práva soukromého, obmezovati se má na prohlášení, že se k podniku v ohledu veřejném svoluje, že však k provedení námitek soukromoprávních zůstaveno stranám nastoupiti cestu práva. J. Bl.

Notáři co soudní komisaři mohou účtovati i poplatek za uschovávání hotových peněz a cenných papírů, které za příčinou sepsání úmrtního přijali a později k soudu složili. V ten smysl rozhodl

Digitized by Google

nejvyšší soud dle zprávy „Z. f. Not." dne 20. června 1876 pod č. 6770. a sice z toho důvodu, že dle přirozené povahy věci nemožno přijaté peníze a papíry cenné přímo k soudu složiti, an přece dříve třeba spořádati, sepsati a popsati jich, jakož i zhotoviti podání, kterým se tyto cenné věci k soudu skládají.

Správní dvůr soudní vynesl v poslední době nálezy následující:

Dle položky tar. 84. zák. ze dne 13. prosince 1862 netřeba ovšem z utvrzování práv, zejmena tedy z rukojemství zapravovati zvláštní poplatek, avšak pravidlo to platí jen tenkráte, pakli jeden z hlavních kontrahentů druhému slibuje, že jej něčím pojistí, nikoliv však tenkráte, pakli třetí osoba co rukojmě k jednání přistupuje. Dle toho byla odmrštěna stížnost z nařízení finančních úřadů, dle něhož předepsán byl zvláštní poplatek z právního jednání, dle jehož obsahu třetí osoba ručila za závazky, které dlužník v konkurs upadlý naproti věřitelům při nuceném vyrovnání se byl vzal na se. (Nález ze dne 2. listopadu 1876 č. 243.)

Okresnímu soudci na odpočinek danému byla pense vyměřena pouze $^6/_8$ posledního služného, a sice z toho důvodu, že ministerstvo spravedlnosti nevčítalo v dobu služební onen rok, po který úředník na odpočinek daný ve smyslu dv. dekretu ze dne 8. května 1829 č. 2399. sb. z. s. byl v praxi až do složení zkoušky soudnické. Stížnost z tohoto vyměření byla odmrštěna, neb zákona ze dne 15. dubna 1873 č. 47. ř. z. nelze tu užiti, neb zákony nepůsobí nazpět, a praxe na zkoušku v §. 13. onoho zákona zmíněná liší se podstatně od praxe kandidátů zkoušky soudnické v dv. dekr. ze dne 8. května 1829 č. 2399. zmíněné. (Nález ze dne 16. listopadu 1876 č. 281.)

Žid stěžoval si z toho, že ministerstvo pro osvětu a vyučování neuznalo jej způsobilým k vykonávání práva patronátního vzhledem ke katolické faře, v příčině které jemu co majiteli velkostatku konati bylo povinnosti patronátní. Stížnost byla odmrštěna vzhledem k §. 2. cís. nař. ze dne 18. února 1860 č. 45. ř. z., který článkem 14. základního zákona státního o všeobecných právech občanů státních nikterak nebyl modifikován. (Nález ze dne 18. listopadu 1876 č. 320.)

Digitized by Google

Zpráva o slavnostní schůzi Právnické Jednoty dne 7. prosince 1876.

Dle usnešení týdenní schůze ze dne 23. listopadu 1876 ustanovena ku poctě pana prof. dra. Randy za tou příležitostí, že z nejvyššího místa řádem koruny železné vyznamenán byl, zvláštní schůze ku dni 7. prosince 1876.

Síň v Karolinum, kdež se sezení Jednoty odbývají, byla péčí pana dra. Strakatého exotickými květinami, koberci a sochami krásně ozdobena.

Z členů Právnické Jednoty dostavil se k této schůzi takový počet, jaký Jednota ve schůzích a hromadách svých dosud neviděla. Na seznamu přítomných podepsalo se jich 71, bylo však mnoho členů, kteří pro veliké naplnění síně k podpisu na presenční listinu nepřišli. Účastenství bylo přehojné. Každý chtěl přítomností svou osvědčiti svou úctu a vděčnost k oslavenci.

Pan prof. dr. Randa byl do schůze této panem starostou zvlášť pozván. Dostaviv se o 7. hodině do síně, kdež shromáždění členové jej očekávali, byl starostou panem c. k. vrchním radou M. Havelkou takto osloven:

Ctěný pane profesore!

Vzácná zvěst, že Jeho Veličenstvo císař, pán a král náš, uznávaje vynikající zásluhy Vaše v úřadě učitelském a ve vědě, ráčil Vás vyznamenati řádem železné koruny, vzbudila v dalekých kruzích právnických spravedlivé uspokojení, právníky české pak zvláště naplnila upřímnou radostí.

Digitized by Google

Jsouť znamenité zásluhy Vaše o vědu právní vůbec všude známy a jmeno Vaše netoliko u nás, ale i za hranicemi požívá zvuku slavného.

My právníci čeští, nejbližší svědkové Vaší činnosti, umíme zvláště oceniti Vaše vysoce záslužné působení v právnictví českém.

Právnictví české, druhdy za věků dávných, na vysokém stupni samorostlého vzdělání a vývoje květlo, a národ český výtečnými mistry v oboru práva slynul v řadě nejvzdělanějších národů.

Když pak národ náš nedávno opět k životu veřejnému se sebral a čestný zápas na poli osvěty podstoupiti se jal, bylo jich pro obor právnický málo, sil vědeckých, sil výdatných nebylo.

Vám, slovútný pane profesore, náleží čest, že bystrou myslí a vytrvalou pílí vniknuv v hlubiny vědy právní, odhodlal Jste se, plodnou snahu bohatého ducha svého věnovati k zvelebení právnictví českého, a takto co denně sobě získati zásluh nepomíjejících o vědu i o národ, co horlivý učitel a vzdělavatel mladší generace právnické, i co důvtipný badatel a spisovatel právnický.

Proto Jednota českých právníků toto vše vidouc, jakož i dále vděčně uznávajíc, kterak ona sama i časopis její „Právník“ ve Vaší s obětavou laskavostí spojené učenosti životní posilu čerpá, usnesla se, dáti patrný, zjevný výraz upřímné šetrnosti a hluboké úctě, jakouž k Vám chová, a při radostné události, že se Vám z nejvyššího místa čestného vyznamenání dostalo, věnuje Vám co blahopřání přípis čili adresu, kterouž Vám tuto podati za čest si pokládám.“

Starosta vyzval na to jednatele, aby adresu přečetl, což tento učinil.

Adresa tato, vkusně provedená, zní následovně:

Slovútný pane!

Když po dlouholetém spánku národa našeho rozlehla se po vlastech českých blahá zvěst: „Vstalť jest z mrtvých!“ bylo právnictví české posledním velkého těla toho článkem, jenž na výsluní lásky vlastenecké k novému procitl životu.

Mezi křisiteli jeho zaujímáte vynikající zajisté místo Vy, ctěný pane! Živé slovo Vaše vdechlo lásku k vědě české v junácká prsa učňů Vašich a nejkrásnější ovoce Vašeho bohatého, čilého ducha zdobí opět vzkvétající strom právnického písemnictví domácího.

Digitized by Google

V „Právníku“ Vámi s láskou vroucí pěstovaném uložil Jste památky svého důmyslu a zabezpečiv trvání jeho — duchovním jsa zakladatelem „Právnické Jednoty“ — soustředil Jste síly naše rozptylené v mohutný blahonosný celek.

Hledíc k uznání, jehož dostalo se Vám projevením zvláštní přízně našeho nejmilostivějšího císaře a krále vykonává Jednota Právnická milou povinnost a vyslovuje Vám, velectěný pane, svá blahopřání, chovajíc pevné přesvědčení, že setrváte nadále věrně v úsilovné práci na národa roli dědičné k rozkvětu české vědy, na počest vlasti, ku blahu národa!

Genius národa zachovejž Vás nám ještě mnohá léta!

Starosta pokračoval po tom takto:

Jednota Právnická usnesla se dále jednohlasně, že věnuje k trvalé památce na dnešní den obnos 300 až 500 zl. co poctu pro spis právnický, ponechávajíc Vám, slovútný pane, látku spisu, výšku pocty a všechny bližší podmínky ustanoviti, jakož i svého času cenou poděliti.

Pan prof. dr. Randa odvětil na to takto:

Velectěný pane starosto! Velectění pánové! Milí kolegové!

Nedostává se mi v skutku slov, abych náležitým spůsobem vyslovil city své, — nejvřelejší díky za prokázanou mně poctu tak upřímnou, tak slavnou! Račte býti ubezpečeni, že vyznamenání nejvyšší, kteréž se mně milostí Jeho Veličenstva nedávno dostalo, zvláštního pro mne nabývá významu tím, že se potkává ohlasem tak živým, účastenstvím tak vřelým ze strany právníků českých ve všech krajích vlasti naší, ano — mohu-li po tolikerých mne došlých dopisech a telegramech, po tolikerých blahopřáních za to míti — ze strany právníků rakouských vůbec — bez rozdílu národnosti a stavu.

Zejmena ale vysoce sobě vážím osvědčení „Jednoty Právnické“, tohoto důstojného representanta právníků českých, spolku to, jenž v lůně svém chová tolik vynikajících mužů, jišto osvědčili síly své dlouholetým záslužným působením na poli praktickém a literarním, třeba zásluhy své nestavěli okázale na odiv, třeba poměry časové nezištným jich snahám nebyly příliš příznivy.

Podotknul jsem již na jiném místě a opakuji zde, že pakli jaké výsledky na poli učitelském jsem docílil, zásluhu toho při-

čísti dlužno též bývalým mým statným posluchačům, jižto po celou tu šestnáctiletou dobu, po kterouž ze stolice učitelské přednáším, dle skrovného návodu mého pozoruhodnou, řídkou, ano vzornou pilností a důkladností vědu právnickou pěstovali a z kterých přemnozí již nyní velmi chvalně působí na poli praktickém, spisovatelském, ano již i ze stolic universitních. — A z jiné části výsledky činnosti své připisovati musím velectěným členům „Jednoty Právnické", ješto důležitými rozpravami praktickými obzor theoretických vědomostí mých rozšířili, právnický můj cit a praktický takt tříbili a tužili, k důležitým pramenům práva domácího zraky mé obraceli a upoutali a novými názory z věčně bujarého proudu praktického života čerpanými stále k novému přemítání a bádání podnětu zavdávali! Mohu směle říci, že z rozpravy leckterého zdánlivě prostičkého praktického případu mnohem více poučení jsem bral, nežli z mnohého tlustého kompendia leckterého novověkého vědce.

A jelikož jest mi nemožno, abych všem těm právníkům, kdož osobně, dopisy neb telegramy přátelské své smýšlení mně na jevo dali, jak náleží odpověděl a tak, jak srdce mé sobě přeje, děkoval, prosím Vás, velectění pánové, abyste co representanté právníků českých přijali díky nejsrdečnější za tolik lásky a vyslechli ubezpečení, že vděčná upomínka na dnešní slavnost nikdy neuhasne v srdci mém.

Zvláštním potěšením a upřímnou vděčností naplnila mne zpráva o jednohlasném usnešení Jednoty Právnické, že vypsati se má cena 300—500 zl. na nejlepší právnický spis z oboru, jehož ustanovení laskavostí Vaší mně zůstaveno jest. Seznávám v tomto snešení nový důkaz neunavné péče a snahy Jednoty Právnické: podporovati všemožným spůsobem pokrok vědy právnické a jsem přesvědčen, že spis touto cestou vyvolaný rovněž tak jako posavadní od Jednoty Právnické cenou vyznamenaná díla: „O vodním právu" a „O žalobách z obohacení" přispěje k pravému a trvalému obohacení právovědecké literatury české!

Hlučným provoláním „Sláva" a „Na zdar" byla schůze tato ukončena.

Dr. J. Růžička.

Digitized by Google

O nabytí držby skrze zástupce.

Sepsal dr. **Ant. Randa**, ř. prof. práv v Praze.

(Pokračování.)

Dále sem náleží

b) osoby šílené a blbé (§§. 21., 269., 270. ob. zák. obč.);

c) děti, které nemají sedmi let (§§. 21., 149., 152., 187. a 865. ob. zák. obč.).

Také pro tyto osoby platí vůle jich zástupců mocí zákonní fikce co vůle jejich. Vůle jich zástupců jest tudíž potřebí k nabytí držby. Vědomost a přirozená vůle zastoupených jest při tom lhostejna; nabývají držby skrze své zástupce i bez vědomí svého, ano i proti vůli své.[11])

Pravidlo, že k nabytí držby se strany osob sub *a*) — *c*) jmenovaných vždy potřebí jest vůle jich zástupcův, ve všech případech na zřeteli podržeti dlužno. Praktická důležitost tohoto pravidla do očí nepadá, když zástupce sám čin uchopovací vykoná, na př. když starosta obecní nebo poručník pozemek opanuje, jinak ale, když zástupce sám opět zastoupen jest, ať skrze osoby cizí nebo sobě podřízené, na př. starosta skrze obecní služebníky. V tom případě nesmí se přehlížeti, že k nabytí držby pro zastoupeného vyhledává se vědomosti a vůle bezprostředního zástupce, tedy jeho příkazu nebo dodatečného schválení. Zdánlivá pouze výmínka v těch případech nastává, kde zástupce podružný jedná v oboru působnosti sobě vykázané, neboť má všeobecné plnomocenství k všelikým jednáním v obor ten náležitým.[12])

---

[11]) Nelze v tom však spatřovati výmínky z pravidla: Ignoranti non acquiritur possessio, neboť jen vůle od práva uznaná v právu k platnosti přijíti může.

[12]) Zejmena na př. úřady hospodářské a lesnické na statcích státních, zemských, obecních atd. Srv. Mathiae, Cont. L. str. 116 praej. 5. (rozh. vrch. app. s. v Celle), kdež vysloveno, že k nabytí držení práva honebního na cizích pozemcích není potřebí

Digitized by Google

Zastoupení má dále místo:

B. při osobách, jichž spůsobilost k právním činům obmezena jest. Zejmena

a) při osobách nedospělých a nezletilých (§§. 21., 152., 187. a 865. ob. zák. obč.);

b) při těch, kdo od soudu za marnotratníky prohlášeni jsou (§§. 21., 273. a 865. ob. zák. obč.);

c) při němých, jimž opatrovník zřízen jest (§. 275. ob. zák. obč.).[13])

Osoby tyto ve věcech majetkových zastupuje poručník nebo opatrovník, i může tudíž v jich jmeně (ovšem i bez vědomosti jejich) držení nabyti.[14]) Nic nevadí, že osoby ty jednání taková, kteráž jedině k jich prospěchu jsou, také sámy s právními účinky předsevzíti, obzvláště tedy držení i bez vědomí a spolupůsobení poručníka nebo opatrovníka nabyti mohou (§§. 865., 144. a 310. ob. zák. obč.), neboť zastoupení poručencův a opatrovancův ve věcech majetkových na jich vůli nezávisí (§§. 144., 152. a 865. ob. zák. obč.).

Konečně jest zastoupení možné

C) při osobách k právním činům úplně spůsobilých. Potřebí jest v případě tom příkazu nebo, pokud se týče jednání nepřikázaného (§. 1017.), dodatečného schválení.

---

zvlášť ještě vědomosti pána statku, poněvadž myslivci k vykonávání honby zřízení na základě svého poměru služebního k dotčeným činům zmocněni jsou. Ovšem jest otázka, lze-li za to míti, že k tomu myslivci mlčky zmocněni jsou. Proti tomu Meischeider str. 288. Pochybna jest otázka, nabude-li pán statku skrze pasáka bez vědomosti své držení práva k pasení. Rozh. vrch. trib. berlínského v Seuffertově Arch. II. č. 10. a rozh. vrch. app. soudu jenenského tamtéž IV. č. 205. k ní přisvědčují. Že vrchnost skrze správce svého držení nabyti může, naši soudové, pokud vím, uznávají.

[13]) Opatrovnictví nepřítomných (§. 276. ob. z. obč.) a nenarozených (§. 274.) nemá v té příčině významu, poněvadž se činnost opatrovníka na opatření jich práv obmezuje. Srov. Exner, Trad. str. 135. pozn. 35.

[14]) Pokud se týče těchto osob, nastává tudíž vedlé povahy věci taktéž zdánlivá výminka z pravidla: Ignoranti non acquiritur possessio. Srv. Savigny, §. 26. str. 307.; Wächter, II. str. 681.

Digitized by Google

Nabytí držby tudíž závislé jest na následujících podmínkách:

a) Zastoupený musí míti vůli držitelskou. Nabytí držby tudíž vyloučeno jest, pakli ten, kdo držení nabyti má, o tom ničeho neví. (Ignoranti non acquiritur possessio).

Potřebná vůle zastoupeného je tu, ujímá-li zástupce věc některou v držení na základě příkazu jeho. Nemusí to býti příkaz zvláštní, směřující ze jména k nabytí držby, nebo dokonce k nabytí držby určitých věcí. Dostačí příkaz všeobecný, i příkaz ku správě veškerého jmění.[14]) Neboť v mandátu takovém obsaženo jest prohlášení mandantovo, že všelikému jednání chce, jež mandatář v oboru majetkovém předsevezme, tudíž i držbě, jíž pro něho nabude. Že mandát všeobecný dostačí, na jevo jde z §. 1008. ob. zák. obč., kdež neuvádí se nabytí držby jakožto jednání, k němuž potřebí jest mandátu speciálního. Mezi nabytím držby skrze zástupce a nabytím práv v té příčině rozdílu není.

Bylo-li jednáno bez příkazu, lze říci, že zastoupený má vůli držitelskou, teprvé, když apprehensi nepřikázanou schválil (§. 1016. ob. zák. obč.).

Příkazu k nabytí držby nenahražuje právní poměr, jenž nutně ho v sobě nezahrnuje, jako na př. pacht, nájem, usufructus. Pachtýř, nájemník, usufruktuář objevují se co zástupci držitelovi, co se týče věcí jim v užívání odevzdaných, pokračují v držení jich za něho; avšak k nabývání držby pro propachtujícího, pronajímatele, vlastníka věci služebné vzhledem pouze na svůj dotčený

---

[14]) Již Donellus, V. 8. §. 10. Srov. Bremer, Ztschr. f. C. u. P. N. F. XI. str. 211., XVII. str. 220—226.; Brinz, I. (1. vyd.) str. 69.; Windscheid, §. 155.; Rudorff, Anh. n. 93.; Exner, Trad. str. 133. pozn. 29.; Hauser, l. c. str. 16.; Goldschmidt, H. R. §. 60. Naproti tomu Savigny, §. 26. B. a po něm Puchta, R. L. II. str. 61. Vorl. §. 124.; Göschen, II. §. 210.; Kierulff, str. 380. pozn. *, nejnověji pak Schirmer, Ztschr. XIV. pozn. 3. (proti němu Bremer, tamtéž XVII. 8.), a Brinz, str. 1603 (změniv takto svůj náhled předešlý), pohledávají speciálního příkazu k nabytí držby (byť i bez udání jednotlivých věcí, ježto v držení vzaty býti mají). Praxis obecného práva větším dílem jest náhledu našeho. Srv. Seuffert, Arch. II. 133., V. 106., X. 134., XXIII. 15. Pro právo pruské souhlasí s ním Koch, str. 179. na základě §. 45. I. 7. L. R.; Dernburg, str. 307. pozn. 5.; Förster, §. 160. pozn. 116.

Digitized by Google

k němu poměr zplnomocněni nejsou. Uchopovací čin jejich nabude tudíž teprvé dodatečným schválením právního účinku.[15])

Ješto vedle pojmu zastoupení jednání zástupcovo platí co jednání zastoupeného, nabude zastoupený, jenž vůli držitelskou má, držení v tom okamžiku, kdy zástupce čin uchopovací vykoná. Není teprvé potřebí, aby zastoupený o apprehensi zástupcově zvěděl, záležíť na vědění jen jakožto podmínce vůle.[16])

Dodatečné schválení má účinek zpátečný (§. 1016.).[17])

b) Zastoupený musí míti vůli, nabyti držení pro zastoupeného a musí tudíž míti také spůsobilost k právním činům,

---

[15]) Ten jest smysl c. 1. C. de poss. 7. 32: Per liberam personam ignoranti quoque acquiri possessionem . . . pridem receptum est. Srov. l. 13. pr. D. 41. 1. l. 42. §. 1. D. 41. 2. K tomu Savigny, §. 26. str. 316.; Brinz, str. 66—68.; Arndts, §. 140. pozn. 1. a soudní nálezy u Mathiae, l. c. uvedené. — Vydržení zastoupeného počínalo dle římského práva následkem zvláštního ustanovení teprvé okamžikem nabyté vědomosti o uchopení držby (cit. c. 1. C. de poss.). Savigny, str. 307.; Kierulff, str. 388. pozn. Zvláštnost tata neplatí dle práva rak., ani dle práva pruského (srv. Koch, str. 179. a rozh. vrch. trib. berl. v Striethorstově Arch. sv. 44. str. 123. a 2. F. I. č. 78.), a saského. — O nabytí držby skrze nezmocněného jednatele srv. Chambon, Neg. gestio str. 161—172.

[16]) Savigny, str. 312. Srv. rozh. vrch. trib. berl. v Striethorstově Arch. XXII. str. 17. Jiného náhledu jest Dernburg, §. 154. pozn. 7. vzhledem na §. 98. I. 20. L. R. — Dědic propachtujícího nabude držení pozemku propachtovaného teprvé, když poměr pachtovní výslovně nebo mlčky uznal a takto svou vůli držitelskou projevil.

[17]) Bez důvodu popírá Savigny n. u. m., jehož se o tom přidržují Chambon na uv. m., Stubenrauch I. str. 640., Hauser str. 26., že zpátečný účinek vůle, jaký nastává při jednáních právních, nenastává při držení. Vždyť nabytí držby jest také jednání právní, totiž jednání s obmyšleným účinkem právním! L. 24. D. de neg. gest. 3. 5., o niž Savigny se opírá, otázky této se nedotýká. — Pro náhled v textu vyslovený: Windscheid §. 155. pozn. 10. a Exner str. 134. Goldschmidt, §. 66. pozn. 4. (vztahuje se ke c. 7 C. 4. 8 a c. 25 C. 5. 16.) Seuffert, Ratihabition str. 75. Týž náhled vysloven v cit. rozh. vrch. trib. berl. v Striethorstově Arch. 2. F. I. č. 78., jež dokládá se §. 239. I. 13. L. R. (srovnávajícím se s §. 1016. ob. zák. ob.). — Dle práva saského (§. 203. sas. z.) a dle zákona curyšského (§. 491.) držení teprv ratihabicí se nabývá.

Digitized by Google

byť i obmezenou. Děti do osmi let, šílení a vůbec ti, kdož nemají vůle, nemohou tudíž býti zástupci. Ostatně dle rak. práva způsobilost k nabytí držby srovnává se s nejnižším stupněm způsobilosti k právním činům (§. 310. ob. zák. obč.) a nastává právní účinek činu zástupcova, jako vždy, přímo pro osobu zastoupeného (srv. §. 1018.)[18])

Dá-li se zástupce opět zastupovati, má se věc, jak se samo rozumí, způsobem docela týmž.[19])

(Dokončení.)

Praktické případy.

K výkladu čl. 368. obch. zák. a §. 58. soud. řádu.

Firma N. Mys a Lek podala dne 22. listopadu 1874 u c. k. krajského soudu v Plzni žalobu na firmu „Hubna a spol.“, majitelku strojnické továrny v Domašíně, o zaplacení 5336 zl. 16 kr. s přísl. ve směnkách na viděnou, v které žalobě uvedla toto:

My jsme v roce 1872 skrze firmu Stan a Rez v Bubnech, která nás v Rakousích výhradně zastupuje, převzali k vyzvání J. Hubny, veřejného společníka firmy „strojnická továrna, Hubna a spol. v Domašíně“ dodání všelikých strojů. Firma Stan a Rez učinila s firmou Hubna a spol. v našem jmeně smlouvu, neb firma Stan a Rez oznámila psaními ze dne 15. července 1872 a 16. srpna 1872 výminky, pod kterými převezme se dodání těch strojů a firma Hubna a spol. neučinila proti těm výmínkám nižádné námítky, tudíž je schválila. Dle toho bylo mezi stranami ujednáno, aby objednané stroje v oznámené ceně dodány byly a že placení za stroje námi dodané díti se má ve směnkách na viděnou.

---

[18]) Winiwarter, II. str. 44.; Nippel, II. str. 65.; Stubenrauch, I. str. 640. Jiného náhledu Zeiller, II. str. 45., neudávaje důvodu.

[19]) Savigny, str. 318; Goldschmidt, §. 65. pozn. 22. Při řadě zástupců není potřebí, aby zástupce v řadě poslední zastoupeného znal. Srv. Hauser, str. 50. násl.; Reuling, str. 330. násl. Srv. l. 30. §. 6. D. 41. 2.

Digitized by Google

Dále uvedli žalující, že dle faktury firmy Stan a Rez dodali stroje v ceně 13881 zl., že pánové Hubna a spol. ani proti žádné dodávce strojů ani proti jich ceně nečinili námitek, že tudíž ceny pokládati sluší za schválené, že však nabízejí se ještě dokázati ceny ty svou přísahou oceňovací. Taktéž uvedli, že p. Hubna a spol. na trhový ten peníz zaplatili firmě Stan a Rez dílem jako závdavek, dílem jako splátky 9045 zl. 25 kr., že tedy připočítajíc úroky dne 16. září 1874 dlužni byli 5336 zl. 16 kr. Důkaz o tom vedli výpisem z obchodních knih firmy Stan a Rez a doplňovací přísahou této.

Na základě tom žádali za nález, že pánové Hubna a spol. jsou povinni, za stroje od nich (N. Mys a Lek) prostřednictvím firmy Stan a Rez koupené zbytek trhové ceny 5336 zl. 16 kr. s úrokem jim zaplatiti ve směnkách na viděnou.

V odpovědi popřela žalovaná nejprvé všechna udání žaloby a učinila pak následující námítky. Všechny stroje v žalobě uvedené objednala žalovaná firma u firmy Stan a Rez a také tato firma je dodala, nikoliv žalující, neboť dle uzavírek ze dne 15. července 1872 a 12. srpna 1876 podepsaných firmou Stan a Rez zavázala se tato dodati žalovaným všechny stroje, jak uvedeny jsou v žalobě. Závěrky ty byly přiloženy a není v nich žádné zmínky o firmě N. Mys a Lek.

Dále namítali, že s firmou N. Mys a Lek ani prostředně ani bezprostředně nikdy nejednali a ničehož u ní neobjednali, že jí také nikdy nic neplatili a ničím jí nejsou povinni. Dále položen byl odpor proti tomu, by bral se zřetel k listinám, které vydány jsou firmou Stan a Rez, jakož i proti dobrovolnému zastupování této firmy a nabízeným přísahám.

V dalších spisech nebylo nic podstatného a sluší vytknouti jenom, že žalující tvrdili, že firma Stan a Rez převzala dodání strojů za ně a že vše konala za ně, naproti čemuž žalovaní uvedli, že zde rozhodují obě závěrky, ty že vydány a podepsány jsou firmou Stan a Rez a že v nich se praví: „My se zavazujeme, my dodáme, nám zaplatíte atd.“, ale není zmínky o firmě žalující. Také bylo připomenuto, že firmy „Hubna a spol.“ není, že tedy chybeno v osobě žalujícího i žalovaného.

První stolice úplně zavrhla žalobu rozsudkem ze dne 9. listopadu 1875 č. 19033. a odsoudila žalující k náhradě soudních nákladů z těchto

Digitized by Google

příčin:

Žalující zakládá své právo žalobní na tvrzení, že v r. 1872 skrze firmu Stan a Rez, jakožto svého výhradního zástupce v Rakousku převzal dodávání strojů na objednávku žalované firmy, že firma Stan a Rez se žalovanou firmou ve jménu žalujícího na základě toho uzavřela smlouvu, že podmínky, pod jakými dodávání převzato bylo, oznámila žalované firmě listy ze dne 15. července 1872 a 16. srpna 1872, že žalovaná firma proti těmto podmínkám žádné námítky nečinila a takto je schválila, že následkem objednání toho žalující dodal žalované firmě stroje v ceně 13881 zl., že žalovaná firma ničehož nenamítala ani proti některé zásilce ani proti cenám fakturovaným, že tedy třeba tyto ceny za schválené pokládati; že dále žalovaná firma skrze zástupce žalobníkova jemu (žalobníkovi) na srážku fakturovaných cen za dodané jí stroje splatila 9045 zl. 25 kr. a že přihlížejíc k obvyklému vypočítání úroků zůstal dne 16. září 1874 nedoplatek 5336 zl. 16 kr., jakož ho vykazuje běžný účet z knih firmy Stan a Rez a že žalovaná firma nedoplatek ten po dobrém platiti nechce.

Na základě toho vindikuje si žalující právo žádati na žalující firmě zaplacení nedoplatku 5336 zl. 16 kr. mimo ujednané 7% úroky od 16. září 1874 až do zaplacení a sice ve směnkách na viděnou (jak vymíněno bylo), dále zaplacení v hotovosti všech tím sporem spůsobených soudních nákladů.

Žalovaná firma doznává sice, že v žalobě uvedené stroje objednala a obdržela, popírá však, že tyto stroje u žalující firmy objednala čili že stran toho objednání se žalující firmou smlouvu uzavřela, naopak namítá, že všechny jí dodané a v žalobě uvedené stroje výhradně u firmy Stan a Rez objednala a od této je dodané obdržela, že také jen této firmě splátky na fakturované ceny za tyto stroje učinila; neb dle přiložených závěrek ze dne 14. července 1872 a 16. srpna 1872, jež od firmy Stan a Rez vlastnoručně podepsány jsou, objednala žalovaná firma po předchozím ústním ujednání a v základě podané jí oferty ze dne 12. července 1872 v této a v žalobě uvedené, krom toho též ostatní v žalobě obsažené stroje u firmy Stan a Rez a jenom firma ta, nikoliv žalující, převzala objednávku tu a zavázala se, že objednané stroje dodávati bude za podmínek a v cenách, jak v závěrkách ustanoveny jsou.

Žalující tvrdí, že s firmou Stan a Rez byl v poměru zmoc-

Digitized by Google

nitele k zmocněnci a že poslednější firma se žalovanou firmou uzavřela smlouvu dodavací jako zmocnitel žalujícího.

Právním jednáním, které zmocněnec uzavírá jmenem zmocnitelovým, nabývá tento naproti třetím osobám práv a podniká povinnosti; mají-li tedy uzavřeným jednáním právním zmocniteli vzejíti práva a povinnosti naproti třetí osobě, musí jednání to se státi zmocněncem dle zmocnění a jmenem zmocnitelovým.

Pokud se posledního týče, jest to ustanovení zákonní vysvětleno druhým odstavcem čl. 52. obch. zák. v ten rozum, že právní jednání nemusí výslovně uzavřeno býti ve jmenu zmocnitelovu, nýbrž že k doplnění toho dostačí, když z okolností patrno jest, že právní jednání po vůli smluvců, t. j. zmocněnce a třetí osoby se uzavírá pro zmocnitele.

Posuzuje-li se případ tento vedlé uvedených ustanovení zákona, musí býti shledáno, že právní jednání mezi firmou Stan a Rez jako udánlivým zmocněncem žalujícího a mezi žalovanou firmou uzavřené o dodání strojů nebylo ani výslovně uzavřeno jmenem zmocnitelovým, totiž žalující firmy N. Mys a Lek, ani že při uzavření toho jednání právního neobjevují se okolnosti, které by zřejmě a patrně k tomu ukazovaly, že uzavřené jednání právní po vůli smluvců, t. j. firmy Stan a Rez co udanlivých zmocněnců žalujícího co prodávajícího, pak žalované firmy co kupujícího uzavřeno býti mělo pro zmocnitele, t. j. žalující firmu.

Co se prvního z obou případů dotýče, udává sice žalující, že firma Stan a Rez se žalovanou firmou uzavřela smlouvu ve jmenu jeho, neuvádí však, že při uzavření smlouvy se strany firmy Stan a Rez, jakožto zmocněnce žalujícího, bylo výslovně projeveno a žalované firmě oznámeno, že smlouva uzavírá se ve jmenu žalující firmy, kteréhož oznámení vedle čl. 52. obch. zák. pro ten případ nevyhnutelně zapotřebí jest, pakli smlouvou uzavřenou mezi zmocněncem a třetí osobou vzejíti mají práva a závazky pro zmocnitele.

Pokud se týče druhého případu, zdaž totiž při uzavření smlouvy objevují se okolnosti, které by zřejmě a jasně k tomu ukazovaly, že uzavřené jednání právní po vůli smluvců pro zmocnitele uzavřeno býti mělo, předpokládá se přede vším, by dotýčná vůle obou smluvců nebyla jen v jich útrobách, nýbrž by i zevně pozorovatelná byla. Avšak žalující neuvedl ani jediné okolnosti, která by oprávnila k úsudku, že žalovaná firma při uzavření smlouvy měla vůli uzavříti právní jednání s firmou Stan a Rez

Digitized by Google

v ten spůsob, aby tím vzešlé práva a závazky přešly na žalující firmu.

Okolnost žalujícím uvedená, že totiž žalované firmě znám byl poměr plnomocenský mezi žalující firmou a firmou Stan a Rez, byť i byla dokázána, nemůže ničehož změniti na stavu právě vylíčeném, neboť dle čl. 52. obch. zák. jen tehdáž jest zmocnitel oprávněn a zavázán naproti třetí osobě, když právní jednání, o kteréž jde, výslovně uzavřeno bylo mezi jeho zmocněncem a třetí osobou, tudíž pouhá existence poměru zmocnitelského, pokud k němu při uzavření každého jednotlivého jednání právního výslovně nebylo ukázáno za souhlasu obou smluvců, zmocniteli nedává právo, by přisvojoval si práva a povinnosti zakládající se v jednání tom.

Za takových okolností nemůže tvrzeno býti, že při uzavírání smlouvy jevila se u žalované firmy vůle, uzavříti smlouvu s firmou Stan a Rez, jako zmocněncem žalující firmy, a pro tuto. Leč ani na straně firmy Stan a Rez jako domnělého zmocněnce žalující firmy nepřišla na jevo žádná okolnost, která by oprávňovala k úsudku, že měla vůli uzavříti právní jednání s žalovanou firmou pro svého domnělého zmocnitele, totiž pro žalující firmu, a že vůli tu při uzavírání smlouvy patrnou učinila spolusmluvcům, kdežto z vlastních dokladů žalující firmy souditi lze opak toho.

Ve fakturách k žalobě přiložených nečiní se o tom žádná zmínka, že firma Stan a Rez tam uvedené stroje zasílá žalované firmě ve jmenu žalujícího a že ceny ustanovila ve jmenu jeho, také v obou závěrkách k odpovědi přiložených není žádná zmínka o tom poměru plnomocenském, neb dle závěrek těch převzala výslovně tam podepsaná firma Stan a Rez objednání strojů a zavázala se k dodání jich v ceně tam ustanovené.

Také ostatní udání žalujícího, kterýmiž má provedeno býti, že žalovaná firma na všechen způsob domnívati se mohla, že firma Stan a Rez nejedná ve vlastním jmeně a že v plné moci uzavřela smlouvu s firmou žalovanou, nemají žádné váhy a nemůže k nim rozhodující zřetel brán býti, když na očích se podrží ustanovení nahoře uvedená.

K přílohám repliky nemohlo hleděno býti, poněvadž obsahují novoty, k nimž hleděno býti nemůže pro odpor žalovanou firmou položený.

Poněvadž takto žalující nemá právního důvodu k podané žalobě a také v okolnostech, o nichž nabízí se provésti důkaz ulo-

Digitized by Google

ženou přísahou, právo žalobní se nezakládá, musila žaloba s pomíjením těch přísah naprosto zavržena býti.

K odvolání žalující firmy změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 31. prosince 1875 č. 33048. nález ten, dal zcela průchod žádosti v žalobě položené a odsoudil žalovanou firmu k zaplacení nákladů soudních z těchto

příčin.

Žalovaní výslovně doznali, pokud se týče i sami v odpovědi uvedli, že všechny v žalobě uvedené stroje u firmy Stan a Rez v Bubnech objednali, a od této je skutečně obdrželi; oni nepopírají, že objednání a dodání stalo se za příčinou koupě a že oni všechny ty stroje také převzali, tudíž proti cenám jim fakturovaným ničeho nenamítali, jak by jinak se strany své byli musili namítati a poněvadž obhájení své jenom na to zakládají, že objednání se stalo u firmy Stan a Rez, nikoliv u žalujícího, a že také firmou Stan a Rez, nikoliv žalujícím dodány jim byly všechny ty stroje, připouštějí tím, že prožalovaný zbytek trhové ceny za ně skutečně dlužni jsou.

Třebas tedy firma Stan a Rez výslovně ve vlastním jmeně, nikoliv v plné moci žalujícího objednávku přijala a vyřídila, jakož patrno jest ze závěrek přiložených, ukazují přece s druhé strany tytéž závěrky k tomu, že žalovaným byly anglické stroje, o které tuto bez odporu jde, sice též dodávány firmou Stan a Rez ve vlastním jmeně, ale na účet anglického domu, pročež také vymíněno bylo zaplacení trhové ceny za stroje anglické ve směnkách na viděnou v Londýně splatných a jenom za stroje firmou Stan a Rez na vlastní účet dodané v rakouské měně. Z koupě uzavřené se žalovanými o anglických strojech byla sice též jenom firma Stan a Rez oprávněna a zavázána, poněvadž dle čl. 368. a 378. obch. zák. z obchodů uzavřených mezi komisionářem a třetí osobou nevzcházejí práva a povinnosti mezi třetí osobou a komitentem, jakož také komitent dle čl. 368. ob. zák., má-li něčeho pohledávati z jednání komisionářem smluveného, tomu průchod zjednati může teprv, když pohledávání mu bylo postoupeno; avšak i když pohledávání nebylo postoupeno, pokládá se dle druhého odstavce toho článku pohledávání takové o poměru mezi komitentem a komisionářem nebo věřiteli jeho za pohledávání komisionářovo.

Digitized by Google

Poněvadž ale v tomto případě firma N. Mys a Lek sama nežaluje, nýbrž firmu Stan a Rez, jí dle čl. 361. obch. zák. odpovědnou, dle ustanovení § 58. soud. ř. s výsledkem k dobrovolnému zastoupení přibrala, čímž firma Stan a Rez sama stala se soupeřem na straně žalující a sice s účinkem, že zastoupení žádající jí samé vedení rozepře zůstaviti mohl, na místě souhlasného vedení rozepře, jak se zde děje; poněvadž dále firma Stan a Rez spolupodepsáním žaloby výslovně srozumění projevila, by prožalovaný zbytek trhové ceny nebyl placen jí, nýbrž firmě N. Mys a Lek, nemohou žalovaní námitkou, že žalující firma nemá legitimace k žalobě, více ubrániti se své povinnosti k placení, třebas by právo byli měli k námitce té, kdyby firma N. Mys a Lek samotna byla žalovala, neb dobrovolným zastoupením firmy Stan a Rez, čímž společně převzala vedení rozepře, předešlo se té námitce; té povinnosti tím méně mohou se ubrániti, kdežto jim zabráněno nebylo, by námitky své proti firmě Stan a Rez řádné uvedli a k platnosti přivedli v tomtéž způsobu, jako by se to bez překážky bylo mohlo státi, kdyby firma N. Mys a Lek byla vedení rozepře přenechala jen firmě Stan a Rez.

Vedle §. 1053. ob. zák. obč. a čl. 342. a 292. obch. zák., pak §. 1. zák. ze dne 14. června 1868 č. 62. ř. zák. musil tedy odvolání žalujícího průchod dán a rozsudek první stolice vedle žádosti žalobní změněn býti.

Žalovaní dovolali se z toho rozsudku a vytkli ve své stížnosti zejmena, že nijak není dokázáno, jako by firma Stan a Rez byla komisionářem žalující firmy, že udání to v odpovědi bylo popřeno a žádnou listinou neb jinak není provedeno, že v závěrce ze dne 16. srpna 1872 o nějaké jiné firmě mimo firmu Stan a Rez není žádné zmínky, že v závěrce ze dne 15. července 1872 činí se sice zmínka o domu anglickém, ale nikoliv o firmě žalující, neb se tam praví jenom, že Stan a Rez dodají anglické stroje dle vzorců firmy James Western, jinak že neustále firma Stan a Rez píše: „u nás jste objednali, my přijímáme tu objednávku, my zavazujeme se dodati atd.“; vytkli dále, že ani v jediné faktuře není zmínky o nějaké firmě jiné než Stan a Rez, že žalující firma postoupení prožalované pohledávky ani netvrdila a vyvozovali, že ani čl. 368. obch. zák. ani §. 58. soud. řádu nemá rozum takový, jaký mu dává druhá stolice.

Avšak přes to vše zavrhla třetí stolice tu stížnost a potvrdila nález druhé stolice z následujících

Digitized by Google

příčin.

Rozsudek vrchního soudu potvrzuje se z jeho důvodů, které se spisy souhlasí, k čemuž připojují se ještě následující úvahy k vyvrácení udání žalované firmy.

Není žádné odůvodněné námitky proti tomu, že zde platí ustanovení druhého odstavce čl. 368. obch. zák., ke kterémuž odvolal se vrchní soud; neboť přihlížejíc k tomu, že v této rozepři firma Stan a Rez dala dobrovolné zastoupení firmě žalující; že tatáž firma Stan a Rez uznává svůj poměr komisionářský k firmě žalující jako komitentovi, v jejíž jmeně dodány byly stroje objednané žalovanými u firmy Stan a Rez*); že dále z toho dodávání vzešlou pohledávku firma Stan a Rez sama vydává za právoplatné pohledání žalující firmy: nebylo třeba zvláštního postoupení dotýčné pohledávky se strany komisionáře komitentovi, jak o něm jedná první odstavec čl. 368. obch. zák.

Aby žalující firma stran pohledávky na žalovaných vyhledávané uznána byla nade vši pochybnost za věřitele výhradně k tomu oprávněného, dostačí podepsáním žaloby skrze dobrovolné zástupce, totiž firmu Stan a Rez, a toutéž firmou právnímu zástupci žalujícího uděleným zvláštním zmocněním k zastupování podaný průvod o poměru právním, dobrovolnými zástupci uznaným, jaký byl mezi nimi a žalující firmou a na kterém zakládá se prožalovaná pohledávka, při kterýchž okolnostech stalo se zcela zbytečným vydání zvláštní listiny postupní k legitimaci žalující firmy.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. října 1876 č. 3434.

Poznámka. K posouzení těch nálezů dostačí slova čl. 368. obch. zákona. „Pohledávkám z jednání, kteréž komisionář smluvil, může komitent naproti dlužníku až po postoupení zjednati průchod.

Nicméně pokládají se takové pohledávky, třeba postoupeny nejsou, v poměru mezi komitentem a komisionářem nebo věřiteli jeho, za pohledávky komitentovy.“ V této roze-

*) To ve spisech nikde není provedeno, ba ani vykázáno.

Zasýlatel.

Digitized by Google

při nebylo vykázáno postoupení a nejde v ní o poměr mezi komitentem a komisionářem nebo jeho věřiteli — nebylo tedy, tuším, rozhodnuto ani dle slov ani dle smyslu zákona.

—rda.

K §. 66. ob. ř. s.

C. k. soud okresní v Pardubicích nalezl ve sporu Jana Křivky s Čeňkem Holým pcto. vychloubání se za právo takto:

Žalující Jan Křivka se s žalobou svojí a s tétéž závěrečnou prosbou, aby bylo nalezeno za právo, „že jest na žalovaném Čeňku Holým, aby proti žalobci dokázal, že má právo ku lovení ryb v jezírku u cihelny u Pardubic, resp. že právo má, někomu dovolovati, aby v tomto jezírku ryby lovil, a že má právo ono jezírko na sucho položiti a je na louku proměniti, — anto by mu jinak v této věci věčné mlčení uloženo bylo“ — zavrhuje.

Důvody.

Žalobce uvádí, že žalovaný u c. k. soudu okresního v Pardubicích při trestním líčení dne 10. prosince 1874 proti Janu Kaprovi pro přestupek krádeže ryb z jezírka u cihelny u Pardubic odbývaném tvrdil, „že jest vlastníkem jezírka u cihelny, jež prý při dražbě spolu s loukou i polem při něm (jezírku) ležícím koupil, že dovolil Janu Kaprovi, aby tam ryby lovil, a že, poněvadž to jezírko za vlastní pokládá, vůli má, je na sucho položiti a v louku obrátiti.“ — Již z tohoto uvádění, a zvláště pak ze spisů trestních samých, vychází na jevo, že žalovaný jednal co držitel jezírka, že totiž skrze osobu třetí vykonával právo lovení ryb. A poněvadž žalovatel proti žalovanému a proti Janu Kaprovi, kteréžto poslednější vylovil ryby z jezírka s dovolením Čeňka Holého, nevystoupil s žalobou pro rušenou držbu, jest žalovaný skutečným držitelem dotýčného práva ryby chytati. Co také nemůže se donutiti žalobou vyzývací k udání a důkazu titulu svého (§§. 323, 324. ob. z. obč., dvor. dekr. ze dne 15. ledna 1781 č. 621. sb. z. s. lit. *cc)*, a tedy již proto bylo žalobu zavrhnouti.

Ale dejme tomu, že by tu nebylo posléze uvedeného důvodu, pro který žaloba musí býti zamítnuta, pak by se to musilo státi z příčiny té, že tu není vůbec vychloubání. Pojem vychloubání

Digitized by Google

vyžaduje, aby někdo schválně právem nějakým se honosil, a domnělé právo své vůči třetím osobám jedině a pouze proto, aby se ním vynášel, okázale uváděl. — Žalovaný ale byl tázán co svědek před soudem, on neměl tu intenci a úmysl ten, aby se něčím vychloubal, nýbrž bylo jeho povinností, aby k cíli vyšetření trestní záležitosti dolíčil skutečný stav věcí. Krátce, žalovaný vypovídal jakožto svědek, a co taký může býti pohnán pro křivou výpověď před právo trestní, nelze ho ale přidržovati, aby se zodpovídal ze své výpovědi při právu soukromém. —

Z rozsudku tohoto se žalovatel odvolal, rozsudek však byl vrchním soudem potvrzen z těchto

důvodů:

Podmínky žaloby vyzývací vytknuty jsou v §. 66. ř. s., kteryžto paragraf jakožto výminka z §. 65. téhož řádu přesně musí býti vykládán, a lze §. 66. jen potud užívati, pokud tomu doslovné znění jeho připouští. Jedná pak §. 66. pouze o právech proti osobám třetím, tudíž toliko o právech obligačních, o právech proti určité fysické aneb právnické osobě, a vylučuje takto práva věcná, kteráž oprávněnému beze všeho zřetele na osobu jinou přísluší a absolutně působí.

Vzhledem k tomuto určitému znění §. 66. ob. ř. s. jest žaloba, o domnělé vychloubání věcným, totiž vlastnickým právem se opírající, naprosto pochybenou.

Žaloba jest i proto bezpodstatnou, poněvadž v onom pronešení se žalovaného nelze spatřovati vychloubání se ve smyslu §. 66. ob. ř. s., a to z té příčiny, poněvadž žalovaný takto před soudem trestním co svědek k dotazu soudu se pronesl, a vypovídal tak, aby povinnosti, na každého občana přísluší, dostál, nikoliv ale k tomu konci, aby se právem jakýms vůči žalobci vychloubal, a aby osobuje sobě právo proti žalobci v obor právní téhož zasahoval a právní jeho zájem ohrožoval. —

Rozsudek c. k. soudu okresního v Pardubicích ze dne 18. června 1876 č. 8870. a rozhodnutí velesl. c. k. vrchního soudu zemského ze dne 31. července 1876 č. 19645.

Josef Štolc, c. k. soudní adjunkt.

Digitized by Google

K čl. 82. sm. ř. a min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z.

Proti směneční žalobě od G. u c. k. obchodního soudu v Praze podané pro zaplacení směneční částky 1000 rublů stř., pokud se dotýče proti platebnímu rozkazu ze dne 20. července 1874 č. 59111. namítal žalovaný Z. hlavně toto: Jsem 3. dubna 1850 v Oděse narozen a byl jsem tedy roku 1868, když směnka vydána jest, nezletilým. Po smrti otce svého octl jsem se v rukou líchvářů a vypůjčil jsem si mezi jiným též od L. B. roku 1868 300 rublů stř., podepsav za to několik ruských směnečních blanketů, aniž by na těchto den splatnosti neb směneční valuta naznačena byla. Před dosažením zletilosti, totiž 1. února 1871, přišel jsem z Ruska do rakouských zemí, aniž bych od té doby na ruskou půdu byl vstoupil; od té doby však, kde se v Rakousku zdržuji, nepodepsal jsem nižádné směnky, obzvláště pak jsem L. B., jenž směnku zažalovanou girem na G. převedl, žádné směnky nevydal. Pakli tedy podpiš na zažalované směnce pravý jest, není směnka ta platnou a namítám nezletilost svou.

Mimo to jest směnka též z té příčiny neplatnou, že při vydání neměla náležitostí čl. 4. sm. ř., kteréž teprv později a sice bezprávně doplněny byly.

Ostatně giro, kterým směnka od L. B. na G. převedena byla, jest pouze na oko, an G. pouze jmenem a na účet L. B. žalobu podal, a za směnku žádné valuty nevyplatil.

V replice své dokázal žalobce především, že žalovaný dle ruských zákonů již 21. rokem zletilosti nabyl, tedy v den vydání směnky na směnce 12/24. března 1873 naznačený, způsobilým byl dle směnečného práva se zavázati.

C. k. obchodní soud uznal rozsudkem ze dne 16. srpna 1875 č. 12489., že platební rozkaz u své moci pozůstává.

Důvody.

Žalovaný tvrdí, že žalobce není legitimován k žalobě, tvrdě, že giro na směnce se nacházející jest na oko; k námítce této však nelze zřetele míti, poněvadž nepochází z práva směnečného, dále pak námítka ta ani žalovanému proti žalobci nepřísluší, poněvadž indossament dle čl. 9. a 15. sm. ř. platnosti nemá, když slovy: nikoliv na řad neb podobnými zakázáno jest směnku dále

podati, žalobce ale v držení směnky se nacházející dle čl. 36. sm. ř. legitimován jest.

Též nelze k další námitce zřetele vzíti, že žalobce za směnku nižádné valuty nedal, an zaplacení valuty nepatří k podstatě gira, ostatně ale, nehledě ani k tomu, že žalovaný ani netvrdil, že byla za giro jakási valuta ujednána, námítka ta vydateli vlastní směnky ani nepřísluší.

Co se pak týče námítky teprv v duplice podané, že se na směnce dvojí den vydání nachází, jest všeobecně známo, že v Rusku čas dle starého počtu se čítá.

Směnka jest sice co do obsahu v Praze vydána, však v řeči ruské a nemůže při znění čl. 34. sm. ř., jenž datování směnky dle obou počtů výslovně dovoluje, zde o vadě žádné řeči býti, an den vydání směnky jeden a tentýž a směnka à vista vydána jest, pročež jest dle čl. 31. sm. ř. při předložení splatnou. Den splatnosti ode dne vydání tedy nikterak nezávisí a tímto nikterak určen není.

Rovněž nelze zřetele míti k další námitce, že směnka náležitostmi čl. 4. sm. ř. teprvé později doplněna byla, neboť žalovaný nedokázal ani jednu okolnost, která by vedla k podezření proti majiteli směnky co poctivému majiteli, a netvrdil též žalovaný, že žalobce doplnění směnky jakým koliv spůsobem se zúčastnil a nelze tedy k tvrzení tomu vzhledem na m. nař. ze dne 10. října č. 200. ř. z. zřetele míti.

Co se konečně týče námítky, že žalovaný v době, kdy směnku podepsal, nezletilým byl, pochází námítka ta z práva směnečného a může tedy dle čl. 82. sm. ř. naproti žalobci se namítati. Vzhledem k tomu, že žalovaný, v čemž obě strany se srovnávají, dne 28. srpna 1850 v Oděse narozen jest, nutno zde přede vším zodpověděti otázku, dle kterých zákonů nutno zde posuzovati spůsobilost žalovaného k závazkům dle práva směnečného. Při rozřešení otázky té lze pouze z toho stanoviska vycházeti, z něhož i žalovaný vychází v námítkách svých a jež po celé řízení neopustil, poněvadž pouze podané námítky, jich právní povaha a rozhodnost základem jsou, na němž soudce rozsudek svůj o platnosti platebního rozkazu vynáší.

Žalovaný doznává podpis svůj na směnce, tvrdí ale, že sice r. 1868 od remittenta směnky L. B. 300 rublů stř. co půjčku obdržel a za to několik ruských směnečních blanketů podepsal, nabízí se ale k důkazu, že již před zletilostí svou 1. února 1871 z Ruska do Rakous přišel, aniž by od té doby na půdu ruskou

Digitized by Google

byl vkročil, že od doby, kde v Rakousku se nachází, vůbec nižádné směnky nepodepsal, obzvláště ale L. B-ovi žádné směnky nevydal.

Tvrdí se tedy, že právní jednání, z něhož směnka povstala, mezi cizozemci v Rusku se stala a směnka od žalovaného v Rusku podepsána byla. Spůsobilost žalovaného k závazkům dle práva směnečného dlužno posuzovati jen dle zákonů ruských, obzvláště když žalovaný ani netvrdí, tím méně dokázal, že při uzavření smlouvy směnečné k jinému právu se hledělo. Na tomto nemůže okolnost, že žalovaný od 1. února 1871 nepřetrženě bydliště své v Rakousku měl, kdyby i dokázána byla, ničeho změniti, poněvadž okolností tou žalovaný dle §. 29. ob. zák. obč. a dv. dekretu ze dne 1. března 1833 rakouského občanství nenabyl, tedy i nyní co cizozemec považovati se musí.

Z okolností těchto žalovaným uvedených, kdyby i dokázány byly, nesleduje ale nikterak, že žalobce povinen dokázati, že žalovaný dle ruských zákonů v době vydání směnky k jednáním dle práva směnečného spůsobilým byl; nýbrž, poněvadž žalovaný okolnost tuto uvádí, tomuto dle řádu soudního důkaz přináleží.

Nikoliv žalobce, nýbrž žalovaný povinen dle dv. dekretu ze dne 23. ledna 1794 vyhl. dne 23. října 1800 č. 542. sb. s. z. dokázati, že dle ruských zákonů není spůsobilý k závazkům dle práva směnečného, na něm též jest, by dokázal, proč nespůsobilým jest.

Žalovaný důkaz tedy nepodal; neboť on neuvádí ani obsah nějakého ruského zákona o spůsobilosti, nevyhověl tedy povinností jemu soudním řádem uložené a křestní list jím předložený není s to, sám o sobě důkaz ten podati, poněvadž není vyloučena možnost, že též i dle ruských zákonů spůsobilost k právním činům dle práva směnečného fysicky nezletilým jiným spůsobem, na př. provozováním živnosti se uděluje.

Uváží-li se konečně, že obě strany na tom se srovnávají, že dle ruských zákonů zletilost ipso jure 21. rokem se nabývá a žalovaný 28. března 1850 narozen jest, musí se i námitka nezletilosti zamítnouti a u zavržení všech námítek platební rozkaz u své moci se ponechati.

Na odvolání se žalovaného potvrdil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozsudkem ze dne 5. října 1875 č. 24037. rozsudek první stolice.

Digitized by Google

Důvody.

Dle §. 7. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. mají dlužníci směneční, jimž zaplacení částky do 3 dnů nařízeno bylo, v téžť lhůtě všechny své námitky u soudu podati a dokázati. Žalovanému náleželo tedy, by v námítkách proti platebnímu rozkazu na 1000 rublů stř. c. s. c. G-ovi nejen svou nezletilost v době, kdy své jméno na směnce podepsal, nýbrž i jiné příčiny nespůsobilosti své k závazkům dle práva směnečného, jak ruské zákony stanoví, udal a dokázal, pročež jeho odvolací stížnost, že žalobci náleželo okolnosti jmenované uvésti a dokázati, a že aspoň řízení v směru tom doplniti nutno, nikterak odůvodněna není.

Taktéž i námítka, že směnka v době, kdy žalovaný na ni jméno své podepsal, všemi náležitostmi opatřena nebyla, nižádného povšímnutí nezasluhuje, poněvadž žalovaný ani žalobce ani remittenta L. B-a neobviňuje, že na potomném vyplnění směnky podílu měli, což dle min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. hlavním požadavkem u námítky proti směnce in bianco jest. Proto odpadá i námítka, že giro jest na oko, když i bezprávné vyplnění směnky předchůdci namítati nelze, jakož i námítka, že den vydání směnky do r. 1868 a nikoliv na 12./24. března 1873 připadá, an vyplnění směnky vyvrátiti nelze. Konečně nemá významu i námítka nezletilosti, ježto dle ministeriálního vysvědčení, žalovaným uznaného, dle ruského práva úplná spůsobilost k právním činům 21. rokem se nabývá. Že 12. březen Rusů nebo starověrců spadá se 24. březnem římských katolíků, zřejmo jest z kalendáře, pročež popření toho bez významu jest.

Potvrzuje se tedy rozsudek, jímž námítky odmrštěny byly.

Mimořádnou revisi žalovaného nejvyšší soudní dvůr zamítnul.

Důvody.

Žalovaný nepopíral v řízení, že jest ruským občanem, ano on sám předložil křestní list, dle něhož 28. března 1850 v Oděse narozen a ve své odvolací stížnosti výslovně podotknul, že ruským občanem jest; též vysvědčení kanceláře obchodnické v Oděse ze dne 11. února 1875 dosvědčuje, že žalovaný i v době té co kupec Oděsský tam zapsán byl, a dle jeho vlastní výpovědi přišel v únoru 1871 z Oděsy do Rakouska, aniž by však i jen tvrdil, že od té doby stal se rakouským občanem. Spůsobilost jeho ku podstoupení závazků v směnce žalobní lit. A. obsažených, nutno tedy dle čl. 84. sm. ř. dle ruských zákonů posuzovati.

Digitized by Google

Uváží-li se tedy v směru tom, že se dle ruských zákonů spůsobilost k závazkům 21. rokem nabývá, a žalovaný ani netvrdí, že překročiv jmenované stáří, přece spůsobilosti té neměl, jeví se námitka nejhlavnější, již žalovaný vznáší, že totiž v době vydání směnky nezletilým byl, co úplně bezpodstatnou; poněvadž žalovaný dne 12./24. března 1873 co v den vydání směnky na ní naznačený práva pořizovati jměním svým a spůsobilost k závazkům dle ruských zákonů byl již nabyl.

Že ale při rozhodnutí rozepře té nikterak, jak žalobce odůvodniti se vynasnažuje, rok 1868, nýbrž 12./24. březen 1873 co den vydání směnky považovati nutno, nemůže nikterak pochybným býti, poněvadž námitka žalovaného, že a sice již roku 1868 v Oděse L. B-ovi na pouhý blanket směneční jméno své podepsal, kterýžto blanket prý dlouho na to bezprávně na sumu mnohem vyšší a na den 12./23. března 1873 co den vydání směnky vyplněn byl, proti nynějšímu žalobci co třetímu majiteli směnky úplně vyplněné, ohledně něhož žalovaný ani netvrdí, že při potomném vydání směnky se súčastnil, dle čl. 82. šm. ř. a min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. namítati se nemůže.

Za těchto okolností a hledě k dalším důvodům již první a druhou stolicí uvedeným nelze v stejných rozsudcích první a druhé stolice žádné bezpráví spatřiti, jež by dle dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. zrušení těchto dovolati mohlo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. března 1876 č. 12616.

Dr. V. Konětopský.

K výkladu §§. 3. a 6. zákona vodního.

Přípisem ze dne 23. října 1875 č. 7321. sdělilo c. k. okresní hejtmanství v Ledči správě statku Dolnokrálovického, že řeky Sázava a Želivka, ješto se na obou časem plavba vory provozuje, dle nařízení místodržitelského ze dne 13. října 1875 č. 54840. na základě §§. 2. a 3. zákona ze dne 30. května 1869 č. 93. ř. z. a zemského zákona ze dne 28. srpna 1870 č. 11. z. z. za veřejný statek se prohlašují, a poněvadž v §. 3. vod. zák. důmněnka vyslovena jest, že tekoucí voda jest statkem veřejným, majitelé statku Dolnokrálovického, kteří tyto řeky, pokud tekou územím jejich, za

Digitized by Google

své vlastnictví považují, zvláštní soukromoprávní titul k řekám tém prokázati musí.

Na tento výměr podala správa statku k c. k. místodržitelstvu stížnost následujícího obsahu: Vodní zákon vymezuje sice v §§. 2. a 3. vlastnost veřejných řek, dodává však ihned, že vymezení *to* netýká se předpisův práva občanského, jimiž držení se ochraňuje. Vedle §. 323. ob. z. obč. držitel požívá domněnky platného titulu, a nelze jej k udání titulu vyzvati. Panství Dolnokrálovické nalezá se však v držení řek Sázavy a Želivky, pokud územím jeho protékají, držíc od dávných dob právo k veškerým užitkům, jaké tyto řeky poskytují, jako zejmena právo lovení ryb, sekání ledu, vybírání kamení a písku, atd., což knihami důchodními i pamětními dokázáno jest. Mimo to nalezá se kníže z A. v knihovním vlastnictví panství Dolních Královic, — jak svědčí výtah z desk zemských, připadloť mu panství to vedle odevzdací listiny c. k. zemského soudu v Praze ze dne 20. května 1873 č. 25615. dědictvím, čímž soukromoprávní titul dokázán jest; zajisté však řeky Sázava a Želivka tvoří část panství onoho, což vysvítá z katastru Josefinského jakož i stabilního. — Vzhledem k tomu musí zde nastoupiti ustanovení §. 6. vod. zák.: prohlásí-li vláda řeky tyto za veřejné, jest povinna držitele dle §. 365. obč. zák. odškodniti.

Stížnost tuto zamítlo c. k. místodržitelství rozhodnutím ze dne 26. března 1876 č. 17191., poněvadž správa statku nedokázala předloženými listinami zvláštní titul právní, dle kteréhož by řeky Sázava a Želivka za vlastnictví držitele panství se považovati musily; neboť kataster nedokazuje ani držení ani vlastnictví a odevzdací listina ze dne 30. května 1843 č. 35614. neposkytuje důkazu, že ony dílce řek náleží k panství, nehledě ani k tomu, že dědické právo není titulem původním a samostatným, an dědic více nemá než zůstavitel držel. Závěrka, že správa statku nemůže přidržena býti k udání titule, vychází z nedokázané návěty, že panství v skutku v držení jest; vykonávání jistých práv, jako na př. lovení ryb není výsledkem práva vlastnického, nýbrž někdejšího práva dominikálního, a sekání ledu a vybírání písku není samo o sobě výkonem držby, poněvadž ve veřejných řekách tento spůsob užívání každému jest dovolen.

V stížnosti na rozhodnutí toto k c. k. ministerstvu orby podané, poukazovala správa statku k tomu, že nelze mluviti o vlastnictví k řekám nebo k tekoucím vodám vůbec ve smyslu §. 354. ob z., poněvadž pojem vlastnictví přirozenou povahou vod tekou-

Digitized by Google

cích vyloučen jest; postačí tudíž k důkazu t. zv. vlastnictví k řekám důkaz, že někomu všecky jednotlivé užitky, jakéž vůbec řeka poskytuje, výhradně náleží (Randa: Právo vlastnické str. 23.), — kteryžto důkaz správa statku skutečně podala.

V příčině důkazu katastrem poukázáno k tomu, že zákonodárství naše vůbec neposkytuje možnosti, dokázati vlastnictví k jednotlivým pozemkům nějakého knihovního tělesa a proto že vůbec spokojiti se jest prostředkem v nař. min. ze dne 16. dubna 1871 č. 3003. naznačeným.

Stížnosti této nedalo však c. k. ministerium orby výnosem ze dne 23. srpna 1876 č. 9373. průchodu, poukazujíc jedině k §§. 2. a 3. vod. zák. O tom byla správa statku výnosem c. k. okresního hejtmanství v Ledči ze dne 10. září 1876 č. 6791. s tímto doložením spravena.

Dr. Bayer.

Instrukce žádosti exekuční.

Vilém Schirmer odsouzen byv, aby Barboře Moulíkové nahradil 52 zl. 28 kr. soudních útrat, složil částku tu k soudu. Na to právní zástupce B. Moulíkovy, neuznávaje složení k soudu odůvodněným, zakročil pro tuž pohledávku soudních útrat o exekuční přiřknutí částky k soudu složené. Rozsudky všech tří stolic, jimiž dotčené soudní útraty přisouzeny byly, k žádosti exekuční nepřiložil, nýbrž toiiko k nim se odvolal udávaje, že v soudních spisech se nalezají, přiloženy jsouce jiné žádosti zároveň podané.

C. k. okresní soud v Sedlčanech výměrem ze dne 19. května 1876 č. 3906. žádosti té průchod dal, žádané exekuční přiřknutí částky k soudu složené povoliv a V. Schirmera k náhradě nákladův exekuční žádosti odsoudiv.

Na výměr ten stěžoval sobě V. Schirmer; obšírné výklady stížnosti jeho vrcholily v tom, že mohla si B. Moulíkova peníze od něho do soudní schránky složené vybrati a nepotřebovala exekvovati. C. k. vrchní zemský soud pro král. České rozhodnutím ze dne 3. července 1876 č. 16555. výměr první stolice zrušil a řečenou žádost exekuční zamítl,

Digitized by Google

poněvadž

i tenkráte, když se exekuční žádost na rozsudku vyneseném v stručném jednání zakládá, nálezy k prokázání exekučního práva exekventova nutné aspoň v opisu exekuční žádosti přiloženy býti musí (dvor. dekret ze dne 20. října 1789 č. 1059. sb. z. s.), exekuční žádost B. Moulíkovy však beze všech dokladův podána byla.

Na rozhodnutí toto stěžoval si zástupce B. Moulíkovy, poukazuje k předpisu §. 30. ptu. o stručném říz., vedle něhož odvolání se na listiny v soudních spisech se nalezající postačuje. Dvor. dekr. ze dne 20. října 1789 č. 1059. prostě ustanovuje, že v žádosti exekuční prokázáno býti má, jak daleko exekuce dospěla, citace jeho sem tudíž ani se nehodí. Přiložení opisův v případě podobném nařízeno jest pouze v příčině žádostí knihovních (§§. 87., 88. kn. ř.), výminečné tyto předpisy pravidlo, že ostatek přiložení opisů potřebí není, právě potvrzují.

C. k. nejvyšší soud rozhodnutím, jehož datum a číslo v intimátním výměru první stolice ze dne 30. listopadu 1876 č. 10337. udáno nebylo, stížnosti té průchod dal, rozhodnutí druhé stolice zrušil a výměr první potvrdil

uváživ,

že v čas, kdy exekuční žádost k soudu podána byla, prvopisy rozsudkův všech tří stolic, na jichž základě exekuce povolena býti měla, přiloženy jsouce k jiné žádosti u soudu ležely a odvolání se na tyto rozsudky za nepřístojno považovati nelze, že dále V. Schirmer ve stížnosti své na výměr první stolice nedostatečného doložení žádosti exekuční ani nevytýkal, tudíž důvodu nebylo, pro nějakou vadu v té příčině žádost exekuční zamítnouti, že konečně důvody ve stížnosti V. Schirmera přednesené docela bez podstaty jsou, poněvadž vybírání peněz ze soudní schránky cestou exekuční bez předcházejícího soudního přiřknutí ve smyslu §. 314 ob. ř. s. možná není.

Dr. O. Horák.

Digitized by Google

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

II. týdenní schůze dne 9. listopadu 1876.

Předsedící: druhý náměstek starosty p. dr. Ed. Kaizl.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 14.

Předmětem této schůze byla rozprava o praktickém případu sděleném ve schůzi ze dne 8. června 1876 (srv. „Právník" z roku 1876 str. 608.) a uveřejněném v „Právníku" z r. 1876 na str. 369.—383., totiž o té otázce, týkají-li se náležitostí v §. 55. obec. zříz. pro Čechy vytknuté pouze průvodní moci listiny neb visí-li na nich platnost samého jednání právního. Nejvyšší soud rozhodl v dotýčném případě, že se náležitosti zde uvedené týkají samé platnosti jednání právního.

Pan dr. Pražák, jenž rozpravu zahájil, souhlasí s náhledem nejvyššího soudu. Rozhoduje tu předně §. 867. ob. z. obč., jenž se stran platnosti smluv obcí odvolává na obecní řád. Způsobilost obecní k právním činům jest právě formami v obecním řádě uvedenými obmezena. Druhý důvod shledává řečník v §. 55. ob. ř., jenž vykládá doslovně, jakých třeba náležitostí k platnosti a nikoliv pouze k průvodnosti listin obcí vydaných. Konečně nasvědčuje tomuto náhledu i ratio legis, neboť by jinak intence zákona nemohla býti řádně splněna, neb na sepsání listiny záleží, by celé jednání jasným a zřejmým bylo.

Pan dr. Kotrbelec jest náhledu opačného. Odvolává se předně na všeobecné ustanovení §. 863. ob. z. obč., dle něhož platnost jednání právního na sepsání listiny nikterak nevisí. §. 867. ob. z. obč. má toliko ten význam, že jest dle ob. řádu k jistým smlouvám zapotřebí mimo vůli starosty schválení obecního pak okresního výboru nebo i zemského sněmu. Nelze však nikoliv na formě jisté listiny, dokud zákon to výslovně a zřejmě neustanovuje, celé právní jednání závislým učiniti. §. 55. ob. ř. týče se toliko průvodnosti listin, nejedná však o platnosti jednání právního.

Pan prof. dr. Randa jest též toho náhledu, že se §. 55. ob. ř. týká toliko moci průvodní a připojuje se k důvodům p. drm. Kotrbelcem pronešeným. §. 867. ob. zák. obč. nikterak nepraví, že by k plat-

Digitized by Google

nosti jistého jednání bylo zapotřebí listiny. §. 867. ob. z. obč. týká se jen toho, že specielní zákony a zvláště řád obecní kladou zvláštní požadavky materielní v příčině uzavírání smluv. §. 55. ob. ř. nikoliv tomu nestojí na odpor. Již nadpis tohoto paragrafu — o vydání listin — dokazuje, že se tu nejedná o založení jednání právního. §. *863.* ob. zák. obč. jest všeobecné ustanovení, kteréž též ohledně veškerých osob právních a zvláště též ohledně obcí platí. I vřadění §. 55. do třetí kapitoly III. části obecního řádu dosvědčuje, že se tu jedná o administrativní jednání, o provedení usnešení, dle předpisů druhé kapitoly platně uzavřených. I ratio legis mluví pro náhled tento, neboť bylo by právě nebezpečno, kdyby právoplatné usnešení obecního výboru okresním výborem schválené pro formelní vadu listiny obecním starostou vydané platnosti pozbyti mělo.

Pan sekretář Kauda se též v ten smysl vyslovuje, poukazuje k tomu, že nejvyšší soud v přítomném případě patrně hlavně na zřeteli měl tu okolnost, že se usnešení obce nestalo v tom obsahu, v jakém listina vydána byla.

Pan dr. Pražák trvá při svém náhledu. Připouští sice, že ani občanský zákonník, ani obecní řád neustanovuje výslovně, že k platnosti jednání zapotřebí jest listiny. Však důvod ten platí pouze pro ony případy, kde obec má skutečně orgán, který jí právem zastupuje. Orgánem tím jest starosta obecní, a jak dalece tedy ve smyslu zřízení obecního starosta jednati může o své újmě, není ovšem zapotřebí listiny. Jinak však má se věc, jde-li o záležitosti takové, kde zákon vyhledává usnešení se výboru obecního neb dokonce schválení vyššího. Tu nemá pak obec k projevení vůle své žádného bezprostředního orgánu, a může tedy vůli svou pronésti jen tak, jak to v zákonu vytknuto jest. Implicite stane se tím pak platnost jednání samého na zachování formálností závislou. Tak jako vůle osoby fysické v právu neplatí, dokud není náležitým způsobem projevena, tak nemůže i pouhé usnešení se výboru obecního neb zastupitelstva okresního míti právního významu naproti osobám třetím. Tu třeba ještě zevnějšího projevení vůle, a jelikož výbor není žádným orgánem výkonným, třeba listiny, v zákonní formě vydané. Dokud usnešení obce tím způsobem pronešeno není, dotud jeví se usnešení toho kterého sboru býti pouhým vnitřním aktem, který libovolně opět může býti změněn a do kteréhož vůbec třetí osobě ničehož není.

Pan dr. Plaček uznává, že z usnešení samého, dokud jest toliko vnitřním dějem, nikdo práv vyvozovati nemůže. Vzdor tomu myslí, že u obcí není žádná úchylka od §. 863. ob. zák. obč., neboť by zákon

Digitized by Google

ustanovení tak důležité musel výslovně vytknouti. Praxe též náhledu p. dra. Pražáka odporuje. Obec kupuje často jsouc zastoupena zástupci svými u přítomnosti třetí osoby pozemky, volí úředníky a pronáší tedy vůli svou též přímo a ústně.

I pan prof. dr. Randa podotýká, že usnešení obce, dokud prohlášeno není, ovšem závazky nezakládá. Avšak projevení vůle může se též ústně státi, jak k tomu samé znění §. 55. ob. ř. dosvědčuje, a stane-li se písemně, jest listina toliko průkazem vůle, nikoliv jednáním samým.

Po té byla schůze skončena.

---

12. týdenní schůze dne 23. listopadu 1876.

Předseda: starosta pan Mat. Havelka, rada při c. k. vrchním soudu zemském.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Přítomných členů: 15.

Pan starosta sděluje, že v měsíci červenci 1876 k jednotě přistoupil pan JUDr. Václav Kotalík, zemský advokát v Písku. Béře se k vědomosti.

Pan starosta sděluje dále, že Jeho Veličenstvo udělilo panu prof. JUDru. Ant. Randovi řád železné koruny, a vybízí schůzi, by vzhledem k vynikajícím zásluhám pana profesora o právní vědu vůbec a právnictví české zvláště usnesla se stran toho, jakým spůsobem „Právnická Jednota" své účastenství nad tímto zaslouženým uznáním obětavé a úspěšné činnosti svého zakladatele a místopředsedy projeviti má.

K návrhům p. JUDra Jana Strakatého a p. JUDra Josefa Tilše bylo po krátké rozpravě, v níž to se pánové JUDr. Jan Vlček a c. kr. rada Fr. Pešek zúčastnili, jednohlasně usnešeno, že se k oslavě pana prof. JUDra A. Randy svolati má mimořádná schůze, v níž to se panu profesoru adresa blahopřání Jednoty odevzdá; že dále pod výhradou schválení valné hromady cena 300 zl. až do 500 zl. vypsati a panu prof. dru. Randovi se přenechati má, výšku ceny, látku právního spisu a všechny bližší podmínky určiti, jakož i svého času cenu tu podělíti

K sepsání adresy byl zvolen zvláštní výbor, totiž pánové: c. k. vrchní rada M. Havelka, JUDr. Ed. Kaizl, JUDr. Jan Strakatý, prof. JUDr. Em. Ott a JUDr. Jos. Tilš.

Digitized by Google

Po té přednesl jednatel praktický případ, týkající se správního dvoru soudního.

Ministerstvo osvěty a vyučování uznalo výnosem ze dne 2. dubna 1876 č. 15528., že kostel v Tochovicích nestojí pod patronátem fondu studijního a že sluší co do přispívání k správám stavebním fary Tochovické vycházeti z toho stanoviska, že kostel tento žádného patrona nemá. Výnos tento byl stranám doručen dne 20. června 1876.

Proti tomu výnosu podal největší poplatník obce Tochovické ve 60denní lhůtě stížnost k správnímu dvoru soudnímu, dovozuje, že jmenovaný kostel patronátu fondu studijního jest podroben, a že sluší tedy tomuto náklad oprav potřebných nésti.

Správní dvůr soudní však stížnost tuto rozhodnutím ze dne 3. října 1876 odvolávaje se na §. 49. a 21. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36., a limine fori odmrštil a sice z toho důvodu, že v odpor vzaté rozhodnutí ministerstva dne 2. dubna 1876 vydáno bylo a že tedy před platností zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. právní moci nabylo.

Jednatel poukazuje k tomu, že rozhodnutí toto i doposud má velký praktický význam, neboť i nyní může ministerstvo stranám dodati výnosy, které vydány byly před dnem platnosti onoho zákona, a podotýká dále takto:

Jak známo vyskytly se v začátku různé náhledy o té otázce, kdy nabývá zákon o správním dvoru soudním platnost.

Jedni měli za to, že platnost zákona nastává tím dnem, kterýmž správní dvůr soudní činnost svou zahájiti má, t. j. dle §. 47. tři měsíce po vyhlášení zákona. Zákon byl vyhlášen dne 2. dubna 1876, byl by dle toho platným ode dne 1. července 1876.

Jiní řídili se všeobecným pravidlem zákona ze dne 27. prosince 1852 č. 260., dle kteréhož, není-li nic jiného ustanoveno, zákon platnosti nabývá 45. dnem po prohlášení; v tom případě tedy dnem 17. května 1876.

Třetí náhled zněl v ten smysl, že zákon vstupuje v platnost 60 dní před činností správního dvoru soudního, jelikož lze v lhůtě 60denní stížnost podati. Dle toho by zákon byl platným ode dne 2. května 1876.

Nařízení ministerstva ze dne 5. srpna 1876 č. 94. a 95. z. ř., jimiž se zákon o správním dvoru soudním provádí, nezmiňují se o otázce této.

Za správna sluší míti toliko náhled druhý, jenž též všeobecně přijat byl (srv. Pann, Die Verwaltungsjustiz str. 122.; Jurist. Blätter

Digitized by Google

str. 186., 197. a 198.), neboť nelze nikoliv ustanovení zákona o činnosti správního dvoru soudního ztotožniti s otázkou o platnosti zákona samého, a sluší tedy v nedostatku jiného ustanovení zvláštního užiti všeobecného zákona ze dne 27. prosince 1852.

§. 49. zákona o spr. dv. s. praví: proti rozhodnutím neb nařízením, jež před platností tohoto zákona právní moci nabyla, nelze podati stížnost k správnímu dvoru soudnímu. Rozhodující jest tedy otázka, kterým dnem nabývá výnos ministerstva platnost.

Z jedné strany byl ten náhled pronešen, že dle čl. 15. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144. žádné usnešení správního úřadu vůbec právní moci nabyti nemohlo, pokud správní soud zřízen nebyl. Neb dle tohoto zákona může každý, kdož tvrdí, že rozhodnutím neb nařízením úřadu správního ve svých právech zkrácen jest, domáhati se nároků svých před správním dvorem soudním. Dokud nebyl správní dvůr soudní zřízen, nemohlo se základní právo toto vykonávati a §. 49. zák. o správním dvoru soudním nemohl práva tohoto odejmouti, jelikož jest jeho účelem ne změniti, nýbrž uskutečniti zákon základní. K změně zákona základního bylo by zapotřebí dvou třetin hlasů říšské rady, což v případě tomto konstatováno nebylo.

Ačkoliv upříti nelze, že náhled ten přísnou konsekvencí zákona základního jest, tož přece se náhledu tomu připojiti nelze, neb zákony základní mají toliko význam principielní, nemají však dotud žádné skutečné platnosti, dokud specielními zákony provedeny nejsou.

Jedná se tedy o to, zdali právní moc nastupuje dnem vydání rozhodnutí, neboli dnem dodání.

Vyjímaje správní dvůr soudní nepronesl posud nikdo náhled, že by den vydání usnešení, datum výnosu ministerstva rozhodovalo.

Všichni považovali to za věc, která se sama sebou rozumí, že toliko den dodání výnosu rozhodným jest, že toliko tím dnem mluviti lze o jakési právní moci neboli platnosti rozhodnutí úřadu správního.

A zajisté opačný náhled správního dvoru soudního za správna míti nelze.

Jestiť to všeobecné a bezvýminečné pravidlo, že strany z úředních rozhodnutí nabývají práva neb povinnosti teprvé doručením rozhodnutí. Úřad správní může rozhodnutí své, dokud stranám dodáno není, libovolně změniti. Ministr zvláště není vázán na rozhodnutí uzavřená v sezeních ministerských odborů, ba při změně ministerstva může ministr pozdější bez obalu změniti rozhodnutí ministra dřívějšího, není-li rozhodnutí stranám dodáno.

Digitized by Google

Rozhodnutí, kteréž lze bez spolupůsobní stran měniti, nelze však za platné a právomocné pokládati.

Strany nemají též žádného vlivu na datování výnosů ministerských, žádnou kontrolu, zdali datum uvedené správné jest čili nic. Vždyť nebrání ministerstvu pranic, by doposud všechna usnešení, týkající se záležitostí před 17. květnem 1876 k ministerstvu podaných, datovalo dnem 16. května 1876 a tím dle náhledu správního dvoru soudního sprostilo se zodpovědnosti před správním dvorem soudním.

Náhled správního dvoru soudního příčí se dle náhledu řečníka právnímu citu a všem zákonním ustanovením, ku kterým tu obdoba poukazuje. Jedná-li se o nějaké lhůtě, již počítati sluší podle právní moci usnešení úřadu správního nebo soudního, vždy čítá se lhůta ode dne doručení, nikoliv však ode dne datování usnešení úřadu.

Mělo tedy v přítomném případě, an výnos min. dne 20. června 1876, tedy po platnosti zákona doručen byl, řádné jednání zavedeno býti.

Pan dr. Plaček shledává též v rozhodnutí tomto porušení zákona, a myslí, že by se byla mohla proti tomuto porušení politických práv podati stížnost k říšskému dvoru soudnímu.

Jednatel naproti tomu jest toho náhledu, že jest zde příslušnost říšského dvoru soudního vyloučena; neb říšský dvůr soudní rozhoduje toliko, když se jedná o porušení práv politických v užším smyslu, jako ku příkladu stran práva volebního, stran práva státního občanství a pod.

I p. starosta myslí, že věc tuto nelze na říšský dvůr soudní vznášeti.

Pan dr. Vlček přidal by se spíše k náhledu správním dvorem soudním projevenému.

Pan dr. Strakatý, p. prof. dr. Ott a p. dr. Pražák pokládají naproti tomu rozhodnutí správního soudu za nesprávné a příslušnost říšského dvoru soudního za vyloučenou. Zvláště poukázáno k tomu, že sluší nález v konkretním případě vynešený posuzovati jako lex specialis, kteráž právě tak, jako lex generalis teprvé tehda moci práva nabývá, když se v známost uvádí.

Stran otázky příslušnosti říšského dvoru soudního bylo uvedeno, kterak již častěji říšský soud rozhodl, že pod právy politickými toliko práva ústavní v užším slova smyslu lze rozumívati.

Po té schůze byla skončena.

Dr. J. Růžička.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

149) Nový nabyvatel nemovitosti musí, chce-li naproti nájemníku užiti práva, jemu §. 1120. ob. z. obč. propůjčeného, tak učiniti ihned, an jinak dle §. 863. ob. z. obč. za to míti sluší, že nový nabyvatel nastupuje v poměr nájemní mezi nájemníkem a dřívějším majitelem. Pak ale musí on také si dáti líbiti všechna zvláštní ustanovení této smlouvy nájemní.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 16. června č. 6323. v Ger. Halle z r. 1876 č. 78.

150) A. žaloval spoludědice na polovici pohledávky 700 zl., která jemu naproti zůstaviteli příslušela, u měst. delegovaného soudu. Námitka nepříslušnosti soudu byla zavržena, neb celá suma, kterou žalobce na žalovaném dle jeho udání má požadovati, nepřevyšuje 500 zl. r. č.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 8. června 1876 č. 6664. v. Ger. Halle z r. 1876 č. 69.

151) Dle základních pravidel slosovatelné půjčky hr. Palfy-ho měly vylosované sumy, pakli jich majitel losu do šesti měsíců po dni splatnosti nevybral, k soudu býti složeny. Majitel losu, který byl vytažen, opomenul nahlednouti seznam vylosovaných čísel, a když pak po letech los předložil, srazily se mu úroky, které on byl na los v mezičasí ode dne splatnosti vybral. Žaloba jeho na doplacení sumy, o kterou zkrácen, byla tím odůvodněna, že správa loterní nesložila v čas k soudu sumu jím nevybranou. C. k. nejvyšší soud dal žalobě jen z polovice místa, jelikož tu provinění s obou stran (§. 1304. ob. z. obč.).

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 21. června 1876 č. 5786. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 72.

152) K naléhání věřitele byl vyhlášen konkurs a edikt u soudu vyvěšen. Téhož dne odvolal věřitel telegramem návrh svůj a nejvyšší soud zrušil následkem toho konkurs, jelikož v čas, kdy návrh byl odvolán, účinky konkursu naproti jiným věřitelům ještě nenastaly.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 10. srpna 1876 č. 9344. v Ger. Halle z r. 1876 č. 79.

153) Při žalobě exscindiční stačí, když žalobce dokáže, že se nacházel v držení věcí, jichž z exekuce chce vyloučiti. Neb když

Digitized by Google

žalobce toto dokázal, jest to věcí odpůrce, dokázati, že exekut vzdor tomu byl vlastníkem věcí zmíněných. Jde-li tedy o věci, které jsou příslušenstvím statku nemovitého, stačí, když žalobce dokázal, že nemovitý statek měl ve svém držení.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. července 1876 č. 5614. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 80.

154) Kdo bez povolení rozdává tiskopisy mimo místa k tomu řádně určená (§. 23. tisk. zák.), dopustí se přestupku i tehda, když toto rozdávání neděje se způsobem živnostenským. Otázku, zdali tu není vyjímky stran oněch tiskopisů, které obsahují pouze ohlášení zájmu místního neb živnostenského, nejvyšší soud za tou příležitostí nerozřešil, jelikož tiskopisy, o které tu šlo, byly obsahu politického.

Plen. rozhodnutí c. k. nejv. co kasačního soudu ze dne 14. září 1876 č. 8593. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 81.

155) §. 37. konk. řádu lze obdobně užiti jen tehda, pakli nemovité statky simultáně zabavené jsou ve vlastnictví jedné a téžž osoby, nikoliv však tehda, pakli jedna z nich náleží osobě třetí. Neb není tu pak listiny, kterou by proti oné třetí osobě osvědčeno bylo právo jakési.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. prosince 1875 č. 14307. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 81.

156) Byl-li kdo zkrácen v podílu dědičném pořízením na případ smrti činěným, tož počíná běžeti lhůta promlčení nikoliv dnem úmrtí zůstavitele, nýbrž teprv prohlášením poslední vůle.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. března 1876 č. 14259. v Ger. Halle z r. 1876 č. 80.

157) Když spisy byly již srotulovány, shledal žalobce, že v onom stejnopisu repliky, který byl srotulován, písař pochybil tím způsobem, že uložena byla přísaha vratitelná na místě přísahy nevratitelné. Proto žádal žalobce, aby odpůrci odejmut byl stejnopis repliky, v jeho rukou se nacházející a by ona chyba po vyslyšení stran byla opravena. Žádosti nebylo vyhověno, neb soudce má jednati pouze dle spisů srotulovaných, a třeba nebyly strany dle předpisu zákona spisy si vyměnily, tož svolil přece žalobce k tomu, by srotulován byl stejnopis jiný, a nelze později věc tu více změniti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 8. června 1876 č. 6376. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 83.

158) Věřitel si dal exekučně odevzdati pohledávku, kterou dlužník měl za osobou třetí; vedl však mimo to exekuci na jiné jmění

Digitized by Google

dlužníkovo. Exekut vystoupil žalobou opposiční a domáhal se zrušení pozdějšího vkladu exekučního, jakož i pominutí práv exekučních. Žalobě bylo pouze co do první části prosby dáno místa; neb věřitel nemůže vésti exekuci dále, dokud nedokáže, že tu podmínek §. 319. soud. ř., avšak nemístná jest prosba, že právo exekuční vůbec pominulo, dokud exekut nedokáže, že věřitel skutečně již úplného došel zaplacení.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. června 1876 č. 2401. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 44.

159) Sesula li se nějaká část pozemku následkem podzemních kopání, jichž majitel bání v mezích míry jemu propůjčené byl předsevzal, nemůže majitel pozemku majitele bání žalovati pro rušení držby, neb žalovaný neporušil držbu žalujícího o své újmě.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. června 1876 č. 3006. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 45.

160) Kdo se domáhá soudní obstávky, musí povždy přivésti listinu, kterou osvědčuje, že jemu přísluší nárok naproti odpůrci. Dle toho pak, je-li pohledávka listinou s dostatek prokázaná, čili je-li průkaz ten nedostatečným, dlužno pak rozhodnouti otázku, má-li se obstávka povoliti bezvýminečně, neb toliko proti složení jistoty za hanbu i škodu.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 25. dubna 1876 č. 4710. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 86.

161) Jedná-li se o případ podvodu v §. 199. z. tr. zvláště jmenovaný, tož netřeba v otázce k porotcům uvésti též všeobecnou formuli §. 197. z. tr. Neb jakkoliv pravda jest, že i případy §. 199. z. tr. jsou kvalifikovány co podvod ve smyslu §. 197. z. tr., tož přec tu právě zákon nahradil všeobecné známky podvodu náležitostmi zvláštními, a netřeba tedy na prvnější porotu zvláště dotázati se.

Rozhodnutí c. k. nejv. co kassačního soudu ze dne 28. září 1876 č. 8582. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 87.

162) K podstatným náležitostem smlouvy nájemné náleží zajisté usjednocení se stran o cenu, kterou nájemník za užívání má platiti. Z tohoto důvodu prohlásil nejvyšší soud za neplatnou výpověď smlouvy, dle které A. popustil B. užívání bytu, dokládaje, že se o cenu dohodnou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 1875 č. 4186. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 88.

Digitized by Google

Denník.

Pocty prof. dru. Randovi. Professorský sbor fakulty právnické zdejší university uspořádal dne 2. t. m. na počest professora dra. A. Randy za příležitostí posledního jeho vyznamenání v salonech bratří Švertaskových slavnostní banket, jehož zúčastnili se všicci professoři a docenti. Na konci hostiny děkan sboru prof. dr. D. Ulmann poukázav v pěkně promyšlené řeči k vynikajícím zásluhám oslavencovým na jeho zdraví první pronesl přípitek. Prof. dr. Randa dojímavými slovy řečníkovi poděkoval připiv na konec professorskému kollegiu. Mimo jiné připil pak ještě prof. dr. Czyhlarz srdečnými slovy „professoru držení" a prof. dr. Ott jménem žáků p. prof. Randy v učitelském sboru fakulty právnické „milenému učiteli". Na přípitek poslední odvětil prof. dr. Randa přípitkem „nadějnému podrostu pražské fakulty právnické." Celá slavnost vynikala neličenou srdečností a družností. — Také zdejší spolkové studentští pospíšili, aby vysoce váženému učiteli svou radost a svá blahopřání projevili. Pokud nám známo učinili tak spolek českých právníků „Všehrd", akademický čtenářský spolek, „Lesehalle der deutschen Studenten", „Unterstützungsverein israelit. Universitätshörer" deputacemi vedenými svými starostami, potom studující z Domažlicka (krajané p. prof. dra. Randy) zvláštní deputací.

K zákonu o privilejích průmyslových. Někteří majitelé průmyslových podniků žádali, aby ničím prohlášena byla výsada, udělená jakémusi A. na vynález průmyslový. Žádost ta byla odůvodněna tím, že vynález výsadou opatřený nikterak novým není. Mezi tím, co vyšetřování v této věci zavedené předloženo bylo ministerstvu, žaloval A. jakéhosi B. proto, že bezprávně užil aparatu výsadou opatřeného. Na žádosti směřující k tomu, by privilej za neplatný byl prohlášen, nebyl B. spolu podepsán. Přes to povolily obě nižší stolice zastavení řízení proti B. až do rozhodnutí o svrchu zmíněné žádosti; ministerstvo obchodu však rozhodlo dne 11. července 1876 č. 16034, že v řízení proti B. má býti pokračováno, neb nikde není stanoveno, že v příčině té žádost jakousi třetí osobou podaná, kdež se odporuje platnosti privileje, má míti účinek odkládací. Z. f. V.

Sjezd advokátů Rakouských. Stálá deputace usnesla se v sezení dne 29. listopadu 1876 za předsednictví dra. svob. pána z Härdtlů odbývaném, jednohlasně na tom, že třetí sjezd advokátů Rakouských v Štýrském Hradci má býti odbýván.

Digitized by Google

O nabytí držby skrze zástupce.

Sepsal dr. Ant. Randa, ř. prof. práv v Praze.

(Dokončení.)

Zvláštní případ nabytí držby skrze zástupce jest constitutum possessorium, totiž prohlášení vůle posavadního držitele, že věci nechce více držeti ve jménu vlastním, nýbrž ve jménu určité osoby třetí. §§. 319. a 428. ob. z. obč.[20]) Ježto posavadní držitel skutkovou moc nad věcí již má, není k nabytí držby pro osobu třetí potřebí, než přiměřené vůle jich obou. Držitel posavadní objevuje se jakožto zástupce nabyvatelův. Constitutum possessorium není tudíž nikterak výminkou ze zásady, že pouhou smlouvou nelze nabyti držení.[21])

Lhostejno jest, má-li detenci posavadní držitel sám či má-li ji někdo jiný pro něho, na př. pachtýř, nájemník atd. Moc nad

---

[20]) Bez významu jest v §. 319. ob. zák. obč. slovo „rechtmässig", nepřesné slovo „Besitzrecht".

[21]) V tom nyní souhlas všeobecný. Srv. Savigny §. 31., Kierulff str. 389., Arndts §. 140., Brinz §. 27., Windscheid §. 155. pozn. 8a, Exner str. 142., Hauser str. 46. Starší doktrina považovala const. poss. za výminku z všeobecných pravidel o nabytí držby, za nápadnou fikci. Azo nazývá c. p. přímo mirabile mundi! Naši komentatoři, zdá se, že pojímají const. poss. co případ symbolické tradice. Pravého náhledu jsou Pachmann str. 74, Exner str. 142., Kirchstetter str. 163. Název constitutum possessorium v pramenech se nenalezá.

Digitized by Google

věcí může držitel vykonávati skrze zástupce. Na této moci zástupcem zprostředkované nic se nezmění, když držitel v dorozumění s nabyvatelem (kupcem atd.) rozhodne se, že budoucně pro něho držeti chce. Zástupce posavadního držitele nemusí o této změně vůle držitelské ani zvěděti. Dosti na tom, že pro posavadního držitele detinovati chce a jemu volnost vlády s věcí zachovává. Věcí posavadního držitele potom jest, chce-li tuto vládu míti pro sebe či pro někoho jiného[22]).

V neshodě s náhledem panujícím učí nejnověji Exner, Trad. str. 142. násl.; Kr. VJschr. XIII. str. 308.; Windscheid §. 155. pozn. 8a; Meischeider str. 290.; Reuling str. 331., že k nabytí držby constituto possessorio vůle stran nestačí, nýbrž že potřebí ještě jistého právního důvodu, jisté causae, jistého

---

[22]) Srv. l. 30. §. 6. D. de poss. 41. 2.: Si ego tibi commodavero, tu Titio, qui putet tuum esse, nihilominus ego id possideo. Srv. Hauser na u. m. str. 52. Nabývá tedy kupec nemovitosti držby její skrze prodávajícího jakožto zástupce, když tento zároveň s prodejem nemovitost zpachtuje a svého šafáře nebo správce, jako posavad, i dále na ni hospodařiti nechá nebo ji posavadnímu pachtýři (nyní podpachtáři) v užívání zůstaví. Lhostejno jest, byli-li šafář, správce, pachtýř o postoupení držby zpraveni čili nic. — Oproti náhledu našemu chtějí Vangerow, Pand. §. 643. (7. vyd.) a nejnověji Ruhstrat, Jahrb. f. D. XIV. str. 341. násl. constitutum possessorium obmeziti na případ ten, když držitel posavadní věc sám v detenci má, vylučujíce případ, kde vykonává detenci skrze zástupce. Neboť prý — dovozuje R. (str. 348., 351., 364. a 368.) — constituent vzdává se držení a nejsa držitelem nemůže také animo na jiného držení přenášeti, obzvláště ne prostřednictvím posavadního zástupce svého, poněvadž tím okamžikem, co držby se vzdal, poměr zástupčí stane se bezpředmětným, přestává. Však důvody tyto jsou mylné. Neboť constituent nevzdává se držení naprosto, naopak on je chce podržeti, jen že ne pro sebe, nýbrž pro jiného. Jenom směr vůle jeho se mění. S důvodem, že constituent vzdává se vůbec vůle držební, padá důvod další, jenž se tkne pominutí poměru zástupčího. Převrácenost náhledu Rova i v důsledcích se jeví, k nimž vede: I constituent věc sám detinující musil by příčinou domnělého vzdání držby pro kupce atd. novou apprehensí ji nabyti, na př. prodaný poklad vykopati a opět schovati, na pozemek opět vkročiti a pod. Nesnadno pochopiti, jaký praktický význam mělo by potom ještě const. poss.!

Digitized by Google

jednání právního, na základě jehož držitel posavadní má nebo může věc podržeti, na př. nájem, pacht, smlouva o schování, sml. zástavní, precarium atd. Zřízení dotčeného jednání právního že spůsobuje převod držby. — Mám učení to za mylné. Pravda, causa v subjektivním smyslu, totiž mínění stran, že takové právní jednání jest, musí při const. poss. býti, to však z té příčiny, že bez udání takovéto causae opravdová vůle stran, aby držitel posavadní příště jmenem nabyvatelovým detinoval, zjevna není. Abstraktní vůle, pro někoho detinovati (nevztahující se k žádné konkretní causae), jest mezi rozumnými psychologickou nemožností. Animus alieno nomine possidendi jest nevyhnutelně animus tenendi ex deposito, commodato, mandato, locato, precario etc. Soudce, maje zkoumati opravdovost potřebné vůle stran, musí se tudíž nutně tázati na dotyčný, skutečný či domnělý právní poměr mezi zástupcem a zastoupeným (na zástupcovu causam detentionis). Naprosto však tvrditi nelze, že by platnost constituti possessorii na existenci (platného) jednání právního (causa v objektivním smyslu) závisela.[23])

Podle toho rozhodnouti náleží otázku, stačí-li ke const. poss. prohlášení stran, že „tímto odevzdáno jest“ nebo „odevzdáno býti má“? K otázce té přisvědčuje Goldschmidt, HR. §. 66. str. 610. Proti tomu vším právem vyslovují se Windscheid, Exner, Meischeider na u. m. (Srv. též Gruchot, Beitr. IV.

---

[23]) Věc jest docela táž, jako při tradici poměr vůle stran ku causae traditionis, o němž srv. mé Právo vlastnické str. 109. Dobře podotýká Dernburg §. 152. str. 303., že kupec držení consto. posso. nabude i tehdy, když nájemná smlouva s prodávajícím učiněná neplatna jest, na př. pro nezachování formy atd. Z novějších zákoníkův jen saský o „právním jednání“ při const. poss. se zmiňuje (§. 201.). — Co se týče obavy, že by jinak zásada: traditionibus non nudis pactis dominia rerum transferuntur v praxi na rub obrácena býti mohla, sluší podotknouti, že nebezpečí to při platnosti náhledu našeho o nic není větší ani menší, než při platnosti náhledu druhého. Zúplna odstraniti je nelze, poněvadž právní jednání pouze na oko učiněno býti může, aby na venek zákonu dosti se stalo. Na nebezpečí to bylo již při redakci zák. curyšského ukázáno, avšak vším právem podotknuto, že na soudci jest, aby simulaci na jisto postavené uznání odepřel, v. Bluntschli, Comm. III. str. 140. ad §. 648.

Digitized by Google

str. 471. a násl. a nálezy pruského vrch. tribunálu, jež cituje). Neboť z prohlášení toho dokonce není zjevna vůle zcizitelova, že příště pro nabyvatele detinovati chce, — vůle té bez směřujícího k tomu jednání právního, být i jen putativního, vůbec mysliti nelze. Ostatně však v jednotlivém případě vždy dlužno zkoumati, není-li tu přes to vedlé úmyslu a mínění stran právního poměru k detenci alieno nomine směřujícího. Podrží-li na př. prodávající k žádosti kupujícího zboží na skladě „až k další dispositi“ neb, aby je některému dovozníku k dopravě odevzdal, jest tu schování resp. mandát, a tudíž beze vší pochyby constitutum possessorium. Srv. rozh. nejv. soudu ve sb. U. G. č. 1620., kteréž dostatečným pokládá prohlášení prodávajícího, že věci prodané pro kupce ještě u schování podrží.[24])

Princip, na němž constitutum possessorium spočívá, vede k další důslednosti, že i pouhý detentor posud jménem určité osoby detinující pouhou změnou své vůle jiného držitelem učiniti může, stane-li se to z jeho příkazu nebo s dodatečným schválením jeho.[25]) Z toho ani v případě zpronevěry zástupcovy není výminky.

Nastává otázka, jest-li při tradici k nabytí držby skrze zástupce potřebí, aby tento odevzdávajícímu projevil, že jedná

---

[24]) Savigny, R. d. B. §. 27. D. (podobně Göschen §. 210.) spatřuje zvláštní případ constituti possessorii v nabytí spoluvlastnictví jednotlivých věcí při společenství všech statků (societas omnium bonorum) pouhou smlouvou nastávajícím. (L. 1 §. 1 D. 17. 2.) Proti tomu právem Böcking, Pand. §. 124. pozn. 46. Puchta, R. L. II. str. 40. Unger, Entw. str. 187. Podle rak. práva potřebí jest k nabytí práva vlastnického i v tom případě tradice (§§. 1181., 1183. ob. z. obč.); const poss. může při tom ovšem důležitý míti úkol. — Předpis §. 429. ob. z. obč. spadá pod hledisko consti. possi. jenom tehdy, když dovozník (posel atd.) má vůli, nabyti držení pro destinatáře. Nemá-li vůle té, zakládá se nabytí držby v předpisu zákona. Srv. mé Pr. vlast. str. 116. Srv. též rozh. něm. ř. vrch. s. obch. Entsch. X. 13., XI. 103., XVII. 57.

[25]) Tak může na př. dědic nabyti držení pozemku propachtovaného, když pachtýř osvědčí úmysl, že příště jmenem dědicovým detinovati chce, a dědic poměr pachtovní uzná. Tím asi vyložiti sluší l. 30 §. 5 D. de poss. 41. 2., jenž, jak se zdá, zvláštního uchopovacího činu dědicova vyhledává: Quod per colonum possideo, heres meus nisi ipse nactus possessionem, non poterit

Digitized by Google

jako-žto zástupce, aneb (což vyjde s tím na jedno), aby odevzdávající tak aspoň předpokládal?[26]) Na otázku tu sluší odpověděti záporně. Při tradici vzdává se tradent držení, aby příjemce volnou měl příležitost ihned nabyti držení a s ním práva vlastnického. Skutek nabývací jest na straně příjemcově při tradici v podstatě týž, jako při okupaci. Má-li příjemce tradicí nabyti držení, musí náležitý k tomu čin předsevzíti, totiž ustanoviti se na vůli držitelské a zmocniti se věci. Závisí tedy na jeho vůli a nikoli na úmyslu odevzdávajícího, nabude-li držení on či jeho vůlí někdo jiný.[27]) Rozumí se samo, že vůle příjemcova, nabyti držení ne pro sebe, nýbrž pro jiného, musí se zjeviti; nebyla-li vyslovena, ať odevzdávajícímu nebo osobám

possidere. S náhledem naším, zdá se, že souhlasí Savigny na str. 313. podotýkaje k tomu, že se musí něco státi, čím pachtýř stane se zároveň zástupcem nového propachtovatele v držení.

[26]) Tak ze jména Ihering, Jahrb. f. Dogm. I. str. 319.—333. táhna se k l. 13. pr. D. de acqu. r. d. 41. 1. a l. 13. D. de don. 39. 5. Z téhož hlediska vycházejí nálezy některých soudů v území obecného práva, srv. na př. Seuffert, Arch. V. str. 331. Proti tomu právem se vyslovují Arndts §. 145. pozn. 3.; Vangerow I. str. 446.; Puchta, Pand. §. 148. pozn. k. a l.; Brinz I. §. 55., obšírně Bremer, Ztschr. N. F. XX. str. 43. —90.; Goldschmidt, HR. §. 66. pozn. 7.; Exner str. 139. pozn. 46.; Dernburg, §. 154. pozn. 2.; Hauser, str. 18. a 19., kdežto Windscheid, §. 155. pozn. 7. k náhledu Iheringově přistupuje. Ovšem mluví W. o vyslovené vůli tradentově a zdá se tedy, že v případě, kde tradent vůli svou výslovně neprojevil, sdílí náhled s námi. Srv. též §. 172. pozn. 13. Neprojevená vůle odevzdávajícího jest bez významu, není jí také k tradici potřebí; když se tradent v té příčině neprojevil, sluší za to míti, že jest mu lhostejno, nabude-li příjemce držení a práva vlastnického pro sebe nebo pro jiného. L. 9 §. 7 D. 41. 1. Goldschmidt §. 66. pozn. 8. Otázka hořejší v oboru práva vlastnického ještě mnohem větší praktickou důležitost má než v oboru držení, srv. Bremer na u. m.

[27]) Co se tkne převodu práva vlastnického dlužno rozeznávati, chce-li odevzdávající své právo vlastnické příjemci postoupiti či určité osobě třetí. V případě onom nic není na překážku, aby příjemce držení (a s ním vlastnictví) ihned pro jiného (s jeho srozuměním) nabyl; aby odevzdávajícímu oznámil, že v cizím jménu nabyti chce, nikterak není potřebí. Srov. Arndts, Brinz, Bremer, Dernburg na u. m. Dobře podotýká Bremer (str. 72.), že nelze nahlédnouti, proč by vůle tradentova příjemci

Digitized by Google

jiným, může jeviti se z okolností nebo konkludentních činův. Koupí-li na př. kuchařka na trhu potraviny, správce statku hospodářská nářadí nebo ředitel továrny stroje nebo suroviny, poskytují nám případy tyto dosti opor pro rozhodnutí otázky, zdaž osoby ty co zástupci jednaly a zdaž tedy držení (vlastnictví) koupených věcí nabyly pro své pány (hospodyni, továrníka atd.) či pro sebe.[28])

Zmíniti se dlužno ještě o případu, kde posavadní držitel věc pro určitou třetí osobu příjemci odevzdá, tento však držení

---

měla překážeti, aby ihned pro osobu třetí nabyl, kdež přece v nejbližším okamžiku po tradici věc osobě třetí odevzdati nebo consto. posso. držení a vlastnictví na ni převésti může. Vztahuje se k l. 2 §. 20 D. de poss. 41. 2. upozorňuje B. (str. 85.) také, že jenom náhled tento s právnickou důsledností a potřebami obchodu se shoduje, neboť: příjemce nemůže nabyti vlastnictví (držení), poněvadž vůle jeho k tomu nesměřuje, odevzdávající vzdal se vlastnictví, ničí věc přece není? — V případě druhém zůstane tradent vlastníkem, nenabude-li vlastnictví ona určitá třetí osoba, byť držení jeho aprehensí se strany osoby jiné zaniklo.

[28]) Srv. též Goldschmidt §. 66. pozn. 7. v příčině jednání obchod. zmocněncův, prokuristův, dohodcův a pod. Srv. čl. 56., 59., 69., 96. a 97. obch. zák. I při nabytí držby okupací lze si mysliti poměry, z nichž se jeví, že někdo jedná co pouhý zástupce, na př. při polesném, rybáři a jiných panských služebnících. Osvědčení poměru zástupčího slovy nemělo by tu smyslu. — Naproti tomu na př. poměr kommissionářský není podle toho, abychom na něm založili úsudek, že kommissionář držení (vlastnictví) bezprostředně pro kommittenta nabyti chtěl. Neboť kommissionář jedná na cizí sice účet, avšak ve jménu vlastním (čl. 360. obch. z.). Pravidelně není kommissionář zástupcem kommittentovým. Čl. 284. prusk. osn., kterýž při koupi kommissionářské pravidlem stanovil, že kommittent bezprostředně nabude vlastnictví koupeného zboží, konference norimberská zamítla. Zajisté vším důvodem. Pomysleme jen na případ ten, že jedná se o koupi věcí zastupitelných a že kommissionář od rozličných kommittentův obdržel příkazy ku koupi téhož zboží nebo dokonce zároveň sám s ním obchod má! Sluší tudíž jediné podle projevené vůle kommissionářovy posuzovati, nabude-li odevzdáním koupených věcí držení (vlastnictví) on nebo kommittent. V pochybnosti dlužno kommissionáře pokládati za držitele (vlastníka). Čl. 374. obch. z. náhledu našemu nikterak není na odpor. Srv. Bremer n. u. m. str. 92.—94.; Goldschmidt §. 66. str. 615.; srv. též Laband, Z. f. HR. IX. str. 439.

Digitized by Google

pro **někoho jiného** nebo pro **sebe sama** nabyti chce. Podle práva římského nabude nicméně držení ten, pro koho věc odevzdána byla.[29]) Jakž podle práva rakouského? Poněvadž zástupci nedostává se vůle nabyti držení pro toho, pro koho věc mu odevzdána byla, **ten** zajisté držení **nenabude.**[30]) Rozhodne tudíž, ještě apprehensí příjemcovou tradent držení corpore pozbude, směr vůle příjemcovy o osobě nabyvatelově.[31]) Singulární ono ustanovení práva římského v právu rakouském neplatí.[32])

---

[29]) L. 13. (Ulpian) D. de donat. 39. 5., kdežto l. 37. (Julian) §. 6. D. de acqu. poss. 41. 2. o případu tom praví: nihil agetur — sc. in sua persona podkládají **Savigny** §. 26. str. 306.; **Rudorff**, N. 92.; **Kierulff**, str. 388. a 392.; **Chambon**, N. g. str. 170.; **Böcking**, Pand. str. 464.; **Vangerow**, I. str. 428. Naproti tomu chtějí **Bremer**, Zeitschr. N. F. XI. str. 249., XX. 2.; **Brinz**, str. 69.; **Arndts**, §. 140. pozn. 4.; **Ihering**, Jahrb. I. str. 325.—334. obě místa ve shodu uvésti, rozumějíce l. 13. cit. o pouhé mentální reservaci, l. 37. §. 6. cit. o výslovném prohlášení příjemcově. Výklad ten schvalují **Scheurl**, Jahrb. f. D. II. str. 26.; **Windscheid**, §. 155. pozn. 7.; (**Arndts** na u. m. má za to, že slova „nihil agetur" týkají se převodu práva vlastnického; vedle m. n. tak jest, neboť o převodu držby **Julian** nemluví). **Exner**, str. 136. pozn. 39. a **Dernburg**, §. 154. pozn. 2., pokládají výklad ten nedostatečným a odpor patrným. E. dává přednost náhledu Julianovu jakožto důslednějšímu, kdežto D. schvaluje mínění Ulpianovo také pro právo pruské (jinak **Förster**, §. 160. pozn. 126.). Srov. též l. 1. §. 19. D. h. t., jenž svědčí pro náhled Eův. Vedle m. n. obsahuje l. 13. cit. singularitu (sr. l. 1. §. 20. D. de poss. 41. 2.), kteráž jest považlivou i zbytečnou úchylkou od důslednosti právnické.

[30]) L. 1. §. 20. D. 41. 2. Nedostává se zde onoho pojítka právnického, kteréž moc zastoupeného skrze zástupce nad věcí prostředkuje. Rak. komentatoři případu toho se nedotýkají.

[31]) Poněvadž tradent držení corpore pozbývá, nemůže o pozbytí držby animo s výminkou (čímž někteří předpis řím. pr. vyložiti chtějí) býti řeči. Tradent pozbude držby i tehdy, když nikdo držení nenabude, když na př. zastoupený nemá způsobilosti k držbě. Opačného náhledu jest **Kierulff** str. 392., **Nippel**, III. str. 162. Jiná jest otázka, nabude-li příjemce vlastnictví pro sebe nebo pro jiného? Ani pro sebe, ani pro jiného. Proti vůli své tradent vlastnictví nepozbývá. Srv. **Brinz**, I. §. 55., **Bremer**, XX. str. 71., **Goldschmidt** §. 66. str. 615., **Hauser** str. 20.

[32]) Však i dle pr. řím. platí singularita tato jen pro nejbližší oka-

Digitized by Google

II. Od zástupce čili náměstka lišiti sluší pomocníka. Kdežto onen čin právní předsebeře, tudíž sám vůli má a ji zjevuje — jest činnost pomocníkova povahy pouze faktické, čelí ku zjevení a provedení vůle cizí. Vlastní vůle pomocníkova jest beze všeho významu, pročež také lhostejno jest, má-li pomocník způsobilost k vůli a k právním činům čili nic. Nejobyčejnější pomocník jest posel.

Někteří tvrdí,[33]) že okupace a aprehense jest možná jenom skrze zástupce, ne také skrze pomocníka, poněvadž prý ten, jenž pro nás okupovati nebo aprehendovati má, za nás i chtíti, tudíž ve smyslu právnickém jednati musí. To není pravda.[34]) Aprehense jest v podstatě své čin zhola fysický. Poněvadž pomocník čin ten pro svého pána předsebéře, jeho jenom poslouchaje, poskytuje tomuto čin jeho tutéž možnost faktické vlády nad věcí jako uchopovací čin zástupcův. Rozdíl jest pouze ten, že čin zástupcův jest čin vědomý a volný, že čin ten jest jeho právní jednání — kdežto čin pomocníkův jest toliko hmotný a jeví se spíše co čin pánův jakoby nástrojem způsobený.[35])

III. Konečně promluviti dlužno o nabytí držby skrze náhradníka. Náhradníkem jest ten, kdo právní jednání předsebeře s vůlí, nabyti pro sebe, však z pohnutky (vyslovené či zamlčené), aby nastalé právní účinky na jiného převedl.[36])

---

mžik po tradici, tak že ihned potom nevěrný zástupce pro sebe držení nabyti může. Srv. Savigny §. 26. str. 307. a §. 53.

[33]) Srv. Ihering, Jahrb. I. str. 287.; Unger, II. str. 131. pozn. 7. Proti tomu Savigny §. 26. str. 312., jenž ovšem rozdílu mezi zástupcem a poslem popírá (Obl. R. II. str. 58.). Srv. též Bremer, XX.; Windscheid §. 155. pozn. 10.; Hauser §. 2. pozn. 9.; Brinz str. 1596.; Laband na u. m. str. 192.

[34]) Kdo by na př. chtěl popírati, že A. nabude držení věci, již posel B. k rozkazu jeho na určitém místě zdvihne, aby mu ji přinesl. Posel (pomocník) jest jen jako živý nástroj pánův, jejž tento řídí. Srv. Windscheid §. 73. pozn. 11.; Brinz str. 1599. násl.; Hauser str. 15. pozn. 9. Bez důvodu Exner str. 129. pozn. 10. v každém poslu zástupce spatřovati chce.

[35]) Tak na př. dítě nemající 8 let nemůže býti zástupcem, ovšem ale pomocníkem. Srov. l. 31. §. 2. D. de usurp. 41. 3., l. 32. a l. 34. §. 2. D. de poss. 41. 2. Na odpor není l. 1. §. 9. 10. D. de poss, poněvadž tam příkaz směřuje k jednání právnímu (ut possideat). V. Savigny, str. 305. a 312.

[36]) Přidržuji se názvosloví Iheringova, kdež Scheurl, Bremer,

Digitized by Google

Náhradník nabývá držení vždy pro sebe; on má toliko úmysl, držbu nabytou jinému (svému principálovi) postoupiti. Tento musí jí teprvé od náhradníka nabyti.[37]) Při otázce, jest-li někdo zástupcem či náhradníkem, sluší dobře míti na zřeteli, že, kde jest příkaz ku zjednání věci, není již také zastoupení při nabytí držby. Neboť příkaz takový dvojím spůsobem naplněn býti může; buď tím, že mandatář pro sebe držby nabude a potom ji mandantovi postoupí, buď tím, že skutek nabyvací hned jménem mandantovým před se vezme. Jest-li v konkretním případě to či ono, jest quaestio facti. Není-li v té příčině výslovného projevu mandanta a mandatáře, zbývá úsudek z konkludentních skutkův.[38])

Praktické případy.

O exekuci v práva nájemní.

Kupec Adolf Karas žádal na základě právomocného rozsudku u c. k. obchodního soudu v Praze proti pachtýři pivováru Františku Černému za exekuční zástavní právo na práva nájemní, jež žalovanému pachtýři k jistému pivováru přísluší, pak za exekuční sekvestrací užitků z nájemních práv těchto za příčinou pohledávky 200 zl. r. č.

---

a Unger navrhují název: prostředník (Zwischenperson), Brinz str. 1599. název: zástupce ve vlastním jméně. Proti navrhovanému pojmenování: tichý náměstek srv. již Ihering str. 350. Unger II. §. 90. pga. 23. Pohnutky, proč principál užije náhradníka, mohou býti rozličné: nechce veřejně co kontrahent vystoupiti, na př. stát uloží před nastávající válkou několika soukromníkům, aby nakoupili koně atd.

[37]) Ihering str. 324. násl. Rozeznáváním mezi náhradníkem a zástupcem uspokojivě dají se vyložiti (jak již Böcking P. §. 123. pozn. 48. naznačuje): L. 59. D. 41. 1. Res ex mandato meo emta non prius mea fiet, quam si mihi tradiderit, qui emit. a l. 13. eod. Si procurator rem mihi emerit ex mandatu meo, eique sit tradita meo nomine dominium, id est proprietas, acquiritur etiam ignoranti. Srv. též l. 1. §. 2. D. 41. 2.

[38]) Srv. pravidla vykládací, jež podává Bremer, XX. str. 26—48. Srv. Laband str. 208.

Digitized by Google

Obchodní soud povolil mu výměrem ze dne 17. prosince 1875 č. 130011. exekuční zájem naznačených práv nájemních, odmrštil ho však se žádostí za sekvestrací z té příčiny, jelikož ještě práva zástavního na uvedená práva nájemní nenabyl, a jelikož podstata práv nájemních v žádosti zcela určitě naznačena není.

Proti tomuto výměru byla dvojí stížnost podána.

Předně ze strany exekventa Adolfa Karasa z té příčiny, že sekvestrace odepřena byla. V stížnosti bylo k tomu poukázáno, že za zástavní právo na práva nájemní zároveň žádáno bylo, a že předmět těch práv, užitky z práv těchto naznačením pivováru, jehož se to týče a propachtujícího majitele pivováru dostatečně poznamenány jsou.

Za druhé podal majitel pivováru hrabě A. stížnost proti tomu, že exekuční zabavení práv nájemních dovoleno bylo, dovozuje, že dle smlouvy nájemní, kterouž zároveň soudu předložil, pachtýř práva svá ani v podnájem dáti, ani postoupiti nesmí, jinak že se smlouva pokládá za zrušenou, že ustanovení tohoto obejíti nelze cestou exekuce, neboť nemůže exekut nabyti práv, jež exekventovi nepřísluší, že dále exekuční zájem práv nájemních jest první stupeň exekuce k prodeji, tak že by další exekuce, totiž odhadem a dražbou, propachtujícímu zcela cizí osoba třetí vnucena býti mohla.

C. k. vrchní soud zemský dal stížnosti prvnější místa a povolil žádanou sekvestraci,

jelikož

poznamenáním užitků z nájemních práv na určitě naznačený pivovár předmět sekvestrace dostatečně určen jest, a jelikož jest věcí sekvestra, bližší okolnosti jakož i obsah práv pachtovních vyšetřiti, jestli se to nestalo při výkonu zabavení dle §. 342. ob. ř. s.

Rozhodnutí ze dne 25. ledna 1876 č. 2139.

Stížnost druhá byla však c. k. vrchním soudem odmrštěna.

Důvody

zní v ten smysl, že jest sice pravda, že pouhé zabavení pachtovních práv, jež dlužníku na naznačený pivovár přísluší k tomu účelu, aby pak na základě exekučního práva zástavního právo nájemní odhadnuto a dražbou prodáno bylo, zcela nedovoleným jest, jelikož se nájemní právo pivováru o sobě, vyplývající z jednání povahou svou odvážného k spolehlivému odhadu ani nehodí, a jelikož v přítomném případu toliko na osobu pachtýře s vylou-

Digitized by Google

čením každého podpachtu obmezeno jest, že však vzhledem k tomu, že exekvent pro svou pohledávku 200 zl. dle §. 320. ob. ř. s. za exekuční sekvestraci zakročil, a tedy za exekuční právo zástavní na právo nájemní jen potud žádal, pokud právo zástavní základem sekvestrace užitků jest, této žádosti v plném obsahu vyhověti sluší, jak to též rozhodnutím c. k. vrchního soudu ze dne 25. ledna 1876 č. 2139. učiněno. V odpor vzaté povolení exekučního práva zástavního nejeví se tedy co základ nějaké další exekuce odhadem a dražbou, nýbrž jen co základ exekuční sekvestrace práv nájemních.

Rozh. c. k. vrchního soudu ze dne 25. ledna 1876 č. 3720.

Proti oběma těmto rozhodnutím c. k. vrchního soudu podal propachtující hrabě A. stížnost k c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru, kterážto stížnost se co do rozhodnutí č. 2139. jevila býti mimořádnou, a co do rozhodnutí č. 3720. řádnou.

C. k. nejvyšší soud obě tyto stížnosti odmrštil, poukázav k stížnosti prvnější na správné důvody c. k. vrchního soudu, pak na výslovné ustanovení §. 320. ob. ř. s. Hledě k stížnosti druhé uvedl však ten důvod, že práva nájemníka za smlouvy zákonem z exekuce vyloučena nejsou, že exekuci tuto dle §. 320. ob. ř. s. sekvestrací vésti sluší a že stížnost vedoucí, míní-li, že exekucí ve svých právech ze smlouvy zkrácen jest, nároků svých se toliko v cestě práva domáhati může.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. března 1876 č. 3513., pak ze dne 24. března 1876 č. 3008.

Dr. J. R.

K §. 371. ob. zák. obč.

Marie Kučerová složila dne 24. listopadu 1873 u české eskomptní banky v Praze částku 1000 zl. na hotovosti a obdržela za ni poukázku č. 4607. per 1000 zl. na tuto banku znějící. Poukázku měla M. Kučerová, jakož udává, až do 2. srpna 1874, a v tento den jí prý utekla ze služby služka Anna Prchlá, a s ní zmizela ona na 1000 zl. svědčící poukázka, což M. Kučerová dne 3. srpna 1874 eskomptní bance oznámila.

Dne 12. září 1874 předložil pak Václav Kameník české eskomptní bance poukázku č. 4607. k vyplacení; banka však ji

Digitized by Google

nevyplatila, vyznačila tutéž červenou tužkou co závadnou, a dala o tom všem Marii Kučerové zprávu. Marie Kučerová žádala pak prý Václava Kameníka, aby jí poukázku vydal; týž to ale učiniti nechtěl a neučinil, a sdělil prý M. Kučerové, „že poukázku jednou večer od osoby mu neznámé s profitem zakoupil.“

Na základě těchto fakt podala Marie Kučerová na Václava Kameníka žalobu, žádajíc, aby bylo za právo nalezeno, že ona jest vlastnící poukázky české eskomptní banky č. 4607., a že jest Václav Kameník povinen, jí tuto poukázku do 14 dnů pod exekucí vydati.

K žalobě této bylo zavedeno ústní řízení a po skončení jeho jednání vydán rozsudek c. k. okresního soudu v Pardubicích ze dne 31. května 1876 č. 7789. v ten smysl, že se Marie Kučerová s žalobou svoji naprosto zavrhuje a to z těchto

důvodů:

Žalobkyně se domáhá žalobou svojí, aby bylo uznáno vlastnické její právo k pokladniční poukázce (Cassaschein). Avšak žalobě nelze dáti místo, a to proto, poněvadž zákon nezná žaloby vlastnické při oněch věcech movitých, jež zvláštními známkami od jiných podobných, stejného druhu, se neliší, tudíž zvláště při věcech zastupitelných, při hotových penězích, jež s jinými jsou smíšeny a papírech majiteli svědčících. Poukázka na banku, o niž jde spor, jest zajisté papírem majiteli svědčícím, ana banka každému, kdož by se poukázkou vykázal, částku, na kterouž poukázka zní, vyplatiti musí, v čemž právě spočívá ráz listiny au porteur.

Platí vůbec zásada, že peníze nesmísené a papíry majiteli znějící nabývá bezelstný příjemce pouhou tradicí (§. 371. ob. zák. obč., čl. 306. a 307. obch. zák.), a jest v §. 371. ob. zák. obč. vytknuto, že lze co do listů au porteur výminečně jen tenkráte žalobu vlastnickou podati, když se naskytnou jednak okolnosti takové, z kterých žalobce své právo vlastnické prokázati může, a když zároveň žalovaný z těchže okolností věděti musel, že není oprávněn věc na sebe převésti. — Dejme tomu, že by tu byly okolnosti prvé podmínky, totiž ony, z nichž by žalobkyně své právo vlastnické prokázala; pak tu není při tom náležitosti druhé, totiž nejsou tu okolnosti takové, z nichž by nabyvatel seznati musel, že nemá práva věc si přivlastniti, a nejsou tu dále známky, jež vylučují nabytí bezelstné (§. 326. ob. zák. obč.) — Možná, že ona poukázka na banku byla žalobkyni odcizena, avšak jest také pravdě

Digitized by Google

podobno a možno, že poukázka, nejsouc žádnou formou nabyvací vázána (1393. ob. zák. obč.), byla před tím, než se dostala do rukou žalovaného, v držení několika osob za sebou.

Žalobkyně se snaží obmyslnost žalovaného odůvodniti tím, že týž se k ní pronesl, kterak jednoho večera koupil poukázku od člověka neznámého s výdělkem; ale okolnosti podobné se přečasto setkávají a nejsou nikterak způsobilé k tomu, aby se nabyvatel stal pro ně nabyvatelem obmyslným.

Z rozsudku tohoto se žalobkyně odvolala, týž byl ale rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského potvrzen z

důvodů

soudce prvního, a zvláště v uvážení, že výpověď žalovaného, že by byl poukázku koupil s večera od člověka neznámého s výdělkem, byť i dokázána, nezahrnuje v sobě okolnosti takových, z nichž by se nutně souditi muselo na to, že měl žalovaný při koupi přesvědčení, že věc, kterouž od prodavatele kupuje, tomuto ani po právu nenáleží (§. 368. ob. z. obč.).

Nález Českého c. k. vrchního soudu zemského ze dne 14. srpna 1876 č. 19961.

Josef Štolc, c. k. soudní adjunkt.

Lze při exekuci ke zjištění svrchky zamknouti?

C. k. okresní soud v N. povolil výměrem ze dne 5. srpna 1876 č. 5667. žalující společnosti proti žalovanému dle §. 298. ob. ř. s. a vedlé dvor. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. sb. z. s. pro spornou pohledávku exekuci ku pojištění a sice: zájem, zamčení a přenešení svrchků.

Vykonán byl pouze exekuční zájem. Výměr ze dne 5. srpna 1876 č. 5667. vešel v moc práva.

Později žádala žalující společnost za výkon povoleného zamčení zajmutých svrchků, očekávajíc od toho lepšího výsledku.

C. k. okresní soud žádosti této vyhověl a výměrem ze dne 2. září 1876 č. 6505. výkon zamčení zabavených svrchků nařídil.

Proti tomu podal žalovaný rekurs a stížnost zmatečnou.

Digitized by Google

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 23. září 1876 č. 25544. zrušil výměr první stolice ze dne 5. srpna 1876 č. 5667. ohledně povoleného zamčení svrchků, zrušil též vykonané zamčení a změnil výměr stolice první ze dne 2. září 1876 č. 6505. i odmrštil žadatelku s prosbou o zamčení svrchků, jakož i o výkon tohoto zamčení,

poněvadž

povolené zamčení zabavených svrchků je nezákonné; dvor. dekret ze dne 7. května 1839 č. 358. sb. z. s. připouští sice exekuci ku pojištění zabavením svrchků (a min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. č. 4. též odhadem a sekvestrací), nikoliv ale zamčením.

C. k. nejvyšší soud na stížnost žalující společnosti změnil rozhodnutí stolice druhé a potvrdil výměry stolice první,

poněvadž

zamčení svrchků není zvláštním druhem exekuce, nýbrž dle §. 343. ob. ř. s. je částí řádného výkonu zájmu a jen potud minouti má, pokud exekvent s tím souhlasí, aby zabavené svrchky ve správě žalovaného ponechány byly; následkem čehož v zájmu dle dvor. dekretu ze dne 7. května 1839 č. 358. sb. z. s. obsaženo jest též zamčení svrchků.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu 1876 č. 30104.

Dr. Fr. V.

Přísahu netřeba nastoupiti, když protistrana odvolání z rozsudku podala.

Ve stručné rozepři manželů T. proti manželům B. na náhradu škody per 150 zl. byla žaloba prvnějších rozsudkem c. k. okresního soudu v K. od 19. dubna 1876 č. 5033. zamítnuta. —

K odvolání žalujících manželů T. změnil vrchní soud zemský v P. rozsudek první stolice, a uznal za právo, že jsou žalovaní manželé B. povinni, dáti prvnějším náhradu v obnosu zmírněném na 100 zl., když oba žalobcové oceňovací přísahu ve 3 dnech, jakmile toto rozhodnutí vrchního soudu ze dne 12. června 1876

Digitized by Google

č. 15862. právní moci nabude, nastoupí a ve znění tamtéž obsaženém vykonají. —

Toto rozhodnutí bylo oběma stranám k rukoum jejich zástupců dne 14. července 1876 doručeno, — načež žalovaní manželé B. již dne 17. července 1876 proti němu řádnou revisi podali. — Poněvadž však manželé žalující T. do 11 dnů od doručení uvedeného rozhodnutí přísahu oceňovací nenastoupili, tož manželé žalovaní B. vzhledem k tomu a ještě dříve, nežli podání revise bylo vyřízeno, totiž dne 8. srpna 1876 upouštějíce od revise, žádali, aby jim podání, kterým revisi ohlásili, nevyřízené bylo vráceno. —

Na to první stolice této žádosti vyhověla, výměrem ze dne 12. srpna 1876 č. 10031. revisi žalovaným manželům B. vrátila, aniž by žalující manželé T. o jejím podání neb vrácení byli vyrozuměni. —

Když pak žalující manželé T. teprvé dne 16. srpna 1876 nastoupili přísahu oceňovací, na kterou vrchní soud byl nalezl, bylo jim toto nastoupení výměrem ze dne 23. srpna 1876 č. 10332. co opožděné vráceno. —

Proti tomuto výměru první stolice podali žalující manželé T. stížnost, v kteréž též dokázali, že přísahu oceňovací dříve nastoupiti nemohli, poněvadž následkem podání revise ze strany žalovaných B. proti rozhodnutí vrchního soudu toto v moc práva nevešlo. —

C. k. vrchní soud zemský zrušil k této stížnosti výměr ze dne 23. srpna 1876 č. 10332. a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby žádosti de pres. 16. srpna 1876, níž přísaha byla nastoupena, co v pravý čas podanou přímo vyřídil,

poněvadž

byť i žalujícím reformátní rozsudek vrchního soudu dne 14. července 1876 doručen byl, nebylo by se přec mohlo jejich přihlášení k přísaze, kdyby je byli v zákonné lhůtě podali, k soudu přijmouti, poněvadž žalovaní dne 17. července 1876 řádnou revisi proti rozsudku podali, nýbrž bylo by se musilo s nastoupením přísahy žalujících až k dojití rozsudku nejvyššího soudu, aneb až k upuštění od revise, kteréž se dne 8. srpna 1876 stalo, posečkati, a nemůže v té příčině okolnost, že žalující ani o podání ani o upuštění od revise zpraveni nebyli, jim na škodu býti. —

Z tohoto rozhodnutí vrchního soudu ze dne 18. září 1876 č. 24862. podali žalovaní manželé B. stížnost k c. k. nejvyššímu

Digitized by Google

dvoru soudnímu, uvádějíce, že žalující nechali rozsudek vrchního soudu proti sobě v moc práva vejíti, a že proto měli do 3 dnů, totiž do 25. července 1876 přísahu nastoupiti. —

Však c. k. nejvyšším soudem byla tato revisní stížnost zavržena, s poukázáním na důvody vrchního soudu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 1876 č. 13280.

Dr. J. Hudec.

Exekuce na protipohledávku exekutovu.

Kilian Dravec zakročil pro soudní náklady pr. 3 zl. 30 kr., jež mu výměrem c. k. okr. soudu v Sedlčanech ze dne 29. května 1876 č. 4536. proti Cecilii Chudáčkové přisouzeny byly, o vklad exekučního práva zástavního na pohledávce pr. 18 zl. 24½ kr. na usedlosti jeho k rukoum C. Chudáčkové exekučním právem zástavním zjištěné.

Jsa se žádostí svou od c. k. okresního soudu v Sedlčanech výměrem ze dne 28. července 1876 č. 6034. odmrštěn, stěžoval sobě při c. k. vrchním soudě zemském pro království České, jenž však rozhodnutím ze dne 19. září 1876 č. 24098. stížnost jeho zamítl,

poněvadž

předmětem žádaného exekučního vkladu byla by pohledávka exekutce proti exekventovi příslušící a na jeho vlastní usedlosti exekučně zjištěná, sejítím se však vzájemných pohledávek, kteréž, jako v přítomném případě s jedné strany pohledávka 3 zl. 30 kr. exekventovi proti exekutce příslušející a s druhé strany pohledávka 18 zl. 24½ kr. na vzájem exekutce proti exekventovi příslušná, jsou pravé a stejného druhu, vedlé §. 1438. ob. zák. obč., pokud dluhy jeden s druhým se vyrovnávají, zdvižení závazkův obapolných nastává. Nemá tudíž v případě přítomném místa exekuce, nýbrž kompensace.

Na mimořádnou stížnost K. Dravce c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou stolic zrušil a žádosti exekuční průchod dal,

poněvadž

exekvent své právo exekuční výměrem ze dne 29. května 1876 č. 4536. prokázal, exekuční zájem pohledávky knihovní vedlé dv.

Digitized by Google

dekretu ze dne 27. října 1797 č. 385. přístojný prostředek exekuční jest, a pohledávky, kteréž v knihách veřejných zapsány jsou, jako zde pohledávka C. Chudáčkové 18 zl. 24½ kr. vzájemnou knihovně nezjištěnou pohledávkou dlužníka hypothekárního na věřitele knihovního se nezrušují, nýbrž toliko knihovním výmazem (§. 460. ob. zák. obč.), tudíž dluh exekutky za zrušený knihovní její protipohledávkou považovati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. listopadu 1876 č. 15703.

Dr. O. Horák.

Rušením části nějaké usedlosti rušena usedlost sama.

(K výkladu §. 339. ob. zák. obč. a §. 15. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z.)

A. Hezký podal na J. Rada žalobu, by uznáno bylo, že tento prolámáním zdi sklepové ve věži při domě č. pop. 80. porušil držbu té věži, že se má zdržeti dalšího rušení a že jest povinen zeď tu ve lhůtě jemu nalezené na svůj náklad v předešlý způsob navrátiti a žalujícímu náklady soudní zaplatiti.

Výměrem daným dne 23. února 1875 č. 8201. zavrhl c. k. okresní soud pro Staré a Nové město v Praze žalobu tu a odsoudil žalujícího, by žalovanému zaplatil soudní náklady z následujících

příčin.

Žaloba A. Hezkého zakládá se na tom, že J. Rad nechav prolomiti zeď sklepovou ve věži při domě č. p. 80. porušil držbu této věži. Vedlé §. 15. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. jest v případě tomto rozhodující okolnost, kdo se nachází v posledním skutečném držení rušeného předmětu. K zjištění té okolnosti jest přede vším třeba rozhodnouti otázku, ku kterému domu patří zeď prolámaná, zdaž k č. pop. 80. nebo 79., kterýž poslední dům náleží žalovanému. O té okolnosti proveden byl důkaz znalci, kteří souhlasně prohlásili, že zeď prolámaná nade vši pochybnost patří k domu č. pop. 79., že prolámáním zdi té místnosti sklepní pod věží patřící k č. pop. 80. nejsou nijak dotknuty a tudíž ru-

šeny nejsou. Poněvadž takto zjištěno jest znalci, že zeď sklepní, o niž se jedná, patří k č. pop. 79., v jehož držení nachází se žalovaný J. Rad, nemohl tento porušiti držbu věži patřící k č. p. 80., když zeď tu prolámati dal, a to tím méně, any místnosti, do kterých se dostal J. Rad prolámáním řečené zdi, pod věží jmenovanou se nenacházejí, jak zjištěno znalci. —

V odvolání uvedl nejprvé žalující, že celý důkaz znalecký byl zbytečným, poněvadž proveden byl o věci, která v té rozepři nerozhoduje, an žalovaný doznal, že prolomením zdi sklepové u věži při domu č. pop. 80. dostal se do sklepa pod tou věží, že v tom sklepě nikdy dříve nebyl, jakož se také dokládá, že v držení celého sklepa se uvázal, jako věcí nikomu nenáležité.

Na to pokračoval žalující takto:

Tím doznal žalovaný, že vykonal skutky takové, jakými mé pokojné držení celé té věži porušeno bylo. Žalovaný jen tím se hájil, že já sám nebyl v držení sklepa pod věží a nenamítal, že činiti sluší rozdíl v celé prostoře, do které vnikl prolomením zdi jím doznaným; on také o těch okolnostech, o nichž první stolice znalce slyšela, důkaz znalecký nenabídl, ba ty okolnosti ani neuvedl a vůbec znalecký důkaz nenabízel, nýbrž jenom se odvolal k zdání znaleckému, které bylo podáno za příčinou podobného rušení té věže. Neměla tudíž první stolice ani práva, by sama námítky žalovaného doplňovala a důkazy o nich pak připouštěla.

Dále praví první stolice, že rozhoduje zde okolnost, kdo byl v posledním skutečném držení rušeného předmětu, a k tomu že je třeba nejprvé rozhodnouti, ku kterému domu zeď prolámaná patří a zdaž prolámáním dotknuto se sklepní místnosti, která se nachází pod věží.

Zde jest první stolice v patrném omylu. Předmět rušení jest sklep pod věží při domě č. pop. 80. jako část celé věži a já dokázal, že jsem v držení celé té věži, tedy i sklepa k ní náležejícího, poněvadž ani mysliti se nedá, že by sklep oddělen býti mohl od ostatních částí věži. Poněvadž ale žalovaný prolomením zdi vnikl do sklepa, tedy do části té věži, porušil tím mé držení toho sklepa a tím i celé věži. K vysvětlení sluší uvésti, že do toho sklepa byl druhdy přístup z mé spílky a že jsem vchod do něho zazdíti dal, čímž nepřišel jsem z držení sklepa, naopak zůstal jsem v něm i dále.

Žalovaný sice popíral to držení, ale netvrdil, že držel sklep

Digitized by Google

sám, nýbrž dokládal se, že v držení nebyl nikdo a že on v držení vzal věc nikomu nenáležející.

Pakli takto dokázáno jest, že jsem stále byl v držení sklepa a že žalovaný zeď jej ohražující prokopal a jak sám praví celý sklep v držení vzal, jest tím dokázáno všecko, v čemž zákon vidí rušení držby, neb kdo rušil část stavení, rušil tím stavení samo. Komu patří zeď, kterou žalovaný prolámal, jest zde lhostejno, anoť nejde o práva vlastnická ani o držení té zdi. Žalovaný doznal, že zeď prolámal a tím do mého sklepa vnikl, on doznal, že tam vnikl s úmyslem, by ho vzal v držení, jest tedy dokázáno, že mé držení sklepa a tím i věži bylo rušeno a další kladení otázek znalcům bylo zbytečné.

Dále vyvracel ještě zdání znalecké a rozebíral, že i první stolice nesoudila jasně, o jaké rušení jde.

Druhá stolice zavrhla tu stížnost rozhodnutím ze dne 1. dubna 1875 č. 7910. z následujících velmi stručných

příčin.

Pokud stížnost čelí proti výměru ze dne 5. února 1875 č. 4286., nelze jí místa dáti proto, že dle §. 13. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 1849 č. 12. ř. z. dobrozdání soudcovskému ponecháno jest, zdaž a kteří znalci slyšeni a jaké otázky jim kladeny býti mají; pokud však proti výměru ze dne 23. února 1875 č. 8201. čelí, zamítá se, poukazujíc k odůvodnění výměru v odpor vzatého, zákonu a stavu věci přiměřenému, stížností nevyvrácenému.

Žalující podal mimořádnou stížnost, v které zejmena rozbíral pochybené stanoviště, s kterého vycházejí obě rozhodnutí, na něž si stěžuje, načež třetí stolice stížnosti té průchod dala, obě rozhodnutí nižších stolic změnila a nalezla zcela tak, jak bylo žádáno v žalobě.

Příčiny.

Předmětem této rozepře rušební jest, jak vychází z celého jednání, prolomení zdi žalovaným vykonané, která dělí jeho sklep v domě č. pop. 79. od sporných místností sklepových, musí tudíž žádost žalobní, do které zahrnuto bylo rušení žalujícího v držbě věži nacházející se mezi č. pop. 79. a 80., jenom v tom rozumu pojata, tudíž přede vším uváženo býti, zdaž prolomením uvedené zdi žalující byl rušen v držení sklepových místností pod jeho věží.

Digitized by Google

Dle nálezu znaleckého ze dne 30. srpna 1874 č. 33481. patří sklep, v němž zeď prolomena byla, k usedlosti č. pop. 80., stojí se zdí věžní v jedné čáře a jest s ní v patrném spojení. Tentýž byl dříve přístupný z domu č. pop. 80. otvorem nyní zazděným, není ale nyní v užívání, naproti tomu jest od sklepa žalovanému patřícího a o 3 stopy výše položeného zcela oddělen zdí, kterou tento dal prolámati. Žalovaný netvrdí, že by sporný sklep kdy byl k jeho domu patřil nebo jím držen byl.

Vedlé nálezu znaleckého nemůže nijak býti pochybno, že sporný sklep jest částí domu č. pop. 80. a poněvadž žalující jest v držení toho domu a zejmena též věži s ním spojené, musí totéž platiti o jeho částech, tudíž i o sporném sklepu, neb v tom, že té neb oné části některé usedlosti nebylo po čas užíváno, že byla zamčena neb zazděna, není žádné vzdání-se držení.

A protož sluší za to pokládati, že v čase, když prolámání se stalo, žalující byl v držení sklepní místnosti, do které se žalovaný prolámal. Žalovaný doznal, že zeď tu prolámati dal a porušil tím tedy žalujícího v jeho držení; o jeho úmyslu držení to porušiti, může býti tím méně pochybnosti, kdežto sám uvedl, že oprávněn byl uvázati se v to držení, a z celého jednání patrno jest, že se v držení sporného sklepu udržeti chce.

Avšak i když se nepřihlíží k ustanovením §§. 364. a 858. ob. zák. obč., nemůže přece žádný zřetel brán býti k okolnosti znalci potvrzené, že prolámaná zeď patří k domu žalovaného č. pop. 79., jakož také jednání žalovaného ospravedlněno není okolností, že zeď prolámaná patří jemu.

Z těch příčin musilo dle §. 339. ob. zák. obč. a §. 15. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. zák. nalezeno býti, jak v žalobě bylo žádáno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního ze dne 20. května 1875 č. 5387.

—rda.

K §. 63. ob. z. obč.

František Pavlovský, katolický kněz církevní a třetí duchovní správce c. k. trestnice u sv. Václava v Praze, podal dne 4. září 1874 u pražského magistrátu oznámení, že z katolické církve

Digitized by Google

vystupuje a k církvi evangelické vyznání augsburgského přistupuje, o čemž katolický úřad farní u sv. Petra v Praze spraven byl.

Dne 28. září 1874 dal se František Pavlovský před farním úřadem evangelickým vyznání augsburgského v Lipkovicích, v Čechách, oddati s Annou Kopáčovou, která před tímto dnem k evangelické církvi vyznání augsburgského byla přestoupila.

Následkem udání arcibiskupskou konsistoří v Praze dne 25. září 1874 č. 7153. c. k. místodržitelství v Praze učiněného, kteréžto udání však tímto c. k. zemskému soudu v Praze postoupeno bylo, zavedeno jest vyšetřování za příčinou neplatnosti řečeného sňatku manželského a c. k. zemský soud v Praze vyslechnuv JUDra. rytíře Aulla, obhájce svazku manželského, uznal rozsudkem ze dne 4. listopadu 1876 č. 33553. za právo: Manželskému sňatku, který František Pavlovský s Annou Kopáčovou před evangelickým farním úřadem vyznání augsburgského v Lipkovicích dne 28. září 1374 uzavřel, není na závadu překážka přijetí vyšších svěcení Františkem Pavlovským vedle §. 63. ob. z. obč.

Důvody.

Přípisem magistrátu kr. hlavního města Prahy ze dne 12. ledna 1875 č. 2204. jest vedle §. 111. ob. ř. s. dokázáno, že František Pavlovský, bývalý katolický duchovní, dne 4. září 1874 č. 84174. u magistrátu oznámil, že z katolické církve vystupuje a k církvi evangelické vyznání augsburgského se přidává, a že o tomto oznámení katolický úřad farní u sv. Petra vedle zák. ze dne 25. května 1868 zpraven byl, aby je k vědomí přijal. Tímto přestal František Pavlovský po zákonu býti členem katolické církve a tudíž také katolickým duchovním.

Překážka manželství §. 63. ob. z. obč. vadí jen duchovnímu za příčinou přijetí vyšších svěcení, by uzavíral platný sňatek manželský.

Nebyl tedy František Pavlovský dne 28. září 1874 jakožto v den uzavření sňatku manželského více duchovním, tudíž mu nebylo také nic na překážku, aby v tento den platné manželství s Annou Kopáčovou uzavřel, neboť §. 63. ob. z. obč. nestanoví, že každý, kdo vyšší svěcení byl přijal, není více oprávněn, uzavříti platný sňatek manželský, nýbrž obmezuje tuto překážku pouze na duchovní, tudíž jen na ten čas, pokud v poměru jako duchovní

Digitized by Google

jsou; zruší-li se tento poměr, tož nabude bývalý duchovní vedle §. 17. ob. z. obč. veškerých práv, která mu příslušela před tím, než duchovním se stal, tudíž i právo uzavříti platný sňatek manželský dle §. 47. ob. z. obč. Neb právě tím, že pominula vlastnost jeho jako duchovního, zmizela také s vlastností tou spojená zákonní překážka manželství. A poněvadž není zákonu, aby ten, kdo vyšší svěcení byl přijal, na vždy duchovním zůstati musel, a František Pavlovský vedle zákona ze dne 25. května 1868 čl. VI. členem katolické církve a tudíž také katolickým duchovním býti přestal a tím, že k jiné církvi přistoupil, veškerá práva církve katolické k němu dle zákona shora uvedeného pominula, jest dokázáno, že platnosti sňatku jeho s Annou Kopáčovou uzavřeného nevadí překážka v §. 63. ob. z. obč. vytknutá. Z těchto důvodů nelze tudíž prohlásiti, že manželství, které František Pavlovský uzavřel, jest pro překážku uvedeného §. 63. ob. z. obč. neplatným.

Žádosti, kterou František Pavlovský u přelíčení učinil, aby totiž sňatek jeho platným byl uznán, nelze vyhověti, poněvadž se vyšetřování dělo jen za příčinou překážky §. 63. ob. zák. obč. a zemský soud příčiny nemá, aby rozhodoval o tom, že není žádné jiné překážky manželství, neboť nikdo netvrdí, že by manželství toto z jiných důvodů bylo neplatným.*)

Dr. A.

---

*) Pozn. redakce. Nález ten došel v kruzích právnických tak živého interessu i různého posouzení, že nebude snad od místa, pakli o předmětu tohoto sporu též několik slov doložíme.

Náš občanský zákonník přijal překážku manželství v §. 63. ob. zák. obč. dotknutou z práva církevního. Dle nauky církve katolické však nepomíjí zajisté překážka manželství, jež zakládá se v tom, že kdo za kněze byl vysvěcen, tím, že vystoupil z církve katolické, nýbrž vyšší svěcení jsou rovněž jak křest známkou, kterou nelze více smazati, která však dokonce nemůže minouti činem, který vysvěcený předsebral o své újmě. Že by náš občanský zákonník z tohoto názoru se byl uchýlil, nelze sobě mysliti, a protož tušíme de lege lata zcela správně rozhodl nejvyšší soud nálezem ze dne 16. května 1876 č. 4663. (v Jur. Bl. z r. 1876 č. 26.) právě ve smyslu náhledu opačného, nežli který si byl zemský soud osvojil v nálezu tuto sděleném.

Avšak ještě jiná velmi zajímavá otázka se nám tu vyskytuje v ohledu formálním. Obě strany shodovaly se v snažení, by manželství jich platným bylo uznáno a obhájce svazku manželského ovšem dokonce již neměl příčiny stěžovati si z nálezu

Digitized by Google

Literární zprávy.

Základové nauky národního hospodářství i statistiky A. E. rytíře Komerse dle německého vydání ku potřebě českého čtenářstva a škol zvláště vzdělal Karel F. Procházka, býv. tajemník jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a býv. redaktor c. k. vlast.-hospodářskou společností v Praze vydávaných „Hospodářských Novin". Druhé rozmnožené a poopravené vydání. V Olomouci 1876. Nákladem i tiskem Kramáře a Procházky.

Známý spis p. ryt. z Komersů „Abriss der Nationalökonomie" podán tu v spracování českém, přispůsobeném zejmena potřebám škol hospodářských a odborných. Že třeba bylo v čase poměrně krátkém vydání druhého, nasvědčuje tomu, že spis skutečně vyhovuje úkolu, který si byl vytknul. Druhé vydání rozmnoženo zejmena dáty statistickými, která na patřičných místech jsou vřaděna. —*k*.

Statistická příruční knížka král. hlavního města Prahy za rok 1875. Vydávaná od statistické kom. král. hlavního města Prahy redakcí ředitele obecní statistické kanceláře prof. Josefa Erbena. V Praze. Tisk Hynka Fuchse. Nákladem vlastním 1876.

Velezajímavá tato publikace skládá se se čtvero oddělení. První má za předmět poměry meteorologické a topografické, druhé obyvatelstvo, třetí živnosti a osvětu, čtvrté pak věci obecní správy (dovedené až do konce července r. 1876). V třetím oddělení zejmena setkáváme se s mnohým důležitým sdělením. Obsahuje toto oddělení: A. Přehled změn v držení a obtížení Pražských nemovitostí r. 1875. B. Poměry činžovní v Praze o Havle r. 1875. C. Konsumce. D. Zdvižení živ-

---

první stolice. Není tedy možnosti, aby se věc ta dostala před vyšší soud. Že tu velká mezera v zákonodárství, leží na biledni. Princip §. 94. ob. z. obč. zdá se toho vyžadovati, by podobným způsobem jak obhájci svazku manželského, též nějakému zástupci zájmu veřejného dána byla možnost, v řízení se zúčastniti, i chopiti se právních prostředků z nálezu, pakli tento dle jeho náhledu odporuje zájmu, který jemu jest hájiti. V tom směru bylo by si tedy revise dv. dekretu ze dne 23. srpna 1819 č. 1595. sb. z. s. co nejvíce přáti. —*k*.

Digitized by Google

nosti v Praze r. 1875. E. Ústavy úvěrní a peněžné. F. Doprava r. 1875. G. Péče o veřejný blahobyt. Pod tímto posledním záhlavím pak pojednáno: O zdvižení a stavu spolků r. 1875, o chudinství, o ústavech zaopatřovacích, o veřejných ústavech zdravotních, o veřejné bezpečnosti, o přestupcích, přečinech a zločinech roku 1875, o duchovenstvu katolickém koncem r. 1875, o vyučování roku školního 1874—75, o novinářství r. 1875 a o divadlech Pražských. Již z tohoto povšechného přehledu jednoho oddělení lze seznati, že obsah publikace jest velmi rozmanitý, a že knížka ta každému bude vítána, kdo zájmu má o záležitostech veřejných. —*k.*

Die Verwaltungs-Justiz in Oesterreich mit Bedachtnahme auf die auswärtige Gesetzgebung von Dr. Arnold Pann, Hof- und Gerichtsadvokaten in Wien, 1876. Alfred Hölder.

Spis ten skládá se z tří částek. První má čtenáře jaksi uvésti v jurisdikci správní. Spisovatel snaží se tu vytknouti pojem i povšechnou organisaci instituce té; hájíť zejmena vzhledem k zvláštním poměrům mocnářství našeho v kapitole čtvrté princip kassace, který, jak známo, k platnosti přiveden byl v Rakousku zákonem ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. pro rok 1876, kterým zřízen byl správní dvůr soudní. Druhá část obsahuje stručný výklad zákona ze dne 22. října 1875 o zřízení správního dvoru soudního a zákona téhož dne vydaného o rozřešování některých sporů o kompetenci, s použitím motivů vládních a zpráv výborů sněmovny poslanců i sněmovny panské. Třetí část konečně, co „historicko-statistická" naznačená, měla by spíše býti úvodem spisu, neb jedná o historickém vývinu ústavu jurisdikce správní a o tom, kterakého se instituci té dostalo upravení v Německu, ve Francii, v Italii a v Anglicku. Jakkoliv práce patrně vzhledem k započetí činnosti správního dvoru soudního poněkud spěšně zdá se býti sestavena, nelze jí přec celkem zásluhnosti odepříti. —*k.*

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 88. (rep. nálezů.)

Na základě rozsudku porotního soudu Vídeňského ze dne 11. srpna 1876 č. 30506., který posud právní moci nenabyl, a kterým Adolf

Digitized by Google

Friedmann uznán byl vinným zločinem podvodu a odsouzen mimo jiné též zaplatiti Janu Kutschovi sumu 4027 zl. 27 kr., povolil c. k. zemský soud ve Vídni výměrem ze dne 29. září 1876 č. 71362. Janu Kutschovi pro tuto svou pohledávku a pro soudní náklady na 15 zl. 92 kr. upravené dle §. 259. ob. ř. s. ku zjištění exekuční zájem kauce pro Adolfa Friedmanna u c. k. filiálního depositního úřadu c. k. zemského co trestního soudu se nacházející a sice sjednoceného státního dluhu zúročitelného ve stříbře v nominální sumě 15000 zl. a hotové sumy 40050 zlatých s výhradou svazku kauce a práv dříve již nabytých.

Výměr ten byl c. k. vrchním soudem pro Rakousko rozhodnutím ze dne 3. října 1876 č. 16446. k stížnosti Adolfa Friedmanna změněn v ten smysl, že se exekuční žádost Jana Kutschy zavrhla, jelikož §. 259. ob. z. obč. platí pouze pro rozepři civilní; trestní řád však, který v §. 373. dopouští exekuci civilní pouze na základě rozsudku trestního o nárocích soukromoprávních, kterému soudce trestní připojil stvrzení, že rozsudek nabyl moci práva, podobného ustanovení, jakým jest §. 259. ob. z. obč., nezná; jelikož konečně mimo to dvor. dekretem ze dne 18. dubna 1785 č. 409. výslovně stanoveno, že místa nemá exekuce, jde-li o nařízení ve smyslu §. 259. ob. s. řádu.

K dovolací stížnosti Jana Kutschy změnil však nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice, i potvrdil výměr c. k. zemského soudu Vídeňského, uvažuje, že nález trestního soudu, kterým se zřejmě rozhoduje o nárocích práva soukromého, na roveň jest postaven nálezu soudu civilního, že, pakli nález takový nenabyl ještě moci práva, nastává rovněž tak jak při nálezu soudu civilního, jenž moci právní nenabyl, případ zjištění, o kterémž jedná §. 259. ob. s. řádu, že zjištění toto vzhledem k poměrům odpůrce rekurenta jeví se býti potřebným a nyní dle §§. 12. a 4. nař. min. spravedlnosti ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. ovšem povoliti se má v té způsobě, kterak to učinil soudce stolice první.

Zároveň stalo se usnešení, že má následující věta právní býti zanešena v repertorium nálezů:

„Což stanoveno v §. 259. ob. s. řádu, toho lze užiti obdobně i při nálezích trestního soudu, kterým se rozhoduje o nárocích práva soukromého, které však posud moci práva nenabyly.“

Sezení ze dne 28. listopadu 1876 č. 14127., III. senát.

Digitized by Google

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech.

163) A. koupil od B. psa, vrátil jej však bez podstatného důvodu. B. žaloval na zaplacení trhové ceny, pak, aby A. vzal psa nazpět a nahradil náklad za jeho ošetřování. Obě vyšší stolice daly žalobě místa jen co do první její části; naproti tomu jest A. pouze oprávněn, nikoliv povinen psa převzíti, a náhradu nákladu za ošetřování nelze žádati, jelikož nelze souditi, že náklad ten činěn byl k patrnému a převládajícímu užitku kupujícího.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 11. prosince 1875 č. 11569. v Ger. Ztg. 1876 č. 89.

164) Přísudkem byl připuštěn důkaz svědky. Jeden ze svědků zemřel a důkaz vedoucí žádal teprv as za dva měsíce ode dne vyrozumění, aby na místě tohoto svědka vyslyšeni byli dva jiní svědkové. Obě nižší stolice povolily vyslýchání svědků a mimořádná stížnost byla co nemístná odmrštěna vzhledem k §. 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., jelikož výměr, z něhož stěžováno, jest pouze dodatkem nálezu, kterým uznáno bylo na svědky. Z nálezu takového však nelze sobě zvláště stěžovati.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. dubna 1876 č. 4581. v Ger. Halle z r. 1876 č. 88.

165) Čl. 94. sm. ř. nelze užiti co do oněch prohlášení směnečných, která napsána byla v cizozemsku písmem hebrejským. Směnky takové platí i bez notářského ověření podpisu, neb ustanovení dvor. dekretu ze dne 22. října 1814. č. 1106. sb. z. s. neplatí co do listin v cizozemsku vydaných.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. července 1876 č. 8809. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 47.

166) Dokud mimořádné dovolání-se není vyřízeno, nelze vydati žalobní kauci žalobci. Neb tu nejde o žádný akt exekuce, kterou by lze bylo vykonati, jakmile při dvě stolice stejně rozhodly.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 3. srpna 1876 č. 9300. v Jur. Bl. z r. 1876 č. 47.

167) Odkaz v penězích jest ve smyslu §. 649. ob. zák. obč. dluhem dědicovým, a jelikož věřitelé dědicovi dle §. 822. ob. z. obč. statek dědici připadlý za obmezení tam vytknutých ovšem mohou obstaviti, což povolil nejvyšší soud odkazovníku záznam práva zástavního

Digitized by Google

pro sumu odkázanou na nemovitosti do pozůstalosti náležité. Právní důvod práva zástavního jest tu v zákoně (§. 822. ob. z. obč. a §. 36. knih. zák.).

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 11. července 1876 č. 7906. v Ger. Halle z r. 1876 č. 91.

168) A. půjčila B. sumu peněz a vyjádřila se později naproti dlužnici, že sice, dokud je živa, peníze ty potřebuje, že však to, co v čas jejího (věřitelkyně) úmrtí z dluhu ještě nebude zaplaceno, promíjí, tak že pak B. nikomu více čeho nebude museti platiti. Když A. zemřela, žalovali dědicové na zaplacení dluhu, byli však odmrštěni, neb tu nejedná se o odkaz, nýbrž o prominutí dluhu, poněvadž A. darovala B. dluh nikoliv teprv dnem úmrtí, nýbrž ihned, jen že ovšem obnos dluhu, který se prominul, v čas darování ještě ciferně udán nebyl.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. května 1876 č. 1662. v Ger. Halle z r. 1876 č. 92.

169) Na základě nálezu, kterým vysloveno bylo, „že místa má soudní dražební prodej domu společného, i že se cena trhová mezi podílníky dle poměru jich podílů má rozděliti", žádal žalobce po vykonaném odhadu za exekuční prodej domu společného. V přiložených výminkách dražebních nebylo stanoveno, že věřitelům pojištěným práva jich zůstanou vyhražena, nehledě k ceně prodejné. C. k. nejv. soud odmrštil žádost za dražbu, poněvadž exekuční dražba s následky tam stanovenými dle §§. 311., 322. a násl. soud. řádu místa má pouze k provedení rozsudku, kterým žalovaný odsouzen byl, platiti jistou sumu peněžitou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. října 1876 č. 11827. v Ger. Ztg. z r. 1876 č. 90.

Deník.

K výkladu §§. 247. a 453. ř. tr. Namnoze panuje u našich soudů náhled, že jako při závěrečních líčeních o zločinech a přečinech svědkové před výslechem mají býti vzati do přísahy, taktéž i při závěrečních líčeních o přestupcích svědkové již před výslechem mají býti vzati ve slib.

Nemám za to, že náhled ten zakládá se v zákoně: neboť při jednáních o přestupcích nepřisáhají svědci obyčejně, nýbrž berou se

Digitized by Google

jenom ve slib; tento slib zastupuje tudíž přísahu; tak, jak nesmějí býti vzati při řízení o zločinech a přečinech v přísahu svědkové, u nichž nastanou případy v §. 170. ř. tr. vytknuté, tak nemohou i svědci, u kterýchž případy ty se vyskytnou, při závěrečních líčeních o přestupcích vzati býti ve slib. Poněvadž se však při přestupcích obyčejně žádné vyšetřování nevede (§. 451. ř. tr.), nemůže soudce projednávající věděti před výslechem toho kterého svědka, zdaž u něho není příčiny, pro kterouž by dle §. 170. ř. tr. ve slib vzat býti neměl; nastane-li skutečně takový případ, má soudce, který svědka před výslechem vzal ve slib, před sebou svědka, jemuž po předpisu zákona má dáti plnou víru, a kterému přec pro některou v §. 170. ř. tr. uvedenou příčinu věřiti nemůže.

Na podporu náhledu našeho, že svědkové v řízení o přestupcích teprv po výslechu mají býti vzati v slib, uvádíme dále předpis §. 171. ř. tr.; předpisuje §. ten, že soudce vyšetřovací má teprv po výslechu svědka bráti v přísahu; poněvadž však při přestupcích vyšetřování a závěrečné líčení děje se v jednom (§. 451. tr. ř.), jedná soudce po zákoně, když teprv po vyslechnutí svědka, vyšetřiv tudíž, co ku věci patří, vezme svědka ve slib.

Poněvadž při závěrečních líčeních o zločinech a přečinech soudce jednající obyčejně již má známost z výslechu ve vyšetřování předsevzatého, zdaž u svědka, který vyslýchán býti má, jest příčina některá v §. 170. ř. tr. uvedená, jest zde zcela na místě předpis §. 247. ř. tr., že svědek přisahati má před výslechem; poněvadž však při závěrečních líčeních o přestupcích soudce obyčejně nezná stav věci, bude jednati opatrněji, když ponechá slib, až když jest s výslechem u konce a když nabyl jistoty, že tu není příčiny, pro kterou by o věrohodnosti svědkově mohl míti nějakou pochybnost.

JUDr. Jan Říha, c. k. soudní adjunkt.

Útraty vyzdvihování a pohřbení mrtvoly chudého nemá nahražovati obec, kde zemřelý měl právo domovské, nýbrž útraty ty má co náklad s vykonáváním policie místní spojený nésti ona obec, kde ten který chudý zemřel. V ten smysl rozhodlo ministerstvo vnitra nálezem ze dne 1. září 1876 č. 11103. (Z. f. Verw. z r. 1876 č. 48.), jakkoliv obec, která výlohy ty měla, ve své stížnosti byla poukázala k tomu, že náklady pohřební již dle zásad obecního zákoníku občanského nésti má pozůstalost zemřelého a pokud se týče příbuzní jeho, ač mohou-li vůbec platiti.

Digitized by Google

Správní dvůr soudní vynesl dle úřední publikace své tyto další nálezy:

Nálezem ze dne 24. listopadu 1876 č. 364. byla odmrštěna stížnost obce Bruntálské ve Slezsku, jež odvozována byla z toho, že ministerstvo vnitra rozhodnutím ze dne 19. května 1876 č. 244. odepřelo rozšířiti aerární silnici u domu č. p. 61. na předměstí Krnovském na pět sáhů šířky. V důvodech se dovozuje, že ustanovení dv. dekretu ze dne 26. srpna 1803. o normální šířce silnic jest pouze pravidlem, dle něhož zachovati se jest veřejným orgánům při stavbě silnic, že však z tohoto ustanovení nemohou v tom kterém případě strany odvozovati právo, by silnice měla šířku normální, a by na útraty aeráru v ten smysl byla upravena.

Nálezem ze dne 24. listopadu 1876 č. 311. bylo z části místa dáno stížnosti obce Vlašimské v Čechách z rozhodnutí c. k. ministerstva vnitra ze dne 2. června 1876 č. 5430., kterým řečené obci bylo uloženo, zaplatiti Vídeňské obci náklady za ošetřování Anežky Kadeřábkové do Vlašimi příslušné, za dobu od 24. listopadu 1874 do 3. května 1875. Bylo totiž rozhodnutí ministerstva zrušeno tak dalece, pokud obci Vlašimské bylo uloženo, nahraditi celý náklad za ošetřování za dobu od 26. února do 8. dubna 1875. Anežka Kadeřábkova byla totiž dne 24. listopadu 1874 z Vídeňské nemocnice propuštěna, a ačkoliv Vídeňská obec ihned oznámila Vlašimské obci, že nemocnou přijala ve své ošetřování, neučinila přec obec poslednější žádného opatření, až teprv přípisem, Vídeňské obci dne 26. února 1875 doručeným žádala, by Kadeřábkova do Vlašimi byla dopravena. Vídeňská obec však vyřídila tento dopis teprv dne 8. dubna 1875, a jelikož tohoto dne Kadeřábkovou nebylo lze na jiné místo dopraviti, stala se doprava teprv dnem 3. května 1875. Správní dvůr soudní vycházel při rozhodnutí svém z názoru, že ustanovení §. 30. zákona o právu domovském ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z., dle něhož případ ošetřování bez odkladu má býti oznámen obci domovské, an jinak ošetřující obec práva jest ze škody, z tohoto opomenutí vzešlé, obdobně dlužno užiti i v případě tom, když sice oznámení stalo se v čas, když však rekvisice obce domovské, jež došla k takovému oznámení, později byla vyřízena.

Nálezem ze dne 30. listopadu 1876 č. 365. bylo zrušeno rozhodnutí c. k. ministerstva financí ze dne 18. července 1876 č. 14907., kterým z ústní smlouvy prý o prodeji nemovitosti uzavřené poplatek 431 zl. 28 kr. byl co správně vyměřený uznán. Neb v případě, o který tu šlo, smluvily se strany skutečně na smlouvu písemní, a sice nikoliv

Digitized by Google

pouze k tomu konci, aby tu měly lepšího prostředku průvodního, neb aby věc v knihách veřejných mohla býti provedena, nýbrž bylo umluveno, že určitého dne kupec má na peníz trhový složiti 1800 zl. a že téhož dne má se uzavříti smlouva písemní. Tu jest tedy ovšem případ §. 884. ob. z. obč., dle něhož, pakli se strany smluvily na smlouvu písemní, tato není perfektní, dokud obě strany smlouvu nepodepsaly. Dle §. 44. zák. popl. nenastala však vzhledem k řečenému ještě povinnost poplatková, jelikož smlouva vůbec ani k místu nepřišla.

Nálezem ze dne 1. prosince 1876 č. 314. byla vyslovena zásada, že nelze užiti ustanovení lesního zákona ze dne 3. prosince 1852 č. 250. ř. z. o náhradě škod plavením dříví spůsobených co do oněch podniků plavení, jichž předsebrala bavorská vláda na Rakouském území v lesích jí konvencí ze dne 18. března 1829 postoupených, jelikož konvence ta v zákonní formě prohlášená co do náhrady škod takových má ustanovení zvláštních. Dle toho byla odmrštěna stížnost majitele pozemků z rozhodnutí c. k. ministerstva orby ze dne 19. května 1876 č. 3989., kterým odepřeno bylo vyšetřiti škodu takovým plavením na jeho pozemcích spůsobenou.

Lipský vrchní soud obchodní vyslovil dle zprávy „Jur. Bl." za poslední doby mimo jiné tyto právní zásady: Pakli kupec zboží k disposici zůstavil, prohlásil on tím pouze, že nepřijímá zaslané jemu zboží, nikoliv však, že ustupuje od smlouvy. Rovněž tak neprohlásil prodávající, který k takovému vyzvání zboží vzal naspět, úmysl svůj, od smlouvy ustoupiti, nýbrž on slíbil spíše, že na místě zboží vráceného dodá jiné, jež by odpovídalo úmluvě neb zákonu. — Oznámil-li ten, kdož převzal závod kupecký se všemi dluhy obchodními toto převzetí věřitelům cirkulářem, přibitím na burse neb jiným spůsobem, tož ručí on věřitelům za jich pohledávání, aniž by třeba bylo zvláštní smlouvy mezi ním a tím kterým věřitelem.

Omyl tisku:

Str. 762. ř. 4. shora na místě „skrze zástupce" stůj „pro zastoupeného."

Digitized by Google

OBSAH.

Pojednání.

Stránka

Která práva jsou předmětem držení? Sepsal dr. Ant. Randa, ř. prof. práv v Praze . . . . . 3, 37 a 145
Význam notářství v životě právním. Sepsal dr. J. Strakatý . 41
O odměně, jaká se poskytovala a poskytuje v Rakousku udavačům na poli veřejného práva a finančního zvlášť. Podává prof. dr. Talíř v Praze . . . . 109, 149, 189 a 223
Pavel Krystyán z Koldína. Sepsal Josef Jireček 181
Kterak má se ukládati jmění sirotčí a nadační a jaké jistoty poskytují zástavní listy? Sděluje prof. dr. Ant. Randa . 217
O zpořízení Práv Městských a o osudech jejich. Sepsal Jos. Jireček 253
O podstatných znacích narovnání. Druhý příspěvek k nauce o narovnání, jejž podává dr. Jan Heller v Štyrském Hradci 289
Právní povaha dražebních výminek. Několik slov k rozsudku c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 18. ledna 1876 č. 821. od JUDra. Ant. Zadiny v Poděbradech . 296
Jaký význam mají slova „bösliche Handlungsweise" v čl. 396. a 427. obch. zák. Od dra. Jana Svobody, c. k. presidenta krajského soudu v Chebu 327
O řízení expropriačním. Úryvek ze spisu většího. Sepsal JUDr. Jiří Pražák . . . 361, 397, 544, 577, 613 a 725
Odvolací právo soukromého účastníka v řízení o přestupcích. Podává Tomáš Novotný, c. k. soudní adjunkt v Milevsku 366

Digitized by Google

Stránka

O manželství otroků po právu římském, německém a kanonickém. Od dra. Františka Laurina, c. k. dvorního kaplana a ř. v. professora práva kanonického na vysokých školách ve Vídni . . . . . 433, 469 a 505

Některé příspěvky k poznání různé praxe. Podává JUDr. Jan Heller v Štýrském Hradci 441

K nauce o spoluvlastnictví. Několik slov k rozhodnutí c. k. vrchního soudu českého ze dne 2. března 1875 č. 6128. od JUDra. Jakuba Škardy, advokáta v Praze 511

Nesprávné poučení předsedy soudu porotního jakožto důvod zmatečný. Od dra. Aloise Zuckera, mř. profesora práv v Praze 541

Slovo k čl. 24. zákona ze dne 27. dubna 1873 o řízení bagatelním. Podává F. Kopecký, c. k. okresní soudce v Hlinsku 584

O nabytí držby skrze zástupce. Sepsal dr. A. Randa, ř. prof. práv v Praze . . . . . 761, 797 a 833

Praktické případy.

Z obecného práva občanského.

Příspěvek k nauce o ochraně držby. Vlastník smí pozemku svého užívati jen potud, pokud tím nepřekáží držení pozemků sousedních. Dr. V—k. 13

Žaloba z obohacení. Dr. H. 20

K výkladu §. 579. ob. z. obč. Aug. Plischke 24

K §§. 370. a 371. ob. z. obč. Dr. M. Hurych 45

Žaloba o náhradu škody: Podstatná podmínka její jest skutečná škoda. Na žalobce náleží, aby výši škody do čísla dokázal. Je-li nárok žalobní podstatným, posuzovati slušÍ dle udání žaloby. Dr. A. Zadina 47

K §§. 427. a 452. ob. z. obč. Dr. X. 51

K §. 887. ob. z. obč. Dr. M. Hurych 123

K §. 1308. ob. z. obč. a §. 237. tr. zák. J—k. 130

Právní pře o chalizu. M. H. 154

Pacht nebo nájem? Právní důvod výpovědi; předčasná výpověď. JUDr. Jan Nebuška 161

Condictio indebiti. Žalobci náleží dokázati indebitum. Žaloba tato má místo buď si placeno aneb přislíbeno z jakéhokoliv omylu. K žalobě té jsou i dědici a postupníci toho, kdo indebite platil aneb přislíbil, legitimováni. Dr. A. Zadina 169

Rušení držby okolíkováním pozemku. JUDr. Jan Nebuška . 193

Jest výměnkář oprávněn, žádati za zřízení výměnkářského bytu ohněm spustošeného? JUDr. Jan Nebuška . . . 226

Digitized by Google

Stránka

Výsadní právo zástavní, jehož požívají nedoplatky c. k. daní a poplatků, má platnost i tehda, když dotyčné pohledávky erára přešly postupem na osoby jiné. Prvotní účtování budiž základem účtování ceny trhové při relicitaci docílené. Dr. Ant. Štěpnička 231
K §. 837. ob. zák. obč. Sluší-li v případě závěrečné věty §u. tohoto spravujícího spolumajitele pokládati za jednatele nezmocněného? —k. 236
Prodlení věřitelovo. Dr. St. 264
Účinky prodlení dlužníkova při smlouvě trhové. JUDr. Jan Nebuška 299
Zrušení společenstva v čas? — Jaký význam má litis contestatio v rozepři o zrušení společenstva? — Jest příslušenství dílné, když věc sama nedílná? Dr. J. Podlipný 383
K §. 914. ob. zák. obč. —k. 453
Právní význam politického povolení k oddělení pozemku. Povinnosti prodávajícího. Ant. Friese 485
Odpovědnost obecního starosty. Dr. V. D. 514
Vydržení služebnosti. K §. 1500. ob. z. obč. Dr. St. . . 518
Ku kapitole o smlouvě trhové. JUDr. Jan Bayer 528
Žaloba vlastnická vzhledem k věci nemovité. Jak se dokazuje totožnost pozemku číslem parc. poznamenaného s pozemkem číslem top. naznačeným? (K výkladu §. 369., 1460. a 1500. ob. z. obč.) Dr. J. R. 548
Smlouva o nájem neb smlouva innominátní? JUDr. Otto Gintl 593
Zápůjčka? Povaha dividendy. Dr. J. Bayer 621
K nauce o nabytí práva zástavního k věcem movitým (§. 452. ob. zák. obč.). JUDr. M. Hurych 743
Spor o rušení držby: Obec jest oprávněna žalovati, když jednotliví občané co členové obce sporný pozemek užívali. Žalovaný, který tvrdí, že žaloba jest opožděna, musí tuto okolnost dokázati. Dr. Weber 775
K §. 371. ob. zák. obč. Jos. Štolc, c. k. soudní adj. . . 843
Rušením části nějaké usedlosti rušena usedlost sama. K výkladu §. 339. ob. zák. obč. a §. 15. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. —rda. 849
K §. 63. ob. zák. obč. Dr. A. 852

Z řízení soudního a předpisů o příslušnosti soudů.

Ku čl. 332. ob. ř. s. V. J. Kavka 81
K §. 1. odst. 2. zák. o řízení upomínacím. Adam Chmelíček 89
Restituce pro lhůtu, od zástupce strany zmeškanou. —ka. 93
Případ rozepře o rušení držebnosti. Spor o příslušnost soudů a úřadů administrativních. J. Hellmann 95
V rozepři pro rušení držby nelze stěžovati si na rozhodnutí

Digitized by Google

Stránka

druhé stolice, kterým doplnění líčení v první stolici předsevzatého této uloženo jest. Dr. A. Zadina . . . 96
K §. 4. dvor. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 889. s. z. s. A. Babor 116
Prozatímní arrest jakmile byl spraven, přechází ve vazbu definitivní, kteréž nyní více nestává, a sluší tudíž uvězněného propustiti na svobodu. Dr. Ant. Štěpnička . . 121
O právní povaze dražebních výminek a jich účinku na práva tabulárních věřitelů při exekučním prodeji hypothéky. JUDr. J. Jirčák 134
Pojem vychloubání dle §. 66. ř. s. Dr. Jan Lošťák . . . 168
Jak dalece lze připustiti změnu spůsoby přísežní, když rozsudek nabyl moci práva? Dr. Kotrbelec 196
Rozsudek, ob contumatiam žalujícího nelze vynésti, pakli se žalující dostavil ku stání, ačkoliv po uplynutí úřední hodiny, přece dříve, nežli žalovaný odpověď na žalobu skončil. Tom. Novotný 207
Má-li dvor. dekret ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. místa i tenkráte, když exekut dovolává se o okolnosti, že právo exekventovo již pominulo, důkazu svědeckého? JUDr. Lepař 234
K §. 13. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. Dr. P—ný. 242
K výkladu §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. Dr. Šk. 270
O zmateční stížnosti v řízení stručném. Dr. J. R. . . . 308
Má se za upravení hranic pozemků podati žádost aneb žaloba? JUDr. Nebuška 312
K dv. dekr. ze dne 4. září 1801 č. 535. sb. z. s. J. Novák 388
Na přísahu uloženou akciové společnosti nalezti nelze, jest-li strana, jež přísahu tu ukládá, nejmenuje osoby, jež přísahu vykonati mají. Dr. M. Hurych 407
K §. 17. ad 2. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. J. Novák, c. k. příručí 410
Mimosoudní doznání při ušení držebnosti. J. P. 411
K §. 297. ob. ř. s. Dr. St. 444
Novota neb změna žalobního předmětu? Dr. Jan Nebuška . 448
Přísluší-li exekventovi náhrada poplatku za dobrovolný vklad zástavního práva zapraveného? Adam Chmelíček . . 451
Přísaha o skutečnosti před narozením přísahajícího sběhlé. Účinek moci právní. JUDr. Ant. Lepař 457
K čl. 342. ob. ř. s. Dr. J. Fleischmann 460
O příslušnosti soudní stran vymahání náhrady za jednotlivé dávky na základě smluv emfiteutických. JUDr. Jindř. Solc 494
K dvor. dekretu ze dne 27. července 1792 č. 36. sb. z. s. Dr. A. B. 497

Digitized by Google

Stránka

Útraty exrotulování sporných spisů nésti má strana, která v rozepři podlehla. J. H. 525
K výkladu §. 259. ob. ř. s. Dr. Šk. 526
Příspěvek k výkladu §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. Dr. K. 554
Lze-li skutek rušené držby míti za prokázaný, pakli jednotlivé výkony činu rušebního, v kterémž po delší čas bylo pokračováno, nebyly současně dvěma svědky pozorovány. Příslušnost soudů neb úřadů administrativních? JUDr. Otto Gintl 589
K §. 406. s. ř. T. Novotný, c. k. soudní adjunkt 597
Přísluší-li soudům rozhodovati o nárocích na odměnu za služby konané za příčinou obřadů církevních? K nauce o náhradě soudních nákladů. Ant. Frese 628
Lze snížení žádané jistoty žalobní rovnati částečnému propadnutí žadatele ve při? JUDr. Otakar Horák . . . 720
K čl. 72. ob. řádu soudního. Dr. S. 749
Náleží straně v rozepři vítězné náhrada nákladův s rozebráním sporných spisů spojených? Dr. Otokar Horák . . . 750
K §. 21. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. Dr. N. . 766
K nauce o předmětu processu civilního. J. P. 770
K příslušnosti bagatelního soudu u věcech obchodních. Dr. Kotrbelec 782
K §. 66. ob. ř. s. Josef Štolc 813
Instrukce žádosti exekuční. Dr. O. Horák 821
O exekuci v práva nájemní. Dr. J. R. 841
Lze při exekuci ke zjištění svrchky zamknouti? Dr. Fr. V. 845
Přísahu netřeba nastoupiti, když protistrana odvolání z rozsudku podala. Dr. J. Hudec 846
Exekuce na protipohledávku exekutovu. Dr. O. Horák . . 848

Z řízení nesporného vůbec.

Opatrovník pozůstalosti není oprávněn k stížnosti v zájmu fideikomisárních nástupců zůstavitelových. J. Hellmann 83
Poplatek z pozůstalosti není břemenem pozůstalosti. Dr. A. Zadina 199
K §. 19. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. JUDr. Jan Bayer 200
K §. 160. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. —k. 239
Bylo-li pohledávání k pozůstalosti přihlášeno a do inventáře zapsáno, a rozpíše-li se na to svolání věřitelů dle §. 814. ob. z. obč., sluší dluh na novo ve lhůtě ustanovené přihlásiti. Dr. Jindřich Šolc 557
Útraty se zjištěním odkazu spojené stihnou dědice. (K §. 160. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.) Dr. Preissler 771

Digitized by Google

Stránka

Z řízení knihovního.

K výkladu §. 843. ob. zák. obč., §. 72. kn. ř. a dvorského dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. Dr. Jak. Škarda 336
Záznam práva zástavního na základě listiny všemi náležitostmi §. 114. ř. s. neopatřené. Dr. Preissler . . . 751

Z řízení konkursního.

Může-li konkursní podstata žádati za navrácení v předešlý stav, když kridatář s dotýčnou žádostí svou byl právoplatně odmrštěn? —k. 90
Lze-li odročiti stání nařízené ku složení přísahy vyjevovací ve smyslu §. 66. konk. řádu. Dr. Kotrbelec 197
K §. 131. konk. ř. Odvolání ve věcech obchodních sluší i v konkursním řízení podávati v 8, nikoliv ve 14 dnech. F. Č. 306
Separátní exekuce na konkursní podstatu. Dr. V. Konětopský 635

Z práva a řízení obchodního a směnečného.

K čl. 395., 396., 403. a 423. obch. z. a §. 1323. ob. z. obč. Dovozník smí zboží vydati jedině osobě v nákladním listu jmenované. Dr. M. Hurych 84
K min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. Fr. Č. . . 87
K výkladu čl. 43. a 82. sm. řádu, §. 7. sm. říz. a §. 25. stručného řízení. Dr. Šk. 158
K čl. 281. obch. zák. A. Dvořák 192
Zadrží-li zasílatel zboží jemu prodávajícím odevzdané, aby je dopravil kupujícímu, pro pohledávku svou za prodávajícím, není kupující povinen zaplatiti trhovou cenu za toto zboží, byť i fakturu obdržel a ničeho proti ní nenamítal (srov. čl. 278., 342., 344. a 345. obch. zákona). F. Č. 278
Příspěvek k otázce, komu náleží břemeno průvodní v rozepři směnečné. —k. 461
Vytýká-li kupec zboží vady, musí je on dokázati (čl. 347. z. obch.). Dr. Kotrbelec 532
K čl. 17. sm. ř. a §§. 1020. a 1026. ob. z. obč. Dr. J. M. Fleischmann 561
K výkladu čl. 368. obch. zák. a §. 58. soud. řádu. —rda. 805
K čl. 82. sm. ř. a min. nař. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. Dr. V. Konětopský 815

Digitized by Google

Stránka

Z práva a řízení trestního.

Zločin uražení Veličenstva? F. 29
Zdaž může obviněný odsouzen býti pro zločin, když na zločiny téhož druhu amnestie byla udělena a když není jisto, zdaž zločin spáchán byl před amnestií či po ní? Dr. Ad. Pavlousek 272
Pokus krádeže? Jk. 304

Z oboru správy politické a finanční.

K otázce o vlastnictví vody tekoucí. F. Š. 10
Záporný spor o příslušnost mezi soudem a úřadem správním. Dr. František Štěpán 204
Povinnost poplatková ze smluv potomně zrušených. Dr. B. Weber 302
Poměr soudův k úřadům samosprávným: soudu nepřísluší právomocnost v rozepři pro rušenou držbu, jde-li o statek obecní. Dr. A. Zadina 309
Zemský zákon ze dne 24. února 1873 č. 16. stran uhražení nákladu na vydržování školních budov obcemi školními působí i v tom případě, když okresní školní rada před platností tohoto zákona na provedení nějaké stavby byla se usnesla. Dr. J. R. 310
Dočasné vyvlastnění pozemku k vůli štěrkování silnic. Dr. J. R. 311
Táhne-li se vyvazení pozemků dle zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. též k naturálním dávkám klášterům povinovaným? Význam rei judicatæ v řízení administrativním. —k. 347
Týkají-li se náležitosti v §. 55. ob. zříz. pro Čechy vytknuté pouze průvodní moci listiny, neb visí-li na nich platnost samého jednání právního? —k. 370
Jak působí zákon o pychu polním na žaloby z držení? Dr. J. R. 566
Spor týkající se patronátního poměru. (Příspěvek k §. 32., 33. a 34. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. . O. 731
K výkladu §§. 3. a 6. zák. vodního. Dr. Bayer 819

Soudní rozhodnutí

uveřejněná v jiných právnických listech 30, 66, 100, 140, 178, 212, 248, 284, 319, 357, 392, 429, 464, 502, 535, 573, 608, 636, 758, 792, 829 a 858

Digitized by Google

Stránka

Kniha judikátní a repertorium nálezů

c. k. nejvyššího dvoru soudního 62, 317, 354, 391, 423, 463, 499 a 856

Literární zprávy.

Die Codification des öffentlichen Rechtes und die Reform des Registratur- und Archivwesens in Oesterreich. Von Theodor Exel, Ministerial-Official in der Präsidial-Registratur des k. k. Ministeriums des Innern. Wien 1875. Verlag von L. Rosner. —k. 58

Soukromé obchodní právo rakouské. Sepsal dr. Antonín Randa, řádný prof. práv na universitě pražské. Sešit I. V Praze 1876. —k—. 97

Pandekten-Exegeticum. Auswahl von Pandektenstellen zum Gebrauch bei exegetischen Uebungen auf juristischen Seminarien. Von Dr. Karl Esmarch, o. Prof. des römischen Rechtes an der Universität zu Prag, Präses der k. k. judiciellen Staatsprüfungskommission etc. Prag 1876. —k—. 98

V. Brandl: Glossarium illustrans bohemico-moravicæ fontes. Brno 1876. JUDr. J. Čelakovský 174, 208, 243

Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung. Von Dr. Alois Zucker, a. o. Professor an der Prager Universität. II. Abtheilung: Die österr. Strafprozessordnungen. Prag, Verlag von H. Dominicus, 1876. —k. 280

Dr. Weeber und canonisches Recht. Kritische Beleuchtung der Ausführungen des Berichterstatters Dr. Veeber über das feierliche Gelübde der Ehelosigkeit in der 180. Sitzung des Abgeordnetenhauses in Wien am 8. Februar 1876. Von Dr. Franz Laurin, k. k. Hofkaplan und Universitätsprofessor in Wien. Hölder, 1876. —k. . . 313

Práva městská království Českého a markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou od M. Pavla Krystyana z Koldína. Vydání páté. Upravil Josef Jireček. V Praze. Nákladem spolku českých právníků „Všehrd". 1876. M. H. 414

Die Perfection des Acceptes. Eine wechselrechtliche Untersuchung von Dr. Alexander Grawein, Privatdocent des Handels- und Wechselrechts an der k. k. Universität zu Graz. Graz 1876. 598

Digitized by Google

Stránka

Lagerhäuser und Warrants in wirthschaftlicher und rechtlicher Beziehung von Dr. Emil Ebermann, Advocat in Wien. Wien 1876 600

Das römische Privatrecht. Von Dr. Ferd. Zródłowski, Prof. an der Universität Lemberg. Erster Band. (Das Recht im objectiven Sinn und die Personen). Prag 1877. Dr. Čelakovský . . . . . 753 a 784

Základové nauky národního hospodářství i statistiky A. E. ryt. Komerse, dle německého vydání ku potřebě českého čtenářstva a škol zvláště vzdělal K. F. Procházka, býv. tajemník jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a býv. redaktor „Hosp. Novin“. Druhé rozmnožené a poopravené vydání. V Olomouci 1876. Nákladem a tiskem Kramáře a Procházky. —k. 855

Statistická příruční knížka král. hlavního města Prahy za rok 1875. Vydávaná od statistické kom. král. hlavního města Prahy redakcí ředitele obecní statistické kanceláře prof. Jos. Erbena. V Praze. Tisk Hynka Fuchse. Nákladem vlastním 1876. —k. 855

Die Verwaltungs-Justiz in Oesterreich mit Bedachtnahme auf die auswärtige Gesetzgebung von Dr. Arnold Pann, Hof- und Gerichtsadvokaten in Wien, 1876. Alfred Hölder. —k. 856

Obecné zprávy.

Rokem 1876 1

Zpráva o řádné valné hromadě „Právnické Jednoty“ v Praze, odbývané dne 27. ledna 1876 73

Otec národa František Palacký 325

Jednání druhého sjezdu rakouských advokátů v Praze . . 649

Zpráva o slavnostní schůzi Právnické Jednoty dne 7. prosince 1876 797

Týdenní schůze dne 21. října 1875 60

„ „ 28. října „ 61

„ „ 18. listopadu „ 99

„ „ 25. „ „ 138

„ „ 16. prosince „ 177

„ „ 10. února 1876 281

„ „ 17. „ „ 314

„ „ 2. března „ 316

„ „ 9. „ „ . . . . . —

„ „ 16. „ „ 417

„ „ 20. dubna „ 567

„ „ 27. „ „ 570

Digitized by Google

Stránka

Týdenní schůze dne 4. května 1876 601
„ „ 8. června „ 604
„ „ 26. října „ 790
„ „ 9. listopadu „ 823
„ „ 23. „ „ 825

Denník.

K §. 10. živnostenského řádu. K zákonu ze dne 27. července 1871 č. 88. ř. z. Zastupování beneficií církevních. K zákonu ze dne 31. března 1875 č. 52. ř. z. K §. 104. z. trestního. Lipský vrchní soud obchodní. Příspěvky ku komoře notářské. Úmrtí. Výbor pro výstavu časopisů a rukopisů v Praze 33
„Juristen, böse Christen.“ §. 12. lit. c) cís. nařízení ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z. Ministerstvo financí. V roce 1875. Kandidáti notářství. Literární zprávy. Opravy 69
Jubileum služební. K §. 30. advok. řádu. Další příspěvek k výkladu §. 12. lit. c) cís. nař. ze dne 20. dubna 1854. Agitace v příčině konkursu. Upomínka z r. 1807. Jmenováni byli. Přeloženi byli. Úmrtí 103
JUDr. Jan Moric Chlupp rytíř z Chlonau. S penězi i cennými listinami. Ztenčení kauce notářské. Před porotou. Jmenováni byli 142
Z Pražské university. Říšský zákonník. Návrh na změnu §. 6. a 119. notářského řádu. K §. 174. 11. b) z. tr. . 178
Může politický úřad pokutovati společenstvo? Rozsáhlý spis sporný. Smlouva o vydávání zločinců. K disciplinárnímu statutu pro advokáty 215
Vyznamenání. Úmrtí. Sjezd advokátů Rakouských. Správní dvůr soudní 252
Kterak vykládá se §. 301. ob. ř. s. Z university. Útraty zastupování. Komisařům zeměpanským. Ve smyslu čl. 1. Advokátní komora. Náklady soudní. Spolek advokátů . 287
Vypsané ceny. K řádu advokátnímu. K řádu notářskému. Služby k účelům obecním. Vláda spojených království. Exekuce v knížectví Srbském. Jmenováni byli. Přeloženi byli 322
Prof. dr. Jos. Frič. Úmrtí. Zajímavý nález říšského soudu. Komise říšského sněmu německého. Některé uherské komory. Literární zpráva. Sjezd advokátský v Praze. Přeloženi byli 358
Zkoušky právnické. Ministerstvo spravedlnosti. K §. 55. zák. ze dne 7. května 1874. Ministerstvo pro osvětu a vy-

Digitized by Google

Stránka

učování. K §. 52. živ. řádu. Personál správního dvoru soudního. K řádu notářskému 394
Pražský právnický spolek pro zaopatřování vdov a sirotků. Okresní soud. Lipský vrchní soud obchodní 430
Zajímavého nálezu říšského soudu. Výsledky řízení bagatelního i upomínacího. Správní dvůr soudní. Kapesního vydání zákonů. K řádu živnostenskému. K zemskému zákonu ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z. 466
Šestý sjezd uherských právníků. Nájemné z honby obecní. Co do útrat za slehnutí. Poplatek z darování pro případ smrti. Státní zkoušku historickou. K §. 6. zákona ze dne 29. června 1868. K §. 19. č. 4. zákona o právu domovském. Také rigor cambialis! Literární zprávy . 503
Druhý sjezd advokátů rakouských. Z účtů advokátských. K řádu advokátnímu. Notářská kolej. Čl. 14. základního zákona státního. Sjezd něm. právníkův 537
Na universitě Záhřebské. Volba výboru. K §. 17. zřízení obecního. Exekuce nálezů smírčích soudů v Uhersku. První publikace správního dvoru soudního. Kapesního vydání zákonů 575
Náhrada soudních útrat ve sporu excindičním. Řád mlýnský. Známky živnostenské. Při jednáních excindičních. Ku kompetenci politických úřadů 611
O průvodnosti telegramu. Ministr spravedlnosti. Sjezd advokátů Rakouských. Výkon exekuce v Belgii. Auskultanti 638
Druhý sjezd rakouských advokátů. Správní dvůr soudní. K min. nař. ze dne 3. května 1874 č. 56. ř. z. . . . 721
Nabývá-li státní občanství i manželka. K politickému řízení trestnímu. K §. 11. zříz. obecního. K řádu živnostenskému. Notáři co soudní komisaři. Náklad na ošetřování anglických poddaných 759
Vyznamenání. Německý říšský vrchní soud obchodní. Říšský soud Vídeňský. Notáři co soudní komisaři. Správní dvůr soudní 794
Pocty prof. dru. Randovi. K zákonu o privilejích průmyslových. Sjezd advokátů Rakouských 832
K výkladu §§. 247. a 453. ř. tr. Útraty vyzdvihování a pohřbení mrtvoly. Správní dvůr soudní. Lipský vrchní soud obchodní 859

Ex J.R.
8|21|29|

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google